

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

ANDOVER-HARVARD LIBRARY

AH 5HY4 1

Harvard Depository
Brittle Book

501. 1886

יהוה

NOVUM TESTAMENTUM

GRAECE

RECENSIONIS TISCHENDORFIANAE
ULTIMAE TEXTUM

CUM TREGELLESIANO ET WESTCOTTIO-HORTIANO

CONTULIT ET BREVI ADNOTATIONE CRITICA
ADDITISQUE LOCIS PARALLELIS

ILLUSTRAVIT

OSCAR DE GEBHARDT

EDITIO STEREOTYPA TERTIA

EX OFFICINA BERNHARDI TAUCHNITZ

LIPSIAE 1886

NOVUM TESTAMENTUM
GRAECE

NOVUM TESTAMENTUM

GRAECE

RECENSIONIS TISCHENDORFIANAE
ULTIMAE TEXTUM

CUM TREGELLESIANO ET WESTCOTTIO-HORTIANO

CONTULIT ET BREVI ADNOTATIONE CRITICA
ADDITISQUE LOCIS PARALLELIS

ILLUSTRAVIT

OSCAR DE GEBHARDT

EDITIO STEREOTYPA TERTIA

EX OFFICINA BERNHARDI TAUCHNITZ

LIPSIAE 1886

PRAEMONENDA

Novi Testamenti cum dici vix possit quantopere intricata sit omnique ex parte perplexa apparatus critici condicio, facile intellexeris cur multi eorum qui ex ipsis fontibus haurire cupiunt sacrorum librorum notitiam, adscita qualibet textus Graeci editione, sive ea bona est sive non pessima, multiplicem illam memoriam amplius non curent, quam per multis codicibus et codicum fragmentis, versionum et in Europa et apud orientales olim confectarum copia, patrum denique uberrimis testimoniis traditam habemus: id quod quicumque in his rebus versatus est non modo intellegi sed vel excusari posse iudicabit. At nemo contra est qui neget discrepantis scripturae rationem, etiamsi raro et certis locis, omnino tamen habendam esse, idque eo magis quo minus latet nullam recensionem, ne praestantissima quidem quae cogitari possit excepta, veram et integram ubique contextus formam exhibere aut unquam exhibituram esse. Quodsi quaeris quo modo ei difficultati occurri possit, facile mente informaveris editionem Novi Testamenti, quae certis quibusdam artis criticae legibus observatis apparatu ut brevi ita ex ipsis fontibus petito instructa sit. Quae quamquam dubium non est quin sat utilis sit futura, aptiorem tamen putavimus ad usum cui hanc editionem destinavimus conspectum earum tantum lectionum, de quibus inter gravissimos Novi Testamenti criticos nondum convenit. Fieri sane non potest ut non maior pars lectionum quae textus recepti qui dicitur vana auctoritate nituntur ab eiusmodi conspectu absint: earum autem quae aliquo iure afferri posse videantur, utpote specie quadam veritatis et integritatis insignes, vix multas desiderabis. His et similibus ratiocinationibus ducti Tischendorfianae recensionis ultimae textum iterandum et in adnotatione duarum illarum egregiarum editionum Britannicarum discrepantiam exhibendam, in appendice autem ex fontium testimoniis eo spectantibus aliquam partem seligendam esse putavimus.

Contextum Tischendorfianum (Ti) dedimus ex tertia editione Tauchnitiana stereotypa¹ quae, si a paucis locis re-

---

1) Η κωννη διαθηκη. Novum Testamentum Graece. Recensuit Constantinus de Tischendorf. Editio tertia stereotypa. Ad editionem VIII. criticam maiorem conformata. Ex officina Bernhardi Tauchnitz. Lipsiae 1873. Quod pro E et C usitatis formis E et S usi sumus et pro

cesseris¹, ab editione VIII critica maiore non discrepat². Correximus ibi tantum ubi de errore typographi dubitari non poterat³. Britannicas editiones, quarum a textu Tischendorfiano discrepantia imo in margine adnotata est, dico eximiam illam Tregellesii (T), cuius ultimum volumen prolegomena cum addendis et corrigendis complectens a. 1879 publicatum est⁴, et eam quae novum certo et inexpectatum his studiis emolumentum afferet: Westcottii et Hortii (H), cuius editionis diu desideratae pars prior qua textus continetur huius ipsius anni mense Maio, altera commentationem isagogicam et appendicem comprehendens Septembri demum mense prodit⁵. Ut Tischendorfius et Tregelles, sic Westcottius quoque et Hortius in crisi factitanda eisdem, si summam rei spectas, obsecuntur praeceptis, quorum auctor fuisse Lachmanni meritum et est et erit⁶. Novissima autem Anglorum omnibus

σ quae in fine vocabulorum est ς substituiimus, nemo facile vituperabit. Titulus capitulum paene non mutavimus, locos parallelos haud mediocriter auximus.

1) Cf. Mt. 5, 11 *διωξουσιν*, v. 13 *αλα*, 15, 32 *ησους*, 16, 13 et Mc. 8, 27 *Καισαριος*, Mt. 18, 22 *αλλα*, 22, 10 *ους*, 28, 15 *αργυρια*, Mc. 6, 23 *αιτησης* (sine *με*), Lc. 17, 34 *ο εις*, Io. 11, 51 *εμαλλον*, Act. 14, 22 *ενρευειν*. Ubicunque discrepantiae exstant, Tauchnitianae scripturam consulto a Tischendorfo introductam esse partim ex praemonitis ed. VIII crit. maioris vol. I p. XVI sqq., partim ex exemplo cum textu Tauchnitiano imprimetur adhibito apparet, in quo Tischendorfius sua ipse manu mutavit quae mutanda esse censeret. Sublatis igitur typographi mendis (v. infra n. 3) stereotypa Tauchnitiana eam textus octavae formam repraesentat quam postremo Tischendorfius probavit.

2) Nov. Testam. Graece. Ad antiquissimos testes denuo recensuit, apparatus criticum omni studio perfectum apposuit, commentationem isagogicam praetexit Constantinus Tischendorf. Editio octava critica maior. Vol. I. Lips. 1869. Vol. II. ib. 1872.

3) Velut Mc. 11, 33 *εγω λεγω* pro *λεγω*, Io. 1, 19 *απιστευλαν* pro *επιστευλαν*, 9, 40 *εκ* pro *εν*, Act. 1, 13 *το* pro *των*, 10, 47 *ημεις* pro *υμεις*, 19, 36 *οντων* (om.), 22, 5 *μοι* pro *μου*, 26, 19 *ουρανιω* pro *ουρανιω*. Partem harum emendationum iam in Tauchnitii stereotypis quarta quinta sexta, omnes in septima demum habes quae a. 1880 publici iuris facta est.

4) *The Greek New Testament, edited from ancient authorities, with their various readings in full, and the Latin version of Jerome, by Samuel Prideaux Tregelles. London 1857—1879.* Ultimum volumen post mortem editoris ab Hortio et Streanio curatum est.

5) *The New Testament in the original Greek. The text revised by Brooke Foss Westcott and Fenton John Anthony Hort. Text. Cambridge and London 1881. Introduction. Appendix.* ib. eod. Evangelia iam a. 1870 et reliquae textus partes subsequentibus annis cum nonnullis viris doctis (*confidential* *) communicata erant.

6) Textus Lachmanniani diversitatem adnotare propterea nolimus quod, si fontes ultimis his fere quadraginta annis detectos adhibere posset, ipse ille non leviter eum discrepantem conformaret. Neque aliter ex parte oomparata Tregellesii recensio: cf. p. X n. 5.

quotquot adhuc publicatae sunt editionibus eo praestat quod ad testimonia in diversas quasi classes describenda et acute diiudicanda certa cum ratione et tanta prolixitate, quanta antehac a nemine, ibi adhibita est textus historia. Accedit legum in hunc modum constitutarum accurata neque unquam cessans observatio. Externa utriusque editionis species eo maxime a Tischendorfiana differt quod non raro, ut significaretur diiudicandi ambiguitas, modo in textu ipso singula quaedam vocabula vel etiam periodi integrae uncinis [ ] circumclusa¹, modo additamenta vel aliae discrepantiae in margine adiecta sunt. Spectant haec ad alteram memoriam eiusdem fere momenti alteri iuxta apponendam, nisi quod in textum ea scriptura recepta est, cuius vel maior veri species esset vel, si species eadem, testimoniorum praestantia proferri posset². Aliter comparati sunt uncini duplices, qui in evangeliorum nonnullis locis a Westcottio et Hortio adhibentur, et notae †, inter quas in evangeliiis et actibus apostolorum scripturae marginales certis locis inclusae sunt. Illis (||) enim interpolationes significantur iam antiquitus in textum intrusae, sive eae ad fontes occidentales redeunt³, sive vicissim in ipsis fontibus vel occidentalibus vel orientalibus Syriacisque solis non exstant⁴; his (†) eae interpolationes vel discrepantiae occidenti propriae quae ut sunt sane plus quam levioris momenti ita integrae textus partes esse omnino nequeunt⁵. Talia quarentem non raro nota *Ap.* in margine posita ad appendicem relegat, quae quidem cruce † aucta indicat illum locum sive ab

1) Ita apud Tischendorffium rarissime, velut Mt. 7, 13. 14. 14, 3. 16, 2 s. Eph. 1, 1.

2) Westcott et Hort, *Text* p. 563: *Wherever it has been found impossible to decide that one of two or more various readings is certainly right, alternative readings are given: and no alternative reading is given which does not appear to have a reasonable probability of being the true reading. The primary place in the text itself is assigned to those readings which on the whole are the more probable, or in cases of equal probability the better attested' etc. Similiter Tregelles (Part III. Introductory notice p. 1 s.): 'A reading given in the margin without any mark, is an alternative reading; that is, one as to which the authorities are divided between what stands in the text and what is thus placed in the margin. These alternative readings may in some cases, require a more detailed consideration; some additional ones may need to be specified, and more definite conclusions may at times be given. Words in brackets in the margin imply that they are somewhat doubtful. A reading bracketed in the text and marked „om.“ in the margin is exceedingly doubtful. A possible or not improbable addition is given in brackets in the margin.'*

3) Ita Mt. 16, 2 s. Mc. 16, 9—20. Lc. 22, 43 s. 23, 34. Io. 7, 53—8, 11.

4) Ita Lc. 22, 19 s. 24, 3. 6. 12. 36. 40. 51 s.; Mt. 27, 49.

5) Cf. e. c. Mt. 25, 1. 41. 26, 15. Mc. 1, 41. 2, 14. Lc. 9, 54. Io. 3, 13. Act. 15, 29.

utroque editore sive ab editorum alterutro in corruptelae suspitionem vocatum esse¹. Paucis denique locis ubi in ipso eiusdem Cantabrigiensis editionis contextu vocabula quaedam inter notas ** posita comparent, coniecturae significantur ab antiquis quidem sed non optimis libris suppeditatae, quae editoribus non spernendae videbantur². Recentiores coniecturae neque apud Tischendorfium neque in alterutra editione Britannica usquam in contextum receptae sunt³.

Editionum Britannicarum a Tischendorffiana discrepantiae ita indicantur ut, praetermissis tantum *ν ἐφελκυστικῶ*, *ς* littera quae est in *οὔτως* (*οὔτω*), nonnullis nominibus propriis paullo frequentioribus, ante omnia ratio habeatur eius contextus formae quam in antiquissimis codicibus proditam habemus, qui vocabulis non discriminatis et sine lectionis notis scripti sunt. Secundo demum loco et leviusculis rebus abiectis etiam spiritus, accentus, *ι* subscriptum, alia ad orthographiam et interpunctionem spectantia notanda putavimus⁴. Nomina propria quorum quidem formas in adnotatione aut raro aut omnino non curavimus haec fere sunt: *Ἠλείας* (sic Ti, H *Ἡλ.*) et *Ἠλίας* (T), *Ἰωάννης* (sic Ti ubique) et *Ἰωάνης* (sic exceptis Act. 4, 6 et 13, 5 H ubique et T inde a Lc. 1, 13), *Πιλάτος* (sic Ti et H) et *Πιλᾶτος* (T), *Ἡρώδης*, *Ἡρωδιάς* etc. (sic Ti et T) et *Ἡρώδης* etc. (H). Plerumque omissa est etiam diversitas et accentus quae ad unam eandemque syllabam spectat⁵ et

1) Ubicunque ad restituendam textus integritatem coniectura praesto erat, in appendice ea profertur; ubicunque deficiebat, exhibita scripturatum serie suspicionis causa indicatur. Adnotatio unius editoris cancellis [] saepitur, subiectis litteris W (Westcott) vel H (Hort).

2) Velut Mc. 4, 21. Hebr. 7, 1. 11, 35; cf. Act. 6, 5. Gal. 2, 14.

3) De coniecturae usu in Novi Testamenti textu emendando fuse disseruerunt *W. H. van de Sande Bakhuysen, Over de toepassing van de Conjecturaal-Kritiek op den tekst des Nieuwen Testaments. Haarlem 1880.* *W. C. van Manen, Conjecturaal-Kritiek, toegepast op den tekst van de Schriften des Nieuwen Testaments.* ibid. eod. Cf. etiam Linwood, De coniecturae ope in Novi Testamenti emendatione admittenda, s. 1. & 2.

4) In notis textui subiectis Graeca accentibus et spiritibus plerumque ut videre est carent. Adhibentur cum perspicuitatis causa (e. c. Mt. 6, 22 ἦ) tum ad significandam discrepantiam in ipso accentu vel spiritu sitam (e. c. Mt. 21, 9. 15. 22, 39 etc.). Ad interpunctionem spectantia quominus plenius indicarem spatii angustia prohibiti sumus. Adde Io. 20, 29 H *πεπιστευκας*; Act. 20, 9 h *Πανλου, επι πλειον κατενεχθ̄*. 1 Cor. 4, 8 H *οστε; επιλουτησατε; εβασιλευσατε;*

5) Sic T *Βηθσαγαῖ*, *Γεθσημανεῖ*, H *Κανί*, *Σινί*, TH *Γολγοθά*. Quando in Britannicarum alterutra alia syllaba accentu insignita est atque apud Tischendorfium, id plerumque adnotatum est, velut *Ἰωαθάμ* Mt. 1, 9, *Τύχικος* Act. 20, 4 etc. Addenda sunt fere Lc. 3, 33 TH *Φαρές*, v. 34 H *Θαρά*, v. 35 TH *Φάλες*, v. 37 T *Μαθουσαλα* et *Ἰαρέδ*.

aspirationis, praesertim si de frequentioribus agitur¹, et parvus qui in novissima Britannica oculos ferit diaereseos usus². Plane negleximus totum illud varietatis genus quod tantum ad eligendas initiales spectat litteras modo maiusculas modo minusculas³, idque in propriis quae composita sunt nominibus⁴, in alienae originis vocabulis velut *σατανᾶς* (T et H *Σατανᾶς*) *μαμωνᾶς* (H *Μαμωνᾶς*), in vocibus *Χριστός* et *κύριος*⁵. Quae praeterea discrepant in ponendis notis lectionis nimis longi essemus si accuratius perquireremus⁶. Nec vero silentio praetereamus quid distet in notandis iis quae citantur: cavendum est enim ne modus a nobis probatus erroris ansam praebet. Nam cum Tischendorfius sicubi verba quaedam re vera citantur colo posito per minusculam pergat et praemisso *ὅτι* recit omnino non interpungat, Tregelles quae citantur comate quod maiuscula sequitur, novissima Cantabrigiensis littera maiuscula sine ulla interpunctione notat. Brevitati studentes modum Tischendorffianum secuti sumus ubicunque obscuritatis nihil inde subnasci poterat⁷.

Sequitur ut exponamus quibus siglis, ut quam brevissime

1) Propria in Tl et T per spiritum lenem elata in H aspero ornantur *Ἀβελ*, *Ἀγαρ*, *Ἀδραμνυτηνός*, *Ἀδρίας*, *Ἀνελδαμάχ*, *Ἀλφαίος*, *Ἀνανίας*, *Ἄννα*, *Ἄννας*, *Ἀότιας*, *Ἀριμαθαία*, *Ἐξελίας*, *Ἐμμώρ*, *Ἐναχ*, *Ἐσρώμ*, *Ἐνᾶ*, quodcontra leni, cum Tl et T asperum ponant, *Ἐβραῖος*, *Ἡλίας*, *Ἡσαίας*, *Ἰερικῶν*, *Ἰερμίας*, *Ἰεροσόλυμα*, *Ἰερουσαλήμ* (*Ἰωσή Rom. 9, 25 error est, cf. Introd. p. 313*). Discrepat T a Tl et H Lc. 3, 35 *Ἐβερ προ Ἐβερ* scribens (*Ἡσαῦ Rom. 9, 13 error est, cf. Hebr. 11, 20. 12, 16*).

2) Velut in *Ἀχαία*, *Βηθσαϊδάν*, *Γαῖος*, *Ἡσαίας*, *Καίφα*, *Καίν*, *Ναῦ* (non ita in *Ἀχαιός*, *Ἐβραῖοσι*, *Πτολεμαῖς* al.).

3) In adnotatione etiam nomina propria maiusculis carent, quae ubi occurrunt aut diversitatem quandam significant (velut 2 Io. 1. 5. Phil. 4, 3) aut vocabulis in contextu facilius quaerendis inserviunt (velut Mt. 12, 46. 17, 22. Mc. 14, 51).

4) Scribit H *Ὄρος τῶν Ἐλαιῶν*, *Ἄγρος τοῦ Καραμίως*, *Ἄγρος Αἰματος*, *Κρανίον Τόπος*, *Ἰωραία Πύλη*, *Νέα Πόλις*, *Ἄρειος Παγος*, *Ἀππίος Φόρος* (ita etiam T), *Τρεῖς Ταβέρνας*, *Ἄρ Μαγδαλάν*.

5) T nusquam non *χριστός* et *κύριος*, item H sicubi articulus praecedit (vocativus Mt. 26, 68 est *χριστέ*), alias *Χριστός* et *Κύριος*.

6) Liceat hoc loco Britannicarum a Tischendorffiana has afferre discrepantias: Tl *μίγμα*, *ψύχος*, *κηρύξαι*, *δίφραν*, *συνίαν*, *συνίουσιν*, *τσοσρακονταστής*, *οὐά*, *ζῆν*, *πάντη*, *ἀρά γε*, *εἰ γε*, *καί γε*, *εἰ περ*, *εἰ πως*, *μη πως*, *μη ποτε*, *διὰ τί*, *ἵνα τί*; T *θλίψις*, *κρίμα*, *λίνον*, *ιδρώς*, *δοσφύς*; H *σπίλος*, *τρυβλίον*, *ἄββα*, *πρωί*, *δωλιζω*, *ισχύς* etc., *ἀγαπήν* etc., *κρυφή*, *εἰρηή*, *λαθρα*, *διὰ παντός* (ita nonnunquam etiam T), *μη που*, *ὅτι pro ὅ τι*. Adde Gal. 3, 16 T *ἀλλα* (non *ἀλλ*).

7) Velut Io. 20, 13 Tregelles *αὐτοῖς*, *Ὅτι ἤραν*; editores Cantabrigiensis in textu *αὐτοῖς ὅτι ἤραν* in margine *αὐτοῖς Ὅτι ἤραν* exhibent; sic si adnotamus T h *αυτοῖς ὅτι* statim apparet de quo hic et illic agatur. Aliter e. c. Io. 1, 15.

variae indicarentur lectiones, in adnotatione contextui subiecta usi simus. Sunt autem haec¹:

H Novi Testamenti editio est Westcottii et Hortii, [H] scriptura in eadem uncinis simplicibus, [H] duplicibus circumscripta²;

H³ i. e. H eo quo indicamus modo a Tischendorffio discrepat, ita tamen ut Tischendorffii lectio in margine exstet³;

H⁴ idem significat, nisi quod scriptura marginalis uncis inclusa, H⁵ idem, nisi quod eadem †† inclusa est;

h est H in margine, †h† lectio marginalis †† inclusa; h † et †† vide supra p. VII s.

T Tregellesiana est Novi Testamenti editio, [T] T⁶ T⁶ pariter comparata ut [H] H³ H³;

t est T in margine, [t] lectio marginalis [ ] inclusa.

Ti i. e. Tischendorffius in N. T. editione octava critica maiore ubi a textu Tauchnitiano differt (v. supra p. VI n. 1.)

In adnotatione critica ut iam diximus earum scriptio-
num, quibus in diiudicandis editiones duae Anglicae vel alter-
utra a Tischendorffio discrepant, testimonia selecta ex fontibus
afferuntur⁴. Quoniam autem Tregelles in recensendis evan-
geliis codice Sinaitico uti nondum poterat⁵, hac in parte eos
locos ubi solus a reliquis discrepat plerumque omisimus:
id quod eo minus offendere potest quod tantum non semper
de eis scripturis agitur quibus librorum N et B, et plerum-
que insuper aliorum, gravissimum obstat testimonium. Item
earum quae in solius Tregellesianae margine exstant raro tan-
tum ratio habita est. Sed etiam eae quibus in praefereendis
utraque Britannica a Tischendorffio differt, spatium quod praesto

1) Praeterea notae non adhibentur nisi vulgares, velut add (addit, addunt) om (omittit, omittunt) pm (praemittit, praemittunt) pr (primum) sc (secundum) tr (tertium) qu (quartum) ult (ultimum) similes.

2) Non tollit hoc, om⁴ additum; velut Mc. II, 31, T[H] om ovv⁴ significat ovv in T omissum, in H [ ] circumclusum.

3) Velut Mt. 13, 57, TH³ om *idia*⁴ i. e. T et H *idia* non in contextu, H in margine exhibent; Mc. 10, 44, *γυναικας*: T⁶H *εινας*⁴ i. e. T et H *εινας* pro *γυναικας*, T in margine *γυναικας*.

4) Codicum versionum patrum testimonia ex editione Tischendorffiana octava sumpsimus, collatis passim tum utraque Britannica tum ipsis codicum praecipuorum editionibus, velut Vaticani codicis novissima Romana, Sinaitici Tischendorffiana minore, Alexandrini Cowperiana, Parisiensis (Ephraemi) Tischendorffiana, Cantabrigiensis (Bezae) Scriveneriana etc.

5) Codicis Sinaitici apud Tregellesium Io. 21, 2 demum mentio fit. Codicis Vaticani exemplum novum Romanum adsciscere non poterat antequam pars editionis suae epistulas Paulinas exhibens imprimi coepisset. Hinc explicata scripturas velut Mc. 3, 1 [ην] (etiam in B ην exstat), 13, 7 ακουετε (B ακουητε), v. 21 (t) ειπη υμιν (etiam B υμιν ειπη).

erat suadebat ut selectae indicarentur. Nam nimia profecto evasisset adnotationis moles, si quae obstant aut conveniunt codicum testimonia ad unamquamque formarum diversitatem spectantia afferri oportere censuissemus. Cogitamus cum de *ειπας* et *ειπον*, *ηλθαν* et *ηλθον*, *εκαθαρισθη* et *εκαθαρισθη*, *ερεθη* et *ερεθη*, *ημελλον* et *εμελλον*, *ηυδοκησεν* et *ευδοκησεν*, *ηργασατο* et *ειργασατο*, *ηρεωξεν* et *ηροιξεν*, *αποκτεινοντων* et *αποκτεινοντων*, *εριψαν* et *εριψαν*, *συνακαλι* et *συνακαλι*, *εκπλησσομενος* et *εκπληττομενος*, similibus formis, tum maxime de *αι* et *ε*, *ει* et *ι* in verbis velut *αιφνιδιος*, *εξαιφνης*, *καραια*, *κραιपालη*, *αγγελια*, *απειθεια*, *εριθεια*, *ερημηια* variantibus¹; porro ubi libri fluctuant inter *μς* et *εμς*, *αυτου* et *εαυτου*, *ουδεις* et *ουθεις*, *πας* et *απας*, *ενεκα* et *ενεκεν*, *ευθυς* et *ευθεως*, *αν* et *εαν*, *αλλ* et *αλλα*, *μετ* et *μετα*, *καγω* et *και εγω*; ubi differunt codices inter *ναζαρεθ* et *ναζαρεν*, *ιεροσολυμα* et *ιερουσαλημ*²: iure nostro ea omnia, licet non sine aliquo discrimine, praeferri nobis videmur. Sed etiam articulum ante nomina propria vel ante *θεός* modo positum modo omissum et *οτι* illud orationi rectae inserviens plerumque negleximus: ac ne eiusmodi quidem discrepantiarum, in evangeliiis numerosissimarum, velut *οι μαθηται* et *οι μαθηται αυτου*, *εφη* et *εφη αυτω* vel *αυτοις*, testimonia facile quispiam quaeaverit. Difficilius sane erat diiudicatu, quinam singulis locis eligendi essent testes. Aliqua maximi momenti codicum parte segregata reliquos prorsus neglegere cum abs re esse videretur, non poterat non significari certe, num testibus allatis alii, utrum multi an pauci accederent. Quae cum ita essent, triplex —

1) Illud non omittendum putamus quod *εφνιδιος*, *εξαιφνης*, *καραια*, *κραιपालη*, quae formae non formae in novissima Britannica occurrunt, item *αγγελια*, *απειθεια*, *εριθεια*, *ερημηια*, *ιερατια*, *κακοπαθια*, *ωφαλια*, *χρεοφιλετης*, *θανιον*, *λιμμα*, *υπολιμμα*, *ορινος*, *σκοτινος*, *φοτινος*, similia re vera antiquissimorum librorum testimoniis nituntur.

2) Iuvat exscribere quae de horum nominum usu editores Cantabrigienses in appendice (p. 160) exposuerunt: *There is everywhere much variation between documents in the spelling of the name Nazareth; but the evidence when tabulated presents little ambiguity. Ναζαρά is used at the outset of the Ministry in Mt. 1/3 (4, 13) and Lc. 1/5 (4, 16); Ναζαρέθ in Mt. 1/3 (21, 11), the only later place in the Gospels where the name occurs, and in Act. 1/1; and Ναζαράτ certainly or probably in all other places, Mt. 1/3, Mc. 1/1, Lc. 4/5, Io. 2/2; Ναζαράθ, found 8/11 times in Δ, has little other attestation. Between Ιεροουσαλήμ and Ιεροσόλυμα there is usually no variation, though each form is wrongly introduced a few times: Act. 15, 4; 20, 16 are the only places where it would be possible to hesitate about decision. Ιεροσόλυμα is used in Mt always except once in the voc., in Mc and Io always, sometimes in Lc (a seventh), Acts (roughly two fifths), and St Paul (3/10); Ιεροουσαλήμ in Mt 23, 37, the remainder of Lc Act Paul, and He¹ Ap³.*

si ea omittimus quae vel plenam vel fere plenam efflagitabant codicum versionum patrum memoriam — evasit adnotationis genus. Ubicumque enim praeter testes plene allatos utrimque haud levis afferendus esset numerus, binis id punctis significabatur quae sigla secuntur (velut *θανατωσοσους* ACD..) *-σους* NB..). Alteri parti si pauci accedunt, cum multo maior numerus faciat pro altera, illic bina puncta, hic singula ponuntur (velut *αυτους* NB.] *προς αυτους* ACD..). Denique si scripturae cuiuslibet vel testis vel testes non habent quidquam sui simile, punctum omissum id notat, cum in adnotationis parte altera bina puncta sint (velut *βαπτιζοιτες* NA..) *-σους* BD). Itaque cum singula puncta idem sibi velint quod ,alii‘, bina significant aut ,alii multi‘ (vel ,sat multi‘) aut ,alii plerique‘ aut ,reliqui‘.¹

Plena adnotatio est in evangeliiis codicum NBACD, quibus in evangelio secundum Matthaeum accedunt Z et (usque ad 25, 6, ubi A incipit) Σ; item in actibus apostolorum codicum NBACD, in epistulis catholicis NBACP, in epistulis Paulinis NBACDG, in Apocalypsi NACPQ. Lacunas suo loco adnotavimus; quod attinet ad eos codices quorum fragmenta tantum exstant, ut C et Z, nota quae eis propria est omissa indicat locos illos aut legi nequire aut lacuna intercidisse. Siglorum in afferendis codicum versionum patrum testimoniis adhibitorum conspectum ipsi adnotationi criticae praefigendum curavimus.

Iam nostrum est hoc quoque loco quam maximas agere gratias viro eruditissimo Carolo Bertheau Pastori Hamburgensi, qui in perficiendo hoc opere perdifficili et opera et consilio egregia cum liberalitate nos adiuvit.

Praemonitis autem quae praemonenda esse visa sunt nihil nobis restat nisi votum pientissimum: Faxit Deus ut ex hac editione, licet manca sit, aliquantulum tamen incrementi capiat Novi Testamenti notitia et investigatio.

Gottingae mense Sept. a. 1881.

Oscar de Gebhardt

1) Spatii angustia suadebat ut nonnunquam alteram adnotationis partem omitteremus, velut Lc. 11, 52, *εκρυψατε* D. i. e. habent *ηρατε* NBAC alii plerique, *εκρυψατε* D et alii (sc. non multi). Similiter facile explicabis quae adnotata sunt velut Lc. 10, 4, *μηδυνα κ**] pm και κ*. i. e. cum κ* pauci faciunt, cum κ* ut plerique ita omnes quorum plena est adnotatio (BACD). Notandum est autem illud ,alii‘ quod puncto significatur non solum ad libros Graecos manu scriptos, sed etiam ad versiones et patrum testimonia spectare.

ΚΑΤΑ ΜΑΘΘΑΙΟΝ

I

Genealogia et generatio Iesu Christi.

¹ Βίβλος γενέσεως Ἰησοῦ Χριστοῦ υἱοῦ Δαυειδ υἱοῦ Ἀβραάμ.
² Ἀβραάμ ἐγέννησεν τὸν Ἰσαάκ, Ἰσαάκ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰακώβ,
³ Ἰακώβ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰούδαν καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ,
⁴ Ἰούδας δὲ ἐγέννησεν τὸν Φαρέν καὶ τὸν Ζαρά ἐκ τῆς Θάμαρ,
⁵ Φαρέν δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἐσρώμ, Ἐσρώμ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἀράμ,
⁶ Ἀράμ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἀμιναδάβ, Ἀμιναδάβ δὲ ἐγέννησεν τὸν
 Ναασσών, Ναασσών δὲ ἐγέννησεν τὸν Σαλμών, ⁷ Σαλμών δὲ
 ἐγέννησεν τὸν Βοὲς ἐκ τῆς Ραχάβ, Βοὲς δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰωβὴδ
 ἐκ τῆς Ρούθ, Ἰωβὴδ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰεσσαί, ⁸ Ἰεσσαί δὲ ἐγέν-
 νησεν τὸν Δαυειδ τὸν βασιλέα. Δαυειδ δὲ ἐγέννησεν τὸν Σολο-
 μῶνα ἐκ τῆς τοῦ Οὐρίου, ⁹ Σολομών δὲ ἐγέννησεν τὸν Ροβοάμ,
 Ροβοάμ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἀβιά, Ἀβιά δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἀσάφ,
¹⁰ Ἀσάφ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰωσαφατ, Ἰωσαφατ δὲ ἐγέννησεν τὸν
 Ἰωράμ, Ἰωράμ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ὀζείαν, ¹¹ Ὀζείας δὲ ἐγέννησεν
 τὸν Ἰωάθαμ, Ἰωάθαμ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἀχαζ, Ἀχαζ δὲ ἐγέννησεν
 τὸν Ἐζεκίαν, ¹² Ἐζεκίας δὲ ἐγέννησεν τὸν Μανασσῆ, Μανασσῆς
 δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἀμώς, Ἀμώς δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰωσαιά, ¹³ Ἰω-
 σαιά δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰεχονίας καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ ἐπὶ τῆς
 μετοικεσίας Βαβυλώνος. ¹⁴ μετὰ δὲ τὴν μετοικεσίαν Βαβυλώνος
 Ἰεχονίας ἐγέννησεν τὸν Σαλαθιήλ, Σαλαθιήλ δὲ ἐγέννησεν τὸν
 Ζοροβάβελ, ¹⁵ Ζοροβάβελ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἀβιούδ, Ἀβιούδ δὲ
 ἐγέννησεν τὸν Ἐλιακίμ, Ἐλιακίμ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἀζώρ,
¹⁶ Ἀζώρ δὲ ἐγέννησεν τὸν Σαδών, Σαδών δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἀχιμ,
 Ἀχιμ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἐλιούδ, ¹⁷ Ἐλιούδ δὲ ἐγέννησεν τὸν
 Ἐλεάζαρ, Ἐλεάζαρ δὲ ἐγέννησεν τὸν Μαθθάν, Μαθθάν δὲ ἐγέν-
 νησεν τὸν Ἰακώβ, ¹⁸ Ἰακώβ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰωσήφ τὸν ἄνδρα

Inscr. T εὐαγγελιον κατα μαθθαιον
 I, 3. T Θαμάρ | H ἔσρωμ 5. T βοος 9. H ιωαθάμ, ιωαθάμ |
 H αχας | H ἔζεκ. 10. H ἔζεκ.

I, 128. Lc 3, 23-38. 2-6. I Chr 2, 1-15. 3-6. Ruth 4, 18-22. 3. Gen
 38, 29s. 5. Ios 2, 1. Ruth 4, 13. 6. 2 Sam 12, 24. 7-12. I Chr 3, 10ss.
 12. Esr 3, 2.

Nov. Testam. graece.

I

I

Μαρίας, ἐξ ἧς ἐγεννήθη Ἰησοῦς ὁ λεγόμενος Χριστός. ¹⁷ Πάσαι οὖν αἱ γενεαὶ ἀπὸ Ἀβραάμ ἕως Δαυεὶδ γενεαὶ δεκατέσσαρες, καὶ ἀπὸ Δαυεὶδ ἕως τῆς μετοικεσίας Βαβυλώνος γενεαὶ δεκατέσσαρες, καὶ ἀπὸ τῆς μετοικεσίας Βαβυλώνος ἕως τοῦ Χριστοῦ γενεαὶ δεκατέσσαρες.

¹⁸ Τοῦ δὲ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἡ γένεσις οὕτως ἦν. μετσησενθεῖσιν τῆς μητρὸς αὐτοῦ Μαρίας τῷ Ἰωσήφ, πρὶν ἢ συναλθεῖν αὐτοὺς εὐρέθη ἐν γαστρὶ ἔχουσα ἐκ πνεύματος ἁγίου. ¹⁹ Ἰωσήφ δὲ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς, δίκαιος ὢν καὶ μὴ θέλων αὐτὴν δειγματῆσαι, ἐβουλήθη λάθρα ἀπολύσαι αὐτήν. ²⁰ ταῦτα δὲ αὐτοῦ ἐνθυμηθέντος, ἰδὸν ἄγγελος κυρίου κατ' ὄναρ ἐφάνη αὐτῷ λέγων· Ἰωσήφ υἱὸς Δαυεὶδ, μὴ φοβηθῆς παραλαβεῖν Μαριάμ τὴν γυναικά σου· τὸ γὰρ ἐν αὐτῇ γεννηθὲν ἐκ πνεύματος ἁγίου. ²¹ τέξεται δὲ υἱόν, καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν· αὐτὸς γὰρ σώσει τὸν λαόν αὐτοῦ ἀπὸ πάντων ἁμαρτιῶν αὐτῶν. ²² τοῦτο δὲ ὅλον γέγονεν ἵνα πληρωθῇ τὸ ρηθὲν ὑπὸ κυρίου διὰ τοῦ προφήτου λέγοντος· ²³ ἰδοὺ ἡ παρθένος ἐν γαστρὶ ἔξει καὶ τέξεται υἱόν, καὶ καλέσουσιν τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἑμμανουήλ, ὃ ἐστὶν μεθερμηνεύμενον μεθ' ἡμῶν ὁ θεός. ²⁴ ἐγενθῆς δὲ Ἰωσήφ ἀπὸ τοῦ ὕπνου ἐποίησεν ὡς προσέταξεν αὐτῷ ὁ ἄγγελος κυρίου, καὶ παρέλαβεν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ· ²⁵ καὶ οὐκ ἐγένεσκεν αὐτῇ ἕως οὗ ἔτεκεν υἱόν, καὶ ἐκάλεσεν τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν.

II

Magi. Fuga, caedes pueroꝝ, reditus.

¹ Τοῦ δὲ Ἰησοῦ γεννηθέντος ἐν Βηθλεὲμ τῆς Ἰουδαίας ἐν ἡμέραις Ἡρώδου τοῦ βασιλέως, ἰδὸν μάγοι ἀπὸ ἀνατολῶν παρεγένοντο εἰς Ἱεροσόλυμα ² λέγοντες· ποῦ ἐστὶν ὁ τεχθεὶς βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων; εἶδομεν γὰρ αὐτοῦ τὸν ἀστέρα ἐν τῇ ἀνατολῇ, καὶ ἤλθομεν προσκυνῆσαι αὐτῷ. ³ ἀκούσας δὲ ὁ βασιλεὺς Ἡρώδης ἐταράχθη, καὶ πᾶσα Ἱεροσόλυμα μετ' αὐτοῦ, ⁴ καὶ συναγαγὼν πάντας τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ γραμματεῖς τοῦ λαοῦ ἐπυνθάνετο παρ' αὐτῶν ποῦ ὁ Χριστὸς γεννᾶται. ⁵ οἱ δὲ εἶπαν αὐτῷ· ἐν Βηθλεὲμ τῆς Ἰουδαίας· οὕτως γὰρ γέγραπται διὰ τοῦ προφήτου· ⁶ καὶ σὺ Βηθλεὲμ, γῆ Ἰούδα, οὐδαμῶς ἐλαχίστη εἶ ἐν τοῖς ἡγεμόσιν Ἰούδα· ἐκ σοῦ γὰρ ἐξελεύσεται ἡγούμενος, ὅστις ποιμανεῖ

18. T[H] om ἡσον h χριστου ἡσον 20. H³ μαριαν 24. ιωσηφ: T[H] pm o 25. H εως [ου] II,5. T ειπον

18. Lc 1,27ss. 20. Lc 1,35. 21. Lc 2,21. 23. Is 7,14.
25. Lc 2,7. 21. II,2. (Num 24,17.) 6. Mich 5,1. Io 7,42.

τὸν λαόν μου τὸν Ἰσραήλ. ⁷ τότε Ἡρώδης λάθρα καλέσας τοὺς μάγους ἠκρίβωσεν παρ' αὐτῶν τὸν χρόνον τοῦ φαινομένου ἀστέρου, ⁸ καὶ πέμψας αὐτοὺς εἰς Βηθλεὲμ εἶπεν· πορευθέντες ἐξετάσατε ἀκριβῶς περὶ τοῦ παιδίου· ἐπὰν δὲ εὑρηται, ἀπαγγελάτε μοι, ὅπως κἀγὼ εἰθὼν προσκυνήσω αὐτῷ. ⁹ οἱ δὲ ἀκούσαντες τοῦ βασιλέως ἐπορεύθησαν· καὶ ἰδοὺ ὁ ἀστὴρ, ὃν εἶδον ἐν τῇ ἀνατολῇ, προῆγεν αὐτοὺς ἕως εἰθῶν ἐστάθη ἐπάνω οὗ ἦν τὸ παιδίον. ¹⁰ ἰδόντες δὲ τὸν ἀστέρα ἐχάρησαν χαρὰν μεγάλην σφόδρα. ¹¹ καὶ ἐλθόντες εἰς τὴν οἰκίαν εἶδον τὸ παιδίον μετὰ Μαρίας τῆς μητρὸς αὐτοῦ, καὶ προσέκυνησαν αὐτῷ, καὶ ἀνοίξαντες τοὺς θησαυροὺς αὐτῶν προσήνεγκαν αὐτῷ δῶρα, χρυσὸν καὶ λίβανον καὶ σμύρναν. ¹² καὶ χρηματισθέντες κατ' ὄναρ μὴ ἀνακάμναι πρὸς Ἡρώδη, δι' ἄλλης ὁδοῦ ἀνεχώρησαν εἰς τὴν χώραν αὐτῶν.

¹³ Ἀναχωρησάντων δὲ αὐτῶν, ἰδοὺ ἄγγελος κυρίου φαίνεται κατ' ὄναρ τῷ Ἰωσήφ λέγων· ἐγερθεὶς παράλαβε τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ, καὶ φεῦγε εἰς Αἴγυπτον, καὶ ἴσθι ἐκεῖ ἕως ἂν εἶπω σοι· μέλλει γὰρ Ἡρώδης ζητεῖν τὸ παιδίον τοῦ ἀπολέσαι αὐτό. ¹⁴ ὁ δὲ ἐγερθεὶς παρέλαβεν τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ τυκτός, καὶ ἀνεχώρησεν εἰς Αἴγυπτον, ¹⁵ καὶ ἦν ἐκεῖ ἕως τῆς τελευταίας Ἡρώδου· ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν ὑπὸ κυρίου διὰ τοῦ προφήτου λέγοντος· ἐξ Αἰγύπτου ἐκάλεσα τὸν υἱόν μου.

¹⁶ Τότε Ἡρώδης ἰδὼν ὅτι ἐνεπαίχθη ὑπὸ τῶν μάγων, ἐθυμώθη λίαν, καὶ ἀποστείλας ἀνεΐλεν πάντας τοὺς παῖδας τοὺς ἐν Βηθλεὲμ καὶ ἐν πᾶσι τοῖς ὄριοις αὐτῆς ἀπὸ διετοῦς καὶ κατωτέρω, κατὰ τὸν χρόνον ὃν ἠκρίβωσεν παρὰ τῶν μάγων. ¹⁷ τότε ἐπληρώθη τὸ ῥηθὲν διὰ Ἰερεμίου τοῦ προφήτου λέγοντος· ¹⁸ φωνὴ ἐν Ῥαμὰ ἠκούσθη, κλαυθμὸς καὶ ὄδυρμος πολὺς, Ῥαχὴλ κλαίουσα τὰ τέκνα αὐτῆς, καὶ οὐκ ἤθελεν παρακληθῆναι, ὅτι οὐκ εἰσίν.

¹⁹ Τελετήσαντος δὲ τοῦ Ἡρώδου, ἰδοὺ ἄγγελος κυρίου φαίνεται κατ' ὄναρ τῷ Ἰωσήφ ἐν Αἰγύπτῳ ²⁰ λέγων· ἐγερθεὶς παράλαβε τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ, καὶ πορεύου εἰς γῆν Ἰσραήλ· τεθνήκασιν γὰρ οἱ ζητοῦντες τὴν ψυχὴν τοῦ παιδίου. ²¹ ὁ δὲ ἐγερθεὶς παρέλαβεν τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ, καὶ εἰσῆλθεν εἰς γῆν Ἰσραήλ. ²² ἀκούσας δὲ ὅτι Ἀρχελαὸς

13. T κατ ὄναρ φαινετ. h κατ ὄναρ εφανη 18. T ραμὰ | t ηθελεσεν

11. (Is 60, 6.) Ps 72, 10.

15. Hos 11, 1.

18. Ier 31, 15.

20. (Ex 4, 19.)

βασιλείαι τῆς Ἰουδαίας ἀντι τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Ἡρώδου, ἐφοβήθη
ἐκαὶ ἀπελθεῖν· χρηματισθεὶς δὲ κατ' ὄρα ἀνεχώρησεν εἰς τὰ μέρη
τῆς Γαλιλαίας. ²³ καὶ ἰλθὼν κατέκησεν εἰς πόλιν λεγομένην
Ναζαρεθ· ὅπως πληρωθῆ τὸ ρηθὲν διὰ τῶν προφητῶν ὅτι
Ναζωραῖος κληθήσεται.

III

Iohannes baptista. Immersio Iesu.

¹ Ἐν δὲ ταῖς ἡμέραις ἐκείναις παραγίνεται Ἰωάννης ὁ βα-
πτιστῆς κηρύσσων ἐν τῇ ἐρήμῳ τῆς Ἰουδαίας, ² λέγων· μετα-
νοεῖτε· ἤγγικεν γὰρ ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. ³ οὗτος γάρ
ἐστιν ὁ ρηθεὶς διὰ Ἡσαίου τοῦ προφήτου λόγος· φωνὴ βοῶν-
τος ἐν τῇ ἐρήμῳ· ἐτοιμάσατε τὴν ὁδὸν κυρίου, εὐθείας ποιεῖτε
τὰς τρίβους αὐτοῦ. ⁴ αὐτὸς δὲ ὁ Ἰωάννης εἶχεν τὸ ἔνδυμα
αὐτοῦ ἀπὸ τριχῶν καμήλου καὶ ζώης δερματίνης περὶ τὴν
ὀσφὺν αὐτοῦ· ἡ δὲ τροφή ἦν αὐτοῦ ἀκρίδας καὶ μέλι ἄγιον.
⁵ τότε ἐξεπορεύετο πρὸς αὐτὸν Ἱεροσόλυμα καὶ πᾶσα ἡ Ἰουδαία
καὶ πᾶσα ἡ περιχώρος τοῦ Ἰορδάνου, ⁶ καὶ ἐβαπτίζοντο ἐν τῷ
Ἰορδάνῳ ποταμῷ ὑπ' αὐτοῦ ἐξομολογούμενοι τὰς ἀμαρτίας
αὐτῶν. ⁷ ἰδὼν δὲ πολλοὺς τῶν Φαρισαίων καὶ Σαδδουκαίων
ἐρχομένους ἐπὶ τὸ βάπτισμα εἶπεν αὐτοῖς· γεννήματα ἐχιδνῶν,
τίς ὑπέδειξεν ὑμῖν φυγεῖν ἀπὸ τῆς μελλούσης ὀργῆς; ⁸ ποιήσατε
οὖν καρπὸν ἄξιον τῆς μετανοίας, ⁹ καὶ μὴ δόξετε λέγειν ἐν
ἑαυτοῖς· πατέρα ἔχομεν τὸν Ἀβραάμ· λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι δύναται
ὁ Θεὸς ἐκ τῶν λίθων τούτων ἐγείρει τέκνα τῷ Ἀβραάμ. ¹⁰ ἤδη
δὲ ἡ ἀξίη πρὸς τὴν ῥίζαν τῶν δένδρων κείται· πᾶν οὖν δέν-
δρον μὴ ποιοῦν καρπὸν καλὸν ἐκκόπτεται καὶ εἰς πῦρ βάλλεται.
¹¹ ἐγὼ μὲν ὑμᾶς βαπτίζω ἐν ὕδατι εἰς μετάνοιαν· ὁ δὲ ὅπως μου
ἐρχόμενος ἰσχυρότερός μου ἐστίν, οὐ οὐκ εἰμι ἱκανὸς εὐὰ ὑποδη-
ματα βαστάσαι· αὐτὸς ὑμᾶς βαπτίσει ἐν πνεύματι ἀγίῳ καὶ
πυρὶ. ¹² οὗ τὸ πτύον ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ, καὶ διακαθαριεὶ τὴν
ἄλωνα αὐτοῦ, καὶ συναξει τὸν σίτον αὐτοῦ εἰς τὴν ἀποθήκην,
τὸ δὲ ἄγρον κατακαύσει πυρὶ ἀσβέστω.

¹³ Τότε παραγίνεται ὁ Ἰησοῦς ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας ἐπὶ τὸν
Ἰορδάνην πρὸς τὸν Ἰωάννην τοῦ βαπτισθῆναι ὑπ' αὐτοῦ. ¹⁴ ὁ δὲ
διεκάλει αὐτὸν λέγων· ἐγὼ χρεῖαν ἔχω ὑπὸ σοῦ βαπτισθῆναι,

22. T βασιλ. [επι] της ιουδ. 23. H ναζαρετ III, 2. T [και] λεγων
7. βαπτισμα: T add [αυτου] 12. αποθηκη: T h add αυτου 14. ο δε:
T add [ιωαννης]

23. (Is II, 1.) III, 1-12. Lc 3, 3-17. Mc I, 2-8. Io I, 6ss. a. 4, 17.
10, 7. 3. Is 40, 3. 9. Io. 8, 39. 10. 7, 19. 13-17. Mc I, 9-11. Lc 3, 21s.

καὶ σὺ ἔρχῃ πρὸς μὲ· ¹⁵ ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν πρὸς αὐτόν· ἄφες ἄρει· οὕτως γὰρ πρέπει εἶναι ἡμῖν πληρῶσαι πᾶσαν δικαιοσύνην. τότε ἀφίησιν αὐτόν. ¹⁶ βαπτισθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εὐθὺς ἀνέβη ἀπὸ τοῦ ὕδατος· καὶ ἰδὼν ἀνεψύχθησαν οἱ σὺρανοί, καὶ εἶδεν πνεῦμα θεοῦ καταβαίνον ὡσεὶ περιστέραν, ἐρχόμενον ἐπ' αὐτόν. ¹⁷ καὶ ἰδὼν φωνὴ ἐκ τῶν οὐρανῶν λέγουσα· οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς μου ὁ ἀγαπητός, ἐν ᾧ ἠδόκησα.

IV

Temptatio. Sedes Capharnaum translata. Piscatorum vocatio. Peragratio Galilaeae.

¹ Τότε ὁ Ἰησοῦς ἀνέχθη εἰς τὴν ἔρημον ὑπὸ τοῦ πνεύματος, πειρασθῆναι ὑπὸ τοῦ διαβόλου. ² καὶ νηστεύσας ἡμέρας τεσσαράκοντα καὶ τεσσαράκοντα νύκτας, ὕστερον ἐπέειπεν. ³ καὶ προσελθὼν ὁ πειράζων εἶπεν αὐτῷ· εἰ υἱὸς εἶ τοῦ θεοῦ, εἰπέ ἴνα οἱ λίθοι οὗτοι ἄρτοι γένωνται. ⁴ ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· γέγραπται· οὐκ ἐπ' ἄρτων μόνων ζήσεται ὁ ἄνθρωπος, ἀλλ' ἐπὶ παντὶ ῥήματι ἐκπορευομένῳ διὰ στόματος θεοῦ. ⁵ τότε παραλαμβάνει αὐτόν ὁ διάβολος εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν, καὶ ἕστησεν αὐτόν ἐπὶ τὸ πτερόγιον τοῦ ἱεροῦ, ⁶ καὶ λέγει αὐτῷ· εἰ υἱὸς εἶ τοῦ θεοῦ, βάλε σεαυτὸν κάτω· γέγραπται γὰρ ὅτι τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ ἐντέλεται περὶ σοῦ καὶ ἐπὶ χειρῶν ἀροῦσίν σε, μήποτε προσκόψῃς πρὸς λίθον τὸν πόδα σου. ⁷ ἔφη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· πάλιν γέγραπται· οὐκ ἐκπειράσεις κύριον τὸν θεόν σου. ⁸ πάλιν παραλαμβάνει αὐτόν ὁ διάβολος εἰς ὄρος ἕψηλόν· λίαν καὶ δεῖκνυσιν αὐτῷ πᾶσας τὰς βασιλείας τοῦ κόσμου καὶ τὴν δόξαν αὐτῶν, ⁹ καὶ εἶπεν αὐτῷ· ταυτὰ σοι πάντα δώσω, εἰὰν πεσῶν προσκυνήσῃς μοι. ¹⁰ τότε λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· ὕπαγε σατανα· γέγραπται γάρ· κύριον τὸν θεόν σου προσκυνήσεις καὶ αὐτῷ μόνῳ λατρεύσεις. ¹¹ τότε ἀφίησιν αὐτόν ὁ διάβολος, καὶ ἰδὼν ἄγγελοι προσήλθον καὶ διεκόνουν αὐτῷ.

¹² Ἀκούσας δὲ ὅτι Ἰωάννης παρεδόθη, ἀνεχώρησεν εἰς τὴν Γαλιλαίαν. ¹³ καὶ καταλιπὼν τὴν Ναζαρά ἐλθὼν κατοίκησεν εἰς Καφαρναῦμ τὴν παραθαλασσίαν ἐν ὀρίοις Ζαβουλων καὶ

15. προς αυτον: tH³ αυτω 16. ανεωχθησαν (H ηρωαχθ.): Th add αυτω | T το πνευμα του θεου | ερχομενον: T pm [και] 17. η μου, ο αγαπητος εν | TH ευδοκησα IV, 1. H [ο] ιησους 2. TH και νυκτ. τεσσαρακ. 3. ειπε: H ειπον 4. ει: T εν

17. 17,5. IV, 1-11. Lc 4, 1-13. Mc 1, 12s. 4. Deut 8, 3. 6. Ps 91, 11s. 7. Deut 6, 16. 10. Deut 6, 13. 12ss. Mc 1, 14s. Lc 4, 14s.

Νεφθαλείμ, ¹⁴ ἵνα πληρωθῆ τὸ ῥηθῆν διὰ Ἡσαίου τοῦ προφήτου λέγοντος· ¹⁵ γῆ Ζαβουλὼν καὶ γῆ Νεφθαλείμ, ὄδον θαλάσσης, πέραν τοῦ Ἰορδάνου, Γαλιλαία τῶν ἐθνῶν, ¹⁶ ὁ λαὸς ὁ καθήμενος ἐν σκοτίῃ φῶς εἶδεν μέγα, καὶ τοῖς καθημένοις ἐν χῶρᾳ καὶ σκιᾷ θανάτου φῶς ἀνέτειλεν αὐτοῖς. ¹⁷ Ἀπὸ τότε ἤρξατο ὁ Ἰησοῦς κηρύσσειν καὶ λέγειν· μετανοεῖτε· ἤγγικεν γὰρ ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν.

¹⁸ Περιπατῶν δὲ παρὰ τὴν θάλασσαν τῆς Γαλιλαίας εἶδεν δύο ἀδελφούς, Σίμωνα τὸν λεγόμενον Πέτρον καὶ Ἀνδρέαν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, βάλλοντας ἀμφίβληστον εἰς τὴν θάλασσαν· ἦσαν γὰρ ἀλιεῖς. ¹⁹ καὶ λέγει αὐτοῖς· δεῦτε ὀπίσω μου, καὶ ποιῆσω ὑμᾶς ἀλιεῖς ἀνθρώπων. ²⁰ οἱ δὲ εὐθέως ἀφέντες τὰ δίκτυα ἠκολούθησαν αὐτῷ. ²¹ Καὶ προβάς ἐκεῖθεν εἶδεν ἄλλους δύο ἀδελφούς, Ἰάκωβον τὸν τοῦ Ζεβεδαίου καὶ Ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, ἐν τῷ πλοίῳ μετὰ Ζεβεδαίου τοῦ πατρὸς αὐτῶν καταρτίζοντας τὰ δίκτυα αὐτῶν· καὶ ἐκάλεσεν αὐτούς. ²² οἱ δὲ εὐθέως ἀφέντες τὸ πλοῖον καὶ τὸν πατέρα αὐτῶν ἠκολούθησαν αὐτῷ.

²³ Καὶ περιῆγεν ἐν ὅλῃ τῇ Γαλιλαίᾳ, διδάσκων ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν καὶ κηρύσσων τὸ εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας καὶ θεραπεύων πᾶσαν νόσον καὶ πᾶσαν μαλακίαν ἐν τῷ λαῷ. ²⁴ καὶ ἀπηλθεν ἡ ἀκοή αὐτοῦ εἰς ὅλην τὴν Συρίαν· καὶ προσήνεγκαν αὐτῷ πάντας τοὺς κακῶς ἔχοντας ποικίλαις νόσοις καὶ βασάνοις συνηγομένους καὶ δαιμονιζομένους καὶ σεληνιαζομένους καὶ παραλυτικούς, καὶ ἐθεράπευσεν αὐτούς. ²⁵ καὶ ἠκολούθησαν αὐτῷ ὄχλοι πολλοὶ ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας καὶ Δεκαπόλεως καὶ Ἰερουσολύμων καὶ Ἰουδαίας καὶ πέραν τοῦ Ἰορδάνου.

V

Oratio montana (capp. 5—7). Christianorum praemia et officia.

Legis divinae vera ratio. Praecepta de homicidio, reconciliatione, adulterio, divortio, iureiurando, talione, amore mutuo.

¹ Ἰδὼν δὲ τοὺς ὄχλους ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος· καὶ καθίσαντος αὐτοῦ προσῆλθαν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ. ² καὶ ἀνοίξας τὸ πνεῦμα αὐτοῦ ἐδίδασκεν αὐτούς λέγων· ³ μακάριοι οἱ πτωχοὶ τῷ πνεύματι, ὅτι αὐτῶν ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. ⁴ μακάριοι οἱ πραεῖς, ὅτι αὐτοὶ κληρονομήσουσιν τὴν γῆν. ⁵ μακάριοι οἱ

16. TH ἐν σκοτία 17. μετανοεῖτε· ἤγγικεν γὰρ· ἡ ἤγγικεν 18.19. T αλιεῖς 23. περιῆγεν· T add [ο ἰησοῦς] 24. ἀπηλθεν· t ἐξηλθεν | T^sH om και ante δαιμονιζομ. V,1. H προσήλ. [αὐτω] 4s. H¹ μακ. οι πραεις κτλ (v. 4) post μακ. οι πενθουσι. κτλ (v. 5)

15. Is 9,1s. 17. 3,2. 18-22. Mc 1,16-20. (Lc 5,1-11. Io 1,35-42.) 23. Mc 1,39. Lc 4,15. 31. 44. 24. Mc 1,28. 6,55. V,22s. Lc 6,20ss. 4. Ps 37,11. 5. Is 61,2.

πενθοῦντες, ὅτι αὐτοὶ παρακληθήσονται. ⁶ μακάριοι οἱ πεινώ-
 ντες καὶ διψῶντες τὴν δικαιοσύνην, ὅτι αὐτοὶ χορτασθήσονται.
⁷ μακάριοι οἱ ἐλεήμονες, ὅτι αὐτοὶ ἐλεηθήσονται. ⁸ μακάριοι οἱ
 καθαροὶ τῇ καρδίᾳ, ὅτι αὐτοὶ τὸν θεὸν ὄψονται. ⁹ μακάριοι οἱ
 εἰρηνοποιοί, ὅτι υἱοὶ θεοῦ κληθήσονται. ¹⁰ μακάριοι οἱ δεδιω-
 μένοι ἕνεκεν δικαιοσύνης, ὅτι αὐτῶν ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρα-
 νῶν. ¹¹ μακάριοί ἐστε ὅταν ὀνειδίωσιν ὑμᾶς καὶ διώξωσιν
 καὶ εἰπωσιν πᾶν πονηρὸν καθ' ὑμῶν ψευδόμενοι ἕνεκεν ἐμοῦ.
¹² χαίrete καὶ ἀγαλλιᾶσθε, ὅτι ὁ μισθὸς ὑμῶν πολὺς ἐν τοῖς
 οὐρανοῖς· οὕτως γὰρ εἰδίωσαν τοὺς προφήτας τοὺς πρὸ ὑμῶν.
¹³ Ὑμεῖς ἐστέ τὸ ἅλα τῆς γῆς· ἐὰν δὲ τὸ ἅλα μωρασθῇ, ἐν τίῃ
 ἀλισθησεται; εἰς οὐδὲν ἰσχυεῖ ἔτι εἰ μὴ βληθὲν ἔξω καταπατεῖσθαι
 ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων. ¹⁴ Ὑμεῖς ἐστέ τὸ φῶς τοῦ κόσμου. οὐ
 δύναται ὁ πόλις κρυβῆναι ἐπάνω ὄρους κειμένη· ¹⁵ οὐδὲ καινοὺς
 λόγον καὶ τιθέασιν αὐτὸν ὑπὸ τὸν μόδιον, ἀλλ' ἐπὶ τὴν λυγρίαν,
 καὶ λάμπει πᾶσιν τοῖς ἐν τῇ οἰκίᾳ. ¹⁶ οὕτως λαμψάτω τὸ φῶς
 ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὅπως ἴδωσιν ὑμῶν τὰ καλὰ
 ἔργα καὶ δοξάσωσιν τὸν πατέρα ὑμῶν τὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς.
¹⁷ Μὴ νομίσητε ὅτι ἦλθον καταλύσαι τὸν νόμον ἢ τοὺς προφή-
 τας· οὐκ ἦλθον καταλύσαι ἀλλὰ πληρῶσαι. ¹⁸ ἀμὴν γὰρ λέγω
 ὑμῖν· ἕως ἂν παρέλθῃ ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ, ἴστω ἐν ἡμῖν μία κεραία
 οὐ μὴ παρέλθῃ ἀπὸ τοῦ νόμου, ἕως ἂν πάντα γένηται. ¹⁹ ὃς
 ἐὰν σὴν λύσῃ μίαν τῶν ἐντολῶν τούτων τῶν ἐλαχίστων καὶ διδάξῃ
 οὕτως τοὺς ἀνθρώπους, ἐλάχιστος κληθήσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ
 τῶν οὐρανῶν· ὃς δ' ἂν ποιήσῃ καὶ διδάξῃ, οὗτος μέγας κληθή-
 σεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν. ²⁰ λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι ἐὰν
 μὴ περιστέσῃ ὑμῶν ἡ δικαιοσύνη πλεῖον τῶν γραμματέων καὶ
 Φαρισαίων, οὐ μὴ εἰσέλθητε εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν.
²¹ Ἐκούσατε ὅτι ἐρρέθη τοῖς ἀρχαίοις· οὐ φονεύσεις· ὃς δ' ἂν
 φονεύσῃ, ἔνοχος ἔσται τῇ κρίσει. ²² ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν ὅτι πᾶς ὁ
 ὀργιζόμενος τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ ἔνοχος ἔσται τῇ κρίσει· ὃς δ' ἂν
 εἶπῃ τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ ῥαχά, ἔνοχος ἔσται τῷ συνεδρίῳ· ὃς δ'
 ἂν εἶπῃ μωρέ, ἔνοχος ἔσται εἰς τὴν γέενναν τοῦ πυρός. ²³ ἐὰν
 σὴν προσφιλεῖς τὸ δῶρόν σου ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον κἀκεῖ μνηστῆς
 ὅτι ὁ ἀδελφός σου ἔχει τι κατὰ σοῦ, ²⁴ ἄφες ἐκεῖ τὸ δῶρόν
 σου ἔμπροσθεν τοῦ θυσιαστηρίου καὶ ὑπάγε πρῶτον διαλλάγηθι
 τῷ ἀδελφῷ σου, καὶ τότε ἔλθὼν πρόσφερε τὸ δῶρόν σου.

9. οτι: TH add [αυτοι] 11. Ti TH διώξωσιν | t [ψευδομενοι]
 13. Ti TH αλας bis 18. H κεραια | αν sc: H [αν] 20. T η δικαιοσ.
 υμων 21. T ερηθη (it. v. 27. 31. 33. 38. 43.) 22. τω αδ. αυτου pr:
 T³ add [εκη] | TH ρακα 23. t και εκει

13. Mc 9,50. Lc 14,34s. 15. Mc 4,21. Lc 8,16. 11,33. 18. Lc 16,17.
 *1. Ex 20,13.

²⁵ ἴσθι ἐννοῶν τῷ ἀντιδίκῳ σου ταχὺ ἕως ὅτου εἶ μετ' αὐτοῦ ἐν τῇ ὁδῷ· μήποτε σε παραδῶ ὁ ἀντιδικος τῷ κριτῇ καὶ ὁ κριτὴς τῷ ὑπηρέτῃ, καὶ εἰς φυλακὴν βληθῆσῃ. ²⁶ ἀμὴν λέγω σοι, οὐ μὴ ἐξέλθῃς ἐκεῖθεν ἕως ἂν ἀποδῶς τὸν ἔσχατον κοδράντην. ²⁷ Ἠκούσατε ὅτι ἐρρέθη· οὐ μοιχεύσεις. ²⁸ ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν ὅτι πᾶς ὁ βλέπων γυναῖκα πρὸς τὸ ἐπιθυμῆσαι ἤδη ἠμοίχευσεν αὐτήν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ. ²⁹ εἰ δὲ ὁ ὀφθαλμὸς σου ὁ δεξιὸς σκανδαλίζει σε, ἔξελε αὐτὸν καὶ βάλε ἀπὸ σοῦ· συμφέρει γάρ σοι ἵνα ἀπόληται ἐν τῶν μελῶν σου καὶ μὴ ὅλον τὸ σῶμά σου βληθῆ εἰς γέενναν. ³⁰ καὶ εἰ ἡ δεξιὰ σου χεὶρ σκανδαλίζει σε, ἔκκοπον αὐτήν καὶ βάλε ἀπὸ σοῦ· συμφέρει γάρ σοι ἵνα ἀπόληται ἐν τῶν μελῶν σου καὶ μὴ ὅλον τὸ σῶμά σου εἰς γέενναν ἀπελθῇ. ³¹ Ἐρρέθη δέ· ὅς ἂν ἀπολύσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, δότω αὐτῇ ἀποστάσιον. ³² ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν ὅτι πᾶς ὁ ἀπολύων τὴν γυναῖκα αὐτοῦ παρεκτός λόγον πορεῖται, ποιεῖ αὐτὴν μοιχευθῆναι, καὶ ὅς ἐὰν ἀπολελυμένην γαμήσῃ, μοιχάται. ³³ Πάλιν ἠκούσατε ὅτι ἐρρέθη τοῖς ἀρχαίοις· οὐκ ἐπιπορήσεις, ἀποδώσεις δὲ τῷ κυρίῳ τοὺς ὄρκους σου. ³⁴ ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν μὴ ὁμόσαι ὅλως· μήτε ἐν τῷ οὐρανῷ, ὅτι θρόνος ἐστὶν τοῦ θεοῦ· ³⁵ μήτε ἐν τῇ γῆ, ὅτι ὑποπόδιόν ἐστιν τῶν ποδῶν αὐτοῦ· μήτε εἰς Ἱεροσόλυμα, ὅτι πόλις ἐστὶν τοῦ μεγάλου βασιλέως· ³⁶ μήτε ἐν τῇ κεφαλῇ σου ὁμόσεως, ὅτι οὐ δύνασαι μίαν τρίχα λευκὴν ποιῆσαι ἢ μελαιναν. ³⁷ ἔστω δὲ ὁ λόγος ὑμῶν ναὶ ναί, οὐ οὐ· τὸ δὲ περισσὸν τούτων ἐκ τοῦ πονηροῦ ἐστίν. ³⁸ Ἠκούσατε ὅτι ἐρρέθη· ὀφθαλμὸν ἀντὶ ὀφθαλμοῦ καὶ ὀδόντα ἀντὶ ὀδόντος. ³⁹ ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν μὴ ἀντι-στῆναι τῷ πονηρῷ· ἀλλ' ὅστις σε ῥαπίζει εἰς τὴν δεξιὰν σιαγόνα, στρέψον αὐτῷ καὶ τὴν ἄλλην· ⁴⁰ καὶ τῷ θέλοντί σοι κριθῆναι καὶ τὸν χιτῶνά σου λαβεῖν, ἄφες αὐτῷ καὶ τὸ ἱμάσιον· ⁴¹ καὶ ὅστις σε ἀγγαρεύσει μίλιον ἐν, ὑπάγε μετ' αὐτοῦ δύο. ⁴² τῷ αἰτοῦντί σε δός, καὶ τὸν θέλοντα ἀπὸ σοῦ δανίσασθαι μὴ ἀποστραφῆς. ⁴³ Ἠκούσατε ὅτι ἐρρέθη· ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου καὶ μισήσεις τὸν ἐχθρόν σου. ⁴⁴ ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν, ἀγαπάτε

25. ο κριτης: T add [σε παραδω] 28. επιθυμησαι: T [H] add αυτην 32. t και ο απολελυμ. γαμησας μοιχ. H [κ. ος εαν απολελυμ. γαμ. μοιχ.] 37. εστω: h εσται 39. t ραπισει επι | σιαγοναι: T[H] add σου 42. T δανισασθαι

^{25a.} Lc 12,58s. ^{27.} Ex 20,14. ^{29.} 18,9. Mc 9,47. ^{30.} 18,8; Mc 9,43. ^{31.} Deut 24,1. ^{32.} 19,9. Mc 10,11s. Lc 16,18. ^{33.} Lev 19,12. Deut 23,21. ^{34s.} Is 66,1. ^{35.} Ps 48,3. ^{37.} Iac 5,12. ^{38.} Ex 21,24. ^{39.} Lc 6,29. ^{42.} Lc 6,30. ^{43.} Lev 19,18.

τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν καὶ προσέχεσθε ὑπὲρ τῶν δικιόντων ὑμᾶς·
⁴⁵ ὅπως γένησθε υἱοὶ τοῦ πατρὸς ὑμῶν τοῦ ἐν οὐρανοῖς, ὅτι τὸν
 ἥλιον αὐτοῦ ἀνατέλλει ἐπὶ πονηροὺς καὶ ἀγαθοὺς καὶ βρέχει
 ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους. ⁴⁶ εἰς γὰρ ἀγαπήσητε τοὺς ἀγαπῶν-
 τας ὑμᾶς, τίνα μισθὸν ἔχετε; οὐχὶ καὶ οἱ τελῶναι τὸ αὐτὸ
 ποιούσιν; ⁴⁷ καὶ εἰς ἀσπάσησθε τοὺς ἀδελφοὺς ὑμῶν μόνον,
 τί περισσὸν ποιεῖτε; οὐχὶ καὶ οἱ ἐθνικοὶ τὸ αὐτὸ ποιούσιν;
⁴⁸ ἔσσεσθε οὖν ὑμεῖς τέλειοι ὡς ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος τέλειός
 ἐστιν.

VI

Pietatis genuinum exercitium, erogatione stipis, precatione (*oratio dominica*),
 ieiunio. Divitiae verae veraque sollicitudo et cura.

¹ Προσέχετε δὲ τὴν δικαιοσύνην ὑμῶν μὴ ποιῶν ἔμπροσθεν
 τῶν ἀνθρώπων πρὸς τὸ θεαθῆναι αὐτοῖς· εἰ δὲ μήγε, μισθὸν
 οὐκ ἔχετε παρὰ τῷ πατρὶ ὑμῶν τῷ ἐν οὐρανοῖς· ² ὅταν οὖν
 ποιῆς ἐλεημοσύνην, μὴ σαλπίσσης ἔμπροσθέν σου, ὥσπερ οἱ ὑπο-
 κριταὶ ποιῶσιν ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ ἐν ταῖς ῥύμαις, ὅπως
 δοξασθῶσιν ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἀπέχουσιν τὸν
 μισθὸν αὐτῶν. ³ σοῦ δὲ ποιούντος ἐλεημοσύνην μὴ γνώτω ἡ ἀρι-
 στερά σου τί ποιῶ ἢ δεξιὰ σου, ⁴ ὅπως ἡ σοῦ ἐλεημοσύνη ἦ ἐν
 τῷ κρυπτῷ, καὶ ὁ πατὴρ σου ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ ἀποδώσει
 σοι. ⁵ καὶ ὅταν προσευχησθε, οὐκ ἔσσεσθε ὡς οἱ ὑποκριταί· ὅτι
 φιλοῦσιν ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ ἐν ταῖς γωνίαις τῶν πλατειῶν
 ἑστῶτες προσεύχεσθαι, ὅπως φανῶσιν τοῖς ἀνθρώποις. ἀμὴν
 λέγω ὑμῖν, ἀπέχουσιν τὸν μισθὸν αὐτῶν. ⁶ σὺ δὲ ὅταν προσεύχη,
 εἰσελθε εἰς τὸ ταμεῖόν σου καὶ κλείσας τὴν θύραν σου πρόσευξαι
 τῷ πατρὶ σου τῷ ἐν τῷ κρυπτῷ, καὶ ὁ πατὴρ σου ὁ βλέπων ἐν
 τῷ κρυπτῷ ἀποδώσει σοι. ⁷ Προσευχόμενοι δὲ μὴ βατταλογήσητε
 ὥσπερ οἱ ἐθνικοί· δοκοῦσιν γὰρ ὅτι ἐν τῇ πολυλογίᾳ αὐτῶν εἰσα-
 κουσθήσονται. ⁸ μὴ οὖν ὁμοιωθῆτε αὐτοῖς· ἴδεν γὰρ ὁ πατὴρ
 ὑμῶν ὅν χρεῖαν ἔχετε πρὸ τοῦ ὑμᾶς αἰτῆσαι αὐτόν. ⁹ οὕτως
 οὖν προσέχεσθε ὑμῖς· πᾶτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ἀγα-
 σθήτω τὸ ὄνομά σου· ¹⁰ ἐλθάτω ἡ βασιλεία σου· γενηθήτω τὸ

46. το αυτο: Th ουτως VI, 1. T^s[H] om δε pr | TH εν τοις
 ουραν. 4. TH η σου η ελεημοσ. 6. T ταμειον 7. T βαττολογ.
 8. ο πατηρ: H pm [ο θεος] 10. T^s ελθτω

44. Lc 6,27b. 45ss. Lc 6,32ss. 48. Deut 18,13. VI,6. 2 Reg 4,33-
 7. Sir 7,15. 9ss. Lc 11,2-4.

θελήμά σου ὡς ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς· ¹¹ τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν
 ἐπιούσιον δὸς ἡμῖν σήμερον· ¹² καὶ ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα
 ἡμῶν, ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφήκαμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν· ¹³ καὶ μὴ
 εἰσεγγίχῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμόν, ἀλλὰ ῥύσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πονη-
 ροῦ. ¹⁴ Ἐὰν γὰρ ἀφήτε τοῖς ἀνθρώποις τὰ παραπτώματα
 αὐτῶν, ἀφήσει καὶ ὑμῖν ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος· ¹⁵ ἔὰν δὲ μὴ
 ἀφήτε τοῖς ἀνθρώποις, οὐδὲ ὁ πατὴρ ὑμῶν ἀφήσει τὰ παρα-
 πτώματα ὑμῶν. ¹⁶ Ὅταν δὲ νηστεύητε, μὴ γίνεσθε ὡς οἱ
 ἔποικριταὶ σκνθρωποὶ· ἀφανίζουσιν γὰρ τὰ πρόσωπα αὐτῶν
 ὅπως φανῶσιν τοῖς ἀνθρώποις νηστεύοντες. ἀμὴν λέγω ὑμῖν,
 ἀπέχουσιν τὸν μισθὸν αὐτῶν. ¹⁷ σὺ δὲ νηστεύων ἄλειψαί σου
 τὴν κεφαλὴν καὶ τὸ πρόσωπόν σου ἵναί, ¹⁸ ὅπως μὴ φανῇς τοῖς
 ἀνθρώποις νηστεύων ἀλλὰ τῷ πατρὶ σου τῷ ἐν τῷ κρυφαίῳ, καὶ
 ὁ πατὴρ σου ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυφαίῳ ἀποδώσει σοι. ¹⁹ Μὴ
 θησαυρίζετε ὑμῖν θησαυροὺς ἐπὶ τῆς γῆς, ὅπου σὴς καὶ βρῶσις
 ἀφανίζει, καὶ ὅπου κλέπται διορύσσουσιν καὶ κλέπτουσιν·
²⁰ θησαυρίζετε δὲ ὑμῖν θησαυροὺς ἐν οὐρανῷ, ὅπου οὔτε σὴς
 οὔτε βρῶσις ἀφανίζει, καὶ ὅπου κλέπται οὐ διορύσσουσιν οὐδὲ
 κλέπτουσιν. ²¹ ὅπου γὰρ ἔστιν ὁ θησαυρός σου, ἐκεῖ ἔσται καὶ
 ἡ καρδία σου. ²² Ὁ λύχνος τοῦ σώματός ἐστιν ὁ ὀφθαλμός.
 ἔὰν ἦ ὁ ὀφθαλμός σου ἀπλούς, ὅλον τὸ σῶμά σου φωτεινόν
 ἔσται· ²³ ἔὰν δὲ ὁ ὀφθαλμός σου πονηρὸς ἦ, ὅλον τὸ σῶμά
 σου σκοτεινόν ἔσται. εἰ οὖν τὸ φῶς τὸ ἐν σοὶ σκότος ἐστίν,
 τὸ σκότος πόσον. ²⁴ Οὐδεὶς δύναται δυοὶ κυρίους δουλεύειν·
 ἢ γὰρ τὸν ἓνα μισήσει καὶ τὸν ἕτερον ἀγαπήσει, ἢ ἐνὸς
 ἀνθέξεται καὶ τοῦ ἑτέρου καταφρονήσει. οὐ δύνασθε θεῷ
 δουλεύειν καὶ μαμωνᾷ. ²⁵ Διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν, μὴ μεριμνᾶτε
 τῇ ψυχῇ ὑμῶν τί φάγητε, μηδὲ τῷ σώματι ὑμῶν τί ἐνδύσθητε.
 οὐχὶ ἡ ψυχὴ πλείων ἐστὶν τῆς τροφῆς καὶ τὸ σῶμα τοῦ ἐνδύμα-
 τος; ²⁶ ἐμβλέφατε εἰς τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ, ὅτι οὐ σκεῖρουσιν
 οὐδὲ θερίζουσιν οὐδὲ συνάγουσιν εἰς ἀποθήκας, καὶ ὁ πατὴρ
 ὑμῶν ὁ οὐράνιος τρέφει αὐτά· οὐχὶ ὑμεῖς μᾶλλον διαφέρετε
 αὐτῶν; ²⁷ τίς δὲ ἐξ ὑμῶν μεριμνῶν δύναται προσθεῖναι ἐπὶ τῆς
 ἡλικίας αὐτοῦ πηχυν ἓνα; ²⁸ καὶ περὶ ἐνδύματός τι μεριμνᾶτε;
 καταμάθετε τὰ κρίνα τοῦ ἀγροῦ πῶς αὐξάνουσιν· οὐ κοπιῶσιν
 οὐδὲ νήθουσιν. ²⁹ λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι οὐδὲ Σολομὼν ἐν πάσῃ τῇ

15. ἀνθρώποις: T[H] add τα παραπτώματα αὐτῶν 18. ἡ νη-
 στευον τοῖς ἀνθρώποις 21. Ἡ ἔσται [καὶ] 22. ὀφθαλμός πρ:
 t add [σου] | εἰς: TH add οὖν | ἦ: T post ἀπλούς | Ἡ φωτεινόν
 23. Ἡ σκοτινόν 25. φαγητε: T[H] add ἡ τι πηχτε 28. T κοπι-
 ουσιν

14a. 18,33. 35. Mc 11,25a. 20a. Lc 12,33a. 22a. Lc 11,34-36.
 24. Lc 16,13. 25-33. Lc 12,22-31. 26. 10,31.

δόξῃ αὐτοῦ περιεβάλετο ὡς ἐν τούτων. ³⁰ εἰ δὲ τὸν χόρτον τοῦ ἀγροῦ σήμερον ὄντα καὶ αὐριοῦν εἰς κλίβανον βαλλόμενον ὁ θεὸς οὕτως ἀμφιένυσιν, οὐ πολλῶ μᾶλλον ὑμᾶς, ὀλιγόπιστοι; ³¹ μὴ οὖν μερμηθήσῃτε λέγοντες· τί φάγωμεν ἢ τί πίωμεν ἢ τί περιβαλώμεθα; ³² πάντα γὰρ ταῦτα τὰ ἔθνη ἐπιζητοῦσιν· οἶδεν γὰρ ὁ πατήρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος ὅτι χρῆζετε τούτων ἀπάντων. ³³ ζητεῖτε δὲ πρῶτον τὴν βασιλείαν καὶ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ, καὶ ταῦτα πάντα προστεθήσεται ὑμῖν. ³⁴ μὴ οὖν μερμηθήσῃτε εἰς τὴν αὐριον· ἢ γὰρ αὐριον μερμηθήσει ἑαυτῆς. ἀρκετὸν τῇ ἡμέρῃ ἢ κακία αὐτῆς.

VII

Præcepta a iudicando et obtrudendo abstinendi, in precatione perseverandi, viam perniciæ falsosque doctores cavendi. Veræ falsæque pietatis et sapientiæ discrimen.

¹ Μὴ κριθετε, ἵνα μὴ κριθῆτε. ² ἐν ᾧ γὰρ κρίματι κριθετε κριθήσεσθε, καὶ ἐν ᾧ μέτρῳ μετρεῖτε μετρηθήσεται ὑμῖν. ³ τί δὲ βλέπετε τὸ κάρφος τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ τοῦ ἀδελφοῦ σου, τὴν δὲ ἐν τῷ σφῷ ὀφθαλμῷ δοκὸν οὐ κατανοεῖς; ⁴ ἢ πῶς ἐρεῖς τῷ ἀδελφῷ σου· ἄφες ἐκβάλλω τὸ κάρφος ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ σου, καὶ ἰδοὺ ἡ δοκὸς ἐν τῷ ὀφθαλμῷ σου. ⁵ ὑποκριτά, ἐκβαλε πρῶτον ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ σου τὴν δοκόν, καὶ τότε διαβλέψεις ἐκβαλεῖν τὸ κάρφος ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ τοῦ ἀδελφοῦ σου. ⁶ Μὴ ὄντα τὸ ἄγιον τοῖς κυνί, μηδὲ βάλητε τοὺς μαργαρίτας ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν χοίρων, μήποτε καταπατήσουσιν αὐτοὺς ἐν τοῖς ποσὶν αὐτῶν καὶ στραφέντες ῥήξωσιν ὑμᾶς. ⁷ Αἰτεῖτε, καὶ δοθήσεται ὑμῖν· ζητεῖτε, καὶ εὐρήσετε· κρούετε, καὶ ἀνοιγήσεται ὑμῖν. ⁸ πᾶς γὰρ ὁ αἰτῶν λαμβάνει, καὶ ὁ ζητῶν εὐρίσκει, καὶ τῷ κρούοντι ἀνοιγήσεται. ⁹ ἢ τίς ἐστιν ἐξ ὑμῶν ἄνθρωπος, ὃν αἰτήσῃ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἄρτον, μὴ λίθον ἐπιδώσει αὐτῷ; ¹⁰ ἢ καὶ ἰχθὺν αἰτήσῃ, μὴ ὄψιν ἐπιδώσει αὐτῷ; ¹¹ εἰ οὖν ὑμεῖς πονηροὶ ὄντες οἴδατε δόματα ἀγαθὰ δίδόναι τοῖς τέκνοις ὑμῶν, πόσῳ μᾶλλον ὁ πατήρ ὑμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς δώσει ἀγαθὰ τοῖς αἰτοῦσιν αὐτόν. ¹² πάντα οὖν ὅσα ἐὰν θέλητε ἵνα ποιῶσιν ὑμῖν οἱ ἄνθρωποι, οὕτως καὶ

33. βασιλειαν: T add του Θεου 34. αυτης: H αυτης VII,4. TH εν τω οφθαλμω σου; 8. T^h ανοιγεται 9. TH om σοτιν 12. αυτιν: T^{av}

VII, 12. Lc 6,37s. 9. Mc 4,24. 3-5. Lc 6,41s. 7-11. Lc 11,9-13. (Mc 11,24.) 12. Lc 6,31.

ἡμῖς ποιεῖτε αὐτοῖς· οὗτος γάρ ἐστιν ὁ νόμος καὶ οἱ προφῆται.
¹³ εἰσελθατε διὰ τῆς στενῆς πύλης· ὅτι πλατεῖα [ἡ πύλη] καὶ
 εὐρύχωρος ἡ ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ἀπώλειαν, καὶ πολλοὶ
 εἰσιν οἱ εἰσερχόμενοι δι' αὐτῆς· ¹⁴ ὅτι στενὴ [ἡ πύλη] καὶ τεθλιμ-
 μένη ἡ ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ζωὴν, καὶ ὀλίγοι εἰσιν οἱ εὐρίσκον-
 τες αὐτήν. ¹⁵ Προσέγετε ἀπὸ τῶν ψευδοπροφητῶν, οἵτινες ἔρ-
 χονται πρὸς ὑμᾶς ἐν ἐνδύμασιν προβάτων, ἔσωθεν δὲ εἰσιν λύκοι
 ἀρπαγες. ¹⁶ ἀπὸ τῶν καρπῶν αὐτῶν ἐπιγνώσασθε αὐτούς. μήτι
 συλλέγουσιν ἀπὸ ἀκαθῶν σταφυλᾶς ἢ ἀπὸ τριβόλων σῦκα;
¹⁷ οὕτως πᾶν δένδρον ἀγαθὸν καρποὺς καλοὺς ποιεῖ, τὸ δὲ
 σαπρὸν δένδρον καρποὺς ποτηροὺς ποιεῖ. ¹⁸ οὐ δύναται δένδρον
 ἀγαθὸν καρποὺς ποτηροὺς ἐνεγκεῖν, οὐδὲ δένδρον σαπρὸν καρ-
 ποὺς καλοὺς ἐνεγκεῖν. ¹⁹ πᾶν δένδρον μὴ ποιῶν καρπὸν
 καλὸν ἐκκόπτεται καὶ εἰς πῦρ βάλλεται. ²⁰ ἄραγε ἀπὸ τῶν
 καρπῶν αὐτῶν ἐπιγνώσασθε αὐτούς. ²¹ Οὐ πᾶς ὁ λέγων μοι
 κύριε κύριε, εἰσελεύσεται εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, ἀλλ' ὁ
 ποιῶν τὸ θέλημα τοῦ πατρὸς μου τοῦ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. ²² πολ-
 λοὶ ἐρροῦσίν μοι ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ· κύριε κύριε, οὐ τῷ σῷ
 ὀνόματι ἐπροφητεύσαμεν, καὶ τῷ σῷ ὀνόματι δαιμόνια ἐξεβάλομεν,
 καὶ τῷ σῷ ὀνόματι δυνάμεις πολλὰς ἐποιήσαμεν; ²³ καὶ τότε
 ὁμολογήσω αὐτοῖς ὅτι οὐδέποτε ἔγνωσ ὑμᾶς, ἀποχωρεῖτε ἀπ'
 ἐμοῦ οἱ ἐργαζόμενοι τὴν ἀνομίαν. ²⁴ Πᾶς οὖν ὅστις ἀκούει
 μου τοὺς λόγους τούτους καὶ ποιεῖ αὐτούς ὁμοιωθήσεται ἀνδρὶ
 φρονίμῳ, ὅστις ἠκοδόμησεν αὐτοῦ τὴν οἰκίαν ἐπὶ τὴν πέτραν.
²⁵ καὶ κατέβη ἡ βροχὴ καὶ ἦλθον οἱ ποταμοὶ καὶ ἔπνευσαν οἱ
 ἄνεμοι καὶ προσέπεσαν τῇ οἰκίᾳ ἐκείνῃ, καὶ οὐκ ἔπεσον· τεθεμα-
 λίωτο γὰρ ἐπὶ τὴν πέτραν. ²⁶ καὶ πᾶς ὁ ἀκούων με τοὺς
 λόγους τούτους καὶ μὴ ποιῶν αὐτούς ὁμοιωθήσεται ἀνδρὶ μαρῳφί,
 ὅστις ἠκοδόμησεν αὐτοῦ τὴν οἰκίαν ἐπὶ τὴν ἄμμον. ²⁷ καὶ
 κατέβη ἡ βροχὴ καὶ ἦλθον οἱ ποταμοὶ καὶ ἔπνευσαν οἱ ἄνεμοι
 καὶ προσέκρουσαν τῇ οἰκίᾳ ἐκείνῃ, καὶ ἔπεσαν, καὶ ἦν ἡ πτώσις
 αὐτῆς μεγάλη.
²⁸ Καὶ ἐγένετο ὅσα ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς τοὺς λόγους τούτους,
 ἐξεπλήσθησαν οἱ ὄχλοι ἐπὶ τῇ διδασκίᾳ αὐτοῦ· ²⁹ ἦν γὰρ διδάσκων
 αὐτούς ὡς ἐξουσίαν ἔχων, καὶ οὐχ ὡς οἱ γραμματεῖς αὐτῶν.

13. Τ η πύλη H⁸ om 14. οτι: Τ τι | Τ Η η πύλη 15. προσεγετε: Τ
 add [δε] 17. η ποι. καλ. 18. ενεγκ. pr: Τ ποιων | ενεγκ. sc: Τ Η ποιων
 21. ουρανοις: h add - ουτος εισελθουσαι εις την βασιλειαν των ουρανων-
 24. Τ Η τ. λογουσ [τουτους] | ομοιωθησεται: t ομοιωσασ αυτον 25. Τ Η
 ηλθαν 27. Η ηλθαν 29. αυτων: h add - και οι φαρισαιοι -

13. Lc 13,24. 16-21. Lc 6,43-46. 17. 12,33. 19. 3,10.
 22s. Lc 13,25-27. 22. (Lc 14,14.) 23. Ps 6,9. 24-27. Lc 6,47ss.
 28s. Mc 1,22. Lc 4,32.

VIII

Sanantur leprosus, paralyticus centurionis, socrus Petri aliique aegroti.
Agitur cum sectari volentibus, sedatur tempestas, mergitur daemonum
impetu porcorum grex.

¹ Καταβάντι δὲ αὐτῷ ἀπὸ τοῦ ὄρους, ἠκολούθησαν αὐτῷ ὄχλοι πολλοί. ² καὶ ἰδὸν λεπρὸς προσελθὼν προσεκίνησε αὐτῷ λέγων· κύριε, ἐὰν θέλῃς, δύνασαι με καθαρῶσαι. ³ καὶ ἐκτεινας τὴν χεῖρα ἤψατο αὐτοῦ λέγων· θέλω, καθαρίσθητι. καὶ εὐθὺς ἐκαθερίσθη αὐτοῦ ἡ λέπρα. ⁴ καὶ λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· ὄρα μηδενὶ εἶπης, ἀλλὰ ὑπάγε σεαυτὸν δεῖξον τῷ ἱερεῖ καὶ προσέτεγκον τὸ δῶρον ὃ προσέταξεν Μωϋσῆς, εἰς μαρτύριον αὐτοῖς.

⁵ Εἰσελθόντος δὲ αὐτοῦ εἰς Καφαρναούμ, προσῆλθεν αὐτῷ ἑκατοντάρχης παρακαλῶν αὐτὸν ⁶ καὶ λέγων· κύριε, ὁ παῖς μου βέβηται ἐν τῇ οἰκίᾳ παραλυτικός, δεινῶς βασανιζόμενος. ⁷ λέγει αὐτῷ· ἐγὼ ἔλθω θεραπεύσω αὐτόν. ⁸ ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἑκατοντάρχης εἶπεν· κύριε, οὐκ εἰμὶ ἰκανὸς εἶνα μου ὑπὸ τὴν στέγην εἰσελθῆς· ἀλλὰ μόνον εἰπέ λόγῳ, καὶ ἰαθήσεται ὁ παῖς μου. ⁹ καὶ γὰρ ἐγὼ ἄνθρωπός εἰμι ὑπὸ ἐξουσίαν, ἔχων ὑπ' ἐμαυτὸν στρατιώτας, καὶ λέγω τούτῳ· πορεύθητι, καὶ πορεύεται, καὶ ἄλλῳ· ἔρχου, καὶ ἔρχεται, καὶ τῷ δούλῳ μου· ποιήσον τοῦτο, καὶ ποιῶ. ¹⁰ ἀκούσας δὲ ὁ Ἰησοῦς ἐθαύμασεν καὶ εἶπεν τοῖς ἀκολουθοῦσιν· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐδὲ ἐν τῷ Ἰσραὴλ τοσαύτην πίστιν εὑρον. ¹¹ λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι πολλοὶ ἀπὸ ἀνατολῶν καὶ δυσμῶν ἔξουσιν καὶ ἀνακλιθήσονται μετὰ Ἀβραάμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν. ¹² οἱ δὲ υἱοὶ τῆς βασιλείας ἐξελύσσονται εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρονθμὸς τῶν ὀδόντων. ¹³ καὶ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς τῷ ἑκατοντάρχῃ· ὑπάγε, ὡς ἐπίστευσας γενηθήτω σοι. καὶ ἴαθη ὁ παῖς ἐν τῇ ᾠρᾷ ἐκείῃ.

¹⁴ Καὶ ἔλθων ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν οἰκίαν Πέτρου εἶδεν τὴν πενθερὰν αὐτοῦ βεβλημένην καὶ πυρέσσουσαν. ¹⁵ καὶ ἤψατο τῆς χειρὸς αὐτῆς, καὶ ἀφῆκεν αὐτὴν ὁ πυρετός· καὶ ἡγήθη, καὶ διηκόνει αὐτῷ. ¹⁶ ὄψιας δὲ γενομένης προσήνεγκαν αὐτῷ δαιμονι-

VIII, 1. TH καταβαντος δε αυτου 3. T καθαρισθη 5. TH εκατονταρχος 7. T [και] λεγει | αυτω: T add [ο ιησους] 8. t και αποκριθ. ο | TH εκατονταρχος 9. εξουσιαν: H add [τασομομενος] 10. ακολουθου: t add [αυτω] | TH παρ ουδενι τοσαυτ. πιστ. εν τω ισρ. ευρ. 12. εξελυσσ.: TH¹ εκβληθησονται 13. ως: T [και] ως

VIII, 1-4. Mc 1, 40-44. Lc 5, 12-14. 4. Lev 13, 49. 14, 2. 5-13. Lc 7, 1-10. 11c. Lc 13, 28a. 11. (Ls 49, 12. Ps 107, 3.) 14-17. Mc 1, 29-34. Lc 4, 38-41.

ζομένους πολλούς· και εξέβαλεν τὰ πνεύματα λόγῳ, και πάντας τοὺς κακῶς ἔχοντας ἐθεράπευσεν, ¹⁷ ὅπως πληρωθῆ τὸ ῥηθὲν διὰ Ἡσαΐου τοῦ προφήτου λέγοντος· αὐτὸς τὰς ἀσθενείας ἡμῶν ἔλαβεν και τὰς νόσους ἐβάστασεν.

¹⁸ Ἰδὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς πολλοὺς ὄχλους περὶ αὐτὸν ἐκέλευσεν ἀπελθεῖν εἰς τὸ πέραν. ¹⁹ και προσελθὼν εἰς γραμματεὺς εἶπεν αὐτῷ· διδάσκαλε, ἀκολούθησω σοι ὅπου εἶν ἀπέρχῃ. ²⁰ και λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· αἱ ἀλώπεκες φωλεοὺς ἔχουσιν και τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατασκηναίσεις, ὁ δὲ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἔχει πού τὴν κερφαλὴν κλίτην. ²¹ ἕτερος δὲ τῶν μαθητῶν εἶπεν αὐτῷ· κύριε, ἐπίτρεψόν μοι πρῶτον ἀπελθεῖν και θάψαι τὸν πατέρα μου. ²² ὁ δὲ λέγει αὐτῷ· ἀκολούθει μοι, και ἄφες τοὺς νεκροὺς θάψαι τοὺς ἑαυτῶν νεκρούς.

²³ Και ἐμβάντι αὐτῷ εἰς τὸ πλοῖον, ἠκολούθησαν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ. ²⁴ και ἰδοὺ σεισμὸς μέγας ἐγένετο ἐν τῇ θαλάσῃ, ὥστε τὸ πλοῖον καλύπτεσθαι ὑπὸ τῶν κυμάτων· αὐτοὺς δὲ ἐκάτευθεν. ²⁵ και προσελθόντες ἤγειραν αὐτὸν λέγοντες· κύριε σῶσον, ἀπολλύμεθα. ²⁶ και λέγει αὐτοῖς· τί δειλοί ἐστε, ὀλιγόπιστοι; τότε ἐγερούς ἐπετίμησεν τοῖς ἀνέμοις και τῇ θαλάσῃ, και ἐγένετο γαλήνη μεγάλη. ²⁷ οἱ δὲ ἄνθρωποι ἐθαύμασαν λέγοντες· ποταπὸς ἐστὶν οὗτος, ὅτι και οἱ ἄνεμοι και ἡ θάλασσα αὐτῷ ὑπακούουσιν;

²⁸ Και ἐλθόντος αὐτοῦ εἰς τὸ πέραν εἰς τὴν χώραν τῶν Γαδαρηνῶν, ὑπήντησαν αὐτῷ δύο δαιμονιζόμενοι ἐκ τῶν μηνυμένων ἐξερχόμενοι, χαλεποὶ λίαν, ὥστε μὴ ἰσχύειν τινα παρελθεῖν διὰ τῆς ὁδοῦ ἐκείνης. ²⁹ και ἰδοὺ ἔκραξαν λέγοντες· τί ἡμῖν και σοί, υἱὲ τοῦ θεοῦ; ἦλθες ἕδε πρὸ καιροῦ βασανίσαι ἡμᾶς; ³⁰ ἦν δὲ μακρὰν ἀπ' αὐτῶν ἀγέλη χοίρων πολλῶν βοσκομένη. ³¹ οἱ δὲ δαίμονες παρεκάλουν αὐτὸν λέγοντες· εἰ ἐκβάλλεις ἡμᾶς, ἀπόστειλον ἡμᾶς εἰς τὴν ἀγέλην τῶν χοίρων. ³² και εἶπεν αὐτοῖς· ὑπάγετε. οἱ δὲ ἐξελθόντες ἀπῆλθον εἰς τοὺς χοίρους· και ἰδοὺ ὤρμησεν πᾶσα ἡ ἀγέλη κατὰ τοῦ κρημοῦ εἰς τὴν θάλασσαν, και ἀπέθανον ἐν τοῖς ὕδασι. ³³ οἱ δὲ βόσκοντες ἔφυγον, και ἀπελθόντες εἰς τὴν πόλιν ἀπήγγειλαν πάντα και τὰ τῶν δαιμονιζόμενων. ³⁴ και ἰδοὺ πᾶσα ἡ πόλις ἐξηλθεν εἰς

18. πολλ. οχλους: t H οχλον h [πολλ.] οχλους 22. ο δε: TH add ηρους 23. TH om το 25. ωσων: t add [ημας] 32. TH απηλθαν

17. Is 53,4. 18. Mc 4,35. Lc 8,22. 19-22. Lc 9,57-60. 23-27. Mc 4,35-41. Lc 8,22-25. 28-34. Mc 5,1-17. Lc 8,26-37.

ἐπάτησεν τοῦ Ἰησοῦ, καὶ ἰδόντες αὐτὸν παρεκάλεσαν ὅπως μεταβῆ ἀπὸ τῶν ὁρίων αὐτῶν.

IX

Sanando paralytico condonat peccata. Vocatur Matthaeus.

Discipuli Iesu non ieiunantes. Filia Iairi rediviva et mulier sanguine fluens.

Duo caeci et mutus. Messorum paucitas.

¹ Καὶ ἑμβὰς εἰς πλοῖον διεπέρασεν, καὶ ἦλθεν εἰς τὴν ἰδίαν πόλιν. ² καὶ ἰδοὺ προσέφερον αὐτῷ παραλυτικὸν ἐπὶ κλῆθης βεβλημένον. καὶ ἰδὼν ὁ Ἰησοῦς τὴν πίστιν αὐτῶν εἶπεν τῷ παραλυτικῷ· θάρσει τέκνον, ἀφίενται σου αἱ ἁμαρτίαι. ³ καὶ ἰδοὺ τινες τῶν γραμματέων εἶπον ἐν ἑαυτοῖς· οὗτος βλασφημεῖ. ⁴ καὶ ἰδὼν ὁ Ἰησοῦς τὰς ἐνθυμήσεις αὐτῶν εἶπεν· ἵνα τί ἐνθυμῆσθε ποτηρὰ ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν; ⁵ τί γὰρ ἐστὶν εὐκοπώτερον, εἰπεῖν· ἀφίενται σου αἱ ἁμαρτίαι, ἢ εἰπεῖν· ἔγειρε καὶ περιπάτει; ⁶ ἵνα δὲ εἰδῆτε ὅτι ἐξουσίαν ἔχει ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τῆς γῆς ἀφίεναι ἁμαρτίας, τότε λέγει τῷ παραλυτικῷ· ἐγερθεὶς ἄρον σου τὴν κλῆθην καὶ ὑπάγε εἰς τὸν οἶκόν σου. ⁷ καὶ ἐγερθεὶς ἀπηλλάχεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ. ⁸ ἰδόντες δὲ οἱ ὄγλοι ἐφροβήθησαν καὶ ἐδόξασαν τὸν θεὸν τὸν δόντα ἐξουσίαν τοιαύτην τοῖς ἀνθρώποις.

⁹ Καὶ παράγων ὁ Ἰησοῦς ἐκείθεν εἶδεν ἄνθρωπον καθήμενον ἐπὶ τὸ τελώνιον, Ματθαῖον λεγόμενον, καὶ λέγει αὐτῷ· ἀκολούθει μοι. καὶ ἀναστὰς ἠκολούθει αὐτῷ. ¹⁰ καὶ ἐγένετο αὐτοῦ ἀνακειμένον ἐν τῇ οἰκίᾳ, ἰδοὺ πολλοὶ τελῶναι καὶ ἁμαρτωλοὶ ἐλθόντες συνανέβαινον τῷ Ἰησοῦ καὶ τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ. ¹¹ καὶ ἰδόντες οἱ Φαρισαῖοι ἔλεγον τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ· διατί μετὰ τῶν τελωνῶν καὶ ἁμαρτωλῶν ἐσθίει ὁ διδάσκαλος ὑμῶν; ¹² ὁ δὲ ἀκούσας εἶπεν· οὐ χρεῖαν ἔχουσιν οἱ ἰσχύοντες ἰατροῦ ἀλλ' οἱ κακῶς ἔχοντες. ¹³ πορευθέντες δὲ μάθετε τί ἐστίν· ἔλεος θέλω καὶ οὐ θυσίαν. οὐ γὰρ ἦλθον καλέσαι δικαίους ἀλλὰ ἁμαρτωλούς.

¹⁴ Τότε προσέρχονται αὐτῷ οἱ μαθηταὶ Ἰωάννου λέγοντες· διατί ἡμεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι νηστεύομεν, οἱ δὲ μαθηταὶ σου οὐ νηστεύουσιν; ¹⁵ καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· μὴ δύναται οἱ υἱοὶ τοῦ θυμῶνος πενθεῖν ἐφ' ὅσον μετ' αὐτῶν ἐστὶν ὁ θυμῶνος;

34. του ιησ. : TH⁸ τω ιησ. IX, 3. TH ειπαν 4. ιδων : TH⁸ ειδωσ 6. εγερθεις : TH⁸ εγειρε 9. ηκολουθει : TH ηκολουθησεν 10. ιδου : TH pm και 12. ο δε : T add [ιησους] | TH αλλα 14. νηστευομεν : Th add πολλα 15. θυμωνος : h -|θυμφιου|

IX, 1-8. Mc 2, 3-12. Lc 5, 18-26. 9-13. Mc 2, 14-17. Lc 5, 27-32. 12. Hcs 6, 6. 14-17. Mc 2, 18-22. Lc 5, 33-38.

ἐλεύσονται δὲ ἡμέραι ὅταν ἀπαρθῆ ἀπ' αὐτῶν ὁ θυμῖος, καὶ τότε η̅ησεύσουσι. ¹⁶ οὐδεὶς δὲ ἐπιβάλλει ἐπιβλήμα ῥάκους ἀγάφου ἐπὶ ἱματίῳ παλαιῷ· αἶρει γὰρ τὸ πλήρωμα αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ ἱματίου, καὶ χειρὸν σχίσμα γίνεται. ¹⁷ οὐδὲ βάλλουσιν οἶνον νέον εἰς ἀσκὸς παλαιούς· εἰ δὲ μίγῃ, ῥήγνυνται οἱ ἀσκοί, καὶ ὁ οἶνος ἐκχεῖται καὶ οἱ ἀσκοὶ ἀπόλλυνται· ἀλλὰ βάλλουσιν οἶνον νέον εἰς ἀσκὸς καινοῦς, καὶ ἀμφοτέροι συντηροῦνται.

¹⁸ Ταῦτα αὐτοῦ λαλοῦντος αὐτοῖς, ἰδοὺ ἄρχων εἰσελθὼν προσεκίνησε αὐτῷ, λέγων· ἡ θυγάτηρ μου ἄρτι ἐτελεύτησεν, ἀλλὰ ἔλθῶν ἐπίθες τὴν χειρά σου ἐπ' αὐτήν, καὶ ζήσεται. ¹⁹ καὶ ἐγερωθεὶς ὁ Ἰησοῦς ἠκολούθει αὐτῷ καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ. ²⁰ καὶ ἰδοὺ γυνὴ αἰμορροῦσα δώδεκα ἔτη προσελθούσα ὕπισθεν ἤψατο τοῦ κραπέδου τοῦ ἱματίου αὐτοῦ. ²¹ ἔλεγεν γὰρ ἐν ἑαυτῇ· εἰς μόνον ἄψωμαι τοῦ ἱματίου αὐτοῦ, σωθήσομαι. ²² ὁ δὲ στραφείς καὶ ἰδὼν αὐτήν εἶπεν· θάρσει θυγάτερ, ἡ πίστις σου σέσωκέν σε. καὶ ἐσώθη ἡ γυνὴ ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκείνης. ²³ καὶ ἔλθῶν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἀρχοντος καὶ ἰδὼν τοὺς ἀνήτας καὶ τὸν ὄχλον θορυβούμενον ἔλεγεν· ²⁴ ἀναχωρεῖτε· οὐ γὰρ ἀπέθανεν τὸ κοράσιον ἀλλὰ καθέυδει. καὶ κατεγέλωσεν αὐτοῦ. ²⁵ ὅτε δὲ ἐξεβλήθη ὁ ὄχλος, εἰσελθὼν ἐκράτησεν τῆς χειρὸς αὐτῆς, καὶ ἠγέρθη τὸ κοράσιον. ²⁶ καὶ ἐξῆλθεν ἡ φήμη αὕτη εἰς ὅλην τὴν γῆν ἐκείνην.

²⁷ Καὶ παράγοντι ἐκεῖθεν τῷ Ἰησοῦ, ἠκολούθησαν αὐτῷ δύο τυφλοὶ κράζοντες καὶ λέγοντες· ἐλέησον ἡμᾶς, υἱὸς Δαυεὶδ. ²⁸ ἔλθόντι δὲ εἰς τὴν οἰκίαν προσήλθον αὐτῷ οἱ τυφλοὶ, καὶ λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· πιστεῦετε ὅτι δύναμαι τοῦτο ποιῆσαι· λέγουσιν αὐτῷ· ναί, κύριε. ²⁹ τότε ἤψατο τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν λέγων· κατὰ τὴν πίστιν ὑμῶν γενηθήτω ὑμῖν. ³⁰ καὶ ἀνεψύχθησαν αὐτῶν οἱ ὀφθαλμοί. καὶ ἐνεβριμῆθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς λέγων· ὁράτε, μηδεὶς γινωσκέτω. ³¹ οἱ δὲ ἐξελθόντες διεφήμισαν αὐτὸν ἐν ὅλη τῇ γῆ ἐκείνῃ.

³² Αὐτῶν δὲ ἐξερχομένων, ἰδοὺ προσήνεγκαν αὐτῷ ἄνθρωπον κωφὸν δαιμονιζόμενον. ³³ καὶ ἐκβληθέντος τοῦ δαιμονίου ἐλάλησεν ὁ κωφός. καὶ ἐθαύμασαν οἱ ὄχλοι λέγοντες· οὐδέποτε ἐφάνη οὕτως ἐν τῷ Ἰσραήλ. ³⁴ οἱ δὲ Φαρισαῖοι ἔλεγον· ἐν τῷ ἀρχοντι τῶν δαιμονίων ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια.

18. εἰσελθων: T εἰς ελθων H⁸ [εἰς] προσελθων | λεγων: TH add οτι 19. η̅ηκολουθησεν 22. ο δε: TH add ιησους 26. αυτη: th αυτης 27. [T] H⁸ om αυτω | H⁸ vis 28. TH προσηλθαν | h τουτ. δυναμ. 30. TH η̅νωαχθησ. 32. [T] H om ανθρωπον 34. H [οι δε φαρισ. — εκβ. τα δαιμον.]

18-26. Mc 5, 22-43. Lc 8, 41-56. 26. Lc 7, 17, 27ss. Lc 20, 29ss. 32-34. 12, 22ss. Lc 11, 14s. (Mc 7, 32ss.)

³⁵ Καὶ περιήγειν ὁ Ἰησοῦς τὰς πόλεις πάσας καὶ τὰς κόμιας, διδάσκων ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν καὶ κηρύσσων τὸ εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας καὶ θεραπείων πᾶσαν νόσον καὶ πᾶσαν μαλακίαν. ³⁶ ἰδὼν δὲ τοὺς ὄχλους ἐσπλαγχνίσθη περὶ αὐτῶν, ὅτι ἦσαν ἐσκυλμένοι καὶ ἐριμμένοι ὡσεὶ πρόβατα μὴ ἔχοντα ποιμένα. ³⁷ τότε λέγει τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ· ὁ μὲν θερισμὸς πολὺς, οἱ δὲ ἐργάται ὀλίγοι. ³⁸ δεήθητε οὖν τοῦ κυρίου τοῦ θερισμοῦ ὅπως ἐκβάλῃ ἐργάτας εἰς τὸν θερισμὸν αὐτοῦ.

X

Apostolorum constitutio, nomina, legatio ad Iudaeos, calamitates, ornamenta.

¹ Καὶ προσκαλεσάμενος τοὺς δώδεκα μαθητὰς αὐτοῦ ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν πνευματῶν ἀκαθάρτων, ὥστε ἐκβάλλειν αὐτά, καὶ θεραπεύειν πᾶσαν νόσον καὶ πᾶσαν μαλακίαν.

² Τῶν δὲ δώδεκα ἀποστόλων τὰ ὀνόματά ἐστιν ταῦτα· πρῶτος Σίμων ὁ λεγόμενος Πέτρος καὶ Ἀνδρέας ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, καὶ Ἰάκωβος ὁ τοῦ Ζεβεδαιοῦ καὶ Ἰωάννης ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, ³ Φίλιππος καὶ Βαρθολομαῖος, Θωμᾶς καὶ Ματθαῖος ὁ τελῶνης, Ἰάκωβος ὁ τοῦ Ἀλφαιοῦ καὶ Λεββαῖος, ⁴ Σίμων ὁ Καναναῖος καὶ Ἰούδας ὁ Ἰσκαριώτης ὁ καὶ παραδοὺς αὐτόν.

⁵ Τούτους τοὺς δώδεκα ἀπέστειλεν ὁ Ἰησοῦς παραγγεῖλαις αὐτοῖς λέγων· εἰς ὁδὸν ἐθνῶν μὴ ἀπέλθητε, καὶ εἰς πόλιν Σαμαριτῶν μὴ εἰσέλθητε· ⁶ πορεύεσθε δὲ μᾶλλον πρὸς τὰ πρόβατα τὰ ἀπολωλότα οἴκου Ἰσραὴλ. ⁷ πορευόμενοι δὲ κηρύσσετε λέγοντες ὅτι ἤγγικεν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. ⁸ ἀσθενοῦντας θεραπεύετε, νεκροὺς ἐγείρετε, λεπροὺς καθαρίζετε, δαιμόνια ἐκβάλλετε· δωρεὰν ἑλάβετε, δωρεὰν δότε. ⁹ μὴ κτήσησθε χρυσὸν μηδὲ ἄργυρον μηδὲ χαλκὸν εἰς τὰς ζῶνας ὑμῶν, ¹⁰ μὴ πήραν εἰς ὁδὸν μηδὲ δύο χιτῶνας μηδὲ ὑποδήματα μηδὲ ῥάβδον· ἄξιος γὰρ ὁ ἐργάτης τῆς τροφῆς αὐτοῦ. ¹¹ εἰς ἣν δ' ἂν πόλιν ἢ κόμην εἰσέλθητε, ἐξετάσατε τίς ἐν αὐτῇ ἄξιός ἐστιν· κἀκεῖ μέναιτε ἕως ἂν ἐξέλθητε. ¹² εἰσερχόμενοι δὲ εἰς τὴν οἰκίαν ἀσπάσασθε αὐτήν· ¹³ καὶ εἰ μὲν ἦ ἡ οἰκία ἄξια, ἐλθάτω ἡ εἰρήνη ὑμῶν ἐπ' αὐτήν·

36. ωσει: Τ ως X, 2. και ιακωβοι: Τ om και 3. λεββαιοι: ΤΗ θαδδαιοι 4. ο ισακαρ.: Τ om ο 5. ΤΗ σαμαριτι.

35. 4, 23. Mc 6, 6. 36. Mc 6, 34. 1 Pe 2, 25. Num 27, 17. 37. Lc 10, 2. X. 1. Mc 3, 14s. 6, 7. Lc 9, 1. s-4. Mc 3, 16-19. Lc 6, 14-16. Act 1, 13. ε. 15, 24. (1er 50, 6.) 7s. Lc 9, 2. 10, 9. 8. 11, 5. 9-15. Mc 6, 8-11. Lc 10, 4-12. 9, 38s.

ἐὰν δὲ μὴ ἦ ἀξία, ἡ εἰρήνη ὑμῶν πρὸς ὑμᾶς ἐπιστραφήτω.
 14 καὶ ὅς ἂν μὴ δέξηται ὑμᾶς μηδὲ ἀκούσῃ τοὺς λόγους ὑμῶν,
 ἐξερχόμενοι ἔξω τῆς οἰκίας ἢ τῆς πόλεως ἐκείνης ἐκτινάξατε
 τὸν κοινορτὸν ἐκ τῶν ποδῶν ὑμῶν. 15 ἄμην λέγω ὑμῖν, ἀνεκτό-
 τερον ἔσται γῆ Σοδόμων καὶ Γομόρρων ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως ἢ τῆ
 πόλει ἐκείνῃ. 16 Ἴδού ἐγὼ ἀποστέλλω ὑμᾶς ὡς πρόβατα ἐν μέσῳ
 λύκων· γίνεσθε οὖν φρόνιμοι ὡς οἱ ὄφεις καὶ ἀκέραιοι ὡς αἱ
 περὶστεραι. 17 προσέχετε δὲ ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων· παραδώσουσιν
 γὰρ ὑμᾶς εἰς συνέδρια, καὶ ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν μαστιγώ-
 σουσιν ὑμᾶς. 18 καὶ ἐπὶ ἡγεμόνας δὲ καὶ βασιλεῖς ἀχθήσεσθε
 ἕνεκεν ἔμου, εἰς μαρτύριον ἀντοῖς καὶ τοῖς ἔθνεσιν. 19 ὅταν δὲ
 παραδώσιν ὑμᾶς, μὴ μεριμνήσητε πῶς ἢ τί λαλήσητε· δοθῆσεται
 γὰρ ὑμῖν ἐν ἐκείνῃ τῇ ᾠρᾷ τί λαλήσητε. 20 οὐ γὰρ ὑμεῖς ἐστέ οἱ
 λαλοῦντες, ἀλλὰ τὸ πνεῦμα τοῦ πατρὸς ὑμῶν το λαλοῦν ἐν ὑμῖν.
 21 παραδώσει δὲ ἀδελφὸς ἀδελφὸν εἰς θάνατον καὶ πατὴρ τέκνον,
 καὶ ἐπιναστήσονται τέκνα ἐπὶ γονεῖς καὶ θανατώσουσιν αὐτούς.
 22 καὶ ἔσεσθε μισούμενοι ὑπὸ πάντων διὰ τὸ ὄνομά μου· ὁ δὲ
 ὑπομείνας εἰς τέλος, οὗτος σωθήσεται. 23 ὅταν δὲ διώκωσιν
 ὑμᾶς ἐν τῇ πόλει ταύτῃ, φεύγετε εἰς τὴν ἑτέραν· ἀμην γὰρ λέγω
 ὑμῖν, οὐ μὴ τελέσητε τὰς πόλεις τοῦ Ἰσραὴλ ἕως ἔλθῃ ὁ υἱὸς
 τοῦ ἀνθρώπου. 24 Οὐκ ἔστι μαθητὴς ὑπὲρ τὸν διδάσκαλον,
 οὐδὲ δούλος ὑπὲρ τὸν κύριον αὐτοῦ. 25 ἀρκετὸν τῷ μαθητῇ ἵνα
 γένηται ὡς ὁ διδάσκαλος αὐτοῦ, καὶ ὁ δούλος ὡς ὁ κύριος
 αὐτοῦ. εἰ τὸν οἰκοδεσπότην Βεελζεβούλ ἐπεκάλεσαν, πῶς μάλ-
 λον τοὺς οἰκιακούς αὐτοῦ. 26 μὴ οὖν φοβηθῆτε αὐτούς· οὐδὲν
 γὰρ ἔστιν κεκαλυμμένον ὃ οὐκ ἀποκαλυφθήσεται, καὶ κρυπτόν
 ὃ οὐ γνωσθήσεται. 27 ὃ λέγω ὑμῖν ἐν τῇ σκοτίᾳ, εἴπατε ἐν τῷ
 φωτί· καὶ ὃ εἰς τὸ σῶς ἀκούετε, κηρύξατε ἐπὶ τῶν δωματίων.
 28 καὶ μὴ φοβεῖσθε ἀπὸ τῶν ἀποκτενόντων τὸ σῶμα, τὴν δὲ
 ψυχὴν μὴ δυναμέων ἀποκτείνει· φοβεῖσθε δὲ μᾶλλον τὸν δυνά-
 μενον καὶ ψυχὴν καὶ σῶμα ἀπολέσαι ἐν γένει. 29 οὐχὶ δύο
 στρονθία ἀσσαρίου πωλεῖται; καὶ ἐν ἑξ' αὐτῶν οὐ πωλεῖται ἐπὶ
 τὴν γῆν ἄνευ τοῦ πατρὸς ὑμῶν. 30 ὑμῶν δὲ καὶ αἱ τρίχες τῆς
 κεφαλῆς πᾶσαι ἠριθμημέναι εἰσίν. 31 μὴ οὖν φοβεῖσθε· πολλῶν
 στρονθίων διαφέρετε ὑμεῖς. 32 Πᾶς οὖν ὅστις ὁμολογήσει ἐν
 ἔμοι ἐμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὁμολογήσω καὶ ἐν αὐτῷ ἐμ-

13. προς: H³ εφ 14. TH³ om εκ 15. T γομορρας 16. h o οφεις
 21. h επαναστησεται 23. στεραν: h add -|καν εκ ταυτης διωκωσιν
 υμας, φυγατε εις την αλλην | του ιορ.: T [H] om του | εως: T add αν
 25. h τω οικοδοσποτη et τοις οικιακοις | H βειζεβ. 28. φοβεισθε pr: H
 φοβηθητε | H αποκτεινοντ. | φοβεισθε ec: T φοβηθητε

15. 11, 24. 16. Lc 10, 3. 17-22. Mc 13, 9-13. Lc 21, 12-17. 17. 24, 9.
 19. Lc 12, 11s. 22. 24, 9. 13. 24. Lc 6, 40. Io 13, 16. 26-33. Lc 12, 2-9.
 26. Mc 4, 22. Lc 8, 17.

προσθεν τοῦ πατρός μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς· ³³ ὅστις δ' ἂν ἀρνήσῃται με ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ἀρνήσομαι κατὰ αὐτόν ἔμπροσθεν τοῦ πατρός μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς. ³⁴ Μὴ νομίσητε ὅτι ἦλθον βαλεῖν εἰρήνην ἐπὶ τὴν γῆν· οὐκ ἦλθον βαλεῖν εἰρήνην ἀλλὰ μάχαιραν. ³⁵ ἦλθον γὰρ διχάσαι ἄνθρωπον κατὰ τοῦ πατρός αὐτοῦ καὶ θυγατέρα κατὰ τῆς μητρός αὐτῆς καὶ νύμφην κατὰ τῆς πενθεράς αὐτῆς, ³⁶ καὶ ἐχθροὶ τοῦ ἀνθρώπου οἱ οἰκιακοὶ αὐτοῦ. ³⁷ Ὁ φιλῶν πατέρα ἢ μητέρα ὑπὲρ ἐμὲ οὐκ ἔστιν μου ἄξιος, καὶ ὁ φιλῶν υἱὸν ἢ θυγατέρα ὑπὲρ ἐμὲ οὐκ ἔστιν μου ἄξιος, ³⁸ καὶ ὃς οὐ λαμβάνει τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καὶ ἀκολουθεῖ ὀπίσω μου, οὐκ ἔστιν μου ἄξιος. ³⁹ ὁ εὐρὼν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἀπολέσει αὐτήν, καὶ ὁ ἀπολέσας τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἔσται ἐμοὶ εὐρὼς αὐτήν. ⁴⁰ Ὁ δεχόμενος ἡμᾶς ἐμὲ δέχεται, καὶ ὁ ἐμὲ δεχόμενος δέχεται τὸν ἀποστείλαντά με. ⁴¹ Ὁ δεχόμενος προφήτην εἰς ὄνομα προφήτου μισθὸν προφήτου λήμψεται, καὶ ὁ δεχόμενος δίκαιον εἰς ὄνομα δικαίου μισθὸν δικαίου λήμψεται. ⁴² καὶ ὃς ἐὰν ποτίσῃ ἓνα τῶν μικρῶν τούτων ποτήριον ψυχροῦ ὕδατος εἰς ὄνομα μαθητοῦ, ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐ μὴ ἀπολέσῃ τὸν μισθὸν αὐτοῦ.

XI

Iohannis baptistae de Messia legatio. Iesu de Iohanne sermo. Urbium castigatio. Pater celebratur, afflicti invitantur.

¹ Καὶ ἐγένετο ὅτε ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς διατάσσειν τοῖς δώδεκα μαθηταῖς αὐτοῦ, μετέβη ἐκείθεν τοῦ διδάσκειν καὶ κηρῶσαι ἐν ταῖς πόλεσιν αὐτῶν.

² Ὁ δὲ Ἰωάννης ἀκούσας ἐν τῷ δεσμοτηρίῳ τὰ ἔργα τοῦ Χριστοῦ, πέμψας διὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ³ εἶπεν αὐτῷ· σὺ εἶ ὁ ἐρχόμενος, ἢ ἕτερον προσδοκῶμεν; ⁴ καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· πορευθέντες ἀπαγγεῖλατε Ἰωάννῃ ἃ ἀκούετε καὶ βλέπετε· ⁵ τυφλοὶ ἀναβλέπουσιν καὶ χωλοὶ περιπατοῦσιν, λεπροὶ καθαρῶνται καὶ κωφοὶ ἀκούουσιν, καὶ νεκροὶ ἐγείρονται καὶ πτωχοὶ εὐαγγελίζονται· ⁶ καὶ μακάριός ἐστιν ὃς ἐὰν μὴ σκανδαλισθῇ ἐν ἐμοί. ⁷ Τούτων δὲ πορευομένων ἤρξατο ὁ Ἰησοῦς λέγειν τοῖς ὄχλοις περὶ Ἰωάννου· τί ἐξήλθατε εἰς τὴν ἐρημον θεάσασθαι;

32. ουρανοῖς: [T]H pm τοῖς 33. δ αν: TH⁸ δε | ουρανοῖς: [T]H pm τοῖς 42. αν: TH αν | h - ἀποληται ο μισθος | XI,4. Η ιωαννης 5. [T]h om και ante χωλοι 6. αν: TH αν

33. 2 Tim 2, 12. 34-36. Lc 12, 51-53. 35. Mich 7, 6. 37. Lc 14, 26s. 38. 16, 24s. Mc 8, 34s. Lc 9, 23s. 17, 33. Io 12, 25. 40. Mc 9, 37. Lc 9, 48. Io 13, 20. 4s. Mc 9, 41. XI, 2-6. Lc 7, 18-23. 3. Deut 18, 15. 5. Is 35, 5s. 61, 1. 7-11. Lc 7, 24-28.

κάλαμον ὑπὸ ἀνέμου σαλευόμενον; ⁸ ἀλλὰ τί ἐξήλθατε; ἄνθρωπον ἰδεῖν ἐν μαλακοῖς ἡμφιεσμένον; ἰδοὺ οἱ τὰ μαλακὰ φοροῦντες ἐν τοῖς οἴκοις τῶν βασιλέων. ⁹ ἀλλὰ τί ἐξήλθατε; προφήτην ἰδεῖν; ναὶ λέγω ὑμῖν, καὶ περισσότερον προφήτου. ¹⁰ οὗτός ἐστιν περὶ οὗ γέγραπται· ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω τὸν ἄγγελόν μου πρὸ προσώπου σου, ὃς κατασκευάσει τὴν ὁδὸν σου ἔμπροσθέν σου. ¹¹ ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐκ ἐγγίγεται ἐν γεννητοῖς γυναικῶν μείζων Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ· ὁ δὲ μικρότερος ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν μείζων αὐτοῦ ἐστίν. ¹² ἀπὸ δὲ τῶν ἡμερῶν Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ ἕως ἄρτι ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν βιάζεται, καὶ βιασται ἀρπάζουσιν αὐτήν. ¹³ πάντες γὰρ οἱ προφῆται καὶ ὁ νόμος ἕως Ἰωάννου ἐπροφήτευσαν, ¹⁴ καὶ εἰ θέλετε δεῖξασθαι, αὐτός ἐστιν Ἡλείας ὁ μέλλων ἔρχεσθαι. ¹⁵ ὁ ἔχων ὄτα ἀκουέτω. ¹⁶ Τίτι δὲ ὁμοίωσα τὴν γενεάν ταύτην; ὁμοία ἐστὶν παιδίους καθημένους ἐν ταῖς ἀγοραῖς, ἃ προσφωνοῦντα τοῖς ἑτέροις ¹⁷ λέγουσιν· ἠυλόησαμεν ὑμῖν, καὶ οὐκ ᾤρησασθε· ἐθρηνήσαμεν, καὶ οὐκ ἐκόψασθε. ¹⁸ ἦλθεν γὰρ Ἰωάννης μήτε ἐσθίειν μήτε πίνειν, καὶ λέγουσιν· δαιμόνιον ἔχει. ¹⁹ ἦλθεν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐσθίειν καὶ πίνειν, καὶ λέγουσιν· ἰδοὺ ἄνθρωπος φάγος καὶ οἰνοπότης, τελωνῶν φίλος καὶ ἀμαρτωλῶν. καὶ ἰδικαιώθη ἡ σοφία ἀπὸ τῶν ἔργων αὐτῆς.

²⁰ Τότε ἤρξατο ἐνειδίξειν τὰς πόλεις ἐν αἷς ἐγένοντο αἱ πλεῖσται δυνάμεις αὐτοῦ, ὅτι οὐ μετενόησαν· ²¹ οὐαὶ σοὶ Χοραζαῖν, οὐαὶ σοὶ Βηθσαϊδάν, ὅτι εἰ ἐν Τύρῳ καὶ Σιδῶνι ἐγένοντο αἱ δυνάμεις αἱ γινόμεναι ἐν ὑμῖν, πάλαι ἂν ἐν σάκκῳ καὶ σποδῷ μετενόησαν. ²² πλὴν λέγω ὑμῖν, Τύρῳ καὶ Σιδῶνι ἀνεκτότερον ἔσται ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως ἢ ὑμῖν. ²³ καὶ σὺ Καφαρναούμ, μὴ ἕως οὐρανοῦ ὑψωθήσῃ; ἕως ἄδου καταβασθήσῃ, ὅτι εἰ ἐν Σοδόμοις ἐγενήθησαν αἱ δυνάμεις αἱ γινόμεναι ἐν σοὶ, ἔμεινεν ἂν μέχρι τῆς σήμερον. ²⁴ πλὴν λέγω ὑμῖν ὅτι γῆ Σοδόμων ἀνεκτότερον ἔσται ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως ἢ σοὶ.

8. ΤΗ ἐξήλθατε ἰδεῖν; ἄνθρωπον ἐν | βασιλείῳ: Τ add εἰσιν
9. Τ⁸ ἐξηλθ. ἰδεῖν; προφήτην; 10. οὐτοῖ: Τ add [γὰρ] 15. ὡτα: Τ
add [ἀκουεῖν] 19. ἐργων: τ τεκνων 21. Τ βηθσαϊδα 23. καταβι-
βασθηση: ΤΗ καταβηση

10. 3,3. Mc 1,2. Mal 3,1. 12. Lc 16,16. 14. 17,12. Mal 3,23.
16-19. Lc 7,31-35. 18. Io 10,20. 21-23. Lc 10,13-15. 23. Is 14,11s.
24. Io, 15. Lc 10,12.

²⁵ Ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν· ἐξομολογῶμαί σοι πάτερ, κύριε τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, ὅτι ἐκρυψας ταῦτα ἀπὸ σοφῶν καὶ συνετῶν, καὶ ἀπεκάλυψας αὐτὰ τηπλίσις·
²⁶ καὶ ὁ πατήρ, ὅτι οὕτως εὐδοκία ἐγένετο ἐμπροσθέν σου.
²⁷ Πάντα μοι παρεδόθη ὑπὸ τοῦ πατρὸς μου, καὶ οὐδεὶς ἐπιγινώσκει τὸν υἱὸν εἰ μὴ ὁ πατήρ, οὐδὲ τὸν πατέρα τις ἐπιγινώσκει εἰ μὴ ὁ υἱὸς καὶ ὃ ἐὰν βούληται ὁ υἱὸς ἀποκαλύψαι.
²⁸ Δεῦτε πρὸς με πάντες οἱ κοπιῶντες καὶ πεφορτισμένοι, καὶ γὰρ ἀναπαύσω ὑμᾶς. ²⁹ Ἄρατε τὸν ζυγὸν μου ἐφ' ὑμᾶς καὶ μάθετε ἀπ' ἐμοῦ, ὅτι πραῦς εἰμι καὶ ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ, καὶ εὐρήσετε ἀνάπαυσιν ταῖς ψυχαῖς ὑμῶν. ³⁰ ὁ γὰρ ζυγὸς μου χρηστός καὶ τὸ φορτίον μου ἐλαφρὸν ἐστίν.

XII

Sabbati religio. Sanatur arida manus. Sanatoris modestia et mansuetudo. Adversariorum peccatum (*in spiritum sanctum*) inexpiabile. Typus Ionae. Exempla reginae austri et daemoniaci. Matris fratrumque interpellatio.

¹ Ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ ἐπορεύθη ὁ Ἰησοῦς τοῖς σάββασις διὰ τῶν σπορίμων· οἱ δὲ μαθηταὶ αὐτοῦ ἐπειώσασαν, καὶ ἤρξαντο εὐλλεῖν σάββας καὶ ἐσθίειν. ² οἱ δὲ Φαρισαῖοι ἰδόντες εἶπαν αὐτῷ· ἰδοὺ οἱ μαθηταὶ σου ποιοῦσιν ὃ οὐκ ἐξέστιν ποιεῖν ἐν σαββάτῳ. ³ ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· οὐκ ἀνέγνωτε τί ἐποίησεν Δαυιδ, ὅτι ἐπειώσασαν καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ; ⁴ πῶς εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον τοῦ θεοῦ καὶ τοὺς ἄρτους τῆς προθέσεως ἔφαγον, ὃ οὐκ ἐξόν ἦν αὐτῷ φαγεῖν οὐδὲ τοῖς μετ' αὐτοῦ, εἰ μὴ τοῖς ἱερεῦσιν μόνοις; ⁵ ἢ οὐκ ἀνέγνωτε ἐν τῷ νόμῳ ὅτι τοῖς σάββασις οἱ ἱερεῖς ἐν τῷ ἱερῷ τὸ σάββατον βεβηλοῦσιν καὶ ἀναίτιοι εἰσιν; ⁶ λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι τοῦ ἱεροῦ μείζον ἐστίν ἡμεῖς. ⁷ εἰ δὲ ἐγνώκατε τί ἐστίν· ἔλεος θέλω καὶ οὐ θυσίαν, οὐκ ἂν κατεδικάσατε τοὺς ἀναπίους. ⁸ κύριος γάρ ἐστιν τοῦ σαββάτου ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου.

⁹ Καὶ μεταβάς ἐκεῖθεν ἦλθεν εἰς τὴν συναγωγὴν αὐτῶν. ¹⁰ καὶ ἰδοὺ ἄνθρωπος χειρὰ ἔχων ξηράν· καὶ ἐπηρώτησαν αὐτὸν λέγοντες· εἰ ἐξεστὶν τοῖς σάββασις θεραπεῦσαι; ἵνα κατηγορήσωσιν αὐτοῦ. ¹¹ ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· τίς ἐστὶ ἐξ ὑμῶν ἄνθρωπος ὃς ἐξεῖ πρόβατον ἐν, καὶ ἐὰν ἐμπίσῃ τούτο τοῖς σάββασις εἰς βόθυνον, οὐχὶ κρατήσει αὐτὸ καὶ ἐγερεῖ; ¹² πόσω οὖν διαφέρει

26. T *syen.* ευδοκ. XII,4. T *spagen* 10. TH *θεραπευειν*
 11. T[H] *omn* εσται

^{25-27.} Lc 10,21s. ^{29.} (Ier 6,16.) XII,1-8. Mc 2,23-28. Lc 6,1-5.
^{2.} Ex 20,10. Deut 23,25. (24,1.) ^{3s.} I Sam 21,6. ^{4.} Ex 29,33. I Chr 9,32. 23,29. ^{5.} Num 28,9s. ^{7.} 9,13. Hos 6,6. I Sam 15,22. ^{9-14.} Mc 3,1-6. Lc 6,6-11. ^{11.} Lc 14,5.

ἄνθρωπος προβάτου· ὥστε ἔξεστι τοῖς σάββασιν καλῶς ποιῆν. ¹³ τότε λέγει τῷ ἀνθρώπῳ· ἔκτεινόν σου τὴν χεῖρα, καὶ ἐξέτεινεν, καὶ ἀπεκατεστάθη ὄγκης ὡς ἡ ἄλλη. ¹⁴ ἐξελθόντες δὲ οἱ Φαρισαῖοι συμβούλιον ἔλαβον κατ' αὐτοῦ, ὅπως αὐτὸν ἀπολέσωσιν.

¹⁵ Ὁ δὲ Ἰησοῦς γνούς ἀνεχώρησεν ἐκεῖθεν. καὶ ἠκολούθησαν αὐτῷ πολλοί, καὶ ἐθεράπευσεν αὐτούς πάντας, ¹⁶ καὶ ἐπειμήσεν αὐτοῖς ἵνα μὴ φανερὸν αὐτὸν ποιήσωσιν· ¹⁷ ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ Ἡσαίου τοῦ προφήτου λέγοντος· ¹⁸ ἰδοὺ ὁ παῖς μου ὃν ἠρέτισα, ὁ ἀγαπητός μου ὃν ἠυδόκησεν ἡ ψυχὴ μου· θήσω τὸ πνεῦμά μου ἐπ' αὐτόν, καὶ κρίσιν τοῖς ἔθνεσιν ἀπαγγελεῖ. ¹⁹ οὐκ ἐρίσει οὐδὲ κραυγάζει, οὐδὲ ἀκούσει τις ἐν ταῖς πλατείαις τὴν φωνὴν αὐτοῦ. ²⁰ κάλαμον συντετριμμένον οὐ κατεάξει καὶ λίνον τυφόμενον οὐ σβέσει, ἕως ἂν ἐκβάλλῃ εἰς νεκρὸν τὴν κρίσιν. ²¹ καὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ ἔθνη ἐλποῦσιν.

²² Τότε προσηρέθη αὐτῷ δαιμονιζόμενος τυφλὸς καὶ κωφός· καὶ ἐθεράπευσεν αὐτόν, ὥστε τὸν κωφὸν λαλεῖν καὶ βλέπειν. ²³ καὶ ἐξίσταντο πάντες οἱ ὄχλοι καὶ ἔλεγον· μήτι οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς Δαυεὶδ; ²⁴ οἱ δὲ Φαρισαῖοι ἀκούσαντες εἶπον· οὗτος οὐκ ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια εἰ μὴ ἐν τῷ Βεελζεβούλ ἄρχοντι τῶν δαιμονίων. ²⁵ εἰδὼς δὲ τὰς ἐνθυμήσεις αὐτῶν εἶπεν αὐτοῖς· πᾶσα βασιλεία μερισθεῖσα καθ' ἑαυτῆς ἐρημοῦται, καὶ πᾶσα πόλις ἢ οἰκία μερισθεῖσα καθ' ἑαυτῆς οὐ σταθήσεται. ²⁶ καὶ εἰ ὁ σατανᾶς τὸν σατανᾶν ἐκβάλλει, ἐφ' ἑαυτὸν ἐμερισθῆ· πῶς οὖν σταθήσεται ἡ βασιλεία αὐτοῦ; ²⁷ καὶ εἰ ἐγὼ ἐν Βεελζεβούλ ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια, οἱ υἱοὶ ὄμων ἐν τίνι ἐκβάλλουσιν; διὰ τοῦτο αὐτοὶ κριταὶ ἔσονται ὄμων. ²⁸ εἰ δὲ ἐν πνεύματι θεοῦ ἐγὼ ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια, ἄρα ἔφθασεν ἐφ' ὑμᾶς ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ. ²⁹ ἢ πῶς δύναται τις εἰσελθεῖν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἰσχυροῦ καὶ τὰ σκεῦη αὐτοῦ ἀρπάσαι, εἰ μὴ πρῶτον δῆσῃ τὸν ἰσχυρόν, καὶ τότε τὴν οἰκίαν αὐτοῦ διαρπάσῃ; ³⁰ ὁ μὴ ὢν μετ' ἐμοῦ κατ' ἐμοῦ ἐστίν, καὶ ὁ μὴ συνάγων μετ' ἐμοῦ σκορπίζει. ³¹ Διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν, πᾶσα ἁμαρτία καὶ βλασφημία ἀφεθήσεται τοῖς ἀνθρώποις, ἢ

15. πολλοι: T pm [οχλοι] 18. ον sc: T εν ω | H ευδοκησ. 22. t H# προσηνεγκαν αυτ. δαιμονιζομενον τυφλον κ. κωφον 24. H βεελζεβ. 27. H βεελζεβ. 29. TH διαρπασει (; post ισχυρον) 31. αφεθησεται: h add υμιν

δὲ τοῦ πνεύματος βλασφημία οὐκ ἀφεθήσεται. ³² καὶ ὃς ἐὰν εἴπῃ λόγον κατὰ τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου, ἀφεθήσεται αὐτῷ· ὃς δ' ἂν εἴπῃ κατὰ τοῦ πνεύματος τοῦ ἁγίου, οὐκ ἀφεθήσεται αὐτῷ οὔτε ἐν τούτῳ τῷ αἰῶνι οὔτε ἐν τῷ μέλλοντι. ³³ Ἦ ποιήσατε τὸ δένδρον καλὸν καὶ τὸν καρπὸν αὐτοῦ καλόν, ἢ ποιήσατε τὸ δένδρον σαπρὸν καὶ τὸν καρπὸν αὐτοῦ σαπρὸν· ἐκ γὰρ τοῦ καρποῦ τὸ δένδρον γινώσκεται. ³⁴ γεννήματα ἐχιδῶν, πῶς δύνασθε ἀγαθὰ λαλεῖν πονηροὶ ὄντες; ἐκ γὰρ τοῦ περισσέυματος τῆς καρδίας τὸ στόμα λαλεῖ. ³⁵ ὁ ἀγαθὸς ἄνθρωπος ἐκ τοῦ ἀγαθοῦ θησαυροῦ ἐκβάλλει τὰ ἀγαθὰ, καὶ ὁ πονηρὸς ἄνθρωπος ἐκ τοῦ πονηροῦ θησαυροῦ ἐκβάλλει πονηρὰ. ³⁶ λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι πᾶν ῥῆμα ἄργον ὃ λαλήσουσιν οἱ ἄνθρωποι, ἀποδώσουσιν περὶ αὐτοῦ λόγον ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως. ³⁷ ἐκ γὰρ τῶν λόγων σου δικαιωθήσῃ, καὶ ἐκ τῶν λόγων σου καταδικασθήσῃ.

³⁸ Τότε ἀπεκρίθησαν αὐτῷ τινὲς τῶν γραμματέων καὶ Φαρισαίων λέγοντες· διδάσκαλε, θέλομεν ἀπὸ σοῦ σημεῖον ἰδεῖν. ³⁹ ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς· γενεὰ πονηρὰ καὶ μοιχαλὶς σημεῖον ἐπιζητεῖ, καὶ σημεῖον οὐ δοθήσεται αὐτῇ εἰ μὴ τὸ σημεῖον Ἰωνᾶ τοῦ προφήτου. ⁴⁰ ὥσπερ γὰρ ἦν Ἰωνᾶς ἐν τῇ κοιλίᾳ τοῦ κήτους τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας, οὕτως ἔσται ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς γῆς τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας. ⁴¹ ἄνδρες Νινευεῖται ἀναστήσονται ἐν τῇ κρίσει μετὰ τῆς γενεᾶς ταύτης καὶ κατακρινοῦσιν αὐτήν, ὅτι μετενόησαν εἰς τὸ κήρυγμα Ἰωνᾶ, καὶ ἰδοὺ πλείον Ἰωνᾶ ὤδε. ⁴² βασίλισσα νότου ἐγερθήσεται ἐν τῇ κρίσει μετὰ τῆς γενεᾶς ταύτης καὶ κατακριεῖ αὐτήν, ὅτι ἤλθεν ἐκ τῶν περάτων τῆς γῆς ἀκοῦσαι τὴν σοφίαν Σολομῶνος, καὶ ἰδοὺ πλείον Σολομῶνος ὤδε. ⁴³ Ὅταν δὲ τὸ ἀκάθαρτον πνεῦμα ἐξέλθῃ ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου, διέρχεται δι' ἀνύδρων τόπων ζητοῦν ἀνάπασιν, καὶ οὐχ εὐρίσκει. ⁴⁴ τότε λέγει· εἰς τὸν οἶκόν μου ἐπιστρέψω ὅθεν ἐξῆλθον. καὶ ἔλθὼν εὐρίσκει σχολάζοντα καὶ σεσαρωμένον καὶ κεκοσμημένον. ⁴⁵ τότε πορεύεται καὶ παραλαμβάνει μεθ' ἑαυτοῦ ἑπτὰ ἔτερα πνεύματα πονηρότερα ἑαυτοῦ, καὶ εἰσελθόντα κατοικεῖ ἐκεῖ, καὶ γίνονται τὰ ἔσχατα τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου χεῖρονα τῶν πρώτων. οὕτως ἔσται καὶ τῇ γενεᾷ ταύτῃ τῇ πονηρᾷ.

32. οὐκ ἀφεθήσεται: h ου μη ἀφεθη 35. TH⁸ om τα 44. T[H] om και ante σεσαρωμενον

32. Lc 12,10. 33-35. 7,16ss. Lc 6,43-45. 38-42. Mc 8,11s. Lc 11,16. 29-32. 39. 16,4. 40. Ion 2,1. 41. Ion 3,5. 42. I Reg 10,1. 43-45. Lc 11,24-26.

⁴⁶ Ἐτι αὐτοῦ λαλοῦντος τοῖς ὄχλοις, ἰδὸν ἡ μήτηρ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ εἰσῆκασαν ἔξω ζητοῦντες αὐτῷ λαλήσαι. [⁴⁷ εἶπεν δέ τις αὐτῷ· ἰδὸν ἡ μήτηρ σου καὶ οἱ ἀδελφοί σου ἔξω ἐστήκασιν ζητοῦντές σοι λαλήσαι.] ⁴⁸ ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν τῷ λέγοντι αὐτῷ· τίς ἐστίν ἡ μήτηρ μου, καὶ τίνας εἰσὶν οἱ ἀδελφοί μου; ⁴⁹ καὶ ἐκτείνας τὴν χεῖρα ἐπὶ τοὺς μαθητάς αὐτοῦ εἶπεν· ἰδὸν ἡ μήτηρ μου καὶ οἱ ἀδελφοί μου· ⁵⁰ ὅστις γὰρ ἂν ποιήσῃ τὸ θέλημα τοῦ πατρὸς μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς, αὐτός μου ἀδελφός καὶ ἀδελφὴ καὶ μήτηρ ἐστί.

XIII

Parabolicae institutionis caussae et exempla. Parabolae de vario agro, adulterato semine, grano sinapis, fermento, thesauro, margarita, verriculo. Propheta domi contemptus.

¹ Ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐξεληθὼν ὁ Ἰησοῦς ἐκ τῆς οἰκίας ἐκάθητο παρὰ τὴν θάλασσαν. ² καὶ συνήχθησαν πρὸς αὐτὸν ὄχλοι πολλοί, ὥστε αὐτὸν εἰς πλοῖον ἐμβάντα καθῆσθαι, καὶ πᾶς ὁ ὄχλος ἐπὶ τὸν αἰγιαλὸν εἰστήκει. ³ καὶ ἐλάλησεν αὐτοῖς πολλὰ ἐν παραβολαῖς, λέγων· ἰδὸν ἐξῆλθεν ὁ σπειρῶν τοῦ σπειρίων. ⁴ καὶ ἐν τῷ σπειρίων αὐτὸν ἃ μὲν ἔπεσεν παρὰ τὴν ὁδὸν, καὶ ἤλθεν τὰ πετεινὰ καὶ κατέφαγεν αὐτά. ⁵ ἄλλα δὲ ἔπεσεν ἐπὶ τὰ πετρῶδη ὅπου οὐκ ἔχεν γῆν πολλήν, καὶ εὐθὺς ἐξανέτειλεν διὰ τὸ μὴ ἔχειν βάθος γῆς· ⁶ ἡλίον δὲ ἀνατείλαντος ἐκαυματίσθη, καὶ διὰ τὸ μὴ ἔχειν ῥίζαν ἐξηράνθη. ⁷ ἄλλα δὲ ἔπεσεν ἐπὶ τὰς ἀκανθάς, καὶ ἀνέβησαν αἱ ἀκανθαὶ καὶ ἐπνίξαν αὐτά. ⁸ ἄλλα δὲ ἔπεσεν ἐπὶ τὴν γῆν τὴν καλὴν καὶ ἐδίδου καρπὸν, ὃ μὲν ἑκατὸν, ὃ δὲ ἐξήκοντα, ὃ δὲ τριάκοντα. ⁹ ὃ ἔργον ὡς ἀκουέτω. ¹⁰ Καὶ προσελθόντες οἱ μαθηταὶ εἶπαν αὐτῷ· διατί ἐν παραβολαῖς λαλεῖς αὐτοῖς; ¹¹ ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· ὅτι ὑμῖν δέδοται γνῶναι τὰ μυστήρια τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν, ἐκεῖνοις δὲ οὐ δέδοται. ¹² ὅστις γὰρ ἔχει, δοθήσεται αὐτῷ καὶ περισσευθήσεται· ὅστις δὲ οὐκ ἔχει, καὶ ὃ ἔχει ἀρθήσεται ἀπ' αὐτοῦ. ¹³ διὰ τοῦτο ἐν παραβολαῖς αὐτοῖς λαλῶ, ὅτι βλέποντες οὐ βλέπουσιν καὶ ἀκούοντες οὐκ ἀκούουσιν οὐδὲ συνιούσιν. ¹⁴ καὶ ἀναπληροῦνται αὐτοῖς ἡ προφητεία Ἡσαίου ἡ λέγουσα· ἀκοῆ ἀκούσετε καὶ οὐ

46. t λαλουντος δε αυτ. | Η ιστηκεισ. 47. T ειπεν — λαλησαι H³ om 49. χειρα: T[H] add αυτου XIII, 1. TH³ om εκ t [εκ] s. [απο] 2. Η ιστηκει 4. Th ηλθον τα πετ. και Η ελθοντα τα πετ. 7. TH³ απεπνιξαν 9. ωτα: T add [ακουειν] 11. ειπεν: T h add αυτοις (H ειπεν οτι.)

46-50. Mc 3, 31-35. Lc 8, 19-21. XIII, 1-9. Mc 4, 1-9. Lc 8, 4-8. 10-17. Mc 4, 10-12. Lc 8, 9s. 1s. 25, 29. Mc 4, 25. Lc 8, 18. 14s. Is 6, 9s. Io 12, 40. Act 28, 26s.

μὴ συνῆτε, καὶ βλέποντες βλέψετε καὶ οὐ μὴ ἴδητε. ¹⁶ ἐπα-
 χύνθη γὰρ ἡ καρδία τοῦ λαοῦ τούτου, καὶ τοῖς ὠσὶν βαρέως
 ἤκουσαν, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν ἐκάμυσαν, μήποτε
 ἴδωσιν τοῖς ὀφθαλμοῖς καὶ τοῖς ὠσὶν ἀκούσωσιν καὶ τῇ
 καρδίᾳ συνώσιν καὶ ἐπιστρέψωσιν, καὶ ἰάσωμαι αὐτούς. ¹⁶ ὑμῶν
 δὲ μακάριοι οἱ ὀφθαλμοὶ ὅτι βλέπουσιν, καὶ τὰ ὅσα ὑμῶν
 οὐκ ἀκούουσιν. ¹⁷ ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι πολλοὶ προφῆται καὶ
 δίκαιοι ἐπεθύμησαν ἰδεῖν ἃ βλέπετε, καὶ οὐκ ἴδαν, καὶ ἀκούσαι
 ἃ ἀκούετε, καὶ οὐκ ἤκουσαν. ¹⁸ ὑμεῖς οὖν ἀκούσατε τὴν παρα-
 βολὴν τοῦ σπειράντος. ¹⁹ παντὸς ἀκούοντος τὸν λόγον τῆς
 βασιλείας καὶ μὴ συνιέντος, ἔρχεται ὁ πονηρὸς καὶ ἀρπάζει τὸ
 ἐσπαρμένον ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ· οὗτός ἐστιν ὁ παρά τὴν
 ὁδὸν σπαρεῖς. ²⁰ ὁ δὲ ἐπὶ τὰ πετρῶδη σπαρεῖς, οὗτός ἐστιν
 ὁ τὸν λόγον ἀκούων καὶ εὐθύς μετὰ χαρᾶς λαμβάνων αὐτόν·
²¹ οὐκ ἔχει δὲ ῥίζαν ἐν ἑαυτῷ ἀλλὰ πρόσκαιρός ἐστιν, γενομένης
 δὲ θλίψεως ἢ διωγμοῦ διὰ τὸν λόγον εὐθύς σκανδαλίζεται.
²² ὁ δὲ εἰς τὰς ἀκάνθας σπαρεῖς, οὗτός ἐστιν ὁ τὸν λόγον
 ἀκούων, καὶ ἡ μέριμνα τοῦ αἵματος καὶ ἡ ἀπάτη τοῦ πλοῦτου
 συντηγεῖ τὸν λόγον, καὶ ἄκαρπος γίνεται. ²³ ὁ δὲ ἐπὶ τὴν
 καλὴν γῆν σπαρεῖς, οὗτός ἐστιν ὁ τὸν λόγον ἀκούων καὶ συνιείς,
 ὃς δὴ καρποφορεῖ καὶ ποιεῖ ὃ μὲν ἑκατόν, ὃ δὲ ἑξήκοντα, ὃ δὲ
 τριάκοντα.

²⁴ Ἄλλην παραβολὴν παρέθηκεν αὐτοῖς λέγων· ὁμοιώθη ἡ
 βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ σπειράντι καλὸν σπέρμα ἐν τῷ
 ἀγρῷ αὐτοῦ. ²⁵ ἐν δὲ τῷ καθεύδειν τοὺς ἀνθρώπους ἦλθεν
 αὐτοῦ ὁ ἐχθρὸς καὶ ἐπέσπειρεν ζιζάνια ἀνά μέσον τοῦ σίτου καὶ
 ἀπῆλθεν. ²⁶ ὅτε δὲ ἐβλάστησεν ὁ χόρτος καὶ καρπὸν ἐποίησεν,
 τότε ἐφάνη καὶ τὰ ζιζάνια. ²⁷ προσελθόντες δὲ οἱ δούλοι τοῦ
 οἰκοδεσπότου εἶπον αὐτῷ· κύριε, οὐχὶ καλὸν σπέρμα ἐσπειρας ἐν
 τῷ σῷ ἀγρῷ; πόθεν οὖν ἔχει ζιζάνια; ²⁸ ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· ἐχθρὸς
 ἀνθρώπου τοῦτο ἐποίησεν. οἱ δὲ δούλοι λέγουσιν αὐτῷ· θέλεις
 οὖν ἀπελθόντες συλλέξωμεν αὐτά; ²⁹ ὁ δὲ φησὶν· οὐ, μήποτε
 συλλέγοντες τὰ ζιζάνια ἐκριζώσῃτε ἅμα αὐτοῖς τὸν σίτον. ³⁰ ἄφετε
 συναεῖναι ἀμφότερα μέχρι τοῦ θερισμοῦ, καὶ ἐν καιρῷ τοῦ
 θερισμοῦ ἐρῶ τοῖς θερισταῖς· συλλέξατε πρώτον τὰ ζιζάνια καὶ
 δήσατε αὐτὰ εἰς δεσμὰς πρὸς τὸ κατακαῦσαι αὐτά, τὸν δὲ σίτον
 συναγάγετε εἰς τὴν ἀποθήκην μου. ³¹ Ἄλλην παραβολὴν παρή-

16. νμων sc: TH [νμων] 17. αμην: TH add γαρ | TH ειδαν 22. T
 συμπνυ. 23. ὁ ter: T ὁ 27. T σπειρες 28. H om δουλοι | TH αυτα
 λεγουσ. 30. μεχρι: TH εως h αχρι ν. μεχρι | TH [εις] δεσμ. | TH³ συναγετα

θηκεν αὐτοῖς λέγων· ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν κόκκῳ σινάπεως, ὃν λαβὼν ἄνθρωπος ἔσπειρεν ἐν τῷ ἀγρῷ αὐτοῦ· ³² ὁ μικρότερον μὲν ἐστὶν πάντων τῶν σπερμάτων, ὅταν δὲ αὐξηθῆ, μεῖζον τῶν λαχάνων ἐστὶν καὶ γίνεταί δένδρον, ὥστε εἰσθῆναι τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ καὶ κατασκηνοῦν ἐν τοῖς κλάδοις αὐτοῦ. ³³ Ἄλλην παραβολὴν ἐλάλησεν αὐτοῖς· ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ζύμῃ, ἣν λαβούσα γυνὴ ἐπέκρυψε ἐἰς ἀλεύρου σάτα τρία, ἕως οὗ ἐζυμώθη ὅλον.

³⁴ Ταῦτα πάντα ἐλάλησεν ὁ Ἰησοῦς ἐν παραβολαῖς τοῖς ὄχλοις, καὶ χωρὶς παραβολῆς οὐδὲν ἐλάλει αὐτοῖς, ³⁵ ὅπως πληρωθῆ τὸ ῥηθὲν διὰ Ἡσαίου τοῦ προφήτου λέγοντος· ἀνοίξω ἐν παραβολαῖς τὸ στόμα μου, ἐρεύξομαι κεκρυμμένα ἀπὸ καταβολῆς.

³⁶ Τότε ἀφῆκε τοὺς ὄχλους ἦλθεν εἰς τὴν οἰκίαν. καὶ προσῆλθον αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ λέγοντες· φράσον ἡμῖν τὴν παραβολὴν τῶν ζιζανίων τοῦ ἀγροῦ. ³⁷ ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· ὁ σπείρων τὸ καλὸν σπέρμα ἐστὶν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου, ³⁸ ὁ δὲ ἀγρός ἐστὶν ὁ κόσμος· τὸ δὲ καλὸν σπέρμα, οὗτοί εἰσιν οἱ υἱοὶ τῆς βασιλείας· τὰ δὲ ζιζάνια εἰσιν οἱ υἱοὶ τοῦ πονηροῦ, ³⁹ ὁ δὲ ἐχθρὸς ὁ σπείρας αὐτὰ ἐστὶν ὁ διάβολος· ὁ δὲ θερισμὸς συντέλεια αἰῶνος ἐστὶν, οἱ δὲ θερισταὶ ἄγγελοι εἰσιν. ⁴⁰ ὥσπερ οὖν συλλέγεται τὰ ζιζάνια καὶ πυρὶ κατακαίεται, οὕτως ἔσται ἐν τῇ συντελείᾳ τοῦ αἰῶνος. ⁴¹ ἀποστελεῖ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ, καὶ συλλέξουσιν ἐκ τῆς βασιλείας αὐτοῦ πάντα τὰ σκάνδαλα καὶ τοὺς ποιοῦντας τὴν ἀνομίαν, ⁴² καὶ βαλοῦσιν αὐτούς εἰς τὴν κάμινον τοῦ πυρός· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρογμὸς τῶν ὀδόντων. ⁴³ τότε οἱ δίκαιοι ἐκλάμψουσιν ὡς ὁ ἥλιος ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ πατρὸς αὐτῶν. ὁ ἔχων ὅρα ἀκούετω. ⁴⁴ Ὅμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν θησαυρῷ κεκρυμμένῳ ἐν τῷ ἀγρῷ, ὃν εὐρὼν ἄνθρωπος ἔκρυψε, καὶ ἀπὸ τῆς χαρᾶς αὐτοῦ ὑπάγει καὶ πωλεῖ πάντα ὅσα ἔχει καὶ ἀγοράζει τὸν ἀγρὸν ἐκεῖνον. ⁴⁵ Πάλιν ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ ἐμπόρῳ ζητοῦντι καλοὺς μαργαρίτας· ⁴⁶ εὐρὼν δὲ ἕνα πολυτίμον μαργαρίτην ἀπελθὼν πέπρακεν πάντα ὅσα εἶχε καὶ ἠγόρασεν αὐτήν. ⁴⁷ Πάλιν ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν σαγήνῃ βληθείσῃ εἰς τὴν θάλασσαν καὶ ἐκ παντὸς γένους συναγαγούσῃ· ⁴⁸ ἦν ὅτε ἐπληρώθη ἀναβιβάσαντες ἐπὶ τὸν

33. H [ἐλάλη αὐτοῖς] 35. TH⁸ om ησαιου 36. TH προσῆλθον | φρασον: T⁸H διασαφισον 40. T καιται 43. ορα: T add [ακουειν] 44. H⁸ om παντα 45. H⁸ om ανθρωπω 48. αναβιβασαντες: t add [αυτην]

32. (Ex 31,6. Dan 4,9.) 33. Lc 13,21. 34a. Mc 4,33a. 35. Ps 78,2. 41. (Zeph 1,3.) 43. (Dan 12,3.)

αἰγιαλὸν καὶ καθίσαντες συνέλεξαν τὰ καλὰ εἰς ἄγην, τὰ δὲ σαπρὰ ἔξω ἔβαλον. ⁴⁹ οὕτως ἔσται ἐν τῇ συντελείᾳ τοῦ αἰῶνος· ἐξελεύσονται οἱ ἄγγελοι καὶ ἀφοριοῦσιν τοὺς πονηροὺς ἐκ μέσση των δικαίων, ⁵⁰ καὶ βαλοῦσιν αὐτοὺς εἰς τὴν κἀμινον τοῦ πυρός· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλανθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων. ⁵¹ συνήκατα ταῦτα πάντα; λέγουσιν αὐτῷ· ναί. ⁵² ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· διὰ τοῦτο πᾶς γραμματεὺς μαθητευθεὶς τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν ὁμοίως ἔστιν ἀνθρώπῳ οἰκοδοσπότῃ, ὅστις ἐκβάλλει ἐκ τοῦ θησαυροῦ αὐτοῦ καινὰ καὶ παλαιά.

⁵³ Καὶ ἐγένετο ὅτε ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς τὰς παραβολὰς ταύτας, μετῆρξεν ἐκείθεν. ⁵⁴ καὶ ἐλθὼν εἰς τὴν πατριδα αὐτοῦ ἐδίδασκεν αὐτοὺς ἐν τῇ συναγωγῇ αὐτῶν, ὥστε ἐκπλήσσεσθαι αὐτοὺς καὶ λέγει· πόθεν τοῦτο ἢ σοφία αὕτη καὶ αἱ δυνάμεις; ⁵⁵ οὐχ οὗτός ἐστιν ὁ τοῦ τέκτονος υἱός; οὐχ ἡ μήτηρ αὐτοῦ λέγεται Μαριάμ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ Ἰάκωβος καὶ Ἰωσήφ καὶ Σίμων καὶ Ἰούδας; ⁵⁶ καὶ αἱ ἀδελφαὶ αὐτοῦ οὐχὶ πᾶσαι πρὸς ἡμᾶς εἰσίν; πόθεν οὖν τοῦτο ταῦτα πάντα; ⁵⁷ καὶ ἐσκανδαλίζοντο ἐν αὐτῷ. ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· οὐκ ἔστιν προφήτης ἀέμιος εἰ μὴ ἐν τῇ ἰδίᾳ πατριδι καὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ. ⁵⁸ καὶ οὐκ ἐποίησεν ἐκεῖ δυνάμεις πολλὰς διὰ τὴν ἀπιστίαν αὐτῶν.

XIV

Caedes Iohannis baptistae. Quinque milibus cibi praebitio marisque Galilaei inaccessio. Aegroti tactu sanati.

¹ Ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ ἤκουσεν Ἡρώδης ὁ τετραάρχης τὴν ἀκοὴν Ἰησοῦ, ² καὶ εἶπεν τοῖς παισὶν αὐτοῦ· οὗτός ἐστιν Ἰωάννης ὁ βαπτιστής· αὐτὸς ἠγέρθη ἀπὸ τῶν νεκρῶν, καὶ διὰ τοῦτο αἱ δυνάμεις ἐνεργοῦσιν ἐν αὐτῷ. ³ ὁ γὰρ Ἡρώδης κρατήσας τὸν Ἰωάννην ἔδωκεν καὶ ἐν φυλακῇ ἀπέθετο διὰ Ἡρωδιάδα τὴν γυναῖκα [Φιλίππου] τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ. ⁴ ἔλεγεν γὰρ Ἰωάννης αὐτῷ· οὐκ ἔξεστίν σοι ἔχειν αὐτήν. ⁵ καὶ θέλων αὐτὸν ἀποκτεῖναι ἐφοβήθη τὸν ὄχλον, ὅτι ὡς προφήτην αὐτὸν εἶχον. ⁶ γενεσιῶς δὲ γενομένοις τοῦ Ἡρώδου ὠρχήσατο ἡ θυγάτηρ τῆς Ἡρωδιάδος ἐν τῷ μέσῳ καὶ ἤρξεν τῷ Ἡρώδῃ, ⁷ ὅθεν μεθ' ὄρκου ὠμολόγησεν αὐτῇ δοῦναι ὃ ἐὰν αἰτήσῃται. ⁸ ἡ δὲ προβιβασθεῖσα ὑπὸ τῆς μητρὸς αὐτῆς· δὸς μοι, φησί, ὧδε ἐπὶ πίνακι τὴν κεφαλὴν

52. απεν: h λγει 57. TH⁸ om ἰδια XIV, 1. T τετραρχης 3. εδωκεν: T add αυτον | T εν τη φυλακη | TH φιλιππου 4. T γαρ αυτω ο ιωαν. H γαρ ο ιωαν. αυτω 7. μεθ: H μετα | san: T αν

54-58. Mc 6, 1-6. 55. Io 6, 42. 57. Mc 6, 4. Lc 4, 24. Io 4, 44. XIV, 12. Mc 6, 14ss. Lc 9, 7ss. 3-5. Mc 6, 17ss. Lc 3, 19s. 5. 21, 26. (Mc 11, 32. Lc 20, 6.) 6-12. Mc 6, 21-29.

Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ. ⁹ καὶ ληπθῆεις ὁ βασιλεὺς διὰ τοὺς ὄρκους καὶ τοὺς συνανακειμένους ἐκέλευσεν δοθῆναι, ¹⁰ καὶ πέμψας ἀπεκεφάλισεν Ἰωάννην ἐν τῇ φυλακῇ. ¹¹ καὶ ἠρέθη ἡ κεφαλὴ αὐτοῦ ἐπὶ πίνακι καὶ ἐδόθη τῷ κορασίῳ, καὶ ἤνεγκεν τῇ μητρὶ αὐτῆς. ¹² καὶ προσελθόντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἦσαν τὸ πτώμα καὶ ἔθαψαν αὐτόν, καὶ ἐλθόντες ἀπήγγειλαν τῷ Ἰησοῦ. ¹³ ἀκούσας δὲ ὁ Ἰησοῦς ἀνεχώρησεν ἐκεῖθεν ἐν πλοίῳ εἰς ἔρημον τόπον κατ' ἰδίαν· καὶ ἀκούσαντες οἱ ὄχλοι ἠκολούθησαν αὐτῷ περὶ ἀπὸ τῶν πόλεων.

¹⁴ Καὶ ἐξελθὼν εἶδεν πολὺν ὄχλον, καὶ ἐσπλαγχνίσθη ἐπ' αὐτοῖς καὶ ἐθαράπευσεν τοὺς ἀρρώστους αὐτῶν. ¹⁵ ὀψίας δὲ γενομένης προσῆλθον αὐτῷ οἱ μαθηταὶ λέγοντες· ἔρημός ἐστιν ὁ τόπος καὶ ἡ ὥρα παρήλθεν ἤδη· ἀπόλυσον οὖν τοὺς ὄχλους, ¹⁶ ἵνα ἀπελθόντες εἰς τὰς κώμας ἀγοράσωσιν ἑαυτοῖς βρώματα. ¹⁷ ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· οὐ χρειὰν ἔχουσιν ἀπελθεῖν· δότε αὐτοῖς ἕμεις φαγεῖν. ¹⁸ οἱ δὲ λέγουσιν αὐτῷ· οὐκ ἔχομεν ὧδε εἰ μὴ πέντε ἄρτους καὶ δύο ἰχθύας. ¹⁹ ὁ δὲ εἶπεν· φέρετέ μοι ὧδε αὐτούς. ²⁰ καὶ κελύσας τοὺς ὄχλους ἀνακλιθῆναι ἐπὶ τοῦ χόρτου, λαβῶν τοὺς πέντε ἄρτους καὶ τοὺς δύο ἰχθύας ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν εὐλόγησεν, καὶ κλάσας ἔδωκεν τοῖς μαθηταῖς τοὺς ἄρτους, οἱ δὲ μαθηταὶ τοῖς ὄχλοις. ²¹ καὶ ἔφαγον πάντες καὶ ἐχορτάσθησαν, καὶ ἦσαν τὸ περισσεῦον τῶν κλασματῶν δώδεκα κοφίνους πλήρεις. ²² οἱ δὲ ἐσθίοντες ἦσαν ἄνδρες ὡσεὶ πεντακισχίλιοι χωρὶς γυναικῶν καὶ παιδιῶν.

²³ Καὶ ἠνάγκασεν τοὺς μαθητὰς ἐμβῆναι εἰς τὸ πλοῖον καὶ προάγειν αὐτόν εἰς τὸ πέραν, ἕως οὗ ἀπολύσῃ τοὺς ὄχλους. ²⁴ καὶ ἀπολύσας τοὺς ὄχλους ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος κατ' ἰδίαν προσεύχασθαι. ὀψίας δὲ γενομένης μόνος ἦν ἐκεῖ. ²⁵ τὸ δὲ πλοῖον ἤδη μέσον τῆς θαλάσσης ἦν βασανιζόμενον ὑπὸ τῶν κυμάτων· ἦν γὰρ ἐναντίος ὁ ἄνεμος. ²⁶ τετάρτη δὲ φυλακῇ τῆς νυκτὸς ἦλθεν πρὸς αὐτοὺς περιπατῶν ἐπὶ τὴν θάλασσαν. ²⁷ ἰδόντες δὲ αὐτόν ἐπὶ τῆς θαλάσσης περιπατοῦντα ἐταράχθησαν, λέγοντες ὅτι φάντασμα ἐστίν, καὶ ἀπὸ τοῦ φόβου ἐκράξαν. ²⁸ εὐθὺς δὲ ἐλάλησεν αὐτοῖς λέγων· θαρσεῖτε, ἐγὼ εἰμι· μὴ φοβεῖσθε. ²⁹ ἀποκριθεὶς δὲ αὐτῷ ὁ Πέτρος εἶπεν· κύριε, εἰ σὺ εἶ,

13. TH⁸ πεζη 15. TH προσηλθαν | TH⁸ ἦδη παρηλθ. | TH⁸ om ουν 16. ο δα: TH add ιησους 18. ωδε: t [ωδε] 19. h και εκελυσεν . . . και λαβων | T ηυλογησ. 22. ηναγκασεν: T [H] pm ευθως | το πλοιον: TH⁸ om το 24. μσον τ. θαλ. ην: T⁸H⁸ σταδιους πολλους απο της γης απαιχεν 26. T και ιδοντ. αυτ. οι μαθηται επι H οι δε μαθηται ιδοντ. αυτ. επι 27. add ο ιησους T [t] post αυτοις [H] post ελαλησεν 28. H ο πετρ. ειπ. αυτω

13. Mc 6, 32a. Lc 9, 10a. 14-21. Mc 6, 34-44. Lc 9, 12-17. Io 6, 1-13. 22-33. Mc 6, 45-52. Io 6, 15-21.

κέλευσόν με ἔλθειν πρὸς σε ἐπὶ τὰ ὕδατα. ²⁹ ὁ δὲ εἶπεν· ἔλθέ. καὶ καταβάς ἀπὸ τοῦ πλοίου Πέτρος περιεπάτησεν ἐπὶ τὰ ὕδατα καὶ ἦλθεν πρὸς τὸν Ἰησοῦν. ³⁰ βλέπων δὲ τὸν ἄνεμον ἐφοβήθη, καὶ ἀρξάμενος καταποντίζεσθαι ἔκραξεν λέγων· κύριε, σῶσόν με. ³¹ εὐθέως δὲ ὁ Ἰησοῦς ἐκτείνας τὴν χειρὰ ἐπελάβετο αὐτοῦ, καὶ λέγει αὐτῷ· ὀλιγόπιστε, εἰς τί ἐδίστασας; ³² καὶ ἀναβάτων αὐτῶν εἰς τὸ πλοῖον ἐκόπασεν ὁ ἄνεμος. ³³ οἱ δὲ ἐν τῷ πλοίῳ προσεκύνησαν αὐτῷ λέγοντες· ἀληθῶς θεοῦ υἱὸς εἶ.

³⁴ Καὶ διαπεράσαντες ἦλθον ἐπὶ τὴν γῆν εἰς Γεννησαρέτ. ³⁵ καὶ ἐπιγόντες αὐτὸν οἱ ἄνδρες τοῦ τόπου ἐκείνου ἀπίστευαν εἰς ὅλην τὴν περιχώρον ἐκείνην, καὶ προσήνεγκαν αὐτῷ πάντας τοὺς κακῶς ἔχοντας, ³⁶ καὶ παρεκάλουν αὐτὸν ἵνα μόνον ἄψωνται τοῦ κρασπέδου τοῦ ἱματίου αὐτοῦ· καὶ ὅσοι ἤψαντο διεσώθησαν.

XV

De manuum lotionis traditionisque abusu veraque ciborum
contaminatione. Sanantur mulieris Chananæ filia aliique aegroti.
Satiantur quattuor milia.

¹ Τότε προσέρχονται τῷ Ἰησοῦ ἀπὸ Ἱεροσολύμων Φαρισαῖοι καὶ γραμματεῖς λέγοντες· ² διατί οἱ μαθηταί σου παραβαίνουνσιν τὴν παράδοσιν τῶν πρεσβυτέρων; οὐ γὰρ νύπτονται τὰς χεῖρας ὅταν ἄρτον ἐσθίσουσιν. ³ ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς· διατί καὶ ὑμεῖς παραβαίνετε τὴν ἐντολὴν τοῦ θεοῦ διὰ τὴν παράδοσιν ὑμῶν; ⁴ ὁ γὰρ θεὸς ἐνετείλατο λέγων· τίμα τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα, καὶ ὁ κακολογῶν πατέρα ἢ μητέρα θανάτῳ τελευτάτω. ⁵ ὑμῖς δὲ λέγετε· ὅς ἂν εἴπῃ τῷ πατρὶ ἢ τῇ μητρί· δῶρον ὃ ἐστὶν ἐξ ἐμοῦ ὠφελιθῆς, οὐ μὴ τιμήσει τὸν πατέρα αὐτοῦ ἢ τὴν μητέρα αὐτοῦ. ⁶ καὶ ἠκυρώσατε τὸν νόμον τοῦ θεοῦ διὰ τὴν παράδοσιν ὑμῶν. ⁷ ὑποκριταί, καλῶς ἐπροφήτευσεν περὶ ὑμῶν Ἡσαΐας λέγων· ⁸ ὁ λαὸς οὗτος τοῖς χεῖλεσίν με τιμᾷ, ἡ δὲ καρδία αὐτῶν πορρω ἀπέχει ἀπ' ἐμοῦ. ⁹ μάτην δὲ σέβονται με διδάσκοντες διδασκαλίας ἐντάλματα ἀνθρώπων. ¹⁰ Καὶ προσκαλεσάμενος τὸν ὄχλον εἶπεν αὐτοῖς· ἀκούετε καὶ συνίετε· ¹¹ οὐ τὸ εἰσερχόμε-

29. καὶ ἦλθεν: T^h h ελθειν 30. ανεμον: T add ισχυρον
33. πλοιω: T[t] add ελθοντες 34. Η ηλθαν 36. Η παρκαλ. [αυτου]
XV, 2. χειρας: T add [αυτων] 4. εντειλ. λεγων: TH ειπεν 5. [t] H
om η την μητ. αυτου 6. νομον: TH^h λογον

34-36. Mc 6, 53-56. XV, 1-9. Mc 7, 1-13. 4. Ex 20, 12. 21, 17.
5. (Προν 28, 24.) 8. Is 29, 13. 10a. Mc 7, 14a.

ρον εἰς τὸ στόμα κοινοὶ τὸν ἄνθρωπον, ἀλλὰ τὸ ἐκπορευόμενον ἐκ τοῦ στόματος, τοῦτο κοινοὶ τὸν ἄνθρωπον. ¹² τότε προσελθόντες οἱ μαθηταὶ λέγουσιν αὐτῷ· οἶδας ὅτι οἱ Φαρισαῖοι ἀκούσαντες τὸν λόγον ἐσκανδαλίσθησαν; ¹³ ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· πᾶσα φητεία ἣν οὐκ ἐφύτευσεν ὁ πατήρ μου ὁ οὐράνιος ἐκρίθωθήσεται. ¹⁴ ἄφετα αὐτούς· ὁδηγοὶ εἰσὶν τυφλοὶ τυφλῶν· τυφλὸς δὲ τυφλὸν εἰς ὁδηγῆν, ἀμφοτέροι εἰς βόθυνον πεσοῦνται. ¹⁵ ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Πέτρος εἶπεν αὐτῷ· φράσον ἡμῖν τὴν παραβολήν. ¹⁶ ὁ δὲ εἶπεν· ἀκμῆν καὶ ὑμεῖς ἀσύνετοὶ ἐστέ; ¹⁷ οὐ ποιεῖτε ὅτι πᾶν τὸ εἰσπορευόμενον εἰς τὸ στόμα εἰς τὴν κοιλίαν χωρεῖ καὶ εἰς ἀφεδρῶνα ἐκβάλλεται; ¹⁸ τὰ δὲ ἐκπορευόμενα ἐκ τοῦ στόματος ἐκ τῆς καρδίας ἐξέρχεται, κἀκεῖνα κοινοὶ τὸν ἄνθρωπον. ¹⁹ ἐκ γὰρ τῆς καρδίας ἐξέρχονται διαλογισμοὶ πονηροί, φόνοι, μοιχεῖαι, πορνεῖαι, κλοπαί, ψευδομαρτυρίαι, βλασφημίαι. ²⁰ ταῦτά ἐστιν τὰ κοινοῦντα τὸν ἄνθρωπον· τὸ δὲ ἀνόμιον χερσὶν φαγεῖν οὐ κοινοὶ τὸν ἄνθρωπον.

²¹ Καὶ ἐξελθὼν ἐκεῖθεν ὁ Ἰησοῦς ἀνεχώρησεν εἰς τὰ μέρη Τύρον καὶ Σιδῶνος. ²² καὶ ἰδοὺ γυνὴ Χαναταία ἀπὸ τῶν ὀρίων ἐκείνων ἐξελθοῦσα ἐκραζεν λέγουσα· ἐλέησόν με, κύριε υἱὸς Δαυεὶδ· ἡ θυγάτηρ μου κακῶς δαιμονίζεται. ²³ ὁ δὲ οὐκ ἀπεκρίθη αὐτῇ λόγον. καὶ προσελθόντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἠρώτουν αὐτὸν λέγοντες· ἀπόλυσον αὐτήν, ὅτι κράζει ὀπισθεν ἡμῶν. ²⁴ ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· οὐκ ἀπεστάλην εἰ μὴ εἰς τὰ πρόβατα τὰ ἀπολωλότα οἴκου Ἰσραὴλ. ²⁵ ἡ δὲ ἐλθοῦσα προσεκύνει αὐτῷ λέγουσα· κύριε, βοήθει μοι. ²⁶ ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· οὐκ ἔξεστιν λαβεῖν τὸν ἄρτον τῶν τέκνων καὶ βαλεῖν τοῖς κυναρίοις. ²⁷ ἡ δὲ εἶπεν· ναί, κύριε· καὶ γὰρ τὰ κυνάρια ἐσθίει ἀπὸ τῶν ψιγίων τῶν πιπτόντων ἀπὸ τῆς τραπέζης τῶν κυρίων αὐτῶν. ²⁸ τότε ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῇ· ὦ γύναι, μεγάλη σου ἡ πίστις· γενθήτω σοι ὡς θέλεις. καὶ ἰάθη ἡ θυγάτηρ αὐτῆς ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκείνης.

²⁹ Καὶ μεταβάς ἐκεῖθεν ὁ Ἰησοῦς ἦλθεν παρὰ τὴν θάλασσαν τῆς Γαλιλαίας, καὶ ἀναβὰς εἰς τὸ ὄρος ἐκάθητο ἐκεῖ. ³⁰ καὶ προσῆλθον αὐτῷ ὄχλοι πολλοὶ ἔχοντες μεθ' ἑαυτῶν χωλούς τυφλοὺς κωφοὺς κυλλοὺς καὶ ἐτέρους πολλούς, καὶ κριψαν αὐτούς

12. μαθηται: T[t] add αυτου 14. TH⁸ τυφλοι εἰσ. ὁδηγ. | [t]H⁸ om τυφλων 22. TH⁸ ἐκραζεν | h vis 25. t προσεκυνησεν 26. ἐξεστιν: TH εστιν καλον 27. H και [γαρ] 30. H χωλ κυλλ τυφλ κωφ. h † | T κριψαν

14. 24, 16. 24. Lc 6, 39. 15-20. Mc 7, 17-23. 21-28. Mc 7, 24-30. 24. 10, 6. 29-31. Mc 7, 31-37.

παρὰ τοὺς πόδας αὐτοῦ· καὶ ἐθεράπευσεν αὐτούς, ³¹ ὥστε τὸν ὄχλον θαυμάσαι βλέποντας κωφούς λαλοῦντας, κωλοὺς ὑγιεῖς καὶ χωλοὺς περιπατοῦντας καὶ τυφλοὺς βλέποντας· καὶ ἐδόξαζον τὸν θεὸν Ἰσραήλ.

³² Ὁ δὲ Ἰησοῦς προσκαλεσάμενος τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ εἶπεν· σπλαγγίζομαι ἐπὶ τὸν ὄχλον, ὅτι ἤδη ἡμέραι τρεῖς προσμένουσίν μοι καὶ οὐκ ἔχουσιν τί φάγωσιν· καὶ ἀπολύσαι αὐτούς νῆστις οὐ θέλω, μήποτε ἐκλυθῶσιν ἐν τῇ ὁδῷ. ³³ καὶ λέγουσιν αὐτῷ· οἱ μαθηταί· πόθεν ἡμῖν ἐν ἐρημίᾳ ἄρτοι τοσοῦτοι ὥστε χορτάσαι ὄχλον τοσοῦτον; ³⁴ καὶ λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· πόσους ἄρτους ἔχετε; οἱ δὲ εἶπον· ἐπτὰ, καὶ ὀλίγα ἰχθύδια. ³⁵ καὶ παραγγείλας τῷ ὄχλῳ ἀναπεσεῖν ἐπὶ τὴν γῆν, ³⁶ ἔλαβεν τοὺς ἐπτὰ ἄρτους καὶ τοὺς ἰχθύδας καὶ εὐχαριστήσας ἔκλασεν καὶ εἶδον τοῖς μαθηταῖς, οἱ δὲ μαθηταὶ τοῖς ὄχλοις. ³⁷ καὶ ἔφαγον πάντες καὶ ἔχορτάσθησαν, καὶ τὸ περισσεῦον τῶν κλασμάτων ἦραν ἐπτὰ σπυρίδας πλήρεις. ³⁸ οἱ δὲ ἐσθιόντες ἦσαν τετρακισχίλιοι ἄνδρες χωρὶς παιδίων καὶ γυναικῶν. ³⁹ καὶ ἀπολύσας τοὺς ὄχλους ἐβίβη εἰς τὸ πλοῖον, καὶ ἦλθεν εἰς τὰ ὄρια Μαγαδᾶν.

XVI

Signa temporum. Fermentum Pharisaeorum.

Varia de Iesu iudicia. Petri claves et malum consilium.

Christi sectatores veram vitam adipiscuntur.

¹ Καὶ προσελθόντες οἱ Φαρισαῖοι καὶ Σαδδουκαῖοι πειράζοντες ἐπηρώτων αὐτὸν σημεῖον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐπιδειξάιν αὐτοῖς. ² ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς· [ὄψιας γενομένης λέγετε· εὐδία, πυρράζει γὰρ ὁ οὐρανός· ³ καὶ πρῶτ'· σήμερον χειμῶν, πυρράζει γὰρ στυγνάζων ὁ οὐρανός. τὸ μὲν πρόσωπον τοῦ οὐρανοῦ γινώσκετε διακρίνειν, τὰ δὲ σημεῖα τῶν καιρῶν οὐ δύνασθε;] ⁴ γενεὰ πονηρὰ καὶ μοιχαλὶς σημεῖον ἐπιζητεῖ, καὶ σημεῖον οὐ δοθήσεται αὐτῇ εἰ μὴ τὸ σημεῖον Ἰωῆ. καὶ καταλιπὼν αὐτούς ἀπῆλθεν.

⁵ Καὶ ἐλθόντες οἱ μαθηταὶ εἰς τὸ πέραν ἐπελάθοντο ἄρτους λαβεῖν. ⁶ ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· ὁράτε καὶ προσέχετε ἀπὸ

31. T h τους οχλους | λαλουντας: h ακουοντας | [t] H³ om κωλο-υγιεις | TH³ εδοξασαν 32. H om [ηδη] | Ti TH νηστις 33. μαθηται: T add [αυτου] 34. H ειπαν 36. και ευχαριστ.: T om και | εδιδου: t εδωκεν | μαθηταις: T add [αυτου] 37. H σφυριδ. 38. ησαν: h add ως | TIH³ γυν. κ. παιδ. 39. T³ ανεβη XVI, 1. H [οι] φαρισ. | TH³ επηρωτησαν 2s. T [H] οψιας γενομ. — ου δυν. (H δυνασθη.) 5. h λαβ. αρτ.

32-39. Mc 8, 1-10. XVI, 1-4. Mc 8, 11-13. Lc 12, 54-56. 4. 12, 39-5-12. Mc 8, 14-21. 6. Lc 12, 1.

τῆς ζύμης τῶν Φαρισαίων καὶ Σαδδουκαίων. Ἴοι δὲ διαλο-
γίζοντο ἐν ἑαυτοῖς λέγοντες ὅτι ἄρτους οὐκ ἐλάβομεν. ⁸ γρῶς
δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν· εἰ διαλογίζεσθε ἐν ἑαυτοῖς, ὀλιγόπιστοι, ὅτι
ἄρτους οὐκ ἐλάβετε; ⁹ οὐπω νοεῖτε, οὐδὲ μνημονεύετε τοὺς πέντε
ἄρτους τῶν πεντακισχιλίων καὶ πόσους κοφίνους ἐλάβετε; ¹⁰ οὐδὲ
τοὺς ἑπτὰ ἄρτους τῶν τετρακισχιλίων καὶ πόσας σφυρίδας ἐλά-
βετε; ¹¹ πῶς οὐ νοεῖτε ὅτι οὐ περὶ ἄρτων εἶπον ὑμῖν; προσέχετε
δὲ ἀπὸ τῆς ζύμης τῶν Φαρισαίων καὶ Σαδδουκαίων. ¹² τότε
συνῆμαν ὅτι οὐκ εἶπεν προσέχειν ἀπὸ τῆς ζύμης τῶν Φαρισαίων
καὶ Σαδδουκαίων, ἀλλὰ ἀπὸ τῆς διδαχῆς τῶν Φαρισαίων καὶ
Σαδδουκαίων.

¹³ Ἐλθὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς εἰς τὰ μέρη Καισαρίας τῆς Φιλίππου
ἠρώτα τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ λέγων· τίνα λέγουσι οἱ ἄνθρωποι
εἶναι ὅν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου; ¹⁴ οἱ δὲ εἶπαν· οἱ μὲν Ἰωάννην
τὸν βαπτιστὴν, ἄλλοι δὲ Ἡλείαν, ἕτεροι δὲ Ἰερεμίαν ἢ ἕνα
τῶν προφητῶν. ¹⁵ λέγει αὐτοῖς· ὑμεῖς δὲ τίνα με λέγετε εἶναι;
¹⁶ ἀποκριθεὶς δὲ Σίμων Πέτρος εἶπεν· σὺ εἶ ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς
τοῦ θεοῦ τοῦ ζῶντος. ¹⁷ ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ·
μακάριος εἶ, Σίμων Βαριωνᾶ, ὅτι σὰρξ καὶ αἷμα οὐκ ἀπεκάλυ-
ψέν σοι ἀλλ' ὁ πατήρ μου ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. ¹⁸ καγὼ δέ σοι
λέγω ὅτι σὺ εἶ Πέτρος, καὶ ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ οἰκοδομήσω μου
τὴν ἐκκλησίαν, καὶ πύλαι ᾄδου οὐ κατισχύσουσιν αὐτῆς. ¹⁹ δώσω
σοι τὰς κλεῖδας τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν, καὶ ὃ ἐὰν δῆσῃς
ἐπὶ τῆς γῆς ἔσται δεδεμένον ἐν τοῖς οὐρανοῖς, καὶ ὃ ἐὰν λύσῃς
ἐπὶ τῆς γῆς ἔσται λελυμένον ἐν τοῖς οὐρανοῖς. ²⁰ τότε διεστεί-
λατο τοῖς μαθηταῖς ἵνα μηδεὶ εἴπωσιν ὅτι αὐτός ἐστιν ὁ
Χριστός.

²¹ Ἀπὸ τότε ἤρξατο ὁ Ἰησοῦς δεικνύειν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ
ὅτι δεῖ αὐτὸν εἰς Ἱεροσόλυμα ἀπελθεῖν καὶ πολλὰ παθεῖν ἀπὸ
τῶν πρεσβυτέρων καὶ ἀρχιερέων καὶ γραμματέων καὶ ἀποκταν-
θῆναι καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἐγερθῆναι. ²² καὶ προσλαβόμενος
αὐτὸν ὁ Πέτρος ἤρξατο ἐπιτιμᾶν αὐτῷ λέγων· ἰλαῶς σοι, κύριε·
οὐ μὴ ἔσται σοι τούτο. ²³ ὁ δὲ στραφεὶς εἶπεν τῷ Πέτρῳ· ὕπαγε
ὀπίσω μου, σατανᾶ· σκάνδαλον εἶ ἐμοῦ, ὅτι οὐ φρονεῖς τὰ τοῦ
θεοῦ ἀλλὰ τὰ τῶν ἀνθρώπων.

8. ελαβετε: Η εχετε 10. Η σφυριδ. 12. των φαρισ. κ. σαδδουκ.
pr: T[H] των αρτων 13. T καισαριας | τινα: t add [με] 17. T
βαρ ιωνη | TH εν [τοις] ουραν. 19. δωσω: T pm και | san bis: T
αν 20. διεσειλατο: H³ επετιμησεν 21. T [ο] ιησ. Η ιησ. χριστος
22. ηρξ. επιτιμ. αυ. λεγων: h λεγει αυτω επιτιμων 23. ει μουι
t μου ει

13-20. Mc 8,27-30. Lc 9,18-21. 16. Io 6,69. 17a. Io 1,42.
19. 18,18. 21-23. Mc 8,31-33. Lc 9,22.

²⁴ Τότε ὁ Ἰησοῦς εἶπεν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ· εἴ τις θέλει ὀπίσω μου ἔλθειν, ἀπαρνησάσθω ἑαυτόν καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ, καὶ ἀκολουθεῖτω μοι. ²⁵ ὃς γὰρ ἐὰν θέλη τὴν ψυχὴν αὐτοῦ σῶσαι, ἀπολέσει αὐτήν· ὃς δ' ἂν ἀπολέσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἕνεκεν ἐμοῦ, εὐρήσει αὐτήν. ²⁶ τί γὰρ ὠφελήσεται ἄνθρωπος, ἐὰν τὸν κόσμον ὅλον κερδήσῃ, τὴν δὲ ψυχὴν αὐτοῦ ζημιωθῇ; ἢ τί δώσει ἄνθρωπος ἀντάλλαγμα τῆς ψυχῆς αὐτοῦ; ²⁷ μέλλει γὰρ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεσθαι ἐν τῇ δόξῃ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ μετὰ τῶν ἀγγέλων αὐτοῦ, καὶ τότε ἀποδώσει ἑκάστῳ κατὰ τὴν πράξιν αὐτοῦ. ²⁸ ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι εἰσὶν τινες τῶν ὄδα ἰσώτων οἵτινες οὐ μὴ γένωνται θανάτου ἕως ἂν ἴδωσιν τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐρχόμενον ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ.

XVII

Transfiguratio in monte. Iohannes alter Elias. Sanatio lunatici apostolorumque diffidentia. Stater ex pisce.

¹ Καὶ μεθ' ἡμέρας ἕξ παραλαμβάνει ὁ Ἰησοῦς τὸν Πέτρον καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ ἀναφέρει αὐτοὺς εἰς ὄρος ὑψηλὸν κατ' ἰδίαν. ² καὶ μετεμορφώθη ἐμπροσθεν αὐτῶν, καὶ ἔλαμψεν τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ὡς ὁ ἥλιος, τὰ δὲ ἱμάτια αὐτοῦ ἐγένετο λευκὰ ὡς τὸ φῶς. ³ καὶ ἰδοὺ ὤφθη αὐτοῖς Μωϋσῆς καὶ Ἡλείας συνλαλοῦντες μετ' αὐτοῦ. ⁴ ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Πέτρος εἶπεν τῷ Ἰησοῦ· κύριε, καλὸν ἐστὶν ἡμῶς ὧδε εἶναι· εἰ θέλεις, ποιήσω ὧδε τρεῖς σκηνάς, σοὶ μίαν καὶ Μωϋσεὶ μίαν καὶ Ἡλείᾳ μίαν. ⁵ ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος, ἰδοὺ νεφέλη φωταῖνῃ ἐπεσκίασεν αὐτούς, καὶ ἰδοὺ φωνὴ ἐκ τῆς νεφέλης λέγουσα· οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς μου ὁ ἀγαπητός, ἐν ᾧ εὐδόκησα· ἀκούετε αὐτοῦ. ⁶ καὶ ἀκούσαντες οἱ μαθηταὶ ἔπεσαν ἐπὶ πρόσωπον αὐτῶν καὶ ἐφοβήθησαν σφόδρα. ⁷ καὶ προσῆλθεν ὁ Ἰησοῦς καὶ ἀψάμενος αὐτῶν εἶπεν· ἐγέρθητε καὶ μὴ φοβείσθε. ⁸ ἐπάραντες δὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν οὐδένα εἶδον εἰ μὴ τὸν Ἰησοῦν μόνον. ⁹ καὶ καταβαινόντων αὐτῶν ἐκ τοῦ ὄρους ἐνετείλατο αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς λέγων· μηδεὶ εἰπῆτε τὸ ὄραμα ἕως οὗ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐκ νεκρῶν ἐγερθῇ. ¹⁰ Καὶ ἐπρωῶτησαν αὐτὸν οἱ μαθηταὶ λέγοντες· τί οὖν οἱ γραμματεῖς λέγουσιν ὅτι Ἡλείαν δεῖ

24. H [ο] ἰησ. 28. T om στι XVII, 1. ιακωβον: h pm τον 3. T συλλαλ. | t μετ αυτ. συλλαλ. 4. T³ ποιησαμεν | h σκην. τρεις 5. H φωταῖνῃ | T ηυδοκησα 7. T και ηηματο αυτ. και ειπ. 8. τον ιησ.: H³ αυτον ιησ. 9. εγερθη: h αναστη

24-28. Mc 8, 34-9, 1. Lc 9, 23-27. 24. 10, 38. 25. 10, 39. Lc 17, 33. Io 12, 25. 27. Ps 62, 13. XVII, 1-9. Mc 9, 2-10. Lc 9, 28-36. 5. 3, 17. 2 Pe 1, 17. Mc 1, 11. Lc 3, 22. 10-13. Mc 9, 11-13. 10ss. Mal 4, 5s.

Nov. Testam. graece.

ἔλθειν πρώτον; ¹¹ ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· Ἡλείας μὲν ἔρχεται καὶ ἀποκαταστήσει πάντα. ¹² λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι Ἡλείας ἤδη ἦλθεν, καὶ οὐκ ἐπέγνωσαν αὐτόν, ἀλλ' ἐποίησαν ἐν αὐτῷ ὅσα ἠθέλησαν. οὕτως καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου μέλλει πάσχειν ὑπ' αὐτῶν. ¹³ τότε συνήκαν οἱ μαθηταὶ ὅτι περὶ Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ εἶπεν αὐτοῖς.

¹⁴ Καὶ ἐλθόντων πρὸς τὸν ὄχλον, προσῆλθεν αὐτῷ ἄνθρωπος γονυπετῶν αὐτόν ¹⁵ καὶ λέγων· κύριε, ἐλέησόν μου τὸν υἱόν, ὅτι σεληνιάζεται καὶ κακῶς πάσχει· πολλάκις γὰρ πίπτει εἰς τὸ πῦρ καὶ πολλάκις εἰς τὸ ὕδωρ. ¹⁶ καὶ προσήγγεκα αὐτόν τοῖς μαθηταῖς σου, καὶ οὐκ ἠδυνήθησαν αὐτόν θεραπεῦσαι. ¹⁷ ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν· ὦ γενεὰ ἄπιστος καὶ δισταγμμένη, ἕως πότε μεθ' ὑμῶν ἔσομαι; ἕως πότε ἀνέξομαι ὑμῶν; φέρετέ μοι αὐτὸν ὧδε. ¹⁸ καὶ ἐπετίμησεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἐξῆλθεν ἀπ' αὐτοῦ τὸ δαιμόνιον, καὶ ἔθεραπεύθη ὁ παῖς ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκεῖνης. ¹⁹ Τότε προσελθόντες οἱ μαθηταὶ τῷ Ἰησοῦ κατ' ἰδίαν εἶπον· διατί ἡμεῖς οὐκ ἠδυνήθημεν ἐκβαλεῖν αὐτό; ²⁰ ὁ δὲ λέγει αὐτοῖς· διὰ τὴν ὀλιγοπιστίαν ὑμῶν· ἀμὴν γὰρ λέγω ὑμῖν, ἐὰν ἔχητε πίστιν ὡς κόκκον σινάπεως, ἐρεῖτε τῷ ὄρει τούτῳ· μεταβάβα ἔνθεν ἐκεῖ, καὶ μεταβήσεται, καὶ οὐδὲν ἀδυνατήσῃ ὑμῖν.

²² Συστρεφομένων δὲ αὐτῶν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· μέλλει ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοσθαι εἰς χεῖρας ἀνθρώπων, ²³ καὶ ἀποκτενοῦσιν αὐτόν, καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἐγερθήσεται. καὶ ἐλυπήθησαν σφόδρα.

²⁴ Ἐλθόντων δὲ αὐτῶν εἰς Καφαρναούμ προσῆλθον οἱ τὰ διδραγμα λαμβάνοντες τῷ Πέτρῳ καὶ εἶπαν· ὁ διδάσκαλος ὑμῶν οὐ τελεῖ διδραγμα; ²⁵ λέγει· ναί. καὶ εἰσελθόντα εἰς τὴν οἰκίαν προέφθασεν αὐτόν ὁ Ἰησοῦς λέγων· τί σοι δοκεῖ, Σίμων; οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς ἀπὸ τίνων λαμβάνουσιν τέλη ἢ κῆρσον; ἀπὸ τῶν υἱῶν αὐτῶν ἢ ἀπὸ τῶν ἄλλοτρίων; ²⁶ εἰπόντος δὲ· ἀπὸ τῶν ἄλλοτρίων, ἔφη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· ἀραγε ἐλευθεροὶ εἰσιν οἱ υἱοί. ²⁷ ἵνα δὲ μὴ σκανδαλίωμεν αὐτούς, πορευθεὶς εἰς θάλασσαν βάλε ἄγκιστρον καὶ τὸν ἀναβάτῃα πρῶτον ἐχθὸν ἄρον, καὶ

12. TH ἀλλὰ 15. πασχει: T³H⁸ εχει 17. h [τοτε] αποκριθεισε ο 19. H ειπαν 21. T⁸ [τουτο δε το γενοσ ουκ εκπορευεται ει μη εν προσευχη και νηστεια] 22. t Αναστρεφου. 23. εγερθησ.: h αναστησεται 24. διδρ. sc: TH pm τα 25. TH⁸ ελθοντα | τινων: h τινος 27. TH⁸ σκανδαλισωμεν

14-20. Mc 9,14-29. Lc 9,37-42. 22. Mc 9,30-32. Lc 9,43-45.
24. Ex 30,13. 2 Reg 12,4.

ἀνοιξας τὸ στόμα αὐτοῦ εὐήσεις στατήρα· ἐκείνον λαβὼν δὸς αὐτοῖς ἀντὶ ἐμοῦ καὶ σοῦ.

XVIII

Cavenda ambitio et offensio. Parabola de ove perdita. Placabilitas commendatur. Ius ligandi et solvendi. Quoties sit ignoscendum. Parabola de rege rationes reposcente.

¹ Ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ προσήλθον οἱ μαθηταὶ τῷ Ἰησοῦ λέγοντες· τίς ἄρα μεζῶν ἐστὶν ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν; ² καὶ προσκαλεσάμενος παιδίον ἕστησεν αὐτὸ ἐν μέσῳ αὐτῶν ³ καὶ εἶπεν· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, εἰ μὴ στραφῆτε καὶ γένησθε ὡς τὰ παιδιά, οὐ μὴ εἰσελθῆτε εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. ⁴ ὅστις οὖν ταπεινώσει ἑαυτὸν ὡς τὸ παιδίον τούτου, οὗτός ἐστιν ὁ μεζῶν ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν. ⁵ καὶ ὃς εἰς δεξιῶν ἐστὶν παιδίον τοιοῦτο ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου, ἐμὲ δέχεται. ⁶ ὃς δ' ἂν σκανδαλίση ἓνα τῶν μικρῶν τούτων τῶν πιστευόντων εἰς ἐμέ, συμφέρει αὐτῷ ἵνα κρεμασθῇ μύλος ὀνικός περὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ καὶ καταποτισθῇ ἐν τῷ πελάγει τῆς θαλάσσης. ⁷ Οὐαὶ τῷ κόσμῳ ἀπὸ τῶν σκανδάλων· ἀνάγκη γάρ ἐστιν εἰσθεῖν τὰ σκάνδαλα, πλην οὐαὶ τῷ ἀνθρώπῳ δι' οὗ τὸ σκάνδαλον ἔρχεται. ⁸ εἰ δὲ ἡ χεὶρ σου ἢ ὁ πούς σου σκανδαλίζει σε, ἔκκοπον αὐτὸν καὶ βάλε ἀπὸ σοῦ· καλὸν σοὶ ἐστὶν εἰσελθεῖν εἰς τὴν ζωὴν κυλλὸν ἢ χυλὸν, ἢ δύο χεῖρας ἢ δύο πόδας ἔχοντα βληθῆναι εἰς τὸ πῦρ τοῦ αἰῶνος. ⁹ καὶ εἰ ὁ ὀφθαλμός σου σκανδαλίζει σε, ἔξελε αὐτὸν καὶ βάλε ἀπὸ σοῦ· καλὸν σοὶ ἐστὶν μονόφθαλμος εἰς τὴν ζωὴν εἰσελθεῖν, ἢ δύο ὀφθαλμούς ἔχοντα βληθῆναι εἰς τὴν γέενναν τοῦ πυρός. ¹⁰ Ὅρατε μὴ καταφρονήσητε ἐνὸς τῶν μικρῶν τούτων· λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι οἱ ἄγγελοι αὐτῶν ἐν οὐρανοῖς διαπαντὸς βλέπουσιν τὸ πρόσωπον τοῦ πατρὸς μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς. ¹¹ Τί ὑμῖν δοκεῖ; εἰ γένηται τι ἀνθρώπῳ ἑκατὸν πρόβατα καὶ πλανηθῇ ἐν ἐξ αὐτῶν, οὐχὶ ἀφείς τὰ ἐνεθήκοντα ἐντέα ἐπὶ τὰ ὄρη πορευθεὶς ζητεῖ τὸ πλανώμενον; ¹² καὶ εἰ γένηται εὐρεῖν αὐτό, ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι χαίρει ἐπ' αὐτῷ μᾶλλον ἢ ἐπὶ τοῖς ἐνεθήκοντα ἐντέα τοῖς μὴ πεπληγημένοις. ¹³ οὕτως οὐκ ἐστὶν θέλημα ἔμπροσθεν τοῦ πατρὸς ὑμῶν τοῦ ἐν οὐρανοῖς ἵνα ἀπόληται ἐν τῶν μικρῶν τούτων. ¹⁴ Εἰ μὴ δεῖ ἀμαρτήσῃ ὁ ἀδελφός σου, ὕπαγε ἔλεγξον αὐτὸν μεταξὺ σοῦ καὶ αὐτοῦ μόνου· εἰ μὴ σου ἀκούσῃ, ἐκέρδησας τὸν ἀδελφόν σου. ¹⁵ εἰ μὴ δὲ μὴ ἀκούσῃ, παράλαβε μετὰ σεαυτοῦ ἓτι

XVIII, 1. *ἐκεῖνη*: h add *δε* | *ὥρα*: *τῆμερα* 5. *σαν*: T *αν* | T *τοιουτου* 7. TH om *εστιν* 8. T *χολη* η *κυλλ*. 10. *εν ουραν*. pr: h [*εν τω ουρανω*] 12. TH *σχει αφησει* . . . *και πορευθ*. 14. *υμων*: TH³ *μου* 15. *αμαρτησ*: T [*ε*] add *εις σε* 16. *σεαυτου*: TH *σου* | h *ετι ενα η δυο μετα σου*

XVIII, 1-5. Mc 9,33-37. Lc 9,46-48. 6. Mc 9,42. Lc 17,2. 7. Lc 17,1. 8. 5,30. Mc 9,43. 45. 9. 5,29. Mc 9,47. 12-14. Lc 15,4-7. 15. Lc 17,3.

ἕνα ἢ δύο, ἕνα ἐπὶ στόματος δύο μαρτύρων ἢ τριῶν σταθῆ πάν ῥήμα. ¹⁷ εἰδὼν δὲ παρακούσῃ αὐτῶν, εἰπὼν τῇ ἐκκλησίᾳ· εἰάν δὲ καὶ τῆς ἐκκλησίας παρακούσῃ, ἔστω σοι ὡσπερ ὁ ἐθνικός καὶ ὁ τελώνης. ¹⁸ Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅσα εἰάν δήσητε ἐπὶ τῆς γῆς ἔσται δεδεμένα ἐν οὐρανῷ, καὶ ὅσα εἰάν λύσητε ἐπὶ τῆς γῆς ἔσται λελυμένα ἐν οὐρανῷ. ¹⁹ Πάλιν λέγω ὑμῖν ὅτι εἰάν δύο συμφωνήσωσιν ἐξ ὑμῶν ἐπὶ τῆς γῆς περὶ παντὸς πράγματος οὐ εἰάν αἰτήσωνται, γενήσεται αὐτοῖς παρὰ τοῦ πατρὸς μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς. ²⁰ οὐ γὰρ εἰσὶν δύο ἢ τρεῖς συνηγμένοι εἰς τὸ ἕμὸν ὄνομα, ἐκεῖ εἰμι ἐν μέσῳ αὐτῶν.

²¹ Τότε προσελθὼν ὁ Πέτρος εἶπεν αὐτῷ· κύριε, ποσάκις ἀμαρτήσῃ εἰς ἐμὲ ὁ ἀδελφός μου καὶ ἀφήσω αὐτῷ; ἕως ἐπτάκις; ²² λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· οὐ λέγω σοι ἕως ἐπτάκις, ἀλλὰ ἕως ἑβδομηκοντάκις ἐπτά. ²³ διὰ τοῦτο ὁμοιώθη ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ βασιλεῖ, ὃς ἠθέλησεν συναῖραι λόγον μετὰ τῶν δούλων αὐτοῦ. ²⁴ ἀρξαμένου δὲ αὐτοῦ συναίρειν, προσηγγέθη εἰς αὐτῷ ὄφειλέτης μυρίων ταλάντων. ²⁵ μὴ ἔχοντος δὲ αὐτοῦ ἀποδοῦναι, ἐκέλευσεν αὐτὸν ὁ κύριος πραθῆναι καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τὰ τέκνα καὶ πάντα ὅσα εἶχεν, καὶ ἀποδοθῆναι. ²⁶ πεσὼν οὖν ὁ δούλος ἐκείνος προσεκύνη αὐτῷ λέγων· μακροθύμησον ἐπ' ἐμοί, καὶ πάντα ἀποδώσω σοι. ²⁷ σπλαγχνισθεὶς δὲ ὁ κύριος τοῦ δούλου ἐκείνου ἀπέλυσεν αὐτόν, καὶ τὸ δάνειον ἀφήκεν αὐτῷ. ²⁸ ἔξελθὼν δὲ ὁ δούλος ἐκείνος εὗρεν ἕνα τῶν συνδούλων αὐτοῦ, ὃς ὄφειλεν αὐτῷ ἑκατὸν δηνάρια, καὶ κρατήσας αὐτὸν ἐπνιγεν λέγων· ἀπόδος εἰ τὸ ὄφειλεις. ²⁹ πεσὼν οὖν ὁ σύνδουλος αὐτοῦ παρεκάλει αὐτόν λέγων· μακροθύμησον ἐπ' ἐμοί, καὶ ἀποδώσω σοι. ³⁰ ὁ δὲ οὐκ ἤθελεν, ἀλλὰ ἀπελθὼν ἔβαλεν αὐτόν εἰς φυλακὴν ἕως ἀποδοῦναι τὸ ὄφειλόμενον. ³¹ ἰδόντες οὖν οἱ σύνδουλοι αὐτοῦ τὰ γινόμενα ἐλυπήθησαν σφόδρα, καὶ ἐλθόντες διεσάφησαν τῷ κυρίῳ εἰαυτῶν πάντα τὰ γινόμενα. ³² τότε προσκαλεσάμενος αὐτόν ὁ κύριος αὐτοῦ λέγει αὐτῷ· δούλε πονηρέ, πᾶσαν τὴν ὄφειλὴν ἐκείνην ἀφήκᾳ σοι, ἐπει παρεκάλεισάς με· ³³ οὐκ ἔδει καὶ σὲ ἐλεῆσαι τὸν σύνδουλόν σου, ὡς καγὼ σὲ ἠλέησα; ³⁴ καὶ ὀργισθεὶς ὁ κύριος αὐτοῦ παρέδωκεν αὐτόν τοῖς βασανισταῖς ἕως οὐ ἀποδοῦναι πάν τὸ ὄφειλόμενον αὐτῷ. ³⁵ οὕτως καὶ ὁ πατήρ μου ὁ οὐράνιος ποιήσει

17. ειπον: T ειπε 18. εαν pr: T αν | ουρανω bis: T pm [τω]
 19. παλιν: T [H] add αμην | H συμφωνησωσιν 21. αυτω pr: H [αυτω]
 22. Ti αλλ 24. TH προσηθη | T αυτω εις 25. γυναικα: T add αυτου | ειχεν: TH εχει 26. TH om εκεινος | T επ εμε 27. tH [εκεινου] | H δανιον 29. T επ εμε 31. γινόμενα: TH γενομενα 34. H εως [ου] | TH om αυτω

ὑμῶν, εἰ μὴ ἀφῆτε ἕκαστος τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ ἀπὸ τῶν καρδιῶν ὑμῶν.

XIX

Responsio de repudio et coelibatu. Manus infantibus impositae. Iuvenis divitis castigatio, divitiarum pericula. Petri praemiorum rogatio.

¹ Καὶ ἐγένετο ὅτε ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς τοὺς λόγους τούτους, μετῆρσεν ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας καὶ ἦλθεν εἰς τὰ ὄρια τῆς Ἰουδαίας πέραν τοῦ Ἰορδάνου. ² καὶ ἠκολούθησαν αὐτῷ ὄχλοι πολλοί, καὶ ἐθεράπευσεν αὐτοὺς ἐκεῖ.

³ Καὶ προσῆλθον αὐτῷ οἱ Φαρισαῖοι πειράζοντες αὐτὸν καὶ λέγοντες· εἰ ἐξεστὶ ἀπολύσαι τὴν γυναῖκα αὐτοῦ κατὰ πᾶσαν αἰτίαν; ⁴ ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· οὐκ ἀνέγνωτε ὅτι ὁ ποιήσας ἀπ' ἀρχῆς ἄρσεν καὶ θῆλυ ἐποίησεν αὐτούς; ⁵ καὶ εἶπεν· ἕνεκα τούτου καταλείψει ἄνθρωπος τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα καὶ κολληθήσεται τῇ γυναικὶ αὐτοῦ, καὶ ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν. ⁶ ὥστε οὐκέτι εἰσὶν δύο ἀλλὰ σὰρξ μία. ὁ ὄν ὁ θεὸς συνεζευξεν, ἄνθρωπος μὴ χωριζέτω. ⁷ λέγουσιν αὐτῷ· τί οὖν Μωϋσῆς ἐπέταλλο δοῦναι βιβλίον ἀποστασίον καὶ ἀπολύσαι; ⁸ λέγει αὐτοῖς· ὅτι Μωϋσῆς πρὸς τὴν σκληροκαρδίαν ὑμῶν ἐπέταρσεν ὑμῖν ἀπολύσαι τὰς γυναῖκας ὑμῶν· ἀπ' ἀρχῆς δὲ οὐ γέγονεν οὕτως. ⁹ λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι ὅς ἂν ἀπολύσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ μὴ ἐπὶ πορνείᾳ καὶ γαμήσῃ ἄλλην, μοιχᾶται. ¹⁰ λέγουσιν αὐτῷ οἱ μαθηταί· εἰ οὕτως ἐστὶν ἡ αἰτία τοῦ ἀνθρώπου μετὰ τῆς γυναικός, οὐ συμφέρει γαμῆσαι. ¹¹ ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· οὐ πάντες χωροῦσιν τὸν λόγον τούτον, ἀλλ' οἷς δέδοται. ¹² εἰσὶν γὰρ εὐνοῦχοι οἵτινες ἐκ κοιτίας μητρὸς ἐγεννήθησαν οὕτως, καὶ εἰσὶν εὐνοῦχοι οἵτινες εὐνουχίσθησαν ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων, καὶ εἰσὶν εὐνοῦχοι οἵτινες εὐνούχισαν ἑαυτοὺς διὰ τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανόων. ὁ δυνάμενος χωρεῖν χωρεῖτω.

¹³ Τότε προσηνέχθησαν αὐτῷ παιδιὰ, ἵνα τὰς χεῖρας ἐπιθῇ αὐτοῖς καὶ προσεύξηται· οἱ δὲ μαθηταὶ ἐπετίμησαν αὐτοῖς. ¹⁴ ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· ἄφετε τὰ παιδιὰ καὶ μὴ κωλύετε αὐτὰ

XIX,3. Η προσηλθον | TH om oi | εξεστιν: T add ανθρωπω
4. ποιησας: TH κτισας 7. απολυσαι: h add αυτην 8. Η αυτοις οτι·
9. Th om οτι | μη επι πορνεια — μοιχεται: h παρκετος λογου πορνειας,
ποιει αυτην μοιχενθηναι | [T]h add in fine και ο απολελυμενην γαμησας
(τ γαμων) μοιχεται 10. T oi μαθητ. αυτου 11. Η om τουτον 14. TH
om αυτοις

XIX,1. Mc 10,1. 3-9. Mc 10,2-12. 4. Gen 1,27. 5. Gen 2,24.
7. 5,31. Deut 24,1. 9. 5,32. Lc 16,18. 13-15. Mc 10,13-16. Lc 18,15-17.

ἐλθεῖν πρὸς ἐμέ· τῶν γὰρ τοιούτων ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν.¹⁵ καὶ ἐπιθεῖς τὰς χεῖρας αὐτοῖς ἐπορεύθη ἐκεῖθεν.

¹⁶ Καὶ ἰδοὺ εἰς προσελθῶν αὐτῷ εἶπεν· διδάσκαλε, τί ἀγαθὸν ποιήσω ἵνα σωθῶ ζωῆν αἰώνιον; ¹⁷ ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ· τί μοι ἐρωτᾷς περὶ τοῦ ἀγαθοῦ; εἰς ἐστὶν ὁ ἀγαθός. εἰ δὲ θέλεις εἰς τὴν ζωὴν εἰσελθεῖν, τήρησον τὰς ἐντολάς. ¹⁸ ποίας; φησὶν. ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν· τὸ οὐ φονεύσεις, οὐ μοιχεύσεις, οὐ κλέψεις, οὐ ψευδομαρτυρήσεις, ¹⁹ τίμα τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα, καὶ ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν. ²⁰ λέγει αὐτῷ ὁ νεανίσκος· πάντα ταῦτα ἐφύλαξα· τί ἔτι ὑστερῶ; ²¹ εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· εἰ θέλεις τέλειος εἶναι, ἔπαγε πώλησόν σου τὰ ὑπάρχοντα καὶ δός πτωχοῖς, καὶ ἔξεις θησαυρὸν ἐν οὐρανῷ, καὶ δεῦρο ἀκολούθει μοι. ²² ἀκούσας δὲ ὁ νεανίσκος ἀπῆλθεν λυπούμενος· ἦν γὰρ ἔχων κτήματα πολλά.

²³ Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ· ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι πλούσιος δυσκόλως εἰσελεύσεται εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. ²⁴ πάλιν δὲ λέγω ὑμῖν ὅτι εὐκοπώτερόν ἐστιν κάμηλον διὰ τρυπήματος ῥαφίδος εἰσελθεῖν ἢ πλούσιον εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. ²⁵ ἀκούσαντες δὲ οἱ μαθηταὶ ἐξεπλήσσοντο σφόδρα λέγοντες· τίς ἄρα δύναται σωθῆναι; ²⁶ ἐμβλέψας δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· παρὰ ἀνθρώποις τοῦτο ἀδύνατόν ἐστιν, παρὰ δὲ Θεοῦ δυνατὰ πάντα.

²⁷ Τότε ἀποκριθεὶς ὁ Πέτρος εἶπεν αὐτῷ· ἰδοὺ ἡμεῖς ἀφήκαμεν πάντα καὶ ἠκολουθήσαμεν σοι· τί ἄρα ἔσται ἡμῖν; ²⁸ ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι ὑμεῖς οἱ ἀκολουθήσαντές μοι, ἐν τῇ καινῇ γενεᾷ, ὅταν καθίσῃ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ θρόνου δόξης αὐτοῦ, καθίσεσθε καὶ αὐτοὶ ἐπὶ δώδεκα θρόνους κρίνοντες τὰς δώδεκα φυλὰς τοῦ Ἰσραὴλ. ²⁹ καὶ πᾶς ὅστις ἀφήκῃ ἀδελφούς ἢ ἀδελφὰς ἢ πατέρα ἢ μητέρα ἢ τέκνα ἢ ἀγροὺς ἢ οἰκίας ἕνεκα τοῦ ἔμου ὀνόματος, πολλαπλασίονα λήμψεται καὶ ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσει. ³⁰ πολλοὶ δὲ ἔσονται πρῶτοι ἔσχατοι καὶ ἔσχατοι πρῶτοι.

14. TH προς με 17. T^sH^s τηρει 18. ποιας; φησιν: TH^s λεγει αυτω· ποιας; | ειπεν: H^s εφη 20. TH^s ταυτα παντα 21. εφη: th λεγει | πτωχοις: T[1] pm τοις | TH εν ουρανοις 22. νεανισκος: add T του λογον H τον λογον [τουτον] 24. TH^s om οτι | H^s τρηματος | th διελθειν | πλουσιον: [T] h add εισελθειν | των ουρανων: t H του θου 26. TH παντα δυνατα 28. T παλλιγγεν. | H καθησοθσ | αυτοι: t H^s υμεις 29. η οικιας: t H^s οικιας η ante αδελφους | TH ενενεν | T του ονομ. μου

16-22. Mc 10,17-22. Lc 18,18-23. 18s. Ex 20,12ss. Lev 19,18. 23-26. Mc 10,23-27. Lc 18,24-27. 26. Job 42,2. Lc 1,37. 27-30. Mc 10,28-31. Lc 18,28-30. 28. Lc 22,30. 30. 22,14. Lc 13,30.

XX

Parabola de mercede operariorum in vinea. Mors et resurrectio
denno denunciatae. Filii Zebedaei sedem Christo proximam sibi arrogant.
Caeci Hierichuntini.

¹ Ὁμοία γάρ ἐστιν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπων οἰκο-
δεσποτῆ, ὅστις ἐξῆλθεν ἅμα πρῶτ μισθώσασθαι ἐργάτας εἰς τὸν
ἀμπελῶνα αὐτοῦ. ² συμφωνήσας δὲ μετὰ τῶν ἐργατῶν ἐκ δηνα-
ρίου τὴν ἡμέραν ἀπέστειλεν αὐτοὺς εἰς τὸν ἀμπελῶνα αὐτοῦ.
³ καὶ ἐξελθὼν περὶ τρίτην ὥραν εἶδεν ἄλλους ἐστῶτας ἐν τῇ
ἀγορᾷ ἀργούς, ⁴ καὶ ἐκείνοις εἶπεν· ὑπάγετε καὶ ὑμεῖς εἰς τὸν
ἀμπελῶνα, καὶ ὁ εἰς τὴν δίκαιον δώσω ὑμῖν. ⁵ οἱ δὲ ἀπήλθον.
πάλιν δὲ ἐξελθὼν περὶ ἕκτην καὶ ἑνάτην ὥραν ἐποίησεν ὡσαύτως.
⁶ περὶ δὲ τὴν ἑνδεκάτην ἐξελθὼν εὗρεν ἄλλους ἐστῶτας, καὶ λέγει
αὐτοῖς· τί ὧδα ἐστήκατε ὅλην τὴν ἡμέραν ἀργοί; ⁷ λέγουσιν αὐτῷ·
ὅτι οὐδεὶς ἡμᾶς ἐμισθώσατο. λέγει αὐτοῖς· ὑπάγετε καὶ ὑμεῖς εἰς
τὸν ἀμπελῶνα. ⁸ ὁφείας δὲ γενομένης λέγει ὁ κύριος τοῦ ἀμπε-
λῶνος τῷ ἐπιτρόπῳ αὐτοῦ· κάλεσον τοὺς ἐργάτας καὶ ἀπόδος
τοὺς μισθούς, ἀρξάμενος ἀπὸ τῶν ἐσχάτων ἕως τῶν πρώτων. ⁹ καὶ
ἐλθόντες οἱ περὶ τὴν ἑνδεκάτην ὥραν ἔλαβον ἀνὰ δηνάριον.
¹⁰ ἐλθόντες δὲ οἱ πρῶτοι ἐνόμισαν ὅτι πλείονα λήμψονται· καὶ
ἔλαβον τὸ ἀνὰ δηνάριον καὶ αὐτοί. ¹¹ λαβόντες δὲ ἐγόγγυζον
κατὰ τοῦ οἰκοδεσπότου ¹² λέγοντες· οὕτοι οἱ ἔσχατοι μίαν ὥραν
ἐποίησαν, καὶ ἴσους αὐτοὺς ἡμῖν ἐποίησας τοῖς βασιτάσασι τὸ
βάρος τῆς ἡμέρας καὶ τὸν καύσωνα. ¹³ ὁ δὲ ἀποκριθεὶς ἐνὶ
αὐτῶν εἶπεν· ἑταῖρε, οὐκ ἀδικῶ σε· οὐχὶ δηναρίον συνεφώνησάς
μοι; ¹⁴ ἄρσεν τὸ σὸν καὶ ὑπάγε. θέλω δὲ τούτῳ τῷ ἐσχάτῳ
δοῦναι ὡς καὶ σοί· ¹⁵ ἢ οὐκ ἔξεστίν μοι ὁ θέλω ποιῆσαι ἐν τοῖς
ἐμοῖς; ἢ ὁ ὀφθαλμὸς σου ποτηρὸς ἐστιν ὅτι ἐγὼ ἀγαθὸς εἰμι;
¹⁶ οὕτως ἔσονται οἱ ἔσχατοι πρῶτοι καὶ οἱ πρῶτοι ἔσχατοι.

¹⁷ Καὶ ἀναβαίνων ὁ Ἰησοῦς εἰς Ἱεροσόλυμα παρελάβεν τοὺς
δωδεκα κατ' ἰδίαν, καὶ ἐν τῇ ὁδῷ εἶπεν αὐτοῖς· ¹⁸ ἰδοὺ ἀνα-

XX, 4. T κακιστοις 5. δε sc: tH [δε] 8. αποδος: [T]h add αυ-
τοις 9. H ελθοντ. δε 10. TH και ελθοντ. οι | TH πλειον | tH [το]
αυα | και αυτοι: t post ελαβον 12. αυτους: T^h post ημιν 13. Th
αιπ. εν αυτ. | t συνεφωνησα σοι 14. δε: h [εγω] 15. η ουκ: TH om η
16. εσχατοι sc: [T]-h | add πολλοι γαρ μιν κλητοι, ολιγοι δε εκλεκτοι
17. και αναβαιν. ο ιησ.: tH⁸ μελλων δε αναβαινειν ιησ. | δωδεκα: H add
[μαθηταις] | και εν τη οδω: t εν τη οδω και

XX, 15. (Rom 9, 21.) 17-19. Mc 10, 32-34. Lc 18, 31-33.

βαίνομεν εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδοθήσεται τοῖς ἀρχιερεῦσιν καὶ γραμματεῦσιν, καὶ κατακρωσούσιν αὐτὸν εἰς θάνατον. ¹⁹ καὶ παραδώσουσιν αὐτὸν τοῖς ἔθνεσιν εἰς τὸ ἐμπαῖξαι καὶ μαστιγῶσαι καὶ σταυρῶσαι, καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἐγερθήσεται.

²⁰ Τότε προσῆλθεν αὐτῷ ἡ μήτηρ τῶν υἱῶν Ζεβεδαίου μετὰ τῶν υἱῶν αὐτῆς, προσκυνούσα καὶ αἰτοῦσά τι παρ' αὐτοῦ. ²¹ ὁ δὲ εἶπεν αὐτῇ· τί θέλεις; λέγει αὐτῷ· εἰπέ ἵνα καθίσωσιν οὗτοι οἱ δύο υἱοί μου εἰς ἐκ δεξιῶν καὶ εἰς ἐξ ἐκκλήσεων σου ἐν τῇ βασιλείᾳ σου. ²² ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν· οὐκ οἴδατε τί αἰτεῖσθε. δύνασθε πικρῶν τὸ ποτήριον ὃ ἐγὼ μέλλω πίνειν; λέγουσιν αὐτῷ· δυνάμεθα. ²³ λέγει αὐτοῖς· τὸ μὲν ποτήριόν μου πίστετε, τὸ δὲ καθίσει ἐκ δεξιῶν μου καὶ ἐξ ἐκκλήσεων, οὐκ ἔστιν ἐμὸν τοῦτο δοῦναι, ἀλλ' οἷς ἠτοίμασται ὑπὸ τοῦ πατρὸς μου. ²⁴ ἀκούσαντες δὲ οἱ δέκα ἠγανάκτησαν περὶ τῶν δύο ἀδελφῶν. ²⁵ ὁ δὲ Ἰησοῦς προσκαλεσάμενος αὐτοὺς εἶπεν· οἴδατε ὅτι οἱ ἀρχοντες τῶν ἐθνῶν κατακυριεύουσιν αὐτῶν καὶ οἱ μεγάλοι κατεξουσιάζουσιν αὐτῶν. ²⁶ οὐχ οὕτως ἔσται ἐν ὑμῖν· ἀλλ' ὅς ἐάν θῆλῃ ἐν ὑμῖν μέγας γενέσθαι, ἔσται ὑμῶν διάκονος, ²⁷ καὶ ὅς ἂν θῆλῃ ἐν ὑμῖν εἶναι πρῶτος, ἔσται ὑμῶν δούλος· ²⁸ ὥσπερ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἤλθεν διακονηθῆναι, ἀλλὰ διακονῆσαι καὶ δοῦναι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ λύτρον ἀντὶ πολλῶν.

²⁹ Καὶ ἐκπορευομένων αὐτῶν ἀπὸ Ἱερειχῶ ἠκολούθησεν αὐτῷ ὄχλος πολὺς. ³⁰ καὶ ἰδὼν δύο τυφλοὶ καθήμενοι παρὰ τῆν ὁδόν, ἀκούσαντες ὅτι Ἰησοῦς παράγει, ἔκραξαν λέγοντες· ἐλέησον ἡμᾶς, υἱὲ Δαβιδ. ³¹ ὁ δὲ ὄχλος ἐπετίμησεν αὐτοῖς ἵνα σιωπήσωσιν· οἱ δὲ μείζον ἐκραξαν λέγοντες· κύριε, ἐλέησον ἡμᾶς, υἱὲ Δαβιδ. ³² καὶ στὰς ὁ Ἰησοῦς ἐφώνησεν αὐτοὺς καὶ εἶπεν· τί θέλετε ποιῆσω ὑμῖν; ³³ λέγουσιν αὐτῷ· κύριε, ἵνα ἀνοιγῶσιν οἱ ὀφθαλμοὶ ἡμῶν. ³⁴ σπλαγχνισθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς ἤψατο τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν, καὶ εὐθέως ἀνέβλεψαν, καὶ ἠκολούθησαν αὐτῷ.

18. εἰς θανατον: T[H] θανατω 19. ἐγερθησ.: τὴ ἀναστήσεται
20. παρ: T⁹H⁸ απ 21. λέγει αὐτῶ: ἡ ἡ δε εἶπεν | δεξιῶν: T add σου
23. καὶ εἰ: τὴ ἡ εἰ | T⁹H⁸ om τουτο 24. T⁹H και ακουσ. οι 26. εσται
pri: T⁹H εστιν | εαν: TII αν | ἡ μεγας εν υμιν 27. εν υμιν ειναι: ἡ ειναι
υμων 29. T ιεριχω 30. ελεησον: T⁹H pm κυριε | T⁹H⁸ υιος 31. T⁹H⁸
υιος 32. H [ο] ιησ.

20-28. Mc 10,35-45. 24^{ms}. Lc 22,25-27. 27. 23,11. Mc 9,35.
29-34. Mc 10,46-52. Lc 18,35-43.

XXI

Ingreditur solemniter urbem. Purgatio templi. Pueri acclamantes. Imprecatio ficus. Unde Iohannis auctoritas? Parabolae de fratribus in vineam missis et de colonis filii occisoribus. Lapis angularis reprobatus.

¹ Καὶ ὅτε ἤγγισαν εἰς Ἱεροσόλυμα καὶ ἦλθον εἰς Βηθφαγὴ εἰς τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν, τότε Ἰησοῦς ἀπέστειλεν δύο μαθητὰς ² λέγων αὐτοῖς· πορεύεσθε εἰς τὴν κώμην τὴν κατέναντι ὑμῶν, καὶ ἐνθὺς εὐρήσετε ὄνον δεδεμένην καὶ πῶλον μετ' αὐτῆς· λύσαντες ἀγάγετέ μοι. ³ καὶ εἰάν τις ὑμῖν εἴπῃ τι, ἐρεῖτε ὅτι ὁ κύριος αὐτῶν χρεῖαν ἔχει· ἐνθὺς δὲ ἀποστελεῖ αὐτούς. ⁴ τοῦτο δὲ γέγονεν ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ τοῦ προφήτου λέγοντος· ⁵ εἴπατε τῇ θυγατρὶ Σιών· ἰδοὺ ὁ βασιλεὺς σου ἐρχεται σοι πραῦς καὶ ἐπιβεβηκώς ἐπὶ ὄνον καὶ ἐπὶ πῶλον υἱὸν ὑποζυγίου. ⁶ πορευθέντες δὲ οἱ μαθηταὶ καὶ ποιήσαντες καθὼς προσέταξεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, ⁷ ἤγαγον τὴν ὄνον καὶ τὸν πῶλον, καὶ ἐπέθηκαν ἐπ' αὐτῶν τὰ ἱμάτια, καὶ ἐπακάθισεν ἐπάνω αὐτῶν. ⁸ ὁ δὲ πλεῖστος ὄχλος ἔστρωσαν ἑαυτῶν τὰ ἱμάτια ἐν τῇ ὁδῷ, ἄλλοι δὲ ἔκοπτον κλάδους ἀπὸ τῶν δένδρων καὶ ἔστρωσαν ἐν τῇ ὁδῷ. ⁹ οἱ δὲ ὄχλοι οἱ προάγοντες αὐτὸν καὶ οἱ ἀκολουθοῦντες ἔκραζον λέγοντες· ὡσαννὰ τῷ υἱῷ Δαυεὶδ, εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι κυρίου, ὡσαννὰ ἐν τοῖς ὑψίστοις. ¹⁰ Καὶ εἰσελθόντος αὐτοῦ εἰς Ἱεροσόλυμα ἐγένεθη πᾶσι ἡ πόλις λέγουσα· τίς ἐστὶν οὗτος; ¹¹ οἱ δὲ ὄχλοι ἐξέβουον· οὗτός ἐστιν ὁ προφήτης Ἰησοῦς ὁ ἀπὸ Ναζαρεθ τῆς Γαλιλαίας.

¹² Καὶ εἰσῆλθεν Ἰησοῦς εἰς τὸ ἱερὸν τοῦ θεοῦ, καὶ ἐξέβαλεν πάντας τοὺς πωλοῦντας καὶ ἀγοράζοντας ἐν τῷ ἱερῷ, καὶ τὰς τραπέζας τῶν κολλυβιστῶν κατέστρωσεν καὶ τὰς καθέδρας τῶν πωλοῦντων τὰς περιστεράς, ¹³ καὶ λέγει αὐτοῖς· γέγραπται· ὁ οἶκος μου οἶκος προσευχῆς κληθήσεται, ὑμεῖς δὲ αὐτὸν ποιεῖτε σπήλαιον ληστῶν. ¹⁴ Καὶ προσῆλθον αὐτῷ τυφλοὶ καὶ χωλοὶ ἐν τῷ ἱερῷ, καὶ ἐθεράπευσεν αὐτούς. ¹⁵ ἰδόντες δὲ οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς τὰ θαυμάσια ἃ ἐποίησεν καὶ τοὺς παῖδας τοὺς κράζοντας ἐν τῷ ἱερῷ καὶ λέγοντας· ὡσαννὰ τῷ υἱῷ Δαυεὶδ, ἤγαγάκησαν, ¹⁶ καὶ εἶπαν αὐτῷ· ἀκούεις τί οὗτοι λέγουσιν; ὁ δὲ Ἰησοῦς λέγει αὐτοῖς· ναί· οὐδέποτε ἀνέγνωτα ὅτι ἐκ στόματος νηπιῶν καὶ θηλαζόντων κατηρτίσω αἶνον; ¹⁷ καὶ καταλιπὼν αὐτούς ἐξῆλθεν ἔξω τῆς πόλεως εἰς Βηθανίαν, καὶ ἠύλισθη ἐκεῖ.

XXI, 1. εἰς το: τ προς το | Γ ο ιησους 2. Γ ευθως | αγαγετε: Th αγγε 6. προσεταξεν: TH συνεταξεν 7. ιματια: t add [αυτων] 8. εστρωσαν sc: TH εστρωσαννον 9. TH ωσαννα bis 12. T*H¹ om του θεου 15. TH ωσαννα

XXI, 1-9. Mc 11, 1-10. Lc 19, 29-38. Io 12, 12-15. 5. Zach 9, 9. Is 62, 11. 9. Ps 118, 26. 12-13. Mc 11, 15-17. Lc 19, 45s. Io 2, 13-17-13. Is 56, 7. Ier 7, 11. 16. Ps 8, 3.

¹⁸ Πρωτὸ δὲ ἐπαναγαγὼν εἰς τὴν πόλιν ἐπεύασεν. ¹⁹ καὶ ἰδὼν συκὴν μίαν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ ἤλθεν ἐπ' αὐτήν, καὶ οὐδὲν εὔρεν ἐν αὐτῇ εἰ μὴ φύλλα μόνον. καὶ λέγει αὐτῇ· οὐ μῆκετι ἐκ σοῦ καρπὸς γένηται εἰς τὸν αἰῶνα. καὶ ἐξηράνθη παραχρῆμα ἡ συκὴ. ²⁰ καὶ ἰδόντες οἱ μαθηταὶ ἐθαύμασαν λέγοντες· πῶς παραχρῆμα ἐξηράνθη ἡ συκὴ; ²¹ ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐὰν ἔχητε πίστιν καὶ μὴ διακριθῆτε, οὐ μόνον τὸ τῆς συκῆς ποιήσετε, ἀλλὰ καὶ τῷ ὄρει τούτῳ εἴπητε· ἄρθητι καὶ βλήθητι εἰς τὴν θάλασσαν, γενήσεται. ²² καὶ πάντα ὅσα ἂν αἰτήσητε ἐν τῇ προσευχῇ πιστευόντες λήμψοσθε.

²³ Καὶ ἐλθόντος αὐτοῦ εἰς τὸ ἱερόν, προσῆλθον αὐτῷ διδάσκοντι οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι τοῦ λαοῦ λέγοντες· ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιεῖς; καὶ τίς σοι ἔδωκεν τὴν ἐξουσίαν ταύτην; ²⁴ ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· ἐρωτήσω ὑμᾶς κατὰ λόγον ἓνα, ὃν ἐὰν εἴπητέ μοι, κατὰ ὑμῶν ἐρῶ ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιῶ. ²⁵ τὸ βάπτισμα τὸ Ἰωάννου πόθεν ἦν; ἐξ οὐρανοῦ ἢ ἐξ ἀνθρώπων; οἱ δὲ διαλογίζοντο παρ' ἑαυτοῖς λέγοντες· ²⁶ ἐὰν εἴπωμεν· ἐξ οὐρανοῦ, ἐρεῖ ἡμῖν· διατί οὖν οὐκ ἐπιστεύσατε αὐτῷ; ἐὰν δὲ εἴπωμεν· ἐξ ἀνθρώπων, φοβούμεθα τὸν ὄχλον· πάντες γὰρ ὡς προφήτην ἔχουσιν τὸν Ἰωάννην. ²⁷ καὶ ἀποκριθέντες τῷ Ἰησοῦ εἶπαν· οὐκ οἶδαμεν. ἔφη αὐτοῖς καὶ αὐτός· οὐδὲ ἐγὼ λέγω ὑμῖν ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιῶ. ²⁸ Τί δὲ ὑμῖν δοκεῖ; ἀνθρώπος εἶχεν τέκνα δύο· προσελθὼν τῷ πρώτῳ εἶπεν· τέκνον, ὕπαγε σήμερον ἐργάζου ἐν τῷ ἀμπελῶνι. ²⁹ ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· οὐ θέλω, ὕστερον μεταμελήθεις ἀπηλθεν. ³⁰ προσελθὼν δὲ τῷ ἑτέρῳ εἶπεν ὁσαύτως. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· ἐγὼ κύριε, καὶ οὐκ ἀπηλθεν. ³¹ τίς ἐκ τῶν δύο ἐποίησεν τὸ θέλημα τοῦ πατρὸς; λέγουσιν· ὁ πρῶτος. λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι οἱ τελῶναι καὶ αἱ πόρνοι προάγουσιν ὑμᾶς εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ. ³² ἤλθεν γὰρ Ἰωάννης πρὸς ὑμᾶς ἐν ὁδῷ δικαιοσύνης, καὶ οὐκ ἐπιστεύσατε αὐτῷ· οἱ δὲ τελῶναι καὶ αἱ πόρνοι ἐπίστευσαν

18. t προιας | T^h επαναγων 19. T^h om ου 22. av: T εαν
23. H προσηλθαν 24. H [δε] 25. παρ: TH^h εν 27. T ειπον
28. h δυο τεκνα | προσελθων: T h pm και | αμπελωνι: h add μον
29. ου θελω κτλ: H εγω, κυριε· και ουκ απηλθεν | υσταρον: T add δε
30. ετερω: TH δευτερω | εγω κτλ: H ου θελω· υσταρον μεταμεληθεις
απηλθεν 31. TH λεγουσιν· ο υσταρος h †

αὐτῷ· ὑμεῖς δὲ ἰδόντες οὐ μετεμελήθητε ὕστερον τοῦ πιστεῦσαι αὐτῷ. ³³ Ἄλλην παραβολὴν ἀκούσατε. ἄνθρωπος ἦν οἰκοδεσπότης, ὅστις ἐφύτευσεν ἀμπελῶνα, καὶ φραγμὸν αὐτῷ περιέθηκεν καὶ ὥρξεν ἐν αὐτῷ ληνὸν καὶ ᾠκοδόμησεν πύργον, καὶ ἐξέδετο αὐτὸν γεωργοῖς, καὶ ἀπέδημυσεν. ³⁴ ὅτε δὲ ἤγγισεν ὁ καιρὸς τῶν καρπῶν, ἀπέστειλεν τοὺς δούλους αὐτοῦ πρὸς τοὺς γεωργούς λαβεῖν τοὺς καρπούς αὐτοῦ. ³⁵ καὶ λαβόντες οἱ γεωργοὶ τοὺς δούλους αὐτοῦ ὃν μὲν ἔδειραν, ὃν δὲ ἀπέκτειναν, ὃν δὲ ἐλιθοβόλησαν. ³⁶ πάλιν ἀπέστειλεν ἄλλους δούλους πλείους τῶν πρώτων, καὶ ἐποίησαν αὐτοῖς ὁσαύτως. ³⁷ ὕστερον δὲ ἀπέστειλεν πρὸς αὐτοὺς τὸν υἱὸν αὐτοῦ, λέγων· ἐντραπήσομαι τὸν υἱὸν μου. ³⁸ οἱ δὲ γεωργοὶ ἰδόντες τὸν υἱὸν εἶπον ἐν ἑαυτοῖς· οὗτός ἐστιν ὁ κληρονόμος· δεῦτε ἀποκτείνωμεν αὐτὸν καὶ σχῶμεν τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ. ³⁹ καὶ λαβόντες αὐτὸν ἐξέβαλον ἔξω τοῦ ἀμπελῶνος καὶ ἀπέκτειναν. ⁴⁰ ὅταν οὖν ἔλθῃ ὁ κύριος τοῦ ἀμπελῶνος, τί ποιήσει τοῖς γεωργοῖς ἐκείνοις; ⁴¹ λέγουσιν αὐτῷ· κακούς κακῶς ἀπολέσει αὐτούς, καὶ τὸν ἀμπελῶνα ἐκδώσεται ἄλλοις γεωργοῖς, οἵτινες ἀποδώσουσιν αὐτῷ τοὺς καρπούς ἐν τοῖς καιροῖς αὐτῶν. ⁴² λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· οὐδέποτε ἀνέγνωτε ἐν ταῖς γραφαῖς λέγον ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες, οὗτος ἐγενήθη εἰς κεφαλὴν γωνίας· παρὰ κυρίου ἐγένετο αὕτη, καὶ ἔστιν θαυμαστὴ ἐν ὀφθαλμοῖς ἡμῶν; ⁴³ διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν ὅτι ἀρθῆσεται ἀφ' ὑμῶν ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ καὶ δοθήσεται ἔθνεσι ποιοῦντι τοὺς καρπούς αὐτῆς. ⁴⁵ ἀκούσαντες δὲ οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι τὰς παραβολὰς αὐτοῦ ἔγνωσαν ὅτι περὶ αὐτῶν λέγει· ⁴⁶ καὶ ζητοῦντες αὐτὸν κρατῆσαι ἐφοβήθησαν τοὺς ὄχλους, ἐπεὶ εἰς προφήτην αὐτὸν εἶχον.

XXII

Parabola de epulo regio. Responso de censu solvendo, de resurrectione, de praecepto primario. Christus cuius sit filius?

¹ Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς πάλιν εἶπεν ἐν παραβολαῖς αὐτοῖς, λέγων· ² ὁμοιωθῆ ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ βασιλεῖ, ὅστις ἐποίησεν γάμους τῷ υἱῷ αὐτοῦ. ³ καὶ ἀπέστειλεν τοὺς δούλους αὐτοῦ καλεῖσαι τοὺς κεκλημένους εἰς τοὺς γάμους, καὶ οὐκ ἤθελον εἰσεῖν. ⁴ πάλιν ἀπέστειλεν ἄλλους δούλους λέγων· εἴπατε τοῖς κεκλημένοις· ἰδοὺ τὸ ἄριστόν μου ἡτοίμακα, οἱ ταῦροι

32. ου: TH ουδε 33. T εξεδото 43. h om οτι 44. T [tII] και ο πιασαν επι τον λιθον τουτον συνθλασθησεται· εφ ον δ αν πειση λακρησει αυτον 45. T⁸H⁸ και ακουσαντες οι

33-46. Mc 12,1-12. Lc 20,9-19. 33. (Is 5,1s.) 42. Ps 118,22s. Act 4,11. [44. Lc 20,18.] XXII, 2-14. Lc 14,16-24.

μου καὶ τὰ σιτιστὰ τεθυμένα, καὶ πάντα ἔτοιμα· δεῦτε εἰς τοὺς γάμους. ⁵ οἱ δὲ ἀμελήσαντες ἀπῆλθον, ὅς μὲν εἰς τὸν ἴδιον ἀγρόν, ὅς δὲ ἐπὶ τὴν ἐμπορίαν αὐτοῦ· ⁶ οἱ δὲ λοιποὶ κρατήσαντες τοὺς δούλους αὐτοῦ ἕβρισαν καὶ ἀπέκτειναν. ⁷ ὁ δὲ βασιλεὺς ὠργίσθη, καὶ πέμψας τὰ στρατεύματα αὐτοῦ ἀπάλασεν τοὺς φονεῖς ἐκείνους καὶ τὴν πόλιν αὐτῶν ἐνέπρησεν. ⁸ τότε λέγει τοῖς δούλοις αὐτοῦ· ὁ μὲν γάμος ἔτοιμός ἐστιν, οἱ δὲ κεκλημένοι οὐκ ἦσαν ἄξιοι. ⁹ πορεύεσθε οὖν ἐπὶ τὰς διαξόδους τῶν ὁδῶν, καὶ ὅσους ἐὰν εὑρητε καλέσατε εἰς τοὺς γάμους. ¹⁰ καὶ ἐξεληθότες οἱ δούλοι ἐκεῖνοι εἰς τὰς ὁδοὺς συνήγαγον πάντας οὓς εὑρον, πονηροὺς τε καὶ ἀγαθοὺς, καὶ ἐπλήσθη ὁ νυμφῶν ἀνακειμένων. ¹¹ εἰσελθὼν δὲ ὁ βασιλεὺς θεάσασθαι τοὺς ἀνακειμένους εἶδεν ἐκεῖ ἄνθρωπον οὐκ ἐνδεδυμένον ἔνδυμα γάμου. ¹² καὶ λέγει αὐτῷ· ἑταίρε, πῶς εἰσῆλθες ὧδε μὴ ἔχων ἔνδυμα γάμου; ὁ δὲ ἐφωμόθη. ¹³ τότε ὁ βασιλεὺς εἶπεν τοῖς διακόνοις· δῆσαντες αὐτοῦ πόδας καὶ χεῖρας ἐκβάλετε αὐτὸν εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων. ¹⁴ πολλοὶ γὰρ εἰσὼ κλητοί, ὀλίγοι δὲ ἐκλεκτοί.

¹⁵ Τότε πορευθέντες οἱ Φαρισαῖοι συμβούλιον ἔλαβον ὅπως αὐτὸν παγιδεύσωσιν ἐν λόγῳ. ¹⁶ καὶ ἀποστέλλουσιν αὐτῷ τοὺς μαθητὰς αὐτῶν μετὰ τῶν Ἡρωδιανῶν λέγοντας· διδάσκαλε, οἴδαμεν ὅτι ἀληθὴς εἶ καὶ τὴν ὁδὸν τοῦ θεοῦ ἐν ἀληθείᾳ διδάσκεις, καὶ οὐ μέλει σοι περὶ οὐδενός, οὐ γὰρ βλέπεις εἰς πρόσωπον ἀνθρώπων· ¹⁷ εἰπὸν οὖν ἡμῖν, τί σοι δοκεῖ; ἔξοστιν δύναι κῆρσον Καίσαρι ἢ οὐ; ¹⁸ γινούς δὲ ὁ Ἰησοῦς τὴν πονηρίαν αὐτῶν εἶπεν· τί με πειράζετε, ὑποκριταί; ¹⁹ ἐπιδειξάτέ μοι τὸ νόμισμα τοῦ κῆρσου. οἱ δὲ προσήνεγκαν αὐτῷ δηνάριον. ²⁰ καὶ λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· τίνος ἢ εἰκὼν αὐτῆ καὶ ἡ ἐπιγραφή; ²¹ λέγουσιν· Καίσαρος. τότε λέγει αὐτοῖς· ἀπόδοτε οὖν τὰ Καίσαρος Καίσαρι καὶ τὰ τοῦ θεοῦ τῷ θεῷ. ²² καὶ ἀκούσαντες ἐθαύμασαν, καὶ ἀφέντες αὐτὸν ἀπῆλθαν.

²³ Ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ προσῆλθον αὐτῷ Σαδδουκαῖοι λέγοντες μὴ εἶναι ἀνάστασις, καὶ ἐπηρώτησαν αὐτὸν ²⁴ λέγοντες· διδάσκαλε, Μωϋσῆς εἶπεν· ἐάν τις ἀποθάνῃ μὴ ἔχων τέκνα, ἐπιγαμβρεύσει ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ ἀναστήσει σπέρμα τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ. ²⁵ ἦσαν δὲ παρ' ἡμῖν ἑπτὰ ἀδελφοί, καὶ ὁ πρῶτος γήμας ἐτελεύτησεν, καὶ μὴ ἔχων σπέρμα ἀφῆκεν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ. ²⁶ ὁμοίως καὶ ὁ δευτέρος

7. t το στρατευμα 10. ους: Γ οοους | νυμφων: Γ⁸ γαμος 13. t απ. ο βασιλ. 16. t λεγοντες 17. ειπον: Τ⁸ ειπε 20. ΤΗ⁸ om ο ιησους 21. λεγουσιν: Τ add αυτω

14. (19,30. 20,16. Mc 10,31.) 15-22. Mc 12,13-17. Lc 20,20-26. 23-33. Mc 12,18-27. Lc 20,27-39. 24. Deut 25,5.

καὶ ὁ τρίτος, ἕως τῶν ἐπτά. ²⁷ ὕστερον δὲ πάντων ἀπέθανεν ἡ γυνή. ²⁸ ἐν τῇ ἀναστάσει οὐκ εἶνος τῶν ἐπτά ἔσται γυνή; πάντας γὰρ ἔσχον αὐτήν. ²⁹ ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· πλανᾶσθε, μὴ εἰδότες τὰς γραφὰς μηδὲ τὴν δύναμιν τοῦ θεοῦ. ³⁰ ἐν γὰρ τῇ ἀναστάσει οὔτε γαμοῦσιν οὔτε γαμιζονται, ἀλλ' ὡς ἄγγελοι θεοῦ ἐν τῷ οὐρανῷ εἰσίν. ³¹ περὶ δὲ τῆς ἀναστάσεως τῶν νεκρῶν οὐκ ἀρέγνωτε τὸ ἠρθὲν ὑμῖν ὑπὸ τοῦ θεοῦ λέγοντος· ³² ἐγὼ εἰμι ὁ θεὸς Ἀβραάμ. καὶ ὁ θεὸς Ἰσαὰκ καὶ ὁ θεὸς Ἰακώβ; οὐκ ἔστιν θεὸς νεκρῶν ἀλλὰ ζώντων. ³³ καὶ ἀκούσαντες οἱ ὄχλοι ἐξεπλήσσοτο ἐπὶ τῇ διδαχῇ αὐτοῦ.

³⁴ Οἱ δὲ Φαρισαῖοι ἀκούσαντες ὅτι ἐφίμωσεν τοὺς Σαδδουκαίους, συνήχθησαν ἐπὶ τὸ αὐτό, ³⁵ καὶ ἐπηρώτησεν εἰς ἐξ αὐτῶν νομικὸς πειράζων αὐτόν· ³⁶ διδάσκαλε, ποία ἐντολὴ μεγάλη ἐν τῷ νόμῳ; ³⁷ ὁ δὲ ἔφη αὐτῷ· ἀγαπήσεις κύριον τὸν θεόν σου ἐν ὅλῃ τῇ καρδίᾳ σου καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ψυχῇ σου καὶ ἐν ὅλῃ τῇ δυνάμει σου. ³⁸ αὕτη ἐστὶν ἡ μεγάλη καὶ πρώτη ἐντολή. ³⁹ δευτέρα ὁμοία αὐτῇ· ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν. ⁴⁰ ἐν ταύταις ταῖς δυοῖν ἐντολαῖς ὅλος ὁ νόμος κρέμαται καὶ οἱ προφῆται.

⁴¹ Σπηγημένων δὲ τῶν Φαρισαίων ἐπηρώτησεν αὐτοὺς ὁ Ἰησοῦς ⁴² λέγων· τί ὑμῖν δοκεῖ περὶ τοῦ Χριστοῦ; τίνας υἱὸς ἔστιν; λέγουσιν αὐτῷ· τοῦ Δαυεὶδ. ⁴³ λέγει αὐτοῖς· πῶς οὖν Δαυεὶδ ἐν πνεύματι καλεῖ κύριον αὐτόν, λέγων· ⁴⁴ εἶπεν κύριος τῷ κυρίῳ μου· κάθου ἐκ δεξιῶν μου ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποκάτω τῶν ποδῶν σου. ⁴⁵ εἰ οὖν Δαυεὶδ καλεῖ αὐτόν κύριον, πῶς υἱὸς αὐτοῦ ἐστίν; ⁴⁶ καὶ οὐδεὶς ἐδύνατο ἀποκριθῆναι αὐτῷ λόγον, οὐδὲ ἐτόλμησεν τις ἀπ' ἐκεῖνης τῆς ἡμέρας ἐπερωτῆσαι αὐτόν οὐκέτι.

XXIII

Castigantur Pharisaeorum ostentatio, simulatio legumque perversa interpretatio et multiplex abusus. Hierosolyma prophetarum interfectrix.

¹ Τότε ὁ Ἰησοῦς ἐλάλησεν τοῖς ὄχλοις καὶ τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ² λέγων· ἐπὶ τῆς Μωϋσέως καθέδρας ἐκάθισαν οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι. ³ πάντα οὖν ὅσα ἔαν εἴπωσιν ὑμῖν

27. η γυνή: T pm [καί] 30. TH om θεου 32. θεος νεκρων: T[H] pm o 37. τη καρδια: H om τη 39. δευτερα: T add δε [ομοια αψη: h ομοιωσ] αψη: H⁸ αψη 43. TH⁸ καλει αυτον κυριον XXIII, 1. H [o] ιησ. 3. εαν: T αν

32. Ex 3,6. 34-40. Mc 12,28-31. Lc 10,25-27. 37. Deut 6,5. 39. Lc 19,18. 41-46. Mc 12,35-37. Lc 20,41-44. 44. Ps 110,1. XXIII, 1. Mc 12,38. Lc 20,45.

ποιήσατε καὶ τηρεῖτε, κατὰ δὲ τὰ ἔργα αὐτῶν μὴ ποιεῖτε· λέγουσιν γάρ και οὐ ποιοῦσιν. ⁴ δεσμεύουσιν δὲ φορτία βαρῆα καὶ ἐπιτιθέουσιν ἐπὶ τοὺς ὄμους τῶν ἀνθρώπων, αὐτοὶ δὲ τῷ δακτύλῳ αὐτῶν οὐ θέλουσιν κινήσαι αὐτά. ⁵ πάντα δὲ τὰ ἔργα αὐτῶν ποιοῦσιν πρὸς τὸ θαυμάζειν τοῖς ἀνθρώποις· πλατύνουσιν γὰρ τὰ φυλακῆρια αὐτῶν καὶ μεγαλύνουσιν τὰ κράσπεδα, ⁶ φιλοῦσιν δὲ τὴν πρωτοκλισίαν ἐν τοῖς δειπνοῖς καὶ τὰς πρωτοκαθεδρίας ἐν ταῖς συναγωγαῖς ⁷ καὶ τοὺς ἀσπασμονὸς ἐν ταῖς ἀγοραῖς καὶ καλεῖσθαι ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων ῥαββεῖ. ⁸ ὑμεῖς δὲ μὴ κληθῆτε ῥαββεῖ· εἰς γὰρ ἔστιν ὑμῶν ὁ διδάσκαλος, πάντες δὲ ὑμεῖς ἀδελφοὶ ἔστε. ⁹ καὶ πατέρα μὴ καλέσητε ὑμῶν ἐπὶ τῆς γῆς· εἰς γὰρ ἔστιν ὑμῶν ὁ πατὴρ ὁ οὐράνιος. ¹⁰ μηδὲ κληθῆτε καθηγηταί, ὅτι καθηγητῆς ὑμῶν ἔστιν εἰς ὁ Χριστός. ¹¹ ὁ δὲ μείζων ὑμῶν ἔσται ὑμῶν διάκονος. ¹² ὅστις δὲ ὑψώσει ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται, καὶ ὅστις ταπεινώσει ἑαυτὸν ὑψωθήσεται.

¹³ Οὐαὶ δὲ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι κλείετε τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων· ὑμεῖς γὰρ οὐκ εἰσερχασθε, οὐδὰ τοὺς εἰσερχομένους ἀφίκετε εἰσελθῆναι. ¹⁵ οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι περιάγετε τὴν θάλασσαν καὶ τὴν ξηρὰν ποιῆσαι ἓνα προσήλυτον, καὶ ὅταν γένηται, ποιεῖτε αὐτὸν υἱὸν γεέννης διπλοῦτερον ὑμῶν. ¹⁶ οὐαὶ ὑμῖν, ὀδηγοὶ τυφλοὶ οἱ λέγοντες· ὅς ἂν ὁμῶς ἐν τῷ ναῷ, οὐδὲν ἔστιν· ὅς δ' ἂν ὁμῶς ἐν τῷ χρυσῷ τοῦ ναοῦ, ὀφείλει. ¹⁷ μαροὶ καὶ τυφλοὶ, τίς γὰρ μείζων ἔστιν, ὁ χρυσὸς ἢ ὁ ναὸς ὁ ἀγιάσας τὸν χρυσόν; ¹⁸ καί· ὅς ἂν ὁμῶς ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ, οὐδὲν ἔστιν· ὅς δ' ἂν ὁμῶς ἐν τῷ δώρῳ τῷ ἐπάνω αὐτοῦ, ὀφείλει. ¹⁹ τυφλοὶ, τί γὰρ μείζων, τὸ δῶρον ἢ τὸ θυσιαστηρίου τὸ ἀγιάζον τὸ δῶρον; ²⁰ ὁ οὖν ὁμῶσας ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ ὁμνύει ἐν αὐτῷ καὶ ἐν πᾶσιν τοῖς ἐπάνω αὐτοῦ· ²¹ καὶ ὁ ὁμῶσας ἐν τῷ ναῷ ὁμνύει ἐν αὐτῷ καὶ ἐν τῷ κατοικοῦντι αὐτόν· ²² καὶ ὁ ὁμῶσας ἐν τῷ οὐρανῷ ὁμνύει ἐν τῷ θρόνῳ τοῦ θεοῦ καὶ ἐν τῷ καθημένῳ ἐπάνω αὐτοῦ.

4. βαρεια: [T] h add και δυσβαστακτα 7.8. Τραββι. (13. ΤΗ 14.)
 14. Ε οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς και φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι κατορθύετε τὰς οἰκίας τῶν χερῶν, και προφάσι (L - οει) μακρὰ προσευχόμενοι· διὰ τοῦτο λήθησθε παρισσότερον κριμα 19. τυφλοὶ: h pm μαροὶ και 21. Τ h κατοικησαντι

4. Lc 11,46. 6s. Mc 12,38s. Lc 11,43. 20,46. 11. 20,26.
 22. Lc 14,11. 18,14. 13. Lc 11,52. 14. (Mc 12,40. Lc 20,47.)

²³ οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι ἀποδεκατοῦτε τὸ ἡδύσμον καὶ τὸ ἀνηθον καὶ τὸ κύμινον, καὶ ἀφήκατε τὰ βαρύτερα τοῦ νόμου, τὴν κρίσιν καὶ τὸ ἔλεος καὶ τὴν πίστιν· ταῦτα ἔδει ποιῆσαι κἀκεῖνα μὴ ἀφῆναι. ²⁴ ὀδηγοὶ τυφλοί, οἱ διυλλίζοντες τὸν κώνωπα, τὴν δὲ κάμηλον καταπίνοντες. ²⁵ οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι καθαρῶτε τοῦ ἕωθεν τοῦ ποτηρίου καὶ τῆς παροψίδος, ἕωθεν δὲ γέμουσιν ἐξ ἀρπαγῆς καὶ ἀκρασίας. ²⁶ Φαρισαῖς τυφλῆ, καθάρισον πρῶτον τὸ ἐκτὸς τοῦ ποτηρίου, ἵνα γένηται καὶ τὸ ἐκτὸς αὐτοῦ καθαρὸν. ²⁷ οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι παρομοιάζετε τάφοις κεκοιμημένοις, οἵτινες ἕωθεν μὲν φαίνονται ὡραῖοι, ἕωθεν δὲ ἔστε γεμουσιν ὀστέων νεκρῶν καὶ πύσης ἀκαθαρσίας. ²⁸ οὕτως καὶ ὑμεῖς ἕωθεν μὲν φαίνεσθε τοῖς ἀνθρώποις δίκαιοι, ἕωθεν δὲ ἔστε μεστοὶ ὑποκριτικῆς καὶ ἀνομίας. ²⁹ οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι οἰκοδομεῖτε τοὺς τάφους τῶν προφητῶν καὶ κοσμεῖτε τὰ μνημεῖα τῶν δικαίων, ³⁰ καὶ λέγετε· εἰ ἡμεῖθα ἐν ταῖς ἡμέραις τῶν πατέρων ἡμῶν, οὐκ ἂν ἡμεῖθα κοινωνοὶ αὐτῶν ἐν τῷ αἵματι τῶν προφητῶν. ³¹ ὥστε μαρτυρεῖτε ἑαυτοῖς ὅτι υἱοὶ ἔστε τῶν φονευσάντων τοὺς προφήτας. ³² καὶ ὑμεῖς πληρώσατε τὸ μέτρον τῶν πατέρων ὑμῶν. ³³ ὄφεις, γεννήματα ἐχιδνῶν, πῶς φύγητε ἀπὸ τῆς κρίσεως τῆς γέννησης; ³⁴ δια τοῦτο ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω πρὸς ὑμᾶς προφήτας καὶ σοφοὺς καὶ γραμματεῖς· ἐξ αὐτῶν ἀποκτενεῖτε καὶ σταυρώσατε, καὶ ἐξ αὐτῶν μαστιγώσατε ἐν ταῖς συναγωγαῖς ὑμῶν καὶ διώξετε ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν· ³⁵ ὅπως ἔλθῃ ἐφ' ὑμᾶς πᾶν αἷμα δίκαιον ἐκχυνόμενον ἐπὶ τῆς γῆς ἀπὸ τοῦ αἵματος Ἀβελ τοῦ δικαίου ἕως τοῦ αἵματος Ζαχαρίου υἱοῦ Βαραχίου, ὃν ἐφονεύσατε μεταξὺ τοῦ ναοῦ καὶ τοῦ θυσιαστηρίου. ³⁶ ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἤξει ταῦτα πάντα ἐπὶ τὴν γενεάν ταύτην. ³⁷ Ἱερουσαλήμ Ἱερουσαλήμ, ἡ ἀποκτείνουσα τοὺς προφήτας καὶ λιθοβολοῦσα τοὺς ἀπεσταλμένους πρὸς αὐτήν, ποσάκις ἠθέλησα ἐπισυναγαγεῖν τὰ τέκνα σου, ὃν τρόπον ὄρνις ἐπισυνάγει τὰ νοσσία αὐτῆς ὑπὸ τὰς πτέρυγας, καὶ οὐκ ἠθέλησας. ³⁸ ἰδοὺ ἀφίσταται ὑμῖν ὁ οἶκος ὑμῶν ἔρημος. ³⁹ λέγω γὰρ ὑμῖν, οὐ μὴ με ἴδῃτε ἀπ' ἄρτι ἕως ἂν εἴπητε· εὐλόγημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι κυρίου.

23. ταυτα: TH add δε 24. TH om οι 25. T [σε] αρπαγ.
26. TI H εκτος | ποτηριου: T[H] add και της παροψιδος 27. παρομοιαζετ: T^h ομοιαζετ 30. TH αυτων κοινων. 32. h πληρωσατε
36. T^h παντα ταυτα 37. TH τα νοσα. [αυτης] | πτερυγας: t add [αυτης] | TH ηθελησατε; 38. H⁸ om ερημος

23. Lc 11,42. 25. Lc 11,39. 27. (Lc 11,44.) 29ss. Lc 11,47s.
34-36. Lc 11,49-51. 35. Gen 4,8. 2 Chr 24,20s. 37-39. Lc 13,34s.
38. (1 Reg 9,7. 1er 22,5.) 39. 2I,9. Ps 118,26.

XXIV

Responsio Christi de interitu Iudaeae, saeculi fine et reditu suo.
Exemplum aequalium Noachi, item servi fidelis et male fidi.

¹ Καὶ ἐξελθὼν ὁ Ἰησοῦς ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ ἐπορεύετο, καὶ προσ-
ῆλθον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἐπιδείξαι αὐτῷ τὰς οἰκοδομὰς τοῦ ἱεροῦ.
² ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς· οὐ βλέπετε ταῦτα πάντα; ἀμὴν
λέγω ὑμῖν, οὐ μὴ ἀφεθῆ ὧδε λίθος ἐπὶ λίθον, ὃς οὐ κατα-
λυθήσεται. ³ καθημέριον δὲ αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ ὄρους τῶν ελαιῶν
προσηλθον αὐτῷ οἱ μαθηταὶ κατ' ἰδίαν λέγοντες· εἰπὲ ἡμῖν, πότε
ταῦτα ἔσται, καὶ τί τὸ σημεῖον τῆς σῆς παρουσίας καὶ συντελείας
τοῦ αἰῶνος; ⁴ καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· βλέπετε μὴ
τις ὑμᾶς πλανήσῃ. ⁵ πολλοὶ γὰρ ἐλεύσονται ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου
λέγοντες· ἐγὼ εἰμι ὁ Χριστός, καὶ πολλοὺς πλανήσουσιν. ⁶ με-
λλήσετε δὲ ἀκούειν πολέμους καὶ ἀκοὰς πολέμων· ὁράτε, μὴ
θροεῖσθε· δεῖ γὰρ γενέσθαι, ἀλλ' οὕτω ἔστιν τὸ τέλος. ⁷ ἐγε-
ρήσεται γὰρ ἔθνος ἐπ' ἔθνος καὶ βασιλεία ἐπὶ βασιλείαν, καὶ
ἔσονται λιμοὶ καὶ σεισμοὶ κατὰ τόπους. ⁸ πάντα δὲ ταῦτα ἀρχὴ
ᾧδίων. ⁹ τότε παραδώσουσιν ὑμᾶς εἰς θλίψιν καὶ ἀποκτενοῦσιν
ὑμᾶς, καὶ ἔσεσθε μισούμενοι ὑπὸ πάντων τῶν ἐθνῶν διὰ τὸ
ὄνομά μου. ¹⁰ καὶ τότε σκανδαλισθήσονται πολλοὶ καὶ ἀλλήλους
παραδώσουσιν καὶ μισήσουσιν ἀλλήλους. ¹¹ καὶ πολλοὶ ψευδο-
προφήται ἐγερεθήσονται καὶ πλανήσουσιν πολλοὺς. ¹² καὶ διὰ τὸ
πληθυνθῆναι τὴν ἀνομίαν ψυγήσεται ἡ ἀγάπη τῶν πολλῶν. ¹³ ὁ
δὲ ὑπομείνας εἰς τέλος, οὗτος σωθήσεται. ¹⁴ καὶ κηρυχθήσεται
τοῦτο τὸ εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας ἐν ὅλῃ τῇ οἰκουμένῃ εἰς μαρ-
τύριον πᾶσιν τοῖς ἔθνεσιν, καὶ τότε ἔξει τὸ τέλος. ¹⁵ Ὅταν οὖν
ἴδῃτε τὸ βδέλυγμα τῆς ἐρημώσεως τὸ ῥηθὲν διὰ Δανιὴλ τοῦ προ-
φήτου ἑστὸς ἐν τόπῳ ἀγίῳ, ὁ ἀναγινώσκων νοεῖτω, ¹⁶ τότε οἱ ἐν
τῇ Ἰουδαίᾳ φεγγέτωσαν ἐπὶ τὰ ὄρη, ¹⁷ ὁ ἐπὶ τοῦ δώματος μὴ
καταβάτω ἄραι τὰ ἐκ τῆς οἰκίας αὐτοῦ, ¹⁸ καὶ ὁ ἐν τῷ ἀργῷ μὴ
ἐπιστρέψατω ὀπίσω ἄραι τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ. ¹⁹ οὐαὶ δὲ ταῖς ἐν
γαστρὶ ἐχούσαις καὶ ταῖς θηλαζούσαις ἐν ἐκεῖναις ταῖς ἡμέραις.
²⁰ προσεύχεσθε δὲ ἵνα μὴ γένηται ἡ φυγὴ ὑμῶν χειμῶνος μηδὲ

XXIV, 2. ου pr: t [ου] 3. ειπε: H ειπον 7. ει: TH ει |
λιμοι: t pm [λοιμοι και] 16. ει: TH εις

XXIV, 1-9. Mc 13, 1-9. Lc 21, 5-12. 7. (2 Chr 15, 6.) 9. 10, 22.
Mc 13, 13. Lc 21, 17. 10. (11, 6. Is 52, 14.) 13. 10, 22. Mc 13, 13.
(Lc 21, 19.) 14. Mc 13, 10. 15-25. Mc 13, 14-23. (Lc 21, 20ss.)
25. Dan 9, 27. (11, 31.) 17. Lc 17, 31.

σαββάτω. ²¹ ἔσται γὰρ τότε θλίψις μεγάλη, οἷα οὐκ ἐγένετο ἀπ' ἀρχῆς κόσμου ἕως τοῦ νῦν οὐδ' οὐ μὴ γένηται. ²² καὶ εἰ μὴ ἐκολοβώθησαν αἱ ἡμέραι ἐκείναι, οὐκ ἂν ἐσώθη πᾶσα σὰρξ· διὰ δὲ τοὺς ἐκλεκτοὺς κολοβωθήσονται αἱ ἡμέραι ἐκείναι. ²³ τότε εἰάν τις ὑμῖν εἴπῃ· ἰδοὺ ὧδε ὁ Χριστός, ἢ ὧδε, μὴ πιστεύσητε. ²⁴ ἐγερθήσονται γὰρ ψευδόχριστοι καὶ ψευδοπροφῆται, καὶ δώσουσιν σημεῖα μεγάλα καὶ τέρατα, ὥστε πλανηθῆναι, εἰ δυνατόν, καὶ τοὺς ἐκλεκτούς. ²⁵ ἰδοὺ προείρηκα ὑμῖν. ²⁶ εἰάν οὖν εἴπωσιν ὑμῖν· ἰδοὺ ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐστὶν, μὴ ἐξέλθητε· ἰδοὺ ἐν τοῖς ταμείοις, μὴ πιστεύσητε. ²⁷ ὥσπερ γὰρ ἡ ἀστραπή ἐξέρχεται ἀπὸ ἀνατολῶν καὶ φαίνεται ἕως δυσμῶν, οὕτως ἔσται ἡ παρουσία τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου. ²⁸ ὅπου εἰάν ἢ τὸ πτώμα, ἐκεῖ συναχθήσονται οἱ ἄετοι. ²⁹ Εὐθέως δὲ μετὰ τὴν θλίψιν τῶν ἡμερῶν ἐκείνων ὁ ἥλιος σκοτισθήσεται, καὶ ἡ σελήνη οὐ δώσει τὸ φέγγος αὐτῆς, καὶ οἱ ἀστέρες πεσοῦνται ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ αἱ δυνάμεις τῶν οὐρανῶν σαλευθήσονται. ³⁰ καὶ τότε φανήσεται τὸ σημεῖον τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου ἐν οὐρανῷ, καὶ κόψονται πᾶσαι αἱ φυλαὶ τῆς γῆς καὶ ὄψονται τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐρχόμενον ἐπὶ τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ μετὰ δυνάμεως καὶ δόξης πολλῆς. ³¹ καὶ ἀποστελεῖ τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ μετὰ σάλπιγγος μεγάλης, καὶ ἐπισυναξουσιν τοὺς ἐκλεκτοὺς αὐτοῦ ἐκ τῶν τεσσάρων ἀνέμων ἀπ' ἄκρων οὐρανῶν ἕως ἄκρων αὐτῶν. ³² Ἀπὸ δὲ τῆς συκῆς μάθεται τὴν παραβολὴν. ὅταν ἦδη ὁ κλάδος αὐτῆς γένηται ἀπαλὸς καὶ τὰ φύλλα ἐκφύῃ, γινώσκετε ὅτι ἐγγὺς τὸ θερος· ³³ οὕτως καὶ ὑμεῖς ὅταν ἴδητε ταῦτα πάντα, γινώσκετε ὅτι ἐγγὺς ἐστὶν ἐπὶ θύραις. ³⁴ ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐ μὴ παρελθῇ ἡ γενεὰ αὕτη ἕως ἂν πάντα ταῦτα γένηται. ³⁵ ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ παρελεύσεται, οἱ δὲ λόγοι μου οὐ μὴ παρέλθωσιν. ³⁶ Περὶ δὲ τῆς ἡμέρας ἐκείνης καὶ ἄρας οὐδεὶς οἶδεν, οὐδὲ οἱ ἄγγελοι τῶν οὐρανῶν οὐδὲ ὁ υἱός, εἰ μὴ ὁ πατὴρ μόνος. ³⁷ ὥσπερ δὲ αἱ ἡμέραι τοῦ Νῶε, οὕτως ἔσται ἡ παρουσία τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου. ³⁸ ὡς γὰρ ἦσαν ἐν ταῖς ἡμέραις ταῖς πρὸ τοῦ κατακλισμοῦ τρώγοντες καὶ πίνοντες, γαμοῦντες καὶ γαμιζόντες, ἄχρι ἧς ἡμέρας εἰσῆλθεν Νῶε εἰς τὴν κιβωτὸν, ³⁹ καὶ οὐκ ἔγνωσαν ἕως ἧλθεν ὁ κατακλισμὸς καὶ ἦρεν ἅπατας, οὕτως ἔσται καὶ ἡ παρουσία τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου.

21. οὐκ ἐγενετο: TH ου γεγονεν 24. TH πλανασθαι η πλανησαι
29. εκ: TH απο 30. κοψονται: TH pm τοτε 31. μεγαλης: Th pm
φωνης | ακρων sc: T[H] pm των 32. T εκφυη 33. tH παντα ταυτα
34. ου μη: TH pm οτι | H [αν] | t ταυτα παντα 36. T om ουδε ο υιος
37. δε: TH γαρ 38. ημεραις: TH add [σκευαις] | T εγκαμιζοντες
t [ε]γαμιζοντες 39. εσται και: TH om και

21. (Dan 12,1.) 24. (Deut 13,1.) 26s. Lc 17,23s. 28. Lc 17,37.
29-35. Mc 13,24-31. Lc 21,25-33. 29. (Is 13,10.) 30. (Zach 12,10ss.)
Dan 7,13. Apoc 1,7. 31. Zach 2,6. 36. Mc 13,32. 37s. Lc 17,26ss.

⁴⁰ τότε ἔσονται δύο ἐν τῷ ἀγρῷ, εἰς παραλαμβάνεται καὶ εἰς ἀφίεται· ⁴¹ δύο ἀλφίθουσαι ἐν τῷ μύλῳ, μία παραλαμβάνεται καὶ μία ἀφίεται. ⁴² γρηγορεῖτε οὖν, ὅτι οὐκ οἴδατε ποῖα ἡμέρα ὁ κύριος ἡμῶν ἔρχεται. ⁴³ Ἐκεῖνο δὲ γινώσκετε, ὅτι εἰ ἦδει ὁ οἰκοδεσπότης ποῖα φυλακῆ ὁ κλέπτης ἔρχεται, ἐρηγόρησεν ἂν καὶ οὐκ ἂν εἴσασεν διορυχθῆναι τὴν οἰκίαν αὐτοῦ. ⁴⁴ διὰ τοῦτο καὶ ὑμεῖς γίνεσθε ἔτοιμοι, ὅτι ἢ οὐ δοκεῖτε ὥρα ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεται. ⁴⁵ Τίς ἄρα ἔστιν ὁ πιστὸς δούλος καὶ φρόνιμος, ὃν κατέστησεν ὁ κύριος ἐπὶ τῆς οἰκειᾶς αὐτοῦ τοῦ δούλου αὐτοῦ ἐπὶ τροφῆν ἐν καιρῷ; ⁴⁶ μακάριος ὁ δούλος ἐκεῖνος ὃν ἔλθων ὁ κύριος αὐτοῦ εὐρήσει οὕτως ποιοῦντα. ⁴⁷ ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι ἐπὶ πᾶσιν τοῖς ὑπάρχουσιν αὐτοῦ καταστήσει αὐτόν. ⁴⁸ εἰς δὲ εἶπεν ὁ κακὸς δούλος ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ· χρονίζει μου ὁ κύριος, ⁴⁹ καὶ ἄρξεται τύπτειν τοὺς σκηνδούλους αὐτοῦ, ἐσθήη δὲ καὶ πῆη μετὰ τῶν μεθύνοντων· ⁵⁰ ἤξει ὁ κύριος τοῦ δούλου ἐκεῖνου ἐν ἡμέρᾳ ἣ οὐ προσδοκᾷ καὶ ἐν ὥρᾳ ἣ οὐ γινώσκει, ⁵¹ καὶ διχοτομήσει αὐτόν, καὶ τὸ μέρος αὐτοῦ μετὰ τῶν ὑποκριτῶν θήσει· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλανθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων.

XXV

Parabolae de decem virginibus et de talentorum usu.
Iudicium extremum.

¹ Τότε ὁμοιωθήσεται ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν δέκα παρθένοις, αἵτινες λαβοῦσαι τὰς λαμπάδας αὐτῶν ἐξῆλθον εἰς ὑπάντησιν τοῦ νυμφίου. ² πέντε δὲ ἐξ αὐτῶν ἦσαν μωραὶ καὶ πέντε φρόνιμοι. ³ αἱ γὰρ μωραὶ λαβοῦσαι τὰς λαμπάδας οὐκ ἔλαβον μεθ' ἑαυτῶν ἔλαιον· ⁴ αἱ δὲ φρόνιμοι ἔλαβον ἔλαιον ἐν τοῖς ἀγχιούσι μετὰ τῶν λαμπάδων ἑαυτῶν. ⁵ χρονίζοντος δὲ τοῦ νυμφίου ἐνύσταξαν πᾶσαι καὶ ἐκάθευδον. ⁶ μέσης δὲ νυκτὸς κραυγὴ γέγονεν· ἰδοὺ ὁ νυμφίος, ἐξέρχασθε εἰς ἀπάντησιν. ⁷ τότε ἤγέρθησαν πᾶσαι αἱ παρθένοι καὶ ἐκόμεσαν τὰς λαμπάδας ἑαυτῶν. ⁸ αἱ δὲ μωραὶ ταῖς φρονίμοις εἶπαν· δότε ἡμῖν ἐκ τοῦ ἔλαιου ἡμῶν, ὅτι αἱ λαμπάδες ἡμῶν σβέννυνται. ⁹ ἀπεκρίθησαν δὲ αἱ φρόνιμοι λέγουσαι· μήποτε οὐκ ἀρκέση ἡμῖν καὶ ἡμῖν· πορεύεσθε

40. T duo esont. 48. δουλος: TH add εκεινος | ο κυριος: t add [ελθειν] XXV, 1. TH αυτων | νυμφιον: h add - και της νυμφης | 3. λαμπαδας: T[H] add αυτων 4. αυτων: T αυτων 6. απαντησιν: T add αυτου 9. ουκ: TH⁸ ου μη

41. Lc 17,35. 49. 25,13. Mc 13,33. 35. 43s. Lc 12,39s. 45-51. Lc 12,42-46. XXV,7. (Lc 12,36s.)

μᾶλλον πρὸς τοὺς πωλοῦντας καὶ ἀγοράσατε ἑαυταῖς. ¹⁰ ἀπερχο-
 μένων δὲ αὐτῶν ἀγοράσαι ἤλθεν ὁ τυμψίος, καὶ αἱ ἑτοιμοὶ
 εἰσῆλθον μετ' αὐτοῦ εἰς τοὺς γάμους, καὶ ἐκλείσθη ἡ θύρα.
¹¹ ὕστερον δὲ ἔρχονται καὶ αἱ λοιπαὶ παρθένοι λέγουσαι· κύριε
 κύριε, ἀνοιξὸν ἡμῖν. ¹² ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· ἀμὴν λέγω ὑμῖν,
 οὐκ οἶδα ὑμᾶς. ¹³ γρηγορεῖτε οὖν, ὅτι οὐκ οἶδατε τὴν ἡμέραν
 οὐδὲ τὴν ὥραν. ¹⁴ Ὡσπερ γὰρ ἄνθρωπος ἀποδημῶν ἐκάλεσεν
 τοὺς ἰδίους δούλους καὶ παρέδωκεν αὐτοῖς τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ,
¹⁵ καὶ ᾧ μὲν ἔδωκεν πέντε τάλαντα, ᾧ δὲ δύο, ᾧ δὲ ἓν, ἐκάστην
 κατὰ τὴν ἰδίαν δύναμιν, καὶ ἀπεδήμησεν. εὐθὺς ¹⁶ πορευθεὶς
 ὁ τὰ πέντε τάλαντα λαβὼν ἠργάσατο ἐν αὐτοῖς καὶ ἐποίησεν
 ἄλλα πέντε τάλαντα. ¹⁷ ὡσαύτως ὁ τὰ δύο ἐκέρδησεν ἄλλα δύο.
¹⁸ ὁ δὲ τὸ ἓν λαβὼν ἀπελθὼν ἄρξεν γῆν καὶ ἔκρυψεν τὸ ἀργύριον
 τοῦ κυρίου αὐτοῦ. ¹⁹ μετὰ δὲ πολὺν χρόνον ἔρχεται ὁ κύριος τῶν
 δούλων ἐκείνων καὶ συναίρει λόγον μετ' αὐτῶν. ²⁰ καὶ προσελθὼν
 ὁ τὰ πέντε τάλαντα λαβὼν προσήγγεικεν ἄλλα πέντε τάλαντα
 λέγων· κύριε, πέντε τάλαντά μοι παρέδωκας, ἴδε ἄλλα πέντε τά-
 λαντα ἐκέρδησα. ²¹ ἔφη αὐτῷ ὁ κύριος αὐτοῦ· εὖ, δοῦλε ἀγαθὲ
 καὶ πιστέ, ἐπὶ ὀλίγα ἦς πιστός, ἐπὶ πολλῶν σε καταστήσω·
 εἰσελθε εἰς τὴν χαρὰν τοῦ κυρίου σου. ²² προσελθὼν καὶ ὁ τὰ
 δύο τάλαντα εἶπεν· κύριε, δύο τάλαντά μοι παρέδωκας, ἴδε ἄλλα
 δύο τάλαντα ἐκέρδησα. ²³ ἔφη αὐτῷ ὁ κύριος αὐτοῦ· εὖ, δοῦλε
 ἀγαθὲ καὶ πιστέ, ἐπὶ ὀλίγα ἦς πιστός, ἐπὶ πολλῶν σε καταστήσω·
 εἰσελθε εἰς τὴν χαρὰν τοῦ κυρίου σου. ²⁴ προσελθὼν δὲ καὶ ὁ
 τὸ ἓν τάλαντον εἰληφὸς εἶπεν· κύριε, ἔγνων σε ὅτι σκληρὸς εἶ
 ἄνθρωπος, θεριζὼν ὅπου οὐκ ἔσπειρας, καὶ συνάγων ὅθεν οὐ
 διεσκόρπισας· ²⁵ καὶ φοβηθεὶς ἀπελθὼν ἔκρυψε τὸ τάλαντόν
 σου ἐν τῇ γῆ· ἴδε ἔχεις τὸ σόν. ²⁶ ἀποκριθεὶς δὲ ὁ κύριος αὐτοῦ
 εἶπεν αὐτῷ· πονηρὸς δοῦλε καὶ ὀνηρὸς, ἦδεις ὅτι θεριζὼ ὅπου
 οὐκ ἔσπειρα, καὶ συνάγω ὅθεν οὐ διεσκόρπισα; ²⁷ ἔδει σε οὖν
 βαλεῖν τὰ ἀργύριά μου τοῖς τραπεζαῖταις, καὶ ἐλθὼν ἐγὼ ἐκομισά-
 μην ἂν τὸ ἐμὸν σὺν τόκῳ. ²⁸ ἄρατε οὖν ἀπ' αὐτοῦ τὸ τάλαντον
 καὶ δότε τῷ ἔχοντι τὰ δέκα τάλαντα. ²⁹ τῷ γὰρ ἔχοντι παντὶ
 δοθήσεται καὶ περισσευθήσεται· τοῦ δὲ μὴ ἔχοντος, καὶ ὃ ἔχει

11. T [καὶ] αἰ 15s. T κ. ἀπεδήμησεν εὐθὺς. πορευθεὶς [δε] ο
 16. T μεγαλ. | ἐποίησεν: TH ἐκέρδησεν | TH om τάλαντα sc 17. ωσ-
 αὐτως: add Th καὶ t [καὶ] 20. τάλαντα qu: T [τάλαντα] 22. καὶ: T
 δε καὶ 23. ἦς πιστ.: h πιστ. ἦς 27. T το ἀργύριον | T τραπεζῆτ.

10. (Αποκ 19,7.) 11. (Lc 13,25.) 12. Lc 13,27. 13. 24,42,
 14-30. Lc 19,11-27. 21. (24,45.) 29. 13,12. Mc 4,25. Lc 8,18.

ἀρθήσεται ἀπ' αὐτοῦ. ³⁰ καὶ τὸν ἀχρεῖον δοῦλον ἐκβάλετε εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων.

³¹ Ὅταν δὲ ἔλθῃ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ καὶ πάντες οἱ ἄγγελοι μετ' αὐτοῦ, τότε καθίσει ἐπὶ θρόνου δόξης αὐτοῦ. ³² καὶ συναχθήσονται ἔμπροσθεν αὐτοῦ πάντα τὰ ἔθνη, καὶ ἀφορίσει αὐτούς ἀπ' ἀλλήλων, ὥσπερ ὁ ποιμὴν ἀφορίζει τὰ πρόβατα ἀπὸ τῶν ἐρίφων, ³³ καὶ στήσει τὰ μὲν πρόβατα ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ, τὰ δὲ ἐρίφια ἐξ εὐωνύμων. ³⁴ τότε ἐρεῖ ὁ βασιλεὺς τοῖς ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ· δεῦτε οἱ εὐλογημένοι τοῦ πατρὸς μου, κληρονομήσατε τὴν ἡτοιμασμένην ὑμῖν βασιλείαν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου. ³⁵ ἐπαίνασα γὰρ καὶ ἐδώκατέ μοι φαγεῖν, ἐδίψησα καὶ ἐποτίσατέ με, ξένος ἤμην καὶ συνηγάγετέ με, ³⁶ γυμνὸς καὶ περιεβάλετέ με, ἡσθένησα καὶ ἐπεσκέψασθέ με, ἐν φυλακῇ ἤμην καὶ ἤλθατε πρὸς με. ³⁷ τότε ἀποκριθήσονται αὐτῷ οἱ δίκαιοι λέγοντες· κύριε, πότε σε εἶδομεν πεινῶντα καὶ ἐθρέψαμεν; ἢ διψῶντα καὶ ἐποτίσαμεν; ³⁸ πότε δὲ σε εἶδομεν ξένον καὶ συνηγάγομεν; ἢ γυμνὸν καὶ περιεβάλομεν; ³⁹ πότε δὲ σε εἶδομεν ἀσθενοῦντα ἢ ἐν φυλακῇ καὶ ἤλθομεν πρὸς σε; ⁴⁰ καὶ ἀποκριθεὶς ὁ βασιλεὺς ἐρεῖ αὐτοῖς· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐφ' ὅσον ἐποιήσατε ἐνὶ τούτων τῶν ἀδελφῶν μου τῶν ἐλαχίστων, ἐμοὶ ἐποιήσατε. ⁴¹ τότε ἐρεῖ καὶ τοῖς ἐξ εὐωνύμων· πορεύεσθε ἀπ' ἐμοῦ κατηραμένοι εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον τὸ ἡτοιμασμένον τῷ διαβόλῳ καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ. ⁴² ἐπαίνασα γὰρ καὶ οὐκ ἐδώκατέ μοι φαγεῖν, ἐδίψησα καὶ οὐκ ἐποτίσατέ με, ⁴³ ξένος ἤμην καὶ οὐ συνηγάγετέ με, γυμνὸς καὶ οὐ περιεβάλετέ με, ἀσθενῆς καὶ ἐν φυλακῇ καὶ οὐκ ἐπεσκέψασθέ με. ⁴⁴ τότε ἀποκριθήσονται καὶ αὐτοὶ λέγοντες· κύριε, πότε σε εἶδομεν πεινῶντα ἢ διψῶντα ἢ ξένον ἢ γυμνὸν ἢ ἀσθενῆ ἢ ἐν φυλακῇ, καὶ οὐ διηκονήσαμεν σοι; ⁴⁵ τότε ἀποκριθήσεται αὐτοῖς λέγων· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐφ' ὅσον οὐκ ἐποιήσατε ἐνὶ τούτων τῶν ἐλαχίστων, οὐδὲ ἐμοὶ ἐποιήσατε. ⁴⁶ καὶ ἀπελεύσονται οὗτοι εἰς κόλασιν αἰώνιον, οἱ δὲ δίκαιοι εἰς ζωὴν αἰώνιον.

32. ἀφορίσει: T ἀφοριεῖ 37. TH εἶδαμεν 38. H εἶδαμεν 41. κατηραμένοι: T [t] pm οἱ | το ἡτοιμασμενον: h -ο ἡτοιμασεν ο πατηρ μου | 42. εδιψησα: H pm [και]

XXVI

Fata Iesu extrema. Sacerdotum consilium. Femina ungens.
Pactio Iudae. Coena ultima. Iesu anxietas in horto, captio, damnatio.
Petri lapsus.

¹ Καὶ ἐγένετο ὅτε ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς πάντα τοὺς λόγους τούτους, εἶπεν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ· ² οἴδατε ὅτι μετὰ δύο ἡμέρας τὸ πάσχα γίνεται, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδεται εἰς τὸ σταυρωθῆναι.

³ Τότε συνήχθησαν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι τοῦ λαοῦ εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ ἀρχιερέως τοῦ λεγομένου Καϊάφα, ⁴ καὶ συνεβουλεύσαντο ἵνα τὸν Ἰησοῦν δόλω κρατήσωσιν καὶ ἀποκτείνωσιν. ⁵ ἔλεγον δέ· μὴ ἐν τῇ ἰορτῇ, ἵνα μὴ θόρυβος γένηται ἐν τῷ λαῷ.

⁶ Τοῦ δὲ Ἰησοῦ γενομένου ἐν Βηθανίᾳ ἐν οἰκίᾳ Σίμωνος τοῦ λεπροῦ, ⁷ προσῆλθεν αὐτῷ γυνὴ ἔχουσα ἀλάβαστρον μύρου πολυτίμου καὶ κατέχευεν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ ἀνακειμένου. ⁸ ἰδόντες δὲ οἱ μαθηταὶ ἠγανάκτησαν λέγοντες· εἰς τί ἡ ἀπώλεια αὐτῆς; ⁹ ἰδύνατο γὰρ τοῦτο πραθῆναι πολλοῦ καὶ δοθῆναι πτωχοῖς. ¹⁰ γυνὸς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· τί κόπους παρέχετε τῇ γυναικί; ἔρχοι γὰρ καλὸν ἡργάσατο εἰς ἐμέ. ¹¹ πάντοτε γὰρ τοὺς πτωχοὺς ἔχετε μεθ' ἑαυτῶν, ἐμὲ δὲ οὐ πάντοτε ἔχετε. ¹² βαλοῦσα γὰρ αὐτὴ τὸ μύρον τοῦτο ἐπὶ τοῦ σώματός μου πρὸς τὸ ἐνταφιάσαι με ἐποίησεν. ¹³ ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅπου ἂν κηρυχθῇ τὸ εὐαγγέλιον τοῦτο ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ, λαληθήσεται καὶ ὁ ἐποίησεν αὐτὴ εἰς μνημόσυνον αὐτῆς.

¹⁴ Τότε πορευθεὶς εἰς τῶν δώδεκα, ὁ λεγόμενος Ἰούδας Ἰσκαριώτης, πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς ¹⁵ εἶπεν· τί θέλετέ μοι δοῦναι, καὶ ἐγὼ ὑμῖν παραδώσω αὐτόν; οἱ δὲ ἔσθησαν αὐτῷ τριάκοντα ἀργύρια. ¹⁶ καὶ ἀπὸ τότε ἔρχεται ἐνκαιρίαν ἵνα αὐτὸν παραδῷ.

¹⁷ Τῇ δὲ πρώτῃ τῶν ἁζύμων προσῆλθον οἱ μαθηταὶ τῷ Ἰησοῦ λέγοντες· πού θέλεις ἐτοιμάσωμέν σοι φαγεῖν τὸ πάσχα; ¹⁸ ὁ δὲ εἶπεν· ὑπάγετε εἰς τὴν πόλιν πρὸς τὸν δεῖνα καὶ πῖπτε αὐτῷ· ὁ διδάσκαλος λέγει· ὁ καιρὸς μου ἔγγυς ἐστιν, εἰπάτε σὲ ποιῶ τὸ πάσχα μετὰ τῶν μαθητῶν μου. ¹⁹ καὶ ἐποίησαν οἱ μαθηταὶ ὡς συνέταξεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἠτόίμασαν τὸ πάσχα.

XXVI, 7. πολυτ.: T⁸H βαρυντιμον 9. T ἠδυνατο 10. T εργασ.
15. TH καγω | αργυρια: h - | στατηρας |

XXVI, 2. Mc 14, 1. Lc 22, 1. 3ss. Mc 14, 13. Lc 22, 2. Io 11, 47.
6-13. Mc 14, 3-9. Io 12, 1-8. (Lc 7, 36ss.) 14-16. Mc 14, 10s. Lc 22, 3-6.
15. (Zach 11, 12.) 17-19. Mc 14, 12-16. Lc 22, 7-13.

²⁰ Ὀψίας δὲ γενομένης ἀνέκειτο μετὰ τῶν δώδεκα μαθητῶν. ²¹ καὶ ἐσθιόντων αὐτῶν εἶπεν· ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι εἰς ἕξ ὑμῶν παραδοῦσι με. ²² καὶ λυπούμενοι σφόδρα ἤρξαντο λέγειν αὐτῷ εἰς ἕκαστος· μήτι ἐγὼ εἰμι, κύριε; ²³ ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· ὁ ἐμβάψας μετ' ἐμοῦ τὴν χεῖρα ἐν τῷ τρυβλίῳ, οὗτός με παραδώσει. ²⁴ ὁ μὲν υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ὑπάγει καθὼς γέγραπται περὶ αὐτοῦ. οὐαὶ δὲ τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ δι' οὗ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται· καλὸν ἦν αὐτῷ εἰ οὐκ ἐγεννήθη ὁ ἀνθρώπος ἐκεῖνος. ²⁵ ἀποκριθεὶς δὲ Ἰούδας ὁ παραδιδὸς αὐτὸν εἶπεν· μήτι ἐγὼ εἰμι, ραββί; λέγει αὐτῷ· σὺ εἶπας. ²⁶ Ἐσθιόντων δὲ αὐτῶν λαβὼν ὁ Ἰησοῦς ἄρτον καὶ εὐλογήσας ἔκλασεν καὶ δὸς τοῖς μαθηταῖς εἶπεν· λάβετε φάγετε· τοῦτό ἐστιν τὸ σῶμά μου. ²⁷ καὶ λαβὼν ποτήριον καὶ εὐχαριστήσας ἔδωκεν αὐτοῖς λέγων· πίστε εἰς αὐτοῦ πάντες. ²⁸ τοῦτο γάρ ἐστιν τὸ αἷμά μου τῆς διαθήκης τὸ περὶ πολλῶν ἐκχυνόμενον εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν. ²⁹ λέγω δὲ ὑμῖν, οὐ μὴ πῶς ἀπ' ἄρτι ἐκ τούτου τοῦ γενήματος τῆς ἀμπέλου ἕως τῆς ἡμέρας ἐκείνης ὅταν αὐτὸ πίνω μεθ' ὑμῶν καινὸν ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ πατρὸς μου.

³⁰ Καὶ ὑμνήσαντες ἐξῆλθον εἰς τὸ ὄρος τῶν ελαιῶν. ³¹ τότε λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· πάντες ὑμεῖς σκανδαλισθήσεσθε ἐν ἐμοὶ ἐν τῇ νυκτὶ ταύτῃ. γέγραπται γάρ· πατάξω τὸν ποιμένα, καὶ διασκορπισθήσονται τὰ πρόβατα τῆς ποιμνῆς. ³² μετὰ δὲ τὸ ἐγερθῆναί με προῶς εἰς τὴν Γαλιλαίαν. ³³ ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Πέτρος εἶπεν αὐτῷ· εἰ πάντες σκανδαλισθήσονται ἐν σοί, ἐγὼ οὐδέποτε σκανδαλισθήσομαι. ³⁴ ἔφη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· ἀμὴν λέγω σοι ὅτι ἐν ταύτῃ τῇ νυκτὶ πρὶν ἀλέκτορα φωνῆσαι τρίς ἀπαρνήσῃ με. ³⁵ λέγει αὐτῷ ὁ Πέτρος· κἂν δέη με σὺν σοὶ ἀποθανεῖν, οὐ μὴ σε ἀπαρνήσομαι. ὁμοίως καὶ πάντες οἱ μαθηταὶ εἶπον.

³⁶ Τότε ἔρχεται μετ' αὐτῶν ὁ Ἰησοῦς εἰς χωρίον λεγόμενον Γεθσημαναί, καὶ λέγει τοῖς μαθηταῖς· καθίσαιτε αὐτοῦ ἕως οὗ ἀπελθῶν ἐκεῖ προσεύξωμαι. ³⁷ καὶ παραλαβὼν τὸν Πέτρον καὶ τοὺς δύο υἱοὺς Ζεβεδαίου ἤρξατο λυπεῖσθαι καὶ ἀδιμονεῖν. ³⁸ τότε λέγει αὐτοῖς· περίλυπός ἐστιν ἡ ψυχὴ μου ἕως θανάτου· μείνατε ὧδε καὶ γρηγορεῖτε μετ' ἐμοῦ. ³⁹ καὶ προσελθὼν μικρὸν ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον αὐτοῦ προσευχόμενος καὶ λέγων· πάτερ, εἰ δυνατὸν ἐστίν, παρελθάτω ἀπ' ἐμοῦ τὸ ποτήριον τοῦτο· πληρὸν οὐχ ὡς ἐγὼ θέλω ἀλλ' ὡς σύ. ⁴⁰ καὶ ἔρχεται πρὸς τοὺς μαθητάς

20. T [H] om μαθητων 25. T ραββι 27. TH [και] ευχαριστ. 28. διαθ.: T pm καινησ 29. t καιν. μεθ νμ. 35. H ειπαν 36. μαθητ.: t add αυτον | H [ού] 39. H⁸ προσελθων | πατερ: [T] H add μου

20-29. Mc 14, 17-25. Lc 22, 14-23. 26ss. I Cor 11, 23-25. 28. (Ex 24, 8. Zach 9, 11.) 30ss. Mc 14, 26-31. Lc 22, 39. 31. Zach 13, 7. 33s. Lc 22, 33s. Io 13, 38. 36-41. Mc 14, 32-38. Lc 22, 40-46. Io 18, 1.

καὶ εὐρίσκει αὐτοὺς καθεύδοντας, καὶ λέγει τῷ Πέτρῳ· οὕτως οὐκ ἰσχύσατε μίαν ὥραν γρηγορῆσαι μετ' ἐμοῦ; ⁴¹ γρηγορεῖτε καὶ προσεύχεσθε, ἵνα μὴ εἰσέλθῃτε εἰς πειρασμόν· τὸ μὲν πνεῦμα πρόθυμον, ἡ δὲ σαρξ ἀσθενής. ⁴² πάλιν ἐκ δευτέρου ἀπελθὼν προσηύξατο λέγων· πάτερ μου, εἰ οὐ δύναται τοῦτο παρελθεῖν ἐὰν μὴ αὐτὸ πῖω, γρηθῆτω τὸ θέλημά σου. ⁴³ καὶ ἰδὼν πάλιν εὗρε αὐτοὺς καθεύδοντας· ἦσαν γὰρ αὐτῶν οἱ ὀφθαλμοὶ βεβαρημένοι. ⁴⁴ καὶ ἀφείς αὐτοὺς πάλιν ἀπελθὼν προσηύξατο ἐκ τρίτου, τὸν αὐτὸν λόγον εἰπὼν πάλιν. ⁴⁵ τότε ἔρχεται πρὸς τοὺς καθητάς καὶ λέγει αὐτοῖς· καθεύθετε τὸ λοιπὸν καὶ ἀναπαύεσθε. ἰδοὺ ἤγγικεν ἡ ὥρα καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται εἰς χεῖρας ἀμαρτανῶν. ⁴⁶ ἐγείρεσθε, ἀγώμεν· ἰδοὺ ἤγγικεν ὁ παραδιδούς με.

⁴⁷ Καὶ ἐτι αὐτοῦ λαλοῦντος, ἰδοὺ Ἰουδας εἰς τῶν δώδεκα ἦλθεν, καὶ μετ' αὐτοῦ ὄχλος πολὺς μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων ἀπὸ τῶν ἀρχιερέων καὶ πρεσβυτέρων τοῦ λαοῦ. ⁴⁸ ὁ δὲ παραδίδους αὐτὸν ἰδὼκεν αὐτοῖς σημεῖον λέγων· ὃν ἐὰν φιλήσω, αὐτός ἐστιν· κρατήσατε αὐτόν. ⁴⁹ καὶ εὐθέως προσελθὼν τῷ Ἰησοῦ εἶπεν· χαῖρε ῥαββί, καὶ κατεφιλήσεν αὐτόν. ⁵⁰ ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ· ἑταίρα, ἐφ' ὃ πάρει; τότε προσελθόντες ἐπέβαλον τὰς χεῖρας ἐπὶ τὸν Ἰησοῦν καὶ ἐκράτησαν αὐτόν. ⁵¹ καὶ ἰδοὺ εἰς τῶν μετὰ Ἰησοῦ ἐκτείνας τὴν χεῖρα ἀπέσπασεν τὴν μάχαιραν αὐτοῦ, καὶ πατάξας τὸν δούλον τοῦ ἀρχιερέως ἀφείλεν αὐτοῦ τὸ ὄτιον. ⁵² τότε λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· ἀπόστρεψον τὴν μάχαιράν σου εἰς τὸν τόπον αὐτῆς· πάντες γὰρ οἱ λαβόντες μάχαιραν ἐν μαχαίρῃ ἀπολοῦνται. ⁵³ ἢ δοκεῖς ὅτι οὐ δύναμαι παρακαλεῖσαι τὸν πατέρα μου, καὶ παραστήσει μοι ἄρτι πλείω δώδεκα λεγιῶνων ἀγγέλων; ⁵⁴ πῶς οὖν πληρωθῶσιν αἱ γραφαί, ὅτι οὕτως δεῖ γενέσθαι; ⁵⁵ ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς τοῖς ὄχλοις· ὡς ἐπὶ ληστῆν ἐξήλθατε μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων συλλαβεῖν με· καθ' ἡμέραν ἐν τῷ ἱερῷ ἐκαθεζόμεν διδάσκων, καὶ οὐκ ἐκρατήσατέ με. ⁵⁶ τοῦτο δὲ ὅλον γέγονεν ἵνα πληρωθῶσιν αἱ γραφαὶ τῶν προφητῶν. τότε οἱ μαθηταὶ πάντες ἀφέντες αὐτόν ἔφυγον.

⁵⁷ Οἱ δὲ κρατήσαντες τὸν Ἰησοῦν ἀπήγαγον πρὸς Καϊάφαν τὸν ἀρχιερέα, ὅπου οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι συνήχθη-

42. H [λέγων] 44. t [εκ τριτου] | T om πάλιν ec 44s. h εἰπών. πάλιν τότε 45. [T]H om το | ἰδου: h add γαρ 48. εαν: TH an 49. T ραββι 50. H παρει. 53. αρτι: t post δυναμαι | T λεγωνας H λεγιωνας 55. TH συλλαβ. με; | καθ ημεραν: T add [προς μας] 56. μαθηται: h add αυτου

42-46. Mc 14,39-42. 47-56. Mc 14,43-50. Lc 22,47-53. Io 18,2ss. 51. Io 18,10s. 52. Apoc 13,10. 57s. Mc 14,53s. Lc 22,54s.

σαν. ⁵⁸ ὁ δὲ Πέτρος ἠκολούθει αὐτῷ μακρόθεν ἕως τῆς αὐλῆς τοῦ ἀρχιερέως, καὶ εἰσελθὼν ἔσω ἐκάθητο μετὰ τῶν ὑπηρετῶν ἰδεῖν τὸ τέλος.

⁵⁹ Οἱ δὲ ἀρχιερεῖς καὶ τὸ συνέδριον ὅλον ἐζήτουν ψευδομαρτυρίαν κατὰ τοῦ Ἰησοῦ, ὅπως αὐτὸν θανατώσουσιν, ⁶⁰ καὶ οὐχ εὖρον πολλῶν προσελθόντων ψευδομαρτύρων. ὕστερον δὲ προσελθόντες δύο ⁶¹ εἶπον· οὗτος ἔφη· δύναμαι καταλύσαι τὸν ναὸν τοῦ θεοῦ καὶ διὰ τριῶν ἡμερῶν αὐτὸν οἰκοδομήσαι. ⁶² καὶ ἀναστάς ὁ ἀρχιερεὺς εἶπεν αὐτῷ· οὐδὲν ἀποκρίνη τί οὗτοί σου καταμαρτυροῦσιν; ⁶³ ὁ δὲ Ἰησοῦς ἐσιώπα. καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἀρχιερεὺς εἶπεν αὐτῷ· ἐξορκίζω σε κατὰ τοῦ θεοῦ τοῦ ζῶντος, ἵνα ἡμῖν εἴπῃς εἰ σὺ εἶ ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ. ⁶⁴ λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· σὺ εἶπας· πλὴν λέγω ὑμῖν, ἅπ' ἄρει ὕψεσθε τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου καθήμενον ἐκ δεξιῶν τῆς δυνάμεως καὶ ἐρχόμενον ἐπὶ τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ. ⁶⁵ τότε ὁ ἀρχιερεὺς διέρηξεν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ λέγων· ἐβλασφήμησεν· τί ἐτι χρεῖαν ἔχομεν μαρτύρων; ἴδε νῦν ἠκούσατε τὴν βλασφημίαν. ⁶⁶ τί ὑμῖν δοκεῖ; οἱ δὲ ἀποκριθέντες εἶπον· ἐνοχὸς θανάτου ἐστίν. ⁶⁷ Τότε ἐπέπυσαν εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ καὶ ἐκολάφισαν αὐτόν, οἱ δὲ ἐράπισαν ⁶⁸ λέγοντες· προφήτευσον ἡμῖν, Χριστέ, τίς ἐστιν ὁ παῖσας σε;

⁶⁹ Ὁ δὲ Πέτρος ἐκάθητο ἔξω ἐν τῇ αὐλῇ· καὶ προσῆλθεν αὐτῷ μία παιδίσκη λέγουσα· καὶ σὺ ἦσθα μετὰ Ἰησοῦ τοῦ Γαλιλαίου. ⁷⁰ ὁ δὲ ἠρνήσατο ἔμπροσθεν πάντων λέγων· οὐκ οἶδα τί λέγεις. ⁷¹ ἐξεληθόντα δὲ αὐτὸν εἰς τὸν πυλῶνα, εἶδεν αὐτὸν ἄλλη καὶ λέγει τοῖς ἐκεῖ· οὗτος ἦν μετὰ Ἰησοῦ τοῦ Ναζωραίου. ⁷² καὶ πάλιν ἠρνήσατο μετὰ ὄρκου ὅτι οὐκ οἶδα τὸν ἄνθρωπον. ⁷³ μετὰ μικρὸν δὲ προσελθόντες οἱ ἰσκιῶτες εἶπον τῷ Πέτρῳ· ἀληθῶς καὶ σὺ ἐξ αὐτῶν εἶ· καὶ γὰρ ἡ λαλιά σου δήλον σε ποιεῖ. ⁷⁴ τότε ἤρξατο καταθεματίζειν καὶ ὁμνῆσαι ὅτι οὐκ οἶδα τὸν ἄνθρωπον· καὶ εὐθέως ἀλέκτωρ ἐφώνησεν. ⁷⁵ καὶ ἐμνήσθη ὁ Πέτρος τοῦ ἤματος Ἰησοῦ εἰρηκότος ὅτι πρὶν ἀλέκτορα φωνῆσαι τρεῖς ἀπαρηγήσει με· καὶ ἐξεληθὼν ἔξω ἔκλανσεν πικρῶς.

58. μακροθεν: T[H] pm απο 59. Η θανατωσω. 61. Η επαν | T*H om αυτον 62. TH αποκρινη; τι 63. TH om αποκρι. 64. h ειπας; 65. Η διαρηξεν | βλασφημιαν: t add [αυτου] 66. Η ειπαν 71. TH om αυτον pr | τοις: t αυτοις | ουτος: T [t] pm και 73. δηλον σε ποιαι: h -ομοιαζει- 74. TH ευθυε

59-66. Mc 14,55-64. Lc 22,66-71. 61. 27,40. Io 2,19. 64. Ps 110,1. Dan 7,13. 67s. Mc 14,65. Lc 22,63ss. 69-75. Mc 14,66-72. Lc 22,55-62. Io 18,16ss.

XXVII

Interitus Iudae. Iesus coram Pilato interrogatur;
irridetur et cruci affigitur. Eius mors cum portentis, sepultura
sepulcricque custodia.

¹ Πρωίας δὲ γενομένης συμβούλιον ἔλαβον πάντες οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι τοῦ λαοῦ κατὰ τοῦ Ἰησοῦ, ὥστε θανατώσαι αὐτόν. ² καὶ δήσαντες αὐτόν ἀπήγγαγον καὶ παρέδωκαν Πιλατῷ τῷ ἡγεμόνι.

³ Τότε ἰδὼν Ἰούδας ὁ παραδιδὼς αὐτόν ὅτι κατακρίθη, μεταμαλθθεῖς ἐστρεψεν τὰ τριάκοντα ἀργύρια τοῖς ἀρχιερεῶσιν καὶ πρεσβυτέροις ⁴ λέγων· ἡμαρτον παραδὼς αἷμα ἀθῶον. οἱ δὲ εἶπον· τί πρὸς ἡμᾶς; σὺ ὄψη. ⁵ καὶ ῥήσας τὰ ἀργύρια εἰς τὸν ναὸν ἀνεκώρησεν, καὶ ἀπελθὼν ἀπήγγαστο. ⁶ οἱ δὲ ἀρχιερεῖς λαβόντες τὰ ἀργύρια εἶπαν· οὐκ ἔξεστιν βαλεῖν αὐτὰ εἰς τὸν κορβανᾶν, ἐπεὶ τιμὴ αἱματός ἐστιν. ⁷ συμβούλιον δὲ λαβόντες ἠγόρασαν ἔξ αὐτῶν τὸν ἀγρὸν τοῦ κεραμῆως εἰς ταφὴν τοῖς ξένοις. ⁸ διὸ ἐκλήθη ὁ ἀγρὸς ἐκεῖνος ἀγρὸς αἱματος ἕως τῆς σήμερον. ⁹ τότε ἐπληρώθη τὸ ῥηθὲν διὰ Ἰερεμίον τοῦ προφήτου λέγοντος· καὶ ἔλαβον τὰ τριάκοντα ἀργύρια, τὴν τιμὴν τοῦ τετιμημένου ὃν ἐτιμήσαντο ἀπὸ υἱῶν Ἰσραὴλ, ¹⁰ καὶ ἔδωκαν αὐτὰ εἰς τὸν ἀγρὸν τοῦ κεραμῆως, καθὰ συνέταξεν μοι κύριος.

¹¹ Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἰστάθη ἔμπροσθεν τοῦ ἡγεμόνος· καὶ ἐπρωῶτησεν αὐτόν ὁ ἡγεμὼν λέγων· σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων; ὁ δὲ Ἰησοῦς ἔφη· σὺ λέγεις. ¹² καὶ ἐν τῷ κατηγορεῖσθαι αὐτόν ὑπὸ τῶν ἀρχιερέων καὶ πρεσβυτέρων οὐδὲν ἀπεκρίνατο. ¹³ τότε λέγει αὐτῷ ὁ Πιλαῶτος· οὐκ ἀκούεις πόσα σοι καταμαρτυροῦσιν; ¹⁴ καὶ οὐκ ἀπεκρίθη αὐτῷ πρὸς οὐδὲ ἐν ῥῆμα, ὥστε θαυμάζειν τὸν ἡγεμόνα λίαν. ¹⁵ Κατὰ δὲ ἐφορτὴν εἰώθει ὁ ἡγεμὼν ἀπολύσει ἓνα τῷ ὄχλῳ δέσμιον ὃν ᾔθελον. ¹⁶ εἶχον δὲ τότε δέσμιον ἐπίσημον, λεγόμενον Βαραββᾶν. ¹⁷ συνηγμένων οὖν αὐτῶν εἶπεν αὐτοῖς ὁ Πιλαῶτος· τίνα θέλετε ἀπολύσω ὑμῖν, Βαραββᾶν ἢ Ἰησοῦν τὸν λεγόμενον Χριστόν; ¹⁸ ἦδει γὰρ ὅτι διὰ φθόνου παρέδωκαν αὐτόν. ¹⁹ καθήμενον δὲ αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ βήμα-

XXVII, 2. πειλ.: h pm -| ποτιω -| 3. TH⁸ παραδους 4. αδων: tH⁸ δικαιον | H ειπαν 6. t κορβαν 10. h εδωκα 11. σφη: Th add αυτω | h λευις; 12. T και των πρεσβυτ. 17. βαραββαν: tH pm [των]

XXVII, 2. Mc 15, 1. 2. Lc 23, 1. Io 18, 28. 5. Act 1, 18. 6. Deut 23, 18. 8. Act 1, 19. 9. Zach 11, 12s. (1er 32, 6ss. 18, 2.) 11-14. Mc 15, 2-5. Lc 23, 3. Io 18, 33. 15-26. Mc 15, 6-15. Lc 23, 17-25. Io 18, 39s.

τος ἀπέστειλεν πρὸς αὐτὸν ἡ γυνὴ αὐτοῦ λέγουσα· μηδὲν σοὶ καὶ τῷ δικαίῳ ἐκαίψ· πολλὰ γὰρ ἔπαθον σήμερον κατ' ὄναρ δι' αὐτόν. ²⁰ οἱ δὲ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι ἔπεισαν τοὺς ὄχλους ἵνα αἰτήσωνται τὸν Βαραββᾶν, τὸν δὲ Ἰησοῦν ἀπολύσωσιν. ²¹ ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἡγεμὼν εἶπεν αὐτοῖς· τίνα θέλετε ἀπὸ τῶν δύο ἀπολύσω ὑμῖν; οἱ δὲ εἶπαν· τὸν Βαραββᾶν. ²² λέγει αὐτοῖς ὁ Πειλᾶτος· τί οὖν ποιήσω Ἰησοῦν τὸν λεγόμενον Χριστὸν; λέγουσιν πάντες· σταυρωθήτω. ²³ ὁ δὲ εἶφη· τί γὰρ κακὸν ἐποίησεν; οἱ δὲ περισσῶς ἔκραζον λέγοντες· σταυρωθήτω. ²⁴ ἰδὼν δὲ ὁ Πειλᾶτος ὅτι οὐδὲν ὠφελεῖ ἀλλὰ μᾶλλον θόρυβος γίνεται, λαβὼν ὕδωρ ἀπενήρατο τὰς χεῖρας ἀπέναντι τοῦ ὄχλου λέγων· ἀθρόός εἰμι ἀπὸ τοῦ αἵματος τούτου· ὑμεῖς ὄψεσθε. ²⁵ καὶ ἀποκριθεὶς πᾶς ὁ λαὸς εἶπεν· τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐφ' ἡμᾶς καὶ ἐπὶ τὰ τέκνα ἡμῶν. ²⁶ τότε ἀπέλυσεν αὐτοῖς τὸν Βαραββᾶν, τὸν δὲ Ἰησοῦν φραγελλώσας παρέδωκεν ἵνα σταυρωθῇ.

²⁷ Τότε οἱ στρατιῶται τοῦ ἡγεμόνος παραλαμβάνοντες τὸν Ἰησοῦν εἰς τὸ πραιτώριον συνήγαγον ἐπ' αὐτόν ὄλην τὴν σπειρίαν. ²⁸ καὶ ἐκδύσαντες αὐτὸν χλαμῦδα κοκκίνην περιέθηκαν αὐτῷ, ²⁹ καὶ πλέξαντες στέφανον ἐξ ἀκανθῶν ἐπέθηκαν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ καὶ κάλαμον ἐν τῇ δεξιᾷ αὐτοῦ, καὶ γονυπετήσαντες ἔμπροσθεν αὐτοῦ ἐνέπαιξαν αὐτῷ λέγοντες· χαῖρε ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων, ³⁰ καὶ ἐμπτύσαντες εἰς αὐτὸν ἔλαβον τὸν κάλαμον καὶ ἐτυπτον εἰς τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. ³¹ καὶ ὅτε ἐνέπαιξαν αὐτῷ, ἐκδύσαντες αὐτόν τὴν χλαμῦδα ἐνέδυσαν αὐτόν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ ἀπήγαγον αὐτόν εἰς τὸ σταυρῶσαι.

³² Ἐξερχόμενοι δὲ εὗρον ἄνθρωπον Κυρηναῖον, ὀνόματι Σίμωνα· τοῦτον ἠγγάρευσαν ἵνα ἄρῃ τὸν σταυρὸν αὐτοῦ. ³³ καὶ ἐλθόντες εἰς τόπον λεγόμενον Γολγοθᾶ, ὃ ἐστὶν κρανίου τόπος λεγόμενος, ³⁴ ἔδωκαν αὐτῷ πεῖν οἶνον μετὰ χολῆς μεμιγμένον· καὶ γευσάμενος οὐκ ἠθέλησεν πεῖν. ³⁵ σταυρῶσαντες δὲ αὐτόν διεμερίσαντο τὰ ἱμάτια αὐτοῦ βαλόντες κλῆρον, ³⁶ καὶ καθήμενοι ἐτήρουν αὐτόν ἐκεῖ. ³⁷ καὶ ἐπέθηκαν ἐπάνω τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ τὴν αἰτίαν αὐτοῦ γεγραμμένην· οὗτός ἐστιν Ἰησοῦς ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων.

23. ο δε εφη: τ λεγει αυτοις ο ηγεμων 24. TH⁸ κατεναντι | τουτου: [T]h pm του δικαιου 28. h ενδυσαντ. 29. T⁸ ενεπαιζον | ο βασιλ.: TH⁸ βασιλεν 31. TH εεδυσαν αυτ. τ. χλ. και ενεδυο. 32. κυρηναιον: h add | εις απαντησιν αυτου | 34. TH πειν bis 35. T⁸H⁸ βαλλοντες

27-31. Mc 15,16-20. Io 19,2ss. 32-37. Mc 15,21-26. Lc 23,26ss. Io 19,17ss. 34. (Ps 69,22.) 35. Io 19,24. (Ps 22,19.)

³⁸ Τότε σταυροῦνται σὺν αὐτῷ δύο λησταί, εἰς ἐκ δεξιῶν καὶ εἰς ἕξ ἀναστάμων. ³⁹ οἱ δὲ παραποροσθέντες ἐβλασφήμουν αὐτόν, κινῶντες τὰς κεφαλὰς αὐτῶν ⁴⁰ καὶ λέγοντες· ὁ καταλύων τὸν ναὸν καὶ ἐν τρισὶν ἡμέραις οἰκοδομῶν, ὥσων σταυρῶν, εἰ υἱὸς εἶ τοῦ θεοῦ, καὶ κατάρβηθι ἀπὸ τοῦ σταυροῦ. ⁴¹ ὁμοίως οἱ ἀρχιερεῖς ἐμπαῖοντες μετὰ τῶν γραμματέων καὶ πρεσβυτέρων ἔλεγον· ⁴² ἄλλους ἴσωσεν, ἑαυτὸν οὐ δύναται σῶσαι· βασιλεὺς Ἰσραὴλ ἐστίν, καταβάτω νῦν ἀπὸ τοῦ σταυροῦ καὶ πιστεύσωμεν ἐπ' αὐτόν. ⁴³ πέποιθεν ἐπὶ τὸν θεόν, ῥυσάσθω νῦν εἰ θέλει αὐτόν· εἶπεν γὰρ ὅτι θεοῦ εἰμι υἱός. ⁴⁴ τὸ δ' αὐτὸ καὶ οἱ λησταὶ οἱ συνσταυρωθέντες σὺν αὐτῷ ἀνείδιζον αὐτόν.

⁴⁵ Ἀπὸ δὲ ἑκτῆς ὥρας σκότος ἐγένετο ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν ἕως ὥρας ἐνάτης. ⁴⁶ περὶ δὲ τὴν ἐνάτην ὥραν ἀνεβόησεν ὁ Ἰησοῦς φωνῇ μεγάλῃ λέγων· ἤλει ἤλει λεμαὶ σαβαχθανεὶ· τοῦτ' ἐστίν· θεέ μου θεέ μου, ἵνατί με ἐγκατέλιπες; ⁴⁷ τινὲς δὲ τῶν ἐκεῖ ἐστηκότων ἀκούσαντες ἔλεγον ὅτι Ἡλείαν φωνεῖ οὗτος. ⁴⁸ καὶ εὐθέως δραμῶν εἰς ἕξ αὐτῶν καὶ λαβῶν σπόγγον πλήσας τε ὄξους καὶ περιθεῖς καλάμῳ ἐπότιζεν αὐτόν. ⁴⁹ οἱ δὲ λοιποὶ ἔλεγον· ἄφες ἰδωμεν εἰ ἔρχεται Ἡλείας σῶσαι αὐτόν.

⁵⁰ Ὁ δὲ Ἰησοῦς πάλιν κράζας φωνῇ μεγάλῃ ἀφῆκεν τὸ πνεῦμα. ⁵¹ καὶ ἰδοὺ τὸ καταπέτασμα τοῦ ναοῦ ἐσχίσθη ἄνωθεν ἕως κάτω εἰς δύο, καὶ ἡ γῆ ἐσεισθη, καὶ αἱ πέτραι ἐσχίσθησαν, ⁵² καὶ τὰ μνημεῖα ἀνεψήθησαν καὶ πολλὰ σώματα τῶν κεκοιμημένων ἁγίων ἠγέρθησαν· ⁵³ καὶ ἐξελθόντες ἐκ τῶν μνημείων μετὰ τὴν ἔγερσιν αὐτοῦ εἰσῆλθον εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν καὶ ἐνεφανίσθησαν πολλοῖς. ⁵⁴ ὁ δὲ ἑκατοντάρχης καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ τηρούντες τὸν Ἰησοῦν ἰδόντες τὸν σεισμόν καὶ τὰ γινόμενα ἐφοβήθησαν σφόδρα, λέγοντες· ἀληθῶς θεοῦ υἱὸς ἦν οὗτος. ⁵⁵ Ἦσαν δὲ ἐκεῖ γυναῖκες πολλαὶ ἀπὸ μακρόθεν θεωροῦσαι, αἵτινες ἠκολούθησαν τῷ Ἰησοῦ ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας διακονοῦσαι αὐτῷ· ⁵⁶ ἐν αἷς ἦν Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ, καὶ Μαρία ἡ τοῦ Ἰακώβου καὶ Ἰωσήφ κτήρη, καὶ ἡ μήτηρ τῶν υἱῶν Ζαβεδαίου.

⁵⁷ Ὀφίας δὲ γενομένης ἦλθεν ἄνθρωπος πλούσιος ἀπὸ Ἀρι-

40. εἰ του θεου: t h θεου εἰ | TH om και ante καταβ. 41. ομοίως: add T [δε] και H [και] 42. TH πιστευσομ. | επ αυτον: t αυτω 43. τον θεον: h τω θεω | νυν: T add [αυτον] 46. TH εβοησεν | T ηλι ηλι H² ελαι ελαι | h -λαμα ζαφθανε | 49. ελεγον: TH² ειπαν | σωσ. αυτον: H add [[αλλος δε λαβων λογην ενυξεν αυτου την πλευραν, και εξηλθεν υδωρ και αιμα]] 51. ανωθεν: T[H] pm απ 54. TH εκατονταρχος | T² h υιος θεου 56. μαρια pr: h μαριαμ | ιωσηφ: T² h ιωση

38-44. Mc 15,27-32. Lc 23,32ss. Io 19,18ss. 39. (Ps 22,8.) 43. Ps 22,9. 45-49. Mc 15,33-36. 45. Lc 23,44. 46. Ps 22,2. 48. Lc 23,36. Io 19,29. (Ps 69,22.) 50-54. Mc 15,37-39. Lc 23,45-47. 55a. Mc 15,40s. Lc 23,49. Io 19,25. 57-61. Mc 15,42-47. Lc 23,50-55. Io 19,38-42.

μαθαίας, τούτομα Ἰωσήφ, ὃς καὶ αὐτὸς ἐμαθητεύθη τῷ Ἰησοῦ·
⁵⁸ οὗτος προσελθὼν τῷ Πειλάτῳ ἤτήσατο τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ.
 τότε ὁ Πειλάτος ἐκέλευσεν ἀποδοθῆναι. ⁵⁹ καὶ λαβὼν τὸ σῶμα
 ὁ Ἰωσήφ ἐνετύλιξεν αὐτὸ σινδόνι καθαρᾷ, ⁶⁰ καὶ ἔθηκεν αὐτὸ ἐν
 τῷ κεινῷ αὐτοῦ μνημείῳ ὃ ἐλατόμηνεν ἐν τῇ πέτρᾳ, καὶ προσ-
 κυλίνας λίθον μέγαν τῇ θύρᾳ τοῦ μνημείου ἀπῆλθεν. ⁶¹ ἦν δὲ
 ἐκεῖ Μαριὰμ ἡ Μαγδαληνὴ καὶ ἡ ἄλλη Μαρία, καθήμεναι
 ἀπέναντι τοῦ τάφου.

⁶² Τῇ δὲ ἐπαύριον, ἣτις ἐστὶν μετὰ τὴν παρασκευὴν, συνή-
 χθησαν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι πρὸς Πειλάτον ⁶³ λέγοντες·
 κύριε, ἐμνήσθημεν ὅτι ἐκείνος ὁ πλάτος εἶπεν ἐτι ζῶν· μετὰ τρεῖς
 ἡμέρας ἐγείρομαι. ⁶⁴ ἐκέλευσον ὅν ἀσφαλισθῆναι τὸν τάφον ἕως
 τῆς τρίτης ἡμέρας, μήποτε ἐλθόντες οἱ μαθηταὶ κλέψωσιν αὐτὸν
 καὶ εἰπωσιν τῷ λαῷ ἡγέρθη ἀπὸ τῶν νεκρῶν, καὶ ἔσται ἡ δοξαίη
 πλάνη χειρῶν τῆς πρώτης. ⁶⁵ εἶφη αὐτοῖς ὁ Πειλάτος· ἔχετε
 κουστοδιάς· ὑπάγετε ἀσφαλίσασθε ὡς οἴδατε. ⁶⁶ οἱ δὲ πορευ-
 θέντες ἠσφαλίσαντο τὸν τάφον, σφραγίσαντες τὸν λίθον μετὰ
 τῆς κουστοδιάς.

XXVIII

Resurrectio. Custodes sepulcri mercede corrupti. Ultima ad discipulos
 mandata.

¹ Οὐρὲ δὲ σαββάτων, τῇ ἐπιφωσκούσῃ εἰς μίαν σαββάτων,
 ἦλθεν Μαριὰμ ἡ Μαγδαληνὴ καὶ ἡ ἄλλη Μαρία θεωρήσαι τὸν
 τάφον. ² καὶ ἰδὼν σεισμὸς ἐγένετο μέγας· ἄγγελος γὰρ κυρίου
 καταβὰς ἐξ οὐρανοῦ καὶ προσελθὼν ἀπεκύλισεν τὸν λίθον καὶ
 ἐκάθητο ἐπάνω αὐτοῦ. ³ ἦν δὲ ἡ εἰδέα αὐτοῦ ὡς ἀστραπή, καὶ
 τὸ ἔνδυμα αὐτοῦ λευκὸν ὡς χιῶν. ⁴ ἀπὸ δὲ τοῦ φόβου αὐτοῦ
 ἐσεισθήσαν οἱ τηροῦντες καὶ ἐγενήθησαν ὡς νεκροί. ⁵ ἀποκριθεὶς
 δὲ ὁ ἄγγελος εἶπεν ταῖς γυναῖξιν· μὴ φοβησθε ὑμῖς· οἶδα γὰρ
 ὅτι Ἰησοῦν τὸν ἐσταυρωμένον ζητεῖτε. ⁶ οὐκ ἔστιν ὧδε· ἡγέρθη
 γὰρ, καθὼς εἶπεν· δεῦτε ἴδετε τὸν τόπον ὅπου ἔκειτο. ⁷ καὶ
 ταχὺ πορευθεῖσαι εἰπατε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ὅτι ἡγέρθη ἀπὸ
 τῶν νεκρῶν, καὶ ἰδὼν προάγει ὑμᾶς εἰς τὴν Γαλιλαίαν, ἐκεῖ
 αὐτὸν ὄψεσθε. ἰδὼν εἶπον ὑμῖν. ⁸ καὶ ἀπελθοῦσαι ταχὺ ἀπὸ
 τοῦ μνημείου μετὰ φόβου καὶ χαρᾶς μεγάλης ἕδραμον ἀπαγγεῖλαι

57. h ἐμαθητεύσεν 58. ἀποδοθῆναι: T add [το σωμα]
 59. σινδόνι: T[H] pm εν 61. μαριαμ: T μαρια 64. μαθηται: T h add
 αυτου 65. εφη: h add δε XXVIII, 1. t [δε] σαββ. (,forsan legendum
 μετα της κουστοδιας ουνε σαββατων. Τη επιφωσκ.) | μαριαμ: TH⁸
 μαρια 6. κειτο: [T]-h | add ο κυριος 7. ειπον: h†

64. 28, 13. XXVIII, 1-10. Mc 16, 1-8. Lc 24, 1-9. 1. Io 20, 1.
 3. (17, 2.) 6. 12, 40.

τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ. ⁹ καὶ ἰδοὺ Ἰησοῦς ἐπήτησεν αὐταῖς λέγων· χαίρετε. αἱ δὲ προσελθοῦσαι ἐκράτησαν αὐτοῦ τοὺς πόδας καὶ προσεκύνησαν αὐτῷ. ¹⁰ τότε λέγει αὐταῖς ὁ Ἰησοῦς· μὴ φοβείσθε· ὑπάγετε ἀπαγγεῖλατε τοῖς ἀδελφοῖς μου ἵνα ἀπέλθωσιν εἰς τὴν Γαλιλαίαν, καὶ ἐκεῖ με ὄψονται.

¹¹ Πορευομένων δὲ αὐτῶν, ἰδοὺ τινὲς τῆς κοστωαδίας ἐλθόντες εἰς τὴν πόλιν ἀνήγγειλαν τοῖς ἀρχιερεῦσιν ἅπαντα τὰ γενόμενα. ¹² καὶ συναχθέντες μετὰ τῶν πρεσβυτέρων συμβουλίῳν τε λαβόντες ἀργύρια ἱκανὰ ἔδωκαν τοῖς στρατιώταις, ¹³ λέγοντες· εἰπάτε ὅτι οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ νυκτὸς ἐλθόντες ἐκλεψαν αὐτὸν ἡμῶν κοιμημένων. ¹⁴ καὶ εἰάν ἀκουσθῆ τοῦτο ἐπὶ τοῦ ἡγεμόνος, ἡμεῖς πείσομεν καὶ ὑμᾶς ἀμερίμους ποιήσομεν. ¹⁵ οἱ δὲ λαβόντες ἀργύρια ἐποίησαν ὡς ἐδιδάχθησαν· καὶ ἐφημίσθη ὁ λόγος οὗτος παρὰ Ἰουδαίους μέχρι τῆς σήμερον.

¹⁶ Οἱ δὲ ἑνδεκα μαθηταὶ ἐπορεύθησαν εἰς τὴν Γαλιλαίαν, εἰς τὸ ὄρος ὃ ἐτάξατο αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, ¹⁷ καὶ ἰδόντες αὐτὸν προσεκύνησαν, οἱ δὲ ἐδίωκασαν. ¹⁸ καὶ προσελθὼν ὁ Ἰησοῦς ἐλάλησεν αὐτοῖς λέγων· ἐδόθη μοι πᾶσα ἐξουσία ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς. ¹⁹ πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος, ²⁰ διδάσκοντες αὐτοὺς τηρεῖν πάντα ὅσα ἐνετείλαμην ὑμῖν. καὶ ἰδοὺ ἐγὼ μεθ' ὑμῶν εἰμι πάσας τὰς ἡμέρας ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος.

ΚΑΤΑ ΜΑΡΚΟΝ

I

Iohannes baptista. Iesus baptizatur, temptatur, quattuor vocat piscatores, docet Capharnaumi sanatque daemonicum, socrum Petri, leprosum.

¹ Ἀρχὴ τοῦ εὐαγγελίου Ἰησοῦ Χριστοῦ, ² καθὼς γέγραπται ἐν τῷ Ἡσαΐα τῷ προφήτῃ· ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω τὸν ἄγγελόν μου πρὸ προσώπου σου, ὃς κατασκευάσει τὴν ὁδόν σου· ³ φωνὴ

9. ἰησοῦς: T pm o 10. TH κακει 11. TH ἀπηγγειλ. 14. ἐπι: T h υπο | πεισομεν: T add [αυτον] 15. ἀργυρια: Tl T h pm τα | TH² διαφημισθη | σημερον: T[H] add ημερας 18. γης: T[H] pm της 19. πορευθεντες: [T]H add ονν | T² h βαπτισαντες 20. T subscr. κατα μαρθαιον

Inscr. T εὐαγγελιον κατα μαρκον

1, 1. χριστου: Th add υιου θεου 2. τω pr: T [τω] | TH om εγω

9. [Mc 16, 9.] 10. Io 20, 17. 13. 27, 64. 16. 26, 32. 18. 11, 27. 19. [Mc 16, 15.] 20. (18, 20.)

1, 2. Mal 3, 1. Mt 11, 10. Lc 7, 27.

βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ· ἐτοιμάσατε τὴν ὁδὸν κυρίου, εὐθείας ποιεῖτε τὰς τρίβους αὐτοῦ. ⁴ ἐγένετο Ἰωάννης ὁ βαπτίζων ἐν τῇ ἐρήμῳ καὶ κηρύσσειν βάπτισμα μετανοίας εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν. ⁵ καὶ ἐξπορεύετο πρὸς αὐτὸν πᾶσα ἡ Ἰουδαία γῆρα καὶ οἱ Ἱεροσολυμίται πάντες, καὶ ἐβαπτίζοντο ὑπ' αὐτοῦ ἐν τῷ Ἰορδάνῃ ποταμῷ ἐξομολογούμενοι τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν. ⁶ καὶ ἦν ὁ Ἰωάννης ἐνδεδυμένος τρίχας καμήλου καὶ ζῶσσην δερματίνην περὶ τῆν ὀσφὺν αὐτοῦ, καὶ ἔσθων ἀκρίδας καὶ μέλι ἄγριον. ⁷ καὶ ἐκήρυσσεν λέγων· Ἔρχεται ὁ ἰσχυρότερός μου ὀπίσω μου, σὺ δὲ οὐκ εἶμι ἱκανὸς κῆρας λῦσαι τὸν ἱμᾶντα τῶν ὑποδημάτων αὐτοῦ. ⁸ ἐγὼ ἐβάπτισα ὑμᾶς ὕδατι, αὐτὸς δὲ βαπτίσει ὑμᾶς ἐν πνεύματι ἁγίῳ. ⁹ Καὶ ἐγένετο ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις ἦλθεν Ἰησοῦς ἀπὸ Ναζαρετ τῆς Γαλιλαίας καὶ ἐβαπτίσθη εἰς τὸν Ἰορδάνην ὑπὸ Ἰωάννου. ¹⁰ καὶ εὐθὺς ἀναβαίνων ἐκ τοῦ ὕδατος εἶδεν σχιζόμενους τοὺς οὐρανοὺς καὶ τὸ πνεῦμα ὡς περιστερὰν καταβαῖνον εἰς αὐτόν. ¹¹ καὶ φωνὴ ἐκ τῶν οὐρανῶν· σὺ εἶ ὁ υἱὸς μου ὁ ἀγαπητός, ἐν σοὶ εὐδόκησα.

¹² Καὶ εὐθὺς τὸ πνεῦμα αὐτὸν ἐκβάλλει εἰς τὴν ἔρημον. ¹³ καὶ ἦν ἐν τῇ ἐρήμῳ τεσσαράκοντα ἡμέρας πειραζόμενος ὑπὸ τοῦ σατανᾶ, καὶ ἦν μετὰ τῶν θηρίων, καὶ οἱ ἄγγελοι διακόνουσι αὐτῷ.

¹⁴ Μετὰ δὲ τὸ παραδοθῆναι τὸν Ἰωάννην ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν Γαλιλαίαν, κηρύσσειν τὸ εὐαγγέλιον τοῦ θεοῦ, ¹⁵ ὅτι πεπληρωται ὁ καιρὸς καὶ ἤγγικεν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ· μετανοεῖτε καὶ πιστεῦτε ἐν τῷ εὐαγγελίῳ.

¹⁶ Καὶ παράγων παρὰ τὴν θάλασσαν τῆς Γαλιλαίας εἶδεν Σίμωνα καὶ Ἀνδρέαν τὸν ἀδελφὸν Σίμωνος ἀμφιβάλλοντας ἐν τῇ θαλάσῃ· ἦσαν γὰρ ἀλιεῖς. ¹⁷ καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· δεῦτε ὀπίσω μου, καὶ ποιήσω ὑμᾶς γενέσθαι ἀλιεῖς ἀνθρώπων. ¹⁸ καὶ εὐθὺς ἀφέντες τὰ δίκτυα ἠκολούθησαν αὐτῷ. ¹⁹ καὶ προβάς ὀλίγον εἶδεν Ἰάκωβον τὸν τοῦ Ζεβεδαίου καὶ Ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ αὐτοὺς ἐν τῷ πλοίῳ καταρτίζοντας τὰ δίκτυα. ²⁰ καὶ εὐθὺς ἐκάλεσεν αὐτούς· καὶ ἀφέντες τὸν πατέρα αὐτῶν Ζεβεδαῖον ἐν τῷ πλοίῳ μετὰ τῶν μισθωτῶν ἀπῆλθον ὀπίσω αὐτοῦ.

3. T βοωντος· εν τη ερημω ετοιμασο. 4. [T] t H om και 5. T ιεροσολυμιται | υπ αυτου: t post ποταμω 6. και ην: t ην δε 7. μου sc: H [μου] 8. υδατι: T^s pm [εν] | εν πνευμ.: [T]H om εν 9. h om και pr | T^s ναζαρεθ 11. φωνη: T[H] add εγενετο 14. T^sH Και μετα το 15. οτι: pm T και λεγων t [και] λεγ. H [και λεγ.] 16. 17. T αλιεις 18. T ευθως

3. Is 40,3. Mt 3,3. Lc 3,4. Io 1,23. 4-8. Mt 3,1ss. Lc 3,2ss. Io 1,6ss. 9-11. Mt 3,13-17. Lc 3,21s. Io 1,29ss. 12s. Mt 4,1ss. Lc 4,1ss. 14s. Mt 4,12. 17. Lc 4,14s. 15. Gal 4,4. 16-20. Mt 4,18-22.

²¹ Καὶ εἰσπορεύονται εἰς Καφαρναούμ· καὶ εὐθύς τοῖς σάββασις ἐδίδασκεν εἰς τὴν συναγωγὴν. ²² καὶ ἐξεπλήσσοντο ἐπὶ τῇ διδαχῇ αὐτοῦ· ἦν γὰρ διδάσκων αὐτοὺς ὡς ἐξουσίαν ἔχων, καὶ οὐχ ὡς οἱ γραμματεῖς.

²³ Καὶ εὐθύς ἦν ἐν τῇ συναγωγῇ αὐτῶν ἄνθρωπος ἐν πνεύματι ἀκαθάρτῳ, καὶ ἀνέκραξεν ²⁴ λέγων· τί ἡμῖν καὶ σοί, Ἰησοῦ Ναζαρηθί; ἤλθες ἀπολέσαι ἡμᾶς· οἶδαμέν σε τίς εἶ, ὁ ἅγιος τοῦ Θεοῦ. ²⁵ καὶ ἐπετίμησεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· φημώθητι καὶ ἐξέλθε ἐξ αὐτοῦ. ²⁶ καὶ σπαράξας αὐτὸν τὸ πνεῦμα τὸ ἀκάθαρτον καὶ φωνήσας φωνῇ μεγάλῃ ἐξῆλθεν ἐξ αὐτοῦ. ²⁷ καὶ ἐθαμβήθησαν ἀπιστες, ὥστε συζητεῖν αὐτοὺς λέγοντας· τί ἐστίν τοῦτο; διδαχὴ καινὴ κατ' ἐξουσίαν· καὶ τοῖς πνεύμασι τοῖς ἀκαθάρτοις ἐπιτάσσει, καὶ ὑπακούουσιν αὐτῷ. ²⁸ καὶ ἐξῆλθεν ἡ ἀκοὴ αὐτοῦ εὐθύς πανταχοῦ εἰς ὅλην τὴν περίχωρον τῆς Γαλιλαίας.

²⁹ Καὶ εὐθύς ἐκ τῆς συναγωγῆς ἐξελθόντες ἦλθον εἰς τὴν οἰκίαν Σίμωνος καὶ Ἀνδρέου μετὰ Ἰακώβου καὶ Ἰωάννου. ³⁰ ἡ δὲ πενθερὰ Σίμωνος κατέκειτο πυρέσσουσα, καὶ εὐθύς λέγουσιν αὐτῷ περὶ αὐτῆς. ³¹ καὶ προσελθὼν ἤγειρεν αὐτὴν κρατήσας τῆς χειρὸς· καὶ ἀφῆκεν αὐτὴν ὁ πυρετός, καὶ διηκόνει αὐτοῖς. ³² Ὀφίας δὲ γενομένης, ὅτε ἔδου ὁ ἥλιος, ἔφερον πρὸς αὐτὸν πάντας τοὺς κακῶς ἔχοντας καὶ τοὺς δαιμονιζομένους· ³³ καὶ ἦν ὅλη ἡ πόλις ἐπισυνηγμένη πρὸς τὴν θύραν. ³⁴ καὶ ἐθεράπευσεν πολλοὺς κακῶς ἔχοντας ποικιλίας νόσους, καὶ δαιμόνια πολλὰ ἐξέβαλεν, καὶ οὐκ ἤφιεν λαλεῖν τὰ δαιμόνια, ὅτι ᾔδεισαν αὐτόν.

³⁵ Καὶ πρῶτ' ἐννεγα λίαν ἀναστάς ἐξῆλθεν καὶ ἀπῆλθεν εἰς ἔρημον τόπον, κακεῖ προσήγγετο. ³⁶ καὶ κατεδίωξεν αὐτὸν Σίμων καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ, ³⁷ καὶ εὗρον αὐτόν, καὶ λέγουσιν αὐτῷ ὅτι πάντας ζητοῦσίν σε. ³⁸ καὶ λέγει αὐτοῖς· ἀγωμεν ἀλλαχοῦ εἰς τὰς ἐχομένας κωμοπόλεις, ἵνα κακεῖ κηρύξω· εἰς τοῦτο γὰρ ἐξῆλθον. ³⁹ καὶ ἦλθεν κηρύσσειν εἰς τὰς συναγωγὰς αὐτῶν εἰς ὅλην τὴν Γαλιλαίαν καὶ τὰ δαιμόνια ἐκβάλλων.

⁴⁰ Καὶ ἔρχεται πρὸς αὐτὸν λεπρός, παρακαλῶν αὐτόν καὶ γονυπετῶν λέγων αὐτῷ ὅτι ἐὰν θέλης δύνασαί με καθαρίσαι. ⁴¹ καὶ

21. T ευθως | εδιδασκεν: TH⁸ post συναγωγ. | εἰς τὴν συναγ.: [Γ]H⁸ pm εισελθων 23. ευθως: T⁸ om 24. TH απολ ημας; | T⁸H⁸ οἶδα 25. ο εφο.: T [H] add λεγων 27. αυτους: Th προς αυτους | TH καινη, (H καινη) κατ εξουσιαν και | T αυτω; 28. T [ευθως] | T [πανταχου] 29. T⁸h εξελθων ηλθεν | H ηλθαν 31. χειρος: T add [αυτης] 32. TH εδυσεν 34. αυτον: H add [χριστον ειναι] 35. H [και απηλθεν] 36. T κατεδιωξαν | T [ο] σιμων 37. t και ευροντες αυτον λεγουσιν 38. t [αλλαχοῦ] | H και εκει 39. ηλθεν: t ην 40. T [και γονυπετ. αυτων] | om H [και γονυπετ.] | λεγων: T pm και

21s. Lc 4,31s. Mt 7,28s. 23-28. Lc 4,32-37. 28. Mt 4,24-29-34. Mt 8,14-16. Lc 4,38-41. 35-39. Lc 4,42-44. 40-45. Mt 8,1-4 Lc 5,12-15.

σπλαγχνισθεις εκτεινας την χειρα αυτου ηψατο και λεγει·
 θελω, καθαρισθητι. ⁴³ και ενθους απηλθεν απ' αυτου η λεπρα,
 και εκαθαρισθη. ⁴³ και εμβρομισαμενος αυτω ενθους εξεβαλεν
 αυτον, ⁴⁴ και λεγει αυτω· ορα μηδενι μηδεν ειπης, αλλα υπαγα
 σεαυτον δειξον τω ιερει και προσενεγκε περι του καθαρισμου σου
 α προσεταξεν Μωυσης εις μαρτυριον αυτοις. ⁴⁵ ο δε εξελθων
 ηρξατο κηρυσσειν πολλα και διαφημιζει τον λογον, ωστε μηκει
 αυτον δυνασθαι εις πολιν φανερωσ εισελθειν, αλλ' εξω επ' ερη-
 μοις τοποις ην, και ηρχοντο προς αυτον παντοθεν.

II

Paralytico peccata condonantur. Levi; convivium Iesu cum portitoribus.
 Iesu discipuli non ieiunant, spicas sabbato evellunt.

¹ Και εισελθων παλιν εις Καφαρναουμ δι' ημερων, ηκουσθη
 οτι εν οικω εστιν. ² και συνηχθησαν πολλοι, ωστε μηκει χωρειν
 μηδε τα προς την θυραν, και ελαλει αυτοις τον λογον. ³ και
 ερχονται φεροντες προς αυτον παραλυτικον αιρομενον υπο τω-
 σαρων. ⁴ και μη δυναμενοι προσενεγκαι αυτω δια τον οχλον,
 απεστειλασαν την στεγην οπου ην, και εξορυξαντες χαλωσι τον
 κραβαττον οπου ο παραλυτικος κατεκειτο. ⁵ και ιδων ο Ιησους
 την πιστιν αυτων λεγει τω παραλυτικω· τεκνον, αφιενται σου αι
 αμαρτια. ⁶ ησαν δε τινες των γραμματεων εκει καθημενοι και
 διαλογιζομενοι εν ταϊς καρδιαϊς αυτων· ⁷ τι ουτως ουτως λαλει;
 βλασφημι· τις δυναται αφιεναι αμαρτιας ει μη εις ο θεος; ⁸ και
 ενθους επιγινους ο Ιησους τω πνευματι αυτου οτι ουτως διαλογί-
 ζονται εν εαυτοις, λεγει αυτοις· τι ταυτα διαλογιζεσθε εν ταϊς
 καρδιαϊς υμων; ⁹ τι εστιν ευκοπωτερον, ειπειν τω παραλυτικω·
 αφιενται σου αι αμαρτια, η ειπειν· εγειρε και αρον τον κραβατ-
 τον σου και υπαγε; ¹⁰ ινα δε ειδητε οτι εξουσιαν εχει ο υιος του
 ανθρωπου επι της γης αφιεναι αμαρτιας, λεγει τω παραλυτικω·
¹¹ σοι λεγω, εγειρε αρον τον κραβαττον σου και υπαγε εις τον
 οικον σου. ¹² και ηγεθη, και ενθους αρας τον κραβαττον εξηλθεν
 εμπροσθεν παντων, ωστε εξιστασθαι παντας και δοξασειν τον
 θεον λεγοντας οτι ουτως ουδεποτε ειδαμεν.

41. t ο δε ιησους σπλαγχν. | σπλαγχνισθεις: h -| οργισθεις | T τ.
 χειρα, αυτου ηψ. | λεγει: TH add αυτω 42. T εκαθαρισθη 44. T
 μηδενι [μηδεν] 45. TH³ φανερ. εις πολ. εισελθ. | TH αλλα | H [ην]
 II, 1. h εις οικον 2. και pr: T add [ευθειας] 3. T³ pr. αυτ. φεροντ.
 παραλυτ. 4. προσενεγκαι: T³ προσεγγισαι 5. T³ ιδων δε 7. τι: th οτε
 8. t H [ουτως] | διαλογιζονται: t pm [αυτοι] | H λω. [αυτοις] 9. σου
 pr: t σοι | TH εγειρον | TH [και] αρον | υπαγε: TH περιπαται 10. t H³
 αφιεν. αμαρτ. επι τ. γης 12. εμπροσθεν: T³ εναντιον | H [λεγοντας] |
 t ουδεπ. ουτ.

44. Lev 14,2. II, 1-12. Mt 9, 1-8. Lc 5, 17-26.

¹³ Καὶ ἐξῆλθεν πάλιν εἰς τὴν θάλασσαν· καὶ πᾶς ὁ ὄχλος ἤρχετο πρὸς αὐτόν, καὶ ἐδίδασκεν αὐτούς. ¹⁴ καὶ παράγων εἶδεν Λαβεῖν τὸν τοῦ Ἀλφαιῶν καθήμενον ἐπὶ τὸ τελώνιον, καὶ λέγει αὐτῷ· ἀκολούθει μοι. καὶ ἀναστὰς ἠκολούθησεν αὐτῷ. ¹⁵ καὶ γίνεται κατακεισθαι αὐτὸν ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ, καὶ πολλοὶ τελῶναι καὶ ἁμαρτωλοὶ συναγείκνυτο πρὸς Ἰησοῦ καὶ τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ· ἦσαν γὰρ πολλοί, καὶ ἠκολούθουν αὐτῷ ¹⁶ καὶ γραμματεῖς τῶν Φαρισαίων. καὶ ἰδόντες ὅτι ἦσθιεν μετὰ τῶν τελωνῶν καὶ ἁμαρτωλῶν, ἔλεγον τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ· ὅτι μετὰ τῶν τελωνῶν καὶ ἁμαρτωλῶν ἐσθίει καὶ πίνει; ¹⁷ καὶ ἀκούσας ὁ Ἰησοῦς λέγει αὐτοῖς· οὐ χρειὰν ἔχουσιν οἱ ἰσχύοντες ἰατροῦ ἀλλ' οἱ κακῶς ἔχοντες· οὐκ ἦλθον καλεῖσαι δικαίους ἀλλὰ ἁμαρτωλοὺς.

¹⁸ Καὶ ἦσαν οἱ μαθηταὶ Ἰωάννου καὶ οἱ Φαρισαῖοι ἠησιτεύοντες. καὶ ἔρχονται καὶ λέγουσιν αὐτῷ· διατί οἱ μαθηταὶ Ἰωάννου καὶ οἱ μαθηταὶ τῶν Φαρισαίων ἠησιτεύουσιν, οἱ δὲ σοὶ μαθηταὶ οὐ ἠησιτεύουσιν; ¹⁹ καὶ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς· μὴ δύνασται οἱ υἱοὶ τοῦ νυμφῶνος ἐν ᾧ ὁ νυμφίος μετ' αὐτῶν ἐστὶν ἠησιτεῦν; ὅσον χρόνον ἔχουσιν τὸν νυμφίον μετ' αὐτῶν, οὐ δύνασται ἠησιτεῦν. ²⁰ ἐλεύσονται δὲ ἡμέραι ὅταν ἀπαρθῇ ἀπ' αὐτῶν ὁ νυμφίος, καὶ τότε ἠησιτεύουσιν ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ. ²¹ Οὐδεὶς ἐπίβλημα ῥάκους ἀγνάφον ἐπιράπτει ἐπὶ ἱμῆτιον παλαιόν· εἰ δὲ μὴ, αἶρει τὸ πλήρωμα ἀπ' αὐτοῦ τὸ καινὸν τοῦ παλαιῶν, καὶ χεῖρον σχίσμα γίνεται. ²² καὶ οὐδεὶς βάλλει οἶνον νέον εἰς ἀσκὸν παλαιῶν· εἰ δὲ μὴ, ῥήξει ὁ οἶνος τοὺς ἀσκούς, καὶ ὁ οἶνος ἀπόλλυται καὶ οἱ ἀσκοί.

²³ Καὶ ἐγένετο αὐτὸν ἐν τοῖς σάββασιν παραπορευέσθαι διὰ τῶν σοφορίων, καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἤρξαντο ὁδοὺ ποιεῖν τιλλοῦντες τοὺς στάχνας. ²⁴ καὶ οἱ Φαρισαῖοι ἔλεγον αὐτῷ· ἴδε τί ποιοῦσιν τοῖς σάββασιν ὃ οὐκ ἔξεστι; ²⁵ καὶ λέγει αὐτοῖς· οὐδέποτε ἀνέγνωτε τί ἐποίησεν Δαυεὶδ, ὅτε χρειὰν ἔσχεν καὶ ἐπειύασεν αὐτὸς καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ; ²⁶ πῶς εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον τοῦ θεοῦ ἐπὶ Ἀβιάθαρ ἀρχιερέως καὶ τοὺς ἄρτους τῆς προθέσεως ἔφαγεν,

13. εις: TH παρα 14. T λειν h-|ιακωβον | 15. t κ. εγενετο | κατακεισθαι: T pm [εν τω] | t ηκολουθησαν | H αυτω. 16. TH και οι γραμμ. | t οι γραμμ. και οι φαρισαιοι ιδοντ. H και οι γραμμ. των φαρισαιων ιδοντ. | ησθιεν: H εσθιει | T bis αμαρτωλ. κ. τελων. H pr loco | [t] H⁸ om και πινει 17. αυτοις: H add [οτι] 18. t οι [μαθηται] τ. φαρισ. | H οι δε σοι [μαθηται] 21. t ρακκουσ | απ αυτου: T [αυτου] 22. απολλ. κ. οι ασκοι: t [ερχεται] και οι ασκοι απολουνται | ασκοι: [TH] add αλλα οινον νεον εις ασκουσ καινουσ (T add βλητων) 23. παραπορευεσθαι: TH⁸ διαπορευεσθαι | th οδοποιω 26. TH [πρωε] | t [τον] αρχιερωσ

13-17. Mt 9,9-13. Lc 5,27-32. 18-22. Mt 9,14-17. Lc 5,33-38. 23-28. Mt 12,1-8. Lc 6,1-5. 25a. 1 Sam 21,6. 26. Lev 24,9.

οὓς οὐκ ἔξεστιν φαγεῖν εἰ μὴ τοὺς ἱερεῖς, καὶ ἔδωκεν καὶ τοῖς
σὺν αὐτῷ ὄσιν; ²⁷ καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς· τὸ σάββατον διὰ τὸν ἄν-
θρωπον ἐγένετο, καὶ οὐχ ὁ ἄνθρωπος διὰ τὸ σάββατον· ²⁸ ὥστε
κύριός ἐστιν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ σαββάτου.

III

Arida manus sabbato sanatur. Undique multitudo confluit.
Duodecim apostoli. Adversariorum criminatio in spiritum sanctum
peccans. Mater et fratres.

¹ Καὶ εἰσῆλθεν πάλιν εἰς συναγωγὴν, καὶ ἦν ἐκεῖ ἄνθρωπος
ἐξηραμμένην ἔχων τὴν χεῖρα· ² καὶ παρετήρουν αὐτὸν εἰ ἐν τοῖς
σάββασιν θεραπεύει αὐτόν, ἵνα κατηγορήσωσιν αὐτοῦ. ³ καὶ
λέγει τῷ ἀνθρώπῳ τῷ τὴν ξηρὰν χεῖρα ἔχοντι· ἔχεις εἰς τὸ
μεσον. ⁴ καὶ λέγει αὐτοῖς· ἔξεστιν τοῖς σάββασιν ἀγαθὸν ποιῆσαι
ἢ κακοποιῆσαι, ψυχὴν σῶσαι ἢ ἀποκτεῖναι; οἱ δὲ ἐσιώπων. ⁵ καὶ
περιβλεψάμενος αὐτούς μετ' ὀργῆς, συνελπούμενος ἐπὶ τῇ πωρώσει
τῆς καρδίας αὐτῶν, λέγει τῷ ἀνθρώπῳ· ἔκτεινον τὴν χεῖρα. καὶ
ἔξέτεινε, καὶ ἀπεκατεστάθη ἡ χεὶρ αὐτοῦ. ⁶ καὶ ἐξεληθόντες οἱ
Φαρισαῖοι εὐθὺς μετὰ τῶν Ἡρωδιανῶν συμβούλιον ἐποίησαν κατ'
αὐτοῦ, ὅπως αὐτὸν ἀπολέσωσιν.

⁷ Καὶ ὁ Ἰησοῦς μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ἀνεχώρησεν εἰς
τὴν θάλασσαν, καὶ πολλὸν πλῆθος ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας καὶ ἀπὸ
τῆς Ἰουδαίας ἠκολούθησαν, ⁸ καὶ ἀπὸ Ἱεροσολύμων καὶ ἀπὸ τῆς
Ἰδουμαίας καὶ πέρας τοῦ Ἰορδάνου καὶ περὶ Τύρον καὶ Σιδῶνα,
πλῆθος πολὺ, ἀκούοντες ὅσα ἐποίει, ἦλθον πρὸς αὐτόν. ⁹ καὶ
εἶπεν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ἵνα πλοιάριον προσκαρτερῇ αὐτῷ διὰ
τὸν ὄχλον, ἵνα μὴ θλίβωσιν αὐτόν. ¹⁰ πολλοὺς γὰρ ἐθεράπευσεν,
ὥστε ἐπιπίπτειν αὐτῷ, ἵνα αὐτοῦ ἄψωνται, ὅσοι εἶχον μάλιστα.
¹¹ καὶ τὰ πνεύματα τὰ ἀκάθαρτα, ὅταν αὐτὸν εἶδουσαν, προσ-
έπιπτον αὐτῷ καὶ ἔκραζον λέγοντες ὅτι σὺ εἶ ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ.
¹² καὶ πολλὰ ἐπετίμα αὐτοῖς ἵνα μὴ αὐτὸν φανερὸν ποιῶσιν.

¹³ Καὶ ἀναβαίνει εἰς τὸ ὄρος, καὶ προσκαλεῖται οὓς ἤθελεν
αὐτός, καὶ ἀπῆλθον πρὸς αὐτόν. ¹⁴ καὶ ἐποίησεν δώδεκα ἵνα
ὦσιν μετ' αὐτοῦ, καὶ ἵνα ἀποστέλλῃ αὐτούς κηρῦσσειν ¹⁵ καὶ ἔχειν

26. T^s τοις ἱεροσιν III, 1. T εἰς [τὴν] συναγωγῶν. | T [τὴν] 2. t
παρετήρουντο | εν τοις: TH om εν | TH θεραπευσει | T κατηγορησουσ.
3. TH τ. χειρ. εχον. ξηρ. 4. TH αγαθοποιησαι 5. T συλλυπουμ. | τ.
χειρα: [T]H^s add σου 6. εποιησαν: TH^s εδιδουν t εποιουν 7. εις:
T^sH προς | TH ηκολουθησεν idque TH post γαλιλαιας h post ιουδαιας
8. t ακουσαντας | T^sH^s ποιει | H ηλθαν II. TH^s λεγοντα 12. H
ποιησωσιν 14. δωδεκα: H add ους και αποστολους ωνημασεν

III, 1-6. Mt 12, 9-14. Lc 6, 6-11. 11. Lc 4, 41. 12. Mt 12, 16.
13-19. Lc 6, 12-16. Mt 10, 1-4.

ἐξουσίαν ἐκβάλλειν τὰ δαιμόνια. ¹⁶ καὶ ἐποίησεν τοὺς δώδεκα, καὶ ἐπέθηκεν ὄνομα τῷ Σίμωνι Πέτρον· ¹⁷ καὶ Ἰάκωβον τὸν τοῦ Ζεβεδαίου καὶ Ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν τοῦ Ἰακώβου, καὶ ἐπέθηκεν αὐτοῖς ὀνόματα Βοανηργές, ὃ ἔστιν υἱὸς βροντῆς· ¹⁸ καὶ Ἀνδρέαν καὶ Φίλιππον καὶ Βαρθολομαῖον καὶ Μαθθαῖον καὶ Θωμᾶν καὶ Ἰάκωβον τὸν τοῦ Ἀλφαίου καὶ Θαδδαῖον καὶ Σίμωνα τὸν Καναναῖον ¹⁹ καὶ Ἰούδαν Ἰσκαριώτ, ὃς καὶ παρέδωκεν αὐτόν.

²⁰ Καὶ ἔρχεται εἰς οἶκον· καὶ συνέρχεται πάλιν ὄχλος, ὥστε μὴ δύνασθαι αὐτοὺς μήτε ἄρτον φαγεῖν. ²¹ καὶ ἀκούσαντες οἱ παρ' αὐτοῦ ἐξῆλθον κρατῆσαι αὐτόν· ἔλεγον γὰρ οὗτοι ἐξέστη. ²² καὶ οἱ γραμματεῖς οἱ ἀπὸ Ἱερουσολύμων καταβάντες ἔλεγον ὅτι Βεελζεβούλ ἔχει, καὶ ὅτι ἐν τῷ ἄρχοντι τῶν δαιμονίων ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια. ²³ καὶ προσκαλεσάμενος αὐτοὺς ἐν παραβολαῖς ἔλεγον αὐτοῖς· πῶς δύναται σατανᾶς σατανᾶν ἐκβάλλειν; ²⁴ καὶ ἐὰν βασιλεία ἐφ' ἑαυτὴν μερισθῇ, οὐ δύναται σταθῆναι ἢ βασιλεία ἐκείνη. ²⁵ καὶ ἐὰν οἰκία ἐφ' ἑαυτὴν μερισθῇ, οὐ δυνησεται ἢ οἰκία ἐκείνη σταθῆναι. ²⁶ καὶ εἰ ὁ σατανᾶς ἀνίστη ἐφ' ἑαυτόν, ἔμερισθη, καὶ οὐ δύναται στήναι ἀλλὰ τέλος ἔχει. ²⁷ ἀλλ' οὐ δύναται οὐδὲις εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἰσχυροῦ εἰσελθὼν τὰ σκευὴ αὐτοῦ διαρπάσαι, ἐὰν μὴ πρῶτον τὸν ἰσχυρὸν πάρῃ, καὶ τότε τὴν οἰκίαν αὐτοῦ διαρπάσει. ²⁸ ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι ἕκαστος ἀφστήσεται τοῖς υἱοῖς τῶν ἀνθρώπων τὰ ἁμαρτήματα καὶ αἱ βλασφημίαι, ὅσα ἂν βλασφημήσωσιν· ²⁹ ὃς δ' ἂν βλασφημήσῃ εἰς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, οὐκ ἔχει ἄφεσιν εἰς τὸν αἰῶνα, ἀλλὰ ἔνοχος ἵσται αἰῶσιον ἁμαρτήματος. ³⁰ ὅτι ἔλεγον· πνεῦμα ἀκάθαρτον ἔχει.

³¹ Καὶ ἔρχεται ἡ μήτηρ αὐτοῦ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, καὶ ἔξω στήκοιτες ἀπέστειλαν πρὸς αὐτόν καλοῦντες αὐτόν. ³² καὶ ἐκάθητο περὶ αὐτὸν ὄχλος, καὶ λέγουσιν αὐτῷ· ἰδοὺ ἡ μήτηρ σου καὶ οἱ ἀδελφοὶ σου καὶ αἱ ἀδελφαί σου ἔξω ζητοῦσίν σε. ³³ καὶ ἀποκριθεὶς αὐτοῖς λέγει· τίς ἐστὶν ἡ μήτηρ μου καὶ οἱ ἀδελφοί μου; ³⁴ καὶ περιβλεψάμενος τοὺς περὶ αὐτόν κύκλῳ καθημένους λέγει· ἴδε ἡ μήτηρ μου καὶ οἱ ἀδελφοί μου. ³⁵ ὃς ἂν ποιήσῃ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, οὗτος ἀδελφός μου καὶ ἀδελφὴ καὶ μήτηρ ἐστίν.

15. ἐξουσίαν: t add [θεραπευειν τας νοσους και] 16. T om κ. αποψη. τ. δωδεκα | H (και επεθ. ονομα τω σιμωνι) | t τω σιμω. ονομα 17. H (και επεθ.— υιοι βροντης) | H⁸ ονομα 18. Θαδδαιον: h -|λαββαιον| 20. T ερχονται | οχλος: T[H] pm o | TH μηδε 22. H βεεζεβουλ 25. TH στηναι 26. μερισθη, και ου: T και μεμερισται, ου tH και μερισθη, ου 27. T αλλ (t [αλλ]) ουδεις δυνατ. εις | t τα σκ. τ. ισχυρ. εισελθ. εις τ. οικ. αυτου 28. αν: TH εαν 29. ισται: T⁸ H εστιν | t αμαρτιας 31. TH ερχονται 32. T⁸H⁸ om και αι αδελφαι σου 33. t κ. απεκριθη αυτ. λεγων | [T]H om μου sc 34. t ιδου 35. ος: [T]h add γαρ | h τα θεληματα

17. (Ps 29,3. 68,34.) 20. (6,31.) 22-30. Mt 12,24-32. Lc 11,15ss. 22. 12,24. Mt 9,34. 31-35. Mt 12,46-50. Lc 8,19-21.

IV

Parabola de vario agro. Imagines lucernae, mensurae, seminatoris ac messoris, grani sinapis. Sedatur tempestas.

¹ Καὶ πάλιν ἤρξατο διδάσκειν παρὰ τὴν θάλασσαν. καὶ συνάγεται πρὸς αὐτὸν ὄχλος πλείστος, ὥστε αὐτὸν εἰς πλοῖον ἐμβάντα καθῆσθαι ἐν τῇ θαλάσῃ, καὶ πᾶς ὁ ὄχλος πρὸς τὴν θάλασσαν ἐπὶ τῆς γῆς ἦσαν. ² καὶ ἐδίδασκεν αὐτοὺς ἐν παραβολαῖς πολλά, καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς ἐν τῇ διδαχῇ αὐτοῦ· ³ ἀκούετε. ἰδὸν ἐξῆλθεν ὁ σπεῖρων σπεῖραι. ⁴ καὶ ἐγένετο ἐν τῷ σπείρειν ὁ μὲν ἔπεσεν παρὰ τὴν ὁδόν, καὶ ἦλθεν τὰ πετεινὰ καὶ κατέφαγεν αὐτό. ⁵ καὶ ἄλλο ἔπεσεν ἐπὶ τὸ πετρῶδες, ὅπου οὐκ ἔχεν γῆν πολλήν, καὶ εὐθύς ἐξανέτειλεν διὰ τὸ μὴ ἔχειν βάθος γῆς· ⁶ καὶ ὅτε ἀνέτειλεν ὁ ἥλιος, ἐκαυματίσθη, καὶ διὰ τὸ μὴ ἔχειν ῥίζαν ἐξηράνθη. ⁷ καὶ ἄλλο ἔπεσεν εἰς τὰς ἀκάνθας, καὶ ἀνέβησαν αὐτὰ ἀκαρθοὶ καὶ συνέπιπξαν αὐτό, καὶ καρπὸν οὐκ ἔδωκαν. ⁸ καὶ ἄλλα ἔπεσεν εἰς τὴν γῆν τὴν καλήν, καὶ ἐδίδον καρπὸν ἀραβαίνοντα καὶ αὐξανόμενον, καὶ ἔφερεν εἰς τριάκοντα καὶ εἰς ἐξήκοντα καὶ εἰς ἑκατόν. ⁹ καὶ ἔλεγεν· ὅς ἔχει ὅσα ἀκούειν, ἀκούετω. ¹⁰ Καὶ ὅτε ἐγένετο κατὰ μόνας, ἠρώτων αὐτὸν οἱ περὶ αὐτὸν σὺν τοῖς δώδεκα τὰς παραβολάς. ¹¹ καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς· ὑμῶν τὸ μυστήριον δέδοται τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ· ἐκείνοις δὲ τοῖς ἔξω ἐν παραβολαῖς πάντα γίνεται, ¹² ἵνα βλέποντες βλέπωσιν καὶ μὴ ἴδωσιν, καὶ ἀκούοντες ἀκούωσιν καὶ μὴ συνιώσιν, μήποτε ἐπιστρέψωσιν καὶ ἀφσθῇ αὐτοῖς. ¹³ καὶ λέγει αὐτοῖς· οὐκ οἴδατε τὴν παραβολὴν ταύτην, καὶ πῶς πάσας τὰς παραβολὰς γνώσασθε; ¹⁴ ὁ σπεῖρων τὸν λόγον σπεῖρει. ¹⁵ οὗτοι δὲ εἰσιν οἱ παρὰ τὴν ὁδὸν ὅπου σπειρίζεται ὁ λόγος, καὶ ὅταν ἀκούσωσιν, εὐθύς ἔρχεται ὁ σατανᾶς καὶ αἶρει τὸν λόγον τὸν ἐσπαρμένον ἐν αὐτοῖς. ¹⁶ καὶ οὗτοι ὁμοίως εἰσιν οἱ ἐπὶ τὰ πετρῶδη σπειρόμενοι, οἱ ὅταν ἀκούσωσιν τὸν λόγον εὐθύς μετὰ χαρᾶς λαμβάνουσι αὐτόν, ¹⁷ καὶ οὐκ ἔχουσιν ῥίζαν ἐν ἑαυτοῖς ἀλλὰ πρόσκαιροὶ εἰσιν, ἵνα γενόμενης θλίψεως ἢ διωγμοῦ διὰ τὸν λόγον εὐθύς σκανδαλίζονται.

IV, 3. σπειραι: T pm [του] 5. σπου: TH pm [και] 6. T^h h εκαυματισθησαν 8. αλλα: T^h αλλο | H αυξανόμενα | eis ter: t εν | eis sc et tr: H εν h εις v. εν 9. ακουετω: h add -και ο συνων συνιτω-| 10. TH ηρωτων 11. h εξωθεν | TH τα παντα 12. αυτοις: t add [τα αμαρτηματα] 13. T τ. παραβ. ταυτην; 15. εν αυτοις: TH εις αυτους t εν ταις καρδιαις αυτων 16. TH εισιν ομοιωσ t [ομοιωσ] s. ομ. εισιν

IV, 7-9. Mt 13, 1-9. Lc 8, 4-8. 10-20. Mt 13, 10-23. Lc 8, 9-15. 22. Is 6, 9s.

¹⁸ και ἄλλοι εἰσὶν οἱ ἐπὶ τὰς ἀκάνθας σπειρόμενοι· οὗτοί εἰσιν οἱ τὸν λόγον ἀκούσαντες, ¹⁹ και αἱ μέριμναι τοῦ αἰῶνος και ἡ ἀπάτη τοῦ πλοῦτος και αἱ περὶ τὰ λοιπὰ ἐπιθυμίαι εἰσπορευόμεναι συμπύκνουν τὸν λόγον, και ἀκαρπος γίνεται. ²⁰ και ἐκεῖνοί εἰσιν οἱ ἐπὶ τὴν γῆν τὴν καλὴν σπαρέντες, οἵτινες ἀκούουσιν τὸν λόγον και παραδέχονται, και καρποφοροῦσιν ἐν τριάκοντα και ἐν ἐξήκοντα και ἐν ἑκατόν.

²¹ Και ἔλεγεν αὐτοῖς ὅτι μήτι ἔρχεται ὁ λόγος ἵνα ὑπὸ τὸν μόδιον τεθῆ ἢ ὑπὸ τὴν κλίνην; οὐχ ἵνα ἐπὶ τὴν λυγρίαν τεθῆ; ²² οὐ γὰρ ἐστὶν τι κρυπτόν, ἕαν μὴ ἵνα φανερωθῆ· οὐδὲ ἐγένετο ἀπόκρυφον, ἀλλ' ἵνα ἔλθῃ εἰς φανερόν. ²³ εἴ τις ἔχει ὠτα ἀκούειν, ἀκούετω.

²⁴ Και ἔλεγεν αὐτοῖς· βλέπετε τί ἀκούετε. ἐν ᾧ μέτρῳ μετρεῖτε μετρηθήσεται ὑμῖν, και προστεθήσεται ὑμῖν. ²⁵ ὅς γὰρ ἔχει, δοθήσεται αὐτῷ· και ὅς οὐκ ἔχει, και ὃ ἔχει ἀρθήσεται ἀπ' αὐτοῦ.

²⁶ Και ἔλεγεν· οὕτως ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ, ὡς ἄνθρωπος βάλῃ τὸν σπόρον ἐπὶ τῆς γῆς, ²⁷ και καθεύδῃ και ἐγείρηται ἄντα και ἡμέραν, και ὁ σπόρος βλαστᾷ και μῆκύνηται, ὡς οὐκ οἶδεν αὐτός. ²⁸ αὐτομάτῃ ἡ γῆ καρποφορεῖ, πρώτων χόρτον, ἔπειτα στάχυν, ἔπειτα πλήρης σίτος ἐν τῷ στάχυϊ. ²⁹ ὅταν δὲ παραδοῖ ὁ καρπός, εὐθὺς ἀποστέλλει τὸ δρέπανον, ὅτι παρέστηκε ὁ θερισμός.

³⁰ Και ἔλεγεν· πῶς ὁμοιάσωμεν τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ, ἢ ἐν τίνι αὐτὴν παραβολῇ θώμεν; ³¹ ὡς κόκκος σινάπεως, ὅς ὅταν σπαρῆ ἐπὶ τῆς γῆς, μικρότερον ὂν πάντων τῶν σπερμάτων τῶν ἐπὶ τῆς γῆς, ³² και ὅταν σπαρῆ, ἀναβαίνει και γίνεται μείζον πάντων τῶν λαχάνων, και ποιεῖ κλάδους μεγάλους, ὥστε δύνασθαι ὑπὸ τὴν σκιάν αὐτοῦ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατασκηνοῦν.

³³ Και τοιαύταις παραβολαῖς πολλαῖς ἐλάλει αὐτοῖς τὸν λόγον, καθὼς ἠδύνατο ἀκούειν· ³⁴ χωρὶς δὲ παραβολῆς οὐκ ἐλάλει αὐτοῖς, κατ' ἰδίαν δὲ τοῖς ἰδίους μαθηταῖς ἐπέλεγεν πάντα.

³⁵ Και λέγει αὐτοῖς ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ὀφείας γενομένης· διῆλθωμεν εἰς τὸ πέραν. ³⁶ και ἀφέντες τὸν ὄχλον παραλαμβάν-

18. πσι: TH εις 19. T συμπνιγ. 20. σκαινοι: t ουτοι | ἐν ter: th ἐν | εν sc et tr: H [εν] 21. T om οτι | H ἱεπιτ h MSS. υπο 22. T⁸H⁸ om τ | T⁸ om ινα pr 27. t μκνυεται 28. ειταν bis: T ειτα | H πληρη σιτον h† 30. πωσ: t τινη | t η εν ποια παραβολη παραβαλωμεν αυτην 31. T κοκκον | γης, sc: H γης — 32. T⁸ μειζων | H κατασκηνοιαν 33. t [πολλαις] | T εδυνατω 34. T⁸ τοις μαθητ. αυτου

21. Mt 5, 15. Lc 8, 16. 11, 33. 22. Mt 10, 26. Lc 8, 17. 12, 2. 24. Mt 7, 2. Lc 8, 18. 6, 38. 25. Mt 13, 12. 25, 29. Lc 8, 18. 19, 26. 29. (Joel 3, 18.) 30-32. Mt 13, 31-33. Lc 13, 18s. 31. (Ps 104, 12.) 33-34. Mt 13, 34. 35-41. Mt 8, 23-27. Lc 8, 22-25.

ρουςιν αὐτὸν ὡς ἦν ἐν τῷ πλοίῳ, καὶ ἄλλα δὲ πλοῖα ἦσαν μετ' αὐτοῦ. ³⁷ καὶ γίνεται λαίλαψ μεγάλη ἀέμον, καὶ τὰ κύματα ἐπέβαλλεν εἰς τὸ πλοῖον, ὥστε ἦδη γαμψέσθαι τὸ πλοῖον. ³⁸ καὶ ἦν αὐτὸς ἐν τῇ πρύμνῃ ἐπὶ τὸ προσκαφάλαιον καθεδῶνος· καὶ ἐγείρουσιν αὐτὸν καὶ λέγουσιν αὐτῷ· διδάσκαλε, οὐ μέλει σοι ὅτι ἀπολλύμεθα; ³⁹ καὶ διεγερθεὶς ἐπετίμησεν τῷ ἀνέμῳ καὶ εἶπεν τῇ θαλάσῃ· σιώπα, πεφίμωσο. καὶ ἐκόπασεν ὁ ἄνεμος, καὶ ἐγένετο γαλήνη μεγάλη. ⁴⁰ καὶ εἶπεν αὐτοῖς· τί δειλοὶ ἐστε οὕτως; πῶς οὐκ ἔχετε πίστιν; ⁴¹ καὶ ἐφοβήθησαν φόβον μέγαν, καὶ ἔλεγον πρὸς ἀλλήλους· τίς ἄρα οὗτός ἐστιν, ὅτι καὶ ὁ ἄνεμος καὶ ἡ θάλασσα αὐτῷ ὑπακούει;

V

Daemoniacus nomine Legionis et sues. Iairi filia rediviva et mulier a sanguinis profuvio liberata.

¹ Καὶ ἦλθον εἰς τὸ πέραν τῆς θαλάσσης εἰς τὴν χώραν τῶν Γερασηνῶν. ² καὶ ἐξεληθόντος αὐτοῦ ἐκ τοῦ πλοίου, εὐθὺς ὑπῆρ-
τησεν αὐτῷ ἐκ τῶν μνημείων ἄνθρωπος ἐν πνεύματι ἀκαθάρτου,
³ ὃς τὴν κατοίκησιν εἶχεν ἐν τοῖς μνήμασι, καὶ οὐδὲ ἀλύσει οὐκ
εἶτι οὐδεὶς ἰδύνατο αὐτὸν δῆσαι, ⁴ διὰ τὸ αὐτὸν πολλάκις πέδας
καὶ ἀλύσεις δεδέσθαι, καὶ δισπᾶσθαι ὑπ' αὐτοῦ τὰς ἀλύσεις
καὶ τὰς πέδας συντετριῶθαι, καὶ οὐδεὶς ἴσχυεν αὐτὸν δαμάσαι,
⁵ καὶ διαπαντὸς νυκτὸς καὶ ἡμέρας ἐν τοῖς μνήμασι καὶ ἐν τοῖς
ὄρεσι ἦν κρᾶζων καὶ κατακόπτων ἑαυτὸν λίθοις. ⁶ καὶ ἰδὼν
τὸν Ἰησοῦν ἀπὸ μακρόθεν ἔδραμεν καὶ προσεκύνησεν αὐτῷ, ⁷ καὶ
κράζας φωνῇ μεγάλη λέγει· τί ἐμοὶ καὶ σοί, Ἰησοῦ υἱὲ τοῦ Θεοῦ
τοῦ ὑψίστου; ὀρκίζω σε τὸν Θεόν, μὴ με βασανίσῃς. ⁸ ἔλεγεν
γὰρ αὐτῷ· ἔξελθε τὸ πνεῦμα τὸ ἀκάθαρτον ἐκ τοῦ ἀνθρώπου.
⁹ καὶ ἐπρωῶτα αὐτόν· τί ὀνομά σοι; καὶ λέγει αὐτῷ· λεγιὼν
ὀνομά μοι, ὅτι πολλοὶ ἐσμεν. ¹⁰ καὶ παρεκάλει αὐτὸν πολλὰ ἵνα
μὴ ἀντὶ ἀποστείλῃ ἔξω τῆς χώρας. ¹¹ ἦν δὲ ἐκεῖ πρὸς τῷ ὄρει
ἀγγελὴ χοίρων μεγάλη βοσκομένη· ¹² καὶ παρεκάλεσαν αὐτὸν
λέγοντες· πέμψον ἡμᾶς εἰς τοὺς χοίρους, ἵνα εἰς αὐτούς εἰσελθω-
μεν. ¹³ καὶ ἐπέτρεψεν αὐτοῖς. καὶ ἐξεληθόντα τὰ πνεύματα τὰ
ἀκάθαρτα εἰσηλθόν εἰς τοὺς χοίρους, καὶ ὤρμησεν ἡ ἀγγελὴ κατὰ

36. TH om δε | ἦσαν: TH ην 38. t H κ. αυτος ην 40. TH om ουτως | πως ουκ: TH ουπω 41. TH υπακ. αυτω V, 1. t γεργεσημων 2. TH [ευθυς] 3. t [ουκετι] 6. t ιδων δε | αυτω: t H αυτον 9. μοι: h add εστιν 12. t παρεκαλον

τοῦ κρημοῦ εἰς τὴν θάλασσαν, ὡς διαχίλιοι, καὶ ἐπνίγοντο ἐν τῇ θαλάσῃ. ¹⁴ καὶ οἱ βόσκοντες αὐτοὺς ἐφυγον καὶ ἀπήγγειλαν εἰς τὴν πόλιν καὶ εἰς τοὺς ἀγρούς· καὶ ἦλθον ἰδεῖν τί ἐστιν τὸ γεγονός. ¹⁵ καὶ ἔρχονται πρὸς τὸν Ἰησοῦν, καὶ θεωροῦσιν τὸν δαιμονιζόμενον καθήμενον ἱματισμένον καὶ σωφρονούντα, τὸν ἐσχηκότα τὸν λεγιῶνα, καὶ ἐφοβήθησαν. ¹⁶ καὶ διηγήσαντο αὐτοῖς οἱ ἰδόντες πῶς ἐγένετο τῷ δαιμονιζομένῳ καὶ περὶ τῶν χοίρων. ¹⁷ καὶ ἤρξαντο παρακαλεῖν αὐτὸν ἀπελθεῖν ἀπὸ τῶν ὁρίων αὐτῶν. ¹⁸ καὶ ἐμβαίοντος αὐτοῦ εἰς τὸ πλοῖον, παρακάλεϊ αὐτὸν ὁ δαιμονισθεὶς ἵνα μετ' αὐτοῦ ᾗ. ¹⁹ καὶ οὐκ ἀφῆκεν αὐτόν, ἀλλὰ λέγει αὐτῷ ὕπαγε εἰς τὸν οἶκόν σου πρὸς τοὺς σοῦς, καὶ ἀπάγγειλον αὐτοῖς ὅσα ὁ κύριός σοι πεποίηκεν καὶ ἠλέησέν σε. ²⁰ καὶ ἀπῆλθεν, καὶ ἤρξατο κηρύσσειν ἐν τῇ Λεκαπόλει ὅσα ἐποίησεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, καὶ πάντες ἐθαύμαζον.

²¹ Καὶ διαπεράσας τοῦ Ἰησοῦ ἐν τῷ πλοίῳ εἰς τὸ πέραν πάλιν, συνήχθη ὄχλος πολὺς ἐπ' αὐτόν, καὶ ἦν παρὰ τὴν θάλασσαν. ²² καὶ ἔρχεται εἰς τῶν ἀρχιυναγῶν, ὀνόματι Ἰάειρος, καὶ ἰδὼν αὐτὸν πίπτει πρὸς τοὺς πόδας αὐτοῦ, ²³ καὶ παρακαλεῖ αὐτόν πολλά, λέγων ὅτι τὸ θυγάτριόν μου ἐσχάτως ἔχει, ἵνα ἔλθῶν ἐπιθῆς τὰς χεῖρας αὐτῇ, ἵνα σωθῆ καὶ ζήσῃ. ²⁴ καὶ ἀπῆλθεν μετ' αὐτοῦ, καὶ ἠκολούθει αὐτῷ ὄχλος πολὺς, καὶ συνέθλιβον αὐτόν. ²⁵ καὶ γυνὴ οὖσα ἐν ῥύσει αἵματος δώδεκα ἔτη, ²⁶ καὶ πολλὰ παθοῦσα ὑπὸ πολλῶν ἰατρῶν καὶ δαπανήσασα τὰ παρ' ἑαυτῆς πάντα, καὶ μηδὲν ὠφεληθεῖσα ἀλλὰ μᾶλλον εἰς τὸ χειρὸν ἔλθουσα, ²⁷ ἀκούσασα τὰ περὶ τοῦ Ἰησοῦ, ἔλθουσα ἐν τῷ ὄχλῳ ὀπισθεν ἤψατο τοῦ ἱματίου αὐτοῦ. ²⁸ ἔλεγεν γὰρ ὅτι ἐὰν ἄψωμαι κἂν τῶν ἱματίων αὐτοῦ, σωθήσομαι. ²⁹ καὶ εὐθὺς ἐξηράνθη ἡ πηγὴ τοῦ αἵματος αὐτῆς, καὶ ἔγνω τῷ σώματι ὅτι ἴαται ἀπὸ τῆς μάστιγος. ³⁰ καὶ εὐθὺς ὁ Ἰησοῦς ἐπιγινούς ἐν ἑαυτῷ τὴν ἐξ αὐτοῦ δύναμιν ἐξελθούσαν, ἐπιστραφεὶς ἐν τῷ ὄχλῳ ἔλεγεν· τίς μου ἤψατο τῶν ἱματίων; ³¹ καὶ ἔλεγον αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ· βλέπεις τὸν ὄχλον συνθλίβοντά σε, καὶ λέγεις· τίς μου ἤψατο; ³² καὶ περιεβλέπετε ἰδεῖν τὴν τοῦτο ποιήσασαν. ³³ ἡ δὲ γυνὴ φοβηθεῖσα καὶ τρέμουσα, εἰδνῖα ὃ γέγονεν αὐτῇ, ἦλθεν καὶ προσέπεσεν αὐτῷ καὶ εἶπεν αὐτῷ πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν. ³⁴ ὃ δὲ εἶπεν αὐτῇ· θυγάτερ, ἡ πίστις σου σέσωκέν σε· ὕπαγε εἰς

21. πάλιν: ΤΗ ante εις το περ. 23. h παρακαλει 25. Τῃ στη δωδεκα 26. ΤΗῃ παρ αυτης 27. τα παρι: Τῃ om τα 28. οτι ειαν κτλ: Τῃ οτι καν τ. ιματ. αυτ. αφωμ. 33. τρεμουσα: h add -| διο πεποιηκαι λαθρα -| 34. ΤΗ θυγατηρ

19. (Ps 126,3.) 20. (7,31. Mt 4,25.) 21. Mt 9,1. Lc 8,40. 22-43. Mt 9,18-26. Lc 8,41-56. 23. (7,32.) 25. (Lc 15,25.) 28. (6,56. Lc 6,19.) 29. (Lc 20,18.) 34. (10,52.)

εὐρήνην, καὶ ἴσθι ὑγιῆς ἀπὸ τῆς μάστιγός σου. ³⁵ ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος ἔρχομαι ἀπὸ τοῦ ἀρχισυναγῶγον λέγοντες ὅτι ἡ θυγάτηρ σου ἀπέθανεν, τί ἔτι σκύλλεις τὸν διδάσκαλον; ³⁶ ὁ δὲ Ἰησοῦς παρακούσας τὸν λόγον λαλούμενον λέγει τῷ ἀρχισυναγῶγῳ· μὴ φοβοῦ, μόνον πίστευε. ³⁷ καὶ οὐκ ἀφῆκεν οὐδένα μετ' αὐτοῦ συνακολουθῆσαι εἰ μὴ τὸν Πέτρον καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν Ἰακώβου. ³⁸ καὶ ἔρχομαι εἰς τὸν οἶκον τοῦ ἀρχισυναγῶγον, καὶ θεωρεῖ θόρον βον καὶ κλαιόντας καὶ ἀλαλάζοντας πολλά, ³⁹ καὶ εἰσελθὼν λέγει αὐτοῖς· τί θορυβεῖσθε καὶ κλαίετε; τὸ παιδίον οὐκ ἀπέθανεν ἀλλὰ καθύπνει. ⁴⁰ καὶ καταγέλων αὐτοῦ. αὐτὸς δὲ ἐκβαλὼν πάντας παραλαμβάνει τὸν πατέρα τοῦ παιδίου καὶ τὴν μητέρα καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ, καὶ εἰσπορεύεται ὅπου ἦν τὸ παιδίον. ⁴¹ καὶ κρατήσας τῆς χειρὸς τοῦ παιδίου λέγει αὐτῇ· ταλιθα κουμ, ὃ ἐστίν μεθερμηνευόμενον· τὸ κοράσιον, σοὶ λέγω, ἔγειρε. ⁴² καὶ εὐθὺς ἀέστη τὸ κοράσιον καὶ περιεπάτει· ἦν γὰρ ἑτῶν δώδεκα· καὶ ἐξέστησαν εὐθὺς ἐκστάσει μεγάλῃ. ⁴³ καὶ διεστειλάτο αὐτοῖς πολλὰ ἵνα μηδεὶς γνοῖ τοῦτο, καὶ ἔλεγε δοθῆναι αὐτῇ φαγεῖν.

VI

Jesus Nazarethi spernitur; instruit et ablegat apostolos.
Herodes et Herodias. Iohannis baptistae nex. Cibatio quinque milium.
Itio super mare. Aegroti tactu sanati.

¹ Καὶ ἐξῆλθεν ἐκεῖθεν, καὶ ἔρχεται εἰς τὴν πατρίδα αὐτοῦ, καὶ ἀκολουθοῦσιν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ. ² καὶ γενομένου σαββάτου ἤρξατο διδάσκειν ἐν τῇ συναγωγῇ· καὶ οἱ πολλοὶ ἀκούοντες ἐξεπλήσσοντο, λέγοντες· πόθεν τούτω ταῦτα, καὶ τίς ἡ σοφία ἢ δυνάμις τούτω; καὶ δυνάμεις τοιαῦται διὰ τῶν χειρῶν αὐτοῦ γίνονται; ³ οὐχ οὗτός ἐστιν ὁ τέκτων, ὁ υἱὸς τῆς Μαρίας καὶ ἀδελφὸς Ἰακώβου καὶ Ἰωσήτος καὶ Ἰούδα καὶ Σίμωνος; καὶ οὐκ εἰσὶν αἱ ἀδελφαὶ αὐτοῦ ὧδε πρὸς ἡμᾶς; καὶ ἐσκανδαλίζοντο ἐν αὐτῷ. ⁴ καὶ ἔλεγε αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς ὅτι οὐκ ἔστιν προφήτης ἄτιμος εἰ μὴ ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ καὶ ἐν τοῖς συγγενεῦσιν αὐτοῦ καὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ. ⁵ καὶ οὐκ ἔδύνατο ἐκεῖ ποιῆσαι οὐδεμίαν δυνάμιν, εἰ μὴ ὀλίγοις ἀρρώστοις ἐπιθεῖς τὰς χεῖρας ἐθεράπευσεν. ⁶ καὶ ἐθαύμαζεν διὰ τὴν ἀπιστίαν αὐτῶν.

36. παρακούσας: t ακουσας 37. μετ αυτου: t αυτω 41. Η ταλιθα | t κουμ 42. ευθυς sc: T [ευθυς] VI, 1. ερχεται: t ηλθεν 2. οι πολλοι: T³ om οι | t ακουσαντες | τουτω sc: t αυτω | δυναμεις: [t]H pm αι | T³H γνωμοναι 3. t [της] μαριας 4. αυτου: TH αυτου 6. T h θαυμαζεν

39. (Io 11, 11.) 41. (Lc 7, 14.) 43. (7, 36.) VI, 1-6. Mt 13, 53-58.
4. Lc 4, 24. Io 4, 44.

Και περιῆγεν τὰς κόμας κύκλω διδάσκων. ⁷ και προσκαλείται τοὺς δώδεκα, και ἤρξατο αὐτοὺς ἀποστελλεῖν δύο δύο, και ἐδίδου αὐτοῖς ἐξουσίαν τῶν πνευμάτων τῶν ἀκαθάρτων, ⁸ και παρήγγειλεν αὐτοῖς ἵνα μηδὲν αἴρωσιν εἰς ὁδὸν εἰ μὴ ῥάβδον μόνον, μη ἄρτον, μη πήραν, μη εἰς τὴν ζώνην χαλκόν, ⁹ ἀλλὰ ὑποδεδεμένους σανδάλια, και μη ἐνδύσθητε δύο χιτῶνας. ¹⁰ και ἔλεγεν αὐτοῖς· ὅπου ἂν εἰσελθῆτε εἰς οἰκίας, ἐκεῖ μένετε ἕως ἂν ἐξέλθῆτε ἐκεῖθεν. ¹¹ και ὅς ἂν τόπος μὴ δεξῆται ὑμᾶς μηδὲ ἀκούσῃσιν ὑμῶν, ἐκπορευόμενοι ἐκεῖθεν ἐκτινάξατε τὸν χυτὸν τὸν ἐποκάτω τῶν ποδῶν ὑμῶν εἰς μαρτύριον αὐτοῖς. ¹² και ἐξαλθόντες ἐκήρυξαν ἵνα μετανοώσιν, ¹³ και δαιμόνια πολλὰ ἐξέβαλλον, και ἤλειπον εἰλαίφ πολλοὺς ἀρρώστους και ἔθεράπευον.

¹⁴ Και ἤκουσεν ὁ βασιλεὺς Ἡρώδης, φανερὸν γὰρ ἐγένετο τὸ ὄνομα αὐτοῦ, και ἔλεγεν ὅτι Ἰωάννης ὁ βαπτίζων ἐγήγγραται ἐκ νεκρῶν, και διὰ τοῦτο ἐνεργούσιν αἱ δυνάμεις ἐν αὐτῷ. ¹⁵ ἄλλοι δὲ ἔλεγον ὅτι Ἡλίας ἐστίν· ἄλλοι δὲ ἔλεγον ὅτι προφήτης ὡς εἰς τῶν προφητῶν. ¹⁶ ἀκούσας δὲ ὁ Ἡρώδης ἔλεγεν· ὅν ἐγὼ ἀπεκαθάμισα Ἰωάννην, οὗτος ἡγέρθη.

¹⁷ Αὐτὸς γὰρ ὁ Ἡρώδης ἀποστείλας ἐκράτησεν τὸν Ἰωάννην και ἔθηκεν αὐτὸν ἐν φυλακῇ διὰ Ἡρωδιάδα τὴν γυναῖκα Φιλίππου τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, ὅτι αὐτὴν ἐγάμησεν· ¹⁸ ἔλεγεν γὰρ ὁ Ἰωάννης τῷ Ἡρώδῃ ὅτι οὐκ ἔξεστίν σοι ἔχειν τὴν γυναῖκα τοῦ ἀδελφοῦ σου. ¹⁹ ἡ δὲ Ἡρωδιάς ἐνεῖχεν αὐτῷ και ἤθελεν αὐτὸν ἀποκτεῖναι, και οὐκ ἠδύνατο· ²⁰ ὁ γὰρ Ἡρώδης ἐφοβεῖτο τὸν Ἰωάννην, εἰδὼς αὐτὸν ἄνδρα δίκαιον και ἅγιον, και συνετήρει αὐτὸν, και ἀκούσας αὐτοῦ πολλὰ ἠπόρει, και ἠδέως αὐτοῦ ἤκουεν. ²¹ και γενομένης ἡμέρας ἐγκαίρου, ὅτε Ἡρώδης τοῖς γενεσίωσι αὐτοῦ δεῖπνον ἐποίησεν τοῖς μεγιστᾶσιν αὐτοῦ και τοῖς χιλιάρχοις και τοῖς πρώτοις τῆς Γαλιλαίας, ²² και εἰσελθούσης τῆς θυγατρὸς αὐτῆς τῆς Ἡρωδιάδος και ὀρχησαμένης, ἤρρεσεν τῷ Ἡρώδῃ και τοῖς συνανακλιμένοις. ὁ δὲ βασιλεὺς εἶπεν τῷ κορασίῳ· αἰτήσόν με ὃ ἐὰν θέλῃς, και δώσω σοι· ²³ και ὤμοσεν αὐτῇ ὅτι ὃ ἐὰν αἰτήσῃς δώσω σοι ἕως ἡμίσουσιν τῆς βασιλείας μου.

9. t H⁸ ἐνδυσασθαι 10. εαν: T αν 11. ος αν τοπος μη δεξηται: t οσοι αν μη δεξωνται 12. t μετανοωσασιν 13. t εξεβαλον 14. t H⁸ ελεγον 16. ηγεροθη: T add [εκ νεκρων] 19. ηθελεν: t εζητει 20. ηπορει: T⁸ εποιμι 21. εποιησεν: t εποιμι 22. αυτης της: t [αυτης] της H αυτου | ηρρεσεν: t και αρρασσης 23. οτι ο: H⁸ οτι | αιτησης: T⁸ TH⁸ ημ με

7-13. Mt 10,1-15. Lc 9,1-6. 11. (Act 13,51. 18,6.) 13. (Iac 5,14.) 14-16. Mt 14,15. Lc 9,7-9. 15. 8,28. Mt 16,14. 17-29. Mt 14,3-12. Lc 3,19s. 18. (Lev 18,16.)

²⁴ και εξελθούσα εἶπεν τῇ μητρὶ αὐτῆς· τί αἰτήσωμαι· ἡ δὲ εἶπεν· τὴν κεφαλὴν Ἰωάννου τοῦ βαπτίζοντος. ²⁵ και εισελθούσα εὐθύς μετὰ σπουδῆς πρὸς τὸν βασιλέα ἤτήσατο λέγουσα· θέλω ἵνα ξανατῆς δῶς μοι ἐπὶ πίνακι τὴν κεφαλὴν Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ. ²⁶ και περιλυπος γενόμενος ὁ βασιλεὺς διὰ τοὺς ὄρκους και τὸς ἀνακειμένους οὐκ ἠθέλησεν ἀτετῆσαι αὐτῇ. ²⁷ και εὐθύς ἀποστείλας ὁ βασιλεὺς σκεκουλάτορα ἐπέταξεν ἐνεγκεῖν τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. ²⁸ και ἀπελθὼν ἀπεκεφάλισεν αὐτὸν ἐν τῇ φυλακῇ, και ἤνεγκεν τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ἐπὶ πίνακι και ἔδωκεν αὐτῇ τῷ κορασίῳ, και τὸ κοράσιον ἔδωκεν αὐτῇ τῇ μητρὶ αὐτῆς. ²⁹ και ἀκούσαντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἦλθαν και ἦραν τὸ πτώμα αὐτοῦ, και ἔθηκαν αὐτὸν ἐν μνημείῳ.

³⁰ Και συνάγονται οἱ ἀπόστολοι πρὸς τὸν Ἰησοῦν, και ἀπήγγειλαν αὐτῷ πάντα ὅσα ἐποίησαν και ἐδίδαξαν. ³¹ και λέγει αὐτοῖς· δευτε ὑμεῖς αὐτοὶ κατ' ἰδίαν εἰς ἔρημον τόπον και ἀναπαύσασθε ὀλίγον. ἦσαν γὰρ οἱ ἐρχόμενοι και οἱ ὑπάγοντες πολλοί, και οὐδὲ φαγεῖν ευκαιρουν. ³² και ἀπῆλθον εἰς ἔρημον τόπον τῷ πλοίῳ κατ' ἰδίαν. ³³ και εἶδον αὐτοὺς ὑπάγοντας και ἐπέγνωσαν αὐτούς πολλοί, και περὶ ἀπὸ पासών των πόλεων συνῆραμον ἐκεῖ και προσῆλθον αὐτούς.

³⁴ Και ἐξελθὼν εἶδεν πολλὸν ὄχλον, και ἐσπλαγγίσθη ἐπ' αὐτούς, ὅτι ἦσαν ὡς πρόβατα μὴ ἔχοντα ποιμένα, και ἤρξατο διδάσκειν αὐτούς πολλά. ³⁵ και ἦδη ὥρας πολλῆς γινωμένης προσελθόντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἔλεγον ὅτι ἔρημός ἐστιν ὁ τόπος, και ἦδη ὥρα πολλή· ³⁶ ἀπόλυσον αὐτούς, ἵνα ἀπελθόντες εἰς τοὺς κύκλῳ ἀγρούς και κώμας ἀγοράσωσιν ἑαυτοῖς τί φάγωσιν. ³⁷ ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς· δότε αὐτοῖς ὑμεῖς φαγεῖν. και λέγουσιν αὐτῷ· ἀπελθόντες ἀγοράσωμεν δηναρίων διακοσίων ἄρτους, και δώσωμεν αὐτοῖς φαγεῖν· ³⁸ ὁ δὲ λέγει αὐτοῖς· πόσους ἄρτους ἔχετε· ὑπάγετε ἴδετε. και γνόντες λέγουσιν· πέντε, και δύο ἰχθύας. ³⁹ και ἐπέταξεν αὐτοῖς ἀνακλῖναι πάντας συμπόσια συμπόσια ἐπὶ τῷ χλωρῷ χόρτῳ. ⁴⁰ και ἀνέπεσαν πρασιαὶ πρασιαὶ, κατα ἑκατὸν και κατα πενήκοντα. ⁴¹ και λαβὼν τοὺς πέντε ἄρτους και τοὺς δύο ἰχθύας ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν

24. και εξελθ.: τ η δε εξελθ. 26. t αυτ. αθηνησ. 27. ενεγκαι: t ενενηθηναι 29. αυτον: TH αυτο 30. εδιδασαν: TH pm οσα 32. τω πλοιω: t [τω πλοιω] H εν τω πλ. eaque (H) post απηλθον 33. H ειδαν | TH^s εγνωσαν | TH om αυτους sc | κ. προσηλθον αυτους: h - | κ. συνηλθον αυτου | 35. TH^s γενομεν. | προσελθ.: TH add αυτω 36. κυκλω: h - | εγγιστα | 37. T^sH δωσωμεν 38. t H ποσ. εκ. αρτ. | λεγουσιν: t add [αυτω] 39. H^s ανακλιθημαι

30-33. Mt 14,13. Lc 9,10s. Io 6,1s. 31. (3,20) 34-44. Mt 14,14-21. Lc 9,11-17. Io 6,5-13. 34. (Mt 9,36.) 35ss. 8,1ss. Mt 15,32ss. 41. (7,34. Io 11,41. 17,1.)

εὐλόγησεν, καὶ κατέκλασεν τοὺς ἄρτους καὶ εἰδὼν τοῖς μαθηταῖς
 ἵνα παρατιθῶσιν αὐτοῖς, καὶ τοὺς δύο ἰχθύας ἐμέρισεν πᾶσιν.
 42 καὶ ἔφαγον πάντες καὶ ἔχορτάσθησαν· 43 καὶ ἦσαν κλασμάτων
 δώδεκα κοφίνων πληρώματα, καὶ ἀπὸ τῶν ἰχθύων. 44 καὶ ἦσαν
 οἱ φαγόντες τοὺς ἄρτους πεντακισχίλιοι ἄνδρες.

45 Καὶ εὐθὺς ἠνάγκασεν τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ ἐμβῆναι εἰς τὸ
 πλοῖον καὶ προάγειν εἰς τὸ πέραν πρὸς Βηθσαϊδάν, ἕως αὐτὸς
 ἀπολθεῖ τὸν ὄχλον. 46 καὶ ἀποταξάμενος αὐτοῖς ἀπῆλθεν εἰς τὸ
 ὄρος προσεύξασθαι. 47 καὶ ὀψίας γενομένης ἦν τὸ πλοῖον ἐν
 μέσῳ τῆς θαλάσσης, καὶ αὐτὸς μόνος ἐπὶ τῆς γῆς. 48 καὶ ἰδὼν
 αὐτοὺς βασανιζομένους ἐν τῷ ἑλαύνειν, ἦν γὰρ ὁ ἄνεμος ἐναντίος
 αὐτοῖς, περὶ τετάρτην φυλακὴν τῆς νυκτὸς ἔρχεται πρὸς αὐτοὺς
 περιπατῶν ἐπὶ τῆς θαλάσσης. καὶ ἤθελεν παρελθεῖν αὐτούς·
 49 οἱ δὲ ἰδόντες αὐτὸν ἐπὶ τῆς θαλάσσης περιπατοῦντα ἔδοξαν
 ὅτι φάντασμα ἔστιν, καὶ ἀνέκραξαν. 50 πάντες γὰρ αὐτὸν εἶδαν
 καὶ ἐταράχθησαν. ὁ δὲ εὐθὺς ἐλάλησεν μετ' αὐτῶν, καὶ λέγει
 αὐτοῖς· θαρσεῖτε, ἐγὼ εἰμι, μὴ φοβεῖσθε. 51 καὶ ἀνέβη πρὸς
 αὐτοὺς εἰς τὸ πλοῖον, καὶ ἐκόπασεν ὁ ἄνεμος· καὶ λίαν ἐκ περισ-
 σου ἐν ἑαυτοῖς ἐξίσταντο. 52 οὐ γὰρ συνήκαν ἐπὶ τοῖς ἄρτοις,
 ἀλλ' ἦν αὐτῶν ἡ καρδιά πεπωρωμένη.

53 Καὶ διαπεράσαντες ἐπὶ τὴν γῆν ἦλθον εἰς Γεννησαρὲτ καὶ
 προσωμίσθησαν. 54 καὶ ἐξελθόντων αὐτῶν ἐκ τοῦ πλοῖου εὐθὺς
 ἐπιγόντες αὐτὸν 55 περιέδραμον ὅλην τὴν χώραν ἐκείνην καὶ
 ἤρξαντο ἐπὶ τοῖς κραβάττοις τοὺς κακῶς ἔγοντας περιφέρειν,
 ὅπου ἤκουον ὅτι ἐστίν. 56 καὶ ὅπου ἴαν εἰσπορευέτο εἰς κώμας
 ἢ εἰς πόλεις ἢ εἰς ἀγρούς, ἐν ταῖς ἀγοραῖς ἐτίθεσαν τοὺς ἀσθε-
 νοῦντας, καὶ παρεκάλουν αὐτὸν ἵνα κἄν τοῦ κρασπέδου τοῦ
 ἱματίου αὐτοῦ ἄψωνται· καὶ ὅσοι ἂν ἤψαντο αὐτοῦ ἐσώζοντο.

VII

De lotione manuum et vana Pharisaeorum doctrina. Quae hominem
 polluant. Syrophenissa. Sanatio surdi tardiloquique.

1 Καὶ συνάγονται πρὸς αὐτὸν οἱ Φαρισαῖοι καὶ τινες τῶν
 γραμματέων ἐλθόντες ἀπὸ Ἱεροσολύμων. 2 καὶ ἰδόντες τινὰς
 τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ὅτι κοιναῖς χερσίν, τοῦτ' ἐστὶν ἀνόμιτοις,

41. T^b παραδωσιν 43. t H κλασματα | T^b κοφίνους 47. ην: h
 add | παλαι | 48. περι: t pm [και] 49. T περιπατ. επι τ. θαλασσ. |
 σι φαντ. σοτ.: T φαντασμα ειναι 50. ο δε: T^b και 51. [T]H om εκ
 περισσου | εξισταντο: t add [και εθανμαζον] 52. αλλ ην: t ην γαρ
 53. T διαπαρ. ηλθ. επι την γην γεννησα. 55. σοι: T add [και] 56. εαν:
 TH αν | αγοραις: h | πλαταιαις | | ηψαντο: t ηπτοντο VII, 18. H ελθ.
 απο ιεροσολυμων και ιδοντες — αρτους.

45-52. Mt 14, 22-33. Io 6, 15-21. 51. (4, 39.) 52. (3, 5.) 53-56. Mt 14,
 34-36. 56. (5, 28.) VII, 1-16. Mt 15, 1-11. 1. (3, 22. Io 1, 19.) 2. (Lc 11, 38.)

ἐσθίουσιν τοὺς ἄρτους, — ³ οἱ γὰρ Φαρισαῖοι καὶ πάντες οἱ Ἰουδαῖοι ἐὰν μὴ πυκνὰ νήψονται τὰς χεῖρας οὐκ ἐσθίουσιν, κρατοῦντες τὴν παράδοσιν τῶν πρεσβυτέρων, ⁴ καὶ ἀπὸ ἀγορᾶς ἐὰν μὴ βαπτίσωνται οὐκ ἐσθίουσιν, καὶ ἄλλα πολλὰ ἐστὶν ἃ παρέλαβον κρατεῖν, βαπτισμούς ποτηρίων καὶ ξεστῶν καὶ χαλκίων — ⁵ καὶ ἐπερωτῶσιν αὐτὸν οἱ Φαρισαῖοι καὶ οἱ γραμματεῖς· διατί οὐ περιπατοῦσιν οἱ μαθηταί σου κατὰ τὴν παράδοσιν τῶν πρεσβυτέρων, ἀλλὰ κοιναῖς χερσὶν ἐσθίουσιν τὸν ἄρτον; ⁶ ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· καλῶς ἐπροφήτευσεν Ἡσαΐας περὶ ὑμῶν τῶν ὑποκριτῶν, ὡς γέγραπται ὅτι οὗτος ὁ λαὸς τοῖς χεῖλεσίν με τιμᾷ, ἡ δὲ καρδία αὐτῶν πόρρω ἀπέχει ἀπ' ἐμοῦ· ⁷ μάτην δὲ σέβονται με διδάσκοντες διδασκαλίας ἐντάλματα ἀνθρώπων. ⁸ ἀφέντες τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ κρατεῖτε τὴν παράδοσιν τῶν ἀνθρώπων. ⁹ καὶ εἶπεν αὐτοῖς· καλῶς ἀθετεῖτε τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ, ἵνα τὴν παράδοσιν ὑμῶν τηρήσῃτε. ¹⁰ Μωϋσῆς γὰρ εἶπεν· τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα σου, καί· ὁ καταλογῶν πατέρα ἢ μητέρα θανάτῳ τελευτάτω. ¹¹ ὑμεῖς δὲ λέγετε· ἐὰν εἴπῃ ἄνθρωπος τῷ πατρὶ ἢ τῇ μητρὶ· κορβᾶν, ὃ ἐστὶν δῶρον, ὃ ἐὰν ἐξ ἐμοῦ ὠφελήθῃς, ¹² οὐκέτι ἀφίστε αὐτὸν οὐδὲν ποιῆσαι τῷ πατρὶ ἢ τῇ μητρὶ, ¹³ ἀκυροῦντες τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ τῇ παραδόσει ὑμῶν ἢ παρεδώκατε. καὶ παρόμοια τοιαῦτα πολλὰ ποιεῖτε. ¹⁴ καὶ προσκαλεσάμενος πάλιν τὸν ὄχλον εἶπεν αὐτοῖς· ἀκούσατέ μου πάντες καὶ σύνετε. ¹⁵ οὐδὲν ἐστὶν ἕξωθεν τοῦ ἀνθρώπου εἰσπορευόμενον εἰς αὐτὸν ὃ δύναται κοινῶσαι αὐτόν· ἀλλὰ τὰ ἐκ τοῦ ἀνθρώπου ἐκπορευόμενά ἐστιν τὰ κοινῶντα τὸν ἄνθρωπον. ¹⁷ Καὶ ὅτε εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον ἀπὸ τοῦ ὄχλου, ἐπηρώτων αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ τὴν παραβολήν. ¹⁸ καὶ λέγει αὐτοῖς· οὕτως καὶ ὑμεῖς ἀσύνετοί ἐστε; οὐ νοεῖτε ὅτι πᾶν τὸ ἕξωθεν εἰσπορευόμενον εἰς τὸν ἄνθρωπον οὐ δύναται αὐτὸν κοινῶσαι, ¹⁹ ὅτι οὐκ εἰσπορεύεται αὐτοῦ εἰς τὴν καρδίαν ἀλλ' εἰς τὴν κοιλίαν, καὶ εἰς τὸν

3. πυκνα: TH πυγμη 4. TH απ αγορ. | βαπτισωνται: H⁸ ραντισσωνται | χαλκιων: T-h | add και κλωνων 5. τ οι μαθητ. σου ου περιπατ. 6. ειπ. αυτοις: T add [οτι] | T⁸ om οτι post γεγορ. | h ο λαος ουτ. | τιμα: h -| αγαπα -| 8. ανθρωπων: T add [βαπτισμους ξεστον και ποτηριων και αλλα παρομοια τοιαυτα πολλα ποιειτε] 9. τηρησθαι: h -| στησθη -| 13. τη παραδ. υμων: h add -| τη μορα -| 15. T αυτον κοινωσ. | οστιν τα: T pm [εκεινα] 16. T [ει τις εχει ωτα ακουειν ακουετω] 17. TH εις οικον 18. T κοινωσαι;

3. (Io 2,6.) 4. (Mt 23,25.) 6a. Is 29,13. (Ez 33,31.) 10. Ex 20,12. 21,17. [16. 4,23 al.] 17-23. Mt 15,12-20.

ἀφεδρωῶνα ἐκπορεύεται, καθαρίζων πάντα τὰ βρώματα; ²⁰ ἔλεγεν δὲ ὅτι τὸ ἐκ τοῦ ἀνθρώπου ἐκπορευόμενον, ἐκείνο κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον. ²¹ ἔσωθεν γὰρ ἐκ τῆς καρδίας τῶν ἀνθρώπων οἱ διαλογισμοὶ οἱ κακοὶ ἐκπορεύονται, πορνεΐαι, κλοπαί, φόνοι, ²² μοιχεΐαι, πλεονεξίαι, πονηρίαι, δόλος, ἀσέλγεια, ὀφθαλμοὺς πονηρὸς, βλασφημία, ὑπερηφανία, ἀφροσύνη· ²³ πάντα ταῦτα τὰ πονηρὰ ἔσωθεν ἐκπορεύεται καὶ κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον.

²⁴ Ἐκείθεν δὲ ἀναστὰς ἀπῆλθεν εἰς τὰ ὄρια Τύρου. καὶ εἰσελθὼν εἰς οἰκίαν οὐδένα ἠθέλησεν γινῶναι, καὶ οὐκ ἠδυνάσθη λαθεῖν· ²⁵ ἀλλὰ εὐθύς ἀκούσασα γυνὴ περὶ αὐτοῦ, ἧς ἔλεγεν τὸ θνητάριον αὐτῆς πνεῦμα ἀκάθαρτον, εἰσελθοῦσα προσέπεσεν πρὸς τοὺς πόδας αὐτοῦ· ²⁶ ἡ δὲ γυνὴ ἦν Ἑλληνίς, Συροφονικίσσα ἐφ' ἧς ἦεν. καὶ ῥώτα αὐτὸν ἵνα τὸ δαιμόνιον ἐκβάλῃ ἐκ τῆς θυγατρὸς αὐτῆς. ²⁷ καὶ ἔλεγεν αὐτῇ· ἄφες πρώτον χορτασθῆναι τὰ τέκνα· οὐ γὰρ ἔστιν καλὸν λαβεῖν τὸν ἄρτον τῶν τέκνων καὶ τοῖς κυναρίοις βαλεῖν. ²⁸ ἡ δὲ ἀπεκρίθη καὶ λέγει αὐτῷ· ναί, κύριε· καὶ τὰ κυνάρια ὑποκάτω τῆς τραπέζης ἐσθίουσιν ἀπὸ τῶν ψυγίων τῶν παιδίων. ²⁹ καὶ εἶπεν αὐτῇ· διὰ τοῦτον τὸν λόγον ὑπάγε, ἐξελήλυθεν ἐκ τῆς θυγατρὸς σου τὸ δαιμόνιον. ³⁰ καὶ ἀπελθοῦσα εἰς τὸν οἶκον αὐτῆς εὗρεν τὸ παιδίον βεβλημένον ἐπὶ τὴν κλίνην καὶ τὸ δαιμόνιον ἐξεληλυθός.

³¹ Καὶ πάλιν ἐξελθὼν ἐκ τῶν ὀρίων Τύρου ἦλθεν διὰ Σιδῶνος εἰς τὴν θάλασσαν τῆς Γαλιλαίας ἀπὸ μέσον τῶν ὀρίων Δεκαπόλεως. ³² καὶ φέρουσιν αὐτῷ κωφὸν καὶ μογιάλον, καὶ παρακαλοῦσιν αὐτὸν ἵνα ἐπιθῇ αὐτῷ τὴν χεῖρα. ³³ καὶ ἀπολαβόμενος αὐτὸν ἀπὸ τοῦ ὄχλου κατ' ἰδίαν ἔβαλεν τοὺς δακτύλους εἰς τὰ ὕδατα αὐτοῦ καὶ πένσας ἤρατο τῆς γλώσσης αὐτοῦ, ³⁴ καὶ ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν ἐστέναξεν, καὶ λέγει αὐτῷ· ἐφραθά, ὃ ἔστιν διανοήθητι. ³⁵ καὶ ἠροίγησεν αὐτοῦ αἱ ἀκοαί, καὶ εὐθύς ἐλύθη ὁ δεσμὸς τῆς γλώσσης αὐτοῦ, καὶ ἐλάλει ὀρθῶς. ³⁶ καὶ διωστειλато αὐτοῖς ἵνα μηδενὶ λέγωσιν· ὅσον δὲ αὐτοῖς διωστελλετο, αὐτοὶ μᾶλλον περισσότερον ἐκήρυσσον. ³⁷ καὶ ὑπερπερισσῶς ἐξεπλήσσοντο λέγοντες· καλῶς πάντα πεποίηκεν, καὶ τοὺς κωφοὺς ποιεῖ ἀκούειν καὶ ἀλάλους λαλεῖν.

19. αφεδρ.: h-οχρον| | Η εκπορευεται; - | ΤΗ βρωματα. 21s. t μοχει. πορν. φον. 22 κλοπ. 24. T¹ Και εκειθεν αναστας | τυρου: T [t H] add και οιδωνο; | ΤΗ ηθελεν | Τ ηδυνηθη 25. ΤΗ αλλ | ΤΗ ελθουσα 26. Τη συρα φονικισσα 27. t κ. βαλειν τ. κυναρ. 28. ναι, κυριε: h-|κυριε, αλλα| 29. T¹ το δαμ. εκ της θυγ. σου 32. T¹ μογγιαλ. 33. ΤΗ τ. δακτυλ. αυτου 35. ηρωγ.: t pm [ευθωε] | ΤΗ om ευθωε 36. λεγωνι: t επωσιν 37. και τους: h pm ωε

24-30. Mt 15, 21-28. 24. (9, 30.) 30. (9, 26.) 31. Mt 15, 29.
32. (Mt 9, 32. Lc 11, 14.) 33. (8, 23.) 34. (6, 41. 8, 12. Io 11, 41.)
37. Mt 15, 30s.

VIII

Satiantur quattuor milia. Ostentum caeleste recusatur. Fermentum Pharisaeorum. Caecus Bethsaidae. Iudicia de Christo. Calamitatum Christi et sectatorum eius necessitas.

¹ Ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις πάλιν πολλοῦ ὄχλου ὄντος καὶ μὴ ἔχόντων τί φάγωσιν, προσκαλεσάμενος τοὺς μαθητὰς λέγει αὐτοῖς· ² σπλαγγίζομαι ἐπὶ τὸν ὄχλον, ὅτι ἤδη ἡμέραι τρεῖς προσμένουσίν μοι καὶ οὐκ ἔχουσιν τί φάγωσιν. ³ καὶ εἰς ἀπολύσω αὐτοὺς τῆσιν εἰς οἶκον αὐτῶν, ἐκλυθήσονται ἐν τῇ ὁδῷ· καὶ τινες αὐτῶν ἀπὸ μακρόθεν ἤκασιν. ⁴ καὶ ἀπεκρίθησαν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ὅτι πόθεν τούτους δυνήσεται τις ὡς χορτάσαι ἄρτων ἐπ' ἐρημίας; ⁵ καὶ ἠρώτα αὐτούς· πόσους ἔχετε ἄρτους; οἱ δὲ εἶπαν· ἑπτὰ. ⁶ καὶ παραγγέλλει τῷ ὄχλῳ ἀναπεσεῖν ἐπὶ τῆς γῆς· καὶ λαβὼν τοὺς ἑπτὰ ἄρτους εὐχαριστήσας ἔκλασεν καὶ ἐδίδου τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ἵνα παραιθῶσιν· καὶ παρέθηκεν τῷ ὄχλῳ. ⁷ καὶ εἶχαν ἰχθύδια ὀλίγα· καὶ εὐλόγησας αὐτὰ παρέθηκεν. ⁸ καὶ ἔφαγον καὶ ἐχορτάσθησαν, καὶ ἦσαν περισσεύματα κλισμάτων ἑπτὰ σφυρίδας. ⁹ ἦσαν δὲ ὡς τετρακισχίλιοι· καὶ ἀπέλυσεν αὐτούς.

¹⁰ Καὶ εὐθὺς ἐμβὰς εἰς τὸ πλοῖον μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ἦλθεν εἰς τὰ μέρη Δαλμανουθά. ¹¹ καὶ ἐξῆλθον οἱ Φαρισαῖοι καὶ ἤρξαντο συνζητεῖν αὐτῷ, ζητοῦντες παρ' αὐτοῦ σημεῖον ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ, πειράζοντες αὐτόν. ¹² καὶ ἀναστενάξας τῷ πνεύματι αὐτοῦ λέγει· τί ἡ γενεὰ αὕτη ζητεῖ σημεῖον; ἀμὴν λέγω ὑμῖν εἰ δοθήσεται τῇ γενεᾷ ταύτῃ σημεῖον. ¹³ καὶ ἀφῆκε αὐτούς πάλιν ἐμβὰς ἀπῆλθεν εἰς τὸ πέραν.

¹⁴ Καὶ ἐπελάθοντο λαβεῖν ἄρτους, καὶ εἰ μὴ ἕνα ἄρτον οὐκ εἶχον μεθ' ἐαυτῶν ἐν τῷ πλοίῳ. ¹⁵ καὶ διεστέλλετο αὐτοῖς λέγων· ὁράτε, βλέπετε ἀπὸ τῆς ζύμης τῶν Φαρισαίων καὶ τῆς ζύμης Ἡρώδου. ¹⁶ καὶ διελογίζοντο πρὸς ἀλλήλους ὅτι ἄρτους οὐκ ἔχομεν. ¹⁷ καὶ γνοὺς λέγει αὐτοῖς· τί διαλογίζεσθε ὅτι ἄρτους οὐκ ἔχετε; οὐκ ἔχετε οὐδὲ συνίετε; πεπωρωμένην ἔχετε τὴν καρδίαν ὑμῶν; ¹⁸ ὀφθαλμοὺς ἔχοντες οὐ βλέπετε, καὶ ὧτα ἔχοντες

VIII,2. ἡ ἡμεραις τρισιν | [T]h om μοι 3. TH νηστεις | και τινες: t τινες γαρ | ηκασιν: tH εισιν 6. ευχαριστησας: t pm [και] 7. παρεθηκεν: TH ειπεν και ταυτα παραιδεναι 8. H σφυριδας 9. ησαν δε: T add [οι φαγοντες] 10. εμβας: h add ατος 12. t [αυτων] | [t]H⁸ om υμιν 13. εμβας: T add [εις πλοιον] 16. T⁹H εχουσιν 17. γνοους: T add [ο ιησους]

VIII,1-9. Mt 15,32-39. (14,13ss. Mc 6,34-44. Lc 9,10ss. Io 6,1ss.)
 10. Mt 15,39. 11-13. Mt 16,1-4. (12,38-40.) 14-21. Mt 16,5-12.
 Lc 12,1. 18. 4,12.

οὐκ ἀκούετε, καὶ οὐ μνημονεύετε, ¹⁹ ὅτε τοὺς πέντε ἄρτους ἐκλασα
εἰς τοὺς πεντακισχιλίους, καὶ πόσους κοφίνους κλασμάτων πλή-
ρεις ἤρατε; λέγουσιν αὐτῷ· δώδεκα. ²⁰ ὅτε καὶ τοὺς ἑπτὰ εἰς
τοὺς τετρακισχιλίους, πόσων σφυριδῶν πληρώματα κλασμάτων
ἤρατε; καὶ λέγουσιν· ἑπτὰ. ²¹ καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς· οὐπω συνίετε;
²² Καὶ ἔρογεται εἰς Βηθσαϊδάν· καὶ φέρουσιν αὐτῷ τυφλόν,
καὶ παρακαλοῦσιν αὐτὸν ἵνα αὐτοῦ ἄψηται. ²³ καὶ ἐπιλαβόμενος
τῆς χειρὸς τοῦ τυφλοῦ ἐξήνεγκεν αὐτὸν ἔξω τῆς κόμης, καὶ
πτύσας εἰς τὰ ὄμματα αὐτοῦ, ἐπιθεὶς τὰς χεῖρας αὐτῷ, ἐπηρώτα
αὐτὸν εἴ τι βλέπει. ²⁴ καὶ ἀναβλέψας ἔλεγεν· βλέπω τοὺς
ἄνθρώπους, ὅτι ὡς δένδρα ὄρω περιπατοῦντας. ²⁵ εἶτα πάλιν
ἐπέθηκεν τὰς χεῖρας ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμούς αὐτοῦ, καὶ διέβλεπεν
καὶ ἀπεκατέστη, καὶ ἐνέβλεπεν δηλαγῶς ἅπαντα. ²⁶ καὶ ἀπέ-
στειλεν αὐτὸν εἰς οἶκον αὐτοῦ λέγων· μὴ εἰς τὴν κόμην εἰσελθῆς.
²⁷ Καὶ ἐξῆλθεν ὁ Ἰησοῦς καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ εἰς τὰς
κόμας Καισαρίας τῆς Φιλίππου· καὶ ἐν τῇ ὁδῷ ἐπηρώτα τοὺς
μαθητὰς αὐτοῦ λέγων αὐτοῖς· τίνα με λέγουσιν οἱ ἄνθρωποι
εἶναι; ²⁸ οἱ δὲ εἶπαν αὐτῷ λέγοντες ὅτι Ἰωάννην τὸν βαπτιστὴν,
καὶ ἄλλοι Ἡλείαν, ἄλλοι δὲ ὅτι εἰς τῶν προφητῶν. ²⁹ καὶ αὐτὸς
ἐπηρώτα αὐτούς· ὑμεῖς δὲ τίνα με λέγετε εἶναι; ἀποκριθεὶς ὁ
Πέτρος λέγει αὐτῷ· σὺ εἶ ὁ Χριστός. ³⁰ καὶ ἐπετίμησεν αὐτοῖς
ἵνα μηδενὶ λέγωσιν περὶ αὐτοῦ. ³¹ Καὶ ἤρξατο διδάσκειν αὐτοὺς
ὅτι δεῖ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου πολλὰ παθεῖν, καὶ ἀποδοκιμα-
σθῆναι ὑπὸ τῶν πρεσβυτέρων καὶ τῶν ἀρχιερέων καὶ τῶν γραμ-
ματέων καὶ ἀποκτανθῆναι καὶ μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἀναστῆναι.
³² καὶ παροησία τὸν λόγον ἐλάλει. καὶ προσλαβόμενος ὁ Πέτρος
αὐτὸν ἤρξατο ἐπιτιμᾶν αὐτῷ. ³³ ὁ δὲ ἐπιστραφεὶς καὶ ἰδὼν τοὺς
μαθητὰς αὐτοῦ ἐπετίμησεν Πέτρῳ καὶ λέγει· ὕπαγε ὀπίσω μου,
σαταναῖ, ὅτι οὐ φρονεῖς τὰ τοῦ θεοῦ ἀλλὰ τὰ τῶν ἀνθρώπων.
³⁴ Καὶ προσκαλεσάμενος τὸν ὄχλον σὺν τοῖς μαθηταῖς
αὐτοῦ εἶπεν αὐτοῖς· ὅστις θέλει ὀπίσω μου ἀκολουθεῖν, ἀπαρτη-
σάσθω ἑαυτὸν καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ, καὶ ἀκολουθεῖτω
μοι. ³⁵ ὃς γὰρ ἐὰν θέλῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ σῶσαι, ἀπολέσει

18. ΤΗ ἀκουεῖτε; | Τ μνημονεῦετε; 19. ΤΗ om καὶ 20. οτε καί: Τ οτε [δε] Η⁸ οτε | Η σφυριδ. | καὶ λεγουσιν: Τ οι δε ειπον τ Η καὶ λεγουσιν αυτω 21. ουπω: Τ pm πως 22. βηθσαϊδαν: h -| βηθανιαν | 23. εξηνεγκεν: τ εξηγαγεν | αυτω: τ αυτου | t Η⁸ βλεπεις; 25. Τ⁸ Η εθηκεν | ενεβλεπεν: τ ενεβλεπεν | ΤΗ⁸ τηλανυ. 26. μη (ΤΗ μηδε) εις τ. κομην. εισελθης: h -| μηδενι ειπης εις την κομην | | εισελθης: Τ [ε] add μηδε ειπης τινι εν τη κομη 27. Τι Τ καισαρειας | Τ λεγ. [αυτοις] 28. ειπαν: Τ⁸ απεκριθησαν | Τ om οτι pr 33. και λεγει: τ λεγων 34. οστις: ΤΗ ει τις | ακολουθειν: τ Η ελθειν 35. ψυχην αυτου: Η⁸ αυτου ψυχην

27-30. Mt 16,13-20. Lc 9,18-21. 31-33. Mt 16,21-23. Lc 9,22.
34-38. Mt 16,24-27. Lc 9,23-26. 35. Mt 10,39. Lc 17,33. Io 12,25.

αυτήν· ὅς δ' ἂν ἀπολέσει τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἕνεκεν ἐμοῦ καὶ τοῦ εὐαγγελίου, σώσει αὐτήν. ³⁶ τί γὰρ ὠφελεῖ ἄνθρωπον κερδοῦσαι τὸν κόσμον ὅλον καὶ ζημιωθῆναι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ; ³⁷ τί γὰρ δοῖ ἄνθρωπος ἀντάλλαγμα τῆς ψυχῆς αὐτοῦ; ³⁸ ὅς γὰρ εἰς ἐπαισχυνθῆ ἡμεῖς καὶ τοὺς ἐμούς λόγους ἐν τῇ γενεᾷ ταύτῃ τῇ μοιχαλιδι καὶ ἀμαρτωλῷ, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπαισχυνθήσεται αὐτόν, ὅταν ἔλθῃ ἐν τῇ δόξῃ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ μετὰ τῶν ἀγγέλων τῶν ἀγίων. (IX) ¹ καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς· ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι εἰσὶν τινες ὧδε τῶν ἰσθηκότων οἵτινες οὐ μὴ γεύσονται θανάτου ἕως ἂν ἴδωσιν τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ ἐληλυθυῖαν ἐν δυνάμει.

IX

Transfiguratio; Elias. Christus sanat daemonicum non sanatum ab apostolis. Messiae moriendum esse. Discipulorum ambitio et infans. Offensionum pericula; salitura ignis.

² Καὶ μετὰ ἡμέρας ἕξ παραλαμβάνει ὁ Ἰησοῦς τὸν Πέτρον καὶ τὸν Ἰάκωβον καὶ τὸν Ἰωάννην, καὶ ἀναφέρει αὐτούς εἰς ὄρος ὑψηλὸν κατ' ἰδίαν μόνους, καὶ μεταμορφώθη ἔμπροσθεν αὐτῶν, ³ καὶ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ ἐγένετο σιλβόντα λευκὰ ἵαια, οἷα γλαφεὺς ἐπὶ τῆς γῆς οὐ δύναται οὕτως λευκᾶσαι. ⁴ καὶ ὠφθῆ αὐτοῖς Ἡλείας σὺν Μωϋσῆϊ, καὶ ἦσαν συνλαλοῦντες τῷ Ἰησοῦ. ⁵ καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Πέτρος λέγει τῷ Ἰησοῦ· ραββί, καλὸν ἔστιν ἡμῶς ὧδε εἶναι, καὶ ποιήσωμεν τρεῖς σκηνάς, σοὶ μίαν καὶ Μωϋσεῖ μίαν καὶ Ἡλείᾳ μίαν. ⁶ οὐ γὰρ ᾔδει τί ἀποκριθῆ ἔκφοβοι γὰρ ἐγένοντο. ⁷ καὶ ἐγένετο νεφέλη ἐπισκιάζουσα αὐτοῖς, καὶ ἐγένετο φωνὴ ἐκ τῆς νεφέλης· οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς μου ὁ ἀγαπητός, ἀκούετε αὐτοῦ. ⁸ καὶ ἐξάπινα περιβλεψάμενοι οὐκέτι οὐδένα εἶδον ἀλλὰ τὸν Ἰησοῦν μόνον μετ' ἐαυτῶν. ⁹ Καὶ καταβαινόντων αὐτῶν ἀπὸ τοῦ ὄρους, διεστείλατο αὐτοῖς ἕνα μηδενὶ ἂ εἶδον διηγῆσονται, εἰ μὴ ὅταν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐκ νεκρῶν ἀναστῆ. ¹⁰ καὶ τὸν λόγον ἐκράτησαν πρὸς ἑαυτοὺς συζητοῦντες τί ἐστιν τὸ ἐκ νεκρῶν ἀναστῆναι. ¹¹ καὶ ἐπηρώτων αὐτὸν λέγοντες· ὅτι λέγουσιν οἱ Φαρισαῖοι καὶ οἱ γραμματεῖς ὅτι Ἡλείαν δεῖ εἰσεῖν πρῶτον; ¹² ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· Ἡλείας ἔλθων πρῶτον ἀποκαθιστάνει πάντα. καὶ πῶς γέγραπται ἐπὶ τὸν υἱὸν

35. ψυχ. αὐτοῦ: T εαυτου ψυχ. | H [εμου και] 36. Th ὠφελησαι τον ανθρ. | T εαν κερδηση . . κ. ζημιωθη IX, 2. TH⁵ om τον ante ιωαν. 3. T εγενοντο 4. T μωυση | T συλλαλ. 5. T ραββι | T μωυση 7. εγεν. sc: T⁵ ηλθεν 8. αλλα: H⁵ ει μη | μεθ εαυτ.: H⁵ post ειδον 9. τ καταβαν. δε | απο: t H⁵ εκ | t διηγο. α ειδον 11. TH om οι φαρ. και 12. εφη: t αποκριθεις ειπεν | ελθων: [T] H pm μεν | H αποκαθιστανει

38. Mt 10, 33. Lc 12, 9. IX, 1. Mt 16, 28. Lc 9, 27. 9-8. Mt 17, 1-8. Lc 9, 28-36. 7. 2 Pe 1, 17. (Mt 3, 17. Mc 1, 11. Lc 3, 22.) 9-13. Mt 17, 9-12. 9. Lc 9, 36. 1122. Mal 4, 5.

τοῦ ἀνθρώπου; ἵνα πολλὰ πάθη καὶ ἐξουθενωθῇ. ¹³ ἀλλὰ λέγω ὑμῖν ὅτι καὶ Ἡλείας ἐλήλυθεν, καὶ ἐποίησαν αὐτῷ ὅσα ἤθελον, καθὼς γέγραπται ἐπὶ αὐτόν.

¹⁴ Καὶ ἐλθόντες πρὸς τοὺς μαθητὰς εἶδον ὄχλον πολὺν περὶ αὐτούς καὶ γραμματεῖς συζητούντας πρὸς αὐτούς. ¹⁵ καὶ εὐθύς πᾶς ὁ ὄχλος ἰδόντες αὐτὸν ἐξεθαμβήθησαν, καὶ προστρέχοντες ἤσπαζοντο αὐτόν. ¹⁶ καὶ ἐπηρώτησεν αὐτούς· τί συζητεῖτε πρὸς αὐτούς; ¹⁷ καὶ ἀπακρίθη αὐτῷ εἰς ἕκ τοῦ ὄχλου· διδάσκαλε, ἤνεγκα τὸν υἱόν μου πρὸς σε, ἔχοντα πνεῦμα ἄλαλον, ¹⁸ καὶ ὅπου εἶεν αὐτὸν καταλάβῃ ῥήσσει, καὶ ἀφρίζει καὶ τριζει τοὺς ὀδόντας καὶ ξηραίνεται· καὶ εἶπα τοῖς μαθηταῖς σου ἵνα αὐτὸ ἐκβάλωσιν, καὶ οὐκ ἴσχυσας. ¹⁹ ὁ δὲ ἀποκριθεὶς αὐτοῖς λέγει· ὦ γενεὰ ἄπιστος, ἕως πότε πρὸς ὑμᾶς ἔσομαι; ἕως πότε ἀνέξομαι ὑμῶν; φέρετε αὐτὸν πρὸς μὲ. ²⁰ καὶ ἤνεγκαν αὐτὸν πρὸς αὐτόν. καὶ ἰδὼν αὐτόν, τὸ πνεῦμα εὐθύς συνεσπάραξεν αὐτόν, καὶ πεσὼν ἐπὶ τῆς γῆς ἐκλύετο ἀφρίζων. ²¹ καὶ ἐπηρώτησεν τὸν πατέρα αὐτοῦ· πόσος χρόνος ἐστὶν ὡς τοῦτο γέγονεν αὐτῷ; ὁ δὲ εἶπεν· ἕκ παιδιότητος. ²² καὶ πολλὰκις καὶ εἰς πῦρ αὐτὸν ἔβαλεν καὶ εἰς ὕδατα, ἵνα ἀπολέσῃ αὐτόν· ἀλλὰ εἴ τι δύνη, βοήθησον ἡμῖν σπλαγχνισθεὶς ἐφ' ἡμᾶς. ²³ ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ τὸ εἰ δύνη; πάντα δυνατὰ τῷ πιστεύοντι. ²⁴ εὐθύς κράξας ὁ πατὴρ τοῦ παιδίου ἔλεγεν· πιστεύω· βοήθει μου τῇ ἀπιστίᾳ. ²⁵ ἰδὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς ὅτι ἐπισυντρέχει ὁ ὄχλος, ἐπετίμησεν τῷ πνεύματι τῷ ἀκαθάρτῳ λέγων αὐτῷ· τὸ ἄλαλον καὶ κωφὸν πνεῦμα, ἐγὼ ἐπιτάσσω σοι, ἐξελθε ἐξ αὐτοῦ καὶ μηκέτι εἰσελθῆς εἰς αὐτόν. ²⁶ καὶ κράξας καὶ πολλὰ σπαράξας ἐξῆλθεν· καὶ ἐγένετο ὡσεὶ νεκρός, ὥστε τοὺς πολλοὺς λέγειν ὅτι ἀπέθανεν. ²⁷ ὁ δὲ Ἰησοῦς κρατήσας τῆς χειρὸς αὐτοῦ ἤγειρεν αὐτόν, καὶ ἀνέστη. ²⁸ καὶ εἰσελθόντος αὐτοῦ εἰς οἶκον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ κατ' ἰδίαν ἐπηρώτων αὐτόν· ὅτι ἡμεῖς οὐκ ἠδυνήθημεν ἐκβαλεῖν αὐτό; ²⁹ καὶ εἶπεν αὐτοῖς· τοῦτο τὸ γένος ἐν οὐδενὶ δύναται ἐξελθεῖν εἰ μὴ ἐν προσευχῇ.

12. TH om; post ανθρωπου | TH εξουθενηθη (H); 14. t ελθων . .
 ειδεν | H ειδαν 18. ρησαι; TH add αυτον | t ειπον 20. T^s εσπαραξεν
 21. ως; t εξ ου 22. αυτον; T^s post πολλakis | TH αλλ 23. H αυτω
 το· h αυτω το· | δυνα (TH,); t add [πιστευσαι] 24. ευθυς; T pm
 [και] | ελεγεν; h pm -| μετα δακρυων | 25. ο οχλος; TH om ο | t σοι
 επιτασσω 29. προσευχη; T [t]-| h t add και ησταια

13. Mt 11,14. (1 Reg 19,2. 10.) 14-29. Mt 17,14-21. Lc 9,37-42.
 14. (8,11.) 20. (3,11.) 23. (11,23s. Mt 21,21s. Lc 17,6.)
 24. (Lc 17,5.) 26. (1,26.) 30-32. Mt 17,22s. Lc 9,43-45.

Nov. Testament. graece.

81

6

³⁰ Κάκισθεν ἐξελεθόντες παρεπορεύοντο διὰ τῆς Γαλιλαίας, καὶ οὐκ ἤθελον ἕνα τις γροῖ· ³¹ ἐδίδασκεν γὰρ τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς ὅτι ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται εἰς χεῖρας ἀνθρώπων, καὶ ἀποκτενοῦσιν αὐτόν, καὶ ἀποκαταφθεῖ μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἀναστήσεται. ³² οἱ δὲ ἠγνόουν τὸ ῥῆμα, καὶ ἐφοβοῦντο αὐτὸν ἐπερωτήσαι.

³³ Καὶ ἦλθον εἰς Καφαρναοῦμ. καὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ γενόμενος ἐπηρώτα αὐτούς· τί ἐν τῇ ὁδῷ διελογίζεσθε; ³⁴ οἱ δὲ εἰσώπων· πρὸς ἀλλήλους γὰρ διελέχθησαν ἐν τῇ ὁδῷ τίς μισῶν. ³⁵ καὶ καθίσας ἐφώνησεν τοὺς δώδεκα, καὶ λέγει αὐτοῖς· εἴ τις θέλει πρῶτος εἶναι, ἔσται πάντων ἕσχατος καὶ πάντων διάκονος. ³⁶ καὶ λαβὼν παιδίον ἔσθησεν αὐτὸ ἐν μέσῳ αὐτῶν, καὶ ἐναγκαλισάμενος αὐτὸ εἶπεν αὐτοῖς· ³⁷ ὃς ἂν ἐν τῶν παιδίων τούτων δεξῆται ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου, ἐμὲ δέχεται· καὶ ὃς ἂν ἐμὲ δέχεται, οὐκ ἐμὲ δέχεται ἀλλὰ τὸν ἀποστείλαντά με. ³⁸ Ἐφῆ αὐτῶ ὁ Ἰωάννης· διδάσκαλε, εἶδομέν τινα ἐν τῷ ὀνόματί σου ἐκβάλλοντα δαιμόνια, ὃς οὐκ ἀκολουθεῖ ἡμῖν, καὶ ἐκαλύομεν αὐτόν, ὅτι οὐκ ἠκολούθει ἡμῖν. ³⁹ ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν· μὴ κωλύετε αὐτόν· οὐδεὶς γὰρ ἔστω ὃς ποιήσει δύναμιν ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου καὶ δυνήσεται ταχὺ κακολογησαί με· ⁴⁰ ὃς γὰρ οὐκ ἔστιν καθ' ἡμῶν, ὕπερ ἡμῶν ἐστίν. ⁴¹ ὃς γὰρ ἂν ποτίσῃ ὑμᾶς ποτήριον ὕδατος ἐν ὀνόματί μου, ὅτι Χριστοῦ ἐστέ, ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι οὐ μὴ ἀπολέσῃ τὸν μισθὸν αὐτοῦ. ⁴² Καὶ ὃς ἂν σκανδαλίσῃ ἕνα τῶν μικρῶν τούτων τῶν πιστευόντων, καλὸν ἐστὶν αὐτῷ μᾶλλον εἰ περικείται μύλος ὀνίκος περὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ καὶ βέβληται εἰς τὴν θάλασσαν. ⁴³ καὶ εἰς σκανδαλίση σε ἡ χεὶρ σου, ἀπόκοψον αὐτήν· καλὸν ἐστίν σε κυλλὸν εἰσελθεῖν εἰς τὴν ζωὴν, ἢ τὰς δύο χεῖρας ἔχοντα ἀπελθεῖν εἰς τὴν γέενναν, εἰς τὸ πῦρ τὸ ἀσβεστον. ⁴⁴ καὶ εἰς τὸ σκανδαλίση σε, ἀπόκοψον αὐτόν· καλὸν ἐστίν σε εἰσελθεῖν εἰς τὴν ζωὴν χωλόν, ἢ τοὺς δύο πόδας ἔχοντα βληθῆναι εἰς τὴν γέενναν. ⁴⁵ καὶ εἰς τὸ ὀφθαλμὸς σου σκανδαλίση σε, ἐκβαλε αὐτόν· καλὸν ἐστίν σε μονόφθαλμον εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, ἢ δύο ὀφθαλμοὺς ἔχοντα βληθῆναι εἰς τὴν γέενναν, ⁴⁶ ὅπου ὁ σκόληξ

30. T³H⁵ επορευοντο 31. t H ελεγ. [αυτοις] 34. t [εν τη οδω] 37. H [εν] | TH των τιοιυτων παιδι. | δεχεται: t δεχεται 38. ο ιωαν | T add λεγων | H ειδαμεν | [T]tH om σε ουκ ακολ. ημιν | h-| σε ουκ ακολ. μεθ ημων, και εκωλυομεν (t -σαμεν) αυτον (om οτι ουκ ηκολ. ημιν) | ηκολουθει: T ακολουθει 41. TH om μου | T³ απολασει 42. t [τουτων] | T τ. πιστευ. εις με t τ. πιστιν εχοντων [εις με] 43. T h σκανδαλιση 44. T [οπου ο σκοληξ αυτων ου ταλεντα και το πυρ ου σβενηνται] 46. T ut v. 44. 47. t καλον σοι εστ. | [t] H⁵ om την sc | γεενναν: t add [του πυρος]

30. (7,24.) 33-37. Mt 18,1-5. Lc 9,46-48. 35. 10,43. 37. Mt 10,40. Io 13,20. 38-40. Lc 9,49s. 41. Mt 10,42. 42-47. Mt 18,6-9. 4s. Lc 17,2. 43. Mt 5,30. 18,8. 47. Mt 5,29. 48. Is 66,24.

αὐτῶν οὐ τελευτᾷ καὶ τὸ πῦρ οὐ σβέννυται. ⁴⁹ πᾶς γὰρ πυρὶ ἀλισθῆσεται. ⁵⁰ καλὸν τὸ ἄλα· εἴν δὲ τὸ ἄλα ἄναλον γένηται, ἐν τίνι αὐτὸ ἀρτύσετε; ἔχετε ἐν ἑαυτοῖς ἄλα καὶ εἰρηνεύετε ἐν ἀλλήλοις.

X

Responsio de repudio. Infantes admissi. Iuvenis dives divitiarumque pericula. Discipulorum praemia. Messiae mors. Ambitio filiorum Zebedaei. Bartimaeus caecus.

¹ Καὶ ἐκείθεν ἀναστὰς ἔρχεται εἰς τὰ ὄρια τῆς Ἰουδαίας καὶ πέραν τοῦ Ἰορδάνου, καὶ συμπορεύονται πάλιν ὄχλοι πρὸς αὐτόν, καὶ ὡς εἰσθεὶ πάλιν ἐδίδασκεν αὐτούς. ² καὶ προσελθόντες οἱ Φαρισαῖοι ἐπηρώτων αὐτόν εἰ ἔξεστιν ἀνδρὶ γυναῖκα ἀπολύσαι, πειράζοντες αὐτόν. ³ ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς· τί ὑμῖν ἐπιτετατο Μωϋσῆς; ⁴ οἱ δὲ εἶπαν· ἐπέτρεψεν Μωϋσῆς βιβλίον ἀποστασίον γράφαι καὶ ἀπολύσαι. ⁵ ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· πρὸς τὴν σκληροκαρδίαν ὑμῶν ἔγραψεν ὑμῖν τὴν ἐπιτολὴν ταύτην. ⁶ ἀπὸ δὲ ἀρχῆς κτίσεως ἄρσεν καὶ θῆλυ ἐποίησεν αὐτούς· ⁷ ἔνεκεν τούτου καταλείψει ἄνθρωπος τὸν πατέρα αὐτοῦ καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ, ⁸ καὶ ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν, ὥστε οὐκέτι εἰσὶν δύο ἀλλὰ μία σὰρξ. ⁹ ὁ οὖν ὁ θεὸς συνέζευξεν, ἄνθρωπος μὴ χωριζέτω. ¹⁰ καὶ εἰς τὴν οἰκίαν πάλιν οἱ μαθηταὶ περὶ τούτου ἐπηρώτων αὐτόν. ¹¹ καὶ λέγει αὐτοῖς· ὃς ἂν ἀπολύσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ γαμήσῃ ἄλλην, μοιχᾶται ἐπ' αὐτήν· ¹² καὶ εἴαν αὐτὴ ἀπολύσασα τὸν ἄνδρα αὐτῆς γαμήσῃ ἄλλον, μοιχᾶται.

¹³ Καὶ προσέφερον αὐτῷ παιδία ἵνα ἄψηται αὐτῶν· οἱ δὲ μαθηταὶ ἐπιτίμων τοῖς προσφέρονσιν. ¹⁴ ἰδὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς ἠγάπησεν καὶ εἶπεν αὐτοῖς· ἄφες τὰ παιδία ἔρχεσθαι πρὸς με, μὴ κολύετε ἀντὰ τῶν γὰρ τοιούτων ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ. ¹⁵ ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὃς ἂν μὴ δέξῃται τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ ὡς παιδίον, οὐ μὴ εἰσέλθῃ εἰς αὐτήν. ¹⁶ καὶ ἐναγκαλισάμενος αὐτὰ κατενύβηκε, τιθεὶς τὰς χεῖρας ἐπ' αὐτά.

¹⁷ Καὶ ἐκπορευομένου αὐτοῦ εἰς ὁδόν, προσδραμὼν εἰς καὶ

49. πᾶς γὰρ πυρὶ ἀλισθῆσεται. : h -| πασα γὰρ θυσια ἀλι ἀλισθη. † | ἀλισθησ. : T¹ add [καὶ πασα θυσια ἀλι ἀλισθησ.] 50. ἀλα pr et sc: TH αλας X,1. T συμπορευονται 2. T[H] προσελθοντες φαρισαιοι 5. t και αποκριθεις ο ηση. ειπ. 6. αυτους (H [αυτους]): t add ο θεος 7. μητερα (TH om αυτου sc): T[t] add και προσκολληθησεται προς την γυναικα αυτου 10. T¹ επηρωτησαν 13. H ινα αυτ. αφητ. | επιτιμ. τ. προσφερ. : t H επιτιμησαν αυτοις

[49. Lev 2,13.] 50. Mt 5,13. Lc 14,34. X,1-12. Mt 19,1-9. 4. Deut 24,1. Mt 5,31. 6ss. Gen 1,27. 2,24. 11. Mt 5,32. Lc 16,18. 13-16. Mt 19,13-15. Lc 18,15-17. 17-27. Mt 19,16-26. Lc 18,18-27.

γονυπετήσας αὐτὸν ἐπηρώτα αὐτὸν· διδάσκαλε ἀγαθέ, τί ποιήσω ἵνα ζωῆν αἰώνιον κληρονομήσω; ¹⁸ ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ· τί με λέγεις ἀγαθόν; οὐδεὶς ἀγαθὸς εἰ μὴ εἰς ὁ θεός. ¹⁹ εὐς ἐπιτολῆς οἰδας· μὴ μοιχεύσης, μὴ φονεύσης, μὴ κλέψης, μὴ ψευδομαρτυρήσης, μὴ ἀποστέρησης, τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα σου. ²⁰ ὁ δὲ ἔφη αὐτῷ· διδάσκαλε, ταῦτα πάντα ἐφυλάξάμην ἐκ νεότητός μου. ²¹ ὁ δὲ Ἰησοῦς ἐμβλέψας αὐτῷ ἠγάπησεν αὐτὸν καὶ εἶπεν αὐτῷ· ἐν σε ὑστερεῖ ὕπαγε, ὅσα ἔχεις πώλησον καὶ δὸς τοῖς πτωχοῖς, καὶ ἔξεις θησαυρὸν ἐν οὐρανῷ, καὶ δεῦρο ἀκολουθεῖ μοι. ²² ὁ δὲ στυγνάσας ἐπὶ τῷ λόγῳ ἀπῆλθεν λυπούμενος· ἦν γὰρ ἔχων κτήματα πολλὰ. ²³ καὶ περιβλεψάμενος ὁ Ἰησοῦς λέγει τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ· πῶς δύσκολος οἱ τὰ κτήματα ἔχοντες εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ εἰσελεύσονται. ²⁴ οἱ δὲ μαθηταὶ ἐθαμβοῦντο ἐπὶ τοῖς λόγοις αὐτοῦ. ὁ δὲ Ἰησοῦς πάντων ἀποκριθεὶς λέγει αὐτοῖς· τέκνα, πῶς δύσκολόν ἐστιν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ εἰσελθεῖν. ²⁵ εὐκοπώτερόν ἐστιν κάμηλον διὰ τῆς τρυμαλιᾶς τῆς ραφίδος διαλθεῖν ἢ πλοῦσιον εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ εἰσελθεῖν. ²⁶ οἱ δὲ περισσῶς ἐξεπλήσσοντο λέγοντες πρὸς ἑαυτούς· καὶ τίς δύναται σωθῆναι; ²⁷ ἐμβλέψας αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς λέγει· παρὰ ἀνθρώποις ἀδύνατον, ἀλλ' οὐ παρὰ θεῷ· πάντα γὰρ δυνατὰ παρὰ τῷ θεῷ.

²⁸ Ἦρξατο λέγειν ὁ Πέτρος αὐτῷ· ἰδοὺ ἡμεῖς ἀφήκαμεν πάντα καὶ ἠκολουθήκαμέν σοι. ²⁹ ἔφη ὁ Ἰησοῦς· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐδεὶς ἐστιν ὃς ἀφήκεν οἰκίαν ἢ ἀδελφούς ἢ ἀδελφάς ἢ μητέρα ἢ πατέρα ἢ τέκνα ἢ ἀγροὺς ἕνεκεν ἐμοῦ καὶ ἕνεκεν τοῦ εὐαγγελίου, ³⁰ εἰ μὴ λάβῃ ἑκατονταπλασίονα νῦν ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ οἰκίας καὶ ἀδελφούς καὶ ἀδελφάς καὶ μητέρας καὶ τέκνα καὶ ἀγροὺς μετὰ διωγμῶν, καὶ ἐν τῷ αἰῶνι τῷ ἐρχομένῳ ζωὴν αἰώνιον. ³¹ πολλοὶ δὲ ἔσονται πρῶτοι ἔσχατοι καὶ οἱ ἔσχατοι πρῶτοι.

³² Ἦσαν δὲ ἐν τῇ ὁδῷ ἀναβαίνοντες εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ ἦν προάγων αὐτοὺς ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἐθαμβοῦντο, οἱ δὲ ἀκολουθοῦντες ἐφοβοῦντο. καὶ παραλαβὼν πάλιν τοὺς δώδεκα ἤρξατο αὐτοῖς

19. t H μη φον. μη μοιχ. h - μη μοιχ. μη πορνείας | TH om von sc 20. ο δε: T[t] add αποκριθεις | εφη: t ειπεν 21. T^h εν σοι υστεροι | T[H] om τοις 24. δυσκολον εστιν: T[t] add τους πεποιθотας επι χρημασιν 25. TH^h δια τρυμαλιας ραφιδος | διαλθειν: t εισελθειν 26. εαντους: t H αυτον 27. αδυνατον — τω θω: h - αδυν. εστιν, παρα δε τω θω δυνατον | δυνατα: t add [εστιν] | τω: H [τω] 28. T^h ηρε. ο πετρ. λεγ. αυτω 29. T αποκριθεις ο ιησ. ειπεν t και αποκρ. κτλ. s. εφη ο ιησ. | ενεκεν sc: H [ενεκεν] 30. οικιας κτλ: h - ος δε αφηκεν οικιαν κ. αδελφας κ. αδελφους κ. μητερα κ. τεκ. κ. αγρ. κ. διωγμου εν τω αιω. τω ερχ. ζω. αιων. λημψεται | Th μητερα 31. H [οι] εσχατοι

19. Ex 20,12-16. 28-31. Mt 19,27-30. Lc 18,28-30. 32-34. Mt 20,17-19. Lc 18,31-33.

λέγει τὰ μέλλοντα ἀντῷ συμβαίνειν, ³³ ὅτι ἰδὸν ἀναβαίνομεν εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδοθήσεται τοῖς ἀρχιερεῖσιν καὶ τοῖς γραμματεῦσιν, καὶ κατακρωνοῦσιν αὐτὸν θανάτῳ καὶ παραδώσουσιν αὐτὸν τοῖς ἔθνεσιν, ³⁴ καὶ ἐμπαίζουσιν αὐτῷ καὶ ἐμπτύουσιν αὐτῷ καὶ μαστιγώσουσιν αὐτὸν καὶ ἀποκτενοῦσιν, καὶ μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἀναστήσεται.

³⁵ Καὶ προσπορεύονται αὐτῷ Ἰακώβος καὶ Ἰωάννης οἱ υἱοὶ Ζεβεδαίου, λέγοντες αὐτῷ διδάσκαλε, θέλομεν ἵνα ὁ ἐὰν αἰτήσωμεν σε ποιήσης ἡμῖν. ³⁶ ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· τί θέλετέ με ποιήσω ὑμῖν; ³⁷ οἱ δὲ εἶπαν αὐτῷ· δὸς ἡμῖν ἵνα εἰς σου ἐκ δεξιῶν καὶ εἰς σου ἐξ ἀριστερῶν καθίσωμεν ἐν τῇ δόξῃ σου. ³⁸ ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· οὐκ οἰδατε τί αἰτεῖσθε. δύνασθε πρῶτον τὸ ποτήριον ὃ ἐγὼ πίνω, ἢ τὸ βάπτισμα ὃ ἐγὼ βαπτίζομαι βαπτισθῆναι; ³⁹ οἱ δὲ εἶπαν αὐτῷ· δυνάμεθα. ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· τὸ ποτήριον ὃ ἐγὼ πίνω πίεσθε, καὶ τὸ βάπτισμα ὃ ἐγὼ βαπτίζομαι βαπτισθήσεσθε. ⁴⁰ τὸ δὲ καθίσαι ἐκ δεξιῶν μου ἢ ἐξ ἐπιπέδων οὐκ ἔστιν ἐμὸν δοῦναι, ἀλλ' οἷς ἠτοίμασται.

⁴¹ Καὶ ἀκούσαντες οἱ δέκα ἤρξαντο ἀναγκάσειν περὶ Ἰακώβου καὶ Ἰωάννου. ⁴² καὶ προσκαλεσάμενος αὐτούς ὁ Ἰησοῦς λέγει αὐτοῖς· οἰδατε ὅτι οἱ δοκῶντες ἀρχεῖν τῶν ἐθνῶν κατακυριεύουσιν αὐτῶν καὶ οἱ μεγάλοι αὐτῶν καταξουσιάζουσιν αὐτῶν. ⁴³ οὐχ οὕτως δὲ ἐστὶν ἐν ὑμῖν· ἀλλ' ὅς ἂν θέλῃ μέγας γενέσθαι ἐν ὑμῖν, ἔσται ὑμῶν διάκονος, ⁴⁴ καὶ ὅς ἂν θέλῃ ὑμῶν γενέσθαι πρῶτος, ἔσται πάντων δούλος. ⁴⁵ καὶ γὰρ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἦλθεν διακονηθῆναι, ἀλλὰ διακονῆσαι καὶ δοῦναι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ λύτρον ἅντι πολλῶν.

⁴⁶ Καὶ ἔρχονται εἰς Ἱερειχώ. καὶ ἐκπορευομένου αὐτοῦ ἀπὸ Ἱερειχώ καὶ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ καὶ ὄγλου ἰκαροῦ ὁ υἱὸς Τιμαίου Βαρτιμαῖος, τυφλὸς προσαίτης, ἐκάθητο παρὰ τῆν ὁδόν. ⁴⁷ καὶ ἀκούσας ὅτι Ἰησοῦς ὁ Ναζαρηθὸς ἐστίν, ἤρξατο κράζειν καὶ λέγειν· υἱὲ Δαυεὶδ Ἰησοῦ, ἐλέησόν με. ⁴⁸ καὶ ἐπετιμῶν αὐτῷ πολλοὶ ἵνα σιωπήσῃ· ὁ δὲ πολλῶν μᾶλλον ἔκραζεν· υἱὲ Δαυεὶδ, ἐλέησόν με. ⁴⁹ καὶ στὰς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν· φωνήσατε αὐτόν. καὶ φωνοῦσιν τὸν τυφλὸν λέγοντες αὐτῷ· θάρσει, ἔγειρε, φωνεῖ σε. ⁵⁰ ὁ δὲ ἀποβαλὼν τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ ἀναπηδήσας ἦλθεν πρὸς τὸν

34. T κ. αποκτεν. [αυτον] 35. υιοι: H pm [δυο] 36. TH⁸ om με 37. TH om σου sc 43. εσται: h εστω 44. ος αν: T ος εαν | υμων: t H εν υμιν | γενεσθαι: T⁸H ειναι 46. t αρχεται | T ιερειχω | TH βαρτιμαιος 47. h εστ. ο ναζαρην.

35-40. Mt 20,20-23. 37. (Ps 110,1.) 38. (14,36. Mt 26,39. Lc 12,50.) 39. (Act 12,2.) 41-45. Mt 20,24-28. Lc 22,25-27. 43. (9,35-Mt 23,11.) 46-50. Mt 20,29-34. Lc 18,35-43.

Ἰησοῦν. ⁵¹ καὶ ἀποκριθεὶς αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν· τί σοι θέλεις ποιήσω; ὁ δὲ τυφλὸς εἶπεν αὐτῷ· ῥαββουνί, ἵνα ἀναβλέψω. ⁵² ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ· ἴσχυε, ἢ πίστις σου σάσωκέν σε. καὶ εὐθὺς ἀνέβλεψεν, καὶ ἠκολούθει αὐτῷ ἐν τῇ ὁδῷ.

XI

Solemnis ingressio. Imprecatio ficus. Purgatio templi. De fide, precibus et placabilitate. De baptismo Iohannis.

¹ Καὶ ὅτε ἐγγίζουσιν εἰς Ἱεροσόλυμα καὶ εἰς Βηθανίαν πρὸς τὸ ὄρος τῶν ελαιῶν, ἀποστέλλει δύο τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ² καὶ λέγει αὐτοῖς· ὑπάγετε εἰς τὴν κώμην τὴν κατέναντι ὑμῶν, καὶ εὐθὺς εἰσπορευόμενοι εἰς αὐτὴν εὐρήσετε πῶλον δεδεμένον ἐφ' ὃν οὐδεὶς ἀνθρώπων οὐπω κεκάθικεν· λύσατε αὐτὸν καὶ φέρετε. ³ καὶ εἰάν τις ὑμῖν εἴπῃ· τί ποιεῖτε τοῦτο; εἴπατε· ὁ κύριος αὐτοῦ χρεῖαν ἔχει, καὶ εὐθὺς αὐτὸν ἀποστέλλει πάλιν ὄδε. ⁴ καὶ ἀπῆλθον καὶ εὔρον τὸν πῶλον δεδεμένον πρὸς τῆς θύρας ἔξω ἐπὶ τοῦ ἀμφοδου, καὶ λύσαν αὐτόν. ⁵ καὶ τινες τῶν ἐκεῖ ἐστηκότων ἔλεγον αὐτοῖς· τί ποιεῖτε λύοντες τὸν πῶλον; ⁶ οἱ δὲ εἶπαν αὐτοῖς καθὼς εἶπεν ὁ Ἰησοῦς· καὶ ἀφῆκαν αὐτούς. ⁷ καὶ φέρουσιν τὸν πῶλον πρὸς τὸν Ἰησοῦν, καὶ ἐπιβάλλουσιν αὐτῷ τὰ ἱμάτια αὐτῶν, καὶ ἐκάθισεν ἐπ' αὐτόν. ⁸ καὶ πολλοὶ τὰ ἱμάτια αὐτῶν ἔστρωσαν εἰς τὴν ὁδόν, ἄλλοι δὲ στιβάδας, κόψαντες ἐκ τῶν ἀγρῶν. ⁹ καὶ οἱ προάγοντες καὶ οἱ ἀκολουθοῦντες ἔκραζον· ὡσαννά, εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι κυρίου· ¹⁰ εὐλογημένη ἡ ἐρχομένη βασιλεία τοῦ πατρὸς ἡμῶν Δαυεὶδ, ὡσαννά ἐν τοῖς ὑψίστοις.

¹¹ Καὶ εἰσῆλθεν εἰς Ἱεροσόλυμα εἰς τὸ ἱερόν· καὶ περιβλεψάμενος πάντα, ὅψα ἤδη οὔσης τῆς ὥρας, ἐξῆλθεν εἰς Βηθανίαν μετὰ τῶν δώδεκα.

¹² Καὶ τῇ ἐπαύριον ἐξελθόντων αὐτῶν ἀπὸ Βηθανίας ἐπειρασεν. ¹³ καὶ ἰδὼν σικκὴν ἀπὸ μακρόθεν ἔχουσαν φύλλα, ἤλθεν εἰ ἄρα τι εὐρήσει ἐν αὐτῇ, καὶ ἐλθὼν ἐπ' αὐτὴν οὐδὲν εὔρον εἰ

51. T τι θαλ. ποιησω σοι | Η ραββουνει η -| κυριε ραββει | 52. t H και ο ιησ. XI, 1. και εις βηθαν.: TH^s εις βηθφαγη (t [εις βηθφ.]) και βηθαν. | των ελαι.: h το ελαι. 2. TH ουδ. ουπω ανθρωπω. | t H εκαθισεν 3. ειπατε: t add [οσι] | t αυτ. αποστ. [παλ.] h αποστ. παλ. αυτ. 4. TH om τον et την 6. T ειπον 7. αυτων: h αυτων 8. κοψαντες: t εκοπτον 9. 10. TH ωσαννα 11. T^s h ομιας | h [της ωρας]

52. 5, 34. XI, 1-10. Mt 21, 1-11. Lc 19, 29-38. Io 12, 12-15. 8. (2 Reg 9, 13.) 9. Ps 118, 26. 11. (Mt 21, 17.) 12-14. Mt 21, 18ss.

μη φύλλα· ὁ γὰρ καιρὸς οὐκ ἦν σύκων. ¹⁴ καὶ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτῇ· μηκέτι εἰς τὸν αἰῶνα ἐκ σοῦ μηδεὶς καρπὸν φάγοι. καὶ ἤκουον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ.

¹⁵ Καὶ ἔρχονται εἰς Ἱεροσόλυμα. καὶ εἰσελθὼν εἰς τὸ ἱερόν ἤρξατο ἐκβάλλειν τοὺς πωλοῦντας καὶ τοὺς ἀγοράζοντας ἐν τῷ ἱερῷ, καὶ τὰς τραπέζας τῶν κολλυβιστῶν καὶ τὰς καθέδρας τῶν πωλοῦντων τὰς περισσότερὰς κατέστρεψεν, ¹⁶ καὶ οὐκ ἤφιεν ἵνα τις διενέγκῃ σκεῦος διὰ τοῦ ἱεροῦ, ¹⁷ καὶ ἐδίδασκεν καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς· οὐ γέγραπται ὅτι ὁ οἶκός μου οἶκος προσευχῆς κληθήσεται πᾶσιν τοῖς ἔθνεσιν; ὑμεῖς δὲ πεποιήκατε αὐτὸν σπήλαιον ληστῶν. ¹⁸ καὶ ἤκουσαν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς, καὶ ἐξήρουν πῶς αὐτὸν ἀπολέσωσιν· ἐφοβοῦντο γὰρ αὐτόν, πᾶς γὰρ ὁ ὄχλος ἐξοπλήσσοιτο ἐπὶ τῇ διδαχῇ αὐτοῦ.

¹⁹ Καὶ ὅταν ὄψι ἐγένετο, ἐξεπορεύετο ἔξω τῆς πόλεως.

²⁰ Καὶ παραπορευόμενοι πρῶτ' εἶδον τὴν συκὴν ἐξηραμμένην ἐκ ῥιζῶν. ²¹ καὶ ἀναμνησθεὶς ὁ Πέτρος λέγει αὐτῷ· ῥαββεί, ἴδε ἡ συκὴ ἦν κατηράσω ἐξήραται. ²² καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς λέγει αὐτοῖς· ἔχετε πίστιν Θεοῦ. ²³ ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι ὅς ἂν εἴπῃ τῷ ὄρει τούτῳ· ἄρθῃτι καὶ βλήθῃτι εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ μὴ διακριθῇ ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ, ἀλλὰ πιστεύῃ ὅτι ὁ λαλεῖ γίνεται, ἔσται αὐτῷ. ²⁴ διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν, πάντα ὅσα προσεύχησθε καὶ αἰτεῖσθε, πιστεύετε ὅτι ἐλάβετε, καὶ ἔσται ὑμῖν. ²⁵ καὶ ὅταν στήκετε προσεγγόμενοι, ἀφίστε εἴ τι ἔχετε κατὰ τινος, ἵνα καὶ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς ἀφῇ ὑμῖν τὰ παραπτώματα ὑμῶν.

²⁶ Καὶ ἔρχονται πάλιν εἰς Ἱεροσόλυμα. καὶ ἐν τῷ ἱερῷ περιπατοῦντος αὐτοῦ ἔρχονται πρὸς αὐτόν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι, ²⁸ καὶ ἔλεγον αὐτῷ· ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιεῖς; ἢ τίς σοι τὴν ἐξουσίαν ταύτην ἔδωκεν ἵνα ταῦτα ποιῆς; ²⁹ ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· ἐπερωτήσω ὑμᾶς ἕνα λόγον, καὶ ἀποκριθῆτέ μοι, καὶ ἐρῶ ὑμῖν ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιῶ. ³⁰ τὸ βάπτισμα τὸ Ἰωάννου ἐξ οὐρανοῦ ἦν ἢ ἐξ ἀνθρώπων; ἀποκριθῆτέ μοι. ³¹ καὶ διελογίζοντο πρὸς ἑαυτοὺς λέγοντες· εἰ ἂν εἴπωμεν· ἐξ οὐρανοῦ, ἐρεῖ· διατί οὖν οὐκ ἐπιστεύσατε αὐτῷ;

13. τ ου γαρ ην ο καιρ. συκων 17. και ελεγεν: τ λεγων | H³ om αυτοις 18. πας γαρ: τ οτι πας | TH εξεπληροστο 19. οταν: τ οτε | TH³ εξεπορευοντο 21. Τ ραββι 23. αμην: T add [γαρ] | T³ πιστευση | λαλει: τ λεγει 28. η τις: T³ και τις | T³H εδωκ. τ. εξουο. ταυτ. 29. υμας: t add [καγω] 31. T[H] om ουν

15-18. Mt 21,12-16. Lc 19,45-48. Io 2,14-17. 17. Is 56,7. Ier 7,11. 20-24. Mt 21,20-22. 23. (Lc 17,6.) 25. Mt 6,14. [26. Mt 6,15.] 27-33. Mt 21,23-27. Lc 20,1-8.

³² ἀλλὰ εἶπωμεν· ἐξ ἀνθρώπων; ἐφοβούντο τὸν λαόν· ἅπαντες γὰρ εἶχον τὸν Ἰωάννην ὄντως ὅτι προφήτης ἦν. ³³ καὶ ἀποκριθέντες τῷ Ἰησοῦ λέγουσιν· οὐκ οἶδαμεν. καὶ ὁ Ἰησοῦς λέγει αὐτοῖς· οὐδὲ ἐγὼ λέγω ὑμῖν ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιῶ.

XII

Parabola de vinitoribus filii occisoribus; lapis repudiatus. Agitur de censu, resurrectione, principali praecepto, Davidis filio, legis peritorum ambitione et avaritia. Munusculum viduae.

¹ Καὶ ἤρξατο αὐτοῖς ἐν παραβολαῖς λαλεῖν. ἀμπελώνα ἀνθρώπου ἐφύτευσεν, καὶ περιέθηκεν φραγμὸν καὶ ὠρύξεν ὑπόληνον καὶ ἐκκοδόμησεν πύργον, καὶ ἐξέδετο αὐτὸν γεωργοῖς, καὶ ἀπέδημησεν. ² καὶ ἀπέστειλεν πρὸς τοὺς γεωργούς τῷ καιρῷ δοῦλον, ἵνα παρὰ τῶν γεωργῶν λάβῃ ἀπὸ τῶν καρπῶν τοῦ ἀμπελώνος· ³ καὶ λαβόντες αὐτὸν ἔδειραν καὶ ἀπέστειλαν κενόν. ⁴ καὶ πάλιν ἀπέστειλεν πρὸς αὐτοὺς ἄλλον δοῦλον· κἀκείνους ἐκεφαλίωσαν καὶ ἤτιμασαν. ⁵ καὶ ἄλλον ἀπέστειλεν· κἀκείνους ἀπέκτειναν, καὶ πολλοὺς ἄλλους, οὓς μὲν δέροντες, οὓς δὲ ἀποκτείνοντες. ⁶ ἔτι ἕνα εἶχεν υἱὸν ἀγαπητόν· ἀπέστειλεν αὐτὸν ἔσχατον πρὸς αὐτοὺς λέγων ὅτι ἐντραπήσονται τὸν υἱὸν μου. ⁷ ἐκείνοι δὲ οἱ γεωργοὶ πρὸς ἑαυτοὺς εἶπαν ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ κληρονόμος· δεῦτε ἀποκτείσωμεν αὐτόν, καὶ ἡμῶν ἔσται ἡ κληρονομία. ⁸ καὶ λαβόντες ἀπέκτειναν αὐτόν, καὶ ἐξέβαλον αὐτὸν ἔξω τοῦ ἀμπελώνος. ⁹ τί ποιήσει ὁ κύριος τοῦ ἀμπελώνος; ἐλευσεται καὶ ἀπολέσει τοὺς γεωργούς, καὶ δώσει τὸν ἀμπελώνα ἄλλοις. ¹⁰ οὐδὲ τὴν γραφὴν ταύτην ἀνέγνωτε· λίθον ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες, οὗτος ἐγενήθη εἰς κεφαλὴν γωνίας· ¹¹ παρὰ κυρίου ἐγένετο αὕτη καὶ ἐστὶν θαυμαστὴ ἐν ὀφθαλμοῖς ἡμῶν; ¹² καὶ ἐζήτουν αὐτὸν κρατῆσαι, καὶ ἐφοβήθησαν τὸν ὄχλον· ἔγνωσαν γὰρ ὅτι πρὸς αὐτοὺς τὴν παραβολὴν εἶπεν. καὶ ἀφέντες αὐτὸν ἀπῆλθον.

¹³ Καὶ ἀποστέλλουσιν πρὸς αὐτὸν τινὰς τῶν Φαρισαίων καὶ τῶν Ἡρωδιανῶν, ἵνα αὐτὸν ἀγρεύσωσιν λόγῳ. ¹⁴ καὶ ἐλθόντες λέγουσιν αὐτῷ· διδάσκαλε, οἶδαμεν ὅτι ἀληθὴς εἶ καὶ οὐ μέλει σοι

32. λαον: t H οχλον | ειχον: h -ηθισαν | 33. t λεγουσ. τω ιησου | κ. ο ιησ.: t add [αποκριθεις] XII, 1. T⁸ αμπελ. φρυτ. ανθρωπ. | T εξεδото 3. t οι δε λαβοντ. 4. T κεφαλαιωσ. | T⁸ ητιμασαν 5. H αποκτενουντ. 6. H ειχεν, t εχων | αυτον: t pm [και] | t προς αυτους εσχατ. 7. t ειπ. προς αυτ. 8. t αυτ. απεκτ. 9. τι: T [t] add ουν 12. H απηλθαν

XII, 1-12. Mt 21, 33-46. Lc 20, 9-19. 1. Is 5, 1. 108. Ps 118, 225. 13-17. Mt 22, 15-22. Lc 20, 20-26.

περὶ οὐδενός· οὐ γὰρ βλέπεις εἰς πρόσωπον ἀνθρώπων, ἀλλ' ἐπ' ἀληθείας τὴν ὁδὸν τοῦ θεοῦ διδάσκεις· ἔξεστι κήρσον Καίσαρι δοῦναι ἢ οὐ; δῶμεν ἢ μὴ δῶμεν; ¹⁵ ὁ δὲ ἰδὼν αὐτῶν τὴν ὑπόκρισιν εἶπεν αὐτοῖς· τί με πειράζετε; φέρετέ μοι δηνάριον ἵνα ἴδω. ¹⁶ οἱ δὲ ἤνεγκαν. καὶ λέγει αὐτοῖς· τίνας ἢ εἰκὼν αὐτῆ καὶ ἡ ἐπιγραφή; οἱ δὲ εἶπαν αὐτῷ· Καίσαρος. ¹⁷ ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· τὰ Καίσαρος ἀπόδοτε Καίσαρι καὶ τὰ τοῦ θεοῦ τῷ θεῷ. καὶ ἐξεθαύμαζον ἐπ' αὐτῷ.

¹⁸ Καὶ ἔρχονται Σαδδουκαῖοι πρὸς αὐτόν, οἵτινες λέγουσιν ἀνάστασιν μὴ εἶναι, καὶ ἐπηρώτων αὐτόν λέγοντες· ¹⁹ διδάσκαλε, Μωϋσῆς ἔγραψεν ἡμῖν ὅτι ἐάν τις ἀδελφὸς ἀποθάνῃ καὶ καταλίπῃ γυναῖκα καὶ μὴ ἀφῆ τέκνον, ἵνα λάβῃ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ τὴν γυναῖκα καὶ ἐξαναστήσῃ σπέρμα τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ. ²⁰ ἐπιτὰ ἀδελφοὶ ἦσαν· καὶ ὁ πρῶτος ἔλαβεν γυναῖκα, καὶ ἀποθνήσκων οὐκ ἀφῆκεν σπέρμα. ²¹ καὶ ὁ δεύτερος ἔλαβεν αὐτήν, καὶ ἀπέθανεν μὴ καταλίπων σπέρμα· καὶ ὁ τρίτος ὡσαύτως· ²² καὶ οἱ ἐπιτὰ οὐκ ἀφῆκαν σπέρμα. ἔσχατον πάντων καὶ ἡ γυνὴ ἀπέθανεν. ²³ ἐν τῇ ἀναστάσει, ὅταν ἀναστῶσιν, τίνας αὐτῶν ἔσται γυνή; οἱ γὰρ ἐπιτὰ ἔσχον αὐτὴν γυναῖκα. ²⁴ ἔφη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· οὐ διὰ τοῦτο πλανᾶσθε μὴ εἰδότες τὰς γραφὰς μηδὲ τὴν δύναμιν τοῦ θεοῦ; ²⁵ ὅταν γὰρ ἐκ νεκρῶν ἀναστῶσιν, οὔτε γαμοῦσιν οὔτε γαμίζονται, ἀλλ' εἰσὶν ὡς ἄγγελοι ἐν τοῖς οὐρανοῖς. ²⁶ περὶ δὲ τῶν νεκρῶν, ὅτι ἐγείρονται, οὐκ ἀνέγνωτε ἐν τῇ βίβλῳ Μωϋσέως ἐπὶ τοῦ βᾶτον πῶς εἶπεν αὐτῷ ὁ θεὸς λέγων· ἐγὼ ὁ θεὸς Ἀβραάμ· καὶ ὁ θεὸς Ἰσαὰκ καὶ ὁ θεὸς Ἰακώβ; ²⁷ οὐκ ἔστιν ὁ θεὸς νεκρῶν ἀλλὰ ζώντων. πολὺ πλανᾶσθε.

²⁸ Καὶ προσελθὼν εἰς τῶν γραμματέων, ἀκούσας αὐτῶν συνζητούτων, ἰδὼν ὅτι καλῶς ἀπεκρίθη αὐτοῖς, ἐπηρώτησεν αὐτόν· ποία ἐστὶν ἐντολὴ πρώτη πάντων; ²⁹ ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς ὅτι πρώτη ἐστίν· ἄκουε Ἰσραὴλ, κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν κύριος εἰς ἐστίν, ³⁰ καὶ ἀγαπήσεις κύριον τὸν θεόν σου ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς διανοίας σου καὶ ἐξ

14. ΤΗ δον. κηρσ. καισ. | κηρσον· h-| επικεφαλιον | 15. ιδων· ΤΗ ειδως 17. [t] H om αυτοις | T εθαυμαζον 19. T^h κ. τεκνα μη αφη 23. ΤΗ om οταν αναστωσιν 24. ειδωτες· τυγνωσκοντες 25. αγγελοι· [t] h pm oi | εν τοις· [T] h pm oi 26. ο θεος tr et qu· ΤΗ om ο 27. ο θεος· ΤΗ^h om ο | πολυ· T pm [υμεις ουν] 28. ιδων· t H ειδως | t αυτοις απεκρ. 29. ο ιησ· T add [αυτω] | πρωτη· t add [παντων εντολη] 30. Η^h om της pr | t [και εξ ολης τ. διαν. ουν]

18-27. Mt 22,23-33. Lc 20,27-38. 19. Deut 25,5. 26. Ex 3,6. 28-34. Mt 22,34-40. (Lc 10,25ss.) 29a. Deut 6,4s.

ὄλης τῆς ἰσχύος σου. ³¹ δευτέρα αὐτῆ· ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν. μείζων τούτων ἄλλη ἐντολὴ οὐκ ἔστιν. ³² καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ γραμματεὺς· καλῶς, διδάσκαλε, ἐπ' ἀληθείας εἶπες ὅτι εἰς ἐστὶν καιὶ οὐκ ἔστιν ἄλλος πλην αὐτοῦ. ³³ καὶ τὸ ἀγαπᾶν αὐτὸν ἐξ ὄλης τῆς καρδίας καὶ ἐξ ὄλης τῆς συνέσεως καὶ ἐξ ὄλης τῆς ἰσχύος, καὶ τὸ ἀγαπᾶν τὸν πλησίον ὡς ἑαυτὸν περισσώτερόν ἐστιν πάντων τῶν ὀλοκαυτωμάτων καὶ τῶν θυσιῶν. ³⁴ καὶ ὁ Ἰησοῦς, ἰδὼν αὐτὸν ὅτι γονεγῶς ἀπεκρίθη, εἶπεν αὐτῷ· οὐ μακρὰν εἰ ἀπὸ τῆς βασιλείας τοῦ θεοῦ. καὶ οὐδεὶς οὐκέτι ἐτόλμα αὐτὸν ἐπαρωτῆσαι.

³⁵ Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς ἔλεγεν διδάσκων ἐν τῷ ἱερῷ· πῶς λέγουσιν οἱ γραμματεῖς ὅτι ὁ Χριστὸς υἱὸς Δαυεὶδ ἐστιν; ³⁶ αὐτὸς Δαυεὶδ εἶπεν ἐν τῷ πνεύματι τῷ ἁγίῳ· εἶπεν ὁ κύριος τῷ κυρίῳ μου· κάθου ἐκ δεξιῶν μου ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου. ³⁷ αὐτὸς Δαυεὶδ λέγει αὐτὸν κύριον, καὶ πόθεν αὐτοῦ ἐστὶν υἱός; καὶ ὁ πολὺς ὄχλος ἤκουεν αὐτοῦ ἠδέως.

³⁸ Καὶ ἐν τῇ διδαχῇ αὐτοῦ ἔλεγεν· βλέπετε ἀπὸ τῶν γραμματέων τῶν θελόντων ἐν στολαῖς περιπατεῖν καὶ ἀσπασμούς ἐν ταῖς ἀγοραῖς ³⁹ καὶ προσωκαθεδρίας ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ πρωτοκλισίας ἐν τοῖς δεῖπνοις· ⁴⁰ οἱ κατεσθίοντες τὰς οἰκίας τῶν χηρῶν καὶ προφάσει μακρὰ προσενηύμενοι, οὗτοι λήμψονται περισσώτερον κῆμα.

⁴¹ Καὶ καθίσας κατέναντι τοῦ γαζοφυλακίου ἐδάσκει πῶς ὁ ὄχλος βάλλει γαλκὸν εἰς τὸ γαζοφυλάκιον· καὶ πολλοὶ πλουτοὶ ἔβαλλον πολλά, ⁴² καὶ ἐλθούσα μία χήρα πτωχὴ ἔβαλεν λεπτὰ δύο, ὁ ἐστὶν κοδράντης. ⁴³ καὶ προσκαλεσάμενος τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ εἶπεν αὐτοῖς· ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι ἡ χήρα αὕτη ἢ πτωχὴ πλεῖον πάντων βέβληκεν τῶν βαλλόντων εἰς τὸ γαζοφυλάκιον· ⁴⁴ πάντες γὰρ ἐκ τοῦ περισσεύοντος αὐτοῖς ἔβαλον, αὕτη δὲ ἐκ τῆς ὑστερήσεως αὐτῆς πάντα ὅσα εἶχεν ἔβαλεν, ὅλον τὸν βίον αὐτῆς.

XIII

Interitus templi et civitatis. Pseudochristi; pericula et promissiones.
Adventus iudicis.

¹ Καὶ ἐκπορευομένου αὐτοῦ ἐκ τοῦ ἱεροῦ, λέγει αὐτῷ εἰς τῶν μαθητῶν αὐτοῦ· διδάσκαλε, ἴδε ποταποὶ λίθοι καὶ ποταπαὶ οἶ-

30. ἰσχ. σου: T [t] add αὐτῆ πρώτη ἐντολὴ 31. αὕτη: T ὁμοία αὐτῇ t [ὁμοία] αὕτη 32. H^o om και pr | T εἶπας 33. H^o om τῆς pr | συνεσ.: T [t] add και ἐξ ὄλης τῆς ψυχῆς | περισσ.: t πλεον | TH και θυσιων 34. T ιδ. [αὐτων] | H [es] 36. αὐτος: T add [γαρ] | εἶπεν sc: T^o λέγει | TH om o | T^h καθίσσον | H υποκατω 37. t ἐστιν υἱος αὐτου ε. υι. αυτ. ἐστ. 40. TH κατεσθόντες | χηρων: h add -| και ορφανων | 41. T^h απεσαντω 42. t ἐλθουσα δε 43. βεβλ.: TH εβαλεν XIII, 1. sis: T [t] add sk

31. Lev 19, 18. 34. Mt 22, 46. Lc 20, 40. 35-37. Mt 22, 41-45. Lc 20, 41-44. 36. Ps 110, 1. Act 2, 34s. 38-40. Mt 23, 6s. Lc 11, 43. 20, 46s. 40. [Mt 23, 14.] 41-44. Lc 21, 1-4.

κοδομαί. ² και ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ· βλέπεις ταύτας τὰς με-
γάλας οἰκοδομάς; οὐ μὴ ἀφῆθῃ λίθος ἐπὶ λίθον, ὃς οὐ μὴ κατα-
λυθῇ. ³ και καθημέριον αὐτοῦ εἰς τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν κατέναντι
τοῦ ἱεροῦ, ἐπηρώτα αὐτὸν κατ' ἰδίαν ὁ Πέτρος και Ἰάκωβος και
Ἰωάννης και Ἀνδρέας· ⁴ εἰπὸν ἡμῖν, πότε ταῦτα ἔσται; και τί
τὸ σημεῖον ὅταν μέλλῃ ταῦτα συντελεῖσθαι πάντα; ⁵ ὁ δὲ Ἰησοῦς
ἤρξατο λέγειν αὐτοῖς· βλέπετε μὴ τις ὑμᾶς πλανήσῃ. ⁶ πολλοὶ
ἐλεύσονται ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου, λέγοντες ὅτι ἐγὼ εἰμι, και πολ-
λοὺς πλανήσουσιν. ⁷ ὅταν δὲ ἀκούσητε πολέμους και ἀκοὰς
πολέμων, μὴ θροεῖσθε· δεῖ γενέσθαι, ἀλλ' οὐπω τὸ τέλος. ⁸ ἐγε-
θήσεται γὰρ ἔθνος ἐπ' ἔθνος και βασιλεία ἐπὶ βασιλείαν, ἔσονται
σεισμοὶ κατὰ τόπους, ἔσονται λιμοί. ⁹ ἀρχὴ ὠδίνων ταῦτα. Βλέ-
πετε δὲ ὑμᾶς θαντοῦς· παραδώσουσιν ὑμᾶς εἰς συνέδρια και εἰς
στραγωγὰς διαρῆσεσθε και ἐπὶ ἡγεμόνων και βασιλέων σταθήσεσθε
ἐνεκεν ἐμοῦ, εἰς μαρτύριον αὐτοῖς. ¹⁰ και εἰς πάντα τὰ ἔθνη
πρῶτον δεῖ κηρυχθῆναι τὸ εὐαγγέλιον. ¹¹ και ὅταν ἀγῶσιν ὑμᾶς
παραδιδόντες, μὴ προμεριμνᾶτε τί λαλήσητε, ἀλλ' ὃ ἐὰν δοθῇ
ὑμῖν ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ, τοῦτο λαλεῖτε· οὐ γὰρ ἔστε ὑμῖς οἱ λα-
λοῦντες, ἀλλὰ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. ¹² και παραδώσει ἀδελφὸς
ἀδελφὸν εἰς θάνατον και πατήρ τέκνον, και ἐπαναστήσονται τέκνα
ἐπὶ γονεῖς και θανατώσουσιν αὐτούς. ¹³ και ἔσεσθε μισούμενοι
ἐπὶ πάντων διὰ τὸ ὄνομά μου· ὁ δὲ ὑπομείνας εἰς τέλος, οὗτος
σωθήσεται. ¹⁴ Ὅταν δὲ ἴδῃτε τὸ βδέλυγμα τῆς ἐρημώσεως ἑστη-
κότα ὅπου οὐ δεῖ, ὁ ἀναγινώσκων νοεῖτω, τότε οἱ ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ
φευγέτωσαν εἰς τὰ ὄρη, ¹⁵ ὁ δὲ ἐπὶ τοῦ δώματος μὴ καταβάτω
μηδὲ εἰσελθάτω ἄραι τι ἐκ τῆς οἰκίας αὐτοῦ, ¹⁶ και ὁ εἰς τὸν
ἀγρὸν μὴ ἐπιστρεψάτω εἰς τὰ ὀπίσω ἄραι τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ.
¹⁷ οὐαὶ δὲ ταῖς ἐν γαστρὶ ἐχούσαις και ταῖς θηλαζούσαις ἐν
ἐκείναις ταῖς ἡμέραις. ¹⁸ προσεύχεσθε δὲ ἵνα μὴ γένηται χειμῶ-
νος. ¹⁹ ἔσονται γὰρ αἱ ἡμέραι ἐκείναι θλίψις, οἷα οὐ γέγονεν

2. αφηθη: TH add ωδε | καταλυθη: h add - και δια τριων ημερων
αλλος αναστησεται ανευ χειρων | 3. ο πετρος: TH om ο 4. τ ταυτα
παντα συντηλ. 6. πολλοι: T[t] add γαρ 7. T³ ακουετε h ακουητε | δει:
T add [γαρ] 8. T επι εθν. | εσονται sc: T pm [και] 9. παραδωσ.: T³
add [γαρ] | T συναγωγας, 15. [T]H³ om δε | καταβατω: T add εις την
οικιαν | TH τι αραι

1-9. Mt 24, 1-8. Lc 21, 5-12. 8. 4 Esdr 13, 31. 9-13. Mt 10, 17-22.
Lc 21, 12-19. 9. Mt 24, 9. 10. Mt 24, 14. 11. Lc 12, 11s. 12. Mich 7, 6.
13. Mt 24, 9, 13. 14-23. Mt 24, 15-25. Lc 21, 20-24. 14. Dan 9, 27.
15. Lc 17, 31. 19. Joel 2, 2. Dan 12, 1.

τοιαντή ἀπ' ἀρχῆς κτίσεως, ἣν ἔκτισεν ὁ θεός, ἕως τοῦ νῦν καὶ οὐ μὴ γένηται. ²⁰ καὶ εἰ μὴ ἐκολόβωσεν κύριος τὰς ἡμέρας, οὐκ ἂν ἐσωθῆ πᾶσα σὰρξ· ἀλλὰ διὰ τοὺς ἐκλεκτοὺς οὓς ἐξελέξατο ἐκολόβωσεν τὰς ἡμέρας. ²¹ καὶ τότε εἰάν τις ὑμῖν εἴπῃ· ἴδε ὧδε ὁ Χριστός, ἴδε ἐκεῖ, μὴ πιστεύετε. ²² ἐγερθήσονται δὲ ψευδοπόροι καὶ ποιήσουσιν σημεῖα καὶ τέρατα πρὸς τὸ ἀποπλανᾶν, εἰ δυνατόν, τοὺς ἐκλεκτούς. ²³ ὑμεῖς δὲ βλέπετε· προείρηκα ὑμῖν πάντα. ²⁴ Ἀλλὰ ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις μετὰ τὴν θλίψιν ἐκείνην ὁ ἥλιος σκοτισθήσεται, καὶ ἡ σελήνη οὐ δώσει τὸ φέγγος αὐτῆς, ²⁵ καὶ οἱ ἀστέρες ἔσονται ἐκ τοῦ οὐρανοῦ πίπτοντες, καὶ αἱ δυνάμεις αἱ ἐν τοῖς οὐρανοῖς σαλευθήσονται. ²⁶ καὶ τότε ὄψονται τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐρχόμενον ἐν νεφέλαις μετὰ δυνάμεως πολλῆς καὶ δόξης. ²⁷ καὶ τότε ἀποστελεῖ τοὺς ἀγγέλους καὶ ἐπισυνάξει τοὺς ἐκλεκτοὺς ἐκ τῶν τεσσάρων ἀνέμων ἀπ' ἄκρον γῆς ἕως ἄκρον οὐρανοῦ. ²⁸ Ἀπὸ δὲ τῆς συνκῆς μάθηται τὴν παραβολήν. ὅταν αὐτῆς ἦθῃ ὁ κλάδος ἀπαλὸς γένηται καὶ ἐκφυῖ τὰ φύλλα, γινώσκετε ὅτι ἐγγὺς τὸ θέρος ἐστίν· ²⁹ οὕτως καὶ ὑμεῖς ὅταν ἴδητε ταῦτα γινόμενα, γινώσκετε ὅτι ἐγγὺς ἐστὶν ἐπὶ θύρας. ³⁰ ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι οὐ μὴ παρελθῇ ἡ γενεὰ αὕτη μέχρι οὗ ταῦτα πάντα γένηται. ³¹ ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ παρελεύσονται, οἱ δὲ λόγοι μου οὐ μὴ παρελεύσονται. ³² Περὶ δὲ τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἢ τῆς ὥρας οὐδεὶς οἶδεν, οὐδὲ οἱ ἀγγελοὶ ἐν οὐρανῷ οὐδὲ ὁ υἱὸς, εἰ μὴ ὁ πατήρ. ³³ βλέπετε, ἀγρηπνεῖτε· οὐκ οἶδατε γὰρ πότε ὁ καιρὸς ἐστίν. ³⁴ ὡς ἄνθρωπος ἀπόδημος ἀφῆκε τὴν οἰκίαν αὐτοῦ καὶ δούσ τοῖς δούλοις αὐτοῦ τὴν ἐξουσίαν, ἐκάστην ἐν ἔργον αὐτοῦ, καὶ τῷ θυρωρῷ ἐνετείλατο ἵνα γρηγορῇ. ³⁵ γρηγορεῖτε οὖν· οὐκ οἶδατε γὰρ πότε ὁ κύριος τῆς οἰκίας ἔρχεται, ἡ ὄψις ἢ μεσονύκτιον ἢ ἀλεκτοροφωνίας ἢ πρωΐ· ³⁶ μὴ ἔλθῶν ἐξαίφνης εὐρεῖ ὑμᾶς καθεύδοντας. ³⁷ ὁ δὲ ὑμῖν λέγω, πᾶσιν λέγω, γρηγορεῖτε.

XIV

Insidiae. Unctio. Factio Iudae. Coena ultima. Praedictiones.
Anxietas in horto. Captio. Damnatio. Abnegatio Petri.

¹ Ἦν δὲ τὸ πάσχα καὶ τὰ ἄζυμα μετὰ δύο ἡμέρας, καὶ ἐξήτησον οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς πῶς αὐτὸν ἐν δόλῳ κρατήσαντες

20. T⁸ εἰ μὴ κυριος εκολοβ. 21. t εἴπῃ ὑμῖν | ἴδε sc: pm T η t και 22. δε: TH γαρ | ποιησουσιν: TH δωσουσιν | τους εκλεκτους: T pm [και] 23. προειρηκα: t pm ιδου 27. εκλεκτους: H add [αυτου] 28. TH στ. ηδη ο κλαδ. αυτ. | T εκφυη | t γινωσκεται 30. t παντα ταυτα 31. t κ. η γη παρελευσεται | TH⁸ om μη 32. οι αγγελοι: th αγγελο 33. αγρηπνε.: T add [και προσευχεσθε] | H [εστιν] 36. H εξαίφνης

31. Lc 17,23. 32. (Deut 13,1.) 34-35. Mt 24,29-35. Lc 21,25-33. 34. Is 13,10. 34,4. Ez 32,7s. 36. Dan 7,13. 27. (Zach 2,6.) 35. Mt 24,36. 33. Mt 25,13. 34. (Mt 25,14ss. Lc 19,12ss.) 35. Mt 24,42. (Lc 21,34ss.) XIV,1s. Mt 26,1-5. Lc 22,1s.

ἀποκτείνωσιν· ² ἔλεγον γάρ· μὴ ἐν τῇ δορτῇ, μήποτε ἔσται θύρῳβος τοῦ λαοῦ.

³ Καὶ ὄντος αὐτοῦ ἐν Βηθανίᾳ ἐν τῇ οἰκίᾳ Σίμωνος τοῦ λεπρού, κατακειμένου αὐτοῦ ἦλθεν γυνὴ ἔχουσα ἀλάβαστρον μύρον γάρδου πιστικῆς πολυτελοῦς· συντρίψασα τὸν ἀλάβαστρον κατέχευεν αὐτοῦ τῆς κεφαλῆς. ⁴ ἦσαν δὲ τινες ἀγανακτοῦντες πρὸς αὐτούς· εἰς τί ἢ ἀπώλεια αὕτη τοῦ μύρου γέγονεν; ⁵ ἠδύνατο γὰρ τοῦτο τὸ μύρον πραθῆναι ἐπάνω θηναρίων τριακοσίων καὶ δοθῆναι τοῖς πτωχοῖς· καὶ ἐνεβριμοῦντο αὐτῇ. ⁶ ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν· ἄφετε αὐτήν· τί αὐτῇ κόπους παρέχετε; καλὸν ἔργον ἠργάσατο ἐν ἐμοί. ⁷ πάντοτε γὰρ τοὺς πτωχοὺς ἔχετε μεθ' ἑαυτῶν καὶ ὅταν θέλητε δύνασθε εὖ ποιῆσαι, ἐμὲ δὲ οὐ πάντοτε ἔχετε. ⁸ ὁ ἔσχεν ἐποίησεν· προσλαβὼν μυρσίαι μου τὸ σῶμα εἰς τὸν ἔνταφιασμόν. ⁹ ἀμὴν δὲ λέγω ὑμῖν, ὅπου εἶεν κηρυχθῆ τὸ εὐαγγέλιον εἰς ὅλον τὸν κόσμον, καὶ ὁ ἐποίησεν αὕτη κληθηθήσεται εἰς μνημόστυνον αὐτῆς.

¹⁰ Καὶ Ἰούδας Ἰσκαριώθ, ὁ εἰς τῶν δώδεκα, ἀπῆλθεν πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς ἵνα αὐτὸν παραδοῖ αὐτοῖς. ¹¹ οἱ δὲ ἀκούσαντες ἐμάρτησαν καὶ ἐπηγγέλαντο αὐτῷ ἀργύριον δοῦναι· καὶ ἐζήτει πῶς αὐτὸν εὐκαιρῶς παραδοῖ.

¹² Καὶ τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ τῶν ἀζύμων, ὅτε τὸ πάσχα ἔθνον, λέγουσιν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ· ποῦ θέλεις ἀπελθόντες εἰτοιμάσωμεν ἵνα φάγῃς τὸ πάσχα; ¹³ καὶ ἀποστέλλει δύο τῶν μαθητῶν αὐτοῦ καὶ λέγει αὐτοῖς· ὑπάγετε εἰς τὴν πόλιν, καὶ ἀπαρτήσεται ὑμῖν ἄνθρωπος κεράμιον ὕδατος βυστάζων· ἀκολουθήσατε αὐτῷ, ¹⁴ καὶ ὅπου εἶεν εἰσέλθῃ εἰπατε τῷ οἰκοδεσπότῃ ὅτι ὁ διδάσκαλος λέγει· ποῦ ἐστὶν τὸ κατάλυμά μου, ὅπου τὸ πάσχα μετὰ τῶν μαθητῶν μου φάγω; ¹⁵ καὶ αὐτὸς ὑμῖν δεῖξει ἀνάγειον μέγα ἐστρωμένον ἔτοιμον, κακεῖ εἰτοιμάσατε ἡμῖν. ¹⁶ καὶ ἐξῆλθον οἱ μαθηταὶ καὶ ἦλθον εἰς τὴν πόλιν καὶ εὗρον καθὼς εἶπεν αὐτοῖς, καὶ ἠτοίμασαν τὸ πάσχα.

¹⁷ Καὶ ὀψίας γενομένης ἔρχεται μετὰ τῶν δώδεκα. ¹⁸ καὶ ἀνακειμένων αὐτῶν καὶ ἐσθιόντων ὁ Ἰησοῦς εἶπεν· ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι εἰς ἐξ ὑμῶν παραδώσει με, ὁ ἐσθίων μετ' ἐμοῦ. ¹⁹ ᾗρξαντο

3. συντριψ.: T [t] pm και | TH την αλαβαστρ. 4. ησ. δε τιν. αγαν. πρ. αυτ.: h -οι δε μαθηται αυτου διαπονουντο και ελεγον- | πρ. αυτων.: T add [και λεγοντες] 5. η τριακοσ. θηναρ. | TH ενεβριμωντο 6. T ειργασ. 7. δυνασθε: add T αυτοις tH αυτοις [παντοτα] 8. εποιησ.: T pm [αυτη] | T⁸H το σωμα μου 9. αυ.: T αν 10. T ισκαριωτης 14. αυ.: T αν | t καταλυμα [μου] 15. TH και εκει 16. T οι μαθητ. [αυτου] 18. T⁸ επ. ο ιησ. | ο εσθιων: h των εσθιοντων 19. ηρξαντο: T pm οι δε

3-9. Mt 26,6-13. Io 12,1-8. (Lc 7,36ss.) 108. Mt 26,14-16.
Lc 22,3-6. 12-16. Mt 26,17-19. Lc 22,7-13. 17-21. Mt 26,20-25.
Lc 22,14.21-23. 18. (Ps 41,10. Io 13,18.)

λνπεῖσθαι καὶ λέγειν αὐτῷ εἰς κατὰ εἰς· μήτι ἐγώ; ²⁰ ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· εἰς τῶν δώδεκα, ὁ ἐμβαπτόμενος μετ' ἐμοῦ εἰς τὸ τρυβλίον. ²¹ ὅτι ὁ μὲν υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ὑπάγει, καθὼς γέγραπται περὶ αὐτοῦ· οὐαὶ δὲ τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ δι' οὗ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται· καλὸν αὐτῷ εἰ οὐκ ἐγεννήθη ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος. ²² Καὶ ἐσθιόντων αὐτῶν λαβὼν ἄρτον εὐλογῆσας ἔκλασεν καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς καὶ εἶπεν· λάβετε· τοῦτό ἐστιν τὸ σῶμά μου. ²³ καὶ λαβὼν ποτήριον εὐχαριστήσας ἔδωκεν αὐτοῖς, καὶ ἔπιον ἕξ αὐτοῦ πάντες. ²⁴ καὶ εἶπεν αὐτοῖς· τοῦτό ἐστιν τὸ αἷμά μου τῆς διαθήκης τὸ ἐκχυνόμενον ὑπὲρ πολλῶν. ²⁵ ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι οὐκ ἐστὶν οὐδὲ μὴ πῖνω ἐκ τοῦ γενήματος τῆς ἀμπέλου ἕως τῆς ἡμέρας ἐκείνης ὅταν αὐτὸ πῖνω καινὸν ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Θεοῦ.

²⁶ Καὶ ὁμνήσαντες ἐξῆλθον εἰς τὸ ὄρος τῶν ελαιῶν. ²⁷ καὶ λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς ὅτι πάντες σκανδαλισθήσεσθε, ὅτι γέγραπται· πατάξω τὸν ποιμένα, καὶ τὰ πρόβατα διασκορπισθήσονται. ²⁸ ἀλλὰ μετὰ τὸ ἐγερθῆναι με προάξω ὑμᾶς εἰς τὴν Γαλιλαίαν. ²⁹ ὁ δὲ Πέτρος ἔφη αὐτῷ· εἰ καὶ πάντες σκανδαλισθήσονται, ἀλλ' οὐκ ἐγώ. ³⁰ καὶ λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· ἀμὴν λέγω σοι ὅτι σὺ σήμερον ταύτη τῇ νυκτὶ πρὶν ἢ δις ἀλέκτορα φωνῆσαι τρεῖς με ἀπαρνήσῃ. ³¹ ὁ δὲ ἐκπερισσῶς ἐλάλει· εἰάν με δέη συναποθανεῖν σοι, οὐ μὴ σε ἀπαρνήσωμαι. ὡσαύτως δὲ καὶ πάντες ἔλεγον.

³² Καὶ ἔρχονται εἰς χωρίον οὗ τὸ ὄνομα Γεθσημανεὶ, καὶ λέγει τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ· καθίσαιτε ὧδε ἕως προσεύξωμαι. ³³ καὶ παραλαμβάνει τὸν Πέτρον καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην μετ' αὐτοῦ, καὶ ἤρξατο ἐκθαμβεῖσθαι καὶ ἀδημονεῖν, ³⁴ καὶ λέγει αὐτοῖς· περιλυπὸς ἐστὶν ἡ ψυχὴ μου ἕως θανάτου· μείνατε ὧδε καὶ γρηγορεῖτε. ³⁵ καὶ προσελθὼν μικρὸν ἔπιπτεν ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ προσηύχετο ἵνα εἰ δυνατὸν ἐστὶν παρέλθῃ ἀπ' αὐτοῦ ἡ ἄρα, ³⁶ καὶ ἔλεγεν· ἀββᾶ ὁ πατήρ, πάντα δυνατά σοι· παρένεγκε τὸ ποτήριον τοῦτο ἀπ' ἐμοῦ· ἀλλ' οὐ τί ἐγὼ θέλω ἀλλὰ τί σὺ.

19. T^g eis καθ' eis | εγω: t add [καὶ ἄλλος· μητι εγω] 20. T με [εκ] των δαδ. | τρυβλιον: H pm [ἐν] 21. T [οτι] ο μιν | καλον: T add [ην] 22. λαβων: T add [ο ιησουε] 24. της διαθηκ.: T pm το 31. TH εαν δεη με | TH απαρνησωμαι | H ωσαντ. [δε] 32. t προσευξομαι 33. H³ και τον ιακ. και τον ιωαν. 35. Th προσελθων | T^g επισεν

22-25. Mt 26,26-29. Lc 22,18-20. I Cor 11,23ss. 24. (Ex 24,8.) 26-31. Mt 26,30-35. 26. Lc 22,39. 27. (Io 16,32.) Zach 13,7. 29ss. Lc 22,33s. Io 13,36ss. 32-42. Mt 26,36-46. Lc 22,40-46. 32. Io 18,1.

³⁷ καὶ ἔρχεται καὶ εὗρίσκει αὐτοὺς καθυδύοντας, καὶ λέγει τῷ Πέτρῳ· Σίμων, καθυδύεις; οὐκ ἴσχυσας μίαν ὥραν γρηγορήσαι; ³⁸ γρηγορεῖτε καὶ προσεύχεσθε, ἵνα μὴ ἐλθῆτε εἰς πειρασμόν. τὸ μὲν πνεῦμα πρόθυμον, ἡ δὲ σὰρξ ἀσθενής. ³⁹ καὶ πάλιν ἀπελθὼν προσηξίατο τὸν αὐτὸν λόγον εἰπὼν. ⁴⁰ καὶ ὑποστρέψας εὗρεν αὐτοὺς πάλιν καθυδύοντας· ἦσαν γὰρ αὐτῶν οἱ ὀφθαλμοὶ καταβαρυνόμενοι, καὶ οὐκ ᾔδεισαν τί ἀποκριθῶσιν αὐτῷ. ⁴¹ καὶ ἔρχεται τὸ τρίτον καὶ λέγει αὐτοῖς· καθυδύετε τὸ λοιπὸν καὶ ἀναπαύεσθε· ἀπέχει· ἦλθεν ἡ ὥρα, ἰδοὺ παραδίδοται ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὰς χεῖρας τῶν ἀμαρτωλῶν. ⁴² ἐγείρεσθε, ἄγωμεν· ἰδοὺ ὁ παραδιδούς με ἤγγισεν.

⁴³ Καὶ εὐθύς ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος παραγίνεται Ἰούδας ὁ Ἰσκαριώτης εἰς τῶν δώδεκα, καὶ μετ' αὐτοῦ ὄχλος μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων παρὰ τῶν ἀρχιερέων καὶ τῶν γραμματέων καὶ πρεσβυτέρων. ⁴⁴ δαδῶκει δὲ ὁ παραδιδούς αὐτὸν σύνημον αὐτοῖς λέγων· ὃν ἂν φιλήσω, αὐτός ἐστιν· κρατήσατε αὐτὸν καὶ ἀπάγετε ἀσφαλῶς. ⁴⁵ καὶ ἐλθὼν εὐθύς προσελθὼν αὐτῷ λέγει· ῥάββι, καὶ κατεφίλησεν αὐτόν· ⁴⁶ οἱ δὲ ἐπέβαλαν τὰς χεῖρας αὐτῷ καὶ ἐκράτησαν αὐτόν. ⁴⁷ εἰς δὲ τις τῶν παρεστηκότων σπασάμενος τῆν μάχαιραν ἔπαισεν τὸν δούλον τοῦ ἀρχιερέως καὶ ἀφείλεν αὐτοῦ τὸ ἀτίριον. ⁴⁸ καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· ὡς ἐπιλήστην ἐξήλθατε μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων συλλαβεῖν με· ⁴⁹ καθ' ἡμέραν ἤμην πρὸς ὑμᾶς ἐν τῷ ἱερῷ διδάσκων, καὶ οὐκ ἐκράτησατέ με· ἀλλ' ἵνα πληρωθῶσιν αἱ γραφαί. ⁵⁰ καὶ ἀφέντες αὐτὸν ἐφυγον πάντες.

⁵¹ Καὶ εἰς τις νεανίσκος συνηκολούθει αὐτῷ περιβεβλημένος σινδόνα ἐπὶ γυμνοῦ, καὶ κρατοῦσιν αὐτόν· ⁵² ὁ δὲ καταλιπὼν τὴν σινδόνα γυμνὸς ἐφυγεν.

⁵³ Καὶ ἀπήγαγον τὸν Ἰησοῦν πρὸς τὸν ἀρχιερέα, καὶ συνέρχονται πάντες οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι καὶ οἱ γραμματεῖς. ⁵⁴ καὶ ὁ Πέτρος ἀπὸ μακρόθεν ἠκολούθησεν αὐτῷ ἕως ἔσω εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ ἀρχιερέως, καὶ ἦν συνκαθήμενος μετὰ τῶν ὑπηρετῶν καὶ θερμαινόμενος πρὸς τὸ πῦρ.

⁵⁵ Οἱ δὲ ἀρχιερεῖς καὶ ὅλον τὸ συνέδριον ἐζήτουν κατὰ τοῦ

38. T εἰσελθῆτε 39. H [τον αυτ. λογ. ειπων] 40. υποστρεψας: T ελθων t [παλιν] ελθων H παλιν ελθων | TH om παλιν | T οι οφθαλμ. αυτων 41. T [H] om το sc 42. TH ηγγικεν 43. H [ο] ιουδ. | [T] H om ο ισκαριωτ. | οχλος: t add [πολυς] | TH και των πρεσβυτ. 44. TH συσσημον 45. T ραββι 46. T επεβαλον 47. T [H] om τις 48. TH συλλαβ. με; 49. t η εκρατειτε 51. TH και νεανισκος τις 52. εφυγεν: t add [απ αυτων] 53. συνερχονται: T [t] h add αυτω 54. T συγκαθημ.

43-46. Mt 26,47-50. Lc 22,47-49. Io 18,3ss. 47-50. Mt 26,51-53. Lc 22,50-53. Io 18,10ss. 53s. Mt 26,57s. Lc 22,54s. Io 18,13ss. 55-64. Mt 26,59-66.

Ἰησοῦ μαρτυρίαν εἰς τὸ θανατώσαι αὐτόν, καὶ οὐχ εὕρισκον·
 58 πολλοὶ γὰρ ἐψευδομαρτύρουν κατ' αὐτοῦ, καὶ ἴσαι αἱ μαρτυρίαι
 οὐκ ἦσαν. 57 καὶ τινες ἀναστάτες ἐψευδομαρτύρουν κατ' αὐτοῦ
 λέγοντες 58 ὅτι ἡμεῖς ἠκούσαμεν αὐτοῦ λέγοντος ὅτι ἐγὼ κατα-
 λύσω τὸν ναὸν τούτον τὸν χειροποιήτον καὶ διὰ τριῶν ἡμερῶν
 ἄλλον ἀχειροποιήτον οἰκοδομήσω. 59 καὶ οὐδὲ οὕτως ἴση ἦν ἡ
 μαρτυρία αὐτῶν. 60 καὶ ἀναστὰς ὁ ἀρχιερεὺς εἰς μέσον ἐπηρώ-
 τησεν τὸν Ἰησοῦν λέγων· οὐκ ἀποκρίθη οὐδὲν τί οὗτοί σου κατα-
 μαρτυροῦσιν; 61 ὁ δὲ εἰσώπα καὶ οὐκ ἀπεκρίνατο οὐδέν. πάλιν
 ὁ ἀρχιερεὺς ἐπηρώτα αὐτόν καὶ λέγει αὐτῷ· σὺ εἶ ὁ Χριστὸς ὁ
 υἱὸς τοῦ εὐλογητοῦ; 62 ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν· ἐγὼ εἰμι, καὶ ὄψεσθε
 τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐκ δεξιῶν καθήμενον ἐπὶ θρόνου καὶ
 ἐρχόμενον μετὰ τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ. 63 ὁ δὲ ἀρχιερεὺς
 διαρρήξας τοὺς χιτῶνας αὐτοῦ λέγει· τί ἔτι χρείαν ἔχομεν μαρ-
 τυρῶν; 64 ἠκούσατε τῆς βλασφημίας· τί ὑμῖν φαίνεται; οἱ δὲ
 πάντες κατέκριναν αὐτὸν ἔνοχον εἶναι θανάτου.

65 Καὶ ἤρξατο τινες ἐμπτύειν αὐτῷ καὶ περικαλύπτειν αὐτοῦ
 τὸ πρόσωπον καὶ κολαφίζειν αὐτόν καὶ λέγειν αὐτῷ· προφήτευσον,
 καὶ οἱ ὑπηρεταὶ ῥαπίσμασιν αὐτόν ἔλαβον.

66 Καὶ ὄντος τοῦ Πέτρου κάτω ἐν τῇ αὐλῇ ἐρχεται μία τῶν
 παιδικῶν τοῦ ἀρχιερέως, 67 καὶ ἰδοῦσα τὸν Πέτρον θαρραλόμενον
 ἐμβλέψασα αὐτῷ λέγει· καὶ σὺ μετὰ τοῦ Ναζαρηνοῦ ἦσθα τοῦ
 Ἰησοῦ. 68 ὁ δὲ ἤρνήσατο λέγων· οὔτε οἶδα οὔτε ἐπίσταμαι σὺ
 τί λέγεις. καὶ ἐξῆλθεν ἔξω εἰς τὸ προαύλιον, καὶ ἀλέκτωρ
 ἐφώνησεν. 69 καὶ ἡ παιδίσκη ἰδοῦσα αὐτόν ἤρξατο πάλιν λέγειν
 τοῖς παρεστώσιν ὅτι οὗτος ἐξ αὐτῶν ἐστίν. 70 ὁ δὲ πάλιν ἤρνεῖτο.
 καὶ μετὰ μικρὸν πάλιν οἱ παρεστώτες ἔλεγον τῷ Πέτρῳ· ἀληθῶς
 ἐξ αὐτῶν εἶ· καὶ γὰρ Γαλιλαῖος εἶ. 71 ὁ δὲ ἤρξατο ἀναθεματίζειν
 καὶ ὀμνῆσαι ὅτι οὐκ οἶδα τὸν ἄνθρωπον τούτον ὃν λέγετε. 72 καὶ
 εἰθὺς ἐκ δευτέρου ἀλέκτωρ ἐφώνησεν. καὶ ἀνεμνήσθη ὁ Πέτρος
 τὸ ῥῆμα ὡς εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς ὅτι πρὶν ἀλέκτορα φωνῆσαι
 δις τρίς με ἀπαρνήσῃ. καὶ ἐπιβλαῶν ἔκλαιεν.

55. ΤΗ ηυρισκ. 58. αχειροπ. οικοδομ.: h -| αναστησω αχειροπ. |
 60. ΤΗ ουδαν; τι ουτ. | τι: h οτι 63. Η διαρηξας 64. Η τ. βλε-
 σφημιας; 68. h επισταμαι· ου τι λεγεις; | Η om και αλεκτ. φων. 69. ηρξα-
 παλ. λεγ.: Τ παλ. ηρξα. λεγ. th ειπεν 72. t [ευδης] | Τ³Η διε φωνησ.

58. Io 2, 19. 61ss. Lc 22, 67ss. 62. Dan 7, 13. 65. Mt 26, 67s.
 Lc 22, 63s. 66-72. Mt 26, 69-75. Lc 22, 54-62. Io 18, 15-18. 25-27.
 72. 14, 30.

XV

Iesus coram Pilato interrogatur; irridetur et cruci affigitur. Portenta.
Sepultura.

¹ Καὶ ἐνθὺς πρῶτ συμβούλιον ἐτοιμάσαντες οἱ ἀρχιερεῖς μετὰ τῶν πρεσβυτέρων καὶ τῶν γραμματέων καὶ ὅλον τὸ συνέδριον, δῆσαντες τὸν Ἰησοῦν ἀπήνεγκαν καὶ παρέδωκαν Πειλάτῳ. ² καὶ ἐπηρώτησεν αὐτὸν ὁ Πειλάτος· σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων; ὁ δὲ ἀποκριθεὶς αὐτῷ λέγει· σὺ λέγεις. ³ καὶ κατηγόρουν αὐτοῦ οἱ ἀρχιερεῖς πολλά. ⁴ ὁ δὲ Πειλάτος πάλιν ἐπηρώτα αὐτόν· οὐκ ἀποκρίθη οὐδέν; ἴδε πόσα σου κατηγοροῦσιν. ⁵ ὁ δὲ Ἰησοῦς οὐκέτι οὐδὲν ἀπεκρίθη, ὥστε θαυμάζειν τὸν Πειλάτον.

⁶ Κατὰ δὲ ἑορτὴν ἀπέλυεν αὐτοῖς ἓνα δέσμιον ὃν παρηγοῦντο. ⁷ ἦν δὲ ὁ λεγόμενος Βαραββᾶς μετὰ τῶν στασιαστῶν δεδεμένος, οἵτινες ἐν τῇ στάσει φόνον πεποιήκεισαν. ⁸ καὶ ἀναβὰς ὁ ὄχλος ἤρξατο αἰτεῖσθαι καθὼς ἐποίει αὐτοῖς. ⁹ ὁ δὲ Πειλάτος ἀπεκρίθη αὐτοῖς λέγων· θέλετε ἀπολύσω ὑμῖν τὸν βασιλέα τῶν Ἰουδαίων; ¹⁰ ἐγίνωσκεν γάρ ὅτι διὰ φθόνου παραδεδώκεισαν αὐτὸν οἱ ἀρχιερεῖς. ¹¹ οἱ δὲ ἀρχιερεῖς ἀνέσεισαν τὸν ὄχλον ἵνα μᾶλλον τὸν Βαραββᾶν ἀπολύσῃ αὐτοῖς. ¹² ὁ δὲ Πειλάτος πάλιν ἀποκριθεὶς ἔλεγεν αὐτοῖς· τί σὺν θέλετε ποιῆσω ὃν λέγετε τὸν βασιλέα τῶν Ἰουδαίων; ¹³ οἱ δὲ πάλιν ἔκραζαν· σταύρωσον αὐτόν. ¹⁴ ὁ δὲ Πειλάτος ἔλεγεν αὐτοῖς· τί γὰρ ἐποίησεν κακόν; οἱ δὲ περισσῶς ἔκραζαν· σταύρωσον αὐτόν. ¹⁵ ὁ δὲ Πειλάτος βουλόμενος ποιῆσαι τὸ ἱκανὸν τῷ ὄχλῳ ἀπέλυσεν αὐτοῖς τὸν Βαραββᾶν, καὶ παρέδωκεν τὸν Ἰησοῦν φραγελλώσας ἵνα σταυρωθῇ.

¹⁶ Οἱ δὲ στρατιῶται ἀπήγαγον αὐτόν ἔσω τῆς αὐλῆς, ὃ ἐστὶν πραιτώριον, καὶ συνκαλοῦσιν ὅλην τὴν σπεῖραν· ¹⁷ καὶ ἐνδιδύσκουσιν αὐτόν πορφύραν καὶ περιτιθέασιν αὐτῷ πλέξαντες ἀκάνθινον στέφανον· ¹⁸ καὶ ἤρξαντο ἀσπάζεσθαι αὐτόν· χαιρε βασιλεῦ τῶν Ἰουδαίων· ¹⁹ καὶ ἐτυπτον αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν καλάμῳ καὶ ἐπέπτον αὐτῷ, καὶ τιθέντες τὰ γόνατα προσεκύνουν αὐτῷ. ²⁰ καὶ ὅτε ἐπέπαιξαν αὐτῷ, ἐξέδυσαν αὐτόν τὴν πορφύραν καὶ ἐδέδυσαν αὐτόν τὰ ἴδια ἱμάτια αὐτοῦ.

XV, 1. ετοιμασ.: TH⁸ ποιησαντες | TH om των sc 2. h λεγεις; 4. t ἐπηρωτησεν | αυτον: T[H] add λεγων 6. T⁸ ονπερ προυντο 8. t αναβοησας | εποιει: T pm asi 10. H [οι αρχιερευς] 12. [T] H om θελετε | T⁸ om ον λεγετε H [ον] λεγετε 14. t κακον εποιησ. | t εκραζων 15. TH βουλομ. τω οχλω το ικαν. ποιησ. 16. T συγκαλ. 18. t ο βασιλευς 20. T τα ιματια τα ιδια H τα ιματια αυτου

XV, 1-5. Mt 27, 18. 11-14. Lc 23, 18ss. Io 18, 28ss. 6-15. Mt 27, 15-26. Lc 23, 18-25. Io 18, 39s. 19, 1. 16-20. Mt 27, 27-31. Io 19, 28.

Nov. Testam. graeca.

Καὶ ἐξάγουσιν αὐτὸν ἵνα σταυρώσουσιν. ²¹ καὶ ἀγγαρεύουσιν παράγοντά τινα Σύμωνα Κυρηναῖον, ἐρχόμενον ἀπ' ἀγροῦ, τὸν πατέρα Ἀλεξάνδρου καὶ Ρούφου, ἵνα ἄρῃ τὸν σταυρὸν αὐτοῦ. ²² καὶ φέρουσιν αὐτὸν ἐπὶ τὸν Γολγοθᾶν τόπον, ὃ ἔστι μεθερμηνεύμενον κρανίου τόπος. ²³ καὶ εἶδιδον αὐτῷ ἐσμυρνωμένον οἶνον· ὃς δὲ οὐκ ἔλαβεν. ²⁴ καὶ σταυροῦσιν αὐτόν, καὶ διαμερίζονται τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, βάλλοντες κλῆρον ἐπ' αὐτὰ τίς τί ἄρῃ. ²⁵ ἦν δὲ ὥρα τρίτη καὶ ἐσταύρωσαν αὐτόν. ²⁶ καὶ ἦν ἡ ἐπιγραφὴ τῆς αἰτίας αὐτοῦ ἐπιγεγραμμένη· ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων.

²⁷ Καὶ σὺν αὐτῷ σταυροῦσιν δύο ληστᾶς, ἕνα ἐκ δεξιῶν καὶ ἕνα ἐξ ἐνανθῶν αὐτοῦ. ²⁸ καὶ οἱ παραπορευόμενοι ἐβλασφήμουν αὐτὸν κινῶντες τὰς κεφαλὰς αὐτῶν καὶ λέγοντες· οὐὰ ὁ καταλύων τὸν ναὸν καὶ οἰκοδομῶν τρισὶν ἡμέραις, ²⁹ σῶσον σεαυτὸν καταβάς ἀπὸ τοῦ σταυροῦ. ³⁰ ὁμοίως καὶ οἱ ἀρχιερεῖς ἐμπαίζοντες πρὸς ἀλλήλους μετὰ τῶν γραμματέων ἔλεγον· ἄλλους ἴσωσον, εἰαυτὸν οὐ δύναται σῶσαι· ³¹ ὁ Χριστὸς ὁ βασιλεὺς Ἰσραὴλ, καταβάτω νῦν ἀπὸ τοῦ σταυροῦ, ἵνα ἴδωμεν καὶ πιστεύσωμεν. καὶ οἱ συνεσταυρωμένοι σὺν αὐτῷ ὠνείδιζον αὐτόν.

³² Καὶ γενομένης ὥρας ἕκτης σκότος ἐγένετο ἐφ' ὅλην τὴν γῆν ἕως ὥρας ἑνάτης. ³³ καὶ τῇ ἑνάτῃ ὥρᾳ ἐβόησεν ὁ Ἰησοῦς φωνῇ μεγάλῃ· ἔλωτ ἔλωτ λευὰ σαββαχθανεὶ, ὃ ἔστιν μεθερμηνεύμενον· ὁ θεὸς μου ὁ θεὸς μου, εἰς τί ἐγκατέλιπές με; ³⁴ καὶ πινεὺς τῶν παρεστῶτων ἀκούσαντες ἔλεγον· ἴδε Ἥλειαν φωνεῖ. ³⁵ δραμῶν δέ τις καὶ γεμίσας σπόγγον ὄξους περιθεὶς κατὰμην ἐπότιζεν αὐτόν, λέγων· ἄφρατε ἴδωμεν εἰ ἔρχεται Ἥλειας κατὰλεῖν αὐτόν. ³⁶ ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀφρὸς φωνὴν μεγάλην ἐξέπνευσεν. ³⁷ καὶ τὸ καταπέτασμα τοῦ ναοῦ ἐσχίσθη εἰς δύο ἀπὸ ἄνωθεν ἕως κάτω. ³⁸ ἰδὼν δὲ ὁ κεντυρίων ὁ παρεστηκὸς ἐξ ἐναντίας αὐτοῦ ὅτι οὕτως ἐξέπνευσεν, εἶπεν· ἀληθῶς οὗτος ὁ ἄνθρωπος υἱὸς ἦν θεοῦ.

20. σταυρωσ. (H-σωσιν): TH add αυτον 21. T απο 22. T [τον] γολγοθα | tH μεθερμηνευομενος 23. t ο δε 25. εσταυρωσ.: h-|σφυρ-λασσουν- 28. T [και πληρωθη η γραφη η λεγουσα· και μετα ανομων ελογισθη] 29. H [εν] τρισιν 32. t [του] ισραηλ | T om συν 34. t τη ωρα τη ενατη | TH ελωι ελωι λαμα | H ο θ. μου [ο θ. μου] | εγκαταλ.: h-|ωνειδισας- 35. TH παρεστηκωτων h εστηκωτων 36. [T] H om και 38. TH απ 39. ουτωςι: T add [κραξας] | tH υιος θεου ην

21-26. Mt 27,32-37. Lc 23,26-31. Io 19,17ss. 24. Ps 22, 19.
26. Io 19,19. 27-32. Mt 27,38-44. Lc 23,32-43. 27. Io 19,18.
[28. Is 53,12. Lc 22,37.] 29. (Ps 22,8.) 33-39. Mt 27,45-54.
Lc 23,44-47. 34. Ps 22,2. 36a. Io 19,29s. 36. (Ps 69,22.)

⁴⁰ Ἦσαν δὲ καὶ γυναῖκες ἀπὸ μακρόθεν θεωρούσαι, ἐν αἷς καὶ Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ καὶ Μαρία ἡ Ἰακώβου τοῦ μικροῦ καὶ Ἰωσήτος μήτηρ καὶ Σαλώμη, ⁴¹ αἱ ὅτε ἦν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ ἠκολούθουν αὐτῷ καὶ διηκόνουν αὐτῷ, καὶ ἄλλαι πολλαὶ αἱ συναγαβᾶσαι αὐτῷ εἰς Ἱερουσόλυμα.

⁴² Καὶ ἤδη ὀψίας γενομένης, ἐπεὶ ἦν παρασκευή, ὃ ἐστὶν προσάββατον, ⁴³ ἐλθὼν Ἰωσήφ ὁ ἀπὸ Ἀριμαθαίας, εὐσχήμων βουλευτής, ὃς καὶ αὐτὸς ἦν προσδεχόμενος τῇ βασιλείᾳ τοῦ Θεοῦ, τολμήσας εἰσῆλθεν πρὸς τὸν Πειλάτον καὶ ᾔητάτο τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ. ⁴⁴ ὁ δὲ Πειλάτος ἐθαύμαζεν εἰ ἤδη τέθνηκεν, καὶ προσκαλεσάμενος τὸν κεντυρίωνα ἐπηρώτησεν αὐτὸν εἰ πάλαι ἀπέθανεν· ⁴⁵ καὶ γνοὺς ἀπὸ τοῦ κεντυρίωνος ἐδωρήσατο τὸ πτώμα τῷ Ἰωσήφ. ⁴⁶ καὶ ἀγοράσας σιנדόνα, κατελὼν αὐτὸν ἐνείλησεν τῇ σινδόνι καὶ κατέθηκεν αὐτὸν ἐν μνήματι ὃ ἦν λελατομημένον ἐκ πέτρας, καὶ προσεκύλισεν λίθον ἐπὶ τὴν θύραν τοῦ μνημείου. ⁴⁷ ἡ δὲ Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ καὶ Μαρία ἡ Ἰωσήτος ἐθεώρουν ποῦ τέθειται.

XVI

Mulieres ad sepulcrum Christi rediivi.

[Quibus apparuerit, quae mandaverit et promiserit. Sublatio in caelum.]

¹ Καὶ διαγενομένου τοῦ σαββάτου Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ καὶ Μαρία ἡ Ἰακώβου καὶ Σαλώμη ἠγόρασαν ἀρώματα, ἵνα ἐλθούσαι ἀλείψωσιν αὐτόν. ² καὶ λίαν πρῶτ' ἐν τῷ μὲν τῶν σαββάτων ἔρχονται ἐπὶ τὸ μνημα, ἀνατείλαντος τοῦ ἡλίου. ³ καὶ ἔλεγον πρὸς ἐαυτάς· τίς ἀποκλίσει ἡμῖν τὸν λίθον ἐκ τῆς θύρας τοῦ μνημείου; ⁴ καὶ ἀναβλέψασαι θεωροῦσιν ὅτι ἀνακεκλύσται ὁ λίθος· ἦν γὰρ μέγας σφόδρα. ⁵ καὶ εἰσελθούσαι εἰς τὸ μνημεῖον εἶδον νεανίσκον καθήμενον ἐν τοῖς δεξιοῖς περιβεβλημένον στολὴν λευκὴν, καὶ ἐξεθαμβήθησαν. ⁶ ὁ δὲ λέγει αὐταῖς· μὴ ἐκθαμβεῖσθε. Ἰησοῦς ζητεῖτε τὸν Ναζαρεθὸν τὸν ἐσταυρωμένον· ἠγέρθη, οὐκ ἔστιν ὧδε· ἴδε ὁ τόπος ὅπου ἔθηκαν αὐτόν. ⁷ ἀλλὰ ὑπάγετε εἰπατε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ καὶ τῷ Πέτρῳ ὅτι προάγει ὑμᾶς εἰς τὴν Γαλιλαίαν· ἐκεῖ αὐτὸν ὄψεσθε, καθὼς εἶπεν ὑμῖν. ⁸ καὶ ἐξελθούσαι ἔφυγον ἀπὸ

40: εν αις: T add [ην] | και sc: t [και] | Η μαριαμ η μαγδ. | T [η] ιακωβου 41. T αι [και] οτε t [αι] και οτε 42. T³ προς σαββατον 43. ο απο: H³ om o 44. TH εθανμασεν | παλαι: T³H³ ηδη 46. TH εθνηκεν | T εν μνημειω XVI, 1. μαρια pr: H pm [η] | ιακωβου: TH pm [του] 2. T[tH] om τη | t [των] σαββ. | TH μνημειον | h ανατελλοντος 3. εκ: T³ απο 5. th ελθουσαι

40s. Mt 27,55s. Lc 23,49. Io 19,25. 4s-47. Mt 27,57-61.
Lc 23,50-55. Io 19,38-42. XVI,1-8. Mt 28,1-10. Lc 24,1-10.
7. 14,28.

τοῦ μημείου· εἶχεν γὰρ αὐτὰς τρόμος καὶ ἔκστασις, καὶ οὐδενὶ οὐδὲν εἶπον· ἐφοβούντο γάρ.

ΚΑΤΑ ΛΟΥΚΑΝ

I

Praefatio. Gabriellis nuntius ad Zachariam et ad Mariam. Maria et Elisabeth. Iohannes baptista nascitur; Zacharias vaticinatur.

¹Ἐπειδήπερ πολλοὶ ἐπεχείρησαν ἀνατάξασθαι διήγησιν περὶ τῶν πεπληροφορημένων ἐν ἡμῶν πραγμάτων, ² καθὼς παρεδoσαν ἡμῶν οἱ ἀπ' ἀρχῆς ἀντόπται καὶ ὑπηρέται γενόμενοι τοῦ λόγου, ³ ἴδοξε καμοὶ παρηκολουθηκοῦτι ἄνωθεν πᾶσιν ἀκριβῶς καθεξῆς σοι γράψαι, κράτιστε Θεόφιλε, ⁴ ἵνα ἐπιγνῶς περὶ ὧν κατηχῆθης λόγων τῆν ἀσφάλειαν.

8. Η εἶπαν, εφοβ. γαρ· ***** | T subscr. κατα μαρκον | T [H] add 9. Ἀναστὰς δὲ πρῶτ' πρῶτῃ σαββάτου ἐβράνθῃ πρῶτον Μαρίας τῆ Μαγδαλητῆ, παρ' (τ' ἀφ') ἧς ἐκβεβλήκει ἐπὶ τὰ δαιμόνια. 10. ἐκείνη πορευθεῖσα ἀπήγγειλεν τοῖς μετ' αὐτοῦ γενομένοις πενθοῦσιν καὶ κλαίουσιν. 11. κακίνοι ἀκούσαντες ὅτι ζῆ καὶ ἐθαύθη ὑπ' αὐτῆς ἠπίστησαν. 12. Μετὰ δὲ ταῦτα δυοῖν ἐξ αὐτῶν περιπατοῦσιν ἐφανερῶθη ἐν ἐτέρῳ μορφῇ, πορευομένοις εἰς ἀγρόν. 13. κακίνοι ἀπειθόντες ἀπήγγειλαν τοῖς λοιποῖς· οὐδὲ ἐκείνοις ἐπίστευσαν. 14. ῥωταρον δὲ (τ' H [δὲ]) ἀνακειμένοις αὐτοῖς τοῖς ἑνδεκα ἐφανερῶθη, καὶ ἀνείδισεν τὴν ἀπιστίαν αὐτῶν καὶ σκληροκαρδίαν, ὅτι τοῖς θεασαμένοις αὐτὸν ἐγγεγραμμένον (τ' H add [ἐκ νεκρῶν]) οὐκ ἐπίστευσαν. 15. καὶ εἶπον αὐτοῖς· πορευθέντες εἰς τὸν κόσμον ἅπαντα κηρύξατε τὸ εὐαγγέλιον πάσῃ τῇ κτίσει. 16. ὁ πιστεύσας καὶ βαπτισθεὶς σωθήσεται, ὁ δὲ ἀπιστήσας κατακριθήσεται. 17. σημεῖα δὲ τοῖς πιστεύσασιν ἀκολουθήσει ταῦτα (ἢ ταῦτα παρακολουθήσει)· ἐν τῷ ὀνόματί μου δαιμόνια ἐκβαλοῦσιν, γλώσσαις λαλήσουσιν ([t] h add καιναῖς), 18. καὶ ἐν ταῖς χερσὶν (τ' H [καὶ ἐν ταῖς χερσ.]) ὄψει ἀροῦσιν, κἄν θανάσιμόν τι πίωσιν, οὐ μὴ αὐτοὺς βλάβῃ· ἐπὶ ἀρρώστους χεῖρας ἐπιθήσουσιν, καὶ καλῶς ἔξουσιν. 19. Ὁ μὲν οὖν (τ' [οὖν]) κύριος Ἰησοῦς (τ' H [Ἰησοῦς]) μετὰ τὸ λαλήσαι αὐτοῖς ἀναλήμφθη εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐκάθισεν ἐκ δεξιῶν τοῦ θεοῦ. 20. ἐκείνοι δὲ ἐξελθόντες ἐκήρυξαν πανταχοῦ, τοῦ κυρίου συνεργούντος καὶ τὸν λόγον βεβαιούντος διὰ τῶν ἐπακολουθούντων σημειῶν. (ἢ add Ἀμήν.) | T subscr. κατα μαρκον | H add Ἄλλως· [[Πάντα δὲ τὰ παραγγελλόμενα τοῖς περὶ τὸν Πέτρον συντόμως ἐξήγγειλαν. Μετὰ δὲ ταῦτα καὶ αὐτὸς ὁ Ἰησοῦς ἀπὸ ἀνατολῆς καὶ ἄχρι δύσεως ἐξαπίστειλεν δι' αὐτῶν τὸ ἱερὸν καὶ ἀφ' ἄρτου κήρυγμα τῆς αἰωνίου σωτηρίας.]]

Inscr. T εὐαγγέλιον κατα λουκαν

[98. Io 20, 1. 14-18. Lc 8, 2. 11. Lc 24, 108. 125. Lc 24, 1388. 258. Mt 28, 198. Lc 24, 47. 19. Lc 24, 5088. Act 1, 9. (Ps 110, 1.) 1, 3. Act 1, 1.

⁶ Ἐγένετο ἐν ταῖς ἡμέραις Ἡρώδου βασιλείως τῆς Ἰουδαίας ἱερέως τις ὀνόματι Ζαχαρίας ἐξ ἑφημερίας Ἀβιά, καὶ γυνὴ αὐτοῦ ἐκ τῶν θυγατέρων Ἀραῶν, καὶ τὸ ὄνομα αὐτῆς Ἐλισάβετ. ⁶ ἦσαν δὲ δίκαιοι ἀμφοτέροι ἐναντίον τοῦ θεοῦ, πορευόμενοι ἐν πάσαις ταῖς ἐντολαῖς καὶ δικαιώμασιν τοῦ κυρίου ἀμαρτητοί. ⁷ καὶ οὐκ ἦν αὐτοῖς τέκνον, καθότι ἦν ἡ Ἐλισάβετ στεῖρα, καὶ ἀμφοτέροι προβεβηκότες ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτῶν ἦσαν. ⁸ ἐγένετο δὲ ἐν τῷ ἱερατεύειν αὐτὸν ἐν τῇ τάξει τῆς ἑφημερίας αὐτοῦ ἐναντι τοῦ θεοῦ, ⁹ κατὰ τὸ ἔθος τῆς ἱερατείας ἔλαχε τοῦ θυμιάσαι εἰσελθὼν εἰς τὸν ναὸν τοῦ κυρίου, ¹⁰ καὶ πᾶν τὸ πλῆθος ἦν τοῦ λαοῦ προσευχόμενον ἕξω τῇ ὥρᾳ τοῦ θυμιάματος. ¹¹ ὤφθη δὲ αὐτῷ ἄγγελος κυρίου ἐστῶς ἐκ δεξιῶν τοῦ θυσιαστηρίου τοῦ θυμιάματος. ¹² καὶ ἐταράχθη Ζαχαρίας ἰδὼν, καὶ φόβος ἐπέπεσεν ἐπ' αὐτόν. ¹³ εἶπεν δὲ πρὸς αὐτὸν ὁ ἄγγελος· μὴ φοβοῦ, Ζαχαρία, διότι εἰσηκούσθη ἡ δέησίς σου, καὶ ἡ γυνή σου Ἐλισάβετ γεννήσει υἱόν σοι, καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰωάννην. ¹⁴ καὶ ἔσται χαρὰ σοι καὶ ἀγαλλίασις, καὶ πολλοὶ ἐπὶ τῇ γενέσει αὐτοῦ χαρήσονται. ¹⁵ ἔσται γὰρ μέγας ἐνώπιον κυρίου, καὶ ὄνειρον καὶ σίκερα οὐ μὴ πύη, καὶ πνεύματος ἁγίου πλησθήσεται ἔτι ἐκ κοιλίας μητρὸς αὐτοῦ, ¹⁶ καὶ πολλοὺς τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ἐπιστρέψει ἐπὶ κύριον τὸν θεὸν αὐτῶν. ¹⁷ καὶ αὐτὸς προελεύσεται ἐνώπιον αὐτοῦ ἐν πνεύματι καὶ δυνάμει Ἡλεία, ἐπιστρέψαι καρδίας πατέρων ἐπὶ τέκνα καὶ ἀπειθεῖς ἐν φρονήσει δικαίων, ἐτοιμάσαι κυρίῳ λαὸν κατασκευασμένον. ¹⁸ καὶ εἶπεν Ζαχαρίας πρὸς τὸν ἄγγελον· κατὰ τί γνώσομαι τοῦτο; ἐγὼ γάρ εἰμι πρεσβύτερος καὶ ἡ γυνή μου προβεβηκυῖα ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτῆς. ¹⁹ καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἄγγελος εἶπεν αὐτῷ· ἐγὼ εἰμι Γαβριὴλ ὁ παρεστηκὼς ἐνώπιον τοῦ θεοῦ, καὶ ἀπεστάλην λαλῆσαι πρὸς σὲ καὶ εὐαγγελισασθαί σοι ταῦτα. ²⁰ καὶ ἰδοὺ ἔση σιωπῶν καὶ μὴ δυνάμενος λαλῆσαι ἄχρι ἧς ἡμέρας γένηται ταῦτα, ἀπθ' ὧν οὐκ ἐπίστευσας τοῖς λόγοις μου, οἵτινες πληρωθήσονται εἰς τὸν καιρὸν αὐτῶν. ²¹ καὶ ἦν ὁ λαὸς προσδοκῶν τὸν Ζαχαρίαν, καὶ ἐθαύμαζον ἐν τῷ χρονίζειν αὐτὸν ἐν τῷ ναῷ. ²² ἐξελθὼν δὲ οὐκ εἶδναι λαλῆσαι αὐτοῖς, καὶ ἐπέγνωσαν ὅτι ὄπτασιαν ἑώρακεν ἐν τῷ ναῷ· καὶ αὐτὸς ἦν διανεύων αὐτοῖς, καὶ διέμεσεν κωφός. ²³ καὶ ἐγένετο ὡς ἐπλήσθησαν αἱ ἡμέραι τῆς λειτουργίας αὐτοῦ, ἀπῆλθεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ. ²⁴ μετὰ δὲ ταῦτας εἰς ἡμέρας συνέλαβεν Ἐλισάβετ ἡ γυνὴ αὐτοῦ, καὶ περιέκρυπεν ἐναντιῇ μήνας πέντε, λέγουσα ²⁵ ὅτι οὕτως μου πεποιθήκεν κύριος ἐν ἡμέραις αἷς ἐπειδὴν ἀφελεῖν ὄνειδος μου ἐν ἀνθρώποις.

5. 7. Η ελισταβη 7. ΤΗ [η] 8. τ εναντιον 9. Η ιερρατιας
13. Η ελισταβ. 15. κυριου: [Τ] h pm του 17. h προσελευσετ. | Τ^θ
ηλιου 21. t Η εν τω ναω αυτου 24. Η ελισταβ. 25. h ο κυριος

5. 1 Chr 24, 10. 15. Num 6, 3. Iud 13, 4s. 17. Mal 4, 5s.
19. Dan 8, 16. 9, 21.

²⁶ Ἐν δὲ τῷ μηνὶ τῷ ἕκτῳ ἀπεστάλη ὁ ἄγγελος Γαβριὴλ ἀπὸ τοῦ θεοῦ εἰς πόλιν τῆς Γαλιλαίας ἣ ὄνομα Ναζαρέθ, ²⁷ πρὸς παρθένον ἐμνηστευμένην ἀνδρὶ ᾧ ὄνομα Ἰωσήφ, ἕξ οἴκου Δαυεὶδ, καὶ τὸ ὄνομα τῆς παρθένου Μαριάμ. ²⁸ καὶ εἰσελθὼν πρὸς αὐτήν ὁ ἄγγελος εἶπεν· χαῖρε κεχαριτωμένη, ὁ κύριος μετὰ σοῦ. ²⁹ ἡ δὲ ἐπὶ τῷ λόγῳ διαταράχθη, καὶ διελογίζετο ποταπὸς εἶη ὁ ἀσπασμὸς οὗτος. ³⁰ καὶ εἶπεν ὁ ἄγγελος αὐτῇ· μὴ φοβοῦ, Μαριάμ· εὐρες γὰρ χάριν παρὰ τῷ θεῷ. ³¹ καὶ ἰδὼν συλλήμην ἐν γαστρὶ καὶ τεῆξιν υἱόν, καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν. ³² οὗτος ἔσται μέγας καὶ υἱὸς ὑψίστου κληθήσεται, καὶ δώσει αὐτῷ κύριος ὁ θεὸς τὸν θρόνον Δαυεὶδ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ³³ καὶ βασιλεύσει ἐπὶ τὸν οἶκον Ἰακώβ εἰς τοὺς αἰῶνας, καὶ τῆς βασιλείας αὐτοῦ οὐκ ἔσται τέλος. ³⁴ εἶπεν δὲ Μαριάμ πρὸς τὸν ἄγγελον· πῶς ἔσται τοῦτο, ἐπεὶ ἄνδρα οὐ γινώσκω; ³⁵ καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἄγγελος εἶπεν αὐτῇ· πνεῦμα ἅγιον ἐπελεύσεται ἐπὶ σέ, καὶ δύναμις ὑψίστου ἐπισκιάσει σοί· διὸ καὶ τὸ γεννώμενον ἅγιον κληθήσεται υἱὸς θεοῦ. ³⁶ καὶ ἰδὼν Ἐλισάβετ ἡ συγγενὴς σου καὶ αὐτῇ συνειληφῆναι υἱὸν ἐν γήρει αὐτῆς, καὶ οὗτος μὴ ἕκτος ἐστὶν αὐτῇ τῇ καλουμένῃ στείρα· ³⁷ ὅτι οὐκ ἀδυνατήσῃ παρὰ τοῦ θεοῦ πᾶν ῥῆμα. ³⁸ εἶπεν δὲ Μαριάμ· ἰδὼν ἡ δούλη κυρίου· γένοιτό μοι κατὰ τὸ ῥῆμά σου. καὶ ἀπῆλθεν ἀπ' αὐτῆς ὁ ἄγγελος.

³⁹ Ἀναστᾶσα δὲ Μαριάμ ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις ἐπορεύθη εἰς τὴν ὄρεινὴν μετὰ σπουδῆς εἰς πόλιν Ἰουδα, ⁴⁰ καὶ εἰσηλθὼν εἰς τὸν οἶκον Ζαχαρίου καὶ ἠσπάσατο τὴν Ἐλισάβετ. ⁴¹ καὶ ἐγένετο ὡς ἤκουσεν τὸν ἀσπασμὸν τῆς Μαρίας ἡ Ἐλισάβετ, ἐσκίρτησεν τὸ βρέφος ἐν τῇ κοιλίᾳ αὐτῆς. καὶ ἐπλήσθη πνεύματος ἁγίου ἡ Ἐλισάβετ, ⁴² καὶ ἀπεφώνησεν κραυγῇ μεγάλη καὶ εἶπεν· εὐλογημένη σὺ ἐν γυναιξίν, καὶ εὐλογημένος ὁ καρπὸς τῆς κοιλίας σου. ⁴³ καὶ πόθεν μοι τοῦτο ἵνα ἔλθῃ ἡ μήτηρ τοῦ κυρίου μου πρὸς ἐμέ; ⁴⁴ ἰδὼν γὰρ ὡς ἐγένετο ἡ φωνὴ τοῦ ἀσπασμοῦ σου εἰς τὰ ὠτά μου, ἐσκίρτησεν ἐν ἀγαλλιάσει τὸ βρέφος ἐν τῇ κοιλίᾳ μου. ⁴⁵ καὶ μακαρία ἡ πιστεύσασα ὅτι ἔσται τελείωσις τοῖς λευλημένοις αὐτῇ παρὰ κυρίου.

⁴⁶ Καὶ εἶπεν Μαριάμ· μεγαλύνει ἡ ψυχὴ μου τὸν κύριον, ⁴⁷ καὶ ἠγαλλίασεν τὸ πνεῦμά μου ἐπὶ τῷ θεῷ τῷ σωτηρῇ μου, ⁴⁸ ὅτι ἐπέβλεψεν ἐπὶ τὴν ταπεινώσιν τῆς δούλης αὐτοῦ. ἰδὼν γὰρ

26. T^H ναζαρετ 28. ο αγγελος: [T] post εισελθων H om | μετα σου: [T]^B -|h|- add ευλογημενη συ εν γυναιξιν 35. H κληθησεται, υιος θεου 36. H ελαιοαβ. | T συγγενης | T^H συνειληψεν 39. H ορεινη 40ss. H ελαιοαβ. 42. κραυγη: t φωνη 43. T προς με

26s. Mt 1, 18ss. 31. Is 7, 14. Mt 1, 21ss. 32. Is 9, 6. 2 Sam 7, 16. 33. Mich 4, 7. Dan 7, 14. 37. Gen 18, 14. 46ss. 1 Sam 2, 1ss. 48. 1 Sam 1, 11.

ἀπὸ τοῦ τῶν μακαριουσίν με πᾶσαι αἱ γενεαί, ⁴⁹ ὅτι ἐποίησέν μοι μεγάλα ὁ δυνατός. καὶ ἅγιον τὸ ὄνομα αὐτοῦ, ⁵⁰ καὶ τὸ ἔλεος αὐτοῦ εἰς γενεάς καὶ γενεάς τοῖς φοβουμένοις αὐτόν. ⁵¹ ἐποίησεν κράτος ἐν βραχίονι αὐτοῦ, διस्कώρησεν ὑπερηφάνους διανοίᾳ καρδίας αὐτῶν· ⁵² καθεῖλεν δυνάστας ἀπὸ θρόνων καὶ ὕψωσεν ταπεινοὺς, ⁵³ πεινώστας ἐπέπλησεν ἀγαθῶν καὶ πλουτοῦντας ἐξαιπέσειεν κενούς. ⁵⁴ ἀντελάβετο Ἰσραὴλ παιδὸς αὐτοῦ, μησοθῆναι ἐλέους, ⁵⁵ καθὼς ἐλάλησεν πρὸς τοὺς πατέρας ἡμῶν, τῷ Ἀβραάμ καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ εἰς τὸν αἰῶνα.

⁵⁶ Ἐμεινεν δὲ Μαριάμ σὺν αὐτῇ ὡς μῆρας τρεῖς, καὶ ὑπέστρεψεν εἰς τὸν οἶκον αὐτῆς.

⁵⁷ Τῇ δὲ Ἐλισάβετ ἐπλήσθη ὁ χρόνος τοῦ τεκεῖν αὐτήν, καὶ ἐγέννησεν υἱόν. ⁵⁸ καὶ ἤκουσαν οἱ περιοικοὶ καὶ οἱ συγγενεῖς αὐτῆς ὅτι ἐμγάλυνεν κύριος τὸ ἔλεος αὐτοῦ μετ' αὐτῆς, καὶ συνέχαιρον αὐτῇ. ⁵⁹ καὶ ἐγένετο ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ὄγδοῃ ἦλθον περιτεμῆν τὸ παιδίον, καὶ ἐκάλουν αὐτὸ ἐπὶ τῷ ὀνόματι τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Ζαχαρίας. ⁶⁰ καὶ ἀποκριθεῖσα ἡ μήτηρ αὐτοῦ εἶπεν· οὐχί, ἀλλὰ κληθήσεται Ἰωάννης. ⁶¹ καὶ εἶπαν πρὸς αὐτήν ὅτι οὐδεὶς ἐστὶν ἐκ τῆς συγγενείας σου ὃς καλεῖται τῷ ὀνόματι τούτῳ. ⁶² ἐγένεον δὲ τῷ πατρὶ αὐτοῦ τὸ τί ἂν θελοὶ καλεῖσθαι αὐτό. ⁶³ καὶ αἰτήσας πινακίδιον ἔγραψεν λέγων· Ἰωάννης ἐστὶν τὸ ὄνομα αὐτοῦ. καὶ ἐθαύμασαν πάντες. ⁶⁴ ἀνεφώθη δὲ τὸ στόμα αὐτοῦ παραχρήμα καὶ ἡ γλῶσσα αὐτοῦ, καὶ ἐλάλει εὐλογῶν τὸν θεόν. ⁶⁵ καὶ ἐγένετο ἐπὶ πάντας φόβος τοὺς περιοικοῦντας αὐτούς, καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ὄρεινῃ τῆς Ἰουδαίας διαλαλεῖτο πάντα τὰ ῥήματα ταῦτα, ⁶⁶ καὶ ἔθεντο πάντες οἱ ἀκούσαντες ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῶν, λέγοντες· τί ἄρα τὸ παιδίον τούτο ἔσται; καὶ γὰρ χειρ κυρίου ἦν μετ' αὐτοῦ.

⁶⁷ Καὶ Ζαχαρίας ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἐπλήσθη πνεύματος ἁγίου καὶ ἐπροφήτευσεν λέγων· ⁶⁸ εὐλογητὸς κύριος ὁ θεὸς τοῦ Ἰσραὴλ, ὅτι ἐπεσκέψατο καὶ ἐποίησεν λύτρωσιν τῷ λαῷ αὐτοῦ, ⁶⁹ καὶ ἤγειρεν κέρασ σωτηρίας ἡμῖν ἐν οἴκῳ Δαυιδ παιδὸς αὐτοῦ, ⁷⁰ καθὼς ἐλάλησεν διὰ στόματος τῶν ἁγίων ἀπ' αἰῶνος προφητῶν αὐτοῦ, ⁷¹ σωτηρίαν ἐξ ἐχθρῶν ἡμῶν καὶ ἐκ χειρῶν πάντων τῶν μισούντων ἡμᾶς, ⁷² ποιῆσαι ἔλεος μετὰ τῶν πατέρων ἡμῶν καὶ μησοθῆναι διαθήκης ἁγίας αὐτοῦ, ⁷³ ὄρκον ὃν ὤμοσεν πρὸς

49. Η ο δυνατος, 57. Η ελισταβετ 59. Η ηλθαν 61. Η εστιν 63. τ πινακιδα | TH om το 65. Η ορινη 66. τ ακουοντες

50. Ps 103,17. 53. Ps 107,9. 54. Is 41,8s. 55. Gen 17,7. 18,18. 22,17s. 68. Ps 41,14. 72,18. 111,9. 69. 1 Sam 2,10. Ps 18,3. 132,17. 70. Act 3,21. 71. Ps 106,10. (Is 35,4.) 72. Gen 17,7. Lev 26,42. 73. Gen 22,16. Mich 7,20.

Ἄβραάμ τὸν πατέρα ἡμῶν, τοῦ δοῦναι ἡμῖν ⁷⁴ ἀφ' ὧρας ἐκ χειρὸς ἐχθρῶν ἑσθιέντας λατρεύειν αὐτῷ ⁷⁵ ἐν οὐσίᾳ καὶ δικαιοσύνῃ ἐνώπιον αὐτοῦ πάσας τὰς ἡμέρας ἡμῶν. ⁷⁶ καὶ σὺ δὲ παιδίον προφήτης ὑψίστου κληθήσῃ· προπορεύσῃ γὰρ πρὸ προσώπου κυρίου ἐτοιμάσαι ὁδὸν αὐτοῦ, ⁷⁷ τοῦ δοῦναι γνώσιν σωτηρίας τῷ λαῷ αὐτοῦ ἐν ἀφέσει ἀμαρτιῶν αὐτῶν ⁷⁸ διὰ σπλάγγνα ἐλέους Θεοῦ ἡμῶν, ἐν οἷς ἐπισκέψατο ἡμᾶς ἀνατολὴ ἕξ ὕψους ⁷⁹ ἐπιφάναι τοῖς ἐν σκότει καὶ σκιᾷ θανάτου καθημένοις, τοῦ κατενθῆναι τοὺς πόδας ἡμῶν εἰς ὁδὸν εἰρήνης.

⁸⁰ Τὸ δὲ παιδίον ἠΰξανε καὶ ἐκραταιοῦτο πνεύματι, καὶ ἦν ἐν ταῖς ἐρήμοις ἕως ἡμέρας ἀναδειξέως αὐτοῦ πρὸς τὸν Ἰσραήλ.

II

Occasione census Iesus Bethlehemi nascitur. Angeli et pastores. Circumcisio. Infans sistitur deo. Symeon et Anna. Puer in templo.

¹ Ἐγένετο δὲ ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἐξῆλθεν δόγμα παρὰ Καίσαρος Αὐγούστου ἀπογράφεσθαι πᾶσαν τὴν οἰκουμένην. ² αὕτη ἀπογραφὴ ἐγένετο πρώτη ἡγεμονεύοντος τῆς Συρίας Κυρηνίου. ³ καὶ ἐπορεύοντο πάντες ἀπογράφεσθαι, ἕκαστος εἰς τὴν ἑαυτοῦ πόλιν. ⁴ ἀνέβη δὲ καὶ Ἰωσήφ ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας ἐκ πόλεως Ναζαρεθ εἰς τὴν Ἰουδαίαν εἰς πόλιν Δαυεὶδ ἧτις καλεῖται Βηθλεὲμ, διὰ τὸ εἶναι αὐτὸν ἐξ οἴκου καὶ πατριᾶς Δαυεὶδ, ⁵ ἀπογράψασθαι σὺν Μαρίας τῇ ἐμνηστευμένῃ αὐτῷ, ὄνση ἐγκύφ. ⁶ Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ εἶναι αὐτοὺς ἐκεῖ ἐπλησθησαν αἱ ἡμέραι τοῦ τεκεῖν αὐτήν, ⁷ καὶ ἔτεκεν τὸν υἱὸν αὐτῆς τὸν πρωτότοκον, καὶ ἐσπαργάνωσεν αὐτὸν καὶ ἀνέκλιεν αὐτὸν ἐν φάτνῃ, διότι οὐκ ἦν αὐτοῖς τόπος ἐν τῷ καταλύματι.

⁸ Καὶ ποιμένες ἦσαν ἐν τῇ χώρα τῇ αὐτῇ ἀγραυλοῦντες καὶ φυλάσσοντες φυλακὰς τῆς νυκτός ἐπὶ τῇ ποιμνῇ αὐτῶν. ⁹ καὶ ἄγγελος κυρίου ἐπέστη αὐτοῖς καὶ δόξα κυρίου περιέλαμψεν αὐτούς, καὶ ἐφοβήθησαν φόβον μέγαν. ¹⁰ καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ ἄγγελος· μὴ φοβεῖσθε· ἰδοὺ γὰρ εὐαγγελίζομαι ὑμῖν χαρὰν μεγάλην, ἧτις ἔσται παντὶ τῷ λαῷ, ¹¹ ὅτι ἐτέχθη ὑμῖν σήμερον σωτήρ, ὃς ἔστιν Χριστὸς κύριος, ἐν πόλει Δαυεὶδ. ¹² καὶ τοῦτο ὑμῖν τὸ σημεῖον, εὐρήσατε βρέφος ἐσπαργανωμένον ἐν φάτνῃ. ¹³ καὶ ἐξαίφνης ἐγένετο σὺν τῷ ἄγγέλῳ πλήθος στρατιᾶς οὐρανοῦ αἰνούντων

74. ἐχθρῶν: t add [ἡμῶν] 75. t H^s πασας τας ημερας 76. προ προσωπου: H ενωπιον 77. αυτων: t ημων 78. t H επισκεπεται II,2. TH πρωτη ενεν. | th κυριου 3. αυτου: t ιδιαν 4. T^sH ναζαρετ 5. H ενκυω 9. και pr: T add [ιδου] 12. [t] H^s om το | εν φατη: TH pm και κειμενον 13. H εξεφνης | T^s h ουρανον

76. Mal 3,1. 79. Is 9,2. 80. 2,40. II,2. (Act 5,37.) 6s. Mt 1,25, 2,1.

τὸν θεὸν καὶ λεγόντων· ¹⁴ δόξα ἐν ὑψίστοις θεῷ καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη ἐν ἀνθρώποις εὐδοκίας. ¹⁵ Καὶ ἐγένετο ὡς ἀπῆλθον ἀπ' αὐτῶν εἰς τὸν οὐρανὸν οἱ ἄγγελοι, οἱ ποιμένες ἐλάλουν πρὸς ἀλλήλους· διελθώμεν δὴ ἕως Βηθλεὲμ καὶ ἴδωμεν τὸ ῥῆμα τοῦτο τὸ γεγονὸς ὃ ὁ κύριος ἐγνώρισεν ἡμῖν. ¹⁶ καὶ ἦλθαν σπεύσαντες, καὶ ἀνεῦραν τὴν τε Μαριάμ καὶ τὸν Ἰωσήφ καὶ τὸ βρέφος κείμενον ἐν τῇ φάτῃ· ¹⁷ ἰδόντες δὲ ἐγνώρισαν περὶ τοῦ ῥήματος τοῦ λαληθέντος αὐτοῖς περὶ τοῦ παιδίου τούτου. ¹⁸ καὶ πάντες οἱ ἀκούσαντες ἐθαύμασαν περὶ τῶν λαληθέντων ὑπὸ τῶν ποιμένων πρὸς αὐτούς· ¹⁹ ἡ δὲ Μαρία πάντα συνετήρει τὰ ῥήματα ταῦτα συνβάλλουσα ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς. ²⁰ καὶ ὑπέστρεψαν οἱ ποιμένες, δοξάζοντες καὶ αἰνοῦντες τὸν θεὸν ἐπὶ πάνιν οἷς ἤκουσαν καὶ ἴδον καθὼς ἐλαλήθη πρὸς αὐτούς.

²¹ Καὶ ὅτε ἐπλήσθησαν ἡμέραι ὀκτὼ τοῦ περιτεμεῖν αὐτόν, καὶ ἐκλήθη τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦς, τὸ κληθὲν ὑπὸ τοῦ ἀγγέλου πρὸ τοῦ συλλημφθῆναι αὐτόν ἐν τῇ κοιλίᾳ.

²² Καὶ ὅτε ἐπλήσθησαν αἱ ἡμέραι τοῦ καθαρισμοῦ αὐτῶν, κατὰ τὸν νόμον Μωϋσείως, ἀνήγαγον αὐτόν εἰς Ἱερουσόλυμα παραστῆσαι τῷ κυρίῳ, ²³ καθὼς γέγραπται ἐν νόμῳ κυρίου ὅτι πᾶν ἄρσεν διανοήγον μήτραν ἅγιον τῷ κυρίῳ κληθήσεται, ²⁴ καὶ τοῦ δοῦσαι θυσίαν κατὰ τὸ εἰρημένον ἐν τῷ νόμῳ κυρίου, ζεύγος τρυγῶνων ἢ δύο νοσοῦς περιστερῶν.

²⁵ Καὶ ἰδὼν ἄνθρωπος ἦν ἐν Ἱερουσαλὴμ, ᾧ ὄνομα Συμεὼν, καὶ ὁ ἄνθρωπος οὗτος δίκαιος καὶ εὐλαβής, προσδεχόμενος παράκλησιν τοῦ Ἰσραὴλ, καὶ πνεῦμα ἦν ἅγιον ἐπ' αὐτόν· ²⁶ καὶ ἦν αὐτῷ κερηματοσιμῶν ὑπὸ τοῦ πνεύματος τοῦ ἁγίου, μὴ ἰδεῖν θάνατον πρὶν ἢ ἂν ἴδῃ τὸν Χριστὸν κυρίου. ²⁷ καὶ ἦλθεν ἐν τῷ πνεύματι εἰς τὸ ἱερόν· καὶ ἐν τῷ εἰσαγαγεῖν τοὺς γονεῖς τὸ παιδίον Ἰησοῦν τοῦ ποιῆσαι αὐτούς κατὰ τὸ εἰδισμένον τοῦ νόμου περὶ αὐτοῦ, ²⁸ καὶ αὐτὸς ἐδέξατο αὐτὸ εἰς τὰς ἀγκάλας καὶ εὐλόγησεν τὸν θεὸν καὶ εἶπεν· ²⁹ νῦν ἀπολύεις τὸν δοῦλόν σου, δέσποτα, κατὰ τὸ ῥῆμά σου ἐν εἰρήνῃ, ³⁰ ὅτι εἶδον οἱ ὀφθαλμοί μου τὸ σωτήριόν σου, ³¹ ὃ ἠτοίμασας κατὰ πρόσωπον πάντων τῶν λαῶν, ³² ὥς εἰς ἀποκάλυψιν ἐθνῶν καὶ δόξαν λαοῦ σου Ἰσραὴλ. ³³ καὶ ἦν ὁ πατὴρ αὐτοῦ καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ θαυμάζοντες ἐπὶ τοῖς λαλομένοις περὶ αὐτοῦ. ³⁴ καὶ εὐλόγησεν αὐτούς Συμεὼν καὶ

14. τῆ εὐδοκία 15. οἱ ποιμένες: T pm [καὶ οἱ ἄνθρωποι] | ἐλάλουν: T ειπον 19. ἡ μαριαμ | T συμβαλλ. 20. TH εἶδον 24. T τρισσοῦς 25. T ἦν ἄνθρωπ. 26. T πριν αν τ πριν η s. πριν [η] αν Η πριν [η] αν 28. ἀγκάλας: T add [αυτου] 33. TH om αυτου sc

14. (Is 57,19.) 21. Gen 17,12. Lev 12,3. 22. Lev 12,4. 23. Ex 13,2. 15. 24. Lev 12,8. 29s. (Gen 46,30.) 31s. Is 42,6. 49,6.

εἶπεν πρὸς Μαριάμ τὴν μητέρα αὐτοῦ· ἰδοὺ οὗτος κεῖται εἰς
πτῶσιν καὶ ἀνάστασιν πολλῶν ἐν τῷ Ἰσραὴλ καὶ εἰς σημεῖον
ἀντιλεγόμενον. ³⁵ καὶ σοῦ δὲ αὐτῆς τὴν ψυχὴν διελύσεται ρομφαία,
ὅπως ἂν ἀποκαλυφθῶσιν ἐκ πολλῶν καρδιῶν διαλογισμοί.
³⁶ Καὶ ἦν Ἄννα προφῆτις, θυγάτηρ Φαουνήλ, ἐκ φυλῆς Ἀσήρ·
αὕτη προβεβηκῖα ἐν ἡμέραις πολλαῖς, ζήσασα μετὰ ἀνδρὸς ἐπὶ
ἑπτα ἀπο τῆς καρτερίας αὐτῆς, ³⁷ καὶ αὐτὴ χηρὰ ἕως ἐτῶν
ὀγδοήκοντα τεσσαράων, ἣ οὐκ ἀφίστατο τοῦ ἱεροῦ νηστείας καὶ
δεήσσει λατρεύουσα νύκτα καὶ ἡμέρας. ³⁸ καὶ αὐτῇ τῇ ὥρᾳ
ἐπιστάσα ἀνθρωπολογεῖτο τῷ θεῷ καὶ ἐλάλει περὶ αὐτοῦ πᾶσιν
τοῖς προσδεχομένοις λύτρωσιν Ἱερουσαλήμ.

³⁹ Καὶ ὡς ἐτέλεσαν πάντα κατὰ τὸν νόμον κυρίου, ἐπί-
στραψαν εἰς τὴν Γαλιλαίαν εἰς πόλιν ἐκείων Ναζαρέθ. ⁴⁰ τὸ δὲ
παιδίον ἠῤῥαγεν καὶ ἐκραταιοῦτο πληρούμενον σοφίας, καὶ χάρις
θεοῦ ἦν ἐπ' αὐτό.

⁴¹ Καὶ ἐπορεύοντο οἱ γονεῖς αὐτοῦ κατ' ἔτος εἰς Ἱερουσαλὴμ
τῇ ἑορτῇ τοῦ πάσχα. ⁴² καὶ ὅτε ἐγένετο ἐτῶν δώδεκα, ἀναβαινόν-
των αὐτῶν κατὰ τὸ ἔθος τῆς ἑορτῆς, ⁴³ καὶ τελειωσάντων τὰς
ἡμέρας, ἐν τῷ ὑποστρέφειν αὐτοὺς ὑπέμεινεν Ἰησοῦς ὁ παῖς ἐν
Ἱερουσαλῆμ, καὶ οὐκ ἔγνωσαν οἱ γονεῖς αὐτοῦ. ⁴⁴ νομίσαντες δὲ
αὐτὸν εἶναι ἐν τῇ συνοδίᾳ ἦλθον ἡμέρας ὁδὸν καὶ ἀνεζήτησαν
αὐτὸν ἐν τοῖς συγγενεῖσι καὶ τοῖς γνωστοῖς, ⁴⁵ καὶ μὴ εὐρόντες
ὑπέστρεψαν εἰς Ἱερουσαλὴμ ἀναζητοῦντες αὐτόν. ⁴⁶ καὶ ἐγένετο
μετὰ ἡμέρας τρεῖς εὗρον αὐτὸν ἐν τῷ ἱερῷ καθεζόμενον ἐν μέσῳ
τῶν διδασκάλων καὶ ἀκούοντα αὐτῶν καὶ ἐπερωτῶντα αὐτούς·
⁴⁷ ἐξίσταντο δὲ πάντες οἱ ἀκούοντες αὐτοῦ ἐπὶ τῇ συνέσει καὶ
ταῖς ἀποκρισῶσι αὐτοῦ. ⁴⁸ καὶ ἰδόντες αὐτὸν ἐξεπλήγησαν, καὶ
εἶπεν πρὸς αὐτὸν ἡ μήτηρ αὐτοῦ· τέκνον, τί ἐποίησας ἡμῖν
οὕτως; ἰδοὺ ὁ πατήρ σου καὶ γὰρ ὀδυνώμενοι ἐζητοῦμέν σε. ⁴⁹ καὶ
εἶπεν πρὸς αὐτούς· τί ὅτι ἐζητεῖτέ με; οὐκ ἤδειτε ὅτι ἐν τοῖς τοῦ
πατρὸς μου δεῖ εἶναι με; ⁵⁰ καὶ αὐτοὶ οὐ συνῆκαν τὸ ῥῆμα ὃ
ἐλάλησεν αὐτοῖς. ⁵¹ καὶ κατέβη μετ' αὐτῶν καὶ ἦλθεν εἰς Να-
ζαρέθ, καὶ ἦν ὑποτασσόμενος αὐτοῖς. καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ διέτηρει
πάντα τὰ ῥήματα ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς. ⁵² καὶ Ἰησοῦς προέκοπεν
ἐν τῇ σοφίᾳ καὶ ἡλικίᾳ καὶ χάριτι παρὰ θεῶν καὶ ἀνθρώπων.

34. TH ἀντιλεγόμενον, 35. T (και σου — ρομφαία) | [T]H⁸ om
δε 36. t ζησ. ἐπὶ ἑπτα μετὰ ἀνδρ. 36s. H ἀσηρ, (αὕτη προβεβ. —
ογδοηκ. τεσσαρων.) 39. κατα: TH pm τα | T⁸ ὑποστρεψ. | tH ναζαρετ
40. T⁸H σοφία 42. αναβ. αυτων: T⁸ add [εἰς προσόλημμα] 44. H
συγγενεσιν 48. H και εγω | H ζητουμεν 51. tH ναζαρετ | ρηματα:
T[t] add ταυτα 52. T om εν τη H om εν | T⁸ ηλικ. και σοφ.

III

Iohannes baptista in deserto. Herodes. Iesu immersio et genealogia.

1 Ἐν ἔτει δὲ πεντεκαιδεκάτῳ τῆς ἡγεμονίας Τιβερίου Καίσαρος, ἡγεμονεύοντος Ποντίου Πειλάτου τῆς Ἰουδαίας, καὶ τετραρχούντος τῆς Γαλιλαίας Ἡρώδου, Φιλίππου δὲ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ τετραρχούντος τῆς Ἰουραίας καὶ Τραχωνίτιδος χώρας, καὶ Ἀντανίου τῆς Ἀβιληνῆς τετραρχούντος, 2 ἐπὶ ἀρχιερέως Ἄννα καὶ Καϊάφα, ἐγένετο ὄμμα θεοῦ ἐπὶ Ἰωάννῃ τὸν Ζαχαρίου υἱὸν ἐν τῇ ἐρήμῳ, 3 καὶ ἦλθεν εἰς πᾶσαν τὴν περιχώρον τοῦ Ἰορδάνου κηρῦσσαι βάπτισμα μετανοίας εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν, 4 ὡς γέγραπται ἐν βίβλῳ λόγων Ἡσαίου τοῦ προφήτου· φωνῆ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ· ἐτοιμάσατε τὴν ὁδὸν κυρίου, εὐθείας ποιεῖτε τὰς τρίβους αὐτοῦ· 5 πᾶσα φάραγξ πληρωθήσεται καὶ πᾶν ὄρος καὶ βουνὸς ταπεινωθήσεται, καὶ ἔσται τὰ σκολιὰ εἰς εὐθείας καὶ αἱ τραχεῖαι εἰς ὁδοὺς λείας, 6 καὶ ὑψεται πᾶσα σὰρξ τὸ σωτήριον τοῦ θεοῦ. 7 Ἐλεγεν οὖν τοῖς ἐκπορευομένοις ὄχλοις βαπτισθῆναι ἐπ' αὐτοῦ· γεννήματα ἐχιδνῶν, τίς ὑπέδειξεν ὑμῖν φυγεῖν ἀπὸ τῆς μελλούσης ὀργῆς; 8 ποιήσατε οὖν καρποὺς ἀξίους τῆς μετανοίας, καὶ μὴ ἀρξήσθε λέγειν ἐν ἑαυτοῖς· πατέρα ἔχομεν τὸν Ἀβραάμ· λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι δύναται ὁ θεὸς ἐκ τῶν λίθων τούτων ἐγεῖραι τέκνα τῷ Ἀβραάμ. 9 Ἥδη δὲ καὶ ἡ ἀξίη πρὸς τὴν ῥίζαν τῶν δένδρων κείται· πᾶν οὖν δένδρον μὴ ποιοῦν καρπὸν καλὸν ἐκκόπεται καὶ εἰς πῦρ βάλλεται. 10 Καὶ ἐπρωτῶν αὐτὸν οἱ ὄχλοι λέγοντες· τί οὖν ποιήσωμεν; 11 ἀποκριθεὶς δὲ ἔλεγεν αὐτοῖς· ὁ ἔχων δύο χιτῶνας μεταδότω τῷ μὴ ἔχοντι, καὶ ὁ ἔχων βρώματα ὁμοίως ποιείτω. 12 Ἥλθον δὲ καὶ τελῶναι βαπτισθῆναι καὶ εἶπαν πρὸς αὐτόν· διδάσκαλε, τί ποιήσωμεν; 13 ὁ δὲ εἶπεν πρὸς αὐτούς· μηδὲν πλὴν παρὰ τὸ διατεταγμένον ὑμῖν πράσσετε. 14 ἐπρωτῶν δὲ αὐτόν καὶ στρατευόμενοι λέγοντες· τί ποιήσωμεν καὶ ἡμεῖς; καὶ εἶπεν πρὸς αὐτούς· μηδένα διασεύσητε, μηδένα συκοφαντήσητε, καὶ ἀρκείσθε τοῖς ὄφρασις ὑμῶν. 15 Προσδοκῶντος δὲ τοῦ λαοῦ καὶ διαλογιζομένων πάντων ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν περὶ τοῦ Ἰωάννου, μήποτε αὐτὸς εἶη ὁ Χριστός, 16 ἀπεκρίνατο λέγων πᾶσιν ὁ Ἰωάννης· ἐγὼ μὲν ὕδατι βαπτίζω ὑμᾶς· ἐρχεται δὲ ὁ ἰσχυρότερός μου, οὗ οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς λύσαι τὸν ἱμᾶντα τῶν ὑποδημάτων αὐτοῦ, αὐτὸς ὑμᾶς βαπτίσει ἐν πνεύματι ἀγίῳ καὶ

III, 1. ηγεμονευοντος: h -| επιτροπευοντος | -| Τ τετραρχουντος | Η αβυληνης 3. ΤΗ om την 4. Τ βοωντος· εν τη ερημω ετοιμασ. 8. τ η αξι. καρπ. 9. Η [καλον] 14. Τῃ ποιησωμεν | προς αυτους: ΤΗ αυτοις | μηδενα sc: ΤΗ μηδε 16. Τῃ απεκριν. ο ιωαν. απασιν λεγ.

III, 2ss. Mt 3, 1ss. Mc 1, 2ss. Io 1, 6ss. 4-6. Is 40, 3-5. 7-9. Mt 3, 7-10. 1ss. Io 1, 15ss. 16s. Mt 3, 11s. Mc 1, 7s.

πυρί· ¹⁷ οὐ τὸ πύρον ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ διακαθαῖραι τὴν ἄλωνα αὐτοῦ καὶ συναγαγεῖν τὸν σίτον εἰς τὴν ἀποθήκην αὐτοῦ, τὸ δὲ ἄχυρον κατακαύσει πυρὶ ἀσβέστω.

¹⁸ Πολλὰ μὲν οὖν καὶ ἕτερα παρακαλῶν εὐηγγελίζετο τὸν λαόν· ¹⁹ ὁ δὲ Ἡρώδης ὁ τετραάρχης, ἐλεγχόμενος ὑπ' αὐτοῦ περὶ Ἡρωδιάδος τῆς γυναῖκος τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ καὶ περὶ πάντων ὧν ἐποίησεν ποτηρῶν ὁ Ἡρώδης, ²⁰ προσέθηκεν καὶ τούτο ἐπὶ πᾶσιν, κατέκλεισεν τὸν Ἰωάννην ἐν φυλακῇ.

²¹ Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ βαπτισθῆναι ἅπαντα τὸν λαὸν καὶ Ἰησοῦ βαπτισθέντος καὶ προσευχομένου ἀνεφθῆναι τὸν οὐρανόν, ²² καὶ καταβῆναι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον σωματικῶς εἶδει ὡς περιστερᾶν ἐπ' αὐτόν, καὶ φωνὴν ἐξ οὐρανοῦ γενέσθαι· σὺ εἶ ὁ υἱὸς μου ὁ ἀγαπητός, ἐν σοὶ εὐδόκησα.

²³ Καὶ αὐτὸς ἦν Ἰησοῦς ἀρχόμενος ὡσεὶ ἐτῶν τριάκοντα, ὡς εἶός, ὡς ἐνομιζέτο, Ἰωσήφ,

	τοῦ Ἡλεί	²⁷ τοῦ Ἰωανᾶν	τοῦ Ἰούδα
²⁴ τοῦ Μαθθαῖθ	τοῦ Ἰωσήφ	τοῦ Ἰωσήφ	τοῦ Ἰωσήφ
τοῦ Λευεὶ	τοῦ Ζοροβάβελ	τοῦ Ἰωανᾶμ	τοῦ Ἰωανᾶμ
τοῦ Μελχεὶ	τοῦ Σαλαθιῆλ	τοῦ Ἐλιακίμ	τοῦ Ἐλιακίμ
τοῦ Ἰανναὶ	τοῦ Νηρεὶ	³¹ τοῦ Μελαὰ	τοῦ Μελαὰ
τοῦ Ἰωσήφ	²⁸ τοῦ Μελχεὶ	τοῦ Μεννά	τοῦ Μεννά
²⁵ τοῦ Ματθαθίου	τοῦ Ἀδδεὶ	τοῦ Ματθαθαῖ	τοῦ Ματθαθαῖ
τοῦ Ἀμῶς	τοῦ Κωσᾶμ	τοῦ Ναθαῦμ	τοῦ Ναθαῦμ
τοῦ Ναοῦμ	τοῦ Ἐλμαδάμ	τοῦ Λασιδ	τοῦ Λασιδ
τοῦ Ἐσλεὶ	τοῦ Ἡρ	³² τοῦ Ἰσοσαὶ	τοῦ Ἰσοσαὶ
τοῦ Ναγγαὶ	²⁹ τοῦ Ἰησοῦ	τοῦ Ἰωβῆθ	τοῦ Ἰωβῆθ
²⁶ τοῦ Μααῖθ	τοῦ Ἐλιέζερ	τοῦ Βοδς	τοῦ Βοδς
τοῦ Ματθαθίου	τοῦ Ἰωρεὶμ	τοῦ Σαλά	τοῦ Σαλά
τοῦ Σιμμεὶν	τοῦ Μαθθαῖθ	τοῦ Ναασσῶν	τοῦ Ναασσῶν
τοῦ Ἰωσήφ	τοῦ Λευεὶ	³³ τοῦ Ἀμιναδαβ	τοῦ Ἀμιναδαβ
τοῦ Ἰωθα	³⁰ τοῦ Συμεῶν	τοῦ Ἀδμειν	τοῦ Ἀδμειν

17. T³ καὶ διακαθαρίζει | T κ. συναξίς 19. T τετραρχίης 20. κατεκλ.: T [t] pm καὶ 22. σὺ εἶ ὁ υἱὸς κτλ.: h - υἱὸς μου εἶ σὺ, ἐγὼ σημερον γεννηθηκα σε | 24. TH ματθατ 25. T μαθθαθιον 26. t ματαθιον 29. TH μαθθατ 31. T ναθαν 32. H ιωβηλ | σαλα: T³ σαλμων 33. H om του αμιναδαβ | του αδμειν: T om h του αδαμ

19a. Mt 14, 3ss. Mc 6, 17ss. 20. Mt 4, 12. Mc 1, 14. 21a. Mt 3, 13ss. Mc 1, 9ss. Io 1, 29ss. 22. 9, 35. 23ss. Mt 1, 1-17. 27. I Chr 3, 17. Esdr 3, 2. 31. 2 Sam 5, 14. I Sam 16, 1, 13. 32a. Ruth 4, 18-22. 33. I Chr 2, 1ss. Gen 29, 35.

τοῦ Ἀρτι	τοῦ Ραγαῦ	τοῦ Ἐνώχ
τοῦ Ἐσρώμ	τοῦ Φαλέκ	τοῦ Ἰάρετ
τοῦ Φάρες	τοῦ Ἔβερ	τοῦ Μελελεήλ
τοῦ Ἰούδα	τοῦ Σαλά	τοῦ Καϊνὰμ
³⁴ τοῦ Ἰακώβ	³⁶ τοῦ Καϊνὰμ	³⁸ τοῦ Ἐνώς
τοῦ Ἰσαὰκ	τοῦ Ἀρφαξὰδ	τοῦ Σήθ
τοῦ Ἀβραὰμ	τοῦ Σήμ	τοῦ Ἀδάμ
τοῦ Θάρα	τοῦ Νῶε	τοῦ Θεοῦ.
τοῦ Ναχωρ	τοῦ Λάμεχ	
³⁵ τοῦ Σερούχ	³⁷ τοῦ Μαθουσαλά	

IV

Tempatio. Iesus Nazarethi vitae periculum subit. Sanantur Capharnaumi daemoniacus, socrus Petri, alii. Discedit docturus per Galilaeam.

¹ Ἰησοῦς δὲ πλήρης πνεύματος ἁγίου ὑπέστρεψεν ἀπὸ τοῦ Ἰορδάνου, καὶ ἦγετο ἐν τῷ πνεύματι ἐν τῇ ἐρήμῳ ² ἡμέρας τεσσαράκοντα πειραζόμενος ὑπὸ τοῦ διαβόλου. καὶ οὐκ ἔφαγεν οὐδὲν ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, καὶ συνελεσθειῶν αὐτῶν ἐπέτασεν. ³ εἶπεν δὲ αὐτῷ ὁ διάβολος· εἰ υἱὸς εἶ τοῦ θεοῦ, εἰπέ τῷ λίθῳ τούτῳ ἵνα γένηται ἄρτος. ⁴ καὶ ἀπεκρίθη πρὸς αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς· γέγραπται ὅτι οὐκ ἐπ' ἄρτι μόνω ζήσεται ὁ ἄνθρωπος. ⁵ καὶ ἀναγαγὼν αὐτὸν εἰδείξεν αὐτῷ πάσας τὰς βασιλείας τῆς οἰκουμένης ἐν σιγῇ χρόνου. ⁶ καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ διάβολος· σοὶ δώσω τὴν ἐξουσίαν ταύτην ἅπασαν καὶ τὴν δόξαν αὐτῶν, ὅτι ἐμοὶ παραδίδεται καὶ ἢ εἰάν θέλω δίδωμι αὐτήν· ⁷ σὺ οὖν εἰάν προσκυνήσῃς ἐνώπιον ἐμοῦ, ἔσται σοῦ πᾶσα. ⁸ καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ· γέγραπται· προσκυνήσεις κύριον τὸν θεόν σου καὶ αὐτῷ μόνῳ λατρεύσεις. ⁹ ἤγαγεν δὲ αὐτὸν εἰς Ἱερουσαλήμ καὶ ἔστησεν ἐπὶ τὸ πετρῶνιον τοῦ ἱεροῦ, καὶ εἶπεν αὐτῷ· εἰ υἱὸς εἶ τοῦ θεοῦ, βάλε σεαυτὸν ἐντεῦθεν κάτω· ¹⁰ γέγραπται γάρ ὅτι τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ ἐντελεῖται περὶ σοῦ τοῦ διαφυλάξαι σε, ¹¹ καὶ ὅτι ἐπὶ χειρῶν ἀρουσίν σε, μήποτε προσκίψῃς πρὸς λίθον

33. αρτι: T^s αραμ | t H εσρων 36. T^s καιναν 37. T ιαρεδ | TH μαλελεηλ | T καιναν IV, 4. ο ανθρωπος: T add [αλλ επι παντη σηματι θεου] 6. εαν: TH αν 8. Th κ. αποκρ. αυτω ειπ. (t ειπ. αυτω) ο (h [ο] ησ. | TH κυρ. τ. θεον σου προσκυν. 9. t και ηγαγεν αυτ. | αστησεν: T add [αυτον] | H ειπ. [αυτω]

34s. Gen 21, 2s. 11, 26. 1 Chr 1, 24-27. 36-38. 1 Chr 1-4. Gen 11, 10. 5, 32. 28s. 25. 4, 25s. 5, 3. IV, 1-13. Mt 4, 1-11. Mc 1, 12s. 2. (Ex 34, 28.) 4. Deut 8, 3. 8. Deut 6, 13. 10s. Ps 91, 11s.

τὸν πόδα σου. ¹² καὶ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς ὅτι εἰρηαί· οὐκ ἐκπειράσεις κύριον τὸν θεόν σου. ¹³ καὶ συντελέσας πάντα πειρασμὸν ὁ διάβολος ἀπέστη ἀπ' αὐτοῦ ἄχρι καιροῦ.

¹⁴ Καὶ ὑπέστρεψεν ὁ Ἰησοῦς ἐν τῇ δυνάμει τοῦ πνεύματος εἰς τὴν Γαλιλαίαν· καὶ φήμη ἐξῆλθεν καθ' ὅλης τῆς περιχώρου περὶ αὐτοῦ. ¹⁵ καὶ αὐτὸς ἐδίδασκεν ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν, δοξαζόμενος ὑπὸ πάντων.

¹⁶ Καὶ ἦλθεν εἰς Ναζαρά, οὗ ἦν ἀνατεθραμμένος, καὶ εἰσῆλθεν κατὰ τὸ εἰωθὸς αὐτῷ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων εἰς τὴν συναγωγὴν, καὶ ἀπέστη ἀναγνώσαι. ¹⁷ καὶ ἐπεδόθη αὐτῷ βιβλίον τοῦ προφήτου Ἡσαίου, καὶ ἀναπτύξας τὸ βιβλίον εὗρεν τόπον οὗ ἦν γεγραμμένον· ¹⁸ πνεῦμα κυρίου ἐπ' ἐμέ, οὗ εἶνεκεν ἔγριτέν με εὐαγγελισασθαι πτωχοῖς, ἀπέσταλκέν με ¹⁹ κηρῦσαι αἰχμαλώτους ἄφρονι καὶ τυφλοῖς ἀνάβλεψιν, ἀποστεῖλαι τεθραυσμένους ἐν ἀφέσει, κηρῦσαι ἑνιαυτὸν κυρίου δεκτόν. ²⁰ καὶ πτύξας τὸ βιβλίον ἀποδούς τῷ ὑπηρέτῃ ἐκάθισεν, καὶ πάντων οἱ ὀφθαλμοὶ ἐν τῇ συναγωγῇ ἦσαν ἀτενίζοντες αὐτῷ. ²¹ ἤρξατο δὲ λέγειν πρὸς αὐτούς ὅτι σήμερον πεπλήρωται ἡ γραφὴ αὕτη ἐν τοῖς ὠσίν ὑμῶν. ²² καὶ πάντες ἐμαρτύρουν αὐτῷ καὶ ἐθαύμαζον ἐπὶ τοῖς λόγοις τῆς χάριτος τοῖς ἐκπορευομένοις ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ, καὶ ἔλεγον· οὐχὶ υἱὸς ἐστὶν Ἰωσήφ οὗτος; ²³ καὶ εἶπεν πρὸς αὐτούς· πάντως ἐρεῖτέ μοι τὴν παραβολὴν ταύτην· ἰατροί, θεράπευσον σεαυτὸν· ὅσα ἠκούσαμεν γενόμενα εἰς τὴν Καφαρναούμ, ποιήσον καὶ ὧδε ἐν τῇ πατριδί σου. ²⁴ εἶπεν δὲ· ἄμην λέγω ὑμῖν ὅτι οὐδεὶς προφήτης δεκτός ἐστιν ἐν τῇ πατριδί αὐτοῦ. ²⁵ ἐπ' ἀληθείας δὲ λέγω ὑμῖν ὅτι πολλοὶ χῆραι ἦσαν ἐν ταῖς ἡμέραις Ἡλείου ἐν τῷ Ἰσραήλ, ὅτε ἐκλείσθη ὁ οὐρανὸς ἐπὶ ἔτη τρία καὶ μῆνας ἕξ, ὡς ἐγένετο λιμὸς μέγας ἐπὶ πάσας τὴν γῆν, ²⁶ καὶ πρὸς οὐδεμίαν αὐτῶν ἐπέμφθη Ἡλείας εἰ μὴ εἰς Σάραψτα τῆς Σιδωνίας πρὸς γυναικα χήραν. ²⁷ καὶ πολλοὶ λεπροὶ ἦσαν ἐν τῷ Ἰσραήλ ἐπὶ Ἐλισαίου τοῦ προφήτου, καὶ οὐδεὶς αὐτῶν ἐκαθαρίσθη εἰ μὴ Ναυμὰν ὁ Σύρος. ²⁸ καὶ ἐπλήσθησαν πάντες θυμοῦ ἐν τῇ συναγωγῇ ἀκούοντες ταῦτα, ²⁹ καὶ ἀναστάντες ἐξέβαλον αὐτὸν ἔξω τῆς πόλεως, καὶ ἤγαγον αὐτὸν ἕως ὄφρους τοῦ ὄρους ἐφ' οὗ ἡ πόλις ὠκοδόμητο αὐτῶν, ὥστε κατακρημνίσαι αὐτόν. ³⁰ αὐτὸς δὲ διελθὼν διὰ μέσου αὐτῶν ἐπορεύετο.

12. τ κ. αποκρ. ο ιησ. ειπ. αυτω 16. Τ ναζαρετ τ ναζαρεθ | ΤΗθ τεθραμμενος 17. αναπτ.: ΤΗ ανοιξας | τοπον: Τ[Η] ρηττον 20. τ παντ. εν τη συναγ. οι οφθαλμ. ησ. 22. Τθ ουχι ουτ. εστ. [ο] υιος ιωσ. 23. εις την: Τ om την 24. εαυτου: ΤΗ αυτου 25. ΤΗ om οτι | εις ετη: ΤΗθ om εις 26. τ σαραψτα

12. Deut 6,16. 14s. Mt 4,12. 23s. Mc 1,14. 16ss. (Mt 13,54ss. Mc 6,1ss.) 18s. Is 61,1s. (58,6.) 19. (Lev 25,10.) 24. Mt 13,57. Mc 6,4. Io 4,44. 25s. I Reg 17,1.9 Iac 5,17. 27. 2 Reg 5,14.

³¹ Καὶ κατήλθεν εἰς Καφαρναούμ πόλιν τῆς Γαλιλαίας, καὶ ἦν διδάσκων αὐτοὺς ἐν τοῖς σάββασι· ³² καὶ ἐξεπλήσσαντο ἐπὶ τῇ διδαχῇ αὐτοῦ, ὅτι ἐν ἔξουσίᾳ ἦν ὁ λόγος αὐτοῦ.

³³ Καὶ ἐν τῇ συναγωγῇ ἦν ἀνθρώπος ἔχων πνεῦμα δαιμονίου ἀκαθάρτου, καὶ ἀνέκραξεν φωνῇ μεγάλῃ· ³⁴ ἴα, τί ἡμῖν καὶ σοί, Ἰησοῦ Ναζαρηθῆ; ἤλθες ἀπολῆσαι ἡμᾶς; οἶδά σε τίς εἶ, ὁ ἅγιος τοῦ Θεοῦ. ³⁵ καὶ ἐπετίμησεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς λέγων· φημώθητι καὶ ἔξελθε ἀπ' αὐτοῦ. καὶ ῥῆσας αὐτὸν τὸ δαιμόνιον εἰς τὸ μέσον ἐξῆλθεν ἀπ' αὐτοῦ, μηδὲν βλάβαν αὐτόν. ³⁶ καὶ ἐγένετο θάμβος ἐπὶ πάντας, καὶ συνελάλων πρὸς ἀλλήλους λέγοντες· τίς ὁ λόγος οὗτος, ὅτι ἐν ἔξουσίᾳ καὶ δυνάμει ἐπιτάσσει τοῖς ἀκαθάρτοις πνεύμασι καὶ ἐξέρχονται; ³⁷ καὶ ἔξεπορεύετο ἦχος περὶ αὐτοῦ εἰς πάντα τόπον τῆς περιχώρου.

³⁸ Ἀναστὰς δὲ ἀπὸ τῆς συναγωγῆς εἰσῆλθεν εἰς τὴν οἰκίαν Σίμωνος. πενθερὰ δὲ τοῦ Σίμωνος ἦν συνεχομένη πυρετῷ μεγάλῳ, καὶ ἠρώτησάν αὐτὸν περὶ αὐτῆς. ³⁹ καὶ ἐπιστάς ἐπάνω αὐτῆς ἐπετίμησεν τῷ πυρετῷ, καὶ ἄφηκεν αὐτὴν· παραχρῆμα δὲ ἀναστὰσα διηκόνει αὐτοῖς.

⁴⁰ Δύοντος δὲ τοῦ ἡλίου πάντες ὅσοι εἶχον ἀσθενούντας νόσοις ποικίλαις ἤγαγον αὐτοὺς πρὸς αὐτόν· ὁ δὲ ἐνὶ ἐκάστῳ αὐτῶν τὰς χεῖρας ἐπιτιθεὶς ἐθεράπευεν αὐτούς. ⁴¹ ἐξέρχοντο δὲ καὶ δαιμόνια ἀπὸ πολλῶν, κραυγάζοντα καὶ λέγοντα ὅτι σὺ εἶ ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ. καὶ ἐπιτιμῶν οὐκ εἶα αὐτὰ λαλεῖν, ὅτι ᾔδεισαν τὸν Χριστὸν αὐτὸν εἶναι.

⁴² Γενομένης δὲ ἡμέρας ἐξελθὼν ἐπορεύθη εἰς ἔρημον τόπον, καὶ οἱ ὄχλοι ἐπεζήτησαν αὐτόν· καὶ ἦλθον ἕως αὐτοῦ, καὶ κατειχόν αὐτὸν τοῦ μὴ πορεύεσθαι ἀπ' αὐτῶν. ⁴³ ὁ δὲ εἶπεν πρὸς αὐτούς ὅτι καὶ ταῖς ἑτέραις πόλεσι εὐαγγελισασθαί με δεῖ τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, ὅτι ἐπὶ τοῦτο ἀπεστάλην. ⁴⁴ καὶ ἦν κηρῶσαν εἰς τὰς συναγωγὰς τῆς Γαλιλαίας.

V

Fiscatus Petri. Leprosus. Paralyticus per tectum illatus; blasphemiae criminatione. Levi eiusque convivium. Discipuli non ieiunantes.

¹ Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ τὸν ὄχλον ἐπικεισθαι αὐτῷ καὶ ἀκούειν τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, καὶ αὐτὸς ἦν ἐστὼς παρὰ τὴν λίμνην Γεννησαρετ, ² καὶ ἰδεν δύο πλοίαρια ἐστῶτα παρὰ τὴν λίμνην· οἱ

33. μεγαλη: Γ add [λεγων] 35. απ pr: t εἶ 39. παραχρ. δε: t και παραχρ. 40. t H⁸ απαντες | t επιθεις | th εθεραπευσεν 41. T⁸H⁸ εξερχετο | T⁸H⁸ κραζοντα 43. th ευαγγελ. δει με | επι: t εις 44. t εν ταις συναγωγαῖς | γαλιλαιας: t H⁸ ιουδαιας V, I. και ακου.: t του ακου. 2. TH ειδεν | T⁸ δυο πλοια H⁸ πλοια δυο

31. Mt 7,28s. Mc 1,21s. 33-37. Mc 1,23-28. 38-41. Mt 8,14-16. Mc 1,29-34. 42-44. Mc 1,35-39. V, 1-11. (Mt 4,18-22. Mc 1,16-20.)

δὲ ἀλείψις ἀπ' αὐτῶν ἀποβάαντες ἐπλυναν τὰ δίκτυα. ³ ἔμβρις δὲ εἰς ἐν τῶν πλοίων, ὃ ἦν Σίμωνος, ἠρώτησεν αὐτὸν ἀπὸ τῆς γῆς ἐπαυαγαεῖν ὀλίγον· καθίσας δὲ ἐν τῷ πλοίῳ ἐδίδασκον τοὺς ὄχλους. ⁴ ὡς δὲ ἐπαύσατο λαλῶν, εἶπεν πρὸς τὸν Σίμονα· ἐπαυάγαγε εἰς τὸ βάθος, καὶ χαλάσατε τὰ δίκτυα ὑμῶν εἰς ἄγραν. ⁵ καὶ ἀποκριθεὶς Σίμων εἶπεν· ἐπιστάτα, δι' ὅλης νυκτὸς κοπιῶσαντες οὐδὲν ἐλάβομεν· ἐπὶ δὲ τῷ ἡματί σου χαλάσω τὰ δίκτυα. ⁶ καὶ τοῦτο ποιήσαντες συνέκλισαν πλήθος ἰχθύων πολὺ· διερῆσαστο δὲ τὰ δίκτυα αὐτῶν. ⁷ καὶ κατένευσαν τοῖς μετόχοις ἐν τῷ ἐτέρῳ πλοίῳ τοῦ ἐλθόντος συλλαβέσθαι αὐτοῖς· καὶ ἦλθαν, καὶ ἐπλησαν ἀμφοτέρω τὰ πλοῖα, ὥστε βυθίζεσθαι αὐτά. ⁸ ἰδὼν δὲ Σίμων Πέτρος προσέειπεν τοῖς γόνυσιν Ἰησοῦ λέγων· ἐξέλθε ἀπ' ἐμοῦ, ὅτι ἀνήρ ἁμαρτωλὸς εἰμι, κύριε. ⁹ θάμβος γὰρ περιέσχεν αὐτὸν καὶ πάντας τοὺς σὺν αὐτῷ ἐπὶ τῇ ἄγρα τῶν ἰχθύων ἢ συνέλαβον, ¹⁰ ὁμοίως δὲ καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην υἱὸς Ζαβδαίου, οἳ ἦσαν κοινωνοὶ τῷ Σίμονι. καὶ εἶπεν πρὸς τὸν Σίμονα ὁ Ἰησοῦς· μὴ φοβοῦ· ἀπὸ τοῦ νῦν ἀνθρώπους ἔσῃ ζωηρῶν. ¹¹ καὶ καταγαγόντες τὰ πλοῖα ἐπὶ τῆς γῆς, ἀφέντες πάντα ἠκολούθησαν αὐτῷ.

¹² Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εἶναι αὐτὸν ἐν μιᾷ τῶν πόλεων, καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ πλήρης λέπρας· ἰδὼν δὲ τὸν Ἰησοῦν, πεσὼν ἐπὶ πρόσωπον ἐδεήθη αὐτοῦ λέγων· κύριε, ἐὰν θέλῃς, δύνασαι με καθαρίσαι. ¹³ καὶ ἐκτείνας τὴν χεῖρα ἤψατο αὐτοῦ εἰπὼν· θέλω, καθαρίσθητι. καὶ εὐθέως ἡ λέπρα ἀπῆλθεν ἀπ' αὐτοῦ. ¹⁴ καὶ αὐτὸς παρήγγειλεν αὐτῷ μηδεὶ εἰπεῖν, ἀλλὰ ἀπελθὼν δεῖξον σεαυτὸν τῷ ἱερεῖ, καὶ προσέτεγκε περὶ τοῦ καθαρισμοῦ σου καθὼς προσέταξεν Μωϋσῆς, εἰς μαρτύριον αὐτοῖς. ¹⁵ διήρχετο δὲ μᾶλλον ὁ λόγος περὶ αὐτοῦ, καὶ συνήρχοντο ὄχλοι πολλοὶ ἀκούειν καὶ θεραπεύεσθαι ἀπὸ τῶν ἀσθενειῶν αὐτῶν. ¹⁶ αὐτὸς δὲ ἦν ὑποχωρῶν ἐν ταῖς ἐρήμοις καὶ προσευχόμενος.

¹⁷ Καὶ ἐγένετο ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν καὶ αὐτὸς ἦν διδάσκων, καὶ ἦσαν καθηήμενοι Φαρισαῖοι καὶ νομοδιδάσκαλοι, οἳ ἦσαν ἐληλυθότες ἐκ πάσης κόμης τῆς Γαλιλαίας καὶ Ἰουδαίας καὶ Ἰερουσαλὴμ· καὶ δύναμις κυρίου ἦν εἰς τὸ ἰᾶσθαι αὐτόν. ¹⁸ καὶ ἰδοὺ ἄνδρες φέροντες ἐπὶ κλίνης ἄνθρωπον ὃς ἦν παραλελυμένος,

2. T αλιεις | t αποβαντ. [απ αυτ.] | TH⁸ επλυνον 3. T⁸ καε καθισα. | T εδιδ. εκ του πλοιον Η εκ του πλοιον εδιδ. 5. ειπεν: T adcl αυτω | t το δικτυον 6. t το δικτυον 7. T ηλθον 9. η: TH⁸ απ IO. ο ησ.: [T]H om ο 12. T⁸ και ιδων τον 13. ειπων: TH λεγων 14. εις μαρτυριον αυτοις: h -ινα εις μαρτυριον η υμιν τουτο- 17. αυτον: T⁸ αυτους

6. (Io 21,6.) 12-16. Mt 8,2-4 Mc 1,40-45. 14. Lev 14,2 27-26. Mt 9,1-8. Mc 2,1-12.

καὶ ἐζήτουν αὐτὸν εἰσενεγκεῖν καὶ θεῖναι ἐνώπιον αὐτοῦ. ¹⁹ καὶ μὴ εὐρόντες ποίας εἰσενεγκοσιν αὐτὸν διὰ τὸν ὄχλον, ἀναβάντες ἐπὶ τὸ δῶμα διὰ τῶν καράμων καθήκαν αὐτὸν σὺν τῷ κλινιδίῳ εἰς τὸ μέσον ἔμπροσθεν τοῦ Ἰησοῦ. ²⁰ καὶ ἰδὼν τὴν πίστιν αὐτῶν εἶπεν· ἄνθρωπε, ἀφέωνταί σοι αἱ ἁμαρτίαι σου. ²¹ καὶ ἤρξαντο διαλογίζεσθαι οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι λέγοντες· τίς ἐστὶν οὗτος ὃς λαλεῖ βλασφημίας; τίς δύναται ἁμαρτίας ἀφεῖναι εἰ μὴ μόνος ὁ θεός; ²² ἐπιγινούς δὲ ὁ Ἰησοῦς τοὺς διαλογισμοὺς αὐτῶν ἀποκριθεὶς εἶπεν πρὸς αὐτούς· τί διαλογίζεσθε ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν; ²³ τί ἐστὶν εὐκοπώτερον, εἰπεῖν· ἀφέωνταί σοι αἱ ἁμαρτίαι σου, ἢ εἰπεῖν· ἔγειρε καὶ περιπάτει; ²⁴ ἵνα δὲ εἰδῆτε ὅτι ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐξουσίαν ἔχει ἐπὶ τῆς γῆς ἀφιέναι ἁμαρτίας, εἶπεν τῷ παραλελυμένῳ· σοὶ λέγω, ἔγειρε, ἄρας τὸ κλινιδίον σου πορεύου εἰς τὸν οἶκόν σου. ²⁵ καὶ παραχρῆμα ἀναστὰς ἐνώπιον αὐτῶν, ἄρας ἐφ' ὃ κατέκειτο, ἀπῆλθεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ δοξάζων τὸν θεόν. ²⁶ καὶ ἔκστασις ἔλαβεν ἅπαντας, καὶ ἰδοῦσάντων τὸν θεόν, καὶ ἐπλήσθησαν φόβου λέγοντες ὅτι εἶδομεν παράδοξα σήμερον.

²⁷ Καὶ μετὰ ταῦτα ἐξῆλθεν, καὶ ἐθεάσατο τελώνην ὄνοματι Λευεὶν καθήμενον ἐπὶ τὸ τελώνιον, καὶ εἶπεν αὐτῷ· ἀκολούθει μοι. ²⁸ καὶ καταλιπὼν πάντα ἀναστὰς ἠκολούθει αὐτῷ. ²⁹ καὶ ἐποίησεν δοχὴν μεγάλην Λευεὶς αὐτῷ ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ· καὶ ἦν ὄχλος πολλὸς τελωνῶν καὶ ἄλλων οἱ ἦσαν μετ' αὐτῶν κατακειμένοι. ³⁰ καὶ ἐγόγγυζον οἱ Φαρισαῖοι καὶ οἱ γραμματεῖς αὐτῶν πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ λέγοντες· διατί μετὰ τῶν τελωνῶν καὶ ἁμαρτωλῶν ἐσθίετε καὶ πίνετε; ³¹ καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν πρὸς αὐτούς· οὐ χρεῖαν ἔχουσιν οἱ υἱαῖνοντες ἰατροῦ ἀλλὰ οἱ κακῶς ἔχοντες. ³² οὐκ ἐλήλυθα καλεῖσαι δικαίους ἀλλὰ ἁμαρτωλοὺς εἰς μετάνοιαν.

³³ Οἱ δὲ εἶπαν πρὸς αὐτόν· οἱ μαθηταὶ Ἰωάννου ἠσθεύουσιν πυκνὰ καὶ δεήσεις ποιοῦνται, ὁμοίως καὶ οἱ τῶν Φαρισαίων, οἱ δὲ σοὶ ἐσθίουσιν καὶ πίνουσιν. ³⁴ ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν πρὸς αὐτούς· μὴ δύνασθε τοὺς υἱοὺς τοῦ νυμφῶτος, ἐν ᾧ ὁ νυμφίος μετ' αὐτῶν ἐστίν, ποιῆσαι ἠσθεύσαι; ³⁵ ἐλεύσονται δὲ ἡμέραι, καὶ ὅταν ἀπαρθῇ ἀπ' αὐτῶν ὁ νυμφίος, τότε ἠσθεύσουσιν ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις. ³⁶ Ἐλεγεν δὲ καὶ παραβολὴν πρὸς αὐτούς ὅτι οὐδεὶς ἐπίβλημα ἀπὸ ἱματίου καινοῦ σχίσας ἐπιβάλλει ἐπὶ ἱμάτιον πα-

18. θαναί: H add [αυτον] 22. T [αποκριθεις] 24. h παραλυτικο
26. H ειδαμεν 29. h μετ αυτου 30. T γραμμ. [αυτων] 31. H [ο]
σησουσ 33. οι μαθητ.: T pm [δια τι] | T πινουσιν; 34. t ησθευειν

20. 7,48. 21. (Is 43,25.) 27-32. Mt 9,9-13. Mc 2,13-17.
23-35. Mt 9,14a. Mc 2,18-20. 36-39. Mt 9,16a. Mc 2,21a.
Nov. Testam. graeca. 113 8

λαιών· εἰ δὲ μήγε, καὶ τὸ καινὸν σχίσει καὶ τῷ παλαιῷ οὐ συμφωνήσει τὸ ἐπίβλημα τὸ ἀπὸ τοῦ καινοῦ.³⁷ καὶ οὐδεὶς βάλλει οἶνον εἰς ἀσκὸν παλαιόν· εἰ δὲ μήγε, ῥήξει ὁ οἶνος ὁ νέος τοὺς ἀσκούς, καὶ αὐτὸς ἐκχυθήσεται καὶ οἱ ἀσκοὶ ἀπολούνται·³⁸ ἀλλὰ οἶνον νέον εἰς ἀσκὸν καινὸν βλητέον.³⁹ καὶ οὐδεὶς πῶν παλαιὸν θέλει νέον· λέγει γάρ· ὁ παλαιὸς χρηστός ἐστιν.

VI

Discipuli sabbato spicas evellunt. Sicca manus sabbato sanatur. Apostolorum XII electio. Oratio ad populos.

¹Ἐγένετο δὲ ἐν σαββάτῳ δευτεροπρώτῳ διαπορευέσθαι αὐτὸν διὰ σπορίμων, καὶ ἐπιλλοῦν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ τοὺς στάχτας καὶ ἥσθιον ψώγοντες ταῖς χερσίν. ²τινὲς δὲ τῶν Φαρισαίων εἶπον· τί ποιεῖτε ὃ οὐκ ἔξεστιν ποιεῖν τοῖς σάββασιν; ³καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς πρὸς αὐτούς εἶπεν· οὐδὲ τοῦτο ἀνέγνωτε ὃ ἐποίησεν Δαυεὶδ, ὅποτε ἐπεισασεν αὐτὸς καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ ὄντες; ⁴ὡς εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον τοῦ θεοῦ καὶ τοὺς ἄρτους τῆς προθέσεως ἔλαβεν καὶ ἔφαγεν καὶ ἔδωκεν καὶ τοῖς μετ' αὐτοῦ, οὓς οὐκ ἔξεστιν φαγεῖν εἰ μὴ μόνους τοὺς ἱερεῖς; ⁵καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς ὅτι κύριός ἐστιν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ σαββάτου.

⁶Ἐγένετο δὲ ἐν ἑτέρῳ σαββάτῳ εἰσελθεῖν αὐτὸν εἰς τὴν συναγωγὴν καὶ διδάσκειν. καὶ ἦν ἄνθρωπος ἐκεῖ καὶ ἡ χειρὶς αὐτοῦ ἡ δεξιὰ ἦν ξηρά· ⁷παρετηροῦντο δὲ οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι εἰ ἐν τῷ σαββάτῳ θεραπεύει, ἵνα ευρωσὶν κατηγορεῖν αὐτοῦ. ⁸αὐτὸς δὲ ἤδει τοὺς διαλογισμοὺς αὐτῶν· εἶπεν δὲ τῷ ἀνδρὶ τῷ ξηρᾷ ἔχοντι τὴν χεῖρα· ἔγειρε καὶ στήθι εἰς τὸ μέσον. καὶ ἀναστάς ἕστη. ⁹εἶπεν δὲ ὁ Ἰησοῦς πρὸς αὐτούς· ἕπερωτῶ ὑμᾶς εἰ ἔξεστιν τῷ σαββάτῳ ἀγαθοποιῆσαι ἢ κακοποιῆσαι, ψυχὴν σώσαι ἢ ἀπολίσσαι. ¹⁰καὶ περιβλεψάμενος πάντας αὐτοὺς εἶπεν αὐτῷ· ἔκτεινον τὴν χεῖρά σου. ὁ δὲ ἐποίησεν, καὶ ἀπεκατεστάθη ἡ χεῖρ αὐτοῦ. ¹¹αὐτοὶ δὲ ἐπλήσθησαν ἀνοίας, καὶ διελάλουν πρὸς ἀλλήλους τί ἂν ποιήσαιεν τῷ Ἰησοῦ.

¹²Ἐγένετο δὲ ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις ἐξελθεῖν αὐτὸν εἰς τὸ ὄρος προσεύξασθαι, καὶ ἦν διανυκτερεύων ἐν τῇ προσευχῇ τοῦ

36. t σχίζει . . . συμφωνεῖ 38. βλητέον: T add [καὶ ἀμφοτεροὶ συντηρουνται] 39. H [οὐδεὶς (h pm και) — χρηστ. ἐστιν] | Θειλα: t pm [ευθως] | t χρηστοτερος VI, 1. T²H³ om δευτεροπρωτω | T²H και ησθ. τους σταχ. 2. H ειπαν | TH om ποιειν 3. TH πρ. αυτ. ειπ. ο (H [ο]) ησθ. t ο ησθ. ειπ. πρ. αυτ. | οποτε: TH οτε | T²H om οντες 4. TH [ως] | TH λαβων εφαγεν | και τοις: TH om και 5. [T] H om οτι | H² εστ. του σαββ. ο υιος του ανθρ. 7. παρετ. δε: H add αυτον | h θεραπευσει | t κατηγοριαν 9. H [ο] ησθους 10. η χειρ αυτου: T add [ως η αλλη]

VI, 1-5. Mt 12, 1-8. Mc 2, 23-28. 3s. I Sam 21, 6. 6-11. Mt 12, 9-14. Mc 3, 1-6. 12s. Mc 3, 13-15.

θεοῦ. ¹³ καὶ ὅτε ἐγένετο ἡμέρα, προσεφώνησεν τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, καὶ ἐκλεξάμενος ἀπ' αὐτῶν δώδεκα, οὓς καὶ ἀποστόλους ὠνόμασεν, ¹⁴ Σίμωνα, ὃν καὶ ὠνόμασεν Πέτρον, καὶ Ἀνδρέαν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην καὶ Φίλιππον καὶ Βαρθολομαῖον ¹⁵ καὶ Μαθθαῖον καὶ Θωμᾶν, καὶ Ἰάκωβον Ἀλφραῖον, καὶ Σίμωνα τὸν καλούμενον Ζηλωτὴν, ¹⁶ καὶ Ἰούδαν Ἰακώβου, καὶ Ἰούδαν Ἰσκαριώθ, ὃς ἐγένετο προδότης, ¹⁷ καὶ καταβὰς μετ' αὐτῶν ἔστη ἐπὶ τόπον πεδινῷ, καὶ ὄχλος πολὺς μαθητῶν αὐτοῦ, καὶ πλῆθος πολὺ τοῦ λαοῦ ἀπὸ πάσης τῆς Ἰουδαίας καὶ Ἱερουσαλὴμ καὶ τῆς παραλίου Τύρου καὶ Σιδῶνος, οἱ ἦλθον ἀκοῦσαι αὐτοῦ καὶ ἰαθῆναι ἀπὸ τῶν νόσων αὐτῶν, ¹⁸ καὶ οἱ ἐσολογούμενοι ἀπὸ πνευμάτων ἀκαθάρτων ἐθεραπεύοντο· ¹⁹ καὶ πᾶς ὁ ὄχλος ἐζήτειν ἀπεσθαι αὐτοῦ, ὅτι δύναμις παρ' αὐτοῦ ἐξήρχετο καὶ ἴατο πάντας.

²⁰ Καὶ αὐτὸς ἐπάρας τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ εἰς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ ἔλεγεν· μακάριοι οἱ πτωχοί, ὅτι ὑμετέρα ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ. ²¹ μακάριοι οἱ πεινῶντες νῦν, ὅτι χορτασθήσεσθε. μακάριοι οἱ κλαίοντες νῦν, ὅτι γελάσετε. ²² μακάριοί ἐστε ὅταν μισήσωσιν ὑμᾶς ὁ ἄνθρωποι, καὶ ὅταν ἀφορίσωσιν ὑμᾶς καὶ ἐσθιδίωσιν καὶ ἐκβάλωσιν τὸ ὄνομα ὑμῶν ὡς ποτηρὸν ἐνεκα τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου. ²³ χάριτε ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ καὶ σκιρτήσατε· ἰδοὺ γὰρ ὁ μισθὸς ὑμῶν πολὺς ἐν τῷ οὐρανῷ· κατὰ τὰ ἀντὰ γὰρ ἐποίουν τοῖς προφήταις οἱ πατέρες αὐτῶν. ²⁴ Πλὴν οὐαὶ ὑμῖν τοῖς πλουσίοις, ὅτι ἀπέχετε τὴν παράκλησιν ὑμῶν. ²⁵ οὐαὶ ὑμῖν οἱ ἐμπλησμένοι νῦν, ὅτι πεινάσετε. οὐαὶ οἱ γελῶντες νῦν, ὅτι πενθήσετε καὶ κλαύσετε. ²⁶ οὐαὶ ὅταν καλῶς εἴπωσιν ὑμᾶς πάντες οἱ ἄνθρωποι· κατὰ τὰ ἀντὰ γὰρ ἐποίουν τοῖς ψευδοπροφήταις οἱ πατέρες αὐτῶν. ²⁷ Ἀλλὰ ὑμῖν λέγω τοῖς ἀκούουσιν· ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν, καλῶς ποιεῖτε τοῖς μισοῦσιν ὑμᾶς, ²⁸ εὐλογεῖτε τοὺς καταρωμένους ὑμᾶς, προσεύχεσθε περὶ τῶν ἐπιηρεαζόντων ὑμᾶς. ²⁹ τῷ τύπτοντί σε εἰς τὴν σιαγόνα πάρεχε καὶ τὴν ἄλλην, καὶ ἀπὸ τοῦ αἵροντός σου τὸ ἱμάτιον καὶ τὸν χιτῶνα μὴ κολύσης. ³⁰ παντὶ αἰτούντί σε δίδου, καὶ ἀπὸ τοῦ αἵροντός τὰ σά μη ἀπαίτει. ³¹ καὶ καθὼς θέλετε ἵνα ποιῶσιν ὑμῖν οἱ ἄνθρωποι, καὶ ὑμεῖς ποιεῖτε αὐτοῖς ὁμοίως. ³² καὶ εἰ ἀγαπᾶτε τοὺς ἀγαπῶντας ὑμᾶς, ποία ὑμῖν χάρις ἐστίν; καὶ

14. t [και] ιακωβ. . . [και] φιλιπ. 15. t [και] μαθθ. | T[H] om και ante ιακωβ. 16. t [και] ιουδ. | os: T add [και] 17. T om πολυς | H ηλθαν 19. t εζηται 25. νυν pr: T [νυν] 26. TH καλ. υμας ειπ. | t [παντες] 28. περι: T⁸ υπερ 29. εις: TH επι 30. παντι: T add [δσ] | αιτουντι: T [t] pm τω 31. [t] H⁸ om και υμεις

14-16. Mc 3, 16-19. Mt 10, 2-4. Act 1, 13. 17-19. Mc 3, 7ss. Mt 4, 24s. 20s. Mt 5, 3-6. 22-26. Mt 5, 11s. 27s. Mt 5, 44-49s. Mt 5, 39s. 42. 31. Mt 7, 12. 32-36. Mt 5, 46s.

γὰρ οἱ ἁμαρτωλοὶ τοὺς ἀγαπῶντας αὐτοὺς ἀγαπῶσιν. ³³ καὶ γὰρ εἰς ἀγαθοποιῆτε τοὺς ἀγαθοποιούντας ὑμᾶς, ποία ὑμῖν χάρις ἐστίν; καὶ οἱ ἁμαρτωλοὶ τὸ αὐτὸ ποιοῦσιν. ³⁴ καὶ εἰς δανίσητε παρ' ὧν ἐλπίζετε λαβεῖν, ποία ὑμῖν χάρις ἐστίν; καὶ ἁμαρτωλοὶ ἁμαρτωλοῖς δανίζουσιν ἵνα ἀπολάβωσιν τὰ ἴσα. ³⁵ Πλὴν ἀγαπάτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν καὶ ἀγαθοποιεῖτε καὶ δανίζετε μηδένα ἀπελπίζοντες· καὶ ἔσται ὁ μισθὸς ὑμῶν πολὺς, καὶ ἔσεσθε υἱοὶ ὑψίστου, ὅτι αὐτὸς χρηστός ἐστιν ἐπὶ τοὺς ἀγαπίστους καὶ πονηροὺς. ³⁶ γίνεσθε οἰκτιρμονες, καθὼς ὁ πατὴρ ὑμῶν οἰκτιρμὸν ἐστίν. ³⁷ καὶ μὴ κρίνετε, καὶ οὐ μὴ κριθῆτε· καὶ μὴ καταδικάζετε, καὶ οὐ μὴ καταδικασθῆτε. ἀπολύετε, καὶ ἀπολυθήσεσθε. ³⁸ δίδετε, καὶ δοθήσεται ὑμῖν· μέτρον καλὸν πεπισμῆνον σεσαλευμένον ὑπερεκχυνόμενον δώσουσιν εἰς τὸν κόλπον ὑμῶν· ἢ γὰρ μέτρον μετρεῖτε ἀντιμετρηθήσεται ὑμῖν. ³⁹ Ἔλεπεν δὲ καὶ παραβολὴν αὐτοῖς. μήτι δύναται τυφλὸς τυφλὸν ὀδηγεῖν; οὐχὶ ἀμφότεροι εἰς βόθυνον ἐμπεσοῦνται; ⁴⁰ οὐκ ἔστιν μαθητῆς ὑπὲρ τοῦ διδάσκαλου· κατηρητισμένος δὲ πᾶς ἔσται ὡς ὁ διδάσκαλος αὐτοῦ. ⁴¹ τί δὲ βλέπει τὸ κάρφος τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ τοῦ ἀδελφοῦ σου, τὴν δὲ δοκὸν τὴν ἐν τῷ ἰδίῳ ὀφθαλμῷ οὐ κατανοεῖ; ⁴² πῶς δύνασαι λέγειν τῷ ἀδελφῷ σου· ἀδελφέ, ἄφες ἐκβάλλω τὸ κάρφος τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ σου, αὐτὸς τὴν ἐν τῷ ὀφθαλμῷ σου δοκὸν οὐ βλέπων; ὑποκριτά, ἐκβαλε πρῶτον τὴν δοκὸν ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ σου, καὶ τότε διαβλέψεις τὸ κάρφος τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ τοῦ ἀδελφοῦ σου ἐκβαλεῖν. ⁴³ Οὐ γὰρ ἐστὶν δένδρον καλὸν ποιοῦν καρπὸν σαπρὸν, οὐδὲ πάλιν δένδρον σαπρὸν ποιοῦν καρπὸν καλόν. ⁴⁴ ἕκαστον γὰρ δένδρον ἐκ τοῦ ἰδίου καρποῦ γνωσκέται· οὐ γὰρ ἐξ ἀκανθῶν συλλέγουσιν σῦκα, οὐδὲ ἐκ βᾶτου σταφυλὴν τρυγῶσιν. ⁴⁵ ὁ ἀγαθὸς ἄνθρωπος ἐκ τοῦ ἀγαθοῦ θησαυροῦ τῆς καρδίας προφέρει τὸ ἀγαθόν, καὶ ὁ πονηρὸς ἐκ τοῦ πονηροῦ προφέρει τὸ πονηρόν· ἐκ γὰρ περισσεύματος καρδίας λαλεῖ τὸ στόμα αὐτοῦ. ⁴⁶ Τί δέ με καλεῖτε· κύριε, κύριε, καὶ οὐ ποιεῖτε ἃ λέγω; ⁴⁷ πᾶς ὁ ἐρχόμενος πρὸς με καὶ ἀκούων μου τῶν λόγων καὶ ποιῶν αὐτούς, ὑποδείξω ὑμῖν τί ἐστὶν ὁμοίος. ⁴⁸ ὁμοίος ἐστὶν ἀνθρώπῳ οἰκοδομοῦντι οἰκίαν, ὃς ἔσκαψεν καὶ ἐβάθυνεν

33. T [H] om γαρ | οι αμαρτ.: T [t] pm γαρ 34. T δανειζετε t δανεισητε | λαβειν: t [απο]λαβειν | H [εστιν] | T και [γαρ] αμαρτ. | T δανειζουσ. 35. T δανειζετε | TH⁸ μηδεν 36. καθως: T add [και] 37. T⁸ om και tr | t δικαζετε κ. ου μη δικασθητε 38. h μετρηθησεται 42. πως: T pm [η] | εκβαλειν: T⁸ post διαβλεψεις 43. T [παλιν] 45. της καρδιας: T [t] add αυτου 46. α λεγω: h ο λεγω

34. (Lev 25,35ss.) 35. Mt 5,45. 37s. Mt 7,18. 38. Mc 4,24. 39. Mt 15,14. 40. Mt 10,24. Io 13,16. 15,20. 41s. Mt 7,3-5. 43s. Mt 7,16s. 12,33. 44. (Iac 3,12.) 45. Mt 12,34s. 46. Mt 7,21. 47-49. Mt 7,24-27.

καὶ ἔθηκεν θεμελίον ἐπὶ τῆν πέτραν· πλημύρης δὲ γενομένης προσέρηξεν ὁ ποταμὸς τῆ οἰκίᾳ ἐκείνῃ, καὶ οὐκ ἴσχυσεν σαλευσαί· αὐτὴν διὰ τὸ καλῶς οἰκοδομηθῆσαι αὐτήν. ⁴⁹ ὁ δὲ ἀκούσας καὶ μὴ ποιήσας ὁμοίως ἐστὶν ἀνθρώπων οἰκοδομήσαντι οἰκίαν ἐπὶ τῆν γῆν χωρὶς θεμελίου, ἣ προσέρηξεν ὁ ποταμὸς, καὶ εὐθὺς συνέπεσεν, καὶ ἐγένετο τὸ ῥῆγμα τῆς οἰκίας ἐκείνης μέγα.

VII

Centurionis servus. Iuvenis Naini mortuus. Iohannis baptistae legati; Iesu de eo et aequalibus sententia. Peccatrix Iesum ungens veniam nacta. Parabola de duobus debitoribus.

¹ Ἐπειδὴ ἐπλήρωσεν πάντα τὰ ῥήματα αὐτοῦ εἰς τὰς ἀκοὰς τοῦ λαοῦ, εἰσῆλθεν εἰς Καφαρναούμ.

² Ἐκατοντάρχου δὲ τις οὗτος δούλος κακῶς ἔχων ἡμελλεν τελευτᾶν, ὃς ἦν αὐτῷ ἐντιμος. ³ ἀκούσας δὲ περὶ τοῦ Ἰησοῦ ἀπέστειλεν πρὸς αὐτὸν πρεσβυτέρους τῶν Ἰουδαίων, ἐρωτῶν αὐτὸν ὅπως ἔλθῶν διασώσῃ τὸν δούλον αὐτοῦ. ⁴ οἱ δὲ παραγερόμενοι πρὸς τὸν Ἰησοῦν ἠρώτων αὐτὸν σπουδαίως, λέγοντες ὅτι ἄξιός ἐστιν ᾧ παρέξῃ τοῦτο. ⁵ ἀγαπᾷ γὰρ τὸ ἔθνος ἡμῶν, καὶ τῆν συναγωγὴν αὐτοῦ φκοδόμησεν ἡμῖν. ⁶ ὁ δὲ Ἰησοῦς ἐπορεύετο σὺν αὐτοῖς. ἦδη δὲ αὐτοῦ οὐ μακρὰν ἀπέχοντος τῆς οἰκίας, ἔπεμψεν φίλους ὁ ἑκατοντάρχης λέγων· κύριε, μὴ σκύλλου· οὐ γὰρ ἱκανὸς εἰμι εἶναι ὑπὸ τῆν στέγῃν μου εἰσελθῆς. ⁷ διὸ οὐδὲ ἐμᾶντὸν ἡξίωσα πρὸς σε ἔλθειν· ἀλλὰ εἰπέ λόγῳ, καὶ ἰαθήτω ὁ παῖς μου. ⁸ καὶ γὰρ ἐγὼ ἄνθρωπός εἰμι ὑπὸ ἐξουσίαν τασσόμενος, ἔχων ὑπ' ἐμαυτὸν στρατιώτας, καὶ λέγω τούτῳ· πορεύθητι, καὶ πορεύεται, καὶ ἄλλῳ· ἔρχου, καὶ ἔρχεται, καὶ τῷ δούλῳ μου· ποιήσον τοῦτο, καὶ ποιεῖ. ⁹ ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Ἰησοῦς ἐθαύμασεν αὐτόν, καὶ στραφεὶς τῷ ἀκολουθοῦντι αὐτῷ ὄχλῳ εἶπεν· λέγω ὑμῖν, οὐδὲ ἐν τῷ Ἰσραὴλ τοσαύτην πίστιν εὔρον. ¹⁰ καὶ ὑποστρέφαντες εἰς τὸν οἶκον οἱ πεμφθέντες εὔρον τὸν δούλον ὑγιαίνοντα.

¹¹ Καὶ ἐγένετο ἐν τῇ ἐξῆς ἐπορεύθη εἰς πόλιν καλουμένην Ναϊν, καὶ συνεπορεύοντο αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἱκανοὶ καὶ ὄχλος πολὺς. ¹² ὡς δὲ ἤγγισεν τῇ πύλῃ τῆς πόλεως, καὶ ἰδοὺ ἐξεκομίζετο τεθνηκὼς μονογενὴς υἱὸς τῇ μητρὶ αὐτοῦ, καὶ αὐτὴ ἦν χήρα,

48. Τ οἰκοδομησθαι VII, 1. th Ἐπει δε 4. ηρωτων: TH παρακαλων 6. TH απο της οικι. | επεμψεν: T add προς αυτον | T εκατονταρχος | λεγων: TH add αυτω | t εμι ικανος 7. t ιαθησεται 10. δουλον: t pm [αρθροσυναυτα] 11. T⁸H⁸ εν τω εξης | T⁸ επορευετο | t [αυτω] | T⁸H om ικανοι 12. αυτη: H αυτη | t [ην] χηρα

καὶ ὄχλος τῆς πόλεως ἱκανὸς ἦν σὺν αὐτῇ. ¹³ καὶ ἰδὼν αὐτὴν ὁ κύριος ἐσπλαγγνίσθη ἐπ' αὐτήν καὶ εἶπεν αὐτῇ· μὴ κλαῖς. ¹⁴ καὶ προσελθὼν ἤψατο τῆς σοροῦ, οἱ δὲ βαστάζοντες ἕστησαν, καὶ εἶπεν· νεανίσκα, σοὶ λέγω, ἐγένεθτι. ¹⁵ καὶ ἀνεκάθισεν ὁ νεκρὸς καὶ ἤρξατο λαλεῖν, καὶ ἔδωκεν αὐτὸν τῇ μητρὶ αὐτοῦ. ¹⁶ ἔλαβεν δὲ φόβος ἀπαντας, καὶ ἐδόξαζον τὸν θεὸν λέγοντες ὅτι προφήτης μέγας ἠγένεθ ἐν ἡμῖν, καὶ ὅτι ἐπεσκέψατο ὁ θεὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ. ¹⁷ καὶ ἐξῆλθεν ὁ λόγος οὗτος ἐν ὅλῃ τῇ Ἰουδαίᾳ περὶ αὐτοῦ καὶ πάσῃ τῇ περιχώρῳ.

¹⁸ Καὶ ἀπήγγειλαν Ἰωάνναι οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ περὶ πάντων τούτων. ¹⁹ καὶ προσκαλεσάμενος δύο τινὰς τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ὁ Ἰωάννης ἔπεμψεν πρὸς τὸν κύριον λέγων· σὺ εἶ ὁ ἐρχόμενος, ἢ ἄλλον προσδοκῶμεν; ²⁰ παραγεγόμενοι δὲ πρὸς αὐτὸν οἱ ἄνδρες εἶπαν· Ἰωάννης ὁ βαπτιστὴς ἀπέσταλκεν ἡμᾶς πρὸς σε λέγων· σὺ εἶ ὁ ἐρχόμενος, ἢ ἄλλον προσδοκῶμεν; ²¹ ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ ἐθεράπευσεν πολλοὺς ἀπὸ νόσων καὶ μαστίγων καὶ πνευμάτων πονηρῶν, καὶ τυφλοῖς πολλοῖς ἐχαρίσατο βλέπειν. ²² καὶ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς· πορευθέντες ἀπαγγεῖλατε Ἰωάνναι ἃ εἶδετε καὶ ἠκούσατε, ὅτι τυφλοὶ ἀναβλέπουσιν, χωλοὶ περιπατοῦσιν, λεπροὶ καθαρίζονται, κωφοὶ ἀκούουσιν, νεκροὶ ἐγείρονται, πτωχοὶ εὐαγγελίζονται. ²³ καὶ μακάριός ἐστιν ὃς ἐὰν μὴ σκανδαλισθῇ ἐν ἐμοί.

²⁴ Ἀπελθόντων δὲ τῶν ἀγγέλων Ἰωάννου ἤρξατο λέγειν πρὸς τοὺς ὄχλους περὶ Ἰωάννου· τί ἐξεληλύθατε εἰς τὴν ἐρημον θεάσασθαι; κάλαμον ὑπὸ ἀνέμου σαλευόμενον; ²⁵ ἀλλὰ τί ἐξεληλύθατε ἰδεῖν; ἄνθρωπον ἐν μαλακοῖς ἱματίοις ἡμφιεσμένον; ἰδοὺ οἱ ἐν ἱματισμῷ ἐνδόξῳ καὶ τρυφῇ ὑπάρχοντες ἐν τοῖς βασιλείοις εἰσίν. ²⁶ ἀλλὰ τί ἐξεληλύθατε ἰδεῖν; προφήτην; καὶ λέγω ὑμῖν, καὶ περὶ σῶτερον προφήτου. ²⁷ οὗτός ἐστιν περὶ οὗ γέγραπται· ἰδοὺ ἀποστέλλω τὸν ἄγγελόν μου πρὸ προσώπου σου, ὃς κατασκευάσει τὴν ὁδὸν σου ἐμπροσθέν σου. ²⁸ λέγω ὑμῖν, μείζων ἐν γεννητοῖς γυναικῶν προφήτης Ἰωάννου οὐδεὶς ἐστίν· ὁ δὲ μικρότερος ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ θεοῦ μείζων αὐτοῦ ἐστίν. ²⁹ καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἀκούσας καὶ οἱ τελῶναι ἐδικαίωσαν τὸν θεόν, βαπτισθέντες τὸ βάπτισμα Ἰωάννου. ³⁰ οἱ δὲ Φαρισαῖοι καὶ οἱ νομικοὶ τὴν βουλὴν τοῦ θεοῦ ἠθέτησαν εἰς ἐαυτούς, μὴ βαπτισθέντες ὑπ' αὐτοῦ. ³¹ Τίτι οὖν ὁμοιώσω τοὺς ἀνθρώπους τῆς γενεᾶς ταύτης, καὶ

12. T [ην] σὺν αὐτῇ 13. TH σπ αὐτῇ 14. νεανίσκα: h add -νεανίσκα- 15. h εκαθισεν 16. TH⁸ παντας 17. T καὶ [σν] παση 19. αλλον: T⁸H στερον 20. H απαστειλεν | αλλ.: th στερον 21. εκεινη: t αὐτῇ [δε] 22. [T]H om οτι | κωφοι: [t]H pm και 24. 25. 26. TH εξηλυθατε 28. [T]H om προφητ. 28-30. H αυτ. σστιν.— Και... υπ αυτου.—

15. (3 Reg 17, 23 LXX.) 18-23. Mt 11, 2-6. 19. (Deut 18, 15.) 22. (Is 35, 5s.) 24-35. Mt 11, 7-19. 27. Mal 3, 1. Mc 1, 2. 30. (Act 13, 46.)

τίνοι εἰσὶν ὅμοιοι; ³² ὅμοιοί εἰσιν παιδίοις τοῖς ἐν ἀγορᾷ καθη-
 μένοις καὶ προσφωνοῦσιν ἀλλήλοις λέγοντες· ἠγλήσαμεν ὑμῖν καὶ
 οὐκ ἀρχήσασθε, ἐθρηγήσαμεν καὶ οὐκ ἐκλαύσατε. ³³ ἐλήλυθεν
 γὰρ Ἰωάννης ὁ βαπτιστὴς μὴ ἐσθίων ἄρτον μηδὲ πίπων οἶνον,
 καὶ λέγετε· δαιμόνιον ἔχει. ³⁴ ἐλήλυθεν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου
 ἐσθίων καὶ πίπων, καὶ λέγετε· ἰδοὺ ἄνθρωπος φάγος καὶ οἰνοπό-
 τής, φίλος τελωνῶν καὶ ἀμαρτωλῶν. ³⁵ καὶ ἰδικαιώθη ἡ σοφία
 ἀπὸ τῶν τέκνων αὐτῆς πάντων.

³⁶ Ἠρώτα δὲ τις αὐτὸν τῶν Φαρισαίων ἵνα φάγῃ μετ' αὐτοῦ·
 καὶ εἰσελθὼν εἰς τὸν οἶκον τοῦ Φαρισαίου κατακλίθη. ³⁷ καὶ
 ἰδοὺ γυνὴ ἦτις ἦν ἐν τῇ πόλει ἀμαρτωλὸς, καὶ ἐπιγνοῦσα ὅτι
 κατακείται ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Φαρισαίου, κομίσασα ἀλάστρον
 μύρον ³⁸ καὶ σῦασα ὀπίσω παρὰ τοὺς πόδας αὐτοῦ κλαίονσα τοῖς
 δάκρυσιν ἤρατο βρέχειν τοὺς πόδας αὐτοῦ καὶ ταῖς θριξίν τῆς
 κεφαλῆς αὐτῆς ἐξέμαζεν, καὶ καταφιλεῖ τοὺς πόδας αὐτοῦ καὶ
 ἤλειφεν τῷ μύρῳ. ³⁹ ἰδὼν δὲ ὁ Φαρισαῖος ὁ καλέσας αὐτὸν εἶπεν
 ἐν ἑαυτῷ λέγων· οὗτος εἰ ἦν προφήτης, ἐγνώσκων ἂν τίς καὶ πο-
 ταπὴ ἢ γυνὴ ἦτις ἄπτεται αὐτοῦ, ὅτι ἀμαρτωλὸς ἐστίν. ⁴⁰ καὶ
 ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν πρὸς αὐτόν· Σίμων, ἔχω σοί τι εἰπεῖν.
 ὁ δὲ· διδάσκαλε ἐπέε, φησίν. ⁴¹ δύο χροοφιλέται ἦσαν δανιστῆ
 τινί· ὁ εἰς ὥφειλεν δηναρία πεντακόσια, ὁ δὲ ἕτερος πενήνηντα.
⁴² μὴ ἔχοντων αὐτῶν ἀποδοῦναι, ἀμφοτέροις ἐχαρίσατο. τίς οὖν
 αὐτῶν πλεῖον ἀγαπήσει αὐτόν; ⁴³ ἀποκριθεὶς Σίμων εἶπεν· ὑπο-
 λαμβάνω ὅτι ὃ τὸ πλεῖον ἐχαρίσατο. ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ· ὀρθῶς
 ἔκρινας. ⁴⁴ καὶ στραφεὶς πρὸς τὴν γυναῖκα τῷ Σίμωνι εἶπη·
 βλέπεις ταύτην τὴν γυναῖκα; εἰσῆλθόν σου εἰς τὴν οἰκίαν, ὕδαρ
 μου ἐπι τοὺς πόδας οὐκ ἴδωκας· αὕτη δὲ τοῖς δάκρυσιν ἐβρεξέν
 μου τοὺς πόδας καὶ ταῖς θριξίν αὐτῆς ἐξέμαζεν. ⁴⁵ φιλημά μοι
 οὐκ ἴδωκας· αὕτη δὲ ἀφ' ἧς εἰσῆλθον οὐ διέλειπεν καταφιλοῦσά
 μου τοὺς πόδας. ⁴⁶ εἶλαίφ τὴν κεφαλὴν μου οὐκ ἤλειψας· αὕτη
 δὲ μύρῳ ἤλειψέν μου τοὺς πόδας. ⁴⁷ οὐ χάριν, λέγω σοι, ἀφένονται
 αὐτῆς αἱ ἀμαρτίαι αἱ πολλαί, ὅτι ἠγάπησεν πολὺ· ὃ δὲ ὀλίγον
 ἀφίεται, ὀλίγον ἀγαπᾷ. ⁴⁸ εἶπεν δὲ αὐτῇ· ἀφένονται σοι αἱ ἀμαρ-
 τίας. ⁴⁹ καὶ ἤρξαντο οἱ συνανακείμενοι λέγειν ἐν ἑαυτοῖς· τίς
 οὗτός ἐστιν, ὃς καὶ ἀμαρτίας ἀφήσιν; ⁵⁰ εἶπεν δὲ πρὸς τὴν
 γυναῖκα· ἡ πίστις σου σέσωκέν σε, πορεύου εἰς εἰρήνην.

32. λεγοντες: Η α λεγει 33. μη: Τ μητα | ΤΗ εσθων | μηδα:
 ΤΗ μητε 34. Η εσθων 35. ΤΗ³ απο παντ. τ. τεκν. αυτ. t απο τ.
 τεκν. αυτ. [παντ.] 38. ΤΗ εξεμασεν 39. προφητης: t Η pm [o]
 41. Η χροοφιλετ. | Τ δανιστη 42. t τις ουν [αυτων] 43. σιμων:
 Τ pm [o] 44. ΤΗ³ υδ. μοι επι ποδας 45. ΤΗ³ διελιπεν 46. ΤΗ
 τους ποδ. μου 47. αυτης: ΤΗ post αι αμαρτιαι

VIII

Feminae victum ministrantes. Parabola de satore. Candela non occul-
tanda. Christi mater et fratres. Tempestas. Daemones Legionis et sues.
Iairi filia et mulier sanguine fluens.

¹ Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ καθεξῆς καὶ αὐτὸς διώδευεν κατὰ πόλιν καὶ κώμην κηρύσσων καὶ εὐαγγελιζόμενος τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ, καὶ οἱ δώδεκα σὺν αὐτῷ, ² καὶ γυναῖκες τινες αἱ ἦσαν τεθραυμέναι ἀπὸ πνευμάτων πονηρῶν καὶ ἀσθενειῶν, Μαρία ἡ καλουμένη Μαγδαληνῆ, ἀφ' ἧς δαιμόνια ἐπέα ἐξεληλύθει, ³ καὶ Ἰωάννα γυνὴ Χουζᾶ ἐπιτρόπου Ἡρώδου καὶ Σουσάννα καὶ ἕτεραι πολλαί, αἵτινες διηκόνουν αὐτοῖς ἐκ τῶν ὑπαρχόντων αὐταῖς.

⁴ Συνιόντος δὲ ὄγλου πολλοῦ καὶ τῶν πόλιν ἐπιπορευομένων πρὸς αὐτὸν εἶπεν διὰ παραβολῆς. ⁵ ἔξηλθεν ὁ σπείρων τοῦ σπείραι τὸν σπόρον αὐτοῦ. καὶ ἐν τῷ σπείρειν αὐτὸν ὁ μὲν ἔπεσεν παρὰ τὴν ὁδόν, καὶ κατεπατήθη, καὶ τὰ πτερινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατέφαγεν αὐτό. ⁶ καὶ ἕτερον κατέπεσεν ἐπὶ τὴν πέτραν, καὶ μὲν ἐξηράθη διὰ τὸ μὴ ἔχειν ἰκμάδα. ⁷ καὶ ἕτερον ἔπεσεν ἐν μέσῳ τῶν ἀκανθῶν, καὶ συνηρῆσαι αὐτὸ ἀκάνθαι ἀπέπιξαν αὐτό. ⁸ καὶ ἕτερον ἔπεσεν εἰς τὴν γῆν τὴν ἀγαθὴν, καὶ φρεν ἐποίησεν καρπὸν ἑκατονταπλασίονα. ταῦτα λέγων ἐφώνη· ὁ ἔχων ὄτα ἀκούει ἀκουέτω.

⁹ Ἐπηρώτων δὲ αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ τίς αὕτη εἶη ἡ παραβολή. ¹⁰ ὁ δὲ εἶπεν· ὑμῖν δέδοται γινῶσαι τὰ μυστήρια τῆς βασιλείας τοῦ θεοῦ, τοῖς δὲ λοιποῖς ἐν παραβολαῖς, ἵνα βλέποντες μὴ βλέπωσιν καὶ ἀκούοντες μὴ συνιῶσιν. ¹¹ ἔστιν δὲ αὕτη ἡ παραβολή. ὁ σπόρος ἐστὶν ὁ λόγος τοῦ θεοῦ. ¹² οἱ δὲ παρὰ τὴν ὁδὸν εἰσὶν οἱ ἀκούσαντες, εἴτα ἔρχεται ὁ διάβολος καὶ αἶρει τὸν λόγον ἀπὸ τῆς καρδίας αὐτῶν, ἵνα μὴ πιστεύσαντες σωθῶσιν. ¹³ οἱ δὲ ἐπὶ τὴν πέτραν οἱ ὅταν ἀκούσωσιν μετὰ χαρᾶς δέχονται τὸν λόγον, καὶ οὗτοι ὄζων οὐκ ἔχουσιν, οἱ πρὸς καιρὸν πιστεύουσιν καὶ ἐν καιρῷ πειρασμοῦ ἀπίστανται. ¹⁴ τὸ δὲ εἰς τὰς ἀκάνθας πεσόν, οὗτοι εἰσὶν οἱ ἀκούσαντες, καὶ ὑπὸ μερμηγῶν καὶ πλοῦτου καὶ ἡδονῶν τοῦ βίου πορευόμενοι συνηρῶνται καὶ οὐ τελεσφοροῦσιν. ¹⁵ τὸ δὲ ἐν τῇ καλῇ γῇ, οὗτοι εἰσὶν οἵτινες ἐν καρδίᾳ καλῇ καὶ ἀγαθῇ ἀκούσαντες τὸν λόγον κατέχουσιν καὶ καρποφοροῦσιν ἐν ὑπομονῇ. ¹⁶ Οὐδεὶς δὲ λύγρον ἀφας καλύπτει αὐτὸν σκευὴ ἢ ὑποκάτω κλίνης τίθησιν, ἀλλ' ἐπὶ λυχνίας τίθησιν, ἵνα

VIII, 3. TH ωανα 7. T συμφνεις. 9. T τις ειη η παραβ. αυτη t τις αυτη ειη παραβ. 12. t οι ακουοντες 13. TH® επι της πετρας | ουτοι: h αυτοι 14. T συμπνιγ. 16. T αλλα

VIII, 28. (Mt 27, 55s. Mc 15, 40s. [16, 9.]) 4-8. Mt 13, 1-9. Mc 4, 1-9. 9s. Mt 13, 10s. Mc 4, 10-12. 10. Is 6, 9. 11-15. Mt 13, 18-23. Mc 4, 13-20. 16. 11, 33. Mc 4, 21. Mt 5, 15.

οὐ εἰσπορευόμενοι βλέπωσιν τὸ φῶς. ¹⁷ οὐ γὰρ ἐστὶν κρυπτὸν ὃ οὐ φανερόν γενήσεται, οὐδὲ ἀπόκρυφον ὃ οὐ μὴ γνωσθῆ καὶ εἰς φανερὸν ἔλθῃ. ¹⁸ βλέπετε οὖν πῶς ἀκούετε· ὅς ἂν γὰρ ἔχη, δοθήσεται αὐτῷ, καὶ ὅς ἂν μὴ ἔχη, καὶ ὃ δοκεῖ ἔχειν ἀρθήσεται ἀπ' αὐτοῦ.

¹⁹ Παραγγέλετο δὲ πρὸς αὐτὸν ἡ μήτηρ αὐτοῦ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἠδύνατο συντεχεῖν αὐτῷ διὰ τὸν ὄχλον. ²⁰ ἀπηγγέλη δὲ αὐτῷ ὅτι ἡ μήτηρ σου καὶ οἱ ἀδελφοὶ σου ἐστήκασιν ἔξω ἰδεῖν σε θέλοντες. ²¹ ὃ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν πρὸς αὐτούς· μήτηρ μου καὶ ἀδελφοὶ μου οὗτοί εἰσιν οἱ τὸν λόγον τοῦ θεοῦ ἀκούοντες καὶ ποιῶντες.

²² Ἐγένετο δὲ ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν καὶ αὐτὸς ἐνέβη εἰς πλοῖον καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, καὶ εἶπεν πρὸς αὐτούς· διελεύσωμεν εἰς τὸ πέραν τῆς λίμνης· καὶ ἀνήχθησαν. ²³ πλεόντων δὲ αὐτῶν ἀφῆκοντες· καὶ κατέβη λαίλαψ ἀνέμου εἰς τὴν λίμνην, καὶ συνεπληροῦντο καὶ ἐκινδύνεον. ²⁴ προσελθόντες δὲ διήγειραν αὐτὸν λέγοντες· ἐπιστάτα ἐπιστάτα, ἀπολλύμεθα. ὃ δὲ διεγερθεὶς ἐπετίμησεν τῷ ἀνέμῳ καὶ τῷ κλύδωνι τοῦ ὕδατος· καὶ ἐπαύσατο, καὶ ἐγένετο γαλήνη. ²⁵ εἶπεν δὲ αὐτοῖς· πού ἡ πίστις ὑμῶν; φοβηθέντες δὲ ἐθαύμασαν, λέγοντες πρὸς ἀλλήλους· τίς ἄρα οὕτως ἐστίν, ὅτι καὶ τοῖς ἀνέμοις ἐπιτάσσει καὶ τῷ ὕδατι, καὶ ὑπακούουσιν αὐτῷ;

²⁶ Καὶ κατέπλευσαν εἰς τὴν χώραν τῶν Γεργεσηῶν, ἧτις ἐστὶν ἀντίπερα τῆς Γαλιλαίας. ²⁷ ἔξελθόντι δὲ αὐτῷ ἐπὶ τὴν γῆν ὑπήκτισεν ἀγὴρ τις ἐκ τῆς πόλεως ἔχων δαιμόνια, καὶ χρόνον ἰκανῶ οὐκ ἐνεδύσατο ἱμάτιον, καὶ ἐν οἰκίᾳ οὐκ ἔμενεν ἀλλ' ἐν τοῖς μνημασίῳ. ²⁸ ἰδὼν δὲ τὸν Ἰησοῦν, ἀνακράξας προσέειπεν αὐτῷ καὶ φωνῇ μεγάλῃ εἶπεν· τί ἐμοὶ καὶ σοί, Ἰησοῦ υἱὲ τοῦ θεοῦ τοῦ ἡρέτου; δέομαί σου, μὴ με βασανίσῃς. ²⁹ παρηγγέλλεν γὰρ τῷ πνεύματι τῷ ἀκαθάρτῳ ἐξελθεῖν ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου· πολλοῖς γὰρ χρόνοις σινηρπάκει αὐτόν, καὶ ἔδασμεύετο ἀλύσειν καὶ πέδαις φυλασσόμενος, καὶ διαρῆσσαν τὰ δεσμὰ ἠλάυνετο ὑπὸ τοῦ δαιμονίου εἰς τὰς ἐρήμους. ³⁰ ἐπρωώτησεν δὲ αὐτόν ὁ Ἰησοῦς λέγων· τί σοι ὄνομά ἐστιν; ὃ δὲ εἶπεν· λεγιών, ὅτι εἰσῆλθεν δαιμόνια πολλὰ εἰς αὐτόν. ³¹ καὶ παρεκάλουν αὐτόν ἵνα μὴ ἐπιτάξῃ αὐτοῖς εἰς τὴν ἄβυσσον ἀπελθεῖν. ³² ἦν δὲ ἐκεῖ ἀγέλη χοίρων

19. TH om αυτου pr 20. TH om οτι | T^h H θέλοντ. σε 23. h λαίλ. εις τ. λιμν. ανημ. 24. t εγερθεις 26. TH γερασηων 27. υπηκτισεν: Γ add [αυτω] | t τις ανηρ h [τις] ανηρ | εχων: T^h ος ειχεν | t δαιμ. εκ χρονου ικανων και ιματ. ουκ ενεδιδυσατο 28. H [του θεου] 29. t h παρηγγειλεν | υπο: t H^h απο 30. H om λεγων | T^h οτι δαιμ. πολλα εισηλθ.

17. 12,2. Mc 4,22. Mt 10,26. 18. 19,26. Mc 4,25. Mt 13,12. 25,29. 19-21. Mt 12,46-50. Mc 3,31-35. 22-25. Mt 8,23-27. Mc 4,35-41. 26-39. Mt 8,28-34. Mc 5,1-20.

ικανῶν βοσκομένων ἐν τῷ ὄρει, καὶ παρεκάλεσαν αὐτὸν ἵνα ἐπι-
 τρέψῃ αὐτοῖς εἰς ἐκείνους εἰσελθεῖν. καὶ ἐπέτρεψεν αὐτοῖς.
³³ ἐξελθόντα δὲ τὰ δαιμόνια ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου εἰσῆλθον εἰς
 τοὺς χοίρους, καὶ ὤρμησεν ἡ ἀγέλη κατὰ τοῦ κρημοῦ εἰς τὴν
 λίμνην καὶ ἀπεπνίγη. ³⁴ ἰδόντες δὲ οἱ βόσκοιτες τὸ γεγονός
 ἔφθγον καὶ ἀπήγγειλαν εἰς τὴν πόλιν καὶ εἰς τοὺς ἀγρούς. ³⁵ ἐξῆλ-
 θον δὲ ἰδεῖν τὸ γεγονός, καὶ ἦλθον πρὸς τὸν Ἰησοῦν, καὶ εὔρον
 καθήμενον τὸν ἄνθρωπον, ἀφ' οὗ τὰ δαιμόνια ἐξῆλθεν, ἱματι-
 σμένον καὶ σωφρονοῦντα παρὰ τοὺς πόδας τοῦ Ἰησοῦ, καὶ ἐφοβή-
 θησαν. ³⁶ ἀπήγγειλαν δὲ αὐτοῖς οἱ ἰδόντες πῶς ἐσώθη ὁ δαι-
 μονιωθεὶς. ³⁷ καὶ ἠρώτησαν αὐτὸν ἅπαν τὸ πλῆθος τῆς περι-
 χώρου τῶν Γεργεσηῶν ἀπελθεῖν ἀπ' αὐτῶν, ὅτι φόβος μεγάλην
 συνείχοντο· αὐτὸς δὲ ἐμβὰς εἰς πλοῖον ὑπέστρεψεν. ³⁸ εἶδετο
 δὲ αὐτοῦ ὁ ἀνὴρ ἀφ' οὗ ἐξεληλύθει τὰ δαιμόνια, εἶναι σὺν αὐτῷ·
 ἀπέλωσεν δὲ αὐτὸν λέγων· ³⁹ ὑπόστρεψε εἰς τὸν οἶκόν σου, καὶ
 διηγοῦ ὅσα σοι ἐποίησεν ὁ θεός. καὶ ἀπῆλθεν, καθ' ὅλην τὴν
 πόλιν κηρύσσων ὅσα ἐποίησεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς.

⁴⁰ Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ ὑποστρέφειν τὸν Ἰησοῦν ἀπεδέξατο αὐτὸν
 ὁ ὄχλος· ἦσαν γὰρ πάντες προσδοκῶντες αὐτόν. ⁴¹ καὶ ἰδοὺ
 ἦλθεν ἀνὴρ ᾧ ὄνομα Ἰάαιρος, καὶ αὐτὸς ἄρχων τῆς συναγωγῆς
 ὑπῆρχεν· καὶ πεσὼν παρὰ τοὺς πόδας Ἰησοῦ παρεκάλει αὐτόν
 εἰσελθεῖν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, ⁴² ὅτι θυγάτηρ μονογενῆς ἦν αὐτῷ
 ὡς ἑτῶν δώδεκα καὶ αὕτη ἀπέθνησκειν. ἐν δὲ τῷ ὑπάγειν αὐτόν
 οἱ ὄχλοι συνέπνιγον αὐτόν. ⁴³ καὶ γυνὴ οὖσα ἐν ῥύσει αἵματος
 ἀπὸ ἑτῶν δώδεκα, ἧτις ἰατροῖς προσαναλώσασα ὅλον τὸν βίον
 οὐκ ἴσχυσεν ἀπ' οὐδενὸς θεραπευθῆναι, ⁴⁴ προσελθοῦσα ὀπισθεν
 ἦψατο τοῦ κρᾶσπέδου τοῦ ἱματίου αὐτοῦ, καὶ παραχρῆμα ἔστη
 ἡ ῥύσις τοῦ αἵματος αὐτῆς. ⁴⁵ καὶ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς· τίς ὁ ἀφάρ-
 μενός μου; ἀρνομένων δὲ πάντων εἶπεν ὁ Πέτρος καὶ οἱ σὺν
 αὐτῷ· ἐπιστάτα, οἱ ὄχλοι συνέχουσίν σε καὶ ἀποθλίβουσιν. ⁴⁶ ὁ
 δὲ Ἰησοῦς εἶπεν· ἦψατό μου τίς· ἐγὼ γὰρ ἔγνω δύναμιν ἐξελη-
 λωθῆναι ἀπ' ἐμοῦ. ⁴⁷ ἰδοῦσα δὲ ἡ γυνὴ ὅτι οὐκ ἔλαθεν, τρέ-
 μουσα ἦλθεν καὶ προσπεσοῦσα αὐτῷ δι' ἧν αἰτίαν ἦψατο αὐτοῦ
 ἀπήγγειλεν ἐνώπιον παντὸς τοῦ λαοῦ, καὶ ὡς ἰάθη παραχρῆμα.

32. t H⁸ βοσκομενη 35. TH ηλθαν et ευραν | T εξεληλυθει |
 H [του] ησα. 37. TH ηρωτησεν | TH γερασημων 38. TH εδειτο | t τα
 δαιμ. εξηληλ. 40. T⁸H Εν δε τω υποστρεφ. | T⁸ υποστρεψαι 41. αυτος:
 T⁸H⁸ ουτος | T [του] ησου 42. H αυτη | εν δε τω υπαγειν: t και γενετο
 εν τω πορευεσθαι 43. [t] II om ιατρ. προσαναλ. ολ.τ.βιον 45. [t] H om
 και οι συν αυτω | αποθλιβουσιν: T add [και λεγεις· τις ο αφαρμενος μου;]

⁴⁸ ὁ δὲ εἶπεν αὐτῇ· θύγατερ, ἡ πίστις σου σάσωκέν σε· πορεύου εἰς εἰρήνην. ⁴⁹ Ἐτι αὐτοῦ λαλοῦντος ἔρχεται τις παρὰ τοῦ ἀρχισυναγώγου λέγων ὅτι τέθνηκεν ἡ θυγάτηρ σου, μηκέτι σκύλλε τὸν διδάσκαλον. ⁵⁰ ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀκούσας ἀπεκρίθη αὐτῷ· μὴ φοβοῦ· μόνον πίστευσον, καὶ σωθήσεται. ⁵¹ ἔλθων δὲ εἰς τὴν οἰκίαν οὐκ ἀφῆκεν εἰσελθεῖν τινὰ σὺν αὐτῷ εἰ μὴ Πέτρον καὶ Ἰωάννην καὶ Ἰάκωβον καὶ τὸν πατέρα τῆς παιδὸς καὶ τὴν μητέρα. ⁵² ἔκλειον δὲ πάντες καὶ ἐκόπτοντο αὐτήν. ὁ δὲ εἶπεν· μὴ κλαίετε· οὐκ ἀπέθανεν ἀλλὰ καθεύδει. ⁵³ καὶ κατεγέλωσεν αὐτοῦ, εἰδότες ὅτι ἀπέθανεν. ⁵⁴ αὐτὸς δὲ κρατήσας τῆς χειρὸς αὐτῆς ἐφώνησεν λέγων· ἡ παῖς, ἐγείρου. ⁵⁵ καὶ ἐπέστρεψεν τὸ πνεῦμα αὐτῆς, καὶ ἀνέστη παραχρημα, καὶ διέταξεν αὐτῇ δοθῆναι φαγεῖν. ⁵⁶ καὶ ἐξέστησαν οἱ γονεῖς αὐτῆς· ὁ δὲ παρήγγειλεν αὐτοῖς μηδεὶ εἰπεῖν τὸ γεγονός.

IX

Mandata ad apostolos. Herodes de Iesu. Quinque milibus cibis prae-
betur. Quis sit Christus et quales poscat discipulos. Transfiguratio.
Daemoniacus ab apostolis non sanatus. Eorum ambitio et iracundia.
Sectandi impedimenta.

¹ Συνκαλεσάμενος δὲ τοὺς δώδεκα ἔδωκεν αὐτοῖς δυνάμιν καὶ ἐξουσίαν ἐπὶ πάντα τὰ δαιμόνια καὶ νόσους θεραπεύειν. ² καὶ ἀπέστειλεν αὐτοὺς κηρῦσαι τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ καὶ ἰᾶσθαι, ³ καὶ εἶπεν πρὸς αὐτούς· μηδὲν αἰρετε εἰς τὴν ὁδόν, μήτε ῥάβδον μήτε πήραν μήτε ἄρτον μήτε ἀργύριον, μήτε ἀνά δύο χιτῶνας ἔχειν. ⁴ καὶ εἰς ἣν ἂν οἰκίαν εἰσελθῆτε, ἐκεῖ μένετε καὶ ἐκεῖθεν ἐξέρχεσθε. ⁵ καὶ ὅσοι ἂν μὴ δέχωνται ὑμᾶς, ἐξερχόμενοι ἀπὸ τῆς πόλεως ἐκείνης καὶ τὸν κοινοῦτόν ἀπὸ τῶν ποδῶν ὑμῶν ἀποτινάσσετε εἰς μαρτύριον ἐπ' αὐτούς. ⁶ ἐξερχόμενοι δὲ διήρχοτο κατὰ τὰς κόμας εὐαγγελιζόμενοι καὶ θεραπεύοντες πανταχοῦ.

⁷ Ἦκουσεν δὲ Ἡρώδης ὁ τετραάρχης τὰ γινόμενα πάντα, καὶ διηπόρει διὰ τὸ λέγεσθαι ὑπὸ τινῶν ὅτι Ἰωάννης ἠγέρθη ἐκ νεκρῶν, ⁸ ὑπὸ τινῶν δὲ ὅτι Ἡλείας ἐφάνη, ἄλλων δὲ ὅτι προφήτης τις τῶν ἀρχαίων ἀνέστη. ⁹ εἶπεν δὲ Ἡρώδης· Ἰωάννην ἐγὼ ἀπεκεφάλισα· τίς δὲ ἐστὶν οὗτος περὶ οὗ ἀκούω τοιαῦτα; καὶ ἐζήτησεν αὐτὸν.

48. TH θυγατηρ 49. λεγων: T add [αυτω] | μηκει: t μη 50. αυτω: t add [λεγων] | t πιστευς 52. ουκ: TH ου γαρ 54. TH εγεις 55. t δοθη. αυτη IX, 1. T συγκαλεσ. | δωδεκα: t add [αποστολους] | h εδωκ. δυναμ. αυτοις 2. ιασθαι: T add [τους ασθενεις] 3. [T] H om ανα 5. και τον: TH om και | T² αποτιναξατε 7. T τετραρχος 9. H [o] ηρωδης | ακουω: T pm [εγω]

49-56. Mt 9, 23-26. Mc 5, 35-43. IX, 1-6. Mt 10, 1, 5ss. Mc 6, 7-13, 7-9. Mt 14, 18. Mc 6, 14-16.

¹⁰ Καὶ ὑποστρέψαντες οἱ ἀπόστολοι διηγῆσαντο αὐτῷ ὅσα ἐποίησαν. καὶ παραλαβὼν αὐτοὺς ὑπεχώρησεν κατ' ἰδίαν εἰς πόλιν καλουμένην Βηθσαιῶν. ¹¹ οἱ δὲ ὄχλοι γινόμενοι ἠκολούθησαν αὐτῷ, καὶ ἀποδεξάμενος αὐτοὺς ἐλάλει αὐτοῖς περὶ τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ, καὶ τοὺς χρόνους ἔχοντας Θεραπειᾶς ἰατοῦ. ¹² ἡ δὲ ἡμέρα ἤρξατο κλίνειν· προσελθόντες δὲ οἱ δώδεκα ἔβλεπον αὐτῷ· ἀπόλυσον τὸν ὄχλον, ἵνα πορευθέντες εἰς τὰς κύκλις κόμας καὶ ἀγροὺς καταλύσωσιν καὶ εὐρωσιν ἐπιτιτισμόν, ὅτι ἄρα ἐν ἐρήμῳ τόπῳ ἐσμέν. ¹³ εἶπεν δὲ πρὸς αὐτοὺς· δότε αὐτοῖς φαγεῖν ἡμεῖς. οἱ δὲ εἶπαν· οὐκ εἰσὶν ἡμῶν πλεῖον ἢ ἄρτοι πέντε καὶ ἰχθύες δύο, εἰ μὴτι πορευθέντες ἡμεῖς ἀγοράσωμεν εἰς πάντα τὸν λαὸν τοῦτον βρώματα. ¹⁴ ἦσαν δὲ ὡσεὶ ἄνδρες πεντακισχίλιοι. εἶπεν δὲ πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ· κατακλίνατε αὐτοὺς κλισίας ἀνὰ πεντήκοντα. ¹⁵ καὶ ἐποίησαν οὕτως καὶ κατέκλιναν ἅπαντας. ¹⁶ λαβὼν δὲ τοὺς πέντε ἄρτους καὶ τοὺς δύο ἰχθύας, ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν εὐλόγησεν αὐτοὺς καὶ κατέκλασεν, καὶ ἐδίδου τοῖς μαθηταῖς παραθεῖναι τῷ ὄχλῳ. ¹⁷ καὶ ἔφαγον καὶ ἐχορτάσθησαν πάντες, καὶ ἦρθη τὸ περισσεῦσαν αὐτοῖς κλασμάτων, κόφιοι δώδεκα.

¹⁸ Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εἶναι αὐτὸν προσευχόμενον κατὰ μόνας συνῆσαν αὐτῷ οἱ μαθηταί, καὶ ἐπηρώτησεν αὐτοὺς λέγων· τίνα με οἱ ὄχλοι λέγουσιν εἶναι; ¹⁹ οἱ δὲ ἀποκριθέντες εἶπαν· Ἰωάννην τὸν βαπτιστὴν, ἄλλοι δὲ Ἡλείαν, ἄλλοι δὲ ὅτι προφήτης τις τῶν ἀρχαίων ἀνέστη. ²⁰ εἶπεν δὲ αὐτοῖς· ὑμεῖς δὲ τίνα με λέγετε εἶναι; Πέτρος δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· τὸν Χριστὸν τοῦ Θεοῦ. ²¹ ὁ δὲ ἐπιτιμῆσας αὐτοῖς παρήγγειλεν μηδενὶ λέγειν τοῦτο, ²² εἰπὼν ὅτι δεῖ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου πολλὰ παθεῖν καὶ ἀποδοκιμασθῆναι ἀπὸ τῶν πρεσβυτέρων καὶ ἀρχιερέων καὶ γραμματέων καὶ ἀποκτανθῆναι καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἐγερθῆναι.

²³ Ἐλεγεν δὲ πρὸς πάντας· εἴ τίς θέλει ὀπίσω μου ἔρχεσθαι, ἀρνησάσθω ἑαυτὸν καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καθ' ἡμέραν, καὶ ἀκολουθεῖτω μοι. ²⁴ ὃς γὰρ ἐὰν θέλῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ σῶσαι, ἀπολέσει αὐτήν· ὃς δ' ἂν ἀπολέσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἕνεκεν ἐμοῦ, οὗτος σώσει αὐτήν. ²⁵ τί γὰρ ὠφελεῖται ἄνθρωπος κερδήσας τὸν κόσμον ὅλον, ἑαυτὸν δὲ ἀπολέσας ἢ ζημιωθεὶς; ²⁶ ὃς γὰρ ἂν ἐπαισχυνθῇ με καὶ τοὺς ἐμούς λόγους, τοῦτον ὁ

12. H εἶπαν | T και [τους] ἀγρ. 13. T^h αὐτ. ὑμεις φαγ. | Th πέντε ἀρτ. 14. δε pr: TH γαρ | ανα: [T]H pm ὡσαι 15. h παντας 18. συνῆσαν: h συνήτησαν | t με λεγουσ. οι οχλ. 22. εγερθηται: th αναστηνας 23. h απαρησιασθη 24. εαν: TH αν 25. h ωφελει 26. t [λογους]

10-17. Mt 14,13-21. Mc 6,30-44. Io 6,1-13. 18-22. Mt 16,13-23. Mc 8,27-33. (Io 6,68ss.) 22. 24,7. 23-27. Mt 10,38s. 16,24-28. Mc 8,34-9,1. 24. 17,33. Io 12,25.

νίος τοῦ ἀνθρώπου ἔπαισινθήσεται, ὅταν ἔλθῃ ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ καὶ τοῦ πατρὸς καὶ τῶν ἁγίων ἀγγέλων. ²⁷ λέγω δὲ ὑμῖν ἀληθῶς, εἰς τινες τῶν αὐτοῦ ἰσθηκῶν οἱ οὐ μὴ γενῶσονται θανάτου ἕως ἂν ἰδῶσιν τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ.

²⁸ Ἐγένετο δὲ μετὰ τοὺς λόγους τούτους, ὡσεὶ ἡμέραι ὀκτώ, καὶ παραλαβὼν Πέτρον καὶ Ἰωάννην καὶ Ἰάκωβον ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος προσεύξασθαι. ²⁹ καὶ ἐγένετο ἐν τῷ προσεύξασθαι αὐτὸν τὸ εἶδος τοῦ προσώπου αὐτοῦ ἕτερον καὶ ὁ ἱματισμὸς αὐτοῦ λευκὸς ἕξαστραπτῶν. ³⁰ καὶ ἰδοὺ ἄνδρες δύο συνελάλουν αὐτῷ, οἵτινες ἦσαν Μωϋσῆς καὶ Ἠλείας, ³¹ οἱ ὀφθέντες ἐν δόξῃ ἔλεγον τὴν ἔξοδον αὐτοῦ, ἣν ἡμελλεν πληροῦν ἐν Ἱερουσαλὴμ. ³² ὁ δὲ Πέτρος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἦσαν βεβαρημένοι ὑπνω· διακηροροήσαντες δὲ εἶδαν τὴν δόξαν αὐτοῦ καὶ τοὺς δύο ἄνδρας τοὺς συνστατώτας αὐτῷ. ³³ καὶ ἐγένετο ἐν τῷ διαχωρίζεσθαι αὐτοὺς ἀπ' αὐτοῦ εἶπεν ὁ Πέτρος πρὸς τὸν Ἰησοῦν· ἐπιστάτα, καλὸν ἐστὶν ἡμᾶς ὧδε εἶναι, καὶ ποιήσωμεν σκηναίς τρεῖς, μίαν σοὶ καὶ μίαν Μωϋσεῖ καὶ μίαν Ἠλεία, μὴ εἰδὼς ὃ λέγει. ³⁴ ταῦτα δὲ αὐτοῦ λέγοντος ἐγένετο νεφέλη καὶ ἐπεσκίασεν αὐτούς· ἐφροβήθησαν δὲ ἐν τῷ εἰσαλθεῖν αὐτούς εἰς τὴν νεφέλην. ³⁵ καὶ φωνὴ ἐγένετο ἐκ τῆς νεφέλης λέγουσα· οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς μου ὁ ἐκλελεγμένος, αὐτοῦ ἀκούετε. ³⁶ καὶ ἐν τῷ γενέσθαι τὴν φωνὴν εὐρέθη Ἰησοῦς μόνος, καὶ αὐτοὶ εἰσίστησαν καὶ οὐδεὶς ἀπήγγειλαν ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις οὐδὲν ὧν εἶωρακαν.

³⁷ Ἐγένετο δὲ τῇ ἑξῆς ἡμέρᾳ καταλθόντων αὐτῶν ἀπὸ τοῦ ὄρους συνήτησεν αὐτῷ ὄχλος πολὺς. ³⁸ καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ ἀπὸ τοῦ ὄχλου ἐβόησεν λέγων· διδάσκαλε, δέομαί σου, ἐπιβλεψαὶ ἐπὶ τὸν υἱόν μου, ὅτι μονογενὴς μοι ἐστίν, ³⁹ καὶ ἰδοὺ πνεῦμα λαμβάνει αὐτὸν καὶ ἐξαίφνης κραεῖ καὶ σπαράσσει αὐτὸν μετὰ ἀφροῦ, καὶ μόγις ἀποχωρεῖ ἀπ' αὐτοῦ συντριβὸν αὐτόν. ⁴⁰ καὶ εἰδῆσθην τῶν μαθητῶν σου ἵνα ἐκβάλωσιν αὐτό, καὶ οὐκ ἠδυνήθησαν. ⁴¹ ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν· ὦ γενεὰ ἄπιστος καὶ διστραμμένη, ἕως πότε ἔσομαι πρὸς ὑμᾶς καὶ ἀνέξομαι ὑμῶν; προσάγαγε ὧδε τὸν υἱόν σου. ⁴² ἔτι δὲ προσερχομένου αὐτοῦ ἔρρηξεν αὐτὸν τὸ δαιμόνιον καὶ συνεσπάραξεν· ἐπετίμησεν δὲ ὁ Ἰησοῦς τῷ πνεύματι τῷ ἀκαθάρτῳ, καὶ ἴασατο τὸν παῖδα καὶ ἀπέδωκεν αὐτὸν τῷ πατρὶ αὐτοῦ. ⁴³ ἐξεπλήσσαντο δὲ πάντες ἐπὶ τῇ μεγαλειότητι τοῦ Θεοῦ.

Πάντων δὲ θαναμαζόντων ἐπὶ πᾶσιν οἷς ἐποίησεν, εἶπεν πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ· ⁴⁴ θέσθε ὑμεῖς εἰς τὰ ὄρα ὑμῶν τοὺς λόγους

27. T¹ εστωτων 28. H¹ om και pr 31. T εμελλεν 32. T ειδον
34. t επισκιασεν | εισελθ. αυτους: t κεινους εισελθ. 37. T [εσ] τη εβ. ημ. h -| δια της ημερας | 38. TH επιβλεψαί 39. H εξεσηνης | tH μολις
41. t τον υιον σου ωδε

28-36. Mt 17,1-8. Mc 9,2-8. 37-45. Mt 17,14-23. Mc 9,14-32.

τούτους· ὁ γὰρ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου μέλλει παραδίδοσθαι εἰς χεῖρας ἀνθρώπων. ⁴⁵ οἱ δὲ ἠγνόουν τὸ ῥῆμα τοῦτο, καὶ ἦν παρακεκαλυμμένοι ἀπ' αὐτῶν ἵνα μὴ αἰσθάνωνται αὐτό, καὶ ἐφοβούντο ἐρωτῆσαι αὐτὸν περὶ τοῦ ῥήματος τούτου.

⁴⁶ Εἰσῆλθεν δὲ διὰ τοῦ ἱεροῦ ἐν αὐτοῖς, τὸ τίς ἂν εἶη μεῖζον αὐτῶν. ⁴⁷ ὁ δὲ Ἰησοῦς εἰδὼς τὸν διαλογισμὸν τῆς καρδίας αὐτῶν, ἐπιλαβόμενος παιδίον ἔστησεν αὐτὸ παρ' ἑαυτοῦ, ⁴⁸ καὶ εἶπεν αὐτοῖς· ὅς ἐάν δεξῆται τοῦτο τὸ παιδίον ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου, ἐμὲ δέχεται· καὶ ὅς ἂν ἐμὲ δέξηται, δέχεται τὸν ἀποστείλαντά με· ὁ γὰρ μικρότερος ἐν πᾶσιν ὑμῶν ὑπάρχων, οὗτός ἐστιν μέγας. ⁴⁹ Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰωάννης εἶπεν· ἐπιστάτα, εἰδομέν τινα ἐπὶ τῷ ὀνόματί σου ἐκβάλλοντα δαιμόνια, καὶ ἐκωλύσαμεν αὐτόν, ὅτι οὐκ ἀκολουθεῖ μεθ' ἡμῶν. ⁵⁰ εἶπεν δὲ πρὸς αὐτὸν Ἰησοῦς· μὴ κωλύετε· ὅς γὰρ οὐκ ἔστιν καθ' ὑμῶν, ὑπὲρ ὑμῶν ἐστίν.

⁵¹ Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ συμπληροῦσθαι τὰς ἡμέρας τῆς ἀναλήψεως αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἐστήρισεν τοῦ πορευέσθαι εἰς Ἱερουσαλήμ, ⁵² καὶ ἀπέστειλεν ἀγγέλους πρὸ προσώπου αὐτοῦ. καὶ πορευθέντες εἰσῆλθον εἰς πόλιν Σαμαρειτῶν, ὥστε ἐτοιμάσαι αὐτῷ. ⁵³ καὶ οὐκ ἐδέξαντο αὐτόν, ὅτι τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἦν πορευόμενον εἰς Ἱερουσαλήμ. ⁵⁴ ἰδόντες δὲ οἱ μαθηταὶ Ἰάκωβος καὶ Ἰωάννης εἶπαν· κύριε, θέλεις εἰπωμεν πῦρ καταβῆναι ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἀναλῶσαι αὐτούς; ⁵⁵ στραφεῖς δὲ ἐπετίμησεν αὐτοῖς. ⁵⁶ καὶ ἐπορεύθησαν εἰς ἑτέραν κώμην.

⁵⁷ Καὶ πορευομένων αὐτῶν ἐν τῇ ὁδῷ εἶπέν τις πρὸς αὐτόν· ἀκολουθήσω σοι ὅπου ἂν ἀπέρχῃ. ⁵⁸ καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· αἱ ἀλώσεις σου ἔχουσι καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατασκηνώσεις, ὁ δὲ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἔχει πού τῆν κεφαλὴν κλίνῃ. ⁵⁹ εἶπεν δὲ πρὸς ἕτερον· ἀκολούθει μοι. ὁ δὲ εἶπεν· ἐπίτρεψόν μοι πρῶτον ἀπελθόντι θάψαι τὸν πατέρα μου. ⁶⁰ εἶπεν δὲ αὐτῷ· ἄφες τοὺς νεκροὺς θάψαι τοὺς ἑαυτῶν νεκρούς, σὺ δὲ ἀπελθὼν διάγγελλε τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ. ⁶¹ εἶπεν δὲ καὶ ἕτερος· ἀκολουθήσω σοι, κύριε· πρῶτον δὲ ἐπίτρεψόν μοι ἀποτάξασθαι

47. εἰδως: T^h ιδων | TH παιδιον 48. εαν: H αν | αν: T εαν | εστιν: t εσται 49. TH om o ante ιωαν. | H εἶδαμεν | επι: t H εν | t H εκωλυομεν 50. T o ιησουε 51. [T]H om αυτου sc 52. πολιν: TH κωμην | TH σαμαρειτων | ωστα: H ως 54. οι μαθηται: T add [αυτου] | αναλωσαι αυτους: [t]-h|- add ως και ημιας (H ηλιας) εποιησεν 55. επιτιμησεν αυτοις: h add -| και ειπεν· ουκ οιδατε ποιου πνευματος εστα. 56 [o υιος του ανθρωπου ουκ ηλθεν ψυχας [ανθρωπων] απολσαι αλλα ωσαι.]- 57. αν: T εαν 58. H [o] ιησ. 59. επιτρεψον: T[t]h pm κυριε

46-48. Mt 18,1-5. Mc 9,33-37.
49-50. Mc 9,38-40. 54. (2 Reg 1,10.)

48. Mt 10,40. Io 13,20.
57-60. Mt 8,19-22.

τοῖς εἰς τὸν οἶκόν μου. ⁶² εἶπεν δὲ πρὸς αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς· οὐδεὶς ἐπιβαλὼν τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπ' ἄροτρον καὶ βλέπων εἰς τὰ ὀπίσω εὐθετός ἐστιν τῇ βασιλείᾳ τοῦ θεοῦ.

X

Septuaginta discipuli ablegantur et gaudentes redeunt. Quid ut vivas sit faciendum, et quis proximus. Parabola de Samaritano misericordie.

Martha et Maria.

¹ Μετὰ δὲ ταῦτα ἀνέδειξεν ὁ κύριος καὶ ἐτέρους ἑβδομήκοντα, καὶ ἀπέστειλεν αὐτοὺς ἀνά δύο πρὸ προσώπου αὐτοῦ εἰς πάσαν πόλιν καὶ τόπον οὗ ἤμαλλεν αὐτὸς ἐρχεσθαι. ² ἔλεγεν δὲ πρὸς αὐτούς· ὁ μὲν θερισμὸς πολὺς, οἱ δὲ ἐργάται ὀλίγοι· δεήθητε οὖν τοῦ κυρίου τοῦ θερισμοῦ ὅπως ἐργάτας ἐκβάλη εἰς τὸν θερισμὸν αὐτοῦ. ³ ὑπάγετε· ἰδοὺ ἀποστέλλω ὑμᾶς ὡς ἄρνας ἐν μέσῳ λύκων. ⁴ μὴ βαστάζετε βαλλάντιον, μὴ πήραν, μὴ ὑποδήματα· μηδένα κατὰ τὴν ὁδὸν ἀσπάσησθε. ⁵ εἰς ἣν δ' ἂν εἰσελθῆτε οἰκίαν, πρῶτον λέγετε· εἰρήνη τῷ οἴκῳ τούτῳ. ⁶ καὶ εἴαν ἢ ἐκεῖ υἱὸς εἰρήνης, ἐπαναπαύσεται ἐπ' αὐτὸν ἡ εἰρήνη ὑμῶν· εἰ δὲ μήγε, ἐφ' ὑμᾶς ἀνακάμψει. ⁷ ἐν αὐτῇ δὲ τῇ οἰκίᾳ μένετε, ἐσθοντες καὶ πίνοντες τὰ παρ' αὐτῶν· ἄξιός γάρ ὁ ἐργάτης τοῦ μισθοῦ αὐτοῦ. μὴ μεταβαίνετε ἐξ οἰκίας εἰς οἰκίαν. ⁸ καὶ εἰς ἣν ἂν πόλιν εἰσερχησθε καὶ δέχωνται ὑμᾶς, ἐσθίετε τὰ παρατιθέμενα ὑμῖν, ⁹ καὶ θεραπεύετε τοὺς ἐν αὐτῇ ἀσθενεῖς, καὶ λέγετε αὐτοῖς· ἤγγικεν ἐφ' ὑμᾶς ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ. ¹⁰ εἰς ἣν δ' ἂν πόλιν εἰσελθῆτε καὶ μὴ δέχωνται ὑμᾶς, ἐξελεθόντες εἰς τὰς πλατείαις αὐτῆς εἶπατε· ¹¹ καὶ τὸν κοριορτὸν τὸν κολληθέντα ὑμῖν ἐκ τῆς πόλεως ὑμῶν εἰς τοὺς πόδας ἀπομασσοῦμεθα ὑμῖν· πληρὸν τοῦτο γινώσκετε, ὅτι ἤγγικεν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ. ¹² λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι Σοδόμοις ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἀνεκτότερον ἔσται ἢ τῇ πόλει ἐκείνῃ. ¹³ Οὐαὶ σοὶ Χοραζεῖν, οὐαὶ σοὶ Βηθσαϊδᾶ· ὅτι εἰ ἐν Τύρῳ καὶ Σιδῶνι ἐγενήθησαν αἱ δυνάμεις αἱ γινόμεναι ἐν ὑμῖν, πάλαι ἂν ἐν σάκκῳ καὶ σποδῶ καθήμενοι μετενόησατε. ¹⁴ πληρὸν Τύρῳ καὶ Σιδῶνι ἀνεκτότερον ἔσται ἐν τῇ κρίσει ἢ ὑμῖν. ¹⁵ καὶ σὺ Καφαρναούμ, μὴ ἕως οὐρανοῦ ὑψωθήσῃ· ἕως ἔδου καταβιβασθήσῃ. ¹⁶ Ὁ ἀκούων ὑμῶν ἐμοῦ ἀκούει, καὶ ὁ ἀθετῶν ὑμᾶς ἐμὲ ἀθετεῖ· ὁ δὲ ἐμὲ ἀθετῶν ἀθετεῖ τὸν ἀποστείλαντά μου.

62. T ο ιησ. πρ. αυτ. t H [πρ. αυτ.] ο ιησ. | επιβ. τ. χει. αυτου ([T]H om αυτου) — οπισω: h -| εις τα οπισω βλεπ. και επιβαλων τ. χει. αυτου επ αροτρ. | X, 1. [T]H om και pr | εβδομ.: H add [δυο] | δυο: H add [δυο] 2. t οπ. εκβ. εργατ. 4. μη tr: t μηδε | μηδενα: TH pm και 6. t H³ και η | T επαναπαυσετ. 12. TH om δε 13. t βηθσαϊδα 15. t η εως ουρ. υψωθησισα | αδου: TH pm | t H³ καταβηση

X. 2. Mt 9, 37s. 3. Mt 10, 16. 4-12. Mt 10, 9-15. 4ss. 9, 3-5-7. 1 Tim 5, 18. (1 Cor 9, 14) 13-15. Mt 11, 21-23. 15. Is 14, 15-16. (Mt 10, 40. Io 13, 20.)

¹⁷ Ἐπέστρεψαν δὲ οἱ ἑβδομήκοντα μετὰ χαρᾶς λέγοντες· κύριε, καὶ τὰ δαιμόνια ὑποτάσσεται ἡμῖν ἐν τῷ ὀνόματί σου. ¹⁸ εἶπεν δὲ αὐτοῖς· θεώρουσιν τὸν σατανᾶν ὡς ἀστραπὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ πεσοῦντα. ¹⁹ ἰδοὺ δέδωκα ὑμῖν τὴν ἐξουσίαν τοῦ πατεῖν ἐπάνω ὄψεων καὶ σκορπίων, καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν δύναμιν τοῦ ἔχθρου, καὶ οὐδὲν ἡμᾶς οὐ μὴ ἀδικήσει. ²⁰ πλὴν ἐν τούτῳ μὴ χαίρετε ὅτι τὰ πνεύματα ὑμῖν ὑποτάσσεται, χαίρετε δὲ ὅτι τὰ ὀνόματα ὑμῶν ἐγγέγραπται ἐν τοῖς οὐρανοῖς.

²¹ Ἐν αὐτῇ τῇ ᾠρῃ ἠγαλλιᾶσατο ἐν τῷ πνεύματι τῷ ἁγίῳ καὶ εἶπεν· ἐξομολογοῦμαι σοι πάτερ, κύριε τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, ὅτι ἀπέκρυψας ταῦτα ἀπὸ σοφῶν καὶ συνετῶν, καὶ ἀπεκάλυψας αὐτὰ νηπιῶσι· ναὶ ὁ πατήρ, ὅτι οὕτως ἐγένετο εὐδοκία ἐμπροσθέν σου. ²² καὶ στραφεὶς πρὸς τοὺς μαθητὰς εἶπεν· πάντα μοι παρεδόθη ὑπὸ τοῦ πατρὸς μου, καὶ οὐδεὶς γινώσκει τίς ἐστὶν ὁ υἱὸς εἰ μὴ ὁ πατήρ, καὶ τίς ἐστὶν ὁ πατήρ εἰ μὴ ὁ υἱὸς καὶ ὃ ἐὰν βούληται ὁ υἱὸς ἀποκαλύψαι. ²³ Καὶ στραφεὶς πρὸς τοὺς μαθητὰς κατ' ἰδίαν εἶπεν· μακάριοι οἱ ὀφθαλμοὶ οἱ βλέποντες ἃ βλέπετε. ²⁴ λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι πολλοὶ προφητῶν καὶ βασιλεῶν ἠθέλησαν ἰδεῖν ἃ ὑμεῖς βλέπετε, καὶ οὐκ ἴδαν, καὶ ἀκοῦσαι ἃ ἀκούετε, καὶ οὐκ ἤκουσαν.

²⁵ Καὶ ἰδοὺ νομικός τις ἀνέστη ἐκπειράζων αὐτόν, λέγων· διδάσκαλε, τί ποιήσας ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσω; ²⁶ ὁ δὲ εἶπεν πρὸς αὐτόν· ἐν τῷ νόμῳ τί γέγραπται; πῶς ἀναγινώσκεις; ²⁷ ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· ἀγαπήσεις κύριον τὸν θεόν σου ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ψυχῇ σου καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ἰσχύϊ σου καὶ ἐν ὅλῃ τῇ διανοίᾳ σου, καὶ τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν. ²⁸ εἶπεν δὲ αὐτῷ· ὀρθῶς ἀπεκρίθης· τούτο ποιεῖ, καὶ ζήσῃ. ²⁹ ὁ δὲ θέλων δικαιοῦσαι ἑαυτόν εἶπεν πρὸς τὸν Ἰησοῦν· καὶ τίς ἐστὶν μου πλησίον; ³⁰ ὑπολαβὼν ὁ Ἰησοῦς εἶπεν· ἀνθρώπος τις κατέβαινεν ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ εἰς Ἱερειχῶ, καὶ λησταῖς περιέπεσον, οἱ καὶ ἐκδύσαντες αὐτόν καὶ πληγὰς ἐπιθέντες ἀπῆλθον, ἀφέντες ἡμιθανῆ. ³¹ κατὰ συγκυρίαν δὲ ἰερεὺς τις κατέβαινεν ἐν τῇ ὁδῷ ἐκεῖνῃ, καὶ ἰδὼν αὐτόν ἀντιπαρῆλθεν. ³² ὁμοίως δὲ καὶ Λευεΐτης γενόμενος κατὰ τὸν τόπον, ἔλθων καὶ ἰδὼν ἀντιπαρῆλθεν. ³³ Σαμαρεῖτης δὲ τις ὁδούων ἦλθεν κατ' αὐτόν καὶ ἰδὼν ἐσπλαγχνίσθη, ³⁴ καὶ προσελθὼν κατέδησεν τὰ τραύματα αὐτοῦ ἐπιχέων

17. εβδομ.: H add [δυο] 18. h εκ τ. ουραν. ως αστραπ. 19. h αδικηση 20. T εγγυε. 21. εν τω: TH om εν | TH ευδοκ. εγεν. 22. TH om κ. στραφ. πρ. τ. μαθητ. ειπεν | εαν: TH αν 24. TH ειδαν 25. λεγων: T pm [και] 27. h om σου pr |[T]H⁸ om της 30. υπολαβαν: T add δε | T ιεριχω 31. H [εν] τη οδω 32. TH om γενομενος 33. TH σαμαρειτ. | ιδων: T add [αυτον]

19. (Ps 91, 13.) 21s. Mt 11, 25-27. 23s. Mt 13, 16s. 25-27. (18, 18ss.) Mt 22, 35ss. Mc 12, 28ss. 27. Deut 6, 5. Lev 19, 18. 28. (Lev 18, 5.)

ἔλαιον καὶ οἶνον, ἐπιβιβάσας δὲ αὐτὸν ἐπὶ τὸ ἴδιον κτήνος ἤγαγεν αὐτὸν εἰς πανδοκίον καὶ ἐπεμελήθη αὐτοῦ. ³⁵ καὶ ἐπὶ τὴν αὖριον ἐκβαλὼν δύο δηναρία ἔδωκεν τῷ πανδοκεῖ καὶ εἶπεν· ἐπιμελήθητι αὐτοῦ, καὶ ὅ τι ἂν προσδαπανήσης ἐγὼ ἐν τῷ ἐπανέρχεσθαί με ἀποδώσω σοι. ³⁶ τίς τούτων τῶν τριῶν πλησίον δοκεῖ σοι γαρονεῖναι τοῦ ἐμπροσθέντος εἰς τοὺς ληστὰς; ³⁷ ὁ δὲ εἶπεν· ὁ ποιήσας τὸ ἔλεος μετ' αὐτοῦ. εἶπεν δὲ αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· πορεύου καὶ σὺ ποιεῖ ὁμοίως.

³⁸ Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ πορεύεσθαι αὐτοὺς καὶ αὐτὸς εἰσῆλθεν εἰς κώμην τινα· γυνή δέ τις ὀνόματι Μάρθα ὑπεδέξατο αὐτὸν εἰς τὴν οἰκίαν. ³⁹ καὶ τῆδε ἦν ἀδελφή καλουμένη Μαριάμ, ἣ καὶ παρακαθεσθῆῖσα πρὸς τοὺς πόδας τοῦ κυρίου ἤκουεν τὸν λόγον αὐτοῦ· ⁴⁰ ἣ δὲ Μάρθα περισπᾶτο περὶ πολλῆς διακονίας. ἐπιστάσα δὲ εἶπεν· κύριε, οὐ μέλει σοι ὅτι ἡ ἀδελφή μου μόνη με κατέλιπεν διακονεῖν; εἰπὼν οὖν αὐτῇ ἴνα μοι συνατιλάβηται. ⁴¹ ἀποκριθεὶς δὲ εἶπεν αὐτῇ ὁ κύριος· Μάρθα Μάρθα, μεριμνᾷς καὶ θορυβάζῃ περὶ πολλά, ⁴² ἐνὸς δὲ ἐστὶν χρεία· Μαρία γὰρ τὴν ἀγαθὴν μερίδα ἐξελέξατο, ἣτις οὐκ ἀφαιρεθήσεται αὐτῆς.

XI

Oratio dominica. Precandi assiduitas et fiducia. Criminatio auxilii diabolici. Quis vere beatus sit. Aequales depravati. Sermones convivales adversus Phariseos et legis peritos.

¹ Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εἶναι αὐτὸν ἐν τόπῳ τινὶ προσευχόμενον, ὡς ἐκαύσατο, εἶπεν τις τῶν μαθητῶν αὐτοῦ πρὸς αὐτόν· κύριε, διδάξον ἡμᾶς προσεύχεσθαι, καθὼς καὶ Ἰωάννης ἐδίδαξεν τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ. ² εἶπεν δὲ αὐτοῖς· ὅταν προσεύχησθε, λέγετε· πάτερ, ἀγαθόητος τὸ ὄνομά σου· ἐλθάτω ἡ βασιλεία σου· ³ τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον δίδου ἡμῖν τὸ καθ' ἡμέραν· ⁴ καὶ ἄφες ἡμῖν τὰς ἀμαρτίας ἡμῶν, καὶ γὰρ αὐτοὶ ἀφίομεν παντὶ ὀφειλοντι ἡμῶν· καὶ μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμόν.

⁵ Καὶ εἶπεν πρὸς αὐτούς· τίς ἐξ ὑμῶν ἔξει φίλον, καὶ πορεύεται πρὸς αὐτὸν μεσονυκτίον καὶ εἶπῃ αὐτῷ· φίλε, χρεῖσόν μοι τρεῖς ἄρτους, ⁶ ἐπειδὴ φίλος μου παρεγένετο ἐξ ὁδοῦ πρὸς με καὶ οὐκ ἔχω ὃ παραθήσω αὐτῷ. ⁷ κάκεινος ἔσωθεν ἀποκριθεὶς

34. TH πανδοχειον 35. h ἔδωκεν δυο δηναρια | TH πανδοχει 36. τς: T add [ουν] 37. H [ο] ησ. 38. T¹H Εν δε τω πορευεσθαι αυτ. | [T]H om και | T² εις τον οικον [αυτης] h [εις τον οικον αυτης] 39. T μαρια | H [η] και παρακ. | κυριου: t ιησου 40. TH κατελιπεν | απου: T² ειπε 41. κυριος: T² ησους 41s. H μεριμνας και θορυβ. περι πολλα, 42 ολιγων δε εστ. χρ. η ενος μαριαμ γαρ h θορυβαζη μαριαμ 42. γαρ: T² δε | αυτης: T pm [απ] XI,2. t προσευχεσθε

εἶπη· μή μοι κόπους πάρεχε· ἤδη ἡ θύρα κέκλεισται, καὶ τὰ παι-
 δία μου μετ' ἐμοῦ εἰς τὴν κοίτην εἰσὶν· οὐ δύναμαι ἀναστὰς
 δοῦναι σοι. ⁸ λέγω ὑμῖν, εἰ καὶ οὐ δώσει ἀντὶ ἀναστὰς διὰ τὸ
 εἶναι φίλον αὐτοῦ, διὰ γε τὴν ἀναιδίαν αὐτοῦ ἐγερθεὶς δώσει
 ἀντὶ ὅσων χηρῶν. ⁹ Καγὼ ὑμῖν λέγω, αἰτήετε, καὶ δοθήσεται
 ὑμῖν· ζητεῖτε, καὶ εὐρήσετε· κρούετε, καὶ ἀνοιχθήσεται ὑμῖν.
¹⁰ πᾶς γὰρ ὁ αἰτῶν λαμβάνει, καὶ ὁ ζητῶν εὐρίσκει, καὶ τῷ
 κρούοντι ἀνοιχθήσεται. ¹¹ τίνα δὲ ἐξ ὑμῶν τὸν πατέρα αἰτήσει
 ὁ υἱὸς ἄρτον, μὴ λίθον ἐπιδώσει αὐτῷ; ἢ καὶ ἰχθύν, μὴ ἀντὶ
 ἰχθύος ὄφιν ἀντὶ ἐπιδώσει; ¹² ἢ καὶ αἰτήσει φῶν, μὴ ἐπιδώσει
 αὐτῷ σκορπίον; ¹³ εἰ οὖν ὑμεῖς πονηροὶ ὑπάρχοντες οἴδατε δόματα
 ἀγαθὰ δίδόναι τοῖς τέκνοις ὑμῶν, πόσῳ μᾶλλον ὁ πατήρ ὁ ἐξ
 οὐρανοῦ δώσει πνεῦμα ἅγιον τοῖς αἰτοῦσιν αὐτόν.

¹⁴ Καὶ ἦν ἐβάλλων δαιμόνιον, καὶ αὐτὸ ἦν κωφόν· ἐγένετο
 δὲ τοῦ δαιμονίου ἐξελεθῆντος ἐλάλησεν ὁ κωφός. καὶ θαυμάσαντες
 οἱ ὄχλοι· ¹⁵ τινὲς δὲ ἐξ αὐτῶν εἶπον· ἐν Βεελζεβούλ τῷ ἄρχοντι
 τῶν δαιμονίων ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια· ¹⁶ ἕτεροὶ δὲ πειράζοντες
 σημεῖον ἐξ οὐρανοῦ ἐζήτουν παρ' αὐτοῦ. ¹⁷ αὐτὸς δὲ εἶδὼς
 αὐτῶν τὰ διανοήματα εἶπεν αὐτοῖς· πᾶσα βασιλεία διαμερισθεῖσα
 ἐφ' ἑαυτὴν ἐρημοῦται, καὶ οἶκος ἐπὶ οἶκον πίπτει. ¹⁸ εἰ δὲ καὶ
 ὁ σατανᾶς ἐφ' ἑαυτὸν διεμερίσθη, πῶς σταθήσεται ἡ βασιλεία
 αὐτοῦ; ὅτι λέγετε ἐν Βεελζεβούλ ἐκβάλλει με τὰ δαιμόνια. ¹⁹ εἰ
 δὲ ἐγὼ ἐν Βεελζεβούλ ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια, οἱ υἱοὶ ὑμῶν ἐν τίνι
 ἐκβάλλουσιν; διὰ τοῦτο αὐτοὶ κριταὶ ἔσονται ὑμῶν. ²⁰ εἰ δὲ ἐν
 δακτύλῳ θεοῦ ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια, ἄρα ἔφθασεν ἐφ' ὑμᾶς ἡ
 βασιλεία τοῦ θεοῦ. ²¹ Ὅταν ὁ ἰσχυρὸς καθωπλιωμένος φυλάσῃ
 τὴν ἑαυτοῦ ἀντήν, ἐν εἰρήνῃ ἐστὶν τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ· ²² ἐπ' αὐτὸν
 δὲ ἰσχυρότερος αὐτοῦ ἐπελθὼν νικήσῃ αὐτόν, τὴν πανοπλίαν
 αὐτοῦ αἶρει ἐφ' ἣ ἐπεποιθεῖ, καὶ τὰ σκῦλα αὐτοῦ διαδίδωσιν.
²³ ὁ μὴ ὢν μετ' ἐμοῦ κατ' ἐμοῦ ἐστίν, καὶ ὁ μὴ συνάγων μετ'
 ἐμοῦ σκορπιίζει. ²⁴ Ὅταν τὸ ἀκάθαρτον πνεῦμα ἐξέλθῃ ἀπὸ τοῦ
 ἀνθρώπου, διέρχεται δι' ἀνύδρων τόπων ζητούν ἀνάπαντι, καὶ
 μὴ εὐρίσκον λέγει· ὑποστρέψω εἰς τὸν οἶκόν μου ὅθεν ἐξῆλθον.
²⁵ καὶ ἐλθὼν εὐρίσκει σεσαρωμένον καὶ κεκοσμημένον. ²⁶ τότε

8. Τ ἀναιδίαν 9. ΤΗ ἀνοιχθησεται 10. ΤΗ ἀνοιχθησεται
 τη ἀνοιχθησεται 11. h αιτη. τον πατ. | [t] H⁹ om αρτον — η και (h η [και])
 12. [t] H om μη 13. H [σ] εξ | πν. αγιον: h -| αγαθον δομα | 14. [T] t H
 om και αυτο ην | εξελθοντος: t εκβληθεντος 15. ΤΗ ειπαν | Η βεεζεβουλ
 (it v. 18s.) 17. ΤΗ⁸ εφ εαυτ. διαμερ. 19. Τη κριτ. υμ. εσονται. t H υμ.
 κριτ. εσονται. 20. εκβαλλω: ΤΗ pm [εγω] 24. λεγει: [t H] pm τότε
 (h αναπανσιν και μη ευρισκον. τότε) 25. ευρισκει: t H add [οχλοισζοντα]

9-13. Mt 7, 7-11. 14s. Mt 9, 32-34. 12, 22ss. Mc 3, 22. 16. Mt 12, 38.
 16, 1. Mc 8, 11. 17-23. Mt 12, 25-30. Mc 3, 23-27. 23. 9, 50. Mc 9, 40.
 24-26. Mt 12, 43-45.

πορεύεται καὶ παραλαμβάνει ἕτερα πνεύματα πονηρότερα ἑαυτοῦ ἔπιτά, καὶ εἰσελθόντα κατοικεῖ ἐκεῖ, καὶ γίνεται τὰ ἔσχατα τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου χεῖρονα τῶν πρώτων.

²⁷ Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ λέγειν αὐτὸν ταῦτα ἐπάρασά τις φωνῆν γυνή ἐκ τοῦ ὄχλου εἶπεν αὐτῷ· μακαρία ἡ κοιλία ἡ βαστάσασά σε καὶ μαστοὶ οὓς ἐθήλασας. ²⁸ αὐτὸς δὲ εἶπεν· μεοῦν μακάριοι οἱ ἀκούοντες τὸν λόγον τοῦ θεοῦ καὶ φυλάσσοντες.

²⁹ Τῶν δὲ ὄχλων ἐπαθροισμένων ἤρξατο λέγειν· ἡ γενεὰ αὕτη γενεὰ πονηρὰ ἐστίν· σημεῖον ζητεῖ, καὶ σημεῖον οὐ δοθήσεται αὐτῇ εἰ μὴ τὸ σημεῖον Ἰωαῦ. ³⁰ καθὼς γὰρ ἐγένετο Ἰωαῦ τοῖς Νινευεῖταις σημεῖον, οὕτως ἔσται καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου τῇ γενεᾷ ταύτῃ. ³¹ βασιλισσα νότον ἐγερθήσεται ἐν τῇ κρίσει μετὰ τῶν ἀνδρῶν τῆς γενεᾶς ταύτης καὶ κατακριθεῖ αὐτοῦς· ὅτι ἦλθεν ἐκ τῶν περάτων τῆς γῆς ἀκοῦσαι τὴν σοφίαν Σολομῶνος, καὶ ἰδοὺ πλείον Σολομῶνος ὤδε. ³² ἄνδρες Νινευεῖται ἀναστήσονται ἐν τῇ κρίσει μετὰ τῆς γενεᾶς ταύτης καὶ κατακρινοῦσιν αὐτήν· ὅτι μετενόησαν εἰς τὸ κήρυγμα Ἰωαῦ, καὶ ἰδοὺ πλείον Ἰωαῦ ὤδε. ³³ Οὐδεὶς λύχνον ἄψας εἰς κρυπτὴν τίθησιν οὐδὲ ὑπὸ τὸν μῶδιον, ἀλλ' ἐπὶ τὴν λυχνίαν, ἵνα οἱ εἰσορευνόμενοι τὸ φῆγγος βλέπωσιν. ³⁴ ὁ λύχνος τοῦ σώματος ἐστίν ὁ ὀφθαλμὸς σου. ὅταν ὁ ὀφθαλμὸς σου ἀπλοῦς ᾖ, καὶ ὅλον τὸ σῶμά σου φωτεινὸν ἐστί· ἐπὶ δὲ πονηρὸς ᾖ, καὶ τὸ σῶμά σου σκοτεινόν. ³⁵ σκόπει οὖν μὴ τὸ φῶς τὸ ἐν σοὶ σκότος ἐστί. ³⁶ εἰ οὖν τὸ σῶμά σου ὅλον φωτεινόν, μὴ ἔχον τι μέρος σκοτεινόν, ἔσται φωτεινὸν ὅλον ὡς ὅταν ὁ λύχνος τῇ ἀστραπῇ φωτίξῃ σε.

³⁷ Ἐν δὲ τῷ λαλῆσαι ἐρωτᾷ αὐτὸν Φαρισαῖος ὅπως ἀριστήσῃ παρ' αὐτῷ· εἰσελθὼν δὲ ἀνέπεσεν. ³⁸ ὁ δὲ Φαρισαῖος ἰδὼν ἐθαύμασεν ὅτι οὐ πρῶτον ἐβαπτίσθη πρὸ τοῦ ἀρίστου. ³⁹ εἶπεν δὲ ὁ κύριος πρὸς αὐτὸν· νῦν ὑμεῖς οἱ Φαρισαῖοι τὸ ἔξωθεν τοῦ ποτηρίου καὶ τοῦ πίνακος καθαρίζετε, τὸ δὲ ἔσωθεν ὑμῶν γέμει ἀργαγῆς καὶ πονηρίας. ⁴⁰ ἄφρονες, οὐχ ὁ ποιήσας τὸ ἔξωθεν καὶ τὸ ἔσωθεν ἐποίησεν; ⁴¹ πλὴν τὰ ἐόντα δότε ἐλεημοσύνην, καὶ ἰδοὺ πάντα καθαρὰ ὑμῶν ἐστί. ⁴² ἀλλὰ οὐαὶ ὑμῖν τοῖς Φαρισαίοις, ὅτι ἀποδεκατοῦτε τὸ ἡδύοσμον καὶ τὸ πῆγανον καὶ πᾶν λάχανον,

27. T παρ. τις γυνή φων. 30. H [ο] ιωνας | T νινευῖτ. 32. T νινευεῖται 33. H κρυπτὴν | φεγγος: T¹H φως 34. 36. H φωτινον et σκοτινον 35s. h† 36. TH μέρος τι h [τε] μέρος | τη αστρ.: h pm εν 40. t το σοωθ. κ. το εξωθ. 42. T αλλ ουαι

29-32. Mt 12,38-42. 31. I Reg 10,1. 32. Ion 3,5. 33. 8,16. Mt 5,15. Mc 4,21. 34. Mt 6,22s. 39. Mt 23,25. 42. Mt 23,23.

καὶ παρήραγεσθε τὴν κρίσιν καὶ τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ· ταῦτα ἴδαι ποιῆσαι κἀκεῖνα μὴ παρῆναι. ⁴³ οὐαὶ ὑμῖν τοῖς Φαρισαίοις, ὅτι ἀγαπάτε τὴν πρωτοκαθεδρίαν ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ τοὺς ἀσπασμούς ἐν ταῖς ἀγοραῖς. ⁴⁴ οὐαὶ ὑμῖν, ὅτι ἐστὲ ὡς τὰ μνημεῖα τὰ ἄδηλα, καὶ οἱ ἄνθρωποι οἱ περιπατοῦντες ἐπάνω οὐκ οἴδασιν. ⁴⁵ Ἀποκριθεὶς δὲ τις τῶν νομικῶν λέγει αὐτῷ· διδάσκαλε, ταῦτα λέγων καὶ ἡμᾶς ὑβρίζεις. ⁴⁶ ὁ δὲ εἶπεν· καὶ ὑμῖν τοῖς νομικοῖς οὐαὶ, ὅτι φορτίζετε τοὺς ἄνθρώπους φορτία δυσβάστακτα, καὶ αὐτοὶ ἐπὶ τῶν δακτύλων ὑμῶν οὐ προσπαύετε τοῖς φορτίοις. ⁴⁷ οὐαὶ ὑμῖν, ὅτι οἰκοδομεῖτε τὰ μνημεῖα τῶν προφητῶν, καὶ οἱ πατέρες ὑμῶν ἀπέκτειναν αὐτούς. ⁴⁸ ἄρα μάρτυρές ἐστε καὶ συνευδοκεῖτε τοῖς ἔργοις τῶν πατέρων ὑμῶν, ὅτι αὐτοὶ μὲν ἀπέκτειναν αὐτούς, ὑμεῖς δὲ οἰκοδομεῖτε. ⁴⁹ διὰ τοῦτο καὶ ἡ σοφία τοῦ Θεοῦ εἶπεν· ἀποστελῶ εἰς αὐτούς προφήτας καὶ ἀποστόλους, καὶ ἐξ αὐτῶν ἀποκτενοῦσιν καὶ ἐκδιώξουσιν, ⁵⁰ ἵνα ἐκζητηθῇ τὸ αἷμα πάντων τῶν προφητῶν τὸ ἐκχυννόμενον ἀπὸ καταβολῆς κόσμου ἀπὸ τῆς γενεᾶς ταύτης, ⁵¹ ἀπὸ αἵματος Ἄβελ ἕως αἵματος Ζαχαρίου τοῦ ἀπολομένου μεταξὺ τοῦ θουσιαστηρίου καὶ τοῦ οἴκου· καὶ λέγω ὑμῖν, ἐκζητηθήσεται ἀπὸ τῆς γενεᾶς ταύτης. ⁵² οὐαὶ ὑμῖν τοῖς νομικοῖς, ὅτι ἤρατε τὴν κλεῖδα τῆς γράσεως· αὐτοὶ οὐκ εἰσῆλθατε καὶ τοὺς εἰσερχομένους ἐκωλύσατε.

⁵³ Κἀκεῖθεν ἐξεληθόντος αὐτοῦ ἤρξαντο οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι δεινῶς ἐνέχειν καὶ ἀποστοματίζειν αὐτὸν περὶ πλειονῶν, ⁵⁴ ἐνεδρευόντες, θηρεῦσαι τι ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ.

XII

Fermentum Pharisaeorum. Quis metuendus sit. Peccatum in spiritum sanctum. Lis hereditatis. Parabola de divite vana meditante. Non anxie curandum nec metuendum, sed caelestia sectanda et vigilandum. Immissio ignis.

¹ Ἐν οἷς ἐπισυναχθεισῶν τῶν μυριάδων τοῦ ὄχλου, ὥστε καταπατεῖν ἀλλήλους, ἤρξατο λέγειν πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ πρῶτον· προσέχετε ἑαυτοῖς ἀπὸ τῆς ζύμης τῶν Φαρισαίων, ἧτις

42. ταυτα: TH add δε 44. ως τα μνημ. τα: h -| μνημια | | t [οι] περιπατ. 47. και οι: TH οι δε 48. και συνευδοκειτε: h -| μη συνευδοκειν | | οικοδομ.: t add [αυτων τα μνημια] 49. T [εκ]διωξουσιν t H διωξουσα. 50. T⁹H⁸ εκκεχυμενον 52. ηρατε: h -| εκρυφατε | 53a. h -| λεγοντος δε αυτον ταυτα προς αυτους (ita etiam t) ανωπιον παντος του λαου ηρξαντο οι φαρισαιοι και οι νομικοι δεινωσ εχειν και συνβαλλειν αυτω περι πλειονων, ζητουντες αφορμην τινα λαβειν αυτον ινα ευρωσιν κατηγορησαι αυτου | 54. ενεδρευ.: TH add αυτον | θηρευσαι: T pm [ζητουντες] | στομ. αυτου: T add [ινα κατηγορησωσιν αυτου] XII,1. των φαρισαιων: t H post υποκρισις

43s. Mt 23,6s. 27. 46. Mt 23,4. 47s. Mt 23,29-31. 49-51. Mt 23,34-36. 51. Gen 4,8. 2 Chr 24,21. 52. Mt 23,13. XII,1. Mt 16,6.

ἐστὶν ὑπόκρισις. ² οὐδὲν δὲ συγκαλυμμένον ἐστὶν ὃ οὐκ ἀποκαλυφθήσεται, καὶ κρυπτόν ὃ οὐ γνωσθήσεται. ³ ἀνθ' ὧν ὅσα ἐν τῇ σκοτίᾳ εἶπατε, ἐν τῷ φωτὶ ἀκουσθήσεται, καὶ ὃ πρὸς τὸ σὺς ἐλάλησατε ἐν τοῖς ταμείοις, κηρυχθήσεται ἐπὶ τῶν δωματίων. ⁴ Λέγω δὲ ὑμῖν τοῖς φίλοις μου, μὴ φοβηθῆτε ἀπὸ τῶν ἀποκτενοῦντων τὸ σῶμα καὶ μετὰ ταῦτα μὴ ἔχοντες περισσότερον τι ποιῆσαι. ⁵ ὑποδείξω δὲ ὑμῖν τίνα φοβηθῆτε· φοβήθητε τὸν μετὰ τὸ ἀποκτεῖναι ἔχοντα ἐξουσίαν ἐμβαλεῖν εἰς τὴν γέενναν. καὶ λέγω ὑμῖν, τοῦτον φοβήθητε. ⁶ οὐχὶ πέντε στρουθία πωλοῦνται ἄσασαρίων δύο; καὶ ἐν ἐξ αὐτῶν οὐκ ἔστιν ἐπιλελησμένον ἐνώπιον τοῦ θεοῦ. ⁷ ἀλλὰ καὶ αἱ τρίχες τῆς κεφαλῆς ὑμῶν πᾶσαι ἠριθμηται. μὴ φοβείσθε· πολλῶν στρουθίων διαφέρετε. ⁸ λέγω δὲ ὑμῖν, πᾶς ὅς ἂν ὁμολογήσῃ ἐν ἐμοὶ ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ὁμολογήσει ἐν αὐτῷ ἔμπροσθεν τῶν ἀγγέλων τοῦ θεοῦ. ⁹ ὁ δὲ ἀρνησάμενός με ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων ἀπαρηθήσεται ἐνώπιον τῶν ἀγγέλων τοῦ θεοῦ. ¹⁰ καὶ πᾶς ὅς ἐρεῖ λόγον εἰς τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου, ἀφεθήσεται αὐτῷ· τῷ δὲ εἰς τὸ ἅγιον πνεῦμα βλασφημήσαντι οὐκ ἀφεθήσεται. ¹¹ ὅταν δὲ εἰσφέρουσιν ὑμᾶς ἐπὶ τὰς συναγωγὰς καὶ τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς ἐξουσίας, μὴ μεριμνήσητε πῶς ἢ τί ἀπολογησθε ἢ τί εἴπητε· ¹² τὸ γὰρ ἅγιον πνεῦμα διδάξει ὑμᾶς ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἃ δεῖ εἰπεῖν.

¹³ Εἶπεν δὲ τις ἐκ τοῦ ὄχλου αὐτῷ· διδάσκαλε, εἰπέ τῷ ἀδελφῷ μου μερίσασθαι μετ' ἐμοῦ τὴν κληρονομίαν. ¹⁴ ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ· ἄνθρωπε, τίς μὴ κατέστησεν κριτὴν ἢ μεριστὴν ἐφ' ὑμᾶς; ¹⁵ εἶπεν δὲ πρὸς αὐτούς· ὁράτε καὶ φυλάσσετε ἀπὸ πάσης πλεονεξίας, ὅτι οὐκ ἐν τῷ περισσεύειν τινὶ ἢ ζωῇ αὐτοῦ ἔστιν ἐκ τῶν ὑπαρχόντων αὐτῷ. ¹⁶ Εἶπεν δὲ παραβολὴν πρὸς αὐτούς λέγων· ἀνθρώπου τινὸς πλουσίου εὐφόρησεν ἡ χώρα. ¹⁷ καὶ διελογίζετο ἐν ἑαυτῷ λέγων· τί ποιήσω, ὅτι οὐκ ἔχω πού συναξω τοὺς καρπούς μου; ¹⁸ καὶ εἶπεν· τοῦτο ποιήσω· κατελῶ μου τὰς ἀποθήκας καὶ μεζονας οἰκοδομήσω, καὶ συνάξω ἐκεῖ πάντα τὰ γενήματά μου καὶ τὰ ἀγαθὰ μου, ¹⁹ καὶ ἐρῶ τῇ ψυχῇ μου· ψυχῆ, ἔχεις πολλὰ ἀγαθὰ κείμενα εἰς ἔτη πολλά· ἀναπαύου, φάγε, πῖε, εὐφραίνου. ²⁰ εἶπεν δὲ αὐτῷ ὁ θεός· ἄφρων, ταύτῃ τῇ νυκτὶ τὴν ψυχὴν σου ἀπαιτούσιν ἀπὸ σοῦ· ἃ δὲ ἠτοίμασας, τίνι ἔσται; ²¹ οὕτως ὁ θησαυρίζων αὐτῷ καὶ μὴ εἰς θεὸν πλουτῶν.

4. Η ἀποκτενοῦντων | t περισσον τι 6. t παλαιται 8. ὁμολογησι: tH -γησαι 11. t φερωσιν | t μεριματα | [TH] t om η τι pr 13. T³ αυτω εκ του οχλ. 17. Η εν αυτω 18. τα γενημ. μου: T³H¹ τον σιτον (h om και τα αγαθα μου) 19. Η [κειμενα — πια] 20. TH αιτουσιν 21. Η [ουτως — πλουτων] | T αυτω Η αυτω

2. 8, 17. Mt 10, 26s. Mc 4, 22. 4-9. Mt 10, 28-33. 10. Mt 12, 32. Mc 3, 29. 11s. Mt 10, 19s. Mc 13, 11. 19s. (Sir 11, 19.)

²² Ἐίπεν δὲ πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ· διὰ τοῦτο ὑμῖν λέγω, μὴ μεριμνᾶτε τῇ ψυχῇ τί φάγητε, μηδὲ τῷ σώματι τί ἐνδύσθε. ²³ ἢ ψυχὴ πλεῖον ἐστὶν τῆς τροφῆς καὶ τὸ σῶμα τοῦ ἐνδύματος. ²⁴ κατανοήσατε τοὺς κόρακας, ὅτι οὔτε σπειροῦσιν οὔτε θερίζουσιν, οἷς οὐκ ἔστιν ταμεῖον οὐδὲ ἀποθήκη, καὶ ὁ θεὸς τρέφει αὐτούς· πόσῳ μᾶλλον ὑμεῖς διαφέρετε τῶν πετεινῶν. ²⁵ τίς δὲ ἐξ ὑμῶν μεριμνῶν δύναται προσθεῖναι ἐπὶ τὴν ἡλικίαν αὐτοῦ πῆχυν; ²⁶ εἰ οὖν οὐδὲ ἐλάχιστον δύνασθε, τί περὶ τῶν λοιπῶν μεριμνᾶτε; ²⁷ κατανοήσατε τὰ κρίνα, πῶς οὔτε νηθεῖ οὔτε ὑφαίνει· λέγω δὲ ὑμῖν, οὐδὲ Σολομῶν ἐν πάσῃ τῇ δόξῃ αὐτοῦ περιεβλέπετο ὡς ἐν τούτων. ²⁸ εἰ δὲ ἐν ἀργῷ τὸν χόρτον ὄντα σήμερον καὶ αὔριον εἰς κλίβανον βαλλόμενον ὁ θεὸς οὕτως ἀμυγρίζει, πόσῳ μᾶλλον ὑμᾶς, ὀλιγόπιστοι. ²⁹ καὶ ὑμεῖς μὴ ζητεῖτε τί φάγητε καὶ τί πίητε, καὶ μὴ μετεωρίζεσθε· ³⁰ ταῦτα γὰρ πάντα τὰ ἔθνη τοῦ κόσμου ἐπιζητοῦσιν· ὑμῶν δὲ ὁ πατὴρ οἶδεν ὅτι ζητεῖτε τούτων. ³¹ πληρὴν ζητεῖτε τὴν βασιλείαν αὐτοῦ, καὶ ταῦτα προστεθήσεται ὑμῖν. ³² Μὴ φοβοῦ, τὸ μικρὸν ποίμνιον· ὅτι εὐδόκησεν ὁ πατὴρ ὑμῶν δοῦναι ὑμῖν τὴν βασιλείαν. ³³ Πωλήσατε τὰ ὑπόδηματά ὑμῶν καὶ δότε ἐλεημοσύνην· ποιήσατε ἑαυτοὺς βαλλάντια μὴ παλαιούμενα, θησαυρὸν ἀνέκλειπτον ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ὅπου κλέπτῃς οὐκ ἐγγίζει οὐδὲ σὴς διαφθείρει. ³⁴ ὅπου γὰρ ἐστὶν ὁ θησαυρὸς ὑμῶν, ἐκεῖ καὶ ἡ καρδία ὑμῶν ἐστὶν. ³⁵ Ἔστωσαν ὑμῶν αἱ ὀσφύες περιεζωσμέναι καὶ οἱ λύχνοι καιόμενοι· ³⁶ καὶ ὑμεῖς ὅμοιοι ἀνθρώποις προσδεχομένοις τὸν κύριον ἑαυτῶν, πῶς ἀναλύσῃ ἐκ τῶν γάμων, ἵνα ἐλθόντος καὶ κρούσαντος ἐνθῶς ἀνοιχθῶσιν αὐτῷ. ³⁷ μακάριοι οἱ δούλοι ἐκεῖνοι, οὓς ἔλθῶν ὁ κύριος εὐρήσει γρηγορούντας· ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι περιζώσεται καὶ ἀνακλινεῖ αὐτούς καὶ παρελθὼν διακονήσει αὐτοῖς. ³⁸ καὶ ἐν τῇ δευτέρᾳ, καὶ ἐν τῇ τρίτῃ φυλακῇ ἔλθῃ καὶ εὐρῆ οὕτως, μακάριοί εἰσιν. ³⁹ τοῦτο δὲ γινώσκετε, ὅτι εἰ ἴδῃ ὁ οἰκοδεσπότης ποῖα ἄρα ὁ κλέπτῃς ἔρχεται, οὐκ ἂν ἀφῆκεν διορυθῆναι τὸν οἶκον αὐτοῦ. ⁴⁰ καὶ ὑμεῖς γίνεσθε ἔτοιμοι, ὅτι ἡ ἄρα οὐ δοκιεῖται ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεται.

22. H [αυτου] | T¹H⁸ λεγω υμιν | σωματι: H add [υμων] 23. TH η γαρ ψυχη 24. ουτε pr: T¹H⁸ ου | ουτε sc: T¹H⁸ ουδε 25. t H⁸ εις τ. ηλικ. αυτ. προσθειν. | πηχυν: T⁸ add [ενα] 26. ει ουν — τ. λοιπων: h -| και περι των λοιπων τι | 27. T¹H⁸ πως αυξανει (t [αυξανει]) | ου κοπια ουδε νηθει· 28. T¹ ει δε τ. χορτ. σημερ. εν αργω οντα | H αμυγριζει 37. t ους ο κυρ. ελθ. 38. t και εν [ελθη] εν τη δευτ. [φυλακη] καν κτλ h -| και εν ελθη τη σπερινη φυλακη και ευρησει, ουτως ποιησει, και εν εν τη δευτερα και τη τριτη | μακ. εισιν: add T [οι δουλοι] σκενοι H σκενοι 39. ουκ: T[t]H⁸ pm εγρηγορησεν εν και | T¹H⁸ om αν | T⁸ διορυθηται

22-31. Mt 6,25-33. 33s. Mt 6,19-21. 39s. Mt 24,43s.

⁴¹ Ἐἶπεν δὲ αὐτῷ ὁ Πέτρος· κύριε, πρὸς ἡμᾶς τὴν παραβολὴν ταύτην λέγεις ἢ καὶ πρὸς πάντας; ⁴² καὶ εἶπεν ὁ κύριος· τίς ἄρα ἐστὶν ὁ πιστὸς οἰκονόμος ὁ φρόνιμος, ὃν καταστήσει ὁ κύριος ἐπὶ τῆς θεραπείας αὐτοῦ τοῦ διδόναι ἐν καιρῷ τὸ σιτομέτριον; ⁴³ μακάριος ὁ δούλος ἐκεῖνος, ὃν ἐλθῶν ὁ κύριος αὐτοῦ εὐρήσει ποιούντα οὕτως. ⁴⁴ ἀληθῶς λέγω ὑμῖν ὅτι ἐπὶ πᾶσιν τοῖς ὑπάρχουσιν αὐτοῦ καταστήσει αὐτόν. ⁴⁵ ἔὰν δὲ εἴπῃ ὁ δούλος ἐκεῖνος ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ· χρονίζει ὁ κύριός μου ἔρχεσθαι, καὶ ἀρξήται τύπτειν τοὺς παιδας καὶ τὰς παιδίσκας, ἐσθίειν τε καὶ πίνειν καὶ μεθύσκεσθαι· ⁴⁶ ἤξει ὁ κύριος τοῦ δούλου ἐκεῖνου ἐν ἡμέρᾳ ἣ οὐ προσδοκᾷ καὶ ἐν ᾧρα ἣ οὐ γνώσκει, καὶ διχοτομήσει αὐτόν, καὶ τὸ μέρος αὐτοῦ μετὰ τῶν ἀπίστων ἔθηκει. ⁴⁷ ἐκεῖνος δὲ ὁ δούλος ὁ γνούς τὸ θέλημα τοῦ κυρίου αὐτοῦ καὶ μὴ ἐτοιμάσας ἢ ποιήσας πρὸς τὸ θέλημα αὐτοῦ δαρήσεται πολλὰς· ⁴⁸ ὁ δὲ μὴ γνούς, ποιήσας δὲ ἄξια πληγῶν, δαρήσεται ὀλίγας. παρὶ δὲ ᾧ ἐδόθη πολὺ, πολὺ ζητηθήσεται παρ' αὐτοῦ, καὶ ᾧ παρέθετο πολὺ, περισσότερον αἰτήσουσιν αὐτόν. ⁴⁹ Πῦρ ἦλθον βαλεῖν ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ τί θέλω εἰ ἤδη ἀνήφθη. ⁵⁰ βάπτισμα δὲ ἔχω βαπτισθῆναι, καὶ πῶς συνέχομαι ἕως ὅτου τελεσθῆ. ⁵¹ δοκεῖτε ὅτι εἰρήρην παρεγενόμην δοῦναι ἐν τῇ γῇ; οὐχὶ λέγω ὑμῖν ἀλλ' ἢ διαμερισμὸν. ⁵² ἔσονται γὰρ ἀπὸ τοῦ νῦν πέντε ἐν ἐνὶ οἴκῳ διαμεμερισμένοι, τρεῖς ἐπὶ δυοῖν καὶ δύο ἐπὶ τρισίν· ⁵³ διαμερισθήσονται, πατήρ ἐπὶ υἱῷ καὶ υἱὸς ἐπὶ πατρί, μήτηρ ἐπὶ θυγατέρᾳ καὶ θυγάτηρ ἐπὶ μητέρᾳ, πενθερὰ ἐπὶ τῇ σύμφῳ καὶ σύμφῳ ἐπὶ τῇ πενθερᾷ.

⁵⁴ Ἐλεγεν δὲ καὶ τοῖς ὄχλοις· ὅταν ἴδητε νεφέλην ἀνατέλλουσαν ἐπὶ δυσμῶν, εὐθέως λέγετε ὅτι ὄμβρος ἔρχεται, καὶ γίνεται οὕτως· ⁵⁵ καὶ ὅταν νότον πνέοντα, λέγετε ὅτι καύσων ἔσται, καὶ γίνεται. ⁵⁶ ὑποκριταί, τὸ πρόσωπον τῆς γῆς καὶ τοῦ οὐρανοῦ οἴδατε δοκιμάζειν, τὸν δὲ καιρὸν τούτου πῶς οὐ δοκιμάζετε; ⁵⁷ τί δὲ καὶ ἀφ' ἑαυτῶν οὐ κρίνετε τὸ δίκαιον; ⁵⁸ ὡς γὰρ ὑπάγεις μετὰ τοῦ ἀντιδικου σου ἐπ' ἄρχοντα, ἐν τῇ ὁδῷ δὸς ἐργασίαν ἀπηλλάχθαι ἀπ' αὐτοῦ, μήποτε κατασύρῃ σε πρὸς τὸν κριτὴν, καὶ ὁ κριτὴς σε παραδώσει τῷ πράκτορι, καὶ ὁ πράκτωρ σε βαλεῖ εἰς φυλακὴν. ⁵⁹ λέγω σοι, οὐ μὴ ἐξέλθῃς ἐκεῖθεν ἕως καὶ τὸ ἔσχατον λεπτὸν ἀποδοῖς.

41. TH om αυτω 42. t ειπεν δε | T [του] διδον. | T^h[H] om το ante σιτομ. 44. αυτου: t αυτω 47. T^h μηδε ποιησας 52. t εν οικω σου | H επι τρισιν, 53. TH επι την μητ. | νυμφην: TH add αυτης 54. επι: T^h απο 56. t του ουρ. κ. τ. γης | H^h τον καιρ. δε | T^hH πως ονκ οιδατε δοκιμαζειν 58. H [απ] αυτου

42-46. Mt 24,45-51. 51-53. Mt 10,34s. 53. Mich 7,6. 54-56. Mt 16,2s. 58s. Mt 5,25s.

XIII

Galilaei occisi. Parabola de ficu. Mulier sabbato sanata. Granum sinapis et fermentum. Porta angusta. Herodes vulpes. Hierosolyma prophetarum interfecitrix.

¹ Παρήσαν δὲ τινες ἐν αὐτῷ τῷ καιρῷ ἀπαγγέλλοντες αὐτῷ περὶ τῶν Γαλιλαίων ὧν τὸ αἷμα Πειλᾶτος ἔμιξεν μετὰ τῶν θουσιῶν αὐτῶν. ² καὶ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς· δοκεῖτε ὅτι οἱ Γαλιλαῖοι οὗτοι ἁμαρτωλοὶ παρὰ πάντας τοὺς Γαλιλαίους ἐγένοντο, ὅτι ταῦτα πεπόνθασιν; ³ οὐχὶ λέγω ὑμῖν, ἀλλ' εἰ μὴ μετανοήτε, πάντες ὁμοίως ἀπολεισθε. ⁴ ἢ ἐκεῖνοι οἱ δεκαοκτώ, ἐφ' οὓς ἔπασεν ὁ πύργος ἐν τῷ Σιλωὰμ καὶ ἀπέκτεινεν αὐτούς, δοκεῖτε ὅτι αὐτοὶ ὀφειλέται ἐγένοντο παρὰ πάντας τοὺς ἀνθρώπους τοὺς κατοικοῦντας ἐν Ἱερουσαλήμ; ⁵ οὐχὶ λέγω ὑμῖν, ἀλλ' εἰ μὴ μετανοήσητε, πάντες ὡσαύτως ἀπολεισθε.

⁶ Ἐλεγεν δὲ ταύτην τὴν παραβολήν. Συκὴν εἶχεν τις πεφυτευμένη ἐν τῷ ἀμπελῶνι αὐτοῦ, καὶ ἦλθεν ζητῶν καρπὸν ἐν αὐτῇ καὶ οὐχ εὔρεν. ⁷ εἶπεν δὲ πρὸς τὸν ἀμπελουργόν· ἴδου τρία ἔτη ἄφ' οὗ ἐρχομαι ζητῶν καρπὸν ἐν τῇ συκῇ ταύτῃ καὶ οὐχ εὗρισκα· ἔκκοπον αὐτήν· ἵνατί καὶ τὴν γῆν καταργεῖ; ⁸ ὁ δὲ ἀποκριθεὶς λέγει αὐτῷ· κύριε, ἄφες αὐτήν καὶ τοῦτο τὸ ἔτος, ἕως ὅτου σκάψω περὶ αὐτῆν καὶ βάλω κόπρια, ⁹ κἂν μὲν ποιήσῃ καρπὸν εἰς τὸ μέλλον· εἰ δὲ μήγε, ἐκκόψεις αὐτήν.

¹⁰ Ἦν δὲ διδάσκων ἐν μιᾷ τῶν συναγωγῶν ἐν τοῖς σάββατο. ¹¹ καὶ ἴδου γυνὴ πνεῦμα ἔχουσα ἀσθενείας ἔτη δεκαοκτώ, καὶ ἦν συνκλύπουσα καὶ μὴ δυναμένη ἀνακῆναι εἰς τὸ περτελεῖς. ¹² ἴδων δὲ αὐτήν ὁ Ἰησοῦς προσεφώνησεν καὶ εἶπεν αὐτῇ· γύναι, ἀπολέλυσα ἀπὸ τῆς ἀσθενείας σου, ¹³ καὶ ἐπέθηκεν αὐτῇ τὰς χεῖρας· καὶ παραχρῆμα ἀνορθώθη, καὶ ἐδόξαζεν τὸν θεόν. ¹⁴ ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἀρχισυναγωγος, ἀγανακτῶν ὅτι τῷ σαββάτῳ ἐθεράπευσεν ὁ Ἰησοῦς, ἔλεγεν τῷ ὄχλῳ ὅτι ἐξ ἡμέραι εἰσὶν ἐν αἷς δεῖ ἐργάζεσθαι· ἐν αὐταῖς οὖν ἐρχόμενοι θεραπεύεσθε καὶ μὴ τῇ ἡμέρᾳ τοῦ σαββάτου. ¹⁵ ἀπεκρίθη δὲ αὐτῷ ὁ κύριος καὶ εἶπεν· ὑποκριταί, ἕκαστος ὑμῶν τῷ σαββάτῳ οὐ λύει τὸν βοῦν αὐτοῦ ἢ τὸν ὄνον ἀπὸ τῆς φάτνης καὶ ἀπαγαγὼν ποτίζει; ¹⁶ ταύτην δὲ θυγατέρα Ἀβραάμ οὔσα, ἣν ἔδησεν ὁ σατανᾶς ἴδου δέκα καὶ ὀκτώ ἔτη,

XIII, 2. ἀποκριθεῖς: t add [ο ἰησοῦς] | ταυτα: t τοιαντα 4. T δεκα [και] οκτω | TH om εν ante ιερουσα. 5. t h μετανοητε | ωσαντω: t ομοιως 8. κοπρια: h -κοφινον κοφριων- | 9. t ει δε μηγε εις το μελλ. 10. t [εν] τοις σαββ. 11. T δεκα [και] οκτω | T συγκλυπτ. 12. TH om απο 13. H ανωρθωθη 14. T om οτι sc 15. t H⁸ απαγων

XIII, 3. (Ps 7, 13.) 14. Deut 5, 13. 15. 14, 5. Mt 12, 11.

οὐκ ἔδει λυθῆναι ἀπὸ τοῦ δεσμοῦ τούτου τῇ ἡμέρᾳ τοῦ σαββάτου;
 17 καὶ ταῦτα λέγοντος αὐτοῦ κατηγγύοντο πάντες οἱ ἀντικείμενοι
 αὐτῷ, καὶ πᾶς ὁ ὄχλος ἔχαιρεν ἐπὶ πᾶσιν τοῖς ἐνδόξοις τοῖς
 ἠγεμόνευσι ὑπ' αὐτοῦ.

18 Ἐλεγεν οὖν· τίμι ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ, καὶ τίμι
 ὁμοιώσω αὐτῆς; 19 ὁμοία ἐστὶν κόκκῳ σινάπεως, ὃν λαβὼν ἄν-
 θρωπος ἔβαλεν εἰς κῆπον ἑαυτοῦ, καὶ ᾤξησεν καὶ ἐγένετο εἰς
 δένδρον, καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατεσκήνωσεν ἐν τοῖς
 κλάδοις αὐτοῦ. 20 Καὶ πάλιν εἶπεν· τίμι ὁμοιώσω τῆν βασιλείαν
 τοῦ θεοῦ; 21 ὁμοία ἐστὶν ζύμη, ἣν λαβούσα γυνὴ ἔκρυσεν εἰς
 ἀλεύρου σάτα τρία, ἕως οὗ ἐξυμώθη ὅλον.

22 Καὶ διπορευέτο κατὰ πόλεις καὶ κώμας διδάσκων καὶ
 πορείαν ποιούμενος εἰς Ἱερουσόλυμα. 23 Εἶπεν δέ τις αὐτῷ·
 κύριε, εἰ ὀλίγοι οἱ σωζόμενοι; ὁ δὲ εἶπεν πρὸς αὐτοῦς· 24 ἀγωνί-
 ζεσθε εἰσελθεῖν διὰ τῆς στενῆς θύρας, ὅτι πολλοί, λέγω ὑμῖν,
 ζητήσουσιν εἰσελθεῖν καὶ οὐκ ἰσχύσουσιν. 25 ἀφ' οὗ ἂν ἐγερθῇ
 ὁ οἰκοδοσότης καὶ ἀποκλείσῃ τὴν θύραν, καὶ ἀρξῆσθε ἕξω
 ἐστάναι καὶ κρούειν τὴν θύραν λέγοντες· κύριε ἄνοιξον ἡμῖν, καὶ
 ἀποκριθεὶς ἐρεῖ ὑμῖν· οὐκ οἶδα ὑμᾶς πόθεν ἐστέ. 26 τότε ἀρξῆσθε
 λέγειν· ἐφάγομεν ἐνώπιόν σου καὶ ἐπίομεν, καὶ ἐν ταῖς πλατείαις
 ἡμῶν ἐδίδαξας. 27 καὶ ἐρεῖ· λέγω ὑμῖν, οὐκ οἶδα ὑμᾶς πόθεν
 ἐστέ· ἀπόστητε ἀπ' ἐμοῦ πάντες ἐργάται ἀδικίας. 28 ἐκεῖ ἔσται
 ὁ κλανθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων, ὅταν ὄψεσθε Ἀβραάμ
 καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ καὶ πάντας τοὺς προφῆτας ἐν τῇ βασι-
 λείᾳ τοῦ θεοῦ, ὑμᾶς δὲ ἐκβαλλομένους ἕξω. 29 καὶ ᾤξουσιν ἀπὸ
 ἀνατολῶν καὶ δυσμῶν καὶ βορρᾶ καὶ νότου, καὶ ἀνακληθήσονται
 ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ θεοῦ. 30 καὶ ἰδοὺ εἰσὶν ἔσχατοι οἱ ἔσονται
 πρῶτοι, καὶ εἰσὶν πρῶτοι οἱ ἔσονται ἔσχατοι.

31 Ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ προσῆλθάν τινες Φαρισαῖοι λέγοντες
 αὐτῷ· ἔξελθε καὶ πορευέου ἐντεῦθεν, ὅτι Ἡρώδης θέλει σε ἀπο-
 κτεῖναι. 32 καὶ εἶπεν αὐτοῖς· πορευθέντες εἰπατε τῇ ἀλάσκει
 ταύτῃ· ἰδοὺ ἐκβάλλω δαιμόνια καὶ ἰώσεις ἀποτελεῶ σήμερον καὶ
 αὔριον, καὶ τῇ τρίτῃ τελειοῦμαι. 33 πλὴν δεῖ με σήμερον καὶ
 αὔριον καὶ τῇ ἐχομένῃ πορευέσθαι, ὅτι οὐκ ἐνδέχεται προφήτην
 ἀποπέσειν ἕξω Ἱερουσαλήμ. 34 Ἱερουσαλήμ Ἱερουσαλήμ, ἡ ἀπο-

18. ουν: t δε 19. δένδρον: T add [μεγα] 22. T Ἱερουσαλήμ
 24. TH ἰσχύσουσιν, 26. th ἀρξῆσθε 27. H κ. ερει λεγων υμιν· | TH
 om υμας 28. tH^s οψησθε 29. βορρα: [T]H pm απο 31. αυτη:
 t ταυτη | ωρα: T^s ημερα 32. τριτη: t add [ημερα]

18a. Mt 13,31s. Mc 4,30-32. 19. (Ez 17,23. 31,6.) 21. Mt 13,33.
 24. Mt 7,13s. 25ss. Mt 25,10-12. 27. Mt 7,23. Ps 6,9. 28a. Mt 8,11s.
 29. (Is 49,12. Ps 107,3.) 30. Mt 19,30. 20,16. Mc 10,31. 34s. Mt
 23,37-39.

κτείουσα τοὺς προφῆτας καὶ λιθοβολοῦσα τοὺς ἀπεσταλμένους πρὸς αὐτήν, ποσάκις ἠθέλησα ἐπιοννάξαι τὰ τέκνα σου ὃν τρόπον ὄρηξ ἤν ἑαυτῆς νοσοῖαν ὑπὸ τὰς πτέρυγας, καὶ οὐκ ἠθέλησατε. ³⁵ ἰδοὺ ἀφίσταται ὑμῖν ὁ οἶκος ὑμῶν. λέγω ὑμῖν ὅτι οὐ μὴ ἴδητέ με ἕως ἧξει ὅτε εἴπητε· εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι κυρίου.

XIV

Hydropicus sabbato sanatus. Sermones convivales; parabola de spreto epulo. Christus quales sectatores poscat; crux suscipienda; turri fundamenta iacienda; rex bellum inchoaturus; sal putidum.

¹ Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εἰσεῖν αὐτὸν εἰς οἶκόν τινος τῶν ἀρχόντων τῶν Φαρισαίων σαββάτω φαγεῖν ἄρτον, καὶ αὐτοὶ ἦσαν παρατηρούμενοι αὐτόν. ² καὶ ἰδοὺ ἄνθρωπός τις ἦν ὕδρωπικὸς ἐμπροσθεν αὐτοῦ. ³ καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν πρὸς τοὺς νομικοὺς καὶ Φαρισαίους λέγων· ἐξεστὶν τῷ σαββάτῳ θεραπεύεσθαι ἢ οὐ; οἱ δὲ ἠσύχασαν. ⁴ καὶ ἐπιλαβόμενος ἰάσατο αὐτὸν καὶ ἀπέλυσεν. ⁵ καὶ ἀποκριθεὶς πρὸς αὐτούς εἶπεν· τίνας ὑμῶν κὼς ἢ βοῦς εἰς φρέαρ πεσεῖται, καὶ οὐκ εὐθέως ἀνασπάσει αὐτὸν ἐν ἡμέρᾳ τοῦ σαββάτου; ⁶ καὶ οὐκ ἴσχυσαν ἀνταποκριθῆναι πρὸς ταῦτα.

⁷ Ἐλεγεν δὲ πρὸς τοὺς κεκλημένους παραβολὴν, ἐπέχων πῶς τὰς πρωτοκλισίας ἐξελέγοντο, λέγων πρὸς αὐτούς· ⁸ ὅταν κληθῆς ὑπὸ τινος εἰς γάμους, μὴ κατακληθῆς εἰς τὴν πρωτοκλισίαν, μὴ ποτε ἐντιμότερός σου ἢ κεκλημένος ὑπ' αὐτοῦ, ⁹ καὶ εἰσὼν ὁ σὲ καὶ αὐτὸν καλέσας ἐρεῖ σοι· δὸς τούτῳ τόπον, καὶ τότε ἄρξῃ μετὰ αἰσχύνῃς τὸν ἔσχατον τόπον κατέχειν. ¹⁰ ἀλλ' ὅταν κληθῆς, πορευθεὶς ἀνάπεσε εἰς τὸν ἔσχατον τόπον, ἵνα ὅταν ἔλθῃ ὁ κεκληκὼς σε ἐρεῖ σοι· φίλε, προσανάβηθι ἀνώτερον· τότε ἔσται σοι δόξα ἐνώπιον πάντων τῶν συνανακειμένων σοι. ¹¹ ὅτι πᾶς ὁ ὑψῶν ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται, καὶ ὁ ταπεινῶν ἑαυτὸν ὑψοθήσεται.

¹² Ἐλεγεν δὲ καὶ τῷ κεκληκότι αὐτόν· ὅταν ποιῆς ἄριστον ἢ δεῖπνον, μὴ φώνει τοὺς φίλους σου μηδὲ τοὺς ἀδελφοὺς σου μηδὲ τοὺς συγγενεῖς σου μηδὲ γείτονας πλουσίου, μήποτε καὶ αὐτοὶ ἀντικαλέσωσίν σε καὶ γένηται ἀνταπόδομά σοι. ¹³ ἀλλ' ὅταν ποιῆς δοχὴν, κάλει πτωχοὺς, ἀναπήρους, χωλοὺς, τυφλοὺς,

34. TH ὄρηξ 35. λεγω: T[H] add δε | TH om οτι | [Γ]H om ηξει οτε XIV,1. H [των] φαρισ. 5. TH om αποκριθεις | t απ. πρ. αυτ. | εν ημ.: T τη ημ. 10. αρει: t απη 13. H οτ. δοχ. ποι. | TH αναπειρους

35. (Ps 69, 26.) Ps 118, 26.
25, 6s.) 11. 18, 14. Mt 23, 12.

XIV, 5. 13, 15. Mt 12, 11. 7m. (Pron

¹⁴ καὶ μακάριος ἔσῃ, ὅτι οὐκ ἔχουσιν ἀνταποδοῦναί σοι· ἀνταποδοθήσεται δέ σοι ἐν τῇ ἀναστάσει τῶν δικαίων.

¹⁵ Ἀκούσας δέ τις τῶν συνανακειμένων ταῦτα εἶπεν αὐτῷ· μακάριος ὅστις φάγεται ἄρτον ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ θεοῦ. ¹⁶ ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ· ἀνθρώπος τις ἐποίησι δεῖπνον μέγα, καὶ ἐκάλεσεν πολλούς, ¹⁷ καὶ ἀπέστειλεν τὸν δούλον αὐτοῦ τῇ ᾠρᾷ τοῦ δεῖπνον εἰπεῖν τοῖς κεκλημένοις· ἔρχεσθε, ὅτι ἤδη ἐτοιμά εἰσιν. ¹⁸ καὶ ἤρξαντο ἀπὸ μίας πάντες παραιτεῖσθαι. ὁ πρῶτος εἶπεν αὐτῷ· ἄρῶν ἡγόρασα, καὶ ἔχω ἀνάγκην ἐξελεῖν ἰδεῖν αὐτόν· ἔρωτῶ σε, ἔχε με παρητημένον. ¹⁹ καὶ ἕτερος εἶπεν· ζήτηγν βοῶν ἡγόρασα πέτρε, καὶ πορεύομαι δοκιμάσαι αὐτά· ἔρωτῶ σε, ἔχε με παρητημένον. ²⁰ καὶ ἕτερος εἶπεν· γυναῖκα ἔγημα, καὶ διὰ τοῦτο οὐ δύναμαι ἔλθεῖν. ²¹ καὶ παραγεγόμενος ὁ δούλος ἀπήγγειλεν τῷ κυρίῳ αὐτοῦ ταῦτα. τότε ὀργισθεὶς ὁ οἰκοδεσπότης εἶπεν τῷ δούλῳ αὐτοῦ· ἐξελεθε ταχέως εἰς τὰς πλατείας καὶ ῥύμας τῆς πόλεως, καὶ τοὺς πτωχοὺς καὶ ἀναπήρους καὶ τυφλοὺς καὶ χωλοὺς εἰσάγαγε ὧδε. ²² καὶ εἶπεν ὁ δούλος· κύριε, γέγονεν ὁ ἐπίταξας, καὶ ἔτι τόπος ἐστίν. ²³ καὶ εἶπεν ὁ κύριος πρὸς τὸν δούλον· ἐξελεθε εἰς τὰς ὁδοὺς καὶ φραγμοὺς καὶ ἀνάγκασον εἰσελθεῖν, ἵνα γεμισθῇ μου ὁ οἶκος· ²⁴ λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι οὐδαὶς τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων τῶν κεκλημένων γεύσεται μου τοῦ δεῖπνον.

²⁵ Συνπορεύοντο δὲ αὐτῷ ὄχλοι πολλοί, καὶ στραφεὶς εἶπεν πρὸς αὐτούς· ²⁶ εἴ τις ἔρχεται πρὸς με καὶ οὐ μισεῖ τὸν πατέρα αὐτοῦ καὶ τὴν μητέρα καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τὰ τέκνα καὶ τοὺς ἀδελφούς καὶ τὰς ἀδελφάς, ἔτι δὲ καὶ τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν, οὐ δύναται εἶναί μου μαθητής. ²⁷ ὅστις οὐ βαστάζει τὸν σταυρὸν ἑαυτοῦ καὶ ἔρχεται ὀπίσω μου, οὐ δύναται εἶναί μου μαθητής. ²⁸ Τίς γὰρ ἐξ ὑμῶν θέλων πύργον οἰκοδομῆσαι οὐχὶ πρῶτον καθίσας ψηφίζει τὴν δαπάνην, εἰ ἔχει εἰς ἀπαρτισμόν; ²⁹ ἵνα μήποτε θέντος αὐτοῦ θεμέλιον καὶ μὴ ἰσχύοντος ἐκτελέσαι πάντες οἱ θεαροῦντες ἄρξωνται αὐτῷ ἐμπαῖζειν, ³⁰ λέγοντες ὅτι οὗτος ὁ ἀνθρώπος ἤρξατο οἰκοδομεῖν καὶ οὐκ ἰσχύσεν ἐκτελέσαι. ³¹ Ἥ τίς βασιλεὺς πορευόμενος ἐτέρῳ βασιλεῖ συμβαλεῖν εἰς πόλεμον οὐχὶ καθίσας πρῶτον βουλευέσεται εἰ δυνατός ἐστιν ἐν δέκα χιλιάσιν ὑπαντῆσαι τῷ μετὰ εἰκοσι χιλιάδων ἐρχομένῳ ἐπ' αὐτόν; ³² εἰ δὲ μήγε, ἔτι αὐτοῦ πόρρω ὄντος πρεσβείαν ἀποστείλας ἐρωτᾷ τὰ πρὸς εἰρήνην. ³³ οὕτως οὖν πᾶς ἐξ ὑμῶν ὃς οὐκ ἀπο-

14. δε: TH γαρ 15. οστις: t [οσ]τις 16. t ποιησεν 17. h ερχεσθαι | εισιν: T εστιν [παντα] H³ εστιν 18. t εξελθειν 21. TH αναπειρους 22. t ως επιταξ. 26. αυτου: H εαυτου | δε: TH τς | Η τ. ψυχ. εαυτ. | t μου μαθητ. ει. 27. οστις: T pm και | εαυτου: T³ αυτου 31. Η συνβαλειν | T βουλευεται 32. τα προς: Η προς h εις v. τα προς

τάσσεται πᾶσιν τοῖς ἑαυτοῦ ὑπάρχουσιν οὐ δύναται εἶναι μὴ μαθητής. ³⁴ Καλὸν οὖν τὸ ἅλα· εἰς δὲ καὶ τὸ ἅλα μωραυθῆ, ἐν τίνι ἀρτυθήσεται; ³⁵ οὔτε εἰς γῆν οὔτε εἰς κοπρίαν εὐθετόν ἐστι· ἔξω βάλλουσιν αὐτό. ὁ ἔχων ὅσα ἀκούει ἀκούετω.

XV

Parabola de ove et drachma perdita, deque filio degenerate.

¹ Ἦσαν δὲ αὐτῷ ἐγγίζοντες πάντες οἱ τελῶναι καὶ οἱ ἁμαρτωλοὶ ἀκούειν αὐτοῦ. ² καὶ διεγόγγυζον οἱ τε Φαρισαῖοι καὶ οἱ γραμματεῖς λέγοντες ὅτι οὗτος ἁμαρτωλοὺς προσδέχεται καὶ συνοσθεῖ αὐτοῖς. ³ εἶπεν δὲ πρὸς αὐτοὺς τὴν παραβολὴν ταύτην λέγων· ⁴ τίς ἄνθρωπος ἔξ ὑμῶν ἔχων ἑκατὸν πρόβατα καὶ ἀπολέσας ἔξ αὐτῶν ἓν οὐ καταλείπει τὰ ἐνεήκοντα ἑννέα ἐν τῇ ἐρήμῳ καὶ πορεύεται ἐπὶ τὸ ἀπολωλός, ἕως εὕρῃ αὐτό; ⁵ καὶ εὕρῶν ἐπιτίθησιν ἐπὶ τοὺς ὄμους αὐτοῦ χαιρῶν, ⁶ καὶ ἔλθων εἰς τὸν οἶκον συνακαλεῖ τοὺς φίλους καὶ τοὺς γείτονας, λέγων αὐτοῖς· συγχάρητέ μοι, ὅτι εὕρην τὸ πρόβατόν μου τὸ ἀπολωλός. ⁷ λέγω ὑμῖν ὅτι οὕτως χαρὰ ἐν τῷ οὐρανῷ ἔστι ἐπὶ ἑνὶ ἁμαρτωλῷ μετανοοῦντι ἢ ἐπὶ ἑνεήκοντα ἑννέα δικαίοις οἵτινες οὐ χρείαν ἔχουσιν μετανοίας. ⁸ Ἡ τίς γυνὴ δραχμὰς ἔχουσα δέκα, εἰς ἀπολέσῃ δραχμὴν μίαν, οὐχὶ ἀπτεῖ λύχνον καὶ σαροῦ τὴν οἰκίαν καὶ ζητεῖ ἐπιμελῶς ἕως ὅτου εὕρῃ; ⁹ καὶ εὕρουσα συνακαλεῖ τὰς φίλας καὶ γείτονας λέγουσα· συγχάρητέ μοι, ὅτι εὕρην τὴν δραχμὴν ἣν ἀπώλεσα. ¹⁰ οὕτως, λέγω ὑμῖν, γίνεται χαρὰ ἐνώπιον τῶν ἀγγέλων τοῦ θεοῦ ἐπὶ ἑνὶ ἁμαρτωλῷ μετανοοῦντι.

¹¹ Ἐἶπεν δὲ ἄνθρωπός τις εἶχεν δύο υἱούς. ¹² καὶ εἶπεν ὁ νεώτερος αὐτῶν τῷ πατρὶ· πάτερ, δός μοι τὸ ἐπιβάλλον μέρος τῆς οὐσίας. καὶ διεῖλεν αὐτοῖς τὸν βίον. ¹³ καὶ μετ' οὐ πολλὰς ἡμέρας συναγαγὼν ἅπαντα ὁ νεώτερος υἱὸς ἀπεδήμησεν εἰς χώραν μακρὰν, καὶ ἐκεῖ διεσκόρησεν τὴν οὐσίαν αὐτοῦ ζῶν ἀσάτως. ¹⁴ διαπαντήσαντος δὲ αὐτοῦ πάντα ἐγένετο λιμὸς ἰσχυρὰ κατὰ τὴν χώραν ἐκεῖνην, καὶ αὐτὸς ἤρξατο ὑστερεῖσθαι. ¹⁵ καὶ παρευθεὶς ἐκολλήθη ἐνὶ τῶν πολιτῶν τῆς χώρας ἐκείνης, καὶ ἔπεμψεν αὐτὸν εἰς τοὺς ἀγροὺς αὐτοῦ βόσκειν χοίρους· ¹⁶ καὶ ἐπεθύμει γαμίσαι τὴν κοιλίαν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν κερατίων ὧν ἤσθιον οἱ χοῖροι, καὶ

34. T [ου] | TH αλας bis XV, 1. t εγγιζ. αυτα παντ. 4. T³ απολεση | t εν εξ αυτ. 6. T συγκαλει t συγκαλειται | T συχαρ. 7. T³ χαρα εστ. εν τω ουρα. 8. οτου: TH ου 9. T συγκαλειται t συγκαλει | T συχαρ. 12. και διειλ.: TH ο δε διειλ. 13. TH³ παντα 16. γμ. τ. κοιλ. αυτου: t H χορτασθραι | απο: t H εκ

οὐδεις ἐδίδον αὐτῷ. ¹⁷ εἰς ἑαυτὸν δὲ ἔλθων ἔφη· πόσοι μίσθιοι τοῦ πατρὸς μου περισσεύουσιν ἄρτων· ἐγὼ δὲ λιμῷ ὠδε ἀπόλλυμαι. ¹⁸ ἀναστὰς πορεύσομαι πρὸς τὸν πατέρα μου καὶ ἐρῶ αὐτῷ· πάτερ, ἡμαρτον εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐνώπιόν σου, ¹⁹ οὐκέτι εἰμι ἄξιος κληθῆναι υἱὸς σου· ποιήσόν με ὡς ἓνα τῶν μισθίων σου. ²⁰ καὶ ἀναστὰς ἦλθεν πρὸς τὸν πατέρα αὐτοῦ. ἔτι δὲ αὐτοῦ μακρὰν ἀπέχοντος εἶδεν αὐτὸν ὁ πατὴρ αὐτοῦ καὶ ἐσπλαγγίσθη, καὶ δραμῶν ἐπέπεσεν ἐπὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ καὶ κατεφίλησεν αὐτόν. ²¹ εἶπεν δὲ αὐτῷ ὁ υἱός· πάτερ, ἡμαρτον εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐνώπιόν σου, οὐκέτι εἰμι ἄξιος κληθῆναι υἱὸς σου. ²² εἶπεν δὲ ὁ πατὴρ πρὸς τοὺς δούλους αὐτοῦ· ἔξενέγκατε στολὴν τῆν πρώτην καὶ ἐνδύσατε αὐτόν, καὶ δότε δακτύλιον εἰς τὴν χεῖρα αὐτοῦ καὶ ὑποδήματα εἰς τοὺς πόδας, ²³ καὶ φέρετε τὸν μόσχον τὸν σιτευτόν, θύσατε, καὶ φαγόντες εὐφρανθῶμεν, ²⁴ ὅτι οὗτος ὁ υἱὸς μου νεκρὸς ἦν καὶ ἀνέζησεν, ἦν ἀπολωλὼς καὶ εὐρέθη. καὶ ἤρξαντο εὐφραίνεσθαι. ²⁵ ἦν δὲ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ὁ πρεσβύτερος ἐν ἀρχῇ· καὶ ὡς ἐρχόμενος ἤγγισεν τῇ οἰκίᾳ, ἤκουσεν συμφωνίας καὶ χορῶν, ²⁶ καὶ προσκαλεσάμενος ἓνα τῶν παιδῶν ἐπηρώτηετο τί εἶη ταῦτα. ²⁷ ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ ὅτι ὁ ἀδελφός σου ἦκει, καὶ ἔθυσεν ὁ πατὴρ σου τὸν μόσχον τὸν σιτευτόν, ὅτι θγαίνοντα αὐτὸν ἀπέλαβεν. ²⁸ ὠργίσθη δὲ καὶ οὐκ ἤθελεν εἰσελθεῖν· ὁ δὲ πατὴρ αὐτοῦ ἐξελθὼν παρεκάλει αὐτόν. ²⁹ ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν τῷ πατρί· ἰδοὺ τὸσαῦτα ἔτη δουλεύω σοι καὶ οὐδέποτε ἐτόλμησόν σου παρῆλθον, καὶ ἐμοὶ οὐδέποτε ἔδωκας ἔριφον ἓνα μετὰ τῶν φίλων μου εὐφρανθῶ. ³⁰ ὅτε δὲ ὁ υἱὸς σου οὕτως ὁ καταραγῶν σου τὸν βίον μετὰ πορνῶν ἦλθεν, ἔθυσας αὐτῷ τὸν σιτευτὸν μόσχον. ³¹ ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ· τέκνον, σὺ πάντοτε μετ' ἐμοῦ εἶ, καὶ πάντα τὰ ἐμὰ σὰ ἐστίν· ³² εὐφρανθῆναι δὲ καὶ χαρῆσαι ἔδει, ὅτι ὁ ἀδελφός σου οὕτως νεκρὸς ἦν καὶ ἔζησεν, ἀπολωλὼς καὶ εὐρέθη.

XVI

Parabolae de oeconomo iniusto sed callido, deque Lazaro et divite. De Pharisaeis, Iohanne, lege, divortio.

¹⁷ Ἐλεγεν δὲ καὶ πρὸς τοὺς μαθητάς· ἄνθρωπός τις ἦν πλούσιος ὃς εἶχεν οἰκονόμον, καὶ οὕτως διεβλήθη αὐτῷ ὡς διασκορ-

17. εφη: T¹ ειπεν | T²H περισευονται | T³ ωδε λιμω t λιμω [ωδε]
 20. αυτου pr: tH αυτου 21. tH ο υιος αυτω | υιος σου: H add [ποιησον με ως ενα των μισθίων σου] 22. εξενγκ.: [T]H pm ταχυν
 23. φερετε: t ενυγκαντες 24. η εξησεν 26. ειη: TH pm αν 29. πατρι: TH add αυτου | η εριφιων 30. πορνων: T¹h pm των 32. απολωλ.: TH pm και

18. (Ier 3, 12s. Ps 51, 6.) 24. (Eph 2, 1. 5, 14.) 30. (Prov 29, 3.)

πῶς τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ. ² καὶ φωνήσας αὐτὸν εἶπεν αὐτῷ· τί τοῦτο ἀκούω περὶ σοῦ; ἀπόδος τὸν λόγον τῆς οἰκονομίας σου· οὐ γὰρ δύνη ἐπι οἰκονομεῖν. ³ εἶπεν δὲ ἐν ἑαυτῷ ὁ οἰκονόμος· τί ποιήσω, ὅτι ὁ κύριός μου ἀφαιρεῖται τὴν οἰκονομίαν ἀπ' ἐμοῦ; σκάπτειν οὐκ ἰσχύω, ἐπαυεῖν αἰσχύνομαι. ⁴ ἔγνων τί ποιήσω, ἵνα ὅταν μετασταθῶ ἐκ τῆς οἰκονομίας δέξωνταί με εἰς τοὺς οἴκους ἑαυτῶν. ⁵ καὶ προσκαλεσάμενος ἕνα ἕκαστον τῶν χροσφιλετῶν τοῦ κυρίου ἑαυτοῦ ἔλεγεν τῷ πρώτῳ· πόσον ὀφείλεις τῷ κυρίῳ μου; ⁶ ὁ δὲ εἶπεν· ἑκατὸν βάτους ἐλαίου. ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ· δέξαι σου τὰ γράμματα καὶ καθίσας ταχέως γράψον εἰς τῆσόντα. ⁷ ἔπειτα ἑτέρῳ εἶπεν· σὺ δὲ πόσον ὀφείλεις; ὁ δὲ εἶπεν· ἑκατὸν κόρους σίτου. λέγει αὐτῷ· δέξαι σου τὰ γράμματα καὶ γράψον ὀγδοήκοντα. ⁸ καὶ ἐπήνεσεν ὁ κύριος τὸν οἰκονόμον τῆς ἀδικίας, ὅτι φρονίμως ἐποίησεν· ὅτι οἱ υἱοὶ τοῦ αἰῶνος τοῦτου φρονιμώτεροι ὑπὲρ τοὺς υἱοὺς τοῦ φωτός εἰς τὴν γενεὰν τὴν ἑαυτῶν εἰσίν. ⁹ καὶ ἐγὼ ὑμῖν λέγω, ἑαυτοῖς ποιήσατε φίλους ἐκ τοῦ μαμωνᾶ τῆς ἀδικίας, ἵνα ὅταν ἐκλίπῃ δέξωνται ὑμᾶς εἰς τὰς αἰωνίους σκηνάς. ¹⁰ ὁ πιστὸς ἐν ἐλαχίστῳ καὶ ἐν πολλῷ πιστὸς ἔστιν, καὶ ὁ ἐν ἐλαχίστῳ ἄδικος καὶ ἐν πολλῷ ἄδικός ἐστιν. ¹¹ εἰ οὖν ἐν τῷ ἄδικῳ μαμωνᾶ πιστοὶ οὐκ ἐγένεσθε, τὸ ἀληθινὸν τίς ὑμῖν πιστευθεῖ; ¹² καὶ εἰ ἐν τῷ ἄλλοτρίῳ πιστοὶ οὐκ ἐγένεσθε, τὸ ὑμέτερον τίς δώσει ὑμῖν; ¹³ οὐδαίς οἰκέτης δύναται δυοὶ κυρίως δουλεύειν· ἢ γὰρ τὸν ἕνα μισήσει καὶ τὸν ἕτερον ἀγαπήσει, ἢ ἐπὶ ἀνθεξέσται καὶ τοῦ ἐτέρου καταφρονήσει. οὐ δύνασθε θεῷ δουλέειν καὶ μαμωνᾶ.

¹⁴ Ἦκουον δὲ ταῦτα πάντα οἱ Φαρισαῖοι φιλάργυροι ὑπάρχοντες, καὶ ἐξεμνητέριζον αὐτόν. ¹⁵ καὶ εἶπεν αὐτοῖς· ὑμεῖς ἐστέ οἱ δικαιοῦντες ἑαυτούς ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων, ὁ δὲ θεὸς γινώσκει τὰς καρδίας ὑμῶν· ὅτι τὸ ἐν ἀνθρώποις ὑψηλὸν βδελύγμα ἐνώπιον τοῦ θεοῦ. ¹⁶ ὁ νόμος καὶ οἱ προφῆται μέχρι Ἰωάννου· ἀπὸ τότε ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ εὐαγγελίζεται καὶ πᾶς εἰς αὐτὴν βιάζεται. ¹⁷ εὐκοπώτερον δὲ ἐστὶν τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν παρελθεῖν ἢ τοῦ νόμου μίαν κεραίαν πεσεῖν. ¹⁸ πᾶς ὁ ἀπολείων τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ γαμῶν ἑτέραν μοιχεύει, καὶ ὁ ἀπολείων μένην ἀπὸ ἀνδρὸς γαμῶν μοιχεύει. ¹⁹ Ἀνθρώπος δὲ τις ἦν πλοῦσιος, καὶ ἐνεδιδύσκετο πορφύραν καὶ βύσσον εὐφραίνόμενος

2. t δυναση 4. t οικ. αυτων 5. Η χροσφιλετων | t κυρ. αυτων
6. h γραφ. ταχε. 9. T⁸ ποιησ. εαυτ. 12. H⁸ το ημετερον | h τις υμ. δωσει 17. Η μιαν κερειαν h κερειαν μιαν 19. t [δε] τις

8. (1 Thess 5, 5. Eph 5, 9.) 9. (Mt 6, 20. 19, 21. 1 Tim 6, 19.)
10. (19, 17.) 13. Mt 6, 24. 15. (18, 9. Ps 7, 10.) 16. Mt 11, 12.
17. Mt 5, 18. 18. Mt 5, 32. 19, 9. Mc 10, 11s.

καθ' ἡμέραν λαμπρῶς. ²⁰ πτωχὸς δὲ τις ὀνόματι Λάζαρος ἐβέβλητο πρὸς τὸν πυλῶνα αὐτοῦ εἰλωμένος ²¹ καὶ ἐπιθυμῶν χορτασθῆναι ἀπὸ τῶν πιπτόντων ἀπὸ τῆς τραπέζης τοῦ πλουσίου· ἀλλὰ καὶ οἱ κύνες ἐρχόμενοι ἐπέλειχον τὰ ἔλκη αὐτοῦ. ²² ἐγένετο δὲ ἀποθανεῖν τὸν πτωχὸν καὶ ἀπενεχθῆναι αὐτὸν ὑπὸ τῶν ἀγγέλων εἰς τὸν κόλπον Ἀβραάμ· ἀπέθανεν δὲ καὶ ὁ πλούσιος καὶ ἐτάφη. ²³ καὶ ἐν τῷ ἄδη ἐπάρας τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, ἑώραχεν ἐν βασάνοις, ὅρα Ἀβραάμ ἀπὸ μακρόθεν καὶ Λάζαρον ἐν τοῖς κόλποις αὐτοῦ. ²⁴ καὶ αὐτὸς φωνήσας εἶπεν· πάτερ Ἀβραάμ, ἐλέησόν με καὶ πέμψον Λάζαρον ἵνα βάψῃ τὸ ἄκρον τοῦ δακτύλου αὐτοῦ ὕδατος καὶ καταψύξῃ τὴν γλῶσσάν μου, ὅτι ὀδυνῶμαι ἐν τῇ φλογὶ ταύτῃ. ²⁵ εἶπεν δὲ Ἀβραάμ· τέκνον, μὴ σθῆθι ὅτι ἀπέλαβες τὰ ἀγαθὰ σου ἐν τῇ ζωῇ σου, καὶ Λάζαρος ὁμοίως τὰ κακὰ· νῦν δὲ ὧδε παρακαλεῖται, σὺ δὲ ὀδυνᾷσαι. ²⁶ καὶ ἐν πᾶσι τούτοις μεταξὺ ἡμῶν καὶ ὑμῶν χάσμα μέγα ἐστήρικται, ὅπως οἱ ἔθλοντες διαβῆναι ἐνθεν πρὸς ὑμᾶς μὴ δύνανται, μηδὲ οἱ ἐκεῖθεν πρὸς ἡμᾶς διαπερῶσιν. ²⁷ εἶπεν δέ· ἐρωτῶ σὺν σε, πάτερ, ἵνα πέμψῃς αὐτὸν εἰς τὸν οἶκόν τοῦ πατρὸς μου· ²⁸ ἔχω γὰρ πέντε ἀδελφοὺς· ὅπως διαμαρτύρηται αὐτοῖς, ἵνα μὴ καὶ αὐτοὶ ἔλθωσιν εἰς τὸν τόπον τούτον τῆς βασάνου. ²⁹ λέγει δὲ Ἀβραάμ· ἔχουσι Μωϋσεία καὶ τοὺς προφῆτας· ἀκουσάτωσαν αὐτῶν. ³⁰ ὁ δὲ εἶπεν· οὐχί, πάτερ Ἀβραάμ, ἀλλ' εἴαν τις ἀπὸ νεκρῶν πορευθῆ πρὸς αὐτούς, μετανοήσουσι. ³¹ εἶπεν δὲ αὐτῷ· εἰ Μωϋσεὺς καὶ τῶν προφητῶν οὐκ ἀκούουσιν, οὐδὲ εἴαν τις ἐκ νεκρῶν ἀναστῆ πεισθήσονται.

XVII

Cavenda offensio; placabilitas sectanda. Vis fidei; servi inutiles. Decem leprosi. Regnum divinum quando et quomodo sit venturum.

¹ Εἶπεν δὲ πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ· ἀνένδεκτόν ἐστιν τοῦ εὐαγγελίου μὴ εἰσεῖναι, οὐαὶ δὲ δι' οὗ ἔρχεται· ² λυσιστελεῖ αὐτῷ εἰ λίθος μυλικὸς περικείται περὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ καὶ ἔρριπται εἰς τὴν θάλασσαν, ἢ ἵνα σκανδαλίω τῶν μικρῶν τούτων ἕνα. ³ προσέχετε ἑαυτοῖς. εἴαν ἀμάρτη ὁ ἀδελφός σου, ἐπιτίμησον αὐτῷ, καὶ εἴαν μετανοήσῃ, ἄφες αὐτῷ. ⁴ καὶ εἴαν ἑπτάκις τῆς ἡμέρας ἀμαρτήσῃ εἰς σὲ καὶ ἑπτάκις ἐπιστρέψῃ πρὸς σε λέγων· μετανοῶ, ἀφήσεις αὐτῷ.

21. τ. πιπτόντων: T pm [των ψυχῶν] 26. εν: T^h επι | H om οε ante κειθεν 27. TH σε ουν 29. λεγ. δε: T add [αυτω] 31. TH ουδ σαν XVII, 1. ουαι δε: T^h H πλην ουαι 2. t ενα τ. μικρ. τουτ.

24. (Is 66, 24.) XVII, 1. Mt 18, 7. 2. Mt 18, 6. Mc 9, 42. 3. (Lev 19, 17.)

⁵ Καὶ εἶπαν οἱ ἀπόστολοι τῷ κυρίῳ· πρόσθετες ἡμῖν πίστιν. ⁶ εἶπεν δὲ ὁ κύριος· εἰ ἔχετε πίστιν ὡς κόκκον σιnáπτου, ἐλέγετε ἂν τῇ συκαμίνῳ ταύτῃ· ἐκριζώσθῃ καὶ φτενύθῃ ἐν τῇ θαλάσῃ, καὶ ὑψηλοῦσεν ἂν ὑμῖν. ⁷ Τίς δὲ ἐξ ὑμῶν δούλον ἔχον ἀροτριῶντα ἢ ποιμαίνοντα, ὃς εἰσελθόντι ἐκ τοῦ ἀγροῦ ἐρεῖ αὐτῷ· εὐθέως παρελθὼν ἀνάπεσε; ⁸ ἀλλ' οὐχὶ ἐρεῖ αὐτῷ· ἐτοίμασον τί δευτερώσω, καὶ περιζωσάμενος διακόνει μοι ἕως φάγω καὶ πῖω, καὶ μετὰ ταῦτα φάγεσαι καὶ πῖσαι σύ; ⁹ μὴ ἔχει χάριν τῷ δούλῳ ὅτι ἐποίησεν τὰ διαταχθέντα; ¹⁰ οὕτως καὶ ὑμεῖς, ὅταν ποιήσητε πάντα τὰ διαταχθέντα ὑμῖν, λέγετε ὅτι δούλοι ἀχρεῖοί ἐσμεν, ὃ ὀφειλομεν ποιῆσαι πεποιήκαμεν.

¹¹ Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ πορεύεσθαι εἰς Ἱερουσαλὴμ, καὶ αὐτὸς διήρχετο διὰ μέσον Σαμαρίας καὶ Γαλιλαίας. ¹² καὶ εἰσερχομένου αὐτοῦ εἰς τινα κώμην ὑπήνητησαν αὐτῷ δέκα λεπροὶ ἄνδρες, οἱ ἕστησαν πόρρωθεν, ¹³ καὶ αὐτοὶ ἤραν φωνὴν λέγοντες· Ἰησοῦ ἐπιστάτα, ἐλέησον ἡμᾶς. ¹⁴ καὶ ἰδὼν εἶπεν αὐτοῖς· πορευθέντες ἐπιδειξάτε ἑαυτοὺς τοῖς ἱερεῦσιν. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ὑπάγειν αὐτοῦς· ἐκαθαρίσθησαν. ¹⁵ εἰς δὲ ἐξ αὐτῶν, ἰδὼν ὅτι ἰάθη, ὑπέστρεψεν μετὰ φωνῆς μεγάλης δοξάζων τὸν θεόν, ¹⁶ καὶ ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον παρὰ τοὺς πόδας αὐτοῦ εὐχαριστῶν αὐτῷ· καὶ αὐτὸς ἦν Σαμαρίτης. ¹⁷ ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν· οὐχὶ οἱ δέκα ἐκαθαρίσθησαν; οἱ ἐντέα ποῦ; ¹⁸ οὐχὶ εὐρέθησαν ὑποστρέψαντες δοῦναι δόξαν τῷ θεῷ εἰ μὴ ὁ ἄλλογενὴς οὗτος; ¹⁹ καὶ εἶπεν αὐτῷ· ἀναστάς πορεύου· ἡ πίστις σου σέσωκέν σε.

²⁰ Ἐπερωτηθεὶς δὲ ὑπὸ τῶν Φαρισαίων πότε ἔρχεται ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ, ἀπεκρίθη αὐτοῖς καὶ εἶπεν· οὐκ ἔρχεται ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ μετὰ παρατηρήσεως, ²¹ οὐδὲ ἐροῦσιν· ἰδοὺ ὧδε ἢ ἐκεῖ· ἰδοὺ γὰρ ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ ἐντὸς ὑμῶν ἐστίν.

²² Εἶπεν δὲ πρὸς τοὺς μαθητάς· ἐλεύσονται ἡμέραι ὅτε ἐπιθυμήσετε μίαν τῶν ἡμερῶν τοῦ νιῶ τοῦ ἀνθρώπου ἰδεῖν, καὶ οὐκ ἴψασθε. ²³ καὶ ἐροῦσιν ὑμῖν· ἰδοὺ ἐκεῖ, ἰδοὺ ὧδε· μὴ ἀπελθῆτε μηδὲ διώξητε. ²⁴ ὥσπερ γὰρ ἡ ἀστραπὴ ἀστράπτουσα ἐκ τῆς ὑπὸ τὸν οὐρανὸν εἰς τὴν ὑπὸ οὐρανὸν λάμπει, οὕτως ἔσται ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ ἡμέρᾳ αὐτοῦ. ²⁵ πρῶτον δὲ δεῖ αὐτὸν πολλὰ παθεῖν καὶ ἀποδοκιμασθῆναι ἀπὸ τῆς γενεᾶς ταύτης. ²⁶ καὶ

6. Η συκαμ. [ταντη] 7. Τ [εξ] ὑμων 9. τ τα διαταχθεντα; [ου δοκω.] 11. πορευεσθαι: Τ add [αυτον] | Τ σαμαριαις 12. ΤΗ⁸ απηνητησαν | [Τ]Η om αυτω | Η⁸ ανσητησαν 16. ΤΗ σαμαριαιτ. 17. ΤΗ ουχ | ΤΗ οι [δε] ενν. 21. η: Τ[t] add ιδου 23. ιδου sc: Η⁸ pm η | Η [απελθ. μηδε] 24. Τ [η] αστραπτοουσα | [t]Η⁸ om εν τη ημ. αυτου

5. (Mc 9, 24.) 6. Mt 17, 20. 21, 21. 14. Lev 13, 2. 14, 2. *3. Mt 24, 23-26. Mc 13, 21. 24. Mt 24, 27. 25. 9, 22. 26. Mt 24, 37-39.

καθὼς ἐγένετο ἐν ταῖς ἡμέραις Νῶε, οὕτως ἔσται καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου· ²⁷ ἦσθιον, ἔπιον, ἐγάμον, ἐγαμίζοντο, ἄχρι ἧς ἡμέρας εἰσῆλθεν Νῶε εἰς τὴν κιβωτόν, καὶ ἦλθεν ὁ κατακλυσμὸς καὶ ἀπώλεσεν ἅπαντας. ²⁸ ὁμοίως καθὼς ἐγένετο ἐν ταῖς ἡμέραις Λώτ· ἦσθιον, ἔπιον, ἠγόραζον, ἐπόων, ἐφόντεον, φκοδόμουν· ²⁹ ἢ δὲ ἡμέρα ἐξῆλθεν Λώτ ἀπὸ Σοδόμων, ἐβρεξεν πῦρ καὶ θεῖον ἀπ' οὐρανοῦ καὶ ἀπώλεσεν ἅπαντας. ³⁰ κατὰ τὰ αὐτὰ ἔσται ἡ ἡμέρα ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἀποκαλύπτεται. ³¹ ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ὃς ἔσται ἐπὶ τοῦ δώματος καὶ τὰ σκεῆ αὐτοῦ ἐν τῇ οἰκίᾳ, μὴ καταβάτω ἄραι αὐτά, καὶ ὁ ἐν ἀργῶ ὁμοίως μὴ ἐπιστρέψατω εἰς τὰ ὀπίσω. ³² μνημονεύετε τῆς γυναικὸς Λώτ. ³³ ὃς εἰς ζήτησιν τῆν ψυχὴν αὐτοῦ περιποιήσασθαι, ἀπόλσει αὐτήν, καὶ ὃς εἰς ἀπολῆσει, ζωογονήσει αὐτήν. ³⁴ λέγω ὑμῖν, ταύτῃ τῇ νυκτὶ ἔσονται δύο ἐπὶ κλῆθς μιᾶς, ὁ εἰς παραλημφθήσεται καὶ ὁ ἕτερος ἀφεθήσεται· ³⁵ ἔσονται δύο ἀλήθουσαι ἐπὶ τὸ αὐτό, ἡ μία παραλημφθήσεται, ἡ δὲ ἕτέρα ἀφεθήσεται. ³⁷ καὶ ἀποκριθέντες λέγουσιν αὐτῷ· ποῦ, κύριε; ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· ὅπου τὸ σῶμα, ἐκεῖ καὶ οἱ ἄετοὶ ἐπισυναχθήσονται.

XVIII

Parabolae de iudice et vidua, deque Pharisaeo et portitore. Christus bene precatur infantibus. Iuvenis dives; divitiarum pericula. Christianorum praemia. De Christi morte et reditu. Caecus Hierichunticus.

¹ Ἐλεγεν δὲ παραβολὴν αὐτοῖς πρὸς τὸ δεῖν πάντοτε προσεύχεσθαι αὐτοὺς καὶ μὴ ἐγκακεῖν, ² λέγων· κριτὴς τις ἦν ἐν τινὶ πόλει τὸν θεὸν μὴ φοβούμενος καὶ ἄνθρωπον μὴ ἐντρέπομενος. ³ χήρα δὲ ἦν ἐν τῇ πόλει ἐκείνῃ, καὶ ἤρχετο πρὸς αὐτὸν λέγουσα· ἐκδίκησόν με ἀπὸ τοῦ ἀντιδίκου μου. ⁴ καὶ οὐκ ἤθελεν ἐπὶ χρόνον· μετὰ δὲ ταῦτα εἶπεν ἐν ἑαυτῷ· εἰ καὶ τὸν θεὸν οὐ φοβούμεαι οὐδὲ ἄνθρωπον ἐντρέπομαι, ⁵ διὰ γε τὸ παρέχειν μοι κόπον τὴν χήραν ταύτην, ἐκδικήσω αὐτήν, ἵνα μὴ εἰς τέλος ἐρχομένη ὑπωπιάζῃ με. ⁶ εἶπεν δὲ ὁ κύριος· ἀκούσατε τί ὁ κριτὴς τῆς ἀδικίας λέγει· ⁷ ὁ δὲ θεὸς οὐ μὴ ποιήσῃ τὴν ἐκδίκησιν τῶν ἐκλεκτῶν αὐτοῦ τῶν

27. 29. TH⁸ παντας 33. και ος: H ος δ | εαν sc: TH αν | T απολση 34. H [μιας] | TiT om o ante eis 35. t δυο εσont. | T [7] μια XVIII, 1. δε: T add [και] | T εγκακειν 4. TH μετα ταυτα δε

27. Gen 7,7. 28. Gen 18,20ss. 29. Gen 19,24s. 31. Mt 24,17s. 32. Gen 19,26. 33. 9,24. Mt 10,39. 16,25. Mc 8,35. Io 12,25. 35. Mt 24,41. [36. Mt 24,40.] 37. Mt 24,28. (Iob 39,30. Hab 1,8.) XVIII, 1. (Rom 12,12. Col 4,2. I Thess 5,17.) 5. (11,7s.)

βοώντων ἀντῷ ἡμέρας καὶ νυκτός, καὶ μακροθυμῆι ἐπ' αὐτοῖς;
 8 λέγω ὑμῖν ὅτι ποιήσει τὴν ἐκδίκησιν αὐτῶν ἐν τάχει. πληρὸς ὁ
 υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου εἰδὼν ἅρα εὐρήσει τὴν πίστιν ἐπὶ τῆς γῆς;
 9 εἶπεν δὲ καὶ πρὸς τινὰς τοὺς πεποισθότας ἐφ' ἑαυτοῖς ὅτι
 εἰσὶν δίκαιοι καὶ ἐξουθενούντας τοὺς λοιποὺς τὴν παραβολὴν
 ταύτην. 10 ἄνθρωποι δύο ἀνέβησαν εἰς τὸ ἱερόν προσεύξασθαι, ὁ
 εἰς Φαρισαῖος καὶ ὁ ἕτερος τελώνης. 11 ὁ Φαρισαῖος σταθεῖς
 ταῦτα προσήγγετο· ὁ θεός, εὐχαριστῶ σοι ὅτι οὐκ εἰμι ὡσπερ οἱ
 λοιποὶ τῶν ἀνθρώπων, ἄρπαγες, ἀδικοὶ, μοιχοί, ἢ καὶ ὡς οὗτος ὁ
 τελώνης. 12 ἤσθεύω δις τοῦ σαββάτου, ἀποδεκατεύω πάντα ὅσα
 κτώμαι. 13 ὁ δὲ τελώνης μακρόθεν ἑστὼς οὐκ ἤθελεν οὐδὲ τοὺς
 ὀφθαλμοὺς ἐπάραι εἰς τὸν οὐρανόν, ἀλλ' ἔκρυπτε τὸ στήθος αὐτοῦ
 λέγων· ὁ θεός, ἰλάσθητί μοι τῷ ἁμαρτωλῷ. 14 λέγω ὑμῖν, κατῆρ
 οὗτος δεδικαιωμένος εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ ἢ γὰρ εὐκαίριος· ὅτι πᾶς ὁ
 ἄνθρωπος ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται, ὁ δὲ ταπεινῶν ἑαυτὸν ὑψωθήσεται.
 15 Προσέφερον δὲ αὐτῷ καὶ τὰ βρέφη ἵνα αὐτῶν ἀπτηταί·
 ἰδόντες δὲ οἱ μαθηταὶ ἐπετίμων αὐτοῖς. 16 ὁ δὲ Ἰησοῦς προσεκα
 λέσατο αὐτὰ λέγων· ἄφετε τὰ παιδία ἔρχεσθαι πρὸς με καὶ μὴ
 κωλύετε αὐτά· τῶν γὰρ τοιούτων ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ.
 17 ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅς ἂν μὴ δέξηται τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ ὡς
 παιδίον, οὐ μὴ εἰσελθῆ εἰς αὐτήν.

18 Καὶ ἐπιρρώτησέν τις αὐτὸν ἄρχων λέγων· διδάσκαλε ἀγαθὲ,
 τί ποιήσας ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσω; 19 εἶπεν δὲ αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς·
 τί με λέγεις ἀγαθόν; οὐδεὶς ἀγαθὸς εἰ μὴ εἰς θεός. 20 εὐσ
 ἐντολὰς οἶδας· μὴ μοιχεύσης, μὴ φονεύσης, μὴ κλέψῃς, μὴ ψευδο
 μαρτυρήσης, τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα σου. 21 ὁ δὲ
 εἶπεν· ταῦτα πάντα ἐφύλαξα ἐκ νεότητος. 22 ἀκούσας δὲ ὁ Ἰη
 σοῦς εἶπεν αὐτῷ· ἔτι ἐν σοὶ λείπει· πάντα ὅσα ἔχει πώλησον καὶ
 διάδος πτωχοῖς, καὶ ἔξεις θησαυρὸν ἐν οὐρανοῖς, καὶ δεῦρο ἀκο
 λούθει μοι. 23 ὁ δὲ ἀκούσας ταῦτα περιλυπὸς ἐγενήθη· ἦν γὰρ
 πλούσιος σφόδρα. 24 ἰδὼν δὲ αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς εἶπεν· πῶς δυσκό
 λως οἱ τὰ χρήματα ἔχοντες εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ εἰσπο
 ρεύονται· 25 εὐκοπότερον γάρ ἐστιν κάμηλον διὰ τρήματος βε
 λότης εἰσελθεῖν ἢ πλούσιον εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ εἰσελθεῖν.

9. t εξουθενουντας 10. TH⁸ om o ante sis 11. ταυτα: TH add
 tē pm προς αυτον | ωσπερ: Th ως 12. T αποδεκατω 13. o δε: T
 και o | TH το στηθ. αυτου 14. η γαρ ευκαιριος: TH παρ ευκαιριον 16. t
 προσκαλεσαμενος αυτα ειπεν· Η προσκαλ. [αυτα] λεγων 19. θεος:
 T[H] pm o 20. TH om σου sc 21. t φυλαξαμην | T εκ νεοτ. [μου]
 22. T εν τοις ουραν. t εν ουρανω Η εν [τοις] ουραν. 24. T αυτ. o
 ηση. [περιλυπον γενομενον] ειπ. Η αυτ. [o] ηση. ειπ. | εισπορει οντα:
 t εισελθοντα idque ante sis τ. βασιλ. 25. εισελθειν pr: t διαλθοντα

13. (Ps 51,3.) 14. 14, 11. Mt 23, 12. 15s. Mt 19, 13s. Mc 10, 13s
 17. Mt 18, 3. Mc 10, 15. 18-27. Mt 19, 16-26. Mc 10, 17-27. 20. Eξ
 20, 12-16. Deut 5, 16ss.

²⁸ εἶπεν δὲ οἱ ἀκούσαντες· καὶ τίς δύναται σωθῆναι; ²⁷ οὐ δὲ εἶπεν· τὰ ἀδύνατα παρὰ ἀνθρώποις δυνατὰ παρὰ τῷ Θεῷ ἐστίν.

²⁸ Ἐἶπεν δὲ Πέτρος· ἰδοὺ ἡμεῖς ἀφέντες τὰ ἴδια ἠκολούθησάμεν σοι. ²⁹ οὐ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐδεὶς ἐστὶν ὃς ἀφῆκεν οἰκίαν ἢ γυναῖκα ἢ ἀδελφούς ἢ γονεῖς ἢ τέκνα εἰνεκεν τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ, ³⁰ ὃς οὐχὶ μὴ ἀπολάβῃ πολλαπλασίονα ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ, καὶ ἐν τῷ αἰῶνι τῷ ἐρχομένῳ ζῶν αἰώνιον.

³¹ Παραλαβὼν δὲ τοὺς δώδεκα εἶπεν πρὸς αὐτούς· ἰδοὺ ἀναβαίνομεν εἰς Ἱερουσαλὴμ, καὶ τελεσθήσεται πάντα τὰ γεγραμμένα διὰ τῶν προφητῶν τῷ υἱῷ τοῦ ἀνθρώπου. ³² παραδοθήσεται γὰρ τοῖς ἔθνεσιν καὶ ἐμπαιχθήσεται καὶ ὕβρισθήσεται καὶ ἐμπτυσθήσεται, ³³ καὶ μαστιγώσαντες ἀποκτενοῦσιν αὐτόν, καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ ἀναστήσεται. ³⁴ καὶ αὐτοὶ οὐδὲν τούτων συνῆκαν, καὶ ἦν τὸ ῥῆμα τοῦτο κεκρυμμένον ἀπ' αὐτῶν, καὶ οὐκ ἐγίνωσκον τὰ λεγόμενα.

³⁵ Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ ἐγγίσει αὐτόν εἰς Ἱερειχὸν τυφλὸς τις ἐκάθητο παρὰ τὴν ὁδὸν ἐπαιτῶν. ³⁶ ἀκούσας δὲ ὄχλου διαπορευομένου ἐπυθάνετο τί εἶη τοῦτο. ³⁷ ἀπήγγειλαν δὲ αὐτῷ ὅτι Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος παρέρχεται. ³⁸ καὶ ἐβόησεν λέγων· Ἰησοῦ υἱὲ Δαυεὶδ, ἐλέησόν με. ³⁹ καὶ οἱ προάγοντες ἐπετίμων αὐτῷ ἕνα σιγήσῃ· αὐτὸς δὲ πολλῶ μᾶλλον ἐκραζεν· υἱὲ Δαυεὶδ, ἐλέησόν με. ⁴⁰ σταθαῖς δὲ ὁ Ἰησοῦς ἐκέλευσεν αὐτόν ἀχθῆναι πρὸς αὐτόν. ἐγγίσαντος δὲ αὐτοῦ ἐπηρώτησεν αὐτόν· ⁴¹ τί σοι θέλεις ποιῆσω; ὁ δὲ εἶπεν· κύριε, ἵνα ἀναβλέπω. ⁴² καὶ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ· ἀνάβλεπον· ἡ πίστις σου σέσωκέν σε. ⁴³ καὶ παραχρῆμα ἀνέβλεψεν, καὶ ἠκολούθει αὐτῷ δοξάζων τὸν Θεόν. καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἰδὼν ἔδωκεν αἶνον τῷ Θεῷ.

XIX

Zacchaeus. Parabola de regnum capessituro servis argentum committente. Pullo adducto Iesus intrat Hierosolymam, refutat Pharisaeos, deplorat urbem, purgat templum.

¹ Καὶ εἰσελθὼν διήρχετο τὴν Ἱερειχά. ² καὶ ἰδοὺ ἀπὸ τοῦ ὀνόματι καλούμενος Ζακχαῖος, καὶ αὐτὸς ἦν ἀρχιτελώνης, καὶ ἦν πλούσιος· ³ καὶ ἐζήτηε ἰδεῖν τὸν Ἰησοῦν τίς ἐστίν, καὶ οὐκ ἠδύνατο

26. T ειπον 27. T [τω] θεω 28. TH ο πετρος 29. υμιν: TH add οτι | T³ η γονεις η αδελφ. η γυναι. | T ενεκεν 30. ουχι: T ου | t H³ λαβη | h -επταπλασιονα | 35. T ιεριχω 36. τι: [T] h add αν 40. [T] H om ο 41. τι σοι: T pm [λεγων] XIX, 1. T ιεριχω 2. και ην: TH³ και αυτοσ t και [ουτος] ην

28-30. Mt 19,27-29. Mc 10,28-30. 31-34. Mt 20,17-19. Mc 10,32-34. 35-43. Mt 20,29-34. Mc 10,46-52.

ἀπὸ τοῦ ὄχλου, ὅτι τῇ ἡλικίᾳ μικρὸς ἦν. ⁴ καὶ προδραμὼν εἰς τὸ ἔμπροσθεν ἀνέβη ἐπὶ συκομορέαν, ἵνα ἴδῃ αὐτόν, ὅτι ἐκείνης ἡμέλλεν διέρχασθαι. ⁵ καὶ ὡς ἦλθεν ἐπὶ τὸν τόπον, ἀναβλέψας ὁ Ἰησοῦς εἶπεν πρὸς αὐτόν· Ζακχαῖε, σπεύσας καταβῆθι· σήμερον γὰρ ἐν τῷ οἴκῳ σου δεῖ με μείναι. ⁶ καὶ σπεύσας κατέβη, καὶ ὑπεδέξατο αὐτὸν χαίρων. ⁷ καὶ ἰδόντες πάντες διεγόγγυζον, λέγοντες ὅτι παρὰ ἀμαρτωλῶν ἀνδρὶ εἰσῆλθεν καταλύσαι. ⁸ σταθεὶς δὲ Ζακχαῖος εἶπεν πρὸς τὸν κύριον· ἰδοὺ τὰ ἡμίσειά μου τῶν ὑπαρχόντων, κύριε, τοῖς πτωχοῖς δίδωμι, καὶ εἰ τίνος τι ἐσποράγησα, ἀποδίδωμι τετραπλοῦν. ⁹ εἶπεν δὲ πρὸς αὐτόν ὁ Ἰησοῦς ὅτι σήμερον σωτηρία τῷ οἴκῳ τούτῳ ἐγένετο, καθότι καὶ αὐτὸς υἱὸς Ἀβραάμ. ¹⁰ ἦλθεν γὰρ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ζητῆσαι καὶ σῶσαι τὸ ἀπολωλός.

¹¹ Ἀκούοντων δὲ αὐτῶν ταῦτα προσθεὶς εἶπεν παραβολήν, διὰ τὸ ἐγγὺς εἶναι Ἱερουσαλὴμ αὐτόν καὶ δοκεῖν αὐτούς ὅτι παραχρημα μέλλει ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἀναφαίνεσθαι. ¹² εἶπεν οὖν· ἀνθρώπος τις εὐγενῆς ἐπορεύθη εἰς χώραν μακράν, λαβεῖν ἑαυτῷ βασιλείαν καὶ ὑποστρέψαι. ¹³ καλέσας δὲ δέκα δούλους ἑαυτοῦ ἔδωκεν αὐτοῖς δέκα μνᾶς, καὶ εἶπεν πρὸς αὐτούς· πραγματεύσασθε ἐν ᾧ ἔρομαι. ¹⁴ οἱ δὲ πολῖται αὐτοῦ ἐμίσησαν αὐτόν, καὶ ἀπέστησαν προσβῆναι ὀπίσω αὐτοῦ λέγοντες· οὐ θέλομεν τοῦτον βασιλεῦσαι ἐφ' ἡμᾶς. ¹⁵ καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἐπανελθεῖν αὐτὸν λαβόντα τὴν βασιλείαν, καὶ εἶπεν φωνηθῆναι αὐτῷ τοὺς δούλους τοῦτους οἷς δεδώκει τὸ ἀργύριον, ἵνα γνοῖ τίς τί διεπραγματεύσατο. ¹⁶ παρεγένετο δὲ ὁ πρῶτος λέγων· κύριε, ἡ μνᾶ σου δέκα προσηργάσατο μνᾶς. ¹⁷ καὶ εἶπεν αὐτῷ· εὖγε, ἀγαθὲ δούλε, ὅτι ἐν ἐλαχίστῳ πιστὸς ἐγένου, ἴσθι ἐξουσίαν ἔχων ἐπάνω δέκα πόλεων. ¹⁸ καὶ ἦλθεν ὁ δευτερος λέγων· ἡ μνᾶ σου, κύριε, ἐποίησεν πέντε μνᾶς. ¹⁹ εἶπεν δὲ καὶ τούτῳ· καὶ σὺ ἐπάνω γίνου πέντε πόλεων. ²⁰ καὶ ὁ ἕτερος ἦλθεν λέγων· κύριε, ἰδοὺ ἡ μνᾶ σου, ἣν εἶχον ἀποκειμένην ἐν σουδαρίῳ. ²¹ ἐφοβούμην γὰρ σε, ὅτι ἄνθρωπος ἀνστηρὸς εἶ, αἰρεῖς ὁ οὐκ ἔσθηκας, καὶ θερίζεις ὁ οὐκ ἔσπειρας. ²² λέγει αὐτῷ· ἐκ τοῦ στόματός σου κρίνω σε, πονηρὸς δούλε. ἦδεις ὅτι ἐγὼ ἄνθρωπος ἀνστηρὸς εἰμι, αἶρων ὁ οὐκ ἔσθηκα, καὶ θερίζων ὁ οὐκ ἔσπειρα; ²³ καὶ διατί οὐκ ἔδωκάς μου τὸ ἀργύ-

4. T om εις το 5. H [ο] ιησ. | ειπεν: t pm [ειδεν αυτον και]
8. Η ημισια | t διδ. τοις πτωχ. Η [τοις] πτωχ. διδ. 9. Η [ο] ιησ. |
vi. αβρααμ: T[H] add εστιν 13. Η^s πρ. αυτους πραγματευσασθη
15. τις τι διεπρ.: TH τι διεπραγματευσατο 16. T προσπειρασατο
17. ευγε: h εν 19. T^s γινου επανω 22. Η κρινω | T σπειρα

8. (Ex 22,1.) 10. [Mt 18,11.] | Tim 1,15. 1 ass. Mt 25,14-30
(Mc 13,34.) 17. (16,10.) 22. (Mt 12,37.)

ριον ἐπὶ τράπεζαν; κἀγὼ ἐλθὼν σὺν τόκῳ ἂν αὐτὸ ἔπραξα.
 24 καὶ τοῖς παρεστῶσιν εἶπεν· ἄρατε ἀπ' αὐτοῦ τὴν μνᾶν καὶ
 δότε τῷ τὰς δέκα μνᾶς ἔχοντι. 25 καὶ εἶπαν αὐτῷ· κύριε, ἔχει
 δέκα μνᾶς. 26 λέγω ὑμῖν ὅτι παντὶ τῷ ἔχοντι δοθήσεται, ἀπὸ
 δὲ τοῦ μὴ ἔχοντος καὶ ὃ ἔχει ἀρθήσεται. 27 πλὴν τοὺς ἐχθρούς
 μου τούτους τοὺς μὴ θελήσαντάς με βασιλεύσαι ἐπ' αὐτούς ἀγά-
 γετε ὅδε καὶ κατασφάξατε αὐτούς ἔμπροσθέν μου.

28 Καὶ εἰπὼν ταῦτα ἐπορεύετο ἔμπροσθεν, ἀναβαίνων εἰς
 Ἱεροσόλυμα. 29 καὶ ἐγένετο ὡς ἤγγισεν εἰς Βηθφαγὴ καὶ Βηθανίαν
 πρὸς τὸ ὄρος τὸ καλούμενον ελαιῶν, ἀπέστειλεν δύο τῶν μαθη-
 τῶν 30 εἰπὼν· ὑπάγετε εἰς τὴν κατέναντι κόμην, ἐν ἣ εἰσπορευό-
 μενοι εὗρήσετε πῶλον δεδεμένον, ἐφ' ὃν οὐδεὶς πάποτε ἀνθρώ-
 πων ἐκάθισεν, καὶ λύσαντες αὐτὸν ἀγάγετε. 31 καὶ εἰάν τις ὑμᾶς
 ἐρωτᾷ· διατί λύετε; οὕτως ἐρεῖτε· ὅτι ὁ κύριος αὐτοῦ χρεῖαν ἔχει.
 32 ἀπελθόντες δὲ οἱ ἀπεσταλμένοι εὗρον καθὼς εἶπεν αὐτοῖς.
 33 λόντων δὲ αὐτῶν τὸν πῶλον εἶπαν οἱ κύριοι αὐτοῦ πρὸς αὐτούς·
 τί λύετε τὸν πῶλον; 34 οἱ δὲ εἶπαν· ὅτι ὁ κύριος αὐτοῦ χρεῖαν
 ἔχει. 35 καὶ ἤγαγον αὐτὸν πρὸς τὸν Ἰησοῦν, καὶ ἐπιρῖψαντες
 αὐτῶν τὰ ἱμάτια ἐπὶ τὸν πῶλον ἐπεβίβασαν τὸν Ἰησοῦν. 36 πο-
 ρευομένου δὲ αὐτοῦ ὑπεστρώσαντες τὰ ἱμάτια αὐτῶν ἐν τῇ ὁδῷ.
 37 ἐγγίζοντος δὲ αὐτοῦ ἤδη πρὸς τὴν καταβάσιν τοῦ ὄρους τῶν
 ελαιῶν ἤρξαντο ἅπαν τὸ πλῆθος τῶν μαθητῶν χαίροντες αἰνεῖν
 τὸν θεὸν φωνῇ μεγάλῃ περὶ πασῶν ὧν εἶδον δυνάμειων, 38 λέγον-
 τες· εὐλογημένος ὁ βασιλεὺς ἐν ὀνόματι κυρίου· ἐν οὐρανῷ
 εἰρήνη, καὶ δόξα ἐν ὑψίστοις. 39 καὶ τινες τῶν Φαρισαίων ἀπὸ
 τοῦ ὄχλου εἶπαν πρὸς αὐτόν· διδάσκαλε, ἐπιτίμησον τοῖς μαθη-
 ταῖς σου. 40 καὶ ἀποκριθεὶς εἶπεν· λέγω ὑμῖν ὅτι εἰάν οὗτοι σιω-
 πήσουσιν, οἱ λίθοι κρᾶξουσιν.

41 Καὶ ὡς ἤγγισεν, ἰδὼν τὴν πόλιν ἔκλαυσεν ἐπ' αὐτήν, λέγων
 42 ὅτι εἰ ἔγνωσ και σὺ καίγεις ἐν τῇ ἡμέρᾳ σου ταύτῃ τὰ πρὸς
 εἰρήνην σου· νῦν δὲ ἐκρύβη ἀπὸ ὀφθαλμῶν σου. 43 ὅτι ἤξουσιν
 ἡμέραι ἐπὶ σέ, καὶ παρεμβαλοῦσιν οἱ ἐχθροί σου χάρακά σοι καὶ
 περικυκλώσουσίν σε καὶ συνέξουσίν σε πάντοθεν, 44 καὶ ἑδαφιούσιν

26. λεγω: T add [γαρ] | αρθησεται: T[t] add απ αυτου 27. του-
 τους: t εκεινους | t θελοντας | t κατασφ. [αυτους] 29. t βηθανια Η βη-
 θανια | T τ. μαθητ. [αυτου] 30. ειπαν: TH λεγων | t [και] λυσαντ.
 31. Η ερωτεσ οτι· 34. Η ειπαν οτι· 36. TH αυτων 37. t ηρξατο |
 T παντων 38. δ: T ο ερχομενος Η ο ερχομ. ο h ο v. ο ερχομ. | t ειρη-
 εν ουρα. 40. ειπεν: T add [αυτοις] | [T]H⁸ om οτι | t κερραζονται
 42. T και ου εν τη ημερα ταυτη t [και γε] εν τη ημ. ταυτη και ου Η εν
 τῇ ημ. ταυτη και ου | [T]H om σου post ειρην. 43. Th περιβαλουσιν

26. 8, 18. Mt 13, 12. Mc 4, 25. 28-38. Mt 21, 1-9. Mc 11, 1-10.
 Io 12, 12ss. 38. 13, 35. Ps 118, 26. 40. (Hab 2, 11.) 43s. Is
 29, 3. Ier 26, 18. Mich 3, 12.

σε καὶ τὰ τέκνα σου ἐν σοί, καὶ οὐκ ἀφήσουσι λίθον ἐπὶ λίθον ἐν σοί, ἀπθ' ὃν οὐκ ἔγνωσ τὸν καιρὸν τῆς ἐπισκοπῆς σου.

⁴⁵ Καὶ εἰσελθὼν εἰς τὸ ἱερὸν ἤρξατο ἐκβάλλειν τοὺς πωλοῦ-
τας, ⁴⁶ λέγων αὐτοῖς· γέγραπται· καὶ ἔσται ὁ οἶκος μου οἶκος
προσευχῆς· ὑμεῖς δὲ αὐτὸν ἐποιήσατε σπήλαιον ληστῶν.

⁴⁷ Καὶ ἦν διδάσκων τὸ καθ' ἡμέραν ἐν τῷ ἱερῷ· οἱ δὲ ἀρχι-
ρεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς ἐζήτουν αὐτὸν ἀπολέσαι καὶ οἱ πρῶτοι
τοῦ λαοῦ, ⁴⁸ καὶ οὐχ εὗρισκον τὸ τί ποιήσωσιν· ὁ λαὸς γὰρ ἅπας
ἐξεκρέμετο αὐτοῦ ἀκούων.

XX

Unde Iohannis baptisma? Parabola de vinitoribus filii occisoribus. Lapis angularis. Quaestiones captiosae de censu solvendo, de resurrectione, de Messia Davidis filio. Legis peritorum fastus et avaritia.

¹ Καὶ ἐγένετο ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν διδάσκοντος αὐτοῦ τὸν
λαὸν ἐν τῷ ἱερῷ καὶ εὐαγγελιζομένου ἐπέστησαν οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ
γραμματεῖς σὺν τοῖς πρεσβυτέροις, ² καὶ εἶπαν λέγοντες πρὸς
αὐτόν· εἰπὸν ἡμῖν ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιεῖς, ἢ τίς ἐστιν ὁ δόξ
σοι τὴν ἐξουσίαν ταύτην; ³ ἀποκριθεὶς δὲ εἶπεν πρὸς αὐτούς·
ἐρωτήσω ὑμᾶς κἀγὼ λόγον, καὶ εἰπατέ μοι· ⁴ τὸ βάπτισμα τὸ
Ἰωάννου ἐξ οὐρανοῦ ἢ ἢ ἐξ ἀνθρώπων; ⁵ οἱ δὲ συναλογίσασατο
πρὸς ἑαυτοὺς λέγοντες ὅτι εἰάν εἴπωμεν· ἐξ οὐρανοῦ, ἐρεῖ· διατί
οὐκ ἐπιστεῖσατε αὐτῷ; ⁶ εἰάν δὲ εἴπωμεν· ἐξ ἀνθρώπων, ὁ λαὸς
ἅπας καταλιθάσει ἡμᾶς· πεπεισμένος γάρ ἐστιν Ἰωάννης προφή-
την εἶναι. ⁷ καὶ ἀπεκρίθησαν μὴ εἰδέναι πόθεν. ⁸ καὶ ὁ Ἰησοῦς
εἶπεν αὐτοῖς· οὐδὲ ἐγὼ λέγω ὑμῖν ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιῶ.

⁹ ἤρξατο δὲ πρὸς τὸν λαὸν λέγειν τὴν παραβολὴν ταύτην·
ἄνθρωπος ἐφύτευσεν ἀμπελῶνα καὶ ἐξέδετο αὐτὸν γεωργοῖς, καὶ
ἀπεδήμησεν χρόνους ἱκανούς. ¹⁰ καὶ καιρῷ ἀπέστειλεν πρὸς
τοὺς γεωργοὺς δούλον, ἵνα ἀπὸ τοῦ καρποῦ τοῦ ἀμπελῶνος δα-
σουσιν αὐτῷ· οἱ δὲ γεωργοὶ ἐξαπέστειλαν αὐτὸν δειράντες κενῶ.
¹¹ καὶ προσέθετο ἕτερον πέμψαι δούλον· οἱ δὲ ἀκάκεινον δειράντες

46. καὶ εἶπαι κτλ: t οτι ο οικ. μ. οικ. προσευχ. εστιν 48. TH
ηρησκον | T ἐξεκρεματο XX, 1. ιερεις: TH αρχιερεεις 2. T om λε-
γοντας 4. TH om το sc 6. t πας ο λαος 9. T εξεδστο 10. T
δειραντ. αυτ. εξαπεστ. κεν. 11. t πεμψαι ετερον

45a. Mt 21, 12a. Mc 11, 15-17. Io 12, 13ss. 46. Is 56, 7. Ier 7, 11.
47a. Mc 11, 18. XX, 1-8. Mt 21, 23-27. Mc 11, 27-33. 9-19. Mt
21, 33-46. Mc 12, 1-12. (Is 5, 1ss.) 10ss. (2 Chron 36, 15s.)

καὶ ἀτιμάσαντες ἐξάπεστειλαν κενόν. ¹² καὶ προσέθετο τρίτον πέμψαι· οἱ δὲ καὶ τούτον τραυματίσαντες ἐξέβαλον. ¹³ εἶπεν δὲ ὁ κύριος τοῦ ἀμπελώνος· τί ποιήσω; πέμψω τὸν υἱόν μου τὸν ἀγαπητόν· ἴσως τοῦτον ἐτραπήσουται. ¹⁴ ἰδόντες δὲ αὐτὸν οἱ γεωργοὶ διελογίζοντο πρὸς ἀλλήλους λέγοντες· οὗτός ἐστιν ὁ κληρονόμος· ἀποκτείνωμεν αὐτόν, ἵνα ἡμῶν γένηται ἡ κληρονομία. ¹⁵ καὶ ἐκβαλόντες αὐτόν ἔξω τοῦ ἀμπελώνος ἀπέκτειναν. τί σὺν ποιήσει αὐτοῖς ὁ κύριος τοῦ ἀμπελώνος; ¹⁶ ἐλεύσεται καὶ ἀπολέσει τοὺς γεωργοὺς τούτους, καὶ δώσει τὸν ἀμπελῶνα ἄλλοις. ἀκούσαντες δὲ εἶπαν· μὴ γένοιτο. ¹⁷ ὁ δὲ ἐμβλέψας αὐτοῖς εἶπεν· τί σὺν ἐστὶν τὸ γεγραμμένον τοῦτο· λίθον ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες, οὗτος ἐγενήθη εἰς κεφαλὴν γωνίας; ¹⁸ πᾶς ὁ πέσων ἐπ' ἐκείνον τὸν λίθον συνθλασθήσεται· ἐφ' ὃν δ' ἂν πέσῃ, λιμῆσει αὐτόν. ¹⁹ καὶ ἐζήτησαν οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ ἀρχιερεῖς ἐπιβαλεῖν ἐπ' αὐτόν τὰς χεῖρας ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ, καὶ εφοβήθησαν τὸν λαόν· ἔγνωσαν γὰρ ὅτι πρὸς αὐτοὺς εἶπεν τὴν παραβολὴν ταύτην.

²⁰ Καὶ παρατηρήσαντες ἀπέστειλαν ἐγκαθέτους ὑποκρινομένους ἑαυτοὺς δικαίους εἶναι, ἵνα ἐπιλάβανται αὐτοῦ λόγον, ὥστε παραδοῦναι αὐτόν τῇ ἀρχῇ καὶ τῇ ἐξουσίᾳ τοῦ ἡγεμόνος. ²¹ καὶ ἐπηρεάτησαν αὐτόν λέγοντες· διδάσκαλε, οἴδαμεν ὅτι ὀρθῶς λέγεις καὶ οὐ λαμβάνεις πρόσωπον, ἀλλ' ἐπ' ἀληθείας τὴν ὁδὸν τοῦ θεοῦ διδάσκεις· ²² ἔξεστιν ἡμῶς Καίσαρι φόρον δοῦναι ἢ οὐ; ²³ κατανοήσας δὲ αὐτῶν τὴν πανουργίαν εἶπεν πρὸς αὐτούς· ²⁴ δεῖξάτε μοι δηνάριον. τίνος ἔχει εἰκόνα καὶ ἐπιγραφήν; οἱ δὲ εἶπαν· Καίσαρος. ²⁵ ὁ δὲ εἶπεν πρὸς αὐτούς· τοῖνυν ἀπόδοτε τὰ Καίσαρος Καίσαρι καὶ τὰ τοῦ θεοῦ τῷ θεῷ. ²⁶ καὶ οὐκ ἴσγνωσαν ἐπιλαβέσθαι αὐτοῦ ῥήματος ἐναντίον τοῦ λαοῦ, καὶ θαυμάσαντες ἐπὶ τῇ ἀποκρίσει αὐτοῦ εἰσῆλθον.

²⁷ Προσελθόντες δὲ τινες τῶν Σαδδουκαίων, οἱ ἀντιλέγοντες ἀνάστασιν μὴ εἶναι, ἐπηρεάτησαν αὐτόν ²⁸ λέγοντες· διδάσκαλε, Μωϋσῆς ἔγραψεν ἡμῖν, ἐάν τις ἀδελφὸς ἀποθάνῃ ἔχων γυναῖκα, καὶ οὗτος ἀτεκνος ᾗ, ἵνα λάβῃ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ τὴν γυναῖκα καὶ ἐξαναστήσῃ σπέρμα τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ. ²⁹ ἐπεὶ οὖν ἀδελφοὶ

12. t πεμφ. τριτ. 13. τουτον: t add [ιδόντες] 19. t εζητων | t οι αρχιερ. κ. οι γραμματ. 20. παρατηρησ.: t | h | αποχωρησαντες | Γ εγκαθετ.: | Γ λογον 23. πρ. αυτους: t add [τι με περασετε:] 24. οι δε: T⁸ αποκριθησες δε 25. καισαρι: Γ pm τω 26. αυτου pr: t H του 27. αντιλεγ.: TH λεγοντες | h επηρεωτων

17. Ps 118,22. 18. [Mt 21,44.] Is 8,15. (Dan 2,35.) 20-26. Mt 22,16-22. Mc 12,13-17. 27-38. Mt 22,23-32. Mc 12,18-27. 28. Deut 25,5. (Gen 38,8.)

ἦσαν. καὶ ὁ πρῶτος λαβὼν γυναῖκα ἀπέθανεν ἄτεκνος.³⁰ καὶ ὁ δευτέρος³¹ καὶ ὁ τρίτος ἔλαβεν αὐτήν, ὡσαύτως δὲ καὶ οἱ ἑπτὰ οὐ κατέλιπον τέκνα καὶ ἀπέθανον.³² ὕστερον καὶ ἡ γυνὴ ἀπέθανεν.³³ ἡ γυνὴ οὖν ἐν τῇ ἀναστάσει τίνος αὐτῶν γίνεται γυνή; οἱ γὰρ ἑπτὰ ἔσχον αὐτήν γυναῖκα.³⁴ καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· οἱ υἱοὶ τοῦ αἰῶνος τούτου γαμοῦσιν καὶ γαμίσκονται,³⁵ οἱ δὲ καταξιωθέντες τοῦ αἰῶνος ἐκείνου τυχεῖν καὶ τῆς ἀναστάσεως τῆς ἐκ νεκρῶν οὔτε γαμοῦσιν οὔτε γαμίζονται.³⁶ οὔτε γὰρ ἀποθανεῖν ἔτι δύνανται, ἰσάγγελοι γὰρ εἰσιν, καὶ υἱοὶ εἰσιν Θεοῦ τῆς ἀναστάσεως υἱοὶ ὄντες.³⁷ ὅτι δὲ ἐγείρονται οἱ νεκροί, καὶ Μωϋσῆς ἐμήνυσεν ἐπὶ τῆς βάτου, ὡς λέγει κύριον τὸν Θεὸν Ἀβραάμ καὶ Θεὸν Ἰσαὰκ καὶ Θεὸν Ἰακώβ.³⁸ Θεὸς δὲ οὐκ ἔστιν νεκρῶν ἀλλὰ ζῶντων· πάντες γὰρ αὐτῷ ζῶσιν.³⁹ ἀποκριθέντες δὲ τινες τῶν γραμματέων εἶπαν· διδάσκαλε, καλῶς εἶπας.⁴⁰ οὐκ εἶ γὰρ ἐτόλμων ἐπερωτᾶν αὐτὸν οὐδέν.

⁴¹ Εἶπεν δὲ πρὸς αὐτούς· πῶς λέγουσιν τὸν Χριστὸν εἶναι Δαυεὶδ υἱόν; ⁴² αὐτὸς γὰρ Δαυεὶδ λέγει ἐν βίβλῳ ψαλμῶν· εἶπεν ὁ κύριος τῷ κυρίῳ μου· κάθου ἐκ δεξιῶν μου ⁴³ ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου. ⁴⁴ Δαυεὶδ οὖν κύριον αὐτὸν καλεῖ, καὶ πῶς αὐτοῦ υἱὸς ἐστίν;

⁴⁵ Ἀκούοντες δὲ παντὸς τοῦ λαοῦ εἶπεν τοῖς μαθηταῖς· ⁴⁶ προσέχετε ἀπὸ τῶν γραμματέων τῶν θελούντων περιπατεῖν ἐν στολαῖς καὶ φιλοῦντων ἀσπασμοὺς ἐν ταῖς ἀγοραῖς καὶ πρωτοκαθεδρίας ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ πρωτοκλισίας ἐν τοῖς δείπνοις, ⁴⁷ οἱ καταθεθίσουσιν τὰς οἰκίας τῶν χηρῶν καὶ προφάσει μακρὰ προσεύχονται· οὗτοι λήμψονται περισσότερον κρῖμα.

XXI

Munnsulum viduae. Finis templi, civitatis, saeculi; sors apostolorum; reditus Messiae inopinatus.

¹ Ἀναβλέψας δὲ εἶδεν τοὺς βάλλοντας εἰς τὸ γαζοφυλάκιον τὰ δῶρα αὐτῶν πλουσίους. ² εἶδεν δὲ τινα χήραν πενήταν βάλουσαν ἐκεῖ δύο λεπτά, ³ καὶ εἶπεν· ἀληθῶς λέγω ὑμῖν ὅτι ἡ χήρα

30. t και [ελαβεν] ο δευτερος [την γυναικα και ουτος απεθανεν ατεκνος.] 32. t απεθ. και η γυνη 33. η γυνη ουν εν τη: T³ εν τη ουν 34. γαμοουσιν: h pm -|γεννωσιν και γεννωσιν| 35. h γαμισκονται 36. ουτε: TH ουδε | δυνανται: h -|μελλουσιν| | κ. vi. εσ. Θεου: h -|τω Θεω| 40. γαρ: t δε 41. T³ υιον δαυ. ειναι 42. αυτ. γαρ: T³ και αυτος | TH om o 44. TH αυτ. κυρ. XXI, 1. t τα δωρα αυτ. εις το γαζοφυλ. 2. TH λεπτα δυο

37. Ex 3,6. 40. Mt 22,46. (Mc 12,34.) 41-44. Mt 22,41-45. Mc 12,35-37. 42s. Ps 110,1. Act 2,34s. 45-47. Mt 23,1.6.7. [14.] Mc 12,38-40. 46. II,43. XXI,1-4. Mc 12,41-44.

ἡ πτωχὴ αὕτη πλείω πάντων ἔβαλεν· ⁴ ἅπαντες γὰρ οὗτοι ἐκ τοῦ περισσεύοντος αὐτοῖς ἔβαλον εἰς τὰ δῶρα, αὕτη δὲ ἐκ τοῦ ὑστερήματος αὐτῆς ἅπαντα τὸν βίον ὃν εἶχεν ἔβαλεν.

⁵ Καί τινων λεγόντων περὶ τοῦ ἱεροῦ, ὅτι λίθοις καλοῖς καὶ ἀναθημασιν κεκόσμηται, εἶπεν· ⁶ ταῦτα ἂ θεωρεῖτε, ἐλεύσονται ἡμέραι ἐν αἷς οὐκ ἀφσθήσεται λίθος ἐπὶ λίθῳ, ὃς οὐ καταλυθήσεται. ⁷ ἐπηρώτησαν δὲ αὐτὸν λέγοντες· διδάσκαλε, πότε οὖν ταῦτα ἔσονται; καὶ τί τὸ σημεῖον ὅταν μέλλῃ ταῦτα γίνεσθαι; ⁸ ὁ δὲ εἶπεν· βλέπετε μὴ πλανηθῆτε· πολλοὶ γὰρ ἐλεύσονται ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου, λέγοντες· ἐγὼ εἰμι, καὶ ὁ καιρὸς ἤγγικεν· μὴ πορευθῆτε ὀπίσω αὐτῶν. ⁹ ὅταν δὲ ἀκούσητε πολέμους καὶ ἀκαταστασίας, μὴ πτοηθῆτε· δεῖ γὰρ ταῦτα γενέσθαι πρῶτον, ἀλλ' οὐκ ἐπιθέως τὸ τέλος. ¹⁰ τότε ἔλεγεν αὐτοῖς· ἐγερθήσεται ἔθνος ἐπ' ἔθνος καὶ βασιλεία ἐπὶ βασιλείαν, ¹¹ σεισμοὶ τε μεγάλοι καὶ κατὰ τόπους λιμοὶ καὶ λοιμοὶ ἔσονται, φόβητρά τε καὶ σημεῖα ἀπ' οὐρανοῦ μεγάλα ἔσονται. ¹² Πρὸ δὲ τούτων πάντων ἐπιβαλοῦσιν ἐφ' ὑμᾶς τὰς χεῖρας αὐτῶν καὶ διώξουσιν, παραδιδόντες εἰς τὰς συναγωγὰς καὶ φυλακάς, ἀπαγομένους ἐπὶ βασιλεῖς καὶ ἡγεμόνας ἕνεκεν τοῦ ὀνοματός μου· ¹³ ἀποθήσεται ὑμῖν εἰς μαρτύριον. ¹⁴ Τότε οὖν ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν μὴ προμελετᾶν ἀπολογηθῆναι· ¹⁵ ἐγὼ γὰρ δῶσω ὑμῖν στόμα καὶ σοφίαν, ἣ οὐ δυνήσονται ἀντιστήναι ἢ ἀντειπεῖν ἅπαντες οἱ ἀντικείμενοι ὑμῖν. ¹⁶ παραδοθήσεσθε δὲ καὶ ὑπὸ γονέων καὶ ἀδελφῶν καὶ συγγενῶν καὶ φίλων, καὶ θανατώσουσιν ἐξ ὑμῶν, ¹⁷ καὶ ἔσεσθε μισούμενοι ὑπὸ πάντων διὰ τὸ ὄνομά μου. ¹⁸ καὶ θριξὶ ἐκ τῆς κεφαλῆς ὑμῶν οὐ μὴ ἀπόληται· ¹⁹ ἐν τῇ ὑπομονῇ ὑμῶν κτήσασθε τὰς ψυχὰς ὑμῶν. ²⁰ Ὅταν δὲ ἴδητε κυκλομένην ὑπὸ στρατοπέδων Ἱερουσαλὴμ, τότε γινώτε ὅτι ἤγγικεν ἡ ἐρήμωσις αὐτῆς. ²¹ τότε οἱ ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ φευγέτωσαν εἰς τὰ ὄρη, καὶ οἱ ἐν μέσῳ αὐτῆς ἐκχωρεῖτωσαν, καὶ οἱ ἐν ταῖς χωραῖς μὴ εἰσερχέσθωσαν εἰς αὐτήν, ²² ὅτι ἡμέραι ἐκδικήσεως ἀντὶ εἰσῆ του πλησθῆναι πάντα τὰ γεγραμμένα. ²³ οὐαὶ ταῖς ἐν γαστρὶ ἐχούσαις καὶ ταῖς θηλαζούσαις ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις· ἔσται γὰρ ἀνάγκη μεγάλη ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ὀργή

3. T^h αυτη η πτωχη | TH πλειον 4. t H παντες | δωρα: T add [του θεου] | TH παντα 5. TH αναθημασιν 6. λεθω: H add ωθε 8. λεγοντες: T add [οτι] 11. t μεγαλ. κατα τοπ. και | T^h H^h λοιμ. κ. λιμ. | TH φοβηθρα | H απ ουραν. σημ. μεγ. h σημ. μεγ. απ ουραν. 13. αποθησ.: T add [δε] 15. T αντιστ. [η αντειπ.] t [αντειπ. η] αντιστ. | h παντες 19. TH κτησεσθε 20. t γνωσεσθε

5-11. Mt 24, 1-7. Mc 13, 1-8. 10. (2 Chr 15, 6.) 12ss. Mt 10, 17ss. 24, 9. Mc 13, 9-13. 14. 12, 11. 16s. Mt 10, 21s. 20ss. Mt 24, 15ss. Mc 13, 14ss. 22. (Deut 32, 35.)

τῷ λαῷ τούτῳ, ²⁴ καὶ πεσοῦνται στόματι μαχαίρης καὶ αἰγματοεισθήσονται εἰς τὰ ἔθνη πάντα, καὶ Ἰερουσαλὴμ ἔσται πατιομένη ὑπὸ ἐθνῶν, ἄρχι οὐ πληρωθῶσιν καιροὶ ἐθνῶν. ²⁵ Καὶ ἔσονται σημεῖα ἐν ἡλίῳ καὶ σελήνῃ καὶ ἄστροις, καὶ ἐπὶ τῆς γῆς συνοχὴ ἐθνῶν ἐν ἀπορίᾳ ἤχους θαλάσσης καὶ σάλου, ²⁶ ἀποψυχόντων ἀνθρώπων ἀπὸ φόβου καὶ προσδοκίας τῶν ἐπερχομένων ἐν οἰκουμένῃ· αἱ γὰρ δυνάμεις τῶν οὐρανῶν σαλευθήσονται. ²⁷ καὶ τότε ὄψονται τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐρχόμενον ἐν νεφέλῃ μετὰ δυνάμεως καὶ δόξης πολλῆς. ²⁸ ἀρχομένων δὲ τούτων γίνεσθαι ἀνακύνεατε καὶ ἐπάρατε τὰς κεφαλὰς ὑμῶν, διότι ἐγγίζει ἡ ἀπολύτρωσις ὑμῶν. ²⁹ Καὶ εἶπεν παραβολὴν αὐτοῖς. ἴδετε τὴν συκῆν καὶ πάντα τὰ δένδρα· ³⁰ ὅταν προβάλωσιν ἡδη, βλέποντες ἄφ' ἑαυτῶν γινώσκετε ὅτι ἡδη ἐγγύς τὸ θέρος ἐστίν. ³¹ οὕτως καὶ ὑμεῖς, ὅταν ἴδητε ταῦτα γινόμενα, γινώσκετε ὅτι ἐγγύς ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ. ³² ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι οὐ μὴ παρέλθῃ ἡ γενεὰ αὕτη ἕως ἂν πάντα γένηται. ³³ ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ παρελεύσονται, οἱ δὲ λόγοι μου οὐ μὴ παρελεύσονται. ³⁴ Προσέγετε δὲ ἑαυτοῖς μήποτε βαρῆθῶσιν ὑμῶν αἱ καρδίαι ἐν κραιπάλῃ καὶ μέθῃ καὶ μερίμναις βιωτικαῖς, καὶ ἐπιστῇ ἐφ' ὑμᾶς αἰφνιδίως ἡ ἡμέρα ἐκείνη ³⁵ ὡς παγίς· ἐπαισελεύσεται γὰρ ἐπὶ πάντας τοὺς καθημένους ἐπὶ πρόσωπον πάσης τῆς γῆς. ³⁶ ἀγρυπνεῖτε δὲ ἐν παντί καιρῷ δεόμενοι ἵνα κατισχύσητε ἐκφυγεῖν ταῦτα πάντα τὰ μέλλοντα γίνεσθαι, καὶ σταθῆναι ἐμπροσθεν τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου.

³⁷ Ἦν δὲ τὰς ἡμέρας ἐν τῷ ἱερῷ διδάσκων, τὰς δὲ νύκτας ἐξερχόμενος ἠύλιζτο εἰς τὸ ὄρος τὸ καλούμενον ελαιῶν. ³⁸ καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἄφθριζεν πρὸς αὐτὸν ἐν τῷ ἱερῷ ἀκούειν αὐτοῦ.

XXII

Pactio proditoris. Coena paschalis; eucharistia. Petrus lapsurus; instans periculum. Discipulorum ambitio. Iesus capitur; a Petro negatur; irridetur; damnatur coram synedrio.

¹ Ἠγγίζεν δὲ ἡ ἑορτὴ τῶν ἁζύμων ἡ λεγομένη πάσχα, ² καὶ ἔζήτουν οἱ ἄρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς τὸ πῶς ἀνέλωσιν αὐτόν· ἐφοβοῦντο γὰρ τὸν λαόν.

³ Εἰσηλθὼν δὲ σατανᾶς εἰς Ἰούδα τὸν καλούμενον Ἰσκαριῶ-

24. t εις παντα τα εθνη | πληρωθωσιν: H add [και εσονται] 30. ηδη εγγυς: t εγγυς [ηδη] 32. H [αν] 34. T¹H αι καρδ. νμ. | H κραιπαλη | H αφνιδιος | t εκεινη ³⁵ ως παγίς γαρ επ[ισ]αλευσεται 36. δε: t ουν | κατισχυσης: t καταξιωθητε 37. T¹h διδασκ. εν τω ιερω

24. (Deut 28,64.) ²⁵ss. Mt 24,29s. Mc 13,24-26. ²⁶. (Is 34,4.) ²⁷. Dan 7,13. ²⁹⁻³³. Mt 24,32-35. Mc 13,28-31. ³⁵. (Is 24,17.) ³⁷s. Mt 21,17. [Io 8,1s.] XXII,1s. Mt 26,1ss. Mc 14,1s. ³⁻⁶. Mt 26,14-16. Mc 14,10s. ³. Io 13,2. 27.

την, ὄντα ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν δώδεκα, ⁴ καὶ ἀπελθὼν συναλλάγησεν τοῖς ἀρχιερεῦσιν καὶ στρατηγοῖς τὸ πῶς αὐτοῖς παραδῶ αὐτόν. ⁵ καὶ ἐχάρησαν, καὶ συνέθετο αὐτῷ ἀργύριον δοῦναι· ⁶ καὶ ἐξωμολόγησεν, καὶ εἰήτη ἐνκαιρίαν τοῦ παραδοῦναι αὐτὸν ἄτερ ὄγλου αὐτοῖς.

⁷ Ἦλθεν δὲ ἡ ἡμέρα τῶν ἄζυμων, ἐν ἣ ἶδαι θῆεσθαι τὸ πάσχα, ⁸ καὶ ἀπέστειλεν Πέτρον καὶ Ἰωάννην εἰπών· πορευθέντες ἐτοιμάσατε ἡμῖν τὸ πάσχα, ἵνα φάγωμεν. ⁹ οἱ δὲ εἶπαν αὐτῷ· ποῦ θέλεις ἐτοιμάσωμεν; ¹⁰ ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· ἰδοὺ εἰσελθόντων ὑμῶν εἰς τὴν πόλιν συναστήσει ὑμῖν ἄνθρωπος κεράμιον ὕδατος βαστάζων· ἀκολουθήσατε αὐτῷ εἰς τὴν οἰκίαν εἰς ἣν εἰσπορεύεται, ¹¹ καὶ ἐρεῖτε τῷ οἰκοδεσπότη τῆς οἰκίας· λέγει σοι ὁ διδάσκαλος· ποῦ ἐστὶν τὸ κατάλυμα ὅπου τὸ πάσχα μετὰ τῶν μαθητῶν μου φάγω; ¹² κακεῖνος ὑμῖν δείξει ἀνάγκαιον μέγα ἐστρωμένον· ἐκεῖ ἐτοιμάσατε. ¹³ ἀπελθόντες δὲ εὗρον καθὼς εἰρήκει αὐτοῖς, καὶ ἠτοιμάσαν τὸ πάσχα.

¹⁴ Καὶ ὅτε ἐγένετο ἡ ὥρα, ἀνέπεσεν, καὶ οἱ ἀπόστολοι σὺν αὐτῷ. ¹⁵ καὶ εἶπεν πρὸς αὐτούς· ἐπιθυμία ἐπεθύμησα τοῦτο τὸ πάσχα φαγεῖν μεθ' ὑμῶν πρὸ τοῦ με παθεῖν. ¹⁶ λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι οὐκ εἶμι οὐ μὴ φάγω αὐτὸ ἕως ὅτου πληρωθῆ ἢ ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ θεοῦ. ¹⁷ καὶ δεξιόμενος ποτήριον εὐχαριστήσας εἶπεν· λάβετε τοῦτο καὶ διαμερίσατε εἰς ἑαυτούς· ¹⁸ λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι οὐ μὴ πῖω ἀπὸ τοῦ νῦν ἀπὸ τοῦ γενήματος τῆς ἀμπέλου ἕως ὅτου ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ ἔλθῃ. ¹⁹ Καὶ λαβὼν ἄρτον εὐχαριστήσας ἔκλασεν καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς λέγων· τοῦτό ἐστιν τὸ σῶμά μου τὸ ὑπὲρ ὑμῶν διδόμενον· τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἔμνησιν. ²⁰ καὶ τὸ ποτήριον ὡσαύτως μετὰ τὸ δειπνήσαι, λέγων· τοῦτο τὸ ποτήριον ἡ καιρὴ διαθήκη ἐν τῷ αἵματί μου, τὸ ὑπὲρ ὑμῶν ἐκρυνόμενον. ²¹ Πλὴν ἰδοὺ ἡ χεὶρ τοῦ παραδιδόντος με μετ' ἐμοῦ ἐπὶ τῆς τραπέζης. ²² ὅτι ὁ υἱὸς μὲν τοῦ ἀνθρώπου κατὰ τὸ ὀρισμένον πορεύεται, πλὴν οὐαὶ τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ δι' οὗ παραδίδοται. ²³ καὶ αὐτοὶ ἤρξαντο συζητεῖν πρὸς ἑαυτούς τὸ τίς ἄρα εἶη ἐξ αὐτῶν ὁ τοῦτο μέλλων πρᾶσσειν.

²⁴ Ἐγένετο δὲ καὶ φιλονικία ἐν αὐτοῖς, τὸ τίς αὐτῶν δοκεῖ εἶναι μεῖζων. ²⁵ ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· οἱ βασιλεῖς τῶν ἐθνῶν

4. t αυτον παραδω αυτοις 6. t αυτοις ατερ οχλ. 7. TH om εν 11. οικιας: h add λεγοντες 16. [T]H om ουκ εστιν 17s. t 17 ε 18 forsitane post v. 19 ε 19s εσθαι om. v. 20. 18. TH om οτι | T [απο του νυν] | οτου: TH ου 19s. H [το νπ. νμ. διδομ. — εκκρυνομμ.] 20. t ωσαυτ. και το ποτηρ. 22. οτι: t και

7-13. Mt 26,17-19. Mc 14,12-16. 14ss. Mt 26,20ss. Mc 14,17ss. 18. Mt 26,29. Mc 14,25. 19s. Mt 26,26ss. Mc 14,22ss. 1 Cor, 11,23-25. 20. (Ex 24,8.) 21ss. Mt 26,21ss. Mc 14,18ss. Io 13,21ss. 24. 9,46. 25ss. Mt 20,25ss. Mc 10,42ss.

κυριεύουσιν αὐτῶν, καὶ οἱ ἐξουσιάζοντες αὐτῶν εὐεργέται καλοῦνται· ²⁶ ἡμεῖς δὲ οὐχ οὕτως, ἀλλ' ὁ μείζων ἐν ὑμῖν γινέσθω ὡς ὁ νεώτερος, καὶ ὁ ἡγούμενος ὡς ὁ διακονῶν. ²⁷ τίς γὰρ μείζων, ὁ ἀνακαίμενος ἢ ὁ διακονῶν; οὐχὶ ὁ ἀνακαίμενος; ἐγὼ δὲ ἐν μέσφ ὑμῶν εἰμὶ ὡς ὁ διακονῶν. ²⁸ ἡμεῖς δὲ ἔστε οἱ διαμαρτηκότες μετ' ἐμοῦ ἐν τοῖς πειρασμοῖς μου. ²⁹ κἀγὼ διατίθεμαι ὑμῖν καθὼς διέθετό μοι ὁ πατήρ μου βασιλείαν, ³⁰ ἵνα ἔσθητε καὶ πίνητε ἐπὶ τῆς τραπέζης μου ἐν τῇ βασιλείᾳ μου, καὶ καθήσασθε ἐπὶ θρόνων κρίνοντες τὰς δώδεκα φυλὰς τοῦ Ἰσραὴλ. ³¹ Σίμων Σίμων, ἰδοὺ ὁ σατανᾶς ἐζητήσατο ὑμᾶς τοῦ σιναῶσαι ὡς τὸν σίτον· ³² ἐγὼ δὲ ἐδεήθην περὶ σοῦ, ἵνα μὴ ἐκλίπῃ ἡ πίστις σου. καὶ σὺ ποτε ἐπιστρέψας στήριξον τοὺς ἀδελφούς σου. ³³ ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ· κύριε, μετὰ σοῦ ἔτοιμός εἰμι καὶ εἰς φυλακὴν καὶ εἰς θάνατον πορεύεσθαι. ³⁴ ὁ δὲ εἶπεν· λέγω σοι, Πέτρε, οὐ φωνήσει σήμερον ἀλέκτωρ ἕως τρις ἀπαρνήσῃ μὴ εἰδέναι με.

³⁵ Καὶ εἶπεν αὐτοῖς· ὅτε ἀπίσταιλα ὑμᾶς ἄτερο βαλλαντίον καὶ πήρας καὶ ὑποδημάτων, μὴ τινος ὑστερήσατε; οἱ δὲ εἶπαν· οὐθένος. ³⁶ ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· ἀλλὰ νῦν ὁ ἔχων βαλλάντιον ἄρατο, ομοίως καὶ πήραν, καὶ ὁ μὴ ἔχων πωλησάτω τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ καὶ ἀγορασάτω μάχαιραν. ³⁷ λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι τοῦτο τὸ γεγραμμένον δεῖ τελεσθῆναι ἐν ἐμοί, τό· καὶ μετὰ ἀνόμων ἐλογίσθη· καὶ γὰρ τὸ περὶ ἐμοῦ τέλος ἔχει. ³⁸ οἱ δὲ εἶπαν· κύριε, ἰδοὺ μάχαιραι ὄδε δύο. ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· ἱκανόν ἐστιν.

³⁹ Καὶ ἐξελθὼν ἐπορεύθη κατὰ τὸ ἔθος εἰς τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν· ἠκολούθησαν δὲ αὐτῷ καὶ οἱ μαθηταί. ⁴⁰ γενόμενος δὲ ἐπὶ τοῦ τόπου εἶπεν αὐτοῖς· προσεῦθε μὴ εἰσελθεῖν εἰς πειρασμόν. ⁴¹ καὶ αὐτὸς ἀπεσπάσθη ἀπ' αὐτῶν ὡσεὶ λίθου βολῆν, καὶ θείε τὰ γόνατα προσήχετο ⁴² λέγων· πάτερ, εἰ βούλει παρενέγκαι τοῦτο τὸ ποτήριον ἀπ' ἐμοῦ· πλὴν μὴ τὸ θέλημα μου ἀλλὰ τὸ σὸν γινέσθω. ⁴³ ὤφθη δὲ αὐτῷ ἄγγελος ἀπ' οὐρανοῦ ἐπισχῶν αὐτόν. ⁴⁴ καὶ γενόμενος ἐν ἁγωνίᾳ ἔκτενεστέρον προσήχετο. καὶ ἐγένετο ὁ ἰδρῶς αὐτοῦ ὡσεὶ θρόμβοι αἵματος καταβαίνοντος ἐπὶ τῆν γῆν. ⁴⁵ καὶ ἀναστὰς ἀπὸ τῆς προσευχῆς, ἔλθων πρὸς τοὺς

30. t H³ καθήσθη | t H τ. δωδ. φυλ. κρίνοντ. 31. σμ. σμ.: T pm [εἶπεν δε ο κυριος] 34. TH τρις με απαρ. ειδεσθαι. 36. ο δε εἶπεν: TH εἶπεν δε t εἶπεν ουν 37. T και [γαρ] το 39. H [και] οι μαθητ. 42. ε βουλει — γινεσθω: h -|μη το θελ. μου αλ. το σον γινεσθω· ε βουλ. παρενεγκε του. το ποτ. απ εμου. | | TH παρενεγε 43s. H [[ωφθη δε — επι τ. γην]] 43. TH³ απο του ουρανου 44. και εγεν.: T h εγεν. δε | TH καταβαινοντες | t επι της γης

30. Mt 19,28. 33s. Mt 26,33-35. Mc 14,29-31. Io 13,36-38. 37. Is 53,12. 39. Mt 26,30. Mc 14,26. Io 18,1. 40ss. Mt 26,36ss. Mc 14,32ss.

μαθητὰς εὗρεν κοιμωμένους αὐτοὺς ἀπὸ τῆς λύπης, ⁴⁶ καὶ εἶπεν αὐτοῖς· τί καθυδύετε; ἀναστάντες προσεύχεσθε, ἵνα μὴ εἰσελθῆτε εἰς πειρασμόν.

⁴⁷ Ἐτι αὐτοῦ λαλοῦντος, ἰδὸν ὄχλος, καὶ ὁ λεγόμενος Ἰούδας εἰς τῶν δώδεκα προήρχετο αὐτούς, καὶ ἤγγισεν τῷ Ἰησοῦ φιλήσασαι αὐτόν. ⁴⁸ Ἰησοῦς δὲ εἶπεν αὐτῷ· Ἰούδα, φιλήματι τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου παραδίδω; ⁴⁹ ἰδόντες δὲ οἱ περὶ αὐτὸν τὸ ἐσόμενον εἶπαν· κύριε, εἰ πατάξομεν ἐν μαχαίρῃ; ⁵⁰ καὶ ἐπάταξεν εἰς τις ἐξ αὐτῶν τοῦ ἀρχιερέως τὸν δοῦλον καὶ ἀφείλεν τὸ οὖς αὐτοῦ τὸ δεξιόν. ⁵¹ ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν· εἴτα ἕως τούτου. καὶ ἀψάμενος τοῦ οὐτιοῦ ἰάσατο αὐτόν. ⁵² εἶπεν δὲ Ἰησοῦς πρὸς τοὺς παραγενομένους πρὸς αὐτὸν ἀρχιερεῖς καὶ στρατηγούς τοῦ ἱεροῦ καὶ πρεσβυτέρους· ὡς ἐπὶ ληστὴν ἐξεληλύθατε μετὰ μαχαρῶν καὶ ξύλων· ⁵³ καθ' ἡμέραν ὄντος μου μεθ' ὑμῶν ἐν τῷ ἱερῷ οὐκ ἐξετείνετε τὰς χεῖρας ἐπ' ἐμέ. ἀλλ' αὕτη ἐστὶν ὑμῶν ἡ ὥρα καὶ ἡ ἐξουσία τοῦ σκότους.

⁵⁴ Συλλαβόντες δὲ αὐτὸν ἤγαγον καὶ εἰσέγαγον εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἀρχιερέως· ὁ δὲ Πέτρος ἠκολούθει μακρόθεν. ⁵⁵ περιεπαύσαντων δὲ πῦρ ἐν μέσῳ τῆς αὐλῆς καὶ συναθισάντων ἐκάθητο ὁ Πέτρος μέσος αὐτῶν. ⁵⁶ ἰδούσα δὲ αὐτὸν παιδίσκη τις καθήμενον πρὸς τὸ φῶς καὶ ἀτενίσασα αὐτῷ εἶπεν· καὶ οὗτος σὺν αὐτῷ ἦν. ⁵⁷ ὁ δὲ ἤρνήσατο αὐτὸν λέγων· οὐκ οἶδα αὐτόν, γύναι. ⁵⁸ καὶ μετὰ βραχὺ ἕτερος ἰδὼν αὐτὸν ἔφη· καὶ σὺ ἐξ αὐτῶν εἶ. ὁ δὲ Πέτρος ἔφη· ἄνθρωπε, οὐκ εἰμί. ⁵⁹ καὶ διαστάσης ὡσεὶ ὄρας μιᾶς ἄλλος τις διῶσχυρίζετο λέγων· ἐπ' ἀληθείας καὶ οὗτος μετ' αὐτοῦ ἦν, καὶ γὰρ Γαλιλαῖός ἐστιν. ⁶⁰ εἶπεν δὲ ὁ Πέτρος· ἄνθρωπε, οὐκ οἶδα ὃ λέγεις, καὶ παραχρῆμα ἔτι λαλοῦντος αὐτοῦ ἐφώνησεν ἀλέκτωρ, ⁶¹ καὶ στραφεὶς ὁ κύριος ἐπέβλεψεν τῷ Πέτρῳ· καὶ ὑπεμνήσθη ὁ Πέτρος τοῦ λόγου τοῦ κυρίου, ὡς εἶπεν αὐτῷ ὅτι πρὶν ἀλέκτορα φωνῆσαι σήμερον ἀπαρνήσῃ με τρίς. ⁶² καὶ ἐξελθὼν ἔξω ἔκλυσεν πικρῶς.

⁶³ Καὶ οἱ ἄνδρες οἱ συνέχοντες αὐτὸν ἐπέπαιζον αὐτῷ δέροντες, ⁶⁴ καὶ περικαλύψαντες αὐτὸν ἐπηρώτων λέγοντες· προφήτευσον,

50. t τον δουλ του αρχιερ. 51. H [o] ησο. 52. προς sc: TH επ | TH εξηλθατε | TH κ. ξυλων; 53. T αλλα 54. t [και εισηγαγον] 55. t αφρασιων | T συγκαθισ. 57. TH om αυτον pr | γυναι: t ante ουκ οίδα 61. λογου: t H ρηματος | πριν: t add [7] 62. H [κ. εξελθ. εξω εκλ. πικρως]

47-53. Mt 26,47-56. Mc 14,43-52. Io 18,1-12. 54s. Mt 26,57s. Mc 14,53s. Io 18,13ss. 56-6s. Mt 26,69-75. Mc 14,66-72. Io 18,25-27. 63s. Mt 26,67s. Mc 14,65.

τε τω ερωτασθε με: οτι ην ερα πολλη φιλοσημουστας ελεγον

Κε. α. ερωτασθε με: οτι ην ερα πολλη φιλοσημουστας ελεγον... οτι ην ερα πολλη φιλοσημουστας ελεγον... οτι ην ερα πολλη φιλοσημουστας ελεγον...

XXIII

Christus ante Pilatum et Herode interrogatur; damnatur; cruci affigitur; sepelitur. Iosephus; sepultura.

1 Δε' εσακτον ειπεν το πληθος αυτων ηγαγον αυτον επι τον Πιλατον. 2 ερωτασθε με... οτι ην ερα πολλη φιλοσημουστας ελεγον... οτι ην ερα πολλη φιλοσημουστας ελεγον...

68. αποκριθησθε: add T [μοι η απολυσητε] h -η απολυσητε 70. Η λεγεται οτι | η εμμε; XXIII, 2. αυτον: τ αυτον 3. h λεγει; 6. ακουσασι: T [add γαλιλαιαν] H 2 [o] ανθρωπ. 10. Η ισημηστας 11. THS om και pr | περιβαλων: T add [αυτον]

66. Io 18, 24. 67ss. Mt 26, 63ss. Mc 14, 61. 69. Ps 110, 1. 18, 28ss. Act 7, 55. XXIII, 12s. Mt 27, 2. 11. 14. Mc 15, 1ss. 10

¹² ἔγένοντο δὲ φίλοι ὁ τε Ἡρώδης καὶ ὁ Πειλᾶτος ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ μετ' ἀλλήλων· προὔπηρχον γὰρ ἐν ἔχθρᾳ ὄντες πρὸς αὐτούς.

¹³ Πειλᾶτος δὲ συναλεσάμενος τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ τοὺς ἀρχοντας καὶ τὸν λαόν· ¹⁴ εἶπεν πρὸς αὐτούς· προσηγάκατέ μοι τὸν ἄνθρωπον τούτον ὡς ἀποστρέφοντα τὸν λαόν, καὶ ἰδοὺ ἐγὼ ἐνώπιον ὑμῶν ἀνακρίνας οὐδὲν εὔρον ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τούτῳ αἴτιον ὅν κατηγορεῖτε κατ' αὐτοῦ. ¹⁵ ἀλλ' οὐδὲ Ἡρώδης· ἀνέπεμψεν γὰρ αὐτὸν πρὸς ἡμᾶς, καὶ ἰδοὺ οὐδὲν ἄξιον θανάτου ἐστὶν πεπραγμένον αὐτῷ. ¹⁶ παιδεύσας οὖν αὐτὸν ἀπολύσω. ¹⁸ ἀνέκρουον δὲ παμπληθεὶ λέγοντες· αἴρω τούτον, ἀπόλυσον δὲ ἡμῖν τὸν Βαραββᾶν· ¹⁹ ὅστις ἦν διὰ στάσιν τινὰ γενομένην ἐν τῇ πόλει καὶ φόνον βληθεὶς ἐν τῇ φυλακῇ. ²⁰ πάλιν δὲ ὁ Πειλᾶτος προσεφώνησεν, θέλων ἀπολύσαι τὸν Ἰησοῦν. ²¹ οἱ δὲ ἐπεφώνουν λέγοντες· σταύρου σταύρου αὐτόν. ²² ὁ δὲ τρίτον εἶπεν πρὸς αὐτούς· τί γὰρ κακὸν ἐποίησεν οὗτος; οὐδὲν αἴτιον θανάτου εὔρον ἐν αὐτῷ· παιδεύσας οὖν αὐτὸν ἀπολύσω. ²³ οἱ δὲ ἐπέκριντο φωναῖς μεγάλαις αἰτούμενοι αὐτὸν σταυρωθῆναι, καὶ κατίσχυον αἱ φωναὶ αὐτῶν. ²⁴ καὶ Πειλᾶτος ἐπέκρινεν γενέσθαι τὸ αἶψημα αὐτῶν· ²⁵ ἀπέλυσεν δὲ τὸν διὰ στάσιν καὶ φόνον βεβλημένον εἰς φυλακῆν, ὃν ἤτοῦντο, τὸν δὲ Ἰησοῦν παρέδωκεν τῷ θελήματι αὐτῶν.

²⁶ Καὶ ὡς ἀπήγαγον αὐτόν, ἐπιλαβόμενοι Σίμονά τινα Κυρηναῖον ἐρχόμενον ἀπ' ἀγροῦ ἐπέθηκαν αὐτῷ τὸν σταυρὸν φέρειν ὀπισθεν τοῦ Ἰησοῦ. ²⁷ ἠκολούθει δὲ αὐτῷ πολὺ πλῆθος τοῦ λαοῦ καὶ γυναικῶν, αἱ ἐκόπτοντο καὶ ἐθρήνον αὐτόν. ²⁸ στραφεῖς δὲ πρὸς αὐτὰς Ἰησοῦς εἶπεν· θυγατέρες Ἱερουσαλήμ, μὴ κλαίετε ἐπ' ἐμέ· πληρὴ ἐφ' ἑαυτὰς κλαίετε καὶ ἐπὶ τὰ τέκνα ὑμῶν, ²⁹ ὅτι ἰδοὺ ἔρχονται ἡμέραι ἐν αἷς ἐροῦσιν· μακάριαι αἱ στῆραι, καὶ αἱ κοιλῖαι αἱ οὐκ ἐγέννησαν, καὶ μαστοὶ οἱ οὐκ ἔθρεψαν. ³⁰ τότε ἄρξονται λέγειν τοῖς ὄρεσιν· πέσατε ἐφ' ἡμᾶς, καὶ τοῖς βουναῖς· καλύψατε ἡμᾶς· ³¹ ὅτι εἰ ἐν τῷ ὑγρῷ ξύλῳ ταῦτα ποιοῦσιν, ἐν τῷ ξηρῷ τί γένηται; ³² ἔγγοντο δὲ καὶ ἕτεροι δύο κακοῦργοι σὺν αὐτῷ ἀνακριθῆναι.

12. Η αὐτοῦ. 13. Τ ουγαλ. 15. Τῆ ανεπεμψα γαρ υμας προ. αυτον 18. t ανεκραξαν | Τ παμπλ. 19. t βεβλημενος | εν τη φυλακη: [t] add (v. 17) αναγκην δε ειχεν κατα εορτην απολυειν αυτοις ενα 20. προσεφωνησεν: i add αυτου 23. h σταυρωσαι | αυτων: Τῆ add [και των αρχιερων] 6. t h απηγον 31. [T]H³ om τω ante υγρα 32. Η κακουργ. δυο

[27. Mt 27,15. Mc 15,6. Io 18,39.] 18-25. Mt 27,16-26. Mc 5,7-15. Io 18,40. 19,43s. 26. Mt 27,32. Mc 15,21. Io 19,17. 30. Hos 3,8. Apc 6,16. 32. Mt 27,38. Mc 15,27. Io 19,18.

εἰς ἐστὶν ὁ παῖσας σε; ⁶⁵ καὶ ἕτερα πολλὰ βλασφημοῦντες ἔλεγον εἰς αὐτόν.

⁶⁶ Καὶ ὡς ἐγένετο ἡμέρα, συνήχθη τὸ πρεσβυτέριον τοῦ λαοῦ ἀρχιερεῖς τε καὶ γραμματεῖς, καὶ ἀπήγαγον αὐτὸν εἰς τὸ συνέδριον αὐτῶν, λέγοντες· εἰ σὺ εἶ ὁ Χριστός, εἰπὸν ἡμῖν. ⁶⁷ εἶπεν δὲ αὐτοῖς· εἰ μὲν εἶπω, οὐ μὴ πιστεύσητε· ⁶⁸ εἰ μὲν δὲ ἐρωτήσω, οὐ μὴ ἀποκριθῆτε. ⁶⁹ ἀπὸ τοῦ νῦν δὲ ἔσται ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου καθήμενος ἐκ δεξιῶν τῆς δυνάμεως τοῦ Θεοῦ. ⁷⁰ εἶπεν δὲ πάντες· σὺ οὖν εἶ ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ; ὁ δὲ πρὸς αὐτοὺς ἔφη· ὑμῖς λέγετε, ὅτι ἐγὼ εἰμι. ⁷¹ οἱ δὲ εἶπαν· τί ἔτι ἔχομεν μαρτυρίας χρειαῖν; αὐτοὶ γὰρ ἠκούσαμεν ἀπὸ τοῦ στόματος αὐτοῦ.

XXIII

Christus coram Pilato et Herode interrogatur; damnatur; cruci affigitur; irridetur. Latro poenitens. Portenta et mors. Iosephus; sepultura.

¹ Καὶ ἀναστὰς ἅπαν τὸ πλῆθος αὐτῶν ἤγαγον αὐτὸν ἐπὶ τὸν Πειλάτον. ² ἤρξαντο δὲ κατηγορεῖν αὐτοῦ λέγοντες· τοῦτον εὐραμεν διαστρέφοντα τὸ ἔθνος ἡμῶν καὶ κωλύοντα φόρους Καίσαρι διδόναι, καὶ λέγοντα ἑαυτὸν Χριστὸν βασιλέα εἶναι. ³ ὁ δὲ Πειλάτος ἠρώτησεν αὐτὸν λέγων· σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων; ὁ δὲ ἀποκριθεὶς αὐτῷ ἔφη· σὺ λέγεις. ⁴ ὁ δὲ Πειλάτος εἶπεν πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ τοὺς ὄχλους· οὐδὲν εὐρίσκω αἴτιον ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τούτῳ. ⁵ οἱ δὲ ἐπίσχυρον λέγοντες ὅτι ἀνασείει τὸν λαόν, διδάσκων καθ' ὅλης τῆς Ἰουδαίας καὶ ἀρξάμενος ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας ἕως ᾧδε. ⁶ Πειλάτος δὲ ἀκούσας ἐπηρώτησεν εἰ ὁ ἄνθρωπος Γαλιλαῖός ἐστιν, ⁷ καὶ ἐπιγινούς ὅτι ἐκ τῆς ἐξουσίας Ἡρώδου ἐστίν, ἀπέπεμψεν αὐτὸν πρὸς Ἡρώδη, ὅττα καὶ αὐτὸν ἐν Ἱερουσολύμοις ἐν ταύταις ταῖς ἡμέραις. ⁸ ὁ δὲ Ἡρώδης ἰδὼν τὸν Ἰησοῦν ἐχάρη λίαν· ἦν γὰρ εἰς ἱκανῶν χρόνων θείλων ἰδεῖν αὐτὸν δια τὸ ἀκούειν περὶ αὐτοῦ, καὶ ἠλπίζεν εἰ σημεῖον ἰδεῖν ὑπ' αὐτοῦ γινόμενον. ⁹ ἐπηρώτα δὲ αὐτὸν ἐν λόγοις ἱκανοῖς· αὐτὸς δὲ οὐδὲν ἀπεκρίνατο αὐτῷ. ¹⁰ εἰστήκεισαν δὲ οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς ἐντόμως κατηγοροῦντες αὐτοῦ. ¹¹ ἐξουθενήσας δὲ αὐτὸν καὶ ὁ Ἡρώδης σὺν τοῖς στρατεύμασιν αὐτοῦ καὶ ἐμπαΐξας, περιβαλὼν ἑσθῆτα λαμπρὰν ἀπέπεμψεν αὐτὸν πρὸς Πειλάτῳ.

68. ἀποκριθῆτε: add T [μοι η ἀπολυσητε] h -η ἀπολυσητε | 70. Η λεγετε οτι | h εμι; XXIII, 2. εαντον: t αντον 3. h λεγεις; 6. ακουσας: T [t] add γαλιλαιαν | Η ει [ο] ανθρωπ. 10. Η ιστηκισαν 11. TH⁸ om kai pr | περιβαλων: T add [αντον]

66. Io 18,24. 67ss. Mt 26,63ss. Mc 14,61ss. 69. Ps 110,1. (Dan 7,13s.) Act 7,55. XXIII, 1ss. Mt 27,2. 11-14. Mc 15, 1ss. Io 18,28ss.

¹² ἐγένοντο δὲ φίλοι ὁ τε Ἡρώδης καὶ ὁ Πειλᾶτος ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ μετ' ἀλλήλων· προὔπηρχον γὰρ ἐν ἔχθρᾳ ὄντες πρὸς αὐτούς.

¹³ Πειλᾶτος δὲ συναλεσάμενος τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ τοὺς ἄρχοντας καὶ τὸν λαόν· ¹⁴ εἶπεν πρὸς αὐτούς· προσηνέγκατέ μοι τὸν ἄνθρωπον τοῦτον ὡς ἀποστρέφοντα τὸν λαόν, καὶ ἰδὼν ἐγὼ ἐνώπιον ὑμῶν ἀνακρίνας οὐδὲν εὔρον ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τούτῳ αἴτιον ὃν κατηγορεῖτε κατ' αὐτοῦ. ¹⁵ ἀλλ' οὐδὲ Ἡρώδης· ἀνέπεμψεν γὰρ αὐτὸν πρὸς ἡμᾶς, καὶ ἰδὼν οὐδὲν ἄξιον θανάτου ἔστιν πεπραγμένον αὐτῷ. ¹⁶ παιδεύσας οὖν αὐτὸν ἀπολύσω. ¹⁸ ἀνέκρουγον δὲ πασιπληθεῖ λέγοντες· αἴρε τοῦτον, ἀπόλυσον δὲ ἡμῖν τὸν Βαραββᾶν· ¹⁹ ὅστις ἦν διὰ στάσις τινα γενομένην ἐν τῇ πόλει καὶ φόνον βληθεὶς ἐν τῇ φυλακῇ. ²⁰ πάλιν δὲ ὁ Πειλᾶτος προσεφώνησεν, θέλων ἀπολύσαι τὸν Ἰησοῦν. ²¹ οἱ δὲ ἐπεφώνουν λέγοντες· σταύρου σταύρου αὐτόν. ²² ὁ δὲ τρίτον εἶπεν πρὸς αὐτούς· τί γὰρ κακὸν ἐποίησεν οὗτος; οὐδὲν αἴτιον θανάτου εὔρον ἐν αὐτῷ· παιδεύσας οὖν αὐτὸν ἀπολύσω. ²³ οἱ δὲ ἐπέκειντο φωναῖς μεγάλας αἰτούμενοι αὐτὸν σταυρωθῆναι, καὶ κατείσχον αἱ φωναὶ αὐτῶν. ²⁴ καὶ Πειλᾶτος ἐπέκρινεν γενέσθαι τὸ αἶτημα αὐτῶν· ²⁵ ἀπέλυσεν δὲ τὸν διὰ στάσις καὶ φόνον βεβλημένον εἰς φυλακῆν, ὃν ἤτοῦντο, τὸν δὲ Ἰησοῦν παρέδωκεν τῷ θελήματι αὐτῶν.

²⁶ Καὶ ὡς ἀπήγαγον αὐτόν, ἐπιλαβόμενοι Σίμωνά τινα Κυρηναῖον ἐρχόμενον ἀπ' ἀγροῦ ἐπέθηκαν αὐτῷ τὸν σταυρὸν φέρειν ὀπισθεν τοῦ Ἰησοῦ. ²⁷ ἤκολούθει δὲ αὐτῷ πολὺ πλῆθος τοῦ λαοῦ καὶ γυναικῶν, αἱ ἐκόπτοντο καὶ ἔθρῆνον αὐτόν. ²⁸ στραφεῖς δὲ πρὸς αὐτὰς Ἰησοῦς εἶπεν· θυγατέρες Ἱερουσαλήμ, μὴ κλαίετε ἐπ' ἐμέ· πληρὴ ἐφ' εαυτὰς κλαίετε καὶ ἐπὶ τὰ τέκνα ὑμῶν, ²⁹ ὅτι ἰδὼν ἔρχονται ἡμέραι ἐν αἷς ἐροῦσιν· μακάριαι αἱ στεῖραι, καὶ αἱ κοιλίαι αἱ οὐκ ἐγέννησαν, καὶ μαστοὶ οἱ οὐκ ἔθρεψαν. ³⁰ τότε ἄρξονται λέγειν τοῖς ὄρεσιν· πέσατε ἐφ' ἡμᾶς, καὶ τοῖς βουνοῖς· καλύψατε ἡμᾶς· ³¹ ὅτι εἰ ἐν τῷ ὑγρῷ ξύλω ταῦτα ποιούσιν, ἐν τῷ ξηρῷ τί γένηται; ³² ἤγοντο δὲ καὶ ἕτεροι δύο κακοῦργοι σὺν αὐτῷ ἀναιρεθῆναι.

12. Η αὐτοῦς 13. Τ ουγαλ. 15. Τ³ ανεπεμψα γαρ υμας πρ. αυτον 18. t ανεκραξαν | Τ παμπλ. 19. t βεβλημενος | εν τη φυλακη: [t] add (v. 17) αναγκην δε ειχεν κατα εορτην απολυειν αυτοις ενα 20. προσεφωνησεν: Η add αυτοις 23. h σταυρωσαι | αυτων: Τ³ add [και των αρχιερων] 26. t h απηγον 31. [Τ]Η³ om τω ante υρω 32. Η κακουργ. δυο

[x 7. Mt 27, 15. Mc 15, 6. Io 18, 39.] 18-25. Mt 27, 16-26. Mc 15, 7-15. Io 18, 40. 19, 48s. 26. Mt 27, 32. Mc 15, 21. Io 19, 17. 30. Hos 10, 8. A roc 6, 16. 32. Mt 27, 38. Mc 15, 27. Io 19, 18.

³³ Καὶ ὅτε ἀπῆλθον ἐπὶ τὸν τόπον τὸν καλούμενον Κρανίον, ἐκαὶ ἕσταυρώσαν αὐτὸν καὶ τοὺς κακούργους, ὃν μὲν ἐκ δεξιάων, ὃν δὲ ἐξ ἀριστερῶν. ³⁴ ὁ δὲ Ἰησοῦς ἔλεγεν· πᾶτερ, ἄφες αὐτοῖς· οὐ γὰρ οἶδασιν τί ποιοῦσιν. διαμεριζόμενοι δὲ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ ἔβαλον κλήρους. ³⁵ καὶ εἰσῆκει ὁ λαὸς θεωρῶν· ἐξεμυκτηρίζον δὲ οἱ ἄρχοντες λέγοντες· ἄλλους ἔσωσεν, σωσάτω ἑαυτὸν, εἰ οὗτός ἐστιν ὁ Χριστὸς τοῦ θεοῦ ὁ ἐκλεκτός. ³⁶ ἐνέπαιξαν δὲ αὐτῷ καὶ οἱ στρατιῶται προσεργόμενοι, ὄξος προσφέροντες αὐτῷ ³⁷ καὶ λέγοντες· εἰ σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων, σῶσον σεαυτὸν. ³⁸ ἦν δὲ τῶν κρημασθέντων κακούργων ἐβλασφήμει αὐτὸν· οὐχὶ σὺ εἶ ὁ Χριστός; σῶσον σεαυτὸν καὶ ἡμᾶς. ⁴⁰ ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἔτερος ἐπιτιμῶν αὐτῷ ἔφη· οὐδὲ φοβῆ σὺ τὸν θεόν, ὅτι ἐν τῷ αὐτῷ κρῖματι εἶ; ⁴¹ καὶ ἡμεῖς μὲν δικαίως, ἄξια γὰρ ὧν ἐπράξαμεν ἀπολαμβάνομεν· οὗτος δὲ οὐδὲν ἄτοπον ἐπράξεν. ⁴² καὶ ἔλεγεν· Ἰησοῦ, μνήσθητί μου ὅταν ἔλθῃς ἐν τῇ βασιλείᾳ σου. ⁴³ καὶ εἶπεν αὐτῷ· ἀμήν σοι λέγω, σήμερον μετ' ἐμοῦ ἔσῃ ἐν τῷ παραδείσῳ.

⁴⁴ Καὶ ἦν ἦδη ὥσει ὥρα ἕκτη καὶ σκότος ἐγένετο ἐφ' ὅλην τὴν γῆν ἕως ὥρας ἑνάτης, ⁴⁵ τοῦ ἡλίου ἐκλιπόντος· ἐστίθη δὲ τὸ καταπέτασμα τοῦ ναοῦ μέσον. ⁴⁶ καὶ φωνήσας φωνῇ μεγάλῃ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν· πᾶτερ, εἰς χεῖράς σου παρατίθειμαι τὸ πνευμά μου. τοῦτο δὲ εἰπὼν ἐξέπνευσεν. ⁴⁷ ἰδὼν δὲ ὁ ἑκατοντάρχης τὸ γενόμενον ἐδόξαζεν τὸν θεὸν λέγων· ὄντως ὁ ἄνθρωπος οὗτος δικαίος ἦν. ⁴⁸ καὶ πάντες οἱ συναραγενόμενοι ὄχλοι ἐπὶ τὴν θεωρίαν ταύτην, θεωροῦσαντες τὰ γενόμενα, τύπτοντες τὰ στήθη ὑπέστρεφον. ⁴⁹ εἰστήκεισαν δὲ πάντες οἱ γνωστοὶ αὐτῷ ἀπὸ μακρόθεν, καὶ γυναῖκες αἱ συνακολουθῶσαι αὐτῷ ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας, ὁρῶσαι αὐτὰ.

⁵⁰ Καὶ ἰδὼν ἀνὴρ ὀνόματι Ἰωσήφ βουλευτῆς ὑπάρχων, καὶ

33. T ηλθον H ηλθαν 34. H [ο δε ιησους — ποιουσιν] | T¹H κληρον 35. H ιστηκει | εξεμ. δε: TH add και | T¹ ο του θε. εκλ. 36. T¹ ενεπαιζον 38. επιγραφη: T add [επιγεγραμμενη] | επ αυτω: t add [γραμμασιν ελληνικοις και ρωμαϊκοις και εβραϊκοις] | t ουτος εστιν ο βασιλ. τ. ιουδ. 39. εβλ. αυτον: T add [λεγων] 42. t H¹ εις την βασιλειαν σ. 43. ειπ. αυτω: T add [ο ιησους] 44. T κ. ην [ηδη] 45. του ηλ. εκλιποντος (H εκλειπ.): T -|h|- και (h [και]) σκοτιοθη ο ηλιος | εσχ. δε: T και εσχ. 46. τουτο δε: t και τουτο 47. t εδοξασεν 48. T συμπαραγ. 49. H ιστηκεισ. | T¹ om απο pr | γυναικας: h pm αι 50. TH om και εκ

33-38. Mt 27,33ss. Mc 15,22ss. Io 19,17ss. 34. (Ps 22,19.) 35. (Ps 22,8.) 39. Mt 27,44. Mc 15,32. 44-49. Mt 27,45-56. Mc 15,33-41. 46. Ps 31,6. 49. Io 19,25. 50-54. Mt 27,57-60. Mc 15,42-46. Io 19,38-42.

ἀπὸ ἀγαθὸς καὶ δίκαιος, ⁵¹ οὗτος οὐκ ἦν συνκατατιθέμενος τῇ βουλῇ καὶ τῇ πράξει αὐτῶν, ἀπὸ Ἀριμαθαίας πόλεως τῶν Ἰουδαίων, ὃς προσεδέχετο τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, ⁵² οὗτος προσελθὼν τῷ Πιλάτῳ ἤτησατο τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ, ⁵³ καὶ καθελῶν ἐνετύλιξεν αὐτὸ σινδόνι, καὶ ἔθηκεν αὐτὸν ἐν μνήματι λαξευτῷ, οὐ οὐκ ἦν οὐδεὶς οὐδέπω κείμενος. ⁵⁴ καὶ ἡμέρα ἦν παρασκευῆς, καὶ σάββατον ἐπέφωσκεν.

⁵⁵ Κατακολοθῆσασαι δὲ γυναῖκες, αἵτινες ἦσαν συνελθουσαι ἐκ τῆς Γαλιλαίας αὐτῷ, ἐθαύασαντο τὸ μνημεῖον καὶ ὡς ἐτέθη τὸ σῶμα αὐτοῦ, ⁵⁶ ὅποστρέψασαι δὲ ἠτοίμασαν ἀρώματα καὶ μύρα· καὶ τὸ μὲν σάββατον ἡσυχασαν κατὰ τὴν ἐντολήν.

XXIV

Resurrectio. Viatores Emmauntini. Iesus redivivus cum discipulis versatur et ultima mandata dat. Discessio.

¹ Τῇ δὲ μᾶ τῶν σαββάτων ὄρθρον βαθείως ἐπὶ τὸ μῆμα ἦλθον φέρονσαι ἅ ἠτοίμασαν ἀρώματα. ² εὐρον δὲ τὸν λίθον ἀποκεκλιμένον ἀπὸ τοῦ μνημείου, ³ εἰσελθοῦσαι δὲ οὐκ εὗρον τὸ σῶμα τοῦ κυρίου Ἰησοῦ. ⁴ καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἀπορεῖσθαι αὐτὰς περὶ τοῦτου, καὶ ἰδὼν ἄνδρες δύο ἐπέστησαν αὐταῖς ἐν ἐσθῆτι ἀστραπτούσῃ· ⁵ ἐμφοβῶν δὲ γενομένων αὐτῶν καὶ κλινοσῶν τὰ πρόσωπα εἰς τὴν γῆν, εἶπαν πρὸς αὐτάς· τί ζητεῖτε τὸν ζῶντα μετὰ τῶν νεκρῶν; ⁶ οὐκ ἔστιν ὧδε, ἀλλὰ ἠγέρθη. μνησθητε ὡς ἐλάλησεν ὑμῖν ἔτι ὡν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ, ⁷ λέγων τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ὅτι δεῖ παραδοθῆναι εἰς χεῖρας ἀνθρώπων ἁμαρτωλῶν καὶ σταυρωθῆναι καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀναστῆναι. ⁸ καὶ ἐμνήσθησαν τῶν ῥημάτων αὐτοῦ, ⁹ καὶ ἵποστρέψασαι ἀπὸ τοῦ μνημείου ἀπήγγειλαν πάντα ταῦτα τοῖς ἐνδεκα καὶ πᾶσιν τοῖς λοιποῖς. ¹⁰ ἦσαν δὲ ἡ Μαγδαληνὴ Μαρία καὶ Ἰωάννα καὶ Μαρία ἡ Ἰακώβου, καὶ αἱ λοιπαὶ σὺν αὐταῖς ἔλεγον πρὸς τοὺς ἀποστόλους ταῦτα. ¹¹ καὶ ἐφάνησαν ἐνώπιον αὐτῶν ὡσεὶ λῆρος τὰ ῥήματα ταῦτα, καὶ ἠπίστουν αὐταῖς.

50a. h αγαθος, — δικαιος οντος 51. T^hH^s συνκατατιθεμενος (T συγκ.) 53. TH ουπω 55. γυναικες: pm TH αι t-h| δυο | αυτω: [T]^s post συναληλ. XXIV, 1. T^s ηλθον (tH ηλθαν) επι το μνημα 3. t [του κυρ.] ησ. H [του κυρ. ησ.] 6. H [ουκ εστιν ωδε, αλλα ηγερθη] 9. H [απο του μνημ.] | TH ταυτα παντα 10. T [ησαν δε] | TH ιωαννα 12. [T][H] ο δε πετρος αναστας εδραμεν επι το μνημειον, και παρακπυας βλεπει τα οθονια μονα, και απηλθεν προς αυτον (H αυτον) θανατων το γεγονος.

55. Mt 27,61. Mc 15,47. 56. Ex 20,10. XXIV, 1ss. Mt 28, 1ss. Mc 16, 1ss. Io 20, 1ss. 5. (Is 8, 19.) 6s. 18, 32s. [1s. Io 20, 6ss.]

Nov. Testam. graece.

161

11

¹³ Καὶ ἰδοὺ δύο ἐξ αὐτῶν ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ ἦσαν πορευόμενοι εἰς κόμην ἀπέχουσαν σταδίους ἐξήκοντα ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ, ἣ ὄνομα Ἐμμαούς, ¹⁴ καὶ αὐτοὶ ὁμίλων πρὸς ἀλλήλους περὶ πάντων τῶν συμβεβηκότων τούτων. ¹⁵ καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ὁμίλειν αὐτοὺς καὶ συνζητεῖν, καὶ αὐτὸς Ἰησοῦς ἐγγίσας συνεπορευέτο αὐτοῖς. ¹⁶ οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν ἐκρατοῦντο τοῦ μὴ ἐπιγινῶσαι αὐτόν. ¹⁷ εἶπεν δὲ πρὸς αὐτούς· τίτες οἱ λόγοι οὗτοι, οὓς ἀπιβάλλετε πρὸς ἀλλήλους περιπατοῦντες; καὶ ἐστάθησαν σκωθρωποί. ¹⁸ ἀποκριθεὶς δὲ εἰς, ἣ ὄνομα Κλεόπας, εἶπεν πρὸς αὐτόν· σὺ μόνος παροικεῖς Ἱερουσαλὴμ καὶ οὐκ ἔγνωσ τὰ γενόμενα ἐν αὐτῇ ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις; ¹⁹ καὶ εἶπεν αὐτοῖς· ποῦα; οἱ δὲ εἶπαν αὐτῷ· τὰ περὶ Ἰησοῦ τοῦ Ναζαρηνοῦ, ὃς ἐγένετο ἀνὴρ προφήτης δυνατὸς ἐν ἔργῳ καὶ λόγῳ ἐναντίον τοῦ θεοῦ καὶ παντὸς τοῦ λαοῦ, ²⁰ ὅπως τε παρέδωκεν αὐτόν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ ἄρχοντες ἡμῶν εἰς κρίμα θανάτου καὶ ἐσταύρωσαν αὐτόν. ²¹ ἡμεῖς δὲ ἠλπίζομεν ὅτι αὐτὸς ἐστὶν ὁ μελλῶν λυτροῦσθαι τὸν Ἰσραὴλ· ἀλλὰ γὰρ καὶ σὺν πᾶσιν τούτοις τρίτην ταύτην ἡμέραν ἄγει ἀφ' οὗ ταῦτα ἐγένετο. ²² ἀλλὰ καὶ γυναῖκες τινες ἐξ ἡμῶν ἐξέστησαν ἡμᾶς, γενόμεναι ὀρθριναὶ ἐπὶ τὸ μνημεῖον, ²³ καὶ μὴ εὐροῦσαι τὸ σῶμα αὐτοῦ ἦλθον λέγουσαι καὶ ὀπτασίαν ἀγγέλων εἰρακέναι, οἱ λέγουσιν αὐτόν ζῆν. ²⁴ καὶ ἀπηλθόν τινες τῶν σὺν ἡμῖν ἐπὶ τὸ μνημεῖον, καὶ εὗρον οὕτως καθῶς καὶ αἱ γυναῖκες εἶπον, αὐτὸν δὲ οὐκ εἶδον. ²⁵ καὶ αὐτὸς εἶπεν πρὸς αὐτούς· ὃ ἀνόητοι καὶ βραδεῖς τῇ καρδίᾳ τοῦ πιστεῦν ἐπὶ πᾶσιν οἷς ἐλάλησαν οἱ προφῆται. ²⁶ οὐγὶ ταῦτα ἔδει παθεῖν τὸν Χριστὸν καὶ εἰσελθεῖν εἰς τὴν δόξαν αὐτοῦ; ²⁷ καὶ ἀρξάμενος ἀπὸ Μωϋσέως καὶ ἀπὸ πάντων τῶν προφητῶν διερμήνευσεν αὐτοῖς ἐν πάσαις ταῖς γραφαῖς τὰ περὶ αὐτοῦ. ²⁸ καὶ ἤγγισας εἰς τὴν κόμην οὗ ἐπορεύοντο, καὶ αὐτὸς προσεποιήσατο πορρωτέρω πορεύεσθαι. ²⁹ καὶ παρεβιάσατο αὐτὸν λέγοντες· μείνον μεθ' ἡμῶν, ὅτι πρὸς ἑσπέραν ἐστὶν καὶ κέκλικεν ἤδη ἡ ἡμέρα. καὶ εἰσῆλθεν τοῦ μεῖναι σὺν αὐτοῖς. ³⁰ καὶ ἐγένετο ἐν τῷ κατακλιθῆναι αὐτόν μετ' αὐτῶν, λαβὼν τὸν ἄρτον εὐλόγησεν καὶ κλάσας ἐπέδιδον αὐτοῖς. ³¹ αὐτῶν δὲ διηνοίχθησαν οἱ ὀφθαλμοί, καὶ ἐπέγνωσαν αὐτόν· καὶ αὐτὸς ἄφαντος ἐγένετο ἀπ' αὐτῶν. ³² καὶ εἶπαν πρὸς ἀλλήλους· οὐγὶ ἡ καρδία ἡμῶν καιομένη ἦν ἐν ἡμῖν, ὡς ἐλάλει ἡμῖν ἐν τῇ ὁδῷ, ὡς διηνοίγειν ἡμῖν τὰς γραφάς; ³³ Καὶ ἀναστάντες αὐτῇ τῇ ὁρᾷ

13. T^h ησ. πορευομ. εν αυτη τη ημ. 15. H [και] αντ. 17. σταθησαν: t στα; post σκωθρωπ.) 18. ω ονομα: TH ονοματι 19. t ναζωραιου 21. αγει: T add [σημερον] 23. H ηλθαν 24. H απηλθαν | TH om και post καθως 27. h -κ. ην αρξαμ. απο μωυσ. και παντ. τ. προφ. ερμηνευειν | t διερμηνευεν | αυτου: T αυτου 28. TH πορρωτερω 29. t [ηδη] 32. ημ. καιομ. ην: h -ην ημ. κεκαλυμμενη | [T] H^h om εν ημιν

ὑπέστρεψαν εἰς Ἱερουσαλήμ, καὶ εὗρον ἠθροισμένους τοὺς ἑνδεκα καὶ τοὺς σὺν αὐτοῖς, ³⁴ λέγοντας ὅτι ὄντως ἠγέρθη ὁ κύριος καὶ ᾤφθη Σίμωνι. ³⁵ καὶ αὐτοὶ ἐξηγοῦντο τὰ ἐν τῇ ὁδῷ καὶ ὡς ἐγνώσθη αὐτοῖς ἐν τῇ κλάσει τοῦ ἄρτου.

³⁶ Ταῦτα δὲ αὐτῶν λαλοῦντων αὐτὸς ἔστη ἐν μέσῳ αὐτῶν. ³⁷ πτοηθέντες δὲ καὶ ἔμβροβοι γενόμενοι ἐδόκουν πνεῦμα θεωρεῖν. ³⁸ καὶ εἶπεν αὐτοῖς· τί τεταραγμένοι ἐστέ, καὶ διατὶ διαλογισμοὶ ἀναβαίνουσιν ἐν τῇ καρδίᾳ ὑμῶν; ³⁹ ἴδετε τὰς χεῖράς μου καὶ τοὺς πόδας μου, ὅτι ἐγὼ εἰμι αὐτός· ψηλαφήσατέ με καὶ ἴδετε, ὅτι πνεῦμα σάρκας καὶ ὀστέα οὐκ ἔχει καθὼς ἐμὰ θεωρεῖτε ἔχοντα. ⁴¹ ἔτι δὲ ἀπιστούντων αὐτῶν ἀπὸ τῆς χαρᾶς καὶ θαυμαζόντων, εἶπεν αὐτοῖς· ἔχετε τι βρώσιμον ἐνθάδε; ⁴² οἱ δὲ ἐπέδωκαν αὐτῷ ἰχθύος ὀπτοῦ μέρους· ⁴³ καὶ λαβὼν ἐνώπιον αὐτῶν ἔφαγεν.

⁴⁴ Εἶπεν δὲ πρὸς αὐτούς· οὗτοι οἱ λόγοι μου, οὓς ἐλάλησα πρὸς ὑμᾶς ἔτι ὡς σὺν ὑμῖν, ὅτι δεῖ πληρωθῆναι πάντα τὰ γεγραμμένα ἐν τῷ νόμῳ Μωϋσέως καὶ προφηταῖς καὶ ψαλμοῖς περὶ ἐμοῦ. ⁴⁵ τότε διήρκειεν αὐτῶν τὸν νοῦν τοῦ συνιέναι τὰς γραφάς, ⁴⁶ καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὅτι οὕτως γέγραπται παθεῖν τὸν Χριστὸν καὶ ἀναστῆναι ἐκ νεκρῶν τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ, ⁴⁷ καὶ κηρυχθῆναι ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ μετάνοιαν εἰς ἅφρονι ἀμαρτιῶν εἰς πάντα τὰ ἔθνη, ἀρχάμενοι ἀπὸ Ἱερουσαλήμ. ⁴⁸ ὑμεῖς μάρτυρες τούτων. ⁴⁹ καὶ γὰρ ἐξαποστέλλω τῆν ἐπαγγελίαν τοῦ πατρὸς μου ἐφ' ὑμᾶς· ὑμεῖς δὲ καθίστατε ἐν τῇ πόλει ἕως οὗ ἐνδύσησθε ἐξ ὕψους δύναμις.

⁵⁰ Ἐξήγαγεν δὲ αὐτοὺς ἕως πρὸς Βηθανίαν, καὶ ἐπάρας τὰς χεῖρας αὐτοῦ εὐλόγησεν αὐτούς. ⁵¹ καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εὐλογεῖν αὐτὸν αὐτοὺς διέστη ἀπ' αὐτῶν. ⁵² καὶ αὐτοὶ ὑπέστρεψαν εἰς Ἱερουσαλήμ μετὰ χαρᾶς μεγάλης, ⁵³ καὶ ἦσαν διαπαντός ἐν τῷ ἱερῷ ἀνούντες τὸν θεόν.

36. εν μ. αυτων: T [H] add και λεγει αυτοις· ειρηνη υμιν 37. th θροηθεντες 38. t και [δια] τι 39. TH σαρκα 40. [T][H] και τουτο ειπαν ειδειξεν αυτοις τας χειρας και τους ποδας 42. μερος: [T] -| h | add και απο μελοσιον κηριον (h κηριον) 44. προφητ.: [T] H pm τοις 47. εις αφρονι: Th και αφρονι 47s. h εθνη· αρχαμ. απο ιερουσαλημ υμεις 48. υμεις: T add [εστε] 49. καγω: TH και ιδου εγω | t δυναμ. εξ υψους 51. απ αυτων: T [H] add και ανεφρατο εις τον ουρανον 52. αυτοι: T [H] add προσκυνησαντες αυτον 53. T [αινουντες και] ευλογουντες t om. αν. και s. om. και ευλογ. H¹ ευλογουντες | T subscr. κατα λουκαν

36. Io 20, 19ss. [Mc 16, 14.] [40. Io 20, 20.] 50. Act 1, 12. 51. [Mc 16, 19.] Act 1, 9ss.

ΚΑΤΑ ΙΩΑΝΝΗΝ

I

Verbum caro factum. Testimonium Iohannis baptistae; immersio Iesu.
Andreas cum socio, Petrus, Philippus, Nathanael.

¹ Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος, καὶ ὁ λόγος ἦν πρὸς τὸν θεόν, καὶ θεὸς ἦν ὁ λόγος. ² οὗτος ἦν ἐν ἀρχῇ πρὸς τὸν θεόν. ³ πάντα δι' αὐτοῦ ἐγένετο, καὶ χωρὶς αὐτοῦ ἐγένετο οὐδὲ ἓν ὃ γέγονεν. ⁴ ἐν αὐτῷ ζωὴ ἐστίν, καὶ ἡ ζωὴ ἦν τὸ φῶς τῶν ἀνθρώπων. ⁵ καὶ τὸ φῶς ἐν τῇ σκοτίᾳ φαίνει, καὶ ἡ σκοτία αὐτὸ οὐ κατέλαβεν. ⁶ Ἐγένετο ἄνθρωπος, ἀπεσταλμένος παρὰ θεοῦ, ὄνομα αὐτῷ Ἰωάννης. ⁷ οὗτος ἦλθεν εἰς μαρτυρίαν, ἵνα μαρτυρήσῃ περὶ τοῦ φωτός, ἵνα πάντες πιστεύσωσιν δι' αὐτοῦ. ⁸ οὐκ ἦν ἐκεῖνος τὸ φῶς, ἀλλ' ἵνα μαρτυρήσῃ περὶ τοῦ φωτός. ⁹ Ἦν τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν, ὃ φωτίζει πάντα ἄνθρωπον, ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον. ¹⁰ ἐν τῷ κόσμῳ ἦν, καὶ ὁ κόσμος δι' αὐτοῦ ἐγένετο, καὶ ὁ κόσμος αὐτὸν οὐκ ἔγνω. ¹¹ εἰς τὰ ἴδια ἦλθεν, καὶ οἱ ἴδιοι αὐτὸν οὐ παρέλαβον. ¹² ὅσοι δὲ ἔλαβον αὐτόν, ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν τέκνα θεοῦ γενέσθαι, τοῖς πιστεύουσιν εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ, ¹³ οἱ οὐκ ἐξ αἱμάτων οὐδὲ ἐκ θελήματος σαρκὸς οὐδὲ ἐκ θελήματος ἀνδρὸς ἀλλ' ἐκ θεοῦ ἐγεννήθησαν. ¹⁴ καὶ ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν, καὶ ἐθεασάμεθα τὴν δόξαν αὐτοῦ δόξαν ὡς μονογενοῦς παρὰ πατρός, πλήρης χάριτος καὶ ἀληθείας. ¹⁵ Ἰωάννης μαρτυρεῖ περὶ αὐτοῦ καὶ κέκραγεν λέγων· οὗτος ἦν ὃν εἶπον· ὁ ὀπίσω μου ἐρχόμενος ἔμπροσθέν μου γέγονεν, ὅτι πρῶτός μου ἦν. ¹⁶ ὅτι ἐκ τοῦ πληρώματος αὐτοῦ ἡμεῖς πάντες ἐλάβομεν, καὶ χάριν ἀντὶ χάριτος· ¹⁷ ὅτι ὁ νόμος διὰ Μωϋσέως ἐδόθη, ἡ χάρις καὶ ἡ ἀλήθεια διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐγένετο. ¹⁸ θεὸν οὐδεὶς ἑώρακεν πώποτε· ὁ μονογενὴς υἱὸς ὁ ὢν εἰς τὸν κόλπον τοῦ πατρὸς, ἐκεῖνος ἐξηγήσατο. ¹⁹ Καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ μαρτυρία τοῦ Ἰωάννου, ὅτε ἀπέστειλαν οἱ Ἰουδαῖοι ἐξ Ἱερουσολύμων ἱερεῖς καὶ Λευεῖτας ἵνα ἐρωτήσωσιν αὐτόν· σὺ τίς εἶ; ²⁰ καὶ ὡμολόγησεν καὶ οὐκ ἤρησάτο, καὶ ὡμολόγησεν ὅτι ἐγὼ οὐκ εἰμὶ ὁ Χριστός. ²¹ καὶ ἠρώτησαν αὐτόν· τί

Inscr. T εναγγελιον κατα ιωαννην H κατα ιωαννην
I, 35. TH⁸ ουδὲ εν. ο γεγονεν εν 4. εστιν: T⁸H¹ ην 12. T ελαβον
15. H ( ) | H⁸ λεγων— ουτος ην ο ειπων— O (h ον ειπον· ο υ. ον ειπον O)
18. ο μονογ. υιος: TH¹ μονογ. θεος 19. απεστειλαν: TH add προς αυτον

I, 1. I Io 1, 5, 20. (Apoс 19, 13. Prov 8, 30.) Rom 9, 5. (Hebr 1, 8.)
3. Col 1, 17. Hebr 1, 2. 5. 3, 19. 6. Mt 3, 1. Mc 1, 4. Lc 3, 2. 9. 8, 12.
9, 5. 12, 46. 12. I Io 3, 1. 14. Hebr 2, 14. 15. 27. 30. 18. 6, 46.
I Io 4, 12. 19. 5, 33.

οὖν; Ἠλείας εἶ; λέγει· οὐκ εἰμί. ὁ προφήτης εἶ σύ; καὶ ἀπεκρίθη· οὐ. ²² εἶπαν οὖν αὐτῷ· τίς εἶ; ἵνα ἀπόκρισιν δώμεν τοῖς πέμψασιν ἡμᾶς· τί λέγεις περὶ σεαυτοῦ; ²³ εἶφη· ἐγὼ φωνῆ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ· εὐθύνετε τὴν ὁδὸν κυρίου, καθὼς εἶπεν Ἡσαΐας ὁ προφήτης. ²⁴ καὶ ἀπεσταλμένοι ἦσαν ἐκ τῶν Φαρισαίων, ²⁵ καὶ ἠρώτησαν αὐτὸν καὶ εἶπαν αὐτῷ· τί οὖν βαπτίζεις, εἰ σύ οὐκ εἶ ὁ Χριστὸς οὐδὰ Ἠλείας οὐδὰ ὁ προφήτης; ²⁶ ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰωάννης λέγων· ἐγὼ βαπτίζω ἐν ὕδατι· μέσος ὑμῶν στήκει, ὃν ὑμεῖς οὐκ οἴδατε, ²⁷ ὁ ὀπίσω μου ἐρχόμενος, οὗ οὐκ εἰμί ἐγὼ ἀξίος ἵνα λύσω αὐτοῦ τὸν ἱμάντα τοῦ ὑποδήματός. ²⁸ ταῦτα ἐν Βηθανίᾳ ἐγένετο πέραν τοῦ Ἰορδάνου, ὅπου ἦν ὁ Ἰωάννης βαπτίζων.

²⁹ Τῇ ἐπαύριον βλέπει τὸν Ἰησοῦν ἐρχόμενον πρὸς αὐτόν, καὶ λέγει· ἴδε ὁ ἄμνος τοῦ θεοῦ ὁ αἴρων τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου. ³⁰ οὗτός ἐστιν ὑπὲρ οὗ ἐγὼ εἶπον· ὀπίσω μου ἔρχεται ἄνθρωπος ὃς ἔμπροσθέν μου γέγονεν, ὅτι πρῶτός μου ἦν. ³¹ κἀγὼ οὐκ ᾔδειν αὐτόν, ἀλλ' ἵνα φανερωθῇ τῷ Ἰσραὴλ, διὰ τοῦτο ἦλθον ἐγὼ ἐν ὕδατι βαπτίζων. ³² καὶ ἔμαρτύρησεν Ἰωάννης λέγων ὅτι τεθίαμαι τὸ πνεῦμα καταβαῖνον ὡς περιστερὰν ἐξ οὐρανοῦ, καὶ ἔμεινεν ἐπ' αὐτόν. ³³ κἀγὼ οὐκ ᾔδειν αὐτόν, ἀλλ' ὁ πέμψας με βαπτίζειν ἐν ὕδατι, ἐκεῖνός μοι εἶπεν· ἐφ' ὃν ἂν ἴδῃς τὸ πνεῦμα καταβαῖνον καὶ μένον ἐπ' αὐτόν, οὗτός ἐστιν ὁ βαπτίζων ἐν πνεύματι ἁγίῳ. ³⁴ κἀγὼ εἶδρακα, καὶ μαμαρτύρηκα ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ.

³⁵ Τῇ ἐπαύριον πάλιν εἰστήκει ὁ Ἰωάννης καὶ ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ δύο, ³⁶ καὶ ἐμβλέψας τῷ Ἰησοῦ περιπατοῦντι λέγει· ἴδε ὁ ἄμνος τοῦ θεοῦ. ³⁷ ἤκουσαν οἱ δύο μαθηταὶ αὐτοῦ λαλοῦντος, καὶ ἠκολούθησαν τῷ Ἰησοῦ. ³⁸ στραφεῖς ὁ Ἰησοῦς καὶ θεασάμενος αὐτούς ἀκολουθοῦντας λέγει αὐτοῖς· τί ζητεῖτε; οἱ δὲ εἶπαν αὐτῷ· ῥαββί, ὃ λέγεται ἐρμηνευσόμενον διδάσκαλε, ποῦ μένεις; ³⁹ λέγει αὐτοῖς· ἔρχεσθε καὶ ὄψεσθε. ἦλθαν οὖν καὶ εἶδαν ποῦ μένει, καὶ παρ' αὐτῷ ἔμειναν τὴν ἡμέραν ἐκείνην· ὥρα ἦν ὡς δεκάτη. ⁴⁰ ἦν Ἀνδρέας ὁ ἀδελφὸς Σίμωνος Πέτρου εἰς ἐκ τῶν δύο τῶν ἀκουσάντων παρὰ Ἰωάννου καὶ ἀκολουθησάντων αὐτῷ· ⁴¹ εὐρίσκει οὗτος πρῶτος τὸν ἀδελφὸν τὸν ἴδιον Σίμωνα

21. ἡλ. ει: T[H] pm ου (h ουν ου;) | λεγει: TH pm και 23. T βοωντος, εν τη ερημω ενθ. 26. t εσητηκεν 27. [T]H om ο | TH [ερω] 34. ο υιος: h | ο εκλεκτος | 35. Η ιστηκει | TH om ο 37. ηκουσαν: TH pm και | T αυτ. οι δυο μαθητ. th οι δυο αυτ. μαθητ. 38. στραφ.: TH add δε | T ραββι | TH μεθερμηνευσομενον 41. TH πρωτον

23. Is 40,3. 26s. Mt 3,11. Mc 1,7s. Lc 3,16. Act 13,25. 28. 10,40. 29. 1,36. 30. 1,15. 27. 32. Mt 3,16. Mc 1,10. Lc 3,22. 35-42. (Mt 4,18-22. Mc 1,16-20. Lc 5,1-11.) 36. 1,29. (Ex 12,3s.)

καὶ λέγει αὐτῷ· εὐρήκαμεν τὸν Μεσσίαν, ὃς ἐστὶν μεθερμηνεύόμενος Χριστός. ⁴² ἤγαγεν αὐτὸν πρὸς τὸν Ἰησοῦν. ἐμβλέψας αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν· σὺ εἶ Σίμων ὁ υἱὸς Ἰωάννου, σὺ κληθήσῃ Κηφᾶς, ὃ ἐρμηνεύεται Πέτρος.

⁴³ Τῇ ἐπαύριον ἠθέλησεν ἐξελθεῖν εἰς τὴν Γαλιλαίαν, καὶ εὐρίσκει Φίλιππον. καὶ λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· ἀκολούθει μοι. ⁴⁴ ἦν δὲ ὁ Φίλιππος ἀπὸ Βηθσαϊδά, ἐκ τῆς πόλεως Ἀνδρέου καὶ Πέτρον. ⁴⁵ εὐρίσκει Φίλιππος τὸν Ναθαναὴλ καὶ λέγει αὐτῷ· ὃν ἔγραψεν Μωϋσῆς ἐν τῷ νόμῳ καὶ οἱ προφηταί, εὐρήκαμεν, Ἰησοῦν υἱὸν τοῦ Ἰωσήφ τὸν ἀπὸ Ναζαρέτ. ⁴⁶ εἶπεν αὐτῷ Ναθαναὴλ· ἐκ Ναζαρέτ δύναται τι ἀγαθὸν εἶναι; λέγει αὐτῷ Φίλιππος· ἔρχου καὶ ἴδε. ⁴⁷ εἶδεν Ἰησοῦς τὸν Ναθαναὴλ ἐρχόμενον πρὸς αὐτὸν καὶ λέγει περὶ αὐτοῦ· ἴδε ἀληθῶς Ἰσραηλιτῆς, ἐν ᾧ δόλος οὐκ ἐστίν. ⁴⁸ λέγει αὐτῷ Ναθαναὴλ· πόθεν με γινώσκεις; ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ· πρὸ τοῦ σε Φίλιππος φωνῆσαι ὄντα ὑπὸ τῆς σκῆης εἰδόν σε. ⁴⁹ ἀπεκρίθη αὐτῷ Ναθαναὴλ· ῥαββεῖ, σὺ εἶ ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ, σὺ βασιλεὺς εἶ τοῦ Ἰσραὴλ. ⁵⁰ ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ· ὅτι εἶπόν σοι ὅτι εἶδόν σε ὑποκάτω τῆς σκῆης, πιστεύεις; μεῖζω τούτων ὄψῃ. ⁵¹ καὶ λέγει αὐτῷ· ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὄψεσθε τὸν οὐρανὸν ἀνεργάτια καὶ τοὺς ἀγγέλους τοῦ θεοῦ ἀναβαίνοντας καὶ καταβαίνοντας ἐπὶ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου.

II

Iesus Canae vinum ex aqua facit. Mercatores templo pulsi; templum triduo restituendum. Iesus fidem habentibus non confidens.

¹ Καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ γάμος ἐγένετο ἐν Κανᾷ τῆς Γαλιλαίας, καὶ ἦν ἡ μήτηρ τοῦ Ἰησοῦ ἐκεῖ· ² ἐκλήθη δὲ καὶ ὁ Ἰησοῦς καὶ οἱ μαθηταί αὐτοῦ εἰς τὸν γάμον. ³ καὶ οἶνον οὐκ εἶχον, ὅτι συνετελέσθη ὁ οἶνος τοῦ γάμον. εἶτα λέγει ἡ μήτηρ τοῦ Ἰησοῦ πρὸς αὐτόν· οἶνος οὐκ ἐστίν. ⁴ λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· τί ἐμοὶ καὶ σοί, γύναι; οὐπω ἤκει ἡ ὥρα μου. ⁵ λέγει ἡ μήτηρ αὐτοῦ τοῖς διακόνοις· ὅ τι ἂν λέγῃ ὑμῖν, ποιήσατε. ⁶ ἦσαν δὲ ἐκεῖ λίθινοι ὕδρῳιαι ἕξ κατὰ τὸν καθαρισμόν τῶν Ἰουδαίων κείμεναι, χωρούσαι

42. ιωαννου: t ιωνα 43. ΤΗ ευρισκει φιλιππον και λ. 45. υιον: T pm [τον] 46. ειπεν: ΤΗ pm και | ΤΗ ο φιλιππος 49. Τ ραββα II, I. Τη τη τριτη ημερα 3. και οινον — ειτα: ΤΗ και νοστερησαντος οινου | οινος ουκ εστιν: ΤΗ οινον ουκ εχουσιν 4. λεγει: ΤΗ pm και

42. Mt 16, 17s. 45. Gen 49, 10. Deut 18, 18. Is 7, 14. 40, 11. 53, 2. Jer 23, 5. Ez 34, 23. Dan 9, 24. 46. 7, 41. 47. (Ps 32, 2.) 49. 6, 69. Mt 14, 33. 16, 16. Mc 8, 29. 51. (Gen 28, 12.) 11, 6. Mc 7, 3.

ἀνὰ μετρητάς δύο ἢ τρεῖς. ⁷ λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· γεμίσατε τὰς ὑδρίας ὕδατος. καὶ ἐγένισαν αὐτὰς ἕως ἄνω. ⁸ καὶ λέγει αὐτοῖς· ἀντλήσατε τῶν καὶ φέρετε τῷ ἀρχιτρικλίνῳ. οἱ δὲ ἤρξαντο. ⁹ ὡς δὲ ἐγένετο ὁ ἀρχιτρικλίνος τὸ ὕδωρ οἶνον γεγενημένον, καὶ οὐκ ἦδει πόθεν ἐστίν, οἱ δὲ διάκονοι ᾗδισαν οἱ ἠντληκότες τὸ ὕδωρ, φωνεῖ τὸν θυμῖον ὁ ἀρχιτρικλίνος ¹⁰ καὶ λέγει αὐτῷ· πᾶς ἄνθρωπος πρῶτον τὸν καλὸν οἶνον τίθησιν, καὶ ὅταν μεθυσθῶσιν τὸν ἐλάσσω· σὺ τετήρηκας τὸν καλὸν οἶνον ἕως ἄρτι. ¹¹ ταύτην ἐποίησεν ἀρχὴν τῶν σημείων ὁ Ἰησοῦς ἐν Κανᾷ τῆς Γαλιλαίας καὶ ἐφανέρωσεν τὴν δόξαν αὐτοῦ, καὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ. ¹² Μετὰ τοῦτο κατέβη εἰς Καφαρναούμ αὐτὸς καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, καὶ ἐκεῖ ἔμειναν οὐ πολλὰς ἡμέρας.

¹³ Καὶ ἔγγυς ἦν τὸ πάσχα τῶν Ἰουδαίων, καὶ ἀνέβη εἰς Ἱεροσόλυμα ὁ Ἰησοῦς. ¹⁴ καὶ εὔρεν ἐν τῷ ἱερῷ τοὺς πωλοῦντας βόας καὶ πρόβατα καὶ περιστεράς καὶ τοὺς κερματιστάς καθημένους, ¹⁵ καὶ ποιήσας φραγέλλιον ἐκ σχοινίων πάντας ἐξέβαλεν ἐκ τοῦ ἱεροῦ, τὰ τε πρόβατα καὶ τοὺς βόας, καὶ τῶν κολλυβιστῶν ἐξέχεεν τὸ κέρμα καὶ τὰς τραπέζας ἀνέστρεψεν, ¹⁶ καὶ τοῖς τὰς περιστεράς πωλοῦσιν εἶπεν· ἄρατε ταῦτα ἐνταῦθεν, μὴ ποιεῖτε τὸν οἶκον τοῦ πατρὸς μου οἶκον ἐμπορίου. ¹⁷ ἐμνήσθησαν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ὅτι γεγραμμένον ἐστίν· ὁ ζῆλος τοῦ οἴκου σου καταφραγεται με. ¹⁸ ἀπεκρίθησαν οὖν οἱ Ἰουδαῖοι καὶ εἶπαν αὐτῷ· εἰ σημεῖον δεῖκνύεις ἡμῖν, ὅτι ταῦτα ποιεῖς; ¹⁹ ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτοῖς· λύσατε τὸν ναὸν τοῦτον, καὶ ἐν τρισὶν ἡμέραις ἐγερῶ αὐτόν. ²⁰ εἶπαν οὖν οἱ Ἰουδαῖοι· τεσσαράκοντα καὶ ἕξ ἔτεσιν οἰκοδομήθη ὁ ναὸς οὗτος, καὶ σὺ ἐν τρισὶν ἡμέραις ἐγερεῖς αὐτόν; ²¹ ἐκείνος δὲ ἔλεγεν περὶ τοῦ ναοῦ τοῦ σώματος αὐτοῦ. ²² ὅτε οὖν ἠγγέρθη ἐκ νεκρῶν, ἐμνήσθησαν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ὅτι τοῦτο ἔλεγεν, καὶ ἐπίστευσαν τῇ γραφῇ καὶ τῷ λόγῳ ὃν εἶπεν ὁ Ἰησοῦς.

²³ Ὡς δὲ ἦν ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις ἐν τῷ πάσχα ἐν τῇ ἑορτῇ, πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ, θεωροῦντες αὐτοῦ τὰ σημεῖα ἃ ἐποίει. ²⁴ αὐτὸς δὲ Ἰησοῦς οὐκ ἐπίστευεν αὐτὸν αὐτοῖς διὰ τὸ αὐτὸν γινώσκειν πάντας, ²⁵ καὶ ὅτι οὐ χρεῖαν εἶχεν ἵνα τις μαρτυρήσῃ περὶ τοῦ ἀνθρώπου· αὐτὸς γὰρ ἐγίνωσκεν τί ἦν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ.

10. τον ελασσω: T pm [τοτε] 12. TH om αυτον sc 15. TH τα κερματα | H⁸ ανεστρεψεν 19. TH [εν] τρισιν 20. T οικοδομηθη 23. T [εν] τη εορτη 24. αυτον pr: H αυτον

14^{ss}. Mt 21, 12ss. Mc 11, 15ss. Lc 19, 45s. 17. Ps 69, 10. 19. Mt 26, 61. 27, 40. Mc 14, 58. 15, 29.

III

Nicodemus; regeneratio; serpens aeneus. Iohannes baptista de se et incrementis Iesu disserit.

¹ Ἦν δὲ ἄνθρωπος ἐκ τῶν Φαρισαίων, Νικόδημος ὄνομα αὐτῷ, ἄρχων τῶν Ἰουδαίων. ² οὗτος ἦλθεν πρὸς αὐτὸν νυκτὸς καὶ εἶπεν αὐτῷ· ῥαββεὶ, οἶδαμεν ὅτι ἀπὸ θεοῦ ἐλήλυθας διδάσκαλος· οὐδεὶς γὰρ δύναται ταῦτα τὰ σημεῖα ποιεῖν ἃ σὺ ποιεῖς, ἐὰν μὴ ἡ ὁ θεὸς μετ' αὐτοῦ. ³ ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ· ἀμὴν ἀμὴν λέγω σοι, ἐὰν μὴ τις γεννηθῆ ἄνωθεν, οὐ δύναται ἰδεῖν τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ. ⁴ λέγει πρὸς αὐτὸν ὁ Νικόδημος· πῶς δύναται ἄνθρωπος γεννηθῆναι γέροντων; μὴ δύναται εἰς τὴν κοιλίαν τῆς μητρὸς αὐτοῦ δευτέρου εἰσελθεῖν καὶ γεννηθῆναι; ⁵ ἀπεκρίθη Ἰησοῦς· ἀμὴν ἀμὴν λέγω σοι, ἐὰν μὴ τις γεννηθῆ ἐξ ὕδατος καὶ πνεύματος, οὐ δύναται εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. ⁶ τὸ γεγεννημένον ἐκ τῆς σαρκὸς σὰρξ ἐστίν, καὶ τὸ γεγεννημένον ἐκ τοῦ πνεύματος πνεῦμά ἐστιν. ⁷ μὴ θαυμάσης ὅτι εἶπόν σοι· δεῖ ὑμᾶς γεννηθῆναι ἄνωθεν. ⁸ τὸ πνεῦμα ὅπου θέλει πνεῖ, καὶ τὴν φωνὴν αὐτοῦ ἀκούεις, ἀλλ' οὐκ οἶδας πόθεν ἔρχεται καὶ ποῦ ὑπάγει· οὕτως ἐστὶν πᾶς ὁ γεγεννημένος ἐκ τοῦ πνεύματος. ⁹ ἀπεκρίθη Νικόδημος καὶ εἶπεν αὐτῷ· πῶς δύναται ταῦτα γενέσθαι; ¹⁰ ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ· σὺ εἰ ὁ διδάσκαλος τοῦ Ἰσραὴλ καὶ ταῦτα οὐ γινώσκεις; ¹¹ ἀμὴν ἀμὴν λέγω σοι ὅτι ὁ οἶδαμεν λαλοῦμεν καὶ ὁ ἐωράκαμεν μαρτυροῦμεν, καὶ τὴν μαρτυρίαν ἡμῶν οὐ λαμβάνετε. ¹² εἰ τὰ ἐπίγεια εἶπον ὑμῖν καὶ οὐ πιστεύετε, πῶς ἐὰν εἶπω ὑμῖν τὰ ἐπουράνια πιστεύσετε; ¹³ καὶ οὐδεὶς ἀναβέβηκεν εἰς τὸν οὐρανὸν εἰ μὴ ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβάς, ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ὁ ὢν ἐν τῷ οὐρανῷ. ¹⁴ καὶ καθὼς Μωϋσῆς ἕνωσεν τὸν ὄφιν ἐν τῇ ἐρήμῳ, οὕτως ἕνωθηναί δεῖ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου, ¹⁵ ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων ἐν αὐτῷ ἔχη ζωὴν αἰώνιον. ¹⁶ οὕτως γὰρ ἠγάπησεν ὁ θεὸς τὸν κόσμον, ὥστε τὸν υἱὸν τὸν μονογενῆ ἔδωκεν, ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς αὐτὸν μὴ ἀπόληται ἀλλ' ἔχη ζωὴν αἰώνιον. ¹⁷ οὐ γὰρ ἀπέστειλεν ὁ θεὸς τὸν υἱὸν εἰς τὸν κόσμον ἵνα κρίνῃ τὸν κόσμον, ἀλλ' ἵνα σωθῆ ὁ κόσμος δι' αὐτοῦ. ¹⁸ ὁ πιστεύων εἰς αὐτὸν οὐ κρίνεται· ὁ μὴ πιστεύων ἤδη κέκριται, ὅτι μὴ πεπίστευκεν εἰς τὸ

III,2. Τ ραββεὶ 4. T [H] om o ante νικοδημ. 5. TH [o] ιησους | των ουρανων: TH του θεου 8. T αλλα | γεγενν. εκ: h add -| του υδατος και | 13. H¹ om o ων εν τω ουρανω 16. τ. υιον: T add αυτου | TH αλλα 17. τ. υιον: T add [αυτου] 18. ο μη: T ο [δε] μη

III,2. 7,50. 19,39. 23. Prov 30,4. Eph 4,9s. 14. Num 21,8s. 17. 12,47. 18. 5,24.

ὄνομα τοῦ μονογενοῦς υἱοῦ τοῦ θεοῦ. ¹⁹ αὐτὴ δὲ ἐστὶν ἡ κρίσις, ὅτι τὸ φῶς ἐλήλυθεν εἰς τὸν κόσμον καὶ ἠγάπησαν οἱ ἄνθρωποι μᾶλλον τὸ σκότος ἢ τὸ φῶς· ἦν γὰρ αὐτῶν ποτηρὰ τὰ ἔργα. ²⁰ πᾶς γὰρ ὁ φαῦλα πράσων μισεῖ τὸ φῶς καὶ οὐκ ἔρχεται πρὸς τὸ φῶς, ἵνα μὴ ἐλεγχθῇ τὰ ἔργα αὐτοῦ· ²¹ ὁ δὲ ποιῶν τὴν ἀλήθειαν ἔρχεται πρὸς τὸ φῶς, ἵνα φανερωθῇ αὐτοῦ τὰ ἔργα, ὅτι ἐν θεῷ ἐστὶν εἰργασμένα.

²² Μετὰ ταῦτα ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ εἰς τὴν Ἰουδαίαν γῆν, καὶ ἐκεῖ διέτριβεν μετ' αὐτῶν καὶ ἐβάπτιζεν. ²³ ἦν δὲ καὶ Ἰωάννης βαπτίζων ἐν Αἰνῶν ἐγγὺς τοῦ Σαλειμ, ὅτι ὕδατα πολλὰ ἦν ἐκεῖ, καὶ παρεγίνοντο καὶ ἐβαπτίζοντο· ²⁴ οὐπω γὰρ ἦν βεβλημένος εἰς τὴν φυλακὴν Ἰωάννης. ²⁵ ἐγένετο οὖν ζήτησις ἐκ τῶν μαθητῶν Ἰωάννου μετὰ Ἰουδαίου περὶ καθαρισμοῦ. ²⁶ καὶ ἦλθον πρὸς τὸν Ἰωάννην καὶ εἶπον αὐτῷ· ῥαββεῖ, ὃς ἦν μετὰ σοῦ πέραν τοῦ Ἰορδάνου, ᾧ σὺ μαρτύρηκας, ἴδε οὗτος βαπτίζει καὶ πάντες ἔρχονται πρὸς αὐτόν. ²⁷ ἀπεκρίθη Ἰωάννης καὶ εἶπεν· οὐ δύναται ἄνθρωπος λαμβάνειν οὐδέν, εἰ μὴ ἢ δεδομένον αὐτῷ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ. ²⁸ αὐτοὶ ἄλλοι μοι μαρτυρεῖτε ὅτι εἶπον· οὐκ εἰμὶ ἐγὼ ὁ Χριστός, ἀλλ' ὅτι ἀπεσταλμένος εἰμὶ ἔμπροσθεν ἐκείνου. ²⁹ ὁ ἔχων τὴν νύμφην νυμφίος ἐστίν· ὁ δὲ φίλος τοῦ νυμφίου, ὁ ἰσθηκὸς καὶ ἀκούων αὐτοῦ, χαρᾷ χαίρει διὰ τὴν φωνὴν τοῦ νυμφίου. αὕτη οὖν ἡ χαρὰ ἢ ἐμὴ πεπλήρωται. ³⁰ ἐκείνον δεῖ ἀξιάγειν, ἐμὲ δὲ ἔλαττουσθαι. ³¹ ὁ ἀνωθεν ἐρχόμενος ἐπάνω πάντων ἐστίν· ὁ ὢν ἐκ τῆς γῆς ἐκ τῆς γῆς ἐστίν καὶ ἐκ τῆς γῆς λαλεῖ. ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐρχόμενος ³² ὁ ἑώρακεν καὶ ἤκουσεν μαρτυρεῖ, καὶ τὴν μαρτυρίαν αὐτοῦ οὐδεὶς λαμβάνει. ³³ ὁ λαβὼν αὐτοῦ τὴν μαρτυρίαν ἐσφράγισεν ὅτι ὁ θεὸς ἀληθὴς ἐστίν. ³⁴ ὃν γὰρ ἀπέστειλεν ὁ θεός, τὰ ῥήματα τοῦ θεοῦ λαλεῖ· οὐ γὰρ ἐκ μέτρου δίδωσιν τὸ πνεῦμα. ³⁵ ὁ πατὴρ ἀγαπᾷ τὸν υἱόν, καὶ πάντα δέδωκεν ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ. ³⁶ ὁ πιστευὼν εἰς τὸν υἱόν ἔχει ζωὴν αἰώνιον· ὁ ἀπειθῶν τῷ υἱῷ οὐκ ὄψεται ζωὴν, ἀλλ' ἡ ὀργὴ τοῦ θεοῦ μένει ἐπ' αὐτόν.

IV

Mulier Samaritana; aqua viva; cultus verus; Sichemitae. Filium ministri regii Capharnaumi absens sanat.

¹ Ὡς οὖν ἔγνω ὁ Ἰησοῦς ὅτι ἤκουσαν οἱ Φαρισαῖοι ὅτι Ἰησοῦς πλείονας μαθητὰς ποιεῖ καὶ βαπτίζει ἢ Ἰωάννης, ² καίτοιγε

23. H [ο] ιωαν. 24. T [ο] ιωαν. 25. h ιουδαιων 26. TH ηλθαν et ειπαν | T ραββε 28. ειπον: H add [εγω] 31. ερχομ. sc: TH^s add επανω παντων εστιν 32. μαρτυρει: TH^s pm τουτο 34. διδωειν: T^s add [ο θεος] 36. TH ο δε απειθ. IV, 1. h† | ιησους pr: TH κυριος | t[H] om η

Ἰησοῦς αὐτὸς οὐκ ἐβάπτισεν ἄλλ' οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, ³ ἀφῆκεν τὴν Ἰουδαίαν καὶ ἀπῆλθεν πάλιν εἰς τὴν Γαλιλαίαν. ⁴ Ἰδὲ δὲ αὐτὸν διέρχεσθαι διὰ τῆς Σαμαρίας. ⁵ ἔρχεται οὖν εἰς πόλιν τῆς Σαμαρίας λεγομένην Συχάρ, πλησίον τοῦ χωρίου ὃ ἔδωκεν Ἰακώβ Ἰωσήφ τῷ υἱῷ αὐτοῦ. ⁶ ἦν δὲ ἐκεῖ πηγὴ τοῦ Ἰακώβ. ὃ οὖν Ἰησοῦς κεκοπιμακῶς ἐκ τῆς ὁδοπορίας ἐκαθεζέτο οὕτως ἐπὶ τῇ πηγῇ· ὥρα ἦν ὡς ἕκτη. ⁷ ἔρχεται γυνὴ ἐκ τῆς Σαμαρίας ἀντλήσαι ὕδωρ. λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· δός μοι πεῖν. ⁸ οἱ γὰρ μαθηταὶ αὐτοῦ ἀπεληλύθεισαν εἰς τὴν πόλιν, ἵνα τροφὰς ἀγοράσωσιν. ⁹ λέγει αὐτῇ ἡ γυνὴ ἡ Σαμαρίτις· πῶς σὺ Ἰουδαίος ἂν παρ' ἐμοῦ πεῖν αἰτεῖς γυναικὸς Σαμαρίτιδος οὐσης; ¹⁰ ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῇ· εἰ ἤδεις τὴν δωρεὰν τοῦ θεοῦ, καὶ τίς ἐστίν ὁ λέγων σοι· δός μοι πεῖν, σὺ ἂν ἤτησας αὐτὸν καὶ ἔδωκεν ἅν σοι ὕδωρ ζῶν. ¹¹ λέγει αὐτῇ ἡ γυνὴ· κύριε, οὔτε ἀντλημα ἔχεις, καὶ τὸ φρέαρ ἐστὶν βαθύ· πόθεν ἔχεις τὸ ὕδωρ τὸ ζῶν; ¹² μὴ σὺ μεῖζον εἶ τοῦ πατρὸς ἡμῶν Ἰακώβ, ὃς ἔδωκεν ἡμῖν τὸ φρέαρ, καὶ αὐτὸς ἐξ αὐτοῦ ἔπιεν καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ καὶ τὰ θρόυματα αὐτοῦ; ¹³ ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῇ· πᾶς ὁ πίνων ἐκ τοῦ ὕδατος τούτου διψήσει πάλιν· ¹⁴ ὃς δ' ἂν πῖνῃ ἐκ τοῦ ὕδατος οὗ ἐγὼ δώσω αὐτῷ, οὐ μὴ διψήσει εἰς τὸν αἰῶνα, ἀλλὰ τὸ ὕδωρ ὃ ἐγὼ δώσω αὐτῷ γενήσεται ἐν αὐτῷ πηγὴ ὕδατος ἀλλομένου εἰς ζωῆν αἰώνιον. ¹⁵ λέγει πρὸς αὐτὸν ἡ γυνὴ· κύριε, δός μοι τοῦτο τὸ ὕδωρ, ἵνα μὴ διψῶ μηδὲ διέρχωμαι ἐνθάδε ἀντλεῖν. ¹⁶ λέγει αὐτῇ· ὑπάγε φώνησον τὸν ἄνδρα σου καὶ ἔλθ' ἐνθάδε. ¹⁷ ἀπεκρίθη ἡ γυνὴ καὶ εἶπεν· ἄνδρα οὐκ ἔχω. λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· καλῶς εἶπες ὅτι ἄνδρα οὐκ ἔχω· ¹⁸ πεντε γὰρ ἄνδρας ἔσχες, καὶ νῦν ὃν ἔχεις οὐκ ἐστίν σου ἀνὴρ. τοῦτο ἀληθὲς εἶρηκας. ¹⁹ λέγει αὐτῇ ἡ γυνὴ· κύριε, θεωρῶ ὅτι προφήτης εἶ σέ. ²⁰ οἱ πατέρες ἡμῶν ἐν τῷ ὄρει τούτῳ προσεκύνησαν· καὶ ὑμεῖς λέγετε ὅτι ἐν Ἱερουσολύμοις ἐστὶν ὁ τόπος ὅπου προσκυνεῖν δεῖ. ²¹ λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· πίστευέ μοι, γύναι, ὅτι ἔρχεται ὥρα ὅτε οὔτε ἐν τῷ ὄρει τούτῳ οὔτε ἐν Ἱερουσολύμοις προσκυνήσετε ἐφ' πατρί. ²² ὑμεῖς προσκυνεῖτε ὃ οὐκ οἴδατε, ἡμεῖς προσκυνοῦμεν

4ss. T σαμαρίας 5. δ: t οὐ | ιωσηφ: H pm [τω] 9. λεγει: TH add ουν | TH σαμαριτις et -ριτιδος | ουσης: T[H] add ου γαρ συγχρωνται (H συν-) ιουδαιοι σαμαριταις 11. H¹ om η γυνη | ποθεν: TH add ουν 14. TH om εγω sc 15. T ερχομαι t διερχ. s. ερχομαι 16. αυτη: T add [ο ιησους] | tH σου τον ανδρα 17. ειπεν: H add [αυτω] | ανδρα ουκ εχω pr: TH ουκ εχω ανδρα | T ειπας

ὃ οἶδαμεν, ὅτι ἡ σωτηρία ἐκ τῶν Ἰουδαίων ἐστίν·²³ ἀλλὰ ἔρχεται ὦρα καὶ νῦν ἐστίν, ὅτε οἱ ἀληθινοὶ προσκυνῆται προσκυνήσουσιν τῷ πατρὶ ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ· καὶ γὰρ ὁ πατήρ τοιούτους ζητεῖ τοὺς προσκυνούντας αὐτόν.²⁴ πνεῦμα ὁ θεός, καὶ τοὺς προσκυνούντας ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ προσκυνεῖν δεῖ.²⁵ λέγει ἀντὶ ἡ γυνή· οἶδα ὅτι Μεσσίας ἔρχεται, ὁ λεγόμενος Χριστός· ὅταν ἔλθῃ ἐκεῖνος, ἀναγγελεῖ ἡμῖν ἅπαντα.²⁶ λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· ἐγὼ εἰμι, ὁ λαλῶν σοι.²⁷ Καὶ ἐπὶ τούτῳ ἦλθαν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, καὶ ἐθαύμαζον ὅτι μετὰ γυναικὸς ἐλάλει· οὐδεὶς μὲντοι εἶπεν· τί ζητεῖς ἢ τί λαλεῖς μετ' αὐτῆς;²⁸ ἀφῆκεν οὖν τὴν ὕδριαν αὐτῆς ἡ γυνή καὶ ἀπῆλθεν εἰς τὴν πόλιν, καὶ λέγει τοῖς ἀνθρώποις·²⁹ δεῦτε ἴδτε ἀνθρώπον ὃς εἶπέν μοι πάντα ἃ ἐποίησα· μήτι οὗτός ἐστιν ὁ Χριστός;³⁰ ἐξῆλθον ἐκ τῆς πόλεως, καὶ ἤρξατο πρὸς αὐτόν.³¹ Ἐν τῷ μεταξὺ ἠρώτων αὐτόν οἱ μαθηταὶ λέγοντες· ραββί, φάγε.³² ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· ἐγὼ βρώσιν ἐγὼ φαγεῖν ἢ ὑμεῖς οὐκ οἴδατε.³³ ἔλεγον οὖν οἱ μαθηταὶ πρὸς ἀλλήλους· μή τις ἤνεγκεν ἀντὶ φαγεῖν;³⁴ λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· ἐμὸν βρῶμά ἐστιν ἵνα ποιῶ τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με καὶ τελειώσω αὐτοῦ τὸ ἔργον.³⁵ οὐχ ὑμεῖς λέγετε ὅτι ἐτι τετραμήνης ἐστίν καὶ ὁ θερισμὸς ἔρχεται; ἰδοὺ λέγω ὑμῖν, ἐπάρατε τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑμῶν καὶ θεάσασθε τὰς χώρας, ὅτι λευκαὶ εἰσιν πρὸς θερισμόν.³⁶ ἤδη ὁ θερίζων μισθὸν λαμβάνει καὶ συνάγει καρπὸν εἰς ζωὴν αἰώνιον, ἵνα καὶ ὁ σπειρὼν ὁμοῦ χαίρῃ καὶ ὁ θερίζων.³⁷ ἐν γὰρ τούτῳ ὁ λόγος ἐστίν ἀληθινός, ὅτι ἄλλος ἐστίν ὁ σπείρων καὶ ἄλλος ὁ θερίζων.³⁸ ἐγὼ ἀπέσταλκα ὑμᾶς θερίζειν ὃ οὐχ ὑμεῖς κεκοπιᾶκατε· ἄλλοι κεκοπιᾶσαν, καὶ ὑμεῖς εἰς τὸν κόπον αὐτῶν εἰσεληλύθατε.³⁹ Ἐκ δὲ τῆς πόλεως ἐκεῖνης πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν τῶν Σαμαριτῶν διὰ τὸν λόγον τῆς γυναικὸς μαρτυρούσης ὅτι εἶπέν μοι πάντα ἃ ἐποίησα.⁴⁰ ὡς οὖν ἦλθον πρὸς αὐτόν οἱ Σαμαριταί, ἠρώτων αὐτὸν μείναι παρ' αὐτοῖς· καὶ ἔμεινεν ἐκεῖ δύο ἡμέρας.⁴¹ καὶ πολλῶ πλείους ἐπίστευσαν διὰ τὸν λόγον αὐτοῦ,⁴² τῇ τε γυναικὶ ἔλεγον ὅτι οὐκέτι διὰ τῆς σῆς λαλιᾶς πιστεύομεν· αὐτοὶ γὰρ ἀκηκόαμεν, καὶ οἶδαμεν ὅτι οὗτός ἐστιν ἀληθῶς ὁ σωτὴρ τοῦ κόσμου.

⁴³ Μετὰ δὲ τὰς δύο ἡμέρας ἐξῆλθεν ἐκεῖθεν εἰς τὴν Γαλιλαίαν.⁴⁴ αὐτὸς γὰρ Ἰησοῦς ἐμαρτύρησεν ὅτι προφήτης ἐν τῇ

24. προσκυνούντας: TH add αυτον | TH δε προσκυν. 27. TH ζηται; η' τι 29. α̅: T^h οσα 31. T ραββι 34. TH ποιησω 35s. T^h πρ. θερισμον ηδη. ³⁶ ο θερ. 36. TH om και sc 38. TH απιστευλα 39. TH σαμαριτων | α̅: t οσα 40. t ως ηλθ. ουν | TH σαμαριται 42. H ελεγ. [οτι] | th την λαλιαν σου

ἰδία πατριδι τιμὴν οὐκ ἔχει. ⁴⁵ ὡς οὖν ἦλθεν εἰς τὴν Γαλιλαίαν, εἰδὲξαντο αὐτὸν οἱ Γαλιλαῖοι, πάντα ἐωρακότας ἃ ἐποίησεν ἐν Ἱερουσόλοις ἐν τῇ ἑορτῇ· καὶ αὐτοὶ γὰρ ἦλθον εἰς τὴν ἑορτήν. ⁴⁶ ἦλθεν οὖν πάλιν εἰς τὴν Κανᾶ τῆς Γαλιλαίας, ὅπου ἐποίησεν τὸ ὕδωρ οἶνον.

⁴⁷ Ἦν δὲ τις βασιλικός, οὗ ὁ υἱὸς ἠσθένει, ἐν Καφαρναούμ· οὗτος ἀκούσας ὅτι Ἰησοῦς ἦκει ἐκ τῆς Ἰουδαίας εἰς τὴν Γαλιλαίαν, ἀπῆλθεν πρὸς αὐτόν, καὶ ἠρώτα ἵνα καταβῆ καὶ ἰάσῃται αὐτοῦ τὸν υἱόν· ἤμελλεν γὰρ ἀποθνήσκειν. ⁴⁸ εἶπεν οὖν ὁ Ἰησοῦς πρὸς αὐτόν· ἐάν μὴ σημεῖα καὶ τέρατα ἴδῃτε, οὐ μὴ πιστεύσητε. ⁴⁹ λέγει πρὸς αὐτόν ὁ βασιλικός· κύριε, κατάβηθι πρὶν ἀποθανεῖν τὸ παιδίον μου. ⁵⁰ λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· πορεύου· ὁ υἱὸς σου ζῆ. ἐπίστευσεν ὁ ἄνθρωπος τῷ λόγῳ ὃν εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἐπορεύετο. ⁵¹ ἤδη δὲ αὐτοῦ καταβαίνοντος οἱ δούλοι ὑπῆρτησαν αὐτῷ καὶ ἠγγειλαν ὅτι ὁ παῖς αὐτοῦ ζῆ. ⁵² ἐπύθετο οὖν τὴν ὥραν παρ' αὐτῶν ἐν ἧ κοιμώτερον ἔσχεν· εἶπον οὖν αὐτῷ ὅτι ἐχθὲς ὥραν εἰβδόμην ἀφήκεν αὐτόν ὁ πυρετός. ⁵³ ἔγνω οὖν ὁ πατήρ ὅτι ἐκεῖνη τῇ ὥρᾳ ἐν ἧ εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· ὁ υἱὸς σου ζῆ· καὶ ἐπίστευσεν αὐτὸς καὶ ἡ οἰκία αὐτοῦ ὅλη. ⁵⁴ Τοῦτο πάλιν δευτέρου σημεῖον ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς ἐλθὼν ἐκ τῆς Ἰουδαίας εἰς τὴν Γαλιλαίαν.

V

Aegrotus ad piscinam Bethesda; de sabbato et duplici resurrectione; de Iohannis baptistae, dei, Mosis testimoniis et Iudaeorum incredulitate.

¹ Μετὰ ταῦτα ἦν ἡ ἑορτὴ τῶν Ἰουδαίων, καὶ ἀνέβη Ἰησοῦς εἰς Ἱερουσόλυμα. ² ἔστιν δὲ ἐν τοῖς Ἱερουσόλοις ἐπὶ τῇ προβατικῇ κολυμβήθρα, τὸ λεγόμενον Ἑβραϊστὶ Βηθζαθά, πέπτε στοὰς ἔχουσα. ³ ἐν ταῦταις κατέκειτο πλῆθος τῶν ἀσθενούντων, τυφλῶν, χωλῶν, ξηρῶν. ⁴ ἦν δὲ τις ἄνθρωπος ἐκεῖ τριακόντα καὶ ὅκτω ἔτη ἔχων ἐν τῇ ἀσθενείᾳ αὐτοῦ· ⁵ τοῦτον ἰδὼν ὁ Ἰησοῦς κατακείμενον, καὶ γνοὺς ὅτι πολὺν ἤδη χρόνον ἔχει, λέγει αὐτῷ· θέλεις ὑγιῆς γενέσθαι; ⁷ ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ ἀσθενῶν· κύριε, ἄνθρωπον

45. ὡς: TH οτε | ᾶ: TH οσα 46. TH⁸ Και ην τις 46. 49. h - βασιλικος | 48. h πιστευσητε; 50. επιστευσον: T pm [και] 51. δουλοι: TH add αυτου | κ. ηγγειλαν: T [κ. απηγγειλαν] H om | οτι: TH pm ληγοντες 52. H ειπαν ουν τ και ειπον 53. κεινη: T pm [ση] 54. τουτο: add T δε tH [δε] V, i. TH ην εορτη 2. t κολυμβηθρα | TH η επιλεγομενη | T βηθσαδα h βηθσαϊδα 4. E ἄγγελος γαρ κατὰ καιρον κατέβαιναν ἐν τῇ κολυμβήθρα καὶ ἐτάρασσε τὸ ὕδωρ, ὁ οὖν πρῶτος ἐμβὰς μετὰ τὴν ταραχὴν τοῦ ὕδατος ὑγιῆς ἐγένετο, φ' ἄδηποτε κατεῖχετο νοσήματι. 5. T τριακ. οκτω tH τριακ. [και] οκτω

οὐκ ἔχω, ἵνα ὅταν ταραχθῆ τὸ ὕδωρ βάλλῃ με εἰς τὴν κολυμβήθραν· ἐν ᾧ δὲ ἔρχομαι ἐγώ, ἄλλος πρὸ ἐμοῦ καταβαίνει. ⁸ λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· ἔγερε ἄρον τὸν κράβαττόν σου καὶ περιπάτει. ⁹ καὶ ἐγένετο ὑγιῆς ὁ ἄνθρωπος, καὶ ἤρεν τὸν κράβατον αὐτοῦ καὶ περιπάτει· ἦν δὲ σάββατον ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ. ¹⁰ ἔλεγον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι τῷ τεθεραπευμένῳ· σάββατόν ἐστιν, καὶ οὐκ ἔξεστὶ σοὶ ἄραι τὸν κράβατον. ¹¹ ἀπεκρίθη αὐτοῖς· ὁ ποιήσας με ὑγιῆ, ἐκεῖτός μοι εἶπεν· ἄρον τὸν κράβαττόν σου καὶ περιπάτει. ¹² ἠρώτησαν αὐτόν· τίς ἐστιν ὁ ἄνθρωπος ὁ εἰπὼν σοὶ ἄρον καὶ περιπάτει; ¹³ ὁ δὲ ἀσθενῶν οὐκ ᾔδει τίς ἐστιν· ὁ γὰρ Ἰησοῦς ἐξένευσεν ὄχλον ὄντος ἐν τῷ τόπῳ. ¹⁴ μετὰ ταῦτα εὐρίσκει αὐτόν ὁ Ἰησοῦς ἐν τῷ ἱερῷ καὶ εἶπεν αὐτῷ· ἴδε ὑγιῆς γέγονας· μηκέτι ἀμάρτανε, ἵνα μὴ χεῖρόν σοι τι γένηται. ¹⁵ ἀπήλθον ὁ ἄνθρωπος καὶ εἶπεν τοῖς Ἰουδαίοις ὅτι Ἰησοῦς ἐστιν ὁ ποιήσας αὐτόν ὑγιῆ. ¹⁶ καὶ διὰ τοῦτο ἐδίωκον οἱ Ἰουδαῖοι τὸν Ἰησοῦν, ὅτι ταῦτα ἐποίει ἐν σαββάτῳ. ¹⁷ ὁ δὲ ἀπεκρίνατο αὐτοῖς· ὁ πατήρ μου ἕως ἄρτι ἐργάζεται, καὶ γὰρ ἐργάζομαι. ¹⁸ διὰ τοῦτο μᾶλλον ἐζήτουν αὐτόν οἱ Ἰουδαῖοι ἀποκτείνειν, ὅτι οὐ μόνον ἔλυνεν τὸ σάββατον, ἀλλὰ καὶ πατέρα ἴδιον ἔλεγεν τὸν θεόν, ἴσον ἑαυτῷ ποιεῖν τῷ θεῷ. ¹⁹ Ἀπεκρίνατο οὖν ὁ Ἰησοῦς καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς· ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐ δύναται ὁ υἱὸς ποιεῖν ἄφ' ἑαυτοῦ οὐδέν, ἂν μὴ τι βλέπῃ τὸν πατέρα ποιοῦντα· ἃ γὰρ ἂν ἐκεῖνος ποιῇ, ταῦτα καὶ ὁ υἱὸς ποιεῖ ὁμοίως. ²⁰ ὁ γὰρ πατήρ φιλεῖ τὸν υἱόν καὶ πάντα δεικνύσιν αὐτῷ ἃ αὐτὸς ποιεῖ, καὶ μείζονα τούτων δειξίει αὐτῷ ἔργα, ἵνα ὑμεῖς θαυμάζητε. ²¹ ὡς περ γὰρ ὁ πατήρ ἐγείρει τοὺς νεκροὺς καὶ ζωοποιεῖ, οὕτως καὶ ὁ υἱὸς οὗς θάλει ζωοποιεῖ. ²² οὐδὲ γὰρ ὁ πατήρ κρίνει οὐδένα, ἀλλὰ τὴν κρίσιν πᾶσαν δέδωκεν τῷ υἱῷ, ²³ ἵνα πάντες τιμῶσι τὸν υἱόν καθὼς τιμῶσι τὸν πατέρα. ὁ μὴ τιμῶν τὸν υἱόν οὐ τιμᾷ τὸν πατέρα τὸν πέμψαντα αὐτόν. ²⁴ ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι ὁ τὸν λόγον μου ἀκούσων καὶ πιστεῦσων τῷ πέμψαντί με ἔχει ζωὴν αἰώνιον, καὶ εἰς κρίσιν οὐκ ἔρχεται ἀλλὰ μεταβέβηκεν ἐκ τοῦ θανάτου εἰς τὴν ζωὴν. ²⁵ ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι ἔρχεται ὥρα καὶ νῦν ἐστίν, ὅτε οἱ νεκροὶ ἀκούσουσιν τῆς φωνῆς τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ

9. *γενετο*: TH pm ευθεως 10. T [και] ουκ 11. *απεκριθη*: TH pm ος δε 12. *ηρωτησαν*: T⁸ add [ουν] | *αρον*: T add [τον κραβαττον σου] 13. *ασθενων*: TH ιαθεις 14. H [ο] ηησους 15. *ειπεν*: Th απηγγειλεν 17. ο δε: T add ηησους 18. *τουτο*: TH add ουν 19. H [ο ηησους] | *ελεγεν*: T⁸ ειπεν | *αν pr*: T *σαν* | *αν sc*: T [αν] | TH *ομοιως ποιει* 20. TH θαυμαζητε

10. Ex 20,10. 20. 3,35. 22. Act 17,31. 23. 1 Io 2,23.
24. 3,18. (8,51.)

καὶ οἱ ἀκούσαντες ζήσουσιν. ²⁶ ὥσπερ γὰρ ὁ πατήρ ἔχει ζωὴν ἐν ἑαυτῷ, οὕτως καὶ τῷ υἱῷ ἔδωκεν ζωὴν ἔχειν ἐν ἑαυτῷ. ²⁷ καὶ ἔξουσιαν ἔδωκεν αὐτῷ κρίσιν ποιεῖν, ὅτι υἱὸς ἀνθρώπου ἐστίν. ²⁸ μὴ θαυμάζετε τούτο, ὅτι ἔρχεται ὥρα ἐν ἣ πάντες οἱ ἐν τοῖς μνημείοις ἀκούσουσιν τῆς φωνῆς αὐτοῦ, ²⁹ καὶ ἐκπορεύονται οἱ τὰ ἀγαθὰ ποιήσαντες εἰς ἀνάστασιν ζωῆς, οἱ τὰ φαῦλα πράξαντες εἰς ἀνάστασιν κρίσεως. ³⁰ οὐ δύναμαι ἐγὼ ποιεῖν ἀπ' ἑμαντοῦ οὐδέν· καθὼς ἀκούω κρίνω, καὶ ἡ κρίσις ἡ ἐμὴ δικαία ἐστίν, ὅτι οὐ ζητῶ τὸ θέλημα τὸ ἐμὸν ἀλλὰ τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με. ³¹ εἰάν ἐγὼ μαρτυρῶ περὶ ἑμαντοῦ, ἡ μαρτυρία μου οὐκ ἐστὶν ἀληθής· ³² ἄλλος ἐστὶν ὁ μαρτυρῶν περὶ ἐμοῦ, καὶ οἴδατε ὅτι ἀληθής ἐστὶν ἡ μαρτυρία ἣν μαρτυρεῖ περὶ ἐμοῦ. ³³ ὑμεῖς ἀπεστάλακατε πρὸς Ἰωάννην, καὶ μεμαρτύρηκεν τῇ ἀληθείᾳ· ³⁴ ἐγὼ δὲ οὐ παρὰ ἀνθρώπου τὴν μαρτυρίαν λαμβάνω, ἀλλὰ ταῦτα λέγω ἵνα ὑμεῖς σωθῆτε. ³⁵ ἐκεῖνος ἦν ὁ λύχνος ὁ καιόμενος καὶ φαίνων, ὑμεῖς δὲ ἠθέλησατε ἀγαλλιαθῆναι πρὸς ὄραν ἐν τῷ φωτί αὐτοῦ. ³⁶ ἐγὼ δὲ ἔχω τὴν μαρτυρίαν μεῖζον τοῦ Ἰωάννου· τὰ ἔργα ἃ δέδωκεν μοι ὁ πατήρ ἵνα τελειώσω αὐτά, αὐτὰ τὰ ἔργα ἃ ποιῶ μαρτυρεῖ περὶ ἐμοῦ ὅτι ὁ πατήρ με ἀπέσταλκεν. ³⁷ καὶ ὁ πέμψας με πατήρ, ἐκεῖνος μεμαρτύρηκεν περὶ ἐμοῦ· οὔτε φωνὴν αὐτοῦ πάποτε ἀκηκόατε, οὔτε εἶδος αὐτοῦ ἑώρακατε, ³⁸ καὶ τὸν λόγον αὐτοῦ οὐκ ἔχετε ἐν ὑμῖν μένοντα, ὅτι ὃν ἀπέστειλεν ἐκεῖνος, τούτῳ ὑμεῖς οὐ πιστεύετε. ³⁹ ἐραυῶνται τὰς γραφάς, ὅτι ὑμεῖς δοκεῖτε ἐν αὐταῖς ζωὴν αἰώνιον ἔχειν, καὶ ἐκεῖναί εἰσι αἱ μαρτυροῦσαι περὶ ἐμοῦ· ⁴⁰ καὶ οὐ θέλετε ἐλθεῖν πρὸς με ἵνα ζωὴν ἔχητε. ⁴¹ δόξαν παρὰ ἀνθρώπων οὐ λαμβάνω, ⁴² ἀλλὰ ἔγνωκα ὑμᾶς ὅτι οὐκ ἔχετε τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ ἐν ἑαυτοῖς. ⁴³ ἐγὼ ἐλήλυθα ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ πατρὸς μου, καὶ οὐ λαμβάνετε με· εἰάν ἄλλος ἐλθῇ ἐν τῷ ὀνόματι τῷ ἰδίῳ, ἐκεῖνον λήμψεσθε. ⁴⁴ πῶς δύνασθε ὑμεῖς πιστεῦσαι, δόξαν παρὰ ἀλλήλων λαμβάνοντες, καὶ τὴν δόξαν τὴν παρὰ τοῦ μόνου Θεοῦ οὐ ζητεῖτε; ⁴⁵ μὴ δοκεῖτε ὅτι ἐγὼ κατηγορήσω ὑμῶν πρὸς τὸν πατέρα· ἐστὶν ὁ κατηγορῶν ὑμῶν Μωϋσῆς, εἰς ὃν ὑμεῖς ἠπίκατε. ⁴⁶ εἰ γὰρ ἐπιστεύετε Μωϋσεῖ, ἐπιστεύετε ἂν ἐμοί· περὶ γὰρ ἐμοῦ ἐκεῖνος ἔγραψεν. ⁴⁷ εἰ δὲ τοῖς ἐκείνου γράμμασιν οὐ πιστεύετε, πῶς τοῖς ἐμοῖς ῥήμασιν πιστεύετε;

26. t εδωκ. και τω νιω 29. οι sc: [T] h add δε 32. TH οἶδα
35. t αγαλλιασθηνα 36. μειζω: T μειζων 37. εκεινος: t αυτος 38. t
μενοντα εν υμιν 42. ουκ εχετε: TH post Θεου 44. Η παρ αλληλων |
tH [Θεου] 47. πιστευοιτε: t πιστευετε s. πιστευοιτε h πιστευετε

29. Mt 25,46. (Dan 12,2.) 33. I,19ss. 36. 10,25. 14,11.
39. (Ps 40,8.) 44. 12,43. 46. Gen 3,15. Deut 18,15.

VI

Cibatio quinque milium. Periculum regni; inaccessio maris. Oratio de pane caelesti, carne, sanguine. Multi offenduntur; apostolorum professio.

¹ Μετὰ ταῦτα ἀπῆλθεν ὁ Ἰησοῦς πέραν τῆς θαλάσσης τῆς Γαλιλαίας τῆς Τιβεριάδος· ² ἠκολούθει δὲ αὐτῷ ὄχλος πολὺς, ὅτι εἴρων τὰ σημεῖα ἃ ἐποίει ἐπὶ τῶν ἀσθενούντων. ³ ἀνῆλθεν δὲ εἰς τὸ ὄρος Ἰησοῦς, καὶ ἐκεῖ ἐκαθίστο μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ. ⁴ ἦν δὲ ἐγγὺς τὸ πάσχα ἢ ἑορτὴ τῶν Ἰουδαίων. ⁵ ἐπείρας ὄν τούς ὀφθαλμούς ὁ Ἰησοῦς καὶ θεασάμενος ὅτι πολλὸς ὄχλος ἔρχεται πρὸς αὐτόν, λέγει πρὸς Φίλιππον· πόθεν ἀγοράσωμεν ἄρτους ἵνα φάγωσιν οὗτοι; ⁶ τοῦτο δὲ ἔλεγεν πιεράζων αὐτόν· αὐτὸς γὰρ ἤδει τί ἔμελλεν ποιῆν. ⁷ ἀποκρίνεται αὐτῷ ὁ Φίλιππος· διακοσίων δηναρίων ἄρτοι οὐκ ἀρκοῦσιν αὐτοῖς, ἵνα ἕκαστος βραχὺ τι λάβῃ. ⁸ λέγει αὐτῷ εἰς ἓκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, Ἀνδρέας ὁ ἀδελφὸς Σίμωνος Πέτρου· ⁹ ἔστιν παιδάριον ὧδε ὃς ἔχει πέντε ἄρτους κριθίνους καὶ δύο ὄψαρια· ἀλλὰ ταῦτα τί ἔστιν εἰς τοσούτους; ¹⁰ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς· ποιήσατε τοὺς ἀνθρώπους ἀναπεσεῖν. ἦν δὲ χόρτος πολλὸς ἐν τῷ τόπῳ. ἀνέπεσαν ὄν οἱ ἄνδρες τὸν ἀριθμὸν ὡς πεντακισχίλιοι. ¹¹ ἔλαβεν ὄν τοὺς ἄρτους ὁ Ἰησοῦς καὶ εὐχαρίστησεν καὶ ἔδωκεν τοῖς ἀνακειμένοις, ὁμοίως καὶ ἐκ τῶν ὄψαριων ὅσον ἤθελον. ¹² ὡς δὲ ἐνεπλήσθησαν, λέγει τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ· συναγάγετε τὰ περισσεύσαντα κλάσματα, ἵνα μὴ τι ἀπόληται. ¹³ συνήγαγον ὄν, καὶ ἐγένεσαν δώδεκα κοφῆνοι κλασμάτων ἐκ τῶν πέντε ἄρτων τῶν κριθίνων, ἃ ἐπερίσσευσαν τοῖς βεβρωκόσιν.

¹⁴ Οἱ ὄν ἄνθρωποι ἰδόντες ὃ ἐποίησεν σημεῖον ἔλεγον ὅτι οὗτός ἐστιν ἀληθῶς ὁ προφήτης ὁ εἰς τὸν κόσμον ἐρχόμενος. ¹⁵ Ἰησοῦς ὄν γινὸς ὅτι μέλλουσιν ἔρχεσθαι καὶ ἀρπάζειν αὐτόν ἵνα ποιήσωσιν βασιλέα, φεύγει πάλιν εἰς τὸ ὄρος αὐτὸς μόνος. ¹⁶ Ὡς δὲ ὄψια ἐγένετο, κατέβησαν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἐπὶ τὴν θάλασσαν, ¹⁷ καὶ ἐμβάντες εἰς πλοῖον ἤρχοντο πέραν τῆς θαλάσσης εἰς Καφαρναούμ. κατέλαβεν δὲ αὐτοὺς ἡ σκοτία καὶ σὺν πῶ ἐληλύθει Ἰησοῦς πρὸς αὐτούς, ¹⁸ ἧ τε θάλασσα ἀνέμω

VI,2. εωρων: TH εθεωρον 3. TH εκαθητο 4. το πασχα: h† 7. TH απεκριθη αυτω φιλιπ. | T²H om τε 10. h om ος 11. TH κ. ευχαριστησας διδωκεν 14. tH⁸ α̅ ποι. σημεια | TH ο ερχομ. με τ. κοσμ. 15. φευγει: TH ανεωρησεν 17. καταλ. κτλ: TH και σκοτια κρηθι θγεγονοι και ουπω εληλ. | TH⁸ πρ. αυτ. ο ιησ.

VI, 1-13. Mt 14, 13-21. Mc 6, 32-44. Lc 9, 10-17. 14. Deut 18, 15-6, 3. 16-21. Mt 14, 22-36. Mc 6, 45-56.

μαγάλου πνέοντος διηγείρετο. ¹⁹ ἤλλακότες οὖν ὡς στάδια εἰκοσι πέντε ἢ τριάκοντα θεωροῦσιν τὸν Ἰησοῦν περιπατοῦντα ἐπὶ τῆς θαλάσσης καὶ ἐγγὺς τοῦ πλοίου γινόμενον, καὶ ἐφοβήθησαν. ²⁰ ὁ δὲ λέγει αὐτοῖς· ἐγὼ εἰμι, μὴ φοβεῖσθε. ²¹ ἤθελον οὖν λαβεῖν αὐτὸν εἰς τὸ πλοῖον, καὶ εὐθέως ἐγένετο τὸ πλοῖον ἐπὶ τῆν γῆν εἰς ἣν ὑπήγον.

²² Τῇ ἐπαύριον ὁ ὄχλος ὁ ἑστηκὸς πέραν τῆς θαλάσσης εἶδον ὅτι πλοιάριον ἄλλο οὐκ ἦν ἐκεῖ εἰ μὴ ἐν, καὶ ὅτι οὐ συνεισῆλθεν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ὁ Ἰησοῦς εἰς τὸ πλοῖον ἀλλὰ μόνοι οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἀπῆλθον. ²³ ἀλλὰ ἦλθον πλοιάρια ἐκ Τιβεριάδος ἐγγὺς τοῦ τόπου ὅπου ἔφαγον τὸν ἄρτον εὐχαριστήσαντος τοῦ κυρίου. ²⁴ ὅτε οὖν εἶδεν ὁ ὄχλος ὅτι Ἰησοῦς οὐκ ἔστιν ἐκεῖ οὐδὲ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, ἐνέβησαν αὐτοὶ εἰς τὰ πλοιάρια καὶ ἦλθον εἰς Καφαρναοὺμ ζητοῦντες τὸν Ἰησοῦν. ²⁵ καὶ εὐρόντες αὐτὸν πέραν τῆς θαλάσσης εἶπον αὐτῷ· ῥαββί, πότε ὧδε γέγονας; ²⁶ ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν· ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ζητεῖτέ με οὐχ ὅτι εἶδετε σημεῖα, ἀλλ' ὅτι ἐφάγετε ἐκ τῶν ἄρτων καὶ ἐχορτάσθητε. ²⁷ ἐργάζεσθε μὴ τὴν βρώσιν τῆν ἀπολλυμένην, ἀλλὰ τὴν βρώσιν τῆν μένουσαν εἰς ζωὴν αἰώνιον, ἣν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου δίδωσιν ὑμῖν· τοῦτο γὰρ ὁ πατὴρ ἐσφράγισεν, ὁ θεός. ²⁸ εἶπον οὖν πρὸς αὐτόν· τί ποιῶμεν ἵνα ἐργαζώμεθα τὰ ἔργα τοῦ θεοῦ; ²⁹ ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτοῖς· τοῦτό ἐστιν τὸ ἔργον τοῦ θεοῦ, ἵνα πιστεύητε εἰς ὃν ἀπέστειλεν ἐκεῖνος. ³⁰ εἶπον οὖν αὐτῷ· τί οὖν ποιῶσι σὺ σημεῖον, ἵνα ἴδωμεν καὶ πιστεῦσωμέν σοι, τί ἐργάζῃ; ³¹ οἱ πατέρες ἡμῶν τὸ μάννα ἔφαγον ἐν τῇ ἐρήμῳ, καθὼς ἐστὶν γεγραμμένον· ἄρτον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἔδωκεν αὐτοῖς φαγεῖν. ³² εἶπεν οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐ Μωϋσῆς δέδωκεν ὑμῖν τὸν ἄρτον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, ἀλλ' ὁ πατὴρ μου δίδωσιν ὑμῖν τὸν ἄρτον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ τὸν ἀληθινόν. ³³ ὁ γὰρ ἄρτος ὁ τοῦ θεοῦ ἐστὶν ὁ καταβαίων ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καὶ ζωὴν διδούς τῷ κόσμῳ. ³⁴ εἶπον οὖν πρὸς αὐτόν· κύριε, πάντοτε δὸς ἡμῖν τὸν ἄρτον τούτου. ³⁵ εἶπεν οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· ἐγὼ εἰμι ὁ ἄρτος τῆς ζωῆς· ὁ ἐρχόμενος πρὸς ἐμὲ οὐ μὴ πεινάσῃ, καὶ ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ οὐ μὴ διψήσῃ πώποτε. ³⁶ ἀλλ' εἶπον ὑμῖν ὅτι καὶ ἐωράκατε καὶ οὐ πιστεύετε. ³⁷ πᾶν ὃ δίδωσίν μοι ὁ πατὴρ πρὸς ἐμὲ ἔξει, καὶ τὸν ἐρχόμενον πρὸς ἐμὲ οὐ μὴ

18. TH διηγείρετο 19. TH σταδιους 21. TH ἐπι της γης
22. ειδον: h ιδων 23. H ἀλλὰ | TH ηλθεν | t H πλοια 25. T ραββι
27. TH υμιν δωσει 29. TH ο ιησους 32. TH¹ εδωκεν 33. TH om o sc
35. TH om ουν | t προς με | t πεινασει 36. εωρακατε: T[H] add με
37. εμε sc: TH με

ἐκβάλλω ἔξω, ³⁸ ὅτι καταβέβηκα ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ οὐχ ἵνα ποιήσω τὸ θέλημα τὸ ἐμὸν ἀλλὰ τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με. ³⁹ τοῦτο δέ ἐστιν τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με, ἵνα πᾶν ὃ δέδωκέν μοι μὴ ἀπολέσω ἔξ αὐτοῦ, ἀλλὰ ἀναστήσω αὐτὸ ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ. ⁴⁰ τοῦτο γάρ ἐστιν τὸ θέλημα τοῦ πατρὸς μου, ἵνα πᾶς ὃ θεωρῶν τὸν υἱὸν καὶ πιστεύων εἰς αὐτὸν ἔχη ζωὴν αἰώνιον καὶ ἀναστήσω αὐτὸν ἐγὼ ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ. ⁴¹ Ἐγὼ γὰρ οὐκ οἶμαι περὶ αὐτοῦ, ὅτι εἶπεν· ἐγὼ εἰμι ὁ ἄρτος ὁ καταβάς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, ⁴² καὶ ἔλεγον· οὐχ οὗτός ἐστιν Ἰησοῦς ὁ υἱὸς Ἰωσήφ, οὗ ἡμεῖς οἶδαμεν τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα; πῶς νῦν λέγει οὗτος ὅτι ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβέβηκα; ⁴³ ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτοῖς· μὴ γογγύζετε μετ' ἀλλήλων. ⁴⁴ οὐδεὶς δύναται ἔλθεῖν πρὸς με εἰ μὴ ὁ πατὴρ ὁ πέμψας με ἐκλήσῃ αὐτόν, κἀγὼ ἀναστήσω αὐτὸν ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ. ⁴⁵ ἐστὶν γεγραμμένον ἐν τοῖς προφήταις· καὶ ἐσονται πάντες διδασκατοὶ θεοῦ· πᾶς ὁ ἀκούσας παρὰ τοῦ πατρὸς καὶ μαθὼν ἔρχεται πρὸς ἐμέ. ⁴⁶ οὐχ ὅτι τὸν πατέρα εἶδρακεν τις, εἰ μὴ ὁ ὢν παρὰ τοῦ θεοῦ, οὗτος εἶδρακεν τὸν θεόν. ⁴⁷ ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὁ πιστεύων ἔχει ζωὴν αἰώνιον. ⁴⁸ ἐγὼ εἰμι ὁ ἄρτος τῆς ζωῆς. ⁴⁹ οἱ πατέρες ὑμῶν ἔφαγον ἐν τῇ ἐρήμῳ τὸ μάννα καὶ ἀπέθανον· ⁵⁰ οὗτός ἐστιν ὁ ἄρτος ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβαίνων, ἵνα τις ἐξ αὐτοῦ φάγῃ καὶ μὴ ἀποθάνῃ. ⁵¹ ἐγὼ εἰμι ὁ ἄρτος ὁ ζῶν ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβάς· εἰ τις φάγῃ ἐκ τοῦ ἐμοῦ ἄρτου, ζήσεται εἰς τὸν αἰῶνα· καὶ ὁ ἄρτος δὲ ὃν ἐγὼ δώσω ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου ζωῆς, ἡ σὰρξ μου ἐστίν. ⁵² Ἐμάχοντο οὖν πρὸς ἀλλήλους οἱ Ἰουδαῖοι λέγοντες· πῶς δύναται ἡμῖν οὗτος δοῦναι τὴν σὰρκα φαγεῖν; ⁵³ εἶπεν οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, εἰ μὴ φάγητε τὴν σὰρκα τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου καὶ πῖνετε αὐτοῦ τὸ αἷμα, οὐκ ἔχετε ζωὴν ἐν ἑαυτοῖς. ⁵⁴ ὁ τρώγων μου τὴν σὰρκα καὶ πίνων μου τὸ αἷμα ἔχει ζωὴν αἰώνιον, κἀγὼ ἀναστήσω αὐτὸν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ. ⁵⁵ ἡ γὰρ σὰρξ μου ἀληθὴς ἐστὶν βρώσις, καὶ τὸ αἷμά μου ἀληθὴς ἐστὶν πόσις. ⁵⁶ ὁ τρώγων μου τὴν σὰρκα καὶ πίνων μου τὸ αἷμα ἐν ἐμοὶ μένει κἀγὼ ἐν αὐτῷ. ⁵⁷ καθὼς ἀπέστειλὲν με ὁ ζῶν πατὴρ κἀγὼ ζῶ διὰ τὸν πατέρα, καὶ ὁ τρώγων με κἀκεῖνος ζήσει

38. TH ποιῶ 39. TH om εν 40. TH om εν 42. T⁹H⁸ ουχι | νυν: t ουν | TH om ουτος sc 43. T μετα 44. T⁹h προς εμε 45. t προς με 46. H [του] θεου | θεου: TH πατερα 47. πιστευων: T add [εμε εμε] 50. th αποθνησκη 51. TH εκ τουτου του αρτου | T ζησεται | υπ. της τ. κοσμ. ζωης: TH post η σαρξ μου εστιν 52. t οι ιουδ. πρ. αλληλ. | TH ουτος ημιν | σαρκα: t H add [αυτου] 53. H [ο] ησους

δι' ἐμέ. ⁵⁸ οὗτός ἐστιν ὁ ἄρτος ὁ ἐξ οὐρανοῦ καταβάς, οὐ καθὼς ἔφαγον οἱ πατέρες καὶ ἀπέθανον· ὁ τρώγων τούτον τὸν ἄρτον ζήσει εἰς τὸν αἰῶνα. ⁵⁹ ταῦτα εἶπεν ἐν συναγωγῇ διδασκῶν ἐν Καφαρναούμ.

⁶⁰ Πολλοὶ οὖν ἀκούσαντες ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ εἶπον· σκληρὸς ἐστιν ὁ λόγος οὗτος· τίς δύναται αὐτοῦ ἀκοῦειν; ⁶¹ εἰδὼς δὲ ὁ Ἰησοῦς ἐν ἑαυτῷ ὅτι γογγύζουσιν περὶ τούτου οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, εἶπεν αὐτοῖς· τοῦτο ὑμᾶς σκανδαλίζει; ⁶² εἰς οὖν θεωρήσατε τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἀναβαίνοντα ὅπου ἦν τὸ πρότερον; ⁶³ τὸ πνευμά ἐστιν τὸ ζωοποιῶν, ἡ σὰρξ οὐκ ὀφείλει οὐδέν· τὰ ῥήματα ἃ ἐγὼ λελάληκα ὑμῖν πνευμά ἐστιν καὶ ζωὴ ἐστιν. ⁶⁴ ἀλλ' εἰσὶν ἐξ ὑμῶν τινὲς οἱ οὐ πιστεύουσιν. ἦδει γὰρ ἐξ ἀρχῆς ὁ Ἰησοῦς τίνες εἰσὶν οἱ μὴ πιστεύοντες καὶ τίς ἐστιν ὁ παραδώσων αὐτόν. ⁶⁵ καὶ ἔλεγεν· διὰ τοῦτο εἶρηκα ὑμῖν ὅτι οὐδεὶς δύναται ἔλθειν πρὸς ἐμὲ εἰ μὴ ἢ δεδομένον αὐτῷ ἐκ τοῦ πατρὸς.

⁶⁶ Ἐκ τούτου οὖν πολλοὶ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ἀπῆλθον εἰς τὰ ὀπίσω καὶ οὐκέτι μετ' αὐτοῦ περιεπάτου. ⁶⁷ εἶπεν οὖν ὁ Ἰησοῦς τοῖς δώδεκα· μὴ καὶ ὑμεῖς θέλετε ὑπάγειν; ⁶⁸ ἀπεκρίθη αὐτῷ Σίμων Πέτρος· κύριε, πρὸς τίνα ἀπελευσόμεθα; ῥήματα ζωῆς αἰωνίου ἔχεις· ⁶⁹ καὶ ἡμεῖς πεπιστεύκαμεν καὶ ἐγνώκαμεν ὅτι σὺ εἶ ὁ ἅγιος τοῦ θεοῦ. ⁷⁰ ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· οὐκ ἐγὼ ὑμᾶς τοὺς δώδεκα ἐξελεξάμην; καὶ ἐξ ὑμῶν εἰς διάβολός ἐστιν. ⁷¹ ἔλεγεν δὲ τὸν Ἰούδαν Σίμωνος Ἰσκαριώτου· οὗτος γὰρ ἔμελλεν αὐτὸν παραδίδοιαι, εἰς ὃν ἐκ τῶν δώδεκα.

VII

Frates increduli; profectio ad festum tabernaculorum. Iesus Dei legatus. Aqua viva. Varia iudicia. Synedrii insidiae. Nicodemus.

¹ Μετὰ ταῦτα περιεπάτει ὁ Ἰησοῦς ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ· οὐ γὰρ ἤθελεν ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ περιπατεῖν, ὅτι ἐζήτουν αὐτὸν οἱ Ἰουδαῖοι ἀποκτείνειν. ² ἦν δὲ ἐγγὺς ἡ ἑορτὴ τῶν Ἰουδαίων ἡ σκηνοπηγία. ³ εἶπον οὖν πρὸς αὐτὸν οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ· μετὰβηθι ἐντευθεὶ καὶ ὑπάγε εἰς τὴν Ἰουδαίαν, ἵνα καὶ οἱ μαθηταὶ σου θεωρήσουσιν τὰ ἔργα σου ἃ ποιεῖς· ⁴ οὐδεὶς γὰρ τι ἐν κρυπτῷ ποιεῖ καὶ ζητεῖ αὐτὸς ἐν παρρησίᾳ εἶναι. εἰ ταῦτα ποιεῖς, φανέρωσον σεαυτὸν τῷ κόσμῳ. ⁵ οὐδὲ γὰρ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ ἐπίστευον εἰς αὐτόν.

^{59.} καφαρναουμ: h add -| σαββατω | ^{60.} H ειπαν ^{64.} TH αλλα ^{65.} TH προς me ^{66.} TH εκ τουτου πολλοι εκ των ^{71.} TH παραδιδ. αυτον | TH om ων VII, 1. TH Και μετα ταυτα περιεπ. [ο] ιησ. 3. H8[σου] τα εργα 4. αυτος: t h αυτο

^{58.} 6, 33. ^{63.} 2 Cor 3, 6. ^{65.} 6, 44. ^{69.} 11, 27. Mt 16, 16 (Mc 1, 24. Lc 4, 34.) VII, 1. 5, 18. 2. Lev 23, 34.

⁶ λέγει ἀντοῖς ὁ Ἰησοῦς· ὁ καιρὸς ὁ ἐμὸς οὐπω πάρεστιν, ὁ δὲ καιρὸς ὁ ὑμέτερος πάντοτέ ἐστιν ἔτοιμος. ⁷ οὐ δύναται ὁ κόσμος μισεῖν ὑμᾶς, ἐμὲ δὲ μισεῖ, ὅτι ἐγὼ μαρτυρῶ περὶ αὐτοῦ ὅτι τὰ ἔργα αὐτοῦ ποιεῖ· ἔστιν. ⁸ ὑμεῖς ἀνάβητε εἰς τὴν ἑορτὴν· ἐγὼ οὐκ ἀναβαίνω εἰς τὴν ἑορτὴν ταύτην, ὅτι ὁ ἐμὸς καιρὸς οὐπω πεπλήρωται. ⁹ ταῦτα εἶπων ἀντὸς ἔμεινεν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ. ¹⁰ ὡς δὲ ἀνέβησαν οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ εἰς τὴν ἑορτὴν, τότε καὶ αὐτὸς ἀνέβη, οὐ φανερῶς ἀλλ' ἐν κρυπτῷ. ¹¹ οἱ οὖν Ἰουδαῖοι ἐζήτουν αὐτὸν ἐν τῇ ἑορτῇ καὶ ἔλεγον· ποῦ ἐστὶν ἐκεῖνος; ¹² καὶ γογγυσμὸς ἦν περὶ αὐτοῦ πολὺς ἐν τῷ ὄχλῳ· οἱ μὲν ἔλεγον ὅτι ἀγαθὸς ἐστίν· ἄλλοι ἔλεγον· οὐ, ἀλλὰ πλανᾷ τὸν ὄχλον. ¹³ οὐδεὶς μὲντοι παρηρσία ἐλάλει περὶ αὐτοῦ διὰ τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων.

¹⁴ Ἦδη δὲ τῆς ἑορτῆς μεσοῦσης ἀνέβη Ἰησοῦς εἰς τὸ ἱερόν καὶ ἐδίδασκεν. ¹⁵ ἐθαύμαζον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι λέγοντες· πῶς οὗτος γράμματα οἶδεν μὴ μαμαθηκός; ¹⁶ ἀπεκρίθη οὖν αὐτοῖς Ἰησοῦς καὶ εἶπεν· ἡ ἐμὴ διδαχὴ οὐκ ἐστὶν ἐμὴ ἀλλὰ τοῦ πέμψαντός με· ¹⁷ ἴάν τις θέλη τὸ θέλημα αὐτοῦ ποιεῖν, γινώσκει περὶ τῆς διδαχῆς, πότερον ἐκ θεοῦ ἐστὶν ἢ ἐγὼ ἀπ' ἑμαντοῦ λαλῶ. ¹⁸ ὁ ἀφ' ἑαυτοῦ λαλῶν τὴν δόξαν τῆς ἰδίας ζητεῖ· ὁ δὲ ζητῶν τὴν δόξαν τοῦ πέμψαντος αὐτόν, οὗτος ἀληθής ἐστὶν καὶ ἀδικία ἐν αὐτῷ οὐκ ἐστὶν. ¹⁹ οὐ Μωϋσῆς δέδωκεν ὑμῖν τὸν νόμον; καὶ οὐδεὶς ἐξ ὑμῶν ποιεῖ τὸν νόμον. τί με ζητεῖτε ἀποκτείνειαι; ²⁰ ἀπεκρίθη ὁ ὄχλος· δαιμόνιον ἔχεις· τίς σε ζητεῖ ἀποκτείνειαι; ²¹ ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτοῖς· ἐν ἔργον ἐποίησα καὶ πάντες θανατίζετε. ²² ὁ Μωϋσῆς δέδωκεν ὑμῖν τὴν περιτομὴν, οὐχ ὅτι ἐκ τοῦ Μωϋσέως ἐστὶν, ἀλλ' ἐκ τῶν πατέρων, καὶ ἐν σαββάτῳ περιτέμνετε ἄνθρωπον. ²³ εἰ περιτομὴν λαμβάνει ἄνθρωπος ἐν σαββάτῳ ἵνα μὴ λυθῇ ὁ νόμος ὁ Μωϋσεώς, ἐμοὶ χολᾶτε ὅτι ὅλον ἄνθρωπον ὕγι' ἐποίησα ἐν σαββάτῳ; ²⁴ μὴ κρίνετε κατ' ὄψιν, ἀλλὰ τὴν δικαίαν κρίσιν κρίνατε. ²⁵ Ἐλεγον οὖν τινες ἐκ τῶν Ἱεροσολυμειτῶν· οὐχ οὗτός ἐστιν ὃν ζητοῦσιν ἀποκτείνειαι; ²⁶ καὶ ἴδε παρηρσία λαλεῖ, καὶ οὐδὲν αὐτῷ λέγουσιν. μήποτε ἀληθῶς ἔγνωσαν οἱ ἄρχοντες ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ Χριστός; ²⁷ ἀλλὰ τοῦτον οἶδαμεν πόθεν ἐστίν· ὁ δὲ Χριστὸς ὅταν ἔρχεται, οὐδεὶς γινώσκει πόθεν

6. λέγει: TH add οὖν 8. οὐκ: H⁸ οὐπω 9. ταυτα: H add δε | αντος: T³H⁸ αντοις 10. αλλ: TH αλλα ως 12. TH περι αυτ. ην πολυς εν τοις οχλοις | αλλοι: add T δε t H [δε] 17. TH εκ του θεου 19. TH⁸ εδωκεν 21s. t H θανατίζετε. δια τουτο μωυσ. T θανατίζετε δια τουτο. μωυσ. 22. H [εν] σαββ. 23. ανθρωπος: t H pm [ο] | TH ο νομος μωυσ. 24. κρίνατε: TH κρίνετε 25. T ιεροσολυμιτων

7. 15, 18. 13. 9, 22. 16. 14, 24. 20. 8, 48. 10, 20. 22. Lev 12, 3. Gen 17, 10.

ἐστίν. ²⁸ ἔκραξεν οὖν ἐν τῷ ἱερῷ διδάσκων ὁ Ἰησοῦς καὶ λέγων· καὶ μὲ οἴδατε καὶ οἴδατε πόθεν εἰμὶ· καὶ ἀπ' ἑμαντοῦ οὐκ ἐλήλυθα, ἀλλ' ἐστὶν ἀληθινὸς ὁ πέμψας με, ὃν ὑμεῖς οὐκ οἴδατε. ²⁹ ἐγὼ οἶδα αὐτόν, ὅτι παρ' αὐτοῦ εἰμὶ καὶ κείνός με ἀπέσταλκεν. ³⁰ ἐζήτουν οὖν αὐτὸν πιάσαι, καὶ οὐδεὶς ἐπέβαλεν ἐπ' αὐτὸν τὴν χεῖρα, ὅτι οὐπω ἐληλύθει ἡ ὥρα αὐτοῦ. ³¹ Πολλοὶ δὲ ἐπίστευσαν ἐκ τοῦ ὄχλου εἰς αὐτόν, καὶ ἔλεγον· ὁ Χριστὸς ὅταν ἔλθῃ, μὴ πλείονα σημεῖα ποιήσει ὢν οὗτος ποιεῖ; ³² ἤκουσαν οἱ Φαρισαῖοι τοῦ ὄχλου γογγύζοντος περὶ αὐτοῦ ταῦτα, καὶ ἀπίστευαν ὑπηρέτας οἱ ἄρχιερεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι ἵνα πιάσωσιν αὐτόν. ³³ εἶπεν οὖν ὁ Ἰησοῦς· ἔτι χρόνον μικρὸν μεθ' ὑμῶν εἰμὶ καὶ ὑπάγω πρὸς τὸν πέμψαντά με. ³⁴ Ζητήσατέ με καὶ οὐχ εὐρήσετε, καὶ ὅπου εἰμὶ ἐγὼ ὑμεῖς οὐ δύνασθε εἰσθεῖν. ³⁵ εἶπον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι πρὸς αὐτούς· ποῦ μέλλει οὗτος πορεύεσθαι, ὅτι οὐχ εὐρήσομεν αὐτόν; μὴ εἰς τὴν διασπορὰν τῶν Ἑλλήνων μέλλει πορεύεσθαι καὶ διδάσκειν τοὺς Ἕλληνας; ³⁶ τίς ἐστὶν ὁ λόγος οὗτος ὃν εἶπεν· ζητήσατέ με καὶ οὐχ εὐρήσετε, καὶ ὅπου εἰμὶ ἐγὼ ὑμεῖς οὐ δύνασθε εἰσθεῖν;

³⁷ Ἐν δὲ τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ τῇ μεγάλῃ τῆς ἐορτῆς εἰστήκει ὁ Ἰησοῦς καὶ ἔκραξεν λέγων· εἰάν τις διψᾷ, ἐρχέσθω καὶ πινέτω. ³⁸ ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ, καθὼς εἶπεν ἡ γραφή, ποταμοὶ ἐκ τῆς κοιλίας αὐτοῦ ρέουσιν ὕδατος ζῶντος. ³⁹ τοῦτο δὲ εἶπεν περὶ τοῦ πνεύματος οὗ ἡμελλον λαμβάνειν οἱ πιστεύοντες εἰς αὐτόν· οὐπω γὰρ ἦν πνεῦμα, ὅτι Ἰησοῦς οὐδέπω ἐδοξάσθη. ⁴⁰ Ἐκ τοῦ ὄχλου οὖν ἀκούσαντες τῶν λόγων τούτων ἔλεγον· οὗτός ἐστιν ἀληθῶς ὁ προφητῆς. ⁴¹ ἄλλοι ἔλεγον· οὗτός ἐστιν ὁ Χριστὸς· ἄλλοι ἔλεγον· μὴ γὰρ ἐκ τῆς Γαλιλαίας ὁ Χριστὸς ἔρχεται; ⁴² οὐχὶ ἡ γραφὴ εἶπεν ὅτι ἐκ τοῦ σπέρματος Δαυεὶδ καὶ ἀπὸ Βηθλεὲμ τῆς κώμης, ὅπου ἦν Δαυεὶδ, ὁ Χριστὸς ἔρχεται; ⁴³ σχίσμα οὖν ἐγένετο ἐν τῷ ὄχλῳ δι' αὐτόν. ⁴⁴ τινὲς δὲ ἤθελον ἐξ αὐτῶν πιάσαι αὐτόν, ἀλλ' οὐδεὶς ἐπέβαλεν ἐπ' αὐτόν τὰς χεῖρας.

⁴⁵ Ἦλθον οὖν οἱ ὑπηρέται πρὸς τοὺς ἄρχιερεῖς καὶ Φαρι-

28. Η [ο] ἰησοῦς 29. ΤΗ ἀπιστεῖλεν 30. t ἐληλύθεν 31. ΤΗ Ἐκ τοῦ οχλ. δε πολλ. επιστ. | ποιει: ΤΗ ἐποιήσεν 32. t [ταῦτα] | ὑπηρέτας: ΤΗ ante ἵνα πιασ. 34. εὐρησατε: [t] Η add με 35. ΤΗ οὗτος μέλλει | οτι: ΤΗ add ημεις 36. εὐρησατε: [t] Η add με | Τ κασ- οπου 37. Η ιστηκει | ΤΗ ἐκραξεν | ἐρχασθω: ΤΗ add προς με 39. ού: t h δ | ΤΗ ἡμελλον | ΤΗ πιστευσαντες | πνευμα: T add [αγιον] | ουδεπω: ΤΗ ουπω 40. ελεγον: t Η add [οτι] 41. αλλοι sc: ΤΗ οἱ δε 42. ΤΗ ουχ | ΤΗ ερχετ. ο χριστ. 44. ΤΗ εβαλεν

28. 8, 14. 30. 8, 20. 33a. 8, 21s. 12, 35. 13, 33. 38. Zach 14, 8. (Is 58, 11.) 39. Joel 3, 1. 40. 1, 21. 42. Ps 89, 4s. Mich 5, 1. (Mt 2, 5.) 44. 7, 30.

σαίους, και ειπον αυτοις εκεινοι· διατι ουκ ηγγαγετε αυτον; ⁴⁶ απεκριθησαν οι υπηρεται· ουδεποτε ελαλησεν ουτως ανθρωπος, ως ουτος λαλει ο ανθρωπος. ⁴⁷ απεκριθησαν αυτοις οι Φαρισαιοι· μη και υμεις πεπλανησθε; ⁴⁸ μη τις εκ των αρχοντων επιστευσεν εις αυτον η εκ των Φαρισαιων; ⁴⁹ αλλα ο οχλος ουτος ο μη γινωσκων τον νόμον επαρατοι εισιν. ⁵⁰ λεγει Νικόδημος προς αυτους, εις αν εξ αυτων· ⁵¹ μη ο νόμος ημων κρινει τον ανθρωπον εαν μη ακουση πρωτον παρ αυτου και γνω τι ποιει; ⁵² απεκριθησαν και ειπαν αυτω· μη και συ εκ της Γαλιλαιας ει; ερανησθη και ιδε οτι προφητης εκ της Γαλιλαιας ουκ εγερεται.

VIII

[Adultera.] Christus de se testis. Frustra quaeretur. Vera libertas. Iudaei diaboli progenies; Christus Abrahamo prior.

¹² Πάλιν οὖν αὐτοῖς ἐλάλησεν ὁ Ἰησοῦς λέγων· ἐγὼ εἰμι τὸ φῶς τοῦ κόσμου· ὁ ἀκολουθῶν ἐμοὶ οὐ μὴ περιπατήσῃ ἐν τῇ

46. ως ουτ. λαλ. ο ανθρ.: T [ως ουτος ο ανθρ.] H om 47. TH απεκριθ. ουν [αυτοις] 50. πρ. αυτους: TH add ο ελθων προς αυτον πρωταυρι 52. TH οτι εκ της γαλιλ. προφ. 53—VIII, 11. Pericopam de adultera T (om, sed in notis edidit) et -h- ([H] add finem evangelii) ita recensuerunt (H inscr. Περὶ μοιχαλίδος περικοπή): ⁵³ Καὶ ἐπορεύθησαν ἕκαστος εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ. VIII, 1. Ἰησοῦς δὲ ἐπορεύθη εἰς τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν· 2. ὄρθρου δὲ πάλιν παραγένετο (ἢ ἦλθεν) εἰς τὸ ἱερόν, καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἤρχετο πρὸς αὐτόν, καὶ καθίσας ἐδίδασκεν αὐτούς (H [κ. πᾶς — αὐτούς]). 3. ἀγουσιν δὲ οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι γυναῖκα ἐπὶ μοιχείᾳ κατεκλημένην, καὶ στήσαντες αὐτὴν ἐν μέσῳ 4. λέγουσιν (ἢ εἰπον) αὐτῷ· διδάσκαλε, αὕτη ἡ γυνὴ κατεκληπται (ἢ εἰληπται) ἐπαντοφώρῳ (H ἐπ' αὐτοφ.) μοιχευομένη. 5. ἐν δὲ τῷ νόμῳ ἡμῖν (H [ἡμῖν]) Μωυσῆς ἐνετείλατο τὰς τοιαύτας λιθάσειν· σὺ οὖν (ἢ δὲ) τί λέγεις (ἢ add περὶ αὐτῆς); 6. τοῦτο δὲ εἰλεγον πειράζοντες αὐτόν, ἵνα ἐκώσων κατηγορεῖν αὐτοῦ (H [τοῦτο δὲ — αὐτοῦ]). ὁ δὲ Ἰησοῦς κάτω κύψας τῷ δακτύλῳ κατέγραψεν (ἢ ἔγραψεν) εἰς τὴν γῆν. 7. ὡς δὲ ἐπέμνησεν ἐρωτῶντας αὐτόν (H [αὐτόν]), ἀνέκυσεν καὶ εἶπεν αὐτοῖς (H [αὐτοῖς])· ὁ ἀναμάρτητος ὑμῶν πρῶτος λίθον ἐπ' αὐτὴν βαλέτω (H ἐπ' αὐτ. βαλ. λίθ. ἢ ἐπ' αὐτ. [τόν] λίθ. βαλ.). 8. καὶ πάλιν κάτω κύψας (H² κατακίψας) ἔγραψεν (ἢ ἠμ τῷ δακτύλῳ) εἰς τὴν γῆν. 9. οἱ δὲ ἀκούσαντες ἐξήρχοντο εἰς καθέως (H καθ' εἰς), ἀρξάμενοι ἀπὸ τῶν πρεσβυτέρων [ἕως τῶν ἐσχάτων] (H om ἕως τ. ἐσχ. ἢ †), καὶ κατελείφθη μόνος ὁ Ἰησοῦς (H² om ὁ Ἰησ.), καὶ ἡ γυνὴ ἐν μέσῳ οὔσα. 10. ἀνακύψας δὲ ὁ Ἰησοῦς [καὶ μηδένα θεασάμενος πλὴν τῆς γυναικὸς] (H om καὶ — γυν.) εἶπεν αὐτῇ· γύναι, (ἢ εἶπ. τῇ γυναικί·) ποῦ εἰσὶν [ἐκείνοι οἱ κατηγοροὶ σου] (H om ἐκείνοι — σου); οὐδεὶς σε κατέκρινεν; II. ἡ δὲ εἶπεν· οὐδεὶς, κύριε. εἶπεν δὲ ὁ Ἰησοῦς· οὐδὲ ἐγὼ σε κατακρίνω· πορεύου καὶ μηκέτι ἀμάρταν (H πορεύου, ἀπὸ τοῦ νῦν μηκ. ἀμάρτ.) 12. TH [ο] ηρσους | TH μοι (Adde VIII, 3. γυν. ἐπὶ μοιχεία: ἢ ἐπὶ ἁμαρτία γυν.)

50. 3, 1. 19, 39.
12. 9, 5. 12, 46.

51. Deut 19, 15ss.

VIII, [5. Lev 24, 10.]

σκοτία, ἀλλ' ἔξει τὸ φῶς τῆς ζωῆς. ¹³ εἶπον οὖν αὐτῷ οἱ Φαρισαῖοι· σὺ περὶ σεαυτοῦ μαρτυρεῖς· ἡ μαρτυρία σου οὐκ ἐστὶν ἀληθής. ¹⁴ ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτοῖς· κἄν ἐγὼ μαρτυρῶ περὶ ἑμαντοῦ, ἀληθής ἐστὶν ἡ μαρτυρία μου, ὅτι οἶδα πόθεν ἦλθον καὶ ποῦ ὑπάγω. ὑμεῖς οὐκ οἶδατε πόθεν ἐρχομαι ἢ ποῦ ὑπάγω. ¹⁵ ὑμεῖς κατὰ τὴν σάρκα κρίνετε, ἐγὼ οὐ κρίνω οὐδένα. ¹⁶ καὶ ἐὰν κρίνω δὲ ἐγώ, ἡ κρίσις ἡ ἐμὴ ἀληθινή ἐστίν, ὅτι μόνος οὐκ εἰμί, ἀλλ' ἐγὼ καὶ ὁ πέμψας με. ¹⁷ καὶ ἐν τῷ νόμῳ δὲ τῷ ὑμετέρῳ γεγραμμένον ἐστίν ὅτι δύο ἀνθρώπων ἡ μαρτυρία ἀληθής ἐστίν. ¹⁸ ἐγὼ εἰμι ὁ μαρτυρῶν περὶ ἑμαντοῦ, καὶ μαρτυρεῖ περὶ ἐμοῦ ὁ πέμψας με πατήρ. ¹⁹ ἔλεγον οὖν αὐτῷ· ποῦ ἐστὶν ὁ πατήρ σου; ἀπεκρίθη Ἰησοῦς· οὔτε ἐμὲ οἶδατε οὔτε τὸν πατέρα μου· εἰ ἐμὲ ᾔδειτε, καὶ τὸν πατέρα μου ἂν ᾔδειτε. ²⁰ ταῦτα τὰ ῥήματα ἐλάλησεν ἐν τῷ γαζοφυλακίῳ διδάσκων ἐν τῷ ἱερῷ· καὶ οὐδεὶς ἐπίσασεν αὐτόν, ὅτι οὐπω ἐηλύθει ἡ ἄρα αὐτοῦ.

²¹ Εἶπεν οὖν πάλιν αὐτοῖς· ἐγὼ ὑπάγω καὶ ζητήσετε με, καὶ ἐν τῇ ἀμαρτία ὑμῶν ἀποθανεῖσθε· ὅπου ἐγὼ ὑπάγω ὑμεῖς οὐ δύνασθε εἰσεῖναι. ²² ἔλεγον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι· μῆτι ἀποκτενεῖ ἑαυτόν, ὅτι λέγει· ὅπου ἐγὼ ὑπάγω ὑμεῖς οὐ δύνασθε εἰσεῖναι; ²³ καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς· ὑμεῖς ἐκ τῶν κάτω ἐστέ, ἐγὼ ἐκ τῶν ἄνω εἰμί· ὑμεῖς ἐκ τοῦ κόσμου τούτου ἐστέ, ἐγὼ οὐκ εἰμί ἐκ τοῦ κόσμου τούτου. ²⁴ εἶπον οὖν ἡμῖν ὅτι ἀποθανεῖσθε ἐν ταῖς ἀμαρτίαις ὑμῶν· ἐὰν γὰρ μὴ πιστεύσητε ὅτι ἐγὼ εἰμι, ἀποθανεῖσθε ἐν ταῖς ἀμαρτίαις ὑμῶν. ²⁵ ἔλεγον οὖν αὐτῷ· σὺ τίς εἶ; εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· τὴν ἀρχὴν ὃ τι καὶ λαλῶ ὑμῖν. ²⁶ πολλὰ ἔχω περὶ ὑμῶν λαλεῖν καὶ κρίνειν· ἀλλ' ὁ πέμψας με ἀληθής ἐστίν, καὶ γὰρ ἂ ἤκουσα παρ' αὐτοῦ, ταῦτα λαλῶ εἰς τὸν κόσμον. ²⁷ οὐκ ἔγνωσαν ὅτι τὸν πατέρα αὐτοῖς ἔλεγεν. ²⁸ εἶπεν οὖν ὁ Ἰησοῦς· ὅταν ὑψώσῃτε τὸν νῆδον τοῦ ἀνθρώπου, τότε γνώσεσθε ὅτι ἐγὼ εἰμι, καὶ ἂπ' ἑμαντοῦ ποιῶ οὐδέν, ἀλλὰ καθὼς ἐδίδαξέν με ὁ πατήρ, ταῦτα λαλῶ. ²⁹ καὶ ὁ πέμψας με μετ' ἐμοῦ ἐστίν· οὐκ ἀφήκῃς με μόνον, ὅτι ἐγὼ τὰ ἄρσενά αὐτῷ ποιῶ πάντοτε.

³⁰ Ταῦτα αὐτοῦ λαλοῦντος πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν. ³¹ ἔλεγεν οὖν ὁ Ἰησοῦς πρὸς τοὺς πεπιστευκότας αὐτῷ Ἰουδαίους· ἐὰν ὑμεῖς μείνητε ἐν τῷ λόγῳ τῷ ἐμῷ, ἀληθῶς μαθηταὶ μου ἐστέ, ³² καὶ γνώσεσθε τὴν ἀλήθειαν, καὶ ἡ ἀλήθεια ἐλευθεροῦ-

14. τὴ ἡ μαρτ. μου αληθ. ἐστ. | υμεις: TH add δε 16. πεμφ. με: T[H] add πατηρ 17. TH γεγραπται σι 23. TH υμεις εκ τουτου του κοσμου εστε 24. 28. h ἐγὼ εἰμί 25. TH [ο] ἰησοῦς | H⁸ υμιν; 28. ειπ. ουν: t add [αυτοις]

15. 7,24. 3,17. 16. 16,32. 17. Deut 17,6. 19,15. (Mt 18,16.) 19. 14,7-9. 20. 7,30. 21. 7,33^s. 23. 3,31. I Io 4,5-28. 3,14. 12,32.

σει ὑμᾶς. ³³ ἀπεκρίθησαν πρὸς αὐτόν· σπέρμα Ἀβραάμ ἐσμεν, και οὐδεὶς δεδουλεύκαμεν πάποτε· πῶς σὺ λέγεις ὅτι ἐλευθεροὶ γενήσοσθε; ³⁴ ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι πᾶς ὁ ποιῶν τὴν ἁμαρτίαν δοῦλός ἐστιν τῆς ἁμαρτίας. ³⁵ ὁ δὲ δοῦλος οὐ μένει ἐν τῇ οἰκίᾳ εἰς τὸν αἰῶνα· ὁ υἱὸς μένει εἰς τὸν αἰῶνα. ³⁶ εἰάν ὄν ὁ υἱὸς ὑμᾶς ἐλευθερώσῃ, ὅπως ἐλευθεροὶ ἔσεσθε. ³⁷ οἶδα ὅτι σπέρμα Ἀβραάμ ἐστε· ἀλλὰ ζητεῖτέ με ἀποκτεῖναι, ὅτι ὁ λόγος ὁ ἐμὸς οὐ χωρεῖ ἐν ὑμῖν. ³⁸ ἂ ἐγὼ εἶδρακα παρὰ τῷ πατρὶ λαλῶ· και ὑμεῖς ὄν ἂ ἠκούσατε παρὰ τοῦ πατρὸς ποιεῖτε. ³⁹ ἀπεκρίθησαν και εἶπαν αὐτῷ· ὁ πατὴρ ἡμῶν Ἀβραάμ ἐστιν. λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· εἰ τέκνα τοῦ Ἀβραάμ ἐστε, τὰ ἔργα τοῦ Ἀβραάμ ἐποιεῖτε· ⁴⁰ τῶν δὲ ζητεῖτέ με ἀποκτεῖναι, ἀνθρώπου ὅς τὴν ἀλήθειαν ὑμῖν λελάληκα, ἣν ἤκουσα παρὰ τοῦ Θεοῦ· τούτο Ἀβραάμ οὐκ ἐποίησεν. ⁴¹ ὑμεῖς ποιεῖτε τὰ ἔργα τοῦ πατρὸς ὑμῶν. εἶπαν αὐτῷ· ἡμεῖς ἐκ πορνείας οὐ γεγεννημέθα, ἔνα πατέρα ἔχομεν τὸν Θεόν. ⁴² εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· εἰ ὁ Θεὸς πατὴρ ὑμῶν ἦν, ἠγαπᾶτε ἂν ἐμὲ· ἐγὼ γὰρ ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐξῆλθον και ἤκω· οὐδὲ γὰρ ἀπ' ἐμαντοῦ ἐλήλυθα, ἀλλ' ἐκεῖνός με ἀπέστειλεν. ⁴³ διατὶ τὴν λαλίαν τὴν ἐμὴν οὐ γινώσκετε; ὅτι οὐ δύνασθε ἀκοῦειν τὸν λόγον τὸν ἐμόν. ⁴⁴ ὑμεῖς ἐκ τοῦ πατρὸς τοῦ διαβόλου ἐστε και τὰς ἐπιθυμίας τοῦ πατρὸς ὑμῶν θέλετε ποιεῖν. ἐκεῖνος ἀνθρωποκτόνος ἦν ἀπ' ἀρχῆς και ἐν τῇ ἀληθείᾳ οὐκ ἔστηκεν, ὅτι οὐκ ἐστὶν ἀλήθεια ἐν αὐτῷ. ὅταν λαλή τὸ ψεῦδος, ἐκ τῶν ἰδίων λαλεῖ, ὅτι ψεύστης ἐστὶν και ὁ πατὴρ αὐτοῦ. ⁴⁵ ἐγὼ δὲ ὅτι τὴν ἀλήθειαν λέγω, οὐ πιστεύετε μοι. ⁴⁶ τίς ἐξ ὑμῶν ἐλέγχει με περὶ ἁμαρτίας; εἰ ἀλήθειαν λέγω, διατὶ ὑμεῖς οὐ πιστεύετε μοι; ⁴⁷ ὁ ὢν ἐκ τοῦ Θεοῦ τὰ ῥήματα τοῦ Θεοῦ ἀκούει· δια τούτο ὑμεῖς οὐκ ἀκούετε, ὅτι ἐκ τοῦ Θεοῦ οὐκ ἐστέ. ⁴⁸ ἀπεκρίθησαν οἱ Ἰουδαῖοι και εἶπαν αὐτῷ· οὐ καλῶς λέγομεν ἡμεῖς ὅτι Σαμαρίτης εἶ σὺ και δαιμόνιον ἔχεις; ⁴⁹ ἀπεκρίθη Ἰησοῦς· ἐγὼ δαιμόνιον οὐκ ἔχω, ἀλλὰ τιμῶ τὸν πατέρα μου, και ὑμεῖς ατιμάζετε με. ⁵⁰ ἐγὼ δὲ οὐ ζητῶ τὴν δόξαν μου· ἐστὶν ὁ ζητῶν και κρίων. ⁵¹ ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, εἰάν τις τὸν ἐμὸν λόγον τηρήσῃ, θάνατον οὐ μὴ θεωρήσῃ εἰς τὸν αἰῶνα. ⁵² εἶπαν αὐτῷ οἱ Ἰουδαῖοι· τῶν ἐγνώκαμεν ὅτι δαιμόνιον ἔχεις. Ἀβραάμ ἀπέθανεν και οἱ προφῆται, και σὺ λέγεις· εἰάν τις τὸν λόγον μου

34. ΤΗ [ο] ἰησοῦς | Η εστ. [της αμαρτίας] 38. τ εγω α εωρ. | Η -[εγω α εωρ. παρα τω πατρι μου [ταυτα] λαλω· και υμ. ουν α εωρακατε παρα τω πατρι υμων]- 39. ΤΗ [ο] ἰησ. | Η⁸ ποιεῖτε 41. Τ εε-πον | ΤΗ⁸ οὐκ εγεννηθημεν 42. ΤΗ [ο] ἰησ. 44. Τ οὐκ εστηκ. Η οὐκ εστηκ. 48. ΤΗ σαμαριτης 52. Τ ειπον

34. Rom 6,16s. 39. (Mt 3,9.) 42. 16,27s. 44. I Io 3,8.
46. (I Io 3,5.) 47. 18,37. (I Io 4,6.) 48. 7,20. (Mt 10,25.)
52. 5,24 11,25.

τηρήσῃ, οὐ μὴ γενέσθαι θανάτου εἰς τὸν αἰῶνα. ⁵³ μὴ οὐ μεζῶν εἰ τοῦ πατρὸς ἡμῶν Ἀβραάμ, ὅστις ἀπέθανεν; καὶ οἱ προφήται ἀπέθανον· τίνα σεαυτὸν ποιεῖς; ⁵⁴ ἀπεκρίθη Ἰησοῦς· ἐὰν ἐγὼ δοξάσω ἑμαυτὸν, ἡ δόξα μου οὐδὲν ἐστίν· ἐστὶν ὁ πατήρ μου ὁ δοξάζων με, ὃν ὑμεῖς λέγετε ὅτι θεὸς ἡμῶν ἐστίς, ⁵⁵ καὶ οὐκ ἐγνώκατε αὐτόν, ἐγὼ δὲ οἶδα αὐτόν. καὶ εἶπω ὅτι οὐκ οἶδα αὐτόν, ἕσομαι ὅμοιος ὑμῶν ψεύστης· ἀλλὰ οἶδα αὐτόν καὶ τὸν λόγον αὐτοῦ τηρῶ. ⁵⁶ Ἀβραάμ ὁ πατήρ ὑμῶν ἠγαλλιᾶσατο ἵνα εἶδῃ τὴν ἡμέραν τὴν ἐμὴν, καὶ εἶδεν καὶ ἐχάρη. ⁵⁷ εἶπαν οὖν οἱ Ἰουδαῖοι πρὸς αὐτόν· πενήτηντα ἔτη σὺ πά ἔχαις καὶ Ἀβραάμ εἰώρακας; ⁵⁸ εἶπεν αὐτοῖς Ἰησοῦς· ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, πρὶν Ἀβραάμ γενέσθαι ἐγὼ εἰμί. ⁵⁹ ἦσαν οὖν λίθους ἵνα βάλωσιν ἐπ' αὐτόν· Ἰησοῦς δὲ ἐκρύβη καὶ ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ ἱεροῦ.

IX

Caecigenus sabbato sanatus. Pharisaeorum maligna de sanatione iudicia. Sanati professio et fides; Pharisaeorum caecitas.

¹ Καὶ παράγων εἶδεν ἄνθρωπον τυφλὸν ἐκ γενετῆς. ² καὶ ἠρώτησαν αὐτόν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ λέγοντες· ῥαββί, τίς ἡμαρτεν, οὗτος ἢ οἱ γονεῖς αὐτοῦ, ἵνα τυφλὸς γεννηθῆ; ³ ἀπεκρίθη Ἰησοῦς· οὔτε οὗτος ἡμαρτεν οὔτε οἱ γονεῖς αὐτοῦ, ἀλλ' ἵνα φανερωθῇ τὰ ἔργα τοῦ θεοῦ ἐν αὐτῷ. ⁴ ἡμᾶς δεῖ ἐργάζεσθαι τὰ ἔργα τοῦ πεμψάντος ἡμᾶς ἕως ἡμέρα ἐστίν· ἐρχεται νῦν ὅτε οὐδεὶς δύναται ἐργάζεσθαι. ⁵ ὅταν ἐν τῷ κόσμῳ ᾧ, φῶς εἰμί τοῦ κόσμου. ⁶ ταῦτα εἰπὼν ἔπτυσεν χαμαὶ καὶ ἐποίησεν πηλὸν ἐκ τοῦ πτύσματος, καὶ ἐπέχρισεν αὐτοῦ τὸν πηλὸν ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμούς, ⁷ καὶ εἶπεν αὐτῷ· ὕπαγε νύφαι εἰς τὴν κολυμβήθραν τοῦ Σιλωάμ, ὃ ἐροῦνται ἀπεσταλμένους. ἀπῆλθεν οὖν καὶ ἐνίψατο, καὶ ἦλθεν βλέπων. ⁸ Οἱ οὖν γείτονες καὶ οἱ θεωροῦντες αὐτόν τὸ πρότερον, ὅτι προσαίτης ἦν, ἔλεγον· οὐχ οὗτός ἐστιν ὁ καθήμενος καὶ προσαιτῶν; ⁹ ἄλλοι ἔλεγον ὅτι οὗτός ἐστιν· ἄλλοι ἔλεγον· οὐχί, ἀλλὰ ὅμοιος αὐτῷ ἐστίν. ἐκεῖνος ἔλεγεν ὅτι ἐγὼ εἰμί. ¹⁰ ἔλεγον οὖν αὐτῷ· πῶς οὖν ἠνεώθησάν σου οἱ ὀφθαλμοί; ¹¹ ἀπεκρίθη ἐκεῖνος· ὁ ἄνθρωπος ὁ λεγόμενος Ἰησοῦς πηλὸν ἐποίησεν καὶ ἐπέχρισέν μου τοὺς ὀφθαλμούς καὶ εἶπέν μοι ὅτι ὕπαγε εἰς τὸν Σιλωάμ καὶ νύφαι. ἀπελθὼν οὖν καὶ νιψάμενος ἀνέβλεψα. ¹² εἶπαν αὐτῷ· πού ἐστιν ἐκεῖνος; λέγει· οὐκ οἶδα.

54. ημων: t H⁸ υμων 55. υμων: T⁸H υμν 56. TH ινα ιδη
57. T ειπον | t εωρακας h εωρακεν σε IX,2. T ραββι 4. ημας pr:
t με | ημας sc: TH με | εως: th ως 6. απεχρισαν: t H⁸ απεθρηκεν |
t [αυτου] 9. ελεγον· ουχι αλλα (T αλλ): t δε οτι 10. T[H] om ουν sc
12. ειπαν: [T] H pm και t add [ουν]

¹³ Ἄγονσιν αὐτὸν πρὸς τοὺς Φαρισαίους, τὸν ποτε τυφλόν.
¹⁴ ἦν δὲ σάββατον ἐν ἡμέρᾳ τὸν πηλὸν ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς καὶ ἀνέφξεν αὐτοῦ τοὺς ὀφθαλμούς. ¹⁵ πάλιν οὖν ἠρώτων αὐτὸν καὶ οἱ Φαρισαῖοι πῶς ἀνέβλεψεν. ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· πηλὸν ἐπέθηκέν μου ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμούς, καὶ ἐνιψάμην καὶ βλέπω. ¹⁶ ἔλεγον οὖν ἐκ τῶν Φαρισαίων τινές· οὐκ ἔστιν οὗτος παρὰ θεοῦ ὁ ἄνθρωπος, ὅτι τὸ σάββατον οὐ τηρεῖ. ἄλλοι ἔλεγον· πῶς δύναται ἄνθρωπος ἀμαρτωλὸς τοιαῦτα σημεῖα ποιεῖν; καὶ σῖγμα ἦν ἐν αὐτοῖς.
¹⁷ λέγουσιν οὖν τῷ τυφλῷ πάλιν· σὺ τί λέγεις περὶ αὐτοῦ, ὅτι ἤνοιξέν σου τοὺς ὀφθαλμούς; ὁ δὲ εἶπεν ὅτι προφήτης ἐστίν. ¹⁸ οὐκ ἐπίστευσαν οὖν οἱ Ἰουδαῖοι περὶ αὐτοῦ, ὅτι ἦν τυφλὸς καὶ ἀνέβλεψεν, ἕως ὅτου ἐφώνησαν τοὺς γονεῖς αὐτοῦ τοῦ ἀναβλέψατος, ¹⁹ καὶ ἠρώτησαν αὐτοὺς λέγοντες· οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς ἡμῶν, ὃν ἡμεῖς λέγομεν ὅτι τυφλὸς ἐγεννήθη; πῶς οὖν βλέπει ἄρτι; ²⁰ ἀπεκρίθησαν οὖν οἱ γονεῖς αὐτοῦ καὶ εἶπαν· οἶδαμεν ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς ἡμῶν καὶ ὅτι τυφλὸς ἐγεννήθη. ²¹ πῶς δὲ τῶν βλέπει οὐκ οἶδαμεν, ἢ τις ἤνοιξεν αὐτοῦ τοὺς ὀφθαλμούς ἡμεῖς οὐκ οἶδαμεν· αὐτὸν ἐρωτήσατε, ἡλικίαν ἔχει, αὐτὸς περὶ ἑαυτοῦ λαλήσει. ²² ταῦτα εἶπον οἱ γονεῖς αὐτοῦ ὅτι ἐφοβοῦντο τοὺς Ἰουδαίους· ἦδη γὰρ συνετεθείητο οἱ Ἰουδαῖοι ἵνα ἐάν τις αὐτὸν ὁμολογήσῃ Χριστόν, ἀποσυνάγωγος γένηται. ²³ διὰ τοῦτο οἱ γονεῖς αὐτοῦ εἶπαν ὅτι ἡλικίαν ἔχει, αὐτὸν ἐπερωτήσατε. ²⁴ Ἐφώνησαν οὖν τὸν ἄνθρωπον ἐκ δευτέρου, ὃς ἦν τυφλός, καὶ εἶπαν αὐτῷ· δὺς δόξαν τῷ θεῷ· ἡμεῖς οἶδαμεν ὅτι ὁ ἄνθρωπος οὗτος ἀμαρτωλὸς ἐστίν. ²⁵ ἀπεκρίθη οὖν ἐκείνος· εἰ ἀμαρτωλὸς ἐστίν οὐκ οἶδα· ἐν οἶδα, ὅτι τυφλὸς ἦν ἄρτι βλέπω. ²⁶ εἶπον οὖν αὐτῷ· τί ἐποίησέν σοι; πῶς ἤνοιξέν σου τοὺς ὀφθαλμούς; ²⁷ ἀπεκρίθη αὐτοῖς· εἶπον ἡμῖν ἦδη καὶ οὐκ ἠκούσατε· τί πάλιν θέλετε ἀκούειν; μὴ καὶ ἡμεῖς θέλετε αὐτοῦ μαθηταὶ γενέσθαι; ²⁸ εἰλοιδόρησαν αὐτὸν καὶ εἶπαν· σὺ μαθητὴς εἶ ἐκείνου, ἡμεῖς δὲ τοῦ Μωϋσέως ἐσμεν μαθηταί· ²⁹ ἡμεῖς οἶδαμεν ὅτι Μωϋσεὶ λαλάληκεν ὁ θεός, τούτου δὲ οὐκ οἶδαμεν πόθεν ἐστίν. ³⁰ ἀπεκρίθη ὁ ἄνθρωπος καὶ εἶπεν αὐτοῖς· ἐν τούτῳ γὰρ τὸ θαυμαστόν ἐστίν, ὅτι ἡμεῖς οὐκ οἶδατε πόθεν ἐστίν, καὶ ἤνοιξέν μου τοὺς ὀφθαλμούς. ³¹ οἶδαμεν ὅτι ἀμαρτωλῶν ὁ θεὸς οὐκ ἀκούει, ἀλλ' ἐάν τις θεοσεβῆς ἦ καὶ τὸ θέλημα αὐτοῦ ποιῇ, τούτου ἀκούει. ³² ἐκ τοῦ αἰῶνος οὐκ ἤκούσθη ὅτι ἤνοιξέν τις ὀφθαλμούς τυφλοῦ γεγεννημένου· ³³ εἰ

16. t ουτ. ο ανθρωπ. ουκ εστ. παρα θεου | αλλοι: t H add [δε]
 17. THH τι ου | TH ηνωξεν 18. t οτι τυφλ. ην 20. T om ουν
 21. εαυτου: t αυτου 22. H εεπαν 23. T η ερωτησατε 24. t H ουτ.
 ο ανθρωπ. 25. ων: t ητην και 26. H εεπαν | αυτω: t add [παλιν]
 27. τι: h add ουν 28. ελοιδορ.: pm T οι δε [t] H και | T εεπον 31. TH
 οτι ο θεος αμαρτ. 32. TH ηνωξεν

17. (Lc 7,16.) 22. 7,13. 12,42. 31. Jac 5,16. (Prov 15,29. 28,9.)

μη ἦν οὗτος παρὰ θεοῦ, οὐκ ἠδύνατο ποιεῖν οὐδέν. ³⁴ ἀπεκρίθησαν καὶ εἶπαν αὐτῷ· ἐν ἀμαρτίαις σὺ ἐγεννήθης ὄλος, καὶ σὺ διδάσκεις ἡμᾶς; καὶ ἐξέβαλον αὐτὸν ἔξω.

³⁵ ἤκουσεν Ἰησοῦς ὅτι ἐξέβαλον αὐτὸν ἔξω, καὶ εὐρῶν αὐτὸν εἶπεν· σὺ πιστεύεις εἰς τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου; ³⁶ ἀπεκρίθη ἐκεῖνος καὶ εἶπεν· καὶ τίς ἐστιν, κύριε, ἵνα πιστεύσω εἰς αὐτόν; ³⁷ εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· καὶ ἑώρακας αὐτόν, καὶ ὁ λαλῶν μετὰ σοῦ ἐκεῖνός ἐστιν. ³⁸ ὁ δὲ ἔφη· πιστεύω, κύριε· καὶ προσεκύνησεν αὐτῷ. ³⁹ καὶ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς· εἰς κοίμα ἐγὼ εἰς τὸν κόσμον τοῦτον ἦλθον, ἵνα οἱ μὴ βλέποντες βλέπωσιν καὶ οἱ βλέποντες τυφλοὶ γένωται. ⁴⁰ ἤκουσαν ἐκ τῶν Φαρισαίων οἱ μετ' αὐτοῦ ὄντες, καὶ εἶπαν αὐτῷ· μὴ καὶ ἡμεῖς τυφλοὶ ἐσμεν; ⁴¹ εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· εἰ τυφλοὶ ἦτε, οὐκ ἂν εἶχτε ἀμαρτίαν· νῦν δὲ λέγετε ὅτι βλέπομεν· ἡ ἀμαρτία ὑμῶν μένει.

X

Christus pastor et ianua ovium; fures et latrones; grex unus. Dissidium de Christo. Lapidatio suscepta. Nomen filiorum dei. Iohannes baptista testis.

¹ Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὁ μὴ εἰσερχόμενος διὰ τῆς θύρας εἰς τὴν αὐλήν τῶν προβάτων ἀλλὰ ἀναβαῖνων ἀλλαχόθεν, ἐκεῖνος κλέπτης ἐστὶν καὶ ληστής. ² ὁ δὲ εἰσερχόμενος διὰ τῆς θύρας ποιμὴν ἐστὶν τῶν προβάτων. ³ τούτῳ ὁ θυρωρὸς ἀνοίγει, καὶ τὰ πρόβατα τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἀκούει, καὶ τὰ ἴδια πρόβατα φωνεῖ κατ' ὄνομα καὶ ἐξάγει αὐτά. ⁴ ὅταν τὰ ἴδια πάντα ἐκβάλῃ, ἐμπροσθεν αὐτῶν πορεύεται, καὶ τὰ πρόβατα αὐτῷ ἀκολουθεῖ, ὅτι οἶδασιν τὴν φωνὴν αὐτοῦ. ⁵ ἄλλοτριῶν δὲ οὐ μὴ ἀκολουθήσουσιν, ἀλλὰ φεύξονται ἀπ' αὐτοῦ, ὅτι οὐκ οἶδασιν τῶν ἄλλοτριῶν τὴν φωνήν. ⁶ Ταύτην τὴν παροιμίαν εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· ἐκεῖνοι δὲ οὐκ ἔγνωσαν τίνα ἦν ἢ ἐλάλει αὐτοῖς. ⁷ εἶπεν οὖν ὁ Ἰησοῦς· ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι ἐγὼ εἰμι ἡ θύρα τῶν προβάτων. ⁸ πάντες ὅσοι ἦλθον κλέπται εἰσὶν καὶ λησταί, ἀλλ' οὐκ ἤκουσαν αὐτῶν τὰ πρόβατα. ⁹ ἐγὼ εἰμι ἡ θύρα· δι' ἐμοῦ εἰάν τις εἰσέλθῃ, σωθήσεται, καὶ εἰσελεύσεται καὶ ἐξελεύσεται καὶ νομὴν εὐρήσει. ¹⁰ ὁ κλέπτης οὐκ ἔρχεται εἰ μὴ ἵνα κλέψῃ καὶ θύσῃ καὶ ἀπολέσῃ· ἐγὼ ἦλθον ἵνα ζωὴν ἔχωσιν καὶ περισσὴν ἔχωσιν. ¹¹ ἐγὼ εἰμι ὁ ποιμὴν ὁ καλός. ὁ ποιμὴν ὁ καλὸς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ τίθεισιν ὑπὲρ τῶν προβάτων. ¹² ὁ μισθωτὸς καὶ οὐκ ὂν ποιμὴν, σὺ οὐκ

35. T [ο] ησουσ|ειπεν: T add [αυτω] | ανθρωπον: T θεου 36. απ. εκ. κ. ειπεν (H [κ. ειπ.])' κ. τις εστιν: t απ. εκεινος' και τις εστιν, εφη h και τις εστιν, εφη 40. φαρισαιων: TH add ταυτα | T ειπον 41. H [ο] ηση. | τ αι αμαρτιαι νμ. μενουσιν X,4. οταν: t pm [και] 6. ην: T η 7. ειπεν ουν: add T παλιν αυτοις H παλιν | H [ο] ησουσ | TH om οτι 8. ηλθον: TH add προ εμον 12. μισθωτος: T add t pm [δε]

ἔστιν τὰ πρόβατα ἴδια, θεωρεῖ τὸν λύκον ἐρχόμενον καὶ ἀφίησιν
 τὰ πρόβατα καὶ φεύγει, καὶ ὁ λύκος ἀρπάζει αὐτὰ καὶ σκορπίζει·
 13 ὅτι μισθωτός ἐστιν, καὶ οὐ μέλει αὐτῷ περὶ τῶν προβάτων.
 14 ἐγὼ εἰμι ὁ ποιμὴν ὁ καλός, καὶ γινώσκω τὰ ἐμά, καὶ γινώ-
 σκოსί με τὰ ἐμά, 15 καθὼς γινώσκει με ὁ πατὴρ καὶ γὰρ γινώσκω
 τὸν πατέρα, καὶ τῆν ψυχὴν μου τίθημι ὑπὲρ τῶν προβάτων.
 16 καὶ ἄλλα πρόβατα ἔχω, ἃ οὐκ ἔστιν ἐκ τῆς αὐτῆς ταύτης·
 κἀκεῖνα δεῖ με ἀγαγεῖν, καὶ τῆς φωνῆς μου ἀκούσουσιν, καὶ γενή-
 σεται μία ποίμνη, εἰς ποιμῆν. 17 διὰ τοῦτό με ὁ πατὴρ ἀγαπᾷ,
 ὅτι ἐγὼ τίθημι τῆν ψυχὴν μου, ἵνα πάλιν λάβω αὐτήν. 18 οὐδεὶς
 αἶρει αὐτήν ἀπ' ἐμοῦ, ἀλλ' ἐγὼ τίθημι αὐτήν ἀπ' ἐμαυτοῦ. ἔξου-
 σίαν ἔχω θεῖναι αὐτήν, καὶ ἔξουσίαν ἔχω πάλιν λαβεῖν αὐτήν·
 ταύτην τῆν ἐντολὴν ἔλαβον παρὰ τοῦ πατρὸς μου. 19 σίμα
 πάλιν ἐγένετο ἐν τοῖς Ἰουδαίους διὰ τοὺς λόγους τούτους. 20 ἔλεγον
 οὖν πολλοὶ ἐξ αὐτῶν· δαιμόνιος ἔχει καὶ μαίνεται· τί αὐτοῦ ἀκού-
 οντες; 21 ἄλλοι ἔλεγον· ταῦτα τὰ ῥήματα οὐκ ἔστιν δαιμονιζόμενον·
 μὴ δαιμόνιος δύναται τυφλῶν ὀφθαλμοὺς ἀνοῖξει;
 22 Ἐγένετο δὲ τὰ ἐγκαίνια ἐν Ἱεροσολύμοις· χαιμῶν ἦν·
 23 καὶ περιεπάτει ὁ Ἰησοῦς ἐν τῷ ἱερῷ ἐν τῇ στοᾷ Σολομῶνος.
 24 ἐκύκλωσαν οὖν αὐτὸν οἱ Ἰουδαῖοι καὶ ἔλεγον αὐτῷ· ἕως πότε
 τῆν ψυχὴν ἡμῶν αἵρεις; εἰ σὺ εἶ ὁ Χριστὸς, εἰπὸν ἡμῖν παρηγοῖα.
 25 ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς· εἶπον ὑμῖν, καὶ οὐ πιστεύετε· τὰ ἔργα ἃ
 ἐγὼ ποιῶ ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ πατρὸς μου, ταῦτα μαρτυρεῖ περὶ
 ἐμοῦ. 26 ἀλλὰ ὑμεῖς οὐ πιστεύετε, ὅτι οὐκ ἐστὲ ἐκ τῶν προβάτων
 τῶν ἐμῶν. 27 τὰ πρόβατα τὰ ἐμά τῆς φωνῆς μου ἀκούουσιν,
 καὶ γὰρ γινώσκω αὐτά, καὶ ἀκολουθοῦσίν μοι, 28 καὶ γὰρ δίδωμι αὐ-
 τοῖς ζωὴν αἰώνιον, καὶ οὐ μὴ ἀπόλωνται εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ οὐχ
 ἀρπάσει τις αὐτὰ ἐκ τῆς χειρὸς μου. 29 ὁ πατὴρ δὲ δέδωκέν μοι
 πάντα μείζον ἐστίν, καὶ οὐδεὶς δύναται ἀρπάξαι ἐκ τῆς χειρὸς
 τοῦ πατρὸς. 30 ἐγὼ καὶ ὁ πατὴρ ἐν ἑσμεν. 31 Ἐβάστασαν πάλιν
 λίθους οἱ Ἰουδαῖοι ἵνα λιθάσωσιν αὐτόν. 32 ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ
 Ἰησοῦς· πολλὰ ἔργα καλὰ ἔδειξα ὑμῖν ἐκ τοῦ πατρὸς· διὰ ποῖον
 αὐτῶν ἔργον ἐμὰ λιθάζετε; 33 ἀπεκρίθησαν αὐτῷ οἱ Ἰουδαῖοι· περὶ

12. σκορπίζει: t add [τα πρόβατα] 13. οτι μισθ.: t pm [ο δε μισθω-
 τος φευγει] 16. ΤΗ γενησονται 18. αρει: Η⁸ ηρεν 20. ουν: ΤΗ δε
 22. δε: t Η τοτε | Τ εγκαινια | ΤΗ εν τοις ιεροσολ. 23. ΤΗ [ο] ιησ. |
 ΤΗ του σολομ. 24. th εκκυλευσαν | ειπον: Τ ειπε 25. απεκριθη:
 ΤΗ add αυτοις | ΤΗ [ο] ιησ. 26. οτι ουκ: t ου γαρ | των εμων: t add
 [καθως ειπον υμιν] 28. t ζωνν αιων. διδ. αυτ. 29. πατηρ: ΤΗ add
 μου | ο et μειζον: h ος et μειζων | πατρος: Τ add [μου] 31. εβαστασαν:
 Τ add [ονν] 32. Τ καλα εργα εδ. υμ. Η⁸ εργα εδ. υμ. καλα | πατρος:
 Τ add [μου]

15. Mt 11,27. 16. Ez 37,24. 19. (7,43.) 20. 7,20. 21. (8,48.)
 9,32. 23. (Act 3,11.) 25. 5,36. 26. (8,47.) 27. 10,38. 31. (8,59.)

καλοῦ ἔργου οὐ λιθάζομέν σε ἀλλὰ περὶ βλασφημίας, καὶ ὅτι σὺ ἄνθρωπος ὢν ποιεῖς σεαντὸν θεόν. ³⁴ ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· οὐκ ἔστιν γεγραμμένον ἐν τῷ νόμῳ ὑμῶν ὅτι ἐγὼ εἶπα· θεοὶ ἔστε; ³⁵ εἰ ἐκεῖνους εἶπεν θεοὺς, πρὸς οὓς ὁ λόγος ἐγένετο τοῦ θεοῦ, καὶ οὐ δύναται λυθῆναι ἡ γραφή· ³⁶ ὃν ὁ πατὴρ ἠγάσεν καὶ ἀπέστειλεν εἰς τὸν κόσμον, ὑμεῖς λέγετε ὅτι βλασφημῆις, ὅτι εἶπον· υἱὸς θεοῦ εἰμί; ³⁷ εἰ οὐ ποιῶ τὰ ἔργα τοῦ πατρὸς μου, μὴ πιστεύετε μοι· ³⁸ εἰ δὲ ποιῶ, κἄν ἐμοὶ μὴ πιστεύετε, τοῖς ἔργοις πιστεύετε, ἵνα γινώτε καὶ γνωσκητε ὅτι ἐν ἐμοὶ ὁ πατὴρ κἀγὼ ἐν τῷ πατρὶ. ³⁹ Ἐξήτουν οὖν αὐτὸν πιάσαι, καὶ ἐξῆλθεν ἐκ τῆς χειρὸς αὐτῶν.

⁴⁰ Καὶ ἀπῆλθεν πάλιν πέραν τοῦ Ἰορδάνου εἰς τὸν τόπον ὅπου ἦν Ἰωάννης τὸ πρῶτον βαπτίζων, καὶ ἔμεινεν ἐκεῖ. ⁴¹ καὶ πολλοὶ ἦλθον πρὸς αὐτὸν καὶ ἔλεγον ὅτι Ἰωάννης μὲν σημεῖον ἐποίησεν οὐδέν, πάντα δὲ ὅσα εἶπεν Ἰωάννης περὶ τούτου ἀληθῆ ἦν. ⁴² καὶ πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτὸν ἐκεῖ.

XI

Lazarus. Caiaphae consilium de uno pro multis occidendo. Christi secessio.

¹ Ἦν δὲ τις ἀσθενῶν, Λάζαρος ἀπὸ Βηθανίας, ἐκ τῆς κώμης τῆς Μαρίας καὶ Μάρθας τῆς ἀδελφῆς αὐτῆς. ² ἦν δὲ Μαρία ἢ ἀλείψασα τὸν κύριον μύρω καὶ ἐκμάξασα τοὺς πόδας αὐτοῦ ταῖς θριξίν αὐτῆς, ἧς ὁ ἀδελφὸς Λάζαρος ἠσθένει. ³ ἀπέστειλεν οὖν αἱ ἀδελφαὶ πρὸς αὐτὸν λέγουσαι· κύριε, ἴδε ὃν φιλεῖς ἀσθενεῖ. ⁴ ἀκούσας δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν· αὕτη ἡ ἀσθένεια οὐκ ἔστιν πρὸς θάνατον ἀλλ' ὑπὲρ τῆς δόξης τοῦ θεοῦ, ἵνα δοξασθῇ ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ δι' αὐτῆς. ⁵ ἡγάπα δὲ ὁ Ἰησοῦς τὴν Μάρθαν καὶ τὴν ἀδελφὴν αὐτῆς καὶ τὸν Λάζαρον. ⁶ ὡς οὖν ἤκουσεν ὅτι ἀσθενεῖ, τότε μὲν ἔμεινεν ἐν ᾧ ἦν τόπων δύο ἡμέρας· ⁷ ἔπειτα μετὰ τοῦτο λέγει τοῖς μαθηταῖς· ἄγωμεν εἰς τὴν Ἰουδαίαν πάλιν. ⁸ λέγουσιν αὐτῷ οἱ μαθηταί· ῥαββί, νῦν ἐξήτουν σε λιθάσαι οἱ Ἰουδαῖοι, καὶ πάλιν ὑπάγεις ἐκεῖ; ⁹ ἀπεκρίθη Ἰησοῦς· οὐχὶ δώδεκα ὥραι εἰσιν τῆς ἡμέρας; εἴαν τις περιπατῇ ἐν τῇ ἡμέρᾳ, οὐ προσκόπτει, ὅτι τὸ φῶς τοῦ κόσμου τούτου βλέπει· ¹⁰ εἴαν δὲ τις περιπατῇ ἐν τῇ νυκτί, προσκόπτει, ὅτι τὸ φῶς οὐκ ἔστιν ἐν αὐτῷ. ¹¹ ταῦτα

34. TH [σ] ιησ. 35. TH ο λογ. τ. Θεου εγεν. 36. TH του Θεου
38. TH μη πιστευητε 39. TH [ουν] | αυτον: T[h] pm H add παλιν
40. tH⁹ εμεινεν XI,1. TH om της sc 2. TH μαριαμ 8. T ραββι

34. Ps 82,6. 39. 7,30. XI,1. Lc 10,38. s. 12,3.
Mt 26,6ss. Mc 14,3ss. Lc 7,36ss. 8. 10,31.

εἶπεν, καὶ μετὰ τοῦτο λέγει αὐτοῖς· Δάζαρος ὁ φίλος ἡμῶν κεκοίμηται· ἀλλὰ πορεύομαι ἵνα ἐξυπνίσω αὐτόν. ¹² εἶπον οὖν αὐτῷ οἱ μαθηταί· κύριε, εἰ κεκοίμηται, σωθήσεται. ¹³ εἰρήκει δὲ ὁ Ἰησοῦς περὶ τοῦ θανάτου αὐτοῦ· ἐκεῖνοι δὲ ἔδοξαν ὅτι περὶ τῆς κοιμήσεως τοῦ ὑπνου λέγει. ¹⁴ τότε οὖν εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς παρρησίᾳ· Δάζαρος ἀπέθανεν, ¹⁵ καὶ χαίρω δι' ὑμᾶς, ἵνα πιστεύσητε, ὅτι οὐκ ἦμην ἐκεῖ· ἀλλὰ ἄγωμεν πρὸς αὐτόν. ¹⁶ εἶπεν οὖν Θωμᾶς ὁ λεγόμενος Δίδυμος τοῖς συναθηταῖς· ἄγωμεν καὶ ἡμεῖς ἵνα ἀποθάνωμεν μετ' αὐτοῦ.

¹⁷ Ἐλθὼν οὖν ὁ Ἰησοῦς εὗρεν αὐτὸν τέσσαρας ἡμέρας ἔχοντα ἐν τῷ μνημείῳ. ¹⁸ ἦν δὲ Βηθανία ἐγγὺς τῶν Ἱεροσολύμων ὡς ἀπὸ σταδίων δεκαπέτε. ¹⁹ πολλοὶ δὲ ἐκ τῶν Ἰουδαίων ἐληλύθεισαν πρὸς τὰς περὶ Μάρθαν καὶ Μαριάμ, ἵνα παραμυθίσωνται αὐτὰς περὶ τοῦ ἀδελφοῦ. ²⁰ ἡ οὖν Μάρθα ὡς ἤκουσεν ὅτι Ἰησοῦς ἔρχεται, ὑπήντησεν αὐτῷ· Μαρία δὲ ἐν τῷ οἴκῳ ἔκαθεζετο. ²¹ εἶπεν οὖν ἡ Μάρθα πρὸς Ἰησοῦν· κύριε, εἰ ἦς ὧδε, οὐκ ἂν ἀπέθανεν ὁ ἀδελφός μου. ²² καὶ νῦν οἶδα ὅτι ὅσα ἂν αἰτήσῃ τὸν θεόν, δάσει σοι ὁ θεός. ²³ λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· ἀναστήσεται ὁ ἀδελφός σου. ²⁴ λέγει αὐτῷ ἡ Μάρθα· οἶδα ὅτι ἀναστήσεται ἐν τῇ ἀναστάσει ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ. ²⁵ εἶπεν αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· ἐγὼ εἰμὶ ἡ ἀνάστασις καὶ ἡ ζωὴ· ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ κἂν ἀποθάνῃ ζήσεται, ²⁶ καὶ πᾶς ὁ ζῶν καὶ πιστεύων εἰς ἐμὲ οὐ μὴ ἀποθάνῃ εἰς τὸν αἰῶνα· πιστεύεις τούτο; ²⁷ λέγει αὐτῷ· ναί, κύριε· ἐγὼ πεπίστευκα ὅτι σὺ εἶ ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ ὁ εἰς τὸν κόσμον ἐρχόμενος. ²⁸ καὶ τούτο εἰπούσα ἀπήλθεν καὶ ἐβόησεν Μαριάμ τὴν ἀδελφὴν αὐτῆς λάθρα εἰπούσα· ὁ διδάσκαλος πάρεστιν καὶ φωνεῖ σε. ²⁹ ἐκείνη ὡς ἤκουσεν, ἐγείρεται ταχὺ καὶ ἔρχεται πρὸς αὐτόν· ³⁰ οὐπω δὲ ἐληλύθει ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν κόμην, ἀλλ' ἦν ἐν τῷ τόπῳ ὅπου ὑπήντησεν αὐτῷ ἡ Μάρθα. ³¹ οἱ οὖν Ἰουδαῖοι οἱ ὄντες μετ' αὐτῆς ἐν τῇ οἰκίᾳ καὶ παραμυθούμενοι αὐτῆς, ἰδόντες τὴν Μαριάμ ὅτι ταχέως ἀνέστη καὶ ἐξῆλθεν, ἠκολούθησαν αὐτῇ, δόξαντες ὅτι ὑπάγει εἰς τὸ μνημεῖον ἵνα κλαίσῃ ἐκεῖ. ³² ἡ οὖν Μαριάμ ὡς ἦλθεν ὅπου ἦν Ἰησοῦς, ἰδοῦσα αὐτὸν ἔπεσε αὐτοῦ πρὸς τοὺς πόδας, λέγουσα αὐτῷ· κύριε, εἰ ἦς ὧδε, οὐκ ἂν μου ἀπέθανεν ὁ ἀδελφός. ³³ Ἰησοῦς οὖν ὡς εἶδεν αὐτὴν κλαίονσαν καὶ τοὺς συναλθόντας αὐτῇ Ἰουδαίους κλαίοντας, ἐν-

12. Η ειπεν | ΤΗ οι μαθητ. αυτω 16. Τ συμμαθητ. 17. τ Ηλθεν ονν ο ιησ. και ευρ. | ημερας: ΤΗ pm t add ηδη 18. Τ η βηθανια 19. τας περ: ΤΗ την 20. Η μαριαμ 21. Τ πρ. [τον] ιησουν | [t]h om κυριε | απεθανεν: t τεθνηκει 22. και νυν: t pm [αλλα] 28. ειπουσα ες: ΤΗ ειπασα 29. εκεινη: Τ[t]Η add δε | ΤΗ ηγερωη τ. κ. ηρχετο 30. αλλ η: Τ[t]Η add ετι

εβριμήσατο τῷ πνεύματι καὶ ἐτάραξεν ἑαυτὸν, ³⁴ καὶ εἶπεν· ποῦ θεθεικατε αὐτόν; λέγουσιν αὐτῷ· κύριε, ἔρχου καὶ ἴδε. ³⁵ ἐδάκρυσεν ὁ Ἰησοῦς. ³⁶ ἔλεγον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι· ἴδε πῶς ἐφιλεῖ αὐτόν. ³⁷ τινες δὲ ἐξ αὐτῶν εἶπον· οὐκ ἔδυνάτο οὗτος ὁ ἀνοήξας τὸν ὀφθαλμὸν τοῦ τυφλοῦ ποιῆσαι ἵνα καὶ οὗτος μὴ ἀποθάῃ; ³⁸ Ἰησοῦς οὖν πάλιν ἐμβριμούμενος ἐν ἑαυτῷ ἔρχεται εἰς τὸ μνημεῖον· ἦν δὲ σπήλαιον, καὶ λίθος ἐπέκειτο ἐπ' αὐτῷ. ³⁹ λέγει ὁ Ἰησοῦς· ἀρατε τὸν λίθον. λέγει αὐτῷ ἡ ἀδελφὴ τοῦ τετελευτηκότος Μάρθα· κύριε, ἦδη ὄζει· τεταρταῖος γάρ ἐστιν. ⁴⁰ λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· οὐκ εἶπὸν σοι ὅτι εἰὰν πιστεύσῃς ὄψῃ τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ; ⁴¹ ἦραν οὖν τὸν λίθον· ὁ δὲ Ἰησοῦς ἤρην τους ὀφθαλμοὺς ἄνω καὶ εἶπεν· πάτερ, εὐχαριστῶ σοι ὅτι ἤκουσάς μου. ⁴² ἐγὼ δὲ ἤδειν ὅτι πάντοτέ μου ἀκούεις· ἀλλὰ διὰ τὸν ὄχλον τὸν περιστώτα εἶπον, ἵνα πιστεύσωσιν ὅτι σὺ με ἀπέστειλας. ⁴³ καὶ ταῦτα εἰπὼν φωνῇ μεγάλῃ ἐκραύγασεν· Δάξασθε, δεῦρο ἔξω. ⁴⁴ ἐξῆλθεν ὁ τεθνηκὼς δεδεμένος τους πόδας καὶ τὰς χεῖρας κειραῖαις, καὶ ἡ ὄψις αὐτοῦ σουδαρίφ περιεδέδετο. λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· λίσσατε αὐτόν καὶ ἀφετε αὐτὸν ὑπάγειν.

⁴⁵ Πολλοὶ οὖν ἐκ τῶν Ἰουδαίων, οἱ ἐλθόντες πρὸς τὴν Μαριάμ καὶ θεασάμενοι ἃ ἐποίησεν, ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν· ⁴⁶ τινὲς δὲ ἐξ αὐτῶν ἀπῆλθον πρὸς τοὺς Φαρισαίους καὶ εἶπαν αὐτοῖς ἃ ἐποίησεν Ἰησοῦς.

⁴⁷ Συνήγαγον οὖν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι συνέδριον, καὶ ἔλεγον· τί ποιούμεν, ὅτι οὗτος ὁ ἄνθρωπος πολλὰ ποιεῖ σημεῖα; ⁴⁸ εἰὰν ἀφώμεν αὐτὸν οὕτως, πάντες πιστεύσουσιν εἰς αὐτόν, καὶ ἐλεύσονται οἱ Ῥωμαῖοι καὶ ἀροῦσιν ἡμῶν καὶ τὸν τόπον καὶ τὸ ἔθνος. ⁴⁹ εἰς δὲ τις ἐξ αὐτῶν Καϊάφας, ἀρχιερεὺς ὢν τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐκείνου, εἶπεν αὐτοῖς· ὑμεῖς οὐκ οἴδατε οὐδέν, ⁵⁰ οὐδὲ λογίζεσθε ὅτι συμφέρει ὑμῖν ἵνα εἰς ἄνθρωπος ἀποθάῃ ὑπὲρ τοῦ λαοῦ καὶ μὴ ὅλον τὸ ἔθνος ἀπόληται. ⁵¹ τοῦτο δὲ ἀφ' ἑαυτοῦ οὐκ εἶπεν, ἀλλὰ ἀρχιερεὺς ὢν τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐκείνου ἐπροφήτευσεν ὅτι ἔμελλεν Ἰησοῦς ἀποθνήσκειν ὑπὲρ τοῦ ἔθνους, ⁵² καὶ οὐχ ὑπὲρ τοῦ ἔθνους μόνον, ἀλλ' ἵνα καὶ τὰ τέκνα τοῦ Θεοῦ τὰ διεσκορπισμένα συναγάγῃ εἰς ἓν. ⁵³ ἀπ' ἐκείνης οὖν τῆς ἡμέρας ἐβουλεύσαντο ἵνα ἀποκτείνωσιν αὐτόν.

⁵⁴ Ἰησοῦς οὖν οὐκέτι παρηρησία περιεπάτει ἐν τοῖς Ἰουδαίοις, ἀλλὰ ἀπῆλθεν ἐκεῖθεν εἰς τὴν χώραν ἐγγὺς τῆς ἐρήμου, εἰς Ἐφραῖμ λεγομένην πόλιν, κακεῖ διέτριβεν μετὰ τῶν μαθητῶν.

37. Η ειπαν 38. ΤΗ εμβριμωμενος 39. Τ [ο] ηση. 44. t H λεγει [ο] ηση. αυτ. | αυτον sc: T [αυτον] 45. ἄ: T⁸H⁸δ 46. Τ ειπον | ἄ: t ὁ 50. υμιν: t ημιν 51. Τι Τ ημελλεν 53. t συνβουλευσαντο 54. ΤΗ Ο ουν ηησους | Τ εφραϊμ | διετριβεν: T⁸H ειμεινεν

⁵⁶ ἦν δὲ ἐγγὺς τὸ πάσχα τῶν Ἰουδαίων, καὶ ἀνέβησαν πολλοὶ εἰς Ἱεροσόλυμα ἐκ τῆς χώρας πρὸ τοῦ πάσχα, ἵνα ἀγγίσωσιν ἑαυτούς. ⁵⁶ ἔζηρουν οὖν τὸν Ἰησοῦν καὶ ἔλεγον μετ' ἀλλήλων ἐν τῷ ἱερῷ ἑστηκότες· τί δοκᾷ ὑμῖν, ὅτι οὐ μὴ ἔλθῃ εἰς τὴν ἑορτήν; ⁵⁷ δεδώκεισαν δὲ οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι ἐντολὰς ἵνα εἰάν τις γνῶ σου ἔστιν μηνύσῃ, ὅπως πιάσωσιν αὐτόν.

XII

Christus a Maria ungitur. Lazari fama. Ingressio cum ovantium comitatu. Graeci Iesum visuri; mors grani; vox de caelo; Messias moriturus. De contumacia Iudaeorum. Res Christi res dei.

¹ Ὁ οὖν Ἰησοῦς πρὸ ἕξ ἡμερῶν τοῦ πάσχα ἦλθεν εἰς Βηθαθαίαν, ὅπου ἦν Λάζαρος, ὃν ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν Ἰησοῦς. ² ἐποίησαν οὖν αὐτῷ δεῖπνον ἐκεῖ, καὶ ἡ Μάρθα διηκόνει, ὁ δὲ Λάζαρος εἰς ἦν ἐκ τῶν ἀνακαιμένων οὖν αὐτῷ. ³ ἡ οὖν Μαρία λαβοῦσα λίτραν μύρου γάρδου πιστικῆς πολυτίμου ἤλειψεν τοὺς πόδας τοῦ Ἰησοῦ καὶ ἐξέμαξεν ταῖς θριξίν αὐτῆς τοὺς πόδας αὐτοῦ· ἡ δὲ οἰκία ἐπληρώθη ἐκ τῆς ὀσμῆς τοῦ μύρου. ⁴ λέγει δὲ Ἰούδας ὁ Ἰσκαριώτης, εἰς ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, ὁ μέλλων αὐτὸν παραδιδόναι· ⁵ διατι τοῦτο τὸ μύρον οὐκ ἐπράθη τριακοσίων δηναρίων καὶ ἐδόθη πτωχοῖς; ⁶ εἶπεν δὲ τοῦτο οὐχ ὅτι περὶ τῶν πτωχῶν ἔμελεν αὐτῷ, ἀλλ' ὅτι κλέπτῃς ἦν καὶ τὸ γλωσσόκομον ἔχων τὰ βαλλόμενα ἐβάσταζεν. ⁷ εἶπεν οὖν ὁ Ἰησοῦς· ἄφες αὐτήν, ἵνα εἰς τὴν ἡμέραν τοῦ ἐνταφιασμοῦ μου τηρήσῃ αὐτό· ⁸ τοὺς πτωχοὺς γὰρ πάντοτε ἔχετε μεθ' ἑαυτῶν, ἐγὼ δὲ οὐ πάντοτε ἔχετε.

⁹ Ἐγὼ οὖν ὁ ὄχλος πολὺς ἐκ τῶν Ἰουδαίων ὅτι ἐκεῖ ἔστιν, καὶ ἦλθον οὐ διὰ τὸν Ἰησοῦν μόνον, ἀλλ' ἵνα καὶ τὸν Λάζαρον ἴδωσιν, ὃν ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν. ¹⁰ ἐβουλεύσαντο δὲ οἱ ἀρχιερεῖς ἵνα καὶ τὸν Λάζαρον ἀποκτείνωσιν, ¹¹ ὅτι πολλοὶ δι' αὐτὸν ὑπήγον τῶν Ἰουδαίων καὶ ἐπίστευον εἰς τὸν Ἰησοῦν.

¹² Τῇ ἐπαύριον ὄχλος πολὺς ὁ ἐλθὼν εἰς τὴν ἑορτήν, ἀκούσαντες ὅτι ἔρχεται Ἰησοῦς εἰς Ἱεροσόλυμα, ¹³ ἔλαβον τὰ βαῖα τῶν φοινίκων καὶ ἐξῆλθον εἰς ὑπάντησιν αὐτῷ, καὶ ἐκραύγαζον ὡσαννά, εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι κυρίου, καὶ ὁ βασιλεὺς τοῦ Ἰσραήλ. ¹⁴ εὐρῶν δὲ ὁ Ἰησοῦς ὄναριον ἐκάθισεν ἐπ'

56. TH αλεγον 57. τ εντολην XII, 1. λαζαρος: T add [ο τειθηκως] | T ο ιησους 2. T* om εκ 3. TH μαριαμ | TH [του] ιησ. | t επιλησθη 4. δε: T ουν H [δε] | t ιουδ. σιμωνος ισακ. eaque post μαθητ. αυτου | TH om εκ 9. T* om ο | H ηλθαν 12. οχλος: [t] H pm ο 13. TH ωσαννα | t [και] ο βασ.

XII, 1. 11, 43. 2. Lc 10, 40. 3ss. Mt 26, 6-12. Mc 14, 3-8. (Lc 7, 37ss.) 9. 11, 43. 10. (11, 53.) 11ss. Mt 21, 1ss. Mc 11, 1ss. Lc 19, 29ss. 13. Ps 118, 26.

αὐτό, καθὼς ἐστὶν γεγραμμένον· ¹⁵ μὴ φοβοῦ, θυγάτηρ Σιών· ἰδοὺ ὁ βασιλεὺς σου ἔρχεται καθήμενος ἐπὶ πῶλον ὄνου· ¹⁶ ταῦτα οὐκ ἔγνωσαν αὐτοῦ οἱ μαθηταὶ τὸ πρῶτον, ἀλλ' ὅτε ἐδοξάσθη Ἰησοῦς, τότε ἐμνήσθησαν ὅτι ταῦτα ἦν ἐπ' αὐτῷ γεγραμμένα καὶ ταῦτα ἐποίησαν αὐτῷ· ¹⁷ ἔμαρτύρει οὖν ὁ ὄχλος ὁ ὢν μετ' αὐτοῦ ὅτι τὸν Δάξαρρον ἐφώνησεν ἐκ τοῦ μνημείου καὶ ἤγειρεν αὐτὸν ἐκ νεκρῶν· ¹⁸ διὰ τοῦτο καὶ ἐπήντησεν αὐτῷ ὁ ὄχλος, ὅτι ἤκουσαν τοῦτο αὐτὸν πεποιηκέναι τὸ σημαῖον· ¹⁹ οἱ οὖν Φαρισαῖοι εἶπαν πρὸς ἑαυτούς· θεωρεῖτε ὅτι οὐκ ὠφραεῖτε οὐδέν· ἴδε ὁ κόσμος ὅπως αὐτοῦ ἀπῆλθεν·

²⁰ Ἦσαν δὲ Ἕλληνες τινες ἐκ τῶν ἀραβιαιόντων ἵνα προσκυνήσωσιν ἐν τῇ ἰερῇ· ²¹ οὗτοι οὖν προσῆλθον Φιλίππῳ τῷ ἀπὸ Βηθσαϊδᾶ τῆς Γαλιλαίας, καὶ ἠρώτων αὐτὸν λέγοντες· κύριε, θέλομεν τὸν Ἰησοῦν ἰδεῖν· ²² ἔρχεται Φίλιππος καὶ λέγει τῷ Ἀνδρέᾳ, ἔρχεται Ἀνδρέας καὶ Φίλιππος καὶ λέγουσιν τῷ Ἰησοῦ· ²³ ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀποκρίσεται αὐτοῖς λέγων· ἐλήλυθεν ἡ ὥρα ἵνα δοξασθῇ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου· ²⁴ ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐὰν μὴ ὁ κόσμος τοῦ σίτου πεσῶν εἰς τὴν γῆν ἀποθάνῃ, αὐτὸς μόνος μένει· ἐὰν δὲ ἀποθάνῃ, πολλὴν καρπὸν φέρει· ²⁵ ὁ φιλῶν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἀπολλύει αὐτήν, καὶ ὁ μισῶν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ εἰς ζωὴν αἰώνιον φυλάξει αὐτήν· ²⁶ ἐὰν ἐμοί τις διακονῇ, ἐμοὶ ἀκολουθεῖτω, καὶ ὅπου εἰμὶ ἐγώ, ἐκεῖ καὶ ὁ διάκονος ὁ ἐμὸς ἔσται· ἐὰν τις ἐμοὶ διακονῇ, τιμήσει αὐτὸν ὁ πατήρ· ²⁷ νῦν ἡ ψυχὴ μου τετάρραται, καὶ τί εἶπω; πάτερ, σώσον με ἐκ τῆς ὥρας ταύτης· ἀλλὰ διὰ τοῦτο ἦλθον εἰς τὴν ὥραν ταύτην· ²⁸ πάτερ, δόξασόν σου τὸ ὄνομα· ἦλθεν οὖν φωνὴ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ· καὶ ἐδόξασα καὶ πάλιν δοξάσω· ²⁹ ὁ οὖν ὄχλος ὁ ἐστὼς ἀκούσας ἔλεγεν βροντῆς γεγενῆαι· ἄλλοι ἔλεγον· ἄγγελος αὐτῷ λελάληκεν· ³⁰ ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν· οὐδὲ ἐμὲ ἢ φωνὴ αὐτῆ γεγένονεν ἀλλὰ δι' ὑμᾶς· ³¹ νῦν κρίσις ἐστὶν τοῦ κόσμου τούτου· νῦν ὁ ἄρχων τοῦ κόσμου τούτου ἐκβληθήσεται ἔξω, ³² καὶ ἐγὼ ἐὰν ὑψωθῶ ἐκ τῆς γῆς, πάντας ἐλκύνω πρὸς ἑμαυτόν· ³³ τοῦτο δὲ ἔλεγεν σημαίνων ποίῳ θανάτῳ ἡμελλεν ἀποθνήσκειν· ³⁴ ἀπεκρίθη οὖν αὐτῷ ὁ ὄχλος· ἡμεῖς ἠκούσαμεν ἐκ τοῦ νόμου ὅτι ὁ Χριστὸς μένει εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ πῶς λέγεις σὺ ὅτι δεῖ ὑψο-

16. T οἱ μαθητ. αὐτοῦ 17. στί: T⁸H στί 18. T⁸ om καὶ
19. κόσμος: t add [ολος] 20. T προσκυνήσουσιν 21. H προσῆλθαν
22. TH ο φιλιππος | ερχ. ανδρ. κ. φιλ. κ. λεγ.: t και παλιν ανδρ. κ. φιλ.
λεγουσιν 23. t απεκρινατο 25. t απολασει 29. TH [ουν] | ακουσας:
TH pm και 30. t H απεκρ. κ. ειπ. ιησ. 32. εαν: H αν | h | παντα |
34. T⁸ om ουν | t συ λεγεις

15. Zach 9,9. 17. 11,43. 25. Mt 10,39. 16,25. Lc 17,33.
28. (17,45.) 31. 16,11. 32. 3,14. 33. 18,32. 34. Ps 110,4. Dan 7,14.

θῆναι τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου; τίς ἐστὶν οὗτος ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου; ³⁵ εἶπεν οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· ἔτι μικρὸν χρόνον τὸ φῶς ἐν ἡμῖν ἐστίν. περιπατεῖτε ὡς τὸ φῶς ἔχετε, ἵνα μὴ σκοτία ὑμᾶς καταλάβῃ· καὶ ὁ περιπατῶν ἐν τῇ σκοτίᾳ οὐκ οἶδεν ποῦ ὑπάγει. ³⁶ ὡς τὸ φῶς ἔχετε, πιστεύετε εἰς τὸ φῶς, ἵνα υἱοὶ φωτός γενήσθε. Ταῦτα ἐλάλησεν Ἰησοῦς, καὶ ἀπελθὼν ἐκρύβη ἀπ' αὐτῶν. ³⁷ τσαῦτα δὲ αὐτοῦ σημεῖα πεποιηκότος ἔμπροσθεν αὐτῶν οὐκ ἐπίστευον εἰς αὐτόν, ³⁸ ἵνα ὁ λόγος Ἡσαίου τοῦ προφήτου πληρωθῇ, ὃν εἶπεν· κύριε, τίς ἐπίστευσεν τῇ ἀκοῇ ἡμῶν; καὶ ὁ βραχίων κυρίου τίνι ἀπεκαλύφθη; ³⁹ διὰ τοῦτο οὐκ ἠδύνατο πιστεῦναι, ὅτι πάλιν εἶπεν Ἡσαίας· ⁴⁰ τετύφλωκεν αὐτῶν τοὺς ὀφθαλμούς καὶ ἐπώρρωσεν αὐτῶν τὴν καρδίαν, ἵνα μὴ ἴδωσιν τοὺς ὀφθαλμοῖς καὶ νοήσωσιν τῇ καρδίᾳ καὶ στραφῶσιν καὶ λάσομαι αὐτούς. ⁴¹ ταῦτα εἶπεν Ἡσαίας ὅτι εἶδεν τὴν δόξαν αὐτοῦ, καὶ ἐλάλησεν περὶ αὐτοῦ. ⁴² ὅμως μέντοι καὶ ἐκ τῶν ἀρχόντων πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν, ἀλλὰ διὰ τοὺς Φαρισαίους οὐκ ἠμολόγησαν, ἵνα μὴ ἀποσυναγάγοι γένωνται. ⁴³ ἡγάπησαν γὰρ τὴν δόξαν τῶν ἀνθρώπων μᾶλλον ἢπερ τὴν δόξαν τοῦ θεοῦ. ⁴⁴ Ἰησοῦς δὲ ἔκραξεν καὶ εἶπεν· ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ οὐ πιστεύει εἰς ἐμὲ ἀλλὰ εἰς τὸν πέμψαντά με, ⁴⁵ καὶ ὁ θεωρῶν ἐμὲ θεωρεῖ τὸν πέμψαντά με. ⁴⁶ ἐγὼ φῶς εἰς τὸν κόσμον ἐλήλυθα, ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ ἐν τῇ σκοτίᾳ μὴ μείνῃ. ⁴⁷ καὶ εἰς τίς μου ἀκούσῃ τῶν ῥημάτων καὶ μὴ φυλάξῃ, ἐγὼ οὐ κρίνω αὐτόν· σὺ γὰρ ἤλθον ἵνα κρίνω τὸν κόσμον, ἀλλ' ἵνα σώσω τὸν κόσμον. ⁴⁸ ὁ ἀθετῶν ἐμὲ καὶ μὴ λαμβάνων τὰ ῥήματά μου ἔχει τὸν κρίνοντα αὐτόν· ὁ λόγος ὃν ἐλάλησα, ἐκεῖνος κρίνει αὐτόν ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ. ⁴⁹ ὅτι ἐγὼ ἐξ ἑμαντοῦ οὐκ ἐλάλησα, ἀλλ' ὁ πέμψας με πατήρ αὐτός μοι ἐντολὴν δέδωκεν τί εἴπω καὶ τί λαλήσω. ⁵⁰ καὶ οἶδα ὅτι ἡ ἐντολὴ αὐτοῦ ζωὴ αἰώνιος ἐστίν. ἃ οὖν ἐγὼ λαλῶ, καθὼς εἶρηκέν μοι ὁ πατήρ, οὕτως λαλῶ.

XIII

Caena ultima; lavatio pedum. Notatio proditoris; praeceptum novum; Petrus magistrum negaturus.

¹ Πρὸ δὲ τῆς ἐορτῆς τοῦ πάσχα εἰδὼς ὁ Ἰησοῦς ὅτι ἦλθεν αὐτοῦ ἡ ὥρα ἵνα μεταβῇ ἐκ τοῦ κόσμου τούτου πρὸς τὸν πατέρα, ἀγαπήσας τοὺς ἰδίους τοὺς ἐν τῷ κόσμῳ, εἰς τέλος ἡγάπησεν

41. σι: t σι 43. ηπαρ: h υπαρ XIII, 1a. h τ. πατερα, — αγαπησας . . . ηγαπ. αντους, — και δυην.

35. 7, 33. 36. (Lc 16, 8.) 38. Is 53, 1. Rom 10, 16. 40. Is 6, 9s. Mt 13, 14s. Act 28, 26s. 41. (Is 6, 1.) 42. 9, 22. 43. (5, 44.) Rom 3, 23. 45. 8, 19. 46. 8, 12. 47. 3, 17. 49. 14, 10. 50. (6, 63.) XIII, 1. Mt 26, 17.

Nov. Testam. graec.

αὐτούς. ² καὶ δειπνοῦ γινομένου, τοῦ διαβόλου ἤδη βεβληκότος εἰς τὴν καρδίαν ἵνα παραδοί αὐτὸν Ἰούδας Σίμωνος Ἰσκαριώτης, ³ εἰδὼς ὅτι πάντα ἔδωκεν αὐτῷ ὁ πατήρ εἰς τὰς χεῖρας, καὶ ὅτι ἀπὸ θεοῦ ἐξῆλθεν καὶ πρὸς τὸν θεὸν ὑπάγει, ⁴ ἐγείρεται ἐκ τοῦ δειπνοῦ καὶ τίθησιν τὰ ἱμάτια, καὶ λαβὼν λέντιον διέζωσεν ἑαυτὸν. ⁵ εἶτα βάλλει ὕδωρ εἰς τὸν νιπτῆρα, καὶ ἤρξατο νίπτειν τοὺς πόδας τῶν μαθητῶν καὶ ἐκμάσσειν τῷ λεντίῳ ᾧ ἦν διεζωσμένος. ⁶ ἔρχεται οὖν πρὸς Σίμωνα Πέτρον· λέγει αὐτῷ· κύριε, σὺ μου νίπτεις τοὺς πόδας; ⁷ ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ· ὁ ἐγὼ ποιῶ σὺ οὐκ οἶδας ἄρτι, γνώσῃ δὲ μετὰ ταῦτα. ⁸ λέγει αὐτῷ Πέτρος· σὺ μὴ νύψῃς μου τοὺς πόδας εἰς τὸν αἰῶνα. ἀπεκρίθη Ἰησοῦς αὐτῷ· εἰς μὴ νύψω σε, οὐκ ἔχεις μέρος μετ' ἐμοῦ. ⁹ λέγει αὐτῷ Σίμων Πέτρος· κύριε, μὴ τοὺς πόδας μου μόνον ἀλλὰ καὶ τὰς χεῖρας καὶ τὴν κεφαλὴν. ¹⁰ λέγει αὐτῷ Ἰησοῦς· ὁ λελουμένος οὐκ ἔχει χρεῖαν νύψασθαι, ἀλλ' ἔστιν καθαρὸς ὅλος· καὶ ὑμεῖς καθαροὶ ἔστε, ἀλλ' οὐχὶ πάντες. ¹¹ ἤδει γὰρ τὸν παραδιδόντα αὐτόν· διὰ τοῦτο εἶπεν ὅτι οὐχὶ πάντες καθαροὶ ἔστε.

¹² Ὅτε οὖν ἔνιψεν τοὺς πόδας αὐτῶν καὶ ἔλαβεν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ καὶ ἀνέπεσεν πάλιν, εἶπεν αὐτοῖς· γινώσκετε τί πεποιήκα ὑμῖν; ¹³ ὑμεῖς φωνεῖτέ με· ὁ διδάσκαλος καὶ ὁ κύριος, καὶ καλῶς λέγετε· εἰμὶ γάρ. ¹⁴ εἰ οὖν ἐγὼ ἔνιψα ὑμῶν τοὺς πόδας ὁ κύριος καὶ ὁ διδάσκαλος, καὶ ὑμεῖς ὀφείλετε ἀλλήλων νίπτειν τοὺς πόδας· ¹⁵ ὑπόδειγμα γὰρ δέδωκα ὑμῖν, ἵνα καθὼς ἐγὼ ἐποίησα ὑμῖν καὶ ὑμεῖς ποιῆτε. ¹⁶ ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐκ ἔστιν δούλος μεῖζον τοῦ κυρίου αὐτοῦ, οὐδὲ ἀπόστολος μεῖζον τοῦ πέμψαντος αὐτόν. ¹⁷ εἰ ταῦτα οἴδατε, μακάριοι ἔστε εἰς τὸ ποιῆτε αὐτά. ¹⁸ οὐ περὶ πάντων ὑμῶν λέγω· ἐγὼ οἶδα τίνος ἐξελεξάμην· ἀλλ' ἵνα ἡ γραφὴ πληρωθῇ· ὁ τρώγων μετ' ἐμοῦ τὸν ἄρτον ἐπῆρκεν ἐπ' ἐμὲ τὴν πτέρναν αὐτοῦ. ¹⁹ ἀπάρτι λέγω ὑμῖν πρὸ τοῦ γενέσθαι, ἵνα πιστεύσητε ὅταν γένηται ὅτι ἐγὼ εἰμὶ. ²⁰ ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὁ λαμβάνων ἅν τινα πέμψω ἐμὲ λαμβάνει, ὁ δὲ ἐμὲ λαμβάνων λαμβάνει τὸν πέμψαντά με.

²¹ Ταῦτα εἰπόντος Ἰησοῦς ἑταράχθη τῷ πνεύματι καὶ ἐμαρτύρησεν καὶ εἶπεν· ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι εἰς εἰς ἐξ ὑμῶν παρα-

6. λέγει αὐτῷ: T⁸ add [σκαινος] 9. τ πετρος σιμων 10. T[o] η̄σους | νιψασθαι: T[H] pm ει μη τους ποδας 12. t [και] ελαβ. | H⁸ ανεπεσεν, παλιν ειπεν 15. TH εδωκα 18. τινας: t ους | μετ εμου: T⁸H μου | TH ειπρην 19. TH πιστευητε στ. γεν. t στ. γεν. πιστευσητε | h εγω ειμ̄

2. 13,27. 3. 3,35. 10. 15,3. 11. 6,64. 16. 15,20.
Mt 10,24. Lc 6,40. 22,27. 18. Ps 41,10. (Act 1,16.) 19. 14,29.
20. Mt 10,40. Lc 9,48. 21ss. Mt 26,21ss. Mc 14,18ss. Lc 22,21ss.

δώσει με. ²² ἔβλεπον εἰς ἀλλήλους οἱ μαθηταί, ἀποροῦμενοι περὶ τίνος λέγει. ²³ ἦν ἀνακείμενος εἰς ἕκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ἐν τῷ κόλπῳ τοῦ Ἰησοῦ, ὃν ἠγάπα ὁ Ἰησοῦς. ²⁴ ρεῖει οὖν τούτῳ Σίμων Πέτρος καὶ λέγει αὐτῷ· εἰπέ τίς ἐστιν περὶ οὗ λέγει. ²⁵ ἐπιπεσὼν οὖν ἐκαῖνος οὕτως ἐπὶ τὸ στήθος τοῦ Ἰησοῦ λέγει αὐτῷ· κύριε, εἰς ἐστιν; ²⁶ ἀποκρίνεται ὁ Ἰησοῦς· ἐκεῖνός ἐστιν ᾧ ἐγὼ βάρηα τὸ ψωμίον καὶ δόσω αὐτῷ. βάρηα οὖν τὸ ψωμίον λαμβάνει καὶ δίδωσιν Ἰούδα Σίμωνος Ἰσκαριώτου. ²⁷ καὶ μετὰ τὸ ψωμίον, τότε ἐξῆλθεν εἰς ἐκαῖνον ὁ σατανᾶς. λέγει οὖν αὐτῷ Ἰησοῦς· ὃ ποιεῖς ποιήσον τάχιον. ²⁸ τούτο δὲ οὐδεὶς ἔγνω τῶν ἀνακειμένων πρὸς τὸ εἶπεν αὐτῷ. ²⁹ τινεὶς γὰρ ἰδοῦκον, ἐπεὶ τὸ γλωσσόκομον εἶχεν Ἰούδας, ὅτι λέγει αὐτῷ Ἰησοῦς· ἀγόρευσον ὡς χρεῖαν ἔχομεν εἰς τὴν ἑορτήν, ἣ τοῖς πτωχοῖς ἵνα τι δῶ. ³⁰ λαβὼν οὖν τὸ ψωμίον ἐκεῖνος ἐξῆλθεν εὐθύς· ἦν δὲ νύξ.

³¹ Ὅτε οὖν ἐξῆλθεν, λέγει Ἰησοῦς· νῦν ἰδοξάσθη ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ὁ θεὸς ἰδοξάσθη ἐν αὐτῷ. ³² εἰ ὁ θεὸς ἰδοξάσθη ἐν αὐτῷ, καὶ ὁ θεὸς δοξάσει αὐτὸν ἐν αὐτῷ, καὶ εὐθύς δοξάσει αὐτόν. ³³ τεκνία, ἔτι μικρὸν μὲθ' ὑμῶν εἰμί· ζητήσετέ με, καὶ καθὼς εἶπον τοῖς Ἰουδαίοις ὅτι ὅπου ἐγὼ ὑπάγω ὑμεῖς οὐ δύνασθε ἔλθειν, καὶ ὑμῖν λέγω ἄρτι. ³⁴ ἐπέτολῃν καινὴν δίδωμι ὑμῖν, ἵνα ἀγαπάτε ἀλλήλους, καθὼς ἠγάπησα ὑμᾶς ἵνα καὶ ὑμεῖς ἀγαπάτε ἀλλήλους. ³⁵ ἐν τούτῳ γινώσκονται πάντες ὅτι ἐμοὶ μαθηταί ἐστε, εἰ ἀγάπην ἔχητε ἐν ἀλλήλοις. ³⁶ Λέγει αὐτῷ Σίμων Πέτρος· κύριε, ποῦ ὑπάγεις; ἀπεκρίθη Ἰησοῦς· ὅπου ἐγὼ ὑπάγω οὐ δύνασαι με νῦν ἀκολουθῆσαι, ἀκολουθήσεις δὲ ὕστερον. ³⁷ λέγει αὐτῷ Πέτρος· κύριε, διατί οὐ δύναμαί σοι ἀκολουθῆσαι ἄρτι; τὴν ψυχὴν μου ὑπὲρ σοῦ θήσω. ³⁸ ἀποκρίνεται Ἰησοῦς· τὴν ψυχὴν σου ὑπὲρ ἐμοῦ θήσεις; ἀμὴν ἀμὴν λέγω σοι, σὸ μὴ ἀλέκτωρ φωνήσῃ ἕως οὗ ἀρνήσῃ με τρίς.

XIV

Mansiones caelestes; abitus ad patrem. Christus et pater. Paracletus, unio cum fidelibus, pax Christi.

¹ Μὴ ταρασσέσθω ὑμῶν ἡ καρδιά· πιστεύετε εἰς τὸν θεόν, καὶ εἰς ἐμὲ πιστεύετε. ² ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ πατρὸς μου μοναὶ πολλαί

22. εβλεπονι: T add [ουν] · 23. H [ο] ησο. 25. TH ανακεισων | TSH om ουν | T [ουτως] 26. αποκριν.: [t]H add ουν | TH [ο] ησο. | το sc: H [το] | t [λαμβανει και] 27. Η ταχιον 28. H [δε] 29. T [ο] ηρουε 32. [T]H om ει ο θ. ιδοξ. εν αυτω | αυτω sc: t αυτω H αυτω 36. TH om εγω 37. H [ο] πετρος | h om κυριε | TH ακολουθων XIV, 1. h πιστευετε, εις τον θεον και

33. 7,33a. 8,21s. 34. 15,12.17. 38. Mt 26,34. Mc 14,30. Lc 22,34. XIV, 1. 14,27.

εἰσι· εἰ δὲ μή, εἶπον ἅν ὑμῖν· ὅτι πορεύομαι ἐτοιμάσαι τόπον ὑμῖν· ³ καὶ εἰς πορευθῶ καὶ ἐτοιμάσω τόπον ὑμῖν, πάλιν ἔρχομαι καὶ παραλήψομαι ὑμᾶς πρὸς ἐμαυτὸν, ἵνα ὅπου εἰμι ἐγὼ καὶ ὑμεῖς ᾔτε. ⁴ καὶ ὅπου ἐγὼ ὑπάγω οἴδατε τὴν ὁδόν. ⁵ Λέγει αὐτῷ Θωμᾶς· κύριε, οὐκ οἶδαμεν ποῦ ὑπάγεις, καὶ πῶς οἶδαμεν τὴν ὁδόν; ⁶ λέγει αὐτῷ Ἰησοῦς· ἐγὼ εἰμι ἡ ὁδὸς καὶ ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ζωὴ· οὐδεὶς ἔρχεται πρὸς τὸν πατέρα εἰ μὴ δι' ἐμοῦ. ⁷ εἰ ἐγνώκατε ἐμὲ, καὶ τὸν πατέρα μου γνώσεσθε· καὶ ἅπαρτι γινώσκετε αὐτὸν καὶ ἑώρακατε αὐτόν. ⁸ Λέγει αὐτῷ Φίλιππος· κύριε, δεῖξον ἡμῖν τὸν πατέρα, καὶ ἀρκεῖ ἡμῖν. ⁹ λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· τοσοῦτον χρόνον μεθ' ὑμῶν εἰμι, καὶ οὐκ ἐγνώκας με, Φίλιππε; ὁ ἑώρακός ἐμὲ ἑώρακεν τὸν πατέρα· πῶς σὺ λέγεις· δεῖξον ἡμῖν τὸν πατέρα; ¹⁰ οὐ πιστεύεις ὅτι ἐγὼ ἐν τῷ πατρὶ καὶ ὁ πατὴρ ἐν ἐμοὶ ἐστιν; τὰ ῥήματα ἃ ἐγὼ λέγω ὑμῖν ἅπ' ἐμαυτοῦ οὐ λαλῶ· ὁ δὲ πατὴρ ὁ ἐν ἐμοὶ μένων ποιεῖ τὰ ἔργα αὐτοῦ. ¹¹ πιστεύετε μοι ὅτι ἐγὼ ἐν τῷ πατρὶ καὶ ὁ πατὴρ ἐν ἐμοί· εἰ δὲ μή, διὰ τὰ ἔργα αὐτὰ πιστεύετε. ¹² ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ, τὰ ἔργα ἃ ἐγὼ ποιῶ κάκεινος ποιήσει, καὶ μείζονα τούτων ποιήσει· ὅτι ἐγὼ πρὸς τὸν πατέρα πορεύομαι, ¹³ καὶ ὁ ¹⁴ εἰ ἀν αἰτήσητε ἐν τῷ ὀνόματί μου, τοῦτο ποιήσω, ἵνα δοξασθῇ ὁ πατὴρ ἐν τῷ νῦν. ¹⁴ εἰς τι αἰτήσητέ με ἐν τῷ ὀνόματί μου, ἐγὼ ποιήσω. ¹⁵ Ἐὰν ἀγαπήτε με, τὰς ἐντολάς τὰς ἐμὰς τηρήσετε. ¹⁶ καὶ γὰρ ἐρωτήσω τὸν πατέρα καὶ ἄλλον παράκλητον δώσει ὑμῖν, ἵνα μεθ' ὑμῶν ᾗ εἰς τὸν αἰῶνα, ¹⁷ τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας, ὃ ὁ κόσμος οὐ δύναται λαβεῖν, ὅτι οὐ θεωρεῖ αὐτὸ οὐδὲ γνώσκει αὐτό· ὑμεῖς γινώσκετε αὐτό, ὅτι παρ' ὑμῶν μένει καὶ ἐν ὑμῖν ἔσται. ¹⁸ οὐκ ἀφήσω ὑμᾶς ὀρφανούς, ἔρχομαι πρὸς ὑμᾶς. ¹⁹ εἰ μικρὸν καὶ ὁ κόσμος με οὐκέτι θεωρεῖ· ὑμεῖς δὲ θεωρεῖτέ με, ὅτι ἐγὼ ζῶ καὶ ὑμεῖς ζήσετε. ²⁰ ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ γνώσεσθε ὑμεῖς ὅτι ἐγὼ ἐν τῷ πατρὶ μου καὶ ὑμεῖς ἐν ἐμοὶ καὶ ἐν ὑμῖν. ²¹ ὁ ἔχων τὰς ἐντολάς μου καὶ τηρῶν αὐτάς, ἐκείνός ἐστιν ὁ ἀγαπῶν με· ὁ δὲ ἀγαπῶν με ἀγαπηθήσεται ὑπὸ τοῦ πατρὸς μου, καὶ ἐγὼ ἀγαπήσω αὐτὸν καὶ ἐμφανίσω αὐτῷ ἐμαυτόν. ²² Λέγει

3. t [καὶ] ετοιμ. υμν τοπ. 4. t [εγω] | t οιδατε [καὶ] την οδον [οιδατε] 5. TH om και | t πως δυναμεθα την οδον ειδεναί 6. T ο ησους 7. TH εἰ γνωκαίτε με | γνωσοσθε: TH αν ηδαιτε | T²H om και sc | [T]H² om αυτον sc 9. H [ο] ησο. | T²H² τοσοουτον χρονον | πως: T pm [και] 10. λεγω: t λαλω | πατ. ο εν: [T]H om ο 11. αυτα: h αυτου πιστευετε sc: [T]h add μοι 13. th αιτητε 14. T²[H] om με | εγω: t H² τουτο 15. t τηρησατε 16. η: TH post ινα h post αιωνα 17. H om αυτο sc | υμεις: T add [δε] | σται: TH² σστιν 20. TH υμεις γνωσο.

3. 14,28. 12,26. 17,24. 4. 13,33.36. 7. 8,19. 9. 12,45. 10. 12,49. 13. 16,23. Mc 11,24. 15. 15,10. 16. 15,26. 19. 16,16.

αὐτῷ Ἰούδας, οὐχ ὁ Ἰσκαριώτης· κύριε, καὶ τί γέγονεν ὅτι ἡμῖν μέλλεις ἐμφανίζειν σεαυτὸν καὶ οὐχὶ τῷ κόσμῳ; ²³ ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ· εἰάν τις ἀγαπᾷ με, τὸν λόγον μου τηρήσει, καὶ ὁ πατήρ μου ἀγαπήσει αὐτόν, καὶ πρὸς αὐτὸν ἐλευσόμεθα καὶ μονήν παρ' αὐτῷ ποιησόμεθα. ²⁴ ὁ μὴ ἀγαπῶν με τοῦς λόγους μου οὐ τηρεῖ· καὶ ὁ λόγος ὃν ἀκούετε οὐκ ἔστιν ἐμὸς ἀλλὰ τοῦ πέμψαντός με πατρός.

²⁵ Ταῦτα λελάληκα ὑμῖν παρ' ὑμῖν μένων· ²⁶ ὁ δὲ παράκλητος, τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ὃ πέμψει ὁ πατήρ ἐν τῷ ὀνόματί μου, ἐκεῖνος ὑμᾶς διδάξει πάντα καὶ ὑπομνήσει ὑμᾶς πάντα ἃ εἶπον ὑμῖν. ²⁷ εἰρήνην ἀφίημι ὑμῖν, εἰρήνην τὴν ἐμὴν δίδωμι ὑμῖν· οὐ καθὼς ὁ κόσμος δίδωσιν ἐγὼ δίδωμι ὑμῖν. μὴ ταρασσέσθω ὑμῶν ἡ καρδιά μηδὲ δευλιάτω. ²⁸ ἠκούσατε ὅτι ἐγὼ εἶπον ὑμῖν· ὑπάγω καὶ ἔρχομαι πρὸς ὑμᾶς. εἰ ἠγαπάτε με, ἐχάρητε ἂν ὅτι πορεύομαι πρὸς τὸν πατέρα, ὅτι ὁ πατήρ μεῖζον μου ἔστιν. ²⁹ καὶ νῦν εἰρήνη καὶ ἀγάπη πρὸς ὑμᾶς, ἵνα ὅταν γένηται πιστεύσητε. ³⁰ οὐκ εἶμι πολλά λαλήσω μεθ' ὑμῶν· ἔρχεται γὰρ ὁ τοῦ κόσμου ἄρχων, καὶ ἐν ἐμοὶ οὐκ ἔχει οὐδέν, ³¹ ἀλλ' ἵνα γινῶ ὁ κόσμος ὅτι ἀγαπῶ τὸν πατέρα, καὶ καθὼς ἐνετείλατό μοι ὁ πατήρ, οὕτως ποιῶ. ἐγείρεσθε, ἄγωμεν ἐντεῦθεν.

XV

Vitis et palmites; amor summus; amici electi; mundi odium et culpa.
Paracletus.

¹ Ἐγὼ εἶμι ἡ ἄμπελος ἡ ἀληθινή, καὶ ὁ πατήρ μου ὁ γεωργὸς ἔστιν. ² πᾶν κλήμα ἐν ἐμοὶ μὴ φέρον καρπὸν, αἶρει αὐτό, καὶ πᾶν τὸ καρπὸν φέρον, καθαίρει αὐτό ἵνα καρπὸν πλείονα φέρῃ. ³ ἤδη ὑμεῖς καθαροὶ ἔστε διὰ τὸν λόγον ὃν λελάληκα ὑμῖν· ⁴ μείνατε ἐν ἐμοί, καὶ γὰρ ἐν ὑμῖν. καθὼς τὸ κλήμα οὐ δύναται καρπὸν φέρον ἀφ' ἑαυτοῦ εἰ μὴ μένη ἐν τῇ ἄμπελῳ, οὕτως οὐδὲ ὑμεῖς εἰ μὴ ἐν ἐμοὶ μένητε. ⁵ ἐγὼ εἶμι ἡ ἄμπελος, ὑμεῖς τὰ κλήματα. ὁ μένων ἐν ἐμοὶ καὶ γὰρ ἐν αὐτῷ, οὗτος φέρει καρπὸν πολύν, ὅτι χωρὶς ἐμοῦ οὐ δύνασθε ποιεῖν οὐδέν. ⁶ εἰ μὴ τις μένη ἐν ἐμοί, ἐβλήθη ἔξω ὡς τὸ κλήμα καὶ ἐξηράνθη, καὶ συναγρῶσεν αὐτὸ καὶ εἰς τὸ πῦρ βάλλουσιν, καὶ καίεται. ⁷ εἰ μὴ μείνητε ἐν ἐμοὶ καὶ τὰ κλήματα μου ἐν ὑμῖν μείνη, ὁ εἰς θάλατταν αἰτήσασθε,

22. TH om και pr 26. υμιν: H add εγω 28. H με εχαρητε αν, 31. εντειλατο: TH εντολην εδωκεν | t ποιω, εγυρευοθε XV,4. T¹ μεινην 6. αυτο: T¹H αυτα

24. 7,16. 26. 15,26. 16,13. 28. 14,3. 10,29. 29. 13,19.
30. 12,31. 31. Mt 26,46. Mc 14,42. XV,3. 13,10. 7. 14,13.

καὶ γενήσεται ὑμῖν. ⁸ ἐν τούτῳ ἐδοξάσθη ὁ πατήρ μου, ἵνα καρπὸν πολλὸν φέριτε καὶ γενήσεσθε ἐμοὶ μαθηταί. ⁹ καθὼς ἠγάπησέν με ὁ πατήρ, καὶ γὰρ ἠγάπησα ὑμᾶς· μέναιτε ἐν τῇ ἀγάπῃ τῆ ἐμῆ. ¹⁰ εἰάν τας ἐντολάς μου τηρήσητε, μενεῖτε ἐν τῇ ἀγάπῃ μου, καθὼς καὶ γὰρ τοῦ πατρός μου τας ἐντολάς τηρήρηκα καὶ μὴ αὐτοῦ ἐν τῇ ἀγάπῃ. ¹¹ ταῦτα λαλάληκα ὑμῖν ἵνα ἡ χαρὰ ἡ ἐμὴ ἐν ὑμῖν ἢ καὶ ἡ χαρὰ ὑμῶν πληρωθῇ. ¹² αὕτη ἐστιν ἡ ἐντολὴ ἡ ἐμὴ, ἵνα ἀγαπάτε ἀλλήλους καθὼς ἠγάπησα ὑμᾶς. ¹³ μείζονα ταύτης ἀγάπην οὐδεὶς ἔχει ἵνα τὴν ψυχὴν αὐτοῦ θῇ ὑπὲρ τῶν φίλων αὐτοῦ. ¹⁴ ὑμεῖς φίλοι μου ἐστέ, εἰάν ποιῆτε ἃ ἐγὼ ἐπέλελοιμαι ὑμῖν. ¹⁵ οὐκ ἐπι λέγω ὑμᾶς δούλους, ὅτι ὁ δούλος οὐκ οἶδεν τί ποιῶι αὐτοῦ ὁ κύριος· ὑμᾶς δὲ εἶρηκα φίλους, ὅτι πάντα ἃ ἤκουσα παρὰ τοῦ πατρός μου ἐγνώρισα ὑμῖν. ¹⁶ οὐχ ὑμεῖς με ἐξελεξάσθε, ἀλλ' ἐγὼ ἐξελεξάμην ὑμᾶς, καὶ ἔθηκα ὑμᾶς ἵνα ὑμῖς ἀπάγητε καὶ καρπὸν φέριτε καὶ ὁ καρπὸς ὑμῶν μένη, ἵνα ὁ πᾶν ἂν αἰτήσητε τὸν πατέρα ἐν τῷ ὀνόματι μου δῶ ὑμῖν. ¹⁷ ταῦτα ἐπέλελοιμαι ὑμῖν, ἵνα ἀγαπάτε ἀλλήλους.

¹⁸ Εἰ ὁ κόσμος ὑμᾶς μισεῖ, γινώσκειτε ὅτι ἐμὲ πρῶτον μισήκεν. ¹⁹ εἰ ἐκ τοῦ κόσμου ἦτε, ὁ κόσμος ἂν τὸ ἴδιον ἐφίλει· ὅτι δὲ ἐκ τοῦ κόσμου οὐκ ἐστέ, ἀλλ' ἐγὼ ἐξελεξάμην ὑμᾶς ἐκ τοῦ κόσμου, διὰ τοῦτο μισεῖ ὑμᾶς ὁ κόσμος. ²⁰ μνημονεύετε τοῦ λόγου οὗ ἐγὼ εἶπον ὑμῖν· οὐκ ἐστιν δούλος μείζων τοῦ κυρίου αὐτοῦ. εἰ ἐμὲ ἐδίωξαν, καὶ ὑμᾶς διώξουσιν· εἰ τὸν λόγον μου ἐτήρησαν, καὶ τὸν ὑμέτερον τηρήσουσιν. ²¹ ἀλλὰ ταῦτα πάντα ποιήσουσιν εἰς ὑμᾶς διὰ τὸ ὄνομά μου, ὅτι οὐκ οἶδασιν τὸν πέμψαντά με. ²² εἰ μὴ ἦλθον καὶ ἐλάλησα αὐτοῖς, ἀμαρτίαν οὐκ εἶχσαν· νῦν δὲ πρόφασιν οὐκ ἔχουσιν περὶ τῆς ἀμαρτίας αὐτῶν. ²³ ὁ ἐμὲ μισῶν καὶ τὸν πατέρα μου μισεῖ. ²⁴ εἰ τὰ ἔργα μὴ ἐποίησα ἐν αὐτοῖς ἃ οὐδεὶς ἄλλος ἐποίησεν, ἀμαρτίαν οὐκ εἶχσαν· νῦν δὲ καὶ εἰσράκασιν καὶ μισήσουσιν καὶ ἐμὲ καὶ τὸν πατέρα μου. ²⁵ ἀλλ' ἵνα πληρωθῇ ὁ λόγος ὁ ἐν τῷ νόμῳ αὐτῶν γεγραμμένος ὅτι ἐμίσησάν με δωρεάν. ²⁶ ὅταν ἔλθῃ ὁ παράκλητος ὃν ἐγὼ πέμψω ὑμῖν παρὰ τοῦ πατρός, τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας ὃ παρὰ τοῦ πατρός ἐκπορεύεται, ἐκαῖνος μαρτυρήσει περὶ ἐμοῦ· ²⁷ καὶ ὑμεῖς δὲ μαρτυρεῖτε, ὅτι ἀπ' ἀρχῆς μετ' ἐμοῦ ἐστέ.

8. TH⁸ γενησθε 9. TH υμας ηγαπησα 10. καγω: TH εγω | T τας εντολ. του πατρ. μου tH⁸ του πατρος τας εντολ. 13. ινα: TH add τις 14. ε: tH⁸ ε 16. th αιτητε | t δωη 18. πρωτον: TH add υμων 26. οταν: T add [δε]

10. 14, 15. 11. 17, 13. 12. 13, 34. 13. I Io 3, 16. 14. 8, 31. 16. 14, 13. 17. 13, 34. 18. 7, 7. 20. 13, 16. Mt 10, 24. 21. 16, 3. 22. 9, 41. 25. Ps 35, 19. 69, 5. 26. 14, 16. 16, 7a. 27. Act 5, 32.

XVI

Periculorum praedictio. Paracleti victoria et institutio. Luctus in gaudium cedens. Preces Christi nomine ratae. Discipuli fugituri.

¹ Ταῦτα λελάληκα ὑμῖν ἵνα μὴ σκανδαλισθῆτε. ² ἀποστρα-
γάτους ποιήσουσιν ὑμᾶς· ἀλλ' ἔρχεται ὥρα ἵνα πᾶς ὁ ἀποκτείνας
ὑμᾶς δόξῃ λατρεῖαν προσφέρειν τῷ θεῷ. ³ καὶ ταῦτα ποιήσουσιν
ὅτι οὐκ ἔγνωσαν τὸν πατέρα οὐδὲ ἐμέ. ⁴ ἀλλὰ ταῦτα λελάληκα
ὑμῖν ἵνα ὅταν ἔλθῃ ἡ ὥρα μνημονεύητε αὐτῶν, ὅτι ἐγὼ εἶπον
ὑμῖν. ταῦτα δὲ ὑμῖν εἶξ ἀρχῆς οὐκ εἶπον, ὅτι μεθ' ὑμῶν ἦμην.
⁵ ὅν δὲ ὑπάγω πρὸς τὸν πέμψαστά με, καὶ οὐδεὶς εἶξ ὑμῶν ἐρωτᾷ
με· ποῦ ὑπάγεις; ⁶ ἀλλ' ὅτι ταῦτα λελάληκα ὑμῖν, ἡ λύπη πεπλη-
ρωσεν ὑμῶν τὴν καρδίαν. ⁷ ἀλλ' ἐγὼ τὴν ἀλήθειαν λέγω ὑμῖν,
συμφέρι ὑμῖν ἵνα ἐγὼ ἀπέλθω. εἰὰν γὰρ μὴ ἀπέλθω, ὁ παρά-
κλητος οὐκ ἐλεύσεται πρὸς ὑμᾶς· εἰὰν δὲ πορευθῶ, πέμψω αὐτὸν
πρὸς ὑμᾶς. ⁸ καὶ ἔλθων ἐκεῖνος ἐλέγξει τὸν κόσμον περὶ ἀμαρ-
τίας καὶ περὶ δικαιοσύνης καὶ περὶ κρίσεως. ⁹ περὶ ἀμαρτίας
μέν, ὅτι οὐ πιστεύουσιν εἰς ἐμέ· ¹⁰ περὶ δικαιοσύνης δέ, ὅτι πρὸς
τὸν πατέρα ὑπάγω καὶ οὐκέτι θεωρεῖτέ με· ¹¹ περὶ δὲ κρίσεως,
ὅτι ὁ ἄρχων τοῦ κόσμου τούτου κέκριται. ¹² εἶτι πολλὰ ἔχω ὑμῖν
λέγειν, ἀλλ' οὐ δύνασθε βαστάζειν αὐτί· ¹³ ὅταν δὲ ἔλθῃ ἐκεῖνος,
τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας, ὀδηγήσει ὑμᾶς ἐν τῇ ἀληθείᾳ πάση· οὐ
γὰρ λαλήσει ἀφ' ἑαυτοῦ, ἀλλ' ὅσα ἀκούει λαλήσει, καὶ τὰ ἐρχό-
μενα ἀναγγελεῖ ὑμῖν. ¹⁴ ἐκεῖνος ἐμὲ δοξάσει, ὅτι ἐκ τοῦ ἐμοῦ
λήμψεται καὶ ἀναγγελεῖ ὑμῖν. ¹⁵ πάντα ὅσα ἔχει ὁ πατήρ ἐμὰ
ἐστίν· διὰ τοῦτο εἶπον ὅτι ἐκ τοῦ ἐμοῦ λαμβάνει καὶ ἀναγγελεῖ
ὑμῖν. ¹⁶ μικρὸν καὶ οὐκέτι θεωρεῖτέ με, καὶ πάλιν μικρὸν καὶ
ὄψεσθέ με. ¹⁷ ἔπιον ὅν ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ πρὸς ἀλλήλους·
τί ἐστὶν τοῦτο ὃ λέγει ἡμῖν· μικρὸν καὶ οὐ θεωρεῖτέ με, καὶ πάλιν
μικρὸν καὶ ὄψεσθέ με; καὶ ὅτι ὑπάγω πρὸς τὸν πατέρα; ¹⁸ ἔλεγον
ὅν· τοῦτο τί ἐστὶν ὃ λέγει τὸ μικρὸν; οὐκ οἶδαμεν τί λαλεῖ.
¹⁹ ἔγνω Ἰησοῦς ὅτι ἤθελον αὐτὸν ἐρωτᾶν, καὶ εἶπεν αὐτοῖς· περὶ
τουτοῦ ζητεῖτε μετ' ἀλλήλων ὅτι εἶπον· μικρὸν καὶ οὐ θεωρεῖτέ
με, καὶ πάλιν μικρὸν καὶ ὄψεσθέ με; ²⁰ ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν

XVI, 2. Η ο αποκτ. [υμας] 4. ωρα: TH add αυτων | T μνημον.
[αυτων] 7. ουκ ελευσεται: T⁸H ου μη ελθῃ 12. t λεγων υμιν 13. TH⁸
οδηγ. υμ. εις την αληθειαν πασαν | Th ακουσει 17. Η ειπαν 18. T⁸H
τι εστιν τουτο | TH om το | H [τι λαλει]

XVI, 1. 9, 22. 5. 13, 36. 14, 4. 11. 12, 31. 12. (1 Cor 3, 12.)
13. 14, 26. (1 Io 2, 27.) 15. 17, 10. 16. 7, 33. 13, 33. 14, 19.
20. (Ps 30, 12.)

ὅτι κλαίσετε καὶ θρηνηήσετε ὑμῖς, ὁ δὲ κόσμος χαρήσεται· ὑμεῖς λυπηθήσεσθε, ἀλλ' ἡ λύπη ὑμῶν εἰς χαρὰν γενήσεται. ²¹ ἡ γυνὴ ὅταν τίκτη λύπην ἔχει, ὅτι ἦλθεν ἡ ὥρα αὐτῆς· ὅταν δὲ γεννήσῃ τὸ παιδίον, οὐκέτι μνημονεύει τῆς θλίψεως διὰ τὴν χαρὰν ὅτι ἐγεννήθη ἄνθρωπος εἰς τὸν κόσμον. ²² καὶ ὑμεῖς οὖν νῦν μὲν λύπην ἔχετε· πάλιν δὲ ὄψομαι ὑμᾶς, καὶ χαρήσεται ὑμῶν ἡ καρδία, καὶ τὴν χαρὰν ὑμῶν οὐδεὶς αἴρει ἀφ' ὑμῶν. ²³ καὶ ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἐμὲ οὐκ ἐρωτήσετε οὐδέν. ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἂν τι αἰτήσητε τὸν πατέρα, δώσει ὑμῖν ἐν τῷ ὀνόματί μου. ²⁴ ἕως ἄρτι οὐκ ἠτήσατε οὐδέν ἐν τῷ ὀνόματί μου· αἰτεῖτε, καὶ λήψετε, ἵνα ἡ χαρὰ ὑμῶν ᾗ πεπληρωμένη.

²⁵ Ταῦτα ἐν παροιμίαις λελάληκα ὑμῖν· ἔρχεται ὥρα ὅτε οὐκέτι ἐν παροιμίαις λαλήσω ὑμῖν, ἀλλὰ παρησία περὶ τοῦ πατρὸς ἀπαγγεῶ ὑμῖν. ²⁶ ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἐν τῷ ὀνόματί μου αἰτήσεσθε, καὶ οὐ λέγω ὑμῖν ὅτι ἐγὼ ἐρωτήσω τὸν πατέρα περὶ ὑμῶν. ²⁷ αὐτὸς γὰρ ὁ πατὴρ φιλεῖ ὑμᾶς, ὅτι ὑμεῖς ἐμὲ πεφιλήκατε καὶ πεπιστεύκατε ὅτι ἐγὼ παρὰ τοῦ Θεοῦ ἐξῆλθον. ²⁸ ἐξῆλθον ἐκ τοῦ πατρὸς καὶ ἐλήλυθα εἰς τὸν κόσμον· πάλιν ἀγήμεν τὸν κόσμον καὶ πορεύομαι πρὸς τὸν πατέρα. ²⁹ Λέγουσιν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ· ἴδε νῦν ἐν παρησίᾳ λαλεῖς, καὶ παροιμίαν οὐδεμίαν λέγεις. ³⁰ νῦν οἶδαμεν ὅτι οἶδας πάντα καὶ οὐ χρειάζῃς ἔχειν ἵνα τίς σε ἐρωτᾷ· ἐν τούτῳ πιστεύομεν ὅτι ἀπὸ Θεοῦ ἐξῆλθες. ³¹ ἀπεκρίθη αὐτοῖς Ἰησοῦς· ἄρτι πιστεύετε; ³² ἰδοὺ ἔρχεται ὥρα καὶ ἐλήλυθεν ἵνα σκορπισθῆτε ἐκαστος εἰς τὰ ἴδια καμὲ μόνον ἀφήτε· καὶ οὐκ εἰμι μόνος, ὅτι ὁ πατὴρ μετ' ἐμοῦ ἐστί. ³³ ταῦτα λελάληκα ὑμῖν ἵνα ἐν ἐμοὶ εἰρήνην ἔχητε. ἐν τῷ κόσμῳ θλίψει ἔχετε· ἀλλὰ θαρσεῖτε, ἐγὼ νενίκηκα τὸν κόσμον.

XVII

Christi precatio sacerdotalis pro re sua, pro apostolis omnibusque suis.

¹ Ταῦτα ἐλάλησεν Ἰησοῦς, καὶ ἐπάρας τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ εἰς τὸν οὐρανὸν εἶπεν· πάτερ, ἐλήλυθεν ἡ ὥρα· δόξα σὸν στον τὸν νῦν, ἵνα ὁ υἱὸς δοξάσῃ σέ, ² καθὼς ἔδωκας αὐτῷ ἐξουσίαν πάσης σαρκός, ἵνα πᾶν ὁ δέδωκας αὐτῷ δόση αὐτοῖς ζωῆν αἰώνιον. ³ αὕτη δὲ ἐστὶν ἡ αἰώνιος ζωή, ἵνα γινώσκουσιν σέ τον μόνον ἀληθινὸν θεὸν καὶ ὃν ἀπίστευκας Ἰησοῦν Χριστόν. ⁴ ἐγὼ

20. T ἀλλὰ 22. T⁸H⁸ ἀρτι 27. Θεου: T⁸H πατρος XVII, 1. T ο ἡσους 2. t H δωσει 3. t H γνωσκουσιν (H -σι)

²². (Is 66, 14.) ²³. 14, 13. 15, 16. ²⁴. 15, 11. ²⁸. 8, 42. ³⁰. 2, 25. ³². Mt 26, 31. 56. Io 8, 16. XVII, 2. (Mt 11, 27.) Io 6, 39. 4. 5, 36. 4, 34.

σε ἰδοῦσα ἐπὶ τῆς γῆς, τὸ ἔργον τελειώσας ὁ δέδωκάς μοι ἵνα ποιήσω· ⁵ και ἦν δόξασόν με σύ, πάτερ, παρὰ σεναντῶ τῆ δόξῃ ἣ εἶχον πρὸ τοῦ τὸν κόσμον εἶναι παρὰ σοί. ⁶ Ἐφανερώσά σου τὸ ὄνομα τοῖς ἀνθρώποις οὓς ἰδωκάς μοι ἐκ τοῦ κόσμου. σοὶ ἦσαν και ἰμοὶ αὐτοῦς ἰδωκάς, και τὸν λόγον σου τετήρησαν· ⁷ ἦν ἔγνωσαν ὅτι πάντα ὅσα δέδωκάς μοι παρὰ σοῦ εἰσίν· ⁸ ὅτι τὰ ῥήματα ἃ ἰδωκάς μοι δέδωκα αὐτοῖς, και αὐτοὶ ἔλαβον, και ἔγνωσαν ἀληθῶς ὅτι παρὰ σοῦ ἐξῆλθον, και ἐπίστευσαν ὅτι σύ με ἀπέστειλας. ⁹ ἐγὼ περὶ αὐτῶν ἐρωτῶ· οὐ περὶ τοῦ κόσμου ἐρωτῶ, ἀλλὰ περὶ ὧν δέδωκάς μοι, ὅτι σοὶ εἰσίν, ¹⁰ και τὰ ἐμὰ πάντα σὰ ἔστιν και τὰ σὰ ἐμὰ, και δαδῶξασμαι ἐν αὐτοῖς. ¹¹ και οὐκέτι εἰμὶ ἐν τῷ κόσμῳ, και αὐτοὶ ἐν τῷ κόσμῳ εἰσίν, κἀγὼ πρὸς σὰ ἔρχομαι. πάτερ ἅγιε, τήρησον αὐτοὺς ἐν τῷ ὀνόματί σου ᾧ δέδωκάς μοι, ἵνα ᾧσιν ἐν καθῶς ἡμεῖς. ¹² ὅτε ἤμην μετ' αὐτῶν, ἐγὼ ἐτήρον αὐτοὺς ἐν τῷ ὀνόματί σου ᾧ δέδωκάς μοι, και ἐφύλαξα, και οὐδεὶς ἐξ αὐτῶν ἀπόλετο εἰ μὴ ὁ υἱὸς τῆς ἀπωλείας, ἵνα ἡ γραφὴ πληρωθῇ. ¹³ ἦν δὲ πρὸς σὰ ἔρχομαι, και ταῦτα λαλῶ ἐν τῷ κόσμῳ ἵνα ἔχωσιν τὴν χαρὰν τὴν ἐμὴν πεπληρωμένην ἐν ἑαυτοῖς. ¹⁴ ἐγὼ δέδωκα αὐτοῖς τὸν λόγον σου, και ὁ κόσμος ἐμίσησεν αὐτοὺς, ὅτι οὐκ εἰσίν ἐκ τοῦ κόσμου καθῶς ἐγὼ οὐκ εἰμὶ ἐκ τοῦ κόσμου. ¹⁵ οὐκ ἐρωτῶ ἵνα ἄρῃς αὐτοὺς ἐκ τοῦ κόσμου, ἀλλ' ἵνα τηρήσῃς αὐτοὺς ἐκ τοῦ ποτηροῦ. ¹⁶ ἐκ τοῦ κόσμου οὐκ εἰσίν καθῶς ἐγὼ οὐκ εἰμὶ ἐκ τοῦ κόσμου. ¹⁷ ἀγίασον αὐτοὺς ἐν τῇ ἀληθείᾳ· ὁ λόγος ὁ σὸς ἀληθεῖα ἔστιν. ¹⁸ καθῶς ἐμὲ ἀπέστειλας εἰς τὸν κόσμον, κἀγὼ ἀπέστειλα αὐτοὺς εἰς τὸν κόσμον· ¹⁹ και ὑπὲρ αὐτῶν ἀγιάζω ἐμαυτὸν, ἵνα ᾧσιν και αὐτοὶ ἡγιασμένοι ἐν ἀληθείᾳ. ²⁰ Οὐ περὶ τούτων δὲ ἐρωτῶ μόνον, ἀλλὰ και περὶ τῶν πιστευόντων διὰ τοῦ λόγου αὐτῶν εἰς ἐμὲ, ²¹ ἵνα πάντας ἐν ᾧσιν, καθῶς σὺ πατήρ ἐν ἐμοὶ κἀγὼ ἐν σοί, ἵνα και αὐτοὶ ἐν ἡμῖν ᾧσιν, ἵνα ὁ κόσμος πιστεύῃ ὅτι σὺ με ἀπέστειλας. ²² κἀγὼ τὴν δόξαν ἣν δέδωκάς μοι δέδωκα αὐτοῖς, ἵνα ᾧσιν ἐν καθῶς ἡμεῖς ἐν· ²³ ἐγὼ ἐν αὐτοῖς και σὺ ἐν ἐμοί, ἵνα ᾧσιν τετελειωμένοι εἰς ἐν, ἵνα γινώσκῃ ὁ κόσμος ὅτι σὺ με ἀπέστειλας και ἠγάπησας αὐτοὺς καθῶς ἐμὲ ἠγάπησας. ²⁴ πατήρ, ὁ δέδωκάς μοι, θέλω ἵνα ὅπου εἰμὶ ἐγὼ κἀκεῖνοι ᾧσιν μετ' ἐμοῦ, ἵνα θεωρῶσιν τὴν δόξαν τὴν ἐμὴν, ἣν δέδωκάς μοι ὅτι ἠγάπησάς με πρὸ

4. t τελειωσα 5. ἦ: h ἦν 6. εδωκας pr: t δεδωκας | και εμοι: TH καμοι 7. t αγνωκα h -| αγνων | | t εδωκας (s. -κε) H⁸ εδωκας 8. t εδωκας h δεδωκας II. αυτοι: Th ουτοι | καθως: T add και 19. αγιαζω: T[H] pm αγω 21. t πιστευση 22. t εδωκας 24. δ: t ους | δεδωκας sc: th εδωκας

8. 17,25. (16,30.) 9. (14,16.) 10. 16,15. 11. 17,22.
12. 13,9. 13,18. 13. 15,11. 14. 15,18s. 15. (Mt 6,13.) 19. (Hebr
2,11.) 22. 17,11. 24. (12,26. 14,3.)

καταβολῆς κόσμον. ²⁵ πατήρ δίκαιε, καὶ ὁ κόσμος σε οὐκ ἔγνω, ἐγὼ δὲ σε ἔγνω, καὶ οὗτοι ἔγνωσαν ὅτι σὺ με ἀπέστειλας. ²⁶ καὶ ἐγνώρισα αὐτοῖς τὸ ὄνομά σου καὶ γνωρίσω, ἵνα ἡ ἀγάπη ἣν ἠγάπησάς με ἐν αὐτοῖς ἢ καὶ ἐν αὐτοῖς.

XVIII

Terror militum et vulneratio Malchi. Captio Iesu et cognitio apud pontificem. Petri lapsus. Pilatus et rex veritatis. Barabbas.

¹ Ταῦτα εἰπὼν Ἰησοῦς ἐξῆλθεν σὺν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ πέραν τοῦ χειμάρρου τοῦ κέδρου, ὅπου ἦν κῆπος, εἰς ὃν εἰσῆλθεν αὐτὸς καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ. ² ἤδρι δὲ καὶ Ἰούδας ὁ παραδιδούς αὐτὸν τὸν τόπον, ὅτι πολλὰκις συνήχθη Ἰησοῦς ἐκεῖ μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ. ³ ὁ οὖν Ἰούδας λαβὼν τὴν σπείραν καὶ ἐκ τῶν ἀρχιερέων καὶ ἐκ τῶν Φαρισαίων ὑπηρέτας ἔρχεται ἐκεῖ μετὰ φανῶν καὶ λαμπάδων καὶ ὄπλων. ⁴ Ἰησοῦς οὖν εἰδὼς πάντα τὰ ἐρχόμενα ἐπ' αὐτὸν ἐξῆλθεν καὶ λέγει αὐτοῖς· τίνα ζητεῖτε; ⁵ ἀπεκρίθησαν αὐτῷ Ἰησοῦν τὸν Ναζωραῖον. λέγει αὐτοῖς Ἰησοῦς· ἐγὼ εἰμι. εἰστήκει δὲ καὶ Ἰούδας ὁ παραδιδούς αὐτὸν μετ' αὐτῶν. ⁶ ὡς οὖν εἶπεν αὐτοῖς· ἐγὼ εἰμι, ἀπῆλθαν εἰς τὰ ὄπισθεν καὶ ἔπασαν χαμαί. ⁷ πάλιν οὖν αὐτοὺς ἐπηρώτησεν· τίνα ζητεῖτε; οἱ δὲ εἶπον· Ἰησοῦν τὸν Ναζωραῖον. ⁸ ἀπεκρίθη Ἰησοῦς· εἶπον ὑμῖν ὅτι ἐγὼ εἰμι· εἰ οὖν ἐμὲ ζητεῖτε, ἀφετε τούτους ὑπάγειν. ⁹ ἵνα πληρωθῇ ὁ λόγος ὃν εἶπεν, ὅτι οὓς δέδωκάς μοι, οὐκ ἀπόλεσα ἐξ αὐτῶν οὐδένα. ¹⁰ Σίμων οὖν Πέτρος ἔχων μάχαιραν εἰλκυσεν αὐτήν καὶ ἔπαισεν τὸν τοῦ ἀρχιερέως δούλον καὶ ἀπέκοψεν αὐτοῦ τὸ ἀπέρριον τὸ δεξιόν· ἦν δὲ ὄνομα τῷ δούλῳ Μάλχος. ¹¹ εἶπεν οὖν ὁ Ἰησοῦς τῷ Πέτρῳ· βάλε τὴν μάχαιραν εἰς τὴν θήκην. τὸ ποτήριον ὃ δέδωκέν μοι ὁ πατήρ, οὐ μὴ πῖω αὐτό; ¹² Ἦ οὖν σπείρα καὶ ὁ χιλίαρχος καὶ οἱ ὑπηρέται τῶν Ἰουδαίων συνέλαβον τὸν Ἰησοῦν καὶ ἔδησαν αὐτόν, ¹³ καὶ ἤγαγον πρὸς Ἄνναν πρῶτον· ἦν γὰρ πενθαγρὸς τοῦ Καϊάφα, ὃς ἦν ἀρχιερεὺς τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐκείνου. ¹⁴ ἦν δὲ Καϊάφας ὁ συμβουλευσας τοῖς Ἰουδαίοις ὅτι συμφέρει ἓνα ἄνθρωπον ἀποθανεῖν ὑπὲρ τοῦ λαοῦ. ¹⁵ Ἠκολούθει δὲ τῷ Ἰησοῦ Σίμων Πέτρος καὶ ἄλλος μαθητῆς. ὁ δὲ μαθητῆς ἐκεῖνος ἦν γνωστὸς τῷ ἀρχιερεὶ καὶ συνεισῆλθεν τῷ Ἰησοῦ εἰς τὴν αὐλήν τοῦ ἀρχιερέως, ¹⁶ ὁ δὲ

XVIII, 1. TH¹ των κεδρων | του κεδρων 2. h μετα τ. μαθητ. αυτ. και 3. και εκ των φαρισ.: T[H] om εκ 4. ουν: T⁸ δε 5. TH om ιησους | εμι: h add ησους | Η ιστηκει 7. TH επηρωτ. αυτους | Η ειπαν 15. T και [ο] αλλος | h γνωστος ην

25. 16, 3. 17, 8. 26. 15, 9. XVIII, 125. Mt 26, 36ss. Mc 14, 32ss. Lc 22, 39ss. 2. (Lc 21, 37.) 9. 17, 12. 105. Mt 26, 51ss. Mc 14, 47. Lc 22, 508. 11. Mt 26, 42. 12. Mt 26, 57. Mc 14, 53. Lc 22, 54. 14. 11, 50. 15. Mt 26, 58. Mc 14, 54. Lc 22, 54.

Πέτρος εἰστήκει πρὸς τῇ θύρᾳ ἔξω. ἐξῆλθεν οὖν ὁ μαθητὴς ὁ ἄλλος ὁ γνωστός τοῦ ἀρχιερέως καὶ εἶπεν τῷ θυρωρῷ, καὶ εἰσῆ-
 γαγεν τὸν Πέτρον. ¹⁷ λέγει οὖν τῷ Πέτρῳ ἡ παιδίσκη ἡ θυρωρός·
 μὴ καὶ σὺ ἐκ τῶν μαθητῶν εἶ τοῦ ἀνθρώπου τούτου; λέγει ἐκαῖ-
 νος· οὐκ εἰμὶ. ¹⁸ εἰστήκεισαν δὲ οἱ δούλοι καὶ οἱ ὑπηρέται ἀν-
 θρακίαν πεποιηκότες, ὅτι ψῆχος ἦν, καὶ θερμαινόμενοι· ἦν δὲ
 καὶ ὁ Πέτρος μετ' αὐτῶν ἐστῶς καὶ θερμαινόμενος. ¹⁹ Ὁ οὖν
 ἀρχιερεὺς ἠρώτησεν τὸν Ἰησοῦν περὶ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ καὶ
 περὶ τῆς διδασκίας αὐτοῦ. ²⁰ ἀπεκρίθη αὐτῷ Ἰησοῦς· ἐγὼ παρ-
 ρησίᾳ λελάληκα τῷ κόσμῳ· ἐγὼ πάντοτε ἐδίδαξα ἐν συναγωγῇ
 καὶ ἐν τῷ ἱερῷ, ὅπου πάντες οἱ Ἰουδαῖοι συνέχονται, καὶ ἐν
 κρυπτῷ ἐλάλησα οὐδέν. ²¹ τί με ἐρωτᾷς; ἐρώτησον τοὺς ἀκη-
 κοῦτάς τί ἐλάλησα αὐτοῖς· ἴδε οὗτοι οἶδασιν ἃ εἶπον ἐγώ.
²² ταῦτα δὲ αὐτοῦ εἰπόντος εἰς παραστηκὸς τῶν ὑπηρετῶν ἰδὼκεν
 ῥάπισμα τῷ Ἰησοῦ εἰπὼν· οὕτως ἀποκρίθη τῷ ἀρχιερεῖ; ²³ ἀπε-
 κρίθη αὐτῷ Ἰησοῦς· εἰ κακῶς ἐλάλησα, μαρτύρησον περὶ τοῦ
 κακοῦ· εἰ δὲ καλῶς, τί με δέρεις; ²⁴ ἀπίστευται οὖν αὐτὸν ὁ
 Ἄσας δεδεμένον πρὸς Καϊάφην τὸν ἀρχιερέα. ²⁵ Ἦν δὲ Σίμων
 Πέτρος ἐστῶς καὶ θερμαινόμενος. εἶπον οὖν αὐτῷ· μὴ καὶ σὺ
 ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ εἶ; ἠρνήσατο ἐκαῖνος καὶ εἶπεν· οὐκ εἰμὶ.
²⁶ λέγει εἰς ἐκ τῶν δούλων τοῦ ἀρχιερέως, συγγενῆς ὧν οὐ ἀπέ-
 κομην Πέτρος τὸ ὄνομα· οὐκ ἐγὼ σε εἶδον ἐν τῷ κήπῳ μετ' αὐτοῦ;
²⁷ πάλιν οὖν ἠρνήσατο Πέτρος, καὶ εὐθέως ἀλέκτωρ ἐφώνησεν.

²⁸ Ἀγορευοῦν οὖν τὸν Ἰησοῦν ἀπὸ τοῦ Καϊάφα εἰς τὸ πραι-
 τῶριον· ἦν δὲ προῖ· καὶ αὐτοὶ οὐκ εἰσῆλθον εἰς τὸ πραιτώριον,
 ἵνα μὴ μιανθῶσιν ἀλλὰ φάγωσιν τὸ πᾶσχα. ²⁹ ἐξῆλθεν οὖν ὁ
 Πειλάτος ἔξω πρὸς αὐτούς καὶ φησὶν· τίνα κατηγορίας φέρετε
 τοῦ ἀνθρώπου τούτου; ³⁰ ἀπεκρίθησαν καὶ εἶπαν αὐτῷ· εἰ μὴ
 ἦν οὗτος κακὸν ποιῶν, οὐκ ἂν σοι παρεδώκαμεν αὐτόν. ³¹ εἶπεν
 οὖν αὐτοῖς ὁ Πειλάτος· λάβετε αὐτόν ὑμεῖς καὶ κατὰ τὸν νόμον
 ὑμῶν κρίνατε. εἶπον οὖν αὐτῷ οἱ Ἰουδαῖοι· ἡμῖν οὐκ ἔξεστιν
 ἀποκτεῖναι οὐδένα. ³² ἵνα ὁ λόγος τοῦ Ἰησοῦ πληρωθῆ, ὃν εἶπεν
 σημαίνων ποῖῳ θανάτῳ ἤμαλλεν ἀποθνήσκειν. ³³ Εἰσῆλθεν οὖν
 εἰς τὸ πραιτώριον πάλιν ὁ Πειλάτος καὶ ἐφώνησεν τὸν Ἰησοῦν
 καὶ εἶπεν αὐτῷ· σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων; ³⁴ ἀπεκρίθη
 Ἰησοῦς· ἀφ' ἑαυτοῦ σὺ τοῦτο λέγεις, ἢ ἄλλοι σοι εἶπον περὶ
 ἐμοῦ; ³⁵ ἀπεκρίθη ὁ Πειλάτος· μήτι ἐγὼ Ἰουδαῖός εἰμι; τὸ ἔθνος

16. Η ἰστηκει 18. Η ἰστηκεισαν 22. t εις των παροστατων
 υπηρετων 24. T [ουν] 29. του ανθρ.: T pm κατα 31. ο παλατος:
 TH om ο | κρινατε: TH add αυτον | TH om ουν sc 33. TH παλιν εις
 το πραιτωρ. 34. TH απο σεαυτου | TH ειπον σοι

17. Mt 26,69. Mc 14,69. Lc 22,56. 20. Mt 26,55. 25ss. Mt
 26,71ss. Mc 14,70ss. Lc 22,58ss. 28ss. Mt 27,12. Mc 15,1ss. Lc 23,1ss.
 22. 12,33. (Mt 20,19.)

τὸ σὸν καὶ οἱ ἀρχιερεῖς παρέδωκάν σε ἐμοί· τί ἐποίησας; ³⁶ ἀπεκρίθη Ἰησοῦς· ἡ βασιλεία ἡ ἐμὴ οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ κόσμου τούτου. εἰ ἐκ τοῦ κόσμου τούτου ἦν ἡ βασιλεία ἡ ἐμὴ, οἱ ὑπηρέται ἂν οἱ ἐμοὶ ἠγωνίζοντο, ἵνα μὴ παραδοθῶ τοῖς Ἰουδαίοις· νῦν δὲ ἡ βασιλεία ἡ ἐμὴ οὐκ ἔστιν ἐντεῦθεν. ³⁷ εἶπεν οὖν αὐτῷ ὁ Πειλάτος· οὐκοῦν βασιλεὺς εἶ σύ; ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς· σὺ λέγεις, ὅτι βασιλεὺς εἰμι. ἐγὼ εἰς τοῦτο γεγέννημαι καὶ εἰς τοῦτο ἐλήλυθα εἰς τὸν κόσμον, ἵνα μαρτυρήσω τῇ ἀληθείᾳ· πᾶς ὁ ὢν ἐκ τῆς ἀληθείας ἀκούει μου τῆς φωνῆς. ³⁸ λέγει αὐτῷ ὁ Πειλάτος· τί ἔστιν ἀλήθεια; καὶ τοῦτο εἰπὼν πάλιν ἐξῆλθεν πρὸς τοὺς Ἰουδαίους, καὶ λέγει αὐτοῖς· ἐγὼ οὐδεμίαν εὐρίσκω ἐν αὐτῷ αἰτίαν. ³⁹ ἔστιν δὲ συνήθεια ὑμῖν ἵνα ἓνα ἀπολύσω ὑμῖν ἐν τῷ πάσχα· βούλεσθε οὖν ἀπολύσω ὑμῖν τὸν βασιλέα τῶν Ἰουδαίων; ⁴⁰ ἐκραύγασαν οὖν πάλιν λέγοντες· μὴ τοῦτον, ἀλλὰ τὸν Βαραββᾶν. ἦν δὲ ὁ Βαραββᾶς ληστής.

XIX

Ecce homo; damnatio, crucifixio. Titulus et Iesu vestes. Mater et Iohannes. Mors. Percussio lateris. Sepultura.

¹ Τότε οὖν ἔλαβεν ὁ Πειλάτος τὸν Ἰησοῦν καὶ ἐμαστίγωσεν. ² καὶ οἱ στρατιῶται πλέξαντες στέφανον ἐξ ἀκανθῶν ἐπέθηκον αὐτοῦ τῇ κεφαλῇ, καὶ ἰμάτιον πορφυροῦν περιέβαλον αὐτόν, ³ καὶ ἤρχοντο πρὸς αὐτόν καὶ ἔλεγον· χαῖρε ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων· καὶ ἰδίδοσαν αὐτῷ ῥαπίσματα. ⁴ Ἐξῆλθεν πάλιν ὁ Πειλάτος ἔξω καὶ λέγει αὐτοῖς· ἴδε ἄγω ὑμῖν αὐτὸν ἔξω, ἵνα γνῶτε ὅτι αἰτία οὐκ εὐρίσκω. ⁵ ἐξῆλθεν οὖν ὁ Ἰησοῦς ἔξω, φορῶν τὸν ἀκάνθινον στέφανον καὶ τὸ πορφυροῦν ἰμάτιον. καὶ λέγει αὐτοῖς· ἴδου ὁ ἄνθρωπος. ⁶ ὅτε οὖν ἴδον αὐτὸν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ ὑπηρέται, ἐκραύγασαν· σταύρωσον σταύρωσον. λέγει αὐτοῖς ὁ Πειλάτος· λάβετε αὐτὸν ὑμεῖς καὶ σταυρώσατε· ἐγὼ γὰρ οὐκ εὐρίσκω ἐν αὐτῷ αἰτίαν. ⁷ ἀπεκρίθησαν οἱ Ἰουδαῖοι· ἡμεῖς νόμον ἔχομεν, καὶ κατὰ τὸν νόμον ὀφείλει ἀποθανεῖν, ὅτι υἱὸν θεοῦ ἑαυτὸν ἐποίησεν. ⁸ Ὅτε οὖν ἤκουσεν ὁ Πειλάτος τοῦτον τὸν λόγον, μᾶλλον ἐφοβήθη, ⁹ καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ πραιτώριον πάλιν καὶ λέγει τῷ Ἰησοῦ· πόθεν εἶ σύ; ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀπόκρισιν οὐκ ἔδωκεν αὐτῷ. ¹⁰ λέγει αὐτῷ ὁ Πειλάτος· ἐμοὶ οὐ λαλεῖς; οὐκ

36. αν: TH post ηγων. 37. H [ο] ησο. | εμι (h εμι.); t add [γων] 39. H [ε] τω π. 40. παλιν: T add παντες XIX,4. TH⁸ Καὶ ἐξῆλθεν | TH⁸ παλιν ἔξω ο πειλ. (T πιλ.) | TH σι ουδεμιαν αιτ. ευρ. εν αυτω 5. TH [ο] ησο. 6. TH ειδον | κραυγ.: TH add λεγοντας | σταυρωσον sc: t add [αυτον] 7. απκριθ.: TH add αυτω 10. λεγει: TH add ουν

37. (8,40.47.) 38. 19,4. 39a. Mt 27,15ss. Mc 15,6ss. Lc 23,18ss. XIX,2a. Mt 27,27ss. Mc 15,16ss. 4. 18,38. 6. Mt 27,23. 7. Lev 24,16. Mt 26,63ss. 9. Mt 27,14. Mc 15,5.

οιδας ὅτι ἐξουσίαν ἔχω ἀπολύσαι σε καὶ ἐξουσίαν ἔχω σταυρώσαι σε; ¹¹ ἀπεκρίθη Ἰησοῦς· οὐκ ἔχεις ἐξουσίαν κατ' ἐμοῦ οὐδεμίαν εἰ μὴ ἦν δεδομένος σοι ἄνωθεν· διὰ τοῦτο ὁ παραδούς με σοὶ μείζονα ἁμαρτίαν ἔχει. ¹² ἐκ τούτου ὁ Πειλᾶτος ἐζήτηε ἀπολύσαι αὐτόν· οἱ δὲ Ἰουδαῖοι ἐκραύγαζον λέγοντες· εἰς τούτον ἀπολύσης, οὐκ εἰ φίλος τοῦ Καίσαρος· πᾶς ὁ βασιλεὺς ἐαντὸν ποίων ἀντιλέγει τῷ Καίσαρι. ¹³ ὁ οὖν Πειλᾶτος ἀκούσας τῶν λόγων τούτων ἤγαγεν ἔξω τὸν Ἰησοῦν, καὶ ἐκάθισεν ἐπὶ βήματος εἰς τόπον λεγόμενον Διθόστρωτος, Ἑβραϊστί δὲ Γαββαθᾶ. ¹⁴ ἦν δὲ παρασκευὴ τοῦ πάσχα, ὥρα ἣν ὡς ἔκτεη. καὶ λέγει τοῖς Ἰουδαίοις· ἴδε ὁ βασιλεὺς ὑμῶν. ¹⁵ ἐκραύγασαν οὖν ἐκεῖνοι· ἄρον ἄρον, σταύρωσον αὐτόν. λέγει αὐτοῖς ὁ Πειλᾶτος· τὸν βασιλεὺς ὑμῶν σταυρώσω; ἀπεκρίθησαν οἱ ἀρχιερεῖς· οὐκ ἔχομεν βασιλεῖα εἰ μὴ Καίσαρα. ¹⁶ τότε οὖν παρέδωκεν αὐτὸν αὐτοῖς ἵνα σταυρωθῇ.

Παρέλαβον οὖν τὸν Ἰησοῦν, ¹⁷ καὶ βαστάζων ἐαντῷ τὸν σταυρὸν ἐξῆλθεν εἰς τὸν λεγόμενον Κρανίου τόπον, ὃ λέγεται Ἑβραϊστί Γολγοθᾶ, ¹⁸ ὅπου αὐτὸν ἐσταύρωσαν, καὶ μετ' αὐτοῦ ἄλλους δύο ἐτεύθην καὶ ἐτεύθην, μέσον δὲ τὸν Ἰησοῦν. ¹⁹ ἔγραφον δὲ καὶ τίτλον ὁ Πειλᾶτος καὶ ἔθηκεν ἐπὶ τοῦ σταυροῦ· ἦν δὲ γεγραμμένος· Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων. ²⁰ τοῦτον οὖν τὸν τίτλον πολλοὶ ἀνέγνωσαν τῶν Ἰουδαίων, ὅτι ἔγγυς ἦν ὁ τόπος τῆς πόλεως ὅπου ἐσταυρώθη ὁ Ἰησοῦς· καὶ ἦν γεγραμμένος Ἑβραϊστί, Ῥωμαῖστί, Ἑλληνιστί. ²¹ ἔβλεπον οὖν τῷ Πειλᾶτι οἱ ἀρχιερεῖς τῶν Ἰουδαίων· μὴ γράψῃ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων, ἀλλ' ὅτι ἐκεῖνος εἶπεν· βασιλεὺς εἰμὶ τῶν Ἰουδαίων. ²² ἀπεκρίθη ὁ Πειλᾶτος· ὁ γέγραφα, γέγραφα.

²³ Οἱ οὖν στρατιῶται, ὅτε ἐσταύρωσαν τὸν Ἰησοῦν, ἔλαβον τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ ἐποίησαν τέσσαρα μέρη, ἐκάστῳ στρατιώτῃ μέρος, καὶ τὸν χιτῶνα. ἦν δὲ ὁ χιτῶν ἄραφος, ἐκ τῶν ἄνωθεν ὑφαντός δι' ὅλου. ²⁴ εἶπαν οὖν πρὸς ἀλλήλους· μὴ σχίσωμεν αὐτόν, ἀλλὰ λάχωμεν περὶ αὐτοῦ, τίνος ἔσται. ἵνα ἡ γραφὴ πληρωθῇ· διεμερίσαντο τὰ ἱμάτιά μου ἐαντοῖς καὶ ἐπὶ τὸν ἱματισμόν μου ἔβαλον κλῆρον. Οἱ μὲν οὖν στρατιῶται ταῦτα ἐποίησαν. ²⁵ εἰστήκεισαν δὲ παρὰ τῷ σταυρῷ τοῦ Ἰησοῦ ἡ μήτηρ αὐτοῦ καὶ

10. t εἶπου. εχω σταυρ. σε κ. εἶπου. εχω απολ. σε 11. απεκριθη: TH add αυτω | TH ουκ ειχες | T^h παραδιδους 12. T^hH εκραυγασαν 17. TH αυτω (H αυτω) | h γολγοθ 21. TH βασιλ. των ιουδ. ειμι 24. T ειπον | πληρωθη: T add η λεγουσα 25. H ιστηκεισαν

15. (Lc 23,18.) 16ss. Mt 27,32ss. Mc 15,21ss. Lc 23,26ss. 23. Mt 27,35. Mc 15,24. Lc 23,34. 24. Ps 22,19. 25. Mt 27,55s.

ἡ ἀδελφὴ τῆς μητρὸς αὐτοῦ, Μαριάμ ἡ τοῦ Κλωπᾶ, καὶ Μαριάμ ἡ Μαγδαληνῆ. ²⁶ Ἰησοῦς οὖν ἰδὼν τὴν μητέρα καὶ τὸν μαθητὴν παρεστῶτα ὃν ἠγάπα, λέγει τῇ μητρί· γύναι, ἴδε ὁ υἱός σου. ²⁷ εἶτα λέγει τῷ μαθητῇ· ἴδε ἡ μήτηρ σου. καὶ ἀπ' ἐκείνης τῆς ὥρας ἔλαβεν αὐτὴν ὁ μαθητὴς εἰς τὰ ἴδια. ²⁸ Μετὰ τοῦτο εἰδὼς ὁ Ἰησοῦς ὅτι ἦδη πάντα τετέλεσται, ἵνα τελειωθῇ ἡ γραφή, λέγει· διψῶ. ²⁹ σκευὸς ἔκειτο ὄξους μεστόν· σπόγγον οὖν μεστόν ὄξους ὑσσώπῳ περιθέντες προσήνεγκαν αὐτοῦ τῷ στόματι. ³⁰ ὅτε οὖν ἔλαβεν τὸ ὄξος, εἶπεν· τετέλεσται, καὶ κλίνας τὴν κεφαλὴν παρέδωκεν τὸ πνεῦμα.

³¹ Οἱ οὖν Ἰουδαῖοι, ἐπεὶ παρασκευῆ ἦν, ἵνα μὴ μείνῃ ἐπὶ τοῦ σταυροῦ τὰ σώματα ἐν τῷ σαββάτῳ, ἦν γὰρ μεγάλη ἡ ἡμέρα ἐκείνου τοῦ σαββάτου, ἠρώτησαν τὸν Πειλάτον ἵνα καταγῶσιν αὐτῶν τὰ σκέλη καὶ ἀρθῶσιν. ³² ἦλθον οὖν οἱ στρατιῶται, καὶ τοῦ μὲν πρώτου κατέαξαν τὰ σκέλη καὶ τοῦ ἄλλου τοῦ συνσταυρωθέντος αὐτῷ. ³³ ἐπὶ δὲ τὸν Ἰησοῦν ἐλθόντας ὡς εἶδον ἦδη αὐτὸν τεθνηκότα, οὐ κατέαξαν αὐτοῦ τὰ σκέλη, ³⁴ ἀλλ' εἰς τῶν στρατιωτῶν λόγγῃ αὐτοῦ τὴν πλευρὰν ἐνυξεν, καὶ ἐξῆλθεν εὐθύς αἷμα καὶ ὕδωρ. ³⁵ καὶ ὁ ἰσρακῶς μεμαρτύρηκεν, καὶ ἀληθινὸν αὐτοῦ ἐστὶν ἡ μαρτυρία, κακεῖνος οἶδεν ὅτι ἀληθῆ λέγει, ἵνα καὶ ὑμεῖς πιστεύητε. ³⁶ ἐγένετο γὰρ ταῦτα ἵνα ἡ γραφὴ πληρωθῇ· ὅσοι οὖν οὐ συντραβήσεται αὐτοῦ. ³⁷ καὶ πάλιν ἐτιμὰ γραφὴ λέγει· ὄψονται εἰς ὃν ἐξεκέντησαν.

³⁸ Μετὰ δὲ ταῦτα ἠρώτησεν τὸν Πειλάτον Ἰωσήφ ὁ ἀπὸ Ἀριμαθαίας, ὢν μαθητὴς τοῦ Ἰησοῦ κεκοιμημένος διὰ τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων, ἵνα ἄρῃ τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ· καὶ ἐπέτρεψεν ὁ Πειλάτος. ἦλθον οὖν καὶ ἦραν αὐτόν. ³⁹ ἦλθεν δὲ καὶ Νικόδημος ὁ ἐλθὼν πρὸς αὐτὸν νυκτὸς τὸ πρῶτον, φέρων μίγμα σμύρνης καὶ ἀλόης ὡς λίτρας ἑκατόν. ⁴⁰ ἔλαβον οὖν τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ καὶ ἔθησαν αὐτὸ ὀθονίοις μετὰ τῶν ἀρωμάτων, καθὼς ἔθος ἐστὶν τοῖς Ἰουδαίοις ἐνταφιάζειν. ⁴¹ ἦν δὲ ἐν τῷ τόπῳ ὅπου ἰσταυρώθη κήπος, καὶ ἐν τῷ κήπῳ μνημεῖον καινόν, ἐν ᾧ οὐδέποτε οὐδεὶς ἐτέθη· ⁴² ἐκεῖ οὖν διὰ τὴν παρασκευὴν τῶν Ἰουδαίων, ὅτι ἐγγὺς ἦν τὸ μνημεῖον, ἔθηκεν τὸν Ἰησοῦν.

25. μαριαμ bis: TH μαρια 27. TH ο μαθητ. αυτην 28. ειδως ο ιησους: h ιησους ειδως 29. οξους sc: TH pm του 30. το οξους: TH add [ο] ιησους 31. εκεινου: h εκεινη 33. t αυτον ηδη 34. t και ευθυς εξηλθεν 35. TH και εκεινος | T³ πιστευσητε 38. ο απο: TH om ο | H μαθητ. [του] ιησ. | TH ηλθεν ουν και ηραν το σωμα αυτου 39. αυτον: t τον ιησουν | μιγμα: H³ ελιγμα 41. σταθη: H ην ταθειμενος

28. Ps 69,22. 29. Mt 27,48. Mc 15,36. Lc 23,36. 30. Mt 27,50. 31. Deut 21,23. Mc 15,42. 35. 21,24. 36. Ex 12,46. Ps 34,21. 37. Zach 12,10. 38ss. Mt 27,57ss. Mc 15,42ss. Lc 23,50ss.

XX

Resurrectio. Petrus et Iohannes. Duo angeli. Iesus et Maria.
Discipuli clausis portis. Thomas. Conclusio.

¹ Τῇ δὲ μιᾷ τῶν σαββάτων Μαριάμ ἡ Μαγδαληνὴ ἔρχεται
πρῶτ' σκοτίας ἔτι οὔσης εἰς τὸ μνημεῖον, καὶ βλέπει τὸν λίθον
ἠρμένον ἐκ τοῦ μνημείου. ² τρέχει οὖν καὶ ἔρχεται πρὸς Σίμωνα
Πέτρον καὶ πρὸς τὸν ἄλλον μαθητὴν ὃν ἐφιλεῖ ὁ Ἰησοῦς, καὶ
λέγει αὐτοῖς· ἦραν τὸν κύριον ἐκ τοῦ μνημείου, καὶ οὐκ οἶδαμεν
πὺ ἔθηκαν αὐτόν. ³ ἔξῃλθεν οὖν ὁ Πέτρος καὶ ὁ ἄλλος μαθη-
τῆς, καὶ ἦρχοντο εἰς τὸ μνημεῖον. ⁴ ἔτρεχον δὲ οἱ δύο ἁμοῦ·
καὶ ὁ ἄλλος μαθητῆς προσέδραμεν τάχιον τοῦ Πέτρον καὶ ἦλθεν
πρῶτος εἰς τὸ μνημεῖον, ⁵ καὶ παρακύνσας βλέπει κείμενα τὰ ὀθό-
νια, οὐ μέντοι εἰσῆλθεν. ⁶ ἔρχεται οὖν Σίμων Πέτρος ἀκολουθῶν
αὐτῷ, καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ μνημεῖον, καὶ θεωρεῖ τὰ ὀθόνια κεί-
μενα, ⁷ καὶ τὸ σουδάριον, ὃ ἦν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ, οὐ μετὰ
τῶν ὀθονίων κείμενον ἀλλὰ χωρὶς ἐντετυλιγμένον εἰς ἓνα τόπον.
⁸ τότε οὖν εἰσῆλθεν καὶ ὁ ἄλλος μαθητῆς ὃ ἔλθων πρῶτος εἰς
τὸ μνημεῖον, καὶ εἶδεν καὶ ἐπίστευσεν· ⁹ οὐδέπω γὰρ ᾔδεισαν τὴν
γραφήν, ὅτι δεῖ αὐτὸν ἐκ νεκρῶν ἀναστῆναι. ¹⁰ ἀπῆλθον οὖν
πάλιν πρὸς αὐτοὺς οἱ μαθηταί. ¹¹ Μαριάμ δὲ εἰστήκει πρὸς
τῷ μνημείῳ ἔξω κλαίουσα. ὡς οὖν ἔκλαιεν, παρέκλυψεν εἰς τὸ
μνημεῖον, ¹² καὶ θεωρεῖ δύο ἀγγέλους ἐν λευκοῖς καθεζομένους,
ἓνα πρὸς τῇ κεφαλῇ καὶ ἓνα πρὸς τοῖς ποσίν, ὅπου ἐκεῖτο τὸ
σῶμα τοῦ Ἰησοῦ. ¹³ λέγουσιν αὐτῇ ἐκείνοι· γύναι, τί κλαίεις;
λέγει αὐτοῖς ὅτι ἦραν τὸν κύριόν μου, καὶ οὐκ οἶδα πὺ ἔθηκαν
αὐτόν. ¹⁴ ταῦτα εἰποῦσα ἐστράφη εἰς τὰ ὀπίσω, καὶ θεωρεῖ τὸν
Ἰησοῦν ἐστῶτα, καὶ οὐκ ᾔδει ὅτι Ἰησοῦς ἐστίν. ¹⁵ λέγει αὐτῇ
Ἰησοῦς· γύναι, τί κλαίεις; τίνα ζητεῖς; ἐκείνη δοκοῦσα ὅτι ὁ
κηπουρός ἐστιν, λέγει αὐτῷ· κύριε, εἰ σὺ ἐβάστασας αὐτόν, εἰπέ
μοι πὺ ἔθηκαν αὐτόν, κἀγὼ αὐτόν ἀρώ. ¹⁶ λέγει αὐτῇ Ἰησοῦς·
Μαριάμ. στραφεῖσα ἐκείνη λέγει αὐτῷ Ἑβραϊστὶ· Ῥαββουνί, ὃ
λέγεται διδάσκαλε. ¹⁷ λέγει αὐτῇ Ἰησοῦς· μὴ μου ἅπτου· οὐπω
γὰρ ἀναβέβηκα πρὸς τὸν πατέρα· πορεύου δὲ πρὸς τοὺς ἀδελ-
φούς μου καὶ εἰπέ αὐτοῖς· ἀναβαίνω πρὸς τὸν πατέρα μου καὶ
πατέρα ὑμῶν καὶ θεὸν μου καὶ θεὸν ὑμῶν. ¹⁸ ἔρχεται Μαριάμ

XX, 1. TH μαρια 4. H ταχιον 6. ουν: T[t]H add και 10. H
αὐτους 11. TH μαρια|Hιστηκει 13. λεγουσιν: TH pm και | Th αυτοις·
στι 16. H ραββουνι 17. th μη απτου μου | πατερα pr: t add [μου]

XX, 1. Mt 28, 1ss. Mc 16, 1ss. Lc 24, 1ss. 14-18. [Mc 16, 9s.]
14. (21, 4.)

ἡ Μαγδαληνὴ ἀγγέλλουσα τοῖς μαθηταῖς ὅτι εἶδρακα τὸν κύριον, καὶ ταῦτα εἶπεν αὐτῇ.

¹⁹ Οὐσῆς οὖν ὀψίας τῇ ἡμέρᾳ ἐκεῖνῃ τῇ μιᾷ σαββάτων, καὶ τῶν θυρῶν κεκλεισμένων οπου ἦσαν οἱ μαθηταὶ δια τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων, ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς καὶ ἔστη εἰς τὸ μέσον, καὶ λέγει αὐτοῖς· εἰρήνῃ ὑμῖν. ²⁰ καὶ τοῦτο εἰπὼν ἔδειξεν τὰς χεῖρας καὶ τὴν πλευρὰν αὐτοῖς. ἐχάρησαν οὖν οἱ μαθηταὶ ἰδόντες τὸν κύριον. ²¹ εἶπεν οὖν αὐτοῖς πάλιν· εἰρήνῃ ὑμῖν· καθὼς ἀπέσταλκέν με ὁ πατήρ, καὶ γὰρ πέμπω ὑμᾶς. ²² καὶ τοῦτο εἰπὼν ἐνεφύσησεν καὶ λέγει αὐτοῖς· λάβετε πνεῦμα ἅγιον. ²³ ἂν τισὼν ἀφῆτε τὰς ἀμαρτίας, ἀφῶνται αὐτοῖς· ἂν τισὼν κρατῆτε, κρατῆται.

²⁴ Θωμᾶς δὲ εἰς ἐκ τῶν δώδεκα, ὁ λεγόμενος Διδύμος, οὐκ ἦν μετ' αὐτῶν ὅτε ἦλθεν Ἰησοῦς. ²⁵ ἔλεγον οὖν αὐτῷ οἱ ἄλλοι μαθηταὶ· εἰδράκαμεν τὸν κύριον. ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· εἰ μὴ ἴδω ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ τὸν τύπον τῶν ἤλων καὶ βάλλω μου τὸν δάκτυλον εἰς τὸν τόπον τῶν ἤλων καὶ βάλλω μου τὴν χεῖρα εἰς τὴν πλευρὰν αὐτοῦ, οὐ μὴ πιστεύσω. ²⁶ Καὶ μεθ' ἡμέρας ὅκτῳ πάλιν ἦσαν ἔσω οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, καὶ Θωμᾶς μετ' αὐτῶν. ἔρχεται ὁ Ἰησοῦς τῶν θυρῶν κεκλεισμένων, καὶ ἔστη εἰς τὸ μέσον καὶ εἶπεν· εἰρήνῃ ὑμῖν. ²⁷ εἶτα λέγει τῷ Θωμᾷ· φέρε τὸν δάκτυλόν σου ὧδε καὶ ἴδε τὰς χεῖράς μου, καὶ φέρε τὴν χεῖρά σου καὶ βάλε εἰς τὴν πλευρὰν μου, καὶ μὴ γίνου ἄπιστος ἀλλὰ πιστός. ²⁸ ἀπεκρίθη Θωμᾶς καὶ εἶπεν αὐτῷ· ὁ κύριός μου καὶ ὁ θεός μου. ²⁹ λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· ὅτι εἰδράκας με, πεπίστευκας· μακάριοι οἱ μὴ ἰδόντες καὶ πιστεύσαντες.

³⁰ Πολλὰ μὲν οὖν καὶ ἄλλα σημεῖα ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς ἐνώπιον τῶν μαθητῶν, ἃ οὐκ ἔστιν γεγραμμένα ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ· ³¹ ταῦτα δὲ γέγραπται ἵνα πιστεύητε ὅτι Ἰησοῦς ἐστὶν ὁ Χριστός ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ, καὶ ἵνα πιστεύοντες ζωὴν ἔχητε ἐν τῷ ὀνόματι αὐτοῦ.

XXI

Tertia rediivi manifestatio ad lacum Tiberiados. Petri restituito; Iohannes non moriturus. De auctore evangelii.

¹ Μετὰ ταῦτα ἐφανερώσεν ἑαυτὸν πάλιν Ἰησοῦς τοῖς μαθηταῖς ἐπὶ τῆς θαλάσσης τῆς Τιβεριάδος· ἐφανερώσεν δὲ οὕτως. ² ἦσαν ὁμοῦ Σίμων Πέτρος καὶ Θωμᾶς ὁ λεγόμενος Διδύμος καὶ

18. t εωρακεν 20. t εδειξεν [αυτοις] . . πλευρ. αυτου | τ. χειρας: TH pm και 21. αυτοις: H add [o ιησους] | πεμπω: t αποστειλω 23. th τινοσ bis | t αφιενται h αφιονται 25. TH τ. δακτυλ. μου | τοπον: T³H τυπον 29. TH [ο] ιησ. 30. h μαθητ. αυτου 31. T³ πιστευσητε

19. Lc 24,36. [Mc 16,14.] 20. [Lc 24,40.] 21. 17,18.
22. (7,39.) 23. Mt 16,19. 18,18. 25. (Ps 22,17.) 29. (4,48
I Pe 1,8. Hebr 11,1.) 30. 21,25. 31. (5,24. I Io 5,13.)

Ναθαναήλ ὁ ἀπὸ Κανᾶ τῆς Γαλιλαίας καὶ οἱ τοῦ Ζεβεδαιῶν καὶ ἄλλοι ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ δύο. ³ λέγει αὐτοῖς Σίμων Πέτρος· ὁπάγω ἀλιεύει. λέγουσιν αὐτῷ· ἐρχόμεθα καὶ ἡμεῖς σὺν σοί. ἐξῆλθον καὶ ἐπέβησαν εἰς τὸ πλοῖον, καὶ ἐν ἐκείτῃ τῇ νυκτὶ ἐπίασαν οὐδέν. ⁴ πρωΐας δὲ ἦδη γινομένης ἔστη Ἰησοῦς ἐπὶ τὸν αἰγιαλόν· οὐ μέντοι ἤδεισαν οἱ μαθηταὶ ὅτι Ἰησοῦς ἐστίν. ⁵ λέγει σὺν αὐτοῖς Ἰησοῦς· παιδία, μὴ τι προσφάγιον ἔχετε; ἀπεκριθήσαν αὐτῷ· οὐ. ⁶ λέγει αὐτοῖς· βάλετε εἰς τὰ δεξιὰ μέρη τοῦ πλοίου τὸ δίκτυον, καὶ σύρῃσετε. ἔβαλον σὺν, καὶ οὐκέτι αὐτὸ ἐλκύσαι ἴσχυον ἀπὸ τοῦ πλήθους τῶν ἰχθύων. ⁷ λέγει σὺν ὁ μαθητῆς ἐκεῖνος ὃν ἠγάπα ὁ Ἰησοῦς τῷ Πέτρῳ· ὁ κύριός ἐστιν. Σίμων σὺν Πέτρος, ἀκούσας ὅτι ὁ κύριός ἐστιν, τὸν ἐπεנדύτην διεζώσατο, ἦν γὰρ γυμνός, καὶ ἔβαλεν ἑαυτὸν εἰς τὴν θάλασσαν· ⁸ οἱ δὲ ἄλλοι μαθηταὶ τῷ πλοιαρίῳ ἤλθον, οὐ γὰρ ἦσαν μακρὰν ἀπὸ τῆς γῆς ἄλλα ὡς ἀπὸ πηχῶν διακοσίων, σύροντες τὸ δίκτυον τῶν ἰχθύων. ⁹ ὡς σὺν ἀπέβησαν εἰς τὴν γῆν, βλέπουσιν ἀνθρακίαν κειμένην καὶ ὄψαριον ἐπικείμενον καὶ ἄρτον. ¹⁰ λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· ἐτέγκατε ἀπὸ τῶν ὄψαριων ὧν ἐπίασατε τῶν. ¹¹ ἀνέβη Σίμων Πέτρος καὶ εἰλκυσεν τὸ δίκτυον εἰς τὴν γῆν μεστὸν ἰχθύων μεγάλων ἑκατὸν πεντήκοντα τριῶν· καὶ τοσοῦτον ὅταν οὐκ ἐσχίσθη τὸ δίκτυον. ¹² λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· δεῦτε ἀρσιτήσατε. οὐδεὶς δὲ ἐτόλμα τῶν μαθητῶν ἐξετάσαι αὐτόν· σὺ τίς εἶ; εἰδότες ὅτι ὁ κύριός ἐστιν. ¹³ ἔρχεται Ἰησοῦς καὶ λαμβάνει τὸν ἄρτον καὶ δίδασιν αὐτοῖς, καὶ τὸ ὄψαριον ὁμοίως. ¹⁴ τοῦτο ἦδη τρίτον ἐφανερώθη Ἰησοῦς τοῖς μαθηταῖς ἔγερθῆς ἐκ νεκρῶν.

¹⁵ Ὅτε σὺν ἠρίσθησαν, λέγει τῷ Σίμωνι Πέτρῳ ὁ Ἰησοῦς· Σίμων Ἰωάννου, ἀγαπᾷς με πλέον τούτων; λέγει αὐτῷ· ναὶ κύριε, σὺ οἶδας ὅτι φιλῶ σε. λέγει αὐτῷ· βόσκει τὰ ἄρνια μου. ¹⁶ λέγει αὐτῷ πάλιν δεύτερον· Σίμων Ἰωάννου, ἀγαπᾷς με; λέγει αὐτῷ· ναὶ κύριε, σὺ οἶδας ὅτι φιλῶ σε. λέγει αὐτῷ· ποιμαίνει τὰ προβάτιά μου. ¹⁷ λέγει αὐτῷ τὸ τρίτον· Σίμων Ἰωάννου, φιλεῖς με; εἰληπήθη ὁ Πέτρος ὅτι εἶπεν αὐτῷ τὸ τρίτον· φιλεῖς με; καὶ λέγει αὐτῷ· κύριε, πάντα σὺ οἶδας, σὺ γινώσκεις ὅτι φιλῶ σε. λέγει αὐτῷ· βόσκει τὰ προβάτιά μου. ¹⁸ ἄμην ἄμην λέγω σοι, ὅτε ἦς νεώτερος, ἐξώνυγες σεαντὸν καὶ περιεπάταις ὅπου ἤθελες· ὅταν δὲ γηράσῃς, ἔκτενεις τὰς χεῖράς σου, καὶ ἄλλος σε ζώσει καὶ

2. του ζεβ.: t υιοι ζεβ. 3. Η ἐξῆλθον 4. t γενομένης | επι: T^hH⁸ eis | ἠδεισαν: t γνωσαν 5. T [ο] ησους 6. λεγει: TH ο δε ειπεν 10. TH [ο] ησ. 11. ανεβη: T[t]H add ουν | t μεγαλ. ιχθυ. 12. TH [ο] ησ. | [T]H om δε 16. T^h προβατα 17. λεγει sc: T^hH ειπεν | αντω qu: [T]H add ησους | h προβατα 18. T^hH ζωσει σε

οἷσι ὅπου οὐ θέλεις. ¹⁹ τοῦτο δὲ εἶπεν σημαίων ποίῳ θανάτῳ δοξάσει τὸν θεόν. καὶ τοῦτο εἰπὼν λέγει αὐτῷ· ἀκολούθει μοι. ²⁰ ἐπιστραφεὶς ὁ Πέτρος βλέπει τὸν μαθητὴν ὃν ἠγάπα ὁ Ἰησοῦς ἀκολουθῶντα, ὃς καὶ ἀνέπεσεν ἐν τῷ δειπνῶ ἐπὶ τὸ στήθος αὐτοῦ καὶ εἶπεν· κύριε, τίς ἐστίν ὁ παραδιδούς σε; ²¹ τοῦτον οὖν ἰδὼν ὁ Πέτρος λέγει τῷ Ἰησοῦ· κύριε, οὗτος δὲ τί; ²² λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· εἰς αὐτὸν θέλω μένειν ἕως ἔρχομαι, τί πρὸς σέ; σύ μοι ἀκολούθει. ²³ ἐξῆλθεν οὖν οὗτος ὁ λόγος εἰς τοὺς ἀδελφούς ὅτι ὁ μαθητὴς ἐκεῖνος οὐκ ἀποθνήσκει· καὶ οὐκ εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς ὅτι οὐκ ἀποθνήσκει, ἀλλ'· εἰς αὐτὸν θέλω μένειν ἕως ἔρχομαι.

²⁴ Οὗτός ἐστιν ὁ μαθητὴς ὁ μαρτυρῶν περὶ τούτων καὶ γραφῶς ταῦτα, καὶ οἶδαμεν ὅτι ἀληθὴς αὐτοῦ ἡ μαρτυρία ἐστίν.

ΠΡΑΞΕΙΣ

I

Iesu rediivi mandata et in caelum reditus. Apostoli. Petro suasore
Iudae suffectus Matthias.

¹ Τὸν μὲν πρῶτον λόγον ἐποιησάμην περὶ πάντων, ὦ Θεοφιλε, ὃν ἤρξατο ὁ Ἰησοῦς ποιεῖν τε καὶ διδάσκειν, ² ἄχρι ἧς ἡμέρας ἐντεταμένος τοῖς ἀποστόλοις διὰ πνεύματος ἁγίου οὗς ἐξελέξατο ἀνελήμφθη. ³ οἷς καὶ παρέστησεν ἑαυτὸν ζῶντα μετὰ τὸ παθεῖν αὐτὸν ἐν πολλοῖς τεκμηρίοις, δι' ἡμερῶν τεσσαράκοντα ὀπτανόμενος αὐτοῖς καὶ λέγων τὰ περὶ τῆς βασιλείας τοῦ θεοῦ. ⁴ καὶ συναλιζόμενος παρήγγειλεν αὐτοῖς ἀπὸ Ἱεροσολύμων μὴ χωρίζεσθαι, ἀλλὰ περιμένειν τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ πατρὸς ἢ ἠκούσατέ μου. ⁵ ὅτι Ἰωάννης μὲν ἐβάπτισεν ὕδατι, ὑμεῖς δὲ ἐν πνεύματι βαπτισθήσεσθε ἁγίῳ οὐ μετὰ πολλὰς ταύτας ἡμέρας. ⁶ οἱ μὲν οὖν συνεληθόντες ἠρώτων αὐτὸν λέγοντες· κύριε, εἰ ἐν τῷ χρόνῳ τούτῳ ἀποκαθιστάσεις τὴν βασιλείαν τῷ Ἰσραὴλ; ⁷ εἶπεν πρὸς αὐτούς· οὐχ ὑμῶν ἐστὶν γινῶναι χρόνους ἢ καιροὺς οὓς ὁ πατὴρ

23. καὶ οὐκ εἶπεν: T⁸H οὐκ εἶπεν δε | ερχομαι: TH add τι πρὸς σε
24. h o και μαρτ. | TH και ο γραφ. h [o] και γραφ. 25. TH εστιν δε και
αλλα πολλα α ἐποιησεν ο ιησους, ατινα εαν γραφηται καθ εν, ουδ αυτον
οιμαι τον κοσμον γραρσειν τα γραφομενα βιβλια | T subscr. κατα ιωαννην
Inscr. TH πραξεις αποστολων
I, 1. ο ιησους: TH om o

19. 12, 33. 13, 36. 2 Pe 1, 14. 20. 21, 7. 13, 23ss. 24. 19, 35.
3 Io 12. [25. 20, 30.]
I, 1. Lc 1, 1ss. 4. Lc 24, 49. Io 16, 7. 5. Mt 3, 11s. Mc 1, 7s.
Lc 3, 16s.

ἔθετο ἐν τῇ ἰδίᾳ ἐξουσίᾳ, ⁸ ἀλλὰ λήμψασθε δύναμιν ἐπελθόντος τοῦ ἁγίου πνεύματος ἐφ' ὑμᾶς, καὶ ἔσεσθέ μου μάρτυρες ἐν τε Ἱερουσαλὴμ καὶ ἐν πάσῃ τῇ Ἰουδαίᾳ καὶ Σαμαρίᾳ καὶ ἕως ἰσχύτου τῆς γῆς. ⁹ καὶ ταῦτα εἰπὼν βλέπόντων αὐτὸν ἐπήρθη, καὶ νεφέλῃ ὑπέλαβεν αὐτὸν ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν. ¹⁰ καὶ ὡς ἀτενίζοντες ἦσαν εἰς τὸν οὐρανὸν πορευομένου αὐτοῦ, καὶ ἰδοὺ ἄνδρες δύο παραιοτήκμισαν αὐτοῖς ἐν ἐσθήσεσι λευκαῖς, ¹¹ οἳ καὶ εἶπαν· ἄνδρες Γαλιλαῖοι, τί ἐσθήκατε βλέποντες εἰς τὸν οὐρανόν; οὗτος ὁ Ἰησοῦς ὁ ἀναλημφθεὶς ἀφ' ὑμῶν εἰς τὸν οὐρανὸν οὕτως ἐλεύσεται ὃν τρόπον εἰδεάσασθε αὐτὸν πορευόμενον εἰς τὸν οὐρανόν.

¹² Τότε ὑπέστρεψαν εἰς Ἱερουσαλὴμ ἀπὸ ὄρους τοῦ καλουμένου ελαιῶνος, ὃ ἐστὶν ἐγγὺς Ἱερουσαλὴμ σαββάτου ἔχον ὁδόν. ¹³ καὶ ὅτε εἰσῆλθον, εἰς τὸ ὑπαρῶν ἀνέβησαν οὗ ἦσαν καταμένοιτες, ὃ τε Πέτρος καὶ Ἰωάννης καὶ Ἰάκωβος καὶ Ἀνδρέας, Φίλιππος καὶ Θωμᾶς, Βαρθολομαῖος καὶ Ματθαῖος, Ἰάκωβος Ἀλφαῖου καὶ Σίμων ὁ ζηλωτῆς καὶ Ἰούδας Ἰακώβου. ¹⁴ οὗτοι πάντες ἦσαν προσκαρτεροῦντες ἁμοθυμαδὸν τῇ προσευχῇ σὺν γυναικὶν καὶ Μαριὰμ τῇ μητρὶ τοῦ Ἰησοῦ καὶ τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ.

¹⁵ Καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις ἀναστάς Πέτρος ἐν μέσῳ τῶν ἀδελφῶν εἶπεν· ἦν τε ὄγλος ὀνομάτων ἐπὶ τὸ αὐτὸ ὡσεὶ ἑκατὸν εἴκοσι. ¹⁶ ἄνδρες ἀδελφοί, ἴδαι πληρωθῆναι τὴν γραφὴν ἣν προεῖπεν τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον διὰ στόματος Δαυιδ περὶ Ἰούδα τοῦ γενομένου ὀδηγοῦ τοῖς συλλαβοῦσιν Ἰησοῦν, ¹⁷ ὅτι κατηριθιμμένος ἦν ἐν ἡμῖν καὶ ἔλαχεν τὸν κλῆρον τῆς διακονίας ταύτης. ¹⁸ οὗτος μὲν ὅν ἐκτέησατο χωρίον ἐκ μισθοῦ τῆς ἀδικίας, καὶ πρηγῆς γεγόμενος ἐλάκησεν μέσος, καὶ ἐξεχύθη πάντα τὰ σπλάγγνα αὐτοῦ. ¹⁹ ὃ καὶ γνωστόν ἐγένετο πᾶσι τοῖς κατοικοῦσιν Ἱερουσαλὴμ, ὥστε κληθῆναι τὸ χωρίον ἐκεῖνο τῇ ἰδίᾳ διαλέκτῳ αὐτῶν Ἀγελδαμάχ, οὕτ' ἐστὶν χωρίον αἵματος. ²⁰ γέγραπται γὰρ ἐν βίβλῳ ψαλμῶν· γενηθήτω ἡ ἐπαυλις αὐτοῦ ἔρημος καὶ μὴ ἔστω ὁ κατοικῶν ἐν αὐτῇ, καί· τὴν ἐπισκοπὴν αὐτοῦ λαβέτω ἕτερος. ²¹ δεῖ οὖν τῶν συνελθόντων ἡμῖν ἀνδρῶν ἐν παντὶ χρόνῳ φ' εἰσῆλθεν καὶ ἐξῆλθεν ἐφ' ἡμᾶς ὁ κύριος Ἰησοῦς, ²² ἀρξάμενος ἀπὸ τοῦ βαπτίσματος Ἰωάννου ἀχρι τῆς ἡμέρας ἧς ἀνελήμφθη ἀφ' ἡμῶν, μάρτυρα τῆς ἀναστάσεως αὐτοῦ σὺν ἡμῖν γενέσθαι ἕνα τούτων. ²³ Καὶ ἐστησαν

8. TH και [εἰ] παση | T σαμαρια 10. H παριστημισαν 14. H [ταν] εἰσο. | τοις ἀδελφοις: [T]H pm σὺν 15. ὡσει: TH ὡς | T εἰκοσιν 17-19. H ταυτης. — Ουτος . . . χωρ. αιματος. — 19. ο και: TH om ο | [T]H om ἰδια | H ἀκαλδαμαχ 22. ἀχρι: TH εως

9. [Mc 16, 19.] Lc 24, 51. 13. Mt 10, 2-4. Mc 3, 16-19. Lc 6, 14-16. 18. Mt 27, 5ss. 20. Ps 69, 26. 109, 8.

δύο, Ἰωσήφ τὸν καλούμενον Βαρσαββᾶν, ὃς ἐπεκλήθη Ἰούτος, καὶ Μαθθίαν. ²⁴ καὶ προσευξάμενοι εἶπαν· σὺ κύριε καρδιογνώστα πάντων, ἀνάδειξον ὃν ἐξελέξω ἐκ τούτων τῶν δύο ἵνα ²⁵ λαβῆιν τὸν τόπον τῆς διακονίας ταύτης καὶ ἀποστολῆς, ἀφ' ἧς παρέβη Ἰούδας πορευθῆναι εἰς τὸν τόπον τὸν ἴδιον. ²⁶ καὶ ἔδωκαν κλήρους αὐτοῖς, καὶ ἔπεσεν ὁ κληρὸς ἐπὶ Μαθθίαν, καὶ συνεκατεψηφίσθη μετὰ τῶν ἑνδεκα ἀποστόλων.

II

Effusio spiritus sancti. Linguarum donum. Petri oratio de vaticiniis Iohelis et Davidis. Tria milia ad Christum convertuntur. Credentium communio.

¹ Καὶ ἐν τῷ συμπληροῦσθαι τὴν ἡμέραν τῆς πεντηκοστῆς ἦσαν πάντες ὁμοῦ ἐπὶ τὸ αὐτό. ² καὶ ἐγένετο ἄφνω ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἦχος ὡσπερ φερομένης πνοῆς βιαίας καὶ ἐπλήρωσεν ὅλον τὸν οἶκον οὗ ἦσαν καθήμενοι, ³ καὶ ὠφθῆσαν αὐτοῖς διαμερούμενα γλωσσαι ὡσεὶ πυρός, καὶ ἐκάθισεν ἐφ' ἕνα ἕκαστον αὐτῶν, ⁴ καὶ ἐπλήσθησαν πάντες πνεύματος ἀγίου, καὶ ἤρξαντο λαλεῖν ἐν ἑαυτοῖς ὡσπερ ἑαυτοῖς καθὼς τὸ πνεῦμα ἐδίδου ἀποφθέγγεσθαι αὐτοῖς. ⁵ Ἦσαν δὲ εἰς Ἱερουσαλὴμ κατοικοῦντες Ἰουδαῖοι, ἄνδρες εὐλαβεῖς ἀπὸ παντὸς ἔθνους τῶν ὑπὸ τὸν οὐρανόν· ⁶ γενομένης δὲ τῆς φωνῆς ταύτης συνῆλθεν τὸ πλῆθος καὶ συνεχύθη, ὅτι ἤκουον εἰς ἕκαστον τῆ ἰδίᾳ διαλέκτῳ λαλούντων αὐτῶν. ⁷ ἐξίσταντο δὲ πάντες καὶ ἐθαύμαζον λέγοντες· οὐχ ἰδοὺ ἅπαντες οὗτοί εἰσιν οἱ λαλοῦντες Γαλιλαῖοι; ⁸ καὶ πῶς ἡμεῖς ἀκούομεν ἕκαστος τῆ ἰδίᾳ διαλέκτῳ ἡμῶν ἐν ἧ ἐγεννήθημεν, ⁹ Πάρθοι καὶ Μῆδοι καὶ Ἑλαμίται, καὶ οἱ κατοικοῦντες τὴν Μεσοποταμίαν, Ἰουδαίαν τε καὶ Καππαδοκίαν, Πόντον καὶ τὴν Ἀσίαν, ¹⁰ Φρυγίαν τε καὶ Παμφυλίαν, Αἴγυπτον καὶ τὰ μέρη τῆς Λιβύης τῆς κατὰ Κυρηνήν, καὶ οἱ ἐπιδημοῦντες Ῥωμαῖοι, Ἰουδαῖοί τε καὶ προσήλυτοι, ¹¹ Κρήτες καὶ Ἀραβες, ἀκούομεν λαλούντων αὐτῶν ταῖς ἡμετέροις γλώσσαις τὰ μεγαλεῖα τοῦ θεοῦ; ¹² ἐξίσταντο δὲ πάντες καὶ διηγοροῦντο, ἄλλος πρὸς ἄλλον λέγοντες· τί θέλει τούτο εἶναι; ¹³ ἕτεροι δὲ διακλιεῖζόντες ἔλεγον ὅτι γλένκουσιν μεμυστωμένοι εἰσίν.

¹⁴ Σταθεῖς δὲ ὁ Πέτρος σὺν τοῖς ἑνδεκα ἐπῆρεν τὴν φωνὴν αὐτοῦ καὶ ἀπεφθέγγετο αὐτοῖς· ἄνδρες Ἰουδαῖοι καὶ οἱ κατο-

26. Τ συνεκατεψηφ. II, I. Τ συμπληρ. 5. εἰς: TH³ εν 6. Η ηκουον 7. [T]H om παντας | TH³ ουχι | απαντες: TH παντες 8. Η γεννηθημεν; 9. Τ ελαμιται II. Η θεου.

25. I, 17. II, I. Dent 16, 9a. 4. IO, 46. 19, 6. I Cor 12-14 [Mc 16, 17.] 5. (IO, 35. 13, 26.)

κοῦντες Ἱερουσαλὴμ πάντες, τοῦτο ὑμῖν γνωστὸν ἔστω, καὶ ἐνωπί-
 σασθε τὰ ῥήματά μου. ¹⁵ οὐ γὰρ ὡς ἡμεῖς ὑπολαμβάνετε οὗτοι
 μεθύουσι, ἔστιν γὰρ ὥρα τρίτη τῆς ἡμέρας, ¹⁶ ἀλλὰ τοῦτό ἐστιν
 τὸ εἰρημένον διὰ τοῦ προφήτου Ἰωήλ. ¹⁷ καὶ ἔσται ἐν ταῖς ἐσχά-
 ταις ἡμέραις, λέγει ὁ θεός, ἐκγεῶ ἀπὸ τοῦ πνεύματός μου ἐπὶ
 πᾶσαν σάρκα, καὶ προφητεύσουσιν οἱ υἱοὶ ὑμῶν καὶ αἱ θυγατέρες
 ὑμῶν, καὶ οἱ νεανίσκοι ὑμῶν ὁράσεις ὄψονται, καὶ οἱ πρεσβύτεροι
 ὑμῶν ἐνυπνίους ἐνυπνιασθήσονται. ¹⁸ καί γε ἐπὶ τοὺς δούλους μου
 καὶ ἐπὶ τὰς δούλας μου ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἐκγεῶ ἀπὸ τοῦ
 πνεύματός μου, καὶ προφητεύσουσιν. ¹⁹ καὶ δώσω τέρατα ἐν τῷ
 οὐρανῷ ἄνω καὶ σημεῖα ἐπὶ τῆς γῆς κάτω, αἶμα καὶ πῦρ καὶ
 ἀτμίδια καπνοῦ. ²⁰ ὁ ἥλιος μεταστραφήσεται εἰς σκοτός καὶ ἡ
 σελήνη εἰς αἶμα, πρὶν ἔλθειν ἡμέραν κυρίου τὴν μεγάλην. ²¹ καὶ
 ἔσται πᾶς ὃς ἂν ἐπικαλέσεται τὸ ὄνομα κυρίου σωθήσεται.
²² Ἄνδρες Ἰσραηλιταί, ἀκούσατε τοὺς λόγους τούτους· Ἰησοῦν
 τὸν Ναζωραῖον, ἄνδρα ἀποδεδειγμένον ἀπὸ τοῦ θεοῦ εἰς ἡμᾶς
 ἐννάμει καὶ τέρασι καὶ σημείοις, οἷς ἐποίησεν δι' αὐτοῦ ὁ θεὸς
 ἐν μέσῳ ὑμῶν, καθὼς αὐτοὶ οἴδατε, ²³ τούτων τῇ ὀρισμένη βουλῇ
 καὶ προηνώσει τοῦ θεοῦ ἐκδοτον διὰ χειρὸς ἀνόμων προσπήξαντες
 ἀνεῖλατε, ²⁴ ὅτι ὁ θεὸς ἀνέστησεν λύσας τὰς ὀδύνας τοῦ θανάτου,
 καθότι οὐκ ἦν δυνατόν κρατεῖσθαι αὐτὸν ὑπ' αὐτοῦ. ²⁵ Δαυεὶδ
 γὰρ λέγει εἰς αὐτόν· προορώμην τὸν κύριόν μου ἐνώπιόν μου
 διακαντός, ὅτι ἐκ δεξιῶν μου ἐστίν, ἵνα μὴ σαλευθῶ. ²⁶ διὰ
 τοῦτο ὑψοράνθη μου ἡ καρδία καὶ ἠγαλλιάσατο ἡ γλῶσσά μου,
 ἐπὶ δὲ καὶ ἡ σὰρξ μου κατασκηνώσει ἐφ' ἐλπίδι, ²⁷ ὅτι οὐκ ἐγκα-
 ταλείψεις τὴν ψυχὴν μου εἰς ἄδην οὐδὲ δώσεις τὸν ὄσιόν σου
 ἰδεῖν διαφθοράν. ²⁸ ἐγνώρισάς μοι ὁδοὺς ζωῆς, πληρώσεις με
 εὐφροσύνης μετὰ τοῦ προσώπου σου. ²⁹ Ἄνδρες ἀδελφοί, ἐξὸν
 εἶπεν μετὰ παρηρησίας πρὸς ἡμᾶς περὶ τοῦ πατριάρχου Δαυεὶδ,
 ὅτι καὶ ἐτελεύτησεν καὶ ἐτάφη, καὶ τὸ μνημα αὐτοῦ ἔστιν ἐν
 ἡμῖν ἄχρι τῆς ἡμέρας ταύτης. ³⁰ προφήτης οὖν ὑπάρχων καὶ
 εἰδὼς ὅτι ὄρκω ἄμωσεν αὐτῷ ὁ θεὸς ἐκ καρποῦ τῆς ὀσφύος αὐ-
 τοῦ καθίσαι ἐπὶ τὸν θρόνον αὐτοῦ, ³¹ προειδὼν ἐλάλησεν περὶ τῆς
 ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ, ὅτι οὔτε ἐγκατελείφθη εἰς ἄδην οὔτε

20. πριν: h add η | μεγάλην: TH add και επιφανη 21. αν: TH
 22. T ισραηλιται 24. θανατου: t αδου 25. TH om μου pr
 26. TH επ ελπ. 27. T εγκαταλειψεις 31. T εγκατελειφθη | T εις αδου

15. (1 Thess 5,7.) 17-21. Joel 3,1-5. (2,28-32.) 21. Rom 10,13.
 22. 10,38. 25-28. Ps 16,8-11. 27. 13,35. 30. Ps 89,4s. 132,11.
 31. 2,27.

ἢ σὰρξ αὐτοῦ εἶδεν διαφθοράν. ³² τοῦτον τὸν Ἰησοῦν ἀπέστειλεν ὁ θεός, οὗ πάντες ἡμεῖς ἐσμεν μάρτυρες. ³³ τῇ δεξιᾷ οὖν τοῦ θεοῦ ὑψωθείς τὴν τε ἐπαγγελίαν τοῦ πνεύματος τοῦ ἁγίου λαβὼν παρὰ τοῦ πατρὸς ἐξέχεεν τοῦτο ὃ ὑμεῖς καὶ βλέπετε καὶ ἀκούετε. ³⁴ οὗ γὰρ Δαυεὶδ ἀνέβη εἰς τοὺς οὐρανοὺς, λέγει δὲ αὐτός· εἶπεν κύριος τῷ κυρίῳ μου· κάθου ἐκ δεξιῶν μου, ³⁵ ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου. ³⁶ ἀσφαλῶς οὖν ἠνωσκέτω πᾶς οἶκος Ἰσραὴλ ὅτι καὶ κύριον αὐτὸν καὶ Χριστὸν ἐποίησεν ὁ θεός, τοῦτον τὸν Ἰησοῦν ὃν ὑμεῖς ἐσταυρώσατε.

³⁷ Ἀκούσαντες δὲ κατενόησαν τὴν καρδίαν, εἰπόν τε πρὸς τὸν Πέτρον καὶ τοὺς λοιποὺς ἀποστόλους· τί ποιήσωμεν, ἄνδρες ἀδελφοί; ³⁸ Πέτρος δὲ πρὸς αὐτούς· μετανοήσατε, φησὶν, καὶ βαπτισθήτω ἕκαστος ὑμῶν ἐπὶ τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς ἕρπην τῶν ἁμαρτιῶν ὑμῶν, καὶ λήψεσθε τὴν δωρεὰν τοῦ ἁγίου πνεύματος. ³⁹ ὑμῖν γὰρ ἐστὶν ἡ ἐπαγγελία καὶ τοῖς τέκνοις ὑμῶν καὶ πᾶσιν τοῖς εἰς μακράν, ὅσους ἂν προσκαλέσθῃται κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν. ⁴⁰ ἑτέροις τε λόγοις πλείοσιν διεμαρτύρατο, καὶ παρεκάλει αὐτούς λέγων· σώθητε ἀπὸ τῆς γενεᾶς τῆς σκολιᾶς ταύτης. ⁴¹ οἱ μὲν οὖν ἀποδεξάμενοι τὸν λόγον αὐτοῦ ἐβαπτίσθησαν, καὶ προσετέθησαν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ψυχαὶ ὡσεὶ τρισχίλια· ⁴² ἦσαν δὲ προσκαρτεροῦντες τῇ διδαχῇ τῶν ἀποστόλων καὶ τῇ κοινωνίᾳ, τῇ κλάσει τοῦ ἄρτου καὶ ταῖς προσευχαῖς.

⁴³ Ἐγένετο δὲ πάσῃ ψυχῇ φόβος· πολλὰ δὲ τέρατα καὶ σημεῖα διὰ τῶν ἀποστόλων ἐγένετο ἐν Ἱερουσαλὴμ, φόβος τε ἦν μέγας ἐπὶ πάντας. ⁴⁴ καὶ πάντες δὲ οἱ πιστεύσαντες ἦσαν ἐπὶ τὸ αὐτὸ καὶ εἶχον ἅπαντα κοινά, ⁴⁵ καὶ τὰ κτήματα καὶ τὰς ἀνάγκας ἐπίπρασκον καὶ διμερίζον ἀντὶ πᾶσιν, καθότι ἂν τις χρείαν εἶχεν· ⁴⁶ καθ' ἡμέραν τε προσκαρτεροῦντες ὁμοθυμαδὸν ἐν τῷ ἱερῷ, κλωθέντες τε κατ' οἶκον ἄρτον, μετελάμβανον τροφῆς ἐν ἀγαλλιάσει καὶ ἀφελότητι καρδίας, ⁴⁷ αἰνοῦντες τὸν θεὸν καὶ ἔχοντες χάριν πρὸς ὅλον τὸν λαόν. ὁ δὲ κύριος προσετίθει τοὺς σωζομένους καθ' ἡμέραν ἐπὶ τὸ αὐτό.

33. T^s[H] om και pr 36. T^s ο θεος εποιησεν 37. H απαν 38. TH om φησιν | πι: TH εν 42. h αρτου, 43. δε sc: T^s τε | τ ην. δια αποστολ. | TH om εν ιερουσαλημ. φοβος τε ην μεγας επι παντας 44. TH om και pr | T πιστευοντες | H^s om ησαν et και sc

32. 3,15. 5,30. 10,39s. 34s. Ps 110,1. Mt 22,44. Mc 12,36. Lc 20,42s. Hebr 1,13. 35. 1 Cor 15,25. 37. (Lc 3,10.12.14) 39. Is 57,19. Eph 2,13.17. Joel 3,5. (2,32.) 40. (Phil 2,15) 44s. 4,32ss. 47. 5,14.

III

Petrus sanat mendicium claudum et cohortatur stupentem populum ad poenitentiam ac fidem.

¹ Πέτρος δὲ καὶ Ἰωάννης ἀνάβαινον εἰς τὸ ἱερόν ἐπὶ τὴν ὄραν τῆς προσευχῆς τὴν ἐνάτην. ² καὶ τις ἀνὴρ χωλὸς ἐκ κοιλίας μητρὸς αὐτοῦ ὑπάρχων ἐβαστάζετο, ὃν ἐτίθουν καθ' ἡμέραν πρὸς τὴν θύραν τοῦ ἱεροῦ τῆς λεγομένης ὠραίας τοῦ αἰτεῖν ἐλεημοσύνην παρὰ τῶν εἰσπορευομένων εἰς τὸ ἱερόν. ³ ὃς ἰδὼν Πέτρον καὶ Ἰωάννην μέλλοντας εἰσεῖναι εἰς τὸ ἱερόν ἤρώτα ἐλεημοσύνην λαβεῖν. ⁴ ἀτενίσας δὲ Πέτρος εἰς αὐτὸν σὺν τῷ Ἰωάννῃ εἶπεν· βλέψον εἰς ἡμᾶς. ⁵ ὁ δὲ ἐπαίχεν αὐτοῖς προσδοκῶν τι παρ' αὐτῶν λαβεῖν. ⁶ εἶπεν δὲ Πέτρος· ἀργύριον καὶ χρυσίον οὐκ ὑπάρχει μοι· ὁ δὲ ἔχω, τοῦτό σοι δίδωμι· ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Ναζωραίου περιπατεῖ. ⁷ καὶ πιάσας αὐτὸν τῆς δεξιᾶς χειρὸς ἤγειρεν αὐτόν· παραχρῆμα δὲ ἐστερεώθησαν αἱ βάσεις αὐτοῦ καὶ τὰ σφυδρά, ⁸ καὶ ἐξαλλόμενος ἕστη, καὶ περιπατεῖ, καὶ εἰσῆλθεν σὺν αὐτοῖς εἰς τὸ ἱερόν περιπατῶν καὶ ἀλλόμενος καὶ αἰνῶν τὸν θεόν. ⁹ καὶ εἶδεν πᾶς ὁ λαὸς αὐτὸν περιπατοῦντα καὶ αἰνοῦντα τὸν θεόν. ¹⁰ ἐπεγίνωσκον δὲ αὐτόν, ὅτι αὐτὸς ἦν ὁ πρὸς τὴν ἐλεημοσύνην καθήμενος ἐπὶ τῇ ὠραίᾳ πύλῃ τοῦ ἱεροῦ, καὶ ἐπλήσθησαν θάμβους καὶ ἐκστάσεως ἐπὶ τῷ συμβεβηκότι αὐτῷ.

¹¹ Κρατοῦντος δὲ αὐτοῦ τὸν Πέτρον καὶ τὸν Ἰωάννην συνέδραμεν πᾶς ὁ λαὸς πρὸς αὐτοὺς ἐπὶ τῇ στοᾷ τῇ καλουμένῃ Σολομῶντος ἑκθαμβοί. ¹² ἰδὼν δὲ ὁ Πέτρος ἀπεκρίνατο πρὸς τὸν λαόν· ἄνδρες Ἰσραηλιταί, τί θαυμάζετε ἐπὶ τούτῳ, ἢ ἡμῖν τί ἀτενίζετε ὡς ἰδίᾳ δυνάμει ἢ εὐσεβείᾳ πεποιηκόσιν τοῦ περιπατεῖν αὐτόν; ¹³ ὁ θεὸς Ἀβραὰμ καὶ ὁ θεὸς Ἰσαὰκ καὶ ὁ θεὸς Ἰακώβ, ὁ θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν, ἐδόξασεν τὸν παῖδα αὐτοῦ Ἰησοῦν, ὃν ὑμῖς μὲν παρεδώκατε καὶ ἤρτησασθε κατὰ πρόσωπον Πιλαύτου, κρέατος ἐκείνου ἀπολύειν. ¹⁴ ὑμεῖς δὲ τὸν ἅγιον καὶ δίκαιον ἤρτησασθε, καὶ ἤτησασθε ἄνδρα φονέα χαρισθῆναι ὑμῖν, ¹⁵ τὸν δὲ ἀρχηγὸν τῆς ζωῆς ἀπεκτείνατε, ὃν ὁ θεὸς ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν, οὗ ἡμεῖς μάρτυρές ἐσμεν. ¹⁶ καὶ ἐπὶ τῇ πίστει τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ τούτου, ὃν θεωρεῖτε καὶ οἴδατε, ἐστερέωσεν τὸ ὄνομα αὐτοῦ, καὶ ἡ πίστις ἡ δι' αὐτοῦ ἔδωκεν αὐτῷ τὴν ὀλοκληρίαν ταύτην

III, 6. περιπατεῖ: T³ pm [συγίρα καί] 7. T σφυρα 10. αὐτος: TH ουτος 11. T σολομωνος 12. T ισραηλιται 13. TH om ο θεος sc et tr | ηρησασθε: T add [αυτον] 16. H om επι

III, 2. (14, 8.) 4. (13, 9. 14, 9.) 6. (4, 10. 9, 34. 14, 10.) 8. (Is 35, 6.) 11. 5, 12. 13. Ex 3, 6. Mt 22, 32. Mc 12, 26. Lc 20, 37. 25. 5, 31. 4, 10.

ἀπέναντι πάντων ὑμῶν. ¹⁷ καὶ τῶν, ἀδελφοί, οἶδα ὅτι κατὰ ἄγνοιαν ἐπράξατε, ὥσπερ καὶ οἱ ἄρχοντες ὑμῶν. ¹⁸ ὁ δὲ θεὸς ἂ προκατήγγειλεν διὰ στόματος πάντων τῶν προφητῶν, παθεῖν τὸν Χριστὸν αὐτοῦ, ἐπλήρωσεν οὕτως. ¹⁹ μετανοήσατε οὖν καὶ ἐπιστρέψατε πρὸς τὸ ἐξαλειφθῆναι ὑμῶν τὰς ἀμαρτίας, ²⁰ ὅπως ἂν ἔλθωσιν καιροὶ ἀναψύξεως ἀπὸ προσώπου τοῦ κυρίου καὶ ἀποστείλῃ τὸν προκεχειρισμένον ὑμῖν Χριστὸν Ἰησοῦν, ²¹ ὃν δεῖ οὐρανὸν μὲν δεξασθαι ἄχρι χρόνων ἀποκαταστάσεως πάντων ὡς ἐλάλησεν ὁ θεὸς διὰ στόματος τῶν ἁγίων ἀπ' αἰῶνος αὐτοῦ προφητῶν. ²² Μωϋσῆς μὲν εἶπεν ὅτι προφήτην ὑμῖν ἀναστήσει κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν ἐκ τῶν ἀδελφῶν ὑμῶν ὡς ἐμέ· αὐτοῦ ἀκούσοθε κατὰ πάντα ὅσα ἂν λαλήσῃ πρὸς ὑμᾶς. ²³ Ἔσται δὲ πᾶσα ψυχὴ ἣτις ἐάν μὴ ἀκούσῃ τοῦ προφήτου ἐκεῖνου ἐξολοθρευθήσεται ἐκ τοῦ λαοῦ. ²⁴ καὶ πάντες δὲ οἱ προφήται ἀπὸ Σαμουὴλ καὶ τῶν καθεξῆς ὅσοι ἐλάλησαν, καὶ κατήγγειλαν τὰς ἡμέρας ταύτας. ²⁵ ὅμως ἐστὶ οἱ υἱοὶ τῶν προφητῶν καὶ τῆς διαθήκης ἧς διεθετο ὁ θεὸς πρὸς τοὺς πατέρας ἡμῶν, λέγων πρὸς Ἀβραάμ· καὶ ἐν τῷ σπέρματί σου ἐνευλογηθήσονται πᾶσαι αἱ πατριαὶ τῆς γῆς. ²⁶ ὑμῖν πρῶτον ἀναστήσας ὁ θεὸς τὸν παιδα αὐτοῦ ἀπέστειλεν αὐτὸν εὐλογοῦντα ὑμᾶς ἐν τῷ ἀποστρέφειν ἕκαστον ἀπὸ τῶν πονηριῶν ὑμῶν.

IV

Petrus et Iohannes capti coram synedrio. Dimittuntur cum interdicta. Supplicatio apostolorum. Communio bonorum; Barnabae liberalitas.

¹ Λαλούντων δὲ αὐτῶν πρὸς τὸν λαόν, ἐπίστησαν αὐτοῖς οἱ ἱερεῖς καὶ ὁ στρατηγὸς τοῦ ἱεροῦ καὶ οἱ Σαδδουκαῖοι, ² διαπονούμενοι διὰ τὸ διδάσκειν αὐτοὺς τὸν λαὸν καὶ καταγγέλλειν ἐν τῷ Ἰησοῦ τὴν ἀνάστασιν τὴν ἐκ νεκρῶν, ³ καὶ ἐπέβαλον αὐτοῖς τὰς χεῖρας καὶ ἔθεντο εἰς τήρησιν εἰς τὴν αὔριον· ἦν γὰρ ἐσπέρα ἤδη. ⁴ πολλοὶ δὲ τῶν ἀκουσάντων τὸν λόγον ἐπίστευσαν, καὶ ἐγενήθη ἀριθμὸς τῶν ἀνδρῶν χιλιάδες πέντε.

⁵ Ἐγένετο δὲ ἐπὶ τὴν αὔριον συναχθῆναι αὐτῶν τοὺς ἄρχοντας καὶ τοὺς πρεσβυτέρους καὶ τοὺς γραμματεῖς εἰς Ἱερουσαλήμ, ⁶ καὶ Ἄννας ὁ ἀρχιερεὺς καὶ Καϊάφας καὶ Ἰωάννης καὶ Ἀί-

19. πρὸς: T eis | H εξαλειφθῆναι 20. τ ἰησ. χριστ. 22. ἡμῶν: T ὡμῶν H om 23. εαν: TH αν 25. t H ο θεος διεθετο | ἡμῶν: T H H ὡμῶν | H ευλογηθησονται 26. T ο θεος αναστησ. | H πονηρ. [ὡμῶν] IV. 1. H³ αρχιερεως 4. T [ο] αριθμος | χιλιαδες: [T] H pm ως 5. eis: TH εν

21. (Lc 1, 70.) 22. Deut 18, 15, 18. 23. (Gen 17, 14.) 25. Gen 12, 3, 22, 18. Gal 3, 8. IV. 3. 5, 18.

ξανθρος και ὅσοι ἦσαν ἐκ γένους ἀρχιερατικοῦ, ⁷ καὶ στήσαντες αὐτούς ἐν τῷ μέσῳ ἐπυθάνοντο· ἐν ποίᾳ δυνάμει ἢ ἐν ποίῳ ὀνόματι τοῦτο ἐποιήσατε ἡμῖς; ⁸ τότε Πέτρος πλησθεὶς πνεύματος ἁγίου εἶπεν πρὸς αὐτούς· ἀρχοντες τοῦ λαοῦ και πρεσβύτεροι, ⁹ εἰ ἡμεῖς σήμερον ἀνακρινόμεθα ἐπὶ εὐεργεσίᾳ ἀνθρώπου ἀσθενοῦς, ἐν τίνι οὗτος σέσωται, ¹⁰ γνωστὸν ἔστω πᾶσιν ὑμῖν και παντὶ τῷ λαῷ Ἰσραήλ, ὅτι ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Ναζωραίου, ὃν ἡμεῖς ἐσταυρώσατε, ὃν ὁ θεὸς ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν, ἐν τούτῳ οὗτος παρέστηκεν ἐνώπιον ὑμῶν ὑγιής. ¹¹ οὗτός ἐστιν ὁ λίθος ὁ ἐξουθενηθεὶς ὑφ' ὑμῶν τῶν οἰκοδομῶν, ὁ γενόμενος εἰς κεφαλὴν γωνίας. ¹² και οὐκ ἔστιν ἐν ἄλλῳ οὐδενὶ ἢ σωτηρία· οὐδὲ γὰρ ὄνομά ἐστιν ἕτερον ὑπὸ τὸν οὐρανὸν τὸ δεδομένον ἐν ἀνθρώποις ἐν ᾧ δεῖ σωθῆναι ἡμᾶς. ¹³ Θεωροῦντες δὲ τὴν τοῦ Πέτρον παρουσίαν και Ἰωάννου, και καταλαβόμενοι ὅτι ἄνθρωποι ἀγράμματοί εἰσιν και ἰδιῶται, ἐθαύμαζον, ἐπεγίνωσκόν τε αὐτούς ὅτι σὺν τῷ Ἰησοῦ ἦσαν, ¹⁴ τὸν τε ἄνθρωπον βλέποντας σὺν αὐτοῖς ἐσώτα τὸν τεθεραπευμένον, οὐδὲν εἶχον ἀντιπεῖν. ¹⁵ κελύσαντες δὲ αὐτὸν ἔξω τοῦ συνεδρίου ἀπελθεῖν, συνέβαλλον πρὸς ἀλλήλους ¹⁶ λέγοντες· τί ποιήσωμεν τοῖς ἀνθρώποις τούτοις; ὅτι μὲν γὰρ γνωστὸν σημεῖον γέγονεν δι' αὐτῶν, πᾶσιν τοῖς κατοικοῦσιν Ἱερουσαλὴμ φανερόν, και οὐ δυνάμεθα ἀρνεῖσθαι. ¹⁷ ἀλλ' ἔνα μὴ ἐπὶ πλείων διανεμηθῇ εἰς τὸν λαόν, ἀπειλησώμεθα αὐτοῖς μηκέτι λαλεῖν ἐπὶ τῷ ὀνόματι τούτῳ μηδενὶ ἀνθρώπων. ¹⁸ και καλέσωντες αὐτούς παρήγγειλαν καθόλου μὴ φθέγγεσθαι μηδὲ διδάσκειν ἐπὶ τῷ ὀνόματι τοῦ Ἰησοῦ. ¹⁹ ὁ δὲ Πέτρος και Ἰωάννης ἀποκριθέντες εἶπον πρὸς αὐτούς· εἰ δίκαιόν ἐστιν ἐνώπιον τοῦ θεοῦ, ὑμῶν ἀκούειν μᾶλλον ἢ τοῦ θεοῦ, κρίνατε. ²⁰ οὐ δυνάμεθα γὰρ ἡμεῖς ἂ εἶδαμεν και ἠκούσαμεν μὴ λαλεῖν. ²¹ οἱ δὲ προσασπειλησώμενοι ἀπέλυσαν αὐτούς, μηδὲν εὐρίσκοντες τὸ πῶς κολάσονται αὐτούς, διὰ τὸν λαόν, ὅτι πάντες εἰδόξαζον τὸν θεόν ἐπὶ τῷ γεγονότι. ²² ἐπὶ γὰρ ἦν πλείωνων τεσσαράκοντα ὁ ἄνθρωπος ἐφ' ὃν γέγονε τὸ σημεῖον τοῦτο τῆς ἰάσεως.

²³ Ἀπολυθέντες δὲ ἦλθον πρὸς τοὺς ἰδίους και ἀπήγγειλαν ὅσα πρὸς αὐτούς οἱ ἀρχιερεῖς και οἱ πρεσβύτεροι εἶπαν. ²⁴ οἱ δὲ ἀκούσαντες ὁμοθυμαδὸν ἤραν φωνὴν πρὸς τὸν θεόν και εἶπαν· Δέσποτα, σὺ ὁ ποιήσας τὸν οὐρανὸν και τὴν γῆν και τὴν θάλασ-

7. ΤΗ επομο. τουτο υμ. 9. ΤΗ σεσωται 13. Τ (επεγινωσκον τε — ησαν) 18. καθολου: Τ pm το | Η [του] ησ. 19. ΤΗ ειπαν

10. 3,6. 15. 11. Ps 118,22. Mt 21,42. Mc 12,10. Lc 20,17.
 12. (5,31. 10,43. Mt 1,21. Io 3,16.) 14. 3,8s. 17. 5,28.40.
 19. 5,29. 20. (1 Io 1,1.) 24. Is 37,16. Ier 32,17.

σαν και πάντα τα εν αυτοις, ²⁵ ο του πατρος ημων δια πνευματος αγιου στοματος Δαυειδ παιδος σου ειπον· ινατι εφρουραζαν εθνη και λαοι εμελετησαν κενα; ²⁶ παρεστησαν οι βασιλεις της γης και οι αρχοντες συνηχθησαν επι το αυτο κατα του κυριου και κατα του Χριστου αυτου. ²⁷ συνηχθησαν γαρ επ' αληθειας εν τη πολει ταυτη επι τον αγιον παιδα σου Ιησουν, ον εχρισας, Ηρωδης τε και Πόντιος Πειλατος συν εθνεσιν και λαοις Ισραηλ, ²⁸ ποιησαι οσα η χειρ σου και η βουλη σου προωρρισε γενεσθαι. ²⁹ και τα νυν, κυριε, επιδε επι τας απειλας αυτων, και δος τοις δουλοις σου μετα παρησιας πασης λαλειν τον λογον σου ³⁰ εν τω την χειρα σου εκτεινειν σε εις ιασιν και σημια και τερατα γινεσθαι δια του ονοματος του αγιου παιδος σου Ιησου. ³¹ και δεηθεντων αυτων εσαλευθη ο τοπος εν ω ησαν συνεγημενοι, και επλησθησαν απαντες του αγιου πνευματος, και ειλalon τον λογον του θεου μετα παρησιας.

³² Του δε πληθους των πιστευσαντων ην καρδια και ψυχη μια, και ουδε εις τι των υπαρχοντων αυτω ελεγεν ιδιον ειναι, αλλ' ην αυτοις απαντα κοινα. ³³ και δυναμει μεγάλη απεδιδον τον μαρτυριον οι αποστολοι της αναστασεως Ιησου Χριστου του κυριου, χάρις τε μεγάλη ην επι πάντας αυτους. ³⁴ ουδε γαρ ενδεής τις ην εν αυτοις· οσοι γαρ κήτορες χωριων η οικιων υπηρχον, παλουντες εφερον τας τιμας των πιπρασκομενων ³⁵ και επιθουον παρα τους ποδας των αποστολων· διδιδετο δε εκαστω καθοτι αν τις χριαν ειγεν. ³⁶ Ιωσηφ δε ο επικληθεις Βαρναβας απο των αποστολων, ο εστιν μεθερμηνευομενον υιός παρακλησεως, Λευιτης, Κυπριος τω γενει, ³⁷ υπαρχοντος αυτω αγρου, πωλησας ηνεγκεν το χρημα και εθηκεν προς τους ποδας των αποστολων.

V

Ananias et Sapphira. Apostolorum miracula. Capti ab angelo liberantur; iterum in iudicium vocati Gamalielis consilio dimittuntur.

¹ Ανηρ δε τις Ανανίας ονόματι συν Σαπφειρη τῇ γυναικι αὐτοῦ ἐπώλησεν κτῆμα, ² και εφοφισατο απο της τιμης, συνειδυής και της γυναικός, και ενεγκας μέρος τι παρα τους ποδας των αποστολων εθηκεν. ³ ειπεν δε ο Πέτρος· Ανανία, διατι

25. ο του πατρ. ημ. δια πνευμ. αγ. στοματος: h † 28. [T] H om σου sc 30. TH om σου pr 32. t H παντα 33. T της αναστασ. του κυριου ιησου H του κυριου ιησου της αναστασεως 36. T λευιτης 37. προς: TH παρα V, I. t ονοματι ανανιας | T σαπφειρα

25b. Ps 2, 18. 32. 2, 44. (Gal 3, 28. Io 17, 21s.) . 33. 3, 15. 1, 22. 2, 47. 35. 2, 45. 36. (9, 27. 11, 22- 15, 39. 1 Cor 9, 6. Gal 2, 1, 9. 13.) V. a. 4, 35-37. 3. (13, 10. Lc 22, 3, 31. Io 13, 2, 27. 8, 44.)

ἐπλήρωσεν ὁ σατανᾶς τὴν καρδίαν σου, ψεύσασθαί σε τὸ πνεῦμα
τὸ ἅγιον καὶ τοσφιάσασθαι ἀπὸ τῆς τιμῆς τοῦ χωρίου; ⁴ οὐχὶ
μένον σοὶ ἔμενον καὶ παρθὲν ἐν τῇ σῇ ἐξουσίᾳ ὑπῆρχεν; τί ὅτι
ἔθου ἐκ τῆ καρδίας σου τὸ πρᾶγμα τούτου; οὐκ ἐβρεύσω ἀνθρώπους
ἀλλὰ τῷ θεῷ. ⁵ ἀκούων δὲ ὁ Ἀνανίας τοὺς λόγους τούτους,
πεσῶν ἐξέφυξεν. καὶ ἐγένετο φόβος μέγας ἐπὶ πάντας τοὺς
ἀκούοντας. ⁶ ἀναστάντες δὲ οἱ νεώταροι συνέστειλαν αὐτὸν καὶ
ἐξενέγκαντες ἔθαψαν. ⁷ Ἐγένετο δὲ ὡς ὥρων τριῶν διάστημα
καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ μὴ εἰδυῖα τὸ γεγονός εἰσῆλθεν. ⁸ ἀπακριθὴ δὲ
πρὸς αὐτὴν Πέτρος· εἰπέ μοι, εἰ τοσούτου τὸ χωρίον ἀπέδοσθα;
ἡ δὲ εἶπεν· ναί, τοσούτου. ⁹ ὁ δὲ Πέτρος πρὸς αὐτήν· τί ὅτι
συνεφρονήθη ὑμῖν πειράσαι τὸ πνεῦμα κυρίου; ἴδου οἱ πόδας τῶν
θαυμάτων τῶν ἀνδρῶν σου ἐπὶ τῇ θύρᾳ, καὶ ἐξοίσουσί σε. ¹⁰ ἔπεισον
δὲ παρακρήμα πρὸς τοὺς πόδας αὐτοῦ καὶ ἐξέφυξεν· εἰσέλθοντες
δὲ οἱ νεανίσκοι εὗρον αὐτὴν νεκράν, καὶ ἐξενέγκαντες ἔθαψαν
πρὸς τὸν ἄνδρα αὐτῆς. ¹¹ καὶ ἐγένετο φόβος μέγας ἐφ' ὅλην
τὴν ἐκκλησίαν καὶ ἐπὶ πάντας τοὺς ἀκούοντας ταῦτα.

¹² Διὰ δὲ τῶν χειρῶν τῶν ἀποστόλων ἐγένετο σημεῖα καὶ τέ-
ρατα πολλὰ ἐν τῷ λαῷ· καὶ ἦσαν ὁμοθυμαδὸν ἅπαντες ἐν τῇ
στοᾷ Σολομῶντος. ¹³ τῶν δὲ λοιπῶν οὐδεὶς ἐτόλμα κολλᾶσθαι
αὐτοῖς, ἀλλ' ἐμυγάλωνεν αὐτούς ὁ λαός. ¹⁴ μᾶλλον δὲ προσετί-
θετο πιστεύοντες τῷ κυρίῳ, πλήθη ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν,
¹⁵ ὥστε καὶ εἰς τὰς πλατείας ἐκφέρειν τοὺς ἀσθενεῖς καὶ τιθέναι
ἐπὶ κλιναρίων καὶ κραβάττων, ἵνα ἐρχομένου Πέτρου κἄν ἡ σκιὰ
ἐπισκιάσῃ τινὶ αὐτῶν. ¹⁶ συνήρχετο δὲ καὶ τὸ πλῆθος τῶν περὶ
πόλεως Ἰερουσαλὴμ, φέροντες ἀσθενεῖς καὶ ὀχλουμένους ὑπὸ
πνευμάτων ἀκαθάρτων, οἵτινες ἐθεραπεύοντο ἅπαντες.

¹⁷ Ἀναστὰς δὲ ὁ ἀρχιερεὺς καὶ πάντες οἱ σὺν αὐτῷ, ἡ οὖσα
αἵρεσις τῶν Σαδδουκαίων, ἐπλήσθησαν ζήλου ¹⁸ καὶ ἐπέβαλον
ταῖς χεῖρας ἐπὶ τοὺς ἀποστόλους καὶ ἔθετο αὐτούς ἐν τηρήσει
δημοσίᾳ. ¹⁹ ἄγγελος δὲ κυρίου διὰ νυκτὸς ἀνοίξας τὰς θύρας
τῆς φυλακῆς ἐξαγαγὼν τε αὐτούς εἶπεν· ²⁰ πορεύεσθε καὶ στα-
θεῖτες λαλεῖτε ἐν τῷ ἱερῷ τῷ λαῷ πάντα τὰ ῥήματα τῆς ζωῆς
ταύτης. ²¹ ἀκούσαντες δὲ εἰσῆλθον ὑπὸ τὸν ὄρθρον εἰς τὸ ἱερόν
καὶ διδάσκον. παραγενόμενος δὲ ὁ ἀρχιερεὺς καὶ οἱ σὺν αὐτῷ
συνέκαλεσαν τὸ συνέδριον καὶ πᾶσαν τὴν γερούσιαν τῶν υἱῶν
Ἰσραὴλ, καὶ ἀπέστειλαν εἰς τὸ δεσμοτήριον ἀχθῆναι αὐτούς.

10. T ευραν 12. TH παντες | T σολομωντος 14. T (μαλλον δε
— και γυναικων) 15. T⁸H επισκιασει 16. ιερουσαλημ; t pm [εις]
19. T ηρωιξεν Η ηρωιξε

11. 2,43. 19,17. Lc 7,16. 18. 4,30. 6,8. (2 Cor 12,12.) 3,11.
Io 10,23. 14. 2,47. 11,21.24. 15. 19,12. 16. 8,7. 18. 4,3-
19. 12,7. 27,23.

²² οἱ δὲ παραγενόμενοι ὑπηρεταὶ οὐκ εὗρον αὐτοὺς ἐν τῇ φυλακῇ· ἀναστρέφαντες δὲ ἀπήγγειλαν ²³ λέγοντες ὅτι τὸ δεσμοτήριον εὗρομεν κλεισμένον ἐν πάσῃ ἀσφαλείᾳ καὶ τοὺς φύλακας ἐστῶτας ἐπὶ τῶν θυρῶν, ἀνοίξαντες δὲ ἔσω οὐδένα εὗρομεν. ²⁴ ὡς δὲ ἤκουσαν τοὺς λόγους τούτους ὁ τε στρατηγὸς τοῦ ἱεροῦ καὶ οἱ ἀρχιερεῖς, διηπόρουν περὶ αὐτῶν, τί ἂν γένοιτο τοῦτο. ²⁵ παραγενόμενος δὲ τις ἀπήγγειλεν αὐτοῖς ὅτι ἰδοὺ οἱ ἄνδρες οὓς ἔθεσθε ἐν τῇ φυλακῇ εἰσὶν ἐν τῷ ἱερῷ ἐστῶτες καὶ διδάσκοντες τὸν λαόν. ²⁶ Τότε ἀπελθὼν ὁ στρατηγὸς σὺν τοῖς ὑπηρεταῖς ἦγεν αὐτούς, οὐ μετὰ βίας, ἐφοβοῦντο γὰρ τὸν λαόν, μὴ λιθασθῶσιν· ²⁷ ἀγαγόντες δὲ αὐτοὺς ἔστησαν ἐν τῷ συνεδρίῳ. καὶ ἐπρωότησεν αὐτοὺς ὁ ἀρχιερεὺς ²⁸ λέγων· παραγγελία παρηγγειλαμεν ὑμῖν μὴ διδάσκειν ἐπὶ τῷ ὀνόματι τούτῳ, καὶ ἰδοὺ πεπληρώκατε τὴν Ἱερουσαλὴμ τῆς διδαχῆς ὑμῶν, καὶ βούλεσθε ἐπαγαγεῖν ἐφ' ἡμᾶς τὸ αἷμα τοῦ ἀνθρώπου τούτου. ²⁹ ἀποκριθεὶς δὲ Πέτρος καὶ οἱ ἀπόστολοι εἶπαν· πειθαργεῖν δεῖ θεῷ μᾶλλον ἢ ἀνθρώποις. ³⁰ ὁ θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν ἤγειρεν Ἰησοῦν, ὃν ὑμῖς διαχειρίσασθε κρεμάσαντες ἐπὶ ξύλου· ³¹ τούτον ὁ θεὸς ἀρχηγὸν καὶ σωτῆρα ἡψουσεν τῇ δεξιᾷ αὐτοῦ τοῦ δοῦναι μετανοίας τῷ Ἰσραὴλ καὶ ἄφεσιν ἁμαρτιῶν. ³² καὶ ἡμεῖς ἐσμὲν μάρτυρες τῶν ἡμιμάτων τούτων, καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ὃ ἔδωκεν ὁ θεὸς τοῖς πειθαρχοῦσιν αὐτῷ. ³³ οἱ δὲ ἀκούσαντες διεπρίοντο καὶ ἐβουλεύοντο ἀνελεῖν αὐτούς. ³⁴ Ἀναστάς δὲ τις ἐν τῷ συνεδρίῳ Φαρισαῖος ὀνόματι Γαμαλιήλ, νομοδιδάσκαλος τίμιος παντὶ τῷ λαῷ, ἐκέλευσεν ἔξω βραχὺ τοὺς ἀνθρώπους ποιῆσαι, ³⁵ εἰπὲν τε πρὸς αὐτούς· ἄνδρες Ἰσραηλῆται, προσέχετε ἑαυτοῖς ἐπὶ τοῖς ἀνθρώποις τούτοις, τί μέλλετε πράσσειν. ³⁶ πρὸ γὰρ τούτων τῶν ἡμερῶν ἀνέστη Θεοδᾶς, λέγων εἶναι τινα ἑαυτόν, ᾧ προσεκλήθη ἀνδρῶν ἀριθμὸς ὡς τετρακοσίων, ὃς ἀνηρέθη, καὶ πάντες ὅσοι ἐπιείθοντο αὐτῷ διελύθησαν καὶ ἐγένοντο εἰς οὐδέν. ³⁷ μετὰ τούτον ἀνέστη Ἰούδας ὁ Γαλιλαῖος ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς ἀπογραφῆς καὶ ἀπέστησεν λαόν ὀπίσω αὐτοῦ· κἀκείνος ἀπώλετο, καὶ πάντες ὅσοι ἐπιείθοντο αὐτῷ διεσκορπίσθησαν. ³⁸ καὶ τὰ νῦν λέγω ὑμῖν, ἀπόστητε ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων τούτων καὶ ἄφετε αὐτούς· ὅτι ἐὰν ἡ εἰς ἀνθρώπων ἢ βουλὴ αὐτῆ ἢ τὸ ἔργον τοῦτο, καταλυθήσεται· ³⁹ εἰ δὲ ἐκ θεοῦ ἐστίν, οὐ δυναθήσεσθε καταλύσαι αὐτούς, μήποτε καὶ θεομάχοι

26. T³ ηγαγεν 28. παραγγελια: t pm [ου] 31. T[H] om του
32. σομεν: th εν αυτω (h v. σομεν αυτω) | h τουτων· και το πν. το αγιον
εδωκεν 33. T³H εβουλοντο 35. T ισραηλιται 38. H και [τα] νυν
38s. TH (οτι εαν η εε — καταλυσαι αυτους)

24. 4, 1, 6. 26. 4, 21. 28. 4, 17s. 29. 4, 19. 30s. 3, 13, 15.
31. 2, 33, 36. 32. 1, 8, 22. 10, 39. Lc 24, 48s. 34. 22, 3. 35. 4, 16.
37. Lc 2, 2.

ἐφροδῆτε. ⁴⁰ ἐπέισθησαν δὲ αὐτῷ, καὶ προσκαλεσάμενοι τοὺς ἀποστόλους δειραντες παρήγγειλαν μὴ λαλεῖν ἐπὶ τῷ ὀνόματι τοῦ Ἰησοῦ, καὶ ἀπέλυσαν. ⁴¹ Οἱ μὲν οὖν ἐπορεύοντο χαίροντες ἀπὸ προσώπου τοῦ συνεδρίου, ὅτι κατηξιώθησαν ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος ἀτιμασθῆναι. ⁴² Πᾶσάν τε ἡμέραν ἐν τῷ ἱερῷ καὶ κατ' οἶκον οὐκ ἐπαύοντο διδάσκοντες καὶ εὐαγγελιζόμενοι τὸν Χριστὸν Ἰησοῦν.

VI

Septem disconi pauperum curam habentes. Stephanus impietatis accusatus.

¹ Ἐν δὲ ταῖς ἡμέραις ταύταις πληθυνόντων τῶν μαθητῶν ἐγένετο γογγυσμὸς τῶν Ἑλληνιστῶν πρὸς τοὺς Ἑβραίους, ὅτι παρεθεωροῦντο ἐν τῇ διακονίᾳ τῇ καθημερινῇ αἱ χήραι αὐτῶν. ² προσκαλεσάμενοι δὲ οἱ δώδεκα τὸ πλῆθος τῶν μαθητῶν εἶπαν· οὐκ ἀρεστὸν ἐστὶν ἡμᾶς καταλείψαντας τὸν λόγον τοῦ θεοῦ διακοπεῖν τραπέζαις. ³ ἐπισκέψασθε δέ, ἀδελφοί, ἄνδρας ἐξ ὑμῶν μαρτυρουμένους ἐπὶ πλήρεις πνεύματος καὶ σοφίας, οὓς κατεαστήσομεν ἐπὶ τῆς χρείας ταύτης· ⁴ ἡμεῖς δὲ τῇ προσευχῇ καὶ τῇ διακονίᾳ τοῦ λόγου προσκαρτερήσομεν. ⁵ καὶ ἤρρεσεν ὁ λόγος ἐνώπιον παντὸς τοῦ πλῆθους, καὶ ἐξελέξαντο Στέφανον, ἄνδρα πλήρη πίστεως καὶ πνεύματος ἁγίου, καὶ Φίλιππον καὶ Πρόχορον καὶ Νικάνορα καὶ Τιμόνα καὶ Παρμενᾶν καὶ Νικόλαον προσήλυτον Ἀντιοχείᾳ, ⁶ οὓς ἕστησαν ἐνώπιον τῶν ἀποστόλων, καὶ προσενεχάμενοι ἐπέθηκαν αὐτοῖς τὰς χεῖρας.

⁷ Καὶ ὁ λόγος τοῦ θεοῦ ἠύξανεν, καὶ ἐπληθύνετο ὁ ἀριθμὸς τῶν μαθητῶν ἐν Ἱερουσαλὴμ σφόδρα, πολὺς τε ὄχλος τῶν ἱερέων ἐπήκουον τῇ πίστει.

⁸ Στέφανος δὲ πλήρης χάριτος καὶ δυνάμεως ἐποίει τέρατα καὶ σημεῖα μεγάλα ἐν τῷ λαῷ. ⁹ ἀνέστησαν δὲ τινες τῶν ἐκ τῆς συναγωγῆς τῶν λεγομένων Λιβερτίνων καὶ Κυρηναίων καὶ Ἀλεξανδρέων καὶ τῶν ἀπὸ Κιλικίας καὶ Ἀσίας συνζητοῦντες τῷ Στεφάνῳ, ¹⁰ καὶ οὐκ ἴσχυον ἀντιστῆναι τῇ σοφίᾳ καὶ τῷ πνεύματι ᾧ ἔλάλει. ¹¹ τότε ὑπέβαλον ἄνδρας λέγοντας ὅτι ἀκηκόαμεν αὐτοῦ λαλοῦντος ῥήματα βλάσφημα εἰς Μωϋσῆν καὶ τὸν θεόν, ¹² συνεκινήσαν τε τὸν λαόν καὶ τοὺς πρεσβυτέρους καὶ τοὺς γραμματεῖς, καὶ ἐπιστάτες συνήρπασαν αὐτὸν καὶ ἤγαγον εἰς τὸ συνέδριον, ¹³ ἕστησάν τε μάρτυρας ψευδεῖς λέγοντας· ὁ ἄνθρωπος οὗτος οὐ καίεται λαλῶν ῥήματα κατὰ τοῦ τύπου τοῦ

VI, 3. δε: T⁸ ουν h [δη] 5. πληρη: h πληρης MSS. 9. TH της λεγομενης | t [και ασιας]

40. 4, 17s. 42. 2, 46. VI, 5, 8, 5ss. 21, 8. 6. 8, 15, 17. 13, 3. 7. 2, 47. 12, 24. 19, 20. 13. Mt 26, 59. (Act 21, 28.)

ἀγίον καὶ τοῦ νόμου· ¹⁴ ἀκηκόαμεν γὰρ αὐτοῦ λέγοντος ὅτι Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος οὗτος καταλύσει τὸν τόπον τούτον καὶ ἀλλάξει τὰ ἴθνη αὐτοῦ παρέδωκεν ἡμῖν Μωϋσῆς. ¹⁵ καὶ ἀνετίσαντες εἰς αὐτὸν πάντες οἱ καθεζόμενοι ἐν τῷ συνεδρίῳ εἶδον τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ὡσεὶ πρόσωπον ἀγγέλου.

VII

Stephani oratio de varia continuaque dei gratia in populum contumacem et perfidum. Interpellatus lapidatur.

¹ Ἐἶπεν δὲ ὁ ἀρχιερεύς· εἰ ταῦτα οὕτως ἔχει; ² ὁ δὲ ἔφη· ἄνδρες ἀδελφοὶ καὶ πατέρες, ἀκούσατε. ὁ θεὸς τῆς δόξης ὤφθη τῷ πατρὶ ἡμῶν Ἀβραὰμ ὅντι ἐν τῇ Μεσοποταμίᾳ πρὶν ἢ κατοικῆσαι αὐτὸν ἐν Χαρράν, ³ καὶ εἶπεν πρὸς αὐτόν· ἔξελθε ἐκ τῆς γῆς σου καὶ ἐκ τῆς συγγενείας σου, καὶ δεῦρο εἰς τὴν γῆν ἣν ἄν σοι δείξω. ⁴ τότε ἐξελθὼν ἐκ γῆς Χαλδαίων κατῴκησεν ἐν Χαρράν. κάκειθεν μετὰ τὸ ἀποθανεῖν τὸν πατέρα αὐτοῦ μετέμυσεν αὐτὸν εἰς τὴν γῆν ταύτην εἰς ἣν ἡμεῖς νῦν κατοικῶμεν, ⁵ καὶ οὐκ ἔδωκεν αὐτῷ κληρονομίαν ἐν αὐτῇ οὐδὲ βῆμα ποδός, καὶ ἐπηγγείλατο δοῦναι αὐτῷ εἰς κατάσχεσιν αὐτὴν καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ μετ' αὐτόν, οὐκ ὄντος αὐτῷ τέκνου. ⁶ ἐλάλησεν δὲ οὕτως ὁ θεός, ὅτι ἔσται τὸ σπέρμα αὐτοῦ πάροιχον ἐν γῇ ἄλλοτρίᾳ, καὶ δουλώσουσιν αὐτὸ καὶ κακώσουσιν ἐτη τετρακόσια· ⁷ καὶ τὸ ἔθνος ᾧ ἔαν δουλεύσουσιν κρινῶ ἐγώ, ὁ θεὸς εἶπεν, καὶ μετὰ ταῦτα ἐξελεύσονται καὶ λατρεύσουσιν μοι ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ. ⁸ καὶ ἔδωκεν αὐτῷ διαθήκην περιτομῆς· καὶ οὕτως ἐγέννησεν τὸν Ἰσαὰκ καὶ περιέτεμεν αὐτόν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ, καὶ Ἰσαὰκ τὸν Ἰακώβ, καὶ Ἰακώβ τοὺς δώδεκα πατριάρχας. ⁹ Καὶ οἱ πατριάρχαι ζηλώσαντες τὸν Ἰωσήφ ἀπέδοντο εἰς Αἴγυπτον· καὶ ἦν ὁ θεὸς μετ' αὐτοῦ, ¹⁰ καὶ ἐξείλατο αὐτόν ἐκ πασῶν τῶν θλίψεων αὐτοῦ, καὶ ἔδωκεν αὐτῷ χάριν καὶ σοφίαν ἐναντι Φαραὼ βασιλέως Αἰγύπτου, καὶ κατέστησεν αὐτόν ἡγούμενον ἐπ' Αἴγυπτον καὶ ἐφ' ὅλον τὸν οἶκον αὐτοῦ. ¹¹ ἦλθεν δὲ λιμὸς ἐφ' ὅλην τὴν Αἴγυπτον καὶ Χαναὰν καὶ θλίψις μεγάλη, καὶ οὐχ εὔρισκον χορτάσματα οἱ πατέρες ἡμῶν. ¹² ἀκούσας δὲ Ἰακώβ ὅντα σιτία εἰς Αἴγυπτον ἐξαπέστειλεν τοὺς πατέρας ἡμῶν πρώτον· ¹³ καὶ ἐν τῷ δευτέρῳ ἀνεγνωρίσθη Ἰωσήφ τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ, καὶ φανερὸν ἐγένετο

13. αγιον: H add [τουτου] 15. TH ειδαν VII,3. TH⁸ om εκ ante της συγγεν. 7. αν: TH αν | t δουλευσασιν 10. TH εναντιον | εφ ολον: TH⁸ om εφ 11. TH ηγρισκον 13. T⁸H⁸ εγνωρισθη

14. Mt 26,61. 27,40. VII,3. Gen 12,1. 4. Gen 12,5. 5. Gen 12,7. 6a. Gen 15,13s. 8. Gen 17,9s. 9. Gen 37,28. 39,2. 10. Gen 41,40. 11. Gen 41,54. 12. Gen 42,1s. 13. Gen 45,3s.

τῷ Φαραὼ τὸ γένος αὐτοῦ. ¹⁴ ἀποστείλας δὲ Ἰωσήφ μετεκαλέ-
 σατο Ἰακώβ τὸν πατέρα αὐτοῦ καὶ πᾶσαν τὴν συγγένειαν ἐν
 ψυχαῖς ἑβδομηκοντα πέντε. ¹⁵ καὶ κατέβη Ἰακώβ εἰς Αἴγυπτον,
 καὶ ἐτελεύτησεν αὐτὸς καὶ οἱ πατέρες ἡμῶν, ¹⁶ καὶ μετετέθησαν
 εἰς Συχὲμ καὶ ἐτέθησαν ἐν τῷ μνήματι ᾧ ᾠήσατο Ἀβραὰμ τιμῆς
 ἀργυρίου παρὰ τῶν υἱῶν Ἐμμωρ ἐν Συχέμ. ¹⁷ καθὼς δὲ ἤγγιζεν
 ὁ χρόνος τῆς ἐπαγγελίας ἧς ὁμολόγησεν ὁ θεὸς τῷ Ἀβραὰμ,
 ἠύξησεν ὁ λαὸς καὶ ἐπληθύνθη ἐν Αἴγύπτῳ, ¹⁸ ἄχρι οὗ ἀνέστη
 βασιλεὺς ἕτερος ἐπ' Αἴγυπτον, ὃς οὐκ ᾔδει τὸν Ἰωσήφ. ¹⁹ οὗτος
 κατασοφισάμενος τὸ γένος ἡμῶν ἐκάκωσεν τοὺς πατέρας τοῦ
 ποιεῖν τὰ βρέφη ἐκθετα αὐτῶν εἰς τὸ μὴ ζωογονεῖσθαι. ²⁰ Ἐν
 ᾧ καιρῷ ἐγενήθη Μωϋσῆς, καὶ ἦν ἀστειὸς τῷ θεῷ. ὃς ἀνετράφη
 μήτρας τρεῖς ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ πατρὸς· ²¹ ἐκτεθνήκτος δὲ αὐτοῦ
 ἀνείλατο αὐτὸν ἡ θυγάτηρ Φαραὼ καὶ ἀνεθρέψατο αὐτὸν ἐαυτῇ
 εἰς υἱόν. ²² καὶ ἐπαιδεύθη Μωϋσῆς ἐν πάσῃ σοφίᾳ Αἰγυπτίων·
 ἦν δὲ δυνατὸς ἐν λόγοις καὶ ἐργοῖς αὐτοῦ. ²³ ὡς δὲ ἐπληροῦτο
 αὐτῷ τεσσαρακονταετῆς χρόνος, ἀνέβη ἐπὶ τὴν καρδίαν αὐτοῦ
 ἐπισκέψασθαι τοὺς ἀδελφούς αὐτοῦ τοὺς υἱούς Ἰσραὴλ. ²⁴ καὶ
 ἰδὼν τινα ἀδικούμενον ἡμίνατο, καὶ ἐποίησεν ἐκδίκησιν τῷ κατα-
 πονομένῳ πατάξας τὸν Αἰγύπτιον. ²⁵ ἐνόμιζεν δὲ συνιέναι τοὺς
 ἀδελφούς ὅτι ὁ θεὸς διὰ χειρὸς αὐτοῦ δίδωσιν σωτηρίαν αὐτοῖς·
 οἱ δὲ οὐ συνήκαν. ²⁶ τῇ τε ἐπιούσῃ ἡμέρᾳ ᾤφθη αὐτοῖς μαχο-
 μένοις, καὶ συνήλλασεν αὐτούς εἰς εἰρήνην εἰπὼν· ἄνδρες, ἀδελ-
 φοί ἐστέ· ἵνατί ἀδικεῖτε ἀλλήλους; ²⁷ ὁ δὲ ἀδικῶν τὸν πλησίον
 ἀπόσατο αὐτὸν εἰπὼν· τίς σε κατέστησεν ἄρχοντα καὶ δικαστὴν
 ἐρ' ἡμῶν; ²⁸ μὴ ἀνελεῖν με σὺ θέλεις, ὃν τρόπον ἀνελες ἐχθρὸς
 τὸν Αἰγύπτιον; ²⁹ ἐφυνγεν δὲ Μωϋσῆς ἐν τῷ λόγῳ τούτῳ, καὶ
 ἐγένετο πάροικος ἐν γῆ Μαδιάμ, οὗ ἐγέννησεν υἱούς δύο. ³⁰ Καὶ
 πληρωθέντων ἐτῶν τεσσαράκοντα ᾤφθη αὐτῷ ἐν τῇ ἐρήμῳ τοῦ
 ὄρους Σινᾶ ἄγγελος ἐν φλογὶ πυρὸς βάλτου. ³¹ ὁ δὲ Μωϋσῆς
 ἰδὼν ἐθαύμαζεν τὸ ὄραμα· προσερχομένου δὲ αὐτοῦ κατανοῶσαι
 ἐγένετο φωνὴ κυρίου· ³² ἐγὼ ὁ θεὸς τῶν πατέρων σου, ὁ θεὸς
 Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ. ἐντρομος δὲ γενόμενος Μωϋσῆς
 οὐκ ἐτόλμα κατανοῶσαι. ³³ εἶπεν δὲ αὐτῷ ὁ κύριος· λῦσον τὸ
 ὑπόδημα τῶν ποδῶν σου· ὁ γὰρ τόπος ἐφ' ᾧ ἔστηκας γῆ ἁγία
 ἐστίν. ³⁴ ἰδὼν εἶδον τὴν κάκωσιν τοῦ λαοῦ μου τοῦ ἐν Αἰγύπτῳ,
 καὶ τοῦ στεναγμοῦ αὐτῶν ἤκουσα, καὶ κατέβην ἐξελεῖσθαι αὐτούς·

13. αὐτον: T¹H ἰωσηφ 15. t [καὶ] κατεβη H¹ κατεβη δε | H [εἰς
 αἰγυπτον] 22. H om εν pr 31. TH εθαυμασεν 34. αυτων: T¹H αυτου

14. Gen 45,9. 46,27. Deut 10,22. 15. Gen 49,33. 16. Ios
 24,32. Gen 49,30. 33,19. 17. Gen 24,7. Ex 1,7s. 19. Ex 1,10.
 20. Ex 2,2ss. 24. Ex 2,11s. 26. Ex 2,13. 27. Ex 2,14. 30-34. Ex
 3,2ss. 32. Ex 3,6. Mt 22,32. Lc 20,37. 34. Ex 3,10.

καὶ νῦν δεῦρο ἀποστείλω σε εἰς Αἴγυπτον. ³⁵ Τούτων τὸν Μωϋσῆν, ὃν ἠρτήσαντο εἰπόντες· τίς σε κατέστησεν ἄρχοντα καὶ δικαστὴν; τούτων ὁ θεὸς καὶ ἄρχοντα καὶ λυτρωτὴν ἀπέσταλκεν σὺν χειρὶ ἀγγέλου τοῦ ὀφθέντος αὐτῷ ἐν τῇ βιάφῃ. ³⁶ οὗτος ἐξήγαγεν αὐτοὺς ποιήσας τέρατα καὶ σημεῖα ἐν γῇ Αἴγυπτω καὶ ἐν ἐρυθρᾷ θαλάσῃ καὶ ἐν τῇ ἐρήμῳ ἔτη τεσσαράκοντα. ³⁷ οὗτός ἐστιν ὁ Μωϋσῆς ὁ εἰπας τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ· προφήτην ὑμῖν ἀναστήσει ὁ θεὸς ἐκ τῶν ἀδελφῶν ὑμῶν ὡς ἐμέ. ³⁸ οὗτός ἐστιν ὁ γενόμενος ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐν τῇ ἐρήμῳ μετὰ τοῦ ἀγγέλου τοῦ λαλοῦντος αὐτῷ ἐν τῷ ὄρει Σινᾶ καὶ τῶν πατέρων ἡμῶν, ὃς ἰδέξατο λόγια ζῶντα δοῦναι ἡμῖν, ³⁹ ᾧ οὐκ ἠθέλησαν ὑπήκοοι γενέσθαι οἱ πατέρες ἡμῶν, ἀλλὰ ἀπόσαντο καὶ ἐστράφησαν ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν εἰς Αἴγυπτον, ⁴⁰ εἰπόντες τῷ Αἰγύπτῳ· ποιήσον ἡμῖν θεοὺς οἱ προπορευσονταὶ ἡμῶν· ὁ γὰρ Μωϋσῆς οὗτος, ὃς ἐξήγαγεν ἡμᾶς ἐκ γῆς Αἴγυπτου, οὐκ οἶδαμεν τί ἐγένετο αὐτῷ. ⁴¹ καὶ ἔμωσχοποίησαν ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκεῖναις καὶ ἀνήγαγον θυσίαν τῷ εἰδώλῳ, καὶ εὐφραίνοντο ἐν τοῖς ἔργοις τῶν χειρῶν αὐτῶν. ⁴² ἔστρεψεν δὲ ὁ θεὸς καὶ παρέδωκεν αὐτοὺς λατρεύειν τῇ στρατιᾷ τοῦ οὐρανοῦ, καθὼς γέγραπται ἐν βιβλῳ τῶν προφητῶν· μὴ σφάγια καὶ θυσίας προσηγάκατέ μοι ἔτη τεσσαράκοντα ἐν τῇ ἐρήμῳ, οἶκος Ἰσραὴλ, ⁴³ καὶ ἀνελάβετε τὴν σκιπὴν τοῦ Μολδὺ καὶ τὸ ἄστρον τοῦ θεοῦ Ῥομφάν, τοὺς τύπους οὓς ἐποίησατε προσκυνεῖν αὐτοῖς; καὶ μετουκῶ ὑμᾶς ἐπέκλιμα Βαβυλωνῶν. ⁴⁴ Ἡ σκιπὴ τοῦ μαρτυρίου ἦν τοῖς πατέράν ἡμῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ, καθὼς διετάξατο ὁ λαλῶν τῷ Μωϋσῇ ποιῆσαι αὐτὴν κατὰ τὸν τύπον ὃν ἐώρακαί· ⁴⁵ ἦν καὶ εἰσήγαγον διαδεξάμενοι οἱ πατέρες ἡμῶν μετὰ Ἰησοῦ ἐν τῇ κατασχέσει τῶν ἐθνῶν, ὧν ἐξέωσεν ὁ θεὸς ἀπὸ προσώπου τῶν πατέρων ἡμῶν, ἕως τῶν ἡμερῶν Δαυεὶδ, ⁴⁶ ὃς εὗρεν χάριν ἐνώπιον τοῦ θεοῦ καὶ ἠτήσατο εὖρεῖν σκήνωμα τῷ οἴκῳ Ἰακώβ. ⁴⁷ Σαλωμὼν δὲ ᾤκοδόμησεν αὐτῷ οἶκον. ⁴⁸ ἀλλ' οὐχ ὁ ὕψιστος ἐν χειροποιήτοις κατοικεῖ, καθὼς ὁ προφήτης λέγει· ⁴⁹ ὁ οὐρανός μοι θρόνος, ἡ δὲ γῆ ὑποπόδιον τῶν ποδῶν μου· ποῖον οἶκον οἰκοδομήσατέ μοι, λέγει κύριος, ἢ τίς τόπος τῆς καταπαύσεώς μου; ⁵⁰ οὐχὶ ἡ χεὶρ μου ἐποίησεν ταῦτα πάντα; ⁵¹ Σκληροτράχηλοι καὶ ἀπειθήμετοι καρδίας καὶ τοῖς ὡσίν, ὑμεῖς αἰεὶ τῷ πνεύματι τῷ ἀγίῳ ἀντιπίπτετε,

35. καὶ sc: T [καὶ] 36. T^H εν τη αιγυπτω 38. ημιν: H⁸ υμιν 40. εγενετο: ι γεγονεν 42. TH ισραηλ; 43. T ρεφαν Η ρομφα | T αυτοις· Η αυτοις. 45. TH εξωσεν 46. οικω: T^H θρω h† 47. TH οολομων | TH οικοδομησεν 49. η δε: H⁸ και η 51. h καρδιας

35. 7,27. 37. 3,22. Deut 18,15. 38. Ex 19,3. 40. Ex 32,1. 41. Ex 32,6. 42. Jer 19,13. 42a. Am 5,25ss. 44. Ex 25,40. 45. Ios 3,14. 46. Ps 132,5. 47. I Reg 6,1. 48. 17,24. 49a. Is 66,1s.

ὡς οἱ πατέρες ὑμῶν καὶ ὑμεῖς. ⁵³ τίνα τῶν προφητῶν οὐκ εἰδὼξαν οἱ πατέρες ὑμῶν; καὶ ἀπέκτειναν τοὺς προκαταγγεῖλαντας περὶ τῆς ἐλευσίως τοῦ δικαίου, οὗ τῶν ὑμῖς προδίδται καὶ φρονεῖς ἐγένεσθε, ⁵³ οἷτινες ἐλάβετε τὸν νόμον εἰς διαταγὰς ἀγγέλων, καὶ οὐκ ἐφυλάξατε.

⁵⁴ Ἀκούοντες δὲ ταῦτα διαπρίοντο ταῖς καρδίαις αὐτῶν καὶ ἔβρονον τοὺς ὀδόντας ἐπ' αὐτόν. ⁵⁵ ὑπάρχων δὲ πλήρης πνεύματος ἁγίου, ἀτενίσας εἰς τὸν οὐρανὸν εἶδεν δόξαν Θεοῦ καὶ Ἰησοῦν ἑστῶτα ἐκ δεξιῶν τοῦ Θεοῦ, ⁵⁶ καὶ εἶπεν· ἰδοὺ θεωρῶ τοὺς οὐρανοὺς διηνοιγμένους καὶ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐκ δεξιῶν ἑστῶτα τοῦ Θεοῦ. ⁵⁷ κράξαντες δὲ φωνῇ μεγάλῃ συνέσχον τὰ ἅτα αὐτῶν καὶ ὤρμησαν ὁμοθυμαδὸν ἐπ' αὐτόν, ⁵⁸ καὶ ἐκβαλόντες ἔξω τῆς πόλεως ἐλιθοβόλουν. καὶ οἱ μάρτυρες ἀπέθεντο τὰ ἱμάτια αὐτῶν παρὰ τοὺς πόδας νεανίου καλουμένου Σαῦλου, ⁵⁹ καὶ ἐλιθοβόλουν τὸν Στέφανον, ἐπικαλούμενον καὶ λέγοντα· κύριε Ἰησοῦ, δέξαι τὸ πνεῦμά μου. ⁶⁰ θεοὶ δὲ τὰ γόνατα ἐκράζεν φωνῇ μεγάλῃ· κύριε, μὴ στήσης αὐτοῖς τὴν ἁμαρτίαν ταύτην. καὶ τοῦτο εἰπὼν ἐκοιμήθη. (VIII) ¹ Σαῦλος δὲ ἦν συνευδοκῶν τῇ ἀναίρεσει αὐτοῦ.

VIII

Sanctus saeviens. Philippus in Samaria. Simon magus et Petrus.
Philippus et Aethiops Candaces.

Ἐγένετο δὲ ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ διαγμὸς μέγας ἐπὶ τὴν ἐκκλησίαν τὴν ἐν Ἱεροσολύμοις· πάντες διεσπάρησαν κατὰ τὰς χώρας τῆς Ἰουδαίας καὶ Σαμαρίας πλὴν τῶν ἀποστόλων. ² συνέκομισαν δὲ τὸν Στέφανον ἄνδρες εὐλαβεῖς καὶ ἐποίησαν κοπετόν μέγαν ἐπ' αὐτῷ. ³ Σαῦλος δὲ ἐλυμαίνεται τὴν ἐκκλησίαν, κατὰ τοὺς οἶκους εἰσπορευνόμενος, σύρων τε ἄνδρας καὶ γυναῖκας παραδίδου εἰς φυλακὴν.

⁴ Οἱ μὲν οὖν διασπαρέντες διήλθον εὐαγγελιζόμενοι τὸν λόγον· ⁵ Φίλιππος δὲ κατελθὼν εἰς τὴν πόλιν τῆς Σαμαρίας ἐκήρυσεν αὐτοῖς τὸν Χριστόν. ⁶ προσεῖχον δὲ οἱ ὄχλοι τοῖς λεγομένοις ὑπὸ τοῦ Φιλίππου ὁμοθυμαδὸν ἐν τῷ ἀκούειν αὐτοὺς καὶ βλέπειν τὰ σημεῖα ἃ ἐποίει. ⁷ πολλοὶ γάρ τῶν ἐχόντων πνεύματα ἀκάθαρτα, βοῶντα φωνῇ μεγάλῃ ἐξήρχοντο· πολλοὶ δὲ παραλελυμένοι καὶ χωλοὶ ἐθεραπεύθησαν. ⁸ ἐγένετο δὲ πολλὴ χαρὰ ἐν τῇ πόλει ἐκείνῃ. ⁹ Ἀπὴρ δὲ τις ὀνόματι Σίμων προῦπηρχεν ἐν τῇ πόλει μαγεύων

60. TH ταυτ. την αμαρτ. VIII, 1. παντες: T[H] add δε | T σαμαρειας 5. T εις πολιν | T σαμαρειας

53. Gal 3, 19. Hebr 2, 2. 56. Mt 26, 64. 59. Lc 23, 46. 60. Lc 23, 34. VIII, 1. 14, 6. 3. 9, 1ss. 22, 4. 26, 9s. Gal 1, 13. 5. 6, 5. 7. 5, 16. 16, 18. 9. 13, 6. (19, 19.)

καὶ ἐξιστάτων τὸ ἔθνος τῆς Σαμαρίας, λέγων εἰναί τινα ἑαυτὸν μέγαν, ¹⁰ ᾧ προσεῖχον πάντες ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου λέγοντες· οὗτός ἐστιν ἡ δύναμις τοῦ Θεοῦ ἢ καλουμένη μεγάλη. ¹¹ προσεῖχον δὲ αὐτῷ διὰ τὸ ἰκανῶ χρόνῳ ταῖς μαγίαις ἐξουσιάζεσθαι αὐτούς. ¹² ὅτε δὲ ἐπίστευσαν τῷ Φιλίππῳ εὐαγγελιζομένῳ περὶ τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ ὀνόματος Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἐβαπτίζοντο ἄνδρες τε καὶ γυναῖκες. ¹³ ὁ δὲ Σίμων καὶ αὐτοὺς ἐπίστευσεν, καὶ βαπτισθεὶς ἦν προσκατεργῶν τῷ Φιλίππῳ, θεωρῶν τε σημεῖα καὶ δυνάμεις μεγάλας γινομένας ἐξίστατο. ¹⁴ ἀκούσαντες δὲ οἱ ἐν Ἱερουσόλοις ἀπόστολοι ὅτι δέδεκται ἡ Σαμαρία τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, ἀπέστειλαν πρὸς αὐτοὺς Πέτρον καὶ Ἰωάννην, ¹⁵ οἵτινες καταβάντες προσήψαντο περὶ αὐτῶν ὅπως λάβωσιν πνεῦμα ἅγιον. ¹⁶ οὐδέπω γὰρ ἦν ἐπ' οὐδενὶ αὐτῶν ἐπιταπτωκός, μόνον δὲ βεβαπτισμένοι ὑπῆρχον εἰς τὸ ὄνομα τοῦ κυρίου Ἰησοῦ. ¹⁷ τότε ἐπέτιθέσαν τὰς χεῖρας ἐπ' αὐτούς, καὶ ἐλάβωσαν πνεῦμα ἅγιον. ¹⁸ ἰδὼν δὲ ὁ Σίμων ὅτι διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν τῶν ἀποστόλων δίδεται τὸ πνεῦμα, προσήνεγκεν αὐτοῖς χρήματα ¹⁹ λέγων· δότε καί μοι τὴν ἐξουσίαν ταύτην, ἵνα ᾧ εἴαν ἐπιθῶ τὰς χεῖρας λαμβάνῃ πνεῦμα ἅγιον. ²⁰ Πέτρος δὲ εἶπεν πρὸς αὐτόν· τὸ ἀργύριόν σου σὺν σοὶ εἶη εἰς ἀπώλειαν, ὅτι τὴν δωρεάν τοῦ Θεοῦ ἐνόμισας διὰ χρημάτων κτῶσθαι. ²¹ οὐκ ἔστιν σοι μερίς οὐδὲ κληῖρος ἐν τῷ λόγῳ τούτῳ· ἡ γὰρ καρδία σου οὐκ ἔστιν εὐθεία ἔναντι τοῦ Θεοῦ. ²² μετανόησον οὖν ἀπὸ τῆς κακίας σου ταύτης, καὶ δεήθητι τοῦ κυρίου εἰ ἄρα ἀφεθήσεται σοὶ ἡ ἐπίνοια τῆς καρδίας σου· ²³ εἰς γὰρ χολὴν πικρίας καὶ σύνδεσμον ἀδικίας ὄρω σε ὄντα. ²⁴ ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Σίμων εἶπεν· δεήθητε ὑμεῖς ὑπερ ἑμοῦ πρὸς τὸν κύριον, ὅπως μηδὲν ἐπέλθῃ ἐπ' ἐμὲ ὡς εἰρήκατα.

²⁵ Οἱ μὲν οὖν διαμαρτυράμενοι καὶ λαλήσαντες τὸν λόγον τοῦ κυρίου ὑπέστρεψον εἰς Ἱερουσόλυμα, πολλὰς τε κόμας τῶν Σαμαριτῶν εὐηγγελίζοντο.

²⁶ Ἄγγελος δὲ κυρίου ἐλάλησεν πρὸς Φίλιππον λέγων· ἀνάστηθι καὶ πορεύου κατὰ μεσημβρίαν ἐπὶ τὴν ὁδὸν τὴν καταβαίνουσαν ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ εἰς Γάζαν· αὕτη ἐστὶν Ἱερμος. ²⁷ καὶ ἀναστάς ἐπορεύθη. καὶ ἰδὼν ἀνὴρ Αἰθίοψ ἐπιστοχὸς ἐκείνου βασιλέως τῆς γάζης αὐτῆς, ἐηλύθει προσκυνήσων εἰς Ἱερουσαλήμ, ²⁸ ἦν τε ὑποστρέφων, καὶ

9. Τ σαμαρίας 11. Τ μαγείας 14. Τ σαμαρία 18. το πνευμα: Τ add [το αγιον] 24. ειρηκατα: h add -ος πολλα κλαιων ου διαλεμπανεν- 25. ΤΗ σαμαριτων 27. εηλυθει: ΤΗ pm [ος] 28. τε: t H δε

17. 6,6. 13,3. 20. (Mt 10,8.) 21. (Col 1,12.) 22. (2 Tim 2,25.) 23. (Is 58,6.) 25. Zeph 2,4. 27. (Zeph 3,10.)

καθήμενος ἐπὶ τοῦ ἄρματος αὐτοῦ ἀνεγίνωσκεν τὸν προφήτην Ἡσαΐαν. ²⁹ εἶπεν δὲ τὸ πνεῦμα τῷ Φιλίππῳ· πρόσδεθε καὶ κολήσθητι τῷ ἄρματι τούτῳ. ³⁰ προσδραμῶν δὲ ὁ Φίλιππος ἤκουσεν αὐτοῦ ἀναγινώσκοντος Ἡσαΐαν τὸν προφήτην, καὶ εἶπεν· ἀράγε γινώσκεις ἃ ἀναγινώσκεις; ³¹ ὁ δὲ εἶπεν· πῶς γὰρ ἂν δυναίμην εἶναι μὴ τις ὀδηγήσει με; παρεκάλεισέν τε τὸν Φίλιππον ἀναβάνατα καθίσαι σὺν αὐτῷ. ³² ἡ δὲ περιοχὴ τῆς γραφῆς ἦν ἀνεγίνωσκεν ἦν αὕτη· ὡς πρόβατον ἐπὶ σφαγὴν ἤχθη, καὶ ὡς ἄμνος ἐναντίον τοῦ κείραντος αὐτὸν ἄφωνος, οὕτως οὐκ ἀνοίγει τὸ στόμα αὐτοῦ. ³³ ἐν τῇ ταπεινώσει ἡ κρίσις αὐτοῦ ἤρθη· τὴν γενεὰν αὐτοῦ τίς διηγήσεται; ὅτι αἰρεται ἀπὸ τῆς γῆς ἡ ζωὴ αὐτοῦ. ³⁴ ἀποκριθεὶς δὲ ὁ εὐνοῦχος τῷ Φιλίππῳ εἶπεν· δέομαί σου, περὶ τίνος ὁ προφήτης λέγει τούτο; περὶ ἑαυτοῦ ἢ περὶ ἐτέρου τινός; ³⁵ ἀνοίξας δὲ ὁ Φίλιππος τὸ στόμα αὐτοῦ καὶ ἀρχάμενος ἀπὸ τῆς γραφῆς ταύτης εὐηγγέλισατο αὐτῷ τὸν Ἰησοῦν. ³⁶ ὡς δὲ ἐπορεύοντο κατὰ τὴν ὁδὸν, ἤλθον ἐπὶ τι ὕδωρ, καὶ φησὶ ὁ εὐνοῦχος· ἰδοὺ ὕδωρ· εἰ κολύει με βαπτισθῆναι; ³⁸ καὶ ἐκέλευσεν στήναι τὸ ἄρμα, καὶ κατέβησαν ἀμφότεροι εἰς τὸ ὕδωρ, ὃ τε Φίλιππος καὶ ὁ εὐνοῦχος, καὶ ἐβάπτισεν αὐτόν. ³⁹ ὅτε δὲ ἀνέβησαν ἐκ τοῦ ὕδατος, πνεῦμα κυρίου ἤρπασεν τὸν Φίλιππον, καὶ οὐκ εἶδεν αὐτόν οὐκέτι ὁ εὐνοῦχος· ἐπορεύετο γὰρ τὴν ὁδὸν αὐτοῦ χαίρων. ⁴⁰ Φίλιππος δὲ εὐρέθη εἰς Ἄζωτον, καὶ διερχόμενος εὐηγγέλιζετο τὰς πόλεις πᾶσας ἕως τοῦ ἔλθειν αὐτόν εἰς Καισαρίαν.

IX

Saulus divina voce convertitur et Damasci ab Anania baptizatur. Insidiantibus Iudaeis fugit Hierosolyman indeque Tarsum. Petrus Lyddae Aeneam sanat, Ioppae Tabitham in vitam revocat.

¹ Ὁ δὲ Σαῦλος ἔτι ἐνπνέων ἀπειλῆς καὶ φόβου εἰς τοὺς μαθητὰς τοῦ κυρίου, προσελθὼν τῷ ἀρχιερεῖ ² ἠτήσατο παρ' αὐτοῦ ἐπιστολὰς εἰς Δαμασκὸν πρὸς τὰς συναγωγὰς, ὅπως ἂν τινὰς εὗρη ὄντας τῆς ὁδοῦ, ἀνδρας τε καὶ γυναῖκας, δεδαιμένους ἀγάγῃ εἰς Ἱερουσαλήμ. ³ ἐν δὲ τῷ πορεύεσθαι ἐγένετο αὐτὸν ἐγγίξειν τῷ Δαμασκῷ, εἰς αἴφνης τε αὐτὸν περιήστραψεν φῶς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, ⁴ καὶ πρὸς ἐπὶ τὴν γῆν ἤκουσεν φωνὴν λέγουσαν αὐτῷ·

28. ανεγιν.: [T]H pm και 32. TH⁸ κειροντος 37. h -|ειπεν δὲ αὐτῷ [ὁ φίλιππος]· εἰ πιστεύεις ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου[,ἐξέστειν]. ἀποκριθεὶς δὲ εἶπεν· πιστεύω τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ εἶναι τὸν ἰησοῦν [χριστόν].- 40. T καισαρειαν IX,1. T εμπνιων 2. αν; TH εαν | T⁸H της οδου οντας 3. H εξφνης

32a. Is 53,7s. 36. (10,47.) [37. 9,20. Mt 16,16. [Mc 16,16.] Io 6,69. 11,27. 1 Io 4,15.] IX,1ss. 22,3ss. 26,10ss.

Σαούλ Σαούλ, τί με διώκεις; ⁵ εἶπεν δὲ· τίς εἶ, κύριε; ὁ δὲ ἐγὼ εἰμὶ Ἰησοῦς, ὃν σὺ διώκεις. ⁶ ἀλλὰ ἀνάστηθι καὶ εἰσελθε εἰς τὴν πόλιν, καὶ λαληθήσεται σοι ὅ τι σε δεῖ ποιῆν. ⁷ οἱ δὲ ἄνδρες οἱ συνοδεύοντες αὐτῷ εἰστήκεισαν ἐνεοί, ἀκούοντες μὲν τῆς φωνῆς, μηδένα δὲ θεωροῦντες. ⁸ ἠγγέρθη δὲ Σαῦλος ἀπὸ τῆς γῆς, ἠνοιγμένων δὲ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ οὐδὲν ἔβλεπεν· χειραγωγοῦντες δὲ αὐτὸν εἰσήγαγον εἰς Δαμασκόν. ⁹ καὶ ἦν ἡμέρας τρεῖς μὴ βλέπων, καὶ οὐκ ἔφαγεν οὐδὲ ἔπιεν.

¹⁰ Ἦν δὲ τις μαθητῆς ἐν Δαμασκῷ ὀνόματι Ἀνασίας, καὶ εἶπεν πρὸς αὐτὸν ἐν ὄραματι ὁ κύριος· Ἀνασία. ὁ δὲ εἶπεν· ἰδοὺ ἐγώ, κύριε. ¹¹ ὁ δὲ κύριος πρὸς αὐτόν· ἀναστὰς πορεύθητι ἐπὶ τὴν ῥύμην τὴν καλομένην εὐθείαν καὶ ζήτησον ἐν οἰκίᾳ Ἰούδα Σαῦλον ὀνόματι Ταρσέα· ἰδοὺ γὰρ προσεύχεται, ¹² καὶ εἶδεν ἄνδρα Ἀνασίαν ὀνόματι εἰσελθόντα καὶ ἐπιθέντα αὐτῷ χεῖρας, ὅπως ἀναβλέψῃ. ¹³ ἀπεκρίθη δὲ Ἀνασίας· κύριε, ἤκουσα ἀπὸ πολλῶν περὶ τοῦ ἀνδρὸς τούτου, ὅσα κακὰ τοῖς ἀγαίοις σου ἐποίησεν ἐν Ἱερουσαλὴμ· ¹⁴ καὶ ᾧδε ἔχει ἐξουσίαν παρὰ τῶν ἀρχιερέων δῆσαι πάντα τοὺς ἐπικαλουμένους τὸ ὄνομά σου. ¹⁵ εἶπεν δὲ πρὸς αὐτόν ὁ κύριος· πορεύου, ὅτι σκευὸς ἐκλογῆς ἐστὶς μοι οὗτος τοῦ βαστάσαι τὸ ὄνομά μου ἐνώπιον ἐθνῶν τε καὶ βασιλείων υἱῶν τε Ἰσραὴλ. ¹⁶ ἐγὼ γὰρ ὑποδείξω αὐτῷ ὅσα δεῖ αὐτὸν ὑπερ τοῦ ὀνόματός μου παθεῖν. ¹⁷ Ἀπῆλθεν δὲ Ἀνασίας καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὴν οἰκίαν, καὶ ἐπιθείς ἐπ' αὐτὸν τὰς χεῖρας εἶπεν· Σαούλ ἀδελφέ, ὁ κύριος ἀπέσταλκέν με, Ἰησοῦς ὁ ὀφθείς σοι ἐν τῇ ὁδῷ ἣ ἤρχον, ὅπως ἀναβλέψῃς καὶ πλησθῆς πνεύματος ἁγίου. ¹⁸ καὶ εὐθέως ἀπέπεσαν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν ὡς λεπίδες, ἀνέβλεψέν τε, καὶ ἀναστὰς ἐβαπτίσθη, ¹⁹ καὶ λαβὼν τροφὴν ἐνίσχυσεν.

²⁰ Ἐγένετο δὲ μετὰ τῶν ἐν Δαμασκῷ μαθητῶν ἡμέρας τινας, καὶ εὐθέως ἐν ταῖς συναγωγαῖς ἐκήρυσεν τὸν Ἰησοῦν, ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ. ²¹ ἐξίσταντο δὲ πάντες οἱ ἀκούοντες καὶ ἔλεγον· οὐχ οὗτός ἐστιν ὁ πορθήσας εἰς Ἱερουσαλὴμ τοὺς ἐπικαλουμένους τὸ ὄνομα τοῦτο, καὶ ᾧδε εἰς τοῦτο ἐληλύθει, ἵνα

5. διωκεις: E add σκληρόν σοι πρὸς κέντρα λακτίξων 6. αλλα ἀναστηθι: E τρέμων τε καὶ θαμβῶν εἶπε· κύριε, τί με θύλεις ποιῆσαι; καὶ ὁ κύριος πρὸς αὐτόν· ἀνάστηθι 7. H ἰστηκίαισαν 8. TH ἀνεσχημένων 11. H³ ἀναστα 12. ἀνδρα: T⁹H add [ἐν ὄραματι] | χεῖρας: H pm [ταε] 15. εθνων: Hpm[των] 19. t H ἐνίσχυθη 21. TH ἐν ἱερουσαλ.

5. I Cor 15, 8. (5, 39.) 11. 21, 39. 12. (10, 3. 16, 9.) 15. (Rom 9, 21ss.) 16. 20, 23. 21. 8, 1ss. 9, 2.

δεδεμένους αὐτοὺς ἀγάγη ἐπὶ τοὺς ἀρχιερεῖς; ²² Σαῦλος δὲ μάλ-
λον ἐεδδναμύοντο καὶ συνέχυνεν Ἰουδαίους τοὺς κατοικοῦντας
ἐν Λαμασκῷ, συμβιβάζων ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ Χριστός. ²³ Ὡς δὲ
ἐπληροῦντο ἡμέραι ἰκαναί, συναβουλεύσαντο οἱ Ἰουδαῖοι ἀνελεῖν
αὐτόν. ²⁴ ἐγνώσθη δὲ τῷ Σαύλῳ ἡ ἐπιβουλὴ αὐτῶν. παρετη-
ροῦντο δὲ καὶ τὰς πύλας ἡμέρας τε καὶ νυκτός, ὅπως αὐτὸν
ἀνέλωσιν. ²⁵ λαβόντες δὲ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ νυκτός διὰ τοῦ
τείχους καθήκαν αὐτὸν χαλάσαντες ἐν σπυρίδι.

²⁶ Παραγενόμενος δὲ εἰς Ἱερουσαλὴμ ἐπειράζειν κολλᾶσθαι τοῖς
μαθηταῖς· καὶ πάντες ἐφοβοῦντο αὐτόν, μὴ πιστεύοντες ὅτι ἐστὶν
μαθητῆς. ²⁷ Βαρνάβας δὲ ἐπιλαβόμενος αὐτὸν ἤγαγεν πρὸς τοὺς
ἀποστόλους, καὶ διηγήσατο αὐτοῖς πῶς ἐν τῇ ὁδῷ εἶδεν τὸν κύ-
ριον καὶ ὅτι ἐλάλησεν αὐτῷ, καὶ πῶς ἐν Λαμασκῷ ἐπαρρησιασάτο
ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ. ²⁸ καὶ ἦν μετ' αὐτῶν εἰσπορευόμενος καὶ
ἐκπορευόμενος εἰς Ἱερουσαλὴμ, παρρησιαζόμενος ἐν τῷ ὀνόματι
τοῦ κυρίου, ²⁹ ἐλάλει τε καὶ συνεζήτει πρὸς τοὺς Ἑλληνιστάς· οἱ
δὲ ἐπεχείρουν ἀνελεῖν αὐτόν. ³⁰ ἐπιγόντες δὲ οἱ ἀδελφοὶ κατε-
ῆγαγον αὐτὸν εἰς Καισαρίαν, καὶ ἐξαπέστειλαν αὐτὸν εἰς Ταρσόν.

³¹ Ἡ μὲν οὖν ἐκκλησίᾳ καθ' ὅλης τῆς Ἰουδαίας καὶ Γαλιλαίας
καὶ Σαμαρίας εἶχεν εἰρήνην, οἰκοδομουμένη καὶ πορευομένη τῷ
φθῶφ τοῦ κυρίου, καὶ τῇ παρακλήσει τοῦ ἁγίου πνεύματος ἐπλη-
θύνετο. ³² ἐγένετο δὲ Πέτρον διερχόμενον διὰ πάντων κατελθεῖν
καὶ πρὸς τοὺς ἀγίους τοὺς κατοικοῦντας Λύδδα. ³³ εἶδεν δὲ
ἐκεῖ ἄνθρωπον τινα ὀνόματι Αἰνέα· ἐξ ἑτῶν ὀκτώ κατακειμένον
ἐπὶ κρηβάττου, ὃς ἦν παραλελυμένος. ³⁴ καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ Πέ-
τρος· Αἰνέα, ἰάται σε Ἰησοῦς Χριστός· ἀνάστηθι καὶ στήθωσον
σεαυτῷ. καὶ εὐθέως ἀνέστη. ³⁵ καὶ εἶδαν αὐτὸν πάντες οἱ κα-
τοικοῦντες Λύδδα καὶ τὸν Σάρανα, οἵτινες ἐπέστρεψαν ἐπὶ τὸν
κύριον.

³⁶ Ἐν Ἰόππῃ δὲ τις ἦν μαθήτρια ὀνόματι Ταβιθά, ἣ διερχη-
νεομένη λέγεται Δορκάς· αὕτη ἦν πλήρης ἀγαθῶν ἔργων καὶ
ἐλεημοσυνηῶν ὧν ἐποίει. ³⁷ ἐγένετο δὲ ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις
ἀσθενήσασαν αὐτὴν ἀποθανεῖν· λούσαντες δὲ ἔθηκαν αὐτὴν ἐν
ὑπερφῶφ. ³⁸ ἔγγις δὲ οὐσης Λύδδας τῇ Ἰόππῃ οἱ μαθηταὶ ἀκού-
σαντες ὅτι Πέτρος ἐστὶν ἐν αὐτῇ, ἀπέστειλαν δύο ἄνδρας πρὸς
αὐτὸν παρακαλοῦντες· μὴ ὀκνήσης διελθεῖν ἕως ἡμῶν. ³⁹ ἀναστὰς
δὲ Πέτρος συνῆλθεν αὐτοῖς· ὃν παραγενόμενον ἀνήγαγον εἰς τὸ

22. Τ συνέχυνεν | ιουδαιους: Τ pm τους | Η συνβιβαζων 25. Η
σπυριδι 30. Τ καισαρειαν 31. Τ σαμαρειας 35. Τ σαρωνᾶ Η σαρωνᾶ
36. Η ταβιθα | ΤΗ εργαων αγαθων 37. Η⁹ om αυτην sc

23m. 2 Cor 11, 32s. 26. Gal 1, 18s. 27. 4, 36. 30. 11, 25.
31. (1 Cor 3, 10. Eph 2, 20.) 34. 3, 6.

ὑπαρῶν, καὶ παρέστησαν αὐτῷ πάσαι αἱ χῆραι κλαίουσαι καὶ ἐπιδαεικνόμεναι χιτῶνας καὶ ἱμάτια, ὅσα ἐποίει μετ' αὐτῶν ὅσα ἡ Λορκάς. ⁴⁰ ἐκβαλὼν δὲ ἔξω πάντας ὁ Πέτρος καὶ θεῖς τὰ γόνατα προσηύξατο, καὶ ἐπιστρέψας πρὸς τὸ σῶμα εἶπεν· Ταβιθά ἀνάστηθι. ἡ δὲ ἤνοιξεν τοὺς ὀφθαλμούς αὐτῆς, καὶ ἰδοῦσα τὸν Πέτρον ἀνεκάθισεν. ⁴¹ δούς δὲ αὐτῇ χεῖρα ἀνάστησεν αὐτήν· φωνήσας δὲ τοὺς ἁγίους καὶ τὰς χήρας παρέστησεν αὐτῆν ζῶσαν. ⁴² γνωστὸν δὲ ἐγένετο καθ' ὅλης τῆς Ἰόππης, καὶ ἐπίστευσαν πολλοὶ ἐπὶ τὸν κύριον. ⁴³ ἐγένετο δὲ ἡμέρας ἱκανὰς μεῖναι ἐν Ἰόππῃ παρά τινι Σίμωνι βυρσεῖ.

X

Cornelius divinitus admonitus Petrum visione animalium percussam accessit Caesarem. Ipsi gentiles spiritu sancto imbuti.

¹ Ἄνθρωπος δὲ τις ἐν Καισαρίᾳ ὀνόματι Κορνήλιος, ἑκατοντάρχης ἐκ σπειρῆς τῆς καλουμένης Ἰταλικῆς, ² εὐσεβῆς καὶ φοβούμενος τὸν θεὸν σὺν παντὶ τῷ οἴκῳ αὐτοῦ, ποιῶν ἐλεημοσύνας πολλὰς τῷ λαῷ καὶ δεόμενος τοῦ θεοῦ διαπαντός, ³ εἶδεν ἐν ὄραματι φανερῶς, ὡσεὶ περὶ ὥραν ἐνάτην τῆς ἡμέρας, ἄγγελον τοῦ θεοῦ εἰσελθόντα πρὸς αὐτὸν καὶ εἰπόντα αὐτῷ· Κορνήλιε. ⁴ ὁ δὲ ἀτενίσας αὐτῷ καὶ ἔμφοβος γενόμενος εἶπεν· τί ἐστίν, κύριε; εἶπεν δὲ αὐτῷ· αἱ προσευχαί σου καὶ αἱ ἐλεημοσύναι σου ἀνέβησαν εἰς μνημόσυνον ἔμπροσθεν τοῦ θεοῦ. ⁵ καὶ τὸν πέμψον ἄνδρα εἰς Ἰόππην καὶ μετάπεμψαι Σίμονά τινα ὃς ἐπικαλεῖται Πέτρος· ⁶ οὗτος ξενίζεται παρά τινι Σίμωνι βυρσεῖ, ὃ ἐστὶν οἰκία παρά θάλασσαν. ⁷ ὡς δὲ ἀπῆλθεν ὁ ἄγγελος ὁ λαλῶν αὐτῷ, φωνήσας δύο τῶν οἰκειῶν καὶ στρατιωτῶν εὐσεβῆ τῶν προσκαρτερούντων αὐτῷ, ⁸ καὶ ἐξηγησάμενος ἅπαντα αὐτοῖς ἀπέστειλεν αὐτοὺς εἰς τὴν Ἰόππην.

⁹ Τῇ δὲ ἐπαύριον ὁδοιποροῦντων αὐτῶν καὶ τῇ πόλει ἐγγιζόντων ἀνέβη Πέτρος ἐπὶ τὸ δῶμα προσεύξασθαι περὶ ὥραν ἕκτην. ¹⁰ ἐγένετο δὲ πρόσπειρος καὶ ἤθελεν γέσασθαι· παρασκευαζόντων δὲ αὐτῶν ἐγένετο ἐπ' αὐτὸν ἕκστασις, ¹¹ καὶ θεωρεῖ τὸν οὐρανὸν ἀνεφγμένον καὶ καταβαῖνον σκευὸς τι ὡς ὀθόνην μεγάλην, τέσσαρσιν ἀρχαῖς καθιέμενον ἐπὶ τῆς γῆς, ¹² ἐν ᾗ ὑπῆρχεν

40. Η ταβιθα 42. [T]H om της 43. εγενετο δε: T add [αυτων] X, 1. T καισαρεια 5. t [τινα] 9. αυτων: T¹H κειωνων

40. Mt 9,25. Mc 5,41. 43. 10,6. X, 1. (Mt 8,5.) 3ss. 10,30ss. (3,1.) 4. (Apc 8,4.) 5. 11,13. 10 1,43. 6. 9,43. (11,14 9,6 2,37.) 10ss. 11,5ss.

πάντα τὰ τετράποδα καὶ ἐρπετὰ τῆς γῆς καὶ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ. ¹⁵ καὶ ἐγένετο φωνὴ πρὸς αὐτόν· ἀναστὰς Πέτρος θύσον καὶ φάγε. ¹⁴ ὁ δὲ Πέτρος εἶπεν· μηδαμῶς, κύριε, ὅτι οὐδέποτε ἔφαγον πᾶν κοινὸν καὶ ἀκάθαρτον. ¹⁵ καὶ φωνὴ πάλιν ἐκ δευτέρου πρὸς αὐτόν· ἃ ὁ θεὸς ἐκαθάρισεν σὺ μὴ κοῖνον. ¹⁶ τοῦτο δὲ ἐγένετο ἐπὶ τρεῖς, καὶ εὐθὺς ἀνελήμφθη τὸ σκεῦος εἰς τὸν οὐρανόν. ¹⁷ ὡς δὲ ἐν ἑαυτῷ διηπόρει ὁ Πέτρος, τί ἂν εἶη τὸ ὄραμα ὃ εἶδεν, ἰδοὺ οἱ ἄνδρες οἱ ἀπεσταλμένοι ὑπὸ τοῦ Κορνηλίου διερωτήσαντες τὴν οἰκίαν τοῦ Σίμωνος ἐπέστησαν ἐπὶ τὸν πολῶνα, ¹⁸ καὶ φωνήσαντες ἐπυνθάνοντο εἰ Σίμων ὁ ἐπικαλούμενος Πέτρος ἐνθάδε ξενίζεται. ¹⁹ τοῦ δὲ Πέτρου διανοημένου περὶ τοῦ ὄραματος εἶπεν τὸ πνεῦμα αὐτῷ· ἰδοὺ ἄνδρες ζητοῦντές σε. ²⁰ ἀλλὰ ἀναστὰς κατάβηθι, καὶ πορεύου σὺν αὐτοῖς μηδὲν διακρινόμενος, ὅτι ἐγὼ ἀπέσταλκα αὐτούς. ²¹ καταβὰς δὲ Πέτρος πρὸς τοὺς ἄνδρας εἶπεν· ἰδοὺ ἐγὼ εἰμι ὃν ζητεῖτε· εἰς ἣ αἰτία δι' ἣν πάρεστε; ²² οἱ δὲ εἶπαν· Κορνήλιος ἑκατοστάρχης, ἀνὴρ δίκαιος καὶ φοβούμενος τὸν θεόν, μαρτυρούμενός τε ὑπὸ ὅλου τοῦ ἔθνους τῶν Ἰουδαίων, ἐχηρηματίσθη ὑπὸ ἀγγέλου ἁγίου μεταπέμψασθαί σε εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ καὶ ἀκοῦσαι ῥήματα παρὰ σοῦ. ²³ εἰσκαλεσάμενος σὺν αὐτοῖς ἐξένισεν.

Τῇ δὲ ἑκαύριον ἀναστὰς ἐξῆλθεν σὺν αὐτοῖς, καὶ τινες τῶν ἀδελφῶν τῶν ἀπὸ Ἰσπῆς συνῆλθον αὐτῷ. ²⁴ τῇ δὲ ἑκαύριον εἰσῆλθον εἰς τὴν Καισαρίαν· ὁ δὲ Κορνήλιος ἦν προσδοκῶν αὐτούς, συναλεσάμενος τοὺς συγγενεῖς αὐτοῦ καὶ τοὺς ἀναγκαίους φίλους. ²⁵ ὡς δὲ ἐγένετο τοῦ εἰσελθεῖν τὸν Πέτρον, συναρτήσας αὐτῷ ὁ Κορνήλιος πεσὼν ἐπὶ τοὺς πόδας προσεκύνησεν. ²⁶ ὁ δὲ Πέτρος ἤγειρεν αὐτόν λέγων· ἀνάστηθι· καὶ ἐγὼ αὐτὸς ἄνθρωπός εἰμι. ²⁷ καὶ συνομιλῶν αὐτῷ εἰσῆλθεν, καὶ εὗρίσκει συναληλυθότας πολλούς, ²⁸ ἔφη τε πρὸς αὐτούς· ὑμεῖς ἐπίστασθε ὡς ἀθέμιτόν ἐστιν ἀνδρὶ Ἰουδαίῳ κολλᾶσθαι ἢ προσέρχεσθαι ἄλλοφύλῳ· καὶ μοι ἔδειξεν ὁ θεὸς μηδένα κοινὸν ἢ ἀκάθαρτον λέγειν ἄνθρωπον· ²⁹ διὸ καὶ ἀνατιροῦντος ἦλθον μεταπέμψασθέ με; ³⁰ καὶ ὁ Κορνήλιος ἔφη· ἀπὸ τετάρτης ἡμέρας μέχρι ταύτης τῆς ὥρας ἤμην τὴν ἐνάτην προσεχόμενος ἐν τῷ οἴκῳ μου, καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ ἔστη ἐνώπιόν μου ἐν ἐσθήτῃ

15. T καθήρισεν 17. ἰδου: t pm [καί] | υπο: T^h απο 18. H^h επυνθοντο 19. H^h om αυτω | ανδρες: add T [th] τρεις H δυο | ζητουντες: T^h ζητουνσι 23. T εξενισεν, τη δε | H συναηλθαν 24. T^h H εισηλθον | T καισαρειαν | T συγκαλεσαμ. 28. T^h H ο θεος εδειξεν 29. H αναντιροητως

14. Lev 11,7.13.23. 15. 1 Tim 4,4. Tit 1,15. Rom 14,14. Mt 15,11. Mc 7,2.15. 17. 10,28.34. 11,11ss. 19. (8,29.) 22. 10,3ss. 23. 9,42. 26. 14,15. 28. 11,3. 30ss. 10,3ss.

λαμπρῶ, ³¹ καὶ φησὶν· Κορνήλιε, εἰσηκούσθη σου ἡ προσευχὴ καὶ αἱ ἐλεημοσύναι σου ἐμνήσθησαν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. ³² πέμψον οὖν εἰς Ἴοπάπην καὶ μετακάλεσαι Σίμωνα ὃς ἐπικαλεῖται Πέτρος· οὗτος ξενίζεται ἐν οἰκίᾳ Σίμωνος βυρσέως παρὰ θάλασσαν. ³³ ἔξαντῆς οὖν ἵκενμα πρὸς σε, σύ τε καλῶς ἐποίησας παραγενόμενος. τῶν οὖν πάντες ἡμεῖς ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ πάρεσμεν ἀκούσαι πάντα τὰ προστεταγμένα σοι ὑπὸ τοῦ κυρίου. ³⁴ Ἀνοίξας δὲ Πέτρος τὸ στόμα εἶπεν· ἐπ' ἀληθείας καταλαμβάνομαι ὅτι οὐκ ἔστιν προσωπολήμπτης ὁ Θεός, ³⁵ ἀλλ' ἐν παντὶ ἔθνει ὁ φροβούμενος αὐτὸν καὶ ἐργαζόμενος δικαιοσύνην δεκτὸς αὐτῷ ἐστίν· ³⁶ τὸν λόγον δὲ ἀπέστειλεν τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ εὐαγγελιζόμενος εἰρήνην διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ· οὗτός ἐστιν πάντων κύριος. ³⁷ ἡμεῖς οἶδατε τὸ γεγόμενον ῥῆμα καθ' ὅλης τῆς Ἰουδαίας, ἀρχάμενος ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας μετὰ τὸ βάπτισμα ὃ ἐκήρυξεν Ἰωάννης, ³⁸ Ἰησοῦν τὸν ἀπὸ Ναζαρέθ, ὃς ἐχρῖσεν αὐτὸν ὁ Θεὸς πνεύματι ἀγίῳ καὶ δυνάμει, ὃς διήλθεν εὐεργετῶν καὶ ἰώμενος πάντας τοὺς καταδυναστευομένους ὑπὸ τοῦ διαβόλου, ὅτι ὁ Θεὸς ἦν μετ' αὐτοῦ. ³⁹ καὶ ἡμεῖς μάρτυρες πάντων ὧν ἐποίησεν ἐν ταῖς τῆς χώρας τῶν Ἰουδαίων καὶ ἐν Ἱερουσαλὴμ, ὧν καὶ ἀνεῖλαν κρεμάσαντες ἐπὶ ξύλου. ⁴⁰ τοῦτον ὁ Θεὸς ἤγειρεν ἐν τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ καὶ ἔδωκεν αὐτὸν ἐμφανῆ γενέσθαι, ⁴¹ οὐ παντὶ τῷ λαῷ, ἀλλὰ μάρτυρσιν τοῖς προκεχειροτονημένοις ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, ἡμῖν οἵτινες συναφάγομεν καὶ συνεπίομεν αὐτῷ μετὰ τὸ ἀναστήθαι αὐτὸν ἐκ νεκρῶν. ⁴² καὶ παρήγγειλεν ἡμῖν κηρῶσαι τῷ λαῷ καὶ διαμαρτυράσθαι ὅτι αὐτός ἐστιν ὁ ἀριστέος ὑπὸ τοῦ Θεοῦ κριτῆς ζώτων καὶ νεκρῶν. ⁴³ τοῦτ' πάντες οἱ προφῆται μαρτυροῦσιν, ἄρσιν ἁμαρτιῶν λαβεῖν διὰ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ πάντα τὸν πιστευόντα εἰς αὐτόν. ⁴⁴ Ἐνὶ λαλοῦντος τοῦ Πέτρου τὰ ῥήματα ταῦτα ἐπέπεσον τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐπὶ πάντας τοὺς ἀκούοντας τὸν λόγον. ⁴⁵ καὶ ἐξέστησαν οἱ ἐκ περιουμῆς πιστοὶ ὅσοι συνῆλθαν τῷ Πέτρῳ, ὅτι καὶ ἐπὶ τὰ ἔθνη ἡ δωρεὰ τοῦ ἁγίου πνεύματος ἐκκέχται· ⁴⁶ ἡκουον γὰρ αὐτῶν λαλούντων γλώσσαις καὶ μεγαλυνόντων τὸν Θεόν. τότε ἀπεκρίθη Πέτρος· ⁴⁷ μήτι τὸ ὕδωρ δύναται κολῦσαι τις τοῦ μὴ βαπτισθῆναι τούτους, οἵτινες τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἔλαβον ὡς καὶ ἡμεῖς; ⁴⁸ προσέταξεν δὲ αὐτοῖς ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ βαπτισθῆναι. τότε ἤρῳτησαν αὐτὸν ἐπιμείναι ἡμέρας τινάς.

32. θάλασσαν: t add [οἱ παραγενομενος λαλησει σοι] 33. του Θεου: t σου 36. [T]H³ om ον | h χριστου (ουτ. εστ. παντ. κυριος) ³⁷ ημεεις οιδατε, 39. T³H om εν sc 40. TH om εν 42. αυτος: T³H ουτος 45. οσοι: H³ οι | t H του πνευματ. του αγιου 48. αυτοις: TH αυτους

32. 11, 13s. 34. Deut 10, 17. Rom 2, 11. 36. Is 52, 7. 37. Mt 4, 17. Lc 23, 5. 39. 2, 22. 32. 3, 15. 5, 30. (Deut 21, 22s.) 41. Lc 24, 42s. Io 21, 13. 42. 17, 31. 43. 3, 24. 46. 2, 4. 47. 8, 36.

XI

Petrus Hierosolymae visionem animalium remque cum Cornelio gestam exponit. Barnabas et Saulus. Christiani Antiochiae. Agabus.

¹ Ἦκουσαν δὲ οἱ ἀπόστολοι καὶ οἱ ἀδελφοὶ οἱ ὄντες κατὰ τὴν Ἰουδαίαν ὅτι καὶ τὰ ἔθνη ἐδέξαντο τὸν λόγον τοῦ θεοῦ. ² ὅτε δὲ ἀνέβη Πέτρος εἰς Ἱερουσαλήμ, διακρίνοντο πρὸς αὐτὸν οἱ ἐκ περιτομῆς, ³ λέγοντες ὅτι εἰσῆλθες πρὸς ἀνδρας ἀκροβυστίας ἔχοντας καὶ συναφρας αὐτοῖς. ⁴ ἀρξάμενος δὲ Πέτρος ἔξεδίθητο αὐτοῖς καθεξῆς λέγων· ⁵ ἐγὼ ἦμην ἐν πόλει Ἰόππῃ προσευχόμενος, καὶ εἶδον ἐν ἑκστάσει ὄραμα, καταβαῖνον σκευῶς τι ὡς ὀθόνην μεγάλην τέσσαρσιν ἀρχαῖς καθιεμένην ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἦλθεν ἄχρι ἐμοῦ· ⁶ εἰς ἣν ἀτενίσας κατενόουν, καὶ εἶδον τὰ τετραπόδα τῆς γῆς καὶ τὰ θηρία καὶ τὰ ἔρπετά καὶ τὰ πετεινά τοῦ οὐρανοῦ. ⁷ ἤκουσα δὲ καὶ φωνῆς λεγούσης μοι· ἀναστὰς Πέτρε θύσου καὶ φάγε. ⁸ εἶπον δέ· μηδαμῶς, κύριε, ὅτι κοινὸν ἢ ἀκάθαρτον οὐδέποτε εἰσῆλθεν εἰς τὸ στόμα μου. ⁹ ἀπεκρίθη δὲ φωνὴ ἐκ δευτέρου ἐκ τοῦ οὐρανοῦ· ἃ ὁ θεὸς ἐκαθάρισεν σὺ μὴ κοῖων. ¹⁰ τοῦτο δὲ ἐγένετο ἐπὶ τρεῖς, καὶ ἀνεπάσθη πάλιν ἅπαντα εἰς τὸν οὐρανόν. ¹¹ καὶ ἰδοὺ ἕξαντῆς τρεῖς ἄνδρας ἐπέστησαν ἐπὶ τὴν οἰκίαν ἐν ἣ ἦμεν, ἀπεσταλένιοι ἀπὸ Καισαρίας πρὸς με. ¹² εἶπεν δὲ τὸ πνεῦμά μοι συναλθεῖν αὐτοῖς μηδὲν διακρίναντα. ἦλθον δὲ σὺν ἐμοὶ καὶ οἱ ἕξ ἀδελφοὶ οὗτοι, καὶ εἰσῆλθασμεν εἰς τὸν οἶκον τοῦ ἀνδρός. ¹³ ἀπήγγειλεν δὲ ἡμῖν πῶς εἶδεν τὸν ἄγγελον ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ σταθέντα καὶ εἰπόντα· ἀποστείλον εἰς Ἰόππην καὶ μετάπεμψαι Σίμωνα τὸν ἐπικαλούμενον Πέτρον, ¹⁴ ὃς λαλήσει ἡμῶς πρὸς σε, ἐν οἷς σωθήσῃ σὺ καὶ πᾶς ὁ οἶκός σου. ¹⁵ ἐν δὲ τῷ ἀρξασθαί με λαλεῖν ἐπέπεσον τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐπ' αὐτοὺς ὡσπερ καὶ ἐφ' ἡμᾶς ἐν ἀρχῇ. ¹⁶ ἐμνήσθη δὲ τοῦ ῥήματος τοῦ κυρίου, ὡς ἔλεγεν· Ἰωάννης μὲν ἐβάπτισεν ὕδατι, ὑμεῖς δὲ βαπτισθήσεσθε ἐν πνεύματι ἁγίῳ. ¹⁷ εἰ σὺν τῇ ἰσῆν δωρεὰν ἔδωκεν αὐτοῖς ὁ θεὸς ὡς καὶ ἡμῖν, πιστεύσασιν ἐπὶ τὸν κύριον Ἰησοῦν Χριστόν, ἐγὼ τίς ἦμην δυνατὸς κωλύσαι τὸν θεόν; ¹⁸ ἀκούσαντες δὲ ταῦτα ἠσύχασαν, καὶ ἐδόξαν τὸν θεὸν λέγοντες· ἄρα καὶ τοῖς ἔθνεσιν ὁ θεὸς τὴν μετάνοιαν εἰς ζωὴν ἔδωκεν.

XI, 3. TH⁸ εἰσῆλθεν et συναφραγεν 9. tH⁸ εκ δευτερου φωνη | T εκαθαρισεν 11. ημεν: th ημην | T καισαρειας

XI, 3. 10, 25ss. 5ss. 10, 9ss. 12. 10, 19s. 13a. 10, 5s. 32. 14. (16, 30s.) 15. 10, 44. 16. 1, 5. (Mc 1, 8. Lc 3, 16.) 17. 15, 8s. 10, 47.

¹⁹ Οἱ μὲν οὖν διασπαρέντες ἀπὸ τῆς θλίψεως τῆς γενομένης ἐπὶ Στεφάνῳ διήλθον ἕως Φοινίκης καὶ Κύπρου καὶ Ἀντιοχείας, μηδεὶς λαλοῦντας τὸν λόγον εἰ μὴ μόνον Ἰουδαίους. ²⁰ ἦσαν δὲ τινες ἐξ αὐτῶν ἄνδρες Κύπριοι καὶ Κυρηναῖοι, οἵτινες ἐλθόντες εἰς Ἀντιόχειαν ἐλάλουν καὶ πρὸς τοὺς Ἕλληνας, ἐυαγγελιζόμενοι τὸν κύριον Ἰησοῦν. ²¹ καὶ ἦν χειρ κυρίου μετ' αὐτῶν, πολὺς τε ἀριθμὸς ὁ πιστεύσας ἐπέστρεψεν ἐπὶ τὸν κύριον. ²² Ἠκούσθη δὲ ὁ λόγος εἰς τὰ ὅσα τῆς ἐκκλησίας τῆς οὔσης ἐν Ἱερουσαλὴμ περὶ αὐτῶν, καὶ ἐξαπέστειλαν Βαρνάβαν ἕως Ἀντιοχείας. ²³ ὃς παραγενόμενος καὶ ἰδὼν τὴν χάριν τὴν τοῦ Θεοῦ ἐχάρα, καὶ παρεκάλει πάντας τῇ προθέσει τῆς καρδίας προσμένειν τῷ κυρίῳ, ²⁴ ὅτι ἦν ἀνὴρ ἀγαθὸς καὶ πλήρης πνεύματος ἁγίου καὶ πίστεως. καὶ προστετέθη ὄχλος ἰκανὸς τῷ κυρίῳ. ²⁵ ἐξῆλθεν δὲ εἰς Ταρσὸν ἀναζητῆσαι Σαῦλον, καὶ εὐρὼν ἤγαγεν εἰς Ἀντιόχειαν. ²⁶ ἐγένετο δὲ αὐτοῖς καὶ ἐνιαυτὸν ὅλον συναχθῆναι ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ διδάξαι ὄχλον ἰκανόν, χρηματίζουσι τε πρῶτως ἐν Ἀντιοχείᾳ τοὺς μαθητὰς Χριστιανούς.

²⁷ Ἐν ταύταις δὲ ταῖς ἡμέραις κατήλθον ἀπὸ Ἱερουσολύμων προφηταὶ εἰς Ἀντιόχειαν. ²⁸ ἀναστάς δὲ εἰς ἐξ αὐτῶν ὀνόματι Ἄγαθος ἐσημαίεν διὰ τοῦ πνεύματος λιμὸν μεγάλην μέλλειν ἐσθαι ἐφ' ὅλην τὴν οἰκουμένην, ἣτις ἐγένετο ἐπὶ Κλαυδίῳ. ²⁹ τῶν δὲ μαθητῶν καθὼς εὐπορεῖτό τις, ὥρισαν ἕκαστος αὐτῶν εἰς διακονίαν πέμψαι τοῖς κατοικοῦσιν ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ ἀδελφοῖς. ³⁰ ὁ καὶ ἐποίησαν ἀποστειλάντας πρὸς τοὺς πρεσβυτέρους διὰ χειρὸς Βαρνάβα καὶ Σαύλου.

XII

Herodes Agrippa Iacobum occidit et Petrum in vincula coniicit. Petrus liberatus ab angelo pulsat fores domus Mariae. Herodes subito perit.

¹ Κατ' ἐκεῖνον δὲ τὸν καιρὸν ἐπέβαλεν ὁ βασιλεὺς Ἡρώδης τὰς χεῖρας κακῶσαι τινὰς τῶν ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας. ² ἀνείλεν δὲ Ἰάκωβον τὸν ἀδελφὸν Ἰωάννου μαχαίρῃ. ³ ἰδὼν δὲ ὅτι ἀρρεστόν ἐστιν τοῖς Ἰουδαίοις, προσέθετο συλλαβεῖν καὶ Πέτρον, ἦσας δὲ ἡμέραι τῶν ἀζύμων, ⁴ ὃν καὶ πιάσας ἔθετο εἰς φυλακὴν, παραδόνς τέσσαρσι τετραδίοις στρατιωτῶν φυλάσσειν αὐτόν, βουλό-

19. t επι στεφανου 20. ελληνας: H ελληνιστας 22. t [ουσης] 23. τω κυριω: H pm [εν] 28. H¹ εσημαιεν XII,1. TH ηρωδης ο βασιλευς 3. ημεραι: t pm [αι]

19. 8,1.4. (15,3. 13,1.4. 6,5.) 22. 4,36. 9,27. 25. 9,27.30. Gal 2,11. 26. (26,28.) 28. 21,10. 29. Rom 15,25s. I Cor 16,1. 2 Cor 8,3s. 9,12. 30. 12,25. XII,2. 1,13. (Lc 5,10. 8,51. 9,28.54. Mc 1,29. 10,35.41. 13,3. 14,33.)

μενος μετα τὸ πάσχα ἀναγαγεῖν αὐτὸν τῷ λαῷ. ⁵ ὁ μὲν οὖν Πέτρος ἐτηρεῖτο ἐν τῇ φυλακῇ προσευχὴ δὲ ἦν ἐκτενωῶς γινομένη ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας πρὸς τὸν Θεὸν περὶ αὐτοῦ. ⁶ ὅτε δὲ ἤμαλλον προαγαγεῖν αὐτὸν ὁ Ἡρώδης, τῷ τυκτὶ ἐκαίτη ἦν ὁ Πέτρος κοιμώμενος μεταξὺ δύο στρατιωτῶν, δεδεμένος ἀλύσειν δυοσίν, φύλακές τε πρὸ τῆς θύρας ἐτήρουν τὴν φυλακὴν. ⁷ καὶ ἰδοὺ ἄγγελος κυρίου ἐπέστη, καὶ φῶς ἔλαμψεν ἐν τῷ οἰκήματι· πατάξας δὲ τὴν πλευρὰν τοῦ Πέτρου ἤγειρεν αὐτὸν λέγων· ἀνάστα ἐν τάχει. καὶ ἐξέπεσαν αὐτοῦ αἱ ἀλύσεις ἐκ τῶν χειρῶν. ⁸ εἶπέν τε ὁ ἄγγελος πρὸς αὐτόν· ζῶσαι καὶ ὑπόδησαι τὰ σανδάλια σου. ἐποίησεν δὲ οὕτως. καὶ λέγει αὐτῷ· περιβαλὸν τὸ ἱμάτιόν σου καὶ ἀκολούθει μοι. ⁹ καὶ ἐξελθὼν ἠκολούθει, καὶ οὐκ ᾔδει ὅτι ἀληθὲς ἔστιν τὸ γινόμενον διὰ τοῦ ἀγγέλου, ἰδοὺκαί δὲ ὄραμα βλέπειν. ¹⁰ διελθόντες δὲ πρώτην φυλακὴν καὶ δευτέραν ἦλθαν ἐπὶ τὴν πύλην τὴν σιδηρᾶν τὴν φέρουσαν εἰς τὴν πόλιν, ἧτις ἀνομάτη ἠνοίγη αὐτοῖς, καὶ ἐξελθόντες προῆλθον ῥύμην μίαν, καὶ εὐθέως ἀπέστη ὁ ἄγγελος ἀπ' αὐτοῦ. ¹¹ καὶ ὁ Πέτρος ἐκ ἐαυτοῦ γενόμενος εἶπεν· νῦν οἶδα ἀληθῶς ὅτι ἐξαπέστειλεν κύριος τὸν ἄγγελον αὐτοῦ καὶ ἐξείλατό με ἐκ χειρὸς Ἡρώδου καὶ πάσης τῆς προσδοκίας τοῦ λαοῦ τῶν Ἰουδαίων. ¹² συνιδῶν τε ἦλθεν ἐπὶ τὴν οἰκίαν τῆς Μαρίας τῆς μητρὸς Ἰωάννου τοῦ ἐπικαλουμένου Μάρκου, οὗ ἦσαν ἱκανοὶ σνηθροισμένοι καὶ προσευχόμενοι. ¹³ κρούσας δὲ αὐτοῦ τὴν θύραν τοῦ πυλῶνος προσῆλθεν παιδίσκη ὑπακουoυσα, ὀνόματι Ῥόδη, ¹⁴ καὶ ἐπιγνοῦσα τὴν φωνὴν τοῦ Πέτρου ἀπὸ τῆς χαρᾶς οὐκ ἠνοιξεν τὸν πυλῶνα, εἰσδραμοῦσα δὲ ἀπήγγειλεν ἑστάναι τὸν Πέτρον πρὸ τοῦ πυλῶνος. ¹⁵ οἱ δὲ πρὸς αὐτὴν εἶπαν· μαίη. ἡ δὲ διωχνοῦντο οὕτως ἔχουσιν. οἱ δὲ ἔλεγον· ὁ ἄγγελός ἐστιν αὐτοῦ. ¹⁶ ὁ δὲ Πέτρος ἐπέμψεν κρούων· ἀνοιχάστες δὲ εἶδαν αὐτὸν καὶ ἐξέστησαν. ¹⁷ κατασεισας δὲ αὐτοῖς τῇ χειρὶ σιγᾶν διηγῆσατο πῶς ὁ κύριος αὐτὸν ἐξῆγαγεν ἐκ τῆς φυλακῆς, εἶπέν τε· ἀπαγγεῖλατε Ἰακώβω καὶ τοῖς ἀδελφοῖς ταῦτα. καὶ ἐξελθὼν ἐπορεύθη εἰς ἕτερον τόπον. ¹⁸ γενομένης δὲ ἡμέρας ἦν τάραχος οὐκ ὀλίγος ἐν τοῖς στρατιώταις, τί ἄρα ὁ Πέτρος ἐγένετο. ¹⁹ Ἡρώδης δὲ ἐπιζητήσας αὐτὸν καὶ μὴ εὑρῶν, ἀνακρίνας τοὺς φύλακας ἐκέλευσεν ἀπαχθῆναι, καὶ κατελθὼν ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας εἰς Καισαρίαν διέτριβεν. ²⁰ ἦν δὲ θυμομαχῶν Τυρίοις καὶ Σιδωνίοις· ὁμοθυμαδὸν δὲ παρῆσαν πρὸς αὐτόν, καὶ πείσαντες Βλάστον τὸν ἐπὶ τοῦ κοιτῶνος τοῦ βασιλέως

6. Τ προαγειν H⁸ προσαγαγειν 8. τε: TH δε 11. H⁸ ο κυριος 13. h προσηλθ^ς (-θ^ς eti. H) 15. ελεγον: h ειπαν 17. διηγησατο: [T]H add αυτοις 19. Τ καισαρειαν

ἦτοῦντο εἰρήνην, διὰ τὸ τρέφεσθαι αὐτῶν τὴν χάραν ἀπὸ τῆς βασιλικῆς. ²¹ τακτῇ δὲ ἡμέρᾳ ὁ Ἡρώδης ἐνδυσάμενος ἐσθῆτα βασιλικὴν καθίσας ἐπὶ τοῦ βήματος ἐδημηγόρει πρὸς αὐτούς· ²² ὁ δὲ δῆμος ἐπεφώνει· θεοῦ φωνὴ καὶ οὐκ ἀνθρώπου. ²³ παραχρῆμα δὲ ἐπάταξεν αὐτὸν ἄγγελος κυρίου ἀνθ' ὧν οὐκ ἔδωκεν τὴν δόξαν τῷ θεῷ, καὶ γενόμενος σκωληκόβρωτος ἐξέβηξεν.

²⁴ Ὁ δὲ λόγος τοῦ θεοῦ ἠύξανε καὶ ἐπληθύνετο. ²⁵ Βαρνάβας δὲ καὶ Σαῦλος ὑπέστρεψαν εἰς Ἱερουσαλήμ, πληρώσαντες τὴν διακονίαν, συναρалаβόντες Ἰωάννην τὸν ἐπικληθέντα Μάρκον.

XIII

Barnabae et Sauli iter ad exteros. Bariesus magus, Sergius Paulus proconsul. Oratio Pauli Antiochiae Pisisdiae in synagoga. Barnabas et Paulus Iudaeorum invidia urbe eieci.

¹ Ἦσαν δὲ ἐν Ἀντιοχείᾳ κατὰ τὴν οὔσαν ἐκκλησίαν προφῆται καὶ διδάσκαλοι ὁ τε Βαρνάβας καὶ Συμεὼν ὁ καλούμενος Νίγερ, καὶ Λούκιος ὁ Κυρηναῖος, Μαναῆν τε Ἡρώδου τοῦ τετραάρχου σύντροφος καὶ Σαῦλος. ² λειτουργούντων δὲ αὐτῶν τῷ κυρίῳ καὶ νηστεούντων εἶπεν τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον· ἀφορίσατε δὴ μοι τὸν Βαρνάβαν καὶ Σαῦλον εἰς τὸ ἔργον ὃ προσκέκλημαι αὐτούς. ³ τότε νηστεύσαντες καὶ προσευξάμενοι καὶ ἐπιθέντες τὰς χεῖρας αὐτοῖς ἀπέλυσαν. ⁴ αὐτοὶ μὲν οὖν ἐκπεμφθέντες ὑπὸ τοῦ ἁγίου πνεύματος κατήλθον εἰς Σελευκίαν, ἐκείθεν τε ἀπέπλευσαν εἰς Κύπρον, ⁵ καὶ γενόμενοι ἐν Σαλαμίῃ κατήγγελλον τὸν λόγον τοῦ θεοῦ ἐν ταῖς συναγωγαῖς τῶν Ἰουδαίων· εἶχον δὲ καὶ Ἰωάννην ὑπηρετήν. ⁶ διελθόντες δὲ ὅλην τὴν νῆσον ἄχρι Πάφου εὑρον ἄνδρα τινὰ μάγον ψευδοπροφήτην Ἰουδαῖον, ᾧ ὄνομα Βαριησοῦ, ⁷ ὃς ἦν οὖν τῷ ἀνθυπάτῳ Σεργίῳ Παύλῳ, ἀνδρὶ συνετῷ. οὗτος προσκαλεσάμενος Βαρνάβαν καὶ Σαῦλον ἐπεζήτησεν ἀκοῦσαι τὸν λόγον τοῦ θεοῦ. ⁸ ἀντίστατο δὲ αὐτοῖς Ἐλύμας ὁ μάγος, οὕτως γὰρ μεθερμηνεύεται τὸ ὄνομα αὐτοῦ, ζητῶν διαστρεψαί τὸν ἀνθύπατον ἀπὸ τῆς πίστεως. ⁹ Σαῦλος δὲ, ὁ καὶ Παῦλος, πλησθεὶς πνεύματος ἁγίου ἀτενίσας εἰς αὐτὸν ¹⁰ εἶπεν· ὦ πλήρης παντὸς δόλου καὶ πάσης ἠαδιουργίας, υἱὲ διαβόλου, ἐχθρὲ πάσης δικαιοσύνης, οὐ πάσις διαστρέφων τὰς ὁδοὺς κυρίου τὰς εὐθείας;

21. H [σ] ηρωδης | καθισας: T pm [και] 24. Θεου: H⁸ κυριον
25. H⁸ εις ιερουσαλημ h† | T συναρалаβοντες XIII, 1. T τετραρχου
4. T σελευκιαν 6. TH βαριησου 10. H⁸ τον κυριον

24. 6, 7. 19, 20. 25. 11, 29s. 12, 12. 13, 5. 15, 37. XIII, 1. 11, 27.
15, 32. Lc 3, 1. 2. 10, 19. 15, 28. 9, 15. 14, 26. Rom 10, 15. 3. 6, 6.
14, 23. 5. 12, 12. 6. 8, 9. 19, 19.

¹¹ και τῶν ἰδὼν χειρ κυρίου ἐπὶ σέ, και ἔση τυφλὸς μὴ βλέπων τὸν ἥλιον ἄχρι καιροῦ. παραχρῆμά τε ἔπεσεν ἐπ' αὐτὸν ἀγλὸς και σκότος, και περιάγων ἐζητει χειραγωγούς. ¹² τότε ἰδὼν ὁ ἀνθύπατος τὸ γερονδὸς ἐπίστευσεν, ἐκπλησσομένος ἐπὶ τῇ διδαχῇ τοῦ κυρίου.

¹³ Ἀναθίντες δὲ ἀπὸ τῆς Πάφου οἱ περὶ Παῦλον ἦλθον εἰς Πέργην τῆς Παμφυλίας· Ἰωάννης δὲ ἀποχωρήσας ἀπ' αὐτῶν ἐπέστρεψεν εἰς Ἱεροσόλυμα. ¹⁴ αὐτοὶ δὲ διελθόντες ἀπὸ τῆς Πέργης παραγένοντο εἰς Ἀντιόχειαν τὴν Πισιδίαν, και ἐλθόντες εἰς τὴν συναγωγὴν τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων ἐκάθισαν. ¹⁵ μετὰ δὲ τῆς ἀνάγνωσιν τοῦ νόμου και τῶν προφητῶν ἀπέστειλαν οἱ ἀρχισυνάγωγοι πρὸς αὐτοὺς λέγοντες· ἄνδρες ἀδελφοί, εἴ τις ἐστὶν ἐν ὑμῖν λόγος παρακλήσεως πρὸς τὸν λαόν, λέγετα. ¹⁶ ἀναστάς δὲ Παῦλος και κατασεισας τῇ χειρὶ εἶπεν· ἄνδρες Ἰσραηλεῖται και οἱ φοβούμενοι τὸν θεόν, ἀκούσατε. ¹⁷ ὁ θεὸς τοῦ λαοῦ τούτου Ἰσραὴλ ἐξελέξατο τοὺς πατέρας ἡμῶν, και τὸν λαὸν ἔψωσεν ἐν τῇ παροικίᾳ ἐν γῇ Αἴγυπτῳ, και μετὰ βραχίονος ὑψηλοῦ ἐξήγαγεν αὐτοὺς ἐξ αὐτῆς, ¹⁸ και ὡς τεσσαρακονταετη χρόνον ἐτροφοφόρησεν αὐτοὺς ἐν τῇ ἐρήμῳ, ¹⁹ και καθελὼν ἔθνη ἑπτὰ ἐν γῇ Χαναὰν κατεκληρονομήσεν τὴν γῆν αὐτῶν, ²⁰ ὡς ἔτεσιν τετρακοσίους και πενήκοντα. και μετὰ ταῦτα ἔδωκεν κριτὰς ἕως Σαμουὴλ προφήτου. ²¹ ἀκαθεῖθεν ἤτήσαντο βασιλέα, και ἔδωκεν αὐτοῖς ὁ θεὸς τὸν Σαοὺλ υἱὸν Κεῖς, ἄνδρα ἐκ φυλῆς Βενιαμαίν, ἔτη τεσσαράκοντα. ²² και μεταστήσας αὐτὸν ἤγειρεν τὸν Δαυεὶδ αὐτοῖς εἰς βασιλέα, φ και εἶπεν μαρτυρήσας· εὗρον Δαυεὶδ τὸν τοῦ Ἰεσσαί, ἄνδρα κατὰ τὴν καρδίαν μου, ὃς ποιήσει πάντα τὰ θελήματά μου. ²³ τούτου ὁ θεὸς ἀπὸ τοῦ σπέρματος κατ' ἐπαγγελίαν ἤγαγεν τῷ Ἰσραὴλ σωτήρα Ἰησοῦν, ²⁴ προκηρῦξαντος Ἰωάννου πρὸ προσώπου τῆς εἰσόδου αὐτοῦ βάπτισμα μετανοίας παντὶ τῷ λαῷ Ἰσραὴλ. ²⁵ ὡς δὲ ἐπλήρου Ἰωάννης τὸν δρόμον, ἔλεγεν· τί ἐμὲ ὑπονοεῖτε εἶναι, οὐκ εἰμὶ ἐγώ· ἀλλ' ἰδὼν ἔρχεται μετ' ἐμὲ οὐ οὐκ εἰμὶ ἄξιος τὸ ὑπόδημα τῶν ποδῶν λύσαι. ²⁶ ἄνδρες ἀδελφοί, υἱοὶ γένους Ἀβραὰμ και οἱ ἐν ὑμῖν φοβούμενοι τὸν θεόν, ἡμῖν ὁ λόγος τῆς σωτηρίας ταύτης ἐξαπεστάλη. ²⁷ οἱ γὰρ κατοικοῦντες ἐν Ἱερουσαλήμ και οἱ ἀρχοντες αὐτῶν τοῦτον ἀγνοήσαντες και τὰς φωνὰς τῶν προφητῶν τὰς κατὰ πᾶν σάββατον ἀναγινωσκομένας κήσαντες ἐπλήρωσαν, ²⁸ και μηδεμίαν αἰτίαν θανάτου εὗρόντες

11. τσ: TH⁸ δε 12. TH ἐκπληττομενος 14. ἐλθοντες: t εισελθοντες 16. T Ἰσραηλται 17. TH αἰγυπτου 18. TH⁸ τροποφορησεν 19. H⁸ om και v. 18 H⁸ και, ως) 22. H [ανδρα] 25. TH⁸ ειναι; 26. ημιν: T⁸ υμιν

11. 12,23. 9,8. 13. (14,25. 27,5.) 15,38. 15. 15,21. 17m. 7,288. 17. Ex 6,1. 18. 7,36. Deut 1,31. 19. Deut 7,1. Ios 14,2. 20. Iud 2,16. 21. I Sam 8,5. 10,21. 22. I Sam 16,1.13. Ps 89,21. (Is 44,28.) 24. Lc 3,3. 25. Lc 3,15. Io 1,20.268. 28. Lc 23,23.

ἤτήσαντο Πειλάτου ἀναιρεθῆναι αὐτόν· ²⁹ ὡς δὲ ἐτέλεσαν πάντα τὰ περὶ αὐτοῦ γεγραμμένα, καθελόντες ἀπὸ τοῦ ξύλου ἔθηκαν εἰς μνημεῖον. ³⁰ ὁ δὲ θεὸς ἤγειρεν αὐτὸν ἐκ νεκρῶν, ³¹ ὃς ὡσφθῆ ἐπὶ ἡμέρας πλείους τοῖς συνασθασίν ἀντὶ ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας εἰς Ἱερουσαλήμ, οἵτινες νῦν εἰσὶν μάρτυρες αὐτοῦ πρὸς τὸν λαόν. ³² καὶ ἡμεῖς ὑμᾶς εὐαγγελίζομεθα τὴν πρὸς τοὺς πατέρας ἐπαγγελίαν γενομένην, ὅτι ταύτην ὁ θεὸς ἐκπεπλήρωκεν τοῖς τέκνοις ἡμῶν ἀναστήσας Ἰησοῦν, ³³ ὡς καὶ ἐν τῷ πρώτῳ ψαλμῷ γέγραπται· υἱὸς μου εἶ σύ, ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε. ³⁴ ὅτι δὲ ἀνέστησεν αὐτὸν ἐκ νεκρῶν μηκέτι μέλλοντα ὑποστρέφειν εἰς διαφθοράν, οὕτως εἶρηκεν ὅτι δώσω ὑμῖν τὰ ὅσα Δαυεὶδ τὰ πιστά. ³⁵ διότι καὶ ἐν ἐτέρῳ λέγει· οὐ δώσεις τὸν ὄσιόν σου ἰδεῖν διαφθοράν. ³⁶ Δαυεὶδ μὲν γὰρ ἰδίᾳ γενεᾷ ὑπηρετήσας τῇ τοῦ θεοῦ βουλῇ ἐκοιμήθη καὶ προστετέθη πρὸς τοὺς πατέρας αὐτοῦ καὶ εἶδεν διαφθοράν· ³⁷ ὃν δὲ ὁ θεὸς ἤγειρεν, οὐκ εἶδεν διαφθοράν. ³⁸ γνωστὸν οὖν ἔστω ὑμῖν, ἄνδρες ἀδελφοί, ὅτι διὰ τούτου ὑμῖν ἄφρασι ἀμαρτιῶν καταγγέλλεται· ³⁹ ἀπὸ πάντων ὧν οὐκ ἠδυνήθητε ἐν νόμῳ Μωϋσέως δικαιοθῆναι, ἐν τούτῳ πᾶς ὁ πιστεύων δικαιοῦται. ⁴⁰ βλέπετε οὖν μὴ ἐπέλθῃ τὸ εἰρημένον ἐν τοῖς προφήταις· ⁴¹ ἴδετε, οἱ καταφρονηταί, καὶ θαυμάσατε καὶ ἀφανισθῆτε, ὅτι ἔργον ἐργάζομαι ἐγὼ ἐν ταῖς ἡμέραις ὑμῶν, ἔργον ὃ οὐ μὴ πιστεύσητε ἐάν τις ἐκδιηγῆται ὑμῖν.

⁴² Ἐξίστανται δὲ αὐτῶν παρεκάλουν εἰς τὸ μεταξὺ σάββατον λαληθῆναι αὐτοῖς τὰ ῥήματα ταῦτα. ⁴³ λυθείσης δὲ τῆς συναγωγῆς ἠκολούθησαν πολλοὶ τῶν Ἰουδαίων καὶ τῶν σεβομένων προσηλύτων τῷ Παύλῳ καὶ τῷ Βαρνάβῳ, οἵτινες προσλαλοῦντες αὐτοῖς ἐπειθον αὐτοὺς προσμενεῖν τῇ χάριτι τοῦ θεοῦ. ⁴⁴ τῷ δὲ ἐρχομένῳ σαββάτῳ σχεδὸν πᾶσα ἡ πόλις συνήχθη ἀκοῦσαι τὸν λόγον τοῦ κυρίου. ⁴⁵ ἰδόντες δὲ οἱ Ἰουδαῖοι τοὺς ὄχλους ἐπλήσθησαν ζήλου, καὶ ἀντέλεγον τοῖς ὑπὸ Παύλου λαλουμένοις ἀτιλέγοντες καὶ βλασφημοῦντες. ⁴⁶ παρρησιασάμενοί τε ὁ Παῦλος καὶ ὁ Βαρνάβας εἶπαν· ὑμῖν ἦν ἀναγκαῖον πρῶτον λαληθῆναι τὸν λόγον τοῦ θεοῦ· ἐπειδὴ ἀπωθεύσθε αὐτὸν καὶ οὐκ ἀξίους κρίνετε ἑαυτοὺς τῆς αἰωνίου ζωῆς, ἰδοὺ στρεφόμεθα εἰς τὰ ἔθνη. ⁴⁷ οὕτως γὰρ ἐπιτάσσεται ἡμῖν ὁ κύριος· τέθεικά σε εἰς φῶς ἐθνῶν τοῦ εἶναι σε εἰς σωτηρίαν ἕως ἐσχάτου τῆς γῆς. ⁴⁸ ἀκούοντα δὲ τὰ ἔθνη ἔχαιρον καὶ ἐδόξαζον τὸν λόγον τοῦ κυρίου, καὶ

28. ἡ ἠτήσαν τον 29. ἡ γεγρ. περι. αυτ. 31. tH [νυν] 32. ἡμων: h† 33. H εν τω ψαλμω γεγρ. τω δευτερω 39. απο: [T]H pm και 40. επελθη t add [εφ υμας] 42. h† 44. δε: h τε | h εχομενω | κυριου: tH⁸ θεου 45. TH om αντιλεγοντες και 46. επειδη: h επει δε 48. κυριου: tH⁸ θεου

29. Lc 23,53. 31. I,3. 10,405. 33. Ps 2,7. Hebr 1,5. 34. Is 55,3. 35^m. 2,278s. 35. Ps 16,10. 39. Rom 8,3. 41. Hab 1,5. 46. Mt 10,6. 21,43. 47. Is 49,6. Lc 2,32. 48. (Rom 8,29.)

ἐπίστευσαν ὅσοι ἦσαν τεταγμένοι εἰς ζωὴν αἰώνιον· ⁴⁹ διεφέρετο δὲ ὁ λόγος τοῦ κυρίου καθ' ὅλης τῆς χώρας. ⁵⁰ οἱ δὲ Ἰουδαῖοι παρότρυναν τὰς σεβομένας γυναῖκας τὰς εὐσχήμονας καὶ τοὺς πρῶτους τῆς πόλεως, καὶ ἐπήγειραν διαγμὸν ἐπὶ τὸν Παῦλον καὶ Βαρνάβαν, καὶ ἐξέβαλον αὐτοὺς ἀπὸ τῶν ὀρίων αὐτῶν. ⁵¹ οἱ δὲ ἐκτιναζόμενοι τὸν κονιορτὸν τῶν ποδῶν ἐπ' αὐτοὺς ἦλθον εἰς Ἰκόνιον· ⁵² οἱ δὲ μαθηταὶ ἐπληροῦντο χαρᾶς καὶ πνεύματος ἁγίου.

XIV

Barnabas et Paulus Iconia pulsi. Lystrae pro diis habentur, sed a Iudaeis fere lapidati iter per Asiam pergunt redeuntque Antiochiam Syriae.

¹ Ἐγένετο δὲ ἐν Ἰκονίῳ κατὰ τὸ αὐτὸ εἰσελθεῖν αὐτοὺς εἰς τὴν συναγωγὴν τῶν Ἰουδαίων καὶ λαλῆσαι οὕτως ὥστε πιστεῦσαι Ἰουδαίων τε καὶ Ἑλλήνων πολὺν πλῆθος. ² οἱ δὲ ἀπειθήσαντες Ἰουδαῖοι ἐπήγειραν καὶ ἐκάκωσαν τὰς ψυχὰς τῶν ἔθνῶν κατὰ τῶν ἀδελφῶν. ³ ἰκανὸν μὲν οὖν χρόνον διέτριψαν παρρησιαζόμενοι ἐπὶ τῷ κυρίῳ τῷ μαρτυροῦντι ἐπὶ τῷ λόγῳ τῆς χάριτος αὐτοῦ, διδόντος σημεῖα καὶ τεράτα γίνεσθαι διὰ τῶν χειρῶν αὐτῶν. ⁴ ἐσχίσθη δὲ τὸ πλῆθος τῆς πόλεως, καὶ οἱ μὲν ἦσαν σὺν τοῖς Ἰουδαίοις, οἱ δὲ σὺν τοῖς ἀποστόλοις. ⁵ ὡς δὲ ἐγένετο ὄρη τῶν ἔθνῶν τε καὶ Ἰουδαίων σὺν τοῖς ἄρχουσι αὐτῶν ὑβρίσαι καὶ λιθοβολῆσαι αὐτούς, ⁶ συνιδόντες κατάφυγον εἰς τὰς πόλεις τῆς Λυκαονίας Λύστραν καὶ Δέρβην καὶ τὴν περιχώρον· ⁷ ἅκκεῖ εὐαγγελιζόμενοι ἦσαν.

⁸ Καὶ τις ἀνὴρ ἀδύνατος ἐν Λύστροις τοῖς ποσὶν ἐκάθητο, χαλῶς ἐκ κοιλίας μητρὸς αὐτοῦ, ὃς οὐδέποτε περιεπάτησεν. ⁹ οὗτος ἤκουσεν τοῦ Παύλου λαλοῦντος, ὃς ἀτεινίας αὐτῷ καὶ ἰδὼν ὅτι ἔχει πίστιν τοῦ σωθῆναι, ¹⁰ εἶπεν μεγάλη φωνῇ· ἀνάστηθι ἐπὶ τοὺς πόδας σου ὀρθός. καὶ ἤλατο, καὶ περιεπάτει. ¹¹ οἱ τε ὄχλοι ἰδόντες ὃ ἐποίησεν Παῦλος ἐπήραν τὴν φωνὴν αὐτῶν Λυκαονιστῶν λέγοντες· οἱ θεοὶ ὁμοιωθέντες ἀνθρώποις κατέβησαν πρὸς ἡμᾶς, ¹² ἐκάλουν τε τὸν Βαρνάβαν Δία, τὸν δὲ Παῦλον Ἑρμῆν, ἐπειδὴ αὐτὸς ἦν ὁ ἠγούμενος τοῦ λόγου. ¹³ ὃ τε ἱερεὺς τοῦ Διὸς τοῦ ὄντος πρὸ τῆς πόλεως, ταύρους καὶ στήμματα ἐπὶ τοὺς πυλάδας ἐτέγκας, σὺν τοῖς ὄχλοις ἤθελεν θύειν. ¹⁴ ἀκούσαστες δὲ οἱ ἀπόστολοι Βαρνάβας καὶ Παῦλος, διαρρήξαντες τὰ

49. TH δι ολης 52. οι δε: T¹H⁸ οι τε XIV, 3. TH om επι sc | TH διδοντι 8. Ti (crr.) T εν λυστρ. αδυνατ. 9. Η ηκουεν 11. οι τε: T¹ οι δε

51. Lc 9,5. 10,10a. XIV, 3. 5, 12. 8. 3, 2. 10. 3, 8. (Is 35, 6.) 11. 28, 6.

ιμάτια αὐτῶν ἐξεπήδησαν εἰς τὸν ὄχλον, κράζοντες ¹⁵ καὶ λέγοντες· ἄνδρες, τί ταῦτα ποιεῖτε; καὶ ἡμῶς ὁμοιοπαθεῖς ἐσμεν ὑμῖν ἄνθρωποι, εὐαγγελιζόμενοι ὑμᾶς ἀπὸ τούτων τῶν μακαρίων ἐπιστράφειν ἐπὶ θεὸν ζῶντα, ὃς ἐποίησεν τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς, ¹⁶ ὃς ἐν ταῖς παραφημέναις γενεαῖς εἶπεν πάντα τὰ ἔθνη πορεύεσθαι ταῖς ὁδοῖς αὐτῶν· ¹⁷ καίτοι οὐκ ἀμάρτυρον αὐτὸν ἀφῆκεν ἀγαθοεργῶν, οὐρανόθεν ὑμῖν ἕτεροὺς διδοὺς καὶ καιροὺς καρποφόρους, ἐμπιπλῶν τροφῆς καὶ εὐφροσύνης τὰς καρδίας ὑμῶν· ¹⁸ καὶ ταῦτα λέγοντες μάλιστα κατέπαυσαν τοὺς ὄχλους τοῦ μὴ θύειν αὐτοῖς.

¹⁹ Ἐπήλθαν δὲ ἀπὸ Ἀντιοχείας καὶ Ἰκονίου Ἰουδαῖοι, καὶ πείσαντες τοὺς ὄχλους καὶ λιθάσαντες τὸν Παῦλον ἔουρον ἔξω τῆς πόλεως, ρομιόντες αὐτὸν τεθνηκέαι· ²⁰ κνκλωσάντων δὲ τῶν μαθητῶν αὐτὸν ἀναστάς εἰσῆλθεν εἰς τὴν πόλιν· καὶ τῇ ἐπαύριον ἐξῆλθεν σὺν τῷ Βαρνάβῃ εἰς Λέβηθ· ²¹ εὐαγγελιζόμενοι τε τὴν πόλιν ἐκείνην καὶ μαθητεύσαντες ἱκανοὺς ὑπέστρεψαν εἰς τὴν Ἀύστραν καὶ εἰς Ἰκόνιον καὶ εἰς Ἀντιόχειαν, ²² ἐπιστηρίζοντες τὰς ψυχὰς τῶν μαθητῶν, παρακαλοῦντες ἐνμένειν τῇ πίστει, καὶ ὅτι διὰ πολλῶν θλίψεων δεῖ ἡμᾶς εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ· ²³ χειροτονήσαντες δὲ αὐτοῖς κατ' ἐκκλησίαν πρεσβυτέρους, προσευξάμενοι μετὰ νηστειῶν παρέθεντο αὐτοὺς τῷ κυρίῳ, εἰς ὃν πεπιστεύκαυσαν· ²⁴ καὶ διελθόντες τὴν Πισιδίαν ἦλθον εἰς τὴν Παμφυλίαν, ²⁵ καὶ λαλήσαντες εἰς τὴν Πέργην τὸν λόγον κατέβησαν εἰς Ἀτταλίαν, ²⁶ ἀναεῖθεν ἀπέπλευσαν εἰς Ἀντιόχειαν, ὅθεν ἦσαν παραδεδομένοι τῇ χάριτι τοῦ θεοῦ εἰς τὸ ἔργον ὃ ἐπλήρωσαν· ²⁷ παραγεγόμενοι δὲ καὶ συναγαγόντες τὴν ἐκκλησίαν, ἀγγέλλον ὅσα ἐποίησεν ὁ θεὸς μετ' αὐτῶν, καὶ ὅτι ἤνοιξεν τοῖς ἔθνεσιν θύραν πίστεως· ²⁸ διέτριβον δὲ χρόνον οὐκ ὀλίγον σὺν τοῖς μαθηταῖς.

XV

Contentio Antiochensis de gentiliū circumcissione. Paulus Hierosolymam legatur. Petrus et Iacobus. Decretum hierosolymitanum. Alterum Pauli ad exteros iter apostolicum.

¹ Καὶ τινες κατελθόντες ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας ἐδίδασκον τοὺς ἀδελφούς ὅτι εἰὰν μὴ περιμεθῆτε τῷ ἔθει εἰς Μωυσῆως, οὐ

14. αυτων: H⁸ αυτων 17. Η αυτων | T [υμιν] υστ. 21. ΤῆH ευαγγελισαμενοι | Η και [εις] αντιοχειαν 22. ΤΙ ΤΗ εμμενειν 24. Η ηλθαν 25. εις την περγην: ΤΗ⁸ εν περγη | T ατταλαιαν

15. 4,24. Ps 146,6. Ier 32,17. 15α. 17,24ss. 19. 2 Cor 11,25. 2 Tim 3,11. 21. 13,51. 22. (Lc 14,27.) 23. Tit 1,5. 24α. 13,13α. 27,5. 26. 11,20. 13,18. 27. 1 Cor 16,9. XV,1. Gal 2,12. 5,28.

δύνασθε σωθῆναι. ² γενομένης δὲ στάσεως καὶ ζητήσεως οὐκ ὀλίγης τῷ Παύλῳ καὶ τῷ Βαρνάβῳ πρὸς αὐτούς, ἔταξαν ἀναβαίνειν Παῦλον καὶ Βαρνάβαν καὶ τινες ἄλλους ἐξ αὐτῶν πρὸς τοὺς ἀποστόλους καὶ πρεσβυτέρους εἰς Ἱερουσαλὴμ περὶ τοῦ ζητήματος τούτου. ³ οἱ μὲν οὖν προπεμφθέντες ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας διήρχοντο τὴν τε Φοινίκην καὶ Σαμαρίαν, ἐκδιηγούμενοι τὴν ἐπιστροφὴν τῶν ἔθνων, καὶ ἐποίουν χαρὰν μεγάλην πᾶσιν τοῖς ἀδελφοῖς. ⁴ παραγεγόμενοι δὲ εἰς Ἱερουσαλὴμ παρεδέχθησαν ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας καὶ τῶν ἀποστόλων καὶ τῶν πρεσβυτέρων, ἀτήγγειλάν τε ὅσα ὁ θεὸς ἐποίησεν μετ' αὐτῶν. ⁵ ἔξανόστησαν δὲ τινες τῶν ἀπὸ τῆς αἰρέσεως τῶν Φαρισαίων πεπιστευκότες, λέγοντες ὅτι δεῖ περιτέμνειν αὐτοὺς παραγγέλλειν τε τηρεῖν τὸν νόμον Μωϋσέως.

⁶ Στήχησαν δὲ οἱ ἀπόστολοι καὶ οἱ πρεσβύτεροι ἰδεῖν περὶ τοῦ λόγου τούτου. ⁷ πολλῆς δὲ ζητήσεως γενομένης ἀναστὰς Πέτρος εἶπεν πρὸς αὐτούς· ἄνδρες ἀδελφοί, ὑμεῖς ἐπίστασθε ὅτι ἀφ' ἡμερῶν ἀρχαίων ἐν ὑμῖν ἐξελέξατο ὁ θεὸς διὰ τοῦ στόματός μου ἀκοῦσαι τὰ ἔθνη τὸν λόγον τοῦ εὐαγγελίου καὶ πιστεῦσαι. ⁸ καὶ ὁ καρδιογεννώτης θεὸς ἡμαρτύρησεν αὐτοῖς δούς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον καθὼς καὶ ἡμῖν, ⁹ καὶ οὐδὲν διέκριεν μεταξὺ ἡμῶν τε καὶ αὐτῶν, τῇ πίστει καθαρίσας τὰς καρδίας αὐτῶν. ¹⁰ ὦν οὖν τί πειράζετε τὸν θεόν, ἐπιθεῖναι ἴσχυον ἐπὶ τὸν τράχηλον τῶν μαθητῶν, ὃν οὐτα οἱ πατέρες ἡμῶν οὐτα ἡμεῖς ἰσχύσαμεν βαστάσαι; ¹¹ ἀλλὰ διὰ τῆς χάριτος τοῦ κυρίου Ἰησοῦ πιστεύομεν σωθῆναι καθ' ὃν τρόπον κἀκεῖνοι. ¹² εἰήγησεν δὲ πᾶν τὸ πλῆθος, καὶ ἤκουον Βαρνάβαν καὶ Παῦλον ἐξηγουμένων ὅσα ἐποίησεν ὁ θεὸς σημεῖα καὶ τέρατα ἐν τοῖς ἔθνεσιν δι' αὐτῶν. ¹³ Μετὰ δὲ τὸ σιγῆσαι αὐτοὺς ἀπεκρίθη Ἰάκωβος λέγων· ἄνδρες ἀδελφοί, ἀκούσατέ μου. ¹⁴ Συμῶν ἐξηγήσατο καθὼς πρῶτος ὁ θεὸς ἐπεσκέψατο λαβεῖν ἐξ ἔθνων λαὸν τῷ ὀνόματι αὐτοῦ. ¹⁵ καὶ οὕτως συμφωνοῦσιν οἱ λόγοι τῶν προφητῶν, καθὼς γέγραπται· ¹⁶ μετὰ ταῦτα ἀναστρέψω καὶ ἀνοικοδομήσω τὴν σκηνὴν Δαυεὶδ τὴν πεπτωκυῖαν, καὶ τὰ κατεστραμμένα αὐτῆς ἀνοικοδομήσω καὶ ἀνορθώσω αὐτήν, ¹⁷ ὅπως ἂν ἐκζητήσωσιν οἱ κατάλοιποι τῶν ἀνθρώπων τὸν κύριον, καὶ πάντα τὰ ἔθνη ἐφ' οὓς ἐπικέκληται τὸ ὄνομά μου ἐπ' αὐτούς, λέγει κύριος ποιῶν ταῦτα ¹⁸ ἠγνωστὰ ἀπ' αἰῶνος. ¹⁹ διὸ ἐγὼ κρίνω μὴ παρενοχλεῖν τοῖς

3. Τ σαμαρειαν 4. Τ⁸Η ιεροσολυμα | υπο: Τ⁸Η απο 6. δε: Τ⁸Η τε 7. t συνζητησας 9. h ουδεν 16. Τ κατεστραμμενα 18. γνωστα απ αιωνος: h -γνωστον απ αιωνος [εστιν] τω θεω το εργον αυτου †

2. Gal 2,1. 4. 14,27. 21,19. 7. 10,9ss. 8. 11,15. 10. 15,28 Gal 5,1. 14. 2 Pe 1,1. 16s. Am 9,11s. 17. (Iac 2,7.)

Nov. Testam. graece.

241

16

ἀπὸ τῶν ἔθνῶν ἐπιστρέφουσιν ἐπὶ τὸν θεόν, ²⁰ ἀλλὰ ἐπιστεῖλαι αὐτοῖς τοῦ ἀπέχεσθαι τῶν ἀλισγημάτων τῶν εἰδώλων καὶ τῆς πορνείας καὶ τοῦ πνικτοῦ καὶ τοῦ αἵματος. ²¹ Μαυσῆς γὰρ ἐκ γενεῶν ἀρχαίων κατὰ πόλιν τοὺς κηρύσσοντας αὐτὸν εἶπε ἐν ταῖς συναγωγαῖς κατὰ πᾶν σάββατον ἀναγινωσκόμενος.

²² Τότε ἔδοξε τοῖς ἀποστόλοις καὶ τοῖς πρεσβυτέροις σὺν ὅλῃ τῇ ἐκκλησίᾳ, ἐκλεξαμένους ἄνδρας ἐξ αὐτῶν πέμψαι εἰς Ἀντιόχειαν σὺν τῷ Παύλῳ καὶ Βαρνάβῃ, Ἰούδαν τὸν καλούμενον Βαρσαββᾶν καὶ Σίλαν, ἄνδρας ἡγουμένους ἐν τοῖς ἀδελφοῖς, ²³ γράψαντες διὰ χειρὸς αὐτῶν· οἱ ἀπόστολοι καὶ οἱ πρεσβύτεροι ἀδελφοὶ τοῖς κατὰ τὴν Ἀντιόχειαν καὶ Συρίαν καὶ Κιλικίαν ἀδελφοῖς τοῖς ἐξ ἔθνῶν χαίρειν. ²⁴ ἐπειδὴ ἠκούσαμεν ὅτι τινὲς ἐξ ἡμῶν ἐξεληθόντες ἐτάραξαν ὑμᾶς λόγοις ἀνασκηνάζοντες τὰς ψυχὰς ὑμῶν, οἷς οὐ διεστειλάμεθα, ²⁵ ἔδοξεν ἡμῖν γενομένοις ὁμοθυμαδὸν, ἐκλεξαμένους ἄνδρας πέμψαι πρὸς ὑμᾶς σὺν τοῖς ἀγαπητοῖς ἡμῶν Βαρνάβῃ καὶ Παύλῳ, ²⁶ ἀνθρώποις παραδεδοκόσι τὰς ψυχὰς αὐτῶν ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. ²⁷ ἀπεστάλακαμεν οὖν Ἰούδαν καὶ Σίλαν, καὶ αὐτοὺς διὰ λόγου ἀπαγγέλλοντας τὰ αὐτά. ²⁸ ἔδοξεν γὰρ τῷ πνεύματι τῷ ἁγίῳ καὶ ἡμῖν, μηδὲν πλέον ἐπιτίθεσθαι ὑμῖν βᾶρος πλὴν τούτων τῶν ἐπάναγκες, ²⁹ ἀπέχεσθαι εἰδωλοθύτων καὶ αἵματος καὶ πνικτῶν καὶ πορνείας, ἐξ ὧν διατηροῦντες ἑαυτοὺς εὖ πράξετε. ἔρρωσθε.

³⁰ Οἱ μὲν οὖν ἀπολυθέντες κατήλθον εἰς Ἀντιόχειαν, καὶ συναγαγόντες τὸ πλῆθος ἐπέδωκαν τὴν ἐπιστολὴν. ³¹ ἀναγνόντες δὲ ἐγάρησαν ἐπὶ τῇ παρακλήσει. ³² Ἰούδας τε καὶ Σίλας, καὶ αὐτοὶ προφήται ὄντες, διὰ λόγου πολλοῦ παρεκάλεσαν τοὺς ἀδελφούς καὶ ἐπαστήριζαν· ³³ ποιήσαντες δὲ χρόνον ἀπελύθησαν μετ' εἰρήνης ἀπὸ τῶν ἀδελφῶν πρὸς τοὺς ἀποστείλαντας αὐτούς.

³⁴ Παῦλος δὲ καὶ Βαρνάβας διέτριβον ἐν Ἀντιοχείᾳ, διδάσκοντες καὶ εὐαγγελιζόμενοι μετὰ καὶ ἑτέρων πολλῶν τῶν λόγων τοῦ κυρίου. ³⁵ Μετὰ δὲ τινὰς ἡμέρας εἶπεν πρὸς Βαρνάβαν Παῦλος· ἐπιστρέψαντες δὴ ἐπισκεψώμεθα τοὺς ἀδελφούς κατὰ πόλιν πᾶσαν ἐν αἷς κατηγγεῖλαμεν τὸν λόγον τοῦ κυρίου, πῶς ἔχουσιν. ³⁶ Βαρνάβας δὲ ἐβούλετο συναρραλαβεῖν καὶ τὸν Ἰωάννην τὸν καλούμενον Μάρκον· ³⁷ Παῦλος δὲ ἤξιον, τὸν ἀποστάνα

20. TH om του ante πνικτου 24. [t]H om ἐξεληθόντες 25. TH^s ἐκλεξαμένοις 29. πράξετε; h add [-φερομένοι εν τω αγιω πνευματι]- 34. h [-εδοξεν δε τω σιλα επιμειναι αυτους (v. αυτου) [,μονος δε ιουδας απορευθη].]- 37. T συμπαραλ.

20. I Thess 4,3. Gen 9,4.
29. 15,20. 21,25. I Cor 8,1ss.

21. 13,15.

24. Gal 1,7.

28. 5,32.

37. 12,12.25. Col 2,10.

38. 13,13.

27,5.

ἀπ' αὐτῶν ἀπὸ Παμφυλίας καὶ μὴ συνελθόντα αὐτοῖς εἰς τὸ ἔργον, μὴ συναρалаμβάνειν τούτον. ³⁹ ἐγένετο δὲ παροξυσμός, ὥστε ἀπογορισθῆναι αὐτοὺς ἀπ' ἀλλήλων, τὸν τε Βαρνάβαν παραλαβόντα τὸν Μάρκον ἐκπεῦσαι εἰς Κύπρον.

⁴⁰ Παῦλος δὲ ἐπιλεξάμενος Σίλαν ἐξῆλθεν, παραδοθεὶς τῇ χάριτι τοῦ κυρίου ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν. ⁴¹ διήρχετο δὲ τὴν Συρίαν καὶ Κιλικίαν ἐπιστηρίζων τὰς ἐκκλησίας.

XVI

Timothei circumcisio. Paulus cum Sila et Timotheo profectus visione in Macedoniam vocatur. Lydia et ancilla fatidica. Paulus et Silas Philippis capti mirabiliter aperto carcere et custode baptizato honeste dimittuntur.

¹ Κατήχησεν δὲ εἰς Δέρβην καὶ εἰς Λύστραν. καὶ ἰδὼν μαθητῆς τις ἦν ἐκεῖ ὀνόματι Τιμόθεος, υἱὸς γυναικὸς Ἰουδαίας πιστῆς πατρὸς δὲ Ἑλλήνος, ² ὃς ἐμαρτυρεῖτο ὑπὸ τῶν ἐν Λύστροις καὶ Ἰκονίῳ ἀδελφῶν. ³ τούτον ἠθέλησεν ὁ Παῦλος σὺν αὐτῷ ἐξελεῖν, καὶ λαβὼν περιέτεμεν αὐτὸν διὰ τοὺς Ἰουδαίους τοὺς ὄντας ἐν τοῖς τόποις ἐκείνοις· ἤδεισαν γὰρ ἅπαντες τὸν πατέρα αὐτοῦ ὅτι Ἕλλην ὑπῆρχεν.

⁴ Ὡς δὲ διεπορεύοντο τὰς πόλεις, παρεδίδοσαν αὐτοῖς φυλάσσειν τὰ δόγματα τὰ κεκριμένα ὑπὸ τῶν ἀποστόλων καὶ πρεσβυτέρων τῶν ἐν Ἱεροσολύμοις.

⁵ Αἱ μὲν οὖν ἐκκλησίαι ἐστερεοῦντο τῇ πίστει καὶ ἐπαρίσσειον τῷ ἀριθμῷ καθ' ἡμέραν. ⁶ διῆλθον δὲ τὴν Φρυγίαν καὶ Γαλατικὴν χώραν, κωλυθέντες ὑπὸ τοῦ ἁγίου πνεύματος λαλῆσαι τὸν λόγον ἐν τῇ Ἀσίῃ. ⁷ ἔλθόντες δὲ κατὰ τὴν Μυσίαν ἐπείραζον εἰς τὴν Βιθυνίαν πορευθῆναι, καὶ οὐκ εἴασεν αὐτοὺς τὸ πνεῦμα Ἰησοῦ. ⁸ παρελθόντες δὲ τὴν Μυσίαν κατέβησαν εἰς Τρωάδα. ⁹ καὶ ὄραμα διὰ νυκτὸς τῷ Παύλῳ ὤφθη, ἀνὴρ Μακεδῶν τις ἦν ἐστὼς καὶ παρακαλῶν αὐτὸν καὶ λέγων· διαβάς εἰς Μακεδονίαν βοήθησον ἡμῖν. ¹⁰ ὡς δὲ τὸ ὄραμα εἶδεν, εὐθὺς ἐξητήσαμεν ἐξελεῖν εἰς Μακεδονίαν, συμβιβάζοντες ὅτι προσκέκληται ἡμᾶς ὁ θεὸς εὐαγγελισασθαι αὐτούς.

¹¹ Ἀναχθέντες δὲ ἀπὸ Τρωάδος εὐθυδρομήσαμεν εἰς Σαμοθράκην, τῇ δὲ ἐπιούσῃ εἰς Νεῖαν πόλιν, ¹² κἀκίθηεν εἰς Φιλίππους, ἧτις ἐστὶν πρώτη τῆς μερίδος Μακεδονίας πόλις, κολωνία. ἦμεν δὲ ἐν ταύτῃ τῇ πόλει διατριβόντες ἡμέρας τινάς. ¹³ τῇ τε

38. T συμπαραλαμβ. 41. Η και [την] κλικ. XVI, 1. κατηχητ. δε: [T]H add και 3. τον πατερα αυτου οτι ελλην: TH οτι ελλην ο πατηρ αυτου 9. t ωφθη τω παυλω 10. Η συνβιβαζοντες 11. δε pr: T⁴H συν 12. πρωτη της μεριδος: h †

39. (Gal 2, 13.) 40. (14, 26.) 41. 18, 18. Gal 1, 21. XVI, 1. 14, 6. 4. 15, 20, 29. 6. 18, 23. 8. 20, 5s. 2 Cor 2, 12. 2 Tim 4, 13. 9. 27, 23-12. 20, 6. 1 Thess 2, 2. Phil 1, 1.

ἡμέρα τῶν σαββάτων ἐξῆλθον ἐξω τῆς πόλης παρὰ ποταμὸν οὐ ἐνομιζόμεν προσευχῆν εἶναι, καὶ καθίσαντες ἑλαλούμεν ταῖς συνελθούσαις γυναῖξιν. ¹⁴ καὶ τις γυνὴ ὀνόματι Λυδία, πορφυροπόλις πόλεως Θυατείρων, σεβομένη τὸν θεόν, ἤκουεν, ἧς ὁ κύριος διήνοιξεν τὴν καρδίαν προσέχειν τοῖς λαλουμένοις ὑπὸ Παύλου. ¹⁵ ὡς δὲ ἐβαπτίσθη καὶ ὁ οἶκος αὐτῆς, παρεκάλεσεν λέγουσα· εἰ κεκρίκατέ με πιστῆν τῷ κυρίῳ εἶναι, εἰσελθόντες εἰς τὸν οἶκόν μου μένετε· καὶ παρεβιάσατο ἡμᾶς.

¹⁶ Ἐγένετο δὲ πορευομένων ἡμῶν εἰς τὴν προσευχήν, παιδικὴν τινα ἔχουσαν πνεῦμα πύθωνα ὑπαντήσαι ἡμῖν, ἧτις ἐργασίαν πολλὴν παρεῖχεν τοῖς κυρίοις αὐτῆς μαρτυρομένη. ¹⁷ αὕτη κατακολουθοῦσα τῷ Παύλῳ καὶ ἡμῖν ἔκραζεν λέγουσα· οὗτοι οἱ ἄνθρωποι δοῦλοι τοῦ θεοῦ τοῦ ὑψίστου εἰσίν, οἵτινες καταγγέλλουσι ὑμῖν ὁδὸν σωτηρίας. ¹⁸ τοῦτο δὲ ἐποίει ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας· διαπονηθεὶς δὲ Παῦλος καὶ ἐπιστρέψας τῷ πνεύματι εἶπεν· παραγγέλλω σοι ἐν ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐξελθεῖν ἀπ' αὐτῆς· καὶ ἐξῆλθεν αὐτῇ τῇ ᾠρᾷ. ¹⁹ ἰδόντες δὲ οἱ κύριοι αὐτῆς ὅτι ἐξῆλθεν ἢ ἐλαίς τῆς ἐργασίας αὐτῶν, ἐπιλαβόμενοι τὸν Παῦλον καὶ τὸν Σίλαν εἰλκυσαν εἰς τὴν ἀγορὰν ἐπὶ τοὺς ἄρχοντας, ²⁰ καὶ προσαγαγόντες αὐτοὺς τοῖς στρατηγοῖς εἶπαν· οὗτοι οἱ ἄνθρωποι ἐκταράσσουσιν ἡμῶν τὴν πόλιν, Ἰουδαῖοι ὑπάρχοντες, ²¹ καὶ καταγγέλλουσιν ἐθῆ ἃ οὐκ ἔξεστιν ἡμῖν παραδέχεσθαι οὐδὲ ποιεῖν Ῥωμαίοις οὖσιν. ²² καὶ συνεπέστη ὁ ὄχλος κατ' αὐτῶν, καὶ οἱ στρατηγοὶ περιορίζαντες αὐτῶν τὰ ἱμάτια ἐκέλευον ραβδίσειν, ²³ πολλὰς τε ἐπιθέντες αὐτοῖς πληγὰς ἔβαλον εἰς φυλακὴν, παραγγελλάντες τῷ δεσμοφύλακι ἀσφαλῶς τηρεῖν αὐτούς· ²⁴ ὃς παραγγελίαν τοιαύτην λαβὼν ἔβαλεν αὐτοὺς εἰς τὴν ἑσωτέραν φυλακὴν καὶ τοὺς πόδας ἠσφαλίσατο αὐτῶν εἰς τὸ ξύλον. ²⁵ κατὰ δὲ τὸ μεσονύκτιον Παῦλος καὶ Σίλας προσευχόμενοι ἤμουν τὸν θεόν· ἐπηκροῶντο δὲ αὐτῶν οἱ δέσμοι. ²⁶ ἄφνω δὲ σεισμός ἐγένετο μέγας, ὥστε σαλευθῆναι τὰ θεμέλια τοῦ δεσμοτηρίου· ἠνοιχθήσαν δὲ παραχορῆμα αἱ θύραι πᾶσαι, καὶ πάντων τὰ δεσμὰ ἀνέθη. ²⁷ ἔξυπνος δὲ γενόμενος ὁ δεσμοφύλαξ καὶ ἰδὼν ἀνεφνεμένης τὰς θύρας τῆς φυλακῆς, σπασάμενος μάχαιραν ἤμυλλεν ἐκείτῳ ἀναιρεῖν, νομίζων ἐκτεφνεῖν αὐτὸν τὸν δεσμώτην. ²⁸ ἐφώνησεν δὲ φωνῇ μεγάλῃ Παῦλος λέγων· μηδὲν πράξεις σεαυτῷ κακόν·

17. H [τω] παυλω 19. ιδοντες δε: h και ιδοντες 23. τε: H⁸ δε 26. TH ηνωχθησαν | H [παραχορμα] 27. TH την μαχαιραν 28. t παυλ φωνη μεγαλη H παυλ. μεγαλη φωνη

16a. Lc 4,33ss. 17. Mt 8,29. Mc 5,7. Lc 8,28. 18. (5,16. 8,7. [Mc 16,17.]) 19. (19,27.) 20. 17,6. 24,5. 21. 6,14. 21,21. 22. 1 Thess 2,2. 2 Cor 11,25. (Phil 1,30.) 25. 4,31.

ἅπαντες γάρ ἐσμεν ἐνθάδε. ²⁹ αἰτήσας δὲ φῶτα εἰσεπέδησεν, καὶ ἔκτρομος γενόμενος προσέπεσεν τῷ Παύλῳ καὶ τῷ Σίλλῃ, ³⁰ καὶ προαγαγὼν αὐτούς ἐξῶ ἔφη· κύριοι, τί με δεῖ ποιεῖν ἵνα σωθῶ; ³¹ οἱ δὲ εἶπαν· πίστευσον ἐπὶ τὸν κύριον Ἰησοῦν, καὶ σωθήσῃ σὺ καὶ ὁ οἶκός σου. ³² καὶ ἐλάλησαν αὐτῷ τὸν λόγον τοῦ κυρίου σὺν πᾶσιν τοῖς ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ. ³³ καὶ παραλαβὼν αὐτούς ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ τῆς νυκτὸς ἔλουσεν ἀπὸ τῶν πληγῶν, καὶ ἐβαπτίσθη αὐτός καὶ οἱ αὐτοῦ ἅπαντες παραγοῆμα, ³⁴ ἀναγαγὼν τε αὐτούς εἰς τὸν οἶκον παρέδθηκεν τράπεζαν, καὶ ἠγαλλιάσατο πανοικίᾳ πεπιστευκῶς τῷ θεῷ. ³⁵ Ἡμέρας δὲ γενομένης ἀπέστειλαν οἱ στρατηγοὶ τοὺς ῥαβδούχους λέγοντες· ἀπόλυσον τοὺς ἀνθρώπους ἐκείνους. ³⁶ ἀπήγγειλεν δὲ ὁ δεσμοφύλαξ τοὺς λόγους τούτους πρὸς τὸν Παῦλον, ὅτι ἀπίσταλκαν οἱ στρατηγοὶ ἵνα ἀπολοθῆτε· νῦν οὖν ἐξελεθόντες πορεύεσθε ἐν εἰρήνῃ. ³⁷ ὁ δὲ Παῦλος ἔφη πρὸς αὐτούς· δεῖραντες ἡμᾶς δημοσίᾳ ἀκατακρίτους, ἀνθρώπους Ῥωμαίους ὑπάρχοντας, ἔβαλαν εἰς φυλακὴν, καὶ νῦν λάθρα ἡμᾶς ἐβάλλουσιν; οὐ γάρ, ἀλλὰ ἐλθόντες αὐτοὶ ἡμᾶς ἐξαγαγέτωσαν. ³⁸ ἀπήγγειλάν τε τοῖς στρατηγοῖς οἱ ῥαβδούχοι τὰ ῥήματα ταῦτα. ἐφοβήθησαν δὲ ἀκούσαντες ὅτι Ῥωμαῖοί εἰσιν, ³⁹ καὶ ἐλθόντες παρεκάλεσαν αὐτούς, καὶ ἐξαγαγόντες ἡρώτων ἀπελθεῖν ἀπὸ τῆς πόλεως. ⁴⁰ ἐξελεθόντες δὲ ἀπὸ τῆς φυλακῆς εἰσῆλθον πρὸς τὴν Λυδίαν, καὶ ἰδόντες παρεκάλεσαν τοὺς ἀδελφούς, καὶ ἐξήλθαν.

XVII

Tumultus propter Paulum Thessalonicae et Beroeae. Iason. Oratio Pauli in Areopago. Dionysius Areopagita.

¹ Διοδεύσαντες δὲ τὴν Ἀμφίπολιν καὶ τὴν Ἀπολλωνίαν ἦλθον εἰς Θεσσαλονίκην, ὅπου ἦν συναγωγὴ τῶν Ἰουδαίων. ² κατὰ δὲ τὸ εἰωθὸς τῷ Παύλῳ εἰσῆλθεν πρὸς αὐτούς, καὶ ἐπὶ σάββατα τρία διελέξατο αὐτοῖς ἀπὸ τῶν γραφῶν, ³ διανοίγων καὶ παρατιθέμενος ὅτι τὸν Χριστὸν ἔδει παθεῖν καὶ ἀναστῆναι ἐκ νεκρῶν, καὶ ὅτι οὗτός ἐστιν Χριστὸς Ἰησοῦς, ὃν ἐγὼ καταγγέλλω ὑμῖν. ⁴ καὶ τινες ἐξ αὐτῶν ἐπεισθήσαν καὶ προσεκληρώθησαν τῷ Παύλῳ καὶ τῷ Σίλλῃ, τῶν τε σεβομένων Ἑλλήνων πλῆθος πολὺ, γυναικῶν

29. TH om τω sc 32. κυριου: H³ θεου 33. T⁸ παντες 34. οικον: T add [αυτου] | T πανοικι 36. TH om τουτους 38. τε: TH δε 40. απο: T εκ XVII, 3. T χριστος, ιησους ον H³ ο χριστος, ο ιησους ον 4. H και [τω] οικα | ελληνων: t pm [και]

30. 2, 37. Lc 3, 10ss. 31. 15, 11. Io 3, 16. 36. 20, 31. 36. Iac 2, 16. 40. 16, 14. XVII, 1. I Thess 2, 15. Phil 4, 16. 2 Tim 4, 10. 1. 13, 14. 18, 4. (Lc 4, 16.) 3. Lc 24, 26s. Act 9, 22. 4. 14, 1. 28, 24. 15, 22. 16, 19. 18, 5. 1 Pe 5, 12.

τε τῶν πρώτων οὐκ ὀλίγοι. ⁶ ἔζηλώσαντες δὲ οἱ Ἰουδαῖοι καὶ προσλαβόμενοι τῶν ἀγοραίων τινὰς ἄνδρας πονηροὺς καὶ ὄχλοποιήσαντες ἐθορόβουν τὴν πόλιν, καὶ ἐπιστάντες τῇ οἰκίᾳ Ἰάσονος ἐζήτουν αὐτοὺς προαγαγεῖν εἰς τὸν δῆμον. ⁶ μὴ εὐρόντες δὲ αὐτοὺς ἔσυρον Ἰάσονα καὶ τινὰς ἀδελφούς ἐπὶ τοὺς πολιτάρχας, βοῶντες ὅτι οἱ τὴν οἰκουμένην ἀναστατώσαντες οὗτοι καὶ ἐνθάδε πάρεσις, ⁷ οὓς ὑποδέδεκται Ἰάσων· καὶ οὗτοι πάντες ἀπέναντι τῶν δογματῶν Καίσαρος πράσσουσιν, βασιλείᾳ ἕτερον λέγοντες εἶναι Ἰησοῦν. ⁸ ἐτάραξαν δὲ τὸν ὄχλον καὶ τοὺς πολιτάρχας ἀκούοντας ταῦτα, ⁹ καὶ λαβόντες τὸ ἱκανὸν παρὰ τοῦ Ἰάσονος καὶ τῶν λοιπῶν ἀπέλυσαν αὐτούς.

¹⁰ Οἱ δὲ ἀδελφοὶ εὐθέως διὰ τυκτὸς ἐξέπεμψαν τὸν τε Παῦλον καὶ τὸν Σίλαν εἰς Βέροιαν, οἵτινες παραχθέντες εἰς τὴν συναγωγὴν τῶν Ἰουδαίων ἀπήεσαν. ¹¹ οὗτοι δὲ ἦσαν εὐγενέστεροι τῶν ἐν Θεσσαλονίκῃ, οἵτινες εἰδέξαντο τὸν λόγον μετὰ πάσης προθυμίας, καθ' ἡμέραν ἀνακρίνοντες τὰς γραφάς, εἰ ἔχοι ταῦτα οὕτως. ¹² πολλοὶ μὲν οὖν ἐξ αὐτῶν ἐπίστευσαν, καὶ τῶν Ἑλληνίδων γυναικῶν τῶν εὐσημῶν καὶ ἀνδρῶν οὐκ ὀλίγοι. ¹³ ὡς δὲ ἔγνωσαν οἱ ἀπὸ τῆς Θεσσαλονίκης Ἰουδαῖοι ὅτι καὶ ἐν τῇ Βεροίᾳ κατηγγέλη ὑπὸ τοῦ Παύλου ὁ λόγος τοῦ θεοῦ, ἦλθον κἀκεῖ σαλεύοντες καὶ ταρασσόντες τοὺς ὄχλους. ¹⁴ εὐθέως δὲ τότε τὸν Παῦλον ἐξαπέστειλαν οἱ ἀδελφοὶ πορεύεσθαι ἕως ἐπὶ τὴν θάλασσαν· ὑπέμεινάν τε ὁ τε Σίλας καὶ ὁ Τιμόθεος ἐκεῖ. ¹⁵ οἱ δὲ καθιστάνοτες τὸν Παῦλον ἤγαγον εἰς Ἀθηνῶν, καὶ λαβόντες ἐντολὴν πρὸς τὸν Σίλαν καὶ τὸν Τιμόθεον, ἵνα ὡς τάχιστα ἔλθωσιν πρὸς αὐτόν, ἐξήεσαν.

¹⁶ Ἐν δὲ ταῖς Ἀθήναις ἐκδεχομένου αὐτοὺς τοῦ Παύλου, παρωξύνετο τὸ πνεῦμα αὐτοῦ ἐν αὐτῷ, θεωρῶντος κατείδωλον οὖσαν τὴν πόλιν. ¹⁷ διελέγετο μὲν οὖν ἐν τῇ συναγωγῇ τοῖς Ἰουδαίοις καὶ τοῖς σεβομένοις καὶ ἐν τῇ ἀγορᾷ κατὰ πᾶσαν ἡμέραν πρὸς τοὺς παρατηγχάνοντας. ¹⁸ τινὲς δὲ καὶ τῶν Ἐπικουρίων καὶ Στοικῶν φιλοσόφων συνέβαλλον αὐτῷ, καὶ τινες ἔλεγον· τί ἂν θέλοι ὁ σπερμολόγος οὗτος λέγειν; οἱ δὲ ἔζων δαιμονίων δοκεῖ καταγγελένς εἶναι, ὅτι τὸν Ἰησοῦν καὶ τὴν ἀνάστασιν εὐηγγελίζετο. ¹⁹ ἐπιλαβόμενοί τε αὐτοῦ ἐπὶ τὸν Ἄριον πάγον ἤγαγον, λέγοντες· δυνάμεθα γινῶναι τίς ἢ καινὴ αὐτῆς ἢ ὑπὸ σοῦ λαλουμένη διδαχὴ; ²⁰ ξενίζοντα γάρ τινα εἰσφέρεις εἰς τὰς ἀκοὰς

5. TH ἀνδρας τινας πονηρ. 11. καθ ἡμεραν: t H pm [το] 18. T επικουρειων | TH στωικων 19. τε: T³H δε | TH αρειον | TH [7] υπο

6. 16,20. 7. Io 19,12.15. Lc 23,2. 11. (Is 34,16. Io 5,39.)
12. 13,50. 16,13. 14. 16,1. 1 Cor 4,17. 15. 18,5. 16. 1 Thess 3,1.
18. (1 Cor 4,12.) 19. Mc 1,27. 20. 2,12.

ἡμῶν· βουλόμεθα οὖν γινῶναι τίνα θέλει ταῦτα εἶναι. ²¹ Ἀθηναῖοι δὲ πάντα καὶ οἱ ἐπιδημῶντες ξένοι εἰς οὐδὲν ἕτερον ἠκαιοῦσιν ἢ λέγειν τι ἢ ἀκούειν τι καινότερον. ²² Σταθεῖς δὲ Παῦλος ἐν μέσῳ τοῦ Ἀρίων πάγου ἔφη· ἄνδρες Ἀθηναῖοι, κατὰ πάντα ὡς δεισιδαιμονιστέρους ὑμᾶς θεωρῶ. ²³ διερχόμενος γὰρ καὶ ἀναθεωρῶν τὰ σεβάσματα ὑμῶν εὗρον καὶ βωμὸν ἐν ᾧ ἐπιγεγράφετο ἄγνωστος θεῶν. ὁ οὖν ἀγνοοῦντας εὐσεβεῖτε, τοῦτο ἐγὼ καταγγέλλω ὑμῖν. ²⁴ ὁ θεὸς ὁ ποιήσας τὸν κόσμον καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτῷ, οὐτος οὐρανοῦ καὶ γῆς ὑπάρχων κύριος οὐκ ἐν χειροποιήτοις ναοῖς κατοικεῖ, ²⁵ οὐδὲ ὑπὸ χειρῶν ἀνθρώπων θεραπεύεται προσδεόμενός τις, αὐτὸς διδοὺς πᾶσιν ζωὴν καὶ σπορὴν καὶ τὰ πάντα. ²⁶ ἐποίησέν τε ἐξ ἐνὸς πᾶν ἔθνος ἀνθρώπων κατοικεῖν ἐπὶ παντός προσώπου τῆς γῆς, ὀρίσας προστεταγμένους καιροὺς καὶ τὰς ὁροθεσίας τῆς κατοικίας αὐτῶν, ²⁷ ζητεῖν τὸν θεόν, εἰ ἄραγε ψηλαφήσειαν αὐτὸν καὶ εὗροισιν, καί γε οὐ μακρὰν ἀπὸ ἐνὸς ἐκάστον ἡμῶν ὑπάρχοντα. ²⁸ ἐν αὐτῷ γὰρ ζῶμεν καὶ κινουόμεθα καὶ ἐσμέν, ὡς καὶ τινες τῶν καθ' ὑμᾶς ποιητῶν εἰρήκασι· τοῦ γὰρ καὶ γένος ἐσμέν. ²⁹ γένος οὖν ὑπάρχοντες τοῦ θεοῦ οὐκ ὀφείλομεν νομιζεῖν, χρυσῷ ἢ ἀργύρῳ ἢ λίθῳ, χαράγματι τέργης καὶ ἐθνιμῆσεως ἀνθρώπου, τὸ θεῖον εἶναι ὁμοιοῦσιν. ³⁰ τοὺς μὲν οὖν χρόνους τῆς ἀγνοίας ὑπεριδὼν ὁ θεὸς τὰ ἑν ἀπαγγέλλει τοῖς ἀνθρώποις πάντας πανταχοῦ μετανοεῖν, ³¹ καθότι ἔστησεν ἡμέραν ἐν ἣ μὲλλει κρίνειν τὴν οἰκουμένην ἐν δικαιοσύνῃ, ἐν ᾗ ἄνθρωποι ὡρίσεν, πιστὴν παρασχὼν πᾶσιν ἀναστήσας αὐτὸν ἐκ νεκρῶν. ³² ἀκούσαντες δὲ ἀνάστασιν νεκρῶν, οἱ μὲν ἐχλεύαζον, οἱ δὲ εἶπαν· ἀκουσόμεθά σου περὶ τούτου καὶ πάλιν. ³³ οὕτως ὁ Παῦλος ἐξῆλθεν ἐκ μέσων αὐτῶν. ³⁴ τινὲς δὲ ἄνδρες κολληθέντες αὐτῷ ἐπίστευσαν, ἐν οἷς καὶ Διονύσιος ὁ Ἀρεοπαγιτικής καὶ γυνὴ ὀνόματι Λάμαρις, καὶ ἕτεροι σὺν αὐτοῖς.

XVIII

Pauli acta Corinthi. Aquila et Priscilla; Iustus, Crispus; Gallio proconsul, Sosthenes. Paulus in itinere. Apollus Ephesi.

¹ Μετὰ ταῦτα χωρισθεὶς ἐκ τῶν Ἀθηνῶν ἦλθεν εἰς Κόρινθον.
² καὶ εὗρόν τινα Ἰουδαῖον ὀνόματι Ἀκύλαν, Ποντικὸν τῷ γένει,

21. Τακουειν [τι] 22. ΤΗαρειου 27. και ευρ.: τ η ευρ. 28. υμας: η ημας 30. ΤΗ παραγγελλει 31. Τ ω ωρισεν πιστιν παρασχ. πασιν, αναστ. 34. ΤΗ [ο] αρεοπαγιτης

22. (25, 19.) 24. 14, 15. 7, 48s. Io 4, 24. 25. Ps 50, 8ss. Is 42, 5. 26. Gen 1, 27. Deut 32, 8. 27. Is 55, 6. Rom 1, 19s. 29. Is 46, 5. Ps 115, 4. 30. 14, 16. 31. Ps 9, 9. (2 Cor 5, 10.) XVIII, 2. Rom 16, 3. 1 Cor 16, 19. 2 Tim 4, 19.

προσφάτως ἐληλυθότα ἀπὸ τῆς Ἰταλίας, καὶ Πρίσιλλαν γυναῖκα αὐτοῦ, διὰ τὸ τεταχέναι Κλαύδιον χωρίζεσθαι πάντας τοὺς Ἰουδαίους ἀπὸ τῆς Ῥώμης, προσῆλθεν αὐτοῖς, ³ καὶ διὰ τὸ ὁμότερον εἶναι ἔμενε παρ' αὐτοῖς, καὶ ἠργάζοντο· ἦσαν γὰρ σκηνοποιοὶ τῇ τέχνῃ. ⁴ διελέγετο δὲ ἐν τῇ συναγωγῇ κατὰ πᾶν σάββατον, ἐπαιθεῖν τε Ἰουδαίους καὶ Ἕλληνας.

⁵ Ὡς δὲ κατήλθον ἀπὸ τῆς Μακεδονίας ὁ τε Σίλλας καὶ ὁ Τιμόθεος, συνείετο πρὸς τὸν Παῦλον, διαμαρτυρούμενος τοῖς Ἰουδαίοις εἶναι τὸν Χριστὸν Ἰησοῦν. ⁶ ἀντιτασσομένων δὲ αὐτῶν καὶ βλασφημούντων ἐκτιναξάμενος τὰ ἱμάτια εἶπεν πρὸς αὐτούς· τὸ αἷμα ὑμῶν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν ὑμῶν· καθαρὸς ἐγὼ ἀπὸ τοῦ νῦν εἰς τὰ ἔθνη πορεύσομαι. ⁷ καὶ μεταβάς ἐκείθεν εἰσῆλθεν εἰς οἰκίαν τινὸς ὀνόματι Τιτίου Ἰούστου σεβομένου τὸν Θεόν, ὃς ἡ οἰκία ἦν συνομοροῦσα τῇ συναγωγῇ. ⁸ Κρίσπος δὲ ὁ ἀρχισυνάγωγος ἐπίστευεν πρὸς κυρίῳ σὺν ὅλῳ πρὸς οἶκον αὐτοῦ, καὶ πολλοὶ τῶν Κορινθίων ἀκούοντες ἐπίστευον καὶ ἐβαπτίζοντο. ⁹ εἶπεν δὲ ὁ κύριος ἐν νυκτὶ δι' ὄραματος πρὸς Παῦλον· μὴ φοβοῦ, ἀλλὰ λάλει καὶ μὴ σιωπήσης, ¹⁰ διότι ἐγὼ εἰμι μετὰ σοῦ καὶ οὐδεὶς ἐπιθήσεται σοὶ τοῦ κακῶσαι σε, διότι λαὸς ἐστίν μοι πολὺς ἐν τῇ πόλει ταύτῃ. ¹¹ ἐκάθισεν δὲ ἐνιαυτὸν καὶ μῆνας ἕξ διδάσκων ἐν αὐτοῖς τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ. ¹² Γαλλίανος δὲ ἀνθυπάτος ὅπως τῆς Ἀχαΐας κατεπέστησεν ὁμοθυμαδὸν οἱ Ἰουδαίῳ πρὸς Παῦλον καὶ ἤγαγον αὐτὸν ἐπὶ τὸ βῆμα, ¹³ λέγοντες ὅτι παρὰ τὸν νόμον ἀναπαίθει οὗτος τοὺς ἀνθρώπους σέβασθαι τὸν Θεόν. ¹⁴ μέλλοτος δὲ τοῦ Παύλου ἀνοίγειν τὸ στόμα εἶπεν ὁ Γαλλίανος πρὸς τοὺς Ἰουδαίους· εἰ μὲν ἦν ἀδίκημά τι ἢ φαδιούργημα ποιηρόν, ὡς Ἰουδαῖοι, κατὰ λόγον ἂν ἀνεσχόμην ὑμῶν. ¹⁵ εἰ δὲ ζητήματά ἐσιν περὶ λόγον καὶ ὀνομάτων καὶ νόμου τοῦ καθ' ὑμᾶς, ὄψεσθε αὐτοὶ· κριτὴς ἐγὼ τούτων οὐ βούλομαι εἶναι. ¹⁶ καὶ ἀπήλασεν αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ βήματος. ¹⁷ ἐπιλαβόμενοι δὲ πάντες Σωσθέην τὸν ἀρχισυνάγωγον ἔτυπον ἐμπροσθεν τοῦ βήματος· καὶ οὕτως τούτων πρὸς Γαλλίανον ἔμελεν.

¹⁸ Ὁ δὲ Παῦλος ἔτι προσμείνας ἡμέρας ἱκανάς, τοῖς ἀδελφοῖς ἀποταξάμενος ἐξέπλει εἰς τὴν Συρίαν, καὶ σὺν αὐτῷ Πρίσιλλα καὶ Ἀκύλας, κειράμενος ἐν Κερχραῖς τῆν κεφαλὴν· εἶχεν γὰρ εὐχὴν. ¹⁹ κατήντησαν δὲ εἰς Ἔφεσον, κἀκείνους κατέλειπεν αὐτοῦ, αὐτὸς δὲ εἰσελθὼν εἰς τὴν συναγωγὴν διελέγετο τοῖς Ἰου-

2. TH διατεταχεναι t [δια]τεταχεναι 3. Th ηργαζετο 6. H¹ καθαρὸς ἐγὼ· ἀπο 7. T¹H¹ ἦλθεν | T [τιτίου] 12. H¹ οἱ ἰουδαῖοι ὁμοθυμαδ. 18. T κερχραῖς 19. αὐτου: t εκει

3. 20,34. 5. 17,15. 18,28. 6. 20,26. 7. Col 4,11. 8. I Cor 1,14. 9. 16,9. 23,11. 9s. Is 41,10. 14. 25,11. 15. Mt 27,24. Io 18,31.

δαίσις. ²⁰ ἐρωτώντων δὲ αὐτῶν ἐπὶ πλείονα χρόνον μῆναι οὐκ ἐπένευσεν, ²¹ ἀλλὰ ἀποταξάμενος καὶ εἰπὼν· πάλιν ἀνακάμψω πρὸς ὑμᾶς τοῦ θεοῦ θέλοντος, ἀνήχθη ἀπὸ τῆς Ἐφέσου, ²² καὶ καταβῶν εἰς Καισαρίαν, ἀναβὰς καὶ ἀσπασάμενος τὴν ἐκκλησίαν κατέβη εἰς Ἀντιόχειαν, ²³ καὶ ποιήσας χρόνον τινὰ ἐξήλθεν, διερχόμενος καθεξῆς τὴν Γαλατικὴν χώραν καὶ Φρυγίαν, στηρέζων πάντας τοὺς μαθητάς.

²⁴ Ἰουδαῖος δὲ τις Ἀπολλῶς ὀνόματι, Ἀλεξανδρεὺς τῷ γένει, ἀπὸ λόγιος, κατήχησεν εἰς Ἐφεσον, δυνατὸς ὢν ἐν ταῖς γραφαῖς. ²⁵ οὗτος ἦν κατηχημένος τὴν ὁδὸν τοῦ κυρίου, καὶ ζῆσθαι τῷ πνεύματι ἐλάλει καὶ ἐδίδασκεν ἀκριβῶς τὰ περὶ τοῦ Ἰησοῦ, ἐπιστάμενος μόνον τὸ βάπτισμα Ἰωάννου, ²⁶ οὗτος τε ἤρξατο παρηγοσιάζεσθαι ἐν τῇ συναγωγῇ. ἀκούσαντες δὲ αὐτοῦ Πρίσκιλλα καὶ Ἀκύλας προσελάβοντο αὐτὸν καὶ ἀκριβέστερον αὐτῷ ἐξέθετο τὴν ὁδὸν τοῦ θεοῦ. ²⁷ βουλομένον δὲ αὐτοῦ διελθεῖν εἰς τὴν Ἀχαΐαν, προτροπύμενοι οἱ ἀδελφοὶ ἔγραψαν τοῖς μαθηταῖς ἀποδέξασθαι αὐτόν. ὃς παραγενόμενος συνεβάλετο πολλοῖς πεπιστευκόσιν διὰ τῆς χάριτος. ²⁸ ἐτόσως γὰρ τοῖς Ἰουδαίοις διακατηλέγητο δημοσίᾳ ἐπιδεικνύς διὰ τῶν γραφῶν εἶναι τὸν Χριστὸν Ἰησοῦν.

XIX

Pauli acta Ephesi. Discipuli Iohannis baptistae; schola Tyranni, miracula; exorcistae, libri magici; iter hierosolymitanum susceptum; seditio Demetrii adversus Paulum et Alexandrum.

¹ Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ τὸν Ἀπολλῶ εἶναι ἐν Κορίνθῳ Παῦλον διελθόντα τὰ ἀνωτερικὰ μέρη καταβῆναι εἰς Ἐφεσον καὶ εὐρεῖν τινὰς μαθητάς, ² εἶπεν τε πρὸς αὐτούς· εἰ πνεῦμα ἅγιον ἐλάβετε πιστεύσαντες; οἱ δὲ πρὸς αὐτόν· ἀλλ' οὐδ' εἰ πνεῦμα ἅγιον ἐστιν ἠκούσαμεν. ³ ὁ δὲ εἶπεν· εἰς τί οὖν ἐβαπτίσθητε; οἱ δὲ εἶπαν· εἰς τὸ Ἰωάννου βάπτισμα. ⁴ εἶπεν δὲ Παῦλος· Ἰωάννης ἐβάπτισεν βάπτισμα μετανοίας, τῷ λαῷ λέγων εἰς τὸν ἐρχόμενον μετ' αὐτὸν εἶνα πιστεύσωσιν, τοῦτ' ἐστιν εἰς τὸν Ἰησοῦν. ⁵ ἀκούσαντες δὲ

21. πάλιν: h -| δε με παντως την εορτην την ερχομενην ποιησαι εις ιεροσολυμα [et iterum] | 22. T καισαρειαν 25. του κυριου: h κυριου 27. βουλομενου — αποδεξ. αυτου: h -| εν δε τη Ἐφείῳ ἐπιδημούντες τινες Κορίνθιοι καὶ ἀκούσαντες αὐτοῦ παρεκάλουν διαλθεῖν σὺν αὐτοῖς εἰς τὴν πατρίδα αὐτῶν· σὺνκατανεύσαντος δὲ αὐτοῦ οἱ Ἐφείσιοι ἔγραψαν τοῖς ἐν Κορίνθῳ μαθηταῖς ὅπως ἀποδέξωνται τὸν ἄνδρα· | XIX, 12. Ἐγενετο δε — ειπεν τε: h -| θέλοντος δὲ τοῦ Παύλου κατὰ τὴν ἰδίαν βουλὴν πορεύεσθαι εἰς Ἱεροσόλυμα εἶπεν αὐτῷ τὸ πνεῦμα ὑποστρέφειν εἰς τὴν Ἀσίαν· διελθὼν δὲ τὰ ἀνωτερικὰ μέρη ἐρχεται εἰς Ἐφεσον, καὶ εὐρεῖν τινες μαθητάς ειπεν | 1. καταβῆναι: T³H ελθεῖν 2. T ουδε 3. ο δε ειπεν: T³H³ ειπεν τε

24. I Cor 3,5. 25. 19,3. XIX, 1. 18,24. 4. 1,5. 11,16. 13,24.

ἐβλαπίσθησαν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ κυρίου Ἰησοῦ, ⁶ καὶ ἐπιθέτους αὐτοῖς τοῦ Παύλου χεῖρας ἤλθε τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐπ' αὐτούς, ἐλάλουν τε γλώσσαις καὶ ἐπροφήτεον. ⁷ ἦσαν δὲ οἱ πάντες ἄδρες ὡσεὶ δώδεκα.

⁸ Εἰσελθὼν δὲ εἰς τὴν συναγωγὴν ἐπαρηρησιάζετο ἐπὶ μῆρας τρεῖς διαλεγόμενος καὶ πείθων τὰ περὶ τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ. ⁹ ὡς δὲ τινες ἐσκληρόνουντο καὶ ἠπειθόντο κακολογοῦντες τὴν ὁδὸν ἐνώπιον τοῦ πλήθους, ἀποστάς ἀπ' αὐτῶν ἀφώρισε τὸν μαθητὰς, καθ' ἡμέραν διαλεγόμενος ἐν τῇ σχολῇ Τυράννου. ¹⁰ τοῦτο δὲ ἐγένετο ἐπὶ ἔτη δύο, ὥστε πάντας τοὺς κατοικοῦντας τὴν Ἀσίαν ἀκούσαι τὸν λόγον τοῦ κυρίου, Ἰουδαίους τε καὶ Ἕλληνας.

¹¹ Ἀνάμεις τε οὐ τὰς τυχοῦσας ὁ Θεὸς ἐποίει διὰ τῶν χειρῶν Παύλου, ¹² ὥστε καὶ ἐπὶ τοὺς ἀσθενεῦντας ἀποφέρεισθαι ἀπὸ τοῦ χρωτὸς αὐτοῦ σουδάρια ἢ σιμικίνθια καὶ ἀπαλλάσσεσθαι ἀπ' αὐτῶν τὰς νόσους τὰ τε πνεύματα τὰ ποτηρὰ ἐκπορευέσθαι. ¹³ ἐπεχείρησαν δὲ τινες καὶ τῶν περιερχομένων Ἰουδαίων ἔξορκιστῶν ὀνομάζειν ἐπὶ τοὺς ἔχοντας τὰ πνεύματα τὰ ποτηρὰ τὸ ὄνομα τοῦ κυρίου Ἰησοῦ, λέγοντες· ὀρκίζω ὑμᾶς τὸν Ἰησοῦν ὃν Παῦλος κηρύσσει. ¹⁴ ἦσαν δὲ τινες Σκευᾶ Ἰουδαίου ἀρχιερέως ἑπτὰ υἱοὶ τοῦτο ποιοῦντες. ¹⁵ ἀποκριθὲν δὲ τὸ πνεῦμα τὸ ποτηρὸν εἶπεν αὐτοῖς· τὸν Ἰησοῦν γινώσκω καὶ τὸν Παῦλον ἐπίσταμαι· ὑμεῖς δὲ τίνας ἴστέ; ¹⁶ καὶ ἐφαλόμενος ὁ ἄνθρωπος ἐπ' αὐτούς, ἐν ᾧ ἦν τὸ πνεῦμα τὸ ποτηρὸν, κατακυριεύσας ἄμφοτέροις ἴσχυεν κατ' αὐτῶν, ὥστε γυμνοὺς καὶ τετραυματιεμένους ἐκφυγεῖν ἐκ τοῦ οἴκου ἐκείνου. ¹⁷ τοῦτο δὲ ἐγένετο γνωστὸν πᾶσιν Ἰουδαίοις τε καὶ Ἕλλησιν τοῖς κατοικοῦσιν τὴν Ἔφεσον, καὶ ἐπέπεσεν φόβος ἐπὶ πάντας αὐτούς, καὶ ἐμεγαλύνετο τὸ ὄνομα τοῦ κυρίου Ἰησοῦ, ¹⁸ πολλοὶ τε τῶν πεπιστευκότων ἤρχοντο ἔξομολογούμενοι καὶ ἀναγγέλλοντες τὰς πράξεις αὐτῶν. ¹⁹ ἰκανοὶ δὲ τῶν τὰ περιέργηα πραξάντων συνετέγκατες τὰς βίβλους κατέκαιον ἐνώπιον πάντων· καὶ συνεψήφισαν τὰς τιμὰς αὐτῶν καὶ εὗρον ἄργυρίον μυριάδας πέντε.

²⁰ Οὕτως κατὰ κράτος τοῦ κυρίου ὁ λόγος ἤϋξανε καὶ ἴσχυεν.

²¹ Ὡς δὲ ἐπληρώθη ταῦτα, ἔθετο ὁ Παῦλος ἐν τῷ πνεύματι διελθὼν τὴν Μακεδονίαν καὶ Ἀχαΐαν πορευέσθαι εἰς Ἱερουσόλυμα, εἰπὼν ὅτι μετὰ τὸ γενέσθαι με ἐκεῖ δεῖ με καὶ Ῥώμην ἰδεῖν.

8. τα περι: TH om τα 9. τυραννου: h add -] απο ωρας i ως δεκατης | 14. τινες: T⁸H τινος 15. Η τον [μην] ηρισον 17. Τ απισεν

5. Mt 28, 19. 6. 2, 4. 10, 46. 8. 14, 3. 8, 12. 11. 5, 12. 12. 5, 15. (Lc 8, 44.) 13. Lc 9, 49. (Mt 7, 22.) 17. 5, 5. 11. 20. 6, 7. 12, 24. 21. 1 Cor 16, 5. (18, 21.) 20, 22. 23, 11. Rom 15, 23.

²² ἀποστείλας δὲ εἰς Μακεδονίαν δύο τῶν διακονούντων αὐτῷ, Τιμόθεον καὶ Ἐραστον, αὐτὸς ἐπέσχευε χρόνον εἰς τὴν Ἀσίαν.

²³ Ἐγένετο δὲ κατὰ τὸν καιρὸν ἐκείνον τάρρατος οὐκ ὀλίγος περὶ τῆς ὁδοῦ. ²⁴ Δημήτριος γάρ τις ὄνοματι, ἀργυροκόπος, ποιῶν ναοὺς ἀργυροῦς Ἀρτέμιδος παρείχετο τοῖς τεργίταις οὐκ ὀλίγην ἐργασίαν, ²⁵ οὓς συναθροίσας καὶ τοὺς περὶ τὰ τοιαῦτα ἐργάτας εἶπεν· ἄνδρες, ἐπίστασθε ὅτι ἐκ ταύτης τῆς ἐργασίας ἡ εὐπορία ἡμῖν ἐστίν, ²⁶ καὶ θεωρεῖτε καὶ ἀκούετε ὅτι οὐ μόνον Ἐφέσου ἀλλὰ σχεδὸν πάσης τῆς Ἀσίας ὁ Παῦλος οὗτος πείσας μετέστησεν ἱκανὸν ὄχλον, λέγων ὅτι οὐκ εἰσὶν θεοὶ οἱ διὰ χειρῶν γινόμενοι. ²⁷ οὐ μόνον δὲ τοῦτο κινδυνεύει ἡμῖν τὸ μέρος εἰς ἀπελεγμὸν ἔλθειν, ἀλλὰ καὶ τὸ τῆς μεγάλης θεᾶς ἱερὸν Ἀρτέμιδος εἰς οὐδὲν λογισθῆναι, μέλλειν τε καὶ καθαιρεῖσθαι τῆς μεγαλειότητος αὐτῆς, ἣν ὅλη ἡ Ἀσία καὶ ἡ οἰκουμένη σέβεται. ²⁸ ἀκούσαντες δὲ καὶ γενόμενοι πλήρεις θυμοῦ ἔκραζον λέγοντες· μεγάλη ἡ Ἀρτεμις Ἐφεσίων. ²⁹ καὶ ἐπλήσθη ἡ πόλις τῆς συγχύσεως, ἠρμησάν τε ὁμοθυμαδὸν εἰς τὸ θέατρον, συναρπάσαντες Γάϊον καὶ Ἀρίσταρχον Μακεδόνας, συνεκδήμιους Παύλου. ³⁰ Παύλου δὲ βουλομένον εἰσελθεῖν εἰς τὸν δῆμον, οὐκ εἶον αὐτὸν οἱ μαθηταί· ³¹ τινὲς δὲ καὶ τῶν Ἀσιαρχῶν, ὄντες αὐτῷ φίλοι, πέμψαντες πρὸς αὐτὸν παρεκάλουν μὴ δοῦναι ἑαυτὸν εἰς τὸ θέατρον. ³² ἄλλοι μὲν οὖν ἄλλο τι ἔκραζον· ἦν γὰρ ἡ ἐκκλησία συγκεχυμένη, καὶ οἱ πλείους οὐκ ᾔδεισαν τίος ἔνεκα συνεληλύθεισαν. ³³ ἐκ δὲ τοῦ ὄχλου συνεβίβασαν Ἀλέξανδρον, προβαλόντων αὐτὸν τῶν Ἰουδαίων· ὁ δὲ Ἀλέξανδρος κατασεύσας τὴν χεῖρα ἤθασεν ἀπολογεῖσθαι τῷ δήμῳ. ³⁴ ἐπιγόντες δὲ ὅτι Ἰουδαῖός ἐστιν, φωνῇ ἐγένετο μία ἐκ πάντων, ὡς ἐπὶ ὄρας δύο κράζοντες· μεγάλη ἡ Ἀρτεμις Ἐφεσίων. ³⁵ καταστείλας δὲ ὁ γραμματεὺς τὸν ὄχλον φησὶν· ἄνδρες Ἐφεσίοι, τίς γάρ ἐστιν ἀνθρώπων ὃς οὐ γνώσκει τὴν Ἐφεσίων πόλιν νεωκόρον οὖσαν τῆς μεγάλης Ἀρτέμιδος καὶ τοῦ διωπετοῦς; ³⁶ ἀναντιρρήτων οὖν ὄντων τούτων δεῖν ἐστὶν ὑμᾶς κατασταλμένους ὑπάρχειν καὶ μηδὲν προπετεῖς πράσσειν. ³⁷ ἡγάγετε γὰρ τοὺς ἄνδρας τούτους οὔτε ἱεροσύλους οὔτε βλασφημοῦντας τὴν θεὸν ἡμῶν. ³⁸ εἰ μὲν οὖν Δημήτριος καὶ οἱ οὖν αὐτῷ τεργίται ἔχουσι πρὸς τινα λόγον, ἀγοραῖοι ἀγοραῖται καὶ ἀνθρώποι εἰσὶν, ἐγκαλείτωσαν ἀλλήλους. ³⁹ εἰ δὲ τι περὶ ἐτέρων

22. TH εις την μακ. 24. H [αργυρους] 27. TH θεας αρτεμ. ιερων | t [αυτης] | TH [η] ασια | H [η] οικουμ. 28. θυμου: h add -ιδραμοντες εις το αμφοδον- 29. H γαιον 32. T συγκεχυμ. 34. ως: H³ ωσι | TH³ κραζοντων | σφρασιων: h add μεγαλη η αρτεμις εφεσιων 35. H τον οχλ. ο γραμματ. 36. H αναντιρητων 39. περι ετερων: TH περαιτερον

22. 16, 1. Rom 16, 23. 26. 17, 29. 29. Rom 16, 23. Act 27, 2. 33. (1 Tim 1, 20. 2 Tim 4, 14?)

ἀπιζητεῖτε, ἐν τῇ ἐννόμῳ ἐκκλησίᾳ ἐπιλυθήσεται. ⁴⁰ καὶ γὰρ κινδυνεύομεν ἐγκαλεισθαι στάσεως περὶ τῆς σήμερον, μηδεὸς αἰτίου ὑπάρχοντος περὶ οὗ οὐ δυνασόμεθα ἀποδοῦναι λόγον περὶ τῆς συστροφῆς ταύτης. ⁴¹ καὶ ταῦτα εἰπὼν ἀπέλυσεν τὴν ἐκκλησίαν.

XX

Paulus et comites in Macedonia et Graecia. Troade Eutycho vitam reddit. Miletii presbyteris Ephesinis valedicit.

¹ Μετὰ δὲ τὸ παύσασθαι τὸν θόρυβον μεταπεμφάμενος ὁ Παῦλος τοὺς μαθητὰς καὶ παρακαλέσας, ἀπασάμενος ἐξῆλθεν πορεύεσθαι εἰς Μακεδονίαν. ² διελθὼν δὲ τὰ μέρη ἐκεῖνα καὶ παρακαλέσας αὐτοὺς λόγῳ πολλῷ ἦλθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα, ³ ποιήσας τε μήνας τρεῖς, γενομένης ἐπιβουλῆς αὐτῷ ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων μέλλοντι ἀνάγεσθαι εἰς τὴν Συρίαν, ἐγένετο γνώμης τοῦ ὑποστρέφειν διὰ Μακεδονίας. ⁴ συνείπτετο δὲ αὐτῷ Σάπαιρος Πύρρον Βεροιαῖος, Θεσσαλονικέων δὲ Ἀρίσταρχος καὶ Σέκουνδος καὶ Γάϊος Λεββαῖος καὶ Τιμόθεος, Ἀσιανοὶ δὲ Τυμικός καὶ Τρόφιμος. ⁵ οὗτοι δὲ προσελθόντες ἔμενον ἡμᾶς ἐν Τρωάδι· ⁶ ἡμεῖς δὲ ἐξεπλεύσαμεν μετὰ τὰς ἡμέρας τῶν αἰζύμων ἀπὸ Φιλίππων, καὶ ἦλθομεν πρὸς αὐτοὺς εἰς τὴν Τρωάδα ἄχρι ἡμερῶν πέντε, ὅπου διετράψαμεν ἡμέρας ἑπτὰ.

⁷ Ἐν δὲ τῇ μῆ τῶν σαββάτων συνηγμένων ἡμῶν κλάσαι ἄρτον ὁ Παῦλος διελέγετο αὐτοῖς, μέλλον ἐξιέναι τῇ ἐπαύριον, παρτείνεν τε τὸν λόγον μέχρι μεσονυκτίου· ⁸ ἦσαν δὲ λαμπάδες ἰκαναὶ ἐν τῷ ὑπερῷῳ οὗ ἦμεν συνηγμένοι. ⁹ καθελζόμενος δὲ τις νεανίας ὀνόματι Ἐὔτυχος ἐπὶ τῆς θυρίδος, καταφερόμενος ὑπὸ βαθεῖ, διαλεγόμενον τοῦ Παύλου ἐπὶ πλείον, κατενεχθεὶς ἀπὸ τοῦ ὕπνου ἔπεσεν ἀπὸ τοῦ τρισητάου κάτω καὶ ἦρθη νεκρός. ¹⁰ καταβὰς δὲ ὁ Παῦλος ἐπέπεσεν αὐτῷ καὶ συναρπάσας αὐτὸν εἶπεν· μὴ θορυβεῖσθε· ἡ γὰρ ψυχὴ αὐτοῦ ἐν αὐτῷ ἐστίν. ¹¹ ἀναβὰς δὲ καὶ κλάσας τὸν ἄρτον καὶ γευσάμενος, εἶπ' ἰκανόν τε ὀμλήσας ἄχρι αὐγῆς, οὕτως ἐξῆλθεν. ¹² ἤγαγον δὲ τὸν παῖδα ζῶντα, καὶ παρεκλήθησαν οὐ μετρίως.

¹³ Ἡμεῖς δὲ προσελθόντες ἐπὶ τὸ πλοῖον ἀνήχθημεν ἐπὶ τὴν Ἄσσον, ἐκεῖθεν μέλλοντες ἀναλαμβάνειν τὸν Παῦλον· οὕτως γὰρ διατεταγμένος ἦν, μέλλον αὐτὸς πεζεύειν. ¹⁴ ὡς δὲ συνέβαλλε

40. περὶ τῆς σήμερον — τῆς συστροφῆς ταύτης: h† XX,4. αυτα: [T]^h -h- add αχρι τῆς ασιας | Τ σεκουνδος | Η γαιος | Η τυχικος 5. Th^h προσελθοντες 6. οπου: T^h H οὐ 10. Τ συμπεριλ. | h ειπεν μη θορυβισθαι 11. Η [και] κλασας 13. Th προσελθοντες

XX, 1. 1 Tim 1, 3. 2. 19, 21. 3. 15, 41. 4. 19, 29. 27, 2. Rom 16, 21, 23. Eph 6, 21. 2 Tim 4, 20. Act 21, 29. 5. 16, 8. 6. 16, 12. 7. 2, 42, 46.

ἡμῶν εἰς τὴν Ἄσπον, ἀναλαβόντες αὐτὸν ἤλθομεν εἰς Μιτυλήνην.
 15 καὶ κειθέν ἀποπλεύσαντες τῇ ἐπιούσῃ κατηντήσαμεν ἄντικρυς
 Χίου, τῇ δὲ ἐτέρᾳ παρεβάλομεν εἰς Σάμον, τῇ δὲ ἐχομένη ἤλθο-
 μεν εἰς Μίλητον. 16 κακρίκει γὰρ ὁ Παῦλος παραπλεύσαι τὴν
 Ἐφεσον, ὅπως μὴ γένηται αὐτῷ χρονοτριβῆσαι ἐν τῇ Ἀσίᾳ·
 ἔσπευδεν γάρ, εἰ δυνατόν εἴη αὐτῷ, τὴν ἡμέραν τῆς πεντηκοστῆς
 γενέσθαι εἰς Ἱερουσαλήμ.

17 Ἀπὸ δὲ τῆς Μιλήτου πέμψας εἰς Ἐφεσον μετεκαλέσατο
 τοὺς πρεσβυτέρους τῆς ἐκκλησίας. 18 ὡς δὲ παρεγένοντο πρὸς
 αὐτόν, εἶπεν αὐτοῖς· ὑμεῖς ἐπίστασθε, ἀπὸ πρώτης ἡμέρας ἀφ'
 ἧς ἐπέβην εἰς τὴν Ἀσίαν, πῶς μεθ' ὑμῶν τὸν πάντα χρόνον
 ἐγενόμην, 19 δουλεύων τῷ κυρίῳ μετὰ πάσης ταπεινοφροσύνης καὶ
 δακρῶν καὶ πειρασμῶν τῶν συμβάντων μοι ἐν ταῖς ἐπιβουλαῖς
 τῶν Ἰουδαίων, 20 ὡς οὐδὲν ὑπεστειλάμην τῶν συμφερόντων τοῦ
 μὴ ἀναγγεῖλαι ὑμῖν καὶ διδάξαι ὑμᾶς δημοσίᾳ καὶ κατ' οἴκους,
 21 διαμαρτυρούμενος Ἰουδαίοις τε καὶ Ἑλλήσιν τὴν εἰς θεὸν μετά-
 τοιαν καὶ πίστιν εἰς τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν. 22 καὶ
 τῶν ἰδὸν δεδιμένος ἐγὼ τῷ πνεύματι πορευόμεαι εἰς Ἱερουσαλήμ,
 τὰ ἐν αὐτῇ συναγέσονται ἐμοὶ μὴ εἰδώς, 23 πλὴν ὅτι τὸ πνεῦμα
 τὸ ἅγιον κατὰ πόλιν διαμαρτύρεται μοι λέγον ὅτι δεσμῶ καὶ
 θλάμην με μένουσιν. 24 ἀλλ' οὐδεὶς λόγον ποιῶμαι τὴν ψυχὴν
 τιμίαν ἐμαυτῷ ὡς τελειῶσαι τὸν δρόμον μου καὶ τὴν διακονίαν
 ἧς ἔλαβον παρὰ τοῦ κυρίου Ἰησοῦ, διαμαρτύρασθαι τὸ εὐαγγέλιον
 τῆς χάριτος τοῦ θεοῦ. 25 καὶ τῶν ἰδὸν ἐγὼ οἶδα ὅτι οὐκέτι
 ὄψεσθε τὸ πρόσωπόν μου ὑμεῖς πάντες ἐν οἷς διήλθον κηρύσσων
 τὴν βασιλείαν. 26 διότι μαρτύρομαι ὑμῖν ἐν τῇ σήμερον ἡμέρᾳ
 ὅτι καθαρὸς εἰμι ἀπὸ τοῦ αἵματος πάντων. 27 οὐ γὰρ ὑπεστειλά-
 μην τοῦ μὴ ἀναγγεῖλαι πᾶσαν τὴν βουλὴν τοῦ θεοῦ ὑμῖν.
 28 προσέχετε ἑαυτοῖς καὶ παντὶ τῷ ποιμνίῳ, ἐν ᾧ ὑμᾶς τὸ πνεῦμα
 τὸ ἅγιον ἔθετο ἐπισκόπους, ποιμαίνειν τὴν ἐκκλησίαν τοῦ κυρίου,
 ἧς περιποιήσατο διὰ τοῦ αἵματος τοῦ ἰδίου. 29 ἐγὼ οἶδα ὅτι
 εἰσελεύσονται μετὰ τὴν ἀφίξίν μου λύκοι βαρεῖς εἰς ὑμᾶς, μὴ
 φειδόμενοι τοῦ ποιμνίου, 30 καὶ εἷς ὑμῶν αὐτῶν ἀναστήσονται
 ἄνδρες λαλοῦντες διεστραμμένα τοῦ ἀποσπᾶν τοὺς μαθητὰς
 ὀπίσω ἑαυτῶν. 31 διὸ γρηγορεῖτε, μετρημένους ὅτι τριετίαν
 νύκτα καὶ ἡμέραν οὐκ ἐπαυσάμην μετὰ δακρῶν σουθητῶν ἕνα

15. στερα: h εσπερα | τη δε sc: h -| και μαιναντες εν τραγωλιω τη |
 16. ΤΗ μεροσολυμα 21. [Τ]Η⁸ om χριστον 22. μοι: Τ μοι 24. Η⁸
 τελειωσω 26. διοτι: Τ⁸ διο 28. κυριου: t θεου (?) Η θεου | ιδιου:
 h † 30. Η υμων [αυτων] | αυτων: t αυτων

15. 2 Tim 4,20. 16. 18,19,21. 19,1,21. 17. Tit 1,5. 1 Pe
 5,1. 18. 19,10. 19. 20,31. 21. 14,1. 3,19. 8,22. 22. 18,21.
 19,21. 23. 9,16. 21,4. 11,33. 24. 21,13. Phil 2,17. 2 Tim 4,6s.
 2 Cor 5,20. 26. 18,6. 28. 1 Pe 5,2. Ps 74,2. 31. 19,8,10.

ἕκαστον. ³² καὶ τὰ νῦν παρατίθεμαι ὑμᾶς τῷ θεῷ καὶ τῷ λόγῳ τῆς χάριτος αὐτοῦ, τῷ δυναμένῳ οἰκοδομῆσαι καὶ δοῦναι τὴν κληρονομίαν ἐν τοῖς ἡγιασμένοις πᾶσιν. ³³ ἀργυρίου ἢ χρυσίου ἢ ἱματισμοῦ οὐθένος ἐπεθύμησα· ³⁴ αὐτοὶ γνωσάκετε οὐ καὶ χρεῖαις μου καὶ τοῖς ὄσιν μετ' ἐμοῦ ὑπερήρησαν αἱ χεῖρες αὐταί. ³⁵ πάντα ὑπέδειξα ὑμῖν, ὅτι οὕτως κοπιῶντας δεῖ ἀντελαμβάνεσθαι τῶν ἀσθενούντων, μνημονεύειν τε τῶν λόγων τοῦ κυρίου Ἰησοῦ, ὅτι αὐτὸς εἶπεν· μακάριόν ἐστιν μᾶλλον διδόναι ἢ λαμβάνειν. ³⁶ καὶ ταῦτα εἰπὼν, θεῖς τὰ γόνατα αὐτοῦ σὺν πᾶσιν αὐτοῖς προσεκύησεν. ³⁷ ἱκανὸς δὲ κλαυθμὸς ἐγένετο πάντων, καὶ ἐπισπύσαντες ἐπὶ τὸν τραχήλον τοῦ Παύλου κατεφίλουσιν αὐτόν, ³⁸ ὁδωμένοι μάλιστα ἐπὶ τῷ λόγῳ ᾧ εἰρήκαι, ὅτι οὐκέτι μέλλουσιν τὸ πρόσωπον αὐτοῦ θεωρεῖν. προέπειμπον δὲ αὐτόν εἰς τὸ πλοῖον.

XXI

Paulus it Hierosolymam. Philippus et filiae. Agabus dissuadens iter. Paulus Hierosolymae ex Iacobi consilio voto obstrictus. Tumultus plebis; Lysiae tribuni intercessio.

¹ Ὡς δὲ ἐγένετο ἀναχθῆναι ἡμᾶς ἀποσπασθέντας ἀπ' αὐτῶν, εὐθυδρομήσαντες ἤλθομεν εἰς τὴν Κῶ, τῇ δὲ ἐξῆς εἰς τὴν Ρόδον, καὶ κειθέντες εἰς Πάταρα. ² καὶ εὐρόντες πλοῖον διαπερῶν εἰς Φοινίκην, ἐπιβάντες ἀνήχθημεν. ³ ἀναφάναντες δὲ τὴν Κύπρον καὶ καταλιπόντες αὐτὴν εὐώνυμον ἐπλέομεν εἰς Συρίαν, καὶ κατήλθομεν εἰς Τύρον· ἐκεῖσε γὰρ τὸ πλοῖον ἦν ἀποφορτιζόμενον τοῦ γόμου. ⁴ ἀνευρόντες δὲ τοὺς μαθητὰς ἐπεμείναμεν αὐτοῦ ἡμέρας ἑπτὰ, οἵτινες τῷ Παύλῳ ἔλεγον διὰ τοῦ πνεύματος μὴ ἐπιβαίνειν εἰς Ἱεροσόλυμα. ⁵ ὅτε δὲ ἐγένετο ἡμᾶς ἑξαρτίσαι τὰς ἡμέρας, ἐξελθόντες ἐπορευόμεθα προπεμπόντων ἡμᾶς πάντων σὺν γυναῖκα καὶ τέκνοις ἕως ἔξω τῆς πόλεως, καὶ θέντες τὰ γόνατα ἐπὶ τῷ αἰγιαλῶν προσευξάμενοι ⁶ ἀπησπασάμεθα ἀλλήλους, καὶ ἀνέβημεν εἰς τὸ πλοῖον, ἐκεῖνοι δὲ ὑπέστρεψαν εἰς τὰ ἴδια.

⁷ Ἡμεῖς δὲ τὸν πλοῦν διανύσαντες ἀπὸ Τύρου κατητήσαμεν εἰς Πτολεμαῖδα, καὶ ἀσπασάμενοι τοὺς ἀδελφούς ἐμείναμεν ἡμέρας μίαν παρ' αὐτοῖς. ⁸ τῇ δὲ ἐπαύριον ἐξελθόντες ἤλθομεν εἰς Καισαρίαν, καὶ εἰσελθόντες εἰς τὸν οἶκον Φιλίππου τοῦ εὐαγγελιστοῦ

32. Θεω: Η8 κυριω 33. ΤΗ ουδενος XXI, 1. h ημας, αποσπασθεντες απ αυτων ευθυδρομ. | παταρα: h add -και μυρα- 3. Τ αναφανεντες 5. ΤΗ8 εξαρτισαι ημας 6. ΤΗ ενβημεν 8. ΤΗ η-θαμεν | Τ καισαριαν

32. (14,3. 26,18.) 34. 18,3. 35. 2 Thess 3,7ss. 36. (21,5.) 38. 20,25. XXI,ss. 11,19. 27,4.12. 4. 20,23. 5. (20,36.) 8. 12,19. 6,5. 8,5s.39s.

ὅπως ἐν τῶν ἐπιτά, ἐμείναμεν παρ' αὐτῶ. ⁹ τούτῳ δὲ ἦσαν θυγατέρες τέσσαρες παρθένοι προφητεύουσαι. ¹⁰ ἐπιμερόντων δὲ ἡμέρας πλείους κατήλθεν τις ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας προφήτης ὀνόματι Ἀγαθος, ¹¹ καὶ ἐλθὼν πρὸς ἡμᾶς καὶ ἄρας τὴν ζώνην τοῦ Παύλου, δῆσας ἑαυτοῦ τοὺς πόδας καὶ τὰς χεῖρας εἶπεν· τάδε λέγει τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον· τὸν ἄνδρα οὗ ἐστὶν ἡ ζώνη αὐτῆ οὕτως δῆσουσιν ἐν Ἱερουσαλῆμ οἱ Ἰουδαῖοι καὶ παραδώσουσιν εἰς χεῖρας ἐθνῶν. ¹² ὡς δὲ ἠκούσαμεν ταῦτα, παρεκαλούμεν ἡμεῖς τε καὶ οἱ ἐντόπιοι τοῦ μὴ ἀναβαίνειν αὐτὸν εἰς Ἱερουσαλῆμ. ¹³ τότε ἀπεκρίθη ὁ Παῦλος καὶ εἶπεν· τί ποιεῖτε κλαίοντες καὶ συνθρῆπτικοί μου τὴν καρδίαν; ἐγὼ γὰρ οὐ μόνον δεθῆναι ἀλλὰ καὶ ἀποθανεῖν εἰς Ἱερουσαλῆμ ἐτοιμῶς ἔχω ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος τοῦ κυρίου Ἰησοῦ. ¹⁴ μὴ πειθομένου δὲ αὐτοῦ ἠσυχάσαμεν εἰπόντες· τοῦ κυρίου τὸ θέλημα γινέσθω.

¹⁵ Μετὰ δὲ τὰς ἡμέρας ταύτας ἐπισκευασάμενοι ἀναβαίνομεν εἰς Ἱεροσόλυμα· ¹⁶ συνήλθον δὲ καὶ τῶν μαθητῶν ἀπὸ Καισαρίας σὺν ἡμῖν, ἄγοντες παρ' ᾧ ξενοισθῶμεν Μνάσωνι τινι Κυπρίῳ, ἀρχαίῳ μαθητῇ.

¹⁷ Γενομένων δὲ ἡμῶν εἰς Ἱεροσόλυμα, ἀσμένως ἀπεδέξαντο ἡμᾶς οἱ ἀδελφοί. ¹⁸ τῇ τε ἐπιούσῃ εἰσῆει ὁ Παῦλος σὺν ἡμῖν πρὸς Ἰάκωβον, πάντες τε παραγέγοντο οἱ πρεσβύτεροι. ¹⁹ καὶ ἀσπασάμενος αὐτοὺς ἐξηγεῖτο καθ' ἕν ἕκαστον ὃν ἐποίησεν ὁ θεὸς ἐν τοῖς ἔθνεσιν διὰ τῆς διακονίας αὐτοῦ. ²⁰ οἱ δὲ ἀκούσαντες ἐδόξαζον τὸν θεόν, εἰπὼν τε αὐτῶ· θεωρεῖς, ἀδελφεῖ, πόσαι μυριάδες εἰσὶν τῶν πεπιστευκότων, καὶ πάντες ζῆλοὶ τοῦ νόμου ὑπάρχουσιν· ²¹ κατηχήθησαν δὲ περὶ σοῦ ὅτι ἀποστασίαν διδάσκεις ἀπὸ Μαυσείως τοὺς κατὰ τὰ ἔθνη πάντας Ἰουδαίους, λέγων μὴ περιτέμνειν αὐτοὺς τὰ τέκνα μηδὲ τοῖς ἔθνεσιν περιπατεῖν. ²² τί οὖν ἐστίν; πάντως δεῖ συνελθεῖν πλῆθος· ἀκούσονται γὰρ ὅτι ἐλήλυθας. ²³ τοῦτο οὖν ποιήσον ὃ σοι λέγομεν. εἰσὶν ἡμῖν ἄνδρες τέσσαρες εὐχὴν ἔχοντες ἐφ' ἑαυτῶν· ²⁴ τούτους παραλαβὼν ἀγίσθητι σὺν αὐτοῖς, καὶ δαπάνησον ἐπ' αὐτοῖς ἵνα ξυρήσονται τὴν κεφαλὴν, καὶ γινώσκονται πάντες ὅτι ὢν κατήχηται περὶ σοῦ οὐδὲν ἐστίν, ἀλλὰ στοιχεῖς καὶ αὐτὸς φυλάσσων τὸν νόμον. ²⁵ περὶ δὲ τῶν πεπιστευκότων ἔθνῶν ἡμεῖς ἐπιστείλαμεν κρίναντες φυλάσσεσθαι αὐτοὺς τό τε εἰδωλόθυτον καὶ αἷμα καὶ πορνικὸν καὶ πορνείαν. ²⁶ τότε ὁ Παῦλος παραλαβὼν τοὺς ἄνδρας

13. H [o] παυλος | TH om και ειπεν 16. T καισαριας 18. τη τε: TH τη δε 20. εισιν: TH add εν τοις ιουδαιοις 21. T [παντας] 22. TH om δε συνελθειν πληθος et γαρ 23. φ: H³ φ 25. T^HH³ απειστειλαμεν

10. II, 28. 11. 20, 23s. 25, 21. 13. 20, 24. (Rom 8, 36.) 14. Lc 22, 42. 18. 12, 17. 19. (20, 24.) 21. 18, 13. 22. (I Cor 14, 15.) 24. Num 6, 21. 25. 15, 20, 29. 26. Num 6, 5ss.

τῇ ἐχομένῃ ἡμέρᾳ σὺν αὐτοῖς ἀγνισθεὶς εἰσῆγε εἰς τὸ ἱερόν, δια-
γέλλων τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν ἡμερῶν τοῦ ἀγνισμοῦ, ἕως οὗ προσ-
ῆρχθη ὑπὲρ ἐνὸς ἐκάστου αὐτῶν ἡ προσφορά.

²⁷ Ὡς δὲ ἐμελλον αἱ ἐπτὰ ἡμέραι συντελεῖσθαι, οἱ ἀπὸ τῆς
Ἀσίας Ἰουδαῖοι θαυσαύμενοι αὐτὸν ἐν τῷ ἱερῷ συνέχον πάντα
τὸν ὄχλον, καὶ ἐπέβουλον ἐπ' αὐτὸν τὰς χεῖρας, ²⁸ κράζοντες·
ἄνδρες Ἰσραηλιταί, βοηθεῖτε· οὗτός ἐστιν ὁ ἄνθρωπος ὁ κατὰ
τοῦ λαοῦ καὶ τοῦ νόμου καὶ τοῦ τόπου τούτου πάντα πανταγῆ
διδάσκων, ἔτι τε καὶ Ἑλλήνας εἰσήγαγεν εἰς τὸ ἱερόν καὶ κεκοί-
νωκεν τὸν ἅγιον τόπον τούτον. ²⁹ ἦσαν γὰρ προσωρακότες Τρό-
φιμος τὸν Ἐφέσιον ἐν τῇ πόλει σὺν αὐτῷ, ὃν ἐνόμιζον ὅτι εἰς τὸ
ἱερόν εἰσήγαγεν ὁ Παῦλος. ³⁰ ἐκινήθη τε ἡ πόλις ὅλη καὶ ἐγένετο
συνδρομὴ τοῦ λαοῦ, καὶ ἐπιλαβόμενοι τοῦ Παύλου ἔλκον αὐτὸν
ἔξω τοῦ ἱεροῦ, καὶ εὐθέως ἐκλείσθησαν αἱ θύραι. ³¹ ζητούντων
τε αὐτὸν ἀποκτεῖναι ἀνέβη φάσις τῷ χιλιάρχῳ τῆς σπειρίας ὅτι
ὅλη συγχύνεται Ἰερουσαλήμ, ³² ὃς ἐξαντῆς παραλαβὼν στρατιώ-
τας καὶ ἑκατοντάρχας κατέδραμεν ἐπ' αὐτούς· οἱ δὲ ἰδόντες τὸν
χιλιάρχον καὶ τοὺς στρατιώτας ἐπαύσαντο τύπτοντας τὸν Παῦλον.
³³ τότε ἐγγίσας ὁ χιλιάρχος ἐπελάβετο αὐτοῦ καὶ ἐκέλευσε δε-
θῆναι ἀλύσει δισσί, καὶ ἐπυθάνετο εἰς εἴη καὶ τί ἐστιν πεποι-
ηκός. ³⁴ ἄλλοι δὲ ἄλλο τι ἐπεφώνουν ἐν τῷ ὄχλῳ· μὴ δυναμένον
δὲ αὐτοῦ γινῶναι τὸ ἀσφαλὲς διὰ τὸν θόρυβον, ἐκέλευσε ἀγεσθαι
αὐτὸν εἰς τὴν παρεμβολήν. ³⁵ ὅτε δὲ ἐγένετο ἐπὶ τοὺς ἀναβαθ-
μούς, συνέβη βαστάζεσθαι αὐτὸν ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν διὰ τὴν
βίαν τοῦ ὄχλου· ³⁶ ἠκολούθει γὰρ τὸ πλῆθος τοῦ λαοῦ κράζοντες·
αἶρε αὐτόν. ³⁷ μέλλων τε εἰσάγεσθαι εἰς τὴν παρεμβολὴν ὁ Παῦ-
λος λέγει τῷ χιλιάρχῳ· εἰ ἔξεστίν μοι εἰπεῖν τι πρὸς σε; ὁ δὲ
εἶπεν· ἑλληνιστὶ γινώσκεις; ³⁸ οὐκ ἄρα σὺ εἶ ὁ Αἰγύπτιος ὁ πρὸ
τούτων τῶν ἡμερῶν ἀναστατώσας καὶ ἐξαγαγὼν εἰς τὴν Ἰερου-
σόταν τοὺς τετρακισχιλίους ἀνδρας τῶν σικαρίων; ³⁹ εἶπεν δὲ ὁ Παῦλος·
ἐγὼ ἄνθρωπος μὲν εἰμι Ἰουδαῖος, Ταρσεύς, τῆς Κιλικίας ὅτι
ἀσήμεον πόλεως πολίτης· δέομαι δὲ σου, ἐπίτρεψόν μοι λαλῆσαι
πρὸς τὸν λαόν. ⁴⁰ ἐπιτρέψαντος δὲ αὐτοῦ ὁ Παῦλος ἐστῶς ἐπὶ
τῶν ἀναβαθμῶν κατέσεισεν τῇ χειρὶ τῷ λαῷ· πολλῆς δὲ σιγῆς
γενομένης προσεφώνησεν τῇ Ἑβραϊδὶ διαλέκτῳ λέγων·

28. Ἰσραηλιταί 31. Ἰ συγχύνεται 32. παραλαβων: ἢ λαβων
40. ἢ γενομένης σιγῆς

27. 24, 18. 28. 24, 5. 19, 26. 29. 20, 4. 2 Tim 4, 20. 31. 26, 31
36. 22, 22. Lc 23, 18. 38. (5, 36s.) 39. 22, 3. 40. 12, 17.

XXII

Pauli defensio: narratio conversionis et legationis ad gentes. Interpellatus civitatis Romanae professione verbera evadit. Sistitur synedrio.

¹ Ἄνδρες ἀδελφοὶ καὶ πατέρες, ἀκούσατέ μου τῆς πρὸς ὑμᾶς
 νῦν ἀπολογίας. ² ἀκούσαντες δὲ ὅτι τῇ Ἑβραϊδὶ διαλέκτῳ προσ-
 φώνει αὐτοῖς, μᾶλλον παρέσχον ἰσχυρίαν. καὶ φησὶν· ³ ἐγὼ εἰμι
 ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας, γεγεννημένος ἐν Ταρσοῦ τῆς Κιλικίας, ἀνατετραμ-
 μένος δὲ ἐν τῇ πόλει ταύτῃ, παρὰ τοὺς πόδας Γαμαλιὴλ πεπαι-
 δευμένος κατὰ ἀκριβείαν τοῦ πατρῶου νόμου, ζηλωτὴς ὑπάρχων
 τοῦ θεοῦ καθὼς πάντες ὑμῖς ἐστὲ σήμερον, ⁴ ὃς ταύτην τὴν
 ὁδὸν εἰδὼς ἄρῃ θανάτου, δεσμεύων καὶ παραδιδούς εἰς φυλακὰς
 ἀνδρας τε καὶ γυναῖκας, ⁵ ὡς καὶ ὁ ἀρχιερεὺς μαρτυρεῖ μοι καὶ
 πᾶν τὸ πρεσβυτέριον, παρ' ὧν καὶ ἐπιστολὰς δεξάμενος πρὸς
 τοὺς ἀδελφούς εἰς Δαμασκὸν ἐπορευόμην, ἄξων καὶ τοὺς ἐκείσε
 ὄντας δεδεμένους εἰς Ἱερουσαλὴμ ἵνα τιμωρηθῶσιν. ⁶ Ἐγένετο
 δέ μοι πορευομένῳ καὶ ἐγγίζοντι τῇ Δαμασκῷ περὶ μεσημβρίαν
 ἐξαίφνης ἐκ τοῦ οὐρανοῦ περιεστράψαι φῶς ἱκανὸν περὶ ἐμέ,
⁷ ἔπεσά τε εἰς τὸ ἔδαφος καὶ ἤκουσα φωνῆς λεγούσης μοι· Σαούλ
 Σαούλ, τί με διώκεις; ⁸ ἐγὼ δὲ ἀπεκρίθην· τίς εἶ, κύριε; εἶπέν
 τε πρὸς ἐμέ· ἐγὼ εἰμι Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος, ὃν σὺ διώκεις. ⁹ οἱ
 δὲ σὺν ἐμοὶ ὄντες τὸ μὲν φῶς ἐθεάσατο, τὴν δὲ φωνὴν οὐκ
 ἤκουσαν τοῦ λαλοῦντός μοι. ¹⁰ εἶπον δέ· τί ποιήσω, κύριε; ὁ δὲ
 κύριος εἶπεν πρὸς με· ἀναστὰς πορεύου εἰς Δαμασκὸν, κακεῖ σοι
 λαληθήσεται περὶ πάντων ὧν τέτακται σοι ποιῆσαι. ¹¹ ὡς δὲ
 οὐκ ἐνέβλεπον ἀπὸ τῆς δόξης τοῦ φωτὸς ἐκείνου, χειραγωγού-
 μενος ὑπὸ τῶν συνόντων μοι ἦλθον εἰς Δαμασκὸν. ¹² Ἀναβίας
 δέ τις, ἀπὸ τῆς εὐλαβείας κατὰ τὸν νόμον, μαρτυρούμενος ὑπὸ πάν-
 των τῶν κατοικούντων Ἰουδαίων, ¹³ ἔλθων πρὸς ἐμὲ καὶ ἐπιστάς
 εἶπέν μοι· Σαούλ ἀδελφέ, ἀνάβλεπον. καγὰ αὐτῇ τῇ ὥρᾳ
 ἀνέβλεψα εἰς αὐτόν. ¹⁴ ὁ δὲ εἶπεν· ὁ θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν
 προχειρίσατό σε γινῶναι τὸ θέλημα αὐτοῦ καὶ ἰδεῖν τὸν δίκαιον
 καὶ ἀκοῦσαι φωνῆν ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ, ¹⁵ ὅτι ἐση μάρτυς
 αὐτῷ πρὸς πάντας ἀθρώπους ὧν εἰώρακας καὶ ἤκουσας. ¹⁶ καὶ
 νῦν τί μέλλεις; ἀναστὰς βάπτισαι καὶ ἀπόλυσαι τὰς ἁμαρτίας
 σου, ἐπικαλεσάμενος τὸ ὄνομα αὐτοῦ. ¹⁷ Ἐγένετο δὲ μοι ὑπο-
 στράψαντι εἰς Ἱερουσαλὴμ καὶ προσενηχόμενον μου ἐν τῷ ἱερῷ
 γενέσθαι με ἐν ἐκστάσει, ¹⁸ καὶ ἰδὼν αὐτὸν λέγοντά μοι· σπεῦσον
 καὶ ἐξέλθε ἐν τάχει εἰς Ἱερουσαλὴμ, διότι οὐ παραδέξονται σοι

XXII, 2. † προσφωνεῖ 3. Η ταυτη παρα τ. ποδ. γαμαλιηλ, 11. †
 ουκ εβλεπον η ουδεν εβλεπον 18. ιδον: TH ιδειν

XXII, 3. 21, 39. 5, 34. 4. 8, 3. 26, 9ss. 5. 9, 18. 6ss. 9, 3ss.
 26, 12ss. 1 Cor 15, 8. 12ss. 9, 17ss. 16. 2, 38. 17. 9, 26.

Nov. Testam. graece.

257

17

μαρτυρίαν περὶ ἐμοῦ. ¹⁹ καὶ γὰρ εἶπον· κύριε, αὐτοὶ ἐπίστανται ὅτι ἐγὼ ἤμην φυλακίζων καὶ δέρον κατὰ τὰς συναγωγὰς τοὺς πιστεύοντας ἐπὶ σέ· ²⁰ καὶ ὅτε ἐξεγγύνητο τὸ αἷμα Στεφάνου τοῦ μάρτυρός σου, καὶ αὐτὸς ἤμην ἐφροστὸς καὶ συνευδοκῶν καὶ φυλάσσων τὰ ἱμάτια τῶν ἀναιρούντων αὐτόν. ²¹ καὶ εἶπεν πρὸς με· πορεύου, ὅτι ἐγὼ εἰς ἔθνη μακρὰν ἐξαποσταλῶ σε. ²² Ἦκουσι δὲ αὐτοῦ ἄχρι τούτου τοῦ λόγου, καὶ ἐπῆραν τὴν φωνὴν αὐτῶν λέγοντες· ἀλεῖ ἀπὸ τῆς γῆς τὸν τοιοῦτον· οὐ γὰρ καθήκει αὐτὸν ζῆν. ²³ κραυγάζοντων δὲ αὐτῶν καὶ ῥιπτόντων τὰ ἱμάτια καὶ κοινορτόν βαλλόντων εἰς τὸν ἄβρα, ²⁴ ἐκέλευσεν ὁ χιλιάρχος εἰσαῆσθαι αὐτὸν εἰς τὴν παρεμβολήν, εἴτας μαστίξειν ἀνετάξασθαι αὐτόν, ἵνα ἐπιγνώ δι' ἧν αἰτίαν οὕτως ἐπαράνοον ἀνῆ. ²⁵ ὡς δὲ πρόβειαν αὐτὸν τοῖς ἱμαῖσι, εἶπεν πρὸς τὸν ἐπίστα ἐκατοντάρχον ὁ Παῦλος· εἰ ἄνθρωπον Ῥωμαῖον καὶ ἀκατάκριτον ἔξεστιν ὑμῖν μαστίζειν; ²⁶ ἀκούσας δὲ ὁ ἐκατοντάρχης προσελθὼν ἐφ' χιλιάρχῳ ἀπήγγειλεν λέγων· τί μέλλεις ποιεῖν; ὁ γὰρ ἄνθρωπος οὗτος Ῥωμαῖός ἐστιν. ²⁷ προσελθὼν δὲ ὁ χιλιάρχος εἶπεν αὐτῷ· λέγε μοι, σὺ Ῥωμαῖός εἶ; ὁ δὲ ἔφη· ναί. ²⁸ ἀπεκρίθη δὲ ὁ χιλιάρχος· ἐγὼ πολλοῦ κεφαλαίου τὴν πολιτείαν εἶπαιτη ἐκπαύμην. ὁ δὲ Παῦλος ἔφη· ἐγὼ δὲ καὶ γεγέννημαι. ²⁹ εὐθὺς οὖν ἀπέστησαν ἀπ' αὐτοῦ οἱ μέλλοντες αὐτόν ἀνετάξαι· καὶ ὁ χιλιάρχος δὲ ἐφοβήθη, ἐπιγνοὺς ὅτι Ῥωμαῖός ἐστιν καὶ ὅτι αὐτὸς ἦν δεδικαίως.

XXIII

Paulus increpat pontificem. Phariseorum et Sadduceorum dissidium. Reus visione erigitur; Iudaeorum coniurationi eripitur Caesaream deductus Lysiae ad Felicem epistula.

³⁰ Τῇ δὲ ἐπαύριον βουλόμενος γινῶναι τὸ ἀσφαλές, τὸ εἰ καταγορεύεται ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων, ἔλυσεν αὐτόν καὶ ἐκέλευσεν σκεῖν θεῖν τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ πᾶν τὸ συνέδριον, καὶ καταγαγὼν τὸν Παῦλον ἔστησεν εἰς αὐτοῦς. (XXIII) ¹ ἀτενίσας δὲ ἐφ' ὁσὸν ὁ Παῦλος εἶπεν· ἄνδρες ἀδελφοί, ἐγὼ πάση συνειδήσει ἀγαθῇ πεπολίτευμαι ἐφ' θεῶ ἄχρι ταύτης τῆς ἡμέρας. ² ὁ δὲ ἀρχιερεὺς Ἀνανίας ἐπέταξεν τοῖς παρεστῶσιν αὐτῷ τύπτειν αὐτοῦ τὸ στήθε. ³ τότε ὁ Παῦλος πρὸς αὐτόν εἶπεν· τύπτειν σε μέλλει ὁ θεός, τοῖγε νεκονιαμένε· καὶ σὺ κάθη κρῖνον με κατὰ τὸν νόμον, καὶ παρανομῶν κελύσεις με τύπτεσθαι; ⁴ οἱ δὲ παρεστῶτες εἶπαι·

21. ἡ αποστειλω 23. δε: ΤΗ τε 26. Τεκατονταρχος XXIII, 1. Ηἱ ατενισ. δε παυλος τω συνεδρ.

20. 7, 57s. 21. 9, 15. 26, 17. Gal 1, 16. 22. 21, 36. 25, 24. 25. 16, 37. 23, 27. 29. 21, 33. 30. 23, 28. XXIII, 1. 28, 17. 24, 16. 2. 24, 1. 3. (Mt 23, 27.) Lev 19, 15.

τὸν ἀρχιερέα τοῦ θεοῦ λοιδορεῖς; ⁵ ἔφη τε ὁ Παῦλος· οὐκ ᾔδειν, ἀδελφοί, ὅτι ἔστιν ἀρχιερεὺς· γέγραπται γάρ ὅτι ἄρχοντα τοῦ λαοῦ σου οὐκ ἔρεις κακῶς. ⁶ γνούς δὲ ὁ Παῦλος ὅτι τὸ ἐν μέρος ἐστὶν Σαδδουκαίων τὸ δὲ ἕτερον Φαρισαίων, ἔκραζεν ἐν τῷ συνεδρίῳ· ἄνδρες ἀδελφοί, ἐγὼ Φαρισαῖός εἰμι, υἱὸς Φαρισαίων· περὶ ἐλπίδος καὶ ἀνωστάσεως νεκρῶν ἐγὼ κρίνομαι. ⁷ τοῦτο δὲ αὐτοῦ λαλήσαντος ἐγένετο στάσις τῶν Φαρισαίων καὶ Σαδδουκαίων, καὶ ἐσχίσθη τὸ πλῆθος. ⁸ Σαδδουκαῖοι μὲν γὰρ λέγουσιν μὴ εἶναι ἀνάστασιν μήτε ἄγγελον μήτε πνεῦμα, Φαρισαῖοι δὲ ὁμολογοῦσιν τὰ ἀμφότερα. ⁹ ἐγένετο δὲ κραυγὴ μεγάλη, καὶ ἀνωστάτες τιγὲς τῶν γραμματέων τοῦ μέρους τῶν Φαρισαίων διεμάχητο λέγοντες· οὐδὲν κακὸν εὐρίσκουμεν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τούτῳ· εἰ δὲ πνεῦμα ἐλάλησεν αὐτῷ ἢ ἄγγελος; ¹⁰ πολλῆς δὲ γινομένης στάσεως φοβηθεὶς ὁ χιλιάρχος μὴ διασπασθῆ ὁ Παῦλος ὑπ' αὐτῶν, ἐκλίψεν τὸ στρατεύμα καταβὰν ἀρπάσαι αὐτὸν ἐκ μέσου αὐτῶν ἄγειν τε εἰς τὴν παρεμβολήν. ¹¹ τῇ δὲ ἐπιπόσῃ νυκτὶ ἐπιστὰς αὐτῷ ὁ κύριος εἶπεν· θάρσει· ὡς γὰρ διεμαρτύρω ἐὰν περὶ ἐμοῦ εἰς Ἱερουσαλήμ, οὕτω σε δεῖ καὶ εἰς Ῥώμην μαρτυρῆσαι.

¹² Γενομένης δὲ ἡμέρας ποιήσαντες οπιστροφήν οἱ Ἰουδαῖοι ἀνεθεμάτισαν ἑαυτούς, λέγοντες μήτε φαγεῖν μήτε πιεῖν ἕως οὗ ἀποκτείνωσιν τὸν Παῦλον. ¹³ ἦσαν δὲ πλείους τεσσαράκοντα οἱ ταύτην τὴν συννομοσίαν ποιησάμενοι, ¹⁴ οἵτινας προσελθόντες τοῖς ἀρχιερεῦσιν καὶ τοῖς πρεσβυτέροις εἶπαν· ἀναθέματι ἀνεθεμάτισαμεν ἑαυτούς μηδενὸς γενοσασθαι ἕως οὗ ἀποκτείνωμεν τὸν Παῦλον. ¹⁵ οὗν οὖν ὑμεῖς ἐμφανίσατε τῷ χιλιάρχῳ σὺν τῷ συνεδρίῳ, ὅπως καταγάγῃ αὐτὸν εἰς ὑμᾶς ὡς μέλλοντας διαγινώσκειν ἀκριβέστερον τὰ περὶ αὐτοῦ· ἡμεῖς δὲ πρὸ τοῦ ἐγγίσει αὐτὸν ἔτοιμοι ἴσμεν τοῦ ἀνελεῖν αὐτόν. ¹⁶ Ἀκούσας δὲ ὁ υἱὸς τῆς ἀδελφῆς Παύλου τὴν ἐνέδραν, παραγενόμενος καὶ εἰσελθὼν εἰς τὴν παρεμβολήν ἀπήγγειλεν τῷ Παύλῳ. ¹⁷ προσκαλεσάμενος δὲ ὁ Παῦλος ἕνα τῶν ἑκατονταρχῶν ἔφη· τὸν θρακίαν τοῦτον ἄγαγε πρὸς τὸν χιλιάρχον, ἔχει γὰρ τι ἀπαγγεῖλαι αὐτῷ. ¹⁸ ὁ μὲν οὖν παραλαβὼν αὐτὸν ἤγαγεν πρὸς τὸν χιλιάρχον καὶ φησὶ· ὁ δέσμιος Παῦλος προσκαλεσάμενός με ἤρώτησεν τοῦτον τὸν θρακίαν

6. t κραζεν | [t] H⁸ om εγω ante κρινομαι 7. λαλησαντος: T h μεποντος H λαλοντος | εγενετο: h επεπεσεν 8. [T] H⁸ om μεν 9. H η αγγελος —. 10. T γενομενης | αγειν τε: H⁸ om τε 12. δε: h τε | H πειν 17. T εκατονταρχων | t απαγαγε | TH απαγγειλαι τι 18. H⁸ θρακίαν

5. Ex 22,28. 6. 26,5. 24,21. (26,23. 17,32. 1 Cor 15,12.)
8. Mt 22,23. Mc 12,18. Lc 20,27. 11. 18,9. 19,21. 12. 23,21.
15. 23,20. 25,3.

ἀγαγεῖν πρὸς σέ, ἔχοντά τι λαλήσαι σοι. ¹⁹ ἐπιλαβόμενος δὲ τῆς χειρὸς αὐτοῦ ὁ χιλιάρχος καὶ ἀναχωρήσας κατ' ἰδίαν ἐπυνθάνετο· τί ἐστὶν ὃ ἔχεις ἀπαγγεῖλαι μοι; ²⁰ εἶπεν δὲ ὅτι οἱ Ἰουδαῖοι συνέθετο τοῦ ἐρωτῆσαι σε ὅπως αὐρῶν τὸν Παῦλον καταγάγῃς εἰς τὸ συνέδριον ὡς μέλλων τι ἀκριβέστερον πυνθάνεσθαι περὶ αὐτοῦ. ²¹ σὺ οὖν μὴ πεισθῆς αὐτοῖς· ἐνεδρεύουσιν γὰρ αὐτὸν ἐξ αὐτῶν ἄνδρες πλείους τεσσαεράκοντα, οἵτινες ἀνεθεμάτισαν ἑαυτοὺς μήτε φαγεῖν μήτε πιεῖν ἕως οὐ ἀνέλωσιν αὐτόν, καὶ νῦν εἰσὶν ἔτοιμοι προσδεχόμενοι τὴν ἀπὸ σοῦ ἐπαγγελίαν. ²² ὁ μὲν οὖν χιλιάρχος ἀπέλωσε τὸν νεαρίσκον, παραγγείλας μηδεὶ ἐκλαλῆσαι ὅτι ταῦτα ἐνεφάνισας πρὸς ἐμέ. ²³ Καὶ προσκαλεσάμενός τιςας δύο τῶν ἑκατονταρχῶν εἶπεν· ἐτοιμάσατε στρατιώτας διακοσίους ὅπως πορευθῶσιν ἕως Καισαρίας, καὶ ἰππεῖς ἑβδόμηκοντα καὶ δεξιολάβους διακοσίους, ἀπὸ τρίτης ὥρας τῆς νυκτός, ²⁴ κτήνη τε παραστήσαι, ἵνα ἐπιβιβάσαντες τὸν Παῦλον διασώσωσι πρὸς Φήλικα τὸν ἡγεμόνα, ²⁵ γράψας ἐπιστολὴν ἔχουσαν τὸν τύπον τοῦτον· ²⁶ Κλαύδιος Ἀσσίας τῷ κρατίστῳ ἡγεμόνι Φήλικι χαιρεῖν. ²⁷ τὸν ἄνδρα τοῦτον συλλημφθέντα ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων καὶ μέλλοντα ἀναιρεῖσθαι ὑπ' αὐτῶν ἐπιστάς σὺν τῷ στρατεύματι ἐξειλάμην, μαθὼν ὅτι Ῥωμαῖός ἐστιν. ²⁸ βουλόμενός τε ἐπιγνώμαι τὴν αἰτίαν δι' ἣν ἐνεκάλουν αὐτῷ, κατήγαγον εἰς τὸ συνέδριον αὐτῶν, ²⁹ ὃν εὖρον ἐγκαλούμενον περὶ ζητημάτων τοῦ νόμου αὐτῶν, μηδὲν δὲ ἄξιον θανάτου ἢ δεσμῶν ἔχοντα ἐγκλημα. ³⁰ μηνυθείσης δὲ μοι ἐπιβουλῆς εἰς τὸν ἄνδρα ἕσθαι ἐξ αὐτῶν, ἔπαμψα πρὸς σέ, παραγγείλας καὶ τοῖς κατηγοροῖς λέγειν αὐτοὺς ἐπὶ σοῦ.

³¹ Οἱ μὲν οὖν στρατιῶται κατὰ τὸ διατεταγμένον αὐτοῖς ἀναλαβόντες τὸν Παῦλον ἤγαγον διὰ νυκτός εἰς τὴν Ἀντιπατρίδα, ³² τῇ δὲ ἐπαύριον εἰσάσαντες τοὺς ἰππεῖς ἀπέρχεσθαι σὺν αὐτῷ, ὑπέστρεψαν εἰς τὴν παρεμβολήν. ³³ οἵτινες εἰσελθόντες εἰς τὴν Καισαρίαν καὶ ἀναδόντες τὴν ἐπιστολὴν τῷ ἡγεμόνι, παρέστησαν καὶ τὸν Παῦλον αὐτῷ. ³⁴ ἀγῶνός δὲ καὶ ἐπαρωτήσας ἐκ ποίας ἐπαρχείας ἐστίν, καὶ πυνθόμενος ὅτι ἀπὸ Κιλικίας, ³⁵ διακονούμαι σου, ἔφη, ὅταν καὶ οἱ κατηγοροὶ σου παραγένηνται, κελύσας ἐν τῷ πραιτωρίῳ τοῦ Ἡρώδου φυλάσσεσθαι αὐτόν.

21. Η πειν 23. Τ εκατοντάρχων | Τ καισαρειας 28. Η [κατηγ. εις το συνεδρ. αυτων] | κατηγαγον: Τ add [αυτον] 30. εξ αυτων: t Η εξ αυτης | T⁹H om αυτους | επι σου: T⁹H pm προς αυτον 33. Τ καισαρειαν 34. Τ επαρχιας 35. του ηρωδου: h τω ηρωδου

20. 23, 15. 21. 23, 12. 23. 12, 19. 26. 24, 3. 27. 21, 30-33. [24, 7.] 22, 25^{aa}. 28. 22, 30. 29. 25, 18s. 25. 26, 31. 30. 24, 8. 35. 24, 1.

XXIV

Adventus accusatorum; Tertyllus. Pauli defensio coram Felice atque etiam Drusilla.

¹ Μετὰ δὲ πέντε ἡμέρας κατέβη ὁ ἀρχιερεὺς Ἀνανίας μετὰ πρεσβυτέρων τινῶν καὶ ῥήτορος Τερτύλλου τινός, οἵτινες ἐνεφάνισαν τῷ ἡγεμόνι κατὰ τοῦ Παύλου. ² κληθέντος δὲ αὐτοῦ ἤρξατο κατηγορεῖν ὁ Τέρτυλλος λέγων· ³ πολλῆς εἰρήνης τυγχάνοντες διὰ σοῦ καὶ διορθωμάτων γινομένων τῷ ἔθνει τούτῳ διὰ τῆς σῆς προνοίας, πάντῃ τε καὶ πανταχοῦ ἀποδεχόμεθα, κράτιστε Φῆλιξ, μετὰ πάσης εὐχαριστίας. ⁴ ἵνα δὲ μὴ ἐπὶ πλεῖον σε ἐνοκῶτω, παρακαλῶ ἀκοῦσαί σε ἡμῶν συντόμως τῆ σῆ ἐπιμικαία. ⁵ εὐρόντες γὰρ τὸν ἄνδρα τοῦτον λοιμὸν καὶ κινούντα στάσεις πᾶσιν τοῖς Ἰουδαίοις τοῖς κατὰ τὴν οἰκουμένην, πρωτοστάτην τε τῆς τῶν Ναζωραίων αἵρέσεως, ⁶ ὃς καὶ τὸ ἱερόν ἐπέιρασεν βεβηλώσαι, ὃν καὶ ἐκρατήσαμεν, ⁷ παρ' οὗ δυνήσῃ αὐτὸς ἀνακρίνας περὶ πάντων τούτων ἐπιγῶναι ὡς ἡμεῖς κατηγοροῦμεν αὐτοῦ. ⁸ συνεπέθετο δὲ καὶ οἱ Ἰουδαῖοι φάσκοντες ταῦτα οὕτως ἔχειν. ⁹ Ἀπεκρίθη τε ὁ Παῦλος, πύσαντος αὐτῷ τοῦ ἡγεμότος λέγειν· ἐκ πολλῶν ἐτῶν ὄντα σε κριτὴν τῷ ἔθνει τούτῳ ἐπιστάμενος, εὐθύμως τὰ περὶ ἔμειντοῦ ἀπολογοῦμαι, ¹¹ δυναμένον σου ἐπιγῶναι ὅτι οὐ πλείονος εἰσίν μοι ἡμέραι δώδεκα ἅψ ἧς ἀνέβην προσκυνήσων εἰς Ἱερουσαλήμ. ¹² καὶ οὔτε ἐν τῷ ἱερῷ εὐρόν με πρὸς τινα διαλεγόμενον ἢ ἐπίστασιν ποιούντα ὄχλου, οὔτε ἐν ταῖς συναγωγαῖς οὔτε κατὰ τὴν πόλιν, ¹³ οὐδὲ παραστήσαι δύνασται σοι περὶ ὧν νυνὶ κατηγοροῦσί μοι. ¹⁴ ὁμολογῶ δὲ τοῦτό σοι, ὅτι κατὰ τὴν ὁδὸν ἦν λέγουσιν αἵρεσιν οὕτως λατρεύω τῷ πατρὶ φθῆ, πιστεύων πᾶσι τοῖς κατὰ τὸν νόμον καὶ τοῖς ἐν τοῖς προφήταις γεγραμμένοις, ¹⁵ ἐλπίδα ἔχων πρὸς τὸν Θεόν, ἦν καὶ αὐτοὶ οὗτοι προσδέχονται, ἀνάστασιν μέλλειν ἕσθαι δικαίων τε καὶ ἀδίκων. ¹⁶ ἐν τούτῳ καὶ αὐτὸς ἀσκῶ ἀπρόσκοπον συνειδήσων ἔχειν πρὸς τὸν Θεόν καὶ τοὺς ἀνθρώπους διαπαντός. ¹⁷ δι' ἐτῶν δὲ πλείονων ἐλεημοσύνας ποιήσων εἰς τὸ ἔθνος μου παρεστῆμην καὶ προσφορὰς, ¹⁸ ἐν αἷς εὐρόν με ἡγγισμένον ἐν τῷ ἱερῷ, οὐ

XXIV, 2. Η [αυτου] 3. Τ πανταχου, 4. Τ ενοκῶτω | Η επιμικαία 6. εκρατήσαμεν: E add καὶ κατὰ τὸν ἡμέτερον νόμον ἠδέλησαμεν κρίνειν. 7. παρελθῶν δὲ λυσίας ὁ χιλιάρχος, μετὰ πολλῆς βίας ἐκ τῶν χειρῶν ἡμῶν ἀπήγαγεν, 8. μελεῶν τοὺς κατηγοροῦντες αὐτοῦ ἔρχεσθαι ἐπὶ σε II. Η επιγῶναι, | Η Ἱερουσαλήμ, 13. οὐδε: T⁸ οὐτε 15. προσ: TH εἰς

XXIV, 1. 23, 2. 3. 23, 26. 6. 21, 28. 7. 23, 27. 21, 32s. 8. 23, 30. 10. (26, 2.) 11. 21, 15. 18. 26. 27. 22, 30. 23, 12. 32. 24, 1. 14. 24, 5s. 15. 23, 6. 17. II, 29. Gal 2, 10. 18. 21, 26s.

μετὰ ὄχλον οὐδὲ μετὰ θορύβου, τινὲς δὲ ἀπὸ τῆς Ἀσίας Ἰουδαῖοι, ¹⁹ οὓς ἴδαι ἐπὶ σοῦ παρῆναι καὶ κατηγορεῖν, εἴ τι ἔχρισεν πρὸς ἐμὲ. ²⁰ ἢ αὐτοὶ οὗτοι εἰπάτωσαν τί ἔδρον ἀδικήματα σάτυος μου ἐπὶ τοῦ συνεδρίου, ²¹ ἢ περὶ μιᾶς ταύτης φωνῆς ἧς ἐκέκραξα ἐν αὐτοῖς ἰσχυρῶς ὅτι περὶ ἀναστάσεως νεκρῶν ἐγὼ κρίνομαι σήμερον ἐφ' ὑμῶν. ²² Ἀνεβάλετο δὲ αὐτούς ὁ Φῆλιξ, ἀκριβέστερον εἰδὼς τὰ περὶ τῆς ὁδοῦ, εἶπας· ὅταν Ἀσίας ὁ χιλιάρχος καταβῆ, διαγνώσομαι τὰ καθ' ὑμᾶς, ²³ διαταξάμενος τῷ ἑκατοντάρχη τηρεῖσθαι αὐτὸν ἔχειν τε ἀνεσις καὶ μηδένα κολυεῖν τῶν ἰδίων αὐτοῦ ὑπηρετεῖν αὐτῷ.

²⁴ Μετὰ δὲ ἡμέρας τινὰς παραγεγόμενος ὁ Φῆλιξ σὺν Ἀρουσὶλῳ τῇ ἰδίᾳ γυναικὶ οὕση Ἰουδαίᾳ μεταπέμψατο τὸν Παῦλον, καὶ ἤκουσεν αὐτοῦ περὶ τῆς εἰς Χριστὸν Ἰησοῦν πίστεως. ²⁵ διαλεγόμενον δὲ αὐτοῦ περὶ δικαιοσύνης καὶ ἐγκρατείας καὶ τοῦ κρίματος τοῦ μέλλοντος ἐμφοβος γενόμενος ὁ Φῆλιξ ἀπεκρίθη· τὸ εἶναι ἔχον πορεύου, καιρὸν δὲ μεταλαβὼν μετακαλέσομαι σε, ²⁶ ἅμα καὶ ἐλπίζων ὅτι χρήματα δοθήσεται αὐτῷ ὑπὸ τοῦ Παύλου· διὸ καὶ πικρότερον αὐτὸν μεταπεμπόμενος ὠμίλει αὐτῷ. ²⁷ διτίας δὲ πληρωθείσης ἐλαβεν διάδοχον ὁ Φῆλιξ Πόρκιον Φῆστον· θέλων τε χάριτα καταθέσθαι τοῖς Ἰουδαίοις ὁ Φῆλιξ κατέλιπε τὸν Παῦλον δεδεμένον.

XXV

Paulus coram Festo provocat ad Caesarem. Festus procurator Agrippam regem consulit.

¹ Φῆστος οὖν ἐπιβὰς τῇ ἐπαρχίᾳ μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἀνέβη εἰς Ἱερουσόλυμα ἀπὸ Καισαρίας, ² ἐνεφάνισάν τε αὐτῷ οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρῶτοι τῶν Ἰουδαίων κατὰ τοῦ Παύλου, καὶ παρεκάλουν αὐτὸν ³ αἰτούμενοι χάριν κατ' αὐτοῦ, ὅπως μεταπέμψῃται αὐτὸν εἰς Ἱερουσαλήμ, ἐνέδραν ποιοῦντες ἀνελεῖν αὐτὸν κατὰ τὴν ὁδόν. ⁴ ὁ μὲν οὖν Φῆστος ἀπεκρίθη τηρεῖσθαι τὸν Παῦλον εἰς Καισαρίαν, ἑαυτὸν δὲ μέλλειν ἐν τάχει ἐκπορεύεσθαι· ⁵ οἱ οὖν ἐν ὑμῖν, φησὶν, δυνατοὶ συγκαταβάντες, εἴ τι ἐστὶν ἐν τῷ ἀνδρὶ ἄτοπον, κατηγορεῖτωσαν αὐτοῦ. ⁶ διατρίψας δὲ ἐν αὐτοῖς ἡμέρας οὐ πλείους ὀκτὼ ἢ δέκα, καταβὰς εἰς Καισαρίαν, τῇ ἐπαύριον καθίσας

19a. H εμε, — η 20. ευρον: T add [εν εμοι] 24. T³ om ιησουν 26. H δοθησται [αυτω] XXV, 1. T επαρχια H³ επαρχεια | T καισαρειας 4. T καισαρειαν 5. T συγκαταβαντες 6. T καισαρειαν

21. 23, 6. (26, 6. 28, 20.) 22. (9, 2.) 23, 26. 23. 27, 3. 28, 16. 25. Hebr 10, 27. 27. 25, 9, 14. XXV, 1. 23, 23. 28. 25, 15. 24, 1. 3. 23, 15ss. 4. 24, 23. 6. 12, 19. (25, 17. 10 19, 13.)

ἐπὶ τοῦ βήματος ἐκέλευσεν τὸν Παῦλον ἀχθῆναι. ⁷ παραγενομένων δὲ αὐτοῦ περιέστησαν αὐτὸν οἱ ἀπὸ Ἱεροσολύμων καταβεβηκότες Ἰουδαῖοι, πολλὰ καὶ βαρῆα αἰτιάματα καταφέροντες, ἃ οὐκ ἴσχον ἀποδειξαι, ⁸ τοῦ Παύλου ἀπολογουμένου ὅτι οὔτε εἰς τὸν νόμον τῶν Ἰουδαίων οὔτε εἰς τὸ ἱερόν οὔτε εἰς Καίσαρά τι ἤμαρτον. ⁹ ὁ Φῆστος δὲ θέλων τοῖς Ἰουδαίοις χάριν καταθέσθαι, ἀποκριθεὶς τῷ Παύλῳ εἶπεν· θέλεις εἰς Ἱεροσόλυμα ἀναβὰς ἐκεῖ περὶ τούτων κριθῆναι ἐπ' ἐμοῦ; ¹⁰ εἶπεν δὲ ὁ Παῦλος· ἐστὼς ἐπὶ τοῦ βήματος Καίσαρός εἰμι, οὐ με δεῖ κρῖνεσθαι. Ἰουδαίους οὐδὲν ἠδικῆκα, ὡς καὶ σὺ κάλλιον ἐπιγινώσκεις. ¹¹ εἰ μὲν οὖν ἀδικῶ καὶ ἄξιον θανάτου πέπραχά τι, οὐ παραιτούμαι τὸ ἀποθανεῖν· εἰ δὲ οὐδέν ἐστιν ὧν οὕτοι κατηγοροῦσίν μου, οὐδεὶς με δύνεται αὐτοῖς χαρίσασθαι· Καίσαρα ἐπικαλούμαι. ¹² τότε ὁ Φῆστος συναλέσας μετὰ τοῦ συμβουλίου ἀπεκρίθη· Καίσαρα ἐπικέκλησαι, ἐπὶ Καίσαρα πορεύσῃ.

¹³ Ἡμερῶν δὲ διαγενομένων τινῶν Ἀγρίππας ὁ βασιλεὺς καὶ Βερνίκη κατήγγησαν εἰς Καισαρίαν ἀσπασάμενοι τὸν Φῆστον. ¹⁴ ὡς δὲ πλείους ἡμέρας διέτριβον ἐκεῖ, ὁ Φῆστος τῷ βασιλεῖ ἀπέθετο τὰ κατὰ τὸν Παῦλον λέγων· ἀνὴρ τις ἐστὶν καταλειμμένος ὑπὸ Φήλικος δέσμιος, ¹⁵ περὶ οὗ γενομένου μου εἰς Ἱεροσόλυμα ἐνεφάνισαν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι τῶν Ἰουδαίων, αἰτούμενοι κατ' αὐτοῦ καταδικῆναι. ¹⁶ πρὸς οὓς ἀπεκρίθη ὅτι οὐκ ἔστιν ἔθος Ῥωμαίοις χαρίζεσθαι τινα ἀνθρώπων πρὶν ἢ ὁ κατηγοροῦμενος κατὰ πρόσωπον ἔχει τοὺς κατηγορούς τὸπον τε ἀπολογίας λάβοι περὶ τοῦ ἐγκλήματος. ¹⁷ συνελθόντων οὖν αὐτῶν ἐνθάδε ἀναβολὴν μηδεμίαν ποιησάμενος, τῇ ἐξῆς καθίσας ἐπὶ τοῦ βήματος ἐκέλευσα ἀχθῆναι τὸν ἄνδρα. ¹⁸ περὶ οὗ σταθέντες οἱ κατήγοροι οὐδεμίαν αἰτίαν ἔφερον ὧν ἐγὼ ὑπερόουν ποιηρᾶν, ¹⁹ ζητήματα δὲ τινα περὶ τῆς ἰδίας δεισιδαιμονίας εἶχον πρὸς αὐτὸν καὶ περὶ τινος Ἰησοῦ τεθνηκότος, ὃν ἔφασκεν ὁ Παῦλος ζῆν. ²⁰ ἀπορούμενος δὲ ἐγὼ τὴν περὶ τούτων ζήτησιν ἔλεγον εἰ βούλοιο πορεύεσθαι εἰς Ἱεροσόλυμα καὶ κεῖ κρῖνεσθαι περὶ τούτων. ²¹ τοῦ δὲ Παύλου ἐπικαλεσαμένου τηρηθῆναι αὐτὸν εἰς τὴν τοῦ Σεβαστοῦ διάγνωσιν, ἐκέλευσα τηρεῖσθαι αὐτὸν ἕως οὗ ἀναπέμφω αὐτὸν πρὸς Καίσαρα. ²² Ἀγρίππας δὲ πρὸς τὸν Φῆστον· ἐβουλόμην καὶ αὐτὸς τοῦ ἀνθρώπου ἀκοῦσαι. αὔριον, φησίν, ἀκόσῃ αὐτοῦ.

10. εστως: T post καισαρος | t ηδικησα 12. T ουλλαλασας 13. T καισαρειαν | ασπασαμενοι: h† 14. H καταλειμμενος 16. th τοπον δε 17. H om αυτων 18. T^h H^h ποιηρων

7. 25,18. 24,5s. 8. 24,12. (28,17.) 9. 24,27. 11. (18,14. 23,9.) 28,19. 12. 19,21. 23,11. 14. 24,27. 15. 25,1s.24 16. 25,4s. 17. (25,6.) 18. 25,7. 23,29. 26,3. 20. 25,9. 21. 27,1.

²³ Τῇ οὖν ἐπαύριον ἐλθόντος τοῦ Ἀγρίππα καὶ τῆς Βαρνίκης μετὰ πολλῆς φαντασίας, καὶ εἰσελθόντων εἰς τὸ ἀκροατήριον σὺν τε χιλιάρχοις καὶ ἀνδράσιν τοῖς κατ' ἐξοχὴν τῆς πόλεως, καὶ κελύσαντος τοῦ Φῆστου ἤχηθ' ὁ Παῦλος. ²⁴ καὶ φησιν ὁ Φῆστος· Ἀγρίππα βασιλεῦ καὶ πάντες οἱ συνπαρόντες ἡμῖν ἄνδρες, θεωρεῖτε τούτον περὶ οὗ ἅπαν τὸ πλῆθος τῶν Ἰουδαίων ἐνετύχον μοι ἐν τε Ἱεροσολύμοις καὶ ἐνθάδε, βρωῶντες μὴ δεῖν αὐτὸν ζῆν μηκέτι. ²⁵ ἐγὼ δὲ καταλαβόμεν μὴδὲν ἄξιον αὐτὸν θανάτου πεπραχέναι, αὐτοῦ δὲ τούτου ἐπικαλεσαμένου τὸν Σεβαστὸν ἔκρινα πέμπειν. ²⁶ περὶ οὗ ἀσφαλές τι γράψαι τῷ κυρίῳ οὐκ ἔγω· διὸ προήγαγον αὐτὸν ἐφ' ὑμῶν καὶ μάλιστα ἐπὶ σοῦ, βασιλεῦ Ἀγρίππα, ὅπως τῆς ἀνακρίσεως γενομένης σχῶ τί γράψω· ²⁷ ἄλογον γάρ μοι δοκεῖ πέμποντα δέσμιον μὴ καὶ τὰς κατ' αὐτοῦ αἰτίας σημάσαι.

XXVI

Pauli coram Agrippa et Festo defensio. Agrippae propensio ad fidem.

¹ Ἀγρίππας δὲ πρὸς τὸν Παῦλον ἔφη· ἐπιτρέπεται σοι περὶ σεαυτοῦ λέγειν. τότε ὁ Παῦλος ἐκτείνας τὴν χεῖρα ἀπελογεῖτο· ² περὶ πάντων ὧν ἐγκαλοῦμαι ὑπὸ Ἰουδαίων, βασιλεῦ Ἀγρίππα, ἤγημαι ἔμαντόν μακάριον ἐπὶ σοῦ μέλλον σήμερον ἀπολογεῖσθαι, ³ μάλιστα γνώστην σε ὅντα πάντων τῶν κατὰ Ἰουδαίους ἐθῶν τε καὶ ζητημάτων· διὸ δέομαι μακροθύμως ἀκουσαί μου. ⁴ τὴν μὲν οὖν βίωσίν μου τὴν ἐκ νεότητος τὴν ἀπ' ἀρχῆς γενομένην ἐν τῷ ἔθνει μου ἐν τε Ἱεροσολύμοις ἴσασι πάντες οἱ Ἰουδαῖοι, ⁵ προγινώσκοντές με ἀνωθεν, εἰς θελωσι μαρτυρεῖν, ὅτι κατὰ τὴν ἀκριβεστάτην αἴρεσιν τῆς ἡμετέρας θρησκείας ἔζησα Φαρισαῖος. ⁶ καὶ νῦν ἐπ' ἐλπίδι τῆς εἰς τοὺς πατέρας ἡμῶν ἐπαγγελίας γενομένης ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἕστηκα κρινόμενος, ⁷ εἰς ἣν τὸ δωδεκάφυλον ἡμῶν ἐν ἐκτενείᾳ νύκτα καὶ ἡμέραν λατρεῖον ἐπιτίθει καταστήσαι· περὶ ἧς ἐλπίδος ἐγκαλοῦμαι ὑπὸ Ἰουδαίων, βασιλεῦ. ⁸ τί ἄπιστον κρίνεται παρ' ὑμῖν εἰ ὁ Θεὸς νεκροὺς ἐγείρει; ⁹ ἐγὼ μὲν οὖν ἔδοξα ἔμαντῶ πρὸς τὸ ὄνομα Ἰησοῦ τοῦ Ναζωραίου δεῖν πολλὰ ἐναντία πρᾶξαι· ¹⁰ ὁ καὶ ἐποίησα ἐν Ἱεροσολύμοις, καὶ πολλοὺς τε τῶν ἁγίων ἐγὼ ἐν φυλακαῖς κατέκλεισα, τὴν παρὰ τῶν ἀρχι-

24. T συμπαροντες | H⁸ εντυχεν XXVI, 1. περι: H⁸ υπερ 3. TH οντα σε 4. TH om την ante εκ νεοτητος | TH om οι ante ιουδαιοι 5. TH θρησκιας 7. h καταστησειν 10. h om τε pr

^{24.} 25, 15. 22, 22. ^{25.} 23, 9. 29. 25, 11. 26, 31. XXVI, 3. 25, 19. 5. 22, 3. 23, 6. Phil 3, 5. 6. 13, 32ss. 28, 20. 7. 24, 15. 9. 8, 3. 9, 1. 22, 45. 10. 22, 5.

ρέων ἐξουσίαν λαβών, ἀναιρουμένων τε αὐτῶν κατήγεγκα ψῆφον,
 11 καὶ κατὰ πάσας τὰς συναγωγὰς πολλάκις τιμωρῶν αὐτοὺς
 ἠνάγκαζον βλασφημεῖν, περισσῶς τε ἱμμαινόμενος αὐτοῖς ἐδιό-
 κων ἕως καὶ εἰς τὰς ἕξω πόλεις. 12 Ἐν οἷς πορευόμενος εἰς
 τὴν Λαμασκὸν μετ' ἐξουσίας καὶ ἐπιτροπῆς τῆς τῶν ἀρχιερέων,
 13 ἡμέρας μέσης κατὰ τὴν ὁδὸν εἶδον, βασιλεῦ, οὐρανόθεν ὑπέρ
 τῆς λαμπρότητα τοῦ ἡλίου περιλάμψαν με φῶς καὶ τοὺς σὺν
 ἐμοὶ πορευομένους· 14 πάντων τε καταπεσόντων ἡμῶν εἰς τὴν γῆν
 ἤκουσα φωνὴν λέγουσαν πρὸς με τῇ Ἑβραϊδὶ διαλέκτῳ· Σαουλ
 Σαοὺλ, τί με διώκεις; σκληρόν σοι πρὸς κέντρα λακτίζει.
 15 ἐγὼ δὲ εἶπα· τίς εἶ, κύριε; ὁ δὲ κύριος εἶπεν· ἐγὼ εἰμι Ἰησοῦς
 ὃν σὺ διώκεις. 16 ἀλλὰ ἀνάστηθι καὶ στήθι ἐπὶ τοὺς πόδας σου·
 εἰς τοῦτο γὰρ ὤφθην σοι, προχειρίσασθαι σε ὑπερέτην καὶ μαρ-
 τυρα ὧν τε εἶδες ὧν τε ὀφθήσομαί σοι, 17 ἐξαιρούμενός σε ἐκ
 τοῦ λαοῦ καὶ ἐκ τῶν ἔθνων, εἰς οὓς ἐγὼ ἀποστέλλω σε, 18 ἀνοιξάει
 ὀφθαλμοὺς αὐτῶν, τοῦ ἐπιστρέψαι ἀπὸ σκότους εἰς φῶς καὶ τῆς
 ἐξουσίας τοῦ σατανᾶ ἐπὶ τὸν θεόν, τοῦ λαβεῖν αὐτοὺς ἄφασιν
 ἁμαρτιῶν καὶ κληρὸν ἐν τοῖς ἡγιασμένοις πίστει τῇ εἰς ἐμέ.
 19 ὅθεν, βασιλεῦ Ἀγρίππα, οὐκ ἐγενόμην ἀπειθῆς τῇ οὐρανόθεν
 ὀπασίᾳ, 20 ἀλλὰ τοῖς ἐν Λαμασκῷ πρώτόν τε καὶ Ἱεροσολύμοις
 πᾶσάν τε τὴν χώραν τῆς Ἰουδαίας καὶ τοῖς ἔθνεσιν ἀπήγγελλον
 μετανοεῖν καὶ ἐπιστρέφειν ἐπὶ τὸν θεόν, ἄξια τῆς μετανοίας ἔργα
 πράσσοντας. 21 ἕνεκα τούτων με Ἰουδαῖοι συλλαβόμενοι ὄντα ἐν
 τῷ ἱερῷ ἐπειρώοντο διαχειρίσασθαι. 22 ἐπικουρίας οὖν τυχὼν τῆς
 ἀπὸ τοῦ θεοῦ ἄχρι τῆς ἡμέρας ταύτης ἕστηκα μαρτυρόμενος
 μικρῶ τε καὶ μεγάλῳ, οὐδὲν ἐκτός λέγων ὧν τε οἱ προφῆται
 ἐλάλησαν μελλόντων γίνεσθαι καὶ Μωϋσῆς, 23 εἰ παθητὸς ὁ Χρι-
 στός, εἰ πρῶτος ἐξ ἀναστάσεως νεκρῶν φῶς μέλλει καταγγέλλειν
 τῷ τε λαῷ καὶ τοῖς ἔθνεσιν. 24 ταῦτα δὲ αὐτοῦ ἀπολογουμένου
 ὁ Φῆστος μεγάλη τῇ φωνῇ φησὶν· μαίην, Παῦλε· τὰ πολλά σε
 γράμματα εἰς μανίαν περιτρέπει. 25 ὁ δὲ Παῦλος· οὐ μαινόμενα
 φησὶν, κράτιστε Φῆστε, ἀλλὰ ἀληθείας καὶ σωφροσύνης ῥήματα
 ἀποφθέγγομαι. 26 ἐπίσταται γὰρ περὶ τούτων ὁ βασιλεὺς, πρὸς
 ὃν καὶ παρησιαζόμενος λαλῶ· λανθάνειν γὰρ αὐτόν τι τούτων
 οὐ πείθομαι οὐθέν· οὐ γάρ ἐστιν ἐν γονίᾳ πεπραγμένον τοῦτο.
 27 πιστεύεις, βασιλεῦ Ἀγρίππα, τοῖς προφήταις; οἶδα ὅτι πιστεύεις.

12. T [της] των αρχιερ. 16. ειδες: H add με 20. πασαν: t pm
 [με] 21. TH om οντα 26. H³ om και | H³ om τι | T [ουθεν]

12. 9, 3ss. 22, 6ss. 16. (Ex 2, 1.) 17s. Is 42, 7. 61, 1. 18. Is
 35, 5. (Eph 1, 18. 2, 2.) Act 20, 32. 19. (Gal 1, 16.) 21. 21, 27ss.
 22. 24, 14. (Lc 24, 27.) 23. Lc 24, 26. I Cor 15, 20. Col 1, 18. Apoc
 1, 5. 26. Io 18, 20.

²⁸ ὁ δὲ Ἀγρίππας πρὸς τὸν Παῦλον· ἐν ὀλίγῳ με πείθεις Χριστιανὸν ποιῆσαι. ²⁹ ὁ δὲ Παῦλος· εὐξάμην ἂν τῷ θεῷ καὶ ἐν ὀλίγῳ καὶ ἐν μεγάλῳ οὐ μόνον σὲ ἀλλὰ καὶ πάντας τοὺς ἀκούοντάς μου σήμερον γενέσθαι τοιούτους ὅποῖός καγὼ εἰμι, παρεκτός τῶν δεσμῶν τούτων. ³⁰ ἀνέστη τε ὁ βασιλεὺς καὶ ὁ ἡγεμῶν ἢ τε Βερνίκη καὶ οἱ συνακτῆμενοι αὐτοῖς, ³¹ καὶ ἀναχωρήσαντες ἐλάλουν πρὸς ἀλλήλους λέγοντες ὅτι οὐδὲν θανάτου ἢ δεσμῶν ἀξίον τι πράσσει ὁ ἄνθρωπος οὗτος. ³² Ἀγρίππας δὲ τῷ Φῆστῳ ἔφη· ἀπολελύσθαι ἐδύνατο ὁ ἄνθρωπος οὗτος εἰ μὴ ἐπεκέκλητο Καίσαρα.

XXVII

Navigatio Romana. Tempestas; fortitudo Pauli. Naufragium ad Melitam insulam.

¹ Ὡς δὲ ἐκρίθη τοῦ ἀποπλεῖν ἡμᾶς εἰς τὴν Ἰταλίαν, παρεδίδουν τὸν τε Παῦλον καὶ τινες ἑτέρους δεσμώτας ἑκατοντάρχῃ ὀνόματι Ἰουλίῳ σπειῆς Σεβαστῆς. ² ἐπιβάντες δὲ πλοίῳ Ἀδραμυτηνῶ μέλλοντι πλεῖν εἰς τοὺς κατὰ τὴν Ἀσίαν τόπους, ἀνήχθημεν, ὅστος σὺν ἡμῖν Ἀριστάρχου Μακεδόνης Θεσσαλονικέως· ³ τῇ τε ἑτέρῃ κατήχθημεν εἰς Σιδῶνα, φιλανθρώπως τε ὁ Ἰούλιος τῷ Παύλῳ χρησάμενος ἐπέτρηψεν πρὸς τοὺς φίλους πορευθῆναι ἐπιμελείας τυχεῖν. ⁴ κἀκεῖθεν ἀναχθέντες ὑπεπλεύσαμεν τὴν Κύπρον διὰ τὸ τοὺς ἀνέμους εἶναι ἐναντίους, ⁵ τὸ τε πέλαγος τὸ κατὰ τὴν Κιλικίαν καὶ Παμφυλίαν διαπλεύσαντες κατήλθαμεν εἰς Μύρα τῆς Λυκίας. ⁶ Κἀκεῖ εὐρῶν ὁ ἑκατοντάρχης πλοῖον Ἀλεξανδρινὸν πλέον εἰς τὴν Ἰταλίαν ἐνεβίβασεν ἡμᾶς εἰς αὐτό. ⁷ ἐν ἱκαναῖς δὲ ἡμέραις βραδυπλοοῦντες καὶ μόλις γενόμενοι κατὰ τὴν Κνίδον, μὴ προσεῶντος ἡμᾶς τοῦ ἀνέμου, ὑπεπλεύσαμεν τὴν Κορήτην κατὰ Σαλμώνην, ⁸ μόλις τε παραλεγόμενοι αὐτὴν ἤλθομεν εἰς τόπον τινα καλούμενον Καλοὺς λιμένας, ᾧ ἔγγυς πόλις ἦν Λασαία. ⁹ ἱκανοῦ δὲ χρόνου διαγενομένου καὶ ὅστος ἤδη ἐπισηαλοῦς τοῦ πλοῦς διὰ τὸ καὶ τὴν νηστείαν ἤδη παρεληλυθῆναι, παρήγει ὁ Παῦλος ¹⁰ λέγων αὐτοῖς· ἄνδρες, θεωρῶ ὅτι μετὰ ὑβρεως καὶ πολλῆς ζημίας οὐ μόνον τοῦ φορτίου καὶ τοῦ πλοίου ἀλλὰ καὶ τῶν ψυχῶν ἡμῶν μέλλειν ἔσεσθαι τὸν πλοῦν. ¹¹ ὁ δὲ

28. με πείθεις χριστιανον ποιησαι: h† 29. TH ευξαιμην | καγω: H και εγω 30. T συνακτῆμενοι 31. TH³ om τι XXVII, 2. H ἀδραμυτηνω 5. διαπλευσαντες: h add -| δε ημερων δεκαπεντε | 8. TH ηη πολισ λασια

28. 11, 26. 31. 23, 9, 29. 25, 25. 32. 25, 11. 28, 19. XXVII, 1. 25, 12, 21. 2. 19, 29. 20, 4. Col 4, 10. Philem 24. 3. 24, 23. 28, 16. 4. 21, 3. 5. 6, 9. 15, 23. 13, 13. 14, 24. 6. 28, 11. 9. 2 Cor 11, 25. Lev 16, 29. 23, 27ss.

ἐκατοντάρχης τῷ κυβερνήτῃ καὶ τῷ ναυκλήρῳ μᾶλλον ἐπιείθετο ἢ τοῖς ὑπὸ Παύλου λεγομένοις. ¹² ἀνευθέτου δὲ τοῦ λιμένος ὑπάρχοντος πρὸς παραχειμασίαν, οἱ πλείονες ἔθεντο βουλὴν ἀναχθῆναι ἐκείθεν, εἰπὼς δύνανται καταστήσαντες εἰς Φοῖνικα παραχειμάσαι, λιμένα τῆς Κρήτης βλέποντα κατὰ λίβα καὶ κατὰ χάρον. ¹³ ὑποπνεύσαντος δὲ νότου δόξαντες τῆς προθέσεως κεραιτηκῆναι, ἄρανας ἄσπον παρελέγοντο τῆν Κρήτην. ¹⁴ μετ' οὐ πολὺ δὲ ἔβαλεν κατ' αὐτῆς ἄνεμος τυφωτικὸς ὁ καλούμενος εὐρακύλων· ¹⁵ συναρπασθέντος δὲ τοῦ πλοίου καὶ μὴ δυναμένον ἀποφθαλαμῆν τῷ ἀνέμῳ ἐπιδόντες ἐφερόμεθα. ¹⁶ ἤσιόν δὲ τὸ ὑποδραμόντες καλούμενον Κλαῦδα ἰσχύσαμεν μόλις περικρατεῖς γενέσθαι τῆς σκάφης, ¹⁷ ἦν ἄρανας βοηθείαις ἐχρῶντο, ὑποζωνόντες τὸ πλοῖον· φοβούμενοί τε μὴ εἰς τῆν Σύρτιν ἐκπέσωσιν, χαλάσαντες τὸ σκεῦος, οὕτως ἐφρόντο. ¹⁸ σφοδρῶς δὲ χειμαζομένων ἡμῶν τῇ ἐξῆς ἐκβολὴν ἐποιούντο, ¹⁹ καὶ τῇ τρίτῃ αὐτόχειρες τῆν σκευὴν τοῦ πλοίου ἔριψαν· ²⁰ μήτε δὲ ἡλίον μήτε ἄστρων ἐπιφαινόντων ἐπὶ πλείονας ἡμέρας, χειμῶνός τε οὐκ ὀλίγον ἐπικειμένου, λοιπὸν περιηρῆτο ἕλπις πᾶσα τοῦ σώζεσθαι ἡμᾶς. ²¹ πολλῆς τε αἰτιίας ὑπαρχούσης, τότε σταθεῖς ὁ Παῦλος ἐν μέσῳ αὐτῶν εἶπεν· ἴδαι μὲν, ὦ ἄνδρες, πειθαρχήσαντάς μοι μὴ ἀνάγεσθαι ἀπὸ τῆς Κρήτης καρδησαί τε τῆν ὕβριν ταύτην καὶ τῆν ζημίαν. ²² καὶ τὰ νῦν παραινῶ ὑμᾶς εὐθυμῆν· ἀποβολὴ γὰρ ψυχῆς οὐδεμία ἔσται ἐξ ὑμῶν πλὴν τοῦ πλοίου. ²³ παρόστη γὰρ μοι ταύτῃ τῇ νυκτὶ τοῦ θεοῦ οὐ εἰμί ἐγώ, φ' καὶ λατρεύω, ἄγγελος ²⁴ λέγων· μὴ φοβοῦ, Παῦλε· Καίσαρι σε δεῖ παραστήσῃαι, καὶ ἰδοὺ κεγάρισται σοι ὁ θεὸς πάντα τοὺς πλείοντας μετὰ σοῦ. ²⁵ διὸ εὐθυμῆτε, ἄνδρες· πιστεύω γὰρ τῷ θεῷ ὅτι οὕτως ἔσται καθ' ὃν τρόπον λελάληται μοι. ²⁶ εἰς τῆσον δὲ τινα δεῖ ἡμᾶς ἐκπεσεῖν. ²⁷ Ὡς δὲ τεσσαρεσκαίδεκάτῃ νύξ ἐγένετο διαφορομένων ἡμῶν ἐν τῷ Ἀδρία, κατὰ μέσον τῆς νυκτὸς ὑπενόουν οἱ ναῦται προσάγειν τινὰ αὐτοῖς χώραν. ²⁸ καὶ βολίσαντες εὖρον ὄργυιās εἰκοσι, βραχὺ δὲ διαστήσαντες καὶ πάλιν βολίσαντες εὖρον ὄργυιās δεκαπέντε· ²⁹ φοβούμενοί τε μήπου κατὰ τραχεῖς τόπους ἐκπέσωμεν, ἐκ πρῶτης ῥέψαντες ἀγκύρας τέσσαρας εὗχοντο ἡμέραν γενέσθαι. ³⁰ τῶν δὲ ναυτῶν ζητούντων φυγεῖν ἐκ τοῦ πλοίου καὶ χαλασά-

16. κλαυδα: TH κλυδα 19. T εριψαν 23. TH om εγω 27. H ἀδρια | προσαγειν: h προσαχειν 29. τε: t δε | H ηυχοντο

12. 21,2. 15,3. 11,19. 15. (Ps 107,25ss.) 21. 27,10. 23. 5,19-8,26. 10,3. 12,7,23. 24. 18,9. 23,11. 9,15. 26. 28,1.

των τὴν σκάφην εἰς τὴν θάλασσαν προφάσει ὡς ἐκ προφῆης ἀγκύρας μαλλόντων ἐκτείνειν, ³¹ εἶπεν ὁ Παῦλος τῷ ἑκατοντάρχη καὶ τοῖς στρατιώταις· ἐὰν μὴ οὗτοι μείνωσιν ἐν τῷ πλοίῳ, ὑμεῖς σωθῆναι οὐ δύνασθε. ³² τότε ἀπέκοψαν οἱ στρατιῶται τὰ σχοινία τῆς σκάφης καὶ εἴασαν αὐτὴν ἐκπσεῖν. ³³ Ἄχρι δὲ οὐ ἡμέρα ἔμελλεν γίνεσθαι, παρεκάλεi ὁ Παῦλος ἅπαντας μεταλαβεῖν τροφῆς λέγων· τεσσαρεσκαίδεκάτην σήμερον ἡμέραν προσδοκῶντες ἄστικοι διατελεῖτε, μηθὲν προσλαβόμενοι. ³⁴ διὸ παρακαλῶ ὑμᾶς μεταλαβεῖν τροφῆς· τούτο γὰρ πρὸς τῆς ὑμετέρας σωτηρίας ὑπάρχει· οὐδεὶς γὰρ ὑμῶν θριξὶ ἀπὸ τῆς κεφαλῆς ἀπολείεται. ³⁵ εἶπας δὲ ταῦτα καὶ λαβὼν ἄρτον εὐχαριστήσεν τῷ θεῷ ἐνώπιον πάντων καὶ κλάσας ἤρξατο ἐσθίειν. ³⁶ εὐθθυμοὶ δὲ γενόμενοι πάντες καὶ αὐτοὶ προσελάβοντο τροφῆς. ³⁷ ἡμεῖθα δὲ αἱ πᾶσαι ψυχαὶ ἐν τῷ πλοίῳ διακόσσαι ἐβδομήκοντα εἴξ. ³⁸ κοροσθέντες δὲ τροφῆς ἐκούφιζον τὸ πλοῖον ἐκβαλλόμενοι τὸν σῖτον εἰς τὴν θάλασσαν. ³⁹ Ὅτε δὲ ἡμέρα ἐγένετο, τὴν γῆν οὐκ ἐπεγνώσκον, κόλπον δὲ τινα κατενόον ἔχοντα αἰγιαλόν, εἰς ὃν ἐβουλεύοντο εἰ δύναντο ἐξῶσαι τὸ πλοῖον. ⁴⁰ καὶ τὰς ἀγκύρας περιελόντες εἶον εἰς τὴν θάλασσαν, ἅμα ἀνέντες τὰς ζευκτηρίας τῶν πηδάλιων, καὶ ἐπάρματα τὸν ἀρτέμωνα τῇ πνεύσῃ καταῖχον εἰς τὸν αἰγιαλόν. ⁴¹ περιπεσόντες δὲ εἰς τόπον διθάλασσον ἐπέκειλαν τὴν ναῦν, καὶ ἡ μὲν πρῶρα ἐβρίσασα ἔμεινεν ἀσάλευτος, ἡ δὲ πρῶμα ἐλύετο ὑπὸ τῆς βίας. ⁴² τῶν δὲ στρατιωτῶν βουλή ἐγένετο εἶνα τοὺς δεσμώτας ἀποκτείνωσιν, μὴ τις ἐκκολυμβήσας διαφύγῃ· ⁴³ ὁ δὲ ἑκατοντάρχης βουλόμενος διασωᾶσαι τὸν Παῦλον ἐκάλυψεν αὐτοὺς τοῦ βουλήματος, ἐκέλευσέν τε τοὺς δυναμένους κολυμβᾶν ἀπορήψαντας πρῶτους ἐπὶ τὴν γῆν ἐξιέναι, ⁴⁴ καὶ τοὺς λοιποὺς οὓς μὲν ἐπὶ σανίσιν, οὓς δὲ ἐπὶ τινων τῶν ἀπὸ τοῦ πλοίου. καὶ οὕτως ἐγένετο πάντα διασωθῆναι ἐπὶ τὴν γῆν.

XXVIII

Naufragi apud Melitenses. Vipera de manu excussa; aegroti sanati. Iter Italicum. Biennium Romanum.

¹ Καὶ διασωθέντες τότε ἐπέγνωμεν ὅτι Μελίτη ἡ νῆσος καλεῖται. ² οἱ τε βάρβαροι παρείχαν οὐ τὴν τυχούσαν φιλανθρω-

30. Τ πρῶρας 33. ΤΗ ημελλεν 37. διακοσσαι: Η⁸ ως 39. εξωσαι: Η⁸ εκασσαι 41. βιας: Τ⁸ add [των κυματων] 43. Τ απορηψαντας XXVIII, 1. Η μελιτηνη

33. 27,27. (Ps 102,5.) 34. Lc 21,18. Mt 10,30. I Sam 14,45-2 Sam 14,11. 35. Mt 14,19. Mc 6,41. Lc 9,16. Io 6,11. I Tim 4,4-38. 27,18s. 41. 2 Cor 11,25. 44. 27,22ss.34. XXVIII, 1. 27,26.39. 2. 2 Cor 11,27.

πίαν ἡμῶν· ἄφαρτες γὰρ πυρᾶν προσελάβοντο πάντας ἡμᾶς διὰ τὸν νέτον τὸν ἐφροτώτα καὶ διὰ τὸ ψῦχος. ³ συστρέψαντος δὲ τοῦ Παύλου φρουγᾶσαν τι πλήθος καὶ ἐπιθέτοντος ἐπὶ τὴν πυρᾶν, κριθῶν ἀπὸ τῆς θερμῆς ἐξελθούσα καθήρην τῆς χειρὸς αὐτοῦ. ⁴ ὡς δὲ εἶδον οἱ βάρβαροι κρεμάμενοι τὸ θηρίον ἐκ τῆς χειρὸς αὐτοῦ, πρὸς ἀλλήλους ἔλεγον· πάντως φονεὺς ἐσιν ὁ ἄνθρωπος οὗτος, ὃν διασωθέντα ἐκ τῆς θαλάσσης ἡ δίκη ζῆν οὐκ εἴασεν. ⁵ ὁ μὲν οὖν ἀποτινάξας τὸ θηρίον εἰς τὸ πῦρ ἔπαθεν οὐδὲν κακόν· ⁶ οἱ δὲ προσεδόκων αὐτὸν μέλλειν ἐμπιστεῖσθαι ἢ καταπίπτειν ἄφρω νεκρόν. ἐπὶ πολὺν δὲ αὐτῶν προσδοκῶντων καὶ θεωρούντων μηδὲν ἄπονον εἰς αὐτὸν γινόμενον, μεταβαλλόμενοι ἔλεγον αὐτὸν εἶναι θεόν. ⁷ Ἐν δὲ τοῖς περὶ τὸν τόπον ἐκείνον ὑπήρχεν χωρία τῶ πρώτῳ τῆς νήσου ὀνόματι Ποπλίῳ, ὃς ἀναδεξάμενος ἡμᾶς τρεῖς ἡμέρας φιλοφρόνως ἐξένισεν. ⁸ ἐγένετο δὲ τὸν πατέρα τοῦ Ποπλίου πυρετοῖς καὶ δυσεντερίῳ συνεχόμενον κατακτεῖσθαι, πρὸς ὃν ὁ Παῦλος εἰσελθὼν καὶ προσευξάμενος, ἐπιθεῖς τὰς χεῖρας αὐτῷ, ἰάσατο αὐτόν. ⁹ τούτου δὲ γενομένου καὶ οἱ λοιποὶ οἱ ἐν τῇ νήσῳ ἔχοντες ἀσθενείας προσήρχοντο καὶ ἐθεραπεύοντο, ¹⁰ οἱ καὶ πολλαῖς τιμαῖς ἐτίμησαν ἡμᾶς καὶ ἀναγομένους ἐπέθεντο τὰ πρὸς τὰς χρεῖας.

¹¹ Μετὰ δὲ τρεῖς μῆνας ἀτήχθημεν ἐν πλοίῳ παρακειμαικῶτι ἐν τῇ νήσῳ, Ἀλεξανδρινῷ, παρασημῶ Διοσκοούροις. ¹² καὶ καταχθέντες εἰς Συρακούσας ἐπιμείναμεν ἡμέρας τρεῖς, ¹³ ὅθεν περικλιθόντες κατηντήσαμεν εἰς Ῥήγιον. καὶ μετὰ μίαν ἡμέραν ἐπιγενομένου νότου δευτεραῖοι ἦλθομεν εἰς Ποιύλους, ¹⁴ οὗ εὐρόντες ἀδελφούς παρεκλήθημεν παρ' αὐτοῖς ἐπιμῆσαι ἡμέρας ἐπτά· καὶ οὕτως εἰς τὴν Ῥώμην ἦλθαμεν. ¹⁵ κἀκεῖθεν οἱ ἀδελφοὶ ἀκούσαντες τὰ περὶ ἡμῶν ἦλθαν εἰς ἀπάντησιν ἡμῶν ἄχρι Ἀππίου φόρου καὶ Τριῶν ταβερῶν, οὓς ἰδὼν ὁ Παῦλος εὐχαριστήσας τῷ θεῷ ἔλαβε θάρσος.

¹⁶ Ὅτε δὲ εἰσηλθομεν εἰς τὴν Ῥώμην, ἐπετρέπη τῷ Παύλῳ μένειν καθ' ἑαυτὸν σὺν τῷ φυλάσσοντι αὐτὸν στρατιωτῇ. ¹⁷ ἐγένετο δὲ μετὰ ἡμέρας τρεῖς συναλεῖσασθαι αὐτὸν τοὺς ὄντας τῶν Ἰουδαίων πρώτους· συναλεθόντων δὲ αὐτῶν ἔλεγεν πρὸς αὐτούς· ἐγὼ, ἄνδρες ἀδελφοί, οὐδὲν ἐναντίον ποιήσας τῷ λαῷ ἢ τοῖς ἔθουσιν

4. ΤΗ εἶδαν 5. τ ἀποτιναξάμενος 6. ΤΗ πιμπρασθαι | ΤΗ μεταβαλομενοι 7. Ηῖ ἡμερας τρεις 9. Η [και] οἱ λοιπ. 13. Η περιελοντες 14. τ ἦλθαμεν εἰς ρωμην 16. ΤΗ εἰσηλθαμεν εἰς ρωμην | ἐπιτρ. τῶ παυλῷ: h -ο εκατονταρχος παρεδωκεν τοὺς δεσμοῖς τῶ στρατοπεδαρχῳ, τῶ δε παυλῷ ἐπετραπητ | καθ' εαυτον: h add -εἰω τῆς παρεμβολῆς | 17. Τ συγκαλεσο.

4. (Lc 13, 2. Dt 32, 24. Iob 20, 16.) 5. [Mc 16, 18.] 8. Iac 5, 14. [Mc 16, 18.] 11. 27, 6. 16. 24, 23. 27, 3. 28, 23-30. 17. 23, 1. 24, 12. 25, 8.

τοῖς πατράοις, δέσμος ἐξ Ἱεροσολύμων παρεδόθη ἐν τὰς χεῖρας τῶν Ῥωμαίων, ¹⁸ οἵτινες ἀνακρίναντές με ἐβούλοντο ἀπολύσαι διὰ τὸ μηδεμίαν αἰτίαν θανάτου ὑπάρχειν ἐν ἐμοί· ¹⁹ ἀντιλεγόντων δὲ τῶν Ἰουδαίων ἠναγκάσθη ἐπικαλέσασθαι Καίσαρα, οὐχ ὡς τοῦ ἔθνους μου ἔχων τι κατηγορεῖν. ²⁰ διὰ ταύτην οὖν τὴν αἰτίαν παρεκάλεσα ὑμᾶς ἰδεῖν και προσλαλήσαι· εἴπεκεν γὰρ τῆς ἐλπίδος τοῦ Ἰσραὴλ τὴν ἄλυσιν ταύτην περιέκειμαι. ²¹ οἱ δὲ πρὸς αὐτὸν εἶπαν· ἡμεῖς οὔτε γράμματα περὶ σοῦ ἐδεξάμεθα ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας, οὔτε παραγενόμενός τις τῶν ἀδελφῶν ἀπήγγειλεν ἢ ἐλάλησέν τι περὶ σοῦ πονηρόν. ²² ἀξιούμεν δὲ παρὰ σοῦ ἀκοῦσαι ἃ φρονεῖς· περὶ μὲν γὰρ τῆς αἰρέσεως ταύτης γνωστὸν ἡμῖν ἔστιν ὅτι πανταχοῦ ἀντιλεγεται. ²³ ταξάμενοι δὲ αὐτῷ ἡμέραν ἦλθον πρὸς αὐτὸν εἰς τὴν ξενίαν πλείονες, οἷς ἐξετίθετο διαμαρτυρόμενος τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, πείθων τε αὐτούς περὶ τοῦ Ἰησοῦ ἀπὸ τε τοῦ νόμου Μωϋσέως καὶ τῶν προφητῶν, ἀπὸ πρῶτῃ ἕως ἰσπέρας. ²⁴ καὶ οἱ μὲν ἐπειθοῦντο τοῖς λεγομένοις, οἱ δὲ ἠπίστου· ²⁵ ἀσύμφωνοὶ τε ὄντες πρὸς ἀλλήλους ἀπελύοντο εἰπόντες τοῦ Παύλου ῥῆμα ἓν, ὅτι καλῶς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐλάλησεν διὰ Ἡσαίου τοῦ προφήτου πρὸς τοὺς πατέρας ὑμῶν ²⁶ λέγων· πορευθήτη πρὸς τὸν λαὸν τούτων καὶ εἰπὸν· ἀκοῦ ἀκούσετε καὶ οὐ μὴ συνήτη, καὶ βλέποντες βλέψετε καὶ οὐ μὴ ἴδητε· ²⁷ ἐπακύνθη γὰρ ἡ καρδία τοῦ λαοῦ τούτου, καὶ τοῖς ὤσιν βαρέως ἤκουσαν, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν ἐκάμμυσαν· μήποτε ἴδωσιν τοῖς ὀφθαλμοῖς καὶ τοῖς ὤσιν ἀκούσωσιν καὶ τῇ καρδίᾳ συνῶσιν καὶ ἐπιστρέψωσιν, καὶ ἰάσομαι αὐτούς. ²⁸ γνωστὸν οὖν ἔστω ὑμῖν ὅτι τοῖς ἔθνεσιν ἀπεστάλη τούτο τὸ σωτήριον τοῦ Θεοῦ· αὐτοὶ καὶ ἀκούσονται.

³⁰ Ἐνέμεινεν δὲ διετίαν ὅλην ἐν ἰδίῳ μισθώματι, καὶ ἀπεδέχετο πάντα τοὺς εἰσπορευομένους πρὸς αὐτόν, ³¹ κηρύσσων τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ καὶ διδάσκων τὰ περὶ τοῦ κυρίου Ἰησοῦ μετὰ πάσης παρησίας ἀκωλύτως.

ΙΑΚΩΒΟΥ ΕΠΙΣΤΟΛΗ

I

Utile temptari. Sapientiam deum roga. Opes pereunt. Homo delicti, deus boni auctor. Legem audi et fac. Linguam doma.

1 Ἰάκωβος θεοῦ καὶ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ δούλος καὶ δά-
δεκα φυλαῖς καὶ ἐν τῇ διασπορᾷ χαίρειν.

20. T ενεκεν 23. Η ηλθαν 25. τε: TH δε 28. Η νυμ ιστω
29. Ε και ταυτα αυτου ειποντος απηλθον οι ιουδαιοι, πολλην εχοντες
εν εαντοις συζητησιν. 31. ιησου: TH add χριστου | T subscr. πραξεις απο-
Inscr. Η ιακωβου [στολων

18. 25,25. 19. 25,118. 20. 26,68. 22. 24,5.14. 268. 18
6,98. Mt 13,148. Io 12,40. 28. 13,38.46. Ps 98,3. 30. 28,16.

² Πᾶσαν χαρὰν ἠγήσασθε, ἀδελφοί μου, ὅταν πειρασμοῖς περιπίπτετε ποικίλοις, ³ γινώσκοντες ὅτι τὸ δοκίμιον ὑμῶν τῆς πίστεως καταργάζεται ὑπομοχλῆν. ⁴ ἢ δὲ ὑπομοχλῆ ἔργον τέλειον ἔχεται, ἵνα ᾗτε τέλειοι καὶ ὀλόκληροι, ἐν μηδενὶ λειπούμενοι. ⁵ εἰ δὲ τις ὑμῶν λείπεται σοφίας, αἰτείτω παρὰ τοῦ διδόντος Θεοῦ πᾶσιν ἀπλῶς καὶ μὴ ὄνειδίζοντος, καὶ δοθήσεται αὐτῷ. ⁶ αἰτείτω δὲ ἐν πίστει, μηδὲν διακρινόμενος· ὁ γὰρ διακρινόμενος ἔοικεν κλύδωνι θαλάσσης ἀνεμιζομένῳ καὶ ῥιπιζομένῳ. ⁷ μὴ γὰρ οἰεσθῶ ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος ὅτι λήμψεται τι παρὰ τοῦ κυρίου, ⁸ ἀνὴρ δάφνης, ἀκατάστατος ἐν πάσαις ταῖς ὁδοῖς αὐτοῦ. ⁹ Κανχιάσθω δὲ ὁ ἀδελφὸς ὁ ταπεινὸς ἐν τῷ ὕψει αὐτοῦ, ¹⁰ ὁ δὲ πλούσιος ἐν τῇ ταπεινώσει αὐτοῦ, ὅτι ὡς ἄνθος χόρτον παρελεύσεται. ¹¹ ἀνέταιλεν γὰρ ὁ ἥλιος σὺν τῷ καύσῳ καὶ ἐξήρανε πρὸν χόρτον, καὶ τὸ ἄνθος αὐτοῦ ἐξέπεσεν καὶ ἡ εὐπρέπεια τοῦ πρόσωπου αὐτοῦ ἀπόλωτο· οὕτως καὶ ὁ πλούσιος ἐν ταῖς πορείαις αὐτοῦ μαρτυρήσεται.

¹² Μακάριος ἀνὴρ ὃς ὑπομένει πειρασμόν, ὅτι δοκίμος γενόμενος λήμψεται τὸν στέφανον τῆς ζωῆς, ὃν ἐπηγγεῖλατο τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν. ¹³ μηδεὶς πειραζόμενος λεγέτω ὅτι ἀπὸ Θεοῦ πειράζομαι. ὁ γὰρ Θεὸς ἀπειραστός ἐστιν κακῶν, πειράζει δὲ αὐτὸς οὐδένα. ¹⁴ ἕκαστος δὲ πειράζεται ὑπὸ τῆς ἰδίας ἐπιθυμίας ἐξελεγκόμενος καὶ δελεαζόμενος· ¹⁵ εἴτα ἡ ἐπιθυμία συλλαβοῦσα εἴκει ἀμαρτίαν, ἡ δὲ ἀμαρτία ἀποτελεσθεῖσα ἀποκτείνει θάνατον.

¹⁶ Μὴ πλανᾶσθε, ἀδελφοί μου ἀγαπητοί. ¹⁷ πᾶσα δόσις ἀγαθῆ καὶ πᾶν δώρημα τέλειον ἀνωθέν ἐστιν καταβαῖνον ἀπὸ τοῦ πατρὸς τῶν φώτων, παρ' ᾧ οὐκ ἐστὶ παραλλαγή ἢ τροπῆς ἀποσκίασμα. ¹⁸ βουληθεὶς ἀπεκίησεν ἡμᾶς λόγῳ ἀληθείας, εἰς τὸ εἶναι ἡμᾶς ἀπαρχήν τινα τῶν αὐτοῦ κτισμάτων.

¹⁹ Ἰστέ, ἀδελφοί μου ἀγαπητοί· ἔστω δὲ πᾶς ἄνθρωπος ταχὺς εἰς τὸ ἀκούσαι, βραδὺς εἰς τὸ λαλῆσαι, βραδὺς εἰς ὀργήν· ²⁰ ὀργὴ γὰρ ἀνδρὸς δικαιοσύνην Θεοῦ οὐκ ἐργάζεται. ²¹ διὸ ἀποθέμενοι πᾶσαν ῥηπαρίαν καὶ περισσεῖαν κακίας ἐν πραύτητι δεξασθε τὸν ἔμφροτον λόγον τὸν δυνάμενον σώσαι τὰς ψυχὰς ὑμῶν. ²² γίνεσθε δὲ ποιηταὶ λόγον, καὶ μὴ μόνον ἀκροαταὶ παραλογιζόμενοι ἐαυτοῦς. ²³ ὅτι εἰ τις ἀκροατὴς λόγον ἐστὶν καὶ οὐ ποιητὴς, οὗτος ἔοικεν ἀνδρὶ κατασοῦντι τὸ πρόσωπον τῆς γενέσεως αὐτοῦ ἐν ἔσπερφ· ²⁴ κατενόησεν γὰρ ἑαυτὸν καὶ ἀπελήλυθεν, καὶ εὐθέως

7s. H¹ κυριον ανηρ 9. H [ο] αδελφ. 15. H αποκυει 17. H εστιν, 18. αυτου: h αυτου 22. T⁸H ακροαται μονον

21. 1 Pe 1,6s. Rom 5,3s.
1, 24. 12. 5,11. 2 Tim 4,8.
28. Rom 8,23. 21. 1 Pe 2,1.

6. Mt 21,21. 10s. Is 40,6s. 1 Pe
13. 1 Cor 10,13. 15. Rom 6,23.
23. Mt 7,26.

ἐπελάθετο ὅποιος ἦν. ²⁵ ὁ δὲ παρακύνθας εἰς νόμον τέλειον τὸν
 τῆς ἐλευθερίας καὶ παραμείνας, οὐκ ἀκροατὴς ἐπιλησημοσύνης γενέ-
 μενος ἀλλὰ ποιητὴς ἔργου, οὗτος μακάριος ἐν τῇ ποιήσει αὐτοῦ
 ἔσται. ²⁶ εἴ τις δοκεῖ θρησκευτὸς εἶναι, μὴ χαλιναγωγῶν γλώσσαν
 αὐτοῦ ἀλλὰ ἀπατῶν καρδίαν αὐτοῦ, τούτου μάταιος ἔσθ' ἡ θρησκεία.
²⁷ θρησκεία καθαρὰ καὶ ἀμίαντος παρὰ θεῶν καὶ περὶ αὐτῆ
 ἔστιν, ἐπισκέπτεσθαι ὄρφανούς καὶ χήρας ἐν τῇ θλίψει αὐτῶν,
 ἄσπιλον ἑαυτὸν τηρεῖν ἀπὸ τοῦ κόσμου.

II

Ne postponas divitibus pauperes. Lex tota explenda. Fides probanda
 factis. Abraham et Rahab.

¹ Ἀδελφοί μου, μὴ ἐν προσωπολημψίαις ἔχετε τὴν πίστιν τοῦ
 κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τῆς δόξης. ² εἰς γὰρ εἰσέλθῃ εἰς
 συναγωγὴν ὑμῶν ἀνὴρ χρυσοδακτύλιος ἐν ἑσθῆτι λαμπρᾷ, εἰσέλθῃ
 δὲ καὶ πτωχὸς ἐν ἑσθῆτι ἁπλοῇ, ³ καὶ ἐπιβλέψῃτε ἐπὶ τὸν φο-
 ρούντα τὴν ἑσθῆτα τὴν λαμπρὰν καὶ εἰπῆτε· σὺ κάθου ὡς
 καλῶς, καὶ τῷ πτωχῷ εἰπῆτε· σὺ στήθι ἐκεῖ ἢ κάθου ὑπὸ τὸ
 ὑποπόδιόν μου, ⁴ οὐ διακρίθητε ἐν ἑαυτοῖς καὶ ἐγένεσθε κριταὶ
 διαλογισμῶν πονηρῶν;

⁵ Ἀκούσατε, ἀδελφοί μου ἀγαπητοί. οὐχ ὁ θεὸς ἐξελέξατο
 τοὺς πτωχοὺς τῷ κόσμῳ πλουσίους ἐν πίστει καὶ κληρονομίᾳ τῆς
 βασιλείας ἧς ἐπηγγέιλαι τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν; ⁶ ὑμεῖς δὲ ἡτ-
 μάσατε τὸν πτωχόν. οὐχ οἱ πλούσιοι καταδυναστεύουσιν ὑμᾶς,
 καὶ αὐτοὶ ἔλκουσιν ὑμᾶς εἰς κριτήρια; ⁷ οὐκ αὐτοὶ βλασφημοῦσιν
 τὸ καλὸν ὄνομα τὸ ἐπικληθὲν ἐφ' ὑμᾶς; ⁸ εἰ μέντοι νόμον τέλειον
 βασιλικὸν κατὰ τὴν γραφὴν· ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυ-
 τόν, καλῶς ποιεῖτε. ⁹ εἰ δὲ προσωπολημπτεῖτε, ἀμαρτίαν ἐργά-
 ζεσθε, ἐλεγχόμενοι ὑπὸ τοῦ νόμου ὡς παραβάται. ¹⁰ ὅστις γὰρ
 ὅλον τὸν νόμον τηρήσῃ, πταίσῃ δὲ ἐν ἐνί, γέγονεν πάντων ἔσοτος.
¹¹ ὁ γὰρ εἰκόων· μὴ μοιχεύσης, εἶπεν καί· μὴ φονεύσης· εἰ δὲ σὺ
 μοιχεύεις, φονεύεις δέ, γέγονας παραβάτης νόμου. ¹² οὕτως λα-
 λεῖται καὶ οὕτως ποιεῖτε ὡς διὰ νόμον ἐλευθερίας μέλλοντες κρι-
 νεσθαι. ¹³ ἢ γὰρ κρίσις ἀνέλκος τῷ μὴ ποιήσαντι ἔλεος· κρι-
 ναυχᾶται ἔλεος κρίσεως.

26. t a: [δε] τις | T Θρησκός | αυτου bis: H⁸ εαυτον | TH Θρησκεία
 27. TH Θρησκεία | TH παρα τω θεω II, 1. h χριστου, | H δόξης;
 3. και επιβλ.: t H επιβλ. δε | και: H⁸ post η καθου 4. ου διακριθητε
 et πονηραν; | h διακριθητε et πονηραν. 6. υμας pr: TH υμων

II, 5. I Cor 1, 27s. 8. Lev 19, 18. Mt 19, 19. 22, 39. Mc 12, 31
 Rom 13, 9. Gal 5, 14. 11. Ex 20, 13ss.

¹⁴ Τί τὸ ὄφελος, ἀδελφοί μου, εἰν πίστιν λέγει τις ἔχειν, ἔργα δὲ μὴ ἔχει; μὴ δύναται ἡ πίστις σώσαι αὐτόν; ¹⁵ εἰν ἀδελφὸς ἢ ἀδελφὴ γυνὸν ὑπάρχωσιν καὶ λειψόμενοι τῆς ἐφημέρου τροφῆς, ¹⁶ εἴπη δὲ τις αὐτοῖς ἐξ ὑμῶν· ὑπάγετε ἐν εἰρήνῃ, θερμαίεσθε καὶ χορτάζεσθε, μὴ δώτε δὲ αὐτοῖς τὰ ἐπιτήδεια τοῦ σώματος, τί τὸ ὄφελος; ¹⁷ οὕτως καὶ ἡ πίστις, εἰν μὴ ἔχη ἔργα, νεκρὰ ἐστίν καθ' ἑαυτήν. ¹⁸ ἀλλ' ἐρεῖ τις· σὺ πιστὸν ἔχεις, κἀγὼ ἔργα ἔχω· δεῖξόν μοι τὴν πίστιν σου χωρὶς τῶν ἔργων, κἀγὼ σοι δεῖξω ἐκ τῶν ἔργων μου τὴν πίστιν. ¹⁹ σὺ πιστεύεις ὅτι εἷς ἐστίν ὁ θεός; καλῶς ποιῆς· καὶ τὰ δαιμόνια πιστεύουσιν καὶ φρίσσουσιν. ²⁰ θέλεις δὲ γινῶναι, ὃ ἄνθρωπε κενεῖ, ὅτι ἡ πίστις χωρὶς τῶν ἔργων ἀργὴ ἐστίν; ²¹ Ἀβραὰμ ὁ πατὴρ ἡμῶν οὐκ ἐξ ἔργων ἰδικαιώθη, ἀνεγκάσθη Ἰσαὰκ τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον; ²² βλέπεις ὅτι ἡ πίστις συνεργεῖ τοῖς ἔργοις αὐτοῦ, καὶ ἐκ τῶν ἔργων ἡ πίστις ἐτελειώθη, ²³ καὶ ἐπληρώθη ἡ γραφὴ ἡ λέγουσα· ἐπίστευσεν δὲ Ἀβραὰμ τῷ θεῷ καὶ ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην, καὶ φίλος θεοῦ ἐκλήθη. ²⁴ ὁρᾶτε ὅτι ἐξ ἔργων δικαιοῦται ἄνθρωπος καὶ οὐκ ἐκ πίστεως μόνον. ²⁵ ὁμοίως δὲ καὶ Ῥαββὴ ἡ πόρνη οὐκ ἐξ ἔργων ἰδικαιώθη, ὑποδεξαμένη τὸν ἀγγέλου καὶ ἐτέρα ὀδῶ ἐκβαλούσα; ²⁶ ὡσπερ γὰρ τὸ σῶμα χωρὶς πνεύματος νεκρὸν ἐστίν, οὕτως καὶ ἡ πίστις χωρὶς ἔργων νεκρὰ ἐστίν.

III

Adversus docendi libidinem. Linguae usus difficilis. De vera sapientia.

¹ Μὴ πολλοὶ διδασκαλοὶ γίνεσθε, ἀδελφοί μου, εἰδότες ὅτι μείζον κρίμα λημερόμεθα. ² πολλὰ γὰρ πταίομεν ἅπαντες· εἴ τις ἐν λόγῳ οὐ πταίει, οὗτος τέλειος ἀνὴρ, δυνατὸς χαλιναγωγεῖσαι καὶ ὅλον τὸ σῶμα. ³ εἰ δὲ τῶν ἰππων τοὺς χαλινούς εἰς τὰ στόματα βάλλομεν εἰς τὸ πείθεσθαι αὐτοὺς ἡμῖν, καὶ ὅλον τὸ σῶμα αὐτῶν μεταγομεν· ⁴ ἰδοὺ καὶ τὰ πλοῖα, τηλικαῦτα ὄντα καὶ ἐπὶ ἀνέμων σκληρῶν ἐλανθόμενα, μεταγέται ἐπὶ ἐλαχίστου πηδαλίου ὅπου ἡ ὀρμὴ τοῦ ἐνθύνοντος βούλεται· ⁵ οὕτως καὶ ἡ γλῶσσα μικρὸν μέλος ἐστίν καὶ μεγάλα ἀνέχει. ἰδοὺ ἡλίκοι πῦρ ἡλέκη ὕλην ἀνάπτει ⁶ ἢ γλῶσσα. πῦρ, ὁ κόσμος τῆς ἀδικίας, ἢ γλῶσσα καθίσταται ἐν τοῖς μέλεσιν ἡμῶν, καὶ σπιλοῦσα ὅλον

14. [t]H om to | t τις λεγει 16. [t]H om to 18. h εχεις; | H εχω. | t κωσος δειξω σοι 19. t H εις θεος εστιν h εις ο θεος εστιν 22. t H συνεργει | T τελειωθη; 24. T μονον; 26. H ὃ ον γαρ | εργων. T pm [των] III, 3. t ημιν αυτους 4 οπου: t add [αν] 5. TH αναπτει· 6 και η γλωσσα πυρ 6. T αδικιας. H non interpg. | και: TH ἢ

17. 2, 26. (Mt 7, 20.) 19. 1 Cor 8, 4. 21. Gen 22, 9. Hebr 11, 17. 23. Gen 15, 6. 18, 17. Rom 4, 3. Gal 3, 6. 24. Rom 3, 28. 25. Ios 2, 1. 15. 6, 17. Hebr 11, 31. III, 18. (Rom 2, 19ss.) 2. Rom 3, 23.

Nov. Testam. graece.

273

18

τὸ σῶμα καὶ φλογίζουσα τὸν τροχὸν τῆς γενέσεως καὶ φλογίζου-
μένη ὑπὸ τῆς γενένης. ⁷ πᾶσα γὰρ φύσις θηρίων τε καὶ πετεινῶν
ἐρπετῶν τε καὶ ἐναλίων δαμάζεται καὶ δεδάμασται τῇ φύσει τῆ
ἀνθρωπίνῃ, ⁸ τὴν δὲ γλῶσσαν οὐδεὶς δύναται δαμάσαι ἀνθρώπου
ἀκατάστατον κακόν, μωστὴ ἰοῦ θανατηφόρον. ⁹ ἐν αὐτῇ εἰς
γοῦμεν τὸν κύριον καὶ πατέρα, καὶ ἐν αὐτῇ καταρώμεθα τοὺς
ἀνθρώπους τοὺς καθ' ὁμοίωσιν θεοῦ γεγονότας. ¹⁰ ἐκ τοῦ αὐτοῦ
στόματος ἐξέρχεται εὐλογία καὶ κατάρα. οὐ χρὴ, ἀδελφοί μου,
ταῦτα οὕτως γίνεσθαι. ¹¹ μήτι ἡ πηγὴ ἐκ τῆς αὐτῆς ὀψῆς βρῆσθαι
τὸ γλυκὺ καὶ τὸ πικρὸν; ¹² μὴ δύναται, ἀδελφοί μου, σνκὴ εἶναι
ποιήσαι ἢ ἄμπελος σῦκα; οὔτε ἄλκυον γλυκὺ ποιήσαι ὕδαρ.

¹³ Τίς σοφὸς καὶ ἐπιστήμων ἐν ὑμῖν; δεῖξάτω ἐκ τῆς καλῆς
ἀνατροφῆς τὰ ἔργα αὐτοῦ ἐν πραύτητι σοφίας. ¹⁴ εἰ δὲ ζῆλον
πικρὸν ἔχετε καὶ ἐριθείαν ἐν τῇ καρδίᾳ ὑμῶν, μὴ κατακαυθῆσθε
τῆς ἀληθείας καὶ ψεύδεσθε. ¹⁵ οὐκ ἔστιν αὐτῇ ἡ σοφία ἀνωθεν
κατεροχόμενῃ, ἀλλὰ ἐπίγειος, ψυχικὴ, δαιμονιώδης. ¹⁶ ὅπου ζῆλος
ζῆλος καὶ ἐριθεία, ἐκεῖ ἀκαταστασία καὶ πᾶν φαῦλον πρῶτον.
¹⁷ ἡ δὲ ἀνωθεν σοφία πρῶτον μὲν ἀγνὴ ἔστιν, ἔπειτα εἰρήνη,
ἐπιεικὴς, εὐπειθής, μωστὴ ἐλέους καὶ καρπῶν ἀγαθῶν, ἀδιάκριτος,
ἀνυπόκριτος. ¹⁸ καρπὸς δὲ δικαιοσύνης ἐν εἰρήνῃ σπειρίζεται καὶ
ποιοῦσιν εἰρήνην.

IV

Fugienda vana libido. Adversus obtreccionem et fiduciam sui

¹ Πόθεν πόλεμοι καὶ πόθεν μάχαι ἐν ὑμῖν; οὐκ ἐντεῦθεν, ἐκ
τῶν ἡδονῶν ὑμῶν τῶν στρατευομένων ἐν τοῖς μέλεσιν ὑμῶν.
² ἐπιθυμεῖτε, καὶ οὐκ ἔχετε· φρονεῦτε καὶ ζηλοῦτε, καὶ οὐκ ἐπι-
νασθε ἐπιτυχεῖν· μάχεσθε καὶ πολεμεῖτε. καὶ οὐκ ἔχετε διὰ τὸ
μὴ αἰτεῖσθαι ὑμᾶς. ³ αἰτεῖτε καὶ οὐ λαμβάνετε, διότι κατὰ
αἰτεῖσθε, ἵνα ἐν ταῖς ἡδοναῖς ὑμῶν δαπανήσητε, ⁴ μογαλὸς
οὐκ οἶδατε ὅτι ἡ φιλία τοῦ κόσμου ἐχθρὰ ἐστὶν τῷ θεῷ; ὅς τις
οὐν βουληθῆ φίλος εἶναι τοῦ κόσμου, ἐχθρὸς τοῦ θεοῦ καθίσταται.
⁵ ἡ δοκεῖτε ὅτι κενῶς ἡ γραφὴ λέγει; πρὸς φθόνον ἐπιποθεῖ τὸ
πνεῦμα ὃ κατάρκισεν ἐν ἡμῖν, ⁶ μεῖζονα δὲ διδώσιν χάριν. ἐὰν
λέγει· ὁ θεὸς ὑπερηφάνους ἀντιτάσσεται, ταπεινοὺς δὲ ἀδίδωσιν
χάριν. ⁷ ὑποτάγητε οὐν τῷ θεῷ· ἀντίστητε δὲ τῷ διαβόλῳ, καὶ

8. Τῆ δαμασ. δυνατ. ἀνθρῶπ. 14. Η εριθειαν | ΤΗ μη κατακαυθῆσθε
καὶ ψεύδεσθε κατα τῆς ἀληθ. 16. Η εριθεια IV, 2. ἢ φρονεῖτε. |
ΤΗ om καὶ ante οὐκ ἔχετε δια το 3. ΤΗ δαπανησητε. 4. μοιχαλις. |
σοτ. τω θεῷ: ΤΗ του θεου σοτ. | εαν: Τ αν 5. Η δ λεγει: | ΤΗ γινωσκει

8. Ps 140, 4. 15. 1, 17. 16. 1 Cor 3, 3. 2 Cor 12, 20. IV, 1. 1 Pe
2, 11. Rom 7, 23. 3. Mt 7, 7. 4. Rom 8, 7. 5. ? (Gal 5, 17.) 6. Prov
3, 34. 1 Pe 5, 5. 7. 1 Pe 5, 6ss.

έσται κηρύσσεται ἀφ' ὑμῶν· ⁸ ἐγγίσατε τῷ θεῷ, καὶ ἐγγίει ὑμῖν. καθα-
 ρώσατε χεῖρας, ἀμαρτωλοί, καὶ ἀγνίσατε καρδίας, δύνηχοι. ⁹ ταλαι-
 πωροῦσθε καὶ πενθήσατε, κλαύσατε· ὁ γέλως ὑμῶν εἰς πένθος
 μεταστραφήτω καὶ ἡ χαρὰ εἰς κατήφειαν. ¹⁰ ταπεινώθητε ἐνώπιον
 κυρίου, καὶ ὑψώσει ὑμᾶς.

¹¹ Μὴ καταλαλεῖτε ἀλλήλων, ἀδελφοί. ὁ καταλαλῶν ἀδελφοῦ
 κρίων τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ καταλαλεῖ νόμον καὶ κρίνει νόμον·
 ὁ δὲ νόμον κρίνει, οὐκ εἶ ποιητὴς νόμον ἀλλὰ κριτὴς. ¹² εἰς
 τίς ὁ νομοθέτης καὶ κριτὴς, ὁ δυνάμενος σῶσαι καὶ ἀπολέσαι·
 τίς δὲ τίς εἶ, ὁ κρίων τὸν πλησίον;

¹³ Ἄγε τῶν οἱ λέγοντες· σήμερον ἢ αὔριον πορευσόμεθα εἰς
 τὴν πόλιν καὶ ποιήσομεν ἐκεῖ ἐνιαυτὸν καὶ ἐμπορευσόμεθα
 καὶ κερδήσομεν, ¹⁴ οἵτινες οὐκ ἐπίστασθε τὸ τῆς αὔριον· ποία
 ἡ ζωὴ ὑμῶν; ἀτιμὸς γάρ ἐστε ἢ πρὸς ὀλίγον φαινομένη,
 ἡμεῖτα καὶ ἀφανιζομένη· ¹⁵ ἀπὲρ τοῦ λέγειν ὑμᾶς· εἰς ὁ κύριος
 ἀλάστον καὶ ζήσομεν, καὶ ποιήσομεν τούτο ἢ ἐκεῖνο. ¹⁶ τῶν δὲ
 κωχόμεθα ἐν ταῖς ἀλαζονίαις ὑμῶν· πᾶσα καύχησις ἐναντίη
 ποτηρὰ ἐστίν. ¹⁷ εἶδοτε οὖν καλὸν ποιεῖν καὶ μὴ ποιῶντι,
 ἀμαρτία ἀντὶ ἐστίν.

V

Cohortatio ad divites. Patientia piorum. Non iurandum. Aegrotorum
 cura, precum vis. De lapsis.

¹ Ἄγε τῶν οἱ πλοῦσιοι, κλαύσατε ὀλολύζοντες ἐπὶ ταῖς ταλαι-
 πωρίας ὑμῶν ταῖς ἐπερχομέναις. ² ὁ πλοῦτος ὑμῶν σέσηπεν, καὶ
 τὰ ἱμάτια ὑμῶν σητόβρωτα γέγονεν, ³ ὁ χρυσὸς ὑμῶν καὶ ὁ ἄρ-
 γυρος κατιώται, καὶ ὁ ἰὸς αὐτῶν εἰς μαρτύριον ὑμῖν ἔσται καὶ
 φάγεται τὰς σάρκας ὑμῶν ὡς πῦρ. ἐθυσασαυρίσατε ἐν ἐσχάταις
 ἡμέραις. ⁴ ἰδοὺ ὁ μισθὸς τῶν ἐργατῶν τῶν ἀμησάντων τὰς
 χώρας ὑμῶν ὁ ἀφυστερημένος ἀφ' ὑμῶν κρᾶζει, καὶ αἱ βοαὶ τῶν
 θεριζάντων εἰς τὰ ὅσα κυρίον σαβαωὺθ εἰσεβλήθησαν. ⁵ ἐτρυφή-
 σατε ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ἐσπαταλήσατε, ἐθρέψατε τὰς καρδίας ὑμῶν
 ἐν ἡμέρᾳ σφαγῆς. ⁶ καταδικάσατε, ἐφορευσατε τὸν δίκαιον· οὐκ
 ἀντιτάσσεται ὑμῖν.

8. Η ἐγγίσει 9. κλαύσατε: ΤΗ ρηκαι | Η⁸ μετατραπητω 12. εστιν
 ο: Η⁸ εστιν 13. Τ ποιησωμεν 14. το της (t [τα] της) κτλ: Η της
 αυρων ποια η ζωη υμων· ατιμς γαρ εστε προς η τα της αυριον· ποια
 γαρ η ζωη υμων; ατιμς εστε η προς | γαρ pr: Τ [γαρ] 15. t Η⁸ θελη
 (Η θελη, και ζησομεν και) 16. Τ αλαζονειαις V, 3. Η υμων· ως πυρ
 εδθο. Τ η υμων ως πυρ· εδθο. 6. Η δικαιον. | Η⁸ υμιν;

8. Zach 1,3. 12. Rom 2,1. 14,4. 17. Lc 12,47. V,3. (Ps
 21,10.) 4. (Lev 19,13. Gen 4,10. Is 5,9.) 5. (Ier 12,3.)

τὸ σῶμα καὶ φλογίζουσα τὸν τροχὸν τῆς γενέσεως καὶ φλογιζομένη ὑπὸ τῆς γενένης. ⁷ πᾶσα γὰρ φύσις θηρίων τε καὶ πετεινῶν ἕρπετων τε καὶ ἐναλίον δαμάζεται καὶ δεδάμασται τῇ φύσει τῇ ἀνθρωπίνῃ, ⁸ τὴν δὲ γλώσσαν οὐδεὶς δύναται δαμάσαι ἀνθρώπου· ἀκατάστατον κακόν, μωστὴ ἰοῦ θανατηφόρον. ⁹ ἐν αὐτῇ εὐλογοῦμεν τὸν κύριον καὶ πατέρα, καὶ ἐν αὐτῇ καταρώμεθα τοὺς ἀνθρώπους τοὺς καθ' ὁμοίωσιν θεοῦ γεγονότας. ¹⁰ ἐκ τοῦ αὐτοῦ στόματος ἐξέρχεται εὐλογία καὶ κατάρα. οὐ χρῆ, ἀδελφοί μου, ταῦτα οὕτως γίνεσθαι. ¹¹ μήτι ἡ πηγὴ ἐκ τῆς αὐτῆς ὕλης βραίη τοῦ γλυκοῦ καὶ τοῦ πικροῦ; ¹² μὴ δύναται, ἀδελφοί μου, σικκὴ ἑλαίας ποιῆσαι ἢ ἀμπελος σῦκα; οὕτε ἀλικὸν γλυκὺ ποιῆσαι ὕδαρ.

¹³ Τίς σοφὸς καὶ ἐπιστήμων ἐν ὑμῖν; δεῖξάτω ἐκ τῆς καλῆς ἀναστροφῆς τὰ ἔργα αὐτοῦ ἐν πραύτητι σοφίας. ¹⁴ αἱ δὲ ἔλω πικρὸν ἔχετε καὶ ἐριθείαν ἐν τῇ καρδίᾳ ὑμῶν, μὴ κατακαυχῆσθε τῆς ἀληθείας καὶ ψεύδεσθε. ¹⁵ οὐκ ἔστιν αὕτη ἡ σοφία ἀνωθεν κατερχομένη, ἀλλὰ ἐπίγειος, ψυχικὴ, δαιμονιώδης. ¹⁶ ὅπου γὰρ ζῆλος καὶ ἐριθεία, ἐκεῖ ἀκαταστασία καὶ πᾶν φᾶνλον πρᾶγμα. ¹⁷ ἡ δὲ ἀνωθεν σοφία πρῶτον μὲν ἀγνὴ ἔστιν, ἔπειτα εἰρηναία, ἐπιεικής, εὐπειθής, μωστὴ ἐλέους καὶ καρπῶν ἀγαθῶν, ἀδιάκριτος, ἀνυπόκριτος. ¹⁸ καρπὸς δὲ δικαιοσύνης ἐν εἰρήνῃ σπείρεται τοῖς ποιοῦσιν εἰρήνην.

IV

Fugienda vana libido. Adversus obretractionem et fiduciam sui

¹ Πόθεν πόλεμοι καὶ πόθεν μάχαι ἐν ὑμῖν; οὐκ ἐπιτεῖθεν, ἐκ τῶν ἡδονῶν ὑμῶν τῶν στρατευομένων ἐν τοῖς μέλεσιν ὑμῶν; ² ἐπιθυμεῖτε, καὶ οὐκ ἔχετε· φρονεῦτε καὶ ζηλοῦτε, καὶ οὐ δεύσασθε ἐπιθυχεῖν· μάχεσθε καὶ πολεμεῖτε. καὶ οὐκ ἔχετε διὰ τὸ μὴ αἰτεῖσθαι ὑμᾶς· ³ αἰτεῖτε καὶ οὐ λαμβάνετε, διότι κακῶς αἰτεῖσθε, ἵνα ἐν ταῖς ἡδοναῖς ὑμῶν δαπανήσητε, ⁴ μοιχαλίδες οὐκ οἴδατε ὅτι ἡ φιλία τοῦ κόσμου ἐχθρὰ ἐστὶν τῷ θεῷ; ὃς ἐάν οὖν βουληθῇ φίλος εἶναι τοῦ κόσμου, ἐχθρὸς τοῦ θεοῦ καθίσταται. ⁵ ἢ δοκεῖτε ὅτι κακῶς ἡ γραφὴ λέγει; πρὸς φθόνον ἐπιποθεῖ τὸ πνεῦμα ὃ κατέκτισεν ἐν ἡμῖν, ⁶ μίζονα δὲ δίδωσκαι χάριν. διὸ λέγει ὁ θεὸς ὑπερφάνοις ἀντιτάσσεται, ταπεινοῖς δὲ δίδωσκαι χάριν. ⁷ ὑποτάγητε οὖν τῷ θεῷ· ἀντίστητε δὲ τῷ διαβόλῳ, καὶ

8. Τῆ δαμασ. δυνατ. ανθρωπ. 14. Η εριθειαν | ΤΗ μη κατακαυ. και ψευδοσθε κατα της αληθ. 16. Η εριθεια IV, 2. h φρονουτε. | ΤΗ om και ante ουκ εχετε δια το 3. ΤΗ δαπανησητα. 4 μοιχαλιδες, | εστ. τω θεω: ΤΗ του θεου εστ. | εαν: Τ αν 5. Η ε λεγει: | ΤΗ ε ραστ

8. Ps 140, 4. 15. 1, 17. 16. 1 Cor 3, 3. 2 Cor 12, 20. IV, 1. Pe 2, 11. Rom 7, 23. 3. Mt 7, 7. 4. Rom 8, 7. 5. ? (Gal 5, 17.) 6. Prou 3, 34. 1 Pe 5, 5. 7. 1 Pe 5, 6ss.

φρεύεται ἀφ' ὑμῶν· ⁸ ἐγγίσατε τῷ θεῷ, καὶ ἐγγίσι ὑμῖν. καθαρῶσατε χεῖρας, ἀμαρτωλοί, καὶ ἀγνίσατε καρδίας, δύμνηοι. ⁹ ταλαιπωρήσατε καὶ πενήθησατε, κλαύσατε· ὁ γέλως ὑμῶν εἰς πένθος μεταστραφῆτω καὶ ἡ χαρὰ εἰς κατήφειαν. ¹⁰ ταπεινώθητε ἐνώπιον κυρίου, καὶ ὑψώσει ὑμᾶς.

¹¹ Μὴ καταλαλεῖτε ἀλλήλων, ἀδελφοί. ὁ καταλαλῶν ἀδελφοῦ ἢ κριῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ καταλαλεῖ νόμον καὶ κριῖναι νόμον· εἰ δὲ νόμον κριῖνεις, οὐκ εἶ ποιητῆς νόμου ἀλλὰ κριτῆς. ¹² εἰς ἐστὶν ὁ τομοθέτης καὶ κριτῆς, ὁ δυνάμενος σῶσαι καὶ ἀπολέσαι· σὺ δὲ τίς εἶ, ὁ κριῶν τὸν πλησίον;

¹³ Ἄγε τῶν οἱ λέγοντες· σήμερον ἢ αὔριον πορανοσόμεθα εἰς τῆνδε τὴν πόλιν καὶ ποιήσομεν ἐκεῖ ἐνιαυτὸν καὶ ἐμπορευσόμεθα καὶ κερδήσομεν, ¹⁴ οἵτινες οὐκ ἐπίστασθε τὸ τῆς αὔριον· ποία γὰρ ἡ ζωὴ ὑμῶν; ἀτιμὶς γὰρ ἐστε ἢ πρὸς ὀλίγον φαινομένη, ἔπειτα καὶ ἀφανιζομένη· ¹⁵ ἀντὶ τοῦ λέγειν ὑμᾶς· εἰὰν ὁ κύριος θελήσῃ καὶ ζήσομεν, καὶ ποιήσομεν τοῦτο ἢ ἐκεῖνο. ¹⁶ τῶν δὲ καυχᾶσθε ἐν ταῖς ἀλαζονίαις ὑμῶν· πᾶσα καύχησις τοιαύτη σπονηρὰ ἐστίν. ¹⁷ εἰδότε οὖν καλὸν ποιεῖν καὶ μὴ ποιοῦντι, ἀμαρτία αὐτῶ ἐστίν.

V

Cohortatio ad divites. Patientia piorum. Non iurandum. Aegrotorum cura, precum vis. De lapsis.

¹ Ἄγε τῶν οἱ πλούσιοι, κλαύσατε ὀλολύζοντες ἐπὶ ταῖς ταλαιπωρίαις ὑμῶν ταῖς ἐπερχομέναις. ² ὁ πλοῦτος ὑμῶν ἐσθῆπεν, καὶ τὰ ἱμάτια ὑμῶν σητόβρωτα γέγονεν, ³ ὁ χρυσὸς ὑμῶν καὶ ὁ ἄργυρος κατιώται, καὶ ὁ ἰὸς αὐτῶν εἰς μαρτύριον ὑμῖν ἔσται καὶ φάγγεται τὰς σάρκας ὑμῶν ὡς πῦρ. ἐθῆσανρώσατε ἐν ἐσχάταις ἡμέραις. ⁴ ἰδοὺ ὁ μισθὸς τῶν ἐργατῶν τῶν ἀμησάντων τὰς χώρας ὑμῶν ὁ ἀφυσταρημένος ἀφ' ὑμῶν κράζει, καὶ αἱ βοαὶ τῶν θερισάντων εἰς τὰ ὦτα κυρίου σαβαὼθ εἰσελήλυθαν. ⁵ ἐτρυνήσατε ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ἐσπαταλήσατε, ἐθρέψατε τὰς καρδίας ὑμῶν ἐν ἡμέρᾳ σφαγῆς. ⁶ κατεδικάσατε, ἐφρονεύσατε τὸν δίκαιον· οὐκ ἀστειτάσσειται ὑμῖν.

8. Η ἐγγίσι 9. κλαύσατε: T H ρη και | H⁸ μετατραπητω 12. ἐστιν ο: H⁸ ἐστιν 13. T ποιησομεν 14. το της (t [τα] της) κτλ: H της αφριον ποια η ζωη υμων· ατιμις γαρ ἐστε προς η τα της αυριον· ποια γαρ η ζωη υμων; ατιμις ἐστε η προς | γαρ pr: T [γαρ] 15. t H⁸ θελη (H θελη, και ζησομεν και) 16. T ἀλαζονιαις V,3. H υμων· ως πυρ εθησ. T h υμων ως πυρ· εθησ. 6. H δικαιον. | H⁸ υμιν;

8. Zach 1,3. 12. Rom 2,1. 14,4. 17. Lc 12,47. V,3. (Ps 21,10.) 4. (Lev 19,13. Gen 4,10. Is 5,9.) 5. (Ier 12,3.)

⁷ Μακροθυμήσατε ὄν, ἀδελφοί, ἕως τῆς παρουσίας τοῦ κυρίου. ἰδοὺ ὁ γεωργὸς ἐκδέχεται τὸν τίμιον καρπὸν τῆς γῆς, μακροθυμῶν ἐπ' αὐτῷ ἕως λαβῆ προίμου καὶ ὄσμιμον· ⁸ μακροθυμήσατε καὶ ὑμεῖς, στηριζόμενοι τὰς καρδίας ὑμῶν, ὅτι ἡ παρουσία τοῦ κυρίου ἤγγικεν. ⁹ μὴ στεναίξετε κατ' ἀλλήλων, ἀδελφοί, ἵνα μὴ κριθῆτε· ἰδοὺ ὁ κριτὴς πρὸ τῶν θυρῶν ἕστηκεν. ¹⁰ ὄψοδειγμα λάβετε, ἀδελφοί, τῆς κακοπαθείας καὶ τῆς μακροθυμίας τὸν προφῆτα, οἱ ἐλάλησαν ἐν τῷ ὀνόματι κυρίου. ¹¹ ἰδοὺ μακαρίζομεν τοὺς ὑπομεινάντας· τὴν ὑπομονὴν Ἰαβ ἠκούσατε καὶ τὸ τέλος κυρίου εἶδετε, ὅτι πολυπλαγῆτος ἐστὶν ὁ κύριος καὶ οἰκτιρῶν.

¹² Πρὸ πάντων δέ, ἀδελφοί μου, μὴ ὀμνύετε, μήτε τὸν οὐρανὸν μήτε τὴν γῆν μήτε ἄλλον τιὰ ὄρκον· ἦτω δὲ ὑμῶν τὸ ναί ναί, καὶ τὸ οὐ οὐ, ἵνα μὴ ὑπὸ κρίσει πέσητε.

¹³ Κακοπαθεῖ τις ἐν ὑμῖν; προσευχέσθω· εὐθυμεῖ τις; ψαλλέτω. ¹⁴ ἀσθενεῖ τις ἐν ὑμῖν; προσκαλεσάσθω τοὺς πρεσβυτέρους τῆς ἐκκλησίας, καὶ προσευξάσθωσαν ἐπ' αὐτόν, ἀλείψαντες ἐλαίῳ ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ κυρίου. ¹⁵ καὶ ἡ εὐχή τῆς πίστεως σώσει τὸν κάμνοντα, καὶ ἐγερεῖ αὐτόν ὁ κύριος· καθ' ἁμαρτίας ἢ πεποιηκώς, ἀφεθήσεται αὐτῷ. ¹⁶ ἔξομολογεῖσθε ὄν ἀλλήλοις τὰς ἀμαρτίας, καὶ στήθετε ὑπὲρ ἀλλήλων, ὅπως ἰαθῆτε· πολὺ ἰσχύει δέησις δικαίου ἐνεργουμένη. ¹⁷ Ἡλείας ἄνθρωπος ἦν ὁμοιοπαθὴς ἡμῖν, καὶ προσευχῇ προσηύξατο τοῦ μὴ βρέξαι, καὶ οὐκ ἔβρεξεν ἐπὶ τῆς γῆς ἐνιαυτούς τρεῖς καὶ μῆνας ἕξ· ¹⁸ καὶ πάλιν προσηύξατο, καὶ ὁ οὐρανὸς ἔδωκεν ὑετὸν καὶ ἡ γῆ ἐβλάστησεν τὸν καρπὸν αὐτῆς.

¹⁹ Ἀδελφοί μου, εἰς τις ἐν ὑμῖν πλανηθῆ ἀπὸ τῆς ἀληθείας καὶ ἐπιστρέψῃ τις αὐτόν, ²⁰ γνωσκέτω ὅτι ὁ ἐπιστρέψας ἀμαρτωλὸν ἐκ πλάτης ὁδοῦ αὐτοῦ σώσει ψυχὴν αὐτοῦ ἐκ θανάτου καὶ καλύψῃ πλῆθος ἀμαρτιῶν.

ΠΕΤΡΟΥ Α

I

Salus nostra Christus. Adversa fidem probant. Prophetæ ad nos. Redemptis care regeneratisque verbo dei sancte vivendum.

¹ Πέτρος ἀπόστολος Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐκλεκτοῖς παρεπιδήμοις διασπορᾶς Πόντου, Γαλατίας, Καππαδοκίας, Ἀσίας καὶ Βιθυν-

9. ἀδελφοί: TH ante κατ ἀλλήλ. 10. H κακοπαθείας 11. h om o 14. αλειψ. : T add αυτον | T [του] κυρ. H [του κυρ.] 16. t H³ προσευχεσθη | H ιαθητα. 18. t H³ υετον εδωκεν 20. t H³ γνωσκεις | αυτου εκ θαν. 1 T εκ θαν. t [αυτου] εκ θαν. h εκ θαν. αυτου | T subscr. ιακωβου
Inscr. T πετρον επιστολη α

7. (Deut 11, 14.) 8. 1 Thess 4, 15ss. 2 Thess 2, 18. 11. Ps 103, 8. 12. Mt 5, 34ss. 23, 16. 16. Io 9, 31. 17s. 1 Reg 17, 18. Lc 4, 25. 19. Mt 18, 15. 20. Prov 10, 12. 1 Pe 4, 8.

νίας, ² κατὰ πρόγνωσιν θεοῦ πατρὸς, ἐν ἀγιασμῷ πνεύματος, εἰς ὑπακοὴν καὶ ἠντιστάσειν αἵματος Ἰησοῦ Χριστοῦ. χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη πληθυνθείη.

³ Ἐὐλογητός ὁ θεὸς καὶ πατὴρ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ κατὰ τὸ πολὺ αὐτοῦ ἔλεος ἀναγεννήσας ἡμᾶς εἰς ἐλπίδα ζῶσαν δι' ἀναστάσεως Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐκ νεκρῶν, ⁴ εἰς κληρονομίαν ἀφθαρτον καὶ ἀμίαντον καὶ ἀμάραντον, τετηρημένην ἐν οὐρανοῖς εἰς ὑμᾶς ⁵ τοὺς ἐν δυνάμει θεοῦ φρουρουμένους διὰ πίστεως εἰς σωτηρίαν ἐτοιμῆν ἀποκαλυφθῆναι ἐν καιρῷ ἐσχάτῳ. ⁶ ἐν ᾧ ἀγαλλιᾶσθε, ὀλίγον ἄρτι εἰ δέον λυπηθέντες ἐν ποικίλοις πειρασμοῖς, ⁷ ἵνα τὸ δοκίμιον ὑμῶν τῆς πίστεως πολυτιμότερον χρυσίου τοῦ ἀπολλυμένου, διὰ πυρὸς δὲ δοκιμαζομένου, εὐρεθῆ εἰς ἔπαινον καὶ δόξαν καὶ τιμὴν ἐν ἀποκαλύψει Ἰησοῦ Χριστοῦ, ⁸ ὃν οὐκ ἰδόντες ἀγαπᾶτε, εἰς ὃν ἄρτι μὴ ὄρωντες πιστεύοντες δὲ ἀγαλλιᾶσθε χαρᾷ ἀνεκκλήτῳ καὶ δεδοξασμένῳ, ⁹ κομιζόμενοι τὸ τέλος τῆς πίστεως ὑμῶν σωτηρίαν ψυχῶν. ¹⁰ περὶ ἧς σωτηρίας ἐξελέγησαν καὶ ἐξηρανήσαν προφηταὶ οἱ περὶ τῆς εἰς ὑμᾶς χάριτος προφητεύσαντες, ¹¹ ἔραυνῶντες εἰς τίνα ἢ ποῖον καιρὸν ἐδήλον τὸ ἐν αὐτοῖς πνεῦμα Χριστοῦ προμαρτυρούμενον τὰ εἰς Χριστὸν παθήματα καὶ τὰς μετὰ ταῦτα δόξας. ¹² οἷς ἀπεκαλύφθη ὅτι οὐχ ἑαυτοῖς ὑμῖν δὲ διηκόνουν αὐτά, ἀλλ' ἵνα ἠγγέλη ὑμῖν διὰ τῶν εὐαγγελισσαμένων ὑμᾶς ἐν πνεύματι ἀγίῳ ἀποσταλέντι ἀπ' οὐρανοῦ, εἰς ᾧ ἐπιθυμοῦσιν ἄγγελοι παρακύναι.

¹³ Διὸ ἀναλωσάμενοι τὰς ὁσφύας τῆς διανοίας ὑμῶν, νήφοντες, τελειῶς ἐλπίζατε ἐπὶ τῇ φερομένῃ ὑμῖν χάριτι ἐν ἀποκαλύψει Ἰησοῦ Χριστοῦ. ¹⁴ ὡς τέκνα ὑπακοῆς, μὴ συσχηματιζόμενοι ταῖς πρότερον ἐν τῇ ἀγνοίᾳ ὑμῶν ἐπιθυμίαις, ¹⁵ ἀλλὰ κατὰ τὸν καλέσαντα ὑμᾶς ἅγιον καὶ αὐτοὶ ἅγιοι ἐν πάσῃ ἀναστροφῇ γενήθητε, ¹⁶ διότι γέγραπται· ἅγιοι ἔσεσθε, διότι ἐγὼ ἅγιος. ¹⁷ καὶ εἰ πατέρα ἐπικαλεῖσθε τὸν ἀπροσωπολήμπτος κρῖνοντα κατὰ τὸ ἐκείστου ἔργον, ἐν φόβῳ τὸν τῆς παροικίας ὑμῶν χρόνον ἀναστρέφητε, ¹⁸ εἰδότες ὅτι οὐ φθαρτοῖς, ἀργυρίῳ ἢ χρυσίῳ, ἐλυτρώθητε ἐκ τῆς ματαίας ὑμῶν ἀναστροφῆς πατροπαραδότου, ¹⁹ ἀλλὰ τιμίῳ αἵματι ὡς ἀμνοῦ ἀμώμου καὶ ἀσπίλου Χριστοῦ, ²⁰ προεργωσμένου μὲν πρὸ καταβολῆς κόσμου, φανερωθέντος δὲ ἐπ' ἐσχάτου

6. δεον: t add [εστιν] 7. δοκιμιον: h + 8. t H αγαλλιατε 9. H om υμων 11. h εδηλουτο εν 12. h αυτα a | TH om εν 13. H νηφοντες τελειως, 14. TH συνηχημ. 16. γεργ.: H add [οτι.] | διοτι: sc: TH οτι

3. Eph 1,3. Tit 3,5.7. 5. Rom 8,18. 6s. Iac 1,2s. 14. Rom 12,2. 16. Lev 11,44s. 19,2. 20,7.26. Mt 5,48. 17. Ps 89,27. 18. Is 52,3.

τῶν χρόνων δι' ἡμᾶς ²¹ τοὺς δι' αὐτοῦ πιστοὺς εἰς θεὸν τὸν ἐγειραντα αὐτὸν ἐκ νεκρῶν καὶ δόξαν αὐτῷ δόντα, ὥστε τὴν πίστιν ἡμῶν καὶ ἐλπίδα εἶναι εἰς θεόν.

²² Τὰς ψυχὰς ἡμῶν ἡγνικότες ἐν τῇ ὑπακοῇ τῆς ἀληθείας εἰς φιλαδελφίαν ἀνυπόκριτον, ἐκ καρδίας ἀλλήλους ἀγαπήσατε ἐκτενωῶς, ²³ ἀναγεγεννημένοι οὐκ ἐκ σποράς φθορῆς ἀλλὰ ἀφθάρτου, διὰ λόγον ζωῆτος θεοῦ καὶ μένοντος. ²⁴ διότι πᾶσα σὰρξ ὡς χόρτος, καὶ πᾶσα δόξα αὐτῆς ὡς ἄνθος χόρτου· ἐξηράνθη ὁ χόρτος, καὶ τὸ ἄνθος ἐξέπεσεν· ²⁵ τὸ δὲ ῥῆμα κυρίου μένει εἰς τὸν αἰῶνα. τοῦτο δὲ ἐστὶν τὸ ῥῆμα τὸ εὐαγγελισθὲν εἰς ἡμᾶς.

II

Lapides vivi. Gens dei sancta. Vita pura gentium caussa. Parendum praepositis. Patiendum ad exemplum Christi.

¹ Ἀποθήμενοι ὄντες πᾶσαν κακίαν καὶ πάντα δόλον καὶ ὑποκρίσεις καὶ φθόνους καὶ πάσας καταλαλιάς, ² ὡς ἀρτιγέννητα βρέφη τὸ λογικὸν ἄδολον γάλα ἐπιποθήσατε, ἵνα ἐν αὐτῷ αὐξηθῆτε εἰς σωτηρίαν, ³ εἰ ἐγεύσασθε ὅτι χρηστός ὁ κύριος. ⁴ πρὸς ὃν προσερχόμενοι, λίθον ζῶντα, ὑπὸ ἀνθρώπων μὲν ἀποδοκιμασμένον παρὰ δὲ θεῶν ἐκλεκτόν, ἔντιμον, ⁵ καὶ αὐτοὶ ὡς λίθοι ζῶντες ἐποικοδομίσθε οἶκος πνευματικὸς, εἰς ἱεράτευμα ἁγίον, ἀνεγέκται πνευματικῆς θυσίας εὐπροσδέκτους θεῶν διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ. ⁶ διότι περιέχει ἐν γραφῇ ἰδοὺ τίθημι ἐν Σιών λίθον ἀκρογωνιαῖον ἐκλεκτὸν ἔντιμον, καὶ ὁ πιστεύων ἐπ' αὐτῷ οὐ μὴ κατασιγῆθῃ. ⁷ ἡμῖν οὖν ἡ τιμὴ τοῖς πιστεύουσιν· ἀπιστοῦσιν δὲ, λίθον ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες, οὗτος ἐγενήθη εἰς κεφαλὴν γωνίας καὶ λίθος προσκόμματος καὶ πέτρα σκανδάλου, ⁸ οἱ προσκλύπτουσιν ἐφ' λόγον ἀπειθοῦντες, εἰς ὃ καὶ ἐπέθισαν. ⁹ ἡμεῖς δὲ γένος ἐκλεκτόν, βασιλεῖον ἱεράτευμα, ἔθνος ἅγιον, λαὸς εἰς περιποίησιν, ὅπως τὰς ἀρετὰς ἐξαγγείλητε τοῦ ἐκ σκότους ἡμᾶς καλέσαντος εἰς τὸ θαυμαστὸν αὐτοῦ φῶς· ¹⁰ οἳ ποτε οὐ λαός, ἦν δὲ λαὸς θεοῦ, οἳ οὐκ ἠλεημένοι, ἦν δὲ ἐλεηθέντες.

¹¹ Ἀγαπητοί, παρακαλῶ ὡς παροίκους καὶ παρεπιδήμους ἀπεχεσθαι τῶν σαρκικῶν ἐπιθυμιῶν, αἵτινες στρατεύονται κατὰ τῆς

21. πιστοὺς: τ πιστευοντας 24. ανθος sc: t add [αυτου] II, 1. H⁸ υποκρισιν 5. TH οικοδομεισθε 6. H εκλεκτον ακρογωνιαιον εντιμον 7. λιθον: TH λιθος

23. Ier 23, 36. 24. Is 40, 6ss. Iac 1, 10s. II, 1. Iac 1, 21. 3. Ps 34, 9. 4. Ps 118, 22. Is 28, 16. 5. Eph 2, 22. Rom 12, 1. 6. Is 28, 16. Rom 9, 33. 7. Ps 118, 22. Mt 21, 42. Is 8, 14. 8. Rom 9, 32s. 9. Ex 19, 6. Is 43, 20s. 10. Hos 2, 23. Rom 9, 25s. 11. (Ps 39, 13.) Iac 4, 1. Rom 7, 23.

φυγῆς, ¹² τὴν ἀναστροφὴν ὑμῶν ἐν τοῖς ἔθνεσιν ἔχοντες καλήν, ἵνα ἐν ᾧ καταλαλοῦσιν ὑμῶν ὡς κακοποιῶν, ἐκ τῶν καλῶν ἔργων ἐποπτεύοντες δοξάσωσιν τὸν θεὸν ἐν ἡμέρᾳ ἐπισκοπῆς.

¹³ Ὑποτάγητε πάσῃ ἀνθρωπίνῃ κτίσει διὰ τὸν κύριον, εἴτε βασιλεῖ ὡς ὑπερέχοντι, ¹⁴ εἴτε ἡγεμόσιν ὡς δι' αὐτοῦ πεμπομένοις εἰς ἐκδίκησιν κακοποιῶν, ἐπαινον δὲ ἀγαθοποιῶν· ¹⁵ ὅτι οὕτως ἐστὶν τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ, ἀγαθοποιούντας φιμοῦν τὴν τῶν ἀφρόνων ἀνθρώπων ἀγνωσίαν· ¹⁶ ὡς ἐλεύθεροι, καὶ μὴ ὡς ἐπικάλυμμα ἔχοντες τῆς κακίας τὴν ἐλευθερίαν, ἀλλ' ὡς θεοῦ δοῦλοι. ¹⁷ πάντας τιμῆσατε, τὴν ἀδελφότητα ἀγαπάτε, τὸν θεὸν φοβεῖσθε, τὸν βασιλέα τιμᾶτε. ¹⁸ Οἱ οἰκέται, ὑποτασσόμενοι ἐν παντὶ φόβῳ τοῖς δεσπόταις, οὐ μόνον τοῖς ἀγαθοῖς καὶ ἐπιεικέσιν ἀλλὰ καὶ τοῖς σκολιοῖς. ¹⁹ τοῦτο γὰρ χάρις, εἰ διὰ συνείδησιν θεοῦ ὑποφέρειτε τὴν λύπην πάσῃων ἀδικῶν. ²⁰ ποῖον γὰρ κλέος εἰ ἁμαρτάνοντες καὶ κολαφιζόμενοι ὑπομενεῖτε; ἀλλ' εἰ ἀγαθοποιούντες καὶ πάσχοντες ὑπομενεῖτε, τοῦτο χάρις παρὰ θεοῦ. ²¹ εἰς τοῦτο γὰρ ἐκλήθητε, ὅτι καὶ Χριστὸς ἔπαθεν ὑπὲρ ὑμῶν, ἡμῖν ὑπολιμπάνων ὑπογραμμὸν ἵνα ἐπακολουθήσητε τοῖς ἔργοις αὐτοῦ, ²² ὃς ἁμαρτίαν οὐκ ἐποίησεν, οὐδὲ εὑρέθη δόλος ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ, ²³ ὃς λοιδορούμενος οὐκ ἀντελοιδόρει, πάσῃων οὐκ ἠπειλεῖ, παρεδίδου δὲ τῷ κρῖνοντι δικαίως, ²⁴ ὃς τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν αὐτὸς ἀνήνεγκεν ἐν τῷ σώματι αὐτοῦ ἐπὶ τὸ ξύλον, ἵνα ταῖς ἁμαρτίαις ἀπογενόμενοι τῇ δικαιοσύνῃ ζήσωμεν, οὐ τῷ μῶλωπι αὐτοῦ ἰάθητε. ²⁵ ἦτε γὰρ ὡς πρόβατα πλανώμενοι, ἀλλ' ἐπεστράφητε τῶν ἐπὶ τὸν ποιμένα καὶ ἐπισκοποῦν τῶν ψυχῶν ὑμῶν.

III

Ad uxores et maritos. Commendantur caritas, temperantia, patientia.
Christi passio et descensus ad inferos. Vis baptismi.

¹ Ὅμοιως γυναῖκες, ὑποτασσόμεναι τοῖς ἰδίοις ἀνδράσιν, ἵνα καὶ εἴ τινας ἀπειθοῦσιν τῷ λόγῳ, διὰ τῆς τῶν γυναικῶν ἀναστροφῆς ἄνευ λόγου κερδηθήσονται, ² ἐποπτεύσαντες τὴν ἐν φόβῳ ἀγνῆν ἀναστροφὴν ὑμῶν. ³ ὣν ἔστω οὐχ ὁ ἔξωθεν ἐμπλοκῆς τριχῶν καὶ περιθέσεως χρυσίων ἢ ἐνδύσεως ἱματίων κόσμος, ⁴ ἀλλ' ὁ κρυπτός τῆς καρδίας ἄνθρωπος ἐν τῷ ἀφθάρτῳ τοῦ

15. Η φιμοῖν 24. ημων: h υμων | T²H om αυτου post μωλωπι
25. Η αλλα III, 1. H⁸ om και

12. 3, 16. 2. Is 10, 3. 13. Rom 13, 1ss. 16. Gal 5, 13. 17. Prov 24, 21. 18. Eph 6, 5. Col 3, 22. 21. 3, 18. 4, 1. 22ss. Is 53, 4ss. 24. Col 1, 22. III, 1. Eph 5, 22. Col 3, 18. 3. 1 Tim 2, 9s. 4. Eph 3, 16.

πραεώς και ἡσυχίου πνεύματος, ὃ ἐστὶν ἐνάπιον τοῦ Θεοῦ πολιτελής. ⁵ οὕτως γάρ ποτε καὶ αἱ ἅγαι γυναῖκες αἱ ἐλπίζουσαι εἰς Θεὸν ἐκόσμον ἐαντάς, ὑποτασσόμεναι τοῖς ἰδίοις ἀνδράσιν, ⁶ ὡς Σάρρα ὑπήκουσεν τῷ Ἀβραάμ, κύριον αὐτὸν καλοῦσα, ἧς ἐγενήθητε τέκνα ἀγαθοποιούσαι καὶ μὴ φοβούμεναι μηδεμίαν πτόησιν. ⁷ Οἱ ἄνδρες ὁμοίως, συνουκούντες κατὰ γνώσιν ὡς ἀσθενεσιζῶσκενὺει τῷ γυναικίῳ, ἀπονεμόντες τιμῆν ὡς καὶ συνκληρονόμοι χαρίτος ζωῆς, εἰς τὸ μὴ ἐνικόπτεσθαι τὰς προσευχὰς ὑμῶν.

⁸ Τὸ δὲ τέλος πάντες ὁμόφρονες, συμπαθεῖς, φιλάδελφοι, εὐσπλαγχοι, ταπεινόφρονες, ⁹ μὴ ἀποδιδόντες κακὸν ἀντὶ κακοῦ ἢ λοιδορίαν ἀντὶ λοιδορίας, τὸνναντίον δὲ εὐλογούντες, ὅτι εἰς τοῦτο ἐκλήθητε ἵνα εὐλογίαν κληρονομήσητε. ¹⁰ ὁ γὰρ θέλων ζῶην ἀγαπᾶν καὶ ἰδεῖν ἡμέρας ἀγαθὰς παυσάτω τὴν γλώσσαν ἀπὸ κακοῦ καὶ χεῖλη τοῦ μὴ λαλήσαι δόλον, ¹¹ ἐκκλινάτω ἀπὸ κακοῦ καὶ ποιησάτω ἀγαθόν, ζητησάτω εἰρήνην καὶ διωξάτω αὐτήν, ¹² ὅτι ὀφθαλμοὶ κυρίου ἐπὶ δικαίους καὶ ὄτα αὐτοῦ εἰς δέησιν αὐτῶν, πρόσωπον δὲ κυρίου ἐπὶ ποιούντας κακά.

¹³ Καὶ τίς ὁ κακώσων ὑμᾶς ἐὰν τοῦ ἀγαθοῦ ζηλωταὶ γένησθε; ¹⁴ ἀλλ' εἰ καὶ πάσχετε διὰ δικαιοσύνην, μακάριοι. τὸν δὲ φόβον αὐτῶν μὴ φοβηθῆτε μηδὲ παραχθῆτε, ¹⁵ κύριον δὲ τὸν Χριστὸν ἀγάσατε ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν, ἔτοιμοι ἀεὶ πρὸς ἀπολογία πάντι τῷ αἰτούντι ὑμᾶς λόγον περὶ τῆς ἐν ὑμῖν ἐλπίδος, ἀλλὰ μετὰ πραύτητος καὶ φόβου, ¹⁶ συνείδησιν ἔχοντες ἀγαθῆν, ἵνα ἐν ᾧ καταλαλεῖσθε κατασχηθῶσιν οἱ ἐπηρεάζοντες ὑμῶν τὴν ἀγαθῆν ἐν Χριστῷ ἀναστροφῆν. ¹⁷ κρεῖττον γὰρ ἀγαθοποιούστας, εἰ θέλοι τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, πάσχειν ἢ κακοποιούστας. ¹⁸ ὅτι καὶ Χριστὸς ἄπαξ περὶ ἁμαρτιῶν ἀπέθανεν, δίκαιος ὑπὲρ ἀδίκων, ἵνα ἡμᾶς προσαγάγῃ τῷ Θεῷ, θανατωθεὶς μὲν σαρκὶ ζωοποιηθεὶς δὲ πνεύματι, ¹⁹ ἐν ᾧ καὶ τοῖς ἐν φυλακῇ πνεύμασιν πορευθεὶς ἐκῆρξεν, ²⁰ ἀπειθήσασιν ποτε ὅτε ἀπεξεδέχτο ἡ τοῦ Θεοῦ μακροθυμία ἐν ἡμέραις Νῶε κατασκευαζομένης κιβωτοῦ, εἰς ἣν ὀλίγοι, τοῦτ' ἐστὶν ὀκτώ ψυχαί, διεσώθησαν δι' ὕδατος. ²¹ ὁ καὶ ὑμᾶς ἀντίτυπον νῦν σώζει βάπτισμα, οὐ σαρκὸς ἀπό-

4. H⁸ του ησυχ. και πραε. 6. h (ως — τεκνα) | t H υπηκουεν
7. TH γνωσιν, ως ασθεν. σκευει τω γυναικειω απονεμ. | T συγκληρον.
t -νομοι (i. e. μω) H⁸ συνκληρονομοι | TH εγκοπτ. | h ταις προσευχαις
11. εκκλινων: T[t]H add δε 16. T⁸ εν ω καταλαλουσιν υμων ως
κακοποιων κατασχ. 18. απεθανεν: h επαθεν | H υμας 21. δ: h†

6. Gen 18,12. 7. Eph 5,25. 1 Cor 7,3. 9. Rom 12,17. 10ss. Ps
34,13-16. 11. Hebr 12,14. 14s. Is 8,12s. 16. 2,12. 17. 2,20.
18. 2,21. 4,1. 1 Tim 3,16. 19. Eph 4,9. 20. Mt 24,37ss. Gen 7,13-
280

θεσις ῥύπον, ἀλλὰ συνειδήσεως ἀγαθῆς ἐπερώτημα εἰς θεόν, δι' ἀναστασεως Ἰησοῦ Χριστοῦ, ²² ὅς ἐστιν ἐν δεξιᾷ θεοῦ, πορευθεῖς εἰς οὐρανόν, ὑποταγέτων αὐτῷ ἀγγέλων καὶ ἐξουσιῶν καὶ δυνάμεων.

IV

Deo nova vita dicanda et fratribus. Gaudendum calamitatum probatione.

¹ Χριστοῦ οὖν παθόντος σαρκὶ καὶ ὑμεῖς τὴν αὐτὴν ἔννοιαν ὀπλίσασθε, ὅτι ὁ παθὼν σαρκὶ πέπαιται ἀμαρτίας, ² εἰς τὸ μηκέτι ἀνθρώπων ἐπιθυμίας ἀλλὰ θελήματι θεοῦ τὸν ἐπίλοιπον ἐν σαρκὶ βιώσαι χρόνον. ³ ἀρκετὸς γὰρ ὁ παρεληλυθὼς χρόνος τὸ βούλημα τῶν ἐθνῶν κατειργάσθαι, πεπορευμένους ἐν ἀσελγείαις, ἐπιθυμίαις, οἰνοφλυγίαις, κάμοις, πότοις καὶ ἀθεμίτοις εἰδωλολατρείαις, ⁴ ἐν ᾗ ξενίζονται, μὴ συντρεχόντων ὑμῶν εἰς τὴν αὐτὴν τῆς ἀσωτίας ἀνάχυσιν, βλασφημοῦντες, ⁵ οἱ ἀποδάσκουσιν λόγον τῷ ἐτοιμῶς ἔχοντι κρῖναι ζῶντας καὶ νεκρούς. ⁶ εἰς τοῦτο γὰρ καὶ νεκροῖς εὐηγγελίσθη, ἵνα κριθῶσι μὲν κατὰ ἀνθρώπους σαρκὶ, ζῶσι δὲ κατὰ θεὸν πνεύματι.

⁷ Πάντων δὲ τὸ τέλος ἤγγικεν. σωφρονήσατε οὖν καὶ νήφατε εἰς προσεσχάς, ⁸ πρὸ πάντων τὴν εἰς ἑαυτοὺς ἀγάπην ἔκτενῆ ἔχοντες, ὅτι ἀγάπη καλύπτει πλῆθος ἀμαρτιῶν, ⁹ φιλόξενοι εἰς ἀλλήλους ἄνευ γογγυσμοῦ, ¹⁰ ἕκαστος καθὼς ἔλαβεν χάρισμα, εἰς ἑαυτοὺς αὐτὸ διακονοῦντες ὡς καλοὶ οἰκονόμοι ποικίλης χάριτος θεοῦ. ¹¹ εἴ τις λαλεῖ, ὡς λόγια θεοῦ, εἴ τις διακονεῖ, ὡς ἐξ ἐσχότος ἧς χορηγεῖ ὁ θεός, ἵνα ἐν πάσιν δοξάζεται ὁ θεὸς διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἐστὶν ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων ἄμην.

¹² Ἀγαπητοί, μὴ ξενίζεσθε τῇ ἐν ὑμῖν πυρώσει πρὸς πειρασμὸν ὑμῶν γινομένη, ὡς ξένον ὑμῖν συμβαίνοντος, ¹³ ἀλλὰ καθὸ κοινοῦ νεῖτε τοῖς τοῦ Χριστοῦ παθήμασιν χαίρετε, ἵνα καὶ ἐν τῇ ἀποκαλύψει τῆς δόξης αὐτοῦ χαρῆτε ἀγαλλιώμενοι. ¹⁴ εἰ ὀνειδίζεσθε ἐν ὀνόματι Χριστοῦ, μακάριοι, ὅτι τὸ τῆς δόξης καὶ τοῦ θεοῦ πνεῦμα ἐφ' ὑμᾶς ἀναπαύεται. ¹⁵ μὴ γάρ τις ὑμῶν πασχέτω ὡς

IV, 1. H³ αμαρτίας 3. H εἰδωλολατρίας 5. ἔχοντι κρῖναι: H κρινοντι

^{22.} Eph 1,20. Hebr 12,2. IV, 1. 3,18. 2,21.24. ^{12.} Rom 6,6s. 6. 3,19. 7. Iac 5,8. 8. Prov 10,12. Iac 5,20. 9. Hebr 13,2. Phil 2,14. 10. Rom 12,6. 11. 5,11. Col 3,17. 13. Rom 8,17. 2 Cor 1,7. 14. 3,14 Mt 5,10. Ps 89,52. Is 11,2. 15. 2,20.

φρονεὺς ἢ κλέπτῃς ἢ κακοποιὸς ἢ ὡς ἄλλοτριπίσκοπος· ¹⁶ εἰ δὲ ὡς Χριστιανός, μὴ αἰσχυνίσθω, δοξαζέτω δὲ τὸν θεὸν ἐν τῷ ὀνόματι τούτῳ· ¹⁷ ὅτι καιρὸς τοῦ ἀρξασθαι τὸ κράμα ἀπὸ τοῦ οἴκου τοῦ θεοῦ· εἰ δὲ πρῶτον ἀφ' ἡμῶν, τί τὸ τέλος τῶν ἀπειθοῦντων τῷ τοῦ θεοῦ εὐαγγελίῳ; ¹⁸ καὶ εἰ ὁ δίκαιος μόνις σώζεται, ὁ ἀσεβὴς καὶ ὁ ἀμαρτωλὸς ποῦ φανεῖται; ¹⁹ ὥστε καὶ αἱ πάσχοντες κατὰ τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ πιστῶ κτίσει παρατιθέσθωσαν τὰς ψυχὰς αὐτῶν ἐν ἀγαθοποιίᾳ.

V

Presbyterorum ceterorumque officia. Diabolo resistendum. Vota et salutationes.

¹ Πρεσβυτέρους οὖν τοὺς ἐν ὑμῖν παρακαλῶ ὁ συνεπρεσβύτερος καὶ μάρτυς τῶν τοῦ Χριστοῦ παθημάτων, ὁ καὶ τῆς μελλούσης ἀποκαλύπτεσθαι δόξης κοινωνός· ² ποιμάνετε τὸ ἐν ὑμῖν ποιμνιον τοῦ θεοῦ, μὴ ἀναγκαστῶς ἀλλὰ ἐκουσίως κατὰ θεόν, μὴδὲ αἰσχροκερδῶς ἀλλὰ προθύμως, ³ μὴδ' ὡς κατακυριεύοντες τῶν κληρῶν ἀλλὰ τύποι γινόμενοι τοῦ ποιμνίου· ⁴ καὶ φανερωθέντος τοῦ ἀληθινοῦ ποιμένος κομμεῖσθε τὸν ἀμαράντινον τῆς δόξης στέφανον.

⁵ Ὅμοίως νεώτεροι ὑποτάγητε πρεσβυτέροις, πάντας δὲ ἀλλήλους τὴν ταπεινοφροσύνην ἐγκομβάσασθε, ὅτι ὁ θεὸς ὑπερηφάνους ἀντιτάσσει, ταπεινοὺς δὲ δίδωσιν χάριν· ⁶ ταπεινώθητε οὖν ὑπὸ τῆν κραταιῶν χειρῶν τοῦ θεοῦ, ἵνα ἡμᾶς ὑψώσῃ ἐν καιρῷ, ⁷ πᾶσαν τὴν μέριμναν ὑμῶν ἐπιρίψαντες ἐπ' αὐτόν, ὅτι αὐτῷ μέλει περὶ ὑμῶν.

⁸ Νήψατε, γρηγορήσατε. ὁ ἀντίδικος ὑμῶν διάβολος ὡς λέων ὠρνόμενος περιπατεῖ ζητῶν τίνα καταπιεῖν· ⁹ ὃ ἀντίστητε στερεοὶ ἐπὶ πίστει, εἰδότες τὰ αὐτὰ τῶν παθημάτων τῇ ἐν τῷ κόσμῳ ὑμῶν ἀδελφότητι ἐπιτελείσθαι· ¹⁰ ὁ δὲ θεὸς πάσης χάριτος, ὁ καλέσας ἡμᾶς εἰς τὴν αἰώνιον αὐτοῦ δόξαν ἐν Χριστῷ, ὀλίγον παθόντας αὐτὸς καταρτίσει, στηρίξει, σθενώσει, θεμελιώσει· ¹¹ αὐτῷ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, ἀμήν.

¹² Διὰ Σιλουανῶ ὑμῖν τοῦ πιστοῦ ἀδελφοῦ, ὡς λογιζομαι, δι' ὀλίγων ἔγραψα, παρακαλῶν καὶ ἐπιμαρτυρῶν ταύτην εἶναι ἀληθῆ χάριν τοῦ θεοῦ, εἰς ἣν στήτε· ¹³ ἀσπάζεταιται ὑμᾶς ἡ ἐν Βαβυ-

17. καιρος: T[H] pm ο 18. Η ο [δε] ασεβης | TH⁸ om ο ante αμαρτωλος 19. Η⁸ om αυτων | t αγαθοποιίας V, 1. TH om τους | T συμπρεσβυτερος 2. μη αναγκαστως: T pm επισκοπουντες | [t]H om κατα θεον 5. Η [ο] θεος 6. TH χειρα 8. Η⁸ om τινα 10. χριστω: T add [ισου] h pm τω | Γ⁸H om θεμελιώσει 11. Η om των αιωνων

18. Prov 11, 31. 19. 3, 17. V, 2. Act 20, 28. Tit 1, 7. 11. 5. Eph 5, 21. Prov 3, 34. Iac 4, 6. 6. Iac 4, 10. 7. Ps 55, 23. 9. Iac 4, 7. 10. Hebr 13, 21. 11. 4, 11.

ἰσῶνι συνεκλεκτῇ καὶ Μάρκος ὁ υἱὸς μου. ¹⁴ ἀσπάσασθε ἀλλήλους ἐν φιλήματι ἀγάπης.

Εἰρήνη ὑμῖν πᾶσιν τοῖς ἐν Χριστῷ.

ΠΕΤΡΟΥ Β

I

Augenda virtutis studia. Petrus brevi moriturus, testis transfigurationis. Verbum propheticum.

¹ Συμεὼν Πέτρος δούλος καὶ ἀπόστολος Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῖς ἰσῶνι καὶ ἐσέβειαν δεδωρημένης διὰ τῆς ἐπιγνώσεως τοῦ καλέσαντος ἡμᾶς ἰδίᾳ δόξῃ καὶ ἀρετῇ, ⁴ δι' ὧν τὰ τίμια ἡμῶν καὶ μέγιστα ἐπαγγέλματα δεδωρηται, ἵνα διὰ τούτων γένησθε θείας κοινωνοὶ φύσεως, ἀποφυγόντες τῆς ἐν τῷ κόσμῳ ἐν ἐπιθυμίᾳ φθορᾶς. ⁵ καὶ αὐτὸ τούτο δὲ σπουδῇ πᾶσαν παρυσενέγκαντες ἐπιχορηγήσατε ἐν τῇ πίστει ὑμῶν τὴν ἀρετὴν, ἐν δὲ τῇ ἀρετῇ τὴν γνώσιν, ⁶ ἐν δὲ τῇ γνώσει τὴν ἐγκράτειαν, ἐν δὲ τῇ ἐγκρατείᾳ τὴν ὑπομονήν, ἐν δὲ τῇ ὑπομονῇ τὴν εὐσέβειαν, ⁷ ἐν δὲ τῇ εὐσέβειᾳ τὴν φιλαδελφίαν, ἐν δὲ τῇ φιλαδελφίᾳ τὴν ἀγάπην. ⁸ ταῦτα γὰρ ὑμῖν ὑπάρχοντα καὶ πλεονάζοντα οὐκ ἀργούς οὐδὲ ἀκάρπους καθίστησιν εἰς τὴν τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐπίγνωσιν. ⁹ ὃ γὰρ μὴ πάρεστιν ταῦτα, τυφλὸς ἐστὶν μωπαζῶν, λήθην λαβὼν τοῦ καθαρισμοῦ τῶν πάλαι αὐτοῦ ἀμαρτημάτων. ¹⁰ διὸ μᾶλλον, ἀδελφοί, σπουδάσατε βεβαίαν ὑμῶν τὴν κλήσιν καὶ ἐκλογὴν ποιῆσθαι ταῦτα γὰρ ποιῶντες οὐ μὴ πταισῆτέ ποτε. ¹¹ οὕτως γὰρ πλουσιώσῃ ἐπιχορηγηθήσεται ὑμῖν ἡ εἰσόδος εἰς τὴν αἰώνιον βασιλείαν τοῦ κυρίου ἡμῶν καὶ σωτῆρος Ἰησοῦ Χριστοῦ.

¹² Διὸ μελλήσω ἀεὶ ὑμᾶς ὑπομνησκαὶν περὶ τούτων, καίπερ εἰδόμενος καὶ ἐστηριγμένους ἐν τῇ παρουσίᾳ ἀληθείᾳ. ¹³ δίκαιος δὲ ἡγοῦμαι, ἐφ' ὅσον εἰμι ἐν τούτῳ τῷ σκηνώματι, διεγείρειν ὑμᾶς

14. T subscr. πετρον α

Inscr. T πετρον επιστολη β

1,1. H¹ σιμων 2a. H ημων, ωε 3. T⁸H om τα ante παντα | H⁸ ημας δια δοξης και αρετης 4. T τα μεν. και τιμια ημ. H⁸ τα τιμια και μεν. ημ. 9. tH⁸ αμαρτων

14. Rom 16,16. 2 Cor 13,12.

1,1. Act 15,14. 2. 1 Pe 1,2. Iud 2. 12. Iud 5. 13. 3,1.

ἐν ὑπομνήσει, ¹⁴ εἰδὼς ὅτι ταχινή ἐστίν ἡ ἀπόθεσις τοῦ σκηνώματός μου, καθὼς καὶ ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἐδήλωσέν μοι. ¹⁵ σπουδάσω δὲ καὶ ἐκείστοτε ἔχειν ὑμᾶς μετὰ τὴν ἐμὴν ἔξοδον ἐπὶ τούτων μνημῆν ποιῶσθαι. ¹⁶ οὐ γὰρ σεσοφισμένοις μὲθοις ἐξακολουθήσαντες ἐγνωρίσαμεν ὑμῖν τὴν τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ δύναμιν καὶ παρουσίαν, ἀλλ' ἐπόπται γενηθέντες τῆς ἐκείνου μεγαλειότητος. ¹⁷ λαβὼν γὰρ παρὰ θεοῦ πατρὸς τιμὴν καὶ δόξαν φωνῆς ἐνεχθείσης ἀπὸ τοιαῦδα ὑπὸ τῆς μεγαλοπρεποῦς δόξης· οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς μου ὁ ἀγαπητός, εἰς ὃν ἐγὼ εὐδόκησα. ¹⁸ καὶ ταύτην τὴν φωνὴν ἡμεῖς ἠκούσαμεν ἐξ οὐρανοῦ ἐνεχθείσαν σὺν αὐτῷ ὄντες ἐν τῷ ὄρει τῷ ἁγίῳ. ¹⁹ καὶ ἔχομεν βεβαιώτερον τὸν προφητικὸν λόγον, ᾧ καλῶς ποιεῖτε προσέχοντες ὡς λόγῳ φαίνοντι ἐν ἀνυμῳ τῷ τόπῳ, ἕως οὗ ἡμέρα διωγασῆ καὶ φασφόρος ἀνατεῖλῃ ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν, ²⁰ τοῦτο πρῶτον γινώσκοντες, ὅτι πᾶσα προφητεία γραφῆς ἰδίας ἐπιλύσεως οὐ γίνεται. ²¹ οὐ γὰρ θελήματι ἀνθρώπου ἠρέθη ποτὲ προφητεία, ἀλλὰ ὑπὸ πνεύματος ἁγίου φερόμενοι ἐλάλησαν ἀπὸ θεοῦ ἄνθρωποι.

II

Falsi doctores venturi. Exempla poenae quae manet effrenatos seductores.

¹ Ἐγένετο δὲ καὶ ψευδοπροφήται ἐν τῷ λαῷ, ὡς καὶ ἐν ὑμῖν ἔσονται ψευδοδιδάσκαλοι, οἵτινες παρεισάξουσιν αἰρέσεις ἀπολείας, καὶ τὸν ἀγοράσαντα αὐτοὺς δεσπότην ἀρνούνουσι, ἐπάγοντες ἐαυτοὺς ταχινήν ἀπάλειαν, ² καὶ πολλοὶ ἐξακολουθήσουσι αὐτῶν ταῖς ἀσελείαις, δι' οὗς ἡ ὁδὸς τῆς ἀληθείας βλασφημηθήσεται, ³ καὶ ἐν πλεονεξία πλαστοῖς λόγοις ὑμᾶς ἐμπορεύσονται, οἷς τὸ κρίμα ἔκπαλαι οὐκ ἀργεῖ, καὶ ἡ ἀπάλεια αὐτῶν οὐ νυστάζει. ⁴ εἰ γὰρ ὁ θεὸς ἀγγέλων ἀμαρτησάντων οὐκ ἐφείσατο, ἀλλὰ σιροῖς ζόφου ταρταρώσας παρέδωκεν εἰς κρίσιν τηρουμένους, ⁵ καὶ ἀρχαίον κόσμον οὐκ ἐφείσατο, ἀλλὰ ὄγδοον Νῶε δικαιοσύνης κήρυκα ἐφύλαξεν, κατακλυσμὸν κόσμῳ ἀσεβῶν ἐπάξας, ⁶ καὶ πόλεις Σοδόμων καὶ Γομόρρας τεφρώσας καταστροφῇ κατέκρινεν, ὑπόδειγμα μελλόντων ἀσεβεῖν τεθεικώς, ⁷ καὶ δίκαιον Λώτ καταπονούμενον ὑπὸ τῆς τῶν ἀθεσμων ἐν ἀσελείᾳ ἀναστροφῆς

17. ουτος κτλ: t H ο υιος μου ο αγαπητος μου ουτος εστιν | H ευδοκησα, — 18. TH εν τω αγιω ορει 19. T (ως λυχνω — ανατειλη) 21. T¹H προφητ. ποτα | απο θεου: T² αγιοι θεου II,4. TH σιροις 6. [t]H om καταστροφη | ασεβειν: H ασεβειον

14. Io 21,19. 17. Mt 3,17. 17,5. Mc 9,7. Lc 9,35. 18. Mt 17,1. Mc 9,2. Lc 9,28. II,1. Mt 24,4. Iud 4. 4. Iud 6. Gen 6. 5. 3,6. I Pe 3,20. Gen 78. 68. Iud 7. Gen 19.

ἐρρόσατο· ⁸ βλέμματα γὰρ καὶ ἀκοή ὁ δίκαιος ἐγκατοικῶν ἐν αὐτοῖς ἡμέραν ἐξ ἡμέρας ψυχὴν δικαίαν ἀνόμοις ἔργοις ἐβασάνιζεν· ⁹ οἶδεν κύριος εὐσεβεῖς ἐκ πειρασμῶν ῥυθῆσθαι, ἀδίκους δὲ εἰς ἡμέραν κρίσεως κολαζομένους τηρεῖν, ¹⁰ μάλιστα δὲ τοὺς ὀπίσω σαρκὸς ἐν ἐπιθυμίᾳ μiasμοῦ πορευομένους καὶ κυριότητος καταφρονοῦντας. τολμηταὶ ἀνθάδεις, δόξας οὐ τρέμουσιν βλασφημοῦντες, ¹¹ ὅπου ἄγγελοι ἰσχυροὶ καὶ δυνάμει μείζονες ὄντες οὐ φέρουσιν κατ' αὐτῶν παρὰ κυρίῳ βλάσφημον κρίσιν· ¹² οὗτοι δέ, ὡς ἄλογα ζῶα γεγεννημένα φυσικὰ εἰς ἄλωσιν καὶ φθοράν, ἐν οἷς ἀγνοοῦσιν βλασφημοῦντες, ἐν τῇ φθορᾷ αὐτῶν καὶ φθαρῆσονται ¹³ κομιοῦμενοι μισθὸν ἀδικίας, ἥδονην ἠγούμενοι τὴν ἐν ἡμέρᾳ τρυφῆς, σπῖλοι καὶ μῶμοι ἐτρυφῶντες ἐν ταῖς ἀπάταις αὐτῶν στυγεροὶ ὄντες ἡμῖν, ¹⁴ ὀφθαλμοὺς ἔχοντες μεστοὺς μοιχαλίδος καὶ ἀκαταπαύστους ἀμαρτίας, δελεάζοντες ψυχὰς ἀστηρίκτους, καρδίαν γεγυμνασμένην πλονεξίας ἔχοντες, κατάρας τέκνα· ¹⁵ καταλείποντες εὐθείαν ὁδὸν ἐπλανήθησαν, ἐξακολουθήσαντες τῇ ὁδῷ τοῦ Βαλαάμ τοῦ Βοσόρ, ὃς μισθὸν ἀδικίας ἠγάπησεν, ¹⁶ ἤλεγξεν δὲ ἔσχεν ἰδίας παρανομίας· ὑποζύγιον ἄφρονον ἐν ἀνθρώπου φωνῇ φθεγγόμενον ἐκάλυπεν τὴν τοῦ προφήτου παραφροσίαν. ¹⁷ οὗτοι εἰσὶν πηγαὶ ἀνυδροὶ καὶ ὀμίχλαι ὑπὸ λαίλαπος ἔλαυνόμεναι, οἷς ὁ ζόφος τοῦ σκότους τετήρηται. ¹⁸ ὑπέρογκα γὰρ ματαιότητος φθεγγόμενοι δελεάζουσιν ἐν ἐπιθυμίαις σαρκὸς ἀσελγείαις τοὺς ὀλίγως ἀποφεύγοντας, τοὺς ἐν πλάνῃ ἀναστραφόμενους, ¹⁹ ἑλευθερίαν αὐτοῖς ἐπαγγελλόμενοι, αὐτοὶ δούλοι ὑπάρχοντες τῆς φθορᾶς· ἧ γὰρ τις ἤττηται, τούτω δεδούλωται. ²⁰ εἰ γὰρ ἀποφρονῶντες τὰ μιάσματα τοῦ κόσμου ἐν ἐπιγνώσει τοῦ κυρίου ἡμῶν σωτήρος Ἰησοῦ Χριστοῦ, τούτοις δὲ πάλιν ἐμπλακέντες ἠετιῶνται, γέγονεν αὐτοῖς τὰ ἔσχατα χείρονα τῶν πρώτων. ²¹ κρῖσον γὰρ ἦν αὐτοῖς μὴ ἐπεγνωκέναι τὴν ὁδὸν τῆς δικαιοσύνης, ἣ ἐπιγνοῦσιν ὑποστρέψαι ἐκ τῆς παραδοθείσης αὐτοῖς ἀγίας ἐπιτολῆς. ²² συμβέβηκεν αὐτοῖς τὸ τῆς ἀληθοῦς παροιμίας· κύων ἐπιστρέψας ἐπὶ τὸ ἴδιον ἐξέραμα, καὶ ὅς λουσαμένη εἰς κλισμὸν βορβόρου.

7. ΤΗ ερρυσάτο 8. Η⁸ om o | Τ εγκατοικ. 9. ΤΗ πειρασμον
11. ΤΗ [παρα κυριω] 12. ΤΗ γεγεννημενα | Η φθαρησονται, 13. κομιομενοι: tH αδικουμενοι | απαταις: Τ⁸ h αγαπαις 14. tH ακαταπαυστους 15. Τη καταλειποντες | βοσορ: Η⁸ βεωρ | ος μισθ. ad. ηγαπησεν: t h μισθ. ad. ηγαπησαν 18. ΤΗ αποφρευοντας τους 19. τουτω: Τ add [και] 20. Τ⁸Η⁸ om ημων 21. ΤΗ κρειττον 22. t κλισμα

10ss. Iud 8ss. 13. Iud 12. 15s. Iud 11. Num 22,5ss. 17. Iud 13.
18. Iud 16. 20. 1,2. 3,18. Mt 12,45. 22. Prov 26,11.

III

Incendium mundi et instauration; reditus Christi subitus. Novi caeli.
De Pauli epistulia.

¹ Ταύτην ἤδη, ἀγαπητοί, δευτέραν ὑμῖν γράφω ἐπιστολήν, ἐν αἷς διεγείρω ὑμῶν ἐν ὑπομνήσει τὴν εἰλικρινῆ διάνοιαν, ² μνησθῆναι τῶν προειρημένων ρημάτων ὑπὸ τῶν ἁγίων προφητῶν καὶ τῆς τῶν ἀποστόλων ὑμῶν ἐντολῆς τοῦ κυρίου καὶ σωτήρος, ³ τοῦτο πρῶτον γνωσκόμετες, ὅτι ἐλεύσονται ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν ἐν ἐμπαιμονῇ ἐμπαῖκται κατὰ τὰς ἰδίας αὐτῶν ἐπιθυμίας πορευόμενοι ⁴ καὶ λέγοντες· πού ἐστιν ἡ ἐπαγγελία τῆς παρουσίας αὐτοῦ; ἀφ' ἧς γὰρ οἱ πατέρες ἐκοιμήθησαν, πάντα οὕτως διαμένει ἀπ' ἀρχῆς κτίσεως. ⁵ λανθάνει γὰρ αὐτοὺς τοῦτο θέλοντας ὅτι οὐρανοὶ ἦσαν ἔκπαιλαι καὶ γῆ ἐξ ὕδατος καὶ δι' ὕδατος συνεστῶσα τῷ τοῦ θεοῦ λόγῳ, ⁶ δι' ὧν ὁ τότε κόσμος ὕδατι κατακλυσθεὶς ἀπόλετο. ⁷ οἱ δὲ τῶν οὐρανοῦ καὶ ἡ γῆ τῷ αὐτῷ λόγῳ τεθησαυρισμένοι εἰσὶν, πυρὶ τηρούμενοι εἰς ἡμέραν κρίσεως καὶ ἀπωλείας τῶν ἀσεβῶν ἀνθρώπων. ⁸ ἐν δὲ τούτῳ μὴ λανθανέτω ὑμᾶς, ἀγαπητοί, ὅτι μία ἡμέρα παρὰ κυρίῳ ὡς χίλια ἔτη καὶ χίλια ἔτη ὡς ἡμέρα μία. ⁹ οὐ βραδύνει κύριος τῆς ἐπαγγελίας, ὡς τινες βραδυνῆται ἠγοῦνται, ἀλλὰ μακροθυμεῖ δι' ὑμᾶς, μὴ βουλόμενός τιςας ἀπολέσθαι ἀλλὰ πάντα εἰς μετανοίαν χωρήσαι.

¹⁰ Ἦξει δὲ ἡμέρα κυρίου ὡς κλέπτῃς, ἐν ἣ οὐρανοὶ ῥοιζήδον παρελεύσονται, στοιχεῖα δὲ καυσούμενα λυθήσεται, καὶ γῆ καὶ τὰ ἐν αὐτῇ ἔργα κατακαήσεται. ¹¹ τούτων οὖν πάντων λωμῶν ποταπὸς δεῖ ὑπάρχειν ὑμᾶς ἐν ἀγίαις ἀναστροφαῖς καὶ εὐσεβείαις, ¹² προσδοκῶντας καὶ σπεύδοντας τὴν παρουσίαν τῆς τοῦ θεοῦ ἡμέρας, δι' ἣν οὐρανοὶ πυρούμενοι λυθήσονται καὶ στοιχεῖα καυσούμενα τήκεται. ¹³ καινοὺς δὲ οὐρανούς καὶ καινὴν γῆν κατὰ τὰ ἐπαγγέλματα αὐτοῦ προσδοκῶμεν, ἐν οἷς δικαιοσύνη κατοικεῖ.

¹⁴ Διό, ἀγαπητοί, ταῦτα προσδοκῶντες σπουδάσατε ἄσπιλοι καὶ ἀμώμητοι αὐτῷ εὐρεθῆναι ἐν εἰρήνῃ, ¹⁵ καὶ τὴν τοῦ κυρίου ἡμῶν μακροθυμίαν σωτηρίαν ἠγεῖσθε, καθὼς καὶ ὁ ἀγαπητὸς ἡμῶν ἀδελφὸς Παῦλος κατὰ τὴν δοθείσαν αὐτῷ σοφίαν ἔγραψεν ὑμῖν, ¹⁶ ὡς καὶ ἐν πάσαις ταῖς ἐπιστολαῖς λαλῶν ἐν ἀνταῖς περὶ τούτων, ἐν αἷς ἐστὶν θυσονόγητά τινα, ἃ οἱ ἀμαθεῖς καὶ ἀσθητικοὶ

III, 3. TH ἐπιθυμ. αὐτῶν 5. ἡ συνεστῶτα 7. τῷ αὐτῷ: T⁸ τῷ αὐτοῦ 9. δι' ὑμᾶς: T⁸H εἰς ὑμᾶς 10. TH οἱ οὐρανοὶ | κατακαησ.: TH εὐραδθησεται h † 11. οὖν: t H οὐτως | H [υμᾶς] 12. τηκεται: h † 13. TH και γην καινην | TH κατα το επαγγελμα t και τα επαγγέλματα 16. TH om ταις

III, 1. I, 13. a. Iud 17. 3. 1, 20. Iud 18. 6. Gen 7, 21. 7. Iud 15. 8. Ps 90, 4. 9. I Tim 2, 4. 10. I Thess 5, 2. 13. Is 65, 17. 66, 22. Apoc 21, 1. 15. Rom 2, 4.

στρεβλοῦσιν ὡς καὶ τὰς λοιπὰς γραφὰς πρὸς τὴν ἰδίαν αὐτῶν ἀπόλειαν. ¹⁷ ὑμεῖς οὖν, ἀγαπητοί, προοιωνώσκοντες φυλάσσεσθε ἵνα μὴ τῇ τῶν ἀθέσεων πλάνῃ συναπαχθέντες ἐκπέσητε τοῦ ἰδίου στηριγμοῦ, ¹⁸ ἀξιάνατε δὲ ἐν χάριτι καὶ γνώσει τοῦ κυρίου ἡμῶν καὶ σωτήρος Ἰησοῦ Χριστοῦ. αὐτῷ ἢ δόξα καὶ ᾠν καὶ εἰς ἡμέραν αἰῶνος.

ἸΩΑΝΝΟΥ Α

I

Testimonium de Christo. Deus lux. Christi sanguis.

¹ Ὁ ἦν ἀπ' ἀρχῆς, ὃ ἀκηκόαμεν, ὃ ἐώρακάμεν τοῖς ὀφθαλμοῖς ἡμῶν, ὃ ἔθασάμεθα καὶ αἱ χεῖρες ἡμῶν ἐψηλάφησαν, περὶ τοῦ λόγου τῆς ζωῆς. ² καὶ ἡ ζωὴ ἐφανερώθη, καὶ ἐώρακάμεν καὶ μαρτυροῦμεν καὶ ἀπαγγέλλομεν ὑμῖν τὴν ζωὴν τὴν αἰώνιον, ἣτις ἦν πρὸς τὸν πατέρα καὶ ἐφανερώθη ἡμῖν. ³ ὃ ἐώρακάμεν καὶ ἀκηκόαμεν, ἀπαγγέλλομεν καὶ ὑμῖν, ἵνα καὶ ὑμεῖς κοινωνίαν ἔχητε μεθ' ἡμῶν. καὶ ἡ κοινωνία δὲ ἡ ἡμετέρα μετὰ τοῦ πατρὸς καὶ μετὰ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. ⁴ καὶ ταῦτα γράφομεν ἡμεῖς ἵνα ἡ χαρὰ ἡμῶν ἢ πεπληρωμένη.

⁵ Καὶ ἐστὶν αὕτη ἡ ἀγγελία ἣν ἀκηκόαμεν ἀπ' αὐτοῦ καὶ ἀπαγγέλλομεν ὑμῖν, ὅτι ὁ θεὸς φῶς ἐστὶν καὶ σκοτία ἐν αὐτῷ οὐκ ἐστὶν οὐδαμία. ⁶ εἰάν εἴπωμεν ὅτι κοινωνίαν ἔχομεν μετ' αὐτοῦ, καὶ ἐν τῷ σκότει περιπατῶμεν, ψευδόμεθα καὶ οὐ ποιοῦμεν τὴν ἀλήθειαν. ⁷ εἰάν δὲ ἐν τῷ φωσὶ περιπατῶμεν ὡς αὐτὸς ἐστὶν ἐν τῷ φωσὶ, κοινωνίαν ἔχομεν μετ' ἀλλήλων καὶ τὸ αἷμα Ἰησοῦ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ καθαρῖζει ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἁμαρτίας. ⁸ εἰάν εἴπωμεν ὅτι ἁμαρτίαν οὐκ ἔχομεν, ἑαυτοὺς πλανῶμεν καὶ ἡ ἀλήθεια οὐκ ἐστὶν ἐν ἡμῖν. ⁹ εἰάν ὁμολογῶμεν τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν, πιστὸς ἐστὶν καὶ δίκαιος, ἵνα ἀφῇ ἡμῖν τὰς ἁμαρτίας καὶ καθαρῖσθῃ ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἀδικίας. ¹⁰ εἰάν εἴπωμεν ὅτι οὐχ ἡμαρτήκαμεν, ψεύστην ποιοῦμεν αὐτόν, καὶ ὁ λόγος αὐτοῦ οὐκ ἐστὶν ἐν ἡμῖν.

18. αἰωνος: T add [αμην] | T subscr. πετρον β

Inscr. T ἰωαννου επιστολῆ α

1,4. ἡμων: th υμων 5. T³H ουκ ἐστιν εν αυτω ουδεμ. 7. H αὐτὸς ἐστὶν 8. T εν ημιν ουκ ἐστιν

17. Iud 20s. 18. 2,20. Iud 25. 1 Pe 5,11.

1,1. 2,13.

s. Io 1,1.2.14.

4. Io 15,11. 16,24. 2 Io 12.

5. 2,25. 3,11. 7. Eph 5,8. Hebr 9,14. 9. 1 Thess 5,24. 10. 2,14. Io 5,38.

II

Christus expiator et patronus noster. Caritatis mutuae mandatum.
Amor mundi. Antichristi. Mendacii summa et veritatis unctio.

¹ Τεκνία μου, ταῦτα γράφω ὑμῖν ἵνα μὴ ἀμάρτητε. καὶ ἕαν τις ἀμάρτη, παράκλητον ἔχομεν πρὸς τὸν πατέρα, Ἰησοῦν Χριστὸν δίκαιον· ² καὶ αὐτὸς ἴλασμός ἐστιν περὶ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν, οὐ περὶ τῶν ἡμετέρων δὲ μόνον ἀλλὰ καὶ περὶ ὅλου τοῦ κόσμου. ³ καὶ ἐν τούτῳ γνωσκόμεν ὅτι ἐγνωκάμεν αὐτόν, ἕαν τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ τηρῶμεν. ⁴ ὁ λέγων ὅτι ἔγνωκα αὐτόν, καὶ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ μὴ τηρῶν, ψεύστης ἐστίν, καὶ ἐν τούτῳ ἡ ἀλήθεια οὐκ ἔστιν· ⁵ ὅς δ' ἂν τηρῇ αὐτοῦ τὸν λόγον, ἀληθῶς ἐν τούτῳ ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ τετελειώται. ἐν τούτῳ γνωσκόμεν ὅτι ἐν αὐτῷ ἐσμέν. ⁶ ὁ λέγων ἐν αὐτῷ μένειν ὀφείλει καθὼς ἐκεῖνος περιπατῆσεν καὶ αὐτὸς οὕτως περιπατεῖν.

⁷ Ἀγαπητοί, οὐκ ἐντολὴν καιρῆν γράφω ὑμῖν, ἀλλ' ἐντολὴν παλαιάν, ἣν εἶχετε ἀπ' ἀρχῆς· ἡ ἐντολὴ ἡ παλαιὰ ἐστίν ὁ λόγος ὃν ἠκούσατε. ⁸ πάλιν ἐντολὴν καιρῆν γράφω ὑμῖν, ὃ ἐστὶν ἀληθὲς ἐν αὐτῷ καὶ ἐν ὑμῖν, ὅτι ἡ σκοτία παράγεται καὶ τὸ φῶς τὸ ἀληθινὸν ἤδη φαίνει. ⁹ ὁ λέγων ἐν τῷ φωτὶ εἶναι καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ μισῶν ἐν τῇ σκοτίᾳ ἐστὶν ἕως ἄρτι. ¹⁰ ὁ ἀγαπῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἐν τῷ φωτὶ μένει, καὶ σκάνδαλον οὐκ ἔστιν ἐν αὐτῷ· ¹¹ ὁ δὲ μισῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἐν τῇ σκοτίᾳ ἐστὶν καὶ ἐν τῇ σκοτίᾳ περιπατεῖ, καὶ οὐκ οἶδεν ποῦ ὑπάγει, ὅτι ἡ σκοτία ἐτύφλωσεν τοὺς ὀφθαλμούς αὐτοῦ.

¹² Γράφω ὑμῖν, τεκνία, ὅτι ἀφένονται ὑμῖν αἱ ἁμαρτίαι διὰ τὸ ὄνομα αὐτοῦ. ¹³ γράφω ὑμῖν, πατέρες, ὅτι ἐγνωκατε τὸν ἀπ' ἀρχῆς. γράφω ὑμῖν, νεανίσκοι, ὅτι νενικήκατε τὸν πονηρόν. ἔγραψα ὑμῖν, παιδιά, ὅτι ἐγνωκατε τὸν πατέρα. ¹⁴ ἔγραψα ὑμῖν, πατέρες, ὅτι ἐγνωκατε τὸν ἀπ' ἀρχῆς. ἔγραψα ὑμῖν, νεανίσκοι, ὅτι ἰσχυροί ἐστε καὶ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ ἐν ὑμῖν μένει καὶ νενικήκατε τὸν πονηρόν. ¹⁵ μὴ ἀγαπᾶτε τὸν κόσμον μηδὲ τὰ ἐν τῷ κόσμῳ. ἕαν τις ἀγαπᾷ τὸν κόσμον, οὐκ ἔστιν ἡ ἀγάπη τοῦ πατρὸς ἐν αὐτῷ, ¹⁶ ὅτι πᾶν τὸ ἐν τῷ κόσμῳ, ἡ ἐπιθυμία τῆς σαρκὸς καὶ ἡ ἐπιθυμία τῶν ὀφθαλμῶν καὶ ἡ ἀλαζονία τοῦ βίου, οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ πατρὸς, ἀλλὰ ἐκ τοῦ κόσμου ἐστίν. ¹⁷ καὶ ὁ

II, 2. h μωνων 6. T⁸H om ουτως 10. T⁸H⁸ εν αυτω ουκ εστιν 14. H ο λογ. [του θεου] 16. T αλαζονεια

II, 1. Io 14, 16. 2. 4, 10. Io 11, 51s. 3. Io 15, 10. 4. 4, 20. 5. 4, 12. Io 14, 21ss. 6. Io 13, 15. 7. 2 Io 5s. Mt 5, 43. 8. Io 13, 34. 9. 4, 20. 11. 3, 14. Io 12, 35. 13. 1, 1. 5, 18. 15. Iac 4, 4.

κόσμος παράγεται καὶ ἡ ἐπιθυμία αὐτοῦ· ὁ δὲ ποιῶν τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ μένει εἰς τὸν αἰῶνα.

¹⁸ Παιδιά, ἰσχύτη ὥρα ἐστίν, καὶ καθὼς ἠκούσατε ὅτι ἀντίχριστος ἐρχεται, καὶ τῶν ἀντίχριστοι πολλοὶ γεγόνασιν· ὅθεν γινώσκουμεν ὅτι ἰσχύτη ὥρα ἐστίν. ¹⁹ ἔξ ἡμῶν ἐξήλθον, ἀλλ' οὐκ ἦσαν ἐξ ἡμῶν· εἰ γὰρ ἦσαν ἐξ ἡμῶν, μεμεθήκεισαν ἂν μεθ' ἡμῶν· ἀλλ' ἵνα φανερωθῶσιν ὅτι οὐκ εἰσὶν πάντες ἐξ ἡμῶν. ²⁰ καὶ ὑμεῖς χρῖσμα ἔχετε ἀπὸ τοῦ ἁγίου, καὶ οἴδατε πάντας. ²¹ οὐκ ἔγραψα ὑμῖν ὅτι οὐκ οἴδατε τὴν ἀλήθειαν, ἀλλ' ὅτι οἴδατε αὐτήν, καὶ ὅτι πᾶν ψεῦδος ἐκ τῆς ἀληθείας οὐκ ἔστιν. ²² τίς ἐστιν ὁ ψεύστης εἰ μὴ ὁ ἀρνούμενος ὅτι Ἰησοῦς οὐκ ἔστιν ὁ Χριστός; οὗτός ἐστιν ὁ ἀντίχριστος, ὁ ἀρνούμενος τὸν πατέρα καὶ τὸν υἱόν. ²³ πᾶς ὁ ἀρνούμενος τὸν υἱὸν οὐδὲ τὸν πατέρα ἔχει· ὁ ὁμολογῶν τὸν υἱὸν καὶ τὸν πατέρα ἔχει. ²⁴ ὑμεῖς ὁ ἠκούσατε ἀπ' ἀρχῆς, ἐν ὑμῖν μενέτω. ἴαν ἐν ὑμῖν μενῆν ὁ ἀπ' ἀρχῆς ἠκούσατε, καὶ ὑμεῖς ἐν τῷ υἱῷ καὶ ἐν τῷ πατρὶ μενεῖτε. ²⁵ καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ ἐπαγγελία ἣν αὐτὸς ἐπηγγειλάτο ἡμῖν, τὴν ζωὴν τὴν αἰώνιον.

²⁶ Ταῦτα ἔγραψα ὑμῖν περὶ τῶν πλανώτων ὑμᾶς. ²⁷ καὶ ὑμεῖς τὸ χρῖσμα ὃ ἐλάβετε ἀπ' αὐτοῦ, μένει ἐν ὑμῖν, καὶ οὐ χρειάζεσθε ἵνα τις διδάσκῃ ὑμᾶς, ἀλλ' ὡς τὸ αὐτοῦ χρῖσμα διδάσκει ὑμᾶς περὶ πάντων, καὶ ἀληθές ἐστιν καὶ οὐκ ἔστιν ψεῦδος, καὶ καθὼς ἐδίδαξεν ὑμᾶς μένετε ἐν αὐτῷ.

²⁸ Καὶ τῶν, τεκνία, μένετε ἐν αὐτῷ ἵνα ἴαν φανερωθῇ σχῶμεν παρρησίαν καὶ μὴ αἰσχυνθῶμεν ἀπ' αὐτοῦ ἐν τῇ παρουσίᾳ αὐτοῦ. ²⁹ ἴαν εἰδῆτε ὅτι δίκαιός ἐστιν, γινώσκατε ὅτι καὶ πᾶς ὁ ποιῶν τὴν δικαιοσύνην ἐξ αὐτοῦ γεγέννηται.

III

Dei filii spe beati, sceleris puri, amantes fratrum; mundo invisī.
Amor proximi et dei. Deus maior corde nostro.

¹ Ἴδετε ποταπὴν ἀγάπην δέδωκεν ἡμῖν ὁ πατὴρ ἵνα τέκνα Θεοῦ κληθῶμεν, καὶ ἰσμέν. διὰ τοῦτο ὁ κόσμος οὐ γινώσκει ἡμᾶς, ὅτι οὐκ ἔγνω αὐτόν.

17. Η [αυτου] 19. ΤΗ αε γαρ εξ ημ. ησαν 20. Τῆ και οιδατε παντα Η οιδατε παντες — 24. Η και [εν] τω πατρι 27. αλλ ως: h αλλα 28. σχωμεν: t σχωμεν 29. [t] Η⁸ om και

18. 2,22. 4,3. 2 Io 7. 1 Pe 4,7. 19. 1 Cor 11,19. 20. 2,27. 21. 2,18. 2 Pe 2,1. 23. 2 Io 9. Io 15,23. 25. 1,5. 27. Io 14,26. 28. 4,17. 29. 3,7-9. III,1. Io 17,25.

Nov. Testam. graece.

289

19

² Ἀγαπητοί, νῦν τέκνα θεοῦ ἐσμέν, καὶ οὐπω ἐφανερώθη τί ἐσόμεθα. οἶδαμεν ὅτι ἐὰν φανερωθῇ ὅμοιοι αὐτῷ ἐσόμεθα, ὅτι ὄνομα αὐτὸν καθὼς ἐστιν. ³ καὶ πᾶς ὁ ἔχων τὴν ἑλπίδα ταύτην ἐπ' αὐτῷ ἀγνίζει ἑαυτὸν, καθὼς ἐκεῖνος ἀγνός ἐστιν. ⁴ πᾶς ὁ ποιῶν τὴν ἁμαρτίαν καὶ τὴν ἀνομίαν ποιεῖ, καὶ ἡ ἁμαρτία ἐστὶν ἡ ἀνομία. ⁵ καὶ οἶδατε ὅτι ἐκεῖνος ἐφανερώθη ἵνα τὰς ἁμαρτίας ἄρῃ, καὶ ἁμαρτία ἐν αὐτῷ οὐκ ἐστίν. ⁶ πᾶς ὁ ἐν αὐτῷ μένων οὐχ ἁμαρτάνει· πᾶς ὁ ἁμαρτάνων οὐχ ἰδωκεν αὐτὸν οὐδὲ ἔγνωκεν αὐτόν.

⁷ Τεκνία, μηδεὶς πλανᾷτω ὑμᾶς. ὁ ποιῶν τὴν δικαιοσύνην δίκαιός ἐστιν, καθὼς ἐκεῖνος δίκαιός ἐστιν. ⁸ ὁ ποιῶν τὴν ἁμαρτίαν ἐκ τοῦ διαβόλου ἐστίν, ὅτι ἀπ' ἀρχῆς ὁ διάβολος ἁμαρτάνει. εἰς τοῦτο ἐφανερώθη ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ, ἵνα λύσῃ τὰ ἔργα τοῦ διαβόλου. ⁹ πᾶς ὁ γεγεννημένος ἐκ τοῦ θεοῦ ἁμαρτίαν οὐ ποιεῖ, ὅτι σπέρμα αὐτοῦ ἐν αὐτῷ μένει· καὶ οὐ δύναται ἁμαρτάνειν, ὅτι ἐκ τοῦ θεοῦ γεγέννηται. ¹⁰ ἐν τούτῳ φανερό ἐστὶν τὰ τέκνα τοῦ θεοῦ καὶ τὰ τέκνα τοῦ διαβόλου· πᾶς ὁ μὴ ποιῶν δικαιοσύνην οὐκ ἐστὶν ἐκ τοῦ θεοῦ, καὶ ὁ μὴ ἀγαπῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ. ¹¹ ὅτι αὕτη ἐστὶν ἡ ἀγγελία ἣν ἠκούσατε ἀπ' ἀρχῆς, ἵνα ἀγαπῶμεν ἀλλήλους, ¹² οὐ καθὼς Κάϊν ἐκ τοῦ ποτηροῦ ἦν καὶ ἔσφαξεν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ· καὶ χάριν τίσις ἔσφαξεν αὐτόν; ὅτι τὰ ἔργα αὐτοῦ ποτηρὰ ἦν, τὰ δὲ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ δίκαια.

¹³ Καὶ μὴ θαυμάζετε, ἀδελφοί, εἰ μισεῖ ὑμᾶς ὁ κόσμος. ¹⁴ ἡμεῖς οἶδαμεν ὅτι μεταβεβήκαμεν ἐκ τοῦ θανάτου εἰς τὴν ζωὴν, ὅτι ἀγαπῶμεν τοὺς ἀδελφούς· ὁ μὴ ἀγαπῶν μένει ἐν τῷ θανάτῳ. ¹⁵ πᾶς ὁ μισῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἀνθρωποκτόνος ἐστίν, καὶ οἶδατε ὅτι πᾶς ἀνθρωποκτόνος οὐκ ἔχει ζωὴν αἰώνιον ἐν ἑαυτῷ μένουσαν. ¹⁶ ἐν τούτῳ ἐγνώκαμεν τὴν ἀγάπην, ὅτι ἐκεῖνος ὑπὲρ ἡμῶν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἔθηκεν· καὶ ἡμεῖς ὀφειλομένον ὑπὲρ πάντων ἀδελφῶν τὰς ψυχὰς θείναι. ¹⁷ ὃς δ' ἂν ἔχη τὸν βίον τοῦ κόσμου καὶ θεωρῇ τὴν ἀδελφὸν αὐτοῦ χρεῖαν ἔχοντα καὶ κλείσῃ τὰ σπλάγχνα αὐτοῦ ἀπ' αὐτοῦ, πᾶς ἡ ἀγάπη τοῦ θεοῦ μένει ἐν αὐτῷ;

¹⁸ Τεκνία, μὴ ἀγαπῶμεν λόγῳ μὴδὲ τῇ γλώσσῃ, ἀλλὰ ἐν ἔργῳ καὶ ἀληθείᾳ. ¹⁹ καὶ ἐν τούτῳ γνωσόμεθα ὅτι ἐκ τῆς ἀληθείας ἐσμέν, καὶ ἔμπροσθεν αὐτοῦ πείσομεν τὰς καρδίας ἡμῶν. ²⁰ ὅτι ἐὰν καταγινώσκῃ ἡμῶν ἡ καρδία, ὅτι μείζων ἐστὶν ὁ θεὸς τῆς καρδίας ἡμῶν, καὶ γινώσκει πάντα.

7. τεκνια: h παιδια 13. TH om και 15. αυτου: h αυτον | TH^v εν αυτω 19. [T]H om και pr | t H την καρδιαν 19s. H ημων οτι

2. Col 3,4. 4. 5,17. 5. 1 Pe 2,24.22. 6. 2,3. 3 Io 11. 8. Io 8,44. 9. 5,1.18. 10. Io 8,47. 11. 1,5. 12. Gen 4,8. 13. Io 15,18s. 14s. 2,10s. 15. Mt 5,21s. 16. Io 15,12s. 17. Iac 2,15s.

²¹ Ἀγαπητοί, ἐὰν ἡ καρδία ἡμῶν μὴ καταγινώσκη ἡμῶν, παρρησίαν ἔχομεν πρὸς τὸν Θεόν, ²² καὶ ὁ ἐὰν αἰτῶμεν λαμβάνομεν ἀπ' αὐτοῦ, ὅτι τὰς ἐπιτολάς αὐτοῦ τηροῦμεν καὶ τὰ ἀρεστὰ ἐνώπιον αὐτοῦ ποιοῦμεν. ²³ καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ ἐπιτολή αὐτοῦ, ἵνα πιστεύωμεν τῷ ὀνόματι τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ ἀγαπῶμεν ἀλλήλους καθὼς ἔδωκεν ἐπιτολήν ἡμῖν. ²⁴ καὶ ὁ τηρῶν τὰς ἐπιτολάς αὐτοῦ ἐν αὐτῷ μένει καὶ αὐτὸς ἐν αὐτῷ· καὶ ἐν τούτῳ γινώσκομεν ὅτι μένει ἐν ἡμῖν, ἐκ τοῦ πνεύματος οὗ ἡμῖν ἔδωκεν.

IV

Falsi spiritus cavendi. Dei amor in nos amore fratrum imitandus.

¹ Ἀγαπητοί, μὴ παντὶ πνεύματι πιστεύετε, ἀλλὰ δοκιμάζετε τὰ πνεύματα εἰ ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐστίν, ὅτι πολλοὶ ψευδοπροφήται ἐξεληλύθασιν εἰς τὸν κόσμον. ² ἐν τούτῳ γινώσχετε τὸ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ· πᾶν πνεῦμα ὃ ὁμολογεῖ Ἰησοῦν Χριστὸν ἐν σαρκὶ ἐληλυθότα ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐστίν, ³ καὶ πᾶν πνεῦμα ὃ μὴ ὁμολογεῖ τὸν Ἰησοῦν, ἐκ τοῦ Θεοῦ οὐκ ἔστιν· καὶ τούτῳ ἐστὶν τὸ τοῦ ἀπειχιστοῦ, ὃ ἀκηκόατε ὅτι ἔρχεται, καὶ νῦν ἐν τῷ κόσμῳ ἐστὶν ἤδη.

⁴ Ἰμῶς ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐστέ, τεκνία, καὶ γενικήκατε αὐτούς, ὅτι μεῖζον ἐστὶν ὁ ἐν ὑμῖν ἢ ὁ ἐν τῷ κόσμῳ. ⁵ αὐτοὶ ἐκ τοῦ κόσμου εἰσίν· διὰ τοῦτο ἐκ τοῦ κόσμου λαλοῦσιν καὶ ὁ κόσμος αὐτῶν ἀκούει. ⁶ ἡμεῖς ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐσμέν· ὃ γινώσκων τὸν Θεὸν ἀκούει ἡμῶν, ὃς οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ Θεοῦ οὐκ ἀκούει ἡμῶν. ἐκ τούτου γινώσκομεν τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας καὶ τὸ πνεῦμα τῆς πλάνης.

⁷ Ἀγαπητοί, ἀγαπῶμεν ἀλλήλους, ὅτι ἡ ἀγάπη ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐστίν, καὶ πᾶς ὁ ἀγαπῶν ἐκ τοῦ Θεοῦ γεγέννηται καὶ γινώσκει τὸν Θεόν. ⁸ ὃ μὴ ἀγαπῶν οὐκ ἔγνω τὸν Θεόν, ὅτι ὁ Θεὸς ἀγάπη ἐστίν. ⁹ ἐν τούτῳ ἐφανερώθη ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ ἐν ἡμῖν, ὅτι τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν μονογενῆ ἀπέσταλκεν ὁ Θεὸς εἰς τὸν κόσμον, ἵνα ζήσωμεν δι' αὐτοῦ. ¹⁰ ἐν τούτῳ ἐστὶν ἡ ἀγάπη, οὐχ ὅτι ἡμεῖς ἠγαπήσαμεν τὸν Θεόν, ἀλλ' ὅτι αὐτὸς ἠγάπησεν ἡμᾶς καὶ ἀπέστειλεν τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἵλασμόν περὶ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν.

¹¹ Ἀγαπητοί, εἰ οὕτως ὁ Θεὸς ἠγάπησεν ἡμᾶς, καὶ ἡμεῖς ὀφείλομεν ἀλλήλους ἀγαπᾶν. ¹² Θεὸν οὐδεὶς πώποτε τεθέαται·

21. T^sH om ημων pr | [t]H om ημων sc 22. san: H an 23. H^b πιστευσωμεν IV, 2. th εληλυθεναι 3. μη ομολογει: h λυει 10. H^b αγαπηκαμεν

21. 2, 28. 22. 5, 14. Mt 21, 22. Io 9, 31. 23. 3, 11. 24. 4, 13. Rom 8, 9. 2 Cor 1, 22. IV, 1. 2 Io 7. 2 Pe 2, 1. 3. 2, 22. 5. Io 3, 31. 15, 19. 6. Io 8, 47. 7. 3, 11. 9. Rom 5, 8. Io 3, 16. 10. 2, 2. 21. 3, 16. 22. Io 1, 18.

ἐὰν ἀγαπῶμεν ἀλλήλους, ὁ Θεὸς ἐν ἡμῖν μένει καὶ ἡ ἀγάπη αὐτοῦ τετελειωμένη ἐν ἡμῖν ἐστίν. ¹³ ἐν τούτῳ γινώσκομεν ὅτι ἐν αὐτῷ μένομεν καὶ αὐτὸς ἐν ἡμῖν, ὅτι ἐκ τοῦ πνεύματος αὐτοῦ δέδωκεν ἡμῖν. ¹⁴ καὶ ἡμεῖς τεθεάμεθα καὶ μαρτυροῦμεν ὅτι ὁ πατήρ ἀπέσταλκεν τὸν υἱὸν σωτήρα τοῦ κόσμου. ¹⁵ ὃς ἂν ὁμολογήσῃ ὅτι Ἰησοῦς ἐστίν ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ Θεὸς ἐν αὐτῷ μένει καὶ αὐτὸς ἐν τῷ Θεῷ. ¹⁶ καὶ ἡμεῖς ἐγνώκαμεν καὶ πεπιστεύκαμεν τὴν ἀγάπην ἣν ἔχει ὁ Θεὸς ἐν ἡμῖν. ὁ Θεὸς ἀγάπη ἐστίν, καὶ ὁ μένων ἐν τῇ ἀγάπῃ ἐν τῷ Θεῷ μένει καὶ ὁ Θεὸς ἐν αὐτῷ μένει. ¹⁷ Ἐν τούτῳ τετελειῶται ἡ ἀγάπη μεθ' ἡμῶν, ἵνα παρησῖαν ἔχωμεν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως, ὅτι καθὼς ἐκεῖνός ἐστιν καὶ ἡμεῖς ἔσμεν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ. ¹⁸ φόβος οὐκ ἐστὶν ἐν τῇ ἀγάπῃ, ἀλλ' ἡ τελεία ἀγάπη ἔξω βάλλει τὸν φόβον, ὅτι ὁ φόβος κόλασιν ἔχει, ὁ δὲ φοβούμενος οὐ τετελειῶται ἐν τῇ ἀγάπῃ. ¹⁹ ἡμεῖς ἀγαπῶμεν, ὅτι αὐτὸς πρῶτος ἠγάπησεν ἡμᾶς. ²⁰ ἐὰν τις εἴπῃ ὅτι ἀγαπῶ τὸν Θεόν, καὶ τὸν ἀδελφόν αὐτοῦ μισῇ, ψεύστης ἐστίν· ὁ γὰρ μὴ ἀγαπῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ὃν εἶδρακεν, τὸν Θεὸν ὃν οὐχ εἶδρακεν οὐ δύναται ἀγαπᾶν. ²¹ καὶ ταύτην τὴν ἐντολὴν ἔχομεν ἀπ' αὐτοῦ, ἵνα ὁ ἀγαπῶν τὸν Θεὸν ἀγαπᾷ καὶ τὸν ἀδελφόν αὐτοῦ.

V

Fide et obsequio deum diligi. Tres de Christo testes qui unum sunt.
Fiducia precandi. Frater peccans non ad mortem. Deus verus.

¹ Πᾶς ὁ πιστεύων ὅτι Ἰησοῦς ἐστίν ὁ Χριστός, ἐκ τοῦ Θεοῦ γεγέννηται, καὶ πᾶς ὁ ἀγαπῶν τὸν γεγέννησεντα ἀγαπᾷ καὶ τὸν γεγεννημένον ἐξ αὐτοῦ. ² ἐν τούτῳ γινώσκομεν ὅτι ἀγαπῶμεν τὰ τέκνα τοῦ Θεοῦ, ὅταν τὸν Θεὸν ἀγαπῶμεν καὶ τὰς ἐντολάς αὐτοῦ ποιῶμεν. ³ αὕτη γάρ ἐστὶν ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ, ἵνα τὰς ἐντολάς αὐτοῦ τηρῶμεν· καὶ αἱ ἐντολαὶ αὐτοῦ βαρεῖαι οὐκ εἰσίν, ⁴ ὅτι πᾶν τὸ γεγεννημένον ἐκ τοῦ Θεοῦ νικᾷ τὸν κόσμον· καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ νίκη ἡ νικήσασα τὸν κόσμον, ἡ πίστις ἡμῶν. ⁵ τίς ἐστὶν ὁ νικῶν τὸν κόσμον εἰ μὴ ὁ πιστεύων ὅτι Ἰησοῦς ἐστίν ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ;

⁶ Οὗτός ἐστιν ὁ ἔλθων δι' ὕδατος καὶ αἵματος, Ἰησοῦς Χριστός· οὐκ ἐν τῷ ὕδατι μόνον, ἀλλ' ἐν τῷ ὕδατι καὶ ἐν τῷ αἵματι· καὶ τὸ πνεῦμά ἐστιν τὸ μαρτυροῦν, ὅτι τὸ πνεῦμά ἐστὶν ἡ ἀλήθεια. ⁷ ὅτι τρεῖς εἰσὶν οἱ μαρτυροῦντες, ⁸ τὸ πνεῦμα καὶ τὸ ὕδωρ

15. H ος εαν | ιησουσ: H add [χριστος] 16. T [H] om μενει sc
18. T αλλα 20. ου: t πως V, 1. [T] H om και sc 5. εστιν: T pm
H add [δε] 6. h μονω | T αλλα

14. 1, 1. 15. 4, 2. 5, 1. 16. Io 6, 69. 17. 2, 28. 21. 5, 13.
V, 1. 4, 15. 3. 2, 5. 2 Io 6. Io 14, 15. 4. Io 16, 33. 5. 4, 15.
292

καὶ τὸ αἷμα, καὶ οἱ τρεῖς εἰς τὸ ἓν εἰσιν. ⁹ εἰ τὴν μαρτυρίαν τῶν ἀνθρώπων λαμβάνομεν, ἡ μαρτυρία τοῦ θεοῦ μείζων ἐστίν, ὅτι αὕτη ἐστὶν ἡ μαρτυρία τοῦ θεοῦ, ὅτι μεμαρτύρηκεν περὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ. ¹⁰ ὁ πιστεύων εἰς τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ ἔχει τὴν μαρτυρίαν ἐν αὐτῷ· ὁ μὴ πιστεύων τῷ θεῷ ψεύστην πεποιήκεν αὐτόν, ὅτι οὐ πεπιστεύκεν εἰς τὴν μαρτυρίαν ἢ μεμαρτύρηκεν ὁ θεὸς περὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ. ¹¹ καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ μαρτυρία, ὅτι ζωὴν αἰώνιον ἔδωκεν ἡμῖν ὁ θεός, καὶ αὕτη ἡ ζωὴ ἐν τῷ υἱῷ αὐτοῦ ἐστίν. ¹² ὁ ἔχων τὸν υἱὸν ἔχει τὴν ζωὴν· ὁ μὴ ἔχων τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ τὴν ζωὴν οὐκ ἔχει.

¹³ Ταῦτα ἔγραψα ὑμῖν ἵνα εἰδῆτε ὅτι ζωὴν ἔχετε αἰώνιον, τοῖς πιστεύουσιν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ. ¹⁴ καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ παρηγοσία ἣν ἔχομεν πρὸς αὐτόν, ὅτι εἰάν τι αἰτώμεθα κατὰ τὸ θέλημα αὐτοῦ ἀκούει ἡμῶν. ¹⁵ καὶ εἰάν οἶδαμεν ὅτι ἀκούει ἡμῶν ὁ εἰς αἰτώμεθα, οἶδαμεν ὅτι ἔχομεν τὰ αἰτήματα ἃ ἠτήκαμεν ἀπ' αὐτοῦ. ¹⁶ εἰάν τις ἴδῃ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἁμαρτάνοντα ἁμαρτίαν μὴ πρὸς θάνατον, αἰτήσῃ, καὶ δώσει αὐτῷ ζωὴν, τοῖς ἁμαρτάνουσιν μὴ πρὸς θάνατον· ἐστὶν ἁμαρτία πρὸς θάνατον· οὐ περὶ ἐκείνης λέγω ἵνα ἐρωτήσῃ. ¹⁷ πᾶσα ἀδικία ἁμαρτία ἐστίν, καὶ ἔστιν ἁμαρτία οὐ πρὸς θάνατον.

¹⁸ Οἶδαμεν ὅτι πᾶς ὁ γεγεννημένος ἐκ τοῦ θεοῦ οὐχ ἁμαρτάνει, ἀλλ' ὁ γεννηθεὶς ἐκ τοῦ θεοῦ τηρεῖ αὐτόν, καὶ ὁ πονηρὸς οὐχ ἄπτεται αὐτοῦ. ¹⁹ οἶδαμεν ὅτι ἐκ τοῦ θεοῦ ἐσμέν, καὶ ὁ κόσμος ὅλος ἐν τῷ πονηρῷ καίται. ²⁰ οἶδαμεν δὲ ὅτι ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ ἦκει, καὶ δέδωκεν ἡμῖν διάνοιαν ἵνα γινώσκωμεν τὸν ἀληθινόν· καὶ ἐσμέν ἐν τῷ ἀληθινῷ, ἐν τῷ υἱῷ αὐτοῦ Ἰησοῦ Χριστῷ· οὗτός ἐστιν ὁ ἀληθινὸς θεὸς καὶ ζωὴ αἰώνιος.

²¹ Τεκνία, φυλάξατε ἑαυτὰ ἀπὸ τῶν εἰδώλων.

ΙΩΑΝΝΟΥ Β

Laudatur Cyria cum liberis. In caritate persistendum. Cavendi seductores. Spes visendi.

¹ Ὁ πρεσβύτερος ἐκλεκτῆ Κυρία καὶ τοῖς τέκνοις αὐτῆς, οὓς ἐγὼ ἀγαπῶ ἐν ἀληθείᾳ, καὶ οὐκ ἐγὼ μόνος ἀλλὰ καὶ πάντες οἱ ἐγνωκότες τὴν ἀλήθειαν, ² διὰ τὴν ἀλήθειαν τὴν μένουσαν ἐν

10. H⁸ ἐν αὐτῷ | τῶν θεῶν: h† 11. ἡμῖν ὁ θεός: t H ὁ θεός ἡμῖν
15. εἰς: T ἐν 18. T ἀλλὰ 20. T ἡ ἀληθινόν, 21. T subscr. ἰωαννου α'
Inscr. T ἰωαννου ἐπιστολῆ β'

1. TH ἐκλεκτὴ κυρία h Ἐκλεκτὴ Κυρία

9. Io 5,36. 11. 2,25. 12. Io 3,36. 13. Io 20,31. 14. 3,22.
Io 14,13. 16,23. 18. 3,9. 19. 4,4. 21. I Cor 10,14.

ἡμῶν, καὶ μεθ' ἡμῶν ἔσται εἰς τὸν αἰῶνα. ² ἔσται μεθ' ἡμῶν χάρις ἔλεος εἰρήνη παρὰ Θεοῦ πατρὸς καὶ παρὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ υἱοῦ τοῦ πατρὸς, ἐν ἀληθείᾳ καὶ ἀγάπῃ.

⁴ Ἐχάρην λίαν ὅτι εὐρηκα ἐκ τῶν τέκνων σου περιπατοῦντας ἐν ἀληθείᾳ καθὼς ἐντολὴν ἐλάβομεν παρὰ τοῦ πατρὸς. ⁵ καὶ νῦν ἐρωτῶ σε, Κυρία, οὐχ ὡς ἐντολὴν καινὴν γράφων σοι, ἀλλὰ ἣν εἶχαμεν ἀπ' ἀρχῆς, ἵνα ἀγαπῶμεν ἀλλήλους. ⁶ καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ ἀγάπη, ἵνα περιπατῶμεν κατὰ τὰς ἐντολάς αὐτοῦ· αὕτη ἡ ἐντολὴ ἐστίν, ἵνα καθὼς ἠκούσατε ἀπ' ἀρχῆς, ἵνα ἐν αὐτῇ περιπατήτε. ⁷ ὅτι πολλοὶ πλάνοι ἐξῆλθον εἰς τὸν κόσμον, οἱ μὴ ὁμολογοῦντες Ἰησοῦν Χριστὸν ἐρχόμενον ἐν σαρκί· οὗτος ἐστὶν ὁ πλάνος καὶ ὁ ἀντίχριστος. ⁸ βλέπετε ἑαυτούς, ἵνα μὴ ἀπολέσγητε ἃ εἰργάσασθε, ἀλλὰ μισθὸν πλήρη ἀπολάβητε. ⁹ πᾶς ὁ προάγων καὶ μὴ μένων ἐν τῇ διδαχῇ τοῦ Χριστοῦ Θεοῦ οὐκ ἔχει· ὁ μένων ἐν τῇ διδαχῇ, οὗτος καὶ τὸν πατέρα καὶ τὸν υἱὸν ἔχει. ¹⁰ εἴ τις ἔρχεται πρὸς ὑμᾶς καὶ ταύτην τὴν διδαχὴν οὐ φέρει, μὴ λαμβάνετε αὐτὸν εἰς οἰκίαν, καὶ χαιρεῖν αὐτῷ μὴ λέγετε· ¹¹ ὁ λέγων γὰρ αὐτῷ χαιρεῖν κοινωνεῖ τοῖς ἔργοις αὐτοῦ τοῖς πονηροῖς.

¹² Πολλὰ ἔχων ὑμῶν γράφειν οὐκ ἐβουλήθη διὰ χάριτος καὶ μέλανος, ἀλλὰ ἐπιζῶ γενέσθαι πρὸς ὑμᾶς καὶ στόμα πρὸς στόμα λαλῆσαι, ἵνα ἡ χαρὰ ἡμῶν πεπληρωμένη ᾗ. ¹³ ἀσπάξεται σε τὰ τέκνα τῆς ἀδελφῆς σου τῆς ἐκλεκτῆς.

ΙΩΑΝΝΟΥ Γ

Caii hospitalitas laudatur. Diotrophes et Demetrius.

¹ Ὁ πρεσβύτερος Γαῖῳ τῷ ἀγαπητῷ, ὃν ἐγὼ ἀγαπῶ ἐν ἀληθείᾳ.
² Ἀγαπητέ, περὶ πάντων εὐχομαί σε εὐδοῦσθαι καὶ ὑγιαίνειν, καθὼς εὐδοοῦταί σου ἡ ψυχὴ. ³ Ἐχάρην λίαν ἐρχομένων ἀδελφῶν καὶ μαρτυρούντων σου τῇ ἀληθείᾳ, καθὼς σὺ ἐν ἀληθείᾳ περιπατεῖς. ⁴ μειζότεραν τούτων οὐκ ἔχω χαράν, ἵνα ἀκούω τὰ ἐμὰ τέκνα ἐν τῇ ἀληθείᾳ περιπατοῦντα.

5. Κυρία: TH κυρια | H εντολ. γραφων σοι καινην 6. ινα καθως: TH om ινα 7. TH εξηλθαν 8. t ειργασαμεθα H ηργασαμεθα 12. ημων: TH^s υμων | T η πεπληρωμ. 13. T subscr. ιωανου β'

Inscr. T ιωανου επιστολη γ'

3. εχαρην: [T]H add γαρ 4. χαραν: H^s χαριν

3. 1 Tim 1,2. 2 Tim 1,2. Tit 1,4. 4. 3 Io 3. 5. 1 Io 2,7.
 6. 1 Io 5,3. 7. 1 Io 2,18s. 4,1s. 9. 1 Io 2,23. 12. 3 Io 13.
 1 Io 1,4.

1. Act 19,29. 20,4. Rom 16,23. 1 Cor 1,14. 3. 2 Io 4.

⁵ Ἀγαπητέ, πιστὸν ποιεῖς ὃ εἰς ἐργάσῃ εἰς τοὺς ἀδελφούς καὶ τοῦτο ξένους, ⁶ οἱ ἐμαρτύρησάν σου τῇ ἀγάπῃ ἐνώπιον ἐκκλησίας, οὗς καλῶς ποιήσεις προπέμψας ἀξίως τοῦ Θεοῦ. ⁷ ὑπὲρ γὰρ τοῦ ὀνόματος ἐξῆλθαν μηδὲν λαμβάνοντες ἀπὸ τῶν ἐθνικῶν. ⁸ ἡμεῖς οὐκ ὀφείλομεν ὑπολαμβάνειν τοὺς τοιοῦτους, ἵνα συναρκοὶ γινώμεθα τῇ ἀληθείᾳ. ⁹ ἔγραψά τι τῇ ἐκκλησίᾳ· ἀλλ' ὁ φιλοπρωτεύων αὐτῶν Διοτρεφῆς οὐκ ἐπιδέχεται ἡμᾶς. ¹⁰ διὰ τοῦτο, εἰς ἔλθω, ὑπομνήσω αὐτοῦ τὰ ἔργα ἃ ποιεῖ λόγοις ποτηροῖς φλυαρῶν ἡμᾶς, καὶ μὴ ἀρκούμενος ἐπὶ τοῖτοις οὔτε αὐτὸς ἐπιδέχεται τοὺς ἀδελφούς καὶ τοὺς βουλομένους κολύει καὶ τῆς ἐκκλησίας ἐκβάλλει.

¹¹ Ἀγαπητέ, μὴ μιμοῦ τὸ κακὸν ἀλλὰ τὸ ἀγαθόν. ὁ ἀγαθοποιῶν ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐστίν· ὁ κακοποιῶν οὐχ εὐρακεν τὸν Θεόν.

¹² Δημητρίῳ μαρτυρεῖται ὑπὸ πάντων καὶ ὑπὸ αὐτῆς τῆς ἀληθείας· καὶ ἡμεῖς δὲ μαρτυροῦμεν, καὶ οἶδας ὅτι ἡ μαρτυρία ἡμῶν ἀληθῆς ἐστίν.

¹³ Πολλὰ εἶχον γράψαι σοι, ἀλλ' οὐ θέλω διὰ μέλανος καὶ καλάμου σοι γράφειν· ¹⁴ ἐλπίζω δὲ εὐθέως σε ἰδεῖν, καὶ στόμα πρὸς στόμα λαλήσομεν. ¹⁵ εἰρήνη σοι. ἀσπάζονται σε οἱ φίλοι· ἀσπάζον τοὺς φίλους κατ' ὄνομα.

ΙΟΥΔΑ

Adversus licentiam peccandi. Exempla poenae: Iudaei, angeli, Sodoma. Michael et Satan. Henochi et apostolorum dicta. Consulendum deceptis. Deo gloria.

¹ Ἰούδας Ἰησοῦ Χριστοῦ δούλος, ἀδελφὸς δὲ Ἰακώβου, τοῖς ἐν Θεῷ πατρὶ ἡγαπημένοις καὶ Ἰησοῦ Χριστῷ τετηρημένοις κλητοῖς. ² ἔλθοις ὑμῖν καὶ εἰρήνη καὶ ἀγάπη πληθυνθείη.

³ Ἀγαπητοί, πᾶσαν σπουδὴν ποιούμενος γράφω ὑμῖν περὶ τῆς κοινῆς ἡμῶν σωτηρίας, ἀνάγκη ἔσχον γράψαι ὑμῖν παρακαλῶν ἐπαγωνίζεσθαι τῇ ἀπαξ παραδοθείσῃ τοῖς ἀγίοις πίστει. ⁴ παρεσιδυσαν γάρ τινες ἄνθρωποι, οἱ πάλαι προγεγραμμένοι εἰς τοῦτο τὸ κρίμα, ἀσεβεῖς, τὴν τοῦ Θεοῦ ἡμῶν χάριτα μεταστέντες εἰς ἀσελγείαν καὶ τὸν μόνον δεσπότην καὶ κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν ἀρνούμενοι.

9. Η διοτρεφης 10. ΤΗ εκ της εκκλησ. 12. Τ υπ αυτης 15. Τ subscr. ιωανου γ'

Inscr. Τ ιουδα επιστολη

1. εν θεω πατρι ηγαπημ. και: h † 4. Η παρεσιδυσσαν

11. 1 Ιο 3, 10. 12. Ιο 19, 35. 21, 24. 13. 2 Ιο 12. 15. 1 Ρε 5, 14. 2. 2 Ρε 1, 2. 4. 2 Ρε 2, 1ss.

⁵ Ὑπομνήσαι δὲ ὑμᾶς βούλομαι, εἰδόντας ἅπαξ πάντα, ὅτι κύριος λαὸν ἐκ γῆς Αἰγύπτου σώσας τὸ δεύτερον τοὺς μὴ πιστεύσαντας ἀπώλεσεν, ⁶ ἀγγέλους τε τοὺς μὴ τηρήσαντας τῆν ἐναντίων ἀρχὴν ἀλλὰ ἀπολιπόντας τὸ ἴδιον οἰκητήριον εἰς κρίσιν μεγάλης ἡμέρας δεσμοῖς αἰδίοις ὑπὸ ζόφον τετήρηκεν· ⁷ ὡς Σόδομα καὶ Γόμορρα καὶ αἱ περὶ αὐτὰς πόλεις, τὸν ὅμοιον τρόπον τούτοις ἐκπορευόσασαι καὶ ἀπελθούσαι ὀπίσω σαρκὸς ἐτέρας, πρόκειται δειγμα πνεύματος αἰωνίου δικῆν ὑπέχουσαι. ⁸ ὁμοίως μέντοι καὶ οὗτοι ἐν πνευμαζόμενοι σάρκα μὲν μαιώσων, κυριότητα δὲ ἀθετοῦσιν, δόξας δὲ βλασφημοῦσιν. ⁹ ὁ δὲ Μιχαὴλ ὁ ἀρχάγγελος, ὅτε τῷ διαβόλῳ διακρινόμενος διελέγετο περὶ τοῦ Μωυσέως σώματος, οὐκ ἐτόλμησεν κρίσιν ἐπιτελεῖν βλασφημίας, ἀλλὰ εἶπεν· ἐπιτιμῆσαι σοι κύριος. ¹⁰ οὗτοι δὲ ὅσα μὲν οὐκ οἶδασιν βλασφημοῦσιν, ὅσα δὲ φυσικῶς ὡς τὰ ἄλογα ζῶα ἐπίστανται, ἐν τούτοις φθιόρονται. ¹¹ οὕτως αὐτοῖς, ὅτι τῇ ὁδῷ τοῦ Καὶν ἐπορεύθησαν, καὶ τῇ πλάτῃ τοῦ Βαλαὰμ μισθοῦ ἐξεχύθησαν, καὶ τῇ ἀντιλογίᾳ τοῦ Κορὲ ἀπώλοντο. ¹² Οὗτοι εἰσιν οἱ ἐν ταῖς ἀγάπαις ὑμῶν σπιλάδες, συνευαγούμενοι ἀφώβως, ἐαντοὺς ποιμαίνοντες, φερέλαι ἄνδρῳ ὑπὸ ἀνέμων παραφερόμενοι, δένδρα φθινοπωρινὰ ἀκαρπα δις ἀποθανόντα ἐκρίζωθέντα, ¹³ κύματα ἀγρία θαλάσσης ἐπαρριζήσαντα τὰς ἐναντῶν αἰσχύντας, ἀστέρης πλανῆται, οἷς ὁ ζόφος τοῦ σκότους εἰς αἰῶνα τετήρηται. ¹⁴ ἐπροφήτευσεν δὲ καὶ τούτους ἑβδομος ἀπὸ Ἀδάμ Ἐνοὴ λέγων· ἰδοὺ ἦλθεν κύριος ἐν ἀγλαίς μυριάσιν αὐτοῦ, ¹⁵ ποιῆσαι κρίσιν κατὰ πάντων καὶ ἐλέγξει πάντας τοὺς ἀσεβεῖς περὶ πάντων τῶν ἔργων ἀσεβείας αὐτῶν ὧν ἠσέβησαν καὶ περὶ πάντων τῶν σκληρῶν λόγων ὧν ἐλάλησαν κατ' αὐτοῦ ἁμαρτωλοὶ ἀσεβεῖς. ¹⁶ οὗτοι εἰσιν γογγυσταὶ μεμψίμοιροι, κατὰ τὰς ἐπιθυμίας αὐτῶν πορευόμενοι, καὶ τὸ στόμα αὐτῶν λαλεῖ ὑπέρογκα, θανατάζοντες πρόσωπα ὠφελείας χάριν. ¹⁷ Ὑμεῖς δέ, ἀγαπητοί, μνήσθητε τῶν ἡμετέρων τῶν προειρημένων ὑπὸ τῶν ἀποστόλων τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ¹⁸ ὅτι ἔλεγον ὑμῖν· ἐπ' ἐσχάτου τοῦ χρόνου ἔσονται ἐμπαίικται κατὰ τὰς ἐναντῶν ἐπιθυμίας πορευόμενοι τῶν ἀσεβειῶν. ¹⁹ οὗτοι εἰσιν οἱ ἀποδιοριζόντες, ψυχικοὶ, πνεῦμα μὴ ἔχοντες. ²⁰ Ὑμεῖς δέ, ἀγαπητοί, ἐποικοδομοῦντες ἐαντοὺς τῇ ἀγιωτάτῃ ὑμῶν πίστει, ἐν

5. πάντα: h† | κυριος: th† ιησους 11. καιν: H καιν 12. TH συνευαγουμενοι, αφωβως εαντ. 13. πλανηται οἷς ο ζοφ. του: h πλανητες οἷς ζοφος 15. Τ εργαων [ασεβειας] | TH om λογων 16. H γογγυσται, | H ωφελιας 18. υμιν: T add [οτι] | TH επ εσχατου χρονου

5. Num 14,35ss. 6. 2 Pe 2,4. 7. Gen 19. 2 Pe 2,6. 8. 2 Pe 2,10. 9. Dan 12,1. Deut 34,5. 2 Pe 2,11. Zach 3,2. 10. 2 Pe 2,12. 11. Gen 4,8. Num 22. 16. 2 Pe 2,15. 12. 2 Pe 2,13,17. 13. Is 57,20. 14. Gen 5,18. 14s. Hen 1,9. 16. 2 Pe 2,18. 17. 2 Pe 3,2. 18. 2 Pe 3,3. 2,10.

πνεύματι ἀγίῳ προσευχόμενοι, ²¹ ἵαντοὺς ἐν ἀγάπῃ Θεοῦ τηρήσατε, προσδεχόμενοι τὸ ἔλεος τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς ζωὴν αἰώνιον. ²² καὶ οὓς μὲν ἐλέγχετε διακριωμένους, ²³ οὓς δὲ σώζετε ἐκ πυρὸς ἀρπάζοντες, οὓς δὲ ἔλαττε ἐν φόβῳ, μισούντες καὶ τὸν ἀπὸ τῆς σαρκὸς ἐσπιλωμένον χιτῶνα.

²⁴ Τῷ δὲ δυναμένῳ φυλάξαι ὑμᾶς ἀπταιστότους καὶ στήσαι κατενώπιον τῆς δόξης αὐτοῦ ἀμόμους ἐν ἀγαλλιάσει, ²⁵ μόνῳ Θεῷ σωτήρι ἡμῶν διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ κυρίου ἡμῶν δόξα μεγαλωσύνη κράτος καὶ ἐξουσία πρὸ παντὸς τοῦ αἰῶνος καὶ νῦν καὶ εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας· ἀμήν.

ΠΡΟΣ ΡΩΜΑΙΟΥΣ

I

De evangelio. Laus Romanae ecclesiae et desiderium visendi. Ex fide iustitia. Lux naturae. Et gentes et Iudaei dei irae obnoxii.

¹ Παῦλος δοῦλος Χριστοῦ Ἰησοῦ, κλητὸς ἀπόστολος ἀφορισμένος εἰς εὐαγγέλιον Θεοῦ, ² ὃ προεπηγγεῖλατο διὰ τῶν προφητῶν αὐτοῦ ἐν γραφαῖς ἀγίαις, ³ περὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ τοῦ γενομένου ἐκ σπέρματος Δαυεὶδ κατὰ σάρκα, ⁴ τοῦ ὀρισθέντος υἱοῦ Θεοῦ ἐν δυνάμει κατὰ πνεῦμα ἀγιωσύνης ἐξ ἀναστάσεως νεκρῶν, Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ κυρίου ἡμῶν, ⁵ δι' οὗ ἐλάβομεν χάριν καὶ ἀποστολὴν εἰς ὑπακοὴν πίστεως ἐν πάσιν τοῖς ἔθνεσιν ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ, ⁶ ἐν οἷς ἐστὲ καὶ ὑμεῖς κλητοὶ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ⁷ πάσιν τοῖς οὖσιν ἐν Ῥώμῃ ἀγαπητοῖς Θεοῦ, κλητοῖς ἀγίοις. χάρις ὑμῶν καὶ εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ πατρὸς ἡμῶν καὶ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ.

⁸ Πρῶτον μὲν εὐχαριστῶ τῷ Θεῷ μου διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ περὶ πάντων ὑμῶν, ὅτι ἡ πίστις ὑμῶν καταγγέλλεται ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ. ⁹ μάρτυς γάρ μου ἐστὶν ὁ Θεός, ᾧ λατρεύω ἐν τῷ πνεύματι μου ἐν τῷ εὐαγγελίῳ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, ὡς ἀδιδαικίτως μετρίαν ὑμῶν ποιῶμαι ¹⁰ πάντοτε ἐπὶ τῶν προσευχῶν μου, δεόμενος ἕως ἡδὴ ποτὲ εὐδοκηθῆσομαι ἐν τῷ θελήματι τοῦ Θεοῦ ἰλθεῖν πρὸς ὑμᾶς. ¹¹ ἐπιποθῶ γὰρ ἰδεῖν ὑμᾶς, ἵνα τι μεταδῶ χάρισμα

22. ελεγχεται: t H ελαττε 22a. ελαττε διακρινομ. — ους δε ελαττε: h † 23. H om ους δε pr 25. T subscr. ιουδα Inscr. T επιστολαι πανλου. προς ρωμαιους I, I. t H³ ησου χριστου 3. TH αυτου,

23. Am 4, 11. Zach 3, 2. Is 64, 6. 24. Rom 16, 25ss. 25. I Tim 1, 17. 2 Pe 3, 18.

1, 1. I Cor 1, 1 etc. 3. 2 Tim 2, 8. 6a. I Cor 1, 2s. I Thess 1, 1 etc. 8. I Cor 1, 4. I Thess 1, 2. 9. Phil 1, 8. 10. Eph 1, 16. 11. 15, 23. 32.

ὑμῖν πνευματικὸν εἰς τὸ στηριχθῆναι ὑμᾶς, ¹² τοῦτο δὲ ἐστὶν συναπαρκειθῆναι ἐν ὑμῖν διὰ τῆς ἐν ἀλλήλοις πίστεως, ὑμῶν τε καὶ ἐμοῦ. ¹³ οὐ θέλω δὲ ὑμᾶς ἄγνοεῖν, ἀδελφοί, ὅτι πολλάκις προεθέμην ἔλθεῖν πρὸς ὑμᾶς, καὶ ἐκωλύθη ἄχρι τοῦ δευρο, ἵνα κινᾶ καρπὸν σχῶ καὶ ἐν ὑμῖν καθὼς καὶ ἐν τοῖς λοιποῖς ἔθνεσιν. ¹⁴ Ἐλλοσίν τε καὶ βαρβάρους, σοφοῦς τε καὶ ἀνοήτους ὀφειλέτης εἰμί. ¹⁵ οὕτως τὸ κατ' ἐμὲ πρόθυμον καὶ ὑμῖν τοῖς ἐν Ῥώμῃ εὐαγγελίσασθαι. ¹⁶ οὐ γὰρ ἔπαισχύνομαι τὸ εὐαγγέλιον· δύναμις γὰρ θεοῦ ἐστὶν εἰς σωτηρίαν παντὶ τῷ πιστεύοντι, Ἰουδαῖοι τε πρῶτον καὶ Ἕλλησι. ¹⁷ δικαιοσύνη γὰρ θεοῦ ἐν ἀντὶ ἀποκαλύπτεται ἐκ πίστεως εἰς πίστιν, καθὼς γέγραπται· ὁ δὲ δίκαιος ἐκ πίστεως ζήσεται.

¹⁸ Ἀποκαλύπτεται γὰρ ὀργὴ θεοῦ ἀπ' οὐρανοῦ ἐπὶ πᾶσαν ἀσεβίαν καὶ ἀδικίαν ἀνθρώπων τῶν τὴν ἀλήθειαν ἐν ἀδικίᾳ κατεχόντων, ¹⁹ διότι τὸ γνωστὸν τοῦ θεοῦ φανερόν ἐστιν ἐν αὐτοῖς· ὁ θεὸς γὰρ αὐτοῖς ἐφανερώσεν. ²⁰ τὰ γὰρ ἀόρατα αὐτοῦ ἀπὸ κτίσεως κόσμου τοῖς ποιήμασιν νοούμενα καθοράται, ἧ τε αἰδίου αὐτοῦ δύναμις καὶ θεϊότης, εἰς τὸ εἶναι αὐτοὺς ἀναπολογήτους, ²¹ διότι γνόντες τὸν θεὸν οὐχ ὡς θεὸν ἐδόξασαν ἢ ἠγαθήσθησαν, ἀλλ' ἐματαιώθησαν ἐν τοῖς διαλογισμοῖς αὐτῶν, καὶ ἔσκοτίσθη ἡ ἀσύνετος αὐτῶν καρδιά. ²² φάσκοιτες εἶναι σοφοὶ ἐμωράθησαν, ²³ καὶ ἠλλαξαν τὴν δόξαν τοῦ ἀφθάρτου θεοῦ ἐν ὁμοιωματι εἰκότος φθαρτοῦ ἀνθρώπου καὶ πετεινῶν καὶ τετραπόδων καὶ ἑρπετῶν. ²⁴ Διὸ παρέδωκεν αὐτοὺς ὁ θεὸς ἐν ταῖς ἐπιθυμίαις τῶν καρδιῶν αὐτῶν εἰς ἀκαθαρσίαν τοῦ ἀτιμάζεσθαι τὰ σώματα αὐτῶν ἐν αὐτοῖς, ²⁵ οἵτινες μετέλλαξαν τὴν ἀλήθειαν τοῦ θεοῦ ἐν τῷ ψεύδει, καὶ ἐσεβίσθησαν καὶ ἐλάτρευσαν τῇ κτίσει παρὰ τὸν κτίσαντα, ὃς ἐστὶν ἐνλογητὸς εἰς τοὺς αἰῶνας, ἀμήν. ²⁶ διὰ τοῦτο παρέδωκεν αὐτοὺς ὁ θεὸς εἰς πάθη ἀτιμίας· αἱ τε γὰρ θήλειαι αὐτῶν μετέλλαξαν τὴν φυσικὴν χρῆσιν εἰς τὴν παρὰ φύσιν, ²⁷ ὁμοίως τε καὶ οἱ ἄρρενες ἀφέντες τὴν φυσικὴν χρῆσιν τῆς θηλείας ἐξεκαύθησαν ἐν τῇ ὀρέξει αὐτῶν εἰς ἀλλήλους, ἄρρενες ἐν ἄρρεσιν τὴν ἀσχημοσύνην καταπραζόμενοι καὶ τὴν ἀντιμισθίαν ἣν ἴδαι τῆς πλάνης αὐτῶν ἐν ἑαυτοῖς ἀπολαμβάνοντες.

12. T συμπαρκειθῶ. 16. t H [πρωτον] 21. TH αλλα 27. τα 1 t δε | TH αρρνες bis et αρρσιν | αυτοις: H αυτοις

13. 15,22. 16. 2,9. 1 Cor 1,24. 17. 3,21s. Hab 2,4. Gal 3,11. Hebr 10,38. 18. Eph 5,6. 22. 1 Cor 1,20. Ier 10,14. 23. Ps 106,20. 25. 9,5. 2 Cor 11,31.

²⁸ καὶ καθὼς οὐκ ἔδοκίμασαν τὸν θεὸν ἔχειν ἐν ἐπιγνώσει, παρέδωκεν αὐτοὺς ὁ θεὸς εἰς ἀδόκιμον νοῦν, ποιεῖν τὰ μὴ καθήκοντα, ²⁹ πληρωμένους πάσῃ ἀδικίᾳ, πονηρίᾳ, κακίᾳ, πλεονεξίᾳ, μεστοὺς φθόνου, φόνου, ἐριδος, δόλου, κακοηθείας, ³⁰ ψευδοσιγῆς, καταλάλους, θεοστουγείας, ὕβριστάς, ὑπερηφάνους, ἀλαζόντας, ἐφρευστάς, κακῶν, γορευσῶν ἀπειθεῖς, ³¹ ἀσυνέτους, ἀσυνθέτους, ἀστόργους, ἀνελεήμονας, ³² οἵτινες τὸ δικαίωμα τοῦ θεοῦ ἐπιγινώσκοντες, ὅτι οὗτάρ τὰ τοιαῦτα πράσσοντες ἄξιοι θανάτου εἰσίν, οὐ μόνον αὐτὰ ποιοῦσιν, ἀλλὰ καὶ συνευδοκοῦσιν τοῖς πράσσουσιν.

II

Imminet dei iudicium iustum. Iudaei frustra lege gloriantur et circumcissione.

¹ Διὸ ἀναπολόγητος εἶ, ὃ ἄνθρωπε πᾶς ὁ κρίνων. ἐν ᾧ γὰρ κρίνεις τὸν ἕτερον, σεαυτὸν κατακρίνεις· τὰ γὰρ αὐτὰ πράσσεις ὁ κρίνων. ² οἶδαμιν γὰρ ὅτι τὸ κρίμα τοῦ θεοῦ ἐστὶν κατὰ ἀλήθειαν ἐπὶ τοὺς τὰ τοιαῦτα πράσσοντας. ³ λογίζῃ δὲ τοῦτο, ὃ ἄνθρωπε ὁ κρίνων τοὺς τὰ τοιαῦτα πράσσοντας καὶ ποίῶν αὐτὰ, ὅτι οὐ ἐκφεύξῃ τὸ κρίμα τοῦ θεοῦ; ⁴ ἡ τοῦ πλοῦτου τῆς χρηστότητος αὐτοῦ καὶ τῆς ἀνοχῆς καὶ τῆς μακροθυμίας καταφρονηεῖς, ἀγνοῶν ὅτι τὸ χρηστὸν τοῦ θεοῦ εἰς μετάνοιαν σε ἄγει; ⁵ κατὰ δὲ τὴν σκληρότητά σου καὶ ἀμετανόητον καρδίαν θησαυρίζεις σεαυτῷ ὀργὴν ἐν ἡμέρᾳ ὀργῆς καὶ ἀποκαλύψεως δικαιοκρισίας τοῦ θεοῦ, ⁶ ὃς ἀποδώσει ἐκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ, ⁷ τοῖς μὲν καθ' ἕπομονην ἔργου ἀγαθοῦ δόξαν καὶ τιμὴν καὶ ἀφθαρσίαν ζητοῦσιν ζωὴν αἰώνιον· ⁸ τοῖς δὲ ἐξ ἐριθείας καὶ ἀπειθοῦσι τῇ ἀληθείᾳ, πειθομένοις δὲ τῇ ἀδικίᾳ, ὀργὴν καὶ θυμὸς. ⁹ θλίψις καὶ στενοχωρία ἐπὶ πᾶσαν ψυχὴν ἀνθρώπου τοῦ καταεργαζομένου τὸ κακόν, Ἰουδαίου τε πρώτου καὶ Ἑλλήνος· ¹⁰ δόξα δὲ καὶ τιμὴ καὶ εἰρήνη παντὶ τῷ ἐργαζομένῳ τὸ ἀγαθόν, Ἰουδαίῳ τε πρώτῳ καὶ Ἑλλήνι.

¹¹ Οὐ γὰρ ἐστὶν προσωποληψία παρὰ τῷ θεῷ. ¹² ὅσοι γὰρ ἀνόμως ἤμαρτον, ἀνόμως καὶ ἀπολοῦνται· καὶ ὅσοι ἐν νόμῳ ἤμαρτον, διὰ νόμον κριθήσονται· ¹³ οὐ γὰρ οἱ ἀκροαταὶ νόμον

29. ΤΗ πονηρ. πλεον. κακια ἢ κακια πονηρ. πλεον. ν. πονηρ. κακια πλεον. | Η κακοηθιας 32. ἢ ἐπιγινωσκοντες | οτι οἱ — συνευδ. τοις: ἢ † | † ποιουντας et συνευδοκουντες II,2. γαρ: Τ¹Η⁸ δε 8. Η εριθιας | ΤΗ θυμος, 9. Η στενοχωρια,

99. Gal 5, 19ss. 1 Cor 6, 9ss. 2 Cor 12, 20. Eph 5, 3ss. 2 Tim 3, 2ss. II, 1. 14, 10. 4. 2 Pe 3, 15. 6. Ps 62, 13. 9. 1, 16. 11. Eph 6, 9 etc. 13. Iac 1, 22.

δίκαιοι παρὰ τῷ θεῷ, ἀλλ' οἱ ποιηταὶ νόμον δικαιωθήσονται.
¹⁴ ὅταν γὰρ ἔθνη τὰ μὴ νόμον ἔχοντα φύσει τὰ τοῦ νόμου ποιῶ-
 σιν, οὐτοὺς νόμον μὴ ἔχοντες ἑαυτοῖς εἰσὶν νόμος, ¹⁵ οἷσιν ἐνδεί-
 κνυται τὸ ἔργον τοῦ νόμου γραπτὸν ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν,
 συναρτυρούσης αὐτῶν τῆς συνειδήσεως καὶ μεταξὺ ἀλλήλων
 τῶν λογισμῶν κατηγοροῦντων ἢ καὶ ἀπολογουμένων, ¹⁶ ἐν ἡμέρᾳ
 ὅτε κρινεῖ ὁ θεὸς τὰ κρυπτά τῶν ἀνθρώπων κατὰ τὸ εὐαγγελίον
 μου διὰ Χριστοῦ Ἰησοῦ. ¹⁷ εἰ δὲ σὺ Ἰουδαῖος ἐπονομάζῃ καὶ
 ἐπαναπαύῃ νόμῳ καὶ κανῶσαι ἐν θεῷ ¹⁸ καὶ γινώσκεις τὸ θέ-
 λημα καὶ δοκιμάζεις τὰ διαφέροντα κατηχούμενος ἐκ τοῦ νόμου,
¹⁹ πέποιθάς τε σεαυτὸν ὀδηγὸν εἶναι τυφλῶν, φῶς τῶν ἐν σκότει,
²⁰ παιδευτὴν ἀφρόνων, διδάσκαλον νηπίων, ἔχοντα τὴν μόρφωσιν
 τῆς γνώσεως καὶ τῆς ἀληθείας ἐν τῷ νόμῳ· ²¹ ὁ σὺν διδάσκων
 ἔερον σεαυτὸν οὐ διδάσκεις; ὁ κηρύσσων μὴ κλέπτειν κλέπτεις;
²² ὁ λέγων μὴ μοιχεύειν μοιχεύεις; ὁ βδελυσσόμενος τὰ εἰδωλα
 ἱεροσυλεῖς; ²³ ὃς ἐν νόμῳ κανῶσαι, διὰ τῆς παραβάσεως τοῦ
 νόμου τὸν θεὸν ἀτιμάζεις; ²⁴ τὸ γὰρ ὄνομα τοῦ θεοῦ δι' ὑμᾶς
 βλασφημεῖται ἐν τοῖς ἔθνεσιν, καθὼς γέγραπται. ²⁵ περιτομῆ
 μὲν γὰρ ὠφελεῖ εἶν νόμον πράσεως· εἶν δὲ παραβάτης νόμος
 ἦς, ἢ περιτομῆ σου ἀκροβυστία γέγονεν. ²⁶ εἶν οὖν ἢ ἀκροβυστία
 τὰ δικαιώματα τοῦ νόμου φυλάσση, οὐχ ἢ ἀκροβυστία αὐτοῦ εἰς
 περιτομὴν λογισθήσεται; ²⁷ καὶ κρινεῖ ἢ ἐκ φύσεως ἀκροβυστία
 τὸν νόμον τελούσα σὲ τὸν διὰ γραμματος καὶ περιτομῆς παρα-
 βάτην νόμου. ²⁸ οὐ γὰρ ὁ ἐν τῷ φανερῷ Ἰουδαῖός ἐστιν, οὐδὲ
 ἢ ἐν τῷ φανερῷ ἐν σαρκὶ περιτομῆ· ²⁹ ἀλλ' ὁ ἐν τῷ κρυπτῷ
 Ἰουδαῖος, καὶ περιτομῆ καρδιάς ἐν πνεύματι οὐ γραμματα, ὃς ὁ
 ἔπαινος οὐκ ἐξ ἀνθρώπων ἀλλ' ἐκ τοῦ θεοῦ.

III

Valent dei dicta Iudaeis concredita. Omnes pariter fontes dei gratia
 servat fide habita Christo expiatori. Legem fides non destruit.

¹ Τί οὖν τὸ περισσὸν τοῦ Ἰουδαίου, ἢ τίς ἢ ὠφέλεια τῆς
 περιτομῆς; ² πολὺ κατὰ πάντα τρόπον. πρῶτον μὲν γὰρ οἱ
 ἐπιστεύθησαν τὰ λόγια τοῦ θεοῦ. ³ τί γὰρ εἰ ἠπίστησάν τινες; μὴ
 ἢ ἀπιστία αὐτῶν τὴν πίστιν τοῦ θεοῦ καταργήσῃ; ⁴ μὴ γένοιτο·

13. T⁸[H] om τω 13ss. T δικαιωθησονται, (οταν γαρ — και απο-
 λογουμ.,) 15. T συναρτυρ. 16. t H εν η ημερα h εν ημερα η ν. εν
 ημερα οτε | H⁸ κρινει | T⁸η ιησου χριστου 27. T παραβ. νομον; 29. T
 αλλα bis III, 1. H ωφελια 2. T[H] om γαρ 3. H τι γαρ; u ηπιστ.
 τινες,

15. Hebr 8, 10. Rom 9, 1. 16. 16, 25. 18. Phil 1, 10. 19. Mt
 15, 14. 24. Is 52, 5. 25. I Cor 7, 19.

γνωσθω δὲ ὁ θεὸς ἀληθής, πᾶς δὲ ἄνθρωπος ψεύστης, καθάπερ γέγραπται· ὅπως ἂν δικαιωθῆς ἐν τοῖς λόγοις σου καὶ νικῆσῃς ἐν τῷ κρίνεσθαί σε. ⁵ εἰ δὲ ἡ ἀδικία ἡμῶν θεοῦ δικαιοσύνην συνίστηεν, τί ἐροῦμεν; μὴ ἀδικὸς ὁ θεὸς ὁ ἐπιφέρων τὴν ὀργήν; κατὰ ἄνθρωπον λέγω. ⁶ μὴ γένοιτο· ἐπεὶ πῶς κρινεῖ ὁ θεὸς τὸν κόσμον; ⁷ εἰ δὲ ἡ ἀληθεια τοῦ θεοῦ ἐν τῷ ἑμῷ ψεύσματι ἐπερίσσευσεν εἰς τὴν δόξαν αὐτοῦ, τί ἔτι καγὼ ὡς ἀμαρτωλὸς κηρύσσομαι; ⁸ καὶ μὴ καθὼς βλασφημούμεθα καὶ καθὼς φασὶν τινες ἡμᾶς λέγειν ὅτι ποιήσωμεν τὰ κακὰ ἵνα ἴσθῃ τὰ ἀγαθὰ; ὡν τὸ κρῖμα ἐνδικόν ἐστιν.

⁹ Τί οὖν; προσχόμεθα; οὐ πάντως· προηγιασάμεθα γὰρ Ἰουδαίους τε καὶ Ἕλληνας πάντας ὑφ' ἀμαρτίαν εἶναι, ¹⁰ καθὼς γέγραπται ὅτι οὐκ ἔστιν δίκαιος οὐδὲ εἷς, ¹¹ οὐκ ἔστιν ὁ συνῶν, οὐκ ἔστιν ὁ ἐκζητῶν τὸν θεόν· ¹² πάντες ἐξέκλιναν, ἅμα ἠχρεώθησαν· οὐκ ἔστιν ὁ ποιῶν χρηστότητα, οὐκ ἔστιν ἕως ἐνός. ¹³ τᾶφος ἀνεωγμένον ὁ λάρυγξ αὐτῶν, ταῖς γλώσσαις αὐτῶν ἐδολιούσαν, ἰὸς ἀσπίδων ὑπὸ τὰ χεῖλη αὐτῶν. ¹⁴ ὣν τὸ στόμα ἀρᾶς καὶ κυρίας γέμει. ¹⁵ ὄξετε οἱ πόδες αὐτῶν ἐκχέαι αἷμα, ¹⁶ συντριμμία καὶ ταλαιπωρία ἐν ταῖς ὁδοῖς αὐτῶν, ¹⁷ καὶ ὄδον εἰρήνης οὐκ ἔγνωσαν. ¹⁸ οὐκ ἔστιν φόβος θεοῦ ἀπέναντι τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν. ¹⁹ οἶδαμεν δὲ ὅτι ὅσα ὁ νόμος λέγει τοῖς ἐν τῷ νόμῳ λαλεῖ, ἵνα πᾶν στόμα φραγῇ καὶ ὑπόδικος γένηται πᾶς ὁ κόσμος ἐφ' ἑαυτοῦ. ²⁰ διότι ἐξ ἔργων νόμος οὐ δικαιωθήσεται πᾶσα σὰρξ ἐνώπιον αὐτοῦ· διὰ γὰρ νόμον ἐπίγνωσις ἀμαρτίας.

²¹ Νυνὶ δὲ χωρὶς νόμου δικαιοσύνη θεοῦ πεφανέρωται, μαρτυρουμένη ὑπὸ τοῦ νόμου καὶ τῶν προφητῶν, ²² δικαιοσύνη δὲ θεοῦ διὰ πίστεως Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς πάντας τοὺς πιστεύοντας. οὐ γὰρ ἔστιν διαστολή· ²³ πάντες γὰρ ἥμαρτον καὶ ὑστεροῦνται τῆς δόξης τοῦ θεοῦ, ²⁴ δικαιούμενοι δωρεὰν τῆ αὐτοῦ χάριτι διὰ τῆς ἀπολυτρώσεως τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ²⁵ ὃν προέθετο ὁ θεὸς ἰλαστήριον διὰ πίστεως ἐν τῷ αὐτοῦ αἵματι, εἰς ἐνδείξιν τῆς δικαιοσύνης αὐτοῦ, διὰ τὴν πάρεσιν τῶν προγεγονότων ἀμαρτημάτων ²⁶ ἐν τῇ ἀνοχῇ τοῦ θεοῦ, πρὸς τὴν ἐνδείξιν τῆς δικαιοσύνης αὐτοῦ ἐν τῷ νῦν καιρῷ, εἰς τὸ εἶναι αὐτὸν δίκαιον καὶ δικαιῶντα τὸν ἐκ πίστεως Ἰησοῦ.

4. T⁸ νικησῃς 7. δε: T h γαρ 8. και sc: t H [και] 9. t υπο αμαρτ. 11. [T]t H⁸ om ὁ pr | [t]H⁸ om ὁ sc | th ζητῶν 12. T⁸H⁸ om ὁ | h om οὐκ ἐστιν sc 14. στομα: h add αυτων 22. H [ιησου] 25. h δια της πιστεως | H αυτου δια

4. Ps 116, 11. 51, 6. 5. 6, 19. Gal 3, 15. 8. 6, 1. 9. 11, 32. Gal 3, 22. 10. Ps 14, 1-3. 53, 38. 13. Ps 5, 10. 140, 4. 14. Ps 10, 7. 15. Is 59, 7. 18. Ps 36, 2. 20. Ps 143, 2. Gal 2, 16. Rom 7, 7. 21. 1, 17. 22. 10, 12. 25. 1 Io 2, 2.

²⁷ Πού οὖν ἡ καύχησις; ἐξεκλείσθη. διὰ ποίου νόμου; τῶν ἔργων; οὐχί, ἀλλὰ διὰ νόμου πίστεως. ²⁸ λογιζόμεθα γὰρ δικαιοῦσθαι πίστιν ἀνθρώπων χωρὶς ἔργων νόμου. ²⁹ ἢ Ἰουδαίων ὁ θεὸς μόνος; οὐχί καὶ ἐθνῶν; ναὶ καὶ ἐθνῶν, ³⁰ εἴπερ εἰς ὁ θεὸς ὅς δικαιοῦσιν περιτομὴν ἐκ πίστεως καὶ ἀκροβυστίας διὰ τῆς πίστεως. ³¹ νόμον οὖν καταργοῦμεν διὰ τῆς πίστεως; μὴ γένοιτο, ἀλλὰ νόμον ἰσχύνομεν.

IV

Ipre Abrahamus ex fide iustus. Gratia dei erga Abrahamum nondum circumcisum.

¹ Τί οὖν ἐροῦμεν εὐρηκέναι Ἀβραὰμ τὸν προπάτορα ἡμῶν κατὰ σάρκα; ² εἰ γὰρ Ἀβραὰμ ἐξ ἔργων ἐδικαιώθη, ἔχει καύχημα, ἀλλ' οὐ πρὸς θεόν. ³ τί γὰρ ἡ γραφή λέγει; ἐπίστευσεν δὲ Ἀβραὰμ τῷ θεῷ, καὶ ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην. ⁴ τῷ δὲ ἐργαζομένῳ ὁ μισθὸς οὐ λογίζεται κατὰ χάριν ἀλλὰ κατὰ ὀφείλημα. ⁵ τῷ δὲ μὴ ἐργαζομένῳ, πιστεύοντι δὲ ἐπὶ τὸν δικαιοῦντα τὸν ἄσεβην, λογίζεται ἡ πίστις αὐτοῦ εἰς δικαιοσύνην. ⁶ καθάπερ καὶ Δαυεὶδ λέγει τὸν μακαρισμὸν τοῦ ἀνθρώπου ᾧ ὁ θεὸς λογίζεται δικαιοσύνην χωρὶς ἔργων. ⁷ μακάριοι ὧν ἀφέθησαν αἱ ἀνομίαι καὶ ὧν ἐπεκαλύφθησαν αἱ ἁμαρτίαι. ⁸ μακάριος ἀνὴρ οὗ οὐ μὴ λογίσσεται κύριος ἁμαρτίαν. ⁹ ὁ μακαρισμὸς οὖν οὗτος ἐπὶ τὴν περιτομὴν ἢ καὶ ἐπὶ τὴν ἀκροβυστίαν; λέγομεν γάρ· ἐλογίσθη τῷ Ἀβραὰμ ἡ πίστις εἰς δικαιοσύνην. ¹⁰ πῶς οὖν ἐλογίσθη; ἐν περιτομῇ ὄντι ἢ ἐν ἀκροβυστίᾳ; οὐκ ἐν περιτομῇ ἀλλ' ἐν ἀκροβυστίᾳ. ¹¹ καὶ σημεῖον ἔλαβεν περιτομῆς σφραγίδα τῆς δικαιοσύνης τῆς πίστεως τῆς ἐν τῇ ἀκροβυστίᾳ, εἰς τὸ εἶναι αὐτὸν πατέρα πάντων τῶν πιστευόντων δι' ἀκροβυστίας, εἰς τὸ λογισθῆναι αὐτοῖς δικαιοσύνην, ¹² καὶ πατέρα περιτομῆς τοῖς οὐκ ἐκ περιτομῆς μόνον ἀλλὰ καὶ τοῖς στοιχοῦσιν τοῖς ἔχουσιν τῆς ἐν ἀκροβυστίᾳ πίστεως τοῦ πατρὸς ἡμῶν Ἀβραὰμ. ¹³ οὐ γὰρ διὰ νόμου ἢ ἐπαγγελίας τῷ Ἀβραὰμ ἢ τῷ σπέρματι αὐτοῦ,

28. γαρ: t h ουν 29. h μονων 30. H θεος, οε IV, 1. [t]H⁸ om ευρηκέναι 5. TH ασεβη 8. ού: h φ̄ 11. h περιτομην | δι: t δια | δικαιοσυνην: T[H] pm την 12. και τοις: h †

²⁷. 2, 17, 23. 4, 2. I Cor 1, 29, 31. Eph 2, 9. ²⁸. Gal 2, 16. ²⁹. Eph 4, 6. Mal 2, 10. 30. Gal 3, 8. 31. 6, 15. 7, 7, 12. IV, 2. 3, 20, 27. 3. Gen 15, 6. Gal 3, 6. Iac 2, 23. 4. 11, 6. 5. 3, 28. 7s. Ps 32, 15. 9. 4, 3. 11. Gen 17, 11. Gal 3, 7s. 13. Gen 22, 17 etc.

τὸ κληρονόμον αὐτὸν εἶναι κόσμον, ἀλλὰ διὰ δικαιοσύνης πίστεως.
¹⁴ εἰ γὰρ οἱ ἐκ νόμου κληρονόμοι, κεκένωται ἡ πίστις καὶ καθήρηται ἡ ἐπαγγελία. ¹⁵ ὁ γὰρ νόμος ὀργὴν κατεργάζεται· οὐ δὲ οὐκ ἔστιν νόμος, οὐδὲ παράβασις. ¹⁶ διὰ τοῦτο ἐκ πίστεως, ἴνα κατὰ χάριν, εἰς τὸ εἶναι βεβαίαν τὴν ἐπαγγελίαν παντὶ τῷ σπεύματι, οὐ τῷ ἐκ τοῦ νόμου μόνον ἀλλὰ καὶ τῷ ἐκ πίστεως Ἀβραάμ, ὃς ἔστιν πατὴρ πάντων ἡμῶν, ¹⁷ καθὼς γέγραπται ὅτι πατέρα πολλῶν ἐθνῶν τέθεικά σε, κατέναντι οὐ ἐπίστευσεν θεοῦ τοῦ ζωοποιῦντος τοὺς νεκροὺς καὶ καλοῦντος τὰ μὴ ὄντα ὡς ὄντα, ¹⁸ ὃς παρ' ἐλπίδα ἐπ' ἐλπίδι ἐπίστευσεν, εἰς τὸ γενέσθαι αὐτὸν πατέρα πολλῶν ἐθνῶν κατὰ τὸ εἰρημένον· οὕτως ἔσται τὸ σπέρμα σου, ¹⁹ καὶ μὴ ἀσθενήσας τῇ πίστει κατενόησεν τὸ ἑαυτοῦ σῶμα νεκρωμένον, ἑκατοσταῆτος σου ὑπάρχων, καὶ τὴν νεκρῶσιν τῆς μητέρας Σάρρας· ²⁰ εἰς δὲ τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ θεοῦ οὐ διεκρίθη τῇ ἀπιστίᾳ, ἀλλ' ἐνεδυναμώθη τῇ πίστει, δόνς δόξαν τῷ θεῷ, ²¹ καὶ πληροφορηθεὶς ὅτι ὁ ἐπηγγελῆται δυνατός ἐστιν καὶ ποιῆσαι. ²² διὸ καὶ ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην. ²³ οὐκ ἐγράφη δὲ δι' αὐτὸν μόνον ὅτι ἐλογίσθη αὐτῷ, ²⁴ ἀλλὰ καὶ δι' ἡμᾶς, οἷς μέλλει λογιέσθαι τοῖς πιστεύουσιν ἐπὶ τὸν ἐγειραντα Ἰησοῦν τὸν κύριον ἡμῶν ἐκ νεκρῶν, ²⁵ ὃς παρεδόθη διὰ τὰ παραπτώματα ἡμῶν καὶ ἠγέρθη διὰ τὴν δικαιοσύνην ἡμῶν.

V

Salus iustorum ex fide. Christus pro nobis et mortuus est et vivit.

Ut per Adamum mors, ita per Christum vita.

¹ Δικαιοθέτες οὖν ἐκ πίστεως εἰρήνην ἔχουμεν πρὸς τὸν θεὸν διὰ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ² δι' οὗ καὶ τὴν προσαγωγὴν ἐσχίκαμεν τῇ πίστει εἰς τὴν χάριν ταύτην ἐν ἣ ἐστήκαμεν, καὶ κανχώμεθα ἐπ' ἐλπίδι τῆς δόξης τοῦ θεοῦ. ³ οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ κανχώμεθα ἐν ταῖς θλίψεσιν, εἰδότες ὅτι ἡ θλίψις ὑπομονὴν κατεργάζεται, ⁴ ἡ δὲ ὑπομὴ δοκιμὴν, ἡ δὲ δοκιμὴ ἐλπίδα· ⁵ ἡ δὲ ἐλπίς οὐ κατασχύνει, ὅτι ἡ ἀγάπη τοῦ θεοῦ ἐκλήσκει ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν διὰ πνεύματος ἀγίου τοῦ δοθέντος ἡμῖν. ⁶ ἔτι γὰρ Χριστός, ὄντως ἡμῶν ἀσθενῶν ἔτι, κατὰ καιρὸν ὑπὲρ ἀσθενῶν ἀπέθανεν· ⁷ μὴ οὖν γὰρ ὑπὲρ δικαίου τις ἀποθάνει· ὑπὲρ γὰρ τοῦ ἀγαθοῦ τάχα τις καὶ τολμᾷ ἀποθάνει· ⁸ συνίστησιν δὲ τὴν ἑαυτοῦ ἀγάπην εἰς ἡμᾶς ὁ θεὸς ὅτι ἐτι ἀμαρτωλῶν ὄντων ἡμῶν Χριστὸς ὑπὲρ ἡμῶν ἀπέθανεν·

19. νεκρωμ.: T[tH] pm ηδη 20. TH αλλα 22. TH διο [και] V,2. TH [τη πιστει] 3. T^h κανχωμενοι 6. ετι γαρ: H α γ ε h †

14. Gal 3,18. 16. Gal 3,9. 17. Gen 17,5. 18. Gen 15,5.
 19. Gen 17,17. 20. (Io 9,24.) 21. Gen 15,6. 22. Is 53,5.12.
 V,2. Eph 2,18. 3,12. 1 Pe 5,12. 3. Iac 1,3. 5. Ps 22,6. 25,20.

⁹ πολλῶ ὄν μᾶλλον δικαιωθέντες νῦν ἐν τῷ αἵματι αὐτοῦ σωθησόμεθα δι' αὐτοῦ ἀπὸ τῆς ὀργῆς. ¹⁰ εἰ γὰρ ἐχθροὶ ὄντες κατηλάγημεν τῷ θεῷ διὰ τοῦ θανάτου τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, πολλῶ μᾶλλον καταλλαγέντες σωθησόμεθα ἐν τῇ ζωῇ αὐτοῦ, ¹¹ οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ καυχώμενοι ἐν τῷ θεῷ διὰ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, δι' οὗ νῦν τὴν καταλλαγὴν ἐλάβομεν.

¹² Διὰ τοῦτο ὥσπερ δι' ἐνὸς ἀνθρώπου ἡ ἁμαρτία εἰς τὸν κόσμον εἰσῆλθεν, καὶ διὰ τῆς ἁμαρτίας ὁ θάνατος, καὶ οὕτως εἰς πάντας ἀνθρώπους ὁ θάνατος διῆλθεν, ἐφ' ᾧ πάντες ἡμαρτοῖς. ¹³ ἄχρι γὰρ νόμου ἁμαρτία ἦν ἐν κόσμῳ, ἁμαρτία δὲ οὐκ ἔλλογεῖται μὴ ὄντος νόμου. ¹⁴ ἀλλὰ ἐβασίλευσεν ὁ θάνατος ἀπὸ Ἀδάμ μέχρι Μωϋσέως καὶ ἐπὶ τοὺς μὴ ἁμαρτήσαντας ἐπὶ τῷ ὁμοιωματι τῆς παραβάσεως Ἀδάμ, ὃς ἴστω τύπος τοῦ μέλλοντος. ¹⁵ ἀλλ' οὐκ ὡς τὸ παράπτωμα, οὕτως καὶ τὸ χάρισμα· εἰ γὰρ τῷ τοῦ ἐνὸς παραπτώματι οἱ πολλοὶ ἀπέθανον, πολλῶ μᾶλλον ἡ χάρις τοῦ θεοῦ καὶ ἡ δωρεὰ ἐν χάριτι τῇ τοῦ ἐνὸς ἀνθρώπου Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς τοὺς πολλοὺς ἐπερίσσειεν. ¹⁶ καὶ οὐκ ὡς δι' ἐνὸς ἁμαρτήσαντος τὸ δώρημα· τὸ μὲν γὰρ κρίμα ἐξ ἐνὸς εἰς κατάκριμα, τὸ δὲ χάρισμα ἐκ πολλῶν παραπτωμάτων εἰς δικαίωμα. ¹⁷ εἰ γὰρ τῷ τοῦ ἐνὸς παραπτώματι ὁ θάνατος ἐβασίλευσεν διὰ τοῦ ἐνὸς, πολλῶ μᾶλλον οἱ τὴν περισσείαν τῆς χάριτος καὶ τῆς δωρεᾶς τῆς δικαιοσύνης λαμβάνοντες ἐν ζωῇ βασιλεύουσιν διὰ τοῦ ἐνὸς Ἰησοῦ Χριστοῦ. ¹⁸ Ἄρα οὖν ὡς δι' ἐνὸς παραπτώματος εἰς πάντας ἀνθρώπους εἰς κατάκριμα, οὕτως καὶ δι' ἐνὸς δικαίωματος εἰς πάντας ἀνθρώπους εἰς δικαίωσιν ζωῆς. ¹⁹ ὥσπερ γὰρ διὰ τῆς παρακοῆς τοῦ ἐνὸς ἀνθρώπου ἁμαρτωλοὶ καταστάθησαν οἱ πολλοί, οὕτως καὶ διὰ τῆς ὑπακοῆς τοῦ ἐνὸς δίκαιοι κατασταθήσονται οἱ πολλοί. ²⁰ νόμος δὲ παρεῖσθαι ἵνα πλεονάσῃ τὸ παράπτωμα· οὐ δὲ ἐπλεόνασεν ἡ ἁμαρτία, ὑπερπερίσσειεν ἡ χάρις, ²¹ ἵνα ὥσπερ ἐβασίλευσεν ἡ ἁμαρτία ἐν τῷ θανάτῳ, οὕτως καὶ ἡ χάρις βασιλεύσῃ διὰ δικαιοσύνης εἰς ζωὴν αἰώνιον διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ κυρίου ἡμῶν.

VI

Per Christum vitam nactis a peccato abstinendum; vindicatis in veram libertatem serviendum deo.

¹ Τί ὄν ἐροῦμεν; ἐπιμένωμεν τῇ ἁμαρτίᾳ, ἵνα ἡ χάρις πλεονάσῃ; ² μὴ γένοιτο. οἵτινες ἀπεθάνομεν τῇ ἁμαρτίᾳ, πῶς ἐτι

11. H [χριστου] 13. H αλλογαται 15. H ουτως [και] το 17. τω του: h εν | t H [της δωρεας] | t h χριστου ιησου

11. 1 Cor 1,30s. 2 Cor 5,18s. 12. 1 Cor 15,21. 13. 4,15
14. 1 Cor 15,45. 18. 1 Cor 15,22. 20. Gal 3,19.

ζήσομεν ἐν αὐτῇ; ³ ἢ ἀγνοεῖτε ὅτι ὅσοι ἐβαπτίσθημεν εἰς Χριστὸν Ἰησοῦν, εἰς τὸν θάνατον αὐτοῦ ἐβαπτίσθημεν; ⁴ συνετάφημεν οὖν αὐτῷ διὰ τοῦ βαπτίσματος εἰς τὸν θάνατον, ἵνα ὡσπερ ἠγέρθη Χριστὸς ἐκ νεκρῶν διὰ τῆς δόξης τοῦ πατρὸς, οὕτως καὶ ἡμεῖς ἐν καιρότῃ ζωῆς περιπατήσωμεν. ⁵ εἰ γὰρ σύμφωνοι γεγόναμεν τῷ ὁμοιώματι τοῦ θανάτου αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ τῆς ἀναστάσεως ἐσόμεθα, ⁶ τοῦτο γνωσκόμαστε, ὅτι ὁ παλαιὸς ἡμῶν ἄνθρωπος συνεσταυρώθη, ἵνα καταργηθῇ τὸ σῶμα τῆς ἁμαρτίας, τοῦ μηκέτι δουλεύειν ἡμᾶς τῇ ἁμαρτίᾳ. ⁷ ὁ γὰρ ἀποθανὼν δεδικαίωται ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας. ⁸ εἰ δὲ ἀπέθανομεν σὺν Χριστῷ, πιστεύομεν ὅτι καὶ συνζήσομεν αὐτῷ, ⁹ εἰδότες ὅτι Χριστὸς ἔγερθη ἐκ νεκρῶν οὐκέτι ἀποθνήσκει· θάνατος αὐτοῦ οὐκέτι κυριεύει. ¹⁰ ὁ γὰρ ἀπέθανεν, τῇ ἁμαρτίᾳ ἀπέθανεν ἐφ' ἁπάσας· ὁ δὲ ζῆ, ζῆ τῷ Θεῷ. ¹¹ οὕτως καὶ ἡμεῖς λογιζέσθε ἑαυτοὺς εἶναι νεκροὺς μὲν τῇ ἁμαρτίᾳ, ζῶντας δὲ τῷ Θεῷ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. ¹² Μὴ οὖν βασιλευτέω ἡ ἁμαρτία ἐν τῷ θνητῷ ὑμῶν σώματι εἰς τὸ ὑπακούειν ταῖς ἐπιθυμίαις αὐτοῦ, ¹³ μηδὲ παριστάτετε τὰ μέλη ὑμῶν ὄπλα ἀδικίας τῇ ἁμαρτίᾳ, ἀλλὰ παραστήσατε ἑαυτοὺς τῷ Θεῷ ὡς ἐκ νεκρῶν ζῶντας καὶ τὰ μέλη ὑμῶν ὄπλα δικαιοσύνης τῷ Θεῷ. ¹⁴ ἁμαρτία γὰρ ὑμῶν οὐ κυριεύσει· οὐ γὰρ ἐστε ὑπὸ νόμον ἀλλὰ ὑπὸ χάριν.

¹⁵ Τί οὖν; ἁμαρτήσωμεν, ὅτι οὐκ ἐσμὲν ὑπὸ νόμον ἀλλὰ ὑπὸ χάριν; μὴ γένοιτο. ¹⁶ οὐκ οἴδατε ὅτι ᾧ παριστάτετε ἑαυτοὺς δούλους εἰς ὑπακοήν, δούλοι ἐστε ᾧ ὑπακούετε, ἢτοι ἁμαρτίας εἰς θάνατον ἢ ὑπακοῆς εἰς δικαιοσύνην; ¹⁷ χάρις δὲ τῷ Θεῷ ὅτι ἦτε δούλοι τῆς ἁμαρτίας, ὑπηκούσατε δὲ ἐκ καρδίας εἰς ὃν παραδόθητε τύπον διδαχῆς, ¹⁸ ἐλευθερωθέντες δὲ ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας ἐδουλώθητε τῇ δικαιοσύνῃ. ¹⁹ ἀνθρώπινον λέγω διὰ τὴν ἀσθένειαν τῆς σαρκὸς ὑμῶν. ὡσπερ γὰρ παρεστήσατε τὰ μέλη ὑμῶν δοῦλα τῇ ἀκαθαρσίᾳ καὶ τῇ ἀνομίᾳ εἰς τὴν ἀνομίαν, οὕτως νῦν παραστήσατε τὰ μέλη ὑμῶν δοῦλα τῇ δικαιοσύνῃ εἰς ἁγιασμόν. ²⁰ ὅτε γὰρ δοῦλοι ἦτε τῆς ἁμαρτίας, ἐλευθεροὶ ἦτε τῇ δικαιοσύνῃ. ²¹ τίνα οὖν καρπὸν εἶχετε τότε; ἐφ' οἷς νῦν ἐπαισχύνεσθε· τὸ γὰρ τέλος ἐκείνων θάνατος. ²² νῦν δὲ ἐλευθερωθέντες ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας, δουλωθέντες δὲ τῷ Θεῷ, ἔχετε τὸν καρπὸν ὑμῶν εἰς

3. H [ἴησουν] 11. T [εἶναι] 19. H [εἰς τὴν ἀνομίαν] 21. TH τότε, (H τότε) εφ' οἷς νῦν ἐπαισχυνεσθε; | t το [μῶν] γὰρ

3. Gal 3,27. 4. Col 2,12. 5. Phil 3,10. 6. Eph 4,22. 8. 2 Tim 2,11. 13. 6,19. 14. Gal 5,18. 16. Io 8,34. 18. I Cor 7,22. 19. 6,13. 21. 8,6. Phil 3,19. 22. I Pe 1,9.

Nov. Testam. graeca.

ἀγιασμόν, τὸ δὲ τέλος ζωῆν αἰώνιον. ²³ τὰ γὰρ ὀφείλια τῆς ἁμαρτίας θάνατος· τὸ δὲ χάρισμα τοῦ θεοῦ ζωὴ αἰώνιος ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν.

VII

Lege mortua Christo obstricti sumus. Lex sancta ex imbecillitate hominum mors facta. Caro rationi repugnans. Homo peccati servus.

¹ Ἡ ἀγνοεῖτε, ἀδελφοί, γινώσκουσιν γὰρ νόμον λαλῶ, ὅτι ὁ νόμος κυριεύει τοῦ ἀνθρώπου ἐφ' ὅσον χρόνον ζῆ; ² ἡ γὰρ ἕκαστος ἀνδρὸς κτῆν τῷ ζῶντι ἀνδρὶ δέδεται νόμος· εἴαν δὲ ἀποθάνῃ ὁ ἀνὴρ, κατήργηται ἀπὸ τοῦ νόμου τοῦ ἀνδρός. ³ ἄρα ὄντων ζῶντος τοῦ ἀνδρός μοιχαλῆς χρηματίζει εἴαν γένηται ἀνδρὶ ἐτέρῳ· εἴαν δὲ ἀποθάνῃ ὁ ἀνὴρ, ἐλευθέρη ἐστὶν ἀπὸ τοῦ νόμου, τοῦ μὴ εἶναι αὐτὴν μοιχαλίδα γενομένην ἀνδρὶ ἑτέρῳ. ⁴ ὥστε, ἀδελφοί μου, καὶ ὑμεῖς ἐθανατώθητε τῷ νόμῳ διὰ τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ, εἰς τὸ γενέσθαι ὑμᾶς ἐτέρῳ, τῷ ἐκ νεκρῶν ἐγεροθέντι, ἵνα καρποφορήσωμεν τῷ θεῷ. ⁵ ὅτε γὰρ ἦμεν ἐν τῇ σαρκί, τὰ παθήματα τῶν ἁμαρτιῶν τὰ διὰ τοῦ νόμου ἐνηργεῖτο ἐν τοῖς μέλεσιν ἡμῶν εἰς τὸ καρποφορήσαι τῷ θανάτῳ. ⁶ νυνὶ δὲ κατηργήθημεν ἀπὸ τοῦ νόμου, ἀποθανόντες ἐν ᾧ κατειχόμεθα, ὥστε δουλεύειν ἡμᾶς ἐν καινότητι πνεύματος καὶ οὐ παλαιότητι γράμματος.

⁷ Τί οὖν ἐροῦμεν; ὁ νόμος ἁμαρτία; μὴ γένοιτο· ἀλλὰ τὴν ἁμαρτίαν οὐκ ἔγνωσεν εἰ μὴ διὰ νόμον· τὴν τε γὰρ ἐπιθυμίαν οὐκ ἔδειξεν εἰ μὴ ὁ νόμος ἔλεγεν· οὐκ ἐπιθυμήσεις. ⁸ ἀφορμὴν δὲ λαβοῦσα ἡ ἁμαρτία διὰ τῆς ἐντολῆς κατηργάσατο ἐν ἐμοὶ πᾶσας ἐπιθυμίας· χωρὶς γὰρ νόμου ἁμαρτία νεκρά. ⁹ ἐγὼ δὲ ἔζων χωρὶς νόμου ποτέ· ἐλευθέρου δὲ τῆς ἐντολῆς ἡ ἁμαρτία ἀνέζησεν, ¹⁰ ἐγὼ δὲ ἀπέθανον καὶ εὐρέθη μοι ἡ ἐντολὴ ἡ εἰς ζωὴν, αὐτὴ εἰς θάνατον. ¹¹ ἡ γὰρ ἁμαρτία ἀφορμὴν λαβοῦσα διὰ τῆς ἐντολῆς ἐξηπάτησέν με καὶ δι' αὐτῆς ἀπέκτεινεν. ¹² ὥστε ὁ μὲν νόμος ἅγιος, καὶ ἡ ἐντολὴ ἀγία καὶ δικαία καὶ ἀγαθή. ¹³ τὸ οὖν ἀγαθὸν ἐμοὶ ἐγένετο θάνατος; μὴ γένοιτο, ἀλλὰ ἡ ἁμαρτία, ἵνα φανῇ ἁμαρτία, διὰ τοῦ ἀγαθοῦ μοι κατεργαζομένη θάνατον, ἵνα γένηται καθ' ὑπερβολὴν ἁμαρτωλὸς ἡ ἁμαρτία διὰ τῆς ἐντολῆς. ¹⁴ οἶδαμεν γὰρ ὅτι ὁ νόμος πνευματικός ἐστίν· ἐγὼ δὲ σάρκινός εἰμι, πεπραμένος ὑπὸ τῆν ἁμαρτίαν. ¹⁵ ὁ γὰρ κατεργάζομαι οὐ γινώσκω· οὐ γὰρ ὁ θέλω τοῦτο πράσσω, ἀλλ' ὁ μισῶ τοῦτο ποιεῶ. ¹⁶ εἰ δὲ

VII,6. TH δουλ [ημας] 8. Η κατεργασατο

VII, 1. 1 Cor 7,39. 3. Mt 5,32. 19,9. Mc 10,11s. Lc 16, 18. 5, 6,21. 6. 2 Cor 3,6. 7. Ex 20,17. 8. 4,15. (Io 15,22.) 10. Lev 18,5. 14. 8,3. (Ps 51,7. 1 Reg 21,20.25. Deut 32,30.) 15. 7, 19.

ὁ οὐ θέλω τούτο ποιῶ, σύνφημι τῷ νόμῳ ὅτι καλός· ¹⁷ ἄντι δὲ οὐκέτι ἐγὼ καταργάζομαι αὐτὸ ἀλλὰ ἡ ἐνοικοῦσα ἐν ἐμοὶ ἁμαρτία. ¹⁸ οἶδα γὰρ ὅτι οὐκ οἰκῆ ἐν ἐμοί, τούτ' ἔστιν ἐν τῇ σαρκὶ μου, ἀγαθόν. τὸ γὰρ θέλειν παράκειται μοι, τὸ δὲ καταργάζεσθαι τὸ καλὸν οὐ· ¹⁹ οὐ γὰρ ὁ θέλω ποιῶ ἀγαθόν, ἀλλὰ ὁ οὐ θέλω κακὸν τοῦτο πράσσω. ²⁰ εἰ δὲ ὁ οὐ θέλω ἐγὼ τοῦτο ποιῶ, οὐκέτι ἐγὼ καταργάζομαι αὐτὸ ἀλλὰ ἡ οἰκοῦσα ἐν ἐμοὶ ἁμαρτία. ²¹ εὐρίσκω ἄρα τὸν νόμον, τῷ θέλωτι ἐμοὶ ποιεῖν τὸ καλόν, ὅτι ἐμοὶ τὸ κακὸν παράκειται· ²² συνήδομαι γὰρ τῷ νόμῳ τοῦ Θεοῦ κατὰ τὸν ἔσω ἄνθρωπον, ²³ βλέπω δὲ ἕτερον νόμον ἐν τοῖς μέλεσίν μου ἀντιστρατεύόμενον τῷ νόμῳ τοῦ νοός μου καὶ αἰχμαλωτίζοντά με ἐν τῷ νόμῳ τῆς ἁμαρτίας τῷ ὄντι ἐν τοῖς μέλεσίν μου. ²⁴ ταλαιπώρος ἐγὼ ἄνθρωπος· τίς με ῥύσεται ἐκ τοῦ σώματος τοῦ θανάτου τούτου; ²⁵ χάρις τῷ Θεῷ διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ κυρίου ἡμῶν· ἄρα οὖν ἀντὸς ἐγὼ τῷ νοῖ δουλεύω νόμῳ Θεοῦ, τῇ δὲ σαρκὶ νόμῳ ἁμαρτίας.

VIII

Caro et lex atque spiritus Christi vivificans. Filiis dei omne malum leve. Creatura gemens. Spiritus preces regens. Nihil nos a Christo separat patrono nostro.

¹ Οὐδὲν ἄρα νῦν κατάκριμα τοῖς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. ² ὁ γὰρ νόμος τοῦ πνεύματος τῆς ζωῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ ἠλευθέρωσέν σε ἀπὸ τοῦ νόμου τῆς ἁμαρτίας καὶ τοῦ θανάτου. ³ τὸ γὰρ ἀδύνατον τοῦ νόμου, ἐν ᾧ ἠσθένει διὰ τῆς σαρκός, ὁ Θεὸς τὸν ἑαυτοῦ υἱὸν πέμφας ἐν ὁμοιώματι σαρκὸς ἁμαρτίας καὶ περὶ ἁμαρτίας κατέκρινεν τὴν ἁμαρτίαν ἐν τῇ σαρκί, ⁴ ἵνα τὸ δικαίωμα τοῦ νόμου πληρωθῇ ἐν ἡμῖν τοῖς μὴ κατὰ σάρκα περιπατοῦσιν ἀλλὰ κατὰ πνεῦμα. ⁵ οἱ γὰρ κατὰ σάρκα ὄντες τὰ τῆς σαρκὸς φρονοῦσιν, οἱ δὲ κατὰ πνεῦμα τὰ τοῦ πνεύματος· ⁶ τὸ γὰρ φρόνημα τῆς σαρκὸς θάνατος, τὸ δὲ φρόνημα τοῦ πνεύματος ζωὴ καὶ εἰρήνη. ⁷ διότι τὸ φρόνημα τῆς σαρκὸς ἐχθρὰ εἰς Θεόν· τῷ γὰρ νόμῳ τοῦ Θεοῦ οὐχ ὑποτάσσεται· οὐδὲ γὰρ δύναται. ⁸ οἱ δὲ ἐν σαρκὶ ὄντες Θεῷ ἀρέσαι οὐ δύναται. ⁹ ἡμεῖς δὲ οὐκ ἔσμεν ἐν σαρκὶ ἀλλὰ ἐν πνεύματι, εἴπερ πνεῦμα Θεοῦ οἰκῆ ἐν ἡμῖν. εἰ δέ τις πνεῦμα Χριστοῦ οὐκ ἔχει, οὗτος οὐκ ἔστιν αὐτοῦ. ¹⁰ εἰ δὲ Χριστὸς ἐν ἡμῖν, τὸ μὲν σῶμα νεκρὸν διὰ ἁμαρτίαν, τὸ δὲ

16. T συμφημι 17. T η οικουσα 20. T⁸H⁸ om εγω pr 23. H αιχμαλωτ. με [εν] τω νομω 25. H χαρις [δε] h ευχαριστω | TH τω μεν νοι VIII,2. os: T⁸h† με

17. 7,20. 18. (Gen 6,5. 8,21.) 23. Gal 5,17. 25. I Cor 15,57. VIII,3. Phil 2,7. 9. I Cor 3,16.

πνεῦμα ζωῆ δια δικαιοσύνην. ¹¹ εἰ δὲ τὸ πνεῦμα τοῦ ἐγείραντος τὸν Ἰησοῦν ἐκ νεκρῶν οἰκεῖ ἐν ὑμῖν, ὁ ἐγείρας ἐκ νεκρῶν Χριστὸν Ἰησοῦν ζωοποιήσει καὶ τὰ θνητὰ σώματα ὑμῶν δια τοῦ ἐνοικούντος αὐτοῦ πνεύματος ἐν ὑμῖν.

¹² Ἄρα οὖν, ἀδελφοί, ὀφείλεται ἔσμεν οὐ τῇ σαρκὶ τοῦ κατὰ σάρκα ζῆν. ¹³ εἰ γὰρ κατὰ σάρκα ζῆτε, μέλλετε ἀποθνήσκειν· εἰ δὲ πνεύματι τὰς πράξεις τοῦ σώματος θανατοῦτε, ζήσεσθε. ¹⁴ ὅσοι γὰρ πνεύματι θεοῦ ἄγονται, οὗτοι υἱοὶ εἰσιν θεοῦ. ¹⁵ οὐ γὰρ ἐλάβετε πνεῦμα δουλίας πάλιν εἰς φόβον, ἀλλὰ ἐλάβετε πνεῦμα υἰοθεσίας, ἐν ᾧ κράζομεν· Ἀββὰ ὁ πατήρ. ¹⁶ αὐτὸ τὸ πνεῦμα συμμαρτυρεῖ τῷ πνεύματι ἡμῶν ὅτι ἔσμεν τέκνα θεοῦ. ¹⁷ εἰ δὲ τέκνα, καὶ κληρονόμοι· κληρονόμοι μὲν θεοῦ, συνηκληρονόμοι δὲ Χριστοῦ, εἶπαρ συναίσομεν ἵνα καὶ συνδοξασθῶμεν.

¹⁸ Δογίζομαι γὰρ ὅτι οὐκ ἄξια τὰ παθήματα τοῦ νῦν καιροῦ πρὸς τὴν μέλλουσαν δόξαν ἀποκαλυφθῆναι εἰς ἡμᾶς. ¹⁹ ἡ γὰρ ἀποκαρδοκία τῆς κτίσεως τὴν ἀποκάλυψιν τῶν νύων τοῦ θεοῦ ἀπεκδέχεται. ²⁰ τῇ γὰρ ματαιότητι ἡ κτίσις ὑπετάγη, οὐχ ἐκούσα, ἀλλὰ διὰ τὸν ἰποτάξαντα, ἐφ' ἐλπίδι ²¹ διότι καὶ αὐτῇ ἡ κτίσις ἐλευθερωθήσεται ἀπὸ τῆς δουλίας τῆς φθορᾶς εἰς τὴν ἐλευθερίαν τῆς δόξης τῶν τέκνων τοῦ θεοῦ. ²² οἴδαμεν γὰρ ὅτι πᾶσα ἡ κτίσις συστενάζει καὶ συναδῖνει ἄχρι τοῦ νῦν· ²³ οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ τὴν ἀπαρχὴν τοῦ πνεύματος ἔχοντες, ἡμεῖς καὶ αὐτοὶ ἐν ἑαυτοῖς στενάζομεν υἰοθεσίαν ἀπεκδεχόμενοι, τὴν ἀπολύτρωσιν τοῦ σώματος ἡμῶν. ²⁴ τῇ γὰρ ἐλπίδι ἐσώθημεν· ἐλπίς δὲ βλεπομένη οὐκ ἔστιν ἐλπίς· ὁ γὰρ βλέπει τις, τί καὶ ἐλπίζει; ²⁵ εἰ δὲ ὁ οὐ βλέπομεν ἐλπίζομεν, δι' ὑπομονῆς ἀπεκδεχόμεθα.

²⁶ Ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ πνεῦμα συναντιλαμβάνεται τῇ ἀσθενείᾳ ἡμῶν. τὸ γὰρ τί προσευξώμεθα καθὸ δεῖ οὐκ οἴδαμεν, ἀλλὰ αὐτὸ τὸ πνεῦμα ὑπερεντυγχάνει στεναγμοῖς ἀλαλήτοις· ²⁷ ὁ δὲ ἐρανῶν τὰς καρδίας οἶδεν τί τὸ φρόνημα τοῦ πνεύματος, ὅτι κατὰ θεὸν ἐντυγχάνει ὑπὲρ ἁγίων. ²⁸ οἴδαμεν δὲ ὅτι τοῖς ἀγαπῶσιν τὸν θεὸν πάντα συνεργεῖ εἰς ἀγαθόν, τοῖς κατὰ πρόθεσιν κλητοῖς οὖσιν. ²⁹ ὅτι οὖς προέγνω, καὶ προώρισεν συμμόρφους τῆς εἰκόνος τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, εἰς τὸ εἶναι αὐτὸν πρωτό-

11. χριστον ἠσουν: Τ χριστον idque post o syngoras | t H [καί] τα θυ. | Th δια το ενοικουν αυτου πνευμα 14. t H υιοι θεου εισιν 15. TH δουλειαις | h υιοθεσιαις· εν . . . πατηρ, 16. T συμματυρ. 17. T συκληρον. | T συμπασχ. 20. T επ ελπιδι H επ ελπ. 21. διοτι: TH οτι | TH δουλειαις 22. T συστεναξις 23. TH [ημεις] και 24. T τις, τι ελπίζει H τις ελπίζει (h v. τις και υπομενει) 28. συνεργει: H add [o θεος]

11. 1 Cor 6,14. 2 Cor 4,14. 14. Gal 5,18. 15. 2 Tim 1,7. Gal 4,6. 17. Gal 4,7. 23. 2 Cor 5,2.

τοκον ἐν πολλοῖς ἀδελφοῖς· ³⁰ οὓς δὲ προώρισεν, τούτους καὶ ἐκάλεσεν· καὶ οὓς ἐκάλεσεν, τούτους καὶ ἐδικαίωσεν· οὓς δὲ ἐδικαίωσεν, τούτους καὶ ἐδόξασεν.

³¹ Τί οὖν ἐροῦμεν πρὸς ταῦτα; εἰ ὁ θεὸς ὑπὲρ ἡμῶν, τίς καθ' ἡμῶν; ³² ὅς γε τοῦ ἰδίου νιού οὐκ ἐφείσατο, ἀλλὰ ὑπὲρ ἡμῶν πάντων παρέδωκεν αὐτόν, πῶς οὐκ καὶ σὺν αὐτῷ τὰ πάντα ἡμῖν χαρίζεται; ³³ τίς ἐγκαλέσει κατὰ ἐκλεκτῶν θεοῦ; θεὸς ὁ δικαίων· ³⁴ τίς ὁ κατακρινών; Χριστὸς Ἰησοῦς ὁ ἀποθανών, μᾶλλον δὲ ἐγερθείς, ὃς ἐστὶν ἐν δεξιᾷ τοῦ θεοῦ, ὃς καὶ ἐντυγγάνει ὑπὲρ ἡμῶν. ³⁵ τίς ἡμᾶς χωρίσει ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ; θλίψις ἢ στενοχωρία ἢ διωγμὸς ἢ λιμὸς ἢ γυμνότης ἢ κίνδυνος ἢ μάχαιρα; ³⁶ καθὼς γέγραπται ὅτι ἕνεκεν σοῦ θανατούμεθα ἄλλην τὴν ἡμέραν, ἐλογίσθημεν ὡς πρόβρατα σφαγῆς. ³⁷ ἀλλ' ἐν τούτοις πᾶσιν ὑπερνικῶμεν διὰ τοῦ ἀγαπήσαντος ἡμᾶς. ³⁸ πέπεισμαι γὰρ ὅτι οὔτε θάνατος οὔτε ζωὴ, οὔτε ἄγγελοι οὔτε ἀρχαί, οὔτε ἐνεστώτα οὔτε μέλλοντα, οὔτε δυνάμεις ³⁹ οὔτε ἕννομα οὔτε βάθος οὔτε τις κτίσις ἑτέρα δυνήσεται ἡμᾶς χωρίσαι ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ θεοῦ τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν.

IX

De Israele dolor. Dei promissa stant. Vera proles Abrahami. Libera del gratia. Pharao. Figura imago. Vaticinia in electos dei et Israellem.

¹ Ἀλήθειαν λέγω ἐν Χριστῷ, οὐ ψεύδομαι, συναμαρτυρούσης μοι τῆς συνειδήσεώς μου ἐν πνεύματι ἀγίῳ, ² ὅτι λύπη μοί ἐστιν μεγάλη καὶ ἀδιάλειπτος ὀδύνη τῇ καρδίᾳ μου. ³ ἠνυχόμεν γὰρ ἀνάθεμα εἶναι αὐτὸς ἐγὼ ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν μου τῶν συγγενῶν μου κατὰ σάρκα, ⁴ οἵτινές εἰσιν Ἰσραηλῆται, ὡς ἡ νόθευσις καὶ ἡ δόξα καὶ αἱ διαθήκαι καὶ ἡ νομοθεσία καὶ ἡ λατρεία καὶ αἱ ἐπαγγελίαι, ⁵ ὧν οἱ πατέρες, καὶ ἐξ ὧν ὁ Χριστὸς τὸ κατὰ σάρκα. ὁ ὧν ἐπὶ πάντων θεὸς εὐλογητὸς εἰς τοὺς αἰῶνας, ἀμήν. ⁶ Οὐχ οἷον δὲ ὅτι ἐκπέτωκεν ὁ λόγος τοῦ θεοῦ. οὐ γὰρ πάντες οἱ ἐξ Ἰσραὴλ, οὗτοι Ἰσραὴλ· ἴσθ' ὅτι εἰσὶν σπέρμα Ἀβραάμ, πάντες τέκνα, ἀλλ' ἐν Ἰσαὰκ κληθήσεται σοὶ σπέρμα· ⁸ τοῦτ' ἐστίν, οὐ τὰ τέκνα τῆς σαρκὸς ταῦτα τέκνα τοῦ θεοῦ ἀλλὰ τὰ τέκνα τῆς ἐπαγγελίας λογίζονται εἰς σπέρμα. ⁹ ἐπαγγελίας γὰρ ὁ λόγος οὗτος· κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον ἐλεύσομαι

34. Η κατακρινῶν | T[H] om ιησους | εγερθ.: Η add [εκ νεκρων] | ιστιν: T pm και 35. χριστου: h θεου IX, 1. T συναμαρτυρ. 2s. T μου, (ηνυχομην . . . χριστου), υπαρ 4. T ισραηλῆται | t η διαθηκη 5. Η σαρκα, ο ων επι παντων, θεος h σαρκα· ο ων επι παντων θεος

33s. Is 50,8. 34. 1 Pe 3,22. 36. Ps 44,23. 2 Cor 4,11. IX, 1. 1 Tim 2,7. 5. 1,25. 7. Gen 21,12. Hebr 11,18. 8. Gal 4,28. 9. Gen 18,10.

καὶ ἔσται τῇ Σάρρα υἱός. ¹⁰ οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ Ῥεβέκκα ἐξ ἑνὸς κοίτην ἔχουσα, Ἰσαὰκ τοῦ πατρὸς ἡμῶν. ¹¹ μήπω γὰρ γεννηθέντων μηδὲ πραξάντων τι ἀγαθὸν ἢ φαῦλον, ἵνα ἡ κατ' ἐκλογὴν πρόθεσις τοῦ Θεοῦ μένη, οὐκ ἐξ ἔργων ἀλλ' ἐκ τοῦ καλοῦντος, ¹² ἐρρέθη αὐτῇ ὅτι ὁ μεῖζων δουλεύσει τῷ ἐλάσσονι, ¹³ καθὼς γέγραπται· τὸν Ἰακώβ ἠγάπησα, τὸν δὲ Ἡσαΐ ἐμίσησα.

¹⁴ Τί οὖν ἐροῦμεν; μὴ ἀδικία παρὰ τῷ Θεῷ; μὴ γένοιτο. ¹⁵ τῷ Μαῦσῃ γὰρ λέγει· ἔλεήσω ὃν ἂν ἐλεῶ, καὶ οἰκτερήσω ὃν ἂν οἰκτείρω. ¹⁶ ἄρα οὖν οὐ τοῦ θέλοντος οὐδὲ τοῦ τρέχοντος, ἀλλὰ τοῦ ἐλεῶντος Θεοῦ. ¹⁷ λέγει γὰρ ἡ γραφὴ τῷ Φαραῶ ὅτι εἰς αὐτὸ τοῦτο ἐξήγειρά σε, ὅπως ἐνδείξωμαι ἐν σοὶ τὴν δύναμίν μου, καὶ ὅπως διαγγελῆ τὸ ὄνομά μου ἐν πάσῃ τῇ γῆ. ¹⁸ ἄρα οὖν ὃν θέλει ἐλεῖ, ὃν δὲ θέλει σκληρύνει. ¹⁹ Ἐρεῖς μοι οὖν· τί ἐτι μέμφεται; τῷ γὰρ βουλήματι αὐτοῦ τίς ἀνθέστηκεν; ²⁰ ὃ ἀνθρώποιε, μενοῦνγε σὺ τίς εἶ ὁ ἀνταποκρινόμενος τῷ Θεῷ; μὴ ἐρεῖ τὸ πλάσμα τῷ πλάσαντι· τί με ἐποίησας οὕτως; ²¹ ἢ οὐκ ἔχει ἔξουσίαν ὁ κεραμεὺς τοῦ πηλοῦ ἐκ τοῦ αὐτοῦ φεράματος ποιῆσαι ὃ μὲν εἰς τιμὴν σκεῦος, ὃ δὲ εἰς ἀτιμίαν; ²² εἰ δὲ θέλων ὁ Θεὸς ἐνδείξασθαι τὴν ὀργὴν καὶ γνωρίσαι τὸ δυνατόν αὐτοῦ ἤνεγκεν ἐν πολλῇ μακροθυμίᾳ σκευὴ ὀργῆς κατηρητισμένα εἰς ἀπόλειαν, ²³ καὶ ἵνα γνωρίσῃ τὸν πλοῦτον τῆς δόξης αὐτοῦ ἐπὶ σκευῇ ἐλέους, ἃ προητοίμασεν εἰς δόξαν; ²⁴ οὐκ καὶ ἐκάλεσεν ἡμᾶς οὐ μόνον ἐξ Ἰουδαίων ἀλλὰ καὶ ἐξ ἔθνων, ²⁵ ὡς καὶ ἐν τῷ Ῥωμῆ λέγει· καλέσω τὸν οὐ λαόν μου λαόν μου καὶ τὴν οὐκ ἠγαπημένην ἠγαπημένην, ²⁶ καὶ ἔσται ἐν τῷ τόπῳ οὗ ἐρρέθη αὐτοῖς· οὐ λαός μου ὑμεῖς, ἐκεῖ κληθήσονται υἱοὶ Θεοῦ ζῶντος. ²⁷ Ἡσαΐας δὲ κρᾶζει ὑπὲρ τοῦ Ἰσραὴλ· ἕαν ἡ ὁ ἀριθμὸς τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ὡς ἡ ἄμμος τῆς θαλάσσης, τὸ ὑπόλειμμα σωθήσεται. ²⁸ λόγον γὰρ συντελῶν καὶ συντέμνων ποιήσει κύριος ἐπὶ τῆς γῆς. ²⁹ καὶ καθὼς προεῖρηκεν Ἡσαΐας· εἰ μὴ κύριος Σαβαὼθ ἐνκατέλιπεν ἡμῖν σπέρμα, ὡς Σόδομα ἂν ἐγενήθημεν καὶ ὡς Γόμορρα ἂν ὠμοιώθημεν.

³⁰ Τί οὖν ἐροῦμεν; ὅτι ἔθνη τὰ μὴ διώκουσα δικαιοσύνην

13. H⁸ καθ'αυτῶν | T ἦσαν 19. τ: t add [οὐκ] 23. [t] H om κας
25. H αὐτῶν 26. T⁸[H] om αυτοῖς 27. H υπολειμμα 28. συντεμνων:
t add [εν δικαιοσυνη, οτι λογον συντεμνημενον] 29. TH εγκαταλ.

10. Gen 25,21. 12. Gen 25,23. 13. Mal 1,23. 15. Ex 33,19.
17. Ex 9,16. 18. Ex 7,3. 20. Is 45,9. 29,16. 25. Hos 2,23.
26. Hos 1,10. 27. Is 10,22. 29. Is 1,9.

κατέλαβεν δικαιοσύνην, δικαιοσύνην δὲ τὴν ἐκ πίστεως, ³¹ Ἰσραὴλ δὲ διώκων νόμον δικαιοσύνης εἰς νόμον οὐκ ἔφθασεν. ³² διατί; ὅτι οὐκ ἐκ πίστεως ἀλλ' ὡς ἐξ ἔργων· προσέκοψαν τῷ λίθῳ τοῦ προσκόμματος, ³³ καθὼς γέγραπται· ἰδοὺ τίθημι ἐν Σιών λίθον προσκόμματος καὶ πέτραν σκανδάλου, καὶ ὁ πιστεύων ἐπ' αὐτῷ οὐ κατασυνθῆσεται.

X

Iudaei negantes Christo fidem. Vera fide omnes servantur. Vaticinia de Iudaeis ac gentibus.

¹ Ἀδελφοί, ἡ μὲν εὐδοκία τῆς ἐμῆς καρδίας καὶ ἡ δέησις πρὸς τὸν θεὸν ὑπὲρ αὐτῶν εἰς σωτηρίαν. ² μαρτυρῶ γὰρ αὐτοῖς ὅτι ζῆλον θεοῦ ἔχουσιν, ἀλλ' οὐ κατ' ἐπίγνωσιν· ³ ἀγνοοῦντες γὰρ τὴν τοῦ θεοῦ δικαιοσύνην καὶ τὴν ἰδίαν δικαιοσύνην ζητοῦντες στήσαι, τῇ δικαιοσύνῃ τοῦ θεοῦ οὐχ ὑπετάγησαν. ⁴ τέλος γὰρ νόμον Χριστὸς εἰς δικαιοσύνην παντὶ τῷ πιστεύοντι. ⁵ Μωϋσῆς γὰρ γράφει ὅτι τὴν δικαιοσύνην τὴν ἐκ νόμου ὁ ποιήσας ἄνθρωπος ζήσεται ἐν αὐτῇ. ⁶ ἡ δὲ ἐκ πίστεως δικαιοσύνη οὕτως λέγει· μὴ ἐλπῆς ἐν τῇ καρδίᾳ σου· τίς ἀναβήσεται εἰς τὸν οὐρανόν; τοῦτ' ἔστιν Χριστὸν καταγαγεῖν· ⁷ ἢ τίς καταβήσεται εἰς τὴν ἄβυσσον; τοῦτ' ἔστιν Χριστὸν ἐκ νεκρῶν ἀναγαγεῖν. ⁸ ἀλλὰ τί λέγει; ἔργός σου τὸ ῥῆμά ἐστιν, ἐν τῷ στόματί σου καὶ ἐν τῇ καρδίᾳ σου· τοῦτ' ἔστιν τὸ ῥῆμα τῆς πίστεως ὃ κηρῶσομεν. ⁹ ὅτι ἐὰν ὁμολογήσῃς ἐν τῷ στόματί σου κύριον Ἰησοῦν, καὶ πιστεύσῃς ἐν τῇ καρδίᾳ σου ὅτι ὁ θεὸς αὐτὸν ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν, σωθήσῃ· ¹⁰ καρδίᾳ γὰρ πιστεύεται εἰς δικαιοσύνην, στόματι δὲ ὁμολογεῖται εἰς σωτηρίαν. ¹¹ λέγει γὰρ ἡ γραφή· πᾶς ὁ πιστεύων ἐπ' αὐτῷ οὐ κατασυνθῆσεται. ¹² οὐ γὰρ ἔστιν διαστολὴ Ἰουδαίου τε καὶ Ἑλλήνου· ὁ γὰρ αὐτὸς κύριος πάντων, πλουτῶν εἰς πάντα τοὺς ἐπικαλουμένους αὐτόν. ¹³ πᾶς γὰρ ὃς ἂν ἐπικαλέσῃται τὸ ὄνομα κυρίου σωθήσεται. ¹⁴ πῶς οὖν ἐπικαλέσονται εἰς ὃν οὐκ ἐπίστευσαν; πῶς δὲ πιστεύσωσιν οὐ οὐκ ἤκουσαν; πῶς δὲ ἀκούσονται χωρὶς κηρῶσοτος; ¹⁵ πῶς δὲ κηρῶσωσιν ἐὰν μὴ ἀποσταλώσωσιν; καθὼς γέγραπται· ὡς ὠρατοὶ οἱ πόδες τῶν εὐαγγελιζομένων τὰ ἀγαθὰ.

32. h ἔργων, X, 3. TH om δικαιοσυνην sc 5. οτι: T⁸ post νομον | t εκ του νομου | ποιησας: T[t] add αυτα 9. t εν τω στομ. σου οτι κυριος ησους H⁸ το ρημα εν τω στομ. σου οτι κυριος ησους 14. TH πως δε ακουσωσιν 15. H⁸ καθαπερ | ποδες: t add [των ευαγγελιζομενων ιερνηνη] | TH om τα

32s. Is 8,14. 28,16. Rom 10,11. X,3. Phil 3,9. 5. Lev 18,5. Gal 3,12. 6ss. Deut 30,11-14. 11. 9,33. Is 28,16. 1s. 3,22. 13. Ioel 2,32. Act 2,21. 15. Is 52,7.

¹⁶ Ἄλλ' οὐ πάντες ὑπήκουσαν τῷ εὐαγγελίῳ. Ἡσαΐας γὰρ λέγει· κύριε, τίς ἐπίστευσεν τῇ ἀκοῇ ἡμῶν; ¹⁷ ἄρα ἡ πίστις ἐξ ἀκοῆς, ἢ δὲ ἀκοῇ διὰ ῥήματος Χριστοῦ. ¹⁸ ἀλλὰ λέγω, μὴ οὐκ ἤκουσαν; μενούσῃ· εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν ὁ φθόγγος αὐτῶν, καὶ εἰς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης τὰ ῥήματα αὐτῶν. ¹⁹ ἀλλὰ λέγω, μὴ Ἰσραὴλ οὐκ ἔγνω; πρῶτος Μωϋσῆς λέγει· ἐγὼ παραλίθωσω ὑμᾶς ἐπ' οὐκ ἔθνει, ἐπ' ἔθνει ἀσυνέτω παροργιστῶ ὑμᾶς. ²⁰ Ἡσαΐας δὲ ἀποτολμᾷ καὶ λέγει· εὐρέθην τοῖς ἐμὲ μὴ ζητοῦσιν, ἐμφανῆς ἐγενόμην τοῖς ἐμὲ μὴ ἐπερωτῶσιν. ²¹ πρὸς δὲ τὸν Ἰσραὴλ λέγει· ὅλην τὴν ἡμέραν ἐξεπέτασα τὰς χεῖράς μου πρὸς λαὸν ἀπειθοῦντα καὶ ἀντιλέγοντα.

XI

Iudaeorum pars electi, pars reiecti. Incredulitas Iudaeorum salus gentium exstitit; sed manet salus et ipsum Israel.

¹ Λέγω οὖν, μὴ ἀπόσωτο ὁ θεὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ; μὴ γένοιτο· καὶ γὰρ ἐγὼ Ἰσραηλιτῆς εἰμί, ἐκ σπέρματος Ἀβραάμ, φυλῆς Βενιαμείν. ² οὐκ ἀπόσωτο ὁ θεὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ ὃν προέγνω. ἢ οὐκ οἶδατε ἐν Ἡλείᾳ τί λέγει ἡ γραφή, ὡς ἐνεργῆσαι τῷ θεῷ κατὰ τοῦ Ἰσραὴλ; ³ κύριε, τοὺς προφῆτας σου ἀπέκτειναν, τὰ θυσιαστήριά σου κατέσκαψαν, καὶ γὰρ ὑπελείφθην μόνος καὶ ζητοῦσιν τὴν ψυχὴν μου. ⁴ ἀλλὰ τί λέγει αὐτῷ ὁ χρηματισμός; κατέλιπον ἐμαυτῷ ἑπταμισθίους ἀνδρας, ὅτινες οὐκ ἔκαμψαν γόνυ τῇ Βαβυλῶνι. ⁵ οὕτως οὖν καὶ ἐν τῷ νῦν καιρῷ λείμμα κατ' ἐκλογὴν χάριτος γέγονεν· ⁶ εἰ δὲ χάριτι, οὐκέτι ἐξ ἔργων, ἐπεὶ ἡ χάρις οὐκέτι γίνεται χάρις. ⁷ Τί οὖν; ὁ ἐπιζητεῖ Ἰσραὴλ, τοῦτο οὐκ ἐπέτυχεν, ἢ δὲ ἐκλογὴ ἐπέτυχεν· οἱ δὲ λοιποὶ ἐπωρόθησαν, ⁸ καθάπερ γέγραπται· ἔδωκεν αὐτοῖς ὁ θεὸς πνεῦμα κατανύξεως, ὀφθαλμοὺς τοῦ μὴ βλέπειν καὶ ὄτα τοῦ μὴ ἀκούειν, ἕως τῆς σημερον ἡμέρας. ⁹ καὶ Δαυεὶδ λέγει· γεννηθήτω ἡ τράπεζα αὐτῶν εἰς παγίδα καὶ εἰς θήραν καὶ εἰς σκάνδαλον καὶ εἰς ἀνταπόδομα αὐτοῖς, ¹⁰ σκοτισθήτωσαν οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν τοῦ μὴ βλέπειν, καὶ τὸν νῶτον αὐτῶν διαπαντὸς σύνκαμψον.

¹¹ Λέγω οὖν, μὴ ἔπταισαν ἵνα πέσωσιν; μὴ γένοιτο· ἀλλὰ τῷ αὐτῶν παραπτώματι ἡ σωτηρία τοῖς ἔθνεσιν, εἰς τὸ παραζηλώ-

20. τοις ἐμοῖς bis: [T]h pm εν XI, 1. Τ Ἰσραηλιτῆς 5. Η λιμνα 6. χάρις sc: E add εἰ δὲ ἐξ ἔργων, οὐκ ἐτι ἐστι χάρις. ἐπεὶ τὸ ἔργον, οὐκ ἐτι ἐστὶν ἔργον. 10. Τ συγκαμψον

16. Is 53, 1. Io 12, 38. 18. Ps 19, 5. 19. Deut 32, 21. 20s. Is 65, 1s. XI, 1s. Ps 94, 14. 3s. I Reg 19, 10, 18. 6. 4, 4. Gal 2, 6. 8. Is 29, 10. Deut 29, 4. Is 6, 9s. Io 12, 40. 9s. Ps 69, 23s. 11. Io, 19.

σαι αὐτούς. ¹³ εἰ δὲ τὸ παράπτωμα αὐτῶν πλοῦτος κόσμος καὶ τὸ ἥτημα αὐτῶν πλοῦτος ἐθνῶν, πόσῳ μᾶλλον τὸ πλήρωμα αὐτῶν. ¹⁴ ὑμῖν δὲ λέγω τοῖς ἔθνεσιν. ἐφ' ὅσον μὲν οὖν εἰμι ἐγὼ ἐθνῶν ἀπόστολος, τὴν διακονίαν μου δοξάζω, ¹⁵ εἶπὼς παραζηλώσω μου τὴν σάρκα καὶ σώσω τινὰς ἐξ αὐτῶν. ¹⁶ εἰ γὰρ ἡ ἀποβολὴ αὐτῶν καταλλαγὴ κόσμου, τίς ἡ πρόσλημψις εἰ μὴ ζωὴ ἐκ νεκρῶν; ¹⁷ εἰ δὲ ἡ ἀπαρχὴ ἀγία, καὶ τὸ φύραμα· καὶ εἰ ἡ ῥίζα ἀγία, καὶ οἱ κλάδοι.

¹⁷ Εἰ δὲ τινες τῶν κλάδων ἐξεκλάσθησαν, σὺ δὲ ἀργιέλαιος ὢν ἐνεκεντρισθῆς ἐν αὐτοῖς καὶ συνκοινωνὸς τῆς ῥίζης τῆς πύπτου τῆς εἰλαῖας ἐγένου, ¹⁸ μὴ κατακαυχῶ τῶν κλάδων· εἰ δὲ κατακαυχᾶσαι, οὐ σὺ τὴν ῥίζαν βαστάζεις ἀλλὰ ἡ ῥίζα σέ. ¹⁹ ἐραῖς οὖν· ἐξεκλάσθησαν κλάδοι ἵνα ἐγὼ ἐνεκεντρισθῶ. ²⁰ καλῶς· τῇ ἀπιστίᾳ ἐξεκλάσθησαν, σὺ δὲ τῇ πίστει ἔστηκας. μὴ ὑψηλὰ φρόνει, ἀλλὰ φοβοῦ· ²¹ εἰ γὰρ ὁ θεὸς τῶν κατὰ φύσιν κλάδων οὐκ ἐφείσατο, οὐδὲ σοῦ φείσεται. ²² ἴδε οὖν χρηστότητα καὶ ἀποτομίαν θεοῦ· ἐπὶ μὲν τοὺς περόντας ἀποτομία, ἐπὶ δὲ σὲ χρηστότης θεοῦ, εἰς ἐπιμένῃς τῇ χρηστότητι, ἐπεὶ καὶ σὺ ἐκκοπήσῃ. ²³ κἀκεῖνοι δέ, εἰ μὴ ἐπιμένωσιν τῇ ἀπιστίᾳ, ἐνεκεντρισθήσονται· δυνατὸς γάρ ἐστιν ὁ θεὸς πάλιν ἐνεκεντρίσαι αὐτούς. ²⁴ εἰ γὰρ σὺ ἐκ τῆς κατὰ φύσιν ἐξεκόπης ἀργιελαίου καὶ παρὰ φύσιν ἐνεκεντρισθῆς εἰς καλλιέλαιον, πόσῳ μᾶλλον οὗτοι οἱ κατὰ φύσιν ἐνεκεντρισθήσονται τῇ ἰδίᾳ εἰλαίᾳ.

²⁵ Οὐ γὰρ θέλω ὑμᾶς ἀγνοεῖν, ἀδελφοί, τὸ μυστήριον τοῦτο, ἵνα μὴ ᾔτε παρ' ἑαυτοῖς φρόνιμοι, ὅτι πάροως ἀπὸ μέρους τῷ Ἰσραὴλ γέγονεν ἄχρις οὗ τὸ πλήρωμα τῶν ἐθνῶν εἰσέλθῃ, ²⁶ καὶ οὕτως πᾶς Ἰσραὴλ σωθήσεται, καθὼς γέγραπται· ἤξει ἐκ Σιών ὁ ῥυόμενος, ἀποστρέψει ἀσεβείας ἀπὸ Ἰακώβ. ²⁷ καὶ αὕτη αὐτοῖς ἡ παρ' ἐμοῦ διαθήκη, ὅταν ἀφέλωμαι τὰς ἀμαρτίας αὐτῶν. ²⁸ κατὰ μὲν τὸ εὐαγγέλιον ἐχθροὶ δι' ὑμᾶς, κατὰ δὲ τὴν ἐκλογὴν ἀγαπητοὶ διὰ τοὺς πατέρας· ²⁹ ἀμεταμέλητα γὰρ τὰ χαρίσματα καὶ ἡ κλήσις τοῦ θεοῦ. ³⁰ ὥσπερ γὰρ ὑμεῖς ποτε ἠπειθήσατε τῷ θεῷ, σὺν δὲ ἠλεήθητε τῇ τούτων ἀπειθείᾳ, ³¹ οὕτως καὶ οὗτοι σὺν

13. T μὲν [οὖν] 17. T συγκοινωνος | ριζης: T add [καὶ] 19. T ἐνεκεντρισθῶ 20. T ἐκλάσθησαν 23. T ἐνεκεντρισθῆσονται et ἐνεκεντρισται 24. T ἐνεκεντρισθησονται 25. παρ: T¹H⁸ εν | H ἀχι ου 30. ρυν: h ρυνι | H ἀπειθια

13. 15, 16. Gal 2, 7. Act 22, 21. 14. 9, 3. 1 Cor 9, 22. 16. Num 15, 17ss. 18. (Io 4, 22.) 20. Hebr 3, 19. 4, 2. 22. Hebr 3, 14-10, 29. 23. 14, 4. 26. Is 59, 20s. 27, 9. 27. Ier 31, 33s.

ἠπειθήσαν τῷ ὑμετέρῳ ἔλεει ἵνα καὶ αὐτοὶ νῦν ἐλεηθῶσιν·
³² συνέκλεισεν γὰρ ὁ θεὸς τοὺς πάντας εἰς ἀπειθείαν ἵνα τοὺς
 πάντας ἐλεήσῃ. ³³ Ὡς βάθος πλοῦτου καὶ σοφίας καὶ γνώσεως
 θεοῦ· ὡς ἀνεξεραίνητα τὰ κρίματα αὐτοῦ καὶ ἀνεξιχνίαστοι αἱ
 ὁδοὶ αὐτοῦ. ³⁴ τίς γὰρ ἔγνω νοῦν κυρίου; ἢ τίς σύμβουλος αὐτοῦ
 ἐγένετο; ³⁵ ἢ τίς προέδωκεν αὐτῷ, καὶ ἀνταποδοθήσεται αὐτῷ;
³⁶ ὅτι ἐξ αὐτοῦ καὶ δι' αὐτοῦ καὶ εἰς αὐτὸν τὰ πάντα· αὐτῷ ἦ
 δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας, ἀμήν.

XII

Sancte vivendum gratiaeque donis recte utendum. Amori, modestiae,
 mansuetudini studendum.

¹ Παρακαλῶ ὄν ὑμᾶς, ἀδελφοί, διὰ τῶν οἰκτιρμῶν τοῦ θεοῦ,
 παρασσηταὶ τὰ σώματα ὑμῶν θυσίαν ζῶσαν ἁγίαν τῷ θεῷ εὐά-
 ρεστον, τὴν λογικὴν λατρείαν ὑμῶν· ² καὶ μὴ συνηματιζέσθε τῷ
 αἰῶνι τούτῳ, ἀλλὰ μεταμορφοῦσθε τῇ ἀνακαινώσει τοῦ νοός, εἰς
 τὸ δοκιμᾶζειν ὑμᾶς τί τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ, τὸ ἀγαθὸν καὶ
 εὐάρεστον καὶ τέλειον. ³ λέγω γὰρ διὰ τῆς χάριτος τῆς δοθείσης
 μοι παντὶ τῷ ὄντι ἐν ὑμῖν, μὴ ὑπερφρονεῖν παρ' ὃ δαί φρονεῖν,
 ἀλλὰ φρονεῖν εἰς τὸ σωφρονεῖν, ἐκάστῳ ὡς ὁ θεὸς ἐμέρισε
 μέτρον πίστεως. ⁴ καθάπερ γὰρ ἐν ἐνὶ σώματι πολλὰ μέλη
 ἔχομεν, τὰ δὲ μέλη πάντα οὐ τὴν αὐτὴν ἔχει πράξιν, ⁵ οὕτως οἱ
 πολλοὶ ἐν σώμα ἴσμεν ἐν Χριστῷ, τὸ δὲ καθ' εἰς ἀλλήλων μέλη,
⁶ ἔχοντες δὲ χαρίσματα κατὰ τὴν χάριν τὴν δοθείσαν ἡμῖν διά-
 φορα· εἴτε προφητεῖαν, κατὰ τὴν ἀναλογίαν τῆς πίστεως· ⁷ εἴτε
 διακονίαν, ἐν τῇ διακονίᾳ· εἴτε ὁ διδάσκων, ἐν τῇ διδασκαλίᾳ·
⁸ εἴτε ὁ παρακαλῶν, ἐν τῇ παρακλήσει· ὁ μεταδιδόνος ἐν ἀπλό-
 τητι, ὁ προϊστάμενος ἐν σπουδῇ, ὁ ἐλεῶν ἐν ἰλαρότητι.

⁹ Ἡ ἀγάπη ἀνυπόκριτος. ἀποστυγοῦντες τὸ πονηρὸν, κολῶ-
 μενοι τῷ ἀγαθῷ, ¹⁰ τῇ φιλαδελφίᾳ εἰς ἀλλήλους φιλόστοργοι, τῇ
 τιμῇ ἀλλήλους προηγούμενοι, ¹¹ τῇ σπουδῇ μὴ ὀκνηροί, τῷ πνεύ-
 ματι ζῆστοι, τῷ κυρίῳ δουλεύοντες, ¹² τῇ ἐπιδίῳ χαίροντες, τῇ
 θλίψει ὑπομένοντες, τῇ προσευχῇ προσκατεροῦντες, ¹³ ταῖς χρεῖαις
 τῶν ἁγίων κοινωνοῦντες, τὴν φιλοξενίαν διώκοντες. ¹⁴ εὐλογεῖτε
 τοὺς διώκοντας ὑμᾶς, εὐλογεῖτε καὶ μὴ καταρᾶσθε. ¹⁵ χαίρειν
 μετὰ χαιρόντων, κλαίειν μετὰ κλαιόντων. ¹⁶ τὸ αὐτὸ εἰς ἀλλή-

31. T om νυν 32. H απειθειαν 33. H ὃ XII, 1. Th ευαρεστον
 τω θεω 2. T συνηματ. | th συνηματιζεσθαι (t συοχ.) et μετα-
 μορφουοθαι 4. h μελη πολλα 14. H om υμας 15. κλαιειν: h pm και

32. Gal 3,22. 34. Is 40,13. I Cor 2,16. 35. Iob 41,2. (Is
 40,14.) 36. I Cor 8,6. Col 1,16. Rom 16,27. XII, 8. Eph 5,10.17.
 3. I Cor 7,17. 4. I Cor 12,12.27. Eph 4,25. 6. Eph 4,11. 11. 14,18.
 16,18. 12. Col 4,2. 14. Mt 5,44. I Cor 4,12. 16. 15,5.

λους φρονοῦντες, μὴ τὰ ὑψηλὰ φρονοῦντες ἀλλὰ τοῖς ταπεινοῖς συναπαγόμενοι· μὴ γίνεσθε φρόνιμοι παρ' ἑαυτοῦ. ¹⁷ μηδενὶ κακὸν ἀπὲι κακῷ ἀποδιδόντες, προνοούμενοι καλὰ ἐνώπιον πάντων ἀνθρώπων, ¹⁸ εἰ δυνατόν, τὸ εἶς ἡμῶν, μετὰ πάντων ἀνθρώπων εἰρηνεύοντες, ¹⁹ μὴ ἑαυτοὺς ἐκδικοῦντες, ἀγαπητοί, ἀλλὰ ὅπως τόπος τῆ ὀργῆ· γέγραπται γάρ· ἐμοὶ ἐκδίκησις, ἐγὼ ἀνταποδώσω, λέγει κύριος. ²⁰ ἀλλὰ ἐάν πεινᾷ ὁ ἐχθρὸς σου, ψάμμιζε αὐτόν· ἐάν διψᾷ, πότιζε αὐτόν· τοῦτο γὰρ ποιῶν ἀνθρώπου πυρὸς σωρεύσεις ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. ²¹ μὴ νικῶ ὑπὸ τοῦ κακοῦ, ἀλλὰ νίκα ἐν τῷ ἀγαθῷ τὸ κακόν.

XIII

Magistratibus parendum, suum cuique amanter tribuendum, vigilandum.

¹ Πᾶσα ψυχὴ ἐξουσίαις ὑπερεχοῦσαις ὑποτασσέσθω. οὐ γὰρ ἔστιν ἐξουσία εἰ μὴ ὑπὸ θεοῦ, αἱ δὲ οὗσαι ὑπὸ θεοῦ τεταγμέναι εἰσίν. ² ὥστε ὁ ἀντικεισσομένος τῇ ἐξουσίᾳ τῇ τοῦ θεοῦ διαταγῇ ἀντίστηκεν· οἱ δὲ ἀνθεστηκότες ἑαυτοῖς κρίμα λημψονται. ³ οἱ γὰρ ἄρχοντες οὐκ εἰσὶν φόβος τῷ ἀγαθῷ ἔργῳ ἀλλὰ τῷ κακῷ. θελεῖς δὲ μὴ φοβεῖσθαι τὴν ἐξουσίαν; τὸ ἀγαθὸν ποιεῖ, καὶ εἴξεις ἰπαινον εἶς αὐτῆς· ⁴ θεοῦ γὰρ διάκονός ἐστιν σοὶ εἰς τὸ ἀγαθόν. ἐάν δὲ τὸ κακὸν ποιῆς, φοβοῦ· οὐ γὰρ εἰκὴ τὴν μάχαιραν φορεῖ· θεοῦ γὰρ διάκονός ἐστιν ἐκδικος εἰς ὀργὴν τῷ τὸ κακὸν πράσσοντι. ⁵ διὸ ἀνάγκη ὑποτάσσεσθαι, οὐ μόνον διὰ τὴν ὀργὴν ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν συνείδησιν. ⁶ διὰ τοῦτο γὰρ καὶ φόρους τελαίετε· λειτουργοὶ γὰρ θεοῦ εἰσὶν εἰς αὐτὸ τοῦτο προσκαρτεροῦντες. ⁷ ἀπόδοτε πᾶσιν τὰς ὀφειλάς, τῷ τὸν φόρον τὸν φόρον, τῷ τὸ τέλος τὸ τέλος, τῷ τὸν φόβον τὸν φόβον, τῷ τὴν τιμὴν τὴν τιμὴν. ⁸ Μηδενὶ μηδὲν ὀφείλετε, εἰ μὴ τὸ ἀλλήλους ἀγαπᾶν· ὁ γὰρ ἀγαπῶν τὸν ἕτερον νόμον πεπλήρωκεν. ⁹ τὸ γὰρ οὐ μοιχεύσεις, οὐ φονεύσεις, οὐ κλέψεις, οὐκ ἐπιθυμήσεις, καὶ εἰ τις ἕτερον ἐπιτολή, ἐν τῷ λόγῳ τούτῳ ἀνακεφαλαιοῦνται, ἐν τῷ ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν. ¹⁰ ἡ ἀγάπη τῷ πλησίον κακὸν οὐκ ἐργάζεται· πλήρωμα οὖν νόμου ἡ ἀγάπη. ¹¹ Καὶ τοῦτο εἰδότες τὸν καιρὸν, ὅτι ὥρα ἤδη ἡμᾶς εἶς ὑπὸν ἐνεργηθῆναι· τῶν γὰρ ἐγγύτερον ἡμῶν ἡ σωτηρία ἢ ὅτε ἐπιστεύσαμεν. ¹² ἢ εὐξ προέκοψεν, ἢ δὲ ἡμέρα ἤγγικεν. ἀποθώματα οὖν τὰ ἔργα τοῦ

XIII, 3. αγαθω εργω: h † 9. h εν τουτω τω λογω | TH [εν τω] αγαπη. II. υμας: T^h ημας

16. Prov 3,7. 17. 2 Cor 8,21. Prov 3,4. 19. Deut 32,35. Hebr 10,30. 20. Prov 25,21s. XIII, 1. I Pe 2,13s. 8. Mt 22,37ss. 9. Ex 20,13ss. Lev 19,18. Gal 5,14. Iac 2,8. 10. I Cor 13,4. 11. I Thess 5,6ss. Eph 5,14. 12. Eph 5,11.

σκότους, ἐνδυσάμεθα δὲ τὰ ὄπλα τοῦ φωτός. ¹³ ὡς ἐν ἡμέρᾳ ἐπισημῶως περιπατήσωμεν, μὴ κόμοις καὶ μέθαις, μὴ κοίταις καὶ ἀσελγείαις, μὴ ἐριδι καὶ ζήλῳ, ¹⁴ ἀλλὰ ἐνδύσασθε τὸν κύριον Ἰησοῦν Χριστόν, καὶ τῆς σαρκὸς πρόνοιαν μὴ ποιεῖσθε εἰς ἐπιθυμίας.

XIV

De ciborum dierumque usu. Imbecillis parcendum. Cavenda offensio in ciborum ac dierum usu. Non temere iudicandum. Sequenda conscientia.

¹ Τὸν δὲ ἀσθενοῦντα τῇ πίστει προσλαμβάνεσθε, μὴ εἰς διακρίσεις διαλογισμῶν. ² ὃς μὲν πιστεύει φαγεῖν πάντα, ὁ δὲ ἀσθενῶν λάχαρα ἐσθίει. ³ ὁ ἐσθίων τὸν μὴ ἐσθίοντα μὴ ἐξουθενεῖτω. ὁ δὲ μὴ ἐσθίων τὸν ἐσθίοντα μὴ κρίνετω· ὁ θεὸς γὰρ αὐτὸν προσελάβετο. ⁴ σὺ τίς εἶ ὁ κρίνων ἀλλότριον οἰκέτην; τῷ ἰδίῳ κυρίῳ στήκει ἢ πίπτει· σταθῆσεται δέ, δυνατεῖ γὰρ ὁ κύριος στήσαι αὐτόν. ⁵ ὃς μὲν γὰρ κρίνει ἡμέραν παρ' ἡμέραν, ὃς δὲ κρίνει πᾶσαν ἡμέραν· ἕκαστος ἐν τῷ ἰδίῳ νοῦ πληροφορεῖσθω. ⁶ ὁ φρονῶν τῆν ἡμέραν κυρίῳ φρονεῖ· καὶ ὁ ἐσθίων κυρίῳ ἐσθίει, εὐχαριστεῖ γὰρ τῷ θεῷ· καὶ ὁ μὴ ἐσθίων κυρίῳ οὐκ ἐσθίει καὶ εὐχαριστεῖ τῷ θεῷ. ⁷ οὐδεὶς γὰρ ἡμῶν ἐαντῷ ζῆ, καὶ οὐδεὶς ἐαντῷ ἀποθνήσκει· ⁸ εἴαν τε γὰρ ζῶμεν, τῷ κυρίῳ ζῶμεν, εἴαν τε ἀποθνήσκωμεν, τῷ κυρίῳ ἀποθνήσκωμεν. εἴαν τε οὖν ζῶμεν εἴαν τε ἀποθνήσκωμεν, τοῦ κυρίου ἐσμέν. ⁹ εἰς τοῦτο γὰρ Χριστὸς ἀπέθανεν καὶ ἔζησεν, ἵνα καὶ νεκρῶν καὶ ζώντων κερύσει. ¹⁰ σὺ δὲ τί κρίνεις τὸν ἀδελφόν σου; ἢ καὶ σὺ τί ἐξουθενεῖς τὸν ἀδελφόν σου; πάντες γὰρ παραστησόμεθα τῷ βήματι τοῦ θεοῦ. ¹¹ γέγραπται γὰρ· ὤ ἐγώ, λέγει κύριος, ὅτι ἐμοὶ κάμψαι πᾶν γόνυ καὶ πᾶσα γλῶσσα ἐξομολογήσεται τῷ θεῷ. ¹² ἄρα οὖν ἕκαστος ἡμῶν περὶ εἰαυτοῦ λόγον δώσει τῷ θεῷ.

¹³ Μηκέτι οὖν ἀλλήλους κρίνωμεν, ἀλλὰ τοῦτο κρίνατε μᾶλλον, τὸ μὴ τιθέναι πρόσκομμα τῷ ἀδελφῷ ἢ σκάνδαλον. ¹⁴ οἶδα καὶ πέπεισμαι ἐν κυρίῳ Ἰησοῦ ὅτι οὐδὲν κοινὸν δι' εἰαυτοῦ, εἰ μὴ τῷ λογιζομένῳ τι κοινὸν εἶναι, ἐκείνῳ κοινόν. ¹⁵ εἰ γὰρ διὰ βρώμα ὁ ἀδελφός σου λυπεῖται, οὐκέτι κατὰ ἀγάπην περιπατεῖς. μὴ τῷ βρώματί σου ἐκείνον ἀπόλλυς, ὑπὲρ οὗ Χριστὸς ἀπέθανεν. ¹⁶ μὴ

12. H ενδυσωμ. [θε] 13. th εριδι και ζηλοισ 14. κυριον ιησουν χριστον: h χριστον ιησουν XIV, 5. T[H] om γαρ 11. T³ εξομολογησεται πασα γλωσσα 12. T[H] om ουν | T³ αποδωσει | H [τω θεω] 13. h om προσκομμα et η 14. T δι αυτου

14. Gal 3,27. XIV, 1. 15, 1. 7. 3. 15, 7. 4. 14, 10. 1ac 4, 12. Rom 11, 23. 9. 2 Cor 5, 15. 1 Thess 4, 14. 10. 14, 4. 2 Cor 5, 10. 11. Is 45, 23. Phil 2, 10a. 18. Mt 12, 36. 15. 1 Cor 8, 11.

βλασφημείσθω ὡν ὑμῶν τὸ ἀγαθόν. ¹⁷ οὐ γὰρ ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ βρώσις καὶ πόσις, ἀλλὰ δικαιοσύνη καὶ εἰρήνη καὶ χαρὰ ἐν πνεύματι ἁγίῳ. ¹⁸ ὁ γὰρ ἐν τούτῳ δουλεύων τῷ Χριστῷ εὐδαιμονεῖ τῷ θεῷ καὶ δόκιμος τοῖς ἀνθρώποις. ¹⁹ ἄρα ὡν τὰ τῆς εἰρήνης διώκομεν καὶ τὰ τῆς οἰκοδομῆς τῆς εἰς ἀλλήλους. ²⁰ μὴ ἐνεκεν βρώματος κατάλυε τὸ ἔργον τοῦ θεοῦ. πάντα μὲν καθαρὰ, ἀλλὰ κακὸν τῷ ἀνθρώπῳ τῷ διὰ προσκόμματος ἐσθίονται. ²¹ κελὸν τὸ μὴ φαγεῖν κρέα μηδὲ πιεῖν οἶνον μηδὲ ἐν ᾧ ὁ ἀδελφός σου προσκόπτει. ²² σὺ πιστὴν ἦν ἔχεις κατα σεαντὸν ἔχε ἐνώπιον τοῦ θεοῦ. μακάριος ὁ μὴ κρίνων ἑαυτὸν ἐν ᾧ δοκιμάζει. ²³ ὁ δὲ διακρινόμενος ἐὰν φάγη κατακρίνεται, ὅτι οὐκ ἐκ πίστεως. πᾶν δὲ ὁ οὐκ ἐκ πίστεως ἁμαρτία ἐστίν.

XV

Concordiae studendum mutuique amoris officiis. De epistulae severitate. Paulus Romanos visurus. De collecta Hierosolymam perferenda ac periculo imminente.

¹ Ὁφείλομεν δὲ ἡμεῖς οἱ δυνατοὶ τὰ ἀσθενήματα τῶν ἀδυνάτων βαστάζειν καὶ μὴ ἑαυτοῖς ἀρέσκειν. ² ἕκαστος ἡμῶν τῷ πλησίον ἀρεσκέτω εἰς τὸ ἀγαθὸν πρὸς οἰκοδομήν. ³ καὶ γὰρ ὁ Χριστὸς οὐχ ἑαυτῷ ἤρεσεν, ἀλλὰ καθὼς γέγραπται· οἱ ὀνειδισμοὶ τῶν ὀνειδιζόντων σε ἐπέπεσαν ἐπ' ἐμέ. ⁴ ὅσα γὰρ προεγράφη, εἰς τὴν ἡμετέραν διδασκαλίαν ἐγράφη, ἵνα διὰ τῆς ὑπομονῆς καὶ διὰ τῆς παρακλήσεως τῶν γραφῶν τὴν ἐλπίδα ἔχωμεν. ⁵ ὁ δὲ θεὸς τῆς ὑπομονῆς καὶ τῆς παρακλήσεως δῆψ ὑμῖν τὸ αὐτὸ φρονεῖν ἐν ἀλλήλοις κατὰ Χριστὸν Ἰησοῦν, ⁶ ἵνα ὁμοθυμαδὸν ἐν ἐνὶ στόματι δοξάζητε τὸν θεὸν καὶ πατέρα τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. ⁷ διὸ προσλαμβάνετε ἀλλήλους, καθὼς καὶ ὁ Χριστὸς προσελάβετο ὑμᾶς εἰς δόξαν τοῦ θεοῦ. ⁸ λέγω γὰρ Χριστὸν διάκονον γεγενῆσθαι περιτομῆς ὑπὲρ ἀληθείας θεοῦ, εἰς τὸ βεβαιῶσαι τὰς ἐπαγγελίας τῶν πατέρων, ⁹ τὰ δὲ ἔθνη ὑπὲρ ἐλέους δοξάσαι τὸν θεόν, καθὼς γέγραπται· διὰ τοῦτο ἐξομολογήσομαι σοι ἐν ἔθνεσιν καὶ τῷ ὀνόματί σου ψαλῶ. ¹⁰ καὶ πάλιν λέγει· εὐφράνθητε ἔθνη μετὰ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ. ¹¹ καὶ πάλιν· αἰνεῖτε πάντα τὰ ἔθνη τὸν κύριον, καὶ ἐπαινεσάτωσαν αὐτὸν πάντες οἱ λαοί. ¹² καὶ πάλιν Ἡσαΐας λέγει· ἔσται ἡ βίβλα τοῦ Ἰεσοῦ καὶ

18. T [τω] χριστω 19. T^h διωκομεν 21. H πειν | προσκοπτει: T [t] add η σκανδαλιζεται η ασθενει XV,4. εις την: H pm [παντα] | εχωμεν: h add της παρακλησεως 5. Th ιησουν χριστον 7. υμας: t H^h ημας 8. T^h γενησθαι 11. παλιν: t add [λεγει]

17. I Cor 8,8. 20. Tit 1,15. 21. I Cor 8,13. XV,1. 14,1. 3. Ps 69,10. 7. 14,1. 9. 2 Sam 22,50. Ps 18,50. 10. Deut 32,43. 11. Ps 117,1. 12. Is 11,10. Mt 12,21.

ὁ ἀνιστάμενος ἄρχειν ἐθνῶν, ἐπ' αὐτῶ ἐθνη ἑλιποῦσιν. ¹³ ὁ δὲ θεὸς τῆς ἐλπίδος πληρώσαι ὑμᾶς πάσης χαρᾶς καὶ εἰρήνης ἐν τῷ πιστεύειν, εἰς τὸ περισσεύειν ὑμᾶς ἐν τῇ ἐλπίδι ἐν δυνάμει πνεύματος ἁγίου.

¹⁴ Πέπεσμαι δέ, ἀδελφοί μου, καὶ αὐτὸς ἐγὼ περὶ ὑμῶν, ὅτι καὶ αὐτοὶ μεστοὶ ἔστε ἀγαθωσύνης, πεπληρωμένοι πάσης τῆς γνώσεως, δυνάμενοι καὶ ἀλλήλους νουθετεῖν. ¹⁵ τολμηρότερον δὲ ἔγραφα ὑμῖν, ἀπὸ μέρους, ὡς ἐπαναμνησέσκων ὑμᾶς διὰ τὴν χάριν τὴν δοθεῖσάν μοι ἀπὸ τοῦ θεοῦ ¹⁶ εἰς τὸ εἶναι με λειτουργὸν Χριστοῦ Ἰησοῦ εἰς τὰ ἔθνη, ἱερουροῦντα τὸ εὐαγγέλιον τοῦ θεοῦ, ἵνα γένηται ἡ προσφορὰ τῶν ἐθνῶν ἐπρόσδεκτος, ἡγιασμένη ἐν πνεύματι ἁγίῳ. ¹⁷ ἔγω οὖν τὴν κἀνήσιον ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τὰ πρὸς τὸν θεόν· ¹⁸ οὐ γὰρ τολμήσω τι λαλεῖν ὧν οὐ κατειργάσατο Χριστὸς δι' ἐμοῦ εἰς ὑπακοὴν ἐθνῶν, λόγῳ καὶ ἔργῳ, ¹⁹ ἐν δυνάμει σημείων καὶ τεράτων, ἐν δυνάμει πνεύματος θεοῦ, ὥστε με ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ καὶ κύκλῳ μέχρι τοῦ Ἰλλυρικοῦ πεπληρωκέναι τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ. ²⁰ οὕτως δὲ φιλοτιμούμενος, εὐαγγελίζεσθαι οὐχ ὅπου ὠνομάσθη Χριστός, ἵνα μὴ ἐπ' ἄλλοτριον θεμέλιον οἰκοδομῶ, ²¹ ἀλλὰ καθὼς γέγραπται· οἷς οὐκ ἀνηγγέλῃ περὶ αὐτοῦ ὕψονται, καὶ οἱ οὐκ ἀχηκόασιν συνήσουσιν.

²² Διὸ καὶ ἐνεκοπτόμην τὰ πολλὰ τοῦ ἔλθειν πρὸς ὑμᾶς, ²³ ἦν δὲ μηκέτι τόπον ἔχων ἐν τοῖς κλίμασι τούτοις, ἐπιποθίαν δὲ ἔχων τοῦ ἔλθειν πρὸς ὑμᾶς ἀπὸ πολλῶν ἔτων, ²⁴ ὡς ἂν πορεύωμαι εἰς τὴν Σπανίαν· ἐλπίζω γὰρ διαπορευόμενος θεάσασθαι ὑμᾶς καὶ ὑψ' ὑμῶν προπεμφθῆναι ἐκεῖ, εἰν ὑμῶν πρώτων ἀπὸ μέρους ἐμπλησθῶ. ²⁵ ἦν δὲ πορεύομαι εἰς Ἱερουσαλὴμ διακονῶν τοῖς ἁγίοις. ²⁶ ἠὲ δόκησαν γὰρ Μακεδονία καὶ Ἀχαΐα κοινοῦναι τινα ποιήσασθαι εἰς τοὺς πεταγούς τῶν ἁγίων τῶν ἐν Ἱερουσαλὴμ. ²⁷ ἠὲ δόκησαν γὰρ, καὶ ὀφειλέται εἰσὶν αὐτῶν· εἰ γὰρ τοῖς πνευματικοῖς αὐτῶν ἐκoinώνησαν τὰ ἔθνη, ὀφείλουσιν καὶ ἐν τοῖς σαρκοῖς λειτουργῆσαι αὐτοῖς. ²⁸ τοῦτο οὖν ἐπιτελέσας καὶ σφραγισάμενος αὐτοῖς τὸν καρπὸν τούτου, ἀπελεύσομαι δι' ὑμῶν εἰς Σπανίαν· ²⁹ οἶδα δὲ ὅτι ἐρχόμενος πρὸς ὑμᾶς ἐν πληρώματι εὐλογίας Χριστοῦ ἐλεύσομαι. ³⁰ παρακαλῶ δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, διὰ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ διὰ τῆς ἀγάπης τοῦ πνεύματος, συναγωνίσασθαι μοι ἐν ταῖς προσευχαῖς

14. T³ om της 15. T³H τολμηροτερω 17. H [την] κανχ. 18. t h τολμα 19. θεου: T[H] αγιου | H χριστου, 20. T³ φιλοτιμουμαι 21. οφονται: t H³ ante ois 22. τα πολλα: t πολλακις 23. H επιποθειαν | πολλων: T³H ικανων 24. υφ: t απο 26. t ευδοκησεν 30. H [αδελφωε]

21. Is 52,15. 23. Act 19,21. 25. Act 20,16. 21,17. 26. I Cor 16,1. 2 Cor 8,9. 27. I Cor 9,11. 30. (Col 4,12.)

ἔπερ ἐμοῦ πρὸς τὸν θεόν, ³¹ ἵνα ἴσθῶ ἀπὸ τῶν ἀπειθοῦντων ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ καὶ ἡ διακονία μου ἢ εἰς Ἱερουσαλὴμ εὐπρόσδεκτος τοῖς ἀγίοις γένηται, ³² ἵνα ἔλθῶν ἐν χαρᾷ πρὸς ὑμᾶς διὰ θελήματος θεοῦ συναναπαύσωμαι ὑμῖν. ³³ ὁ δὲ θεὸς τῆς εἰρήνης μετὰ πάντων ὑμῶν ἰμῆν.

XVI

Phoebe commendatur. Salutationes variae. Vitanda dissidia. Doxologia.

¹ Σοφίστημι δὲ ὑμῖν Φοίβην τὴν ἀδελφὴν ἡμῶν, οὕσαν διάκονον τῆς ἐκκλησίας τῆς ἐν Κερχραῖς, ² ἵνα αὐτὴν προσδέξησθε ἐν κυρίῳ ἄξιως τῶν ἁγίων καὶ παραστήτε αὐτῇ ἐν ᾧ ἂν ὑμῶν χεῖρ ἢ πράγματι· καὶ γὰρ αὐτὴ προστάτις πολλῶν ἐγενήθη καὶ ἐμοῦ αὐτοῦ.

³ Ἀσπάσασθε Πρίσκαν καὶ Ἀκύλαν τοὺς συνεργοὺς μου ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ⁴ οἵτινες ὑπὲρ τῆς ψυχῆς μου τὸν ἑαυτῶν τράχηλον ὑπέστηκαν, οἷς οὐκ ἐγὼ μόνος εὐχαριστῶ ἀλλὰ καὶ πᾶσαι αἱ ἐκκλησίαι τῶν ἔθνῶν, ⁵ καὶ τὴν κατ' οἶκον αὐτῶν ἐκκλησίαν. ἀσπάσασθε Ἐπιαινετὸν τὸν ἀγαπητὸν μου, ὃς ἐστιν ἀπαρχὴ τῆς Ἀσίας εἰς Χριστόν. ⁶ ἀσπάσασθε Μαριάμ, ἧτις πολλὰ ἐκοπίασεν εἰς ὑμᾶς. ⁷ ἀσπάσασθε Ἀνδρόνικον καὶ Ἰουνίαν τοὺς συγγενεῖς μου καὶ συναιχμαλώτους μου, οἵτινες εἰσιν ἐπίσημοι ἐν τοῖς ἀποστόλοις, οἳ καὶ πρὸ ἐμοῦ γέγοναν ἐν Χριστῷ. ⁸ ἀσπάσασθε Ἀμφιλίαν τὸν ἀγαπητὸν μου ἐν κυρίῳ. ⁹ ἀσπάσασθε Οὐρβανὸν τὸν συνεργὸν ἡμῶν ἐν Χριστῷ καὶ Στάχυν τὸν ἀγαπητὸν μου. ¹⁰ ἀσπάσασθε Ἀπελλὴν τὸν δόκιμον ἐν Χριστῷ. ἀσπάσασθε τοὺς ἐκ τῶν Ἀριστοβούλου. ¹¹ ἀσπάσασθε Ἡρωδιᾶνα τὸν συγγενὴ μου. ἀσπάσασθε τοὺς ἐκ τῶν Ναρκίσσου τοὺς ὄντας ἐν κυρίῳ. ¹² ἀσπάσασθε Τρυφαινας καὶ Τρυφῶσαν τὰς κοπιώσας ἐν κυρίῳ. ἀσπάσασθε Περσιδα τὴν ἀγαπητὴν, ἧτις πολλὰ ἐκοπίασεν ἐν κυρίῳ. ¹³ ἀσπάσασθε Ροῦφον τὸν ἐκλεκτὸν ἐν κυρίῳ καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ καὶ ἐμοῦ. ¹⁴ ἀσπάσασθε Ἀσίνκριτον, Φλέγοντα, Ἐρμῆν, Πατρόβαν, Ἐρμᾶν, καὶ τοὺς σὺν αὐτοῖς ἀδελφοὺς· ¹⁵ ἀσπάσασθε Φιλόλογον καὶ Ἰουλίαν, Νηρέα καὶ τὴν ἀδελφὴν αὐτοῦ, καὶ Ὀλυμπᾶν, καὶ τοὺς σὺν αὐτοῖς πάντας ἀγίους. ¹⁶ ἀσπάσασθε ἀλλήλους ἐν φιλήματι ἀγίῳ. ἀσπάζονται ὑμᾶς αἱ ἐκκλησίαι πᾶσαι τοῦ Χριστοῦ.

31. διακονία: t δωροφορία | eis: t εν 32. TH ινα εν χαρα ελθ. | Th ελθω . . και συναναπ. | Θεου: t κυριον ιησου h† 33. T [αμην] XVI, 1. ουσαν: H add [και] | T κερχραϊς 2. TH⁹ ινα προσδεξε αυτην | αυτη: T αυτη 5. TH επαϊνετον 6. TH μαριαν 8. TH αμφιλιατον 11. T συγγενην 14. T ασυγκριτον

XVI, 3. Act 18, 2. 5. I Cor 16, 19, 15. 13. (Mc 15, 21.) 16. I Cor 16, 20. 2 Cor 13, 12. I Thess 5, 26. I Pe 5, 14.

¹⁷ Παρακαλῶ δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, σκοπεῖν τοὺς τὰς διχοστασίας καὶ τὰ σκάνδαλα παρὰ τὴν διδαχὴν ἣν ὑμεῖς ἐμάθετε ποιούοντας, καὶ ἐκκλίνετε ἀπ' αὐτῶν. ¹⁸ οἱ γὰρ τοιοῦτοι τῷ κυρίῳ ἡμῶν Χριστῷ οὐ δουλεύουσιν ἀλλὰ τῇ ἐαντῶν κοιλίᾳ, καὶ διὰ τῆς χροστολογίας καὶ εὐλογίας ἐξαπατῶσιν τὰς καρδίας τῶν ἀκάκων. ¹⁹ ἡ γὰρ ὑμῶν ὑπακοὴ εἰς πάντας ἀφίκετο· ἐφ' ὑμῖν σὺν χαίρῳ, θέλω δὲ ὑμᾶς σοφοὺς εἶναι εἰς τὸ ἀγαθόν, ἀκεραίους δὲ εἰς τὸ κακόν. ²⁰ ὁ δὲ θεὸς τῆς εἰρήνης συντηρεῖ τὸν σατανᾶν ὑπὸ τοὺς πόδας ὑμῶν ἐν τάχει.

Ἡ χάρις τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ μεθ' ὑμῶν.

²¹ Ἀσπάζεταιται ὑμᾶς Τιμόθεος ὁ συνεργός μου, καὶ Λούκιος καὶ Ἰάσων καὶ Σωσίπατρος οἱ συγγενεῖς μου. ²² ἀσπάζομαι ὑμᾶς ἐγὼ Τέρτιος ὁ γραφάς τὴν ἐπιστολὴν ἐν κυρίῳ. ²³ ἀσπάζεταιται ὑμᾶς Γάϊος ὁ ξένος μου καὶ ὅλης τῆς ἐκκλησίας. ἀσπάζεταιται ὑμᾶς Ἐραστός ὁ οἰκονόμος τῆς πόλεως καὶ Κούαρτος ὁ ἀδελφός.

²⁵ Τῷ δὲ δυναμένῳ ὑμᾶς στηριῆσαι κατὰ τὸ εὐαγγέλιόν μου καὶ τὸ κήρυγμα Ἰησοῦ Χριστοῦ, κατὰ ἀποκάλυψιν μυστηρίου χρόνοις αἰώνιοις σσειγημένον, ²⁶ φανερωθέντος δὲ νῦν διὰ τε γραφῶν προφητικῶν κατ' ἐπιταγὴν τοῦ αἰωνίου θεοῦ εἰς ὑπακοὴν πίστεως εἰς πάντα τὰ ἔθνη γνωρισθέντος, ²⁷ μόνῳ σοφῷ θεῷ, διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων· ἀμήν.

ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ Α

I

Salutatio. Gratiarum actio pro Corinthiorum fide. Abiiciendae factiones. Salus per Christum parata non nititur humana sapientia aut arte.

¹ Παῦλος κλητὸς ἀπόστολος Χριστοῦ Ἰησοῦ διὰ θελήματος θεοῦ καὶ Σωσθένης ὁ ἀδελφός ² τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ θεοῦ τῇ οὐσῃ ἐν Κορίνθῳ, ἡγιασμένοις ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, κλητοῖς ἀγίοις, σὺν πᾶσιν τοῖς ἐπικαλουμένοις τὸ ὄνομα τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐν παντὶ τόπῳ, αὐτῶν καὶ ἡμῶν. ³ χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρὸς ἡμῶν καὶ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ.

19. σοφοὺς: H add [μεν] 20. ἰησον: [T] h add χριστον 21. μου pr: H [μου] 23. Ἡ γάϊος 24. Ε ἡ χάρις τοῦ κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ, μετὰ πάντων ὑμῶν, ἀμήν. 27. H [ω] η δοξα | TH om των αιωνων | T subscr. προς ρωμαιους

I, 1. H⁸ ἰησον χριστου 2. τη ουση εν κορινθω: T⁸ post χρ. ἰησου

18. Phil 3, 19. 23. (1 Cor 1, 14. 2 Tim 4, 20.) 25. Iud 245. Eph 3, 20s. 27. 1 Tim 1, 17. Rom 11, 36 etc.

1, 1ss. 2 Cor 1, 18. 1. Act 18, 17. 3. Rom 1, 7 etc.

⁴ Ἐὐχαριστῶ τῷ θεῷ μου πάντοτε περὶ ὑμῶν ἐπὶ τῇ χάριτι τοῦ θεοῦ τῇ δοθείσῃ ὑμῖν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ⁵ ὅτι ἐν παντὶ ἐπλουτήθητε ἐν αὐτῷ, ἐν παντὶ λόγῳ καὶ πάσῃ γνώσει, ⁶ καθὼς τὸ μαρτύριον τοῦ Χριστοῦ ἐβεβαιώθη ἐν ὑμῖν, ⁷ ὥστε ὑμᾶς μὴ ὑστερεῖσθαι ἐν μηδενὶ χαρίσματι, ἀπεκδεχομένους τὴν ἀποκάλυψιν τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ⁸ ὃς καὶ βεβαιώσει ὑμᾶς ἕως τέλους ἀνεγκλήτους ἐν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. ⁹ πιστὸς ὁ θεός, δι' οὗ ἐκλήθητε εἰς κοινωνίαν τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ κυρίου ἡμῶν.

¹⁰ Παρακαλῶ δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, διὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἵνα τὸ αὐτὸ λέγητε πάντες καὶ μὴ ἦ ἐν ὑμῖν σίσματα, ἦτε δὲ κατηρτισμένοι ἐν τῷ αὐτῷ νοῦ καὶ ἐν τῇ αὐτῇ γνώμῃ. ¹¹ ἔδηλώθη γάρ μοι περὶ ὑμῶν, ἀδελφοί μου, ὑπὸ τῶν Χλόης, ὅτι ἔριδες ἐν ὑμῖν εἰσίν. ¹² λέγω δὲ τοῦτο, ὅτι ἕκαστος ὑμῶν λέγει· ἐγὼ μὲν εἰμι Παῦλος, ἐγὼ δὲ Ἀπολλῶ, ἐγὼ δὲ Κηρᾶ, ἐγὼ δὲ Χριστοῦ. ¹³ μαμέρισται ὁ Χριστός; μὴ Παῦλος ἐστραωθῆ ὑπὲρ ὑμῶν, ἢ εἰς τὸ ὄνομα Παύλου ἐβαπτίσθητε; ¹⁴ εὐχαριστῶ ὅτι οὐδένα ὑμῶν ἐβάπτισα εἰ μὴ Κρίσπον καὶ Γάϊον· ¹⁵ ἵνα μὴ τις εἴπῃ ὅτι εἰς τὸ ἐμὸν ὄνομα ἐβαπτίσθητε. ¹⁶ ἐβάπτισα δὲ καὶ τὸν Στεφανᾶ οἶκον· λοιπὸν οὐκ οἶδα εἰ τίνα ἄλλον ἐβάπτισα· ¹⁷ οὐ γὰρ ἀπέστειλὲν με Χριστὸς βαπτίζειν ἀλλὰ εὐαγγελίζεσθαι, οὐκ ἐν σοφίᾳ λόγου, ἵνα μὴ κενωθῇ ὁ σταυρὸς τοῦ Χριστοῦ. ¹⁸ ὁ λόγος γὰρ ὁ τοῦ σταυροῦ τοῖς μὲν ἀπολλυμένοις μαωρία ἐστίν, τοῖς δὲ σωζομένοις ἡμῖν δύναμις θεοῦ ἐστίν. ¹⁹ γέγραπται γάρ· ἀπολῶ τὴν σοφίαν τῶν σοφῶν, καὶ τὴν συνένοιαν τῶν συνετῶν ἀθετήσω. ²⁰ ποῦ σοφός; ποῦ γραμματεὺς; ποῦ συζητητῆς τοῦ αἰῶνος τούτου; οὐχὶ ἐμώρασαν ὁ θεὸς τὴν σοφίαν τοῦ κόσμου; ²¹ ἐπειδὴ γὰρ ἐν τῇ σοφίᾳ τοῦ θεοῦ οὐκ ἔγνω ὁ κόσμος διὰ τῆς σοφίας τὸν θεόν, εὐδόκησεν ὁ θεὸς διὰ τῆς μαωρίας τοῦ κηρύγματος σώσαι τοὺς πιστεύοντας· ²² ἐπειδὴ καὶ Ἰουδαῖοι σημεῖα αἰτούσιν καὶ Ἕλληνες σοφίαν ζητοῦσιν, ²³ ἡμεῖς δὲ κηρύσσομεν Χριστὸν ἐστραωμένον, Ἰουδαίους μὲν σκάνδαλον, ἔθνευσιν δὲ μαωρίαν, ²⁴ αὐτοῖς δὲ τοῖς κλητοῖς, Ἰουδαίοις τε καὶ Ἕλλησιν, Χριστὸν θεοῦ δύναμιν καὶ θεοῦ σοφίαν· ²⁵ ὅτι τὸ μαωρὸν τοῦ θεοῦ σοφώτερον τῶν ἀνθρώπων ἐστίν, καὶ τὸ ἀσθενὲς τοῦ θεοῦ ἰσχυρότερον τῶν ἀνθρώπων. ²⁶ Βλέπετε γὰρ τὴν κλήσιν ὑμῶν, ἀδελφοί, ὅτι οὐ πολλοὶ σοφοὶ κατὰ σάρκα, οὐ πολλοὶ δυνατοί,

4. [t] H om μου 8. H ησ. [χριστου] 13. H⁸ χριστος. | υπερ: t h περι 14. ευχαριστω: T [t] h add τω θεω | H γαιον 17. t [σ] χριστος

5. 2 Cor 8,7. 8. 1 Thess 5,23s. 10. Phil 2,2. 1s. 3,4. 14. Act 18,8. Rom 16,23. 16. 16,15. 18. 1,23s. Rom 1,16. 2 Cor 2,15. 19. Is 29,14. 20. Is 44,25. 23s. 1,18.

οὐ πολλοὶ εὐγενεῖς· ²⁷ ἀλλὰ τὰ μωρὰ τοῦ κόσμου ἐξελέξατο ὁ θεὸς ἵνα καταισχύνη τοὺς σοφοὺς, καὶ τὰ ἀσθενῆ τοῦ κόσμου ἐξελέξατο ὁ θεὸς ἵνα καταισχύνη τὰ ἰσχυρά, ²⁸ καὶ τὰ ἀγενῆ τοῦ κόσμου καὶ τὰ ἐξουθενημένα ἐξελέξατο ὁ θεός, τὰ μὴ ὄντα, ἵνα τὰ ὄντα καταργήσῃ, ²⁹ ὅπως μὴ καυχῆσθαι πᾶσα σαφὲς ἐνώπιον τοῦ θεοῦ. ³⁰ ἐξ αὐτοῦ δὲ ὑμεῖς ἐστέ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ὃς ἐγενήθη σοφία ἡμῖν ἀπὸ θεοῦ δικαιοσύνη τε καὶ ἀγιασμός καὶ ἀπολύτρωσις, ³¹ ἵνα καθὼς γέγραπται· ὁ καυχώμενος ἐν κυρίῳ καυχάσθω.

II

Christi doctrina simplex, sed caelesti plena vi et spiritu, nec humane sed spiritu iudicanda.

¹ Καίγω ἔλθων πρὸς ὑμᾶς, ἀδελφοί, ἦλθον οὐ καθ' ὑπεροχὴν λόγον ἢ σοφίας καταγγέλλων ὑμῖν τὸ μαρτύριον τοῦ θεοῦ. ² οὐ γὰρ ἔκρινα εἰδέναι τι ἐν ὑμῖν εἰ μὴ Ἰησοῦν Χριστὸν καὶ τοῦτον ἐσταυρωμένον. ³ καίγω ἐν ἀσθενείᾳ καὶ ἐν φόβῳ καὶ ἐν τρόμφῳ πολλῶ ἐγενόμην πρὸς ὑμᾶς, ⁴ καὶ ὁ λόγος μου καὶ τὸ κήρυγμά μου οὐκ ἐν πειθοῖς σοφίας λόγοις, ἀλλ' ἐν ἀποδείξει πνεύματος καὶ δυνάμεως, ⁵ ἵνα ἡ πίστις ὑμῶν μὴ ᾗ ἐν σοφίᾳ ἀνθρώπων ἀλλ' ἐν δυνάμει θεοῦ.

⁶ Σοφίαν δὲ λαλοῦμεν ἐν τοῖς τελείοις, σοφίαν δὲ οὐ τοῦ αἰῶνος τούτου οὐδὲ τῶν ἀρχόντων τοῦ αἰῶνος τούτου τῶν καταργουμένων. ⁷ ἀλλὰ λαλοῦμεν θεοῦ σοφίαν ἐν μυστηρίῳ τῆν ἀποκρυμμένην, ἣν προώρισεν ὁ θεὸς πρὸ τῶν αἰῶνων εἰς δόξαν ἡμῶν, ⁸ ἣν οὐδεὶς τῶν ἀρχόντων τοῦ αἰῶνος τούτου ἔγνωκεν· εἰ γὰρ ἔγνωσαν, οὐκ ἂν τὸν κύριον τῆς δόξης ἐσταύρωσαν. ⁹ ἀλλὰ καθὼς γέγραπται· ἃ ὀφθαλμοὶ οὐκ εἶδεν καὶ οὐς οὐκ ἤκουσεν καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη, ἃ ἠτοίμασεν ὁ θεὸς τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν. ¹⁰ ἡμῖν δὲ ἀπεκάλυψεν ὁ θεὸς διὰ τοῦ πνεύματος. τὸ γὰρ πνεῦμα πάντα ἐρανεῖ, καὶ τὰ βάθη τοῦ θεοῦ. ¹¹ τίς γὰρ οἶδεν ἀνθρώπων τὰ τοῦ ἀνθρώπου εἰ μὴ τὸ πνεῦμα τοῦ ἀνθρώπου τὸ ἐν αὐτῷ; οὕτως καὶ τὰ τοῦ θεοῦ οὐδεὶς ἔγνωκεν εἰ μὴ τὸ πνεῦμα τοῦ θεοῦ. ¹² ἡμεῖς δὲ οὐ τὸ πνεῦμα τοῦ κόσμου εἰλάβομεν ἀλλὰ τὸ πνεῦμα τὸ ἐκ τοῦ θεοῦ, ἵνα εἰδῶμεν τὰ ὑπὸ τοῦ θεοῦ χαρισθέντα ἡμῖν, ¹³ ἃ καὶ λαλοῦμεν οὐκ ἐν διδακτοῖς

28. τα μη οντα: H pm [και] 30. TH⁸ θεου, δικαιοσυνη II, 1. μαρτυριον: H⁸ μυστηριον 2. TH τι ειδεναι 4. H πιθοις | T αλλα 5. T αλλα 9. ἄ sc: T⁸H οσα 10. δε: tH⁸ γαρ

29. Eph 2,9. 31. Ier 9,23. 2 Cor 10,17. II, 4, 2,13. 5. 1 Thess 1,5. 7. Eph 3,5,9. Rom 16,25. 9. Is 64,4. 11. (Mt 11,27.) 13. 2,4.

ἀνθρωπίνης σοφίας λόγοις, ἀλλ' ἐν διδασκατοῖς πνεύματος, πνευματικοῖς πνευματικὰ συγκρίνοντες. ¹⁴ ψυχικός δὲ ἄνθρωπος οὐ δέχεται τὰ τοῦ πνεύματος τοῦ θεοῦ· μαρῖα γὰρ αὐτῷ ἐστίν, καὶ οὐ δύναται γῶναι, ὅτι πνευματικῶς ἀνακρίνεται. ¹⁵ ὁ δὲ πνευματικὸς ἀνακρίνει πάντα, αὐτὸς δὲ ὑπ' οὐδενὸς ἀνακρίνεται. ¹⁶ τίς γὰρ ἔργω νοῦν κυρίου, ὃς συμβιάσει αὐτόν; ἡμεῖς δὲ νοῦν Χριστοῦ ἔχομεν.

III

Corinthiorum imbecillitas dissidiis conspicua. Unus Christus fundamentum, Christiani templum dei. Sapientia mundi.

¹ Καὶ γὰρ, ἀδελφοί, οὐκ ἠδυνήθητε λαλῆσαι ὑμῖν ὡς πνευματικοῖς ἀλλ' ὡς σαρκίνοις, ὡς νηπίοις ἐν Χριστῷ. ² γάλα ὑμᾶς ἐπότισα, οὐ βρῶμα· οὐπω γὰρ ἐδύνασθε. ἀλλ' οὐδὲ ἔτι νῦν δύνασθε· ³ ἔτι γὰρ σαρκικοί ἐστε. ὅπου γὰρ ἐν ὑμῖν ζῆλος καὶ ἔρις, οὐχὶ σαρκικοί ἐστε καὶ κατὰ ἄνθρωπον περιπατεῖτε; ⁴ ὅταν γὰρ λέγη τις· ἐγὼ μὲν εἰμι Παῦλον, ἕτερος δὲ· ἐγὼ Ἀπολλῶ, οὐκ ἄνθρωποι ἐστε; ⁵ τί οὖν ἐστὶν Ἀπολλῶς; τί δὲ ἐστὶν Παῦλος; διάκονοι δι' ὧν ἐπιστεύσατε, καὶ ἐκάστῳ ὡς ὁ κύριος ἔδωκεν. ⁶ ἐγὼ ἐφύτευσα, Ἀπολλῶς ἐπότισεν, ἀλλὰ ὁ θεὸς ἠῤῥξανε· ⁷ ὥστε οὐτε ὁ φύτεύων ἐστιν καὶ οὐτε ὁ ποτίζων, ἀλλ' ὁ αὐξάνων θεός. ⁸ ὁ φύτεύων δὲ καὶ ὁ ποτίζων ἐν εἰσιν, ἕκαστος δὲ τὸν ἴδιον μισθὸν λήμψεται κατὰ τὸν ἴδιον κόπον. ⁹ θεοῦ γὰρ ἐσμεν συνεργοί· θεοῦ γεώργιον, θεοῦ οἰκοδομὴ ἐστε.

¹⁰ Κατὰ τὴν χάριν τοῦ θεοῦ τὴν δοθεῖσάν μοι ὡς σοφὸς ἀρχιτέκτων θεμέλιον ἔθηκα, ἄλλος δὲ ἐποικοδομεῖ. ἕκαστος δὲ βλέπετω πῶς ἐποικοδομεῖ. ¹¹ θεμέλιον γὰρ ἄλλον οὐδεὶς δύναται θεῖναι παρὰ τὸν κείμενον, ὃς ἐστὶν Ἰησοῦς Χριστός. ¹² εἰ δὲ τις ἐποικοδομαῖ ἐπὶ τὸν θεμέλιον χρυσίον, ἀργύριον, λίθους τιμίους, ξύλα, χόρτον, καλάμην, ¹³ ἐκάστου τὸ ἔργον φανερὸν γινήσεται· ἢ γὰρ ἡμέρα δηλώσει, ὅτι ἐν πυρὶ ἀποκαλύπτεται, καὶ ἐκάστου τὸ ἔργον ὅποιόν ἐστιν τὸ πῦρ αὐτὸ δοκιμάσει. ¹⁴ εἴ τις τὸ ἔργον μενεῖ ὁ ἐποικοδόμησεν, μισθὸν λήμψεται· ¹⁵ εἴ τις τὸ ἔργον κατακαήσεται, ζημιωθήσεται, αὐτὸς δὲ σωθήσεται, οὕτως δὲ ὡς διὰ πυρός.

13. πνευματικοί: h -τικῶς | T συγκριν. 15. ανακρίνει: add [T]H
 μὲν τῆ [τα] 16. H συνβιβ. III, 2. H [εἰ] νῦν 12. ἀργυρίου: h pm
 καὶ 13. t [αυτο] 14. T μένει

14. Io 14, 17. 16. Is 40, 13. Rom 11, 34. III, 1. Hebr 5, 12s.
 1 Pe 2, 2. 3s. 1, 11s. 11, 18. Gal 5, 20. 2 Cor 12, 20. 5. 7, 17. Rom
 12, 3. 11. Is 28, 16. Eph 2, 20. 15. Iud 23.

¹⁶ Οὐκ οἶδατε ὅτι ναὸς θεοῦ ἐστὶ καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ θεοῦ οἰκεῖ ἐν ὑμῖν; ¹⁷ εἴ τις τὸν ναὸν τοῦ θεοῦ φθειρεῖ, φθερεῖ τοῦτον ὁ θεός· ὁ γὰρ ναὸς τοῦ θεοῦ ἅγιός ἐστιν, οἰκινὲς ἐστὲ ὑμεῖς. ¹⁸ Μηδαὶς ἐάντων ἐξαπατάτω· εἴ τις δοκεῖ σοφὸς εἶναι ἐν ὑμῖν ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ, μαρὸς γενέσθω, ἵνα γένηται σοφός. ¹⁹ ἢ γὰρ σοφία τοῦ κόσμου τούτου μαρῖα παρὰ τῷ θεῷ ἐστίν. γέγραπται γάρ· ὁ δρασόμενος τοὺς σοφοὺς ἐν τῇ πανουργίᾳ αὐτῶν. ²⁰ καὶ πάλιν· κύριος γινώσκει τοὺς διαλογισμοὺς τῶν σοφῶν, ὅτι εἰσὶν μάταιοι. ²¹ ὥστε μηδαὶς καυχάσθω ἐν ἀνθρώποις· πάντα γὰρ ὑμῶν ἐστίν, ²² εἴτε Παῦλος εἴτε Ἀπολλῶς εἴτε Κηφᾶς, εἴτε κόμος εἴτε ζωὴ εἴτε θάνατος, εἴτε ἐνεστῶτα εἴτε μέλλοντα, πάντα ὑμῶν, ²³ ὑμεῖς δὲ Χριστοῦ, Χριστὸς δὲ θεοῦ.

IV

Ministri Christi. Paulus et quos generavit Corinthii. Timotheus Pauli praecursor.

¹ Οὕτως ἡμᾶς λογιζέσθω ἄνθρωπος ὡς ὑπηρέτας Χριστοῦ καὶ οἰκονόμους μυστηρίων θεοῦ. ² ὧδε λοιπὸν ζητεῖται ἐν τοῖς οἰκονόμοις ἵνα πιστὸς τις εὑρεθῇ. ³ ἔμοι δὲ εἰς ἐλάχιστόν ἐστιν ἵνα ὑφ' ὑμῶν ἀνακριθῶ ἢ ὑπὸ ἀνθρωπίνης ἡμέρας· ἀλλ' οὐδὲ ἐμάντων ἀνακρίωμαι· ⁴ οὐδὲν γὰρ ἐμαντῶ σύννοια, ἀλλ' οὐκ ἐν τούτῳ δεδικαίωμα· ὁ δὲ ἀνακρίων με κύριός ἐστιν. ⁵ ὥστε μὴ πρὸ καιροῦ τι κρίνετε, ἕως ἂν ἔλθῃ ὁ κύριος, ὃς καὶ φωτίσει τὰ κρυπτὰ τοῦ σκότους καὶ φανερώσει τὰς βουλὰς τῶν καρδιῶν· καὶ τότε ὁ ἔπαινος γενήσεται ἐκάστω ἀπὸ τοῦ θεοῦ.

⁶ Ταῦτα δὲ, ἀδελφοί, μετεσημάτωσα εἰς ἐμάντων καὶ Ἀπολλῶν δι' ὑμᾶς, ἵνα ἐν ὑμῖν μάθῃτε τὸ μὴ ὑπὲρ ἃ γέγραπται, ἵνα μὴ εἰς ὑπὲρ τοῦ ἐνὸς φουσιούσθε κατὰ τοῦ ἑτέρου. ⁷ τίς γὰρ σε διακρίνει; τί δὲ ἔχεις ὃ οὐκ ἔλαβες; εἰ δὲ καὶ ἔλαβες, τί καυχᾶσαι ὡς μὴ λαβὼν; ⁸ ἤδη κακορεσμένοι ἐστέ· ἤδη ἐπλουτήσατε· χωρὶς ἡμῶν ἐβασιλεύσατε· καὶ ὄφελόν γε ἐβασιλεύσατε, ἵνα καὶ ἡμεῖς ὑμῖν συνβασιλεύωμεν. ⁹ δοκῶ γάρ, ὁ θεὸς ἡμᾶς τοὺς ἀποστόλους ἐσχάτους ἀπέδειξεν, ὡς ἐπιθανάτιους, ὅτι θιάζτρον ἐγενήθημεν τῷ κόσμῳ καὶ ἀγγέλους καὶ ἀνθρώποις. ¹⁰ ἡμεῖς μαρτοὶ διὰ Χριστοῦ, ὑμεῖς δὲ φρόνιμοι ἐν Χριστῷ· ἡμεῖς ἄσθενεῖς, ὑμεῖς δὲ ἰσχυροί· ὑμεῖς ἐνδοξοὶ, ἡμεῖς δὲ ἄτιμοι. ¹¹ ἄχρι τῆς ἄρτι ὥρας

16. t H⁸ εν υμιν οικει IV,6. H το· μη υπαρ 8. T συμβασιλευσα.
9. TH⁸ απειδειξεν ως

16. 6, 19. 2 Cor 6, 16. Eph 2, 21. 19. Iob 5, 13. 20. Ps 94, 11.
IV, 1. 1 Pe 4, 10. 5. Rom 2, 16, 29. 6. Rom 12, 3. 7. Io 3, 27.
Iac 1, 17. 8. (Aroc 3, 17.) 9. Rom 8, 36. (Hebr 10, 33.) 10. 3, 18.
11. 2 Cor 11, 27s.

καὶ πεινώμεν καὶ διψῶμεν καὶ γυμνιτεύομεν καὶ κολαφιζόμεθα
καὶ ἀστατοῦμεν ¹² καὶ κοπιῶμεν ἐργαζόμενοι ταῖς ἰδίαις χερσίν·
λοιδορούμενοι εὐλογοῦμεν, διωκόμενοι ἀνεχόμεθα, ¹³ δυσφημού-
μενοι παρακαλοῦμεν, ὡς περικαθάρματα τοῦ κόσμου ἐγενήθημεν,
πάντων περιήρημα ἕως ἄρτι.

¹⁴ Οὐκ ἐντρέπων ὑμᾶς γράφω ταῦτα, ἀλλ' ὡς τέκνα μου ἀγα-
πητὰ νοουθετῶν. ¹⁵ εἰν γὰρ μυρίους παιδαγωγούς ἔχητε ἐν Χριστῷ,
ἀλλ' οὐ πολλοὺς πατέρας· ἐν γὰρ Χριστῷ Ἰησοῦ διὰ τοῦ εὐαγ-
γελίου ἐγὼ ὑμᾶς ἐγέννησα. ¹⁶ παρακαλῶ οὖν ὑμᾶς, μιμηταί μου
γίνεσθε. ¹⁷ διὰ τοῦτο αὐτὸ ἔπεμψα ὑμῖν Τιμόθεον, ὃς ἐστίν μου
τέκνον ἀγαπητὸν καὶ πιστὸν ἐν κυρίῳ, ὃς ὑμᾶς ἀναμνήσει τὰς
ὁδοὺς μου τὰς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, καθὼς πανταχοῦ ἐν πάσῃ ἐκ-
κλησίᾳ διδάσκει. ¹⁸ ὡς μὴ ἐρχομένου δέ μου πρὸς ὑμᾶς ἐφυσιά-
θησάν τινες· ¹⁹ ἐλεύσομαι δὲ ταχέως πρὸς ὑμᾶς, εἰν ὁ κύριος
Θελήσῃ, καὶ γνώσομαι οὐ τὸν λόγον τῶν πεφυσιωμένων ἀλλὰ
τὴν δύναμιν· ²⁰ οὐ γὰρ ἐν λόγῳ ἢ βασιλείᾳ τοῦ Θεοῦ, ἀλλ' ἐν
δυνάμει. ²¹ τί θέλετε; ἐν ῥάβδῳ ἔλθω πρὸς ὑμᾶς, ἢ ἐν ἀγάπῃ
πνεύματί τε πραύτητος;

V

Contra flagitiosum coniugium. Contra mala consortia.

¹ Ὅλος ἀκούεται ἐν ὑμῖν πορνεία, καὶ τοιαύτη πορνεία ἦτις
οὐδὲ ἐν τοῖς ἔθνεσιν, ὥστε γυναῖκά τινα τοῦ πατρὸς ἔχει. ² καὶ
ὑμεῖς πεφυσιωμένοι ἐστέ, καὶ οὐχὶ μᾶλλον ἐπενθήσατε, ἵνα ἀρθῇ
ἐκ μέσου ὑμῶν ὁ τὸ ἔργον τοῦτο πράξας; ³ ἐγὼ μὲν γὰρ ἀπὸν
τῷ σώματι, παρὼν δὲ τῷ πνεύματι, ἦδη κέκρικα ὡς παρὼν τὸν
σῶτα τούτου καταργασάμενον, ⁴ ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ κυρίου Ἰησοῦ
συναχθέντων ὑμῶν καὶ τοῦ ἐμοῦ πνεύματος σὺν τῇ δυνάμει τοῦ
κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ ⁵ παραδοῦναι τὸν τοιοῦτον τῷ σατανᾷ εἰς
ὄλεθρον τῆς σαρκός, ἵνα τὸ πνεῦμα σωθῇ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ κυ-
ρίου Ἰησοῦ. ⁶ Οὐ καλὸν τὸ καύχημα ὑμῶν. οὐκ οἰδατε ὅτι μικρὰ
ζύμη ὅλον τὸ φύραμα ζυμοῖ; ⁷ ἐκκαθάρατε τὴν παλαιὰν ζύμην,
ἵνα ἦτε νέον φύραμα, καθὼς ἐστε ἄζυμοι· καὶ γὰρ τὸ πάσχα
ἡμῶν ἐπέστη Χριστός. ⁸ ὥστε δορτάζωμεν μὴ ἐν ζύμῃ παλαιᾷ

13. T³ βλασφημουμενοι 14. T αλλα | T¹ νοουθετω 17. TH³ om
αυτο | T[H] om ησου V,2. πραξας: T³ ποιησας 4. κυριου: T[H]
add ημων 5. ησου: t ησου [χριστου] H³ om

14. 1 Thess 2,11. 15. Gal 4,19. 16. 11,1. Gal 4,12. 17. 16,10.
19. 16,7. 1ac 4,15. 20. 1 Thess 1,5. V,x. Lev 18,7s. 3. Col 2,5.
(2 Cor 10,1.) 5. 1 Tim 1,20. 1 Cor 1,8. 6. Gal 5,9. (Mt 16,6 etc.)
7. Ex 12,15. 1o 19-36. 8. Ex 12,19. 21. 2 Cor. 1,12.

μηδὲ ἐν ζήμῃ κακίας καὶ πονηρίας, ἀλλ' ἐν ἀζύμοις εἰλικρινείας καὶ ἀληθείας.

⁹ Ἐγραψα ὑμῖν ἐν τῇ ἐπιστολῇ μὴ συναναμίνυσθαι πόρνοις, ¹⁰ οὐ πάντως τοῖς πόρνοις τοῦ κόσμου τούτου ἢ τοῖς πλεονέκταις καὶ ἄρπαξιν ἢ εἰδωλολάτραις, ἐπεὶ ὠφείλετε ἄρα ἐκ τοῦ κόσμου ἐξελεσθῆναι. ¹¹ νυνὶ δὲ ἔγραψα ὑμῖν μὴ συναναμίνυσθαι εἰάν τις ἀδελφὸς ὀνομαζόμενος ἢ πόρνος ἢ πλεονέκτης ἢ εἰδωλολάτρης ἢ λοιδορὸς ἢ μέθυσος ἢ ἄρπαξ, εἴ τοιούτω μηδὲ συνεσθίειν. ¹² τί γάρ μοι τοὺς ἐξω κρίνειν; οὐχὶ τοὺς ἔσω ὑμεῖς κρίνετε; ¹³ τοὺς δὲ ἐξω ὁ θεὸς κρίνει. ἐξάρατε τὸν πονηρὸν ἐξ ὑμῶν αὐτῶν.

VI

Contra lites, inprimis coram exteris. Ipsorum corporum sanctitas Christianis colenda.

¹ Τοιμᾶ τις ὑμῶν πρᾶγμα ἔχων πρὸς τὸν ἕτερον κρίνεσθαι ἐπὶ τῶν ἀδίκων καὶ οὐχὶ ἐπὶ τῶν ἀγίων; ² ἢ οὐκ οἶδατε ὅτι οἱ ἅγιοι τὸν κόσμον κρινούσιν; καὶ εἰ ἐν ὑμῖν κρίνεται ὁ κόσμος, ἀνάξιοί ἐστε κριτηρίων ἐλαχίστων; ³ οὐκ οἶδατε ὅτι ἀγγέλου κρινούμεν, μήτις βιωτικά; ⁴ βιωτικά μὲν οὖν κριτήρια εἰς ἔργα, τοὺς ἐξουθενημένους ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, τοὺς καθίζετε; ⁵ πρὸς ἐντροπὴν ὑμῖν λέγω. οὕτως οὐκ ἐνὶ ἐν ὑμῖν οὐδεὶς σοφός, ὃς θνησεται διακρίναι ἀνὰ μέσον τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ; ⁶ ἀλλὰ ἀδελφὸς μετὰ ἀδελφοῦ κρίνεται, καὶ τοῦτο ἐπὶ ἀπίστων; ⁷ ἦδη μὲν ὅλως ἡττημα ὑμῖν ἐστὶν ὅτι κρίματα ἔχετε μεθ' ἑαυτῶν. διατί οὐχὶ μᾶλλον ἀδικεῖσθε; διατί οὐχὶ μᾶλλον ἀποστερεῖσθε; ⁸ ἀλλὰ ὑμεῖς ἀδικεῖτε καὶ ἀποστερεῖτε, καὶ τοῦτο ἀδελφούς. ⁹ ἢ οὐκ οἶδατε ὅτι ἀδικοὶ θεοῦ βασιλείαν οὐ κληρονομήσουσιν; μὴ πλανᾶσθε· οὔτε πόρνοι οὔτε εἰδωλολάτραι οὔτε μοιχοὶ οὔτε μαλακοὶ οὔτε ἄρσενοκοῖται ¹⁰ οὔτε κλέπται οὔτε πλεονέκται, οὐ μέθυστοι, οὐ λοιδοροὶ, οὐκ ἄρπαγες βασιλείαν θεοῦ κληρονομήσουσιν. ¹¹ καὶ ταῦτά τινες ἦτε· ἀλλὰ ἀπελούσασθε, ἀλλὰ ἡγιασθητε, ἀλλὰ ἐδικαιώθητε ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ ἐν τῷ πνεύματι τοῦ θεοῦ ἡμῶν.

8. μηδε: h μη | T εἰλικρινείας II. TH νυν 12s. TH κρινετε, et κρινει; 13. TH κρίνει VI, 2. h κρίνουσιν 5. λεγω: t λαλω 7. ηδη μιν: [T]H add ονν IO. ου pr: T^s ουτε II. κυριου: t H add [ημων]

11. 2 Thess 3, 6s. 14. I Cor 10, 14. I Io 5, 21. Tit 3, 10. 2 Io 10. 13. Deut 17, 7. VI, 1. Mt 5, 40. 2. Dan 7, 22. Mt 19, 28. Lc 22, 30. Apoc 2, 26s. 20, 4. 5. 15, 34. 7. Mt 5, 39. Lc 6, 29. Rom 12, 19. I Thess 5, 15. I Pe 3, 9. 9s. Gal 5, 19ss. Rom 1, 29ss.

¹² Πάντα μαι ἔξεστιν, ἀλλ' οὐ πάντα συμφέρει· πάντα μοι ἔξεστιν, ἀλλ' οὐκ ἐγὼ ἐξουσιασθήσομαι ὑπὸ τινος. ¹³ τὰ βρώματα τῆ κοιλίας, καὶ ἡ κοιλία τοῖς βρώμασιν· ὁ δὲ θεὸς καὶ ταύτην καὶ ταῦτα καταργήσει. τὸ δὲ σῶμα οὐ τῆ πορνείᾳ ἀλλὰ τῷ κυρίῳ, καὶ ὁ κύριος τῷ σώματι· ¹⁴ ὁ δὲ θεὸς καὶ τὸν κύριον ἤγειρεν καὶ ἡμᾶς ἐξεγερῆ διὰ τῆς δυνάμεως αὐτοῦ. ¹⁵ οὐκ οἴδατε ὅτι τὰ σῶματα ὑμῶν μέλη Χριστοῦ ἐστίν; ἀρα οὖν τὰ μέλη τοῦ Χριστοῦ ποιήσω πόρνης μέλη; μὴ γένοιτο. ¹⁶ ἢ οὐκ οἴδατε ὅτι ὁ κολλώμενος τῆ πόρνη ἐν σώμα ἐστίν; ἔσονται γάρ, φησίν, οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν. ¹⁷ ὁ δὲ κολλώμενος τῷ κυρίῳ ἐν πνεύμα ἐστίν. ¹⁸ φεύγετε τὴν πορνείαν. πᾶν ἀμάρτημα ὃ ἐὰν ποιήσῃ ἄνθρωπος ἐκτὸς τοῦ σώματός ἐστίν· ὁ δὲ πορνεύων εἰς τὸ ἴδιον σῶμα ἀμαρτάνει. ¹⁹ ἢ οὐκ οἴδατε ὅτι τὸ σῶμα ὑμῶν ναὸς τοῦ ἐν ὑμῖν ἁγίου πνεύματος ἐστίν, ὃ ἔρχεται ἀπὸ θεοῦ, καὶ οὐκ ἐστὶ ἐαυτῶν; ²⁰ ἠγοράσθητε γὰρ τιμῆς· δοξάσατε δὴ τὸν θεὸν ἐν τῷ σώματι ὑμῶν.

VII

De coniugio, caelibatu, viduitate, divortio, coniugio dispari. De circumcissione. De servis. De virginibus. Continentia commendatur. Nupti et innupti. Filia nubilis.

¹ Περὶ δὲ ὅν ἐγράψατε, καλὸν ἀνθρώπων γυναικὸς μὴ ἄπεισθαι· ² διὰ δὲ τὰς πορνείας ἕκαστος τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα ἔχειτω, καὶ ἐκάστη τὸν ἴδιον ἄνδρα ἔχειτω. ³ τῆ γυναῖκι ὁ ἀνὴρ τὴν ὀφειλὴν ἀποδιδότω, ὁμοίως δὲ καὶ ἡ γυνὴ τῷ ἀνδρὶ. ⁴ ἡ γυνὴ τοῦ ἰδίου σώματος οὐκ ἐξουσιάζει ἀλλὰ ὁ ἀνὴρ· ὁμοίως δὲ καὶ ὁ ἀνὴρ τοῦ ἰδίου σώματος οὐκ ἐξουσιάζει ἀλλὰ ἡ γυνή. ⁵ μὴ ἀποστερεῖτε ἀλλήλους, εἰ μῆτι ἂν ἐκ συμφώνου πρὸς καιρὸν ἵνα σχολάσθε τῆ προσευχῇ καὶ πάλιν ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἦτε, ἵνα μὴ πειράξῃ ὑμᾶς ὁ σατανᾶς. διὰ τὴν ἀκρασίαν ὑμῶν. ⁶ τοῦτο δὲ λέγω κατὰ συννώμην, οὐ κατ' ἐπιταγὴν. ⁷ θεῶν δὲ πάντας ἀνθρώπους εἶναι ὡς καὶ ἑμαυτὸν· ἀλλὰ ἕκαστος ἴδιον ἔχει χάρισμα ἐκ θεοῦ, ὁ μὲν οὕτως, ὁ δὲ οὕτως.

⁸ Λέγω δὲ τοῖς ἀγάμοις καὶ ταῖς χήραις, καλὸν αὐτοῖς ἐὰν μείνωσιν ὡς καὶ ἐγώ· ⁹ εἰ δὲ οὐκ ἐγκρατεύονται, γαμησάτωσαν· κρεῖττον γάρ ἐστιν γαμεῖν ἢ πυροῦσθαι. ¹⁰ τοῖς δὲ γεγαμηκόσι παραγγέλλω, οὐκ ἐγὼ ἀλλὰ ὁ κύριος, γυναῖκα ἀπὸ ἀνδρός μὴ

14. εἰγερεῖς: h ἐξηγειρεν 19. h πνευμ. αγιου εστ. | H θεου; και ουκ εοις εαυτων, VII,1. εγραψατε: T add [μοι] 5. H μητι [αν] | H [υμων] 6. T συγγνωμην 9. γαμειν: T^h γαμησαι

12. 10,23. 14. Rom 8,11. 2 Cor 4,14. 15. 12,27. 16. Gen 2,24. Mt 19,5. Eph 5,31. 19. 3,16. 2 Cor 6,16. 20. 7,23. VII,5. Ex 19,15. 9. 1 Tim 5,14. 20. Mt 5,32. 19,9. Mc 10,11s. Lc 16,18.

χωρισθῆναι, ¹¹ εἰ δὲ καὶ χωρισθῆ, μενέτω ἄγαμος ἢ τῷ ἀνδρὶ καταλλαγήτω, καὶ ἄνδρα γυναῖκα μὴ ἀφιέναι. ¹² τοῖς δὲ λοιποῖς λέγω ἐγώ, οὐχ ὁ κύριος, εἴ τις ἀδελφὸς γυναῖκα ἔχει ἄπιστον καὶ αὐτὴ συνευδοκεῖ οἰκεῖν μετ' αὐτοῦ, μὴ ἀφιέτω αὐτήν· ¹³ καὶ γυνὴ εἴ τις ἔχει ἄνδρα ἄπιστον καὶ οὗτος συνευδοκεῖ οἰκεῖν μετ' αὐτῆς, μὴ ἀφιέτω τὸν ἄνδρα. ¹⁴ ἡγίασται γὰρ ὁ ἀνὴρ ὁ ἄπιστος ἐν τῇ γυναικί, καὶ ἡγίασται ἢ γυνὴ ἢ ἄπιστος ἐν τῷ ἀδελφῷ· ἐπεὶ ἅρα τὰ τέκνα ὑμῶν ἀκάθαρτά ἐστιν, τῶν δὲ ἁγία ἐστιν. ¹⁵ εἰ δὲ ὁ ἄπιστος χωρίζεται, χωρίζεσθω· οὐ δεδούλωται ὁ ἀδελφὸς ἢ ἡ ἀδελφὴ ἐν τοῖς τοιοῦτοις. ἐν δὲ εἰρήνῃ κέκληκεν ὑμᾶς ὁ θεός. ¹⁶ εἰ γὰρ οἶδας, γύναι, εἰ τὸν ἄνδρα σώσεις; ἢ τί οἶδας, ἄνερ, εἰ τὴν γυναῖκα σώσεις; ¹⁷ εἰ μὴ ἐκάστω ὡς μεμέρικεν ὁ κύριος, ἔκαστον ὡς κέκληκεν ὁ θεός, οὕτως περιπατεῖτω. καὶ οὕτως ἐν ταῖς ἐκκλησίαις πάσαις διατάσσομαι. ¹⁸ περιτεμνόμενος τις ἐκλήθη; μὴ ἐπισπάσθω· ἐν ἀκροβυστία κέκληται τις; μὴ περιτεμνέσθω. ¹⁹ ἡ περιτομὴ οὐδὲν ἐστίν, καὶ ἡ ἀκροβυστία οὐδὲν ἐστίν, ἀλλὰ τήρησις ἐντολῶν θεοῦ. ²⁰ ἕκαστος ἐν τῇ κλήσει ἢ ἐκλήθη, ἐν ταύτῃ μενέτω. ²¹ δοῦλος ἐκλήθη; μή σοι μελέτω· ἀλλ' εἰ καὶ δύνασαι ἐλεύθερος γενέσθαι, μᾶλλον χρησαί. ²² ὁ γὰρ ἐν κυρίῳ κληθεὶς δοῦλος ἀπελεύθερος κυρίου ἐστίν· ὁμοίως ὁ ἐλεύθερος κληθεὶς δοῦλός ἐστιν Χριστοῦ. ²³ τιμῆς ἠγοράσθητε· μὴ γίνεσθε δοῦλοι ἀνθρώπων. ²⁴ ἕκαστος ἐν ᾧ ἐκλήθη, ἀδελφοί, ἐν τούτῳ μενέτω παρὰ θεῶ.

²⁵ Περὶ δὲ τῶν παρθένων ἐπιταγὴν κυρίου οὐκ ἔχω, γνώμη δὲ δίδωμι ὡς ἡλεημένος ὑπὸ κυρίου πιστὸς εἶναι. ²⁶ νομίζω οὖν τοῦτο καλὸν ὑπάρχειν διὰ τὴν ἐνεστώσαν ἀνάγκην, ὅτι καλὸν ἀνθρώπων τὸ οὕτως εἶναι. ²⁷ δέδασαι γυναῖκί; μὴ ζῆται λύσιν· λελύσαι ἀπὸ γυναικός; μὴ ζῆται γυναῖκα. ²⁸ εἰ δὲ καὶ γαμήσης, οὐχ ἤμαρτες, καὶ εἰ δὲ γήμη ἢ παρθένος, οὐχ ἤμαρτες· θλίβην δὲ τῇ σαρκὶ ἐξουσίαν οἱ τοιοῦτοι, ἐγὼ δὲ ὑμῶν φείδομαι. ²⁹ τοῦτο δὲ φημι, ἀδελφοί, ὁ καιρὸς σννεσταλμένος ἐστίν· τὸ λοιπὸν ἵνα καὶ οἱ ἔχοντες γυναικας ὡς μὴ ἔχοντες ὦσιν, ³⁰ καὶ οἱ κλαίοντες ὡς μὴ κλαίοντες, καὶ οἱ χαίροντες ὡς μὴ χαίροντες, καὶ οἱ ἀγοράζοντες ὡς μὴ κατέχοντες, ³¹ καὶ οἱ χρώμενοι τὸν κόσμον ὡς μὴ

12. αὐτή: Τ αὐτή 13. εἰ τις: ΤΗ η τις 15. υμας: Τη ημας 17. th εμερισεν 28. ΤΗ [η] παρθενος 29. Τη εστιν το λοιπον, ινα

14. (Rom 11,16.) 15. Eph 2,14.17. 16. 1 Pe 3,18. 17. 3,5. Rom 12,3. 19. Gal 5,6. 6,15. 20. 7,24. 21. Io 8,36. Rom 6,18. Eph 6,6. 23. 6,20. Gal 5,1. 24. 7,20. 26. Mt 24,8ss.19. 31. 1 Io 2,17. Apoc 21,1.

καταχρώμενοι· παράγει γὰρ τὸ σχῆμα τοῦ κόσμου τούτου.
³² Θέλω δὲ ὑμᾶς ἀμερίμνους εἶναι. ὁ ἄγαμος μεριμνᾷ τὰ τοῦ
κυρίου, πῶς ἀρέσῃ τῷ κυρίῳ· ³³ ὁ δὲ γαμήσας μεριμνᾷ τὰ τοῦ
κόσμου, πῶς ἀρέσῃ τῇ γυναικί. ³⁴ καὶ μεμέρισται καὶ ἡ γυνή
καὶ ἡ παρθένος· ἡ ἄγαμος μεριμνᾷ τὰ τοῦ κυρίου, ἵνα ἡ ἀγία
καὶ τῷ σώματι καὶ τῷ πνεύματι· ἡ δὲ γαμήσασα μεριμνᾷ τὰ τοῦ
κόσμου, πῶς ἀρέσῃ τῷ ἀνδρὶ. ³⁵ τοῦτο δὲ πρὸς τὸ ὑμῶν αὐτῶν
σύμφωρον λέγω, οὐχ ἵνα βρόχον ὑμῖν ἐπιβάλλω, ἀλλὰ πρὸς τὸ
εὐσημον καὶ εὐπάρεδρον τῷ κυρίῳ ἀπερисиπάστωσ. ³⁶ εἰ δέ τις
ἀσχημονεῖν ἐπὶ τὴν παρθένον αὐτοῦ νομίζει, εἰς ἣν ὑπέρακαμος,
καὶ οὕτως ὀφείλει γίνεσθαι, ὃ θέλει ποιεῖτω· οὐχ ἀμαρτάνει,
γαμειώσασ. ³⁷ ὅς δὲ ἔστηκεν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ ἰδραῖος, μὴ
ἔχων ἀνάγκην, ἐξουσίαν δὲ ἔχει περὶ τοῦ ἰδίου θελήματος, καὶ
τοῦτο κέρικεν ἐν τῇ ἰδίᾳ καρδίᾳ, τηρεῖν τὴν ἑαυτοῦ παρθένον,
καλῶς ποιήσει. ³⁸ ὥστε καὶ ὁ γαμίζων τὴν ἑαυτοῦ παρθένον
καλῶς ποιεῖ, καὶ ὁ μὴ γαμίζων κρείσσον ποιήσει. ³⁹ γυνὴ δέδεται
ἐφ' ὅσον χρόνον ζῆ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς· εἰς δὲ κοιμηθῆ ὁ ἀνὴρ,
ἐλευθέρη ἐστὶν ᾧ θέλει γαμηθῆναι, μόνον ἐν κυρίῳ. ⁴⁰ μακαριω-
τέρα δὲ ἐστὶν εἰς οὕτως μείνη, κατὰ τὴν ἐμὴν γνώμη· δοκῶ δὲ
καὶ γὰρ πνεῦμα θεοῦ ἔχειν.

VIII

In carnibus victimarum edendis aliorum offensio vitanda.

¹ Περὶ δὲ τῶν εἰδωλοθύτων οἶδαμεν ὅτι πάντας γινώσκοντες ἔχομεν.
ἡ γνώσις φησὶ, ἡ δὲ ἀγάπη οἰκοδομεῖ. ² εἴ τις δοκεῖ ἔγνωκεῖναι
τι, οὐπω ἔγνω καθὼς δεῖ γινώσκειν. ³ εἰ δέ τις ἀγαπᾷ τὸν θεόν,
οὗτος ἔγνωσται ὑπ' αὐτοῦ. ⁴ περὶ τῆς βρώσεως οὖν τῶν εἰδωλο-
θύτων οἶδαμεν ὅτι οὐδὲν εἰδωλον ἐν κόσμῳ, καὶ ὅτι οὐδεὶς θεὸς
εἰ μὴ εἰς. ⁵ καὶ γὰρ εἴπερ εἰσὶν λεγόμενοι θεοὶ εἴτε ἐν οὐρανῷ
εἴτε ἐπὶ γῆς, ὥσπερ εἰσὶν θεοὶ πολλοὶ καὶ κύριοι πολλοί, ⁶ ἀλλ'
ἡμῖν εἰς θεὸς ὁ πατήρ, ἐξ οὗ τὰ πάντα καὶ ἡμεῖς εἰς αὐτόν,
καὶ εἰς κύριος Ἰησοῦς Χριστός, δι' οὗ τὰ πάντα καὶ ἡμεῖς δι'

^{33a.} TH τη γυναικι, και μεμερισται. και η γυνη η αγαμος και η
παρθενος μεριμνα ^{34.} TH[και] τω σωμ. ^{38.} Th την παρθενον εαυτου |
ποιει: h ποιησει | ποιησει: t ποιαι ^{40.} δε sc: t H³ γαρ VIII, 6. t H
[αλλ] ημιν | δι ου: h δι ον

^{32.} 7,28. ^{33.} (Eph 5,29.) ^{34.} 1 Tim 5,5. ^{35.} 7,26.28.32. 14,40.
Rom 13,13. ^{37.} 15,58. Col 1,23. ^{39.} Rom 7,2. VIII, 1. 10,25.27s.
a. Gal 6,3. ^{3.} Gal 4,9. ^{4.} 10,20. ^{6.} Deut 10,17. Mal 2,10.
Rom 11,36. Col 1,16s. 1o 1,3. Eph 2,10.

αὐτοῦ. ⁷ ἄλλ' οὐκ ἐν πάσιν ἢ γνώσιν· τινὲς δὲ τῇ συνηθείᾳ
 ἕως ἄρτι τοῦ εἰδώλου ὡς εἰδωλόθυτον ἐσθίουσιν, καὶ ἡ συν-
 εἰδήσις αὐτῶν ἀσθενῆς οὕσα μολύνεται. ⁸ βρῶμα δὲ ἡμᾶς οὐ
 παραστήσει τῷ θεῷ· οὔτε ἐὰν φάγωμεν περισσεύομεν, οὔτε ἐὰν
 μὴ φάγωμεν ὑστερούμεθα. ⁹ βλέπετε δὲ μήπως ἡ ἐξουσία ὑμῶν
 αὕτη πρόσκομμα γένηται τοῖς ἀσθενέσιν. ¹⁰ ἐὰν γὰρ τις ἴδῃ σὲ
 τὸν ἔχοντα γνώσιν ἐν εἰδωλίᾳ κατακαείμενον, οὐχὶ ἡ συνειδήσις
 αὐτοῦ ἀσθενοῦς ὄντος οἰκοδομηθήσεται εἰς τὸ τὰ εἰδωλόθυτα
 ἐσθίειν; ¹¹ ἀπόλλυται γὰρ ὁ ἀσθενῶν ἐν τῇ σῇ γνώσει, ὁ ἀδελ-
 φὸς δι' ὃν Χριστὸς ἀπέθανεν. ¹² οὕτως δὲ ἁμαρτάνοντες εἰς
 τοὺς ἀδελφούς καὶ τύποντες αὐτῶν τὴν συνείδησιν ἀσθενοῦσαν
 εἰς Χριστὸν ἁμαρτάνετε. ¹³ διόπερ εἰ βρῶμα σκανδαλίζει τὸν
 ἀδελφόν μου, οὐ μὴ φάγω κρέα εἰς τὸν αἰῶνα, ἵνα μὴ τὸν ἀδελ-
 φόν μου σκανδαλίω.

IX

Paulus de se suoque apostolatu ac iure suo. Abstinit a mercede docendi
 debita, seque omnibus accommodavit Christi causa. Certamen laudis.

¹ Οὐκ εἰμὶ ἐλεύθερος; οὐκ εἰμὶ ἀπόστολος; οὐχὶ Ἰησοῦν τὸν
 κύριον ἡμῶν ἐόρακα; οὐ τὸ ἔργον μου ὑμεῖς ἐστὲ ἐν κυρίῳ; ² εἰ
 ἄλλοις οὐκ εἰμὶ ἀπόστολος, ἀλλὰ γε ὑμῖν εἰμὶ· ἡ γὰρ σφραγὶς
 μου τῆς ἀποστολῆς ὑμεῖς ἐστὲ ἐν κυρίῳ. ³ ἡ ἐμὴ ἀπολογία τοῖς
 ἐμὲ ἀνακρίνουσιν ἐστὶν αὕτη. ⁴ μὴ οὐκ ἔχομεν ἐξουσίαν φαγεῖν
 καὶ πίνειν; ⁵ μὴ οὐκ ἔχομεν ἐξουσίαν ἀδελφῶν γυναικᾶ περιάγειν,
 ὡς καὶ οἱ λοιποὶ ἀπόστολοι καὶ οἱ ἀδελφοὶ τοῦ κυρίου καὶ Κη-
 φᾶς; ⁶ ἢ μόνος ἐγὼ καὶ Βαρνάβας οὐκ ἔχομεν ἐξουσίαν μὴ ἐργάζε-
 σθαι; ⁷ τίς στρατεύεται ἰδίῳ ὄψωνίῳ ποτέ; τίς φτενύει ἀμπε-
 λῶνα καὶ τὸν καρπὸν αὐτοῦ οὐκ ἐσθίει; ἢ τίς ποιμαίνει ποίμνην
 καὶ ἐκ τοῦ γάλακτος τῆς ποίμνης οὐκ ἐσθίει; ⁸ μὴ κατὰ ἄνθρω-
 πον ταῦτα λαλῶ, ἢ καὶ ὁ νόμος ταῦτα οὐ λέγει; ⁹ ἐν γὰρ τῷ
 Μωυσῆος νόμῳ γέγραπται· οὐ κημῶσεις βοῦν ἀλωόντα. μὴ τῶν
 βοῶν μέλει τῷ θεῷ; ¹⁰ ἢ δι' ἡμᾶς πάντως λέγει; δι' ἡμᾶς γὰρ

8. ΤῆΗ οὐτε εαν μῆ φαγωμεν, υστερουμεθα, οὐτε εαν φαγωμεν,
 περισσεν. | Τ περισσενομεθα 10. τΗ ἰδη [σε] | Τ εἰδωλιω IX, 1. Τ
 εορακα 4. Τ πειν 7. ΤΗ [η] ττε ποιμαίνει 9. κημωσεις: Ηῆ φη-
 μωσεις | Η θεω,

8. (Rom 14, 17.) 9. (7, 37.) Rom 14, 13. 20. Gal 5, 13. 10. 10, 14. 21.
 11. Rom 14, 15. 13. Rom 14, 21. IX, 1. 9, 19. 15, 8. Act 9, 3ss. 18, 9.
 22. 6ss. 26, 12ss. 8. 4, 15. 2 Cor 3, 2. 4. Lc 10, 7s. 6. Act 4, 36.
 9. Deut 25, 4. 1 Tim 5, 18. 10. Iac 5, 7.

ἐγράφη, ὅτι ὄφειλε ἐπ' ἐλπίδι ὁ ἀροτριῶν ἀροτριάειν, καὶ ὁ ἀλοῶν ἐπ' ἐλπίδι τοῦ μετέχειν. ¹¹ Εἰ ἡμεῖς ὑμῶν τὰ πνευματικὰ ἐπιείραμεν, μέγα εἰ ἡμεῖς ὑμῶν τὰ σαρκικὰ θαρίσομεν; ¹² εἰ ἄλλοι τῆς ὑμῶν ἐξουσίας μετέχουσιν, οὐ μᾶλλον ἡμεῖς; ἀλλ' οὐκ ἐχρησάμεθα τῇ ἐξουσίᾳ ταύτῃ, ἀλλὰ πάντα στέγομεν ἵνα μὴ τινα ἐκκοπήν δώμεν τῷ εὐαγγελίῳ τοῦ Χριστοῦ. ¹³ οὐκ οἴδατε ὅτι οἱ τὰ ἱερά ἐργαζόμενοι τὰ ἐκ τοῦ ἱεροῦ ἐσθίουσιν; οἱ τῷ θυσιαστηρίῳ παραδρέοντες τῷ θυσιαστηρίῳ συμμαρῖζονται; ¹⁴ οὕτως καὶ ὁ κύριος διέταξεν τοῖς τὸ εὐαγγέλιον καταγγέλλουσιν ἐκ τοῦ εὐαγγελίου ζῆν. ¹⁵ ἐγὼ δὲ οὐ κέρημαι οὐδενὶ τούτων. οὐκ ἔγραφα δὲ ταῦτα ἵνα οὕτως γένηται ἐν ἐμοί· καλὸν γάρ μοι μᾶλλον ἀποθανεῖν ἢ τὸ καύχημά μου οὐδαίς κενώσει. ¹⁶ εἰς γὰρ εὐαγγελίζομαι, οὐκ ἔστιν μοι καύχημα· ἀνάγκη γάρ μοι ἐπίκειται· οὐαὶ γάρ μοι ἐστὶν εἰ μὴ εὐαγγελίζομαι. ¹⁷ εἰ γὰρ ἐκὼν τούτο πράσσω, μισθὸν ἔχω· εἰ δὲ ἄκωον, οικονομίαν πεπίστευμαι. ¹⁸ τίς οὖν μου ἐστὶν ὁ μισθός; ἵνα εὐαγγελιζόμενος ἀδάπανον θῆσω τὸ εὐαγγέλιον, εἰς τὸ μὴ καταχρησασθαι τῇ ἐξουσίᾳ μου ἐν τῷ εὐαγγελίῳ. ¹⁹ Ἐλεύθερος γὰρ ὢν ἐκ πάντων πάντων ἐμαυτὸν ἰδοῦλωσα, ἵνα τοὺς πλείονας κερδήσω. ²⁰ καὶ ἐγενόμην τοῖς Ἰουδαίοις ὡς Ἰουδαῖος, ἵνα Ἰουδαίους κερδήσω· τοῖς ὑπὸ νόμον ὡς ὑπὸ νόμον, μὴ ὢν αὐτὸς ὑπὸ νόμον, ἵνα τοὺς ὑπὸ νόμον κερδήσω. ²¹ τοῖς ἀνόμοις ὡς ἄνομος, μὴ ὢν ἄνομος θεοῦ ἀλλ' ἔνομος Χριστοῦ, ἵνα κερδάσω τοὺς ἀνόμους. ²² ἐγενόμην τοῖς ἀσθενέσι ἀσθενής, ἵνα τοὺς ἀσθενεῖς κερδήσω· τοῖς πᾶσιν γέγονα πάντα, ἵνα πάντως τιναὶ σώσω. ²³ πάντα δὲ ποιῶ διὰ τὸ εὐαγγέλιον, ἵνα συνκοινωνὸς αὐτοῦ γένομαι. ²⁴ οὐκ οἴδατε ὅτι οἱ ἐν σταδίῳ τρέχοντες πάντες μὲν τρέχουσιν, εἰς δὲ λαμβάνει τὸ βραβεῖον; οὕτως τρέχετε ἵνα καταλάβητε. ²⁵ πᾶς δὲ ὁ ἀγωνιζόμενος πάντα ἐγκρατεύεται, ἐκεῖνοι μὲν οὖν ἵνα φθαρτὸν στέφανον λάβωσιν, ἡμεῖς δὲ ἄφθαρτον. ²⁶ ἐγὼ τοίνυν οὕτως τρέχω ὡς οὐκ ἀδήλων, οὕτως πνυκτεύω ὡς οὐκ ἀέρα δέρω. ²⁷ ἀλλ' ὑπωπιάζω μου τὸ σῶμα καὶ δουλαγωγῶ, μήπως ἄλλοις κηρύξας ἀντὸς ἀδόκιμος γένομαι.

12. Τ συγκοπήν Η ἐκκοπήν 13. Η συμμαριζ. 15. Η η — το καυχ. 16. εὐαγγελίζομαι sc: ΤΗ⁸ εὐαγγελισομαι 18. μου pr: t μοι 22. ἀσθενής: t pm [ως] 23. Τ συγκοιν. 27. ΤΗ αλλα

21. Rom 15,27. 23. Deut 18,1ss. Num 18,8,31. 24. Mt 10,10. Lc 10,7. 27. 4,1. (Lc 17,10.) 30. Act 16,3. 21,26. 21. Act 11,3. Gal 2,3. 22. Rom 11,14. 25. 2 Tim 4,8. Iac 1,12.

X

Indaeorum in deserto interitus exemplum severitatis divinae. Coena sacra cum epulis profanis non convenit. Cautio vescendi carnibus immolatis.

¹ Οὐ θέλω γὰρ ὑμᾶς ἀγνοεῖν, ἀδελφοί, ὅτι οἱ πατέρες ἡμῶν πάντες ὑπὸ τῆν νεφέλην ἦσαν καὶ πάντες διὰ τῆς θαλάσσης διήλθον, ² καὶ πάντες εἰς τὸν Μωϋσῆν ἐβαπτίσθησαν ἐν τῇ νεφέλῃ καὶ ἐν τῇ θαλάσῃ, ³ καὶ πάντες τὸ αὐτὸ πνευματικὸν βρῶμα ἔφαγον, ⁴ καὶ πάντες τὸ αὐτὸ πνευματικὸν ἔπιον πόμα· ἔπιον γὰρ ἐκ πνευματικῆς ἀκολουθούσης πέτρας, ἡ πέτρα δὲ ἦν ὁ Χριστός· ⁵ ἀλλ' οὐκ ἐν τοῖς πλείοσιν αὐτῶν εὐδόκησεν ὁ θεός· καταστράφησαν γὰρ ἐν τῇ ἐρήμῳ. ⁶ ταῦτα δὲ τύποι ἡμῶν ἐγενήθησαν, εἰς τὸ μὴ εἶναι ἡμᾶς ἐπιθυμητὰς κακῶν, καθὼς καὶ κείνοι ἐπεθυμήσαν. ⁷ μηδὲ εἰδωλολάτραι γίνεσθε, καθὼς τινες αὐτῶν, ὥσπερ γέγραπται· ἐκάθισεν ὁ λαὸς φαγεῖν καὶ πίνειν, καὶ ἀνέστησαν παίξιν. ⁸ μηδὲ πορνεύωμεν, καθὼς τινες αὐτῶν ἐπόρνευσαν καὶ ἔπυσαν μὲν ἡμέρᾳ εἰκοσιτερεῖς χιλιάδες. ⁹ μηδὲ ἐκπειράζωμεν τὸν κύριον, καθὼς τινες αὐτῶν ἐξεπείρασαν καὶ ὑπὸ τῶν ὄφρων ἀπόλλυοντο. ¹⁰ μηδὲ γογγύετε, καθάπερ τινες αὐτῶν ἐγόγγυσαν καὶ ἀπόλωτο ὑπὸ τοῦ ὀλοθρευτοῦ. ¹¹ τῶντα δὲ τυπικῶς συνέβαινεν ἐκείνοις, ἐγράφη δὲ πρὸς νοθεσίαν ἡμῶν, εἰς οὓς τὰ τέλη τῶν αἰῶνων κατήντηκεν. ¹² ὥστε ὁ δοκῶν ἐστάναι βλέπετω μὴ πῶσι. ¹³ πειρασμός ὑμᾶς οὐκ εἴληφεν εἰ μὴ ἀνθρώπινος· πιστὸς δὲ ὁ θεός, ὃς οὐκ εἰσεί ὑμᾶς πειρασθῆναι ὑπὲρ ὃ δύνασθε, ἀλλὰ ποιήσει σὺν τῷ πειρασμῷ καὶ τῇ ἔκβασιν τοῦ δύνασθαι ὑπενεργεῖν.

¹⁴ Διόπερ, ἀγαπητοί μου, φεύγετε ἀπὸ τῆς εἰδωλολατρίας. ¹⁵ ὡς φρονίμοις λέγω· κρίνατε ὑμεῖς ὁ φημί. ¹⁶ τὸ ποτήριον τῆς εὐλογίας ὃ εὐλογοῦμεν, οὐχὶ κοινωνία τοῦ αἵματος τοῦ Χριστοῦ ἐστίν; τὸν ἄρτον ὃν κλώμεν, οὐχὶ κοινωνία τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ ἐστίν; ¹⁷ ὅτι εἰς ἄρτος, ἐν σῶμα ὃ πολλοὶ ἐσμεν· οἱ γὰρ πάντες ἐκ τοῦ ἐνὸς ἄρτου μετέχομεν. ¹⁸ βλέπετε τὸν Ἰσραὴλ κατὰ σάρκα· οὐχὶ οἱ ἐσθιόντες τὰς θυσίας, κοινωνοὶ τοῦ

X, 2. T⁸H⁸ βαπτισαντο 3. H [το αυτο] 5. TH ηνδ⁸οκ. 7. T πειν 8. h εν μια 9. κυριον: t χριστον | TH⁸ επειρασαν 10. t γογγυζωμεν, καθως 11. t συνεβαινον 13. h εασ. πειρασθ. νμ. 14. H ειδωλολατρίας 16. εστιν pr: TH ante του αιματος 18. T⁸h ουχι

X, 1. Ex 13, 21. 14, 22. 3. Ex 16, 15. 4. Ex 17, 6. 5. Num 14, 30. 26, 64s. 6. Num 11, 4. 7. Ex 32, 6. 8. Num 25, 1. 9. Num 21, 5s. 10. Num 14, 2. 37. 11. Rom 15, 4. Hebr 9, 26. 13. 1, 9. 14. I Io 5, 21. 16. II, 24ss. 17. 12, 12. Rom 12, 5. 18. Lev 7, 6.

θυσιαστηρίων εἰσίν; ¹⁹ τί οὖν φημί; ὅτι εἰδωλόθυτον τι ἐστίν; ἢ ὅτι εἰδωλόν τι ἐστίν; ²⁰ ἀλλ' ὅτι ἃ θύουσιν, δαιμονίοις καὶ οὐ θεῶν θύουσιν· οὐ θέλω δὲ ὑμᾶς κοινωνοὺς τῶν δαιμονίων γίνεσθαι. ²¹ οὐ δύνασθε ποτήριον κυρίου πίνειν καὶ ποτήριον δαιμονίων· οὐ δύνασθε τραπέζης κυρίου μετέχειν καὶ τραπέζης δαιμονίων. ²² ἢ παραζηλοῦμεν τὸν κύριον; μὴ ἰσχυρότεροι αὐτοῦ ἐσμεν;

²³ Πάντα ἔξεστιν, ἀλλ' οὐ πάντα συμφέρει· πάντα ἔξεστιν, ἀλλ' οὐ πάντα οικοδομεῖ. ²⁴ μηδεὶς τὸ ἑαυτοῦ ζητεῖτω ἀλλὰ τὸ τοῦ ἑτέρου. ²⁵ πᾶν τὸ ἐν μακέλλῳ πωλούμενον ἐσθίετε μηδὲν ἀνακρίνοντες διὰ τὴν συνείδησιν· ²⁶ τοῦ κυρίου γὰρ ἡ γῆ καὶ τὸ πλήρωμα αὐτῆς. ²⁷ εἴ τις καλεῖ ὑμᾶς τῶν ἀπίστων καὶ θέλειτε πορεύεσθαι, πᾶν τὸ παρατιθέμενον ὑμῖν ἐσθίετε μηδὲν ἀνακρίνοντες διὰ τὴν συνείδησιν. ²⁸ εἰ δέ τις ὑμῖν εἶπῃ· τοῦτο ἱερόθυτον ἐστίν, μὴ ἐσθίετε δι' ἐκεῖνον τὸν μὲνύσαντα καὶ τὴν συνείδησιν. ²⁹ συνείδησιν δὲ λέγω οὐχὶ τὴν ἑαυτοῦ ἀλλὰ τὴν τοῦ ἑτέρου. ἵνατί γὰρ ἡ ἐλευθερία μου κρίνεται ὑπὸ ἄλλης συνειδήσεως; ³⁰ εἰ ἐγὼ χάριτι μετέχω, τί βλασφημοῦμαι ὑπὲρ οὐ ἐγὼ εὐχαριστῶ; ³¹ εἶτε οὖν ἐσθίετε εἶτε πίνετε εἶτε τι ποιεῖτε, πάντα εἰς δόξαν θεοῦ ποιεῖτε. ³² ἀπρόσκοποι καὶ Ἰουδαίοις γίνεσθε καὶ Ἑλλήσιν καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ θεοῦ, ³³ καθὼς καγὼ πάντα πᾶσιν ἀρέσκω, μὴ ζητῶν τὸ ἑαυτοῦ σύμφορον ἀλλὰ τὸ τῶν πολλῶν, ἵνα σωθῶσιν. (XI) ¹ Μιμηταί μου γίνεσθε, καθὼς καγὼ Χριστοῦ.

XI

Viro orandum capite nudo, mulieri velato. De agapis. De institutione usque coenae sacrae.

² Ἐπαινώ δὲ ὑμᾶς, ὅτι πάντα μου μέμνησθε καὶ καθὼς παρεδῶκα ὑμῖν τὰς παραδόσεις κατέχετε. ³ Θέλω δὲ ὑμᾶς εἰδέναι ὅτι παντὸς ἀνδρὸς ἡ κεφαλὴ ὁ Χριστὸς ἐστίν, κεφαλὴ δὲ γυναικὸς ὁ ἀνήρ, κεφαλὴ δὲ τοῦ Χριστοῦ ὁ θεός. ⁴ πᾶς ἀνὴρ προσευχόμενος ἢ προφητεύων κατὰ κεφαλῆς ἔχων καταισχύνει τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. ⁵ πᾶσα δὲ γυνὴ προσευχόμενη ἢ προφητεύουσα ἀκατακαλύπτῳ τῇ κεφαλῇ καταισχύνει τὴν κεφαλὴν αὐτῆς· ἐν

20. θύουσιν pr: T[tH] add τα εθνη XI,3. h om o ante χριστος
5. αυτης: h αυτης

19. 8,4. 20. Deut 32,17. 22. Deut 32,21. 23. 6,12. 24. Phil 2,4. 26. Ps 24,1. 27. Lc 10,7. 29. 1 Tim 4,4. Rom 14,6. 31. Col 3,17. Mt 5,16. 32. Rom 14,13. 33. 9,19. XI.1. 4,16. 2. 2 Thess 2,15. 3. Eph 5,23. Gen 3,16.

γάρ ἐστιν καὶ τὸ αὐτὸ τῇ ἐξυρημένῃ. ⁶ εἰ γὰρ οὐ κατακαλύπτεται γυνή, καὶ κειράσθω· εἰ δὲ αἰσχρὸν γυναικὶ τὸ κειράσθαι ἢ ξυρᾶσθαι, κατακαλυπτέσθω. ⁷ ἀνὴρ μὲν γὰρ οὐκ ὀφείλει κατακαλύπτεσθαι τὴν κεφαλὴν, εἰκὼν καὶ δόξα θεοῦ ὑπάρχων· ἡ γυνή δὲ δόξα ἀνδρός ἐστιν. ⁸ οὐ γὰρ ἐστὶν ἀνὴρ ἐκ γυναικός, ἀλλὰ γυνή ἐξ ἀνδρός. ⁹ καὶ γὰρ οὐκ ἐκτίσθη ἀνὴρ διὰ τῆς γυναῖκα, ἀλλὰ γυνή διὰ τὸν ἄνδρα. ¹⁰ διὰ τοῦτο ὀφείλει ἡ γυνή ἐξουσίαν ἔχειν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς διὰ τοὺς ἀγγέλους. ¹¹ πλην οὔτε γυνή χωρὶς ἀνδρός οὔτε ἀνὴρ χωρὶς γυναικός ἐν κυρίῳ. ¹² ὡςπερ γὰρ ἡ γυνή ἐκ τοῦ ἀνδρός, οὕτως καὶ ὁ ἀνὴρ διὰ τῆς γυναικός, τὰ δὲ πάντα ἐκ τοῦ θεοῦ. ¹³ ἐν ὑμῖν αὐτοῖς κρύαται· πρέπειν ἐστὶν γυναῖκα ἀκατακάλυπτον τῷ θεῷ προσενύχεσθαι; ¹⁴ οὐδὲ ἡ φύσις αὐτῆ διδάσκει ὑμᾶς ὅτι ἀνὴρ μὲν ἴαν κομᾶ, ἀτμία αὐτῷ ἐστίν, ¹⁵ γυνή δὲ ἴαν κομᾶ, δόξα αὐτῇ ἐστίν; ὅτι ἡ κόμη ἀντὶ περιβολαίου δίδεται αὐτῇ.

¹⁶ Εἰ δὲ τις δοκᾷ φιλόνομος εἶναι, ἡμεῖς τοιαύτην συνήθειαν οὐκ ἔχομεν, οὐδὲ αἱ ἐκκλησίαι τοῦ θεοῦ.

¹⁷ Τοῦτο δὲ παραγγέλλων οὐκ ἐπαινῶ ὅτι οὐκ εἰς τὸ κρεῖσσον ἀλλὰ εἰς τὸ ἥσσον συνέχεσθε. ¹⁸ πρῶτον μὲν γὰρ συνερχομένων ὑμῶν ἐκκλησίαι ἀκούω σχίσματα ἐν ὑμῖν ὑπάρχειν, καὶ μέρος τι πιστεύω. ¹⁹ δεῖ γὰρ καὶ αἰρέσεις ἐν ὑμῖν εἶναι, ἵνα οἱ δόκιμοι φανεροὶ γένωνται ἐν ὑμῖν. ²⁰ συνερχομένων οὖν ὑμῶν ἐπὶ τὸ αὐτὸ οὐκ ἐστὶν κυριακὸν δεῖπνον φαγεῖν. ²¹ ἕκαστος γὰρ τὸ ἴδιον δεῖπνον προλαμβάνει ἐν τῷ φαγεῖν, καὶ ὅς μὲν πεινᾷ, ὅς δὲ μεθύει. ²² μὴ γὰρ οἰκίας οὐκ ἔχετε εἰς τὸ ἐσθίειν καὶ πίνειν; ἢ τῆς ἐκκλησίας τοῦ θεοῦ καταφρονεῖτε, καὶ καταισχύνετε τοὺς μὴ ἔχοντας; τί εἶπω ὑμῖν; ἐπαινέσω ὑμᾶς; ἐν τούτῳ οὐκ ἐπαινῶ. ²³ Ἐγὼ γὰρ παρέλαβον ἀπὸ τοῦ κυρίου, ὃ καὶ παρέδωκα ὑμῖν, ὅτι ὁ κύριος Ἰησοῦς ἐν τῇ νυκτὶ ἣ παρεδίδοτο ἔλαβεν ἄρτον ²⁴ καὶ εὐχαριστήσας ἔκλασεν καὶ εἶπεν· τοῦτό μου ἐστὶν τὸ σῶμα τὸ ὑπὲρ ὑμῶν· τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν. ²⁵ ὡσαύτως καὶ τὸ ποτήριον μετὰ τὸ δειπνῆσαι, λέγων· τοῦτο τὸ ποτήριον ἡ καινὴ διαθήκη ἐστὶν ἐν τῷ ἐμῷ αἵματι· τοῦτο ποιεῖτε, ὡσάκεις ἴαν πίνητε, εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν. ²⁶ ὡσάκεις γὰρ ἴαν ἐσθίητε τὸν ἄρτον τοῦτον καὶ τὸ ποτήριον πίνητε, τὸν θάνατον τοῦ κυρίου καταγγέλλετε, ἄχρι οὗ ἔλθῃ. ²⁷ ὥστε ὅς ἂν ἐσθίῃ τὸν ἄρτον ἢ

17. T^h παραγγέλλω οὐκ ἐπαινῶν 19. ἴνα: T[H] add καὶ 22. ἐπαινέσω: t ἐπαινῶ | T ὑμᾶς ἐν τούτῳ; 26. T ἀχρις

6. (Deut 21, 12.) 7. Gen 1, 27. 9. Gen 2, 18, 23. 17. 11, 22. 18. 1, 11s. 3, 3. 19. Mt 10, 34. 18, 7. 1 Io 2, 19. Lc 2, 35. 22. 11, 17. Iac 2, 6. 23. 15, 3. 23ss. Lc 22, 19s. Mt 26, 26ss. Mc 14, 22ss. 25. Ex 24, 8. 26. Mt 26, 64. 24, 42. Io 14, 3. 27. Io, 16.

πίνῃ τὸ ποτήριον τοῦ κυρίου ἀναξίως, ἐνοχος ἔσται τοῦ σώματος καὶ τοῦ αἵματος τοῦ κυρίου. ²⁸ δοκιμαζέτω δὲ ἄνθρωπος ἑαυτὸν, καὶ οὕτως ἐκ τοῦ ἄρτου ἐσθιέτω καὶ ἐκ τοῦ ποτηρίου πινέτω· ²⁹ ὁ γὰρ ἐσθίων καὶ πίνων κρίμα ἑαυτῷ ἐσθίει καὶ πίνει μὴ διακρίτων τὸ σῶμα. ³⁰ διὰ τοῦτο ἐν ὑμῖν πολλοὶ ἀσθενεῖς καὶ ἄρρωστοὶ καὶ κοιμῶνται ἱκανοί. ³¹ εἰ δὲ ἑαυτοὺς διακρίνομεν, οὐκ ἂν ἐκρινόμεθα· ³² κρινόμενοι δὲ ὑπὸ τοῦ κυρίου παιδευόμεθα, ἵνα μὴ σὺν τῷ κόσμῳ κατακριθῶμεν. ³³ ὥστε, ἀδελφοί μου, συνεργόμενοι εἰς τὸ φραγεῖν ἀλλήλους ἐκδέχεσθε. ³⁴ εἴ τις πεινᾷ, ἐν οἴκῳ ἐσθιέτω, ἵνα μὴ εἰς κρίμα συνέρχησθε. τὰ δὲ λοιπὰ ὡς ἂν ἔλθω διατάξομαι.

XII

Donorum spiritus sancti varietas et unitas. Sunt quasi membra multa in uno corpore.

¹ Περὶ δὲ τῶν πνευματικῶν, ἀδελφοί, οὐ θέλω ὑμᾶς ἀγνοεῖν. ² οἴδατε ὅτι ὅτε ἔθνη ἦτε πρὸς τὰ εἰδωλα τὰ ἄφωνα ὡς ἂν ἤγεσθε ἀπαγόμενοι. ³ διὸ γνωρίζω ὑμῖν ὅτι οὐδεὶς ἐν πνεύματι θεοῦ λαλῶν λέγει· ἀνάθεμα Ἰησοῦς, καὶ οὐδεὶς δύναται εἰπεῖν· κύριος Ἰησοῦς, εἰ μὴ ἐν πνεύματι ἁγίῳ.

⁴ Διαιρέσεις δὲ χαρισμάτων εἰσὶν, τὸ δὲ αὐτὸ πνεῦμα· ⁵ καὶ διαιρέσεις διακονιῶν εἰσὶν, καὶ ὁ αὐτὸς κύριος· ⁶ καὶ διαιρέσεις ἐνεργημάτων εἰσὶν, ὁ δὲ αὐτὸς θεὸς ὁ ἐνεργῶν τὰ πάντα ἐν πᾶσιν. ⁷ ἐκάστῳ δὲ δίδεται ἢ φανερώσεις τοῦ πνεύματος πρὸς τὸ συμφέρον. ⁸ ᾧ μὲν γὰρ διὰ τοῦ πνεύματος δίδεται λόγος σοφίας, ἄλλῳ δὲ λόγος γνώσεως κατὰ τὸ αὐτὸ πνεῦμα, ⁹ ἑτέρῳ πίστις ἐν τῷ αὐτῷ πνεύματι, ἄλλῳ δὲ χαρίσματα ἰαμάτων ἐν τῷ ἐνὶ πνεύματι, ¹⁰ ἄλλῳ δὲ ἐνεργήματα δυνάμεων, ἄλλῳ δὲ προφητεία, ἄλλῳ δὲ διάκρισις πνευμάτων, ἑτέρῳ γένη γλωσσῶν, ἄλλῳ δὲ ἐρμηνεῖα γλωσσῶν· ¹¹ πάντα δὲ ταῦτα ἐνεργεῖ τὸ ἐν καὶ τὸ αὐτὸ πνεῦμα, διαιροῦν ἰδίᾳ ἐκάστῳ καθὼς βούλεται.

¹² Καθ' ἕνα γὰρ τὸ σῶμα ἐν ἔστιν καὶ μέλη πολλὰ ἔχει, πάντα δὲ τὰ μέλη τοῦ σώματος πολλὰ ὄντα ἐν ἔστιν σῶμα, οὕτως καὶ ὁ Χριστός· ¹³ καὶ γὰρ ἐν ἐνὶ πνεύματι ἡμεῖς πάντες εἰς ἐν σῶμα ἐβαπτίσθημεν, εἴτε Ἰουδαῖοι εἴτε Ἕλληνες, εἴτε δοῦλοι εἴτε ἐλεύθεροι, καὶ πάντες ἐν πνεῦμα ἐποτίσθημεν. ¹⁴ καὶ γὰρ τὸ σῶμα

XII,2. οτι οτι: h† 6. ο δε: t H⁸ και ο | H 9ος, 10. T[H] om δε sc et tr | T⁸H διακρισεις | H ερμηνια

^{28.} 2 Cor 13,5. Gal 6,4. ^{31.} Ps 32,5. XII,3. 1 Io 4,28.
4. Rom 12,6. 12,27. 6,15. Rom 12,48. 13. Gal 3,28.
Io 7,37-39.

οὐκ ἔστιν ἐν μέλος ἀλλὰ πολλά. ¹⁵ εἰς εἶπη ὁ πούς· ὅτι οὐκ εἰμί χεῖρ, οὐκ εἰμί ἐκ τοῦ σώματος, οὐκ ἐστὶν ἐκ τοῦ σώματος. ¹⁶ καὶ εἰς εἶπη τὸ οὖς· ὅτι οὐκ εἰμί ὀφθαλμός, οὐκ εἰμί ἐκ τοῦ σώματος, οὐκ ἐστὶν ἐκ τοῦ σώματος. ¹⁷ εἰ ὅλον τὸ σῶμα ὀφθαλμός, ποῦ ἡ ἀκοή; εἰ ὅλον ἀκοή, ποῦ ἡ ὄσφρησις; ¹⁸ νυνὶ δὲ ὁ θεὸς ἔθετο τὰ μέλη, ἐν ἑκαστον αὐτῶν ἐν τῷ σώματι καθὼς ἠθέλησεν. ¹⁹ εἰ δὲ ἦν τὰ πάντα ἐν μέλος, ποῦ τὸ σῶμα; ²⁰ νῦν δὲ πολλὰ μὲν μέλη, ἐν δὲ σῶμα. ²¹ οὐ δύναται δὲ ὁ ὀφθαλμὸς εἰπεῖν τῇ χειρὶ· χρεῖαν σου οὐκ ἔχω, ἢ πάλιν ἡ κεφαλὴ τοῖς ποσί· χρεῖαν ὑμῶν οὐκ ἔχω· ²² ἀλλὰ πολλῶ μάλλον τὰ δοκοῦντα μέλη τοῦ σώματος ἀσθενέστερα ὑπάρχειν ἀναγκαῖα ἔστιν, ²³ καὶ ἃ δοκοῦμεν ἀτιμότερα εἶναι τοῦ σώματος, τούτοις τιμὴν περισσοτέραν περιτίθεμεν, καὶ τὰ ἀσχημονα ἡμῶν εὐσχημοσύνην περισσοτέραν ἔχει, ²⁴ τὰ δὲ εὐσχημονα ἡμῶν οὐ χρεῖαν ἔχει. ἀλλὰ ὁ θεὸς συνεκέρασεν τὸ σῶμα, τῷ ὑστερονμένῳ περισσοτέραν δούς τιμὴν, ²⁵ ἵνα μὴ ἦ σχίσματα ἐν τῷ σώματι, ἀλλὰ τὸ αὐτὸ ὑπὲρ ἀλλήλων μεριμῶσιν τὰ μέλη. ²⁶ καὶ εἴτε πάσχει ἐν μέλος, σὺνπάσχει πάντα τὰ μέλη· εἴτε δοξάζεται μέλος, σὺνχαίρει πάντα τὰ μέλη. ²⁷ ὁμοίως δὲ ἔστε σῶμα Χριστοῦ καὶ μέλη ἐκ μέρους. ²⁸ καὶ οὗς μὲν ἔθετο ὁ θεὸς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ πρῶτον ἀποστόλους, δεύτερον προφήτας, τρίτον διδασκάλους, ἔπειτα δυνάμεις, ἔπειτα χαρίσματα ἰαμάτων, ἀντιλήμψεις, κυβερνήσεις, γένη γλωσσῶν. ²⁹ μὴ πάντες ἀπόστολοι; μὴ πάντες προφῆται; μὴ πάντες διδάσκαλοι; μὴ πάντες δυνάμεις; ³⁰ μὴ πάντες χαρίσματα ἔχουσιν ἰαμάτων; μὴ πάντες γλώσσαις λαλοῦσιν; μὴ πάντες διερμηνεύουσιν; ³¹ ζηλοῦτε δὲ τὰ χαρίσματα τὰ μείζονα· καὶ ἔτι καθ' ὑπερβολὴν ὁδὸν ὑμῖν δεικνύμι.

XIII

Caritas praestat omnibus, ipsisque fide et spe maior est.

¹ Ἐὰν ταῖς γλώσσαις τῶν ἀνθρώπων λαλῶ καὶ τῶν ἀγγέλων, ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω, γέγονα χαλκὸς ἢ ἡχῶν ἢ κύμβαλον ἀλαλάζον. ² καὶ εἰς εἶπη προφητεῖαν καὶ εἰδῶ τὰ μυστήρια πάντα καὶ πᾶσαν τὴν γνῶσιν, καὶ εἰς εἶπη πᾶσαν τὴν πίστιν ὥστε ὄρη μεθιστάναι, ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω, οὐθέν εἰμι. ³ καὶ εἰς εἶπη ψαμίσω πάντα τὰ ὑπάρχοντά μου, καὶ εἰς εἶπη παραδῶ τὸ σῶμά μου ἵνα καθήσομαι,

15. 16. T ad finem σωματος; 18. TH⁸ νυν 19. TH [τα] παντα 20. [T]H⁸ om μεν 21. t H [δε] 25. T⁹H σχισμα 26. εἴτε pr: T⁹ εἰ τε | T συμπασχει | μελος sc: t pm [ἐν] | T συγχαιρει XIII, 2. καὶ εἰς pr: H καν | καὶ εἰς sc: T⁹H καν | H μεθιστανειν 3. καὶ εἰς pr: TH καν | καὶ εἰς sc: H καν | T καθήσομαι H καυήσομαι

27. 12, 12. 6, 15. Rom 12, 4s. 28. 12, 9s. Eph 4, 11. 31. 14, 1. XIII, 1. Rom 13, 8ss. 2. 14, 3ss. Mt 17, 20. 3. Rom 12, 20. 1 Io 3, 16s.

ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω, οὐθὲν ὠφελοῦμαι. ⁴ ἡ ἀγάπη μακροθυμεῖ, χρηστεύεται ἡ ἀγάπη, οὐ ζηλοῖ ἡ ἀγάπη, οὐ περπερεύεται, οὐ φουσιῶνται, ⁵ οὐκ ἀσχημονεῖ, οὐ ζητεῖ τὰ ἑαυτῆς, οὐ παροξύνεται, οὐ λογιῆται τὸ κακόν, ⁶ οὐ χαίρει ἐπὶ τῇ ἀδικίᾳ, συγχαίρει δὲ τῇ ἀληθείᾳ. ⁷ πάντα στέγει, πάντα πιστεύει, πάντα ἐλπίζει, πάντα ὑπομένει.

⁸ Ἡ ἀγάπη οὐδέποτε πίπτει· εἴτε δὲ προφητεῖαι, καταργηθήσονται· εἴτε γλώσσαι, παύσονται· εἴτε γνώσις, καταργηθήσεται. ⁹ ἐκ μέρους γὰρ γινώσκομεν καὶ ἐκ μέρους προφητεύομεν· ¹⁰ ὅταν δὲ ἔλθῃ τὸ τέλειον, τὸ ἐκ μέρους καταργηθήσεται. ¹¹ ὅτε ἤμην νήπιος, ἐλάλον ὡς νήπιος, ἐφρόνων ὡς νήπιος, ἐλογιζόμην ὡς νήπιος· ὅτε γέγονα ἀνήρ, κατήργηκα τὰ τοῦ νηπίου. ¹² βλέπομεν γὰρ ἄρτι δι' ἐσόπτρου ἐν αἰνίγματι, τότε δὲ πρόσωπον πρὸς πρόσωπον· ἄρτι γινώσκω ἐκ μέρους, τότε δὲ ἐπιγνώσκω καθὼς καὶ ἐπεγνώσθη. ¹³ νυνὶ δὲ μένει πίστις, ἐλπίς, ἀγάπη, τὰ τρία ταῦτα· μείζων δὲ τούτων ἡ ἀγάπη.

XIV

Donum linguarum et donum prophetiae. De donorum gratiae in conventibus sacris usu et abusu. Mulieri tacendum in ecclesia.

¹ Διώκετε τὴν ἀγάπην, ζηλοῦτε δὲ τὰ πνευματικά, μᾶλλον δὲ ἵνα προφητεύητε. ² ὁ γὰρ λαλῶν γλώσση οὐκ ἀνθρώποις λαλεῖ ἀλλὰ θεῷ· οὐδεὶς γὰρ ἀκούει, πνεύματι δὲ λαλεῖ μυστήρια· ³ ὁ δὲ προφητεύων ἀνθρώποις λαλεῖ οἰκοδομὴν καὶ παρακλήσιν καὶ παραμυθίαν. ⁴ ὁ λαλῶν γλώσση ἑαυτὸν οἰκοδομεῖ· ὁ δὲ προφητεύων ἐκκλησίαν οἰκοδομεῖ. ⁵ Θέλω δὲ πάντας ὑμᾶς λαλεῖν γλώσσαις, μᾶλλον δὲ ἵνα προφητεύητε· μείζων δὲ ὁ προφητεύων ἢ ὁ λαλῶν γλώσσαις, ἐκτός ἐι μὴ διερμηνεύῃ, ἵνα ἡ ἐκκλησία οἰκοδομὴν λάβῃ. ⁶ νῦν δέ, ἀδελφοί, ἐὰν ἔλθω πρὸς ὑμᾶς γλώσσαις λαλῶν, τί ὑμᾶς ὠφελήσω, ἐὰν μὴ ὑμῖν λαλήσω ἢ ἐν ἀποκαλύψει ἢ ἐν γνώσει ἢ ἐν προφητείᾳ ἢ διδαχῇ; ⁷ ὅμως τὰ ἄφωνα φωνῆν διδόντα, εἴτε αὐλὸς εἴτε κιθάρα, ἐὰν διαστολῆν τοῖς φθόγγοις μὴ δῶ, πῶς γνωσθήσεται τὸ αὐλούμενον ἢ τὸ κιθαριζόμενον; ⁸ καὶ γὰρ ἐὰν ἀδῆλον σάλπιγξ φωνῆν δῶ, τίς παρασκευάσεται εἰς πόλεμον; ⁹ οὕτως καὶ ὑμεῖς διὰ τῆς γλώσσης ἐὰν μὴ εὐσημον

3. TH ουδεν 4. TH χρηστευεται, η αγαπη ου ζηλοι, [η αγαπη] (H om) ου περπερ. 5. τα: t h το μη 6. T συγχαρ. 8. T [δε] | h προφητεια, καταργηθησεται | t γνωσις, καταργηθησονται XIV, 6. διδαχη: [T] H pm εν 8. T h φωνην σαλπιγξ

4. Prov 10, 12. 5. 10, 24. Phil 2, 4. 9. 13, 12. 12. 8, 3. XIV, 1. 12, 31. 14, 5. 5. 14, 1. 13. Num 11, 29. 6. 12, 8. 8. (Num 10, 9.)

Nov. Testam. graece.

λόγον δῶτε, πῶς γνωσθήσεται τὸ λαλούμενον; ἔσεσθε γὰρ εἰς αἴρα λαλοῦντες. ¹⁰ τσαῦτα εἰ τύχοι γένη φωνῶν εἶδιν ἐν κόσμῳ, καὶ οὐδὲν ἄφρονος. ¹¹ εἰάν οὖν μὴ εἰδῶ τὴν δύναμιν τῆς φωνῆς, ἔσομαι τῷ λαλοῦντι βάρβαρος καὶ ὁ λαλῶν ἐν ἐμοὶ βάρβαρος. ¹² οὕτως καὶ ὑμεῖς, ἐπεὶ ζηλωταὶ ἐστε πνευμάτων, πρὸς τὴν οἰκοδομὴν τῆς ἐκκλησίας ζητεῖτε ἵνα περισσεύητε. ¹³ διὸ ὁ λαλῶν γλώσση προσευχέσθω ἵνα διερμηγῆ. ¹⁴ εἰάν γὰρ προσεύχωμαι γλώσση, τὸ πνεῦμά μου προσεύχεται, ὁ δὲ νοῦς μου ἄκαρπός ἐστιν. ¹⁵ τί οὖν ἐστίν; προσεύξομαι τῷ πνεύματι, προσεύξομαι δὲ καὶ τῷ νοῖ· ψαλῶ τῷ πνεύματι, ψαλῶ δὲ καὶ τῷ νοῖ. ¹⁶ ἐπεὶ εἰάν εὐλογῆς πνεύματι, ὁ ἀναπληρῶν τὸν τόπον τοῦ ἰδιώτου πῶς ἔρεῖ τὸ ἄμην ἐπὶ τῇ σῇ εὐχαριστίᾳ; ἐπειδὴ τί λέγεις οὐκ οἶδεν. ¹⁷ σὺ μὲν γὰρ καλῶς εὐχαριστεῖς, ἀλλ' ὁ ἕτερος οὐκ οἰκοδομεῖται. ¹⁸ εὐχαριστῶ τῷ θεῷ, πάντων ὑμῶν μᾶλλον γλώσση λαλῶ. ¹⁹ ἀλλὰ ἐν ἐκκλησίᾳ θέλω πάντε λόγους τῷ νοῖ μου λαλῆσαι, ἵνα καὶ ἄλλους κατηγήσω, ἢ μαρτίους λόγους ἐν γλώσση.

²⁰ Ἀδελφοί, μὴ παιδία γίνεσθε ταῖς φρεσίν, ἀλλὰ τῇ κακίᾳ νηπιάζετε, ταῖς δὲ φρεσίν τέλειοι γίνεσθε. ²¹ ἐν τῷ νόμῳ γέγραπται ὅτι ἐν ἑτερογλώσσοις καὶ ἐν χεῖλεσιν ἑτέρων λαλήσω τῷ λαῷ τούτῳ, καὶ οὐδ' οὕτως εἰσακούσονται μου, λέγει κύριος. ²² ὥστε αἱ γλώσσαι εἰς σημεῖον εἰσὶν οὐ τοῖς πιστεύουσιν ἀλλὰ τοῖς ἀπίστοις, ἢ δὲ προφητεία οὐ τοῖς ἀπίστοις ἀλλὰ τοῖς πιστεύουσιν. ²³ εἰάν οὖν συνέλθῃ ἡ ἐκκλησία ὅλη ἐπὶ τὸ αὐτὸ καὶ πάντες λαλῶσιν γλώσσαις, εἰσέλθωσιν δὲ ἰδιῶται ἢ ἄπιστοι, οὐκ ἔροῦσιν ὅτι μαίνεσθε; ²⁴ εἰάν δὲ πάντες προφητεύουσιν, εἰσέλθῃ δὲ τις ἄπιστος ἢ ἰδιώτης, ἐλέγχεται ὑπὸ πάντων, ἀνακρίνεται ὑπὸ πάντων, ²⁵ τὰ κρυπτὰ τῆς καρδίας αὐτοῦ φανερὰ γίνονται, καὶ οὕτως πεσὼν ἐπὶ πρόσωπον προσκυνήσει τῷ θεῷ, ἀπαγγέλλων ὅτι ὄντως θεὸς ἐν ὑμῖν ἐστίν.

²⁶ Τί οὖν ἐστίν, ἀδελφοί; ὅταν συνέρχησθε, ἕκαστος ψαλμὸν ἔχει, διδαχὴν ἔχει, ἀποκάλυψιν ἔχει, γλώσσαν ἔχει, ἐρμησίαν ἔχει· πάντα πρὸς οἰκοδομὴν γινέσθω. ²⁷ εἴτε γλώσση τις λαλεῖ, κατὰ δύο ἢ τὸ πλεῖστον τρεῖς, καὶ ἀνά μέρος, καὶ εἰς διε-

14. TH εαν [γὰρ] 15. t προσευξομαι bis | δε sc: TH [δε]
16. πνευματι: H pm [εν] 17. T ἀλλὰ 18. t H⁸ γλωσσαις 25. TH ο θεος 26. H ἐρμηγίαν

13. 14,5. 15. Eph 5,19. 16. 14,23. (Neh 8,6.) 20. Eph 4,14. Mt 18,3. 21. Is 28,11s. 23. 14,16. Act 2,13. 25. Zach 8,23. Is 45,14. (2 Chron 6,18.) 26. Eph 4,12. 27. 14,5.

μηνεύτω· ²⁸ ἴαν δὲ μὴ ἦ διαρρηνευτής, σιγάτω ἐν ἐκκλησίᾳ, ἵαντῶ δὲ λαλείτω καὶ τῶ θεῶ. ²⁹ προφηῆται δὲ δύο ἢ τρεῖς λαλείτωσαν, καὶ οἱ ἄλλοι διακρινέτωσαν· ³⁰ ἴαν δὲ ἄλλῃ ἀποκαλυφθῆ καθημένῳ, ὁ πρῶτος σιγάτω. ³¹ δύνασθε γὰρ καθ' ἕνα πάντες προφητεύειν, ἵνα πάντες μαθάνωσιν καὶ πάντες παρακαλῶνται. ³² καὶ πνεύματα προφητῶν προφήταις ὑποτάσσεται· ³³ οὐ γὰρ ἔστιν ἀκαταστασίας ὁ θεὸς ἀλλὰ εἰρήνης.

Ὡς ἐν πάσαις ταῖς ἐκκλησίαις τῶν ἁγίων, ³⁴ αἱ γυναῖκες ἐν ταῖς ἐκκλησίαις σιγάτωσαν· οὐ γὰρ ἐπιτρέπεται αὐταῖς λαλεῖν, ἀλλὰ ὑποτασσέσθωσαν, καθὼς καὶ ὁ νόμος λέγει. ³⁵ εἰ δέ τι μαθεῖν θέλουσιν, ἐν οἴκῳ τοὺς ἰδίους ἄνδρας ἐπερωτάτωσαν· αἰσχρὸν γὰρ ἔστιν γυναικὶ λαλεῖν ἐν ἐκκλησίᾳ. ³⁶ ἢ ἄψ' ὑμῶν ὁ λόγος τοῦ θεοῦ ἐξῆλθεν, ἢ εἰς ὑμᾶς μόνους κατήχησεν;

³⁷ Ἐἴ τις δοκεῖ προφήτης εἶναι ἢ πνευματικὸς, ἐπιγινώσκέτω ἃ γράφω ὑμῖν, ὅτι κυρίου ἔστιν· ³⁸ εἰ δέ τις ἄγνοεῖ, ἀγνοεῖται. ³⁹ ὥστε, ἀδελφοί μου, ζηλοῦτε τὸ προφητεύειν, καὶ τὸ λαλεῖν μὴ κωλύετε γλώσσαις· ⁴⁰ πάντα δὲ εὐσημῶνως καὶ κατὰ τάξιν γινέσθω.

XV

Christi resurrectio fundamentum nostrae fidei. Mors ultimus hostis. Baptisma pro mortuis. Resurrectio mortuorum. Novum corpus caeleste. Mysterium de subita immutatione superstitum.

¹ Γνωρίζω δὲ ὑμῖν, ἀδελφοί, τὸ εὐαγγέλιον ὃ εὐηγγελισάμην ὑμῖν, ὃ καὶ παρελάβετε, ἐν ᾧ καὶ ἐστήκατε, ² δι' οὗ καὶ σώζεσθε, εἶναι λόγῳ εὐηγγελισάμην ὑμῖν εἰ κατέχετε, ἐκτός εἰ μὴ εἰκὴ ἐπιστεύσατε. ³ παρέδωκα γὰρ ὑμῖν ἐν πρώτοις, ὃ καὶ παρελαβον, ὅτι Χριστὸς ἀπέθανεν ὑπὲρ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν κατὰ τὰς γραφάς, ⁴ καὶ ὅτι ἐτάφη, καὶ ὅτι ἐγήγερται τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ κατὰ τὰς γραφάς, ⁵ καὶ ὅτι ὤφθη Κηφᾷ, ἔπειτα τοῖς δώδεκα. ⁶ ἔπειτα ὤφθη ἐπ' αὐτὸν πεντακοσίοις ἀδελφοῖς ἐφ' ἅπαξ, ἐξ ὧν οἱ πλείονες μένουσιν ἕως ἄρτι, τινὲς δὲ ἐκοιμήθησαν. ⁷ ἔπειτα ὤφθη Ἰακώβῳ, ἔπειτα τοῖς ἀποστόλοις πᾶσιν. ⁸ ἔσχατον δὲ πάντων ὡσπερὶ τῶ ἐκτρώματι ὤφθη καὶ μοί. ⁹ ἐγὼ γὰρ εἰμι ὁ ἐλάχιστος τῶν ἀποστό-

28. Th ερμηνευτης 31ss. H⁸ (sed h παρακαλωνται,) παρακαλωνται, (και πνευματα — ειρηνης,) ως εν — αγιων. 33. T ερμηνης, ως εν — αγιων. 35. H⁸ μαθανειν 37. εστιν: TH add εντολη 38. αγνοεεται: T^h αγνοετω 39. γλωσσαις: t pm [εν] XV,5. επειτα: T^hH⁸ ειτα 7. επειτα sc: T^hH⁸ ειτα

28. 14,2. 33. Rom 15,33. 34. 1 Tim 2,11s. Gen 3,16. 39. 14,1ss. 40. Col 2,5. XV,1. Gal 1,11. 3. 11,23. 3s. Lc 24,26s. Is 53,8ss. Ps 16,10. 5. Lc 24,34-36. 8. Act 9,3ss. 9. Eph 3,8. Act 9,1ss.

λων, ὃς οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς καλεῖσθαι ἀπόστολος, διότι ἐδίωξα τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ· ¹⁰ χάριτι δὲ Θεοῦ εἰμὶ ὃ εἰμι, καὶ ἡ χάρις αὐτοῦ ἢ εἰς ἐμὲ οὐ κατῆ ἐγενήθη, ἀλλὰ περισσώτερον αὐτῶν πάντων ἐκοπίασα, οὐκ ἐγὼ δὲ ἀλλὰ ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ σὺν ἐμοί· ¹¹ εἶτε ὅν ἐγὼ εἶτε ἐκεῖνοι, οὕτως κηρύσσομεν καὶ οὕτως ἐπιστεύσατε.

¹² Εἰ δὲ Χριστὸς κηρύσσεται ὅτι ἐκ νεκρῶν ἐγήγερται, πῶς λέγουσιν ἐν ὑμῖν τινὲς ὅτι ἀνάστασις νεκρῶν οὐκ ἔστιν; ¹³ εἰ δὲ ἀνάστασις νεκρῶν οὐκ ἔστιν, οὐδὲ Χριστὸς ἐγήγερται· ¹⁴ εἰ δὲ Χριστὸς οὐκ ἐγήγερται, κενὸν ἄρα καὶ τὸ κήρυγμα ἡμῶν, κενὴ καὶ ἡ πίστις ὑμῶν· ¹⁵ εὐρισκόμεθα δὲ καὶ ψευδομαρτυροὺς τοῦ Θεοῦ, ὅτι ἐμαρτυρήσαμεν κατὰ τοῦ Θεοῦ ὅτι ἤγειρεν τὸν Χριστόν, ὃν οὐκ ἤγειρεν εἰπερ ἄρα νεκροὶ οὐκ ἐγείρονται· ¹⁶ εἰ γὰρ νεκροὶ οὐκ ἐγείρονται, οὐδὲ Χριστὸς ἐγήγερται· ¹⁷ εἰ δὲ Χριστὸς οὐκ ἐγήγερται, ματαία ἡ πίστις ὑμῶν, ἔτι ἔσται ἐν ταῖς ἀμαρτίαις ὑμῶν, ¹⁸ ἄρα καὶ οἱ κοιμηθέντες ἐν Χριστῷ ἀπόλωτο. ¹⁹ εἰ ἐν τῇ ζωῇ ταύτῃ ἐν Χριστῷ ἠλπικότες ἐσμέν μόνον, ἐλασιώτεροι πάντων ἀνθρώπων ἐσμέν· ²⁰ Νυνὶ δὲ Χριστὸς ἐγήγερται ἐκ νεκρῶν, ἀπαρχὴ τῶν κεκοιμημένων· ²¹ ἐπειδὴ γὰρ δι' ἀνθρώπου θάνατος, καὶ δι' ἀνθρώπου ἀνάστασις νεκρῶν· ²² ὥσπερ γὰρ ἐν τῷ Ἀδὰμ πάντες ἀποθνήσκουσιν, οὕτως καὶ ἐν τῷ Χριστῷ πάντες ζωοποιηθήσονται· ²³ ἕκαστος δὲ ἐν τῷ ἰδίῳ τάγματι· ἀπαρχὴ Χριστός, ἔπειτα οἱ τοῦ Χριστοῦ ἐν τῇ παρουσίᾳ αὐτοῦ, ²⁴ εἶτα τὸ τέλος, ὅταν παρατιδοῖ τὴν βασιλείαν τῷ Θεῷ καὶ πατρί, ὅταν καταργήσῃ πᾶσαν ἀρχὴν καὶ πᾶσαν ἐξουσίαν καὶ δύναμιν· ²⁵ δεῖ γὰρ αὐτὸν βασιλεύειν ἄχρι οὗ θῆ ἅπαντας τοὺς ἐχθρούς ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ· ²⁶ ἕχατος ἐχθρὸς καταργεῖται ὁ θάνατος· ²⁷ πάντα γὰρ ὑπέταξεν ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ· ὅταν δὲ εἴπῃ ὅτι πάντα ὑποτάσσεται, δῆλον ὅτι ἐκτός τοῦ ὑποτάξαντος αὐτῷ τὰ πάντα· ²⁸ ὅταν δὲ ὑποταγῇ αὐτῷ τὰ πάντα, τότε καὶ αὐτὸς ὁ υἱὸς ὑποταγήσεται τῷ ὑποτάξαντι αὐτῷ τὰ πάντα, ἵνα ἡ ὁ Θεὸς τὰ πάντα ἐν πᾶσιν.

²⁹ Ἐπεὶ εἰ ποιήσουσιν οἱ βαπτιζόμενοι ὑπὲρ τῶν νεκρῶν; εἰ ὅλως νεκροὶ οὐκ ἐγείρονται, τί καὶ βαπτίζονται ὑπὲρ αὐτῶν; ³⁰ εἰ καὶ ἡμεῖς κινδυνεύομεν πᾶσαν ὥραν; ³¹ καθ' ἡμέραν ἀποθνήσκω, νῆ τὴν ὑμετέραν καύχησιν, ἀδελφοί, ἢν ἔχω ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν· ³² εἰ κατὰ ἀνθρώπου ἐθηριομάχησα ἐν Ἐφέσῳ, τί

10. σὺν ἐμοί: h pm ἢ 14. T^sH⁸ om καὶ pr | ὑμῶν: H⁸ ἡμῶν
17. ὑμῶν pr: H add [εὐτιν] 24. t H παρατιδῶ 25. T ἀχρις 27. h om
στ: pr 28. T[H] om καὶ | TH om τα tr

30. Col 1,18. 31. Rom 5,12ss. 35. Ps 110,1. Mt 22,44.
Hebr 10,13. 37. Ps 8,7. Eph 1,22. Hebr 2,8. 31. Rom 8,36.
32. 2 Cor 1,8.

μοι τὸ ὄφελος; εἰ νεκροὶ οὐκ ἐγείρονται, φάγωμεν καὶ πίωμεν, αὐριοὶ γὰρ ἀποθνήσκομεν. ³³ μὴ πλανᾶσθε· φθείρουσιν ἡθῆ χρηστά ὀμιλία κακαί. ³⁴ ἐκνήψατε δικαίως καὶ μὴ ἀμαρτάνετε· ἀγνωσίαν γὰρ θεοῦ τινὲς ἔχουσιν· πρὸς ἐντροπὴν ὑμῖν λαλῶ.

³⁵ Ἀλλὰ ἐρεῖ τις· πῶς ἐγείρονται οἱ νεκροί; ποῖα δὲ σώματα ἔρχονται; ³⁶ ἄφρων, σὺ ὁ σπείρεις, οὐ ζωοποιεῖται ἐὰν μὴ ἀποθάῃ· ³⁷ καὶ ὁ σπείρεις, οὐ τὸ σῶμα τὸ γεννησόμενον σπείρεις, ἀλλὰ γυμνὸν κόκκον εἰ τύχοι σίτου ἢ τινος τῶν λουπῶν· ³⁸ ὁ δὲ θεὸς δίδωσιν αὐτῷ σῶμα καθὼς ἠθέλησεν, καὶ ἐκάστω τῶν σπερμάτων ἴδιον σῶμα. ³⁹ οὐ πᾶσα σὰρξ ἡ αὐτῆ σὰρξ, ἀλλὰ ἄλλη μὲν ἀνθρώπων, ἄλλη δὲ σὰρξ κτηνῶν, ἄλλη δὲ σὰρξ πτηνῶν, ἄλλη δὲ ἰχθύων. ⁴⁰ καὶ σώματα ἐπουράνια, καὶ σώματα ἐπίγεια· ἀλλὰ ἑτέρα μὲν ἡ τῶν ἐπουρανίων δόξα, ἑτέρα δὲ ἡ τῶν ἐπιγείων. ⁴¹ ἄλλη δόξα ἡλίου, καὶ ἄλλη δόξα σελήνης, καὶ ἄλλη δόξα ἀστέρων· ἀστὴρ γὰρ ἀστέρος διαφέρει ἐν δόξῃ. ⁴² οὕτως καὶ ἡ ἀνάστασις τῶν νεκρῶν. σπείρεται ἐν φθορᾷ, ἐγείρεται ἐν ἀφθαρσίᾳ· ⁴³ σπείρεται ἐν ἀτιμίᾳ, ἐγείρεται ἐν δόξῃ· σπείρεται ἐν ἀσθενείᾳ, ἐγείρεται ἐν δυνάμει. ⁴⁴ σπείρεται σῶμα ψυχικόν, ἐγείρεται σῶμα πνευματικόν. εἰ ἔστιν σῶμα ψυχικόν, ἔστιν καὶ πνευματικόν. ⁴⁵ οὕτως καὶ γέγραπται· ἐγένετο ὁ πρῶτος ἄνθρωπος Ἀδὰμ εἰς ψυχὴν ζῶσαν, ὁ ἕσχατος Ἀδὰμ εἰς πνεῦμα ζωοποιούν. ⁴⁶ ἀλλ' οὐ πρῶτον τὸ πνευματικόν ἀλλὰ τὸ ψυχικόν, ἔπειτα τὸ πνευματικόν. ⁴⁷ ὁ πρῶτος ἄνθρωπος ἐκ γῆς χοϊκός, ὁ δεύτερος ἄνθρωπος ἐξ οὐρανοῦ. ⁴⁸ οἷος ὁ χοϊκός, τοιοῦτοι καὶ οἱ χοϊκοί, καὶ οἷος ὁ ἐπουράνιος, τοιοῦτοι καὶ οἱ ἐπουράνιοι· ⁴⁹ καὶ καθὼς ἐφορέσαμεν τὴν εἰκόνα τοῦ χοϊκοῦ, φορέσωμεν καὶ τὴν εἰκόνα τοῦ ἐπουρανοῦ.

⁵⁰ Τοῦτο δὲ φημι, ἀδελφοί, ὅτι σὰρξ καὶ αἷμα βασιλείαν θεοῦ κληρονομήσαι οὐ δύναται, οὐδὲ ἡ φθορὰ τὴν ἀφθαρσίαν κληρονομεῖ. ⁵¹ ἰδοὺ μυστήριον ὑμῖν λέγω· πάντες οὐ κοιμηθήσόμεθα, πάντες δὲ ἀλλαγθήσόμεθα, ⁵² ἐν ἀτόμῳ, ἐν ῥιπῇ ὀφθαλμοῦ, ἐν τῇ ἐσχάτῃ σάλπιγγι· σαλπίζει γὰρ, καὶ οἱ νεκροὶ ἐγερθήσονται

---

49. φορεσωμεν: h φορεσομεν 50. t δυναται 51. t κοιμηθη-
σομεθα ου, παντες δε (sic)

---

32. Is 22,13. (Sap 2,1ss.) 33. Eph 5,6. Sap 4,12. 34. Mt 22,29. I Cor 6,5. 35. Ez 37,3. 36. Io 12,24. 38. Gen 1,11. 40. Mt 22,30. Act 12,7 etc. 42. 15,36.50. 43. Phil 3,21. 45. Gen 2,7. Rom 5,14-47. Gen 2,7. 48. Gen 3,19.22. 49. Rom 8,29. 50. 6,9s. 52. I Thess 4,15s. Mt 24,31.

ἀφθαρτοι καὶ ἡμεῖς ἀλλαγσόμεθα. ⁵³ δεῖ γὰρ τὸ φθαρτὸν τοῦτο ἐνδύσασθαι ἀφθαρσίαν καὶ τὸ θνητὸν τοῦτο ἐνδύσασθαι ἀθανασίαν. ⁵⁴ ὅταν δὲ τὸ φθαρτὸν τοῦτο ἐνδύσῃται ἀφθαρσίαν καὶ τὸ θνητὸν τοῦτο ἐνδύσῃται ἀθανασίαν, τότε γενήσεται ὁ λόγος ὁ γεγραμμένος· κατεπόθη ὁ θάνατος εἰς νίκος. ⁵⁵ τοῦ σου θάνατε τὸ νίκος; ποῦ σου θάνατε τὸ κέντρον; ⁵⁶ τὸ δὲ κέντρον τοῦ θανάτου ἡ ἁμαρτία, ἡ δὲ δύναμις τῆς ἁμαρτίας ὁ νόμος. ⁵⁷ τῷ δὲ θεῷ χάρις τῷ διδόντι ἡμῖν τὸ νίκος διὰ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. ⁵⁸ ὥστε, ἀδελφοί μου ἀγαπητοί, ἰδραῖοι γίνεσθε, ἀμετακίνητοι, περισσεύοντες ἐν τῷ ἔργῳ τοῦ κυρίου πάντοτε, εἰδότες ὅτι ὁ κόπος ὑμῶν οὐκ ἔστιν κενὸς ἐν κυρίῳ.

XVI

De stipe pro sanctis colligenda. De Timotheo, Apollo, domo Stephanæ. Salutationes.

¹ Περὶ δὲ τῆς λογίας τῆς εἰς τοὺς ἁγίους, ὥσπερ διέταξα ταῖς ἐκκλησίαις τῆς Γαλατίας, οὕτως καὶ ὑμεῖς ποιήσατε. ² κατὰ μίαν σαββάτου ἕκαστος ὑμῶν παρ' ἑαυτῷ τιθέτω θησαυρίζων ὁ εἰς ἂν εὐδοῶται, ἵνα μὴ ὅταν ἔλθω τότε λογίαι γίνωνται. ³ ὅταν δὲ παραγένωμαι, οὓς εἰς δοκιμάσῃτε, δι' ἐπιστολῶν τούτους πέμψω ἀπενεγκεῖν τὴν χάριν ὑμῶν εἰς Ἱερουσαλήμ· ⁴ εἰς δὲ ἡ ἄξιον τοῦ καμῆ πορεύεσθαι, σὺν ἐμοὶ πορεύεσονται. ⁵ ἐλευσόμεαι δὲ πρὸς ὑμᾶς ὅταν Μακεδονίαν διέλθω· Μακεδονίαν γὰρ διέρχομαι, ⁶ πρὸς ὑμᾶς δὲ τυχὸν παραμενῶ ἢ καὶ παραχειμάσω, ἵνα ὑμεῖς με προπέμψητε οὗ εἰς πορεύομαι. ⁷ οὐ θέλω γὰρ ὑμᾶς ἄρτι ἐν παρόδῳ ἰδεῖν· ἐλπίζω γὰρ χρόνον τινα ἐπιμεῖναι πρὸς ὑμᾶς, εἰς ὃν κύριος ἐπιτρέψῃ. ⁸ ἐπιμενῶ δὲ ἐν Ἐφέσῳ ἕως τῆς πεντηκοστῆς· ⁹ θύρα γὰρ μοι ἀνέωγεν μεγάλη καὶ ἐνεργής, καὶ ἀντικείμενοι πολλοί.

¹⁰ Ἐὰν δὲ ἔλθῃ Τιμόθεος, βλέπετε ἵνα ἀφόβως γένηται πρὸς ὑμᾶς· τὸ γὰρ ἔργον κυρίου ἐργάζεται καὶ κἀγώ· ¹¹ μὴ τις σὺν αὐτῷ ἐξουθενήσῃ. προπέμψατε δὲ αὐτὸν ἐν εἰρήνῃ, ἵνα ἔλθῃ πρὸς με· ἐκδέχομαι γὰρ αὐτὸν μετὰ τῶν ἀδελφῶν.

¹² Περὶ δὲ Ἀπολλῶ τοῦ ἀδελφοῦ, πολλὰ παρεκάλεσα αὐτὸν ἵνα ἔλθῃ πρὸς ὑμᾶς μετὰ τῶν ἀδελφῶν· καὶ πάντως οὐκ ἦν θέλημα ἵνα ἐν ἔλθῃ, ἐλεύσεται δὲ ὅταν εὐκαιρήσῃ.

54. H⁸ om τὸ φθαρτὸν τοῦτο ἐνδύσῃται ἀφθαρσίαν καὶ | ἀθανασίαν: H pm [την] XVI, 2. αν: TH εαν | h εὐδοῶθη 3. εαν: T αν | H δοκιμάσῃτε δι ἐπιστολῶν, 4. TH αξιον η 6. H καταμενω | H⁸ om καὶ 8. H ἐπιμενω 10. H⁸ ως εγω 11. T προς με

53. 2 Cor 5, 3s. 54. Is 25, 8. 55. Hos 13, 14. 57. Rom 5, 12s. XVI, 1. Rom 15, 26. 5. Act 19, 21. 20, 2s. 7. 4, 19. 8. Act 19, 8. 9. 2 Cor 2, 12. 10. 4, 17. Act 19, 22. 11. 1 Tim 4, 12. 12. 3, 5. Act 19, 1.

¹³ Γρηγορεῖτε, στήκετε ἐν τῇ πίστει, ἀνδρίζεσθε, κραταιοῦσθε.
¹⁴ πάντα ὑμῶν ἐν ἀγάπῃ γινέσθω.

¹⁵ Παρακαλῶ δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί· οἴδατε τὴν οἰκίαν Στεφανᾶ, ὅτι ἐστὶν ἀπαρχὴ τῆς Ἀχαΐας καὶ εἰς διακονίαν τοῖς ἁγίοις ἐταζαν ἑαυτούς· ¹⁶ ἵνα καὶ ὑμεῖς ὑποτάσσησθε τοῖς τοιούτοις καὶ παντὶ τῷ συνεργούντι καὶ κοπιῶντι. ¹⁷ χαίρω δὲ ἐπὶ τῇ παρουσίᾳ Στεφανᾶ καὶ Φορτουνάτου καὶ Ἀχαΐκου, ὅτι τὸ ὑμέτερον ὑστέρημα οὗτοι ἀνεπλήρωσαν· ¹⁸ ἀνέπανσαν γὰρ τὸ ἑμὸν πνεῦμα καὶ τὸ ὑμῶν. ἐπιγινώσκετε οὖν τοὺς τοιούτους.

¹⁹ Ἀσπάζονται ὑμᾶς αἱ ἐκκλησίαι τῆς Ἀσίας. ἀσπάζεται ὑμᾶς ἐν κυρίῳ πολλὰ Ἰκύλας καὶ Πρίσκα σὺν τῇ κατ' οἶκον αὐτῶν ἐκκλησίᾳ. ²⁰ ἀσπάζονται ὑμᾶς οἱ ἀδελφοὶ πάντες. ἀσπάσασθε ἀλλήλους ἐν φιλήματι ἀγίῳ.

²¹ Ὁ ἀσπασμὸς τῇ ἡμῇ χειρὶ Παύλου. ²² εἴ τις οὐ φιλεῖ τὸν κύριον, ἦτω ἀνάθεμα. μαρὰν ἀθά. ²³ ἡ χάρις τοῦ κυρίου Ἰησοῦ μεθ' ὑμῶν. ²⁴ ἡ ἀγάπη μου μετὰ πάντων ὑμῶν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ.

ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ Β

I

Pauli calamitates perlatae deo iuvante. Consilium revisendi Corinthios.
Promissa dei.

¹ Παῦλος ἀπόστολος Χριστοῦ Ἰησοῦ διὰ θελήματος θεοῦ καὶ Τιμόθεος ὁ ἀδελφὸς τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ θεοῦ τῇ οὔσῃ ἐν Κορίνθῳ σὺν τοῖς ἁγίοις πᾶσιν τοῖς οὔσιν ἐν ὅλῃ τῇ Ἀχαΐᾳ. ² χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνῃ ἀπὸ θεοῦ πατρὸς ἡμῶν καὶ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ.

³ Ἐὐλογητὸς ὁ θεὸς καὶ πατὴρ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ πατὴρ τῶν οἰκτιρῶν καὶ θεὸς πάσης παρακλήσεως, ⁴ ὁ παρακαλῶν ἡμᾶς ἐπὶ πάσῃ τῇ θλίψει ἡμῶν, εἰς τὸ δύνασθαι ἡμᾶς παρακαλεῖν τοὺς ἐν πάσῃ θλίψει διὰ τῆς παρακλήσεως ἧς παρακαλούμεθα αὐτοὶ ὑπὸ τοῦ θεοῦ, ⁵ ὅτι καθὼς περισσεύει τὰ παθήματα τοῦ Χριστοῦ εἰς ἡμᾶς, οὕτως διὰ τοῦ Χριστοῦ περισσεύει καὶ ἡ παράκλησις ἡμῶν. ⁶ εἴτε δὲ θλιβόμεθα, ὑπὲρ τῆς ὑμῶν παρακλήσεως καὶ σωτηρίας· εἴτε παρακαλούμεθα, ὑπὲρ τῆς ὑμῶν παρακλήσεως τῆς ἐνεργουμένης ἐν ὑπομονῇ τῶν αὐτῶν παθημάτων ὧν καὶ ἡμεῖς πάσχομεν.

17. υμετερον: h υμων | οντοι: t αυτοι 19. ασπάζεται: T^h -ζονται
1,6. h om και σωτηριας | ειτε παρακαλ. νπ. της υμων παρακλ.
(T^h add και σωτηριας): T^h h post βαβαια νπερ υμων | T^h πασχομεν,

15. 1,16. Rom 16,5. 17. 2 Cor 11,9. 19. Act 18,2. Rom 16,5.
20. Rom 16,16 etc. 21. 2 Thess 3,17. Col 4,18. 23. [Rom 16,24.]
1,15. 1 Cor 1,155. etc. 3. Eph 1,3. Rom 15,5. 5. Col 1,24.

καὶ ἡ ἐλπίς ἡμῶν βεβαία ὑπὲρ ἡμῶν, ⁷ εἰδότες ὅτι ὡς κοινωνοὶ ἐστε τῶν παθημάτων, οὕτως καὶ τῆς παρακλήσεως.

⁸ Οὐ γὰρ θέλομεν ὑμᾶς ἀγνοεῖν, ἀδελφοί, περὶ τῆς θλίψεως ἡμῶν τῆς γενομένης ἐν τῇ Ἀσίᾳ, ὅτι καθ' ὑπερβολὴν ὑπὲρ δυνάμιν ἐβαρῆθημεν, ὥστε ἐξαπορηθῆναι ἡμᾶς καὶ τοῦ ζῆν'. ⁹ ἀλλὰ αὐτοὶ ἐν ἑαυτοῖς τὸ ἀπόκριμα τοῦ θανάτου ἐσχηκαμεν, ἵνα μὴ πεποιθότες ᾴμεν ἐφ' ἑαυτοῖς ἀλλ' ἐπὶ τῷ θεῷ τῷ ἐγείροντι τοὺς νεκρούς, ¹⁰ ὃς ἐκ τηλικούτου θανάτου ἐρρύσατο ἡμᾶς καὶ ῥύσεται, εἰς ὃν ἠλπίζαμεν ὅτι καὶ ἔτι ῥύσεται, ¹¹ συνυπουργούντων καὶ ἡμῶν ὑπὲρ ἡμῶν τῇ δεήσει, ἵνα ἐκ πολλῶν προσώπων τὸ εἰς ἡμᾶς χάρισμα διὰ πολλῶν εὐχαριστηθῇ ὑπὲρ ἡμῶν. ¹² ἡ γὰρ καύχησις ἡμῶν αὕτη ἐστίν, τὸ μαρτύριον τῆς συνειδήσεως ἡμῶν ὅτι ἐν ἀγνότητι καὶ εἰλικρινίᾳ τοῦ θεοῦ, οὐκ ἐν σοφίᾳ σαρκικῇ ἀλλ' ἐν χάριτι θεοῦ ἀνεστράφημεν ἐν τῷ κόσμῳ, περισσοτέρως δὲ πρὸς ὑμᾶς. ¹³ οὐ γὰρ ἄλλα γράφομεν ὑμῖν ἀλλ' ἢ ἃ ἀναγινώσκετε ἢ καὶ ἐπιγινώσκετε· ἐλπίζω δὲ ὅτι ἕως τέλους ἐπιγνώσεσθε, ¹⁴ καθὼς καὶ ἐπέγνωτε ἡμᾶς ἀπὸ μέρους, ὅτι καύχημα ἡμῶν ἐσμέν καθάπερ καὶ ὑμεῖς ἡμῶν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ.

¹⁵ Καὶ ταύτῃ τῇ πεποιθήσει ἐβουλόμην πρότερον πρὸς ὑμᾶς ἔλθειν, ἵνα δευτέραν χάριν σχῆτε, ¹⁶ καὶ δι' ἡμῶν διελθεῖν εἰς Μακεδονίαν, καὶ πάλιν ἀπὸ Μακεδονίας ἔλθειν πρὸς ὑμᾶς καὶ ὑφ' ὑμῶν προπεμφθῆναι εἰς τὴν Ἰουδαίαν. ¹⁷ τοῦτο οὖν βουλόμενος μήτι ἄρα τῇ ἐλαφρίᾳ ἐχρησάμην; ἢ ἃ βουλεύομαι κατὰ σάρκα βουλεύομαι, ἵνα ἢ παρ' ἐμοὶ τὸ ναὶ καὶ τὸ οὐ οὐ; ¹⁸ πιστὸς δὲ ὁ θεὸς ὅτι ὁ λόγος ἡμῶν ὁ πρὸς ὑμᾶς οὐκ ἔστιν ναὶ καὶ οὐ. ¹⁹ ὁ τοῦ θεοῦ γὰρ υἱὸς Χριστὸς Ἰησοῦς ὁ ἐν ὑμῖν δι' ἡμῶν κηρυχθεὶς, δι' ἐμοῦ καὶ Σιλοναοῦ καὶ Τιμοθέου, οὐκ ἐγένετο ναὶ καὶ οὐ, ἀλλὰ ναὶ ἐν αὐτῷ γέγονεν. ²⁰ ὅσαι γὰρ ἐπαγγελίαι θεοῦ, ἐν αὐτῷ τὸ ναί· διὸ καὶ δι' αὐτοῦ τὸ ἀμὴν τῷ θεῷ πρὸς δόξαν δι' ἡμῶν. ²¹ ὁ δὲ βεβαιῶν ἡμᾶς σὺν ὑμῖν εἰς Χριστὸν καὶ χρίσας ἡμᾶς θεός, ²² ὁ καὶ σφραγισάμενος ἡμᾶς καὶ δὸς τὸν ἀραβῶνα τοῦ πνεύματος ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν.

²³ Ἐγὼ δὲ μάρτυρα τὸν θεὸν επικαλοῦμαι ἐπὶ τὴν ἐμὴν ψυχὴν, ὅτι φειδόμενος ὑμῶν οὐκέτι ἦλθον εἰς Κόρινθον· ²⁴ οὐχ ὅτι κυριεύομεν ὑμῶν τῆς πίστεως, ἀλλὰ συνεργοὶ ἐσμεν τῆς χαρᾶς ὑμῶν· τῇ γὰρ πιστεῖ ἐστήκατε.

8. παρι: H⁸ υπερ 10. TH ερυσατο | TH [οτι] 12. T ειλικρινεια | H [και] ουκ εν σοφ. 14. T om ημων sc 15. χαριν: tH⁸ χαραν 19. T⁸ ιησους χριστος 22. H [ο] και σφραγισ. | TH αρραβωνα

7. Phil 3, 10. 10. 2 Tim 4, 18. 11. Rom 15, 30. 12. 1 Cor 2, 45. 14. 1 Cor 1, 8. 16. 1 Cor 16, 5. 17. Mt 5, 37. Iac 5, 12. 18. 1 Cor 1, 9. 21. 1 Cor 1, 8. 22. 5, 5.

II

Cur nondum redierit Corinthum. De incesto homine qui resipuerat.
Pauli itinera et successus.

¹ Ἐκρινα δὲ ἐμαντῶ τούτο, τὸ μὴ πάλιν ἐν λύπῃ πρὸς ὑμᾶς ἔλθειν. ² εἰ γὰρ ἐγὼ λυπῶ ὑμᾶς, καὶ τίς ὁ εὐφραίνων με εἰ μὴ ὁ λυπούμενος ἐξ ἐμοῦ; ³ καὶ ἔγραψα τούτο αὐτὸ ἵνα μὴ ἔλθων λύπῃ σχώ ἀφ' ὧν ἔδει με χαίρειν, πεποιθὼς ἐπὶ πάντας ὑμᾶς ὅτι ἡ ἐμὴ χαρὰ πάντων ὑμῶν ἐστίν. ⁴ ἐκ γὰρ πολλῆς θλίψεως καὶ συνοχῆς καρδίας ἔγραψα ὑμῖν διὰ πολλῶν δακρύων, οὐχ ἵνα λυπηθῆτε, ἀλλὰ τὴν ἀγάπην ἵνα γνῶτε ἣν ἔχω περισσοτέρως εἰς ὑμᾶς.

⁵ Εἰ δέ τις λελύπηκεν, οὐκ ἐμὲ λελύπηκεν, ἀλλὰ ἀπὸ μέρους, ἵνα μὴ ἐπιβαρῶ, πάντας ὑμᾶς. ⁶ ἱκανὸν τῷ τοιοῦτῳ ἡ ἐπιτιμία αὐτῆ ἢ ὑπὸ τῶν πλειόνων, ⁷ ὥστε τοῦναντίον μᾶλλον ὑμᾶς χαρίσασθαι καὶ παρακαλέσαι, μήπως τῇ περισσοτέρῃ λύπῃ καταποθῆ ὁ τοιοῦτος. ⁸ διὸ παρακαλῶ ὑμᾶς κρυῶσαι εἰς αὐτὸν ἀγάπῃ· ⁹ εἰς τοῦτο γὰρ καὶ ἔγραψα, ἵνα γνῶ τὴν δοκιμὴν ὑμῶν, εἰ εἰς πάντα ὑπήκοοι ἐστε. ¹⁰ ᾧ δὲ τι χαρίζεσθε, κἀγὼ· καὶ γὰρ ἐγὼ ὁ κηράρισμα, εἴ τι κηράρισμα, δι' ὑμᾶς ἐν προσώπῳ Χριστοῦ, ¹¹ ἵνα μὴ πλεονεκτηθῶμεν ὑπὸ τοῦ σατανα· οὐ γὰρ αὐτοῦ τὰ νοήματα ἀγνοοῦμεν.

¹² Ἐλθὼν δὲ εἰς τὴν Τρωάδα εἰς τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ, καὶ θύρας μοι ἀνεφγμένῃς ἐν κυρίῳ, ¹³ οὐκ ἔσηκα ἄνεσιν τῷ πνεύματί μου τῷ μὴ εὐρεῖν με Τίτον τὸν ἀδελφόν μου, ἀλλὰ ἀποταξάμενος αὐτοῖς ἐξῆλθον εἰς Μακεδονίαν.

¹⁴ Τῷ δὲ θεῷ χάρις τῷ πάντοτε θριαμβεῖν ἡμᾶς ἐν τῷ Χριστῷ καὶ τὴν ὁσμὴν τῆς γνώσεως αὐτοῦ φανεροῦντι δι' ἡμῶν ἐν παντί τόπῳ· ¹⁵ ὅτι Χριστοῦ εὐωδία ἐσμὲν τῷ θεῷ ἐν τοῖς σωζομένοις καὶ ἐν τοῖς ἀπολλυμένοις, ¹⁶ οἷς μὲν ὁσμὴ ἐκ θανάτου εἰς θάνατον, οἷς δὲ ὁσμὴ ἐκ ζωῆς εἰς ζωὴν. καὶ πρὸς ταῦτα τίς ἱκανός; ¹⁷ οὐ γὰρ ἐσμεν ὡς οἱ πολλοὶ κατηλεύτες τὸν λόγον τοῦ θεοῦ, ἀλλ' ὡς ἐξ εἰλικρινίας, ἀλλ' ὡς ἐκ θεοῦ κατένευτε θεοῦ ἐν Χριστῷ λαλοῦμεν.

II, 1. δε: t H⁸ γαρ 5. Η μερους ινα μη επιβαρω παντας 7. [T] t H⁸ om μαλλον 9. ει: h η 17. αλλ pr: T αλλα | T ειλικρινειας

II, 3. 12, 20s. Phil 2, 27. 4. 7, 8. 6. I Cor 5, 3ss. 8. I Cor 16, 14. 11. 11, 3. I Pe 5, 8. 12. Act 16, 8. I Cor 16, 9. Col 4, 3. 13. 7, 5ss. Tit 1, 4. 14. Col 2, 15. 15. I Cor 1, 18.

III

Ipsi Corinthii commendatio Pauli. Littera et spiritus. Velum Mosis in Christo sublatum.

¹ Ἀρχόμεθα πάλιν ἑαυτοὺς συνιστάνειν; ἢ μὴ χρῆζομεν ὡς
τινες συνοτατικῶν ἐπιστολῶν πρὸς ὑμᾶς ἢ ἐξ ὑμῶν; ² ἢ ἐπιστολῇ
ἡμῶν ὑμεῖς ἴστέ, ἐνγεγραμμένη ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν, γινωσκο-
μένη καὶ ἀναγινωσκομένη ὑπὸ πάντων ἀνθρώπων, ³ φανερού-
μενοι ὅτι ἴστέ ἐπιστολῇ Χριστοῦ διακονηθεῖσα ὑφ' ἡμῶν, ἐνγε-
γραμμένη οὐ μέλανι ἀλλὰ πνεύματι θεοῦ ζῶντος, οὐκ ἐν πλαξίν
λίθιναις, ἀλλ' ἐν πλαξίν καρδίαις σαρκίαις. ⁴ πεποιθήσιν δὲ
τοιαύτην ἔχομεν διὰ τοῦ Χριστοῦ πρὸς τὸν θεόν, ⁵ οὐχ ὅτι ἀφ'
ἑαυτῶν ἱκανοὶ ἐσμεν λογισασθᾶί τι ὡς ἐξ ἑαυτῶν, ἀλλ' ἡ ἱκανό-
της ἡμῶν ἐκ τοῦ θεοῦ, ⁶ ὃς καὶ ἰκάνωσεν ἡμᾶς διακόνους καινῆς
διαθήκης, οὐ γράμματος ἀλλὰ πνεύματος· τὸ γὰρ γράμμα ἀπο-
κτείνει, τὸ δὲ πνεῦμα ζωοποιεῖ. ⁷ εἰ δὲ ἡ διακονία τοῦ θανάτου
ἐν γράμμασι ἐνετενωμένη λίθους ἐγενήθη ἐν δόξῃ, ὥστε μὴ
δύνασθαι ἀτενίσαι τοὺς νιούς Ἰσραὴλ εἰς τὸ πρόσωπον Μωϋσέως
διὰ τὴν δόξαν τοῦ προσώπου αὐτοῦ τὴν καταργουμένην, ⁸ πῶς
οὐκ ἄλλοιον ἢ διακονία τοῦ πνεύματος ἴσται ἐν δόξῃ; ⁹ εἰ γὰρ
τῇ διακονίᾳ τῆς κατακρίσεως δόξα, πολλῶν μᾶλλον περισσεύει ἡ
διακονία τῆς δικαιοσύνης δόξῃ. ¹⁰ καὶ γὰρ οὐ δεδοξασται τὸ
δεδοξασμένον ἐν τούτῳ τῷ μέρει εἶσκειν τῆς υπερβαλλούσης
δόξης. ¹¹ εἰ γὰρ τὸ καταργούμενον διὰ δόξης, πολλῶν μᾶλλον
τὸ μένον ἐν δόξῃ.

¹² Ἐχόντες οὖν τοιαύτην ἐλπίδα πολλῇ παρηρησίᾳ χρῶμεθα,
¹³ καὶ οὐ καθάπερ Μωϋσῆς ἐτίθει κάλυμμα ἐπὶ τὸ πρόσωπον
ἑαυτοῦ, πρὸς τὸ μὴ ἀτενίσαι τοὺς νιούς Ἰσραὴλ εἰς τὸ τέλος
τοῦ καταργουμένου. ¹⁴ ἀλλ' ἐπωρώθη τὰ νοήματα αὐτῶν. ἄχρι
γὰρ τῆς σήμερον ἡμέρας τὸ αὐτὸ κάλυμμα ἐπὶ τῇ ἀγαννώσει τῆς
παλαιᾶς διαθήκης μένει, μὴ ἀνακαλυπτόμενον ὅτι ἐν Χριστῷ
καταργεῖται. ¹⁵ ἀλλ' ἕως σήμερον ἡνίκα ἂν ἀναγινώσκῃται
Μωϋσῆς κάλυμμα ἐπὶ τῆς καρδίας αὐτῶν κεῖται. ¹⁶ ἡνίκα
δὲ ἂν ἐπιστρέψῃ πρὸς κύριον, περιαιρεῖται τὸ κάλυμμα. ¹⁷ ὁ
δὲ κύριος τὸ πνεῦμά ἐστιν· οὗ δὲ τὸ πνεῦμα κυρίου, ἐλευθερία.

III, 1. Τ συνισταν | Τ συνοτατικων 2. 3. Τ ενγγρο. 3. Η και ενγε-
γραμμ. | πλαξιν καρδ. σαρκ.: Η† 4. Τ θεον. Η† θεον. 5. αφ εαυτων:
† post λογισασθαι τι | Η εσμεν, | εαυτων sc: Τ αυτων Η αυτων 6. Η απο-
κτεινει 7. Τ† εν γραμματι 9. τη διακονια: tH† η διακονια 13. εαυτου:
ΤΗ αυτου 14. ΤΗ αλλα 16. Τ δε αν Η δ αν 17. κυριου: Η†

III, 1. 5, 12. 2. I Cor 9, 2. 3. Ex 31, 18. 5. 2, 16. 6. I Cor
15, 10. 11, 25. Rom 8, 2. Io 6, 63. 7. Ex 34, 29ss. 8. Gal 3, 14.
13. Ex 34, 33. 13s. Rom 11, 7, 25. 16. Ex 34, 34. 17. Gal 5, 1, 13.

¹⁸ ἡμεῖς δὲ πάντες ἀνακαλυμμένῳ προσώπῳ τὴν δόξαν κυρίου κατοπτριζόμενοι τὴν αὐτὴν εἰκόνα μεταμορφούμεθα ἀπὸ δόξης εἰς δόξαν, καθάπερ ἀπὸ κυρίου πνεύματος.

IV

Evangelium alteris apertum, alteris tectum. Calamitates omnes victae .
acterna spe.

¹ Διὰ τοῦτο ἔχοντες τὴν διακονίαν αὐτῆν, καθὼς ἠλεήθημεν, οὐκ ἐγκακοῦμεν, ² ἀλλὰ ἀπειπάμεθα τὰ κροπὰ τῆς αἰσχύνῃς, μὴ περιπατοῦντες ἐν πανουργίᾳ μηδὲ δολοῦντες τὸν λόγον τοῦ θεοῦ, ἀλλὰ τῇ φανερώσει τῆς ἀληθείας συνιστάντες ἑαυτοὺς πρὸς πᾶσαν συνειδήσιν ἀνθρώπων ἐνώπιον τοῦ θεοῦ. ³ εἰ δὲ καὶ ἔστιν κεκαλυμμένον τὸ εὐαγγέλιον ἡμῶν, ἐν τοῖς ἀπολλυμένοις ἔστιν κεκαλυμμένον, ⁴ ἐν οἷς ὁ θεὸς τοῦ αἰῶνος τούτου ἐτύφλωσεν τὰ νοήματα τῶν ἀπίστων εἰς τὸ μὴ ἀνῶσαι τὸν φωτισμὸν τοῦ εὐαγγελίου τῆς δόξης τοῦ Χριστοῦ, ὅς ἐστιν εἰκὼν τοῦ θεοῦ. ⁵ οὐ γὰρ ἑαυτοὺς κηρύσσομεν ἀλλὰ Χριστὸν Ἰησοῦν κύριον, ἑαυτοὺς δὲ δούλους ὑμῶν διὰ Ἰησοῦν. ⁶ ὅτι ὁ θεὸς ὁ εἰπὼν· ἐκ σκότους φῶς λάμψει, ὃς ἔλαμψεν ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν πρὸς φωτισμὸν τῆς γνώσεως τῆς δόξης τοῦ θεοῦ ἐν προσώπῳ Χριστοῦ.

⁷ Ἐχομεν δὲ τὸν θησαυρὸν τούτων ἐν ὀστρακίνοις σκεύεσιν, ἵνα ἡ ὑπερβολὴ τῆς δυνάμεως ἢ τοῦ θεοῦ καὶ μὴ ἐξ ἡμῶν, ⁸ ἐν παντὶ θλιβόμενοι ἀλλ' οὐ στενοχωρούμενοι, ἀπορούμενοι ἀλλ' οὐκ ἔξαπορούμενοι, ⁹ διωκόμενοι ἀλλ' οὐκ ἐγκαταλειπόμενοι, καταβαλλόμενοι ἀλλ' οὐκ ἀπολλύμενοι, ¹⁰ πάντοτε τὴν νέκρωσιν τοῦ Ἰησοῦ ἐν τῷ σώματι περιφέροντες, ἵνα καὶ ἡ ζωὴ τοῦ Ἰησοῦ ἐν τοῖς σώμασιν ἡμῶν φανερωθῇ. ¹¹ αἶτι γὰρ ἡμεῖς οἱ ζῶντες εἰς θάνατον παραδιδόμεθα διὰ Ἰησοῦν, ἵνα καὶ ἡ ζωὴ τοῦ Ἰησοῦ φανερωθῇ ἐν τῇ θνητῇ σαρκὶ ἡμῶν. ¹² ὥστε ὁ θάνατος ἐν ἡμῖν ἐνεργεῖται, ἡ δὲ ζωὴ ἐν ὑμῖν. ¹³ ἔχοντες δὲ τὸ αὐτὸ πνεῦμα τῆς πίστεως, κατὰ τὸ γεγραμμένον· ἐπίστευσα, διὸ καὶ ἐλάλησα, καὶ ἡμεῖς πιστεύομεν, διὸ καὶ λαλοῦμεν, ¹⁴ εἰδότες ὅτι ὁ εἰεῖρας τὸν κύριον Ἰησοῦν καὶ ἡμᾶς σὺν Ἰησοῦ ἐγερεῖ καὶ παραστήσει σὺν ὑμῖν. ¹⁵ τὰ γὰρ πάντα δι' ὑμᾶς, ἵνα ἡ χάρις πλεονάσασα διὰ τῶν πλειόνων τὴν εὐχαριστίαν περισσεύσῃ εἰς τὴν δόξαν τοῦ θεοῦ.

18. καθάπερ: h καθωσπερ IV, 2. Η συνιστανοντες 4. t κατανα-
γασαι 5. χριστ. ιησ.: th ιησ. χριστ. | h δια ιησου 10. τοις σωμασιν:
TH τω σωματι 13. TH om και pr 14. TH [κυριον]

18. Ex 16, 7, 10. IV, 1. 3, 6. 2. I Cor 4, 5. 4. Col 1, 15.
6. Gen 1, 3. 7. I Cor 2, 5. 10. Rom 8, 11. 11. Ps 44, 23. Rom 8, 36.
13. Ps 116, 10. 14. I Cor 6, 14.

¹⁶ Διὸ οὐκ ἐγκαοῦμεν, ἀλλ' εἰ καὶ ὁ ἕξω ἡμῶν ἄνθρωπος διαφθείρεται, ἀλλ' ὁ ἕσω ἡμῶν ἀνακαινύεται ἡμέρα καὶ ἡμέρα. ¹⁷ τὸ γὰρ παραντίκα ἐλαφρὸν τῆς θλίψεως ἡμῶν καθ' ὑπερβολὴν εἰς ὑπερβολὴν αἰώνιον βάρος δόξης κατεργάζεται ἡμῖν, ¹⁸ μὴ σκοποῦντων ἡμῶν τὰ βλεπόμενα ἀλλὰ τὰ μὴ βλεπόμενα· τὰ γὰρ βλεπόμενα πρόσκαιρα, τὰ δὲ μὴ βλεπόμενα αἰώνια.

V

Vestis nova caelestis terrenae superinduenda. Desiderium vitae aeternae.
De expiatione et reconciliatione.

¹ Οἶδαμεν γὰρ ὅτι ἐὰν ἡ ἐπίγειος ἡμῶν οἰκία τοῦ σκίηνου καταλυθῇ, οἰκοδομηθῇ ἐκ θεοῦ ἔχομεν, οἰκίαν ἀχειροποιήτων αἰώνιον ἐν τοῖς οὐρανοῖς. ² καὶ γὰρ ἐν τούτῳ στεναζόμεν, τὸ οἰκητήριον ἡμῶν τὸ ἐξ οὐρανοῦ ἐπενδύσασθαι ἐπιποθοῦντες, ³ εἴη καὶ ἐπενδύσασθαι οὐ γυμνοὶ εὐρεθησόμεθα. ⁴ καὶ γὰρ οἱ ὄντες ἐν τῷ σκίηνῳ στεναζόμεν βαρούμενοι, ἕφ' ᾧ οὐ θέλομεν ἐκδύσασθαι ἀλλ' ἐπενδύσασθαι, ἵνα καταποθῇ τὸ θνητὸν ὑπὸ τῆς ζωῆς. ⁵ ὁ δὲ κατεργασάμενος ἡμᾶς εἰς αὐτὸ τούτο θεός, ὁ δὸς ἡμῖν τὸν ἀραβῶνα τοῦ πνεύματος. ⁶ θαρροῦντες οὖν πάντοτε καὶ εἰδότες ὅτι ἐνδημοῦντες ἐν τῷ σώματι ἐκδημοῦμεν ἀπὸ τοῦ κυρίου· ⁷ διὰ πίστεως γὰρ περιπατοῦμεν, οὐ διὰ εἶδους· ⁸ θαρροῦμεν δὲ καὶ εὐδοκοῦμεν μᾶλλον ἐκδημηῆσαι ἐκ τοῦ σώματος καὶ ἐνδημηῆσαι πρὸς τὸν κύριον. ⁹ διὸ καὶ φιλοτιμούμεθα, εἴτε ἐνδημοῦντες εἴτε ἐκδημοῦντες, εὐάρεστοι ἀντὶ εἶναι. ¹⁰ τοὺς γὰρ πάντας ἡμᾶς φανερωθῆναι δεῖ ἐμπροσθεν τοῦ βήματος τοῦ Χριστοῦ, ἵνα κομίσῃται ἕκαστος τὰ διὰ τοῦ σώματος πρὸς ἃ ἐπράξεν, εἴτε ἀγαθὸν εἴτε φαῦλον.

¹¹ Εἰδότες οὖν τὸν φόβον τοῦ κυρίου ἀνθρώπου πείθομεν, θεῷ δὲ πεφανερωῦμεθα· ἐλπίζω δὲ καὶ ἐν ταῖς συνειδήσεσιν ὑμῶν πεφανερωῦσθαι. ¹² οὐ πάλιν ἑαυτοὺς συνιστάνομεν ὑμῖν, ἀλλὰ ἀφορμὴν διδόντες ὑμῖν καυχήματος ὑπὲρ ἡμῶν, ἵνα ἔχητε πρὸς τοὺς ἐν προσώπῳ καυχωμένους καὶ μὴ ἐν καρδίᾳ. ¹³ εἴτε γὰρ ἐξέστημεν, θεῷ· εἴτε σωφρονοῦμεν, ὑμῖν. ¹⁴ ἡ γὰρ ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ συνέχει ἡμᾶς, ¹⁵ κρίσαντας τούτου, ὅτι εἰς ὑπὲρ πάντων ἀπέθανεν· ἄρα οἱ πάντες ἀπέθανον· καὶ ὑπὲρ πάντων ἀπέθανεν ἵνα οἱ ζῶντες μηκέτι ἑαυτοῖς ζῶσιν ἀλλὰ τῷ ὑπὲρ πάντων ἀποθανόντι καὶ ἐγερθέντι. ¹⁶ ὥστε ἡμεῖς ἀπὸ τοῦ νῦν οὐδὲνα οἶδαμεν κατὰ σάρκα· εἰ καὶ ἐγνώκαμεν κατὰ σάρκα Χρι-

17. [t]H³ om ἡμων V,3. Th ει περ 4. H βαρουμενοι εφ ω | T αλλα 5. TH αρραβωνα 10. τα δια: t? τα ιδια | φαυλον: t καοσ 12. ημων: t υμων

17. Rom 8,18. V, s. Rom 8,23. 4. I Cor 15,53. 5. 1,22. Eph 1,13s. 8. Phil 1,23. 10. Rom 14,10. Eph 6,8. Io 5,29. 12. 3,1.

στῶν, ἀλλὰ νῦν οὐκέτι γνώσκωμεν. ¹⁷ ὥστε εἴ τις ἐν Χριστῷ, καιρῇ κτίσις· τὰ ἀρχαῖα παρῆλθεν, ἰδοὺ γέγονεν καινά. ¹⁸ τὰ δὲ πάντα ἐκ τοῦ Θεοῦ τοῦ καταλλάξαντος ἡμᾶς ἑαυτῷ διὰ Χριστοῦ καὶ δόντος ἡμῖν τὴν διακονίαν τῆς καταλλαγῆς, ¹⁹ ὡς οὐτι θεὸς ἦν ἐν Χριστῷ κόσμον καταλλάσσειν ἑαυτῷ, μὴ λογιζόμενος αὐτοῖς τὰ παραπτώματα αὐτῶν καὶ θέμενος ἐν ἡμῖν τὸν λόγον τῆς καταλλαγῆς. ²⁰ ὑπὲρ Χριστοῦ οὖν προσβέβυμεν ὡς τοῦ Θεοῦ παρακαλοῦντος δι' ἡμῶν· δεόμεθα ὑπὲρ Χριστοῦ, καταλλάγητε τῷ Θεῷ. ²¹ τὸν μὴ γνόντα ἀμαρτίαν ὑπὲρ ἡμῶν ἀμαρτίαν ἐποίησεν, ἵνα ἡμεῖς γενώμεθα δικαιοσύνη Θεοῦ ἐν αὐτῷ.

VI

Omni modo ministrantibus deo tenenda gratia dei. Christus et Belial. Sancti dei.

¹ Συνεργοῦντες δὲ καὶ παρακαλοῦμεν μὴ εἰς κενὸν τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ δεῖξασθαι ὑμᾶς· — ² λέγει γάρ· καιρῷ δεκτῷ ἐπήκουσά σου καὶ ἐν ἡμέρᾳ σωτηρίας ἐβοήθησά σοι· ἰδοὺ νῦν καιρὸς εὐπρόσδεκτος, ἰδοὺ νῦν ἡμέρα σωτηρίας· — ³ μηδαμῖαν ἐν μηδενὶ διδόντες προσκοπήν, ἵνα μὴ μοιμηθῇ ἡ διακονία, ⁴ ἀλλ' ἐν παντί συνιστάντες ἑαυτοὺς ὡς Θεοῦ διάκονοι, ἐν ὑπομονῇ πολλῇ, ἐν θλίψεσι, ἐν ἀνάγκαις, ἐν στενοχωρίαις, ⁵ ἐν πληγαῖς, ἐν φυλακαῖς, ἐν ἀκαταστασίαις, ἐν κόποις, ἐν ἀγρυπνίαις, ἐν νηστείαις, ⁶ ἐν ἀγνόητι, ἐν γνώσει, ἐν μακροθυμίᾳ, ἐν χρηστότητι, ἐν πενύματι ἀγίῳ, ἐν ἀγάπῃ ἀνυποκρίτου, ⁷ ἐν λόγῳ ἀληθείας, ἐν δυνάμει Θεοῦ· διὰ τῶν ὄπλων τῆς δικαιοσύνης τῶν δεξιῶν καὶ ἀρυστερῶν, ⁸ διὰ δόξης καὶ ἀτιμίας, διὰ θυσφημίας καὶ εὐφημίας· ὡς πλάνοι καὶ ἀληθεῖς, ⁹ ὡς ἀγνοούμενοι καὶ ἐπιτινωσκόμενοι, ὡς ἀποθνήσκοντες καὶ ἰδοὺ ζῶμεν, ὡς παιδευόμενοι καὶ μὴ θανατούμενοι, ¹⁰ ὡς λυπούμενοι αἰεὶ δὲ χαίροντες, ὡς πτωχοὶ πολλοὺς δὲ πλουτιζόντες, ὡς μηδὲν ἔχοντες καὶ πάντα κατέχοντες.

¹¹ Τὸ στόμα ἡμῶν ἀνέφηνεν πρὸς ὑμᾶς, Κορινθιοὶ, ἡ καρδία ἡμῶν πεπλάτυνται· ¹² οὐ στενοχωρεῖσθε ἐν ἡμῖν, στενοχωρεῖσθε δὲ ἐν τοῖς σπλάγχνοις ὑμῶν· ¹³ τὴν δὲ αὐτὴν ἀντιμοσίαν, ὡς τέκνοις λέγω, πλατύνητε καὶ ὑμεῖς.

¹⁴ Μὴ γίνεσθε ἑτεροζυγῶντες ἀπίστοις· τίς γὰρ μετοχὴ δικαιοσύνης καὶ ἀνομίας; ἢ τίς κοινωνία φωτὶ πρὸς σκότος; ¹⁵ τίς δὲ συμφώνησις Χριστοῦ πρὸς Βελίαν, ἢ τίς μερίς πιστῷ μετὰ

19. TH αυτων, VI,4. Η συνιστανοντες 15. πιστω: h πιστου

17. Gal 6,15. Is 43,18s. 65,17. 20. Eph 6,20. 21. I Pe 2,22ss. VI,2. Is 49,8. 4. 4,2. 5. 11,23ss. 6. Rom 12,9. 7. I Cor 2,4. 2 Cor 10,4. 9. Ps 118,17s. I Cor 15,31. 11. Ps 119,32. 13. I Cor 4,14. 14. Eph 5,8,11. 15. I Cor 10,20.

ἀπίστου; ¹⁶ τίς δὲ συνκατάθεσις ναφ̄ θεοῦ μετὰ εἰδώλων; ἡμεῖς γὰρ ναὸς θεοῦ ἐσμέν ζῶντος, καθὼς εἶπεν ὁ θεός ὅτι ἐνοικησῶ ἐν αὐτοῖς καὶ ἐνπεριπατήσω, καὶ ἔσομαι αὐτῶν θεός καὶ αὐτοὶ ἔσονται μοι λαός. ¹⁷ Διὸ ἐξέλθατε ἐκ μέσου αὐτῶν καὶ ἀφορίσθητε, λέγει κύριος, καὶ ἀκαθάρτου μὴ ἄπτεσθε· κἀγὼ εἰσδέξομαι ὑμᾶς, ¹⁸ καὶ ἔσομαι ὑμῖν εἰς πατέρα, καὶ ὑμεῖς ἔσεσθέ μοι εἰς υἱούς καὶ θυγατέρας, λέγει κύριος παντοκράτωρ.

(VII) ¹ Ταύτας οὖν ἔχοντες τὰς ἐπαγγελίας, ἀγαπητοί, καθαρῶς ἑαυτοὺς ἀπὸ παντός μολυσμοῦ σαρκὸς καὶ πνεύματος, ἐπιτελοῦντες ἀγιωσύην ἐν φόβῳ θεοῦ.

VII

Titii nuntium de Corinthiis. Tristitia salutaris ex priore reprehensione.

² Χαρήσατε ἡμᾶς· οὐδένα ἠδικήσαμεν, οὐδένα ἐφθείραμεν, οὐδένα ἐπλευσεκτήσαμεν. ³ πρὸς κατάκρισιν οὐ λέγω· προσιζήκα γὰρ ὅτι ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν ἐστὶ εἰς τὸ συναποθανεῖν καὶ συνηζῆν. ⁴ πολλή μοι παρησία πρὸς ὑμᾶς, πολλή μοι καύχησις ὑπὲρ ὑμῶν· πεπλήρωμαι τῇ παρακλήσει, ὑπερπερισσεύομαι τῇ χαρᾷ ἐπὶ πάσῃ τῇ θλίψει ἡμῶν. ⁵ Καὶ γὰρ ἐλθόντων ἡμῶν εἰς Μακεδονίαν οὐδεμίαν εὐσηκεν ἄνθρωπος ἢ σὰρξ ἡμῶν, ἀλλ' ἐν παντὶ θλιβόμενοι· ἔξωθεν μάχαι, ἔσωθεν φόβοι. ⁶ ἀλλ' ὁ παρακαλῶν τοὺς ταπεινοὺς παρεκάλεσεν ἡμᾶς ὁ θεός ἐν τῇ παρουσίᾳ Τίτου· ⁷ οὐ μόνον δὲ ἐν τῇ παρουσίᾳ αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ παρακλήσει ἣ παρεκλήθη ἐφ' ὑμῖν, ἀναγγέλλων ἡμῖν τὴν ὑμῶν ἐπιπόθησιν, τὸν ὑμῶν ὀδυρόμενον, τὸν ὑμῶν ζῆλον ὑπὲρ ἐμοῦ, ὥστε με μᾶλλον χαρῆσαι. ⁸ ὅτι εἰ καὶ ἐλύπησα ὑμᾶς ἐν τῇ ἐπιστολῇ, οὐ μεταμέλομαι· εἰ καὶ μετεμέλομην, βλέπω γὰρ ὅτι ἡ ἐπιστολή ἐκείνη εἰ καὶ πρὸς ὄραν ἐλύπησεν ὑμᾶς, ⁹ νῦν χαίρω, οὐχ ὅτι ἐλυπήθητε, ἀλλ' ὅτι ἐλυπήθητε εἰς μετάνοιαν· ἐλυπήθητε γὰρ κατὰ θεόν, ἵνα ἐν μηδενὶ ζημιωθῆτε ἐξ ἡμῶν. ¹⁰ ἡ γὰρ κατὰ θεὸν λύπη μετάνοιαν εἰς σωτηρίαν ἀμεταμέλητον ἐργάζεται· ἡ δὲ τοῦ κόσμου λύπη θάνατον κατεργάζεται. ¹¹ ἴδου γὰρ αὐτὸ τοῦτο τὸ κατὰ θεὸν λυπηθῆναι πόσῃν κατηγοράσατο ὑμῖν σπουδῆν, ἀλλὰ ἀπολογίαν, ἀλλὰ ἀγαπάκτησιν, ἀλλὰ φόβον, ἀλλὰ ἐπιπόθησιν,

16. Τ συγκαταθ. | ημεῖς et εσμεν: t υμεις et εστε | Τ περιπατα. VII, 5. εσηκεν: Τ³ εσηεν | Η θλιβομενοι — εξωθεν μαχαι, εσωθεν φοβοι — 8. Η (βλεπω — ελυπ. υμας) | βλεπω: h† | Τ³Η om γαρ | Τ ελυπησεν υμας. 11. ΤΗ κατειργασατο

16. 1 Cor 3, 16. Lev 26, 11s. Hebr 8, 10. 17. Is 52, 11. Zeph 3, 19s. 18. Ier 31, 9. 33. 2 Sam 7, 14. VII, s. 12, 17. 3. 6, 11s. 4. 3, 12. 5. 2, 12s. 9. 2, 4.

ἀλλὰ ζῆλον, ἀλλὰ ἐκδίκησιν. ἐν παντί συνεστήσατε ἑαυτοὺς ἄγνοους εἶναι τῷ πράγματι. ¹² ἄρα εἰ καὶ ἔγραψα ὑμῖν, οὐκ ἔνεκεν τοῦ ἀδικήσαντος οὐδὲ ἔνεκεν τοῦ ἀδικηθέντος, ἀλλ' ἔνεκεν τοῦ φανερωθῆναι τὴν σπουδὴν ὑμῶν τὴν ὑπὲρ ἡμῶν πρὸς ὑμᾶς ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. ¹³ διὰ τοῦτο παρακεκλήμεθα. ἐπὶ δὲ τῇ παρακλήσει ἡμῶν περισσοτέρως μᾶλλον ἐχάρημεν ἐπὶ τῇ χαρᾷ Τίτου, ὅτι ἀναπέπαιται τὸ πνεῦμα αὐτοῦ ἀπὸ πάντων ὑμῶν· ¹⁴ ὅτι εἰ τι αὐτῷ ὑπὲρ ὑμῶν κεκαύχημαι, οὐ κατηγγύνηται, ἀλλ' ὡς πάντα ἐν ἀληθείᾳ ἐλαλήσαμεν ὑμῖν, οὕτως καὶ ἡ καύχησις ἡμῶν ἐπὶ Τίτῳ ἀλήθεια ἐγενήθη. ¹⁵ καὶ τὰ σπλάγχνα αὐτοῦ περισσοτέρως εἰς ὑμᾶς ἐστὶν ἀναμνησκομένου τὴν πάντων ὑμῶν ὑπακοήν, ὡς μετὰ φόβον καὶ τρόμον ἐδέξασθε αὐτόν. ¹⁶ χαίρω ὅτι ἐν παντί θαρρῶ ἐν ὑμῖν.

VIII

Macedonum exemplo commendat stipem pro sanctis colligendam.

Item commendat Titum collectionis causa venturum.

¹ Γνωρίζομεν δὲ ὑμῖν, ἀδελφοί, τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ τὴν δεδομένην ἐν ταῖς ἐκκλησίαις τῆς Μακεδονίας, ² ὅτι ἐν πολλῇ δοκιμῇ θλίψεως ἢ περισσεῖα τῆς χαρᾶς αὐτῶν καὶ ἡ κατὰ βάρους πτωχεία αὐτῶν ἐπερίσσευσεν εἰς τὸ πλοῦτος τῆς ἀπλότητος αὐτῶν· ³ ὅτι κατὰ δύναμιν, μαρτυρῶ, καὶ παρὰ δύναμιν ἀνθαιρέτοι, ⁴ μετὰ πολλῆς παρακλήσεως δεόμενοι ἡμῶν τὴν χάριν καὶ τὴν κοινωνίαν τῆς διακονίας τῆς εἰς τοὺς ἁγίους, ⁵ καὶ οὐ καθὼς ἤλπισαμεν, ἀλλὰ ἑαυτοὺς ἔδωκαν πρῶτον τῷ κυρίῳ καὶ ἡμῖν διὰ θελήματος Θεοῦ, ⁶ εἰς τὸ παρακαλέσαι ἡμᾶς Τίτον, ἵνα καθὼς προσεήρξατο οὕτως καὶ ἐπιτελέσῃ εἰς ὑμᾶς καὶ τὴν χάριν ταύτην. ⁷ ἀλλ' ὡσπερ ἐν παντί περισσεύετε, πίστει καὶ λόγῳ καὶ γνώσει καὶ πάσῃ σπουδῇ καὶ τῇ ἐξ ὑμῶν ἐν ἡμῖν ἀγάπῃ, ἵνα καὶ ἐν ταύτῃ τῇ χάριτι περισσεύητε. ⁸ οὐ κατ' ἐπιταγὴν λέγω, ἀλλὰ διὰ τῆς ἐτέρας σπουδῆς καὶ τὸ τῆς ὑμετέρας ἀγάπης γνήσιον δοκιμάζων· ⁹ γινώσκετε γὰρ τὴν χάριν τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅτι δι' ὑμᾶς ἐπτώχευσεν πλούσιος ὢν, ἵνα ὑμῖς τῇ ἐκείνου πτωχείᾳ πλουτήσητε. ¹⁰ καὶ γνώμην ἐν τούτῳ δίδωμι· τοῦτο γὰρ ὑμῖν συμφέρει, οἵτινες οὐ μόνον τὸ ποιῆσαι ἀλλὰ καὶ τὸ θελεῖν προσεήρξασθε ἀπὸ πέρου· ¹¹ γυνὴ δὲ καὶ τὸ ποιῆσαι ἐπιτελέσατε, ὅπως καθάπερ ἡ προθυμία τοῦ θελεῖν, οὕτως καὶ τὸ ἐπιτελέσαι ἐκ τοῦ

12. οὐκ: TH ουχ | ουδα: H pm [ἀλλ] | T αλλα 14. ἐπι τιτου: [T] h pm ἢ VIII, 35. H κ. παρα δύναμιν, ανθαιρετοι μετα 5. H αλλ 7. H εἰς ἡμων εν υμιν 9. T (γινωσκετε — πλουτησητε), | H [χριστου]

14. 9, 2. 15. (Eph 6, 5.) VIII, 4, 9, 1. 5. Rom 15, 32. 6. 9, 5. 7. I Cor 1, 5. 8. I Cor 7, 6.

έχειν. ¹² εἰ γὰρ ἡ προθυμία πρόκειται, καθὼς ἂν ἔχη ἐπιρροδικοτος, οὐ καθὼς οὐκ ἔχει. ¹³ οὐ γὰρ ἵνα ἄλλοις ἄνεσις, ὑμῶν θλίψις, ἀλλ' ἐξ ἰσότητος· ἐν τῷ τῶν καιρῶ τὸ ὑμῶν περίσσευμα εἰς τὸ ἐκείνων ὑστέρημα, ¹⁴ ἵνα καὶ τὸ ἐκείνων περίσσευμα γένηται εἰς τὸ ὑμῶν ὑστέρημα, ὅπως γένηται ἰσότης, ¹⁵ καθὼς γέγραπται· ὁ τὸ πολὺ οὐκ ἐπλεόνασεν, καὶ ὁ τὸ ὀλίγον οὐκ ἠλαττόνησεν.

¹⁶ Χάρις δὲ τῷ θεῷ τῷ διδόντι τὴν αὐτῆς σπουδὴν ὑπὲρ ὑμῶν ἐν τῇ καρδίᾳ Τίτου, ¹⁷ ὅτι τὴν μὲν παράκλησιν ἐδέξατο, σπουδαιότερος δὲ ὑπάρχων ἀνθαιρέτος ἐξῆλθεν πρὸς ὑμᾶς. ¹⁸ συνεπέψαμεν δὲ τὸν ἀδελφὸν μετ' αὐτοῦ, οὐ ὁ ἐπαινος ἐν τῷ εὐαγγελίῳ διὰ πασῶν τῶν ἐκκλησιῶν, ¹⁹ οὐ μόνον δὲ ἀλλὰ καὶ χειροτονηθεὶς ὑπὸ τῶν ἐκκλησιῶν συνέκδημος ἡμῶν σὺν τῇ χάριτι ταύτῃ τῇ διακονουμένῃ ὑφ' ἡμῶν πρὸς τὴν αὐτοῦ τοῦ κυρίου δόξαν καὶ προθυμίαν ἡμῶν, ²⁰ στελλόμενοι τοῦτο, μή τις ἡμᾶς μωμήσῃται ἐν τῇ ἀδρότητι ταύτῃ τῇ διακονουμένῃ ὑφ' ἡμῶν· ²¹ προνοοῦμεν γὰρ καλὰ οὐ μόνον ἐνώπιον κυρίου ἀλλὰ καὶ ἐνώπιον ἀνθρωπῶν. ²² συνεπέψαμεν δὲ αὐτοῖς τὸν ἀδελφὸν ἡμῶν, ὃν ἐδοκιμάσαμεν ἐν πολλοῖς πολλάκις σπουδαῖον ὄντα, σὺνὶ δὲ πολὺ σπουδαιότερον πεποιθήσει πολλῇ τῇ εἰς ὑμᾶς. ²³ εἶτε ὅπερ Τίτου, κοινῶς ἐμὸς καὶ εἰς ὑμᾶς συνεργός· εἶτε ἀδελφοὶ ἡμῶν, ἀπόστολοι ἐκκλησιῶν, δόξα Χριστοῦ. ²⁴ τὴν οὖν ἐνδειξὴν τῆς ἀγάπης ὑμῶν καὶ ἡμῶν κωχήσεως ὑπὲρ ὑμῶν εἰς αὐτοὺς ἐνδεικνύμενοι εἰς πρόσωπον τῶν ἐκκλησιῶν.

IX

Collectio prompte instituenda. De beneficentiae praemiis.

¹ Περὶ μὲν γὰρ τῆς διακονίας τῆς εἰς τοὺς ἀγίους παρισσόν μοι ἐστὶν τὸ γράφειν ὑμῖν· ² οἶδα γὰρ τῆς προθυμίας ὑμῶν ἢν ὑπὲρ ὑμῶν κωχῶμαι Μακεδόσιν, ὅτι Ἀχαΐα παρεσκευάσται ἀπὸ πέρσι, καὶ τὸ ὑμῶν ζῆλος ἠρέθισεν τοὺς πλείονας. ³ Ἐπειρα δὲ τοὺς ἀδελφούς, ἵνα μὴ τὸ κωχήμα ἡμῶν τὸ ὑπὲρ ὑμῶν κωσθῆ ἐν τῷ μέρει τούτῳ, ἵνα καθὼς ἔλεγον παρεσκευασμένοι ἦτε, ⁴ μήπως εἰς ἔλθωσιν σὺν ἐμοὶ Μακεδόνας καὶ εὗρωσιν ὑμᾶς ἀπαρασκευάστους καταισχυθῶμεν ἡμεῖς, ἵνα μὴ λέγωμεν ὑμεῖς, ἐν τῇ ὑποστάσει ταύτῃ. ⁵ ἀναγκαῖον οὖν ἡγησάμην παρακαλέσαι τοὺς ἀδελφούς ἵνα προέλθωσιν εἰς ὑμᾶς καὶ προκαταρτίσωσιν τῆς

12. αν: TH εαν 13. H³ Θλίψις· ἀλλ' ἐξ ἰσότητος ἐν 18. TH μετ αὐτου τον αδελφ. 19. T (ου μον. . . προδ. ημων). H — ου μον. . . προδ. ημων, — | συν: TH εν | TH om αυτου 24. ενδεικνυμενοι: t H³ ενδειξασθε IX, 5. εις: T προς

15. Ex 16, 18. 20. 6, 3. 21. Prov 3, 4. Rom 12, 17. 24. 7, 14. IX, 1. 8, 4. 2. 8, 10. 3. 8, 18ss. 4. 11, 17. 5. 8, 6.

προσπηγελμένην εὐλογίαν ὑμῶν, ταύτην ἐτοιμὴν εἶναι οὕτως ὡς εὐλογίαν, μὴ ὡς πλεονεξίαν.

⁶ Τοῦτο δέ, ὁ σπειρῶν φειδομένως φειδομένως καὶ θερίσει, καὶ ὁ σπειρῶν ἐπ' εὐλογίας ἐπ' εὐλογίας καὶ θερίσει. ⁷ ἕκαστος καθὼς προήρηται τῇ καρδίᾳ, μὴ ἐκ λύπης ἢ ἐξ ἀνάγκης· ἰλαρὸν γὰρ δόττην ἀγαπᾷ ὁ θεός. ⁸ δυνατεῖ δὲ ὁ θεὸς πᾶσαν χάριν περισσεῦσαι εἰς ὑμᾶς, ἵνα ἐν παντὶ πάντοτε πᾶσαν ἀντάρκειαν ἔχοντες περισσεύητε εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθόν, ⁹ καθὼς γέγραπται· ἐσχόρπισεν, ἔδωκεν τοῖς πένησιν, ἡ δικαιοσύνη αὐτοῦ μένει εἰς τὸν αἰῶνα. ¹⁰ ὁ δὲ ἐπιχορηγῶν σπέρμα τῷ σπείροντι καὶ ἄρτον εἰς βρώσιν χορηγήσει καὶ πληθυνεῖ τὸν σπόρον ὑμῶν καὶ αὐξήσει τὰ γενήματα τῆς δικαιοσύνης ὑμῶν. ¹¹ ἐν παντὶ πλουτίζομενοι εἰς πᾶσας ἀπλότητα, ἧτις καταργᾶται δι' ἡμῶν εὐχαριστίας τῷ θεῷ. ¹² ὅτι ἡ διακονία τῆς λειτουργίας ταύτης οὐ μόνον ἐστὶν προσαναπληροῦσα τὰ ὑστερήματα τῶν ἀγίων, ἀλλὰ καὶ περισσεύουσα διὰ πολλῶν εὐχαριστιῶν τῷ θεῷ. ¹³ διὰ τῆς δοκιμῆς τῆς διακονίας ταύτης δοξάζοντες τὸν θεὸν ἐπὶ τῇ ὑποταγῇ τῆς ὁμολογίας ὑμῶν εἰς τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ καὶ ἀπλότητι τῆς κοινωνίας εἰς αὐτοὺς καὶ εἰς πάντας, ¹⁴ καὶ αὐτῶν δεήσει ὑπερ ὑμῶν, ἐπιποθοῦντων ὑμᾶς διὰ τὴν ὑπερβάλλουσαν χάριν τοῦ θεοῦ ἐφ' ὑμῖν. ¹⁵ χάρις τῷ θεῷ ἐπὶ τῇ ἀνεκδιηγήτῳ αὐτοῦ δωρεᾷ.

X

Apostolus idem praesens et absens. Vera gloria.

¹ Αὐτὸς δὲ ἐγὼ Παῦλος παρακαλῶ ὑμᾶς διὰ τῆς πραύτητος καὶ ἐπιεικείας τοῦ Χριστοῦ, ὃς κατὰ πρόσωπον μὲν ταπεινὸς ἐν ὑμῖν, ἀπὸν δὲ θαρρῶ εἰς ὑμᾶς. ² δέομαι δὲ τὸ μὴ παρὸν θαρρήσαι τῇ πεποιθήσει ἢ λογιζομαι τολμήσαι ἐπὶ τινος τὸν λογιζόμενον ἡμᾶς ὡς κατὰ σάρκα περιπατοῦντας. ³ ἐν σαρκὶ γὰρ περιπατοῦντες οὐ κατὰ σάρκα στρατευόμεθα, ⁴ τὰ γὰρ ὄπλα τῆς στρατιᾶς ἡμῶν οὐ σαρκικὰ ἀλλὰ δυνατὰ τῷ θεῷ πρὸς καθάρσεις ὀργανμάτων, ⁵ λογισμοὺς καθαιροῦντες καὶ πᾶν ἦνωμα ἐπιαιρόμενον κατὰ τῆς γνώσεως τοῦ θεοῦ, καὶ αἰχμαλωτίζοντες πᾶν νόημα εἰς τὴν ὑπακοὴν τοῦ Χριστοῦ, ⁶ καὶ ἐν ἐτοιμῳ ἔχοντες ἐκδικῆσαι πᾶσαν παρακοήν, ὅταν πληρωθῇ ὑμῶν ἡ ὑπακοή.

5. μη ως: TH pm και 9s. H (καθως... δικαιοσ. υμων) 10. σπερμα: T σπορον 11. τω θεω: h θεου X, 1. H επιεικίας 4. T (H - τα γαρ... οχυρωματων - | TH στρατίας

6. Gal 6, 7ss. 7. (Ex 25, 2.) Prov 22, 8. 8. (1 Tim 6, 6. Phil 4, 11.) 9. Ps 112, 9. 10. Is 55, 10. Hos 10, 12. 11. 8, 2. 12. Phil 2, 30. 13. 1 Cor 16, 1. 1 Tim 6, 12s. 15. 8, 16. X, 1. Rom 12, 1. Mt 11, 29. 3. 1 Tim 1, 18. 4. Eph 6, 13.

Nov. Testam. graec.

⁷ Τὰ κατὰ πρόσωπον βλέπετε; εἴ τις πέποιθεν ἐναντῷ Χριστοῦ εἶναι, τοῦτο λογιζέσθω πάλιν ἐφ' ἑαυτοῦ, ὅτι καθὼς αὐτὸς Χριστοῦ, οὕτως καὶ ἡμεῖς. ⁸ εἴαν τε γὰρ περισσότερόν τι καυχῆσομαι περὶ τῆς ἐξουσίας ἡμῶν, ἧς ἔδωκεν ὁ κύριος εἰς οἰκοδομὴν καὶ οὐκ εἰς καθάραισιν ὑμῶν, οὐκ αἰσχυνθήσομαι, ⁹ ἵνα μὴ δόξω ὡς ἂν ἐκφοβεῖν ὑμᾶς διὰ τῶν ἐπιστολῶν. ¹⁰ ὅτι αἱ ἐπιστολαὶ μὲν, φησὶν, βαρεῖαι καὶ ἰσχυραί, ἡ δὲ παρουσία τοῦ σώματος ἀσθενῆς καὶ ὁ λόγος ἐξουθενημένος. ¹¹ τοῦτο λογιζέσθω ὁ τοιοῦτος, ὅτι οἳοί ἐσμεν τῷ λόγῳ δι' ἐπιστολῶν ἀπόντες, τοιοῦτοι καὶ παρόντες τῷ ἔργῳ. ¹² οὐ γὰρ τολμῶμεν ἐγκρίναι ἢ συγκρίναι ἑαυτοὺς τισὶν τῶν ἑαυτοῦς συνιστανόντων· ἀλλὰ αὐτοὶ ἐν ἑαυτοῖς ἑαυτοὺς μετροῦντες καὶ συγκρίνοντες ἑαυτοὺς ἑαυτοῖς οὐ συνιάσιν. ¹³ ἡμεῖς δὲ οὐκ εἰς τὰ ἄμετρα καυχησόμεθα, ἀλλὰ κατὰ τὸ μέτρον τοῦ κανόνος, οὗ ἐμέρισεν ἡμῖν ὁ θεὸς μέτρον, ἐφικέσθαι ἄχρι καὶ ὑμῶν. ¹⁴ οὐ γὰρ ὡς μὴ ἐφικνούμενοι εἰς ὑμᾶς ὑπερκεταίνομεν ἑαυτούς, ἄχρι γὰρ καὶ ὑμῶν ἐφθάσαμεν ἐν τῷ εὐαγγελίῳ τοῦ Χριστοῦ, ¹⁵ οὐκ εἰς τὰ ἄμετρα καυχόμενοι ἐν ἄλλοτριῶσι κόποις, ἐλπίδα δὲ ἔχοντες ἀξαναμένης τῆς πίστεως ὑμῶν ἐν ὑμῖν μεγαλυνθῆναι κατὰ τὸν κανόνα ἡμῶν εἰς περισσεῖαν, ¹⁶ εἰς τὰ ὑπερέκεινα ὑμῶν εὐαγγελίσασθαι, οὐκ ἐν ἄλλοτρίῳ κανόνι εἰς τὰ ἔτοιμα καυχῆσασθαι. ¹⁷ ὁ δὲ καυχώμενος ἐν κυρίῳ καυχάσθω· ¹⁸ οὐ γὰρ ὁ ἑαυτὸν συνιστάνων, ἐκεῖνός ἐστιν δόκιμος, ἀλλ' ὃν ὁ κύριος συνίστησιν.

XI

De Pauli circa Corinthios studiis et non accepta mercede. Adversus calumniatores gloriatur virtutes et aerumnas.

¹ Ὅφελον ἀνείχεσθέ μου μικρόν τι ἀφροσύνης· ἀλλὰ καὶ ἀνέχεσθέ μου. ² ζῆλῳ γὰρ ὑμᾶς θεοῦ ζήλω, ἡρμούσάμην γὰρ ὑμᾶς ἐνὶ ἀνδρὶ παρθένον ἀγνήν παραστήσαι τῷ Χριστῷ· ³ φοβοῦμαι δὲ μήπως ὡς ὁ ὄφις ἐξηπάτησεν Ἐῶαν ἐν τῇ πανουργίᾳ αὐτοῦ, φθαρῇ τὰ νοήματα ὑμῶν ἀπὸ τῆς ἀπλότητος τῆς εἰς Χριστόν. ⁴ εἰ μὲν γὰρ ὁ ἐρχόμενος ἄλλον Ἰησοῦν κηρύσσει ὃν οὐκ ἐκηρύξαμεν, ἢ πνεῦμα ἕτερον λαμβάνετε ὃ οὐκ εἰλάβετε, ἢ εὐαγγέλιον ἕτερον ὃ οὐκ ἐδέξασθε, καλῶς ἀνείχεσθε· ⁵ λογιζομαι γὰρ μηδὲν ὑστερηκέναι τῶν ὑπερλίαν ἀποστόλων. ⁶ εἰ δὲ καὶ ἰδιώτης τῷ

7. Η βλαπτει. 8. Τ h om τα | ΤΗ καυχησῶμαι 10. τ h φασιν 12. Τ συγκρ. et (bis) συγκρ. 13. Η ὑμων· — et v. 14 χριστου· — 14. ου γαρ ως μη . . . εαυτους; : h ως γαρ μη . . . εαυτους; | Τ χριστου· 18. ΤΗ αλλα ΧΙ,3. Η εῶαν | απλοτητος: Τ [tH] add και της αγνοτητος | ΤΗ⁸ εις τον χριστον 4. Η⁸ ανεχεσθε 5. γαρ: t δε

8. 12,6. 13,10. 10. 1 Cor 2,38. 11. 12,30. 13,2.10. 13. Rom 12,3. 17. Ier 9,23. 1 Cor 1,31. XI,2. Eph 5,268. 3. Gen 3,4. 4. Gal 1,688. 5. 12,11. 6. 1 Cor 2,188.

λόγω, ἀλλ' οὐ τῇ γνώσει, ἀλλ' ἐν παντί φανερώσαντες ἐν πᾶσιν εἰς ὑμᾶς. ⁷ ἢ ἁμαρτίαν ἐποίησα ἑμαυτὸν ταπεινῶν ἵνα ὑμεῖς ὑψωθῆτε, ὅτι δωρεὰν τὸ τοῦ Θεοῦ εὐαγγέλιον εὐηγγελισάμην ὑμῖν; ⁸ ἄλλας ἐκκλησίας ἐσύλησα λαβὼν ὀψώνιον πρὸς τὴν ὑμῶν διακονίαν, καὶ παρὼν πρὸς ὑμᾶς καὶ ὑστερηθεὶς οὐ κατενάρκησα οὐθενός· ⁹ τὸ γὰρ ὑστερημά μου προσανεπλήρωσαν οἱ ἀδελφοὶ ἐλθόντες ἀπὸ Μακεδονίας· καὶ ἐν παντί ἀβαρῆ ἑμαυτὸν ὑμῖν ἐτήρησα καὶ τηρήσω. ¹⁰ ἔστιν ἀλήθεια Χριστοῦ ἐν ἐμοί, ὅτι ἡ καύχησις αὐτῆ οὐ φραγήσεται εἰς ἐμὲ ἐν τοῖς κλίμασιν τῆς Ἀχαΐας. ¹¹ διατί; ὅτι οὐκ ἀγαπῶ ὑμᾶς; ὁ Θεὸς οἶδεν. ¹² ὃ δὲ ποιῶ, καὶ ποιῆσω, ἵνα ἐκκόψω τὴν ἀφορμὴν τῶν θελούντων ἀφορμῆν, ἵνα ἐν ᾧ κανχῶνται εὐρεθῶσιν καθὼς καὶ ἡμεῖς. ¹³ οἱ γὰρ καινοὶ ψευδαπόστολοι, ἐργάται δόλιοι, μετασχηματιζόμενοι εἰς ἀποστόλους Χριστοῦ. ¹⁴ καὶ οὐ θαῦμα· αὐτοὺς γὰρ ὁ σατανᾶς μετασχηματίζεται εἰς ἄγγελον φωτός. ¹⁵ οὐ μέγα οὖν εἰ καὶ οἱ διάκονοι αὐτοῦ μετασχηματίζονται ὡς διάκονοι δικαιοσύνης· ὃν τὸ τέλος ἔσται κατὰ τὰ ἔργα αὐτῶν.

¹⁶ Πάλιν λέγω, μὴ τίς με δόξῃ ἀφρονα εἶναι· εἰ δὲ μήγε, κἂν ὡς ἀφρονα δεξασθῆ με, ἵνα κἀγὼ μικρόν τι κανχήσωμαι. ¹⁷ ὃ λαλῶ, οὐ κατὰ κύριον λαλῶ, ἀλλ' ὡς ἐν ἀφροσύνῃ, ἐν ταύτῃ τῇ ὑποστάσει τῆς κανχῆσεως. ¹⁸ ἐπεὶ πολλοὶ κανχῶνται κατὰ σάρκα, κἀγὼ κανχήσωμαι. ¹⁹ ἡδέως γὰρ ἀνέχεσθε τῶν ἀφρόνων φρόνιμοι ὄντες· ²⁰ ἀνέχεσθε γὰρ εἴ τις ὑμᾶς καταδουλοῖ, εἴ τις κατασθίει, εἴ τις λαμβάνει, εἴ τις ἐπαίρεται, εἴ τις εἰς πρόσωπον ὑμᾶς δέρει. ²¹ κατὰ ἀτιμίαν λέγω, ὡς ὅτι ἡμεῖς ἡσθενήκαμεν· ἐν ᾧ δ' ἂν τις τολμᾷ, ἐν ἀφροσύνῃ λέγω, τολμῶ κἀγώ. ²² Ἐβραῖοί εἰσιν; κἀγώ. Ἰσραηλιταί εἰσιν; κἀγώ. σπέρμα Ἀβραάμ εἰσιν; κἀγώ. ²³ διάκονοι Χριστοῦ εἰσιν; παραφροσῶν λαλῶ, ὑπὲρ ἐγώ· ἐν κόποις περισσοτέρως, ἐν πληγαῖς περισσοτέρως, ἐν φυλακαῖς ὑπερβαλλόντως, ἐν θανάτοις πολλάκις· ²⁴ ὑπὸ Ἰουδαίων πεντάκις τεσερράκοντα παρὰ μίαν ἔλαβον, ²⁵ τρεῖς ἐραβδίσθη, ἅπαξ ἐλεθάσθη, τρεῖς ἐανάγησα, νυχθήμερον ἐν τῷ βυθῷ πεποιήκα. ²⁶ ὀδοιπορίας πολλάκις, κινδύνους ποταμῶν, κινδύνους ἡρησῶν, κινδύνους ἐκ γένους, κινδύνους ἐξ ἐθνῶν, κινδύνους ἐν πόλει, κινδύ-

18. Η κατα [την] σαρκι 22. Τ ἰσραηλιται 23. Η ὑπερ | ΤΗ ἐν φυλακαῖς περισσοτέρως, ἐν πληγαῖς ὑπερβαλλόντως

7. 12, 13. 1 Cor 9, 12, 18. Phil 4, 12. 8. 1 Cor 9, 7. 2 Cor 12, 13. 9. Phil 4, 15. Act 18, 5. 1 Thess 2, 9. 10. 1 Cor 9, 15. 11. 6, 11ss. 13. Phil 3, 2. 17. (9, 4.) 18. 10, 13. 12, 9. Phil 3, 4ss. 24. Deut 25, 3. 25. Act 16, 22. 14, 19. 27, 41. 26. 6, 4ss. 2 Tim 3, 11. Gal 2, 4.

νοις ἐν ἀρῆμαί, κινδύνοις ἐν θαλάσῃ, κινδύνοις ἐν ψευδαδέλφοις, ²⁷ κόπῳ καὶ μόχθῳ, ἐν ἀγρυπνίαις πολλάκις, ἐν λιμῷ καὶ δίψει, ἐν νηστείαις πολλάκις, ἐν ψύχει καὶ γυμνότητι. ²⁸ χωρὶς τῶν παρεκτός ἢ ἐπίστασις μοι ἢ καθ' ἡμέραν, ἢ μέριμνα πασῶν τῶν ἐκκλησιῶν. ²⁹ τίς ἀσθενεῖ, καὶ οὐκ ἀσθενῶ; τίς σκανδαλίζεται, καὶ οὐκ ἐγὼ πυροῦμαι; ³⁰ εἰ κανηᾶσθαι δεῖ, τὰ τῆς ἀσθενείας μου κανηῆσομαι. ³¹ ὁ θεὸς καὶ πατὴρ τοῦ κυρίου Ἰησοῦ οἶδεν, ὁ ὢν εὐλογητὸς εἰς τοὺς αἰῶνας, ὅτι οὐ ψεύδομαι. ³² ἐν Λαμασκῷ ὁ ἐθνάρχης Ἀρέτα τοῦ βασιλέως ἐφρουρεῖ τὴν πόλιν Λαμασκηνῶν πιάσαι με, ³³ καὶ διὰ θυρίδος ἐν σαργάνῃ ἐγαλάσθην διὰ τοῦ τείχους καὶ ἐξέφυγον τὰς χεῖρας αὐτοῦ.

XII

Visa Pauli caelestia. Sudes in carne. Pauli liberalitas in Corinthio.
Brevi venturi cura.

¹ Κανηᾶσθαι δεῖ, οὐ συμφέρον μὲν, ἐλεύσομαι δὲ εἰς ὄπτασίας καὶ ἀποκαλύψεις κυρίου. ² οἶδα ἀνθρώπων ἐν Χριστῷ πρὸ ἐτῶν δεκατεσσάρων, εἴτε ἐν σώματι οὐκ οἶδα, εἴτε ἐκτός τοῦ σώματος οὐκ οἶδα, ὁ θεὸς οἶδεν, ἀρπαγέντα τὸν τοιοῦτον ἕως τρίτου οὐρανοῦ. ³ καὶ οἶδα τὸν τοιοῦτον ἀνθρώπων, εἴτε ἐν σώματι εἴτε χωρὶς τοῦ σώματος οὐκ οἶδα, ὁ θεὸς οἶδεν, ⁴ ὅτι ἠρπάγη εἰς τὸν παράδεισον καὶ ἤκουσεν ἄρρητα ῥήματα, ἃ οὐκ ἐξὸν ἀνθρώπῳ λαλῆσαι. ⁵ ὑπὲρ τοῦ τοιοῦτου κανηῆσομαι, ὑπὲρ δὲ ἔμαντο οὐ κανηῆσομαι εἰ μὴ ἐν ταῖς ἀσθενείαις μου. ⁶ εἰὰν γὰρ θελήσω κανηῆσασθαι, οὐκ ἔσομαι ἄφρων, ἀλήθειαν γὰρ ἐρῶ· φεῖδομαι δὲ, μὴ τις εἰς ἐμὲ λογίσται ὑπὲρ ὃ βλέπει με ἢ ἀκούει ἐξ ἐμοῦ. ⁷ καὶ τῇ ὑπερβολῇ τῶν ἀποκαλύψεων ἵνα μὴ ὑπεραίρωμαι, ἐδόθη μοι σκόλοψ τῇ σαρκί, ἄγγελος σατανᾶ, ἵνα με κολαφίξῃ, ἵνα μὴ ὑπεραίρωμαι. ⁸ ὑπὲρ τούτου τρις τὸν κύριον παρεκάλεσα, ἵνα ἀποστή ἀπ' ἐμοῦ. ⁹ καὶ εἴρηκέν μοι· ἀρκεῖ σοι ἡ χάρις μου· ἡ γὰρ δύναμις ἐν ἀσθενείᾳ τελεῖται. ἥδιστα οὖν μᾶλλον κανηῆσομαι ἐν ταῖς ἀσθενείαις μου, ἵνα ἐπισκηνώσῃ ἐπ' ἐμὲ ἡ δύναμις τοῦ Χριστοῦ. ¹⁰ διὸ εὐδοκῶ ἐν ἀσθενείαις, ἐν ὕβρεσιν, ἐν ἀνάγκαις, ἐν διωγοῖς καὶ στενοχωρίαις, ὑπὲρ Χριστοῦ· ὅταν γὰρ ἀσθενῶ, τότε δυνατὸς εἰμι.

30. H τ. ασθεν. [μου] 32. H ἀρετα XII, 1. H δει· ου η δε ου
3. H [ουκ οίδα] 5. TH om μου 6s. εμον. (H εμον,) και τη— ινα
μη υπεραιρω. sc: h † 7. ινα μη υπεραιρω. pr: TH pm διο (H απο-
καλυψεων. διο ινα) | T⁸ om ινα μη υπεραιρω. sc 9. [T]H om μου sc
10. και: Th εν

30. 12, 5. 31. Rom 1, 25. 9, 5. Gal 1, 20. 32s. Act 9, 24s.
XII, 1. 11, 30. 3. 11, 11. 5. 12, 9s. 11, 30.

¹¹ Ἔγωνα ἄφρων· ὑμεῖς με ἠναγκάσατε. ἐγὼ γὰρ ὄφειλον ὑφ' ὑμῶν συνίστασθαι· οὐδὲν γὰρ ὑστέρησα τῶν ὑπερλίαν ἀποστόλων, εἰ καὶ οὐδὲν εἰμι. ¹² τὰ μὲν σημεῖα τοῦ ἀποστόλου κατηγορήσθη ἐν ὑμῖν ἐν πάσῃ ὑπομονῇ σημείοις τε καὶ τέρασιν καὶ δυνάμεισιν. ¹³ τί γὰρ ἔστιν ὃ ἠσώθητε ὑπὲρ τὰς λοιπὰς ἐκκλησίας, εἰ μὴ ὅτι αὐτὸς ἐγὼ οὐ κατενάρκησα ὑμῶν; χαρίσασθέ μοι τὴν ἀδικίαν ταύτην. ¹⁴ ἰδοὺ τρίτον τοῦτο ἐτοίμως ἔχω ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς, καὶ οὐ καταναρκήσω· οὐ γὰρ ζητῶ τὰ ὑμῶν ἀλλὰ ὑμᾶς. οὐ γὰρ ὀφείλει τὰ τέκνα τοῖς γονεῦσιν θησαυρίζειν, ἀλλὰ οἱ γονεῖς τοῖς τέκνοις. ¹⁵ ἐγὼ δὲ ἡδίστα θαπαρήσω καὶ ἐκθαπαυθήσομαι ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ὑμῶν. εἰ περισσοτέρως ὑμᾶς ἀγαπῶ, ἦσσοι ἀγαπῶμαι; ¹⁶ Ἔστω δέ, ἐγὼ οὐ καταβάρησα ὑμᾶς· ἀλλὰ ὑπάρχων παυσηγος δόλω ὑμᾶς ἔλαβον. ¹⁷ μή τινα ὄν ἀπέσταλκα πρὸς ὑμᾶς, δι' αὐτοῦ ἐπλεονέκτησα ὑμᾶς; ¹⁸ παρεκάλεσα Τίτον καὶ συναπέστειλα τὸν ἀδελφόν· μήτι ἐπλεονέκτησεν ὑμᾶς Τίτος; οὐ τῷ αὐτῷ πνεύματι περιεπατήσαμεν; οὐ τοῖς αὐτοῖς ἔργοις; ¹⁹ Πάλαι δοκεῖτε ὅτι ὑμῖν ἀπολογούμεθα. κατέναντι θεοῦ ἐν Χριστῷ λαλοῦμεν· τὰ δὲ πάντα, ἀγαπητοί, ὑπὲρ τῆς ὑμῶν οἰκοδομῆς. ²⁰ φοβοῦμαι γὰρ μήπως ἐλθὼν οὐχ οἴους θέλω εἶρω ὑμᾶς ἀγῶ εὑρεθῶ ὑμῖν ὅσον οὐ θέλετε, μήπως ἕρις, ζῆλος, θυμοί, ἐριθνεῖαι, καταλαλιαί, ψιθυρισμοί, φησιώσεις, ἀκαταστασία· ²¹ μή πάλιν ἐλθόντος μου ταπεινώσει με ὁ θεός μου πρὸς ὑμᾶς, καὶ πενήθσω πολλοὺς τῶν προσημαρτηκότων καὶ μὴ μετανοησάντων ἐπὶ τῇ ἀκαθαρσίᾳ καὶ πορνείᾳ καὶ ἀσελείᾳ ἣ ἔπραξαν.

XIII

Brevi venturi Corinthum de disciplina severa hortatio.

¹ Τρίτον τοῦτο ἔρχομαι πρὸς ὑμᾶς· ἐπὶ στόματος δύο μαρτύρων καὶ τριῶν σταθῆσεται πᾶν ῥῆμα. ² προείρηκα καὶ προλέγω, ὡς παρὼν τὸ δεύτερον καὶ ἄπὼν νῦν, τοῖς προσημαρτηκόσιν καὶ τοῖς λοιποῖς πᾶσιν, ὅτι εἰς ἐλθὼν εἰς τὸ πάλιν οὐ φείσομαι. ³ ἐπεὶ δοκιμὴν ζητεῖτε τοῦ ἐν ἐμοὶ λαλοῦντος Χριστοῦ, ὅς εἰς ὑμᾶς οὐκ ἀσθενεῖ ἀλλὰ δυνατεῖ ἐν ὑμῖν. ⁴ καὶ γὰρ ἐσταυρώθη ἕξ ἄσθεν.

11. γαρ sc: h add τε 12. TH κατεργασθη | T[H] om τε 15. Th τ. ψυχ. υμων, εἰ περισσ. νμ. αγαπων ησσον αγαπωμαι. 19. H απολογουμειθα; 20. T* ερις | H εριδιαι 21. H ταπεινωση | T επραξαν;

11. 12,6. 11,5. 12. 1 Cor 9,2. 13. 11,8. 14. 13,1. 1,15. 11,9s. Phil 4,17. 1 Cor 4,15. 16. 2 Thess 3,8. 18. 7,6. 8,6. 18. 19. 2,17. 20. Gal 5,20. 1 Cor 3,3. Rom 1,29 etc. 21. 13,2. 1 Cor 5,1. Eph 4,19. XIII,1. 12,14. Deut 19,15.

νάας, ἀλλὰ ζῆ ἐκ δυνάμεως θεοῦ· καὶ γὰρ ἡμεῖς ἀσθενοῦμεν ἐν αὐτῷ, ἀλλὰ ζήσομεν σὺν αὐτῷ ἐκ δυνάμεως θεοῦ εἰς ὑμᾶς. ⁵ ἕαντοὺς πειράζετε εἰ ἐστὲ ἐν τῇ πίστει, ἕαντοὺς δοκιμάζετε· ἢ οὐκ ἐπιγιώσκειτε ἕαντοὺς ὅτι Χριστὸς Ἰησοῦς ἐν ὑμῖν; εἰ μήτι ἀδόκιμοί ἐστε. ⁶ ἐλπίζω δὲ ὅτι γνώσεσθε ὅτι ἡμεῖς οὐκ ἐσμεν ἀδόκιμοι. ⁷ ἐυλόμηθα δὲ πρὸς τὸν θεὸν μὴ ποιῆσαι ὑμᾶς κακὸν μηδὲν, οὐχ ἵνα ἡμεῖς δόκιμοι φανῶμεν, ἀλλ' ἵνα ὑμεῖς τὸ καλὸν ποιῆτε, ἡμεῖς δὲ ὡς ἀδόκιμοι ὦμεν. ⁸ οὐ γὰρ δυνάμεθά τι κατὰ τῆς ἀληθείας, ἀλλὰ ὑπὲρ τῆς ἀληθείας. ⁹ χαίρομεν γὰρ ὅταν ἡμεῖς ἀσθενῶμεν, ὑμεῖς δὲ δυνατοὶ ᾔτε· τοῦτο καὶ ἐυλόμηθα, τὴν ὑμῶν κατάρτισιν. ¹⁰ διὰ τοῦτο ταῦτα ἀπὸν γράφω, ἵνα παρῶν μὴ ἀποτόμως χρῆσωμαι κατὰ τὴν ἐξουσίαν ἣν ὁ κύριος ἔδωκέν μοι εἰς οἰκοδομὴν καὶ οὐκ εἰς καθάρσιν.

¹¹ Δοιπὸν, ἀδελφοί, χαίρετε, καταρτίζεσθε, παρακαλεῖσθε, τὸ ἀνὸ φρονεῖτε, εἰρηνεύετε, καὶ ὁ θεὸς τῆς ἀγάπης καὶ εἰρήνης ἔσται μεθ' ὑμῶν. ¹² ἀσπάσασθε ἀλλήλους ἐν ἀγίῳ φιλήματι. ἀσπάζονται ὑμᾶς οἱ ἅγιοι πάντες.

¹³ Ἡ χάρις τοῦ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ ἡ ἀγάπη τοῦ θεοῦ καὶ ἡ κοινωνία τοῦ ἁγίου πνεύματος μετὰ πάντων ὑμῶν.

ΠΡΟΣ ΓΑΛΑΤΑΣ

I

Post gravem salutationem Galatarum carpit levitatem et evangelii
divinam veritatem urget. Pristina Pauli vita.

¹ Παῦλος ἀπόστολος, οὐκ ἀπ' ἀνθρώπων οὐδὲ δι' ἀνθρώπων, ἀλλὰ διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ θεοῦ πατρὸς τοῦ ἐγείραντος αὐτὸν ἐκ νεκρῶν, ² καὶ οἱ σὺν ἐμοὶ πάντες ἀδελφοί, ταῖς ἐκκλησίαις τῆς Γαλατίας. ³ χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρὸς καὶ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ⁴ τοῦ δόντος ἑαυτὸν περὶ τῶν ἀμαρτιῶν ἡμῶν, ὅπως ἐξέλθαι ἡμᾶς ἐκ τοῦ αἰῶνος τοῦ ἐνεστώτος πονηροῦ κατὰ τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ καὶ πατρὸς ἡμῶν, ⁵ ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων· ἀμήν.

⁶ Θαναμάζω ὅτι οὕτως ταχέως μετατίθεσθε ἀπὸ τοῦ καλέσαντος ὑμᾶς ἐν χάριτι Χριστοῦ εἰς ἕτερον εὐαγγέλιον, ⁷ ὃ οὐκ ἔστιν

4. εν αυτω: tH συν αυτω | H [εις υμας] 5. H⁸ ιησουσ χριστου
13. H ιησ. [χριστου] | T subscr. προς κορινθιους β'

1,3. tH πατροσ ημων και κυριου h πατρ. κ. κυρ. [ημων] 4. παρι:
H⁸ υπαρ

10. 10,8. 11. Rom 15,33. 12. Rom 16,16 etc.
1,2. Act 16,6. 3. Rom 1,7 etc. 4. 2,20. Tit 2,14. 5. Rom
16,27 etc.

ἄλλο, εἰ μὴ τινές εἰσιν οἱ ταράσσοντες ὑμᾶς καὶ θέλοντες μεταστρέψαι τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ. ⁸ ἀλλὰ καὶ ἐὰν ἡμεῖς ἢ ἄγγελος ἐξ οὐρανοῦ εὐαγγελισθῆται παρ' ὃ εὐηγγελισάμεθα ὑμῖν, ἀνάθεμα ἔστω. ⁹ ὡς προειρηκάμεν, καὶ ἄρτι πάλιν λέγω, εἰ τις ὑμᾶς εὐαγγελίζεται παρ' ὃ παρελάβετε, ἀνάθεμα ἔστω. ¹⁰ ἄρτι γὰρ ἀνθρώπους πείθω ἢ τὸν θεόν; ἢ ζῆτῶ ἀνθρώπους ἀρέσκειν; εἰ ἔτι ἀνθρώπους ἤρrescoν, Χριστοῦ δούλος οὐκ ἂν ἦμην.

¹¹ Γνωρίζω δὲ ὑμῖν, ἀδελφοί, τὸ εὐαγγέλιον τὸ εὐαγγελισθῆν ἐπ' ἐμοῦ ὅτι οὐκ ἔστιν κατὰ ἄνθρωπον. ¹² οὐδὲ γὰρ ἐγὼ παρὰ ἀνθρώπου παρελαβὼν αὐτὸ οὔτε ἐδιδάχθην, ἀλλὰ δι' ἀποκαλύψεως Ἰησοῦ Χριστοῦ. ¹³ ἤκούσατε γὰρ τὴν ἐμὴν ἀναστροφήν ποτε ἐν τῷ Ἰουδαϊσμῷ, ὅτι καθ' ὑπερβολὴν ἐδίωκον τὴν ἐκκλησίαν τοῦ θεοῦ καὶ ἐτόρθουν αὐτήν. ¹⁴ καὶ προέκοπτον ἐν τῷ Ἰουδαϊσμῷ ὑπὲρ πολλοὺς συνηλικιώτας ἐν τῷ γένει μου, περισσοτέρως ζηλοῦντων ὑπάρχων τῶν πατρικῶν μου παραδόσεων. ¹⁵ ὅτε δὲ εὐδόκησεν ὁ ἀφορίσας με ἐκ κοιλίας μητρὸς μου καὶ καλέσας διὰ τῆς χάριτος αὐτοῦ ¹⁶ ἀποκαλύψαι τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἐν ἐμοί, ἵνα εὐαγγελίζωμαι αὐτὸν ἐν τοῖς ἔθνεσιν, εὐθέως οὐ προσανεθέμην σαρκὶ καὶ αἵματι, ¹⁷ οὐδὲ ἀνῆλθον εἰς Ἱερουσόλυμα πρὸς τοὺς πρὸ ἐμοῦ ἀποστόλους, ἀλλὰ ἀπῆλθον εἰς Ἀραβίαν, καὶ πάλιν ὑπέστρεψα εἰς Λαμασκόν. ¹⁸ ἔπειτα μετὰ τρία ἔτη ἀνῆλθον εἰς Ἱερουσόλυμα ἱστορησάμενος Κηρᾶν, καὶ ἐπέμεινα πρὸς αὐτὸν ἡμέρας δεκαπέντε. ¹⁹ ἕτερον δὲ τῶν ἀποστόλων οὐκ εἶδον εἰ μὴ Ἰάκωβον τὸν ἀδελφὸν τοῦ κυρίου. ²⁰ ἃ δὲ γράφω ὑμῖν, ἰδοὺ ἐνώπιον τοῦ θεοῦ ὅτι οὐ ψεύδομαι. ²¹ ἔπειτα ἦλθον εἰς τὰ κλίματα τῆς Συρίας καὶ τῆς Κιλικίας. ²² ἦμην δὲ ἀγνωστὸς τῷ προσώπῳ ταῖς ἐκκλησίαις τῆς Ἰουδαίας ταῖς ἐν Χριστῷ. ²³ μόνον δὲ ἀκούοντας ᾔσασα ὅτι ὁ διώκων ἡμᾶς ποτὲ νῦν εὐαγγελίζεται ἡν πίστιν ἦν ποτε ἐπόρθει, ²⁴ καὶ ἐδόξαζον ἐν ἐμοὶ τὸν θεόν.

II

De apostolorum conventu Hierosolymitano et Pauli cum Petro
controversia Antiochena. De lege et fide.

¹ Ἐπειτα διὰ δεκατεσσάρων ἑτῶν πάλιν ἀνέβην εἰς Ἱερουσόλυμα μετὰ Βαρνάβαν, συναπαραλαβὼν καὶ Τίτον. ² ἀνέβην δὲ κατὰ ἀποκάλυψιν, καὶ ἀνεθέμην αὐτοῖς τὸ εὐαγγέλιον ὃ κηρύσσω

8. T εὐαγγελίζεται ὑμῖν t εὐαγγ. [ὑμῖν] s. ὑμῖν εὐαγγ. H εὐαγγελιστῆς [ὑμῖν] 11. δε: TH⁸ γὰρ 12. ουτε: Th ουδε 15. ευδοκησεν: T[tH] add o θεος 17. ανηλθον: t απηλθον 18. T ετη τρια 21. H και [της] κιλικ. 11, 1. T συναπαραλ.

7. 5, 10. 13. Act 8, 3. 9, 21. 14. Act 22, 3. 15. Ier 1, 5. 18. Act 9, 26ss. 21. Act 9, 30. 15, 41. 11, 2. Act 15, 2. 11, 30. (Phil 2, 16.)

ἐν τοῖς ἔθνεσιν, κατ' ἰδίαν δὲ τοῖς δοκοῦσιν, μήπως εἰς κενὸν
 τρέχω ἢ ἕδραμον. ³ ἀλλ' οὐδὲ Τίτος ὁ σὺν ἐμοί, Ἕλληνας ὧν, ἡγα-
 κάσθη περιμεθῆναι, ⁴ διὰ δὲ τοὺς παρεισάκτους ψευδαδέλφους,
 οἵτινες παρεσιήλθον κατασκοπεῖσαι τὴν ἐλευθερίαν ἡμῶν ἣν ἔχο-
 μεν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ἵνα ἡμᾶς καταδουλώσουσιν· ⁵ οἷς οὐδὲ
 πρὸς ὧραν εἴξαμεν τῇ ὑποταγῇ, ἵνα ἡ ἀλήθεια τοῦ εὐαγγελίου
 διαμεῖνῃ πρὸς ὑμᾶς. ⁶ ἀπὸ δὲ τῶν δοκούντων εἶναί τι, ὅποιοί
 ποτε ἦσαν οὐδὲν μοι διαφέρει· πρόσωπον ὁ Θεὸς ἀνθρώπου οὐ
 λαμβάνει· ἐμοὶ γὰρ οἱ δοκούντες οὐδὲν προσανεθέεντο, ⁷ ἀλλὰ
 τούναντίον ἰδόντας ὅτι πεπίστευμαι τὸ εὐαγγέλιον τῆς ἀκροβυστίας
 καθὼς Πέτρος τῆς περιτομῆς, ⁸ ὁ γὰρ ἐνεργήσας Πέτρος εἰς
 ἀποστολὴν τῆς περιτομῆς ἐνήργησεν καὶ ἐμοὶ εἰς τὰ ἔθνη, ⁹ καὶ
 γνόντες τὴν χάριν τὴν δοθεῖσάν μοι, Ἰάκωβος καὶ Κηφᾶς καὶ
 Ἰωάννης, οἱ δοκούντες στυλοὶ εἶναι, δεξιὰς ἔδωκαν ἐμοὶ καὶ
 Βαρνάβαν κοινωνίας, ἵνα ἡμεῖς εἰς τὰ ἔθνη, αὐτοὶ δὲ εἰς τὴν
 περιτομὴν· ¹⁰ μόνον τῶν πτωχῶν ἵνα μνημονεύωμεν, ὃ καὶ ἐσπού-
 δασα ἀπὸ τοῦτο ποιῆσαι.

¹¹ Ὅτε δὲ ἦλθεν Κηφᾶς εἰς Ἀντιόχειαν, κατὰ πρόσωπον αὐτῷ
 ἀντίστην, ὅτι κατεγνωσμένος ἦν. ¹² πρὸ τοῦ γὰρ ἔλθειν τινὰς
 ἀπὸ Ἰακώβου μετὰ τῶν ἐθνῶν συνήσθην· ὅτε δὲ ἦλθον, ὑπέσταλ-
 λεν καὶ ἀφώριξεν ἐαυτόν, φοβούμενος τοὺς ἐκ περιτομῆς· ¹³ καὶ
 συννεκρίθησαν αὐτῷ καὶ οἱ λοιποὶ Ἰουδαῖοι, ὥστε καὶ Βαρνά-
 βας συναπήχθη αὐτῶν τῇ ὑποκρίσει. ¹⁴ ἀλλ' ὅτε εἶδον ὅτι οὐκ
 ὀρθοποδοῦσιν πρὸς τὴν ἀλήθειαν τοῦ εὐαγγελίου, εἶπον τῷ Κηφᾷ
 ἔμπροσθεν πάντων· εἰ σὺ Ἰουδαῖος ὑπάρχεις ἐθνικῶς καὶ οὐκ
 Ἰουδαϊκῶς ζῆς, πῶς τὰ ἔθνη ἀναγκάζεις ἰουδαῖζειν; ¹⁵ ἡμεῖς
 φύσει Ἰουδαῖοι καὶ οὐκ ἐξ ἐθνῶν ἁμαρτωλοί, ¹⁶ εἰδότες δὲ ὅτι
 οὐ δικαιούται ἄνθρωπος ἐξ ἔργων νόμου εἶναι μὴ διὰ πίστεως
 Χριστοῦ Ἰησοῦ, καὶ ἡμεῖς εἰς Χριστὸν Ἰησοῦν ἐπιστεύσαμεν, ἵνα
 δικαιωθῶμεν ἐκ πίστεως Χριστοῦ καὶ οὐκ ἐξ ἔργων νόμου, ὅτι
 ἐξ ἔργων νόμου οὐ δικαιωθήσεται πᾶσα σὰρξ. ¹⁷ εἰ δὲ ζητούντες
 δικαιωθῆναι ἐν Χριστῷ εὐρέθημεν καὶ αὐτοὶ ἁμαρτωλοί, ἄρα
 Χριστὸς ἁμαρτίας διάκονος; μὴ γένοιτο. ¹⁸ εἰ γὰρ ἂν κατέλιπα
 ταῦτα πάλιν οἰκοδομῶ, παραβάτην ἐμμαντὸν συνιστάνω. ¹⁹ ἐγὼ

4. Η καταδουλωσουσιν, — 6. Η [ο] Θεος Τ Θεος 8. Τ ναμοι
 12. ηλθον: Τ³ ηλθεν 13. Η [και] οι λοιπ. 14. ουχ: ΤΗ ουκ h MSS.
 ουχ 16. t ησου ante χριστου | h ησουν ante χριστου

6. Rom 2,11. 9. Act 15,12ss. 10. Act 11,29s. 11. Act 15,35-
 1s. Act 11,3. 16. 3,11. Rom 3,20. Ps 143,2.

γὰρ διὰ νόμον νόμφ ἀπέθανον ἵνα θεῷ ζήσω. ²⁰ Χριστῷ συν-
σταυρωμαί· ζῶ δὲ οὐκέτι ἐγώ, ζῆ δὲ ἐν ἐμοὶ Χριστός· ὁ δὲ νῦν
ζῶ ἐν σαρκί, ἐν πίστει ζῶ τῇ τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ τοῦ ἀγαπήσαν-
τός με καὶ παραδόντος ἑαυτὸν ὑπὲρ ἐμοῦ. ²¹ οὐκ ἄθετῶ τὴν
χάριν τοῦ Θεοῦ· εἰ γὰρ διὰ νόμον δικαιοσύνη, ἄρα Χριστός
δωρεὰν ἀπέθανεν.

III

Spiritus ex fide. Abrahami fides ac filii. Dei promissio, lex, Christus.
Lex educator. Christiani et Abraham.

¹ Ὡς ἀνόητοι Γαλάται, τίς ὑμᾶς ἐβάσκανεν, οἷς κατ' ὀφθαλ-
μοὺς Ἰησοῦς Χριστὸς προεγράφη σταυρωμένος; ² τοῦτο μόνον
θέλω μαθεῖν ἀφ' ὑμῶν, ἐξ ἔργων νόμον τὸ πνεῦμα ἐλάβετε ἢ ἐξ
ἀκοῆς πίστεως; ³ οὕτως ἀνόητοί ἐστε; ἐναρξάμενοι πνεύματι τῶν
σαρκὶ ἐπιτελείσθε; ⁴ ποσαῦτα ἐπάθετε εἰκῆ; εἶγε καὶ εἰκῆ. ⁵ ὁ
σὺν ἐπιχορηγῶν ὑμῶν τὸ πνεῦμα καὶ ἐνεργῶν δυνάμεις ἐν ὑμῶν, ἐξ
ἔργων νόμον ἢ ἐξ ἀκοῆς πίστεως; ⁶ καθὼς Ἀβραὰμ ἐπίστευσεν
τῷ θεῷ, καὶ ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην. ⁷ γινώσκετε ἄρα
ὅτι οἱ ἐκ πίστεως, οὗτοι υἱοὶ εἰσὶν Ἀβραάμ. ⁸ προῖδούσα δὲ ἡ
γραφή ὅτι ἐκ πίστεως δικαιοὶ τὰ ἔθνη ὁ Θεός, προενηγγελίσατο
τῷ Ἀβραάμ ὅτι ἐνευλογηθήσονται ἐν σοὶ πάντα τὰ ἔθνη. ⁹ ὥστε
οἱ ἐκ πίστεως εὐλογοῦνται σὺν τῷ πιστῷ Ἀβραάμ. ¹⁰ ὅσοι γὰρ
ἐξ ἔργων νόμον εἰσὶν, ὑπὸ κατάραν εἰσὶν· γέγραπται γὰρ ὅτι ἐπι-
κατάρατος πᾶς ὃς οὐκ ἐμμένει πᾶσιν τοῖς γεγραμμένοις ἐν τῷ
βιβλίῳ τοῦ νόμου τοῦ ποιῆσαι αὐτά. ¹¹ ὅτι δὲ ἐν νόμφ οὐδεὶς δι-
καιοῦται παρὰ τῷ θεῷ δῆλον, ὅτι ὁ δίκαιος ἐκ πίστεως ζήσεται·
¹² ὁ δὲ νόμος οὐκ ἔστιν ἐκ πίστεως, ἀλλὰ ὁ ποιήσας αὐτὰ ζήσεται
ἐν αὐτοῖς. ¹³ Χριστὸς ἡμᾶς ἐξηγόρασεν ἐκ τῆς κατάρης τοῦ νό-
μου γενόμενος ὑπὲρ ἡμῶν κατάρα, ὅτι γέγραπται· ἐπικατάρατος
πᾶς ὁ κρεμάμενος ἐπὶ ξύλου, ¹⁴ ἵνα εἰς τὰ ἔθνη ἡ εὐλογία τοῦ
Ἀβραάμ γένηται ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ἵνα τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ πνεῦ-
ματος λάβωμεν διὰ τῆς πίστεως.

¹⁵ Ἀδελφοί, κατὰ ἀνθρώπον λέγω. ὁμως ἀνθρώπου κεκρω-

20. υἱον του θεου: T¹ θεου και χριστου III, 7. t ουτ. εἰσιν υἱοι
10. πασιν: t pm [sv] 12. Η αλλ 14. T¹H⁹ ἰησου χριστου

20. 1, 4. Eph 5, 2. Tit 2, 14. III, 2. Rom 10, 17. 6. Gen 15, 6.
Rom 4, 3. 1ac 2, 23. 8. Gen 12, 3. Act 3, 25. 10. Deut 27, 26.
11. Hab 2, 4. Hebr 10, 38. Rom 1, 17. 12. Lev 18, 5. Rom 10, 5.
13. 4, 5. Deut 21, 23. 15. Rom 3, 5 etc.

μένη διαθήκην οὐδεὶς ἀθετεῖ ἢ ἐπιδιατάσσεται. ¹⁶ τῷ δὲ Ἀβραάμ ἐρρέθησαν αἱ ἐπαγγελίαι καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ. οὐ λέγει· καὶ τοῖς σπέρμασιν, ὡς ἐπὶ πολλῶν, ἀλλ' ὡς ἐφ' ἑνός· καὶ τῷ σπέρματι σου, ὅς ἐστιν Χριστός. ¹⁷ τοῦτο δὲ λέγω· διαθήκην προκεκυρωμένην ὑπὸ τοῦ θεοῦ ὁ μετὰ τετρακόσια καὶ τριάκοντα ἔτη γεροντῶς νόμος οὐκ ἀκυροῖ, εἰς τὸ καταργῆσαι τὴν ἐπαγγελίαν. ¹⁸ εἰ γὰρ ἐκ νόμου ἢ κληρονομία, οὐκέτι ἔξ ἐπαγγελίας· τῷ δὲ Ἀβραάμ δι' ἐπαγγελίας κεχάρισται ὁ θεός. ¹⁹ τί οὖν ὁ νόμος; τῶν παραβάσεων χάριν προσετέθη, ἄχρις οὗ ἔλθῃ τὸ σπέρμα φ' ἐπήγγελται, διαταγῆς δι' ἀγγέλων, ἐν χειρὶ μεσίτου. ²⁰ ὁ δὲ μεσίτης ἐνός οὐκ ἔστιν, ὁ δὲ θεὸς εἰς ἐστίν. ²¹ ὁ οὖν νόμος κατὰ τῶν ἐπαγγελιῶν τοῦ θεοῦ; μὴ γένοιτο. εἰ γὰρ ἐδόθη νόμος ὁ δυνάμενος ζωοποιῆσαι, ὄντως ἐκ νόμου ἦν ἂν ἡ δικαιοσύνη· ²² ἀλλὰ συνέκλεισεν ἡ γραφὴ τὰ πάντα ὑπὸ ἁμαρτίαν ἵνα ἡ ἐπαγγελία ἐκ πίστεως Ἰησοῦ Χριστοῦ δοθῇ τοῖς πιστεύουσιν. ²³ πρὸ τοῦ δὲ ἔλθειν τὴν πίστιν ὑπὸ νόμον ἐφρουρούμεθα συνκλειόμενοι εἰς τὴν μέλλουσαν πίστιν ἀποκαλυφθῆναι. ²⁴ ὥστε ὁ νόμος παιδαγωγὸς ἡμῶν γέγονεν εἰς Χριστόν, ἵνα ἐκ πίστεως δικαιωθῶμεν· ²⁵ ἐλθούσης δὲ τῆς πίστεως οὐκέτι ὑπὸ παιδαγωγόν ἔσμεν. ²⁶ πάντες γὰρ υἱοὶ θεοῦ ἐστέ διὰ τῆς πίστεως ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ· ²⁷ ὅσοι γὰρ εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθητε, Χριστὸν ἐνεδύσασθε. ²⁸ οὐκ ἐν Ἰουδαίῳ οὐδὲ Ἑλλήν, οὐκ ἐν δούλῳ οὐδὲ ἐλεύθερῳ, οὐκ ἐν ἄρσεν καὶ θῆλν· ἅπαντες γὰρ ὑμεῖς εἰς ἐστέ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. ²⁹ εἰ δὲ ὑμεῖς Χριστοῦ, ἄρα τοῦ Ἀβραάμ σπέρμα ἐστέ, κατὰ ἐπαγγελίαν κληρονόμοι.

IV

Servi legis, dei filii. Pristini amoris recordatio. Hagar et Sara duo foedera.

¹ Λέγω δέ, ἐφ' ὅσον χρόνον ὁ κληρονόμος νῆπιός ἐστιν, οὐδὲν διαφέρει δούλου κύριος πάντων ὢν, ² ἀλλὰ ὑπὸ ἐπιτρόπους ἐστίν καὶ οἰκονόμους ἄχρι τῆς προθεσμίας τοῦ πατρὸς. ³ οὕτως καὶ ἡμεῖς, ὅτε ἦμεν νῆπιοι, ὑπὸ τὰ στοιχεῖα τοῦ κόσμου ἡμεῖς δεδουλωμένοι· ⁴ ὅτε δὲ ἦλθεν τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου, ἐξαπέστειλεν ὁ θεὸς τὸν υἱὸν αὐτοῦ, γενόμενον ἐκ γυναικός, γενόμενον ὑπὸ νόμον, ⁵ ἵνα τοὺς ὑπὸ νόμον ἐξαγοράσῃ, ἵνα τὴν υἰοθεσίαν ἀπολάβωμεν. ⁶ ὅτι δὲ ἐστε υἱοὶ, ἐξαπέστειλεν ὁ θεὸς τὸ πνεῦμα τοῦ

19. ου: H³ αν 21. H [τ. Θεου] | H³ εν νομω | TH αν ην η ην [αν] 23. T συγκλειομ. 28. H παντες 29. TH κατ IV,3. ημεθα: T³ ημεν

16. Gen 13,15. 17,8. 22,18 etc. 17. Ex 12,40s. 18. Rom 4,14. 19. Rom 5,20. Hebr 2,2. Act 7,53. 20. I Tim 2,5. 21. Rom 11,32. 23. I Pe 1,5. 27. Rom 6,3. 13,14. 28s. I Cor 12,13. Col 3,11. 29. Rom 9,7s. IV,3. Col 2,20. 4. Eph 1,10. Rom 1,3. 5. 3,13.

νιού αὐτοῦ εἰς τὰς καρδίας ἡμῶν, κρᾶζον· Ἀββᾶ ὁ πατήρ.
 ὥστε οὐκέτι εἰ δούλος ἀλλὰ υἱός· εἰ δὲ υἱός, καὶ κληρονόμος
 διὰ Θεοῦ.

⁸ Ἄλλα τότε μὲν οὐκ εἰδότες Θεὸν ἐδουλεύσατε τοῖς φύσει μὴ
 ὄντιν Θεοῖς· ⁹ τῦν δὲ γνόντες Θεόν, μᾶλλον δὲ γνωσθέντες ὑπὸ
 Θεοῦ, πῶς ἐπιστρέφετε πάλιν ἐπὶ τὰ ἄσθενῆ καὶ πτωχὰ στοιχεῖα,
 οἷς πάλιν ἄνωθεν δουλεῦσαι θέλετε; ¹⁰ ἡμέρας παρατηρεῖσθε καὶ
 μῆνας καὶ καιροὺς καὶ ἐνιαυτούς; ¹¹ φοβοῦμαι ὑμᾶς μήπως εἰκῆ
 κεκοπίακα εἰς ὑμᾶς.

¹² Γίνεσθε ὡς ἐγώ, ὅτι καὶ γὰρ ὡς ὑμεῖς, ἀδελφοί, δέομαι ὑμῶν.
 οὐδέν με ἠδικήσατε· ¹³ οἶδατε δὲ ὅτι δι' ἀσθένειαν τῆς σαρκὸς
 εὐηγγελισάμην ὑμῖν τὸ πρότερον, ¹⁴ καὶ τὸν πειρασμὸν ὑμῶν ἐν
 τῇ σαρκί μου οὐκ ἐξουθενήσατε οὐδὲ ἐξεπτύσατε, ἀλλὰ ὡς ἄγγε-
 λον Θεοῦ ἐδέξασθέ με, ὡς Χριστὸν Ἰησοῦν. ¹⁵ ποῦ οὖν ὁ μακα-
 ρισμὸς ὑμῶν; μαρτυρῶ γὰρ ὑμῖν ὅτι εἰ δυνατόν τοὺς ὀφθαλμοὺς
 ὑμῶν ἐξορῶξαντες ἰδῶκατέ μοι. ¹⁶ ὡςτε ἐχθρὸς ὑμῶν γέγονα
 ἀληθεύον ὑμῖν; ¹⁷ ζηλοῦσιν ὑμᾶς οὐ καλῶς, ἀλλὰ ἐκκλείουσι ὑμᾶς
 θέλουσιν, ἵνα αὐτοὺς ζηλοῦτε. ¹⁸ καλὸν δὲ ζηλοῦσθαι ἐν καλῷ
 πάντοτε, καὶ μὴ μόνον ἐν τῷ παρεῖναι με πρὸς ὑμᾶς. ¹⁹ τέκνα
 μου, οὓς πάλιν ὠδίνω μέχρις οὐ μορφωθῆ Χριστὸς ἐν ὑμῖν,
²⁰ ἥθελον δὲ παρεῖναι πρὸς ὑμᾶς ἄρει καὶ ἀλλάξαι τὴν φωνήν
 μου, ὅτι ἀποροῦμαι ἐν ὑμῖν.

²¹ Λέγετέ μοι, οἱ ὑπὸ νόμον θέλοντες εἶναι, τὸν νόμον οὐκ
 ἀκούετε; ²² γέγραπται γὰρ ὅτι Ἀβραάμ δύο υἱοὺς ἔσχεν, ἓνα ἐκ
 τῆς παιδικῆς καὶ ἓνα ἐκ τῆς ἐλευθέρου. ²³ ἀλλ' ὁ μὲν ἐκ τῆς
 παιδικῆς κατὰ σάρκα γεγέννηται, ὁ δὲ ἐκ τῆς ἐλευθέρου διὰ
 τῆς ἐπαγγελίας. ²⁴ ἅτινά ἐστιν ἀλληγορούμενα· αὐτὰ γὰρ εἰσιν
 δύο διαθῆκαι, μία μὲν ἀπὸ ὄρους Σινᾶ, εἰς δουλίαν γεννώσα,
 ἥτις ἐστὶν Ἄγαρ. ²⁵ τὸ γὰρ Σινᾶ ὄρος ἐστὶν ἐν τῇ Ἀραβίᾳ·
 συνοστρεφῆ δὲ τῇ τῶν Ἱερουσαλήμ, δουλεῖται γὰρ μετὰ τῶν τέκνων
 αὐτῆς. ²⁶ ἡ δὲ ἄνω Ἱερουσαλήμ ἐλευθέρου ἐστίν, ἥτις ἐστὶν μήτηρ
 ἡμῶν· ²⁷ γέγραπται γὰρ· εὐφρανθητι στεῖρα ἢ οὐ τίχτουςα, ῥῆζον
 καὶ βόησον ἢ οὐκ ὠδίνουσα, ὅτι πολλὰ τὰ τέκνα τῆς ἐρήμου
 μᾶλλον ἢ τῆς ἐχούσης τὸν ἄνδρα. ²⁸ ὑμεῖς δέ, ἀδελφοί, κατὰ
 Ἰσαὰκ ἐπαγγελίας τέκνα ἐστέ. ²⁹ ἀλλ' ὥσπερ τότε ὁ κατὰ σάρκα

9. t h δουλευειν 10. TH ενιαυτους. 12. T ως υμεις. 18. t ζη-
 λουσθε εν | TH προς υμας, et v. 19 εν υμιν· 19. H³ τεκνια 23. T
 αλλα | t H ο [μεν] | δια της: TH³ δε 24. TH δουλειαν 24. 25. H ἀγαρ
 25. γαρ pr (t H³ δε): [T] H³ add ἀγαρ | T συστρεφει 28. υμεις et εστε:
 t H³ ημεις et εσμεν

6. Rom 8,15. 7. Rom 8,17. 9. 4,3. 10. Col 2,16. Rom 14,5.
 19. I Cor 4,15. 22. Gen 21,2,9. 23. Gen 17,16. Rom 9,9.
 26. Hebr 12,22. Apoc 3,12. 27. Is 54,1. 28. Rom 9,7s.

γεννηθεῖς ἐδίδωκεν τὸν κατὰ πνεῦμα, οὕτως καὶ νῦν. ³⁰ ἀλλὰ εἰ λέγει ἢ γραφῆ; ἐκβαλε τὴν παιδίσκην καὶ τὸν υἱὸν αὐτῆς· οὐ γὰρ μὴ κληρονομήσει ὁ υἱὸς τῆς παιδίσκης μετὰ τοῦ υἱοῦ τῆς ἐλευθέρας. ³¹ διό, ἀδελφοί, οὐκ ἐσμὲν παιδίσκης τέκνα ἀλλὰ σῆς ἐλευθέρας.

V

Standum Christiana libertate contra iudaizantes. Libertatis lex impletur fide, caritate, morum sanctitate.

¹ Τῇ ἐλευθερίᾳ ἡμᾶς Χριστὸς ἠλευθέρωσεν. στήκετε οὖν καὶ μὴ πάλιν ζυγῷ δουλείας ἐνεχέσθε.

² Ἴδε ἐγὼ Παῦλος λέγω ὑμῖν ὅτι ἐὰν περιτέμνησθε, Χριστὸς ὑμᾶς οὐδὲν ὠφελήσει. ³ μαρτύρομαι δὲ πάλιν παντὶ ἀνθρώπῳ περιτεμνομένῳ ὅτι ὀφειλέτης ἐστὶν ὅλον τὸν νόμον ποιῆσαι. ⁴ κατηργήθητε ἀπὸ Χριστοῦ οἵτινες ἐν νόμῳ δικαιοῦσθε, τῆς χάριτος ἐξεπέσατε. ⁵ ἡμεῖς γὰρ πνεύματι ἐκ πίστεως ἐλπίδα δικαιοσύνης ἀπεκδεχόμεθα. ⁶ ἐν γὰρ Χριστῷ Ἰησοῦ οὔτε περιτομὴ τι ἰσχύει οὔτε ἀκροβυστία, ἀλλὰ πίστις δι' ἀγάπης ἐνεργουμένη.

⁷ Ἐτρέχετε καλῶς· τίς ὑμᾶς ἐνέκοψεν ἀληθείᾳ μὴ πείθεσθαι; ⁸ ἢ πεισμονὴ οὐκ ἐκ τοῦ καλοῦντος ὑμᾶς. ⁹ μικρὰ ζύμη ὅλον τὸ φύραμα ζυμοῖ. ¹⁰ ἐγὼ πέποιθα εἰς ὑμᾶς ἐν κυρίῳ ὅτι οὐδὲν ἄλλο φρονησετε· ὁ δὲ ταράσσων ὑμᾶς βαστάσει τὸ κρίμα, ὅστις ἐὰν ᾖ. ¹¹ ἐγὼ δέ, ἀδελφοί, εἰ περιτομὴν ἔτι κηρύσσω, τί ἔτι διώκομαι; ἄρα κατήργηται τὸ σκάνδαλον τοῦ σταυροῦ. ¹² ὄφελος καὶ ἀποκόψονται οἱ ἀναστατοῦντες ὑμᾶς.

¹³ Ἔμεις γὰρ ἐπ' ἐλευθερίᾳ ἐκλήθητε, ἀδελφοί· μόνον μὴ τὴν ἐλευθερίαν εἰς ἀφορμὴν τῆ σαρκί, ἀλλὰ διὰ τῆς ἀγάπης δουλεύετε ἀλλήλοις. ¹⁴ ὁ γὰρ πᾶς νόμος ἐν ἐνὶ λόγῳ πεπληρωται, ἐν τῷ· ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν. ¹⁵ εἰ δὲ ἀλλήλους δάκνετε καὶ κατεσθίετε, βλέπετε μὴ ὑπ' ἀλλήλων ἀναλωθῆτε.

¹⁶ Λέγω δέ, πνεύματι περιπατεῖτε καὶ ἐπιθυμίαν σαρκὸς οὐ μὴ τελέσητε. ¹⁷ ἢ γὰρ σὰρξ ἐπιθυμεῖ κατὰ τοῦ πνεύματος, τὸ δὲ πνεῦμα κατὰ τῆς σαρκὸς· ταῦτα γὰρ ἀλλήλοις ἀντίκειται, ἵνα μὴ ἂ ἐὰν θέλητε ταῦτα ποιῆτε. ¹⁸ εἰ δὲ πνεύματι ἄγεσθε, οὐκ ἐστὶ ὑπὸ νόμον. ¹⁹ φανερὰ δὲ ἐστὶν τὰ ἔργα τῆς σαρκὸς, ἀτινὰ

V, 1. τη ἐλευθερια ημας χριστος ἠλευθέρωσεν: h + | TH δουλείας 6. H χρ. [ιησου]

30. Gen 21, 10. V, 3. Iac 2, 10. 6. 6, 15. I Cor 7, 19. 7. 3, 1. 9. I Cor 5, 6. 10. 1, 7. 14. Lev 19, 18. Mt 22, 39. Rom 13, 8s. etc. 18. Rom 8, 14. 6, 14. 19ss. Rom 1, 29ss. I Cor 6, 9s. Col 3, 5ss. Eph 5, 3ss.

ἔστιν πορνεία, ἀκαθαρσία, ἀσελγεία, ²⁰ εἰδωλολατρεία, φαρμακεία, ἐχθραί, ἔρις, ζήλος, θυμοί, ἐριθειαι, διχοστασίαι, αἰρέσεις, ²¹ φθόνοι, μέθαι, κῶμοι, καὶ τὰ ὅμοια τούτοις, ἃ προλέγω ὑμῖν καθὼς προεῖπον, ὅτι οἱ τὰ τοιαῦτα πράσσοντες βασιλείαν Θεοῦ οὐ κληρονομήσουσιν. ²² ὁ δὲ καρπὸς τοῦ πνεύματος ἐστὶν ἀγάπη, χαρὰ, εἰρήνη, μακροθυμία, χρηστότης, ἀγαθωσύνη, πίστις, ²³ πραύτης, ἐγκράτεια· κατὰ τῶν τοιούτων οὐκ ἔστιν νόμος. ²⁴ οἱ δὲ τοῦ Χριστοῦ Ἰησοῦ τὴν σάρκα ἐσταύρωσαν σὺν τοῖς παθήμασιν καὶ ταῖς ἐπιθυμίαις. ²⁵ εἰ ζῶμεν πνεύματι, πνεύματι καὶ στοιχῶμεν. ²⁶ μὴ γινώμεθα κενόδοξοι, ἀλλήλους προκαλοῦμενοι, ἀλλήλοις φθονοῦντες.

VI

Errantibus consulendum. Semen et messis. De falsa doctrina.
Gloriandum cruce Christi.

¹ Ἀδελφοί, ἐὰν καὶ προλημφθῆ ἄνθρωπος ἐν τινι παραπτώματι, ὑμεῖς οἱ πνευματικοὶ καταρτίζετε τὸν τοιοῦτον ἐν πνεύματι πραύτητος, σκοπῶν σεαυτὸν, μὴ καὶ σὺ πειρασθῆς. ² ἀλλήλων τὰ βάρη βαστάζετε, καὶ οὕτως ἀναπληρώσετε τὸν νόμον τοῦ Χριστοῦ. ³ εἰ γὰρ δοκῆι τις εἶναι τι μὴδὲν ὄν, φρεναπατῆ ἐαυτοῦ. ⁴ τὸ δὲ ἔργον ἐαυτοῦ δοκιμαζέτω ἕκαστος, καὶ τότε εἰς ἐαυτὸν μόνον τὸ καύχημα ἔξει καὶ οὐκ εἰς τὸν ἕτερον. ⁵ ἕκαστος γὰρ τὸ ἴδιον φορτίον βαστάσει.

⁶ Κοινωνεῖτω δὲ ὁ κατηγόμενος τὸν λόγον τῷ κατηγούντι ἐν πᾶσιν ἀγαθοῖς. ⁷ μὴ πλανᾶσθε, θεὸς οὐ μνητερίζεται. ὁ γὰρ ἐὰν σπειρῇ ἄνθρωπος, τούτο καὶ θερίσει· ⁸ ὅτι ὁ σπειρῶν εἰς τὴν σάρκα ἐαυτοῦ ἐκ τῆς σαρκὸς θερίσει φθοράν, ὁ δὲ σπειρῶν εἰς τὸ πνεῦμα ἐκ τοῦ πνεύματος θερίσει ζωὴν αἰώνιον. ⁹ τὸ δὲ καλὸν ποιῶντες μὴ ἐνκακῶμεν· καιρῷ γὰρ ἴδιῳ θερίσομεν μὴ ἐκλυόμενοι. ¹⁰ ἄρα σὺν ὡς καιρὸν ἔχουμεν, ἐργαζώμεθα τὸ ἀγαθὸν πρὸς πάντας, μάλιστα δὲ πρὸς τοὺς οἰκείους τῆς πίστεως.

¹¹ Ἴδετε πηλίκους ὑμῖν γράμμασιν ἔγραφα τῇ ἐμῇ χειρὶ. ¹² ὅσοι θέλουσιν ἐπιπροσωπῆσαι ἐν σαρκί, οὗτοι ἀναγκάζουσιν ὑμᾶς περιτέμνεσθαι, μόνον ἵνα τῷ σταυρῷ τοῦ Χριστοῦ μὴ διώκονται. ¹³ οὐδὲ γὰρ οἱ περιτεμνόμενοι αὐτοὶ νόμον φυλάσσουσιν,

20. Η εἰδωλολατρία | Η φαρμακία | η ερις, ζηλοι, | Η εριθειαι
21. φθονοι: T add [φονοι] | καθως: h add και 26. αλληλοις: th αλληλους
VI, 2. ΤΗΗ ἀναπληρωσατε 4. Η [εκαστος] 7. εαν: T αν 9. Τ εγ-
κακωμεν 10. Τ εχουμεν 11. η ηλικους 12. Η χριστου [ηισου] — μη τ
ΤΗ διωκονται 13. th περιτεμνημενοι

22. Eph 5,9. VI, 1. Rom 15, 1. 4. I Cor 11, 28. 7. Iac 1, 16 etc.
2 Cor 9, 6. 9. 2 Thess 3, 13. 2 Cor 4, 16.

ἀλλὰ θέλουσιν ὑμᾶς περιτέμεσθαι ἵνα ἐν τῇ ὑμετέρῃ σαρκὶ
καυχῶσονται. ¹⁴ ἐμοὶ δὲ μὴ γένοιτο καυχᾶσθαι εἰ μὴ ἐν τῷ
σταυρῷ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, δι' οὗ ἐμοὶ κόσμος
ἐσταύρωται καὶ γὰρ κόσμος. ¹⁵ οὔτε γὰρ περιτομὴ τι ἐστὶν οὔτε
ἀκροβυστία, ἀλλὰ καινὴ κτίσις. ¹⁶ καὶ ὅσοι τῷ κανόνι τούτῳ
στοιχῶσουσιν, εἰρήνη ἐπ' αὐτοὺς καὶ ἔλεος, καὶ ἐπὶ τὸν Ἰσραὴλ
τοῦ θεοῦ. ¹⁷ τοῦ λοιποῦ κόπους μοι μηδεὶς παρεχέτω· ἐγὼ γὰρ
τὰ στίγματα τοῦ Ἰησοῦ ἐν τῷ σώματί μου βαστάζω.

¹⁸ Ἡ χάρις τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ τοῦ πνεύ-
ματος ὑμῶν, ἀδελφοί· ἀμήν.

ΠΡΟΣ ΕΦΕΣΙΟΥΣ

I

Beneficia dei in electos celebrat. Precatur ut perveniant ad intelligendam
miram per Christum salutem ipsiusque Christi maiestatem.

¹ Παῦλος ἀπόστολος Χριστοῦ Ἰησοῦ διὰ θελήματος θεοῦ
τοῖς ἀγίοις τοῖς οὖσιν [ἐν Ἐφέσῳ] καὶ πιστοῖς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ.
² χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρὸς ἡμῶν καὶ κυρίου Ἰησοῦ
Χριστοῦ.

³ Ἐὐλογητὸς ὁ θεὸς καὶ πατὴρ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χρι-
στοῦ, ὁ εὐλογήσας ἡμᾶς ἐν πάσῃ εὐλογίᾳ πνευματικῇ ἐν τοῖς ἐπ-
ουρανοῖς ἐν Χριστῷ, ⁴ καθὼς ἐξελέξατο ἡμᾶς ἐν αὐτῷ πρὸ
καταβολῆς κόσμου, εἶναι ἡμᾶς ἁγίους καὶ ἀμώμονς κατενώπιον
αὐτοῦ, ἐν ἀγάπῃ ⁵ προορίσας ἡμᾶς εἰς υἰοθεσίαν διὰ Ἰησοῦ
Χριστοῦ εἰς αὐτόν, κατὰ τὴν εὐδοκίαν τοῦ θελήματος αὐτοῦ,
⁶ εἰς ἔπαινον δόξης τῆς χάριτος αὐτοῦ, ἧς ἐχαρίτωσεν ἡμᾶς ἐν
τῷ ἡγαπημένῳ, ⁷ ἐν ᾧ ἔχομεν τὴν ἀπολύτρωσιν διὰ τοῦ αἵματος
αὐτοῦ, τὴν ἄφεσιν τῶν παραπτωμάτων, κατὰ τὸ πλοῦτος τῆς
χάριτος αὐτοῦ, ⁸ ἧς ἐπερίσσευσεν εἰς ἡμᾶς ἐν πάσῃ σοφίᾳ καὶ
φρονήσει ⁹ γνωρίσας ἡμῖν τὸ μυστήριον τοῦ θελήματος αὐτοῦ,
κατὰ τὴν εὐδοκίαν αὐτοῦ, ἣν πρόθετο ἐν αὐτῷ ¹⁰ εἰς οἰκονομίαν
τοῦ πληρώματος τῶν καιρῶν, ἀκακουργησάσθαι τὰ πάντα ἐν
τῷ Χριστῷ, τὰ ἐπὶ τοῖς οὐρανοῖς καὶ τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, ἐν αὐτῷ,
¹¹ ἐν ᾧ καὶ ἐκληρώθημεν προορισθέντες κατὰ πρόθεσιν τοῦ τὰ

15. οὔτε γὰρ: t εν γαρ χριστω ιησου οὔτε 18. Η κυρ. [ημων] |
T subscr. προς γαλατας

I, I. T³ εν σφρασω 4. T³H αυτου εν αγαπη,

15. 5, 6. I Cor 7, 19. 2 Cor 5, 17. 16. Phil 3, 16. Philem 25 etc.
I, 12. Col 1, 12. etc. 3. 2 Cor 1, 3. 4. Col 1, 22. 7. Col 1, 14.
9. 3, 3. Col 1, 26. 10. Gal 4, 4. Col 1, 16. 19s. 11. 3, 11.

πάντα ἐνεργοῦντος κατὰ τὴν βουλὴν τοῦ θελήματος αὐτοῦ, ¹² εἰς τὸ εἶναι ἡμᾶς εἰς ἔπαινον δόξης αὐτοῦ, τοὺς προηλπικότας ἐν τῷ Χριστῷ· ¹³ ἐν ᾧ καὶ ὑμεῖς, ἀκούσαντες τὸν λόγον τῆς ἀληθείας, τὸ εὐαγγέλιον τῆς σωτηρίας ὑμῶν, ἐν ᾧ καὶ πιστεύσαντες ἐσφραγίσθητε τῷ πνεύματι τῆς ἐπαγγελίας τῷ ἀγίῳ, ¹⁴ ὅς ἐστιν ἀρραβὼν τῆς κληρονομίας ἡμῶν εἰς ἀπολύτρωσιν τῆς περιποιήσεως, εἰς ἔπαινον τῆς δόξης αὐτοῦ.

¹⁵ Διὰ τοῦτο καγὼ, ἀκούσας τὴν καθ' ὑμᾶς πίστιν ἐν τῷ κυρίῳ Ἰησοῦ καὶ τὴν ἀγάπην τὴν εἰς πάντας τοὺς ἁγίους, ¹⁶ οὐ παύομαι ἐνχαριστῶν ὑπὲρ ὑμῶν μνεῖαν ποιοῦντες ἐπὶ τῶν προσευχῶν μου, ¹⁷ ἵνα ὁ θεὸς τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ πατὴρ τῆς δόξης, δῶῃ ὑμῖν πνεῦμα σοφίας καὶ ἀποκαλύψεως ἐν ἐπιγνώσει αὐτοῦ ¹⁸ πεφοτισμένους τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς καρδίας ὑμῶν, εἰς τὸ εἶδέναι ὑμᾶς τίς ἐστιν ἡ ἐλπίς τῆς κλήσεως αὐτοῦ, τίς ὁ πλοῦτος τῆς δόξης τῆς κληρονομίας αὐτοῦ ἐν τοῖς ἁγίοις, ¹⁹ καὶ τί τὸ ὑπερβάλλον μέγεθος τῆς δυνάμεως αὐτοῦ εἰς ἡμᾶς τοὺς πιστεύοντας κατὰ τὴν ἐνέργειαν τοῦ κράτους τῆς ἰσχύος αὐτοῦ, ²⁰ ἣν ἐνήργηκεν ἐν τῷ Χριστῷ ἐγείρας αὐτὸν ἐκ νεκρῶν καὶ καθίσας αὐτὸν ἐν δεξιᾷ αὐτοῦ ἐν τοῖς ἐπουρανίοις ²¹ ὑπεράνω πάσης ἀρχῆς καὶ ἐξουσίας καὶ δυνάμεως καὶ κυριότητος καὶ παντὸς ὀνόματος ὀνομαζομένου οὐ μόνον ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ μέλλοντι, ²² καὶ πάντα ὑπέταξεν ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ, καὶ αὐτὸν ἔδωκεν κεφαλὴν ὑπὲρ πάντα τῆ ἐκκλησίας, ²³ ἣτις ἐστὶν τὸ σῶμα αὐτοῦ, τὸ πλήρωμα τοῦ τὰ πάντα ἐν ᾧσιν πληρουμένου.

II

Christus peccatorum salus. Ipsi gentiles ad pacem Christi vocati.

¹ Καὶ ὑμᾶς ὄντας νεκροὺς τοῖς παραπτώμασιν καὶ ταῖς ἁμαρτίαις ὑμῶν, ² ἐν αἷς ποτὲ περιπατήσατε κατὰ τὸν αἰῶνα τοῦ κόσμου τούτου, κατὰ τὸν ἄρχοντα τῆς ἐξουσίας τοῦ ἀέρος, τοῦ πνεύματος τοῦ νῦν ἐνεργοῦντος ἐν τοῖς υἱοῖς τῆς ἀπειθείας, ³ ἐν οἷς καὶ ἡμεῖς πάντες ἀνεστράφημέν ποτε ἐν ταῖς ἐπιθυμίαις τῆς σαρκὸς ἡμῶν, ποιοῦντες τὰ θελήματα τῆς σαρκὸς καὶ τῶν διανοιῶν, καὶ ἡμεῖθα τέκνα φύσει ὀργῆς ὡς καὶ οἱ λοιποί· ⁴ ὁ δὲ θεὸς πλούσιος ὢν ἐν ἐλέει, διὰ τὴν πολλὴν ἀγάπην αὐτοῦ ἦν

14. os: tH⁹ ὁ | H ημων, 15. [t]H om την αγαπην 17. h δαή v. δῶ | TH εν επιγν. αυτου, 18. H της καρδ. [υμων] 20. T⁹h ενηργησεν | TH om αυτον sc II,2. H απειθιας 3. t φυσει τεκνα | H λοιποι· -

13. 4,30. 2 Cor 1,22 etc. 15. Col 1,9. 16. I Thess 1,2. Rom 1,9s. 18. I Pe 1,13. Col 1,27. 20. 2,6. Ps 110,1. 21. Col 2,10. 22. Ps 8,7. I Cor 15,27. Hebr 2,8. 23. Col 1,18. II,1. Col 2,13. 2. Col 3,7,6.

ἠγάπησεν ἡμᾶς, ⁵ καὶ ὄντας ἡμᾶς νεκροὺς τοῖς παραπτώμασι συνελθούσους τῷ Χριστῷ, — χάριτί ἐστε σεσωσμένοι — ⁶ καὶ συνήγειρεν καὶ συνεκάθισεν ἐν τοῖς ἐπουρανίοις ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ⁷ ἵνα ἐνδείξηται ἐν τοῖς αἰῶσι τοῖς ἐπερχομένοις τὸ ὑπερβάλλον πλοῦτος τῆς χάριτος αὐτοῦ ἐν χρηστότητι ἐφ' ἡμᾶς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. ⁸ τῇ γὰρ χάριτί ἐστε σεσωσμένοι διὰ πίστεως, καὶ τοῦτο οὐκ ἐξ ὑμῶν, θεοῦ τὸ δῶρον· ⁹ οὐκ ἐξ ἔργων, ἵνα μὴ τις κληθήσεται· ¹⁰ αὐτοῦ γὰρ ἔσμεν ποιῆμα, κτισθέντες ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ ἐπὶ ἔργοις ἀγαθοῖς, οἷς προητοιμάσεν ὁ θεὸς ἵνα ἐν αὐτοῖς περιπατήσωμεν.

¹¹ Διὸ μνημονεύετε ὅτι ποτὲ ὑμεῖς τὰ ἔθνη ἐν σαρκί, οἱ λεγόμενοι ἀκροβυστία ὑπὸ τῆς λεγομένης περιτομῆς ἐν σαρκὶ χειροποιήτου, ¹² ὅτι ἦτε τῷ καιρῷ ἐκείνῳ χωρὶς Χριστοῦ ἀπῆλλοτριωμένοι τῆς πολιτείας τοῦ Ἰσραὴλ καὶ ξένοι τῶν διαθηκῶν τῆς ἐπαγγελίας, ἐλπίδα μὴ ἔχοντες καὶ ἄθεοι ἐν τῷ κόσμῳ· ¹³ νυνὶ δὲ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ ὑμεῖς οἱ ποτὲ ὄντες μακρὰν ἐγενήθητε ἐγγὺς ἐν τῷ αἵματι τοῦ Χριστοῦ. ¹⁴ αὐτὸς γὰρ ἔστιν ἡ εἰρήνη ἡμῶν, ὁ ποιήσας τὰ ἀμφοτέρω ἐν καὶ τὸ μεσότοιχον τοῦ φραγμοῦ λύσας, ¹⁵ τὴν ἔχθραν, ἐν τῇ σαρκὶ αὐτοῦ τὸν νόμον τῶν ἐτολῶν ἐν δόγμασι καταργήσας, ἵνα τοὺς δύο κτίσῃ ἐν αὐτῷ εἰς ἓνα καινὸν ἄνθρωπον ποιῶν εἰρήνην, ¹⁶ καὶ ἀποκαταλλάξῃ τοὺς ἀμφοτέρους ἐν ἐνὶ σώματι τῷ θεῷ διὰ τοῦ σταυροῦ, ἀποκτείνας τὴν ἔχθραν ἐν αὐτῷ. ¹⁷ καὶ ἐλθὼν εὐηγγελίσατο εἰρήνην ὑμῖν τοῖς μακρὰν καὶ εἰρήνην τοῖς ἐγγύς, ¹⁸ ὅτι δι' αὐτοῦ ἔχομεν τὴν προσευγῆν οἱ ἀμφοτέροι ἐν ἐνὶ πνεύματι πρὸς τὸν πατέρα. ¹⁹ ἄρα οὖν οὐκέτι ἐστὲ ξένοι καὶ πάροικοι, ἀλλὰ ἐστὲ συνπολίται τῶν ἁγίων καὶ οἰκεῖοι τοῦ θεοῦ, ²⁰ ἐποικοδομηθέντες ἐπὶ τῷ θεμελίῳ τῶν ἀποστόλων καὶ προφητῶν, ὄντος ἀρογαλιαίου αὐτοῦ Χριστοῦ Ἰησοῦ, ²¹ ἐν ᾧ πᾶσα οἰκοδομὴ συναρμολογουμένη αὐξεῖ εἰς ἅδον ἁγίον ἐν κυρίῳ, ²² ἐν ᾧ καὶ ὑμεῖς συνοικοδομηθεὶς εἰς κατοικητήριον τοῦ θεοῦ ἐν πνεύματι.

III

Mysterium de salute gentium. Paulus gentium apostolus. Christus in animis habitans.

¹ Τοῦτου χάριν ἐγὼ Παῦλος ὁ δέσμος τοῦ Χριστοῦ ὑπὲρ ὑμῶν τῶν ἐθνῶν — ² εἶτε ἠκούσατε τὴν οἰκονομίαν τῆς χάριτος

5. h εν τω χρ. 15. H τ. εχθραν εν | TH εν τη σαρκι αυτου, | H εν αυτω
16. H σταυρου αποκτ. 19. T συμπολ. III, 1. χριστου; TH add ιησου

5. Col 2, 13. 6. 1, 20. 10. Col 1, 10. 11. Rom 2, 26. 12. Rom 9, 4.
Hebr 11, 13. 13. Is 57, 19. 15. Col 2, 14. 16. Col 1, 20, 22.
17. Is 57, 19. 18. 3, 12. Rom 5, 2. 20. Is 28, 16. 21. 4, 16.
1 Cor 3, 16. 22. 1 Pe 2, 5. III, 1. 4, 1.

τοῦ θεοῦ τῆς δοθείσης μοι εἰς ὑμᾶς, ³ ὅτι κατὰ ἀποκάλυψιν ἐγνωρίσθη μοι τὸ μυστήριον, καθὼς προέγραψα ἐν ὀλίγῳ, ⁴ πρὸς ὃ δύνασθε ἀναγινώσκοντες νοῆσαι τὴν σύνεσίν μου ἐν τῷ μυστηρίῳ τοῦ Χριστοῦ, ⁵ ὃ ἐτέραις γενεαῖς οὐκ ἐγνωρίσθη τοῖς υἱοῖς τῶν ἀνθρώπων ὡς νῦν ἀπεκαλύφθη τοῖς ἁγίοις ἀποστόλοις αὐτοῦ καὶ προφήταις ἐν πνεύματι, ⁶ εἶναι τὰ ἔθνη συνκληρονόμα καὶ σύνομα καὶ συμέτοχα τῆς ἐπαγγελίας ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ διὰ τοῦ εὐαγγελίου, ⁷ οὗ ἐγενήθη διάκονος κατὰ τὴν δωρεὰν τῆς χάριτος τοῦ θεοῦ τῆς δοθείσης μοι κατὰ τὴν ἐνέργειαν τῆς δυνάμεως αὐτοῦ. ⁸ ἔμοι τῷ ἐλαχιστοτέρῳ πάντων ἁγίων ἐδόθη ἡ χάρις αὕτη, τοῖς ἔθνεσιν εὐαγγελισθῆναι τὸ ἀνεξιχνίαστον πλοῦτος τοῦ Χριστοῦ, ⁹ καὶ φωτίσαι τίς ἡ οἰκονομία τοῦ μυστηρίου τοῦ ἀποκεκρυμμένου ἀπὸ τῶν αἰῶνων ἐν τῷ θεῷ τῷ πάντα κτίσαντι, ¹⁰ ἵνα γνωρισθῇ νῦν ταῖς ἀρχαῖς καὶ τοῖς ἐξουσιαῖς ἐν τοῖς ἐπουρανίοις διὰ τῆς ἐκκλησίας ἡ πολυποίκιλος σοφία τοῦ θεοῦ, ¹¹ κατὰ πρόθεσιν τῶν αἰῶνων ἣν ἐποίησεν ἐν τῷ Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν, ¹² ἐν ᾧ ἔχομεν τὴν παρρησίαν καὶ προσαγωγὴν ἐν πεποιθήσει διὰ τῆς πίστεως αὐτοῦ.

¹³ Διὸ αἰτούμαι μὴ ἐνκακεῖν ἐν ταῖς θλίψεσίν μου ὑπὲρ ὑμῶν, ἦτις ἐσὶν δόξα ὑμῶν. ¹⁴ τούτου χάριν κάμπτω τὰ γόνατά μου πρὸς τὸν πατέρα, ¹⁵ ἐξ οὗ πᾶσα πατριὰ ἐν οὐρανοῖς καὶ ἐπὶ γῆς ὀνομάζεται, ¹⁶ ἵνα δὴ ὑμῖν κατὰ τὸ πλοῦτος τῆς δόξης αὐτοῦ δυνάμει κραταιωθῆναι διὰ τοῦ πνεύματος αὐτοῦ εἰς τὸν ἕσω ἄνθρωπον, ¹⁷ κατοικῆσαι τὸν Χριστὸν διὰ τῆς πίστεως ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν, ¹⁸ ἐν ἀγάπῃ ἐρριζωμένοι καὶ τεθεμελιωμένοι, ἵνα ἐξωχόσητε καταλαβέσθαι σὺν πᾶσιν τοῖς ἁγίοις τί τὸ πλάτος καὶ μήκος καὶ βάθος καὶ ὕψος, ¹⁹ γινώσκειν τὴν ὑπερβάλλουσαν τῆς γνώσεως ἀγάπην τοῦ Χριστοῦ, ἵνα πληρωθῆτε εἰς πᾶν τὸ πλήρωμα τοῦ θεοῦ.

²⁰ Τῷ δὲ δυναμένῳ ὑπὲρ πάντα ποιῆσαι ὑπερεκπερισσοῦ ὧν αἰτούμεθα ἢ νοοῦμεν κατὰ τὴν δύναμιν τὴν ἐνεργουμένην ἐν ἡμῖν, ²¹ αὐτῷ ἡ δόξα ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ εἰς πάσας τὰς γενεὰς τοῦ αἰῶνος τῶν αἰῶνων ἄμήν.

3. H [οτι] κατα 5. T αγιοις, 6. T συγκληρ. et συμμετ. 7s. H της δυναμ. αυτου — μοι τω ελ. π. αγ. εδ. η χαρ. αυτη — 9. φωτισαι: Th add παντας 13. T εγκαικειν 17s. H εν τ. καρδ. υμων εν αγαπη· 18. T^H κ. υψος κ. βαθος 19. πληρωθητε εις: h πληρωθη

3. 1,9. Gal 1,12. 4. Col 4,3. Rom 16,25. 5. Col 1,26. 1 Cor 2,7ss. (Eph 2,20. 4,11.) 6. Gal 3,28s. 7. Col 1,23,25. 8. 1 Cor 15,9s. Rom 1,5. Col 1,27s. Rom 11,33. 9. 1,18. Col 1,26. 10. 1,21. Col 1,16. Rom 11,33. 11. 1,11. 2 Tim 1,9. 12. 2,18. Rom 5,2. 8,15. 1 Pe 3,18. 13. Gal 6,9. 14. (Act 20,36.) 16. 2,7. Col 1,11. 2 Cor 4,16. 17. Io 14,23. 19. 1,23. 20s. Rom 16,25ss.

Nov. Testam. graece.

369

24

IV

Unitas servanda fidei in varietate munerum gratiae. Ecclesia corpus Christi.
Nova vita integris moribus conspicua.

¹ Παρακαλῶ οὖν ὑμᾶς ἐγὼ ὁ δέσμιος ἐν κυρίῳ, ἀξίως περιπα-
τῆσαι τῆς κλήσεως ἧς ἐκλήθητε, ² μετὰ πάσης ταπεινοφροσύνης
καὶ πραΰτητος, μετὰ μακροθυμίας, ἀνεχόμενοι ἀλλήλων ἐν ἀγάπῃ,
³ σπουδαζότες τηρεῖν τὴν ἐνότητα τοῦ πνεύματος ἐν τῷ συνδέσμῳ
τῆς εἰρήνης. ⁴ ἐν σῶμα καὶ ἐν πνεῦμα, καθὼς καὶ ἐκλήθητε ἐν
μᾶς ἐλπίδι τῆς κλήσεως ὑμῶν· ⁵ εἰς κύριος, μία πίστις, ἐν
βάπτισμα· ⁶ εἰς θεὸς καὶ πατὴρ πάντων, ὁ ἐπὶ πάντων καὶ διὰ
πάντων καὶ ἐν πᾶσιν. ⁷ ἐνὶ δὲ ἐκάστῳ ἡμῶν ἐδόθη ἡ χάρις κατὰ
τὸ μέτρον τῆς δωρεᾶς τοῦ Χριστοῦ. ⁸ διὸ λέγει· ἀναβάς εἰς ὕψος
ἠχμαλώτευσεν αἰχμαλωσίαν, ἔδωκεν δόματα τοῖς ἀνθρώποις,
⁹ τὸ δὲ ἀνέβη τί ἐστιν εἰ μὴ ὅτι καὶ κατέβη εἰς τὰ κατώτερα
μέρη τῆς γῆς; ¹⁰ ὁ καταβάς αὐτός ἐστιν καὶ ὁ ἀναβάς ὑπεράνω
πάντων τῶν οὐρανῶν, ἵνα πληρώσῃ τὰ πάντα. ¹¹ καὶ αὐτὸς
ἔδωκεν τοὺς μὲν ἀποστόλους, τοὺς δὲ προφήτας, τοὺς δὲ εὐαγ-
γελιστάς, τοὺς δὲ ποιμένας καὶ διδασκάλους, ¹² πρὸς τὸν καταρ-
τισμὸν τῶν ἁγίων εἰς ἔργον διακονίας, εἰς οἰκοδομὴν τοῦ σώματος
τοῦ Χριστοῦ, ¹³ μέχρι κατατεθῶμεν οἱ πάντες εἰς τὴν ἐνότητα
τῆς πίστεως καὶ τῆς ἐπιγνώσεως τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ, εἰς ἄνδρα
τέλειον, εἰς μέτρον ἡλικίας τοῦ πληρώματος τοῦ Χριστοῦ, ¹⁴ ἵνα
μηκέτι ὦμεν νηπίοι, κλυδωνιζόμενοι καὶ περιφερόμενοι παντὶ
ἀνέμῳ τῆς διδασκαλίας ἐν τῇ κυβίᾳ τῶν ἀνθρώπων, ἐν πανουργίᾳ
πρὸς τὴν μεθοδίαν τῆς πλάνης, ¹⁵ ἀληθεύοντες δὲ ἐν ἀγάπῃ
αὐξήσωμεν εἰς αὐτὸν τὰ πάντα, ὅς ἐστιν ἡ κεφαλή, Χριστός,
¹⁶ ἐξ οὗ πᾶν τὸ σῶμα συναρμολογούμενον καὶ συνβιβαζόμενον
διὰ πάσης ἀφῆς τῆς ἐπιχορηγίας κατ' ἐνέργειαν ἐν μέτρῳ ἐνὸς
ἐκάστου μέρους τὴν αὐξῆσιν τοῦ σώματος ποιεῖται εἰς οἰκοδομὴν
αὐτοῦ ἐν ἀγάπῃ.

¹⁷ Τοῦτο οὖν λέγω καὶ μαρτύρομαι ἐν κυρίῳ, μηκέτι ὑμᾶς
περιπατεῖν καθὼς καὶ τὰ ἔθνη περιπατεῖ ἐν ματαιότητι τοῦ νοῦς
αὐτῶν, ¹⁸ ἐσκοτωμένοι τῇ διανοίᾳ ὄντες, ἀπηλλοτριωμένοι τῆς

IV, 2s. t εν αγαπη σπουδαζ. 3. Η ειρηνης· 4. t Η καθως [και]
7. T [H] om η 8. εδωκεν: T [H] pm και 9. κατεβη: h add πρωτον
14. T κυβια | T πανουργια, | T μεθοδιαν 16. T συμβιβ. | μερους:
h μελους | TH οικοδ. αυτου

IV, 1. 3, 1. Col 1, 10. 2. Col 3, 12ss. 5. I Cor 8, 6. 12, 5s.
I Tim 2, 5. 8. Ps 68, 19. 11. I Cor 12, 28. 15. 1, 22. 5, 23.
Col 1, 18. 16. Col 2, 19. 18. Col 1, 21.

ζωῆς τοῦ θεοῦ, διὰ τὴν ἄγνοιαν τὴν οὖσαν ἐν αὐτοῖς, διὰ τὴν πώρωσιν τῆς καρδίας αὐτῶν, ¹⁹ οἵτινες ἀπληγνότες ἑαυτοὺς παρέδωκαν τῇ ἀσελγείᾳ εἰς ἐργασίαν ἀκαθαρσίας πάσης ἐν πλεονεξίᾳ. ²⁰ ὑμεῖς δὲ οὐχ οὕτως ἐμάθετε τὸν Χριστόν, ²¹ εἶγε αὐτὸν ἠκούσατε καὶ ἐν αὐτῷ ἐδιδάχθητε καθὼς ἐστὶν ἀλήθεια ἐν τῷ Ἰησοῦ, ²² ἀποθέσθαι ὑμᾶς κατὰ τὴν προτιέραν ἀναστροφὴν τῶν παλαιῶν ἀνθρώπων τὸν φθειρόμενον κατὰ τὰς ἐπιθυμίας τῆς ἀπάτης, ²³ ἀνανεοῦσθαι δὲ τῷ πνεύματι τοῦ νοὸς ὑμῶν ²⁴ καὶ ἐνδύσασθαι τὸν καινὸν ἀνθρώπον τὸν κατὰ θεὸν κτισθέντα ἐν δικαιοσύνῃ καὶ ὁσιότητι τῆς ἀληθείας.

²⁵ Διὸ ἀποθέμενοι τὸ ψεῦδος λαλεῖτε ἀλήθειαν ἕκαστος μετὰ τοῦ πλησίον αὐτοῦ, ὅτι ἐσμεν ἀλλήλων μέλη. ²⁶ ὀργίζεσθε καὶ μὴ ἁμαρτάνετε· ὁ ἥλιος μὴ ἐπιδυέτω ἐπὶ παροργισμῷ ὑμῶν, ²⁷ μηδὲ δίδωτε τόπον τῷ διαβόλῳ. ²⁸ ὁ κλέπτων μηκέτι κλεπτέτω, μᾶλλον δὲ κοπιᾶτω ἐργαζόμενος ταῖς ἰδίαις χερσὶν τὸ ἀγαθόν, ἵνα ἔχη μεταδίδόναι τῷ χρεῖαν ἔχοντι. ²⁹ πᾶς λόγος σαπρὸς ἐκ τοῦ στόματος ὑμῶν μὴ ἐκπορευέσθω, ἀλλὰ εἴ τις ἀγαθὸς πρὸς οἰκοδομὴν τῆς χρεῖας, ἵνα δῶ χάριν τοῖς ἀκούουσιν. ³⁰ καὶ μὴ ληπέετε τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον τοῦ θεοῦ, ἐν ᾧ ἐσφραγίσθητε εἰς ἡμέραν ἀπολυτρώσεως. ³¹ πᾶσα πικρία καὶ θυμὸς καὶ ὀργὴ καὶ κραυγὴ καὶ βλασφημία ἀρθήτω ἀπὸ ὑμῶν σὺν πάσῃ κακίᾳ. ³² γίνεσθε δὲ εἰς ἀλλήλους χρηστοί, εὐσπλαγχοί, χαριζόμενοι ἑαυτοῖς καθὼς καὶ ὁ θεὸς ἐν Χριστῷ ἔχαρίσατο ὑμῖν.

V

Amore deus imitandus. Vitae integritati studendum. Fructus lucis. Prudenter ac pie versandum. Ad uxores et maritos. Mysterium matrimonii.

¹ Γίνεσθε οὖν μιμηταὶ τοῦ θεοῦ, ὡς τέκνα ἀγαπητά, ² καὶ περιπατεῖτε ἐν ἀγάπῃ, καθὼς καὶ ὁ Χριστὸς ἠγάπησεν ὑμᾶς καὶ παρέδωκεν ἑαυτὸν ὑπὲρ ἡμῶν προσφορὰν καὶ θυσίαν τῷ θεῷ εἰς ὁσμην εὐωδίας.

³ Πορνεία δὲ καὶ ἀκαθαρσία πᾶσα ἢ πλεονεξία μηδὲ ὀνομαζέσθω ἐν ὑμῖν, καθὼς πρέπει ἀγίοις, ⁴ καὶ αἰσχροτήτης ἢ μορολογία ἢ εὐτραπεία, ἃ οὐκ ἀνήκει, ἀλλὰ μᾶλλον ἐνχαριστία ⁵ τοῦτο γὰρ ἵστε γινώσκοντες, ὅτι πᾶς πόρνος ἢ ἀκάθαρτος ἢ πλεονέκτης, ὁ ἐστὶν εἰδωλολάτρης, οὐκ ἔχει κληρονομίαν ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Χριστοῦ καὶ θεοῦ. ⁶ μηδεὶς ὑμᾶς ἀπατάτω καιοῖς

21. H ἑδιδάχθητε, | H³ καθὼς ἔστιν | h ἀληθία, 23. t ἀνανεοῦσθε 24. t ἐνδύσασθε 28. H³ om ἰδίας 32. t H γιν. [δε] | υμιν: th ημιν V, 2. ημων: H³ υμων 4. η pr: TH και

22. Col 3,9. 24. Col 3,10. 25. Zach 8,16. 26. Ps 4,5. 30. 1,13. 31. Col 3,8. 32. Col 3,12s. V, 2. Gal 2,20. Ex 29,18 etc. 5. Gal 5,21. 1 Cor 6,9s. 6. 2 Thess 2,3. Col 3,6.

λόγοις· διὰ ταῦτα γὰρ ἐρχεται ἡ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τοὺς υἱοὺς τῆς ἀπειθείας. ⁷ μὴ οὖν γίνεσθε συμμέτοχοι αὐτῶν. ⁸ ἦτε γὰρ ποτε σκότος, πῦν δὲ φῶς ἐν κυρίῳ· ὡς τέκνα φωτὸς περιπατεῖτε, — ⁹ ὁ γὰρ καρπὸς τοῦ φωτὸς ἐν πάσῃ ἀγαθῶσυνῃ καὶ δικαιοσύνῃ καὶ ἀληθείᾳ, — ¹⁰ δοκιμάζοντες τί ἐστὶν εὐάρεστον τῷ κυρίῳ, ¹¹ καὶ μὴ συνκοινωνεῖτε τοῖς ἔργοις τοῖς ἀκάροις τοῦ σκότους, μᾶλλον δὲ καὶ ἐλέγχετε. ¹² τὰ γὰρ κρυφῆ γινόμενα ὑπ' αὐτῶν αἰσχρόν ἐστιν καὶ λέγειν· ¹³ τὰ δὲ πάντα ἐλεγγόμενα ὑπὸ τοῦ φωτὸς φανεροῦνται· πᾶν γὰρ τὸ φανερούμενον φῶς ἐστίν. ¹⁴ διὸ λέγει· ἔγειρε ὁ καθεύδων καὶ ἀνάστα ἐκ τῶν νεκρῶν, καὶ ἐπιφάσεις σοι ὁ Χριστός.

¹⁵ Βλέπετε οὖν ἀκριβῶς πῶς περιπατεῖτε, μὴ ὡς ἄσοφοι ἀλλ' ὡς σοφοί, ¹⁶ ἐξαγοραζόμενοι τὸν καιρὸν, ὅτι αἱ ἡμέραι πονηραὶ εἰσιν. ¹⁷ διὰ τοῦτο μὴ γίνεσθε ἄφρονες, ἀλλὰ συνίετε τί τὸ θέλημα τοῦ κυρίου. ¹⁸ καὶ μὴ μεθύσκεσθε οἴνῳ, ἐν ᾧ ἐστὶν ἀσασία, ἀλλὰ πληροῦσθε ἐν πνεύματι, ¹⁹ λαλοῦντες ἐαυτοῖς ψαλμοῖς καὶ ὕμνοις καὶ ᾠδαῖς πνευματικαῖς, ᾄδοντες καὶ ψάλλοντες τῇ καρδίᾳ ὑμῶν τῷ κυρίῳ, ²⁰ εὐχαριστοῦντες πάντοτε ὑπὲρ πάντων ἐν ὀνόματι τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τῷ Θεῷ καὶ πατρὶ, ²¹ ὑποτασσόμενοι ἀλλήλοις ἐν φόβῳ Χριστοῦ. ²² αἱ γυναῖκες τοῖς ἰδίοις ἀνδράσι ὡς τῷ κυρίῳ, ²³ ὅτι ἀνὴρ ἐστὶν κεφαλὴ τῆς ἑκκλησίας ὡς καὶ ὁ Χριστὸς κεφαλὴ τῆς ἐκκλησίας, αὐτὸς σωτὴρ τοῦ σώματος. ²⁴ ἀλλὰ ὡς ἡ ἐκκλησία ὑποτάσσεται τῷ Χριστῷ, οὕτως καὶ αἱ γυναῖκες τοῖς ἀνδράσι ἐν παντί. ²⁵ Οἱ ἄνδρες, ἀγαπάτε τὰς γυναῖκας, καθὼς καὶ ὁ Χριστὸς ἠγάπησεν τὴν ἐκκλησίαν καὶ ἐαυτὸν παρέδωκεν ὑπὲρ αὐτῆς, ²⁶ ἵνα αὐτὴν ἀμώσῃ καθαρίας τῷ λουτρῷ τοῦ ὕδατος ἐν ῥήματι, ²⁷ ἵνα παραστήσῃ αὐτὸς ἐαυτῷ ἔνδοξον τὴν ἐκκλησίαν, μὴ ἔχουσαν σπίλον ἢ ῥυτίδα ἢ τι τῶν τοιούτων, ἀλλ' ἵνα ᾖ ἀγία καὶ ἄμωμος. ²⁸ οὕτως ὀφείλουσιν οἱ ἄνδρες ἀγαπᾶν τὰς ἐαυτῶν γυναῖκας ὡς τὰ ἐαυτῶν σώματα. ὁ ἀγαπῶν τὴν ἐαυτοῦ γυναῖκα ἐαυτὸν ἀγαπᾷ· ²⁹ οὐδεὶς γὰρ ποτε τὴν ἐαυτοῦ σάρκα ἐμίσησεν, ἀλλὰ ἐκτρέφει καὶ θάλπει αὐτήν, καθὼς καὶ ὁ Χριστὸς τὴν ἐκκλησίαν, ³⁰ ὅτι μέλη ἐσμέν τοῦ σώματος αὐτοῦ· ³¹ ἀντὶ τούτου καταλείψει ἄνθρωπος τὸν

6. Η ἀπειθείας 7. Τ συμμετ. 11. Τ συγκοιν. 15. Τ⁸ πως ακριβ. 19. ψαλμοῖς: [t]h pm εν | τη καρδια: Τ pm [εν] 22. ανδρασι: Τ⁸h add υποτασσοσθωσαν 23. h ανηρ κεφα. ιστ. 28. σφιλουσιν: Τ[H] add και 30. αυτον: t add [εκ της σαρκος αυτου και εκ των οστων αυτου] 31. Τ[H] om τον

8. 1 Thess 5,5. 9. Gal 5,22. 10. Rom 12,2. 14. ?Is 60,1. 26,19? 15. Col 4,5. 18. Prov 23,31. 19a. Col 3,16b. 22. Col 3,18. 1 Pe 3,1. 23. 1,22. 1 Cor 11,3. 25. Col 3,19. 1 Pe 3,7. 27. 2 Cor 11,2. Col 1,22. 31. Gen 2,24. Mt 19,5. 1 Cor 6,16.

πατέρα καὶ τὴν μητέρα καὶ προσκολληθήσεται τῇ γυναίκι, καὶ ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν. ³² τὸ μυστήριον τοῦτο μέγα ἐστίν, ἐγὼ δὲ λέγω εἰς Χριστὸν καὶ εἰς τὴν ἐκκλησίαν. ³³ πλὴν καὶ ὑμῖς οἱ καθ' ἓνα ἕκαστος τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα οὕτως ἀγαπάτω ὡς ἑαυτὸν, ἣ δὲ γυνὴ ἵνα φοβῆται τὸν ἄνδρα.

VI

Libris et parentibus. Servis et dominis. Armatura dei; militia Christi. Tychicus. Votum.

¹ Τὰ τέκνα, ὑπακούετε τοῖς γονεῦσιν ὑμῶν ἐν κυρίῳ· τοῦτο γάρ ἐστιν δίκαιον. ² τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα, ἧτις ἐστὶν ἐπιτολὴ πρώτη ἐν ἐπαγγελίᾳ, ³ ἵνα εὖ σοι γένηται καὶ ἔση μακροχρόνιος ἐπὶ τῆς γῆς. ⁴ Καὶ οἱ πατέρες, μὴ παροργίζετε τὰ τέκνα ὑμῶν, ἀλλὰ ἐκτρέφετε αὐτὰ ἐν παιδίᾳ καὶ νοσησίᾳ κυρίου.

⁵ Οἱ δούλοι, ὑπακούετε τοῖς κατὰ σάρκα κυρίοις μετὰ φόβου καὶ τρόμου ἐν ἀπλότῃ καρδίᾳ ὑμῶν ὡς τῷ Χριστῷ, ⁶ μὴ κατ' ὀφθαλμοδουλίαν ὡς ἀνθρωπάρεσκοι, ἀλλ' ὡς δούλοι Χριστοῦ ποιῶντες τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ ἐκ ψυχῆς, ⁷ μετ' εὐνοίας δουλεύοντες ὡς τῷ κυρίῳ καὶ οὐκ ἀνθρώποις, ⁸ εἰδότες ὅτι ἕκαστος εἴαν τι ποιῆσῃ ἀγαθόν, τοῦτο κομίζεται παρὰ κυρίου, εἴτε δούλος εἴτε ἐλεύθερος. ⁹ Καὶ οἱ κύριοι, τὰ αὐτὰ ποιεῖτε πρὸς αὐτούς, ἀνιέντες τὴν ἀπειλήν, εἰδότες ὅτι καὶ αὐτῶν καὶ ὑμῶν ὁ κύριός ἐστιν ἐν οὐρανοῖς καὶ προσωπολημνία οὐκ ἔστιν παρ' αὐτῷ.

¹⁰ Τοῦ λοιποῦ, ἐνδυναμοῦσθε ἐν κυρίῳ καὶ ἐν τῷ κράτει τῆς ἰσχύος αὐτοῦ. ¹¹ ἐνδύσασθε τὴν πανοπλίαν τοῦ θεοῦ πρὸς τὸ δύνασθαι ὑμᾶς στήναι πρὸς τὰς μεθοδίας τοῦ διαβόλου, ¹² ὅτι οὐκ ἔστιν ἡμῖν ἡ πάλῃ πρὸς αἷμα καὶ σάρκα, ἀλλὰ πρὸς τὰς ἀρχάς, πρὸς τὰς ἐξουσίας, πρὸς τοὺς κοσμοκράτορας τοῦ σκότους τούτου, πρὸς τὰ πνευματικὰ τῆς πονηρίας ἐν τοῖς ἐπουρανίοις. ¹³ διὰ τοῦτο ἀναλάβετε τὴν πανοπλίαν τοῦ θεοῦ, ἵνα δυνήθητε ἀντιστήναι ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ πονηρᾷ καὶ ἅπαντα κατεργασάμενοι στήναι. ¹⁴ στήτε ὄν περιζώσαμενοι τὴν ὀσφὺν ὑμῶν ἐν ἀληθείᾳ, καὶ ἐνδυσάμενοι τὸν θώρακα τῆς δικαιοσύνης, ¹⁵ καὶ ὑποδησάμενοι τοὺς πόδας ἐν ἐτοιμασίᾳ τοῦ εὐαγγελίου τῆς εἰρήνης, ¹⁶ ἐν πᾶσιν ἀναλαβόντες τὸν θυρῶν τῆς πίστεως, ἐν ᾧ

31. T[H] om την | T h τη γυναικι αυτου H προς την γυναικα αυτου 32. H και [εις] VI, 1. TH [εν κυριω] 2s. h πρωτη, εν επαγγελια ινα 4. TH παιδια 5. TH της καρδιας 6. T οφθαλμοδουλιαν 6s. TH του θεου, εκ ψυχης μετ ενν. 7. T ευνοιας, | H δουλευοντες, 8. αν τι: T ο αν 10. h δυναμουσθε 11. T μεθοδιας 12. ημιν: th υμιν

VI, 1. Col 3, 20. 2s. Ex 20, 12. 4. Col 3, 21. 5. Col 3, 22. (2 Cor 7, 15. Phil 2, 12.) 6ss. Col 3, 23ss. 9. Col 4, 1. 3, 25. 14ss. 1 Thess 5, 8. 14. Is 59, 17. 11, 5. 15. Is 52, 7.

δυνήσεσθε πάντα τὰ βέλη τοῦ ποτηροῦ τὰ πεπυρωμένα σβέσαι.
 17 καὶ τὴν περικεφαλαίαν τοῦ σωτηρίου δεξασθε, καὶ τὴν μάχαι-
 ραν τοῦ πνεύματος, ὃ ἐστιν ῥῆμα θεοῦ, 18 διὰ πάσης προσευχῆς
 καὶ δεήσεως προσευχόμενοι ἐν παντὶ καιρῷ ἐν πνεύματι, καὶ εἰς
 αὐτὸ ἀγρυπνοῦντες ἐν πάσῃ προσκατερήσει καὶ δεήσει περὶ πάν-
 των τῶν ἁγίων, 19 καὶ ὑπὲρ ἑμοῦ, ἵνα μοι δοθῇ λόγος ἐν ἀνοιξίῃ
 τοῦ στόματός μου, ἐν παρηρησίᾳ γνωρίσαι τὸ μυστήριον τοῦ εὐαγ-
 γελίου, 20 ὑπὲρ οὗ παρεβέβω ἐν ἀλύσει, ἵνα ἐν ἀντὶ παρηρησιά-
 σωμαί ὡς δεῖ με λαλῆσαι.

21 Ἴνα δὲ καὶ ὑμεῖς εἰδῆτε τὰ κατ' ἐμέ, τί πράσσω, πάντα
 γνωρίσει ὑμῖν Τυχικός ὁ ἀγαπητὸς ἀδελφὸς καὶ πιστὸς διάκονος
 ἐν κυρίῳ, 22 ὃν ἐπέμψα πρὸς ὑμᾶς εἰς αὐτὸ τοῦτο, ἵνα γνῶτε
 τὰ περὶ ἡμῶν καὶ παρακαλέση τὰς καρδίας ὑμῶν.

23 Εἰρήνη τοῖς ἀδελφοῖς καὶ ἀγάπη μετὰ πίστεως ἀπὸ θεοῦ
 πατρὸς καὶ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ. 24 ἡ χάρις μετὰ πάντων
 τῶν ἀγαπῶντων τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν ἐν ἀφθαρσίᾳ.

ΠΡΟΣ ΦΙΛΙΠΠΗΣΙΟΥΣ

I

Salutem Philippensium grate et amanter curat. Fructus vinculorum Pauli.
 Ecclesiae caussa praestat vivere quam mori. Pro Christo patiendum.

1 Παῦλος καὶ Τιμόθεος δοῦλοι Χριστοῦ Ἰησοῦ πᾶσι τοῖς
 ἁγίοις ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τοῖς οὔσι ἐν Φιλίπποις σὺν ἐπισκόποις
 καὶ διακόνοις. 2 χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρὸς ἡμῶν
 καὶ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ.

3 Εὐχαριστῶ τῷ θεῷ μου ἐπὶ πάσῃ τῇ μερίᾳ ὑμῶν 4 πάντοτε
 ἐν πάσῃ δεήσει μου ὑπὲρ πάντων ὑμῶν μετὰ χαρᾶς τῆς δέησιν
 ποιούμενος 5 ἐπὶ τῇ κοινωνίᾳ ὑμῶν εἰς τὸ εὐαγγέλιον ἀπὸ τῆς
 πρώτης ἡμέρας ἄχρι τοῦ νῦν, 6 πεποιθὼς αὐτὸ τοῦτο, ὅτι ὁ
 ἐναρξάμενος ἐν ὑμῖν ἔργον ἀγαθὸν ἐπιτελέσει ἄχρι ἡμέρας Χρι-
 στοῦ Ἰησοῦ, 7 καθὼς ἐστιν δίκαιον ἐμοὶ τοῦτο φρονεῖν ὑπὲρ
 πάντων ὑμῶν, διὰ τὸ ἔχειν με ἐν τῇ καρδίᾳ ὑμᾶς ἐν τε τοῖς
 δεσμοῖς μου καὶ ἐν τῇ ἀπολογίᾳ καὶ βεβαιώσει τοῦ εὐαγγελίου
 συνκοινωνοῦς μου τῆς χάριτος πάντας ὑμᾶς ὄντας. 8 μάρτυς

16. TH [τα] πεπυρωμ. 18. H δεησεως, 19. H [του ευαγγελιου]
 21. H⁸ εἰδητε και υμεις | H τυχικος 24. T subscr. προς εφρασιους
 L, 6. T αχρις | H⁸ ιησου χριστου 7. T συγκοιν.

17. Is 59, 17. 49, 2. 19s. Col 4, 3s. 21s. Col 4, 7s.
 1, 1. 2 Cor 1, 1 etc. Act 16, 12 etc. 2. Rom 1, 7 etc. 3s. Rom 1, 8.
 1 Thess 1, 2s. Eph 1, 15s. 5. 1 Cor 1, 9. 1 Io 1, 3, 7. 6. 1 Cor 1, 8.
 2 Tim 4, 8. 7. 2 Cor 7, 3. 8. Rom 1, 9. 2 Cor 5, 14.

γάρ μου ὁ θεός, ὡς ἐπιποθῶ πάντας ὑμᾶς ἐν σπλάγγνοις Χριστοῦ Ἰησοῦ. ⁹ καὶ τοῦτο προσεύχομαι, ἵνα ἡ ἀγάπη ὑμῶν ἔτι μᾶλλον καὶ μᾶλλον περισσέη ἐν ἐπιγνώσει καὶ πάσῃ αἰσθήσει, ¹⁰ εἰς τὸ δοκιμάζειν ὑμᾶς τὰ διαφέροντα, ἵνα ἦτε ἐλικρινεῖς καὶ ἀπρόσκοποι εἰς ἡμέραν Χριστοῦ, ¹¹ πεπληρωμένοι καρπὸν δικαιοσύνης τὸν διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς δόξαν καὶ ἔπαινον θεοῦ.

¹² Γινώσκεις δὲ ὑμᾶς βούλομαι, ἀδελφοί, ὅτι τὰ κατ' ἐμὲ μᾶλλον εἰς προκοπὴν τοῦ εὐαγγελίου ἐλήλυθεν, ¹³ ὥστε τοὺς δεσμούς μου φανεροὺς ἐν Χριστῷ γενέσθαι ἐν ὅλῳ τῷ πραιτωρίῳ καὶ τοῖς λοιποῖς πᾶσιν, ¹⁴ καὶ τοὺς πλείονας τῶν ἀδελφῶν ἐν κυρίῳ πεποιθότας τοῖς δεσμοῖς μου περισσοτέρως τολμᾶν ἀφόβως τὸν λόγον τοῦ θεοῦ λαλεῖν. ¹⁵ τινὲς μὲν καὶ διὰ φθόνον καὶ ἔριν, τινὲς δὲ καὶ δι' εὐδοκίαν τὸν Χριστὸν κηρύσσουσιν. ¹⁶ οἱ μὲν ἐξ ἀγάπης, εἰδότες ὅτι εἰς ἀπολογίαὶν τοῦ εὐαγγελίου κείμεθα, ¹⁷ οἱ δὲ ἐξ ἐριθείας τὸν Χριστὸν καταγγέλλουσιν οὐκ ἀγῶς, οἴμενοι θλίβειν ἐγείρειν τοῖς δεσμοῖς μου. ¹⁸ τί γάρ; πλὴν ὅτι παντὶ τρόπῳ, εἴτε προφάσει εἴτε ἀληθείᾳ, Χριστὸς καταγγέλλεται, καὶ ἐν τούτῳ χαίρω. ἀλλὰ καὶ χαρήσομαι. ¹⁹ οἶδα γὰρ ὅτι τοῦτό μοι ἀποβήσεται εἰς σωτηρίαν διὰ τῆς ὑμῶν δέησως καὶ ἐπιχορηγίας τοῦ πνεύματος Ἰησοῦ Χριστοῦ, ²⁰ κατὰ τὴν ἀποκαταδοκίαν καὶ ἐλπίδα μου ὅτι ἐν οὐδενὶ αἰσχυνθήσομαι, ἀλλ' ἐν πάσῃ παρηρησίᾳ ὡς πάντοτε καὶ νῦν μεγαλυνθήσεται Χριστὸς ἐν τῷ σώματι μου, εἴτε διὰ ζωῆς εἴτε διὰ θανάτου. ²¹ Ἐμοὶ γὰρ τὸ ζῆν Χριστὸς καὶ τὸ ἀποθανεῖν κέρδος. ²² εἰ δὲ τὸ ζῆν ἐν σαρκὶ, τοῦτό μοι καρπὸς ἔργου, καὶ τί αἰρήσομαι οὐ γνωρίζω. ²³ συνέχομαι δὲ ἐκ τῶν δύο, τὴν ἐπιθυμίαν ἔχων εἰς τὸ ἀναλῦσαι καὶ σὺν Χριστῷ εἶναι· πολλῶν γὰρ μᾶλλον κρεῖσσον. ²⁴ τὸ δὲ ἐπιμένειν τῇ σαρκὶ ἀναγκαϊότερον δι' ὑμᾶς. ²⁵ καὶ τοῦτο πεποιθὼς οἶδα, ὅτι μετῶ καὶ παραμεσῶ πᾶσιν ὑμῖν εἰς τὴν ὑμῶν προκοπὴν καὶ χαρὰν τῆς πίστεως, ²⁶ ἵνα τὸ καύχημα ὑμῶν περισσέη ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ ἐν ἔμοι διὰ τῆς ἐμῆς παρουσίας πάλιν πρὸς ὑμᾶς.

²⁷ Μόνον ἀξίως τοῦ εὐαγγελίου τοῦ Χριστοῦ πολιτεύεσθε, ἵνα εἴτε ἔλθῶν καὶ ἰδὼν ὑμᾶς εἴτε ἀπὸν ἀκούω τὰ περὶ ὑμῶν, ὅτι στήκετε ἐν ἐνὶ πνεύματι, μὴ ψυχῇ συναθροῦντες τῇ πίστει τοῦ εὐαγγελίου, ²⁸ καὶ μὴ πετυρόμενοι ἐν μηδενὶ ὑπὸ τῶν ἀντικειμί-

9. τὴ περισσυσση 17. Ἡ ἐριθίας | T [τον] χριστον ἡ χριστον
19. γαρ: ἡ δε 22. ἡ αἰρησομαι; 23. t [γαρ] μαλλ. 24. ἡ ἐπιμειναι |
T ἐν τῇ σαρκι 25. TH οἶδα οτι

9. Eph 1,8. 10. Rom 2,18. 12,2. (Act 24,16.) 11. Eph 3,19.
5,9. 13. 4,22. 19. Job 13,16. 20. Rom 8,19.25. 5,5. 2 Cor 10,8.
1 Cor 6,20. 21. Col 3,4. Gal 2,20. Rom 14,7s. 23. 2 Cor 5,8.
2 Tim 4,6. 26. 2 Cor 1,14. 5,12. 27. Col 1,10. Eph 4,1.
28. 1 Pe 3,14.

των, ἥτις ἐστὶν αὐτοῖς ἐνδειξις ἀπολείας, ὑμῶν δὲ σωτηρίας, καὶ τοῦτο ἀπὸ θεοῦ· ²⁸ ὅτι ὑμῖν ἐχαρίσθη τὸ ὑπὲρ Χριστοῦ, οὐ μόνον τὸ εἰς αὐτὸν πιστεύειν ἀλλὰ καὶ τὸ ὑπὲρ αὐτοῦ πάσχειν, ³⁰ τὸν αὐτὸν ἀγῶνα ἔχοντες οἷον εἶδετε ἐν ἐμοὶ καὶ τῶν ἀκούετε ἐν ἐμοί.

II

Diligendum exemplo Christi. Christi humilitas et gloria. Salus omni cura appetenda. Timothei et Erphroditii laudes.

¹ Ἐἴ τις οὖν παράκλησις ἐν Χριστῷ, εἴ τι παραμύθιον ἀγάπης, εἴ τις κοινωνία πνεύματος, εἴ τις σπλάγγνα καὶ οἰκτιρμοί, ² πληρώσατέ μου τὴν χαρὰν ἵνα τὸ αὐτὸ φροσῆτε, τὴν αὐτὴν ἀγάπην ἔχοντες, σύνψυχοι, τὸ ἐν φρονοῦντες, ³ μηδὲν κατ' ἐριθείαν μηδὲ κατὰ κενοδοξίαν, ἀλλὰ τῇ ταπεινοφροσύνῃ ἀλλήλους ἡγουμένοι ὑπερέχοντας ἑαυτῶν, ⁴ μὴ τὰ ἑαυτῶν ἕκαστοι σκοποῦντες, ἀλλὰ καὶ τὰ ἑτέρων ἕκαστοι. ⁵ τοῦτο φρονεῖτε ἐν ὑμῖν ὃ καὶ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ⁶ ὃς ἐν μορφῇ θεοῦ ὑπάρχων οὐχ ἀρπαγμὸν ἠγήσατο τὸ εἶναι ἴσα θεῷ, ⁷ ἀλλὰ ἑαυτὸν ἐκένωσεν μορφῇ δούλου λαβῶν, ἐν ὁμοιώματι ἀνθρώπων γενόμενος καὶ σχῆματι ἐδρεθείς ὡς ἀνθρώπος, ⁸ ἐταπεινώσεν ἑαυτὸν γενόμενος ὑπήκοος μέχρι θανάτου, θανάτου δὲ σταυροῦ. ⁹ διὸ καὶ ὁ θεὸς αὐτὸν ὑπερέψωσεν καὶ ἐχαρίσατο αὐτῷ τὸ ὄνομα τὸ ὑπὲρ πάντων ὀνομα, ¹⁰ ἵνα ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ πάντων γόνου κάμψη ἐπουρανίων καὶ ἐπιγείων καὶ καταχθονίων, ¹¹ καὶ πᾶσα γλῶσσα ἐξομολογήσεται ὅτι κυριὸς Ἰησοῦς Χριστὸς εἰς δόξαν θεοῦ πατρὸς.

¹² Ὡστε, ἀγαπητοὶ μου, καθὼς πάντοτε ὑπηκούσατε, μὴ ὡς ἐν τῇ παρουσίᾳ μου μόνον ἀλλὰ τῶν πολλῶ μᾶλλον ἐν τῇ ἀπουσίᾳ μου, μετὰ φόβου καὶ τρόμου τὴν ἑαυτῶν σωτηρίαν καταργάζεσθε· ¹³ θεὸς γάρ ἐστιν ὁ ἐνεργῶν ἐν ὑμῖν καὶ τὸ θέλειν καὶ τὸ ἐνεργεῖν ὑπὲρ τῆς εὐδοκίας. ¹⁴ πάντα ποιεῖτε χωρὶς γογγυσμῶν καὶ διαλογισμῶν, ¹⁵ ἵνα γένησθε ἄμμεπτοι καὶ ἀκέραιοι, τέκνα θεοῦ ἄμωμα μέσον γενεᾶς σκολιάς καὶ διεστραμμένης, ἐν οἷς φαίνεσθε ὡς φαστήρες ἐν κόσμῳ, ¹⁶ λόγον ζωῆς ἐπέχοντες, εἰς καύχημα ἐμοὶ εἰς ἡμέραν Χριστοῦ, ὅτι οὐκ εἰς κενὸν ἔδραμον οὐδὲ εἰς κενὸν ἐκοπίασα. ¹⁷ ἀλλὰ εἰ καὶ σπένδομαι ἐπὶ τῇ θυσίᾳ καὶ λειτουργίᾳ τῆς πίστεως ὑμῶν, χαίρω καὶ συχαίρω πᾶσιν ὑμῖν· ¹⁸ τὸ δὲ αὐτὸ καὶ ὑμεῖς χαίρετε καὶ συχαίρετέ μοι.

28s. H (ἥτις ἐστὶν — ὑπὲρ αὐτοῦ πάσχειν) II,2. T συμψυχοι | ἐν: h αὐτο 3. H ἐριθείαν 4. ἕκαστοι pr: th ἕκαστος 4s. h ἑτερον. ἕκαστος τουτο 7s. TH γενομενος, (H -μενος) και σχημ. ευρ. ως ανθρωπος σταπαις. 9. H υπερωψωσεν, 11. T¹H εξομολογησεται 12. H μη [ως] 15. γενησθε: t ητε 17. T συχαίρω 18. T συχαίρετε

II, 2. 3, 16. 4. I Cor 10, 24. 7. Rom 8, 3. 10s. Is 45, 23. Rom 14, 11. 14. I Pe 4, 9. 15. Deut 32, 5. 16. Is 49, 4. (Gal 2, 2.) 17. 2 Tim 4, 6. 18. 3, 1. 4, 4.

¹⁹ Ἐλπίζω δὲ ἐν κυρίῳ Ἰησοῦ Τιμόθεον ταχέως πέμψαι ὑμῖν, ἵνα καὶ γὰρ εὐψυχῶ γινούσ τὰ περὶ ὑμῶν. ²⁰ οὐδένα γὰρ ἔχω ἰσόψυχον, ὅστις γησιῶσ τὰ περὶ ὑμῶν μεριμνήσει· ²¹ οἱ πάντες γὰρ εὐαγγελιστῶν εἰσιν, οὐ τὰ Χριστοῦ Ἰησοῦ. ²² τὴν δὲ δοκιμὴν αὐτοῦ γινώσκετε, ὅτι ὡς πατρί τέκνον σὺν ἐμοὶ ἐδούλευσεν εἰς τὸ εὐαγγέλιον. ²³ τοῦτον μὲν οὖν ἐλπίζω πέμψαι ὡς ἂν ἀφῶδω τὰ περὶ ἐμὲ ἕξαντιῆς· ²⁴ πέποιθα δὲ ἐν κυρίῳ ὅτι καὶ αὐτὸς ταχέως ἐλεύσεται.

²⁵ Ἀναγκαῖον δὲ ἡγησάμην, Ἐπαφρόδιτον τὸν ἀδελφὸν καὶ συνεργὸν καὶ συνστρατιώτην μου, ὑμῶν δὲ ἀπόστολον καὶ λειτουργὸν τῆς χρείας μου, πέμψαι πρὸς ὑμᾶς, ²⁶ ἐπειδὴ ἐπιποθῶν ἦν πάντας ὑμᾶς καὶ ἀδελφῶν, διότι ἠκούσατε ὅτι ἠσθένησεν. ²⁷ καὶ γὰρ ἠσθένησεν παραπλήσιον θανάτῳ· ἀλλὰ ὁ θεὸς ἠλέησεν αὐτόν, οὐκ αὐτὸν δὲ μόνον ἀλλὰ καὶ ἐμὲ, ἵνα μὴ λύπη ἐπὶ λύπῃ σχῶ. ²⁸ σπουδαιότερως οὖν ἔπεμψα αὐτόν, ἵνα ἰδόντες αὐτὸν πάλιν χαρῆτε καὶ γὰρ ἄλυπτος ὢ. ²⁹ προσδέχεσθε οὖν αὐτὸν ἐν κυρίῳ μετὰ πάσης χαρᾶς, καὶ τοὺς τοιούτους ἐντίμους ἔχετε, ³⁰ ὅτι διὰ τὸ ἔργον Χριστοῦ μέχρι θανάτου ἡγγισεν παραβοληνσάμενος τῇ ψυχῇ, ἵνα ἀναπληρώσῃ τὸ ὑμῶν ὑστέρημα τῆς πρὸς με λειτουργίας.

III

Contra iudaizantes Pauli adversarios. Severum Pauli studium atque spes caelestis.

¹ Τὸ λοιπὸν, ἀδελφοί μου, χαίρετε ἐν κυρίῳ. τὰ αὐτὰ γράφει ὑμῖν ἐμοὶ μὲν σὺν ὀκνηρόν, ὑμῖν δὲ ἀσφαλές. ² βλέπετε τοὺς κύνας, βλέπετε τοὺς κακοὺς ἐργάτας, βλέπετε τὴν κατατομήν. ³ ἡμῖς γὰρ ἐσμεν ἡ περιτομή, οἱ πνεύματι θεοῦ λατρεύοντες καὶ καυχώμενοι ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ καὶ οὐκ ἐν σαρκὶ πεποιθότες, ⁴ καὶ περὶ ἐγὼ ἔχω πεποιθήσιν καὶ ἐν σαρκί. εἴ τις δοκεῖ ἄλλος πεποιθέναι ἐν σαρκί, ἐγὼ μᾶλλον, ⁵ περιτομῇ ὄκταήμερος, ἐκ γένους Ἰσραὴλ, φυλῆς Βενιαμίν, Ἑβραῖος ἐξ Ἑβραίων, κατὰ νόμον Φαρισαῖος, ⁶ κατὰ ζῆλος διώκων τὴν ἐκκλησίαν, κατὰ δικαιοσύνην τὴν ἐν νόμῳ γενόμενος ἄμεμπτος. ⁷ ἅτινα ἦν μοι κέρδη, ταῦτα ἡγάμαι διὰ τὸν Χριστὸν ζημίαν. ⁸ ἀλλὰ μενούσγες καὶ ἡγοῦμαι πάντα ζημίαν εἶναι διὰ τὸ ὑπερέχον τῆς γνώσεως Χρι-

21. Th Ἰησοῦ χριστοῦ 26. H παντ. νμ. [ιδιων] h υμας παντας 27. H θανατου 30. χριστου: tH³ κυριου | H ηγγισεν, παραβολ. τη ψυχῇ ινα III, 18. H ασφαλές. — Βλεπετε 7. ατινα: T[t]H pm αλλα | t μοι ην 8. μενουσγες: T μεν ουν

22. I Tim 1, 2. 30. I Cor 16, 17. III, 2, 18. 4, 4 5. Rom 11, 1. 6. Gal 1, 13s.

στοῦ Ἰησοῦ τοῦ κυρίου μου, δι' ὃν τὰ πάντα ἐξημιώθην, καὶ ἠγοῦμαι σκύβαλα ἵνα Χριστὸν κερδήσω, ⁹ καὶ εὐρεθῶ ἐν αὐτῷ, μὴ ἔχων ἐμὴν δικαιοσύνην τὴν ἐκ νόμου, ἀλλὰ τὴν διὰ πίστεως Χριστοῦ, τὴν ἐκ θεοῦ δικαιοσύνην, ἐπὶ τῇ πίστει, ¹⁰ τοῦ γνῶναι αὐτὸν καὶ τὴν δύναμιν τῆς ἀναστάσεως αὐτοῦ καὶ κοινωνίαν παθημάτων αὐτοῦ, συμμορφιζόμενος τῷ θανάτῳ αὐτοῦ, ¹¹ εἰπὼς κατατήσω εἰς τὴν ἐξανάστασιν τὴν ἐκ νεκρῶν.

¹² Οὐχ ὅτι ἤδη ἔλαβον ἢ ἤδη τετελείωμαι, διώκω δὲ εἰ καταλάβω, ἐφ' ᾧ καὶ κατελήμφθην ὑπὸ Χριστοῦ Ἰησοῦ. ¹³ ἄδελφοί, ἐγὼ ἔμμαντὸν οὐπω λογιζομαι κατεληφέναι· ¹⁴ ἐν δέ, τὰ μὲν ὀπίσω ἐπιλανθανόμενος, τοῖς δὲ ἔμπροσθεν ἐπεκτεινόμενος, κατὰ σκοπὸν διώκω εἰς τὸ βραβεῖον τῆς ἄνω κλήσεως τοῦ θεοῦ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. ¹⁵ ὅσοι οὖν τέλειοι, τοῦτο φρονώμεν· καὶ εἰ τι ἐτέρως φρονεῖτε, καὶ τοῦτο ὁ θεὸς ἡμῖν ἀποκαλύψει· ¹⁶ πλην εἰς ὃ ἐφθάσαμεν, τῷ αὐτῷ στοιχεῖν.

¹⁷ Συμμητῆται μου γίνεσθε, ἄδελφοί, καὶ σκοπεῖτε τοὺς οὐτο περιπατοῦντας καθὼς ἔχετε τύπον ἡμᾶς. ¹⁸ πολλοὶ γὰρ περιπατοῦσιν, οὓς πολλάκις ἔλεγον ἡμῖν, νῦν δὲ καὶ κλαίων λέγω, τοὺς ἐχθροὺς τοῦ σταυροῦ τοῦ Χριστοῦ, ¹⁹ ὧν τὸ τέλος ἀπόλεια, ὧν ὁ θεὸς ἢ κοιλία καὶ ἡ δόξα ἐν τῇ αἰσχύνῃ αὐτῶν, οἱ τὰ ἐπίγεια φρονοῦντες. ²⁰ ἡμῶν γὰρ τὸ πολίτευμα ἐν οὐρανοῖς ὑπάρχει, ἐξ οὗ καὶ σωτήρα ἀπεκδεχόμεθα κύριον Ἰησοῦν Χριστόν, ²¹ ὃς μετασχηματίσει τὸ σῶμα τῆς κατεινώσεως ἡμῶν σύμμορφον τῷ σώματι τῆς δόξης αὐτοῦ, κατὰ τὴν ἐνέργειαν τοῦ δύνασθαι αὐτὸν καὶ ὑποτάξαι αὐτῷ τὰ πάντα.

IV

Cohortationes. Philippensium munificentia laudatur. Vota et salutationes.

¹ Ὡστε, ἄδελφοί μου ἀγαπητοὶ καὶ ἐπιπόθητοι, χαρὰ καὶ στέφανός μου, οὕτως στήκατε ἐν κυρίῳ, ἀγαπητοί.

² Εὐδοκίαν παρακαλῶ καὶ Συντυχὴν παρακαλῶ τὸ αὐτὸ φρονεῖν ἐν κυρίῳ. ³ καὶ ἐρωτῶ καὶ σέ, γνήσιε σύνζυγε, συναμβάνον αὐταῖς, αἵτινες ἐν τῷ εὐαγγελίῳ συνήθλησάν μοι μετὰ καὶ Κλή-

10. TH συμμορφίζομ. 12. ει: TH add και | T[H] om ιησον 13. ουπω: T^h ου 17. T συμμητῆ. 21. TH συμμορφον | αὐτω: H αὐτω IV, 1. αγαπητοι sc: h add μου 2. TH συντύχην 3. h Συνζυγε

9. Rom 10, 3ss. 3, 21ss. Gal 2, 16. 10. Gal 6, 7. 16. Gal 6, 16. 17. 4, 9. Gal 4, 12. 18. Gal 6, 12. 19. 2 Pe 2, 1. IV, 1. 1, 8. I Thess 2, 19. 2. 2, 2. 3. (1, 27.) Apoc 20, 15.

μεντος και των λοιπων συνεργων μου, ως εα ονοματα εν βιβλω ζωης.

⁴ Χαίρετε εν κυρίῳ πάντοτε· πάλιν ἐρῶ, χαίρετε. ⁵ τὸ ἐπιεικὲς ὑμῶν γνωσθήτω πᾶσιν ἀθρώποις· ὁ κύριος ἐγγύς. ⁶ μηδὲν μεριμᾶτε, ἀλλ' ἐν παντί τῇ προσευχῇ καὶ τῇ δεήσει μετὰ εὐχαριστίας τὰ αἰτήματα ὑμῶν γνωρίζεσθω πρὸς τὸν θεόν. ⁷ καὶ ἡ εἰρήνη τοῦ θεοῦ ἡ ὑπερέχουσα πάντα νοῦν φρουρήσει εἰς καρδίας ὑμῶν καὶ τὰ νοήματα ὑμῶν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ.

⁸ Τὸ λοιπόν, ἀδελφοί, ὅσα ἐστὶν ἀληθῆ, ὅσα σεμνά, ὅσα δίκαια, ὅσα ἀγά, ὅσα προσφιλή, ὅσα εὐφροσύνη, εἴ τις ἀρετὴ καὶ εἴ τις ἐπαινος, ταῦτα λογίσεσθε· ⁹ ἃ καὶ ἐμάθετε καὶ παρελάβετε καὶ ἠκούσατε καὶ εἶδετε ἐν ἐμοί, ταῦτα πράσσετε, καὶ ὁ θεὸς τῆς εἰρήνης ἔσται μεθ' ὑμῶν.

¹⁰ Ἐχάρην δὲ ἐν κυρίῳ μεγάλως ὅτι ἤδη ποτὶ ἀνεθάλατε τὸ ὑπὲρ ἐμοῦ φρονεῖν· ἐφ' ᾧ καὶ ἐφρονεῖτε, ἠκαιρεῖσθε δέ. ¹¹ οὐχ ὅτι καθ' ὑστερήσειν λέγω· ἐγὼ γὰρ ἔμαθον ἐν οἷς εἰμι ἀντάρκης εἶναι. ¹² οἶδα καὶ ταπεινούσθαι, οἶδα καὶ περισσεύειν· ἐν παντί καὶ ἐν πᾶσιν μεμύημαι, καὶ χορτάζεσθαι καὶ πεινᾶν, καὶ περισσεύειν καὶ ὑστερεῖσθαι. ¹³ πάντα ἰσχύω ἐν τῷ ἐνδυναμούντι με. ¹⁴ πλὴν καλῶς ἐποιήσατε συνκοινωνήσαντές μου τῇ θλίψει. ¹⁵ οἶδατε δὲ καὶ ὑμεῖς, Φιλιππησίους, ὅτι ἐν ἀρχῇ τοῦ εὐαγγελίου, ὅτε ἐξῆλθον ἀπὸ Μακεδονίας, οὐδεμία μοι ἐκκλησία ἐκοινώνησεν εἰς λόγον δόσεως καὶ λήψεως εἰ μὴ ὑμεῖς μόνοι, ¹⁶ ὅτι καὶ ἐν Θεσσαλονίκῃ καὶ ἅπαξ καὶ δις εἰς τὴν χρείαν μοι ἐπέμψατε. ¹⁷ οὐχ ὅτι ἐπιζητῶ τὸ δόμα, ἀλλὰ ἐπιζητῶ τὸν καρπὸν τὸν πλεονάζοντα εἰς λόγον ὑμῶν. ¹⁸ ἀπέχω δὲ πάντα καὶ περισσεύω, πεπληρωμαι δεξάμενος παρὰ Ἐπαφροδίτου τὰ παρ' ὑμῶν, ὁμῆν εὐωδίας, θυσίαν δεκτὴν εὐάρεστον τῷ θεῷ. ¹⁹ ὁ δὲ θεὸς μου πληρώσει πᾶσαν χρείαν ὑμῶν κατὰ τὸ πλοῦτος αὐτοῦ ἐν δόξῃ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. ²⁰ τῷ δὲ θεῷ καὶ πατρὶ ἡμῶν ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων, ἀμήν.

²¹ Ἀσπάσασθε πάντα ἅγιον ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. ἀσπάζονται ὑμᾶς οἱ σὺν ἐμοί ἀδελφοί. ²² ἀσπάζονται ὑμᾶς πάντες οἱ ἅγιοι, μάλιστα δὲ οἱ ἐκ τῆς Καίσαρος οἰκίας.

²³ Ἡ χάρις τοῦ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ τοῦ πνεύματος ὑμῶν.

6. Η μετ 14. Τ συγκοινωνησ. 23. Τ subscr. προς φιλιππησιους

4. 2, 18. 3, 1. 1 Thess 5, 16. 9. 3, 17. Rom 15, 33. 1 Thess 5, 23.
13. 1 Tim 1, 12. 15. 2 Cor 11, 9. 1 Cor 9, 15. 18. Eph 5, 2.
21. Gal 1, 2. 22. 1, 13. 23. Gal 6, 18.

ΠΡΟΣ ΚΟΛΟΣΣΑΕΙΣ

I

Laudat Colossenses cum Epaphra ipsorum doctore, hortans ut proficiant. Divina Christi redemptoris omnium dignitas. Paulus laboribus suis laetans.

¹ Παῦλος ἀπόστολος Χριστοῦ Ἰησοῦ διὰ θελήματος Θεοῦ καὶ Τιμόθεος ὁ ἀδελφός ² τοῖς ἐν Κολοσσαῖς ἀγίοις καὶ πιστοῖς ἀδελφοῖς ἐν Χριστῷ. χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ πατρὸς ἡμῶν. ³ Ἐυχαριστοῦμεν τῷ Θεῷ καὶ πατρὶ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ πάντοτε περὶ ὑμῶν προσευχόμενοι, ⁴ ἀκούσαντες τὴν πίστιν ὑμῶν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ καὶ τὴν ἀγάπην ἣν ἔχετε εἰς πάντας τοὺς ἀγίους ⁵ διὰ τὴν ἐλπίδα τὴν ἀποκειμένην ὑμῖν ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ἣν προηκούσατε ἐν τῷ λόγῳ τῆς ἀληθείας τοῦ εὐαγγελίου ⁶ τοῦ παρόντος εἰς ὑμᾶς καθὼς καὶ ἐν παντὶ τῷ κόσμῳ ἐστίν, καρποφορούμενον καὶ αὐξανόμενον καθὼς καὶ ἐν ὑμῖν, ἀφ' ἧς ἡμέρας ἤκουσατε καὶ ἐπέγνωτε τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ ἐν ἀληθείᾳ. ⁷ καθὼς ἐμάθετε ἀπὸ Ἐπαφρᾶ τοῦ ἀγαπητοῦ συνδούλου ἡμῶν, ὅς ἐστιν πιστὸς ὑπὲρ ὑμῶν διάκονος τοῦ Χριστοῦ, ⁸ ὁ καὶ δηλώσας ἡμῖν τὴν ὑμῶν ἀγάπην ἐν πνεύματι. ⁹ Διὰ τοῦτο καὶ ἡμεῖς, ἀφ' ἧς ἡμέρας ἤκουσαμεν, οὐ πανόμεθα ὑπὲρ ὑμῶν προσευχόμενοι καὶ αἰτούμενοι ἵνα πληρωθῆτε τὴν ἐπιγνώσιν τοῦ θελήματος αὐτοῦ ἐν πάσῃ σοφίᾳ καὶ συνέσει πνευματικῇ, ¹⁰ περιπατῆσαι ἀξίως τοῦ κυρίου εἰς πᾶσαν ἀρεσκίαν, ἐν παντὶ ἔργῳ ἀγαθῷ καρποφοροῦντες καὶ αὐξανόμενοι τῇ ἐπιγνώσει τοῦ Θεοῦ, ¹¹ ἐν πάσῃ δυνάμει δυναμούμενοι κατὰ τὸ κράτος τῆς δόξης αὐτοῦ εἰς πᾶσαν ὑπομονὴν καὶ μακροθυμίαν, μετὰ χαρᾶς ¹² εὐχαριστοῦντες τῷ πατρὶ τῷ ικανοῦσαντι ὑμᾶς εἰς τὴν μερίδα τοῦ κλήρου τῶν ἁγίων ἐν τῷ φωτί, ¹³ ὃς ἐρύσατο ἡμᾶς ἐκ τῆς ἐξουσίας τοῦ σκότους καὶ μετέστησεν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ υἱοῦ τῆς ἀγάπης αὐτοῦ, ¹⁴ ἐν ᾗ ἔχομεν τὴν ἀπολύτρωσιν, τὴν ἀφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν, ¹⁵ ὃς ἐστιν εἰκὼν τοῦ Θεοῦ τοῦ ἀοράτου, πρωτότοκος πάσης κτίσεως, ¹⁶ ὅτι ἐν αὐτῷ ἐκτίσθη τὰ πάντα ἐν τοῖς οὐρανοῖς καὶ ἐπὶ τῆς γῆς, τὰ ὄρατά καὶ τὰ ἀόρατα, εἴτε θρόνοι εἴτε

Inscr. TH προς κολασσαις

I, 2. T κολασσαις 3. H om και | H [χριστου] | περι: TH υπερ 4. H [ην εχετε] 6. TH εις υμας, καθως κ. εν π. τω κ. εστιν καρποφορ. 7. υμων: T³H³ ημων 10. T αρεσκιαν | H αρεσκιαν εν 11. TH μακροθυμιαν μετα χαρας (H χαρας) 12. πατρι: h pm θεω | υμας: T³h ημας 14. h εχομεν 16. T και [τα] επι

1, 1. Eph I, I etc. 3. Phil I, 3. 4ss. Eph I, 15s. Philem 5. 5. Eph I, 13. 2 Cor 6, 7. 7. 4, 12. 9. Eph I, 8. 10. I Thess 2, 12. Eph 4, 1. 14. Eph I, 7. 15. 2 Cor 4, 4. 16. Eph I, 21.

κυριότητες είτε αρχαι είτε εξουσία. τὰ πάντα δι' αὐτοῦ καὶ εἰς αὐτὸν ἐκτίσται, ¹⁷ καὶ αὐτός ἐστιν πρὸ πάντων καὶ τὰ πάντα ἐν αὐτῷ συνίστηκεν, ¹⁸ καὶ αὐτός ἐστιν ἡ κεφαλὴ τοῦ σώματος, τῆς ἐκκλησίας· ὅς ἐστιν ἀρχή, πρωτότοκος ἐκ τῶν νεκρῶν, ἵνα γένηται ἐν πάσιν αὐτὸς πρωτεύων, ¹⁹ ὅτι ἐν αὐτῷ εὐδόκησεν πᾶν τὸ πλήρωμα κατοικῆσαι ²⁰ καὶ δι' αὐτοῦ ἀποκαταλλάξαι τὰ πάντα εἰς αὐτόν, εἰρηνοποιήσας διὰ τοῦ αἵματος τοῦ σταυροῦ αὐτοῦ, δι' αὐτοῦ, εἴτε τὰ ἐπὶ τῆς γῆς εἴτε τὰ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. ²¹ καὶ ἡμᾶς ποτὲ ὄντας ἀπηλλοτριωμένους καὶ ἐχθροὺς τῇ διανοίᾳ ἐν τοῖς ἔργοις τοῖς πονηροῖς, νυνὶ δὲ ἀποκατήλλαξεν ²² ἐν τῷ σώματι τῆς σαρκὸς αὐτοῦ διὰ τοῦ θανάτου, παραστήσας ἡμᾶς ἁγίους καὶ ἀμώμους καὶ ἀνεγκλήτους κατενώπιον αὐτοῦ, ²³ εἴγε ἐπιμένετε τῇ πίστει τεθεμελιωμένοι καὶ ἑδραῖοι καὶ μὴ μετακινούμενοι ἀπὸ τῆς ἐλπίδος τοῦ εὐαγγελίου ὃ ἠκούσατε, τοῦ κηρυχθέντος ἐν πάσῃ κτίσει τῇ ὑπὸ τὸν οὐρανόν, ὃ ἐγερόμην ἐγὼ Παῦλος διάκονος.

²⁴ Νῦν χαίρω ἐν τοῖς παθήμασιν ὑπὲρ ὑμῶν, καὶ ἀνταναπληρῶ τὰ ὀσσερήματα τῶν θλίψεων τοῦ Χριστοῦ ἐν τῇ σαρκί μου ὑπὲρ τοῦ σώματος αὐτοῦ, ὃ ἐστὶν ἡ ἐκκλησία, ²⁵ ἧς ἐγερόμην ἐγὼ διάκονος κατὰ τὴν οἰκονομίαν τοῦ θεοῦ τὴν δοθεῖσάν μοι εἰς ὑμᾶς πληρῶσαι τὸν λόγον τοῦ θεοῦ, ²⁶ τὸ μυστήριον τὸ ἀποκεκρυμμένον ἀπὸ τῶν αἰῶνων καὶ ἀπὸ τῶν γενεῶν, νῦν δὲ ἐφανερώθη τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ, ²⁷ οἷς ἠθέλησεν ὁ θεὸς γνωρίσαι τί τὸ πλοῦτος τῆς δόξης τοῦ μυστηρίου τούτου ἐν τοῖς ἔθνεσιν, ὅς ἐστιν Χριστός ἐν ἡμῖν, ἡ ἐλπίς τῆς δόξης, ²⁸ ὃν ἡμεῖς καταγγελλομεν σουθετοῦντες πάντα ἄνθρωπον καὶ διδάσκοντες πάντα ἄνθρωπον ἐν πάσῃ σοφίᾳ, ἵνα παραστήσωμεν πάντα ἄνθρωπον τέλειον ἐν Χριστῷ. ²⁹ εἰς ὃ καὶ κοπιῶ ἀγωνιζόμενος κατὰ τὴν ἐνέργειαν αὐτοῦ τῆς ἐνεργουμένης ἐν ἐμοὶ ἐν δυνάμει.

II

Contra falsos doctores. Cum Christo sepulti iidem reviximus.
Iam a placitis humanis recedendum.

¹ Θέλω γὰρ ὑμᾶς εἰδέναι ἡλίκον ἀγῶνα ἔχω ὑπὲρ ὑμῶν καὶ τῶν ἐν Λαοδικίᾳ καὶ ὅσοι οὐχ ἔδρακαν τὸ πρόσωπόν μου ἐν σαρκί, ² ἵνα παρακληθῶσιν αἱ καρδίαι αὐτῶν, συμβιβασθέντες

17. H ὅτιν 18. αρχη: H pm [η] 20. T[H] om δι αυτου sc 21s. H — νυνι δε αποκ. εν τω . . . δια τ. θανατου — 21. th αποκατηλλαγης 27. TH⁸ ὅ σοτ. χρ. II, 1. T λαοδικεια | T εωρακαν 2. H συνβιβ.

18. Eph 1,22. I Cor 15,20. 19s. 2,9. Eph 1,23. 2,16. 21. Eph 4,18. 2,16. 22. Eph 5,27. 1,4. 23. Eph 3,7. 25ss. Eph 3,2ss. 27. Eph 1,18. 29. I Tim 4,10. II, 1. 4,13. 2. 1,27.

ἐν ἀγάπῃ καὶ εἰς πᾶν πλοῦτος τῆς πληροφορίας τῆς συνείσεως, εἰς ἐπίγνωσιν τοῦ μυστηρίου τοῦ Θεοῦ, Χριστοῦ, ³ ἐν ᾧ εἰσὶν πάντες οἱ Θεσαυροὶ τῆς σοφίας καὶ γνώσεως ἀπόκρυφοι. ⁴ τοῦτο λέγω ἵνα μηδεὶς ὑμᾶς παραλογίζηται ἐν πηθαιολογίᾳ. ⁵ εἰ γὰρ καὶ τῇ σαρκὶ ἄπειμι, ἀλλὰ τῷ πνεύματι σὺν ὑμῖν εἰμί, χαίρων καὶ βλέπων ὑμῶν τὴν τάξιν καὶ τὸ στερέωμα τῆς εἰς Χριστὸν πίστεως ὑμῶν. ⁶ Ὡς οὖν παρελάβετε τὸν Χριστὸν Ἰησοῦν τὸν κύριον, ἐν αὐτῷ περιπατεῖτε, ⁷ ἐρριζωμένοι καὶ ἐποικοδομούμενοι ἐν αὐτῷ καὶ βεβαιούμενοι ἐν τῇ πίστει καθὼς ἐδιδάχθητε, περιστέοντες ἐν εὐχαριστίᾳ. ⁸ βλέπετε μὴ τις ὑμᾶς ἔσται ὁ συλαγωγῶν διὰ τῆς φιλοσοφίας καὶ κενῆς ἀπάτης κατὰ τὴν παράδοσιν τῶν ἀνθρώπων, κατὰ τὰ στοιχεῖα τοῦ κόσμου καὶ οὐ κατὰ Χριστόν, ⁹ ὅτι ἐν αὐτῷ κατοικεῖ πᾶν τὸ πλήρωμα τῆς Θεότητος σωματικῶς, ¹⁰ καὶ ἐστὲ ἐν αὐτῷ πεπληρωμένοι, ὅς ἐστιν ἡ κεφαλὴ πάσης ἀρχῆς καὶ ἐξουσίας, ¹¹ ἐν ᾧ καὶ περιετμήθητε περιτομῇ ἀχειροποιήτῃ, ἐν τῇ ἀπεκδύσει τοῦ σώματος τῆς σαρκός, ἐν τῇ περιτομῇ τοῦ Χριστοῦ, ¹² συναφέντες αὐτῷ ἐν τῷ βαπτισματι, ἐν ᾧ καὶ συνηγέρθητε διὰ τῆς πίστεως τῆς ἐνεργείας τοῦ Θεοῦ τοῦ ἐγείραντος αὐτὸν ἐκ νεκρῶν. ¹³ καὶ ὑμᾶς νεκροὺς ὄντας τοῖς παραπτώμασιν καὶ τῇ ἀκροβυστίᾳ τῆς σαρκὸς ὑμῶν, συνεζωποήθησεν ὑμᾶς σὺν αὐτῷ, χαρισάμενος ἡμῖν πάντα τὰ παραπτώματα. ¹⁴ ἐξαλείψας τὸ καθ' ἡμῶν χειρόγραφον τοῖς δόγμασιν ὃ ἦν ὑπερῆναιον ἡμῖν, καὶ αὐτὸ ἤρκεν ἐκ τοῦ μέσου, προσηλώσας αὐτὸ τῷ σταυρῷ. ¹⁵ ἀπεκδυσάμενος τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς ἐξουσίας ἐδειγμάτισεν ἐν παρησίᾳ, θριαμβεύσας αὐτούς ἐν αὐτῷ.

¹⁶ Μὴ οὖν τις ὑμᾶς κρινέτω ἐν βρώσει ἢ ἐν πόσει ἢ ἐν μέρει ἰορτῆς ἢ νουμηνίας ἢ σαββάτων, ¹⁷ ἃ ἔστιν σκιά τῶν μελλόντων, τὸ δὲ σῶμα τοῦ Χριστοῦ. ¹⁸ μηδεὶς ὑμᾶς καταβραβενέτω θέλων ἐν ταπεινοφροσύνῃ καὶ θρησκίᾳ τῶν ἀγγέλων, ἃ εὗρακεν ἐμβατεύων, εἰκὴ φυσιοῦμενος ὑπὸ τοῦ νοῦς τῆς σαρκὸς αὐτοῦ, ¹⁹ καὶ οὐ κρατῶν τὴν κεφαλὴν, ἐξ οὗ πᾶν τὸ σῶμα διὰ τῶν ἀφῶν καὶ συνδέσμων ἐπιχορηγούμενον καὶ συνβιβαζόμενον αὖξει τὴν αὔξησιν τοῦ Θεοῦ. ²⁰ εἰ ἀπεθάνετε σὺν Χριστῷ ἀπὸ τῶν στοιχείων τοῦ κόσμου, τί ὡς ζῶντες ἐν κόσμῳ δογματίζεσθε. ²¹ μὴ ἀψη μηδὲ γένση μηδὲ θίγης, ²² ἃ ἔστιν πάντα εἰς φθορὰν τῇ ἀποχρήσει,

2. πλοῦτος: T pm [το] | T Θεου χριστου, h † 4. τουτο: T add [δε] 7. περισσυν.: tH add [εν αυτη] 8. h εσται υμας 10. t ὁ εστιν 12. T βαπτισμῳ | T εκ των νεκρων 13. υμας sc: h ημας 15. H παρησιαι θριαμβ. 16. ἢ pr: tH⁸ και | TH νουμηνιας 17. t h ὁ εστιν 18. θιλων — εμβατευων: h † | TH θρησκεια | T εωρακεν 19. T συμβιβαζομ.

3. Is 45,3. Sir 1,25. 5. 1 Cor 5,3. 9. 1,19. 10. Eph 1,21. 11. Rom 6,4. Eph 1,19s. 13. Eph 2,1.5. 14. Eph 2,15. 17. Hebr 8,5. 10,1. 19. Eph 4,15s. 21. Lev 5,2. 22. Is 29,13. Mt 15,9.

κατὰ τὰ ἐντάλματα καὶ διδασκαλίας τῶν ἀνθρώπων· ²³ ἀτινά ἐστιν λόγον μὲν ἔχοντα σοφίας ἐν ἐθελοθηρηκίᾳ καὶ ταπεινοφροσύνῃ καὶ ἀφειδίᾳ σώματος, οὐκ ἐν τιμῇ τινὶ πρὸς πληρομὴν τῆς σαρκός.

III

Electis dei caelestia sectanda novusque nova vita homo induendus. Officia coniugum, liberorum, patrum, servorum, dominorum.

¹ Εἰ οὖν συνηγέρθητε τῷ Χριστῷ, τὰ ἄνω ζητεῖτε, οὐ ὁ Χριστός ἐστιν ἐν δεξιᾷ τοῦ Θεοῦ καθήμενος· ² τὰ ἄνω φρονεῖτε, μὴ τὰ ἐπὶ τῆς γῆς. ³ ἀπεθάνετε γάρ, καὶ ἡ ζωὴ ὑμῶν κέκρυπται σὺν τῷ Χριστῷ ἐν τῷ Θεῷ· ⁴ ὅταν ὁ Χριστὸς φανερωθῇ, ἡ ζωὴ ὑμῶν, τότε καὶ ὑμεῖς σὺν αὐτῷ φανερωθήσεσθε ἐν δόξῃ.

⁵ Νεκρώσατε οὖν τὰ μέλη τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, πορνείαν, ἀκαθαρσίαν, πάθος, ἐπιθυμίαν κακὴν, καὶ τὴν πλεονεξίαν ἧς ἐστὶν εἰδωλολατρεία, ⁶ δι' ἧς ἔρχεται ἡ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ· ⁷ ἐν οἷς καὶ ὑμεῖς περιεπατήσατέ ποτε, ὅτε ἐζήτε ἐν τούτοις· ⁸ νυνὶ δὲ ἀπόθεσθε καὶ ὑμεῖς τὰ πάντα, ὀργὴν θυμὸν κακίαν βλασφημίαν αἰσχρολογίαν ἐκ τοῦ στόματος ὑμῶν, ⁹ μὴ ψεύδεσθε εἰς ἀλλήλους, ἀπεκδυσάμενοι τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον σὺν ταῖς πράξεσιν αὐτοῦ ¹⁰ καὶ ἐνδυσάμενοι τὸν νέον τὸν ἀνακαινούμενον εἰς ἐπίγνωσιν κατ' εἰκόνα τοῦ κτίσαντος αὐτόν, ¹¹ ὅπου οὐκ ἐν Ἑλλήν καὶ Ἰουδαίῳ, περιτομῇ καὶ ἀκροβυστία, βάρβαρος, Σκύθης, δοῦλος, ἐλεύθερος, ἀλλὰ πάντα καὶ ἐν πᾶσιν Χριστός.

¹² Ἐνδύσασθε οὖν ὡς ἐκλεκτοὶ τοῦ Θεοῦ ἅγιοι καὶ ἡγαπημένοι σπλάγγνα οἰκτιροῦ, χρηστότητα, ταπεινοφροσύνην, πρανῆτητα, μακροθυμίαν, ¹³ ἀνεγόμενοι ἀλλήλων καὶ χαριζόμενοι ἑαυτοῖς, εἰάν τις πρὸς τινὰ ἔχη μομφήν, καθὼς καὶ ὁ Χριστὸς ἐχαρίσατο ὑμῖν οὕτως καὶ ὑμεῖς, ¹⁴ ἐπὶ πᾶσιν δὲ τούτοις τὴν ἀγάπην, ἧ ἐστὶν σύνδεσμος τῆς τελειότητος. ¹⁵ καὶ ἡ εἰρήνη τοῦ Χριστοῦ βραβευνέτω ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν, εἰς ἣν καὶ ἐκλήθητε ἐν ἐπὶ σώματι· καὶ εὐχάριστοι γίνεσθε. ¹⁶ ὁ λόγος τοῦ Χριστοῦ ἐνοικεῖτω ἐν ὑμῖν πλουσίως, ἐν πάσῃ σοφίᾳ διδάσκοντες καὶ νουθετοῦντες ἑαυτοὺς, ψαλμοῖς ὕμνοις ᾠδαῖς πνευματικαῖς, ἐν τῇ χάριτι ᾄδοντες ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν τῷ Θεῷ, ¹⁷ καὶ πᾶν ὅ τι ἂν ποιῆτε ἐν λόγῳ ἢ ἐν ἔργῳ, πάντα ἐν ὀνόματι κυρίου Ἰησοῦ, εὐχαριστοῦντες τῷ Θεῷ πατρὶ δι' αὐτοῦ.

23. T ἐθελοθηρηκία | H [και] αφειδ. κτλ h† III,4. tH⁸ ημων
5. H ειδωλολατρία 11. T τα παντα 12. h om και 13. T ( ) | χριστος:
TH⁸ κυριος 15. H εν [εν] σαμ. 16. χριστου: h κυριου | H πλουσιως
εν παση | TH σοφια, (H·) διδ. κ. νουθ. εαυτους ψαλμοις (H,) υμνοις,
ωδαις πνευματικαις εν τη (H⁸ om τη) χαριτι (H.) 17. αν: TH αν

III, 1. Ps 110, 1. 5. Eph 5, 3. 6. Eph 5, 6. Rom 1, 18. 7a. Gal 5, 19.
Eph 2, 3. 4, 31. 9. Eph 4, 22ss. 10. Gen 1, 27. 11. Gal 3, 28.
12ss. Eph 4, 2ss. 32. 15. Phil 4, 7. 16s. Eph 5, 19a.

¹⁸ Αἱ γυναῖκες, ὑποτάσσεσθε τοῖς ἀνδράσιν, ὡς ἀνήκει ἐν κυρίῳ. ¹⁹ οἱ ἄνδρες, ἀγαπάτε τὰς γυναῖκας καὶ μὴ πικραίνεσθε πρὸς αὐτάς. ²⁰ τὰ τέκνα, ὑπακούετε τοῖς γονεῦσιν κατὰ πάντα· τοῦτο γὰρ εὐάρεστόν ἐστιν ἐν κυρίῳ. ²¹ οἱ πατέρες, μὴ ἐρεθίζετε τὰ τέκνα ὑμῶν, ἵνα μὴ ἀθυμώσιν. ²² οἱ δούλοι, ὑπακούετε κατὰ πάντα τοῖς κατὰ σάρκα κυρίοις, μὴ ἐν ὀφθαλμοδουλίαις ὡς ἀνθρώποι, ἀλλ' ἐν ἀπλότῃ καρδίας φοβούμενοι τὸν κύριον. ²³ ὃ ἐὰν ποιῆτε, ἐκ ψυχῆς ἐργάζεσθε ὡς τῷ κυρίῳ καὶ οὐκ ἀνθρώποις, ²⁴ εἰδότες ὅτι ἀπὸ κυρίου ἀπολήμψεσθε τὴν ἀνταπόδοσιν τῆς κληρονομίας. τῷ κυρίῳ Χριστῷ δουλεύετε. ²⁵ ὃ γὰρ ἀδικῶν κομιεῖται ὃ ἠδίκησεν, καὶ οὐκ ἔστιν προσωποληψία. (IV) ¹ οἱ κύριοι, τὸ δίκαιον καὶ τὴν ἰσότητα τοῖς δούλοις παραέχετε, εἰδότες ὅτι καὶ ὑμεῖς ἔχετε κύριον ἐν οὐρανῷ.

IV

Precandum. Prudenter versandum. Tychicus et Onesimus. Salutationes. Epistula ex Laodicea.

² Τῇ προσευχῇ προσκατερεῖτε, γρηγοροῦντες ἐν αὐτῇ ἐν εὐχαριστίᾳ, ³ προσευχόμενοι ἅμα καὶ περὶ ἡμῶν, ἵνα ὁ θεὸς ἀνοίξῃ ἡμῖν θύραν τοῦ λόγου λαλήσαι τὸ μυστήριον τοῦ Χριστοῦ, δι' ὃ καὶ δέδεμαι, ⁴ ἵνα φανερώσω αὐτὸ ὡς δεῖ με λαλήσαι. ⁵ Ἐν σοφίᾳ περιπατεῖτε πρὸς τοὺς ἔξω, τὸν καιρὸν ἐξαγοραζόμενοι. ⁶ ὁ λόγος ὑμῶν πάντοτε ἐν χάριτι, ἅλατι ἡρητομένος, εἰδέναι πᾶς δεῖ ὑμᾶς ἐνὶ ἐκάστῳ ἀποκριθεῖσθαι.

⁷ Τὰ κατ' ἐμὲ πάντα γνωρίσει ὑμῖν Τυχικός ὁ ἀγαπητὸς ἀδελφὸς καὶ πιστὸς διάκονος καὶ σύνδουλος ἐν κυρίῳ, ⁸ ὃν ἐπεμψα πρὸς ὑμᾶς εἰς αὐτὸ τοῦτο, ἵνα γνῶτε τὰ περὶ ἡμῶν καὶ παρακαλέσῃ τὰς καρδίας ὑμῶν, ⁹ σὺν Ὀνησίμῳ τῷ πιστῷ καὶ ἀγαπητῷ ἀδελφῷ, ὃς ἔστιν ἐξ ὑμῶν· πάντα ὑμῖν γνωριοῦσιν τὰ ὧδα.

¹⁰ Ἀσπάζεταιται ὑμᾶς Ἀρίσταρχος ὁ συναϊχμάλωτός μου, καὶ Μάρκος ὁ ἀνεψιὸς Βαρνάβα, περὶ οὗ ἐλάβετε ἐπιτολάς, — ἐὰν ἔλθῃ πρὸς ὑμᾶς, δεξασθε αὐτόν, — ¹¹ καὶ Ἰησοῦς ὁ λεγόμενος Ἰουστός, οἱ ὄντες ἐκ περιτομῆς οἵτι μοῖνοι συνεργοὶ εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, οἵτινες ἐγενήθησάν μοι παρηγορία. ¹² ἀσπά-

22. Τ οφθαλμοδουλαιαις ἢ οφθαλμοδουλα | Τ ἄλλα 25. Η κομισεται IV,3. t δι ον και 7. Η τύχικος 9. Η γνωρισουσιν IO. ΤΗ (περι ον . . . δεξασθε αυτον) II. ΤΗ περιτομης,

18. Eph 5,22. I Pe 3,1. 19. Eph 5,25. I Pe 3,7. 20ss. Eph 6,1,4s. 21. Tit 2,9. I Pe 2,18. 22ss. Eph 6,7ss. IV,22. Eph 6,18s. 5. Eph 5,15s. 6. Eph 4,29. 7s. Eph 6,21s. 9. Philem 10. 10. Act 27,2. 15,37.

ζεται ὑμᾶς Ἐπαφρᾶς ὁ ἐξ ὑμῶν, δοῦλος Χριστοῦ Ἰησοῦ, πάντοτε ἀγωνιζόμενος ὑπὲρ ὑμῶν ἐν ταῖς προσευχαῖς, ἵνα σταθῆτε τέλειοι καὶ πεπληροφορημένοι ἐν παντί θελήματι τοῦ Θεοῦ. ¹³ μαρτυρῶ γὰρ αὐτῷ ὅτι ἔχει πολλὸν πόνον ὑπὲρ ὑμῶν καὶ τῶν ἐν Λαοδικίᾳ καὶ τῶν ἐν Ἰερουσόλει. ¹⁴ ἀσπάζεται ὑμᾶς Λουκᾶς ὁ ἰατρός ὁ ἀγαπητὸς καὶ Δημᾶς. ¹⁵ ἀσπάσασθε τοὺς ἐν Λαοδικίᾳ ἀδελφούς καὶ Νυμφᾶν καὶ τὴν κατ' οἶκον αὐτῶν ἐκκλησίαν. ¹⁶ καὶ ὅταν ἀναγνασθῆ παρ' ὑμῶν ἡ ἐπιστολή, ποιήσατε ἵνα καὶ ἐν τῇ Λαοδικεῶν ἐκκλησίᾳ ἀναγνασθῆ, καὶ τὴν ἐκ Λαοδικίας ἵνα καὶ ὑμεῖς ἀναγνῶτε. ¹⁷ καὶ εἶπατε Ἀρχίππῳ· βλέπε τὴν διακονίαν ἣν παρέλαβες ἐν κυρίῳ, ἵνα αὐτὴν πληροῖς. ¹⁸ Ὁ ἀσπασμὸς τῆ ἐμῆ χειρὶ Παύλου. μνημονεύετε μου τῶν δεσμῶν. ἡ χάρις μεθ' ὑμῶν.

ΠΡΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΕΙΣ Α

I

Thessalonicenses egregium fidei exemplar facti.

¹ Παῦλος καὶ Σιλουανὸς καὶ Τιμόθεος τῇ ἐκκλησίᾳ Θεσσαλονικέων ἐν θεῷ πατρὶ καὶ κυρίῳ Ἰησοῦ Χριστῷ. χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη.

² Ἐνχαριστοῦμεν εἰς θεῷ πάντοτε περὶ πάντων ὑμῶν, κενεῖαν ποιούμενοι ἐπὶ τῶν προσευχῶν ἡμῶν, ³ ἀδιαλείπτως μνημονεύοντες ὑμῶν τοῦ ἔργου τῆς πίστεως καὶ τοῦ κόπου τῆς ἀγάπης καὶ τῆς ὑπομονῆς τῆς ἐλπίδος τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἔμπροσθεν τοῦ Θεοῦ καὶ πατρὸς ἡμῶν, ⁴ εἰδότες, ἀδελφοὶ ἡγαπημένοι ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, τὴν ἐκλογὴν ὑμῶν, ⁵ ὅτι τὸ εὐαγγέλιον ἡμῶν οὐκ ἐγενήθη εἰς ὑμᾶς ἐν λόγῳ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐν δυνάμει καὶ ἐν πνεύματι ἀγίῳ καὶ πληροφορίᾳ πολλῇ, καθὼς οἴδατε οἷοι ἐγενήθημεν ἐν ὑμῖν δι' ὑμᾶς. ⁶ καὶ ὑμῖς μιμηταὶ ἡμῶν ἐγενήθητε καὶ τοῦ κυρίου, δεξάμενοι τὸν λόγον ἐν θλίψει πολλῇ μετὰ χαρᾶς πνεύματος ἀγίου, ⁷ ὥστε γενέσθαι ὑμᾶς τύπον πᾶσιν τοῖς πιστεύουσιν ἐν τῇ Μακεδονίᾳ καὶ ἐν τῇ Ἀχαΐᾳ. ⁸ ὅφ' ὑμῶν γὰρ ἐξήχηται ὁ λόγος τοῦ κυρίου οὐ μόνον ἐν τῇ Μακεδονίᾳ

13. 15. T λαοδικεια 13. H Ιερα Πολις 15. tH νύμφαν κ. τ. κατ οικ. αυτης εκκλησ. 16. T εκ λαοδικειας 18. T subscr. προς κολασσαεις

I, 4. T υπο Θεου H υπο [του] Θεου 5. T και [εν] πληροφ. | [T] H³ om εν ante υμιν 7. h τυπους

12. 1, 7. Philem 23. 13. 2, 1. 14. Philem 24. 15. Rom 16, 5. 17. Philem 2. 18. 2 Thess 3, 17.

L, 1. 2 Thess 1, 1s. etc. Act 17, 1. 2. Col 1, 3. 2 Thess 1, 3 etc. 4. 2 Thess 2, 13. 5. 1 Cor 4, 20. 6. 2 Thess 3, 7ss.

Nov. Testam. graece.

385

25

καὶ ἐν τῇ Ἀγαίᾳ, ἀλλὰ ἐν παντὶ τόπῳ ἢ πίστις ὑμῶν ἢ πρὸς τὸν θεὸν ἐξελέγηθη, ὥστε μὴ χρεῖαν ἔχειν ἡμᾶς λαλεῖν τι· ⁹ αὐτοὶ γὰρ περὶ ἡμῶν ἀπαγγέλλουσιν ὅποιαν εἰσοδὸν ἔσχομεν πρὸς ὑμᾶς, καὶ πῶς ἐπεστρέψατε πρὸς τὸν θεὸν ἀπὸ τῶν εἰδώλων δουλεύειν θεῷ ζῶντι καὶ ἀληθινῷ, ¹⁰ καὶ ἀναμένειν τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἐκ τῶν οὐρανῶν, ὃν ἤγειρεν ἐκ τῶν νεκρῶν, Ἰησοῦν τὸν ῥυόμενον ἡμᾶς ἐκ τῆς ὀργῆς τῆς ἐρχομένης.

II

Sincera et liberalis Pauli institutio. Fide constantes invitit popularibus. Visendi desiderium.

¹ Αὐτοὶ γὰρ οἴδατε, ἀδελφοί, τὴν εἰσοδὸν ἡμῶν τὴν πρὸς ὑμᾶς, ὅτι οὐ κενὴ γέγονεν, ² ἀλλὰ προπαθόντες καὶ ὑβρισθέντες καθὼς οἴδατε ἐν Φιλίπποις, ἐπαρρησιασάμεθα ἐν τῷ θεῷ ἡμῶν λαλήσαι πρὸς ὑμᾶς τὸ εὐαγγέλιον τοῦ θεοῦ ἐν πολλῷ ἀγῶνι. ³ ἢ γὰρ παράκλησις ἡμῶν οὐκ ἐκ πλάνης οὐδὲ ἐξ ἀκαθαρσίας οὐδὲ ἐν δόλῳ, ⁴ ἀλλὰ καθὼς δεδοκιμάσαμεθα ὑπὸ τοῦ θεοῦ πιστευθῆναι τὸ εὐαγγέλιον οὕτως λαλοῦμεν, οὐχ ὡς ἀνθρώποις ἀρέσκοντες, ἀλλὰ θεῷ τῷ δοκιμάζοντι τὰς καρδίας ἡμῶν. ⁵ οὔτε γὰρ ποτε ἐν λόγῳ κολακίας ἐγενήθημεν, καθὼς οἴδατε, οὔτε ἐν προφάσει πλεονεξίας, θεὸς μάρτυς, ⁶ οὔτε ζητούντες ἐξ ἀνθρώπων δόξαν, οὔτε ἀπ' ὑμῶν οὔτε ἀπ' ἄλλων, δυνάμενοι ἐν βάρει εἶναι ὡς Χριστοῦ ἀπόστολοι· ⁷ ἀλλὰ ἐγενήθημεν ἥπιοι ἐν μέσῳ ὑμῶν, ὡς εἰν τροφὸς θάλπη τὰ εἰντῆς τέκνα, ⁸ οὕτως ὁμοιωμένοι ὑμῶν εὐδοκοῦμεν μεταδοῦναι ὑμῖν οὐ μόνον τὸ εὐαγγέλιον τοῦ θεοῦ ἀλλὰ καὶ τὰς εἰντῶν ψυχάς, διότι ἀγαπητοὶ ἡμῖν ἐγενήθητε. ⁹ μνημονεῦετε γάρ, ἀδελφοί, τὸν κόπον ἡμῶν καὶ τὸν μόχθον· σνκτὸς καὶ ἡμέρας ἐργαζόμενοι πρὸς τὸ μὴ ἐπιβαρῆσαι τινα ὑμῶν ἐκηρῶξαιμν εἰς ὑμᾶς τὸ εὐαγγέλιον τοῦ θεοῦ. ¹⁰ ὡμῆς μάρτυρες καὶ ὁ θεός, ὡς δσίως καὶ δικαίως καὶ ἀμέμπτως ὡμῖν τοῖς πιστεύουσιν ἐγενήθημεν, ¹¹ καθάπερ οἴδατε ὡς εἶνα ἕκαστον ὑμῶν ὡς πατὴρ τέκνα εἰντου παρακαλοῦντες ὑμᾶς καὶ παραμυθούμενοι, ¹² καὶ μαρτυρόμενοι εἰς τὸ περιπατεῖν ὑμᾶς ἀξίως τοῦ θεοῦ τοῦ καλοῦντος ὑμᾶς εἰς τὴν εἰντου βασιλείαν καὶ δόξαν.

¹³ Καὶ διὰ τοῦτο καὶ ἡμῆς εὐχαριστοῦμεν τῷ θεῷ ἀδελφεῖταις, ὅτι παραλαβόντες λόγον ἀκοῆς παρ' ἡμῶν τοῦ θεοῦ εἰδέξασθε οὐ

8. T²H om εν τη | H all 9. ημων: h νμων 10. H εκ [των] νεκρων II, 5. T κολακίας | H om εν sc 7. ηπιοι: H ηπιοι 8. H ὁμοιοι. | H ηυδοκουμεν 11s. TH παραμυθουμενοι και μαρτυροουμενοι (H μαρτυροουμενοι,) 12. th καλεσαντος

9. Act 14,15. II, 2. Act 16, 12ss. 4. Gal 1,10. 5. Phil 1,8. 6. Io 5,41.44. 9. 2 Thess 3,8. 12. Col 1,10. Eph 4,1. 13. 1,2.

λόγον ἀνθρώπων ἀλλὰ καθὼς ἐστιν ἀληθῶς λόγον θεοῦ, ὃς καὶ ἐνεργεῖται ἐν ὑμῖν τοῖς πιστευούσιν. ¹⁴ ὑμεῖς γὰρ μιμηταὶ ἐγενήθητε, ἀδελφοί, τῶν ἐκκλησιῶν τοῦ θεοῦ τῶν οὐσῶν ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ὅτι τὰ αὐτὰ ἐπάθετε καὶ ὑμεῖς ὑπὸ τῶν ἰδίων συμφυλητῶν, καθὼς καὶ αὐτοὶ ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων, ¹⁵ τῶν καὶ τὸν κύριον ἀποκτεινάντων Ἰησοῦν καὶ τοὺς προφήτας, καὶ ἡμᾶς ἐκδιωξάντων καὶ θεῷ μὴ ἀρεσκόντων καὶ πᾶσιν ἀνθρώποις ἐναντίων, ¹⁶ κωλύοντων ἡμᾶς τοῖς ἔθνεσιν λαλῆσαι ἵνα σωθῶσιν, εἰς τὸ ἀναπληρῶσαι αὐτῶν τὰς ἀμαρτίας πάντοτε. ἔφθασεν δὲ ἐπ' αὐτοὺς ἡ ὄργη εἰς τέλος.

¹⁷ Ἡμεῖς δέ, ἀδελφοί, ἀπορρησιωθέντες ἀφ' ὑμῶν πρὸς καιρὸν ὥρα προσώπων οὐ καρδία, περισσοτέρως ἐσπουδάσαμεν τὸ πρόσωπον ὑμῶν ἰδεῖν ἐν πολλῇ ἐπιθυμίᾳ. ¹⁸ διότι ἠθέλησαμεν ἔλθειν πρὸς ὑμᾶς, ἐγὼ μὲν Παῦλος καὶ ἄραξ καὶ δῖς, καὶ ἐνέκοιψεν ἡμᾶς ὁ σατανᾶς. ¹⁹ τίς γὰρ ἡμῶν ἐλπίς ἢ χαρὰ ἢ στέφανος κινήσεως ἢ οὐχὶ καὶ ὑμεῖς ἐμπροσθεν τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ ἐν τῇ αὐτοῦ παρουσίᾳ; ²⁰ ὑμεῖς γὰρ ἐστε ἡ δόξα ἡμῶν καὶ ἡ χαρὰ.

III

Impeditus ab itinere Paulus iterum misit Timotheum. Laetatur nuntiatis. Votum.

¹ Διὸ μηκέτι στέγοντες ἠδοκῆσαμεν καταλειφθῆναι ἐν Ἀθήναις μόνοι, ² καὶ ἐπέμψαμεν Τιμόθεον, τὸν ἀδελφὸν ἡμῶν καὶ διάκονον τοῦ θεοῦ ἐν τῷ εὐαγγελίῳ τοῦ Χριστοῦ, εἰς τὸ στηρίξαι ὑμᾶς καὶ παρακαλῆσαι ὑπὲρ τῆς πίστεως ὑμῶν ³ τὸ μηδένα σαίνεσθαι ἐν ταῖς θλίψεσιν ταύταις. αὐτοὶ γὰρ οἴδατε ὅτι εἰς τοῦτο κείμεθα· ⁴ καὶ γὰρ ὅτε πρὸς ὑμᾶς ἦμεν, προσελεγόμεν ὑμῖν ὅτι μέλλομεν θλίβεσθαι, καθὼς καὶ ἐγένετο καὶ οἴδατε. ⁵ διὰ τοῦτο κἀγὼ μηκέτι στέγων ἐπέμψα εἰς τὸ γνῶναι τὴν πίστιν ὑμῶν, μήπως ἐπέiraσεν ὑμᾶς ὁ πειράζων καὶ εἰς κενὸν γένηται ὁ κόπος ἡμῶν. ⁶ Ἄρτι δὲ ἐλθόντος Τιμοθέου πρὸς ἡμᾶς ἀφ' ὑμῶν καὶ εὐαγγελισαμένου ἡμῖν τὴν πίστιν καὶ τὴν ἀγάπην ὑμῶν, καὶ ὅτι ἔχετε μνησὶν ἡμῶν ἀγαθὴν πάντοτε, ἐπιποθοῦντες ἡμᾶς ἰδεῖν καθάπερ καὶ ἡμεῖς ὑμᾶς, ⁷ διὰ τοῦτο παρεκλήθημεν, ἀδελ-

13. τ Η ἀληθως ἐστιν 16. h εφθασεν 19. T κινήσεως; | Η κινήσεως — η ουχι και νμεις — εμπρ. III, 2. διακονον του θεου: h ουνεργον [του θεου] 5. h την νμων πιστιν

14. Act 17, 5. 8, 1. 12, 1. 15. Act 2, 22. 3, 15. 7, 52. 16. Act 17, 13. 13, 45. Mt 23, 32. (Gen 15, 16.) 19. Phil 4, 1. I Thess 3, 13. III, 1. Act 17, 16. 2. Rom 16, 21. 6. Act 18, 5.

φοί, ἐφ' ἡμῖν ἐπὶ πάσῃ τῇ ἀνάγκῃ καὶ θλίψει ἡμῶν διὰ τῆς ἡμῶν πίστεως, ⁸ ὅτι τῶν ζῶμεν εἰν ὑμεῖς στήκετε ἐν κυρίῳ. ⁹ εἶνα γὰρ εὐχαριστίας δυναμέθη τῷ θεῷ ἀνταποδοῦναι περὶ ἡμῶν ἐπὶ πάσῃ τῇ χαρᾷ ἣ χαίρομεν δι' ὑμᾶς ἔμπροσθεν τοῦ θεοῦ ἡμῶν, ¹⁰ τυκτός καὶ ἡμέρας ὑπερεκπερισσῶ δέομενοι εἰς τὸ ἰδεῖν ὑμῶν τὸ πρόσωπον καὶ καταρτίσαι τὰ ὑστερήματα τῆς πίστεως ὑμῶν;

¹¹ Ἀντὸς δὲ ὁ θεὸς καὶ πατὴρ ἡμῶν καὶ ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς κατασθῆναι τῆν δόδν ἡμῶν πρὸς ὑμᾶς. ¹² ὑμᾶς δὲ ὁ κύριος πλεονάσαι καὶ περισσεύσαι τῇ ἀγάπῃ εἰς ἀλλήλους καὶ εἰς πάντας, καθάπερ καὶ ἡμεῖς εἰς ὑμᾶς, ¹³ εἰς τὸ στηριξάει ὑμῶν τὰς καρδίας ἀμέμπτους ἐν ἀγωνίῃ ἔμπροσθεν τοῦ θεοῦ καὶ πατρὸς ἡμῶν ἐν τῇ παρουσίᾳ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ μετὰ πάντων τῶν ἁγίων αὐτοῦ, ἀμήν.

IV

In castitate et caritate pergendum. De mortuis ac reditu Christi.

¹ Δοιπὸν οὖν, ἀδελφοί, ἐρωτῶμεν ὑμᾶς καὶ παρακαλοῦμεν ἐν κυρίῳ Ἰησοῦ, εἶνα καθὼς παρελάβετε παρ' ἡμῶν τὸ πῶς δεῖ ὑμᾶς περιπατεῖν καὶ ἀρῶσκειν θεῷ, καθὼς καὶ περιπατεῖτε, εἶνα περισσῆτε μᾶλλον. ² οἶδατε γὰρ τίνας παραγγελίας ἐδώκαμεν ὑμῖν διὰ τοῦ κυρίου Ἰησοῦ. ³ τοῦτο γὰρ ἐστὶν θέλημα τοῦ θεοῦ, ὁ ἁγιασμός ὑμῶν, ἀπέχεσθαι ὑμᾶς ἀπὸ τῆς πορνείας, ⁴ εἰδέναί ἐκαστον ἡμῶν τὸ ἐαυτοῦ σκεῖνσι κτάσθαι ἐν ἁγιασμῷ καὶ τιμῇ, ⁵ μὴ ἐν πάθει ἐπιθυμίας καθάπερ καὶ τὰ ἔθνη τὰ μὴ εἰδόντα τὸν θεόν, ⁶ τὸ μὴ ὑπερβαίνειν καὶ πλεονεκτεῖν ἐν τῷ πράγματι τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, διότι ἐκδικὸς κύριος περὶ πάντων τούτων, καθὼς καὶ προείπαμεν ὑμῖν καὶ διεμαρτυράμεθα. ⁷ οὐ γὰρ ἐκάλεσεν ἡμᾶς ὁ θεὸς ἐπὶ ἀκαθαρσίᾳ ἀλλὰ ἐν ἁγιασμῷ. ⁸ τοιγαροῦν ὁ ἀθετῶν οὐκ ἀνθρωπον ἀθετεῖ ἀλλὰ τὸν θεόν τὸν καὶ διδόντα τὸ πνεῦμα αὐτοῦ τὸ ἅγιον εἰς ὑμᾶς.

⁹ Περὶ δε τῆς φιλαδελφίας οὐ χρεῖαν ἔχετε γράφειν ἡμῖν· αὐτοὶ γὰρ ὑμεῖς θεοδίδακτοὶ ἐστε εἰς τὸ ἀγαπᾶν ἀλλήλους. ¹⁰ καὶ γὰρ ποιεῖτε αὐτὸ εἰς πάντας τοὺς ἀδελφούς ἐν ὅλῃ τῇ Μακεδονίᾳ. παρακαλοῦμεν δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, περισσεύειν μᾶλλον ¹¹ καὶ φιλοτιμηθῆσαι ἡσυχάζειν καὶ πράσσειν τὰ ἴδια καὶ ἐργάζεσθαι ταῖς χερσὶν ὑμῶν, καθὼς ὑμῖν παρηγγεῖλαμεν, ¹² εἶνα περιπατεῖτε εὐσχημῶνως πρὸς τοὺς ἕξω καὶ μηδενὸς χρεῖαν ἔχητε.

8. t στηρικτε 13. h αμεμπτως | TH⁸ om αμην IV, 1. H⁸ om ουν |
εἶνα pr: H [εἶνα] 7. H ἀλλ 8. TH om καὶ 9. εχετε: t εχομεν s. εχομεν
10. εν ολη: TH pm [τους]

IV, 3. (5, 18.) 5. Rom 1, 24. Eph 2, 12. Ps 79, 6. 6. Sir 5, 3.
8. Lc 10, 16. Ez 36, 27. 9. (5, 1.) Io 6, 45. 11. 2 Thess 3, 12. Eph
4, 28. 12. Col 4, 5.

¹³ Οὐ θέλομεν δὲ ὑμᾶς ἀγνοεῖν, ἀδελφοί, περὶ τῶν κοιμηθέντων, ἵνα μὴ λυπηθῆτε καθὼς καὶ οἱ λοιποὶ οἱ μὴ ἔχοντες ἐλπίδα. ¹⁴ εἰ γὰρ πιστεύομεν ὅτι Ἰησοῦς ἀπέθανεν καὶ ἀνάστη, οὕτως καὶ ὁ θεὸς τοὺς κοιμηθέντας διὰ τοῦ Ἰησοῦ ἄξει σὺν αὐτῷ. ¹⁵ τοῦτο γὰρ ὑμῖν λέγομεν ἐν λόγῳ κυρίου, ὅτι ἡμεῖς οἱ ζῶντες οἱ περιλειπούμενοι εἰς τὴν παρουσίαν τοῦ κυρίου οὐ μὴ φθάσωμεν τοὺς κοιμηθέντας, ¹⁶ ὅτι αὐτὸς ὁ κύριος ἐν κελεύσματι, ἐν φωνῇ ἀρχαγγέλου καὶ ἐν σάλπιγι θεοῦ καταβήσεται ἀπ' οὐρανοῦ, καὶ οἱ νεκροὶ ἐν Χριστῷ ἀναστήσονται πρῶτον, ¹⁷ ἔπειτα ἡμεῖς οἱ ζῶντες οἱ περιλειπούμενοι ἅμα σὺν αὐτοῖς ἀραγησόμεθα ἐν νεφέλαις εἰς ἀπάντησιν τοῦ κυρίου εἰς αἴρα· καὶ οὕτως πάντοτε σὺν κυρίῳ ἐσόμεθα. ¹⁸ ὥστε παρακαλεῖτε ἀλλήλους ἐν τοῖς λόγοις τούτοις.

V

Dies subito ventura; hinc vigilandum est. Praesides colendi. Admonitiones variae. Vota.

¹ Περὶ δὲ τῶν χρόνων καὶ τῶν καιρῶν, ἀδελφοί, οὐ χρεῖαν ἔχετε ὑμῖν γραφῆσθαι· ² αὐτοὶ γὰρ ἀκριβῶς οἶδατε ὅτι ἡμέρα κυρίου ὡς κλέπτης ἐν νυκτὶ οὕτως ἐρχεται. ³ ὅταν λέγωσιν· εἰρήνη καὶ ἀσφάλεια, τότε αἰφνίδιος αὐτοῖς ἐπίσταται ὄλεθρος ὡσπερ ἡ ὄδιον τῆ ἐν γαστρὶ ἐχούσῃ, καὶ οὐ μὴ ἐκφυγῶσιν. ⁴ ὑμεῖς δέ, ἀδελφοί, οὐκ ἐστὲ ἐν σκότει, ἵνα ἡ ἡμέρα ὑμᾶς ὡς κλέπτης καταλάβῃ· ⁵ πάντες γὰρ ὑμεῖς υἱοὶ φωτός ἐστε καὶ υἱοὶ ἡμέρας· οὐκ ἐσμεν νυκτός οὐδὲ σκότους· ⁶ ἄρα σὺν μὴ καθεύδωμεν ὡς οἱ λοιποὶ, ἀλλὰ γρηγορῶμεν καὶ νήφωμεν. ⁷ οἱ γὰρ καθεύδοντες νυκτός καθεύδουσιν, καὶ οἱ μεθυσκόμενοι νυκτός μεθύουσιν· ⁸ ἡμεῖς δὲ ἡμέρας ὄντες νήφωμεν, ἐνδυσάμενοι θώρακα πίστεως καὶ ἀγάπης καὶ περικεφαλαίαν ἐλπίδα σωτηρίας, ⁹ ὅτι οὐκ ἔθετο ἡμᾶς ὁ θεὸς εἰς ὀργὴν ἀλλὰ εἰς περιποίησιν σωτηρίας διὰ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ¹⁰ τοῦ ἀποθανόντος περὶ ἡμῶν, ἵνα εἴτε γρηγορῶμεν εἴτε καθεύδωμεν ἅμα σὺν αὐτῷ ζήσωμεν. ¹¹ διὸ παρακαλεῖτε ἀλλήλους καὶ οἰκοδομεῖτε εἰς τὸν ἕνα, καθὼς καὶ ποιεῖτε.

¹² Ἐρωτῶμεν δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, εἰδέναι τοὺς κοπιῶντας ἐν ὑμῖν καὶ προϊσταμένους ὑμῶν ἐν κυρίῳ καὶ νοσητοῦντας ὑμᾶς, ¹³ καὶ ἠγεῖσθαι αὐτοὺς ὑπερεκπερισσῶς ἐν ἀγάπῃ διὰ τὸ ἔργον

14. t οὕτως ο θεος και V,3. σταν: th add δε 4. t υμας η ημερα | H⁸ κλεπτας 9. h ο θεος ημας | H ιησ. [χριστου] 10. περι: h νηρα 13. H⁸ υπερεκπερισσου

13. Eph 2, 12. 14. 1 Cor 6, 14. Rom 8, 11. 15a. 1 Cor 15, 51s. 23. V, 1. Mt 24, 36. 2. 2 Pe 3, 10. 5. Eph 5, 8. 8. Eph 6, 14, 17. Is 59, 17. 10. 2 Cor 5, 15 etc. 12. 1 Tim 5, 17. 13. Mc 9, 50.

αὐτῶν. εἰρηνεύετε ἐν αὐτοῖς. ¹⁴ παρακαλοῦμεν δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, βοηθεῖτε τοὺς ἀτάκτους, παραμυθεῖσθε τοὺς ὀλιγοψύχους, ἀντίχεσθε τῶν ἀσθενῶν, μακροθυμεῖτε πρὸς πάντας. ¹⁵ ὁρᾶτε μὴ τις κακὸν ἀπὸ κακοῦ τιμῇ ἀποδοῖ, ἀλλὰ πάντοτε τὸ ἀγαθὸν διακίετε εἰς ἀλλήλους καὶ εἰς πάντας. ¹⁶ πάντοτε χαίρετε, ¹⁷ ἀδιαλείπτως προσεύχεσθε, ¹⁸ ἐν παντὶ εὐχαριστεῖτε· τοῦτο γὰρ θέλημα θεοῦ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ εἰς ὑμᾶς. ¹⁹ τὸ πνεῦμα μὴ ζβέννυτε, ²⁰ προφητείας μὴ ἐξουθενεῖτε· ²¹ πάντα δὲ δοκιμάζετε, τὸ καλὸν κατέχετε· ²² ἀπὸ παντὸς εἶδους ποτηροῦ ἀπέχεσθε. ²³ Αὐτὸς δὲ ὁ θεὸς τῆς εἰρήνης ἀγιασάτω ὑμᾶς ὀλοτελεῖς, καὶ ὀλόκληρον ὑμῶν τὸ πνεῦμα καὶ ἡ ψυχὴ καὶ τὸ σῶμα ἀμέμπτως ἐν τῇ παρουσίᾳ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τηρηθεῖη. ²⁴ πιστὸς ὁ καλῶν ὑμᾶς, ὃς καὶ ποιήσει.

²⁵ Ἀδελφοί, προσεύχεσθε περὶ ἡμῶν. ²⁶ ἀσπάσασθε τοὺς ἀδελφούς πάντας ἐν φιλήματι ἀγάπῃ. ²⁷ ἐφορκῶ ὑμᾶς τὸν κύριον, ἀναγνωσθῆναι τὴν ἐπιστολὴν πᾶσιν τοῖς ἀδελφοῖς.

²⁸ Ἡ χάρις τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μεθ' ὑμῶν.

ΠΡΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΕΙΣ Β

I

Laudat fidem Thessalonicensium. Pios merces manet, impios poena.

¹ Παῦλος καὶ Σιλουανὸς καὶ Τιμόθεος τῇ ἐκκλησίᾳ Θεσσαλονικῶν ἐν θεῷ πατρὶ ἡμῶν καὶ κυρίῳ Ἰησοῦ Χριστῷ. ² χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρὸς ἡμῶν καὶ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ.

³ Εὐχαριστοῦν ὀφείλομεν τῷ θεῷ πάντοτε περὶ ὑμῶν, ἀδελφοί, καθὼς ἄξιόν ἐστιν, ὅτι ὑπερανέξανε ἡ πίστις ὑμῶν καὶ πλεονάζει ἡ ἀγάπη ἐνὸς ἐκάστου πάντων ὑμῶν εἰς ἀλλήλους, ⁴ ὥστε αὐτοὺς ἡμᾶς ἐν ὑμῖν ἐνκαυχᾶσθαι ἐν ταῖς ἐκκλησίαις τοῦ θεοῦ ὑπὲρ τῆς ὑπομονῆς ὑμῶν καὶ πίστεως ἐν πᾶσιν τοῖς διωγμοῖς ὑμῶν καὶ ταῖς θλίψεσιν αἷς ἀνέχεσθε, ⁵ ἔνδειγμα τῆς δικαίας κρίσεως τοῦ θεοῦ, εἰς τὸ καταξιοθῆναι ὑμᾶς τῆς βασιλείας τοῦ θεοῦ, ὑπὲρ ἧς καὶ πάσχετε, ⁶ εἴπερ δίκαιον παρὰ θεῷ ἀναποδοῦναι τοῖς θλίβουσιν ὑμᾶς θλίψιν ⁷ καὶ ὑμῖν τοῖς θλιβομένοις ἄνεσιν μεθ'

13. H εν αυτοις 15. TH αποδω | εις αλληλ.: h pm και 19. TH σβεννυτε 21. H [δε] 25. προσευχεσθε: tH add [και] 27. αδελφοις: [t]h pm αγιοις 28. T subscr. προς θεσσαλονικεις α'

1,2. [T]H om ημων 4. T ενκαυχασθαι | ανεχεσθε: h ενεχεσθε

15. Rom 12,17. 1 Pe 3,9. 16. Phil 4,4. 22. Iob 1,1.8.
23. Hebr 13,20s. 24. 2 Thess 3,3. 25. 2 Thess 3,1. 26. Rom 16,16 etc. 28. Phil 4,23 etc.

1,12. 1 Thess 1,1 etc. 3. 2,13. 1 Thess 1,2. 7. 1 Thess 3,13.

ἡμῶν, ἐν τῇ ἀποκαλύψει τοῦ κυρίου Ἰησοῦ ἀπ' οὐρανοῦ μετ' ἀγγέλων δυνάμει αὐτοῦ ⁸ ἐν πυρὶ φλόγος, διδόντος ἐκδικῆσαι τοῖς μὴ εἰδόσιν θεὸν καὶ τοῖς μὴ ὑπακούουσιν τῷ εὐαγγελίῳ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ, ⁹ οἵτινες δίκην ἴσουσιν ὄλεθρον αἰώνιον ἀπὸ προσώπου τοῦ κυρίου καὶ ἀπὸ τῆς δόξης τῆς ἰσχύος αὐτοῦ, ¹⁰ ὅταν ἔλθῃ ἐνδοξασθῆναι ἐν τοῖς ἀγίοις αὐτοῦ καὶ θανατωθῆναι ἐν πάσιν τοῖς πιστεύσασιν, ὅτι ἐπιστενύθη τὸ μαρτύριον ἡμῶν ἐφ' ὑμᾶς, ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. ¹¹ Εἰς δὲ καὶ προσευχόμεθα πάντοτε περὶ ὑμῶν, ἵνα ὑμᾶς ἀξιώσῃ τῆς κλήσεως ὁ θεὸς ἡμῶν καὶ πληρώσῃ πάσαν εὐδοκίαν ἀγαθωσύνης καὶ ἔργων πίστεως ἐν δυνάμει, ¹² ὅπως ἐνδοξασθῇ τὸ ὄνομα τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ ἐν ὑμῖν καὶ ὑμεῖς ἐν αὐτῷ κατὰ τὴν χάριν τοῦ θεοῦ ἡμῶν καὶ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ.

II

Christi adventum praecedet Antichristus. Perseverandum bona fide.

¹ Ἐρωτῶμεν δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, ὑπὲρ τῆς παρουσίας τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ ἡμῶν ἐπισημαγωγῆς ἐπ' αὐτόν, ² εἰς τὸ μὴ ταχέως σαλευθῆναι ὑμᾶς ἀπὸ τοῦ νοός μηδὲ θροεῖσθαι, μήτε διὰ πνεύματος μήτε διὰ λόγου μήτε δι' ἐπιστολῆς ὡς δι' ἡμῶν, ὡς ὅτι ἐπέστηκεν ἡ ἡμέρα τοῦ κυρίου. ³ μὴ τις ὑμᾶς ἐξαπατήσῃ κατὰ μηδένα τρόπον, ὅτι εἰ μὴ ἔλθῃ ἡ ἀποστασία πρῶτον καὶ ἀποκαλυφθῇ ὁ ἄνθρωπος τῆς ἀνομίας, ὁ υἱὸς τῆς ἀπωλείας, ⁴ ὁ ἀντικείμενος καὶ ὑπεραιρόμενος ἐπὶ πάντα λεγόμενον θεὸν ἢ σέβασμα, ὥστε αὐτὸν εἰς τὸν ναὸν τοῦ θεοῦ καθίσαι, ἀποδεικνύοντα ἑαυτὸν ὅτι ἐστὶν θεός. ⁵ Οὐ μνημονεύετε ὅτι ἔτι ὦν πρὸς ὑμᾶς ταῦτα ἔλεγον ὑμῖν; ⁶ καὶ νῦν τὸ κατέχον οἴδατε, εἰς τὸ ἀποκαλυφθῆναι αὐτὸν ἐν τῷ αὐτοῦ καιρῷ. ⁷ τὸ γὰρ μυστήριον ἧδη ἐνεργεῖται τῆς ἀνομίας, μόνον ὁ κατέχων ἄρτι ἕως ἐκ μέσου γένηται. ⁸ καὶ τότε ἀποκαλυφθήσεται ὁ ἄνομος, ὃν ὁ κύριος Ἰησοῦς ἀνελεῖ τῷ πνεύματι τοῦ στόματος αὐτοῦ καὶ καταργήσει τῇ ἐπιφανείᾳ τῆς παρουσίας αὐτοῦ, ⁹ οὗ ἐστὶν ἡ παρουσία κατ' ἐνέργειαν τοῦ σατανᾶ ἐν πάσῃ δυνάμει καὶ σημείοις καὶ

8. Τ⁸ ἐν φλογι πυρος 10. ἐπιστενυθη: h † II, 1. Η του κυρ. [ημων] 2. h κυριου, — 3. ἀνομίας: th ἀμαρτίας 7. Η ἀνομίας⁸ 8. Η [ησους] | ἀνελεῖ: h ἀναλοι

8. Is 66, 15. 9. Is 2, 10. 19. 21. 10. Is 2, 11. 17 etc. 12. Is 24, 15. 66, 5. Mal 1, 11. II, 1. I Thess 4, 16s. 2. I Thess 5, 2s. Mt 24, 6. 3. Eph 5, 6. 4. Dan 11, 36. Ez 28, 2. Is 14, 14. 5. Act 17, 1. 8. Is 11, 4.

τέρασιν ψεύδους ¹⁰ καὶ ἐν πάσῃ ἀπάτῃ ἀδικίας τοῖς ἀπολλυμένοις, ἀνθ' ὧν τὴν ἀγάπην τῆς ἀληθείας οὐκ εἰδέξαντο εἰς τὸ σωθῆναι αὐτούς. ¹¹ καὶ διὰ τοῦτο πέμπει αὐτοῖς ὁ θεὸς ἐνεργείαν πλάνης εἰς τὸ πιστεῦσαι αὐτοὺς τῷ ψεύδει, ¹² ἵνα κριθῶσιν ἀπαστες οἱ μὴ πιστεύσαντες τῇ ἀληθείᾳ ἀλλὰ εὐδοκῆσαντες τῇ ἀδικίᾳ.

¹³ Ἡμεῖς δὲ ὀφείλομεν εὐχαριστεῖν τῷ θεῷ πάντοτε περὶ ὑμῶν, ἀδελφοί ἡγαπημένοι ὑπὸ κυρίου, ὅτι εἰλατο ὑμᾶς ὁ θεὸς ἀπ' ἀρχῆς εἰς σωτηρίαν ἐν ἁγιασμῷ πνεύματος καὶ πίστει ἀληθείας, ¹⁴ εἰς ὃ καὶ ἐκάλεσεν ὑμᾶς διὰ τοῦ εὐαγγελίου ἡμῶν, εἰς περιποίησιν δόξης τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. ¹⁵ Ἄρα οὖν, ἀδελφοί, στήκετε, καὶ κρατεῖτε τὰς παραδόσεις ἃς ἐδιδάχθητε εἴτε διὰ λόγου, εἴτε δι' ἐπιστολῆς ἡμῶν. ¹⁶ αὐτὸς δὲ ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς καὶ ὁ θεὸς ὁ πατὴρ ἡμῶν, ὁ ἀγαπήσας ἡμᾶς καὶ δοὺς παράκλησιν αἰωνίαν καὶ ἐλπίδα ἀγαθὴν ἐν χάριτι, ¹⁷ παρακαλέσαι ὑμῶν τὰς καρδίας καὶ στηριξάσαι ἐν παντί ἔργῳ καὶ λόγῳ ἀγαθῷ.

III

Precandum pro evangelio. De dissolutis ac desideribus cavendis.

Nota genuinae epistulae.

¹ Τὸ λοιπὸν προσεύχεσθε, ἀδελφοί, περὶ ἡμῶν, ἵνα ὁ λόγος τοῦ κυρίου τρέχῃ καὶ δοξάζεται καθὼς καὶ πρὸς ὑμᾶς, ² καὶ ἵνα ἔσωθῶμεν ἀπὸ τῶν ἀτόπων καὶ πονηρῶν ἀνθρώπων· οὐ γὰρ πάντων ἡ πίστις. ³ πιστὸς δὲ ἐστὶν ὁ κύριος ὃς στηρίζει ὑμᾶς καὶ φυλάξει ἀπὸ τοῦ πονηροῦ. ⁴ πεποιθᾶμεν δὲ ἐν κυρίῳ ἐφ' ὑμᾶς, ὅτι ἂ παραγγελλομεν ποιεῖτε καὶ ποιήσετε. ⁵ ὁ δὲ κύριος κατευθύνει ὑμῶν τὰς καρδίας εἰς τὴν ἀγάπην τοῦ θεοῦ καὶ εἰς τὴν ἁπομονὴν τοῦ Χριστοῦ.

⁶ Παραγγελλομεν δὲ ὑμῖν, ἀδελφοί, ἐν ὀνόματι τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, στελλεσθαι ὑμᾶς ἀπὸ παντὸς ἀδελφοῦ ἀτάκτως περιπατοῦντος καὶ μὴ κατὰ τὴν παράδοσιν ἣν παρελάβοσαν παρ' ἡμῶν. ⁷ αὐτοὶ γὰρ οἴδατε πῶς δεῖ μιμεῖσθαι ἡμᾶς, ὅτι οὐκ ἠτακτήσαμεν ἐν ὑμῖν, ⁸ οὐδὲ δωρεὰν ἄρτον ἐφάγομεν παρά τινος, ἀλλ' ἐν κόπῳ καὶ μόχθῳ σκετὸς καὶ ἡμέρας ἐργαζόμενοι πρὸς τὸ μὴ ἐπιβαρῆσαι τίνα ὑμῶν. ⁹ σὺχ' ὅτι οὐκ ἔχομεν ἐξουσίαν,

12. H⁸ παντες 13. απ αρχης: th απαρχην 14. TH om και | υμας: t ημας 16. T⁸ και θεος H και [ο] θεος III, 3. κυριος: t θεος 4. ποιητε: TH pm [και] 6. [t]H⁸ om ημων pr | T⁸H⁸ παρελαβετε 8. T αλλα

10. 2 Cor 2,15. 4,3. 11. Rom 1,24.21. 1 Tim 4,1. 12. Rom 1,18.32. 13. Deut 33,12. 17. 1 Thess 3,13. III,1. 1 Thess 5,25. Col 4,3 etc. 4. Gal 5,10. 6. Rom 16,17. 1 Cor 5,11. 7. 1 Thess 1,6. 8. 1 Thess 2,9. 9. 1 Cor 9,4ss. Phil 3,17.

ἀλλ' ἵνα ἑαυτοὺς τύπον δώμεν ὑμῖν εἰς τὸ μιμεῖσθαι ἡμᾶς. ¹⁰ καὶ γὰρ ὅτε ἤμεν πρὸς ὑμᾶς, τοῦτο παρηγγέλλομεν ὑμῖν, ὅτι εἴ τις οὐ θέλει ἐργάζεσθαι, μηδὲ ἐσθιέτω. ¹¹ ἀκούομεν γὰρ τινας περιπατοῦντας ἐν ὑμῖν ἀτάκτως, μηδὲν ἐργαζομένους ἀλλὰ περιεργαζομένους. ¹² τοῖς δὲ τοιοῦτοις παραγγέλλομεν καὶ παρακαλοῦμεν ἐν κυρίῳ Ἰησοῦ Χριστῷ ἵνα μετὰ ἰουκίας ἐργαζόμενοι τὸν ἑαυτῶν ἄρτον ἐσθίωσιν. ¹³ ὑμεῖς δὲ, ἀδελφοί, μὴ ἐγκακήσητε καλοποιούντες. ¹⁴ εἰ δὲ τις οὐχ ὑπακούει τῷ λόγῳ ἡμῶν διὰ τῆς ἐπιστολῆς, τοῦτον σημειώσθε· μὴ συναμιγνύσθε αὐτῷ, ἵνα ἐντραπῇ. ¹⁵ καὶ μὴ ὡς ἐχθρὸν ἠγείσθε, ἀλλὰ νοθεύετε ὡς ἀδελφόν. ¹⁶ αὐτὸς δὲ ὁ κύριος τῆς εἰρήνης δόξῃ ὑμῖν τὴν εἰρήνην διαπαντός ἐν παντὶ τρόπῳ. ὁ κύριος μετὰ πάντων ὑμῶν. ¹⁷ Ὁ ἀσπασμὸς τῆ ἐμῆ χειρὶ Παύλου, ὃ ἐστὶν σημεῖον ἐν πάσῃ ἐπιστολῇ· οὕτως γράφω. ¹⁸ ἡ χάρις τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ πάντων ὑμῶν.

ΠΡΟΣ ΕΒΡΑΙΟΥΣ

I

Dei filius summus omnium, longe maior angelis.

¹ Πολυμερῶς καὶ πολυτρόπως πάλαι ὁ θεὸς λαλήσας τοῖς πατράσιν ἐν τοῖς προφήταις ἐπ' ἐσχάτου τῶν ἡμερῶν τούτων ἐλάλησεν ἡμῖν ἐν νῆφ, ² ὃν ἔθηκεν κληρονόμον πάντων, δι' οὗ καὶ ἐποίησεν τοὺς αἰῶνας, ³ ὃς ὢν ἀπάνυγμα τῆς δόξης καὶ χαρακτὴρ τῆς ὑποστάσεως αὐτοῦ φέρων τε τὰ πάντα τῷ ῥήματι τῆς δυνάμεως αὐτοῦ, καθαρισμόν τῶν ἁμαρτιῶν ποιησάμενος ἐκάθισεν ἐν δεξιᾷ τῆς μεγαλοσύνης ἐν ὑψηλοῖς, ⁴ τοσούτῳ κρείττων γενόμενος τῶν ἀγγέλων ὅσα διαφοροτέρον παρ' αὐτοὺς κληρονόμηκεν ὄνομα. ⁵ τίτι γὰρ εἶπεν ποτε τῶν ἀγγέλων· υἱός μου εἶ σύ, ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε; καὶ πάλιν· ἐγὼ ἔσομαι αὐτῷ εἰς πατέρα καὶ αὐτὸς ἔσται μοι εἰς υἱόν; ⁶ ὅταν δὲ πάλιν εἰσαγάγῃ τὸν πρωτότοκον εἰς τὴν οἰκουμένην, λέγει· καὶ προσκυνησάτωσαν αὐτῷ πάντες ἄγγελοι θεοῦ. ⁷ καὶ πρὸς μὲν τοὺς ἀγγέλους λέγει· ὁ ποιῶν τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ πνεύματα καὶ τοὺς λειτουργοὺς αὐτοῦ πυρὸς φλόγα, ⁸ πρὸς δὲ τὸν υἱόν· ὁ θρόνος

13. H ἐγκακήσητε 14. ΤΗ σημειώσθε (H σημειουσθε,) μὴ συναμιγνύσθαι 18. T subscr. πρὸς Θεσσαλονικεῖς β'

13. Gal 6,9. 14. I Cor 5,11. 16. I Thess 5,23 etc. 17. Col 4,18 etc. 18. I Thess 5,28 etc.

1. Num 12,6s. 2. Rom 8,17. 3. 8,1 etc. Ps 110,1. 5. 5,5. Ps 2,7. 2 Sam 7,14. 6. Ps 97,7. 7. Ps 104,4. 8s. Ps 45,7s.

σου ὁ θεὸς εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος, καὶ ἡ ῥάβδος τῆς εὐθύτητος ῥάβδος τῆς βασιλείας σου. ⁹ ἠγάπησας δικαιοσύνην καὶ ἐμίσησας ἀδικίαν· διὰ τοῦτο ἔχρισέν σε, ὁ θεός, ὁ θεός σου ἔλαιον ἀγαλλιᾶσεως παρὰ τοὺς μετόχους σου. ¹⁰ καὶ· σὺ κατ' ἀρχὰς κύριε τὴν γῆν ἐθεμελίωσας, καὶ ἔργα τῶν χειρῶν σου εἰσὶν οἱ οὐρανοί· ¹¹ αὐτοὶ ἀπολούνται, σὺ δὲ διαμένεις· καὶ πάντες ὡς ἱμάτιον παλαιωθήσονται, ¹² καὶ ὡσεὶ περιβόλαιον ἀλλάξεις αὐτούς καὶ ἀλλαγῆσονται, σὺ δὲ ὁ αὐτὸς εἶ καὶ τὰ ἔτη σου οὐκ ἐκλείψουσιν. ¹³ πρὸς τίνα δὲ τῶν ἀγγέλων εἰρηκέν ποτε· κάθου ἐκ δεξιῶν μου ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου; ¹⁴ οὐχὶ πάντες εἰσὶν λειτουργικὰ πνεύματα εἰς διακονίαν ἀποστελλόμενα διὰ τοὺς μέλλοντας κληρονομεῖν σωτηρίας;

II

Dei filio parendum magis quam legi per angelos traditae. Christus homo factus fratrum caussa passus.

¹ Διὰ τοῦτο δεῖ περισσοτέρως προσέγειν ἡμᾶς τοῖς ἀκουσθεῖσιν, μήποτε παραρνωθῶμεν. ² εἰ γὰρ ὁ δι' ἀγγέλων λαληθεὶς λόγος ἐγένετο βέβαιος, καὶ πᾶσα παράβασις καὶ παρακοή ἔλαβεν ἔνδικον μισθοδοσίαν, ³ πῶς ἡμεῖς ἐκφευξόμεθα τηλικαύτης ἀμελήσαντας σωτηρίας; ἦτις ἀρχὴν λαβοῦσα λαλεῖσθαι διὰ τοῦ κυρίου, ὑπὸ τῶν ἀκουσάντων εἰς ἡμᾶς ἐβεβαιώθη, ⁴ συνεπιμαρτυροῦντος τοῦ θεοῦ σημείοις τε καὶ τέρασιν καὶ ποικίλαις δυνάμεσιν καὶ πνεύματος ἁγίου μερισμοῖς κατὰ τὴν αὐτοῦ θέλησιν.

⁵ Οὐ γὰρ ἀγγέλοις ὑπέταξεν τὴν οἰκουμένην τὴν μέλλουσαν, περὶ ἧς λαλοῦμεν. ⁶ διεμαρτύρατο δὲ πον τις λέγων· τί ἐστὶν ἄνθρωπος ὅτι μνησκη αὐτοῦ; ἡ υἱὸς ἀνθρώπου ὅτι ἐπισκέπτη αὐτόν; ⁷ ἠλάττωσας αὐτόν βραχύ τι παρ' ἀγγέλους, δόξῃ καὶ τιμῇ ἐστεφάνωσας αὐτόν, ⁸ πάντα ὑπέταξας ὑποκάτω τῶν ποδῶν αὐτοῦ. ἐν τῷ γὰρ ὑποτάξει αὐτῷ τὰ πάντα οὐδὲν ἀφῆκεν αὐτῷ ἀνυπότακτον· ἔνν δὲ οὕτω ὁρῶμεν αὐτῷ τὰ πάντα ὑποτεταγμένα. ⁹ τὸν δὲ βραχύ τι παρ' ἀγγέλους ἠλαττωμένον βλέπομεν Ἰησοῦν διὰ τὸ πάθημα τοῦ θανάτου δόξῃ καὶ τιμῇ ἐστεφανωμένον, ὅπως χάριτι θεοῦ ὑπὲρ παντὸς γεύσῃται θανάτου. ¹⁰ ἐπρεπεν γὰρ αὐτῷ, δι' ὅν τὰ πάντα καὶ δι' οὗ τὰ πάντα, πολλοὺς υἱοὺς εἰς

8. H [του αιωνος] | H⁸ της βασιλ. αυτου 9. αδιαιαν; TH ανομιαν 12. αλλαξεις; T⁸H ελιξεις | αυτους; [T]H add ως ιματιον II, 7. ιωσφαν. αυτον; TH add [και κατεστησας αυτον επι τα εργα των χειρων σου] 8. H υποταξαι [αυτω] τα π. 9. χαριτι; t χωρις

10ss. Ps 102, 26-28. 13. Ps 110, 1. Mt 22, 44 etc. II, 2. Gal 3, 19. Act 7, 53. 3. 12, 25. 4. Rom 15, 19. 6ss. Ps 8, 5-7. 8. I Cor 15, 27. Eph 1, 22. 10. Rom 11, 36.

δόξαν ἀγαθόντα τὸν ἀρχηγὸν τῆς σωτηρίας αὐτῶν διὰ παθημάτων τελειῶσαι. ¹¹ ὃ τε γὰρ ἀγιάζων καὶ οἱ ἀγιαζόμενοι ἐξ ἐνός πάντες· δι' ἣν αἰτίαν οὐκ ἐπαισχύνεται ἀδελφοὺς αὐτοὺς καλεῖν, ¹² λέγων· ἀπαγγελῶ τὸ ὄνομά σου τοῖς ἀδελφοῖς μου, ἐν μέσῳ ἐκκλησίας ὑμνήσω σε. ¹³ καὶ πάλιν· ἐγὼ ἔσομαι πεποιδῶς ἐπ' αὐτῷ. καὶ πάλιν· ἰδοὺ ἐγὼ καὶ τὰ παιδία ἃ μοι ἔδωκεν ὁ θεός. ¹⁴ ἐπεὶ οὖν τὰ παιδία κεκοινώηκεν αἵματος καὶ σαρκός, καὶ αὐτὸς παρακλησίως μετέσχεν τῶν αὐτῶν, ἵνα διὰ τοῦ θανάτου καταργήσῃ τὸν τὸ κράτος ἔχοντα τοῦ θανάτου, τοῦτ' ἔστιν τὸν διάβολον, ¹⁵ καὶ ἀπαλλάξῃ τούτους ὅσοι φόβῳ θανάτου διὰ παντὸς τοῦ ζῆν ἔνοχοι ἦσαν δουλίας. ¹⁶ οὐ γὰρ δήπου ἀγγέλων ἐπιλαμβάνεται, ἀλλὰ σπέρματος Ἀβραὰμ ἐπιλαμβάνεται. ¹⁷ ὅθεν ὄφειλαν κατὰ πάντα τοῖς ἀδελφοῖς ὁμοιωθῆναι, ἵνα ἐλεήμων γένηται καὶ πιστὸς ἀρχιερεὺς τὰ πρὸς τὸν θεόν, εἰς τὸ ἰλάσκεισθαι τὰς ἀμαρτίας τοῦ λαοῦ. ¹⁸ ἐν ᾧ γὰρ πέπονθεν αὐτὸς πειρασθεῖς, δύναται τοῖς πειραζομένοις βοηθῆσαι.

III

Christus Mose maior. Moses non impune spretus, multo minus Christus.

¹ Ὅθεν, ἀδελφοὶ ἅγιοι, κλήσεως ἐπουρανίου μέτοχοι, κατανοήσατε τὸν ἀπόστολον καὶ ἀρχιερέα τῆς ὁμολογίας ἡμῶν Ἰησοῦν, ² πιστὸν ὄντα τῷ ποιήσαντι αὐτόν, ὡς καὶ Μωϋσῆς ἐν ὄλω τῷ οἴκῳ αὐτοῦ. ³ πλείονος γὰρ οὗτος δόξης παρὰ Μωϋσῆν ἠξίωσται καθ' ὅσον πλείονα τιμὴν ἔχει τοῦ οἴκου ὁ κατασκευάσας αὐτόν. ⁴ πᾶς γὰρ οἴκος κατασκευάζεται ὑπὸ τινος, ὁ δὲ πάντα κατασκευάσας θεός. ⁵ καὶ Μωϋσῆς μὲν πιστὸς ἐν ὄλω τῷ οἴκῳ αὐτοῦ ὡς θεράπων εἰς μαρτύριον τῶν λαληθησομένων, ⁶ Χριστὸς δὲ ὡς υἱὸς ἐπὶ τὸν οἶκον αὐτοῦ, οὗ οἴκος ἔσμεν ἡμεῖς, εἰν τὴν παρησίαν καὶ τὸ καύχημα τῆς ἐλπίδος μέχρι τέλους βεβαίαν κατάσωμεν.

⁷ Διὸ, καθὼς λέγει τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον· σήμερον ἐὰν τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἀκούσητε, ⁸ μὴ σκληρύνητε τὰς καρδίας ὑμῶν ὡς ἐν τῷ παραπικρασμῷ κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ πειρασμοῦ ἐν τῇ ἐρήμῳ, ⁹ οὐ ἐπείρασαν οἱ πατέρες ὑμῶν ἐν δοκιμασίᾳ καὶ εἶδον τὰ ἔργα μου τεσσαράκοντα ἔτη. ¹⁰ διὸ προσώχθισα τῇ γενεᾷ ταύτῃ καὶ εἶπον· ἀεὶ πλανῶνται τῇ καρδίᾳ· αὐτοὶ δὲ οὐκ ἔγνωσαν

15. τῆ δουλίας III,2. τῆ ἐν [ὄλω] τῷ 6. τῆ [μέχρι τέλους βεβαίαν]

11. Mt 12,49. 28,10 etc. 12. Ps 22,23. 13. 2 Sam 22,3. Is 8,17a. 14. 1 Cor 15,26. 2 Tim 1,10. III,2. Num 12,7. 5. Num 12,7. 6. 10,21. 3,14. 7ss. Ps 95,8-11. 8. Ex 17,7. Num 14,22s.

τάς ὁδοὺς μου, ¹¹ ὡς ὤμοσα ἐν τῇ ὀργῇ μου· εἰ εἰσελεύσονται εἰς τὴν κατάπαυσιν μου. ¹² βλέπετε, ἀδελφοί, μήποτε ἴσται ἐν τινι ὑμῶν καρδιά πονηρὰ ἀπιστίας ἐν τῷ ἀποστήναι ἀπὸ Θεοῦ ζῶντος, ¹³ ἀλλὰ παρακαλεῖτε ἑαυτοὺς καθ' ἐκάστην ἡμέραν, ἄχρις οὗ τὸ σήμερον καλεῖται, ἵνα μὴ σκληρυνθῇ τις ἐξ ὑμῶν ἀπάτη τῆς ἁμαρτίας· ¹⁴ μέτοχοι γὰρ τοῦ Χριστοῦ γεγόναμεν, ἵνα ἵππερ τῆν ἀρχὴν τῆς ὑποστάσεως μέχρι τέλους βεβαίαν κατάσχωμεν. ¹⁵ ἐν τῷ λέγεσθαι· σήμερον ἐὰν τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἀκούσητε, μὴ σκληρύνητε τὰς καρδίας ὑμῶν ὡς ἐν τῷ παραπικρασμῷ· ¹⁶ τίνας γὰρ ἀκούσαντες παρεπικράναν; ἀλλ' οὐ πάντες οἱ ἐξελεθόντες ἐξ Αἰγύπτου διὰ Μωϋσέως; ¹⁷ τίσιν δὲ προσώχθισεν τεσσεράκοντα ἔτη; οὐχὶ τοῖς ἁμαρτήσασιν; ὧν τὰ κῶλα ἔπεσεν ἐν τῇ ἐρήμῳ. ¹⁸ τίσιν δὲ ὤμοσεν μὴ εἰσελεύσεσθαι εἰς τὴν κατάπαυσιν αὐτοῦ εἰ μὴ τοῖς ἀπειθήσασιν; ¹⁹ καὶ βλέπομεν ὅτι οὐκ ἠδυνήθησαν εἰσελθεῖν δι' ἀπιστίας.

IV

Requies promissa Iudaeis data piis per Christum. Verbi divini vis.

¹ Φοβηθῶμεν οὖν μήποτε καταλειπομένης ἐπαγγελίας εἰσελθεῖν εἰς τὴν κατάπαυσιν αὐτοῦ δοκῇ τις ἐξ ὑμῶν ὑσταρηκεῖναι. ² καὶ γὰρ ἔσμεν εὐηγγελισμένοι καθάπερ ἀκείνοι· ἀλλ' οὐκ ὠφέλησεν ὁ λόγος τῆς ἀκοῆς ἐκείνους μὴ συνεκκρασμένος τῇ πίστει τοῖς ἀκούσασιν. ³ εἰσερχόμεθα γὰρ εἰς τὴν κατάπαυσιν οἱ πιστεύσαντες, καθὼς εἶρηκεν· ὡς ὤμοσα ἐν τῇ ὀργῇ μου· εἰ εἰσελεύσονται εἰς τὴν κατάπαυσιν μου, καίτοι τῶν ἔργων ἀπὸ καταβολῆς κόσμου γενηθέντων. ⁴ εἶρηκεν γὰρ πού περὶ τῆς ἐβδόμης οὕτως· καὶ κατέπαυσεν ὁ Θεὸς ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἐβδόμῃ ἀπὸ πάντων τῶν ἔργων αὐτοῦ. ⁵ καὶ ἐν τούτῳ πάλιν· εἰ εἰσελεύσονται εἰς τὴν κατάπαυσιν μου. ⁶ ἐπεὶ οὖν ἀπολείπεται τινὰς εἰσελθεῖν εἰς αὐτήν, καὶ οἱ πρότερον εὐαγγελισθέντες οὐκ εἰσῆλθον δι' ἀπειθεῖαν, ⁷ πάλιν τινὰ ὀρίζει ἡμέραν, σήμερον, ἐν Δαυεὶδ λέγων μετὰ τοσοῦτον χρόνον, καθὼς προεῖρηται· σήμερον ἐὰν τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἀκούσητε, μὴ σκληρύνητε τὰς καρδίας ὑμῶν. ⁸ εἰ γὰρ αὐτοὺς Ἰησοῦς κατέπαυσεν, οὐκ ἂν περὶ ἄλλης ἐλάλει μετὰ ταῦτα ἡμέρας. ⁹ ἄρα ἀπολείπεται σαββατισμὸς τῷ λαῷ τοῦ Θεοῦ. ¹⁰ ὁ γὰρ εἰσελθὼν εἰς τὴν κατάπαυσιν αὐτοῦ καὶ αὐτὸς κατέπαυσεν ἀπὸ τῶν ἔργων αὐτοῦ, ὡς περ ἀπὸ τῶν ἰδίων ὁ Θεός.

13. th εξ υμων τις IV, 2. μη — ακουσαισιν: h† | TH³ συνεκκρασμενους (T συγκ.) 3. γαρ: th ουν | την pr: TH [την] 7. h προειρηκεν

11. 4, 3. 13. 3, 8. 14. 3, 6. 15. 3, 7s. 17. 3, 9s. Num 14, 29. 18. 3, 11. 19. 4, 6. IV, 1. 3, 11. 3. 3, 11. Ps 95, 11. 4. Gen 2, 2. 6. 3, 19. 7. 3, 15. Ps 95, 8. 8. Ios 22, 4. Deut 31, 7. 10s. 4, 4s.

¹¹ Σπουδάσωμεν ὄν εισελθεῖν εἰς ἐκείνην τὴν κατάρπασιν, ἵνα μὴ ἐν τῷ αὐτῷ τις ὑποδείγματι πέσῃ τῆς ἀπειθείας. ¹² ζῶν γὰρ ὁ λόγος τοῦ θεοῦ καὶ ἐνεργῆς καὶ τομώτερος ὑπὲρ πᾶσαν μάχαιραν δίστομον καὶ δυνούμενος ἄχρι μερισμοῦ ψυχῆς καὶ πνεύματος, ἀρμών τε καὶ μελῶν, καὶ κριτικὸς ἐνθυμήσεων καὶ ἐνοιῶν καρδίας. ¹³ καὶ οὐκ ἔστιν κτίσις ἀφανῆς ἐνώπιον αὐτοῦ, πάντα δὲ γυμνά καὶ τετραηλισμένα τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ, πρὸς ὃν ἡμῖν ὁ λόγος.

V

Christus pontifex in aeternum, sacerdos sicut Melchisedech. Tarditas lectorum taxatur.

¹⁴ ἔχοντες ὄν ἀρχιερέα μέγαν διαηλωθότα τοῖς οὐρανοῦς, Ἰησοῦν τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ, κρατῶμεν τῆς ὁμολογίας. ¹⁵ οὐ γὰρ ἔχομεν ἀρχιερέα μὴ δυνάμενον συναπαθῆσαι ταῖς ἀσθενείαις ἡμῶν, πεπειρασμένον δὲ κατὰ πάντα καθ' ὁμοιότητα χωρὶς ἁμαρτίας. ¹⁶ προσερχώμεθα ὄν μετὰ παρηρησίας τῷ θρόνῳ τῆς χάριτος, ἵνα λάβωμεν ἔλεος καὶ χάριν εὐρωμεν εἰς εὐκαιρον βήθειαν.

(V) ¹ Πᾶς γὰρ ἀρχιερεὺς ἐξ ἀνθρώπων λαμβανόμενος ὑπὲρ ἀνθρώπων καθίσταται τὰ πρὸς τὸν θεόν, ἵνα προσφέρῃ δῶρά τε καὶ θυσίας ὑπὲρ ἁμαρτιῶν, ² μετριοπαθεῖν δυνάμενος τοῖς ἀγνοῦσιν καὶ πλανωμένοις, ἐπεὶ καὶ αὐτὸς περικείται ἀσθενείας, ³ καὶ δι' αὐτῆν ὀφείλει, καθὼς περὶ τοῦ λαοῦ, οὕτως καὶ περὶ ἑαυτοῦ προσφέρειν περὶ ἁμαρτιῶν. ⁴ καὶ οὐχ ἑαυτῷ τις λαμβάνει τὴν τιμὴν, ἀλλὰ καλούμενος ὑπὸ τοῦ θεοῦ, καθὼς περὶ καὶ Ἀαρῶν. ⁵ οὕτως καὶ ὁ Χριστὸς οὐχ ἑαυτὸν ἐδόξασεν γενηθῆναι ἀρχιερέα, ἀλλ' ὁ λαλήσας πρὸς αὐτόν· υἱὸς μου εἶ σύ, ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε· ⁶ καθὼς καὶ ἐν ἑτέρῳ λέγει· σὺ ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ. ⁷ ὅς ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς σαρκὸς αὐτοῦ δεήσεις τε καὶ ἰκετηρίας πρὸς τὸν δυνάμενον σώζειν αὐτὸν ἐκ θανάτου μετὰ κραυγῆς ἰσχυρᾶς καὶ δακρύων προσετέγκας καὶ εἰσακουσθεὶς ἀπὸ τῆς εὐλαβείας, ⁸ καίπερ ὢν υἱὸς, ἔμαθεν ἀφ' ὧν ἔπαθεν τὴν ὑπακοήν, ⁹ καὶ τελειωθεὶς ἐγένετο πᾶσιν τοῖς ὑπακούουσιν αὐτῷ αἴτιος σωτηρίας αἰωνίου, ¹⁰ προσαγορευθεὶς ὑπὸ τοῦ θεοῦ ἀρχιερεὺς κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ.

¹¹ Περὶ οὗ πολὺς ἡμῖν ὁ λόγος καὶ δυσερμήνευτος λέγειν, ἐπεὶ νωθροὶ γεγόνατε ταῖς ἀκοαῖς. ¹² καὶ γὰρ ὀφείλοτες εἶναι διδά-

15. T συναπαθῆσαι V, 1. TH δωρα [τε] και 3. εαυτου: t αυτου

14. 3, 1. 8, 1. 15. 2, 17s. 5, 2. 16. 10, 22. V, 1. 8, 3. 9, 9. 2. 4, 15. 3. 7, 27. 4. Ex 28, 1. 5. Ps 2, 7. 6. 7, 17. Ps 110, 4. 7. Lc 22, 42. 44. Mt 27, 46 etc. 10. 5, 6. 1ss. Gal 4, 3. I Cor 3, 2.

σκαλοι διὰ τὸν χρόνον, πάλιν χρειὰς ἔχετε τοῦ διδάσκειν ὑμᾶς τίνα τὰ στοιχεῖα τῆς ἀρχῆς τῶν λογίων τοῦ θεοῦ, καὶ γεγονότα χρειὰς ἔχοντες γάλακτος, οὐ στερεᾶς τροφῆς. ¹³ πᾶς γὰρ ὁ μετέγων γάλακτος ἄπειρος λόγου δικαιοσύνης, νῆπιος γάρ ἐστιν· ¹⁴ τελείων δέ ἐστιν ἡ στερεὰ τροφή, τῶν διὰ τὴν ἕξιν τὰ αἰσθητήρια γεγυμνασμένα ἔχόντων πρὸς διάκρισιν καλοῦ τε καὶ κακοῦ.

VI

Tarditate deposita ad perfecta nitendum. Defectio irreparabilis.
Fides Abrahami.

¹ Διὸ ἀφέντες τὸν τῆς ἀρχῆς τοῦ Χριστοῦ λόγον ἐπὶ τὴν τελειότητα φερόμεθα, μὴ πάλιν θεμέλιον καταβαλλόμενοι μετανοίας ἀπὸ νεκρῶν ἔργων, καὶ πίστεως ἐπὶ θεόν, ² βαπτισμῶν διδαχῆς, ἐπιθέσεώς τε χειρῶν, ἀναστάσεώς τε νεκρῶν, καὶ κρίματος αἰωνίου. ³ καὶ τοῦτο ποιήσομεν, ἕνπερ ἐπιτερέπῃ ὁ θεός. ⁴ ἀδύνατον γὰρ τοῖς ἀπαξ φωτισθέντας γευσάμενους τε τῆς δωρεᾶς τῆς ἐπουρανίου καὶ μετόχους γεννηθέντας πνεύματος ἁγίου ⁵ καὶ καλὸν γευσάμενους θεοῦ ἔῃμα δυνάμεις τε μέλλοντος αἰῶνος, ⁶ καὶ παραπεσόντας, πάλιν ἀνακαινίζειν εἰς μετάνοιαν, ἀνασταυροῦντας ἑαυτοῖς τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ καὶ παραδειγματίζοντας. ⁷ γῆ γὰρ ἡ πιούσα τὸν ἐπ' αὐτῆς ἐρχόμενον πολλὰκις ὑέτον καὶ τίκτουσα βοτάνην εὐθετον ἐκείνοις δι' οὓς καὶ γεωργεῖται, μεταλαμβάνει εὐλογίας ἀπὸ τοῦ θεοῦ· ⁸ ἐκφέρουσα δὲ ἀκαήθας καὶ τριβόλους ἀδόκιμος καὶ κατάρας ἐγγύς, ἧς τὸ τέλος εἰς καῦσιν.

⁹ Πειπεισμένοι δὲ περὶ ὑμῶν, ἀγαπητοί, τὰ κρείσσονα καὶ ἐχόμενα σωτηρίας, εἰ καὶ οὕτως λαλοῦμεν. ¹⁰ οὐ γὰρ ἄδικος ὁ θεός ἐπιλαθέσθαι τοῦ ἔργου ὑμῶν καὶ τῆς ἀγάπης ἧς ἐνεδειξασθε εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ, διακονήσαντες τοῖς ἁγίοις καὶ διακονοῦντες. ¹¹ ἐπιθυμοῦμεν δὲ ἕκαστον ὑμῶν τὴν αὐτὴν ἐνδείκνυσθαι σπουδὴν πρὸς τὴν πληροφориαν τῆς ἐλπίδος ἄχρι τέλους, ¹² ἵνα μὴ νωθροὶ γένησθε, μμηται δὲ τῶν διὰ πίστεως καὶ μακροθυμίας κληρονομούντων τὰς ἐπαγγελίας. ¹³ τῷ γὰρ Ἀβραάμ ἐπαγγειλάμενος ὁ θεός, ἐπεὶ κατ' οὐδενὸς εἶχεν μείζονος ὁμόσαι, ὤμοσεν καθ' ἑαυτοῦ, ¹⁴ λέγων· εἰ μὴν εὐλογῶν εὐλογήσω σε καὶ πληθύνων πληθύνῃ σε· ¹⁵ καὶ οὕτως μακροθυμήσας ἐπέτυχεν τῆς ἐπαγγελίας. ¹⁶ ἄνθρωποι γὰρ κατὰ τοῦ μείζονος ὁμνύουσιν, καὶ πάσης αὐτοῖς ἀντιλογίας πέρας εἰς βεβαίωσιν ὁ ὄρκος· ¹⁷ ἐν ᾧ περισσώτερον

12. H τινὰ | ου στερεας: [T]h pm και VI, 2. H⁸ διδαχην | [T]H⁸ om τε sc 4. h φωτισθεντας,

VI, 1. 5, 12. I Cor 3, 10. 3. Iac 4, 15. 8. Gen 3, 17s. Is 5, 2. 4. 6. Hos 10, 8. 10. I Thess 1, 3. 13s. Gen 22, 16s. 15. 10, 36. ε6. Ex 22, 11. 17. 11, 9.

βουλόμενος ὁ θεὸς ἐπιδειξάτω τοῖς κληρονόμοις τῆς ἐπαγγελίας τὸ ἀμετάθετον τῆς βουλῆς αὐτοῦ ἐμεσίτευσεν ὄρκω, ¹⁸ ἵνα διὰ δύο πραγμάτων ἀμεταθέτων, ἐν οἷς ἀδύνατον ψεύσασθαι τὸν θεόν, ἰσχυρὰν παράκλησιν ἔχομεν οἱ καταφυγόντες κρατῆσαι τῆς προκειμένης ἐλπίδος, ¹⁹ ἣν ὡς ἄγκυραν ἔχομεν τῆς ψυχῆς ἀσφαλῆ εἶς καὶ βεβαίαν καὶ εἰσερχομένην εἰς τὸ ἐσώτερον τοῦ καταπετάσματος, ²⁰ ὅπου πρόδρομος ὑπὲρ ἡμῶν εἰσήλθεν Ἰησοῦς, κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ ἀρχιερεὺς γενόμενος εἰς τὸν αἰῶνα.

VII

Melchisedech Abrahamo Levitisque maior et Christus pontifex noster in aeternum.

¹ Οὗτος γὰρ ὁ Μελχισεδέκ, βασιλεὺς Σαλήμ, ἱερεὺς τοῦ θεοῦ τοῦ ὑψίστου, ὁ συναντήσας Ἀβραάμ ὑποστρέφοντι ἀπὸ τῆς κοπῆς τῶν βασιλέων καὶ εὐλογήσας αὐτόν, ² ᾧ καὶ δεκάτην ἀπὸ πάντων ἐμέρισεν Ἀβραάμ, πρῶτον μὲν ἐρμηνεύμενος βασιλεὺς δικαιοσύνης, ἔπειτα δὲ καὶ βασιλεὺς Σαλήμ, ὁ ἔστιν βασιλεὺς εἰρήνης, ³ ἀπάτωρ, ἀμήτωρ, ἀγενεαλόγητος, μήτε ἀρχὴν ἡμερῶν μήτε ζωῆς τέλος ἔχων, ἀφωμοιωμένος δὲ τῷ νῆφ τοῦ θεοῦ, μένει ἱερεὺς εἰς τὸ διηνεκές.

⁴ Θεωρεῖτε δὲ πηλίκος οὗτος, ᾧ καὶ δεκάτην Ἀβραάμ ἔδωκεν ἐκ τῶν ἀκροθινίων ὁ πατριάρχης. ⁵ καὶ οἱ μὲν ἐκ τῶν νῆων Λευεὶ τῆν ἰερατεῖαν λαμβάνοντες ἐντολὴν ἔχουσι ἀποδεκατοῖν τὸν λαόν κατὰ τὸν νόμον, τοῦτ' ἔστιν τοὺς ἀδελφούς αὐτῶν, καίπερ ἐξεληλυθότας ἐκ τῆς ὀσφύος Ἀβραάμ. ⁶ ὁ δὲ μὴ γενεαλογούμενος ἐξ αὐτῶν δεδεκάτωκεν Ἀβραάμ, καὶ τὸν ἔχοντα τὰς ἐπαγγελίας εὐλόγηκεν. ⁷ χωρὶς δὲ πάσης ἀντιλογίας τὸ ἔλαττον ὑπὸ τοῦ κρείττονος εὐλογεῖται. ⁸ καὶ ὡς μὲν δεκάτας ἀποθνήσκοντες ἀνθρωποὶ λαμβάνουσιν, ἐκεῖ δὲ μαρτυρούμενος ὅτι ζῇ. ⁹ καὶ ὡς ἔπος εἰπεῖν, δι' Ἀβραάμ καὶ Λευεὶς ὁ δεκάτας λαμβάνων δεδεκάτωται. ¹⁰ ἔτι γὰρ ἐν τῇ ὀσφύϊ τοῦ πατρὸς ἦν ὅτε συνήνησεν ἀντὶ Μελχισεδέκ.

¹¹ Εἰ μὲν οὖν τελείωσις διὰ τῆς Λευεϊτικῆς ἱερωσύνης ἦν, ὁ λαὸς γὰρ ἐπ' αὐτῆς νενομοθέτηται, τίς ἐτι χρεῖα κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ ἕτερον ἀνίστασθαι ἱερέα καὶ οὐ κατὰ τὴν τάξιν Λευεὶν λέγεσθαι; ¹² μετατιθεμένης γὰρ τῆς ἱερωσύνης ἐξ ἀνάγκης καὶ νόμον μετάρθεις γίνεται. ¹³ εἴφ' ὃν γὰρ λέγεται ταῦτα, φυλῆς ἐτέρας μετέσχηκεν, ἀφ' ἧς οὐδαὶς προσέσχηκεν τῷ θουσιαστηρίῳ.

18. TH⁸ om τον 19. T ασφαλην VII, 1. o sc] Th ος H το t
4. TH⁸ om και 5. H ιερατιαν II. T λευιτικης

18. Tit 1,2. 19. Lev 16,2. 20. 5,6. VII, 1ss. Gen 14, 18ss.
3. 5,6. 4. 7,2. 5. Num 18, 21ss. 11. 5,6.

¹⁴ πρόδηλον γὰρ ὅτι ἐξ Ἰούδα ἀνατέταλκεν ὁ κύριος ἡμῶν, εἰς ἣν φυλὴν περὶ ἱερέων οὐδὲν Μωϋσῆς ἐλάλησεν. ¹⁵ καὶ περισσότερον ἔτι κατάδηλόν ἐστιν, εἰ κατὰ τὴν ὁμοιότητα Μελχισεδέκ ἀνίσταται ἱερεὺς ἕτερος, ¹⁶ ὃς οὐ κατὰ νόμον ἐτολμῆς σαρκίως γέγονεν ἀλλὰ κατὰ δύναμιν ζωῆς ἀκαταλύτου. ¹⁷ μαρτυρεῖται γὰρ ὅτι σὺ ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ.

¹⁸ Ἀθέτησις μὲν γὰρ γίνεται προαγοῦσης ἐτολμῆς διὰ τὸ αὐτῆς ἀσθενεῖς καὶ ἀνωφελές, ¹⁹ οὐδὲν γὰρ ἐτελείωσεν ὁ νόμος, ἐπεισαγωγῆ δὲ κρείττονος ἐλπίδος, δι' ἧς ἐγγίζομεν τῷ θεῷ. ²⁰ καὶ καθ' ὅσον οὐ χωρὶς ὀρκωμοσίας, — οἱ μὲν γὰρ χωρὶς ὀρκωμοσίας εἰσὶν ἱερεῖς γεγονότες, ²¹ ὁ δὲ μετὰ ὀρκωμοσίας διὰ τοῦ λέγοντος πρὸς αὐτόν· ὤμοσεν κύριος, καὶ οὐ μεταμεληθήσεται· σὺ ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα. — ²² κατὰ τοσοῦτο καὶ κρείττονος διαθήκης γέγονεν ἔγγνος Ἰησοῦς. ²³ καὶ οἱ μὲν πλείονές εἰσιν γεγονότες ἱερεῖς διὰ τὸ θανάτῳ κωλύεσθαι παραμένειν· ²⁴ ὁ δὲ διὰ τὸ μένειν αὐτὸν εἰς τὸν αἰῶνα ἀπαράβατον ἔχει τὴν ἱεροσύνην, ²⁵ ὅθεν καὶ σώζειν εἰς τὸ παντελές θνήσκει τοὺς προσερχομένους δι' αὐτοῦ τῷ θεῷ, πάντοτε ζῶν εἰς τὸ ἐντυγχάνειν ὑπὲρ αὐτῶν.

²⁶ Τοιοῦτος γὰρ ἡμῖν καὶ ἔπρεπεν ἀρχιερεὺς, ὅσιος, ἄκακος, ἀμίαντος, κεχωρισμένος ἀπὸ τῶν ἀμαρτωλῶν, καὶ ὑψηλότερος τῶν οὐρανῶν γενόμενος, ²⁷ ὃς οὐκ ἔχει καθ' ἡμέραν ἀνάγκην, ὡσπερ οἱ ἀρχιερεῖς, πρότερον ὑπὲρ τῶν ἰδίων ἀμαρτιῶν θυσίας ἀναφέρειν, ἔπειτα τῶν τοῦ λαοῦ· τοῦτο γὰρ ἐποίησεν ἐφάπαξ ἑαυτὸν προσενέγκας. ²⁸ ὁ νόμος γὰρ ἀνθρώπους καθίστασιν ἀρχιερεῖς ἔχοντας ἀσθένειαν, ὁ λόγος δὲ τῆς ὀρκωμοσίας τῆς μετὰ τὸν νόμον υἱὸν εἰς τὸν αἰῶνα τετελειωμένον.

VIII

Caelestis pontifex noster, auctor novi cum deo foederis veteris melioris.

¹ Κεφάλαιον δὲ ἐπὶ τοῖς λεγομένοις, τοιοῦτον ἔχομεν ἀρχιερεῖα ὃς ἐκάθισεν ἐν δεξιᾷ τοῦ θρόνου τῆς μεγαλοσύνης ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ² τῶν ἁγίων λειτουργὸς καὶ τῆς σκηνῆς τῆς ἀληθινῆς, ἣν ἐπηξεν ὁ κύριος, οὐκ ἄνθρωπος. ³ πᾶς γὰρ ἀρχιερεὺς εἰς τὸ προσφέρειν δῶρά τε καὶ θυσίας καθίσταται, ὅθεν ἀναγκαῖον ἔχειν τι καὶ τοῦτον ὁ προσενέγκη. ⁴ εἰ μὲν οὖν ἦν ἐπὶ γῆς, οὐδ'

22. T³ om και ante κρειττ. 23. t ιερεις γεγονοτες 26. H [και] επρεπεν 27. προσενγκας: T³H⁸ ανενγκας 28. H υιον, εις

15. 5,6. 17. Ps 110,4. 21. Ps 110,4. 22. 8,6. 24. 7,17. 25. Io 14,6. 27. 5,3. 9,7.12. VIII,1. Ps 110,1. 2. Num 24,6. 3. 5,1.

ἂν ἦν ἱερεὺς, ὄντων τῶν προσφερόντων κατὰ νόμον τὰ δῶρα, ὅτινες ὑποδείγματι καὶ σκιᾷ λατρεύουσιν τῶν ἐπουρανίων, καθὼς κεχηματίσται Μαυσῆς μέλλον ἐπιτελεῖν τὴν σκηνὴν· ὅρα γὰρ ῥησιν ποιήσεις πάντα κατὰ τὸν τύπον τὸν δευχθέντα σοι ἐν τῷ ὄρει· ὅντι δὲ διαφορωτέρας τέτυχεν λειτουργίας, ὅση καὶ κρείττονός ἐστιν διαθήκης μεσίτης, ἣτις ἐπὶ κρείττοσιν ἐπαγγελίας νομοθετήται. ⁷ Εἰ γὰρ ἡ πρώτη ἐκείνη ἦν ἄμωμος, οὐκ ἂν δευτέρας ἐζητεῖτο τόπος. ⁸ μεμφόμενος γὰρ αὐτοὺς λέγει· ἰδοὺ ἡμέραι ἔρχονται, λέγει κύριος, καὶ συντελέσω ἐπὶ τὸν οἶκον Ἰσραὴλ καὶ ἐπὶ τὸν οἶκον Ἰούδα διαθήκην καινὴν, ⁹ οὐ κατὰ τὴν διαθήκην ἣν ἐποίησα τοῖς πατέραςιν αὐτῶν ἐν ἡμέρᾳ ἐπιλαβομένου μου τῆς χειρὸς αὐτῶν ἐξαγαγεῖν αὐτοὺς ἐκ γῆς Αἰγύπτου, ὅτι αὐτοὶ οὐκ ἐνέμεναν ἐν τῇ διαθήκῃ μου, καὶ γὰρ ἠμέλησα αὐτῶν, λέγει κύριος. ¹⁰ ὅτι αὕτη ἡ διαθήκη ἦν διαθήσομαι τῷ οἴκῳ Ἰσραὴλ μετὰ τὰς ἡμέρας ἐκείνας, λέγει κύριος, διδοὺς νόμους μου εἰς τὴν διάνοιαν αὐτῶν, καὶ ἐπὶ καρδίαν αὐτῶν ἐπιγράψω αὐτούς, καὶ ἔσομαι αὐτοῖς εἰς θεὸν καὶ αὐτοὶ ἔσονται μοι εἰς λαόν. ¹¹ καὶ οὐ μὴ διδάξωσιν ἕκαστος τὸν πολίτην αὐτοῦ καὶ ἕκαστος τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, λέγων· γινῶθι τὸν κύριον, ὅτι πάντες εἰδήσουσιν με ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου αὐτῶν. ¹² ὅτι ὡς ἔσομαι ταῖς ἀδικίαις αὐτῶν, καὶ τῶν ἀμαρτιῶν αὐτῶν οὐ μὴ μνησθῶ ἔτι. ¹³ ἐν τῷ λέγειν καινὴν πεπαλαίωκεν τὴν πρώτην· τὸ δὲ παλαιούμενον καὶ γηράσκον ἐγγὺς ἀφανισμοῦ.

IX

Sanctuarium vetus et caelum sanctuarium Christi. Imperfecta Mosaica et perfecta Christi expiatio.

¹ Εἶπε μὲν οὖν καὶ ἡ πρώτη δικαιώματα λατρείας τὸ τε ἅγιον κοσμηκόν. ² σκηνὴ γὰρ κατασκευάσθη ἡ πρώτη, ἐν ἣ ἡ τε λυχνία καὶ ἡ τράπεζα καὶ ἡ πρόθεσις τῶν ἄρτων, ἣτις λέγεται ἅγια. ³ μετὰ δὲ τὸ δεύτερον καταπέτασμα σκηνὴ ἡ λεγομένη ἅγια ἁγίων, ⁴ χρυσοῦν ἔχουσα θυμιατήριον καὶ τὴν κιβωτὸν τῆς διαθήκης περικαλυμμένην πάντοθεν χρυσοῦ, ἐν ἣ στάμνος χρυσοῦ ἔχουσα τὸ μάννα καὶ ἡ ῥάβδος Ἀαρὼν ἡ βλαστήσασα καὶ αἱ πλάκες τῆς διαθήκης, ⁵ ὑπεράνω δὲ αὐτῆς Χερουβείμ δόξης κατασκιάζοντα τὸ ἱλαστήριον· περι ὧσ' οὐκ ἔστιν ἔτι λέγειν κατὰ

5. Η (οἰτινες — εν τω ορει) 6. νυν: tH⁸ νυν | T⁸ τετυχεν
8. αυτοις: T⁸ αυτοις 10. TH⁸ επι καρδιας IX, 1. TH ουν [και] η
2. τ. αρτων: t add [και το χρυσοον θυμιατηριον] | h τα αγια 3. Th
τα αγια των αγιων 4. t [χρυσουον] εχουσα [θυμιατηριον και]

5. 10, 1. Ez 25, 40. Act 7, 44. 6. 7, 22, 11. 8ss. Ier 31, 31-34.
10. 10, 16. 2 Cor 6, 16. 12. 10, 17. 13. 8, 8. IX, 2ss. Ex 25ss.
40, 3ss. 5. Ez 10, 4.

Nov. Testam. graece.

401

26

μέρος. ⁶ Τούτων δὲ οὕτως κατασκευασμένων εἰς μὲν τὴν πρώτην σκηπὴν διαπαντὸς εἰσίσαισι οἱ ἱερεῖς τὰς λατρείας ἐπιτελοῦντες, ⁷ εἰς δὲ τὴν δευτέραν ἀπαξ τοῦ ἑνιαυτοῦ μόνος ὁ ἀρχιερεὺς, οὐ χωρὶς αἵματος ὃ προσφέρει ὑπὲρ ἑαυτοῦ καὶ τῶν τοῦ λαοῦ ἀγνοημάτων, ⁸ τοῦτο δηλοῦντος τοῦ πνεύματος τοῦ ἁγίου, μήπω πεφανερωσθαι τὴν τῶν ἁγίων ὁδὸν ἐτι τῆς πρώτης σκηπῆς ἐχούσης στάσις, ⁹ ἧτις παραβολὴ εἰς τὸν καιρὸν τὸν ἐνεσθηκότα, καθ' ἣν δῶρά τε καὶ θυσίαι προσφέρονται μὴ δυνάμεται κατὰ συνείδησιν τελειῶσαι τὸν λατρεύοντα, ¹⁰ μόνον ἐπὶ βρώμασιν καὶ πόμασιν καὶ διαφόροις βαπτισμοῖς, δικαιώματα σαρκὸς μέχρι καιροῦ διορθώσεως ἐπικείμενα.

¹¹ Χριστὸς δὲ παραγενόμενος ἀρχιερεὺς τῶν μελλόντων ἀγαθῶν, διὰ τῆς μεζονος καὶ τελειότερας σκηπῆς οὐ χειροποιήτων, τοῦτ' ἔστιν οὐ ταύτης τῆς κτίσεως, ¹² οὐδὲ δι' αἵματος τραγῶν καὶ μόσχων, διὰ δὲ τοῦ ἰδίου αἵματος εἰσῆλθεν ἐφάπαξ εἰς τὰ ἅγια, αἰώνιας λύτρωσιν ἐνδράμενος. ¹³ εἰ γὰρ τὸ αἷμα τράγων καὶ ταύρων καὶ σποδὸς δαμάλεως ῥαντίζουσα τοὺς κεκοινωνημένους ἀγιάζει πρὸς τὴν τῆς σαρκὸς καθαρότητα, ¹⁴ πόσω μᾶλλον τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ, ὃς διὰ πνεύματος αἰωνίου ἑαυτὸν προσήνεγκεν ἄμωμον τῷ θεῷ, καθαριεὶ τὴν συνείδησιν ὑμῶν ἀπὸ νεκρῶν ἔργων εἰς τὸ λατρεύειν θεῷ ζῶντι.

¹⁵ Καὶ διὰ τοῦτο διαθήκης καινῆς μεσίτης ἐστίν, ὅπως θανάτου γενομένου εἰς ἀπολύτρωσιν τῶν ἐπὶ τῇ πρώτῃ διαθήκῃ παραβάσεων τὴν ἐπαγγελίαν λάβωσιν οἱ κεκλημένοι τῆς αἰωνίου κληρονομίας. ¹⁶ ὅπου γὰρ διαθήκη, θάνατον ἀνάγκη φέρεσθαι τοῦ διαθεμένου. ¹⁷ διαθήκη γὰρ ἐπὶ νεκροῖς βεβαία, ἐπεὶ μήποτε ἰσχύει ὅτε ζῇ ὁ διαθέμενος. ¹⁸ ὅθεν οὐδ' ἡ πρώτη χωρὶς αἵματος ἐνεκαίσιται. ¹⁹ λαληθείσης γὰρ πάσης ἐντολῆς κατὰ νόμον ὑπὸ Μωϋσέως παντὶ τῷ λαῷ, λαβὼν τὸ αἷμα τῶν μόσχων καὶ τῶν τράγων μετὰ ὕδατος καὶ ἐρίου κοκκίνου καὶ ὑσσώπου, ἀντό τε τὸ βιβλίον καὶ πάντα τὸν λαὸν ἐράντισεν, ²⁰ λέγων· τοῦτο τὸ αἷμα τῆς διαθήκης ἧς ἐνετείλατο πρὸς ὑμᾶς ὁ θεός. ²¹ καὶ τὴν σκηπὴν δὲ καὶ πάντα τὰ σκευὴ τῆς λειτουργίας τῷ αἵματι ὁμοίως ἐράντισεν. ²² καὶ σχεδὸν ἐν αἵματι πάντα καθαρίζεται κατὰ τὸν νόμον, καὶ χωρὶς αἵματεκχυσίας οὐ γίνεται ἄφεσις. ²³ ἀνάγκη

10. δικαιώματα: [T]h pm καὶ 11. μελλόντων: tH^s γενομένων
14. υμων: tH^s ἦμων 17. μηποτε: H^s μη ποτε | h διαθεμενος; 18. TH
ουδε η | T σκευαιν. 19. TH κατα τον νομον

7. Ex 30,10. Lev 16. 9. 10,18. 5,1. 10. Lev 11 etc.
1 Pe 3,21. Col 2,16. 11. 10,1. 12. 13,20. Act 20,28. Hebr 10,14.
13. Lev 16,3. 148. Num 19,9.17. 14. 7,26. 1 Pe 1,19. Hebr 10,2.22.
1 Thess 1,9. 15. 12,24. 1 Tim 2,5. Act 13,39. Rom 4,13. 17. Gal
3,15. 188. Ex 24,388. 19. Lev 14,4. Num 19,6. 20. Ex 24,8.
Mt 26,28. 22. Lev 17,11.

ὄν τὰ μὲν ὑποδείγματα τῶν ἐν τοῖς οὐρανοῖς τούτοις καθαρῶ-
 ζεσθαι, αὐτὰ δὲ τὰ ἐπουράνια κρείττοσιν θυσίαις παρὰ ταύτας.
²⁴ οὐ γὰρ εἰς χειροποίητα εἰσῆλθεν ἅγια Χριστός, ἀντίτυπα τῶν
 ἀληθινῶν, ἀλλ' εἰς αὐτὸν τὸν οὐρανόν, ἵνα ἐμφανισθῆται τῷ
 προσώπῳ τοῦ θεοῦ ὑπὲρ ἡμῶν, ²⁵ οὐδ' ἵνα πολλάκις προσφέρῃ
 ἑαυτὸν, ὡς περὶ ὁ ἀρχιερεὺς εἰσέρχεται εἰς τὰ ἅγια κατ' ἐνιαυτὸν
 ἐν αἵματι ἄλλοτριῷ· ²⁶ ἐπεὶ ἴδει αὐτὸν πολλάκις παθεῖν ἀπὸ
 καταβολῆς κόσμου, ἅπαξ δὲ ἅπαξ ἐπὶ συντελείᾳ τῶν αἰῶνων εἰς
 ἀθέτησιν τῆς ἁμαρτίας διὰ τῆς θυσίας αὐτοῦ παφανέρωται. ²⁷ καὶ
 καθ' ὅσον ἀποκείται τοῖς ἀνθρώποις ἅπαξ ἀποθανεῖν, μετὰ δὲ
 τοῦτο κρίσις, ²⁸ οὕτως καὶ ὁ Χριστός, ἅπαξ προσενηχθεὶς εἰς τὸ
 πολλῶν ἀνενεγκεῖν ἁμαρτίας, ἐκ δευτέρου χωρὶς ἁμαρτίας ὀφθῆ-
 σεται τοῖς αὐτὸν ἀπεκδεχομένοις εἰς σωτηρίαν.

X

Lex umbra novi foederis. Piacula legis et verum piaculum Christi. Sacri-
 ficia abolita. Defectionis grave crimen. Constantis fidei laus.

¹ Σκιαὴν γὰρ ἔχων ὁ νόμος τῶν μελλόντων ἀγαθῶν, οὐκ αὐτῆν
 τὴν εἰκόνα τῶν πραγμάτων, κατ' ἐνιαυτὸν ταῖς αὐταῖς θυσίαις
 αἷς προσφέρουσι εἰς τὸ διηνεκὲς οὐδέποτε δύναται τοὺς προσερ-
 χομένους τελειῶσαι· ² ἐπεὶ οὐκ ἂν ἐπαύσαντο προσφερόμενοι, διὰ
 τὸ μηδεμίαν ἔχειν ἔτι συνείδησιν ἁμαρτιῶν τοὺς λατρεύοντας
 ἅπαξ νεκαθαρισμένους; ³ ἀλλ' ἐν αὐταῖς ἀνάμνησις ἁμαρτιῶν
 κατ' ἐνιαυτὸν· ⁴ ἀδύνατον γὰρ αἷμα ταύρων καὶ τράγων ἀφαιρεῖν
 ἁμαρτίας. ⁵ διὸ εἰσερχόμενος εἰς τὸν κόσμον λέγει· θυσίαν καὶ
 προσφορὰν οὐκ ἠθέλησας, σῶμα δὲ κατηρτίσω μοι, ⁶ ὀλοκαυτώ-
 ματα καὶ περὶ ἁμαρτίας οὐκ ἠυδόκησας· ⁷ τότε εἶπον· ἰδοὺ ἦκω,
 ἐν κεφαλῇ βιβλίου γέγραπται περὶ ἐμοῦ, τοῦ ποιῆσαι ὁ θεὸς τὸ
 θέλημά σου. ⁸ ἀνώτερον λέγων ὅτι θυσίας καὶ προσφορὰς καὶ
 ὀλοκαυτώματα καὶ περὶ ἁμαρτίας οὐκ ἠθέλησας οὐδὲ ἠυδόκησας,
 αἵτινες κατὰ νόμον προσφέρονται, ⁹ τότε εἶρηκεν· ἰδοὺ ἦκω τοῦ
 ποιῆσαι τὸ θέλημά σου. ἀναιρεῖ τὸ πρῶτον ἵνα τὸ δεύτερον
 στήσῃ, ¹⁰ ἐν ᾧ θελήματι ἡγιασμένοι ἐσμὲν διὰ τῆς προσφορᾶς
 τοῦ σώματος Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐφάπαξ.

¹¹ Καὶ πᾶς μὲν ἱερεὺς ἕστηκεν καθ' ἡμέραν λειτουργῶν καὶ

X, 1. κατ' ἐνιαυτὸν — τελειῶσαι: h + | θυσίαις: h add αυτων | αἷς:
 TH as | TH δυναται 4. h τραγων και ταυρων 6. H ευδοκησας
 8. H ευδοκησας 11. ιερεις: th αρχιερευς

^{24.} 10, 1. ^{26.} 1 Cor 10, 11. ^{27.} Gen 3, 19. Iob 30, 23.
 2 Cor 5, 10. ^{28.} 10, 12. Rom 6, 10. Is 53, 12. X, 1. 8, 5. Col 2, 17.
 Hebr 9, 9, 25. 3. Lev 16, 21. 4. Ps 50, 13. 5ss. Ps 40, 7-9.
 10. Col 1, 22. 1 Pe 2, 24.

τὰς αὐτὰς πολλάκις προσφέρων θυσίας, αἵτινες οὐδέποτε δύναται περιλεῖν ἁμαρτίας· ¹² οὗτος δὲ μίαν ὑπὲρ ἁμαρτιῶν προσε-
 νέγκας θυσίαν εἰς τὸ διηνεκὲς ἐκάθισεν ἐν δεξιᾷ τοῦ θεοῦ, ¹³ τὸ
 λοιπὸν ἐκδεχόμενος ἕως τεθῶσιν οἱ ἐχθροὶ αὐτοῦ ὑποπόδιον τῶν
 ποδῶν αὐτοῦ. ¹⁴ μὲν γὰρ προσφορᾷ τετελειώκεν εἰς τὸ διηνεκὲς
 τοὺς ἀγιαζομένους. ¹⁵ μαρτυρεῖ δὲ ἡμῖν καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον·
 μετὰ γὰρ τὸ εἰρηκέναι· ¹⁶ αὕτη ἡ διαθήκη ἦν διαθήσομαι πρὸς
 αὐτοὺς μετὰ τὰς ἡμέρας ἐκεῖνας, λέγει κύριος· διδοὺς νόμους
 μου ἐπὶ καρδίας αὐτῶν, καὶ ἐπὶ τὴν διάνοιαν αὐτῶν ἐπιγράψω
 αὐτοὺς, ¹⁷ καὶ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν καὶ τῶν ἀνομιῶν αὐτῶν οὐ
 μὴ μνησθήσομαι ἔτι. ¹⁸ ὅπου δὲ ἄφρασις τούτων, οὐκἔτι προσφορὰ
 περὶ ἁμαρτίας.

¹⁹ Ἐχοντας οὖν, ἀδελφοί, παρησίαν εἰς τὴν εἰσοδὸν τῶν
 ἁγίων ἐν τῷ αἵματι Ἰησοῦ, ²⁰ ἣν ἐνεκαίωσεν ἡμῖν ὁδοῦ πρόσφατον
 καὶ ζῶσαν διὰ τοῦ καταπετάσματος, τοῦτ' ἔστιν τῆς σαρκὸς
 αὐτοῦ, ²¹ καὶ ἱερεῖα μέγα ἐπὶ τὸν οἶκον τοῦ θεοῦ, ²² προσερχώ-
 μεθα μετὰ ἀληθινῆς καρδίας ἐν πληροφορίᾳ πίστεως, φεραντι-
 σμένοι τὰς καρδίας ἀπὸ συνειδήσεως πονηρᾶς καὶ λελουσμένοι τὸ
 σῶμα ὕδατι καθαρῷ, ²³ κατέχωμεν τὴν ὁμολογίαν τῆς ἐλπίδος
 ἀκλινη, πιστὸς γὰρ ὁ ἐπαγγελάμενος, ²⁴ καὶ κατανοῶμεν ἀλλή-
 λους εἰς παροξυσμὸν ἀγάπης καὶ καλῶν ἔργων, ²⁵ μὴ ἐγκαταλεί-
 ποντες τὴν ἐπισυναγωγὴν ἑαυτῶν, καθὼς ἔθος τισίν, ἀλλὰ
 παρακαλοῦντες, καὶ τοσοῦτω μᾶλλον ὅσῳ βλέπετε ἐγγιζοῦσαν τὴν
 ἡμέραν.

²⁶ Ἐκουσίως γὰρ ἁμαρτανόντων ἡμῶν μετὰ τὸ λαβεῖν τὴν
 ἐπίγνωσιν τῆς ἀληθείας, οὐκἔτι περὶ ἁμαρτιῶν ἀπολείπεται θυσία,
²⁷ φοβερὰ δὲ τις ἐδοχῆ κρίσεως καὶ πυρὸς ζῆλος ἐσθίειν μέλλον-
 τος τοὺς ὑπερτατίους. ²⁸ ἀθετήσας τις νόμον Μωϋσέως χωρὶς
 οἰκτιρμῶν ἐπὶ δυσὶν ἢ τρισὶν μάρτυσιν ἀποθνήσκει· ²⁹ πόσῳ δο-
 καῖτε χείρονος ἀξιωθήσεται τιμωρίας ὁ τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ κατα-
 πατήσας καὶ τὸ αἷμα τῆς διαθήκης κοινὸν ἠγησάμενος, ἐν ᾧ
 ἠγάσθη, καὶ τὸ πνεῦμα τῆς χάριτος ἐνυβρίσας. ³⁰ οἶδαμεν γὰρ
 τὸν εἰπόντα· ἐμοὶ ἐκδίκησις, ἐγὼ ἀνταποδώσω· καὶ πάλιν· κρινεῖ
 κύριος τὸν λαὸν αὐτοῦ. ³¹ φοβερὸν τὸ ἐμπροσθεῖν εἰς χεῖρας θεοῦ
 ζῶντος.

³² Ἀναμνηθήσεσθε δὲ τὰς πρότερον ἡμέρας, ἐν αἷς φωνι-

16. Η ἐπιγρ. αντους, — 22. ΤΗ φεραντισμενοι | Τ λελουμμενοι
 23. Η επαγγελαμενος·

12s. 1, 13. 12, 2 etc. Ps 110, 1. 16s. 8, 10, 12. Ier 31, 33s.
 19. Eph 3, 12. 2 Pe 1, 11. 21. 4, 14. 3, 6. 22. 4, 16. (6, 11.)
 Ez 36, 25. 1 Cor 6, 11. Eph 5, 26. 24. 13, 1ss. 25. 3, 13. 1 Thess 5, 11.
 26. 6, 4ss. 27. 9, 27. 28. Deut 17, 6. 29. Ex 24, 8. 30. Deut
 32, 35s. Rom 12, 19. Ps 135, 14.

σθέντες πολλῶν ἄθλων ὑπεμείνατε παθημάτων, ³³ τούτο μὲν ὀνειδισμοῖς τε καὶ θλίψεσιν θραυρίζομενοι, τούτο δὲ κοινοὶ τῶν οὕτως ἀναστρεφόμενων γενηθέντες. ³⁴ καὶ γὰρ τοῖς δεσμοῖς συνεπαθήσατε, καὶ τὴν ἀρπαγὴν τῶν ὑπαρχόντων ὑμῶν μετὰ χαρᾶς προσεδέξασθε, γινώσκοντες ἔχειν ἑαυτοὺς κρείσσονα ὑπαρξῶν καὶ μένουσαν. ³⁵ μὴ ἀποβάλητε οὖν τὴν παρησίαν ὑμῶν, ἥτις ἔχει μεγάλην μισθαποδοσίαν. ³⁶ ὑπομονῆς γὰρ ἔχετε χρεῖαν ἵνα ἐπὶ θέλημα τοῦ Θεοῦ ποιήσαντες κομίσθητε τὴν ἐπαγγελίαν. ³⁷ ἔτι γὰρ μικρὸν ὄσον ὄσον, ὁ ἐρχόμενος ἤξει καὶ οὐ χρονίσει· ³⁸ ὁ δὲ δίκαιός μου ἐκ πίστεως ζήσεται, καὶ ἐὰν ὑποστειληται, οὐκ εὐδοκεῖ ἢ ψυχὴ μου ἐν αὐτῷ. ³⁹ ἡμεῖς δὲ οὐκ ἐσμεν ὑποστολῆς εἰς ἀπόλειαν, ἀλλὰ πίστεως εἰς περιποίησιν ψυχῆς.

XI

Fidei ratio et exempla: Abel, Enoch, Noah, Abraham, Sara;
patriarchae, Ioseph, Moses atque alii.

¹ Ἔστιν δὲ πίστις ἐπιζομένη ὑπόστασις, πραγμάτων ἔλεγχος οὐ βλεπομένων. ² ἐν ταύτῃ γὰρ ἐμαρτυρήθησαν οἱ πρεσβύτεροι. ³ Πίστιν νοοῦμεν κατηρτισθαι τοὺς αἰῶνας ῥήματι Θεοῦ, εἰς τὸ μὴ ἐκ φαινομένων τὸ βλεπόμενον γεγονέναι. ⁴ Πίστιν πλείονα θυσίαν Ἄβελ παρὰ Κάιν προσήνεγκεν τῷ Θεῷ, δι' ἧς ἐμαρτυρήθη εἶναι δίκαιος, μαρτυροῦντος ἐπὶ τοῖς δώροις αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ, καὶ δι' αὐτῆς ἀποθανὼν ἔτι λαλεῖ. ⁵ Πίστιν Ἐνὼχ μετετέθη τοῦ μὴ ἰδεῖν θάνατον, καὶ οὐχ ἠύρισκετο διότι μετέθηκεν αὐτὸν ὁ Θεός· πρὸ γὰρ τῆς μεταθέσεως μεμαρτύρηται εὐηρεστικῶς τῷ Θεῷ· ⁶ χωρὶς δὲ πίστεως ἀδύνατον εὐηρεσθῆσαι· πιστεύουσι γὰρ δεῖ τὸν προσερχόμενον Θεῷ, ὅτι ἔστιν καὶ τοῖς ἐκζητοῦσιν αὐτὸν μισθαποδότης γίνεται. ⁷ Πίστιν χρηματισθεὶς Νῶς περὶ τῶν μηδέπω βλεπομένων, εὐλαβηθεὶς κατεσκεύασεν κιβωτὸν εἰς σωτηρίαν τοῦ οἴκου αὐτοῦ, δι' ἧς κατέκρινεν τὸν κόσμον, καὶ τῆς κατὰ πίστιν δικαιοσύνης ἐγένετο κληρονόμος. ⁸ Πίστιν καλούμενος Ἀβραὰμ ὑπήκουσεν ἐξαλθεῖν εἰς τόπον ὃν ἤμελλεν λαμβάνειν εἰς κληρονομίαν, καὶ ἐξῆλθεν μὴ ἐπιστάμενος ποῦ ἔρχεται. ⁹ πίστιν παρῆκεν εἰς γῆν τῆς ἐπαγγελίας ὡς ἄλλοτριαν, ἐν σκηναῖς

34. t τοις δεσμοις μου 37. t χρονια 38. Η δικαιος [μου]
XI, 1. h υποστασις πραγματος, 4. καῖν: Η καῖν | αυτου του θεου:
T αυτου τω θεω h † 5. Η ευηρεστικηνα 6. TH [τω] θεω 8. κα-
λουμενος: T pm [o]

34. 13, 3. 37s. Is 26, 20. Hab 2, 3s. Rom 1, 17 etc. XI, 3. Gen 1, 3-
4. Gen 4, 4ss. 5. Gen 5, 24. 7. Gen 6, 8ss. 8. Gen 12, 1ss.

κατοικήσας, μετὰ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ τῶν συνκληρονομῶν τῆς ἐπαγγελίας τῆς αὐτῆς· ¹⁰ ἐξεδέχετο γὰρ τὴν τοὺς θεμελίους ἐγούσαν πόλιν, ἧς τεχνίτης καὶ δημιουργὸς ὁ θεός. ¹¹ Πίστει καὶ αὐτῇ Σάρρα δύναμιν εἰς καταβολὴν σπέρματος ἔλαβεν καὶ παρὰ καιρὸν ἡλικίας, ἐπεὶ πιστὸν ἠγήσατο τὸν ἐπαγγελάμενον. ¹² διὸ καὶ ἀφ' ἐνὸς ἐγεννήθησαν, καὶ ταῦτα νεκρωμένου, καθὼς τὰ ἄστρα τοῦ οὐρανοῦ τῷ πλήθει καὶ ὡς ἡ ἄμμος ἢ παρὰ τὸ χεῖλος τῆς θαλάσσης ἢ ἀναρίθμητος.

¹³ Κατὰ πίστιν ἀπέθανον οὗτοι πάντες, μὴ κομισάμενοι τὰς ἐπαγγελίας, ἀλλὰ πόρρωθεν αὐτὰς ἰδόντες καὶ ἀσπασάμενοι, καὶ ὁμολογήσαντες ὅτι ζῆνοι καὶ παρεπίδημοι εἰσιν ἐπὶ τῆς γῆς. ¹⁴ οἱ γὰρ τοιαῦτα λέγοντες ἐμφανίζουσιν ὅτι πατρίδα ἐπιζητοῦσιν. ¹⁵ καὶ εἰ μὲν ἐκείνης μνημονεύουσιν ἀφ' ἧς ἐξέβησαν, εἶχον ἂν καιρὸν ἀνακάμψαι. ¹⁶ ἦν δὲ κρείττονος ὀρέγονται, τοῦτ' ἐστὶν ἐπουρανό. διὸ οὐκ ἐπαισχύνεται αὐτοὺς ὁ θεὸς θεὸς ἐπικαλεῖσθαι αὐτῶν· ἠτοίμασεν γὰρ αὐτοῖς πόλιν.

¹⁷ Πίστει προσενήνοχεν Ἀβραὰμ τὸν Ἰσαὰκ πειραζόμενος, καὶ τὸν μονογενῆ προσέφερεν ὁ τὰς ἐπαγγελίας ἀναδεξάμενος, ¹⁸ πρὸς ὃν ἐλαλήθη ὅτι ἐν Ἰσαὰκ κληθήσεται σοι σπέρμα, ¹⁹ λογισάμενος ὅτι καὶ ἐκ νεκρῶν ἐγείρειν δυνατὸς ὁ θεός· ὅθεν αὐτὸν καὶ ἐν παραβολῇ ἐκομίσατο. ²⁰ πίστει περὶ μελλόντων εὐλόγησεν Ἰσαὰκ τὸν Ἰακώβ καὶ τὸν Ἡσαῦ. ²¹ πίστει Ἰακώβ ἀποθνήσκων ἕκαστον τῶν υἱῶν Ἰωσήφ εὐλόγησεν καὶ προσεκύνησεν ἐπὶ τὸ ἄκρον τῆς ράβδου αὐτοῦ. ²² πίστει Ἰωσήφ τελευτῶν περὶ τῆς ἐξόδου τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ἐμνημόνευσεν καὶ περὶ τῶν ὀστέων αὐτοῦ ἐνετείλατο.

²³ Πίστει Μωϋσῆς γεννηθεὶς ἐκρύβη τριμήνον ὑπὸ τῶν πατέρων αὐτοῦ, διότι εἶδον ἀστείον τὸ παιδίον, καὶ οὐκ ἐφοβήθησαν τὸ διάταγμα τοῦ βασιλέως. ²⁴ πίστει Μωϋσῆς μέγας γενόμενος ἠρνήσατο λέγεσθαι υἱὸς θυγατρὸς Φαραῶ, ²⁵ μᾶλλον ἐλόμενος συννακουχεῖσθαι τῷ λαῷ τοῦ θεοῦ ἢ πρόσκαιρον ἔχειν ἀμαρτίας ἀπόλωνσιν, ²⁶ μείζονα πλοῦτον ἠγησάμενος τῶν Αἰγύπτου θησαυρῶν τὸν ὄνειδισμὸν τοῦ Χριστοῦ· ἀπέβλεπεν γὰρ εἰς τὴν μισθοποδοσίαν. ²⁷ πίστει κατέλιπεν Αἴγυπτον, μὴ φοβηθεὶς τὸν θυμὸν τοῦ βασιλέως· τὸν γὰρ ἀόρατον ὡς ὄραν ἐκαρτέρησεν. ²⁸ πίστει πεποιήκεν τὸ πάσχα καὶ τὴν πρόσχυσιν τοῦ αἵματος, ἵνα μὴ ὁ ὀλοθρευτὴν τὰ πρωτότοκα θύγῃ αὐτῶν. ²⁹ πίστει διέβησαν τὴν

9. T συγκληρον. 11. h αὐτῇ σάρρα 12. h γεννηθησαν. 15. H ἐμνημονευσον 20. πισται: [T]H add και 25. T συγκαουχ.

11. Gen 17,19. 12. Gen 15,5. 22,17. 13. Gen 23,4. Ps 39,13. 16. Ex 3,6. 17. Gen 22,1ss. 18. Gen 21,12. Rom 9,7. 20. Gen 27,28. 21. Gen 48,15ss. 47,31. 22. Gen 50,24. 23ss. Ex 2,2ss. 26. Ps 88,39.52. 27. Ex 12,41. 28. Ex 12,11ss. 29. Ex 14,22ss.

ἐρυνθράν θάλασσαν ὡς διὰ ξηρᾶς γῆς, ἧς πῦραν λαβόντες οἱ Αἰγύπτιοι κατεπόθησαν. ³⁰πίστει τὰ τεῖχη Ἱερειῶν ἔπεσαν κυκλωθέντα ἐπὶ ἑπτὰ ἡμέρας. ³¹πίστει Ραάβ ἡ πόρνη οὐ συναπώλετο τοῖς ἀπειθήσασιν, δεξαμένη τοὺς κατασκόπους μετ' εἰρήνης.

³²Καὶ τί ἐτι λέγω; ἐπιλείπει με γὰρ διηγούμενον ὁ χρόνος περὶ Γεδεών, Βαράκ, Σαμψών, Ἰσφθάς, Δαυεὶδ τε καὶ Σαμονῆλ καὶ τῶν προφητῶν, ³³οἱ διὰ πίστεως κατηγωνίσαντο βασιλείας, ἠργάσαντο δικαιοσύνην, ἐπέτυχον ἐπαγγελιῶν, ἔφραξαν στόματα λέοντων, ³⁴ἔσβασαν δύναμις πυρός, ἔφυγον στόματα μαχαιρῆς, ἐδυναμώθησαν ἀπὸ ἀσθενείας, ἐγενήθησαν ἰσχυροὶ ἐν πολέμῳ, παρεμβολὰς ἔκλιναν ἀλλοτρίων· ³⁵ἔλαβον γυναῖκες ἐξ ἀναστάσεως τοὺς νεκροὺς αὐτῶν· ἄλλοι δὲ ἐτυμπαπίσθησαν, οὐ προσδεξάμενοι τὴν ἀπολύτρωσιν, ἵνα κρείττονος ἀναστάσεως τύχωσιν· ³⁶ἔτεροι δὲ ἐμπαιγμῶν καὶ μαστίγων πείραν ἔλαβον, ἐτι δὲ δεσμῶν καὶ φυλακῆς· ³⁷ἐλιθάσθησαν, ἐπειράσθησαν, ἐπρίσθησαν, ἐν φόνῳ μαχαίρης ἀπέθανον, περιήλθον ἐν μηλωταῖς, ἐν αἰγείοις δέρμασιν, ὑστερούμενοι, θλιβόμενοι, κακουχούμενοι, ³⁸ὧν οὐκ ἦν ἄξιος ὁ κόσμος, ἐπὶ ἐρημίαις πλανώμενοι καὶ ὄρεσιν καὶ σπηλαιίοις καὶ ταῖς ὄποις τῆς γῆς. ³⁹καὶ οὗτοι πάντες μαρτυρηθέντες διὰ τῆς πίστεως οὐκ ἐκομίσαντο τὴν ἐπαγγελίαν, ⁴⁰τοῦ θεοῦ περὶ ἡμῶν κρείττον' τι προβλεψαμένου, ἵνα μὴ χωρὶς ἡμῶν τελειωθῶσιν.

XII

Christus fidei dux. Castigatione dei paterna proficit pietas. Sinai et Zion. Novi foederis egregia dignitas.

¹Τοιγαροῦν καὶ ἡμεῖς, τοσοῦτον ἔχοντες περικείμενον ἡμῖν νέφος μαρτύρων, ὄγκον ἀποθέμενοι πάντα καὶ τὴν εὐπερίστατον ἀμαρτίαν, δι' ὑπομονῆς τρέχωμεν τὸν προκείμενον ἡμῖν ἀγῶνα, ²ἀφορῶντες εἰς τὸν τῆς πίστεως ἀρχηγὸν καὶ τελειωτὴν Ἰησοῦν, ὃς ἀπὲρ τῆς προκειμένης αὐτῷ χαρᾶς ὑπέμεινεν σταυρὸν αἰσχύνῃς καταφρονήσας, ἐν δεξιᾷ τε τοῦ θρόνου τοῦ θεοῦ κεκάθικεν. ³ἀναλογίσασθε γὰρ τὸν τοιαύτην ὑπομεμενηκότα ὑπὸ τῶν ἀμαρτωλῶν εἰς ἑαυτὸν ἀντιλογίαν, ἵνα μὴ κάμῃτε ταῖς ψυχαῖς ὑμῶν ἐκλυόμενοι.

30. Τ Ἱερειῶν 35. Η ἱγυναίκεσ' ἡ γυναικας 37. Τ^h† ἐπειράσθησαν, ἐπειράσθησαν | Η αἰγίοις 38. Η κόσμος ἐπι | ἐπι: ἡ ἐν XII, 3. εαυτον: Η³ εαυτου

30. Ios 6, 20. 31. Ios 2, 1. 6, 17. Iac 2, 25. 32. Iud 6, 11. 4, 6. 13, 24. 11, 1 etc. 33a. Dan 6, 22s. 3, 25ss. 35a. I Reg 17, 17ss. 2 Reg 4, 17ss. 2 Macc 6, 18ss. 7, 1ss. 40. 7, 19. 8, 6. XII, 2. 3, 1. 8, 1 etc. Ps 110, 1.

⁴ Οὐπω μέχρις αἵματος ἀντικατέστητε πρὸς τὴν ἁμαρτίαν ἀνταγωνιζόμενοι, ⁵ καὶ ἐκλέλησθε τῆς παρακλήσεως, ἣτις ὑμῖν ὡς υἱοῖς διαλέγεται· υἱέ μου, μὴ ὀλιγῶρει παιδίας κυρίου, μηδὲ ἐκλύου ὑπ' αὐτοῦ ἐλεγχόμενος· ⁶ ὃν γὰρ ἀγαπᾷ κύριος παιδεύει, μαστιγοῖ δὲ πάντα υἱὸν ὃν παραδέχεται· ⁷ εἰς παιδίαν ὑπομένετε, ὡς υἱοῖς ὑμῖν προσφέρεται ὁ θεός· τίς γὰρ υἱὸς ὃν οὐ παιδεύει πατήρ; ⁸ εἰ δὲ χωρὶς ἐστε παιδίας, ἧς μέτοχοι γεγονάσιν πάντες, ἄρα νόθοι καὶ οὐχ υἱοὶ ἐστε· ⁹ εἶτα τοὺς μὲν τῆς σαρκὸς ἡμῶν πατέρας εἶχμεν παιδευτὰς καὶ ἐντροπεύμεθα· οὐ πολὺ μᾶλλον ὑποταγησόμεθα τῷ πατρὶ τῶν πνευμάτων καὶ ζήσομεν; ¹⁰ οἱ μὲν γὰρ πρὸς ὀλίγας ἡμέρας κατὰ τὸ δοκοῦν αὐτοῖς ἐπαίδευσον, ὁ δὲ ἐπὶ τὸ συμφέρον εἰς τὸ μεταλαβεῖν τῆς ἀγιότητος αὐτοῦ· ¹¹ πᾶσα μὲν παιδία πρὸς μὲν τὸ παρὸν οὐ δοκεῖ χαρᾶς εἶναι ἀλλὰ λύπης, ὕστερον δὲ καρπὸν εἰρηνικὸν τοῖς δι' αὐτῆς γεγυμνασμένοις ἀποδίδωσιν δικαιοσύνης.

¹² Διὸ τὰς παρειμένας χεῖρας καὶ τὰ παραλελυμένα γόνατα ἀνορθώσατε, ¹³ καὶ τροχιὰς ὀρθὰς ποιεῖτε τοῖς ποσὶν ὑμῶν, ἵνα μὴ τὸ χωλὸν ἐκτραπῆ, ἰαθῆ δὲ μᾶλλον· ¹⁴ εἰρήνην διώκετε μετὰ πάντων καὶ τὸν ἀγιασμόν, οὗ χωρὶς οὐδεὶς ὄψεται τὸν κύριον, ¹⁵ ἐπισκοποῦντες μὴ τις ὑστερῶν ἀπὸ τῆς χάριτος τοῦ θεοῦ, μὴ τις ῥίζα πικρίας ἄνω φύουσα ἐνοχλῆ καὶ διὰ ταύτης μανθῶσιν οἱ πολλοί, ¹⁶ μὴ τις πόρνος ἢ βέβηλος ὡς Ἡσαῦ, ὃς ἀντιβρώσεως μᾶς ἀπέδοτο τὰ πρωτοτόκια ἑαυτοῦ· ¹⁷ ἴστε γὰρ ὅτι καὶ μετέπειτα θέλων κληρονομήσαι τὴν εὐλογίαν ἀπεδοκιμάσθη· μετανοίας γὰρ τόπον οὐχ εὔρεν, καίπερ μετὰ δακρύων ἐκζητήσας αὐτήν.

¹⁸ Οὐ γὰρ προσεληλύθατε ψηλαφημένῳ καὶ κεικαυμένῳ πυρὶ καὶ γνόφῳ καὶ ζόφῳ καὶ θυέλλῃ ¹⁹ καὶ σάλπιγγος ἤχῳ καὶ φωνῇ ῥημάτων, ἧς οἱ ἀκούσαντες παρητήσαντο μὴ προσεθῆναι αὐτοῖς λόγον· ²⁰ οὐκ ἔφερον γὰρ τὸ διαστελλόμενον· κἂν θηρίον θύγῃ τοῦ ὄρου, λιθοβοληθήσεται· ²¹ καί, οὕτω φοβερὸν ἦν τὸ φανταζόμενον, Μωϋσῆς εἶπεν· ἐκφοβός εἰμι καὶ ἐντρομος· ²² ἀλλὰ προσεληλύθατε Σιών ὄρει καὶ πόλει θεοῦ ζῶντος Ἰερουσαλήμ ἐπουρανίῳ, καὶ μυριάσιν ἀγγέλων πανηγύρει, ²³ καὶ ἐκκλησίᾳ

5. ΤΗ παιδίας 7. ΤΗ παιδιαν | Η υπομενετε· et θεος· 8. ΤΗ παιδίας 11. μν pr: Τ^h† δε | ΤΗ παιδία 13. h ποιησατε 15. δια ταυτης: tH^h δι αυτης 16. Η απεδετο 19. Η^h om μη 21. εντρομοσι th εκτρομοι 22s. Η αγγελων, πανηγυρει και

5s. Prov 3, 11s. 11. 2 Cor 7, 10. Iac 3, 18. 1ss. Is 35, 3.
Prov 4, 26. 14. Ps 34, 15. 15. Deut 29, 18. 16. Gen 25, 31ss.
17. Gen 27, 30ss. 18s. Deut 4, 11s. 19. Ex 19, 16. 19. 20, 19. 20. Ex
19, 12s. 21. Deut 9, 19.

πρωτοτόκων απογεγραμμένων ἐν οὐρανοῖς, καὶ κριτῆ θεῷ πάντων, καὶ πνεύμασι δικαίων τετελειωμένων, ²⁴ καὶ διαθήκης νέας μεσότη Ἰησοῦ, καὶ αἵματι ῥαντισμοῦ κρείττον λαλοῦντι παρὰ τὸν Ἀβελ. ²⁵ βλέπετε μὴ παραιτήσησθε τὸν λαλοῦντα· εἰ γὰρ ἐκεῖνοι οὐκ ἐξέφυγον ἐπὶ γῆς παραιτησάμενοι τὸν χρηματίζοντα, πολὺ μᾶλλον ἡμεῖς οἱ τὸν ἀπ' οὐρανῶν ἀποστρεφόμενοι, ²⁶ οὗ ἢ φωνὴ τὴν γῆν ἐσάλευσεν τότε, νῦν δὲ ἐπήγγελται λέγων· ἔτι ἅπαξ ἐγὼ σείσω οὐ μόνον τὴν γῆν ἀλλὰ καὶ τὸν οὐρανόν. ²⁷ τὸ δὲ ἔτι ἅπαξ δηλοῖ τὴν τῶν σαλενομένων μετάθεσιν ὡς πεποιημένων, ἵνα μείνη τὰ μὴ σαλενόμενα. ²⁸ διὸ βασιλείαν ἀσάλειτον παραλαμβάνοντες ἔχαμεν χάριν, δι' ἧς λατρεύωμεν εὐαρέστως τῷ θεῷ, μετὰ εὐλαβείας καὶ δέους· ²⁹ καὶ γὰρ ὁ θεὸς ἡμῶν πῦρ καταναλίσκων.

XIII

Admonitiones variae. Christus unus et idem. Piaculum Christi valet; deserenda Iudaeorum ara. Vota et salutationes.

¹ Ἡ φιλαδελγία μενέτω. ² τῆς φιλοξενίας μὴ ἐπιλανθάνεσθε· διὰ ταύτης γὰρ ἔλαθόν τινες ξενίσαντες ἀγγέλους. ³ μιμησθε τῶν δεσμίων ὡς συνδεδαμένοι, τῶν κακουχομένων ὡς καὶ αὐτοὶ ὄντες ἐν σώματι. ⁴ εἰμίος ὁ γάμος ἐν πᾶσιν καὶ ἡ κοίτη ἀμιαστος· πόρνος γὰρ καὶ μοιχοῦς κρινεῖ ὁ θεός. ⁵ ἀφιλάργος ὁ πρόπος, ἀρκοῦμενοι τοῖς παρούσιν· αὐτὸς γὰρ εἴρηκεν· οὐ μὴ σε ἀνώ οὐδ' οὐ μὴ σε ἐγκαταλείπω, ⁶ ὥστε θαρροῦντας ἡμᾶς λέγει· κύριος ἐμοὶ βοηθός, οὐ φοβηθήσομαι· τί ποιήσει μοι ἄνθρωπος; ⁷ Μνημονεύετε τῶν ἡγουμένων ὑμῶν, οἵτινες ἐλάλησαν ὑμῖν τὸν λόγον τοῦ θεοῦ, ὧν ἀναθεωροῦντες τὴν ἔκβασιν τῆς ἀναστροφῆς μιμῆσθε τὴν πίστιν. ⁸ Ἰησοῦς Χριστὸς ἐχθὲς καὶ σήμερον ὁ αὐτὸς καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας. ⁹ διδαχαῖς ποικίλαις καὶ ξέταις μὴ παραφέρεσθε· καλὸν γὰρ χάριτι βεβαιουῖσθαι τὴν καρδίαν, οὐ βρώμασιν, ἐν οἷς οὐκ ὠφελήθησαν οἱ περιπατοῦντες. ¹⁰ Ἐχομεν θυσιαστήριον ἐξ οὗ φαγεῖν οὐκ ἔχουσιν ἐξουσίαν οἱ τῇ σκηνῇ λατρεύοντες. ¹¹ ὧν γὰρ εἰσφέρεται ζῶων τὸ αἷμα περὶ ἀμαρτίας εἰς τὰ ἅγια διὰ τοῦ ἀρχιερέως, τούτων τὰ σώματα κατακαίεται ἐξω τῆς παρεμβολῆς. ¹² διὸ καὶ Ἰησοῦς, ἵνα ἀγίαση

25. h απ ουρανου 27. Η δηλοι [την] των XIII,5. TH εγκατα-
 λπω 6. ου: Γ pm [και] 9. h περιπατησαντες 10. Η [εξουσιαν]

24. 9, 15. 26. Hagg 2,6. 29. Deut 4,24. XIII, 2. Gen 18,3.
 19, 18. 3. 10, 34. 5. Ios 1,5. Deut 31,6. 6. Ps 118,6. 11. Lev
 16, 27. 12. Mt 27, 32 etc. Lev 4, 12. 24, 14.

διὰ τοῦ ἰδίου αἵματος τὸν λαόν, ἔξω τῆς πόλης ἔπαθεν. ¹³ τοῖ-
 νων ἐξεργώμεθα πρὸς αὐτὸν ἔξω τῆς παρεμβολῆς τὸν ὀνειδισμόν
 αὐτοῦ φέροντες· ¹⁴ οὐ γὰρ ἔχομεν ὥδε μένουσαν πόλιν, ἀλλὰ τὴν
 μέλλουσαν ἐπιζητούμεν. ¹⁵ Δι' αὐτοῦ οὖν ἀναφέρωμεν θυσίαν
 αἰνέσεως διαπαντός τῷ θεῷ, τοῦτ' ἔστιν καρπὸν χειλέων ὁμολο-
 γούντων τῷ ὀνόματι αὐτοῦ. ¹⁶ τῆς δὲ εὐποίας καὶ κοινωνίας
 μὴ ἐπιλανθάνεσθε· τοιαύταις γὰρ θυσίαις εὐαρεστεῖται ὁ θεός.

¹⁷ Παιθεσθε τοῖς ἡγουμένοις ὑμῶν καὶ ὑπαίκετε· αὐτοὶ γὰρ
 ἀγρυπνοῦσιν ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ὑμῶν ὡς λόγον ἀποδώσοιτες· ἵνα
 μετὰ χαρᾶς τοῦτο ποιῶσιν καὶ μὴ στενάζοντες· ἄλυστελεῖς γὰρ
 ὑμῖν τοῦτο.

¹⁸ Προσεύχεσθε περὶ ἡμῶν· πειθόμεθα γὰρ ὅτι καλὴν συνεί-
 δησιν ἔχομεν, ἐν πᾶσιν καλῶς θέλοντες ἀναστρέφεσθαι. ¹⁹ πε-
 ρισσοτέρως δὲ παρακαλῶ τοῦτο ποιῆσαι, ἵνα τάχιον ἀποκατα-
 σταθῶ ὑμῖν.

²⁰ Ὁ δὲ θεὸς τῆς εἰρήνης, ὁ ἀναγαγὼν ἐκ νεκρῶν τὸν ποι-
 μένα τῶν προβάτων τὸν μέγαν ἐν αἵματι διαθήκης αἰώνου, τὸν
 κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν, ²¹ καταρτίσαι ὑμᾶς ἐν παντὶ ἀγαθῷ εἰς
 τὸ ποιῆσαι τὸ θέλημα αὐτοῦ, ποιῶν ἐν ἡμῖν τὸ εὐάρεστον ἐνεπίον
 αὐτοῦ διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων·
 ἀμήν.

²² Παρακαλῶ δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, ἀνέχεσθε τοῦ λόγου τῆς
 παρακλήσεως· καὶ γὰρ διὰ βραχείων ἐπέστείλα ὑμῖν. ²³ γινώσκειτε
 τὸν ἀδελφὸν ἡμῶν Τιμόθεον ἀπολαλόμενον, μεθ' οὗ εἶναι τάχιον
 ἐρχηταὶ ὄψομαι ὑμᾶς. ²⁴ ἀσπάσασθε πάντας τοὺς ἡγουμένους ὑμῶν
 καὶ πάντας τοὺς ἁγίους. ἀσπάζονται ὑμᾶς οἱ ἀπὸ τῆς Ἰταλίας.

²⁵ Ἡ χάρις μετὰ πάντων ὑμῶν.

ΠΡΟΣ ΤΙΜΟΘΕΟΝ Α

I

Evangeliij simplicitas tuenda. Lex et Christi gratia. Hymenaeus et
 Alexander.

¹ Παῦλος ἀπόστολος Χριστοῦ Ἰησοῦ καὶ ἐπιταγῆν θεοῦ
 σωτῆρος ἡμῶν καὶ Χριστοῦ Ἰησοῦ τῆς ἐλπίδος ἡμῶν ² Τιμοθέω

15. [T]H⁸ om ουν 19. Η ταχιον 21. αγαθω: T pm εργω |
 ποιων: h† pm αυτω | ημιν: T⁸ υμιν 22. h ανεχσθαι 23. Η ταχιον
 25. υμων: Th add αμην | T subscr. προς βρειουσις

15. Ps 50, 14, 23. Hos 14, 3. 208. 1 Thess 5, 23. 20. Is 63, 11.
 Ier 32, (39), 40. 21. 2 Thess 2, 17. Rom 16, 27 etc. 25. Eph 6, 24 etc.
 1. 1. Tit 1, 1 etc.

γρησίῳ τέκῳ ἐν πίστει. χάρις, ἔλεος, εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ πατρὸς καὶ Χριστοῦ Ἰησοῦ τοῦ κυρίου ἡμῶν.

³ Καθὼς παρεκάλεσά σε προσμεῖναι ἐν Ἐφέσῳ, πορευόμενος εἰς Μακεδονίαν, ἵνα παραγγείλῃς τισὶν μὴ ἑτεροδιδασκαλεῖν ⁴ μηδὲ προσέχειν μύθοις καὶ γενεαλογίαις ἀπεράντοις, αἰτινας ἐκζητήσεις παρεχουσιν μᾶλλον ἢ οἰκονομίαν Θεοῦ τῆν ἐν πίστει. ⁵ τὸ δὲ τέλος τῆς παραγγελίας ἐστὶν ἀγάπη ἐκ καθαρᾶς καρδίας καὶ συνειδήσεως ἀγαθῆς καὶ πίστεως ἀνυποκρίτου, ⁶ ὡς τινες ἀστοχήσαντες ἐξετέραψαν εἰς ματαιολογίαν, ⁷ θελοῦντες εἶναι νομοδιδάσκαλοι, μὴ νοοῦντες μήτε ἂ λέγουσιν μήτε περὶ τῶν διαβεβαιούντων. ⁸ οἶδαμεν δὲ ὅτι καλὸς ὁ νόμος, ἐάν τις αὐτῷ νομίμως χρῆται, ⁹ εἰδὼς τοῦτο, ὅτι δικαῖος νόμος οὐ κείται, ἀνόμιος δὲ καὶ ἀνυποτάκτοις, ἀσεβῆσι καὶ ἀμαρτωλοῖς, ἀνοσίτοις καὶ βεβήλοις, πατρολόφαις καὶ μητρολόφαις, ἀνδροφύτοις, ¹⁰ πόρνοις, ἀρσενοκοίταις, ἀνδραποδικαῖς, ψεύταις, ἐπιόρκοις, καὶ εἴ τι ἕτερον τῇ ὑγιαίνουσῃ διδασκαλίᾳ ἀντίκειται, ¹¹ κατὰ τὸ εὐαγγέλιον τῆς δόξης τοῦ μακαρίου Θεοῦ, ὃ ἐπιστεύθη ἐγώ. ¹² χάριν ἔχω τῷ ἐνδυναμώσαντι με Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν, ὅτι πιστὸν με ἠγήσατο θέμενος εἰς διακονίαν, ¹³ τὸ πρότερον ὄντα βλάσφημον καὶ διώκτην καὶ ὑβριστήν· ἀλλὰ ἤλεθην, ὅτι ἀγνοῶν ἐποήσα ἐν ἀπιστίᾳ, ¹⁴ ὑπερεπλόνασεν δὲ ἡ χάρις τοῦ κυρίου ἡμῶν μετὰ πίστεως καὶ ἀγάπης τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. ¹⁵ πιστὸς ὁ λόγος καὶ πάσης ἀποδοχῆς ἄξιος, ὅτι Χριστὸς Ἰησοῦς ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον ἀμαρτωλοὺς σῶσαι, ὧν πρῶτός εἰμι ἐγώ· ¹⁶ ἀλλὰ διὰ τοῦτο ἤλεθην, ἵνα ἐν ἐμοὶ πρώτῳ ἐνδείξηται Ἰησοῦς Χριστὸς τῆν ἅπασαν μακροθυμίαν, πρὸς ὑποτύπωσιν τῶν μελλόντων πιστεύειν ἐπ' αὐτῷ εἰς ζωὴν αἰώνιον. ¹⁷ τῷ δὲ βασιλεῖ τῶν αἰώνων, ἀφθάρτῳ ἀοράτῳ μόνῳ Θεῷ, τιμὴ καὶ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων· ἀμήν.

¹⁸ Ταύτην τὴν παραγγελίαν παρατίθεμαι σοι, τέκνον Τιμόθεε, κατὰ τὰς προαγούσας ἐπὶ σὲ προφητείας, ἵνα στρατεύσῃ ἐν αὐταῖς τὴν καλὴν στρατείαν, ¹⁹ ἔχων πίστιν καὶ ἀγαθὴν συνειδησιν, ἥν τινες ἀπώσαντο περὶ τῆν πίστιν ἐναγύχσαν· ²⁰ ὧν ἐστὶν Ἰμέναιος καὶ Ἀλέξανδρος, οὓς παρέδωκα τῷ σατανᾷ, ἵνα παιδευθῶσιν μὴ βλασφημεῖν.

12. h ενδυναμονυτι 16. TH⁸ χριστος ιησους 18. tH⁸ στρατευη

3. Act 20, 1. 4. Tit 1, 14. 3, 9. 5. Rom 13, 9s. 1 Pe 1, 22.
2 Tim 1, 5. 6. (5, 15.) 7. Rom 2, 21. 8. Rom 7, 12, 14. 12. (Phil
4, 13.) 13. 1 Cor 15, 9s. Gal 1, 13 etc. 15. 4, 9. Lc 19, 10. 17. Rom
16, 27. Iud 25 etc. 20. 2 Tim 2, 17. 1 Cor 5, 5.

II

Preces publicae. Deus unus et unus mediator. Decor precantium.
Mulier in ecclesia.

¹ Παρακαλώ ὄν πρῶτον πάντων ποιῆσθαι δεήσεις, προσευχάς, ἐντεύξεις, εὐχαριστίας, ὑπὲρ πάντων ἀνθρώπων, ² ὑπὲρ βασιλέων και πάντων τῶν ἐν ὑπεροχῇ ὄντων, ἵνα ἡρεμον και ἡσύχιον βίον διάγωμεν ἐν πάσῃ εὐσεβείᾳ και σεμνότητι. ³ τοῦτο καλόν και ἀπόδεκτον ἐνώπιον τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Θεοῦ, ⁴ ὃς πάντας ἀνθρώπους θέλει σωθῆναι και εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἔλθεῖν. ⁵ εἰς γὰρ Θεός, εἰς και μεσίτης Θεοῦ και ἀνθρώπων, ἀνθρώπος Χριστὸς Ἰησοῦς, ⁶ ὁ δὸς ἑαυτὸν ἀντιλυτρον ὑπὲρ πάντων, τὸ μαρτύριον καιροῖς ἰδίους, ⁷ εἰς ὃ ἐτέθη ἐγὼ κήρυξ και ἀπόστολος, ἀλήθειαν λέγω, οὐ ψεύδομαι, διδάσκαλος ἐθῶν ἐν πίστει και ἀληθείᾳ.

⁸ Βούλομαι ὄν προσεύχεσθαι τοὺς ἀνδρας ἐν παντὶ τόπῳ ἐπαιρόντας ὁσίους χεῖρας χωρὶς ὀργῆς και διαλογισμοῦ. ⁹ ὡσαύτως γυναῖκας ἐν καταστολῇ κοσμίᾳ, μετὰ αἰδοῦς και σωφροσύνης κοσμεῖν ἑαυτάς, μὴ ἐν πλέγμασιν και χρυσῷ ἢ μαργαρίταις ἢ ἱματισμῷ πολυτελεῖ, ¹⁰ ἀλλ' ὁ πρέπει γυναῖξιν ἐπαγγελλόμεναις Θεοσεβείας, δι' ἔργων ἀγαθῶν. ¹¹ Γυνὴ ἐν ἡσυχίᾳ μαρθατέω ἐν πάσῃ ὑποταγῇ. ¹² διδάσκεις δὲ γυναῖκι οὐκ ἐπιτρέπω, οὐδὲ ἀνθεντεῖν ἀνδρός, ἀλλ' εἶναι ἐν ἡσυχίᾳ. ¹³ Ἀδὰμ γὰρ πρῶτος ἐπλάσθη, εἶτα Εὐα. ¹⁴ και Ἀδὰμ οὐκ ἠπατήθη, ἡ δὲ γυνὴ ἐξαπατηθεῖσα ἐν παραβάσει γέγονεν, ¹⁵ σωθήσεται δὲ διὰ τῆς τεκνογονίας, εἰς μείνωσιν ἐν πίστει και ἀγάπῃ και ἀγιασμῷ μετὰ σωφροσύνης.

III

Episcopi et diaconi. Mysterium pietatis.

¹ Πιστὸς ὁ λόγος· εἴ τις ἐπισκοπῆς ὀρέγεται, καλοῦ ἔργου ἐπιθυμῆ. ² δεῖ ὄν τὸν ἐπίσκοπον ἀνεπιλημpton εἶναι, μιᾶς γυναῖκὸς ἀνδρα, σηφάλιον, σώφρονα, κόσμιον, φιλόξενον, διδακτικόν, ³ μὴ πάρονον, μὴ πλήκτην, ἀλλὰ ἐπεικῆ, ἄμαχον, ἀφιλάργρον, ⁴ τοῦ ἰδίου οἴκου καλῶς προϊστάμενον, τέκνα ἔχοντα ἐν ὑποταγῇ μετὰ πάσης σεμνότητος, — ⁵ εἰ δὲ τις τοῦ ἰδίου οἴκου προστήναι οὐκ οἶδεν, πῶς ἐκκλησίας Θεοῦ ἐπιμελήσεται; — ⁶ μὴ νεόφροντον,

II, 3. τουτο: t add [γὰρ] 8. H⁸ διαλογισμων 9. ωσαντως: T add [και] | κοσμιω: h κοσμιως | H⁸ χρυσιω 12. T αλλα 13. H εὐα III, 1. H πιστος ο λογος. Eι τις

II, 4. 2 Pe 3, 9. (2 Tim 3, 7.) 5. Gal 3, 20. 6. Tit 2, 14. 7. 2 Tim 1, 11. Rom 9, 1. 9. 1 Pe 3, 3ss. 13. 1 Cor 11, 9. Gen 2, 7, 22. 14. Gen 3, 6. III, 1. 1, 15. 2. Tit 1, 6ss. 5. 5, 8.

ἵνα μὴ τυφωθεῖς εἰς κρίμα ἐμπέση τοῦ διαβόλου. ⁷ δεῖ δὲ καὶ μαρτυρίαν καλὴν ἔχειν ἀπὸ τῶν ἔξωθεν, ἵνα μὴ εἰς ὄνειδισμὸν ἐμπέση καὶ παγίδα τοῦ διαβόλου. ⁸ Διακόνους ἀσάτους σεμνοῦς, μὴ διλόγους, μὴ οἴνω πολλῷ προσέχοντας, μὴ αἰσχροκαρδεῖς, ⁹ ἔχοντας τὸ μυστήριον τῆς πίστεως ἐν καθαρᾷ συνειδήσει. ¹⁰ καὶ οὔτοι δὲ δοκιμαζέσθωσαν πρῶτον, εἶτα διακοναίτωσαν ἀνέγκλητοι ὄντες. ¹¹ γυναῖκας ἀσάτους σεμνάς, μὴ διαβόλους, τηφαλίους, πιστὰς ἐν πᾶσιν. ¹² διάκονοι ἕστωσαν μιᾷς γυναικὸς ἄνδρος, τέκνων καλῶς προϊστάμενοι καὶ τῶν ἰδίων οἴκων. ¹³ οἱ γὰρ καλῶς διακονήσαντες βαθμὸν ἑαυτοῖς καλὸν περιποιῶνται καὶ πολλὴν παρησίαν ἐν πίστει τῇ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ.

¹⁴ Ταῦτά σοι γράφω ἐλπίζων εἰσεῖν πρὸς σὲ τάχιον· ¹⁵ εἰ δὲ βραδύνω, ἵνα εἰδῆς πῶς δεῖ ἐν οἴκῳ Θεοῦ ἀναστρέφεσθαι, ἧτις ἐστὶν ἐκκλησία Θεοῦ ζῶντος, στῦλος καὶ ἰδρυαῖμα τῆς ἀληθείας. ¹⁶ καὶ ὁμολογουμένως μέγα ἐστὶν τὸ τῆς εὐσεβείας μυστήριον· ὃς ἐφανερώθη ἐν σαρκί, ἐδικαιώθη ἐν πνεύματι, ὤφθη ἀγγελίως, ἐκηρύχθη ἐν βῆθαισι, ἐπιστεύθη ἐν κόσμῳ, ἀνελήμφθη ἐν δόξῃ.

IV

Falsi doctores venturi. Timotheo iuveni dantur praecepta.

¹ Τὸ δὲ πνεῦμα ῥητῶς λέγει ὅτι ἐν ὑστερίοις καιροῖς ἀποστήσονται τιναί τῆς πίστεως, προσέχοντες πνεύμασιν πλάνοις καὶ διδασκαλίαις δαιμονίαις, ² ἐν ὑποκρίσει ψευδολόγων, κεκαυστηριασμένων τὴν ἰδίαν συνειδήσειν, ³ κωλυόντων γαμῶν, ἀπέχεσθαι βρωμάτων, ἃ ὁ Θεὸς ἔκτισεν εἰς μετάληψιν μετὰ εὐχαριστίας τοῖς πιστοῖς καὶ ἐπεγνωκόσι τὴν ἀλήθειαν. ⁴ ὅτι πᾶν κτίσμα Θεοῦ καλόν, καὶ οὐδὲν ἀπόβλητον μετὰ εὐχαριστίας λαμβανόμενον· ⁵ ἀγιάζεται γὰρ διὰ λόγον Θεοῦ καὶ ἐντενύξεως.

⁶ Ταῦτα ὑποτιθέμενος τοῖς ἀδελφοῖς καλὸς ἔσῃ διάκονος Χριστοῦ Ἰησοῦ, ἐντραφόμενος τοῖς λόγοις τῆς πίστεως καὶ τῆς καλῆς διδασκαλίας ἣ παρηκολούθηκας· ⁷ τοὺς δὲ βεβήλους καὶ γραῶδεις μύθους παραιτοῦ. γύμναζε δὲ σεαυτὸν πρὸς εὐσεβείαν. ⁸ ἡ γὰρ σωματικὴ γυμνασία πρὸς ὀλίγον ἐστὶν ὠφέλιμος· ἡ δὲ εὐσεβεία πρὸς πάντα ὠφέλιμός ἐστιν, ἐπαγγελίαν ἔχουσα ζωῆς τῆς ἑνὸς καὶ τῆς μελλούσης. ⁹ πιστὸς ὁ λόγος καὶ πάσης ἀπο-

14. H [προς σε] | TH εν ταχει IV, 3. κωλ. γαμειν, απεχεσθαι h† 6. h παρηκολουθησας

7. 2 Tim 2, 26. 11. Tit 2, 3. IV, 1ss. 2 Tim 3, 1ss. 9. Tit 1, 15. 6. 2 Tim 3, 10. 8. 2 Tim 1, 1. 9. 1, 15.

δοχής αξιος. ¹⁰ εἰς τούτο γὰρ κοπιῶμεν καὶ ἀγωνιζόμεθα, ὅτι ἠλπικαμεν ἐπὶ θεῷ ζῶντι, ὃς ἐστὶν σωτὴρ πάντων ἀνθρώπων, μάλιστα πιστῶν.

¹¹ Παράγγελλε ταῦτα καὶ διδάσκα. ¹² μηδεὶς σου τῆς νεότητος καταφρονεῖτω, ἀλλὰ τύπος γίνου τῶν πιστῶν, ἐν λόγῳ, ἐν ἀναστροφῇ, ἐν ἀγάπῃ, ἐν πίστει, ἐν ἀγνείᾳ. ¹³ ἕως ἔρχομαι πρόσεχε τῇ ἀναγνώσει, τῇ παρακλήσει, τῇ διδασκαλίᾳ. ¹⁴ μὴ ἀμέλει τοῦ ἐν σοὶ χαρίσματος, ὃ ἐδόθη σοὶ διὰ προφητείας μετὰ ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν τοῦ πρεσβυτερίου. ¹⁵ ταῦτα μελέτα, ἐν τούτοις ἴσθι, ἵνα σου ἡ προκοπὴ φανερὰ ᾖ πᾶσιν. ¹⁶ ἔπεχε σεαυτῷ καὶ τῇ διδασκαλίᾳ, ἐπίμενε αὐτοῖς· τούτο γὰρ ποιῶν καὶ σεαυτὸν σώσεις καὶ τοὺς ἀκούοντάς σου.

V

De admonitionibus. De viduabus eligendis, presbyteris, peccantibus.

¹ Πρεσβυτέρῳ μὴ ἐπιπλήξῃς ἀλλὰ παρακάλε ὡς πατέρα, νεωτέρους ὡς ἀδελφούς, ² πρεσβυτέρας ὡς μητέρας, νεωτέρας ὡς ἀδελφάς ἐν πάσῃ ἀγνείᾳ. ³ Χήρας τίμα τὰς ὄντως χήρας. ⁴ εἰ δέ τις χήρα τέκνα ἢ ἔκγονα ἔχει, μαρθανέτωσαν πρῶτον τὸν ἴδιον οἶκον εἰσεβεῖν καὶ ἀμοιβὰς ἀποδιδόναι τοῖς προγόνοις· τούτο γὰρ ἐστὶν ἀπόδεκτον ἐνώπιον τοῦ θεοῦ. ⁵ ἢ δὲ ὄντως χήρα καὶ μωμονωμένη ἠλπικεν ἐπὶ θεὸν καὶ προσμένει ταῖς δεήσεσιν καὶ ταῖς προσευχαῖς νυκτὸς καὶ ἡμέρας· ⁶ ἢ δὲ σπαταλώσα ζῶσα τέθνηκεν. ⁷ καὶ ταῦτα παράγγελλε ἵνα ἀνεπιλημπτοὶ ὦσιν. ⁸ εἰ δέ τις τῶν ἰδίων καὶ μάλιστα οἰκείων οὐ προνοεῖται, τὴν πίστιν ἤρηται καὶ ἐστὶν ἀπίστου χείρων.

⁹ Χήρα καταλεγέσθω μὴ ἔλαττον ἐτῶν ἐξήκοντα γεγονυῖα, ἐνὸς ἀνδρὸς γυνή, ¹⁰ ἐν ἔργοις καλοῖς μαρτυρουμένη, εἰ ἔτεκνο-τρύφησεν, εἰ ἐξενοδόγησεν, εἰ ἀγίων πόδας ἐνίψεν, εἰ θλιβομένης ἐπήρηκεσεν, εἰ παντὶ ἔργῳ ἀγαθῷ ἐπηκολούθησεν. ¹¹ νεωτέρας δὲ χήρας παρακαλῶ· ὅταν γὰρ καταστρηγιάσωσιν τοῦ Χριστοῦ, γαμεῖν θέλουσιν, ¹² ἔχουσαι κρίμα ὅτι τὴν πρώτην πίστιν ἠθέτησαν· ¹³ ἅμα δὲ καὶ ἀργαὶ μαρθάνουσιν περιερχόμεναι τὰς οἰκίας, οὐ μόνον δὲ ἀργαὶ ἀλλὰ καὶ φλύαροι καὶ περιεργοί, λαλοῦσαι τὰ μὴ δεόντα. ¹⁴ βούλομαι οὖν νεωτέρας γαμεῖν, τεκνογονεῖν, οἰκοδεσποτεῖν, μηδεμίαν ἀφορμὴν διδόναι τῷ ἀντικειμένῳ λοιδορίας

10. αγωνιζομεθα: th ονειδιζομεθα | h ηλπισαμεν 12. Η αγνια
16. Η διδασκαλια· V,2. Η αγνια 5. Τ επι τον θεον Η επι [τον]
θεον h επι κυριον 8. tH⁸ προνοσι

10. Col 1,29. 11. Tit 2,15. 12. Tit 2,7. 14. 1,18. 5,22.
2 Tim 1,6. 16. Act 20,28. 1 Cor 9,27.22. V,4. 2,3. 5. 1er 49,11.
98. 3,2.7.11. Tit 1,6.

χάριν· ¹⁶ ἤδη γάρ τινες ἐξετράπησαν ὀπίσω τοῦ σατανᾶ. ¹⁶ εἰ τις πιστὴ ἔχει χήρας, ἐπαρκείσθω αὐταῖς, καὶ μὴ βαρεῖσθω ἡ ἐκκλησία, ἵνα ταῖς ὄντως χήραις ἐπαρκέσῃ.

¹⁷ Οἱ καλῶς προσετώτες πρεσβύτεροι διπλῆς τιμῆς ἀξιούσθωσαν, μάλιστα οἱ κοπιῶντες ἐν λόγῳ καὶ διδασκαλίᾳ. ¹⁸ λέγει γὰρ ἡ γραφὴ· βούην ἀλοῶντα οὐ φιμώσεις, καί· ἄξιος ὁ ἐργάτης τοῦ μισθοῦ αὐτοῦ. ¹⁹ κατὰ πρεσβυτέριον κατηγορίαν μὴ παραδέχου, ἐκτός εἰ μὴ ἐπὶ δύο ἢ τριῶν μαρτύρων. ²⁰ Τὸν ἀμαρτάνοντα ἐνάπιον πάντων ἔλεγε, ἵνα καὶ οἱ λοιποὶ φόβον ἔχωσιν.

²¹ Διαμαρτύρομαι ἐνάπιον τοῦ θεοῦ καὶ Χριστοῦ Ἰησοῦ καὶ τῶν ἐκλεκτῶν ἀγγέλων ἵνα ταῦτα φυλάξῃς χωρὶς προκορίματος, μηδὲν ποιῶν κατὰ πρόσκλισιν. ²² Χεῖρας ταχέως μηδενὶ ἐπιτίθει, μηδὲ κοινῶναι ἀμαρτίας ἀλλοτριῶς. σεαντὸν ἀγρὸν τήρει. ²³ μηκέτι ἰδρῶσθαι, ἀλλὰ οἴνω ὀλίγῳ χρῶ διὰ τὸν στόμαχον καὶ εἰς πικρίας σου ἀσθενείας. ²⁴ Τινῶν ἀνθρώπων αἱ ἀμαρτίαι πρόδηλοὶ εἰσιν προάγονσαι εἰς κρίσιν, τισὶν δὲ καὶ ἐπακολουθῶσιν· ²⁵ ὡσαύτως καὶ τὰ ἔργα τὰ καλὰ πρόδηλα, καὶ τὰ ἄλλως ἔχοντα κρυβῆναι οὐ δύναται.

VI

De servis, falsis doctoribus, avaris; de certamine hominis dei; de officiis divitum.

¹ Ὅσοι εἰσὶν ὑπὸ ζυγὸν δούλοι, τοὺς ἰδίους δεσπότας πάσης τιμῆς ἀξίους ἠγείσθωσαν, ἵνα μὴ τὸ ὄνομα τοῦ θεοῦ καὶ ἡ διδασκαλία βλασφημηθῆται. ² οἱ δὲ πιστοὺς ἔχοντας δεσπότας μὴ καταφρονηέτωσαν, ὅτι ἀδελφοὶ εἰσιν, ἀλλὰ μάλλον δουλενέτωσαν, ὅτι πιστοὶ εἰσιν καὶ ἀγαπητοὶ οἱ τῆς ἐνεργεσίας ἀντιλαμβανόμενοι.

Ταῦτα δίδασκε καὶ παρακάλει. ³ εἰ τις ἐτεροδιδασκαλεῖ καὶ μὴ προσέχεται ὑγιαίνουσιν λόγοις τοῖς τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τῇ κατ' εὐσέβειαν διδασκαλίᾳ, ⁴ τετιφρωταί, μηδὲν ἐπιστάμενος, ἀλλὰ νοσῶν περὶ ζητήσεως καὶ λογομαχίας, ἔξ ὧν γίγεται φθόνος, ἔρις, βλασφημίαι, ὑπόνοιαι πονηραί, ⁵ διαπαραιτριβαὶ διεφθαρμένων ἀνθρώπων τὸν νοῦν καὶ ἀπεστερημένων τῆς ἀληθείας, νομιζόντων πορισμὸν εἶναι τὴν εὐσέβειαν. ⁶ ἔστιν δὲ πορισμὸς μέγας ἡ εὐσέβεια μετὰ ἀνταρκείας. ⁷ οὐδὲν γὰρ εἰσηνέγκαμεν εἰς τὸν κόσμον, ὅτι οὐδὲ ἐξενεγκεῖν τι δυνάμεθα·

16. H¹⁸ επαρκιω 20. H τους [δε] αμαρταν. 21. t προσκλησιν VI, 2. h αγαπητοι, ος 3. TH προσερχεται | H λογοις, τοις του κυρ. ημ. ησ. χριστου, 7. οτι ουδε: h †

17. 1 Thess 5, 12s. 18. Deut 25, 4. 24, 15. 1 Cor 9, 9, 14. Mt 10, 10 etc. 19. Deut 19, 15. 21. 2 Tim 4, 1. 22. 3, 10. 4, 14. Act 6, 6. VI, 1. Tit 2, 9s. Eph 6, 5. Col 3, 22. Tit 2, 5. Iac 2, 7. 2. Philem 16. 1 Tim 4, 11. Tit 2, 15. 3. 1, 3. Gal 1, 6ss. 2 Tim 1, 13. Tit 1, 13. 2, 1. 4. 2 Tim 2, 14. 5. 2 Tim 3, 8.

⁸ ἔχοντες δὲ διατροφὰς καὶ σκεπάσματα, τοῦτοις ἀρκεσθῶμεθα.
⁹ οἱ δὲ βουλόμενοι πλουτεῖν ἐμπύττονσιν εἰς πειρασμὸν καὶ παγίδα
καὶ ἐπιθυμίας πολλὰς ἀνοήτους καὶ βλαβερὰς, αἵτινες βυθίζουσιν
τοὺς ἀνθρώπους εἰς ὄλεθρον καὶ ἀπώλειαν. ¹⁰ ῥίζα γὰρ πάντων
τῶν κακῶν ἐστὶν ἡ φιλαργυρία, ἧς τινὲς ὀρεγόμενοι ἀπαπλανήθησαν
ἀπὸ τῆς πίστεως καὶ ἑαυτοὺς περιέπειραν ὀδύνας πολλὰς.

¹¹ Σὺ δέ, ὡ ἀνθρώπε θεοῦ, ταῦτα φεύγε· δίωκε δὲ δικαιοσύνης,
εὐσέβειαν, πίστιν, ἀγάπην, ὑπομονήν, πραῦτητα. ¹² ἀγωνίζου
τὸν καλὸν ἀγῶνα τῆς πίστεως, ἐπιλαβοῦ τῆς αἰωνίου ζωῆς, εἰς
ἣν ἐκλήθησιν καὶ ἀμολόγησας τὴν καλὴν ὁμολογίαν ἐνώπιον πολ-
λῶν μαρτύρων. ¹³ παραγγέλλω ἐνώπιον θεοῦ τοῦ ζωογονοῦντος
τὰ πάντα καὶ Χριστοῦ Ἰησοῦ τοῦ μαρτυρήσαντος ἐπὶ Ποντίου
Πειλάτου τὴν καλὴν ὁμολογίαν, ¹⁴ τηρῆσαι σε τὴν ἐντολὴν ἀσπίδον
ἀνεπίλημτον μέχρι τῆς ἐπιφανείας τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χρι-
στοῦ, ¹⁵ ἣν καιροῦς ἰδίους δείξει ὁ μακάριος καὶ μόνος δυνάστης,
ὁ βασιλεὺς τῶν βασιλευνόντων καὶ κύριος τῶν κυριονόντων, ¹⁶ ὁ
μόνος ἔχων ἀθανασίαν, φῶς οἰκῶν ἀπόσιτον, ὃν εἶδεν οὐδεὶς
ἀνθρώπων οὐδὲ ἰδεῖν δύναται· ᾧ τιμὴ καὶ κράτος αἰῶνιον, ἀμήν.

¹⁷ Τοῖς πλουσίοις ἐν τῷ νῦν αἰῶνι παράγγελλε μὴ ὑψηλά
φρονεῖν, μηδὲ ἠλπιεῖν ἐπὶ πλοῦτον ἀδολότητι, ἀλλ' ἐπὶ θεῷ
τῷ παρέχοντι ἡμῖν πάντα πλουσίως εἰς ἀπόλαυσιν, ¹⁸ ἀγαθοεργεῖν,
πλουτεῖν ἐν ἔργοις καλοῖς, εὐμεταδότους εἶναι, κοινωνικούς,
¹⁹ ἀποθησαυρίζοντας ἑαυτοῖς θεμέλιον καλὸν εἰς τὸ μέλλον, ἵνα
ἐπιλάβωνται τῆς ὄψεως ζωῆς.

²⁰ Ὁ Τιμόθεε, τὴν παραθήκην φύλαξον, ἐκτερούμενος τὰς
βεβήλους κενοφωνίας καὶ ἀπειθέσεις τῆς ψευδωνύμου γνώσεως,
²¹ ἣν τινες ἐπαγγελλόμενοι περὶ τῆν πίστιν ἠσέτησαν.

Ἡ χάρις μετ' ὑμῶν.

ΠΡΟΣ ΤΙΜΟΘΕΟΝ Β

I

Cohortatio et laus Timothei. Lois. Fides strenue servanda. Onesiphori domus.

¹ Παῦλος ἀπόστολος Χριστοῦ Ἰησοῦ διὰ θαλήματος θεοῦ
κατ' ἐπαγγελίαν ζωῆς τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ ² Τιμοθέω ἀγαπητῷ

8. ἡ διατροφήν 11. ἡ του θεου | Τ πρηνπαθειαν 13. παραγγελλω:
TH add σοι | TH του θεου | th ησου χριστου 17. TH¹ υψηλοφρονεῖν |
θεω: ἡ pm τω 21. μεθ' υμων: τ μετα σου | T subscr. προς τιμοθεον α'

10. Lc 12, 15. 11. 2 Tim 3, 17. 12. 1, 18. 1 Cor 9, 25. Phil 3, 13a.
Act 16, 2. 13. Rom 4, 17. 14. Tit 2, 13. Deut 10, 17. 2 Macc 13, 4.
16. 2 Tim 4, 18. 17. Lc 12, 20s. 20. 2 Tim 1, 14. 2, 16. 21. 2 Tim 2, 18.
1, 12. 2 Cor 1, 12. etc.

τέκνῳ. χάρις, ἔλεος, εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρὸς καὶ Χριστοῦ Ἰησοῦ τοῦ κυρίου ἡμῶν.

³ Χάριν ἔχω τῷ θεῷ, ᾧ λατρεύω ἀπὸ προγόντων ἐν καθαρᾷ συνειδήσει, ὡς ἀδιάλειπτον ἔχω τῆς περι σου μνησὶν ἐν ταῖς δεήσεσίν μου νυκτὸς καὶ ἡμέρας, ⁴ ἐπιποθῶν σε ἰδεῖν, μεμνημένος σου τῶν δακρῶν ἵνα χαρᾶς πληρωθῶ, ⁵ ὑπόμνησιν λαβὼν τῆς ἐν σοὶ ἀνυποκρίτου πίστεως, ἣτις ἐνέφησεν πρῶτον ἐν τῇ μάμμη σου Δαϊδὶ καὶ τῇ μητρὶ σου Εὐνίκη, πέπεισμαι δὲ ὅτι καὶ ἐν σοὶ. ⁶ Δι' ἣν αἰτίαν ἀναμνησέσκω σε ἀναζωπυρεῖν τὸ χάρισμα τοῦ θεοῦ, ὅ ἐστιν ἐν σοὶ διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν μου. ⁷ οὐ γὰρ ἔδωκεν ἡμῖν ὁ θεὸς πνεῦμα δειλίας, ἀλλὰ δυνάμεως καὶ ἀγάπης καὶ σωφρονισμοῦ. ⁸ μὴ οὖν ἐπαισχυνθῆς τὸ μαρτύριον τοῦ κυρίου ἡμῶν μηδὲ ἐμὲ τὸν δέσμον αὐτοῦ, ἀλλὰ σνκακοπάθησον τῷ εὐαγγελίῳ κατὰ δύναμιν θεοῦ, ⁹ τοῦ σώσαντος ἡμᾶς καὶ καλέσαντος κλήσει ἀγίῃ, οὐ κατὰ τὰ ἔργα ἡμῶν ἀλλὰ κατὰ ἰδίαν πρόθεσιν καὶ χάριν τῆς δοθεῖσας ἡμῖν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ πρὸ χρόνων αἰωνίων, ¹⁰ φανερωθεῖσας δὲ νῦν διὰ τῆς ἐπιφανείας τοῦ σωτήρος ἡμῶν Χριστοῦ Ἰησοῦ, καταργήσαντος μὲν τὸν θάνατον, φωτίζαντος δὲ ζωῆς καὶ ἀφθαρσίας διὰ τοῦ εὐαγγελίου, ¹¹ εἰς ὃ ἐτέθη ἐγὼ κήρυξ καὶ ἀπόστολος καὶ διδάσκαλος. ¹² δι' ἣν αἰτίαν καὶ ταῦτα πάσχω, ἀλλ' οὐκ ἐπαισχύνομαι· οἶδα γὰρ ᾧ πεπίστευκα, καὶ πέπεισμαι ὅτι θανάτος ἐστὶν τῆς παραθήκης μου φυλάξαι εἰς ἐκείνην τὴν ἡμέραν. ¹³ ἐποτόπωσιν ἔχε ὑγιαίνοντων λόγων ὧν παρ' ἐμοῦ ἤκουσας ἐν πίστει καὶ ἀγάπῃ τῇ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. ¹⁴ τὴν καλὴν παραθήκην φύλαξον διὰ πνεύματος ἀγίου τοῦ ἐνοικοῦντος ἐν ἡμῖν.

¹⁵ Οἶδας τοῦτο, ὅτι ἀπεστράφησάν με πάντες οἱ ἐν τῇ Ἀσίᾳ, ὧν ἐστὶν Φύγελος καὶ Ἐρμογένης. ¹⁶ δόξῃ ἔλεος ὁ κύριος τῷ Ὀνησιφόρου οἴκῳ, ὅτι πολλάκις με ἀνέψυξεν καὶ τῆς ἁλυσίν μου οὐκ ἐπαισχύνθη, ¹⁷ ἀλλὰ γενόμενος ἐν Ῥώμῃ σπουδαίως ἐζήτησέν με καὶ εὔρεν. ¹⁸ δόξῃ αὐτῷ ὁ κύριος εὐρεῖν ἔλεος παρὰ κυρίου ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ. καὶ ὅσα ἐν Ἐφέσῳ διεκόνησεν, βέλτιον σὺ γινώσκεις.

II

Corona militum Christi. Boni doctoris mores. Contra Hymenaeum aliosque vana docentes.

¹ Σὺ οὖν, τέκνον μου, ἐνδυναμοῦ ἐν τῇ χάριτι τῇ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ² καὶ ἃ ἤκουσας παρ' ἐμοῦ διὰ πολλῶν μαρτύρων, ταῦτα

2. χριστ. ιησον: t κυριου ιησου χριστου h κυριου ιησου 3s. TH δεση. μου, νυκτ. κ. ημερας επιποθ. 8. T σνκακοπ. 10. t ιησου χριστου 11. διδασκαλος: T add εδνων 13. αν: h t 15. TH ερμογενης

3. Act 24, 14. 16. Rom 1, 9. 6. I Tim 4, 14. 7. Rom 8, 15. 9a. Tit 1, 2s. 3, 5. Rom 16, 25s. 11. I Tim 2, 7. Gal 2, 7. 1s. Eph 3, 1. 13. 13. 4, 3. 14. I Tim 6, 20. Rom 8, 11. 15. 4, 10. 16. 16. 4, 19.

Nov. Testam. graece.

παράθου πιστοῖς ἀνθρώποις, οἵτινες ἱκανοὶ ἔσονται καὶ ἐτέρους διδάξαι. ³ συγκακοπάθουσιν ὡς καλὸς στρατιώτης Χριστοῦ Ἰησοῦ. ⁴ οὐδεὶς στρατευόμενος ἐμπλέκεται ταῖς τοῦ βίου πραγματείαις, ἵνα τῷ στρατολογήσῃ ἀρέσῃ. ⁵ εἴαν δὲ καὶ ἀθλή τις, οὐ στεφανούται εἰὰν μὴ νομίμως ἀθλήσῃ. ⁶ τὸν κοπιῶντα γεωργὸν δεῖ πρῶτον τῶν καρπῶν μεταλαμβάνειν. ⁷ ἦοίε ὁ λέγων· δώσει γάρ σοι ὁ κύριος σύνεσιν ἐν πάσιν. ⁸ Μνημόνευε Ἰησοῦν Χριστὸν ἐγγεγραμμένον ἐκ νεκρῶν, ἐκ σπέρματος Δαυιδ, κατὰ τὸ εὐαγγελίῶν μου, ⁹ ἐν ᾧ κακοπαθῶ μέχρι δεσμῶν ὡς κακοῦργος, ἀλλὰ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ οὐ δέδεται. ¹⁰ διὰ τοῦτο πάντα ὑπομένω διὰ τοὺς ἐκλεκτούς, ἵνα καὶ αὐτοὶ σωτηρίας τύγωσιν τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ μετὰ δόξης αἰωνίου. ¹¹ Πιστὸς ὁ λόγος· εἰ γὰρ συναπαθάνομεν, καὶ συνζήσομεν· ¹² εἰ ὑπομένομεν, καὶ συνβασιλεύσομεν· εἰ ἀρνησόμεθα, κἀκεῖνος ἀρνήσεται ἡμᾶς· ¹³ εἰ ἀπιστοῦμεν, ἐκεῖνος πιστὸς μένει, ἀρνήσασθαι γὰρ ἑαυτὸν οὐ δύναται.

¹⁴ Ταῦτα ὑπομίμησκα, διαμαρτυρούμενος ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ ἡ λογομαχεῖν, ἐπ' οὐδὲν χορήσιμον, ἐπὶ καταστροφῇ τῶν ἀκούοντων. ¹⁵ σπουδάσας σεαυτὸν δοκιμὸν παραστήσαι τῷ Θεῷ, ἐργάτην ἀνεπαίσχυντον, ὀρθοτομοῦντα τὸν λόγον τῆς ἀληθείας. ¹⁶ τὰς δὲ βεβήλους κενοφωνίας περιστάσας· ἐπὶ πλεῖον γὰρ προκύφουσιν ἀσεβείας, ¹⁷ καὶ ὁ λόγος αὐτῶν ὡς γάγγραινα νομῆν ἔξει. ὡς ἔστιν Ἰμάναιος καὶ Φιλητός, ¹⁸ οἵτινες περὶ τῆν ἀλήθειαν ἠστόχησαν, λέγοντες ἀνάστασιν ἤδη γεγονέναι, καὶ ἀπατρέπουσιν τῆν τινων πίστιν. ¹⁹ ὁ μέντοι σταρεὸς θεμέλιος τοῦ Θεοῦ ἔστηκεν, ἔχων τῆν σφραγίδα ταύτην· ἔγνω κύριος τοὺς ὄντας αὐτοῦ, καὶ ἀποστήτω ἀπὸ ἀδικίας πᾶς ὁ ὀνομάζων τὸ ὄνομα κυρίου. ²⁰ ἐν μεγάλῃ δὲ οἰκίᾳ οὐκ ἔστιν μόνον σκευὴ χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ, ἀλλὰ καὶ ξύλινα καὶ ὀστράκινα, καὶ ἃ μὲν εἰς τιμὴν ἃ δὲ εἰς ἀτιμίαν. ²¹ εἴαν οὖν τις ἐκκαθάρῃ ἑαυτὸν ἀπὸ τούτων, ἔσται σκευὸς εἰς τιμὴν, ἡγιασμένος, εὐχρηστον τῷ δεσπότῃ, εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν ἡτοίμασμένος. ²² τὰς δὲ νεωτερικὰς ἐπιθυμίας φεύγῃ, δίκαια δὲ δικαιοσύνης, πίστιν, ἀγάπην, εὐχρίνην μετὰ τῶν ἐπικαλουμένων τὸν κύριον ἐκ καθαρᾶς καρδίας. ²³ τὰς δὲ μορὰς καὶ ἀπαιδεύτους ζητήσεις παραιτοῦ, εἰδὼς ὅτι γεννώσιν μάχας· ²⁴ δούλον δὲ κυρίου οὐ δεῖ μάχεσθαι ἀλλὰ ἥπιον εἶναι πρὸς πάν-

3. Τ συγκακοπ. 4. Τ πραγματειαις 9. Η κακοουργος. 12. ΤΗ συμβασουλ. 14. Θεου: th κυριου 17. Η φίλιτος 18. αναστασι: [t]h pm την 21. Τ εις τιμην ηγιασμ. 22. μετα: [t]h add παντων

3. 1,8. 4,5. 8. 1 Cor 15,12. Rom 1,3 etc. 9. Act 28,30s.
11. 1 Tim 4,9. Rom 6,8. 12. Rom 8,17. Mt 10,33. 14. (4,1.)
16. Tit 3,9. 2 Tim 3,13. 17. 1 Tim 1,20. 18. 1 Tim 6,21. 19. Num 16,5. (21,26?) Lev 24,16. 20. 1 Cor 3,12. Rom 9,21. 21. 2 Cor 6,17.
22. 1 Tim 6,11. 4,12. 1,5. 23. 1 Tim 4,7. 24. Tit 1,7,9.

τας, διδασκικόν, ἀνεξίκακον, ²⁵ ἐν πραύτητι παιδεύοντα τοὺς ἀντιδιατιθεμένους, μήποτε δόξη αὐτοῖς ὁ θεὸς μετάνοιαν εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας, ²⁶ καὶ ἀνατήψωσιν ἐκ τῆς τοῦ διαβόλου παγίδος, ἐξωρηγμένοι ὑπ' αὐτοῦ εἰς τὸ ἐκείνου θέλημα.

III

Temporis ultimi malitia ac miseries. Scriptura inspirata.

¹ Τοῦτο δὲ γίνωσκε, ὅτι ἐν ἐσχάταις ἡμέραις ἐστήσονται καιροὶ χαλεποί. ² ἔσονται γὰρ οἱ ἄνθρωποι φιλάνθοι, φιλάργυροι, ἀλαζόνες, ὑπερήφανοι, βλάσφημοι, γονεῦσιν ἀπειθεῖς, ἀχάριστοι, ἀνόσιοι, ³ ἄστοργοι, ἄστονδοι, διάβολοι, ἀκρατεῖς, ἀήμεροι, ἀφιλάγαθοι, ⁴ προδοταί, προπετεῖς, τετυφωμένοι, φιλήδονοι μᾶλλον ἢ φιλόθεοι, ⁵ ἔχοντες μόρφωσιν εὐσεβείας τὴν δὲ δύναμιν αὐτῆς ἕρημένοι· καὶ τούτους ἀποτρέπου. ⁶ ἐκ τούτων γάρ εἰσιν οἱ ἐνδύοντες εἰς τὰς οἰκίας καὶ αἰχμαλωτίζοντες γυναικάρια σεσωρευμένα ἁμαρτίας, ἀγόμενα ἐπιθυμίαις ποικίλαις, ⁷ πάντοτε μαθάνοντα καὶ μηδέποτε εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἰλεῖν δυνάμενα. ⁸ ὅν τρόπον δὲ Ἰακώβης καὶ Ἰαμβρῆς ἀντέστησαν Μωϋσεί, οὕτως καὶ οὗτοι ἀντίσταται τῇ ἀληθείᾳ, ἄνθρωποι καταφθαρμένοι τὸν νοῦν, ἀδόκιμοι περὶ τὴν πίστιν. ⁹ ἀλλ' οὐ προκόφουσιν ἐπὶ πλεῖον· ἡ γὰρ ἄνοια αὐτῶν ἔκδηλος ἔσται πᾶσιν, ὡς καὶ ἡ ἐκείων ἐγένετο. ¹⁰ Σὺ δὲ παρηκολούθησάς μου τῇ διδασκαλίᾳ, τῇ ἀγωγῇ, τῇ προθέσει, τῇ πίστει, τῇ μακροθυμίᾳ, τῇ ἀγάπῃ, τῇ ὑπομονῇ, ¹¹ τοῖς διωγμοῖς, τοῖς παθήμασιν, ὅλα μοι ἐγένετο ἐν Ἀντιοχείᾳ, ἐν Ἰκονίῳ, ἐν Λύστροις· οἷους διωγμοὺς ὑπένεγκα, καὶ ἐκ πάντων με ἐρύσατο ὁ κύριος. ¹² καὶ πάντες δὲ οἱ θέλοντες ζῆν εὐσεβῶς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ διωχθήσονται. ¹³ πονηροὶ δὲ ἄνθρωποι καὶ γόητες προκόφουσιν ἐπὶ τὸ χεῖρον, πλανῶντες καὶ πλανώμενοι. ¹⁴ σὺ δὲ μένε ἐν οἷς ἔμαθες καὶ ἐπιστάθης, εἰδὼς παρὰ τῶν ἔμαθες, ¹⁵ καὶ ὅτι ἀπὸ βρέφους ἰερὰ γράμματα οἶδας τὰ δυνάμενά σε σοφίσει εἰς σωτηρίαν διὰ πίστεως τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. ¹⁶ πᾶσα γραφὴ θεόπνευστος καὶ ὠφέλιμος πρὸς διδασκαλίαν, πρὸς ἐλεγμὸν, πρὸς ἐπανόρθωσιν, πρὸς παιδίαν τὴν ἐν

25. h δόξη III, 10. h παρηκολούθησας 15. T [τα] ιερα γρ.
16. TH παιδειαν

26. I Tim 3, 7. III, 1. I Tim 4, 1. 288. Rom 1, 29ss. 7. I Tim 2, 4.
8. Ex 7, 11. 22. I Tim 6, 5. 9. I Tim 5, 24. 10. I Tim 4, 6.
11. Act 13, 50. 14, 2. 19. 22. 12. Mt 16, 24. Io 15, 19. 14. 2, 2. I, 13.
Act 16, 1.

δικαιοσύνη, ¹⁷ ἵνα ἄριστος ᾖ ὁ τοῦ θεοῦ ἄνθρωπος, πρὸς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν ἐξηρισμένος.

IV

Contra malos standum. Mortem proximam praesentens de sociis rebusque suis refert. Salutationes.

¹ Διαμαρτύρομαι ἐνώπιον τοῦ θεοῦ καὶ Χριστοῦ Ἰησοῦ τοῦ μελλοῦτος κρίνειν ζῶντας καὶ νεκρούς, καὶ τὴν ἐπιφάνειαν αὐτοῦ καὶ τὴν βασιλείαν αὐτοῦ, ² κήρυξον τὸν λόγον, ἐπίστηθι εὐκαίρως ἀκαίρως, ἐλεγξον, παρακάλεσον, ἐπιτίμησον, ἐν πάσῃ μακροθυμίᾳ καὶ διδαγῇ. ³ Ἔσται γὰρ καιρὸς ὅτε τῆς ὑγιαίνουσας διδασκαλίας σὺν ἀνέξονται, ἀλλὰ κατὰ τὰς ἰδίας ἐπιθυμίας ἑαυτοῖς ἐπισωρευέσονται διδασκάλους κηθόμενοι τὴν ἀκοήν, ⁴ καὶ ἀπὸ μὲν τῆς ἀληθείας τὴν ἀκοήν ἀποστρέψουσιν, ἐπὶ δὲ τοὺς μύθους ἐκτραπήσονται. ⁵ οὐ δὲ νῆψεν ἐν πᾶσιν, κακοπάθησον, ἔργον ποιήσον εὐαγγελιστοῦ, τὴν διακονίαν σου πληροφόρησον. ⁶ Ἐγὼ γὰρ ἤδη σπένδομαι, καὶ ὁ καιρὸς τῆς ἀναλύσεώς μου ἐφέστηκεν. ⁷ τὸν καλὸν ἀγῶνα ἠγωνισμαι, τὸν δρόμον τετέλεκα, τὴν πίστιν τετήρηκα. ⁸ λοιπὸν ἀπόκειται μοι ὁ τοῦ δικαιοσύνης στέφανος, ὃν ἀποδώσει μοι ὁ κύριος ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, ὁ δίκαιος κριτής, οὐ μόνον δὲ ἐμοὶ ἀλλὰ καὶ πᾶσι τοῖς ἡγαπηκόσι τὴν ἐπιφάνειαν αὐτοῦ.

⁹ Σπούδασον εἰσεῖν πρὸς με ταχέως. ¹⁰ Δημᾶς γάρ με ἐγκατέλειπεν ἀγαπήσας τὸν νῦν αἰῶνα, καὶ ἐπορεύθη εἰς Θεσσαλονικήν, Κρήνην εἰς Γαλλίαν, Τίτος εἰς Ἀλματιαν. ¹¹ Δουκᾶς ἐστὶν μόνος μετ' ἐμοῦ. Μάρκον ἀναλαβὼν ἄγε μετὰ σεαυτοῦ· ἐστὶν γὰρ μοι εὐχρηστος εἰς διακονίαν. ¹² Τυχικὸν δὲ ἀπέστειλα εἰς Ἔφεσον. ¹³ τὸν φελόνην, ὃν ἀπέλειπον ἐν Τρωάδι παρὰ Κάρπῳ, ἐρχόμενος φέρει, καὶ τὰ βιβλία, μάλιστα τὰς μεμβράνας. ¹⁴ Ἀλέξανδρος ὁ χαλκεὺς πολλά μοι κακὰ ἐνεδείξατο· ἀποδώσει αὐτῷ ὁ κύριος κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ. ¹⁵ ὃν καὶ σὺ φυλάσσον· λίαν γὰρ ἀντίστη τοῖς ἡμετέροις λόγοις. ¹⁶ ἐν τῇ πρώτῃ μου ἀπολογίᾳ οὐδεὶς μοι παρεγένετο, ἀλλὰ πάντες με ἐγκατέλειπον· μὴ αὐτοῖς λογιθεῖν. ¹⁷ ὁ δὲ κύριός μοι παρέστη καὶ ἐδεδνάμωσέν με, ἵνα δι' ἐμοῦ τὸ κήρυγμα πληροφορηθῇ καὶ ἀκούσῃσι πάντα τὰ ἔθνη, καὶ ἐρύσθῃν ἐκ στόματος λέοντος. ¹⁸ ῥῆσται μοι ὁ κύριος ἀπὸ παντὸς ἔργου ποτηροῦ καὶ σώσει εἰς τὴν βασι-

IV, 1. h κρίνειν 2. TH^s επιτιμησ. παρακαλ. 10. H^s εγκατέλειπον | γαλλίαν: T^sH γαλατιαν 12. H τυχικον 13. H^s απειλειπον 16. H^s εγκατελειπον

17. I Tim 6, 11. IV, 1. I Tim 5, 21. Tit 2, 13. 5. 2, 3. 6. Phil 2, 17. 7. I Tim 6, 12. 8. Iac 1, 12. 103. Col 4, 14. 10. 14. I Tim 1, 20. Act 19, 33. Ps 28, 4. 17. Dan 6, 20. 18. 3, 11.

λείαν αὐτοῦ τὴν ἐπουράνιον· ᾗ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων, ἀμήν.

¹⁹ Ἀσπασαι Πρίσκαν καὶ Ἀκύλαν καὶ τὸν Ὀνησιφόρου οἶκον.
²⁰ Ἐραστος ἔμεινεν ἐν Κορίνθῳ, Τρόφιμον δὲ ἀπέλιπον ἐν Μιλήτῳ ἀσθενοῦντα. ²¹ σπούδασον πρὸ χειμῶνος ἐλθεῖν. ἀσπάξεται σε Εὐβουλος καὶ Πούδης καὶ Λίνος καὶ Κλαυδία καὶ οἱ ἀδελφοὶ πάντες.

²² Ὁ κύριος μετὰ τοῦ πνεύματός σου. ἡ χάρις μετ' ὑμῶν.

ΠΡΟΣ ΤΙΤΟΝ

I

Ad Titum dilectum filium. Tito Cretae agenda. Cretenses mendaces. Puris pura omnia.

¹ Παῦλος δούλος θεοῦ, ἀπόστολος δὲ Ἰησοῦ Χριστοῦ κατὰ πίστιν ἐκλεκτῶν θεοῦ καὶ ἐπίγνωσιν ἀληθείας τῆς κατ' εὐσέβειαν ² ἐπ' ἐλπίδι ζωῆς αἰωνίου, ἣν ἐπηγγέλατο ὁ ἀψευδὴς θεὸς πρὸ χρόνων αἰωνίων, ³ ἐφανέρωσεν δὲ καιροῖς ἰδίους τὸν λόγον αὐτοῦ ἐν κηρύγματι, ὃ ἐπιστεύθη ἐγὼ κατ' ἐπιταγὴν τοῦ σωτῆρος ἡμῶν θεοῦ, ⁴ τίτῳ γνησίῳ τέκνῳ κατὰ κοινὴν πίστιν. χάρις καὶ εὐχὴ ἀπὸ θεοῦ πατρὸς καὶ Χριστοῦ Ἰησοῦ τοῦ σωτῆρος ἡμῶν.

⁵ Τοῦτου χάριν ἀπέλιπόν σε ἐν Κρήτῃ, ἵνα τὰ λείποντα ἐπιδιορθώσῃ καὶ καταστήσῃς κατὰ πόλιν πρεσβυτέρους, ὡς ἐγὼ σοι διαταξάμην, ⁶ εἴ τις ἐστὶν ἀνέγκλητος, μίας γυναικὸς ἀνὴρ, τέκνα ἔχων πιστά, μὴ ἐν κατηγορίᾳ ἀσωτίας ἢ ἀνυπότακτα. ⁷ δεῖ γὰρ τὸν ἐπίσκοπον ἀνέγκλητον εἶναι ὡς θεοῦ οἰκονόμον, μὴ ἀνθάδην, μὴ ὀργίλον, μὴ πάροισον, μὴ πλήκτην, μὴ αἰσχροκερδῆ, ⁸ ἀλλὰ φιλόξενον, φιλάγαθον, σώφρονα, δίκαιον, ὀσιον, ἐγκρατῆ, ⁹ ἀντεχόμενον τοῦ κατὰ τὴν διδαχὴν πιστοῦ λόγου, ἵνα δυνατὸς ᾖ καὶ παρακαλεῖν ἐν τῇ διδασκαλίᾳ τῇ ὑγιαίνουσῃ καὶ τοὺς ἀντιλέγοντας ἐλέγχειν. ¹⁰ Ἔσιν γὰρ πολλοὶ ἀνυπότακτοι, ματαιολόγοι καὶ φρεναπάται, μάλιστα οἱ ἐκ τῆς περιτομῆς, ¹¹ οὓς δεῖ ἐπιστομίζειν, οἵτινες ὅλους οἴκους ἀνατρέπουσιν διδάσκοντες ἅ μὴ δεῖ αἰσχροῦ κέρδους χάριν. ¹² εἰπὲν τις ἐξ αὐτῶν ἴδιος αὐτῶν προ-

20. H⁸ ἀπελιπον 21. H [παντες] 22. κυριος: h add ιησους | T subscr. προς τιμοθεον β

1,1. h χριστου [ιησου] 2s. H αιωνιον φανερωσεν δε καιρ. ιδιαις, τ. λογ. αυτ. εν κηρυγματι ο 5. H⁸ ἀπελιπον

19. 1, 16. Act 18, 2 etc. 20. Rom 16, 23. Act 21, 29. 2s. Philem 25. Phil 4, 23.

1, 1. Rom 1, 1 etc. 2s. 2 Tim 1, 9s. 3. 1 Tim 1, 11. 4. 1 Tim 1, 2. 2 Tim 1, 2. 2 Io 3 etc. 5. Act 14, 23. 2 Tim 2, 2. 7s. 1 Tim 3, 2s.

φήτης· Κρήτες ἀεὶ ψεύσται, κακὰ θηρία, γαστέρες ἀργαί. ¹³ ἡ μαρτυρία αὐτῆ ἐστὶν ἀληθής. δι' ἣν αἰτίαν ἐλεγγε αὐτοὺς ἀποτόμῳ, ἵνα ὑγιαίνωσιν ἐν τῇ πίστει, ¹⁴ μὴ προσέχοντες Ἰουδαϊκοῖς μύθοις καὶ ἐντολαῖς ἀνθρώπων ἀποστρεφόμενων τὴν ἀλήθειαν. ¹⁵ πάντα καθαρὰ τοῖς καθαροῖς· τοῖς δὲ μεμιαμένοις καὶ ἀπίστοις οὐδὲν καθαρὸν, ἀλλὰ μεμιάνται αὐτῶν καὶ ὁ τοῦς καὶ ἡ συνείδησις. ¹⁶ θεὸν ὁμολογοῦσιν εἰδέναι, τοῖς δὲ ἔργοις ἀρνούνται, βδελυκτοὶ ὄντες καὶ ἀπειθεῖς καὶ πρὸς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν ἀδόκιμοι.

II

Senibus, anibus, iuvenibus, servis. Gratia salutaris.

¹ Σὺ δὲ λάλεε ἅ πρέπει τῇ ὑγιαίνουσῃ διδασκαλίᾳ. ² προσβύτας τηφαλίους εἶναι, σεμνοὺς, σώφροντας, ὑγιαίνοντας τῇ πίστει, τῇ ἀγάπῃ, τῇ ὑπομονῇ· ³ προσβύτιδας ὡσαύτως ἐν καταστήματι ἱεροπρεπεῖς, μὴ διαβόλους, μηδὲ οἴνῳ πολλῷ δεδουλωμένας, καλοδιδασκάλους, ⁴ ἵνα σωφρονίζουσιν τὰς νέας φιλάνδρους εἶναι, φιλοτέκνους, ⁵ σώφροντας, ἀγνάς, οἰκουργούς, ἀγαθὰς, ὑποτασσομένας τοῖς ἰδίοις ἀνδράσιν, ἵνα μὴ ὁ λόγος τοῦ θεοῦ βλασφημηται. ⁶ Τοῦς νεωτέρους ὡσαύτως παρακάλεε σωφρονεῖν ἵπερι πάντα, σταντὸν παρεχόμενος τύπον καλῶν ἔργων, ἐν τῇ διδασκαλίᾳ ἀφθορίαν, σεμνότητα, ⁸ λόγον ὑγιῆ ἀκατάγνωστον, ἵνα ὁ εἴς ἐναστίας ἐντραπῆ μηδὲν ἔχων λέγειν περὶ ἡμῶν φαῦλον. ⁹ Δούλους ἰδίοις δεσπόταις ὑποτάσσεσθαι, ἐν πᾶσιν εὐαρέστους εἶναι, μὴ ἀντιλέγοντας, ¹⁰ μὴ νοσφιζομένους, ἀλλὰ πᾶσαν πίστιν ἐνδεικνυμένους ἀγαθῆν, ἵνα τὴν διδασκαλίαν τὴν τοῦ σωτήρος ἡμῶν θεοῦ κοσμῶσιν ἐν πᾶσιν.

¹¹ Ἐπεφάνη γὰρ ἡ χάρις τοῦ θεοῦ σωτήριος πᾶσιν ἀνθρώποις, ¹² παιδεύουσα ἡμᾶς, ἵνα ἀρνησάμενοι τὴν ἀσέβειαν καὶ τὰς κοσμικὰς ἐπιθυμίας σωφρόνως καὶ δικαίως καὶ εὐσεβῶς ζήσωμεν ἐν τῷ νῦν αἰῶσι, ¹³ προσδεχόμενοι τὴν μακαρίαν ἐλπίδα καὶ ἐπιφάνειαν τῆς δόξης τοῦ μεγάλου θεοῦ καὶ σωτήρος ἡμῶν Χριστοῦ Ἰησοῦ, ¹⁴ ὃς ἔδωκεν ἑαυτὸν ὑπὲρ ἡμῶν ἵνα λυτρώσεται ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἀνομίας καὶ καθάρσῃ ἑαυτῷ λαὸν περιούσιον, ζηλωτὴν καλῶν ἔργων.

13. H [εν] τη II, 3. μηδε: h μη 4. H σωφρονιζωσι 5. T οικουργοις αγαθας, 6s. TH σωφρονειν, (H') περι παντα σταντ. 7. h καλ. εργων εν τη διδασκαλια, 9. H υποτασσοθαι εν πασιν, 10. μη: h μηδε πιστιν ενδεικν. αγαθην: h ενδεικνυμενους αγαπην 13. h ημων, | h ιησου χριστου

15. Rom 14, 14, 20. 16. 2 Tim 3, 5, 17. II, 3. I Tim 2, 9. 3, 11. 4. I Tim 5, 14. 5. I Pe 3, 1. 7. I Tim 4, 12. 9. I Tim 6, 1. Eph 6, 5. I Pe 2, 18. 11. 3, 4. I Io 4, 9. 14. Gal 1, 4. I Tim 2, 6. Ez 37, 23. Ex 19, 5 etc.

¹⁵ Ταῦτα λάλει καὶ παρακάλει καὶ ἔλεγχε μετὰ πάσης ἐπιταγῆς· μηδεὶς σου περιφρονεῖτω.

III

Regeneratos Christi quae decent. De haeretico. Mandata varia.

¹ Ἐπομίμησθε αὐτοὺς ἀρχαῖς ἐξουσίαις ὑποτάσσασθαι, πειθαρχεῖν, πρὸς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν ἐτοιμοὺς εἶναι, ² μηδένα βλασφημεῖν, ἀμάχους εἶναι, ἐπιεικείς, πᾶσαν ἐνδεικνυμένους πραύτητα πρὸς πάντας ἀνθρώπους. ³ ἦμεν γὰρ ποτε καὶ ἡμεῖς ἀνόητοι, ἀπειθεῖς, πλατῶμενοι, δουλεύοντες ἐπιθυμίαις καὶ ἡδοναῖς ποικίλαις, ἐν κακίᾳ καὶ φθόνῳ διάγοντες, στυγητοί, μισούντες ἀλλήλους· ⁴ ὅτε δὲ ἡ χρηστότης καὶ ἡ φιλάνθρωπία ἐπεφάνη τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Θεοῦ, ⁵ οὐκ ἐξ ἔργων τῶν ἐν δικαιοσύνῃ ἃ ἐποιήσαμεν ἡμεῖς, ἀλλὰ κατὰ τὸ αὐτοῦ ἔλεος ἔσωσεν ἡμᾶς διὰ λουτροῦ παλιγενεσίας καὶ ἀνακαινώσεως πνεύματος ἁγίου, ⁶ οὐ ἐξέχευεν ἐφ' ἡμᾶς πλουσίως διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ σωτῆρος ἡμῶν, ⁷ ἵνα δικαιωθέντες τῇ ἐκείνου χάριτι κληρονομοὶ γεννηθῶμεν κατ' ἐλπίδα ζωῆς αἰωνίου. ⁸ πιστὸς ὁ λόγος, καὶ περὶ τούτων βούλομαι σε διαβεβαιοῦσθαι, ἵνα φροντίζωσιν καλῶν ἔργων προϊστασθαι οἱ πεπιστευκότες Θεῷ. ταῦτά ἐστιν καλὰ καὶ ὠφέλιμα τοῖς ἀνθρώποις· ⁹ μωρὰς δὲ ζητήσεις καὶ γενεαλογίας καὶ ἔριον καὶ μάχας νομικὰς περιύστασο· εἰσὶν γὰρ ἀνωφελεῖς καὶ μάταιοι. ¹⁰ αἵρετικὸν ἄνθρωπον μετὰ μίαν καὶ δευτέραν νοθεσίαν παραιτοῦ, ¹¹ εἰδὼς ὅτι ἐξέστραπται ὁ τοιοῦτος καὶ ἀμαρτάνει ὡν αὐτοκατάκριτος.

¹² Ὅταν πέμψω Ἀρτεμᾶν πρὸς σὲ ἢ Τυχικόν, σπουδάσασθε εἰσεῖν πρὸς με εἰς Νικόπολιν· ἐκεῖ γὰρ κέκρικα παραχειμᾶσαι. ¹³ Ζηναῖν τὸν νομικὸν καὶ Ἀπολλῶν σπουδαίως πρόπεμψον, ἵνα μηδὲν αὐτοῖς λίπη. ¹⁴ μανθανέτωσαν δὲ καὶ οἱ ἡμέτεροι καλῶν ἔργων προϊστασθαι εἰς τὰς ἀναγκαίας χρείας, ἵνα μὴ ὄσιν ἄκαρποι.

¹⁵ Ἀσπάζονται σε οἱ μετ' ἐμοῦ πάντες. ἄσπασαι τοὺς φιλοῦντας ἡμᾶς ἐν πίστει.

Ἡ χάρις μετὰ πάντων ὑμῶν.

III, 5. T παλιγγεν. 9. T τρεις 12. H τύχικον 13. T απολλω | TH⁸ λειπη 15. T subscr. προς τιτον

15. 1 Tim 4, 11s. III, 1s. Rom 13, 1ss. 2 Tim 3, 17. 2 Tim 2, 24s. 4. 2, 11. 5. 2 Tim 1, 9. 8. 1 Tim 4, 9. 2, 3. 9. 1 Tim 1, 4 etc. 12. 2 Tim 4, 9. 13. Act 18, 24. 15. 2 Thess 3, 18 etc.

ΠΡΟΣ ΦΙΛΗΜΟΝΑ

Philemoni, Appiae, Archippo. Landat Philemonem et orat ut Onesimo seruo fugitivo veniam det. Praenuntiat se rediturum.

¹ Παῦλος δέσμιος Χριστοῦ Ἰησοῦ καὶ Τιμόθεος ὁ ἀδελφός Φιλήμονι τῷ ἀγαπητῷ καὶ συναργῷ ἡμῶν ² καὶ Ἀποκία τῇ ἀδελφῇ καὶ Ἀρχιππῷ τῷ συνασπαστῇ ἡμῶν καὶ τῇ κατ' οἶκόν σου ἐκκλησίᾳ. ³ χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ πατρὸς ἡμῶν καὶ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ.

⁴ Εὐχαριστῶ τῷ Θεῷ πάντοτε μεθ' ἐμοῦ ποιούμενος ἐπὶ τῶν προσευχῶν μου, ⁵ ἀκούων σου τὴν ἀγάπην καὶ τὴν πίστιν ἣν ἔχεις πρὸς τὸν κύριον Ἰησοῦν καὶ εἰς πάντας τοὺς ἁγίους, ⁶ ὅπως ἡ κοινωνία τῆς πίστεώς σου ἐνεργῆς γένηται ἐν ἐπιτηρώσει πατρὸς ἀγαθοῦ τοῦ ἐν ὑμῖν εἰς Χριστόν. ⁷ χαρὰν γὰρ πολλὴν ἔσχω καὶ παράκλησιν ἐπὶ τῇ ἀγάπῃ σου, ὅτι τὰ σπλάγχνα τῶν ἁγίων ἀναπέπναιται διὰ σοῦ, ἀδελφέ. ⁸ Διὸ πολλὴν ἐν Χριστῷ μαρρησίαν ἔχω ἐπιτάσσειν σοι τὸ ἀνήκον, ⁹ διὰ τὴν ἀγάπην μᾶλλον παρακαλῶ· τοιοῦτος ὢν ὡς Παῦλος προσβύτης, νυνὶ δὲ καὶ δέσμιος Χριστοῦ Ἰησοῦ, ¹⁰ παρακαλῶ σε περὶ τοῦ ἐμοῦ τέκνου, ὃν ἐγέννησα ἐν τοῖς δεσμοῖς, Ὀνήσιμον, ¹¹ ὃν ποτέ σοι ἀχρηστον, νυνὶ δὲ καὶ σοὶ καὶ ἐμοὶ εὐχρηστον, ὃν ἀπέπεμψά σοι, ¹² αὐτόν, τοῦτ' ἔστιν τὰ ἐμὰ σπλάγχνα. ¹³ ὃν ἐγὼ ἐβουλόμην πρὸς ἐμάντων κατέχειν, ἵνα ὑπὲρ σοῦ μοι διακονῇ ἐν τοῖς δεσμοῖς τοῦ ευαγγελίου, ¹⁴ χωρὶς δὲ τῆς σῆς γνώμης οὐδὲν ἠθέλησα ποιῆσαι, ἵνα μὴ ὡς κατὰ ἀνάγκην τὸ ἀγαθόν σου ἦ ἀλλὰ κατὰ ἐκούσιον· ¹⁵ τάχα γὰρ διὰ τοῦτο ἐχωρίσθη πρὸς ὄραν, ἵνα αἰώνιον αὐτὸν ἀπέχῃς, ¹⁶ οὐκ ἔτι ὡς δούλον ἀλλὰ ὑπὲρ δούλον, ἀδελφὸν ἀγαπητόν, μάλιστα ἐμοί, πόσῳ δὲ μᾶλλον σοὶ καὶ ἐν σαρκὶ καὶ ἐν κυρίῳ· ¹⁷ εἰ οὖν με ἔχεις κοινωνόν, προσλαβὼν αὐτόν ὡς ἐμέ. ¹⁸ εἰ δέ τι ἠδίκησέν σε ἢ ὄφειλει, τοῦτο ἐμοὶ ἐλόγα. ¹⁹ ἐγὼ Παῦλος ἔγραψα τῇ ἐμῇ χειρὶ, ἐγὼ ἀποτίσω· ἵνα μὴ λέγω σοὶ ὅτι καὶ σεαντόν μοι προσοφείλει. ²⁰ ναί, ἀδελφέ, ἐγὼ σου ὀφειλήν ἐν κυρίῳ· ἀνάπαισόν μου τὰ σπλάγχνα ἐν Χριστῷ.

5. προς: T³H⁵ εις 6. T[H] om του | υμιν: T³H⁵ ημιν 9. προσβυτης: h † | νυνι: h νυν 11. TH⁵ om και pr 12. αυτον: t pm [συ δε] | σπλαγχνα: t add [προσλαβον]

1. 9. Eph 3, 1. 4, 1. 2 Tim 1, 8. 3. Col 4, 17. 3. Rom 1, 7 etc.
4. Eph 1, 15s. Rom 1, 8s. 5. Col 1, 4, 9ss. 7. 2 Cor 7, 4. 9. 1.
10. 1 Cor 4, 15. Col 4, 9. 16. 1 Tim 6, 2. 19. 2 Thess 3, 17.

²¹ Πειποιδῶς τῇ ὑπακοῇ σου ἔγραψά σοι, εἰδὼς ὅτι καὶ ὑπερ ἂ λέγω ποιήσεις. ²² ἄμα δὲ καὶ ἐτοίμαξέ μοι ξενίαν· ἐλπίζω γὰρ ὅτι διὰ τῶν προσευχῶν ὑμῶν χαρισθήσομαι ὑμῖν.

²³ Ἀσπάξεταιί σε Ἐπαφρᾶς ὁ συναϊμαλώτος μου ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ²⁴ Μάρκος, Ἀρίσταρχος, Δημῆς, Λουκάς, οἱ συνεργοί μου.

²⁵ Ἡ χάρις τοῦ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ τοῦ πνεύματος ὑμῶν.

ΑΠΟΚΑΛΥΨΙΣ ΙΩΑΝΝΟΥ

I

Iohannes septem ecclesiis dicit salutem. Patmi divinitus tactus. Visio filii hominis cum septem candelabris et stellis.

¹ Ἀποκάλυψις Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἣν ἔδωκεν αὐτῷ ὁ Θεός, δεῖξαι τοῖς δούλοις αὐτοῦ ἃ δεῖ γενέσθαι ἐν τάχει, καὶ ἐσημάνει ἀποστείλας διὰ τοῦ ἀγγέλου αὐτοῦ τῷ δούλῳ αὐτοῦ Ἰωάννῃ, ² ὃς ἐμαρτύρησεν τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν μαρτυρίαν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅσα ἶδεν. ³ μακάριος ὁ ἀναγινώσκων καὶ οἱ ἀκούοντες τὸν λόγον τῆς προφητείας καὶ τηροῦντες τὰ ἐν αὐτῇ γεγραμμένα· ὁ γὰρ καιρὸς ἐγγύς.

⁴ Ἰωάννης ταῖς ἑπτὰ ἐκκλησίαις ταῖς ἐν τῇ Ἀσίᾳ· χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ ὁ ὢν καὶ ὁ ἦν καὶ ὁ ἐρχόμενος, καὶ ἀπὸ τῶν ἑπτὰ πνευμάτων ἃ ἐνώπιον τοῦ θρόνου αὐτοῦ, ⁵ καὶ ἀπὸ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ μάρτυς ὁ πιστός, ὁ πρωτότοκος τῶν νεκρῶν καὶ ὁ ἄρχων τῶν βασιλείων τῆς γῆς. τῷ ἀγαπῶντι ἡμᾶς καὶ λύσαντι ἡμᾶς ἐκ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν ἐν τῷ αἵματι αὐτοῦ, ⁶ καὶ ἐποίησεν ἡμᾶς βασιλείαν, ἱερεῖς τῷ Θεῷ καὶ πατρὶ αὐτοῦ, αὐτῷ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων· ἀμήν.

⁷ Ἰδοὺ ἔρχεται μετὰ τῶν νεφελῶν, καὶ ὄψεται αὐτὸν πᾶς ὀφθαλμὸς καὶ οἵτινες αὐτὸν ἐξεκέντησαν, καὶ κόψονται ἐπ' αὐτὸν πᾶσαι αἱ φυλαὶ τῆς γῆς, ναί, ἀμήν. ⁸ ἐγὼ εἰμι τὸ ἄλφα καὶ τὸ ω, λέγει κύριος ὁ Θεός, ὁ ὢν καὶ ὁ ἦν καὶ ὁ ἐρχόμενος, ὁ παντοκράτωρ.

25. κυρίου: Th add ημων | T subscr. προς φιλημανα

1, 1. Ἡ ἰωαννη 2. ἰδεν: TH ειδεν 3. TH τους λογους 4. T^h των ενωπιον 5. Η αμαρτ. [ημων] 6. ημας: T^h ημιν | H om των αιωνων

²³. Col 1, 7. ²⁴. Act 12, 12. 27, 2. 2 Tim 4, 10s. Col 4, 14. ²⁵. Phil 4, 23 etc.

1, 1. 22, 6. Dan 2, 28s. 2. 1, 9. 6, 9. 3. 22, 10. 4. Ex 3, 14. 5. Col 1, 18. Ps 89, 28. 51, 4. 6. 5, 10. Ex 19, 6. Is 61, 6. Dan 7, 22-27. 7. Dan 7, 13. Is 40, 5. Zach 12, 10ss. (Gen 12, 3 etc.) 8. 1, 4. 21, 6 etc. Is 44, 6. Am 4, 13 etc.

⁹ Ἐγὼ Ἰωάννης, ὁ ἀδελφὸς ὑμῶν καὶ συνκκοινωνὸς ἐν τῇ
θλίψει καὶ βασιλείᾳ καὶ ὑπομονῇ ἐν Ἰησοῦ, ἐγενόμην ἐν τῇ νήσῳ
τῇ καλουμένῃ Πάτμῳ διὰ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ διὰ τῆς
μαρτυρίας Ἰησοῦ. ¹⁰ ἐγενόμην ἐν πνεύματι ἐν τῇ κυριακῇ ἡμέρᾳ,
καὶ ἤκουσα ὀπίσω μου φωνὴν μεγάλην ὡς σάλπιγγος ¹¹ λεγούσης·
ὁ βλέπεις γράψον εἰς βιβλίον καὶ πέμψον ταῖς ἐπτά ἐκκλησίαις,
εἰς Ἔφεσον καὶ εἰς Σμύρνας καὶ εἰς Πέργαμον καὶ εἰς Θυάτειρα
καὶ εἰς Σάρδεϊς καὶ εἰς Φιλαδελφίαν καὶ εἰς Λαοδικίαν. ¹² καὶ
ἐπέστρεψα βλέπειν τὴν φωνὴν ἣτις ἐλάλει μετ' ἐμοῦ· καὶ ἐπι-
στρέψας εἶδον ἐπτά λυχνίας χρυσᾶς, ¹³ καὶ ἐν μέσῳ τῶν λυχνιῶν
ὅμοιον υἱὸν ἀνθρώπου, ἐνδεδυμένον ποδήρη καὶ περιεζωσμένον
πρὸς τοῖς μαστοῖς ζώνην χρυσᾶν· ¹⁴ ἡ δὲ κεφαλὴ αὐτοῦ καὶ αἱ
 τρίχες λευκαὶ ὡς ἔριον λευκὸν ὡς χιών, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ
ὡς φλόξ πυρός, ¹⁵ καὶ οἱ πόδες αὐτοῦ ὅμοιοι χαλκολιθίνῳ ὡς
ἐν καμίνῳ πεπυρωμένῳ, καὶ ἡ φωνὴ αὐτοῦ ὡς φωνὴ ὑδάτων
πολλῶν, ¹⁶ καὶ ἔχω ἐν τῇ δεξιᾷ χειρὶ αὐτοῦ ἀστέρας ἐπτά, καὶ
ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ ῥομφαία δίστομος ὀξεία ἐκπορευομένη,
καὶ ἡ ὄψις αὐτοῦ ὡς ὁ ἥλιος φαίνει ἐν τῇ δυνάμει αὐτοῦ. ¹⁷ καὶ
ὅτε εἶδον αὐτόν, ἔπεσα πρὸς τοὺς πόδας αὐτοῦ ὡς νεκρός, καὶ
ἔθηκεν τὴν δεξιάν αὐτοῦ ἐπ' ἐμὲ λέγων· μὴ φοβοῦ· ἐγὼ εἰμι ὁ
πρῶτος καὶ ὁ ἔσχατος ¹⁸ καὶ ὁ ζῶν, καὶ ἐγενόμην νεκρός καὶ
ἰδοὺ ζῶν εἰμὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων, καὶ ἔχω τὰς κλεῖς
τοῦ θανάτου καὶ τοῦ ἔδου. ¹⁹ γράψον ὅν ἃ εἶδες καὶ ἃ εἰσὶν
καὶ ἃ μέλλει γενέσθαι μετὰ ταῦτα, ²⁰ τὸ μυστήριον τῶν ἐπτά
ἀστέρων οὓς εἶδες ἐπὶ τῆς δεξιᾶς μου, καὶ τὰς ἐπτά λυχνίας
τὰς χρυσᾶς. οἱ ἐπτά ἀστέρες ἄγγελοι τῶν ἐπτά ἐκκλησιῶν
εἰσὶν, καὶ αἱ λυχνίαι αἱ ἐπτά ἐπτά ἐκκλησίαι εἰσὶν.

II

Epistula I. ad Ephesios. Nicolaitae. II. ad Smyrnenses; III. ad Perga-
menos. Antipas. Bileam. Nicolaitae. IV. ad Thyatirenos. Isabel.
Instat poena nisi resipiscant.

¹ Τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Ἐφέσῳ ἐκκλησίας γράψον· τάδε λέγει ὁ
κρατῶν τοὺς ἐπτά ἀστέρας ἐν τῇ δεξιᾷ αὐτοῦ, ὁ περιπατῶν ἐν μέσῳ

9. Τ συγκοιν. | ΤΗ και την μαρτυρ. 10. η και ηκ. φων. μεγαλ.
οπισθεν μου 11. ο βλέπεις: Ε pm ἐγὼ εἰμι τὸ ἃ καὶ τὸ ἃ, ὁ πρῶτος
καὶ ὁ ἔσχατος. καὶ | ΤΗ σμυρναν | Τ φιλαδελφειαν | Τ λαοδικιαν
13. λυχνιων: Τ pm [επτα] | νιον: Τη νιω | ΤΗ μαστοις 15. ΤΗΗ
πεπυρωμενης η πεπυρωμενοι 19. ΤΗ γινεσθαι 20. επτα επτα: η †
II, 1. της: ΤΗΗ τω

9. 22, 8. 2 Thess 3, 5. Apoc 1, 2. 6, 9. 10. 4, 18. 11. 2, 1, 8. 12. 18.
3, 1, 7. 14. 12. Ex 37, 23. Zach 4, 2. 13. Dan 7, 13. 10, 5. 14. 2, 18.
Dan 7, 9. 10, 6. 15. Dan 10, 6. Ez 1, 24. 16. Is 49, 2. Iud 5, 31.
17. 2, 8. Is 44, 2, 6. 48, 12. Dan 10, 9, 12. 19. Dan 2, 29. II, 1. Act 19, 8.
Apoc 1, 16, 13.

τῶν ἐπὶ τὰ λυγριῶν τῶν χρυσῶν· ² οἶδα τὰ ἔργα σου καὶ τὸν κόπον καὶ τὴν ὑπομονὴν σου, καὶ ὅτι οὐ δύνῃ βασιτάσαι κακούς, καὶ ἐπιείρασας τοὺς λέγοντας ἑαυτοὺς ἀποστόλους καὶ οὐκ εἰσίν, καὶ εὗρες αὐτοὺς ψευδεῖς· ³ καὶ ὑπομονὴν ἔχεις, καὶ ἐβάστασας διὰ τὸ ὄνομά μου, καὶ οὐ κεκοπίακας. ⁴ ἀλλὰ ἔγω κατὰ σοῦ ὅτι τὴν ἀγάπην σου τὴν πρώτην ἀφήκας. ⁵ μνημόνευε οὖν πόθεν πέπτωκας, καὶ μετανόησον καὶ τὰ πρῶτα ἔργα ποιήσον· εἰ δὲ μή, ἔρχομαί σοι καὶ κινήσω τὴν λυγρίαν σου ἐκ τοῦ τόπου αὐτῆς, εἰ μὴ μετανοήσης. ⁶ ἀλλὰ τοῦτο ἔχεις, ὅτι μισεῖς τὰ ἔργα τῶν Νικολαϊτῶν, ἃ καγὰ μισῶ. ⁷ ὁ ἔχων οὖς ἀκουσάτω τί τὸ πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλησίαις· τῷ νικῶντι δώσω αὐτῷ φαγεῖν ἐκ τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς, ὃ ἐστὶν ἐν τῷ παραδείσῳ τοῦ θεοῦ.

⁸ Καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Ζύρῳ ἐκκλησίας γράψον· τάδε λέγει ὁ πρῶτος καὶ ὁ ἔσχατος, ὃς ἐγένετο νεκρὸς καὶ ἔζησεν· ⁹ οἶδά σου τὴν θλίβην καὶ τὴν πτωχείαν, ἀλλὰ πλοῦσις εἶ, καὶ τὴν βλασφημίαν ἐκ τῶν λεγόντων Ἰουδαίους εἶναι ἑαυτούς, καὶ οὐκ εἰσὶν ἀλλὰ συναγωγὴ τοῦ σατανᾶ. ¹⁰ μηδὲν φοβοῦ ἃ μέλλεις πάσχειν. ἰδοὺ μέλλει βάλλειν ὁ διάβολος ἐξ ὑμῶν εἰς φυλακὴν ἵνα πειρασθῆτε, καὶ ἔξετε θλίβην ἡμερῶν δέκα. γίνου πιστὸς ἄχρι θανάτου, καὶ δώσω σοι τὸν στέφανον τῆς ζωῆς. ¹¹ ὁ ἔχων οὖς ἀκουσάτω τί τὸ πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλησίαις· ὁ νικῶν οὐ μὴ ἀδικηθῆ ἐκ τοῦ θανάτου τοῦ δευτέρου.

¹² Καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Περγάμῳ ἐκκλησίας γράψον· τάδε λέγει ὁ ἔχων τὴν ῥομφαίαν τὴν δίστομον τὴν ὀξείαν· ¹³ οἶδα ποῦ κατοικεῖς· ὅπου ὁ θρόνος τοῦ σατανᾶ· καὶ κρατεῖς τὸ ὄνομά μου, καὶ οὐκ ἠρτήσω τὴν πίστιν μου ἐν ταῖς ἡμέραις Ἀντείας ὁ μάρτυς μου ὁ πιστὸς μου, ὃς ἀπεκτάνθη παρ' ὑμῖν, ὅπου ὁ σατανᾶς κατοικεῖ. ¹⁴ ἀλλ' ἔγω κατὰ σοῦ ὀλίγα, ὅτι ἔχεις ἐκεῖ κρατοῦντας τὴν διδαχὴν Βαλαάμ, ὃς ἐδίδασκεν τῷ Βαλὰκ βαλεῖν σκάνδαλον ἐνώπιον τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ, φαγεῖν εἰδωλόθυστα καὶ πορνεῦσαι. ¹⁵ οὕτως ἔχεις καὶ σὺ κρατοῦντας τὴν διδαχὴν τῶν Νικολαϊτῶν ὁμοίως. ¹⁶ μετανόησον· εἰ δὲ μή, ἔρχομαί σοι ταχὺ καὶ πολεμήσω μετ' αὐτῶν ἐν τῇ ῥομφαίᾳ τοῦ στόματός μου. ¹⁷ ὁ ἔχων οὖς ἀκουσάτω τί τὸ πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλησίαις· τῷ νικῶντι

1. Τ χρυσεων 5. Τ πεπτωκας 7. Θεου: h add μου 8. της: Η τω | ΤΗ σμυρνη 10. μηδεν: ΤΗ⁸ μη | Η εχητε h εξετε v. εχετε 12. της: h † 13. εν ταις ημεραις: [Τ]Η pm και | ΤΗ αντειας h † | ΤΗ ο πιστος [μου] 14. Η αλλα | h om οτι 15. [Τ]Η om των ante νικολαιτων 16. μετανοησον: ΤΗ add ουν 17. Η νικωντι

α. 1 Thess 1,3. 1 Io 4,1ss. 2 Cor 11,13. 4. 2,14,20. 5. 3,3. 6. Ps 139,21s. 7. 2,11 etc. 22,2. Gen 2,9. 3,3. Ez 31,8. 8. 1,17s. Is 44,6. 9. 2 Cor 6,10. 8,9. 10. Dan 1,12,14. Iac 1,12. 31. 20,6. 12. 1,16. 14. Num 31,16. 25,18. 15. 2,6. 16. 2,5. 3,3. 17. 2,7 etc. Io 6,31s. Hebr 9,4. Is 62,2. Apoc 3,12. 14,1. 19,12.

δώσω αὐτῷ τοῦ μάννα τοῦ κεκρυμμένου, καὶ δώσω αὐτῷ ψῆφον λευκὴν, καὶ ἐπὶ τὴν ψῆφον ὄνομα κερῶν γεγραμμένον, ὃ οὐδεὶς ὀδεν εἰ μὴ ὁ λαμβάνων.

¹⁸ Καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Θουατείροις ἐκκλησίας γράψον· τάδε λέγει ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ ἔχων τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ ὡς φλόξ πυρός, καὶ οἱ πόδες αὐτοῦ ὅμοιοι χαλκολιβάνῳ. ¹⁹ Ἰδὲ σου τὰ ἔργα καὶ τὴν ἀγάπην καὶ τὴν πίστιν καὶ τὴν διακονίαν καὶ τὴν ὑπομονήν, καὶ τὰ ἔργα σου τὰ ἔσχατα πλείονα τῶν πρώτων. ²⁰ ἀλλ' ἔχω κατὰ σοῦ ὅτι ἀφείδεις τὴν γυναῖκα Ἰεζάβελ, ἣ λέγουσα αὐτὴν προφητεῖν καὶ διδάσκει καὶ πλανᾷ τοὺς ἔμους δούλους πορνεῦσαι καὶ φαγεῖν εἰδωλόθρυτα. ²¹ καὶ ἔδωκα αὐτῇ χρονον ἵνα μετανοήσῃ, καὶ οὐ θέλει μετανοῆσαι ἐκ τῆς πορνείας αὐτῆς. ²² Ἰδοὺ βάλλω αὐτὴν εἰς κλίσην, καὶ τοὺς μοιχεύοντας μετ' αὐτῆς εἰς θλίψιν μεγάλην, εἰὰν μὴ μετανοήσουσιν ἐκ τῶν ἔργων αὐτῆς. ²³ καὶ τὰ τέκνα αὐτῆς ἀποκτενῶ ἐν θανάτῳ, καὶ γνωστοῦται πᾶσαι αἱ ἐκκλησίαι ὅτι ἐγώ εἰμι ὁ ἔραυνῶν νεφροὺς καὶ καρδίας, καὶ δώσω ὑμῖν ἐκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα ὑμῶν. ²⁴ ὑμῖν δὲ λέγω τοῖς λοιποῖς τοῖς ἐν Θουατείροις, ὅσοι οὐκ ἔχουσιν τὴν διδαχὴν ταύτην, οἵτινες οὐκ ἔγνωσαν τὰ βαθεῖα τοῦ σατανᾶ, ὡς λέγουσιν· οὐ βάλλω ἐφ' ὑμᾶς ἄλλο βάρος. ²⁵ πλὴν ὁ ἔχετε κρατήσατε ἄχρι οὗ ἂν ἤξω. ²⁶ καὶ ὁ νικῶν καὶ ὁ τηρῶν ἄχρι τέλους τὰ ἔργα μου, δώσω αὐτῷ ἐξουσίαν ἐπὶ τῶν ἐθνῶν, ²⁷ καὶ ποιμανεῖ αὐτοὺς ἐν ῥάβδῳ σιδηρᾶ, ὡς τὰ σκευῆ τὰ κεραμικὰ συντρίβεται, ὡς κἀγὼ εἶληφα παρὰ τοῦ πατρὸς μου, ²⁸ καὶ δώσω αὐτῷ τὸν ἀστέρα τὸν πρωϊνόν. ²⁹ ὁ ἔχων οὗς ἀκουσάτω τί τὸ πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλησίαις.

III

Epistula V. ad Sardianos; VI. ad Philadelphenos. Hierosolyma nova.
VII. ad Laodiceos. Tepidi.

¹ Καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Σάρδεσιν ἐκκλησίας γράψον· τάδε λέγει ὁ ἔχων τὰ ἐπὶ τὰ πνεύματα τοῦ Θεοῦ καὶ τοὺς ἐπὶ τὰ ἀστέρας· ἰδὲ σου τὰ ἔργα, ὅτι ὄνομα ἔχεις ὅτι ζῆς, καὶ νεκρὸς εἶ. ² γίνου ῥηηγορῶν, καὶ στήριξον τὰ λοιπὰ ἃ ἐμελλον ἀποθαρτεῖν. οὐ γὰρ

18. τῆς: Η τω | Η οφθαλμ. [αυτου] | ΤΗ ως φλογα 19. Τ και την πιστ. και την αγαπ. | υπομονην: ΤΗ add σου 20. ΤΗ αλλα | γυναικα: h add σου | Τ Ιεζαβελ | αυτην: ΤΗ αυτην 22. h εργ. αυτων III, 1. τῆς: h † τω

18. I, 14s. 19, 12. Dan 10, 6. 19. 2, 2 etc. Hebr 6, 10. 20. I Reg 16, 31. 2 Reg 9, 22. Apoc 2, 14. 21. 17, 2. 18, 9. 23. 2 Reg 10, 7. Ier 11, 20. 17, 10. Ps 7, 10. 62, 13. 25. 3, 11. 26a. Ps 2, 8a. 27. 12, 5. 28. 22, 16. 29. 2, 7 etc. III, 1. 1, 4 16. 2, 1s. etc. a. Ez 34, 4 16.

ἐνρηκά σου τὰ ἔργα πεπληρωμένα ἐνώπιον τοῦ θεοῦ μου. ⁸ μη-
μόνευε οὐν πῶς εἴληφας καὶ ἤκουσας, καὶ τήρει καὶ μετανόησον.
ἂν οὐν μὴ γρηγορήσης, ἦξω ὡς κλέπτῃς, καὶ οὐ μὴ γνώσῃ ποίαν
ἔωρον ἦξω ἐπὶ σέ. ⁴ ἀλλὰ ἔχεις ὀλίγα ὀνόματα ἐν Σάρδεσιν ἃ
οὐκ ἐμόλυναν τὰ ἱμάτια αὐτῶν, καὶ περιπατήσουσιν μετ' ἐμοῦ ἐν
λευκοῖς, ὅτι ἄξιοί εἰσιν. ⁵ ὁ νικῶν οὕτως περιβαλεῖται ἐν ἱματίοις
λευκοῖς, καὶ οὐ μὴ ἐξαλείψω τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐκ τῆς βίβλου τῆς
ζωῆς, καὶ ὁμολογήσω τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐνώπιον τοῦ πατρὸς μου
καὶ ἐνώπιον τῶν ἀγγέλων αὐτοῦ. ⁶ ὁ ἔχων οὖς ἀκουσάτω τί τὸ
πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλησίαις.

⁷ Καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Φιλαδελφίᾳ ἐκκλησίας γράψων·
τάδε λέγει ὁ ἅγιος ὁ ἀληθινός, ὁ ἔχων τὴν κλεῖν τοῦ Δαυεὶδ, ὁ
ἀνοίγων καὶ οὐδεὶς κλείσει, καὶ κλείων καὶ οὐδεὶς ἀνοίξει· ⁸ οἶδά
σου τὰ ἔργα· ἰδοὺ δέδωκα ἐνώπιόν σου θύραν ἠνεωγμένην, ἣν
οὐδεὶς θύεται κλειῶσαι αὐτήν· ὅτι μικρὰν ἔχεις δύναμιν, καὶ
ἐτήρησάς μου τὸν λόγον καὶ οὐκ ἠρνήσω τὸ ὄνομά μου. ⁹ ἰδοὺ
διδῶ ἐκ τῆς συναγωγῆς τοῦ σατανᾶ τῶν λεγόντων ἑαυτοὺς Ἰου-
δαίους εἶναι, καὶ οὐκ εἰσὶν ἀλλὰ ψεύδοιται· ἰδοὺ ποιήσω αὐτοὺς
ἵνα ἦξουσιν καὶ προσκυνήσουσιν ἐνώπιον τῶν ποδῶν σου, καὶ
γνώσωσι ὅτι ἐγὼ ἠγάπησά σε. ¹⁰ ὅτι ἐτήρησας τὸν λόγον τῆς
ἐπιμονῆς μου, καὶ γὰρ σε τηρήσω ἐκ τῆς ὥρας τοῦ πειρασμοῦ τῆς
μελλούσης ἔρχεσθαι ἐπὶ τῆς οἰκουμένης ὅλης, πειράσαι τοὺς
κατοικοῦντας ἐπὶ τῆς γῆς. ¹¹ ἔρχομαι ταχύ· κράτει ὁ ἔχεις, ἵνα
μηδεὶς λάβῃ τὸν στέφανόν σου. ¹² ὁ νικῶν, ποιήσω αὐτὸν στύλον
ἐν τῷ ναῷ τοῦ θεοῦ μου, καὶ ἔξω οὐ μὴ ἐξέλθῃ ἔτι, καὶ γράψω
ἐπ' αὐτὸν τὸ ὄνομα τοῦ θεοῦ μου καὶ τὸ ὄνομα τῆς πόλεως τοῦ
θεοῦ μου, τῆς καινῆς Ἱερουσαλὴμ ἣ καταβαίνουσα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ
ἀπὸ τοῦ θεοῦ μου, καὶ τὸ ὄνομά μου τὸ καινόν. ¹³ ὁ ἔχων οὖς
ἀκουσάτω τί τὸ πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλησίαις.

¹⁴ Καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Λαοδικίᾳ ἐκκλησίας γράψων· τάδε
λέγει ὁ ἀμὴν, ὁ μάρτυς ὁ πιστός καὶ ἀληθινός, ἡ ἀρχὴ τῆς
κτίσεως τοῦ θεοῦ· ¹⁵ οἶδά σου τὰ ἔργα, ὅτι οὔτε ψυχρὸς εἶ οὔτε
ζεστός. ὄφελον ψυχρὸς ἢς ἢ ζεστός. ¹⁶ οὕτως ὅτι χλιαρὸς εἶ,
καὶ οὔτε ζεστός οὔτε ψυχρὸς, μέλλω σε ἰμῶσαι ἐκ τοῦ στόματός
μου. ¹⁷ ὅτι λέγεις ὅτι πλούσιός εἰμι καὶ πεπλούτηκα καὶ οὐδὲν
χρειαίω ἔχω, καὶ οὐκ οἶδας ὅτι σὺ εἶ ὁ ταλαίτωρος καὶ ἐλεινός

2. [T]H⁸ om τα ante ἔργα 3. t H⁸ γνώως 7. της pr: h † τω | T φι-
αδελφεια | th ο αληθιν. ο αγιος | TH⁸ om του | κλειων: h κλειει | ανοιξει:
H ανοιγει 8. H ἔργα, — et αυτην, — | T⁸ ανεωγμενην 14. της: h † |
T λαοδικεια | H και [ο] αληθιν. 17. H ελεινος h ο ελεινος

3. 16, 15. 1 Thess 5, 2. Mt 24, 42ss. 5. Ps 69, 29. Ex 32, 32a.
Mt 10, 32. Lc 12, 8. 7. Is 22, 22. Iob 12, 14. 8. 2, 2 etc. 13. 9. 2, 9.
Is 45, 14. 43, 4. 11. 22, 7. 2, 25. 12. Is 56, 5. Ez 48, 35. Apc 21, 2.
2, 17. Gal 4, 26. Is 62, 2. 14. 19, 11. Col 1, 15. Prou 8, 22. 17. Hos 12, 9.

καὶ πτωχὸς καὶ τυφλὸς καὶ γυμνός, ¹⁸ συμβουλεύω σοι ἀγοράσαι παρ' ἐμοῦ χρυσίον πεπυρωμένον ἐκ πυρὸς ἵνα πλουτήσῃς, καὶ ἱμάτια λευκὰ ἵνα περιβάλη καὶ μὴ φανερωθῇ ἡ αἰσχύνῃ τῆς γυμνότητός σου, καὶ κολλύριον ἔγχεσαι τοὺς ὀφθαλμούς σου ἵνα βλέπῃς. ¹⁹ ἐγὼ ὅσους εἶν φιλῶ ἐλέγγω καὶ παιδεύω· ζήλευε οὖν καὶ μετανόησον. ²⁰ ἴδου ἔστηκα ἐπὶ τὴν θύραν καὶ κρούω· εἰάν τις ἀκούσῃ τῆς φωνῆς μου καὶ ἀνοίξῃ τὴν θύραν, καὶ εἰσελεύσομαι πρὸς αὐτὸν καὶ δειπνήσω μετ' αὐτοῦ καὶ αὐτὸς μετ' ἐμοῦ. ²¹ ὁ νικῶν, δώσω αὐτῷ καθίσαι μετ' ἐμοῦ ἐν τῷ θρόνῳ μου, ὡς κἀγὼ ἐνίκησα καὶ ἐκάθισα μετὰ τοῦ πατρὸς μου ἐν τῷ θρόνῳ αὐτοῦ. ²² ὁ ἔχων οὖς ἀκουσάτω τί τὸ πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλησίαις.

IV

Aperitur theatrum caeleste. Dei thronus cum XXIV presbyteris et IV Cherubim.

¹ Μετὰ ταῦτα ἴδον, καὶ ἴδον θύρα ἠνεωγμένη ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ ἡ φωνὴ ἣ πρώτη ἦν ἤκουσα ὡς σάλπιγξ λαλοῦσης μετ' ἐμοῦ, λέγων· ἀνάβα ὧδε, καὶ δεῖξω σοι ἃ δεῖ γενέσθαι μετὰ ταῦτα. ² εὐθέως ἐγενόμην ἐν πνεύματι· καὶ ἴδον θρόνον ἕκιστο ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ ἐπὶ τὸν θρόνον καθήμενος, ³ καὶ ὁ καθήμενος ὁμοίος ὄρασει λίθῳ ἰάσπιδι καὶ σαρδίῳ, καὶ ἰρις κυκλόθεν τοῦ θρόνου ὁμοίος ὄρασει σμαραγδίνῳ. ⁴ καὶ κυκλόθεν τοῦ θρόνου θρόνους εἴκοσι τέσσαρας, καὶ ἐπὶ τοὺς θρόνους εἴκοσι τέσσαρας πρεσβυτέρους καθήμενους περιβεβλημένους ἐν ἱματίοις λευκοῖς, καὶ ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν στεφάνους χρυσοῦς. ⁵ καὶ ἐκ τοῦ θρόνου ἐκπορεύοντα ἀστραπαὶ καὶ φωναὶ καὶ βρονταί· καὶ ἑπτὰ λαμπάδες πυρὸς καιόμεναι ἐνώπιον τοῦ θρόνου, ἃ εἰσὶν τὰ ἑπτὰ πνεύματα τοῦ θεοῦ. ⁶ καὶ ἐνώπιον τοῦ θρόνου ὡς θάλασσα ὑάλινη ὁμοία κρυστάλλῳ· καὶ ἐν μέσῳ τοῦ θρόνου καὶ κύκλῳ τοῦ θρόνου τέσσαρα ζῶα γέμοντα ὀφθαλμῶν ἔμπροσθεν καὶ ὀπισθεν. ⁷ καὶ τὸ ζῶον τὸ πρῶτον ὁμοίον λέοντι, καὶ τὸ δευτερον ζῶον ὁμοίον μόσχῳ, καὶ τὸ τρίτον ζῶον ἔχων τὸ πρόσωπον ὡς ἀνθρώπου, καὶ τὸ τέταρτον ζῶον ὁμοίον ἀετῷ πετομένῳ. ⁸ καὶ τὰ τέσσαρα ζῶα, ἐν καθ' ἐν αὐτῶν ἔχων ἀνά πτέρυγας ἕξ, κυκλόθεν καὶ ἔσωθεν

18. Η κολλυριον | Η ἐγχεῖσαι 19. τ ζηλωσον 20. TH⁸ om kai tr IV, 1. TH ειδον 18. Η γενεσθαι. μετα ταυτα ευθεως 3. t [kai ο καθημ.] 4. θρονους pr: TH⁸ θρονοι | τεσσαρας pr: TH τεσσαρες | H⁸ om εν ante ιματ. | Τ χρυσοους 5. Τ αι εισιν 6. TH εμπροσθεν 7. εχων: h εχον 8. Τ εν εκαστον αυτων εχ. | Τ εξ κυκλοθεν, και εσ.

19. Prov 3, 12. Hebr 12, 6. 20. Cant 5, 2. 21. Mt 19, 28. 22. 2, 7 etc. IV, 1. 1, 10. 1, 19. 22, 6. 23. Ez 1, 26ss. 24. Is 6, 1. 3. 21, 11. 10, 1. 4. 11, 16. 3, 4s. 5. 8, 5. 11, 19. Ez 1, 13. Ex 19, 16. 25, 37. Zach 4, 2. Apoc 5, 6. 6. 15, 2. Ez 1, 22. 5. 18. Ex 24, 10. 7. Ez 1, 10. 8. Is 6, 2. Ez 1, 18. Is 6, 3. Am 3, 13 etc. Ex 3, 14. Apoc 1, 8.

γέμουσιν ὀφθαλμῶν, καὶ ἀνάπαισιν οὐκ ἔχουσιν ἡμέρας καὶ νυκτὸς λέγοντες· ἅγιος ἅγιος ἅγιος κύριος ὁ θεὸς ὁ παντοκράτωρ ὁ ἦν καὶ ὁ ὢν καὶ ὁ ἐρχόμενος. ⁹ καὶ ὅταν δώσουσιν τὰ ζῶα δόξαν καὶ τιμὴν καὶ εὐχαριστίαν τῷ καθημένῳ ἐπὶ τῷ θρόνῳ τῷ ζῶντι εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, ¹⁰ πεσοῦνται οἱ εἰκοσιτέσσαρες πρεσβύτεροι ἐνώπιον τοῦ καθημένου ἐπὶ τοῦ θρόνου, καὶ προσκυνήσουσιν τῷ ζῶντι εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, καὶ βαλοῦσιν τοὺς στεφάνους αὐτῶν ἐνώπιον τοῦ θρόνου, λέγοντες· ¹¹ ἄξιός ἐστι, ὁ κύριος καὶ ὁ θεὸς ἡμῶν, λαβεῖν τὴν δόξαν καὶ τὴν τιμὴν καὶ τὴν δύναμιν, ὅτι σὺ ἐκτίσας τὰ πάντα, καὶ διὰ τὸ θελημα σου ἦσαν καὶ ἐκτίσθησαν.

V

Liber VII sigillorum aperiendus traditur agno. Agnus celebratur caelestibus canticis.

¹ Καὶ εἶδον ἐπὶ τὴν δεξιὰν τοῦ καθημένου ἐπὶ τοῦ θρόνου βιβλίον γεγραμμένον ἔσωθεν καὶ ὀπισθεν, κατεσφραγισμένον σφραγίσιν ἑπτὰ. ² καὶ εἶδον ἄγγελον ἰσχυρὸν κηρύσσοντα ἐν φωνῇ μεγάλῃ· τίς ἄξιός ἀνοῖξει τὸ βιβλίον καὶ λύσαι τὰς σφραγίδας αὐτοῦ; ³ καὶ οὐδεὶς ἰδύνατο ἐν τῷ οὐρανῷ οὔτε ἐπὶ τῆς γῆς οὔτε ὑποκάτω τῆς γῆς ἀνοῖξει τὸ βιβλίον οὔτε βλέπει αὐτό. ⁴ καὶ ἔκλαιον πολὺ, ὅτι οὐδεὶς ἄξιός εὐρέθη ἀνοῖξει τὸ βιβλίον οὔτε βλέπει αὐτό. ⁵ καὶ εἰς ἓκ τῶν πρεσβυτέρων λέγει μοι· μὴ κλαίει· ἰδὸν ἐτίκην ὁ λέων ὁ ἐκ τῆς φυλῆς Ἰούδα, ἡ ῥίζα Δαυεὶδ, ἀνοῖξει τὸ βιβλίον καὶ τὰς ἑπτὰ σφραγίδας αὐτοῦ.

⁶ Καὶ εἶδον ἐν μέσῳ τοῦ θρόνου καὶ τῶν τεσσάρων ζώων καὶ ἐν μέσῳ τῶν πρεσβυτέρων ἄρνιον ὀσσηκῶς ὡς ἐσφραγισμένον, ἔχων κέρατα ἑπτὰ καὶ ὀφθαλμοὺς ἑπτὰ, οἱ εἰσὶν τὰ ἑπτὰ πνεύματα τοῦ θεοῦ ἀπεσταλμένα εἰς πᾶσαν τὴν γῆν. ⁷ καὶ ἦλθεν καὶ εἴληφεν ἓκ τῆς δεξιᾶς τοῦ καθημένου ἐπὶ τοῦ θρόνου. ⁸ καὶ ὅτε ἔλαβεν τὸ βιβλίον, τὰ τέσσαρα ζῶα καὶ οἱ εἰκοσιτέσσαρες πρεσβύτεροι ἔπεσαν ἐνώπιον τοῦ ἁρνίου, ἔχοντες ἕκαστος κιθάραν καὶ φιάλας χρυσᾶς γεμούσας θυμιαμάτων, ἃ εἰσὶν αἱ προσευχαί τῶν ἁγίων. ⁹ καὶ ᾄδουσιν ᾠδὴν καινὴν λέγοντες· ἄξιός ἐστι λαβεῖν τὸ βιβλίον καὶ ἀνοῖξει τὰς σφραγίδας αὐτοῦ, ὅτι ἐσφάγης καὶ ἠγόρασας τῷ θεῷ ἐν τῷ αἵματι σου ἓκ πάσης φυλῆς καὶ γλώσσης

9. H⁸ ἐπι του θρονου V,3. T ἠδυνατο | ουτε pr et sc: TH⁸ ουδε
4. εκλαιον: TH pm [εγω] 6. ιH⁸ οσσηκος | H τα [επτα] πνευματα |
TH⁸ απεσταλμενοι 8. T χρυσας | TH⁸ αι εισιν 9. τα θωα: T add ημας

9. 21, 5. 15, 7. Is 6, 1. Deut 32, 40. 11. 5, 12s. 10, 6. V, 1. Ez 2, 9s.
Is 29, 11. 5. 4, 4. Gen 49, 9s. Is 11, 1. 10. 6. 7, 17. Is 53, 7. Zach 4, 10.
Aroc 1, 4. 4, 5. 8. 4, 8ss. 14, 2. Ps 141, 2. 9. 14, 3. Ps 144, 9.
Aroc 4, 11. 2 Pe 2, 1. 1 Pe 1, 18s. 1 Cor 6, 20.

καὶ λαοῦ καὶ ἔθνους, ¹⁰ καὶ ἐποίησας αὐτοὺς ἐφ' ὅθεν ἡμῶν βασιλείαν καὶ ἱερεῖς, καὶ βασιλεύσουσιν ἐπὶ τῆς γῆς. ¹¹ καὶ εἶδον, καὶ ἤκουσα ὡς φωνὴν ἀγγέλων πολλῶν κύκλω τοῦ θρόνου καὶ τῶν ζώων καὶ τῶν πρεσβυτέρων, καὶ ἦν ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν μυριάδες μυριάδων καὶ χιλιάδες χιλιάδων, ¹² λέγοντες φωνῇ μεγάλῃ· ἄξιός ἐστιν τὸ ἄρτιον τὸ ἐσφαγμένον λαβεῖν τὴν δύναμιν καὶ πλοῦτον καὶ σοφίαν καὶ ἰσχὺν καὶ τιμὴν καὶ δόξαν καὶ εὐλογίαν. ¹³ καὶ πᾶν πνεῦμα ὃ ἐν τῷ οὐρανῷ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ὑποκάτω τῆς γῆς καὶ ἐπὶ τῆς θαλάσσης καὶ τὰ ἐν αὐτοῖς πάντα καὶ ἤκουσα λέγοντας· τῷ καθημένῳ ἐπὶ τῷ θρόνῳ καὶ τῷ ἄρτιῳ ἢ εὐλογία καὶ ἡ τιμὴ καὶ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ¹⁴ καὶ τὰ τέσσαρα ζῶα ἔλεγον· ἁμήν, καὶ οἱ πρεσβύτεροι ἕπεσαν καὶ προσεκύνησαν.

VI

Solvit agnus sigilla priora VI. Significat primum victoriam Christi, ea quae sequuntur caedes et calamitates, sextum rerum omnium conversionem.

¹ Καὶ ἶδον ὅτε ἤνοιξεν τὸ ἄρτιον μίαν ἐκ τῶν ἐπτὰ σφραγίδων, καὶ ἤκουσα ἑνὸς ἐκ τῶν τεσσάρων ζώων λέγοντος ὡς φωνὴ βροντῆς· ἔρχου. ² καὶ ἶδον, καὶ ἰδοὺ ἵππος λευκός, καὶ ὁ καθήμενος ἐπ' αὐτὸν ἔχων τόξον, καὶ ἐδόθη αὐτῷ στέφανος, καὶ ἐξῆλθεν νικῶν καὶ ἵνα νικήσῃ.

³ Καὶ ὅτε ἤνοιξεν τὴν σφραγίδα τὴν δευτέραν, ἤκουσα τοῦ δευτέρου ζώου λέγοντος· ἔρχου. ⁴ καὶ ἐξῆλθεν ἄλλος ἵππος πυρρός καὶ τῷ καθημένῳ ἐπ' αὐτὸν ἐδόθη αὐτῷ λαβεῖν τὴν εἰρήνην ἐκ τῆς γῆς καὶ ἵνα ἀλλήλους σφάζουσιν, καὶ ἐδόθη αὐτῷ μάχιρα μεγάλη.

⁵ Καὶ ὅτε ἤνοιξεν τὴν σφραγίδα τὴν τρίτην, ἤκουσα τοῦ τρίτου ζώου λέγοντος· ἔρχου. καὶ ἶδον, καὶ ἰδοὺ ἵππος μέλας, καὶ ὁ καθήμενος ἐπ' αὐτὸν ἔχων ζυγὸν ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ. ⁶ καὶ ἤκουσα ὡς φωνὴν ἐν μέσῳ τῶν τεσσάρων ζώων λέγουσαν· χοῦνιξ σίτου δηναρίον, καὶ τρεῖς χοῦνικαὶ κριθῶν δηναρίον· καὶ τὸ ἔλαιον καὶ τὸν οἶνον μὴ ἀδικήσης.

10. T⁸H βασιλευουσιν 11. H⁸ om ως 12. TH⁸ αξιον 13. t [καυποκατω της γης] | θαλασσης: H add [εστιν] | και ηκουσα: TH om και | h λεγοντα | TH⁸ επι του θρονου VI,1. TH ειδον | H φωνη 2. TH ειδον 4. αυτω pr: tH [αυτω] | H [εκ] της γης 5. TH ειδον

10. 1,6. Ex 19,6. Is 61,6. Dan 7,22. 27. 11. 9,16. Dan 7,10. 12. 4,11. Is 53,7. 13. 5,3. 4,28. 7,10. Is 6,1. 14. 19,4. VI,1. 5,1ss. 1ss. Zach 1,8ss. 6,1ss. 52. Ez 4,16. 5,1. 6. Is 3,1.

⁷ Καὶ ὅτε ἤνοιξεν τὴν σφραγίδα τὴν τετάρτην, ἤκουσα φωνὴν τοῦ τετάρτου ζώου λέγοντος· ἔρχου. ⁸ καὶ ἶδον, καὶ ἰδοὺ ἵππος χλωρὸς, καὶ ὁ καθήμενος ἐπάνω αὐτοῦ, ὄνομα αὐτῷ θάνατος, καὶ ὁ ἄδης ἠκολούθει μετ' αὐτοῦ, καὶ ἐδόθη αὐτοῖς ἐξουσία ἐπὶ τὸ τέταρτον τῆς γῆς, ἀποκτεῖναι ἐν ῥομφαίᾳ καὶ ἐν λιμῷ καὶ ἐν θανάτῳ καὶ ὑπὸ τῶν θηρίων τῆς γῆς.

⁹ Καὶ ὅτε ἤνοιξεν τὴν πέμπτην σφραγίδα, ἶδον ὑποκάτω τοῦ θυσιαστηρίου τὰς ψυχὰς τῶν ἐσφαγμένων διὰ τὸν λόγον τοῦ θεοῦ καὶ διὰ τὴν μαρτυρίαν ἣν εἶχον. ¹⁰ καὶ ἔκραξαν φωνῇ μεγάλῃ λέγοντες· ἕως πότε, ὁ δεσπότης ὁ ἅγιος καὶ ἀληθινός, οὐ κρίνεις καὶ ἐκδικεῖς τὸ αἷμα ἡμῶν ἐκ τῶν κατοικούντων ἐπὶ τῆς γῆς; ¹¹ καὶ ἐδόθη αὐτοῖς ἐκάστη στολὴ λευκή, καὶ ἐρρέθη αὐτοῖς ἵνα ἀναπαύσονται ἕτι χρόνον μικρὸν, ἕως πληρώσωσιν καὶ οἱ σύνδουλοι αὐτῶν καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτῶν οἱ μέλλοντες ἀποκτείνεσθαι ὡς καὶ αὐτοί.

¹² Καὶ ἶδον ὅτε ἤνοιξεν τὴν σφραγίδα τὴν ἕκτην, καὶ οὐρανὸς μέγας ἐγένετο, καὶ ὁ ἥλιος μέλας ἐγένετο ὡς σάκκος τρίχινος, καὶ ἡ σελήνη ὅλη ἐγένετο ὡς αἷμα, ¹³ καὶ οἱ ἀστέρες τοῦ οὐρανοῦ ἔπεσαν εἰς τὴν γῆν, ὡς σικκὴ βάλλουσα τοὺς ὀλέανθους αὐτῆς ὑπὸ ἀνέμου μεγάλου σειομένη, ¹⁴ καὶ ὁ οὐρανὸς ἀπεχωρίσθη ὡς βιβλίον ἐλισσόμενον, καὶ πᾶν ὄρος καὶ νῆσος ἐκ τῶν τόπων αὐτῶν ἐκινήθησαν. ¹⁵ καὶ οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς καὶ οἱ μαγιστᾶνες καὶ οἱ ἠλιάρχοι καὶ οἱ πλούσιοι καὶ οἱ ἰσχυροὶ καὶ πᾶς δούλος καὶ ἐλεύθερος ἔκρηψαν ἑαυτοὺς εἰς τὰ σπήλαια καὶ εἰς τὰς πέτρας τῶν ὄρεων, ¹⁶ καὶ λέγουσιν τοῖς ὄρεσιν καὶ ταῖς πέτραις· πέσετε ἐφ' ἡμᾶς καὶ κρύψατε ἡμᾶς ἀπὸ προσώπου τοῦ καθήμενου ἐπὶ τῷ θρόνῳ καὶ ἀπὸ τῆς ὀργῆς τοῦ ἄρτιου, ¹⁷ ὅτι ἤλθεν ἡ ἡμέρα ἡ μεγάλη τῆς ὀργῆς αὐτῶν, καὶ τίς δύναται σταθῆναι;

VII

Eximantur universa miserie CXLIV milia de tribubus Israel. Pii exteri in albis celebrantes deum et agnum.

¹ Καὶ μετὰ τοῦτο ἶδον τέσσαρας ἀγγέλους ἑστῶτας ἐπὶ τὰς τέσσαρας γωνίας τῆς γῆς, κρατοῦντας τοὺς τέσσαρας ἀνέμους

7. T [φωνήν] 8. TH εἶδον | Η επανω [αυτου] | Τ ο θανατος Η [ο] θαν. | μετ αυτου: τ αυτω 9. TH εἶδον 11. Η αναπαυουσται | Η⁸ πληρωθωσιν 12. TH εἶδον | TH ο ηλ. γενν. μελας 13. βαλλουσα: TH βαλλει 14. th ελισσομενος 16. Η πωσατε | T⁸ Η επι του θρονου VII, 1. [Γ]H⁸ om και | TH εἶδον

7. 4,7. 8. 20,14. Ez 14,21. Prov 5,5. Ier 15,2s. 9. 20,4. 1,9 etc. 10. 3,7. Ps 79,5. 10. Hos 4,1. 11. 11,7. 13,7. 12. 16,18. Joel 2,10. 3,4. Ez 32,7s. 13s. Is 34,4. Mt 24,29. 15. Is 24,21. Ier 14,3. Is 2,10. 19,21. 16. 9,6. Hos 10,8. Lc 23,30. Is 6,1. Apoc 4,2.9. 5,1. 13. 17. Joel 3,4. Zeph 2,3. Nah 1,6. Mal 3,2. VII, 1. 20,8. Zach 6,5. Dan 7,2.

Nov. Testam. graece.

τῆς γῆς, ἵνα μὴ πνέῃ ἄνεμος ἐπὶ τῆς γῆς μήτε ἐπὶ τῆς θαλάσσης μήτε ἐπὶ πᾶν δένδρον. ² καὶ ἴδον ἄλλον ἄγγελον ἀναβαίνοντα ἀπὸ ἀνατολῆς ἡλίου, ἔχοντα σφραγίδα θεοῦ ζῶντος, καὶ ἔκραξεν φωνῇ μεγάλῃ τοῖς τέσσαρσιν ἄγγελοις οἷς ἐδόθη αὐτοῖς ἀδικήσαι τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν, ³ λέγων· μὴ ἀδικήσητε τὴν γῆν μήτε τὴν θάλασσαν μήτε τὰ δένδρα, ἄχρι σφραγίσωμεν τοὺς δούλους τοῦ θεοῦ ἡμῶν ἐπὶ τῶν μετώπων αὐτῶν. ⁴ καὶ ἤκουσα τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐσφραγισμένων, ἑκατὸν τεσσαράκοντα τέσσαρες χιλιάδες ἐσφραγισμένοι ἐκ πάσης φυλῆς υἱῶν Ἰσραὴλ. ⁵ ἐκ φυλῆς Ἰούδα δώδεκα χιλιάδες ἐσφραγισμένοι, ἐκ φυλῆς Ῥουβὴν δώδεκα χιλιάδες, ἐκ φυλῆς Γὰδ δώδεκα χιλιάδες, ⁶ ἐκ φυλῆς Ἀσφῆ δώδεκα χιλιάδες, ἐκ φυλῆς Νεφθαλιμ δώδεκα χιλιάδες, ἐκ φυλῆς Μανασσῆ δώδεκα χιλιάδες, ⁷ ἐκ φυλῆς Σμυρναίων δώδεκα χιλιάδες, ἐκ φυλῆς Λευὶ δώδεκα χιλιάδες, ἐκ φυλῆς Ἰσάχαρ δώδεκα χιλιάδες, ⁸ ἐκ φυλῆς Ζαβουλὼν δώδεκα χιλιάδες, ἐκ φυλῆς Ἰουσηφ δώδεκα χιλιάδες, ἐκ φυλῆς Βενιαμὴν δώδεκα χιλιάδες ἐσφραγισμένοι.

⁹ Μετὰ ταῦτα ἴδον, καὶ ἴδον ὄχλος πολὺς, ὃν ἀριθμῆσαι αὐτὸν οὐδεὶς ἐδύνατο, ἐκ παντὸς ἔθνους καὶ φυλῶν καὶ λαῶν καὶ γλωσσῶν, ἐστῶτες ἐνώπιον τοῦ θρόνου καὶ ἐνώπιον τοῦ ἀρνίου, περιβεβλημένους στολὰς λευκάς, καὶ φοῖνικας ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῶν. ¹⁰ καὶ κράζουσιν φωνῇ μεγάλῃ λέγοντες· ἡ σωτηρία τῷ θεῷ ἡμῶν τῷ καθήμενῳ ἐπὶ τῷ θρόνῳ καὶ τῷ ἀρνίῳ. ¹¹ καὶ πάντες οἱ ἄγγελοι εἰστήκεισαν κύκλῳ τοῦ θρόνου καὶ τῶν πρεσβυτέρων καὶ τῶν τεσσάρων ζῶων, καὶ ἔπεσαν ἐνώπιον τοῦ θρόνου ἐπὶ τὰ πρόσωπα αὐτῶν καὶ προσκύνησαν τῷ θεῷ, ¹² λέγοντες· ἀμήν, ἡ εὐλογία καὶ ἡ δόξα καὶ ἡ σοφία καὶ ἡ εὐχαριστία καὶ ἡ τιμὴ καὶ ἡ δύναμις καὶ ἡ ἰσχὺς τῷ θεῷ ἡμῶν εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων, ἀμήν. ¹³ καὶ ἀπεκρίθη εἰς ἐκ τῶν πρεσβυτέρων λέγων μοι· οὗτοι οἱ περιβεβλημένοι τὰς στολὰς τὰς λευκάς τίνας εἰσὶν καὶ πόθεν ἤλθον; ¹⁴ καὶ εἶρηκα αὐτῷ· κύριε μου, σὺ οἶδας. καὶ εἶπέν μοι· οὗτοι εἰσὶν οἱ ἐρχόμενοι ἐκ τῆς θλίψεως τῆς μεγάλης, καὶ ἔπλυναν τὰς στολὰς αὐτῶν καὶ ἐλευκάναν αὐτὰς ἐν τῷ αἵματι τοῦ ἀρνίου. ¹⁵ διὰ τοῦτο εἰσὶν ἐνώπιον τοῦ θρόνου τοῦ θεοῦ, καὶ λατρεύουσιν αὐτῷ ἡμέρας καὶ νυκτὸς ἐν τῷ ναῶ αὐτοῦ,

1. Τ ἐπι τὸ δένδρον ἢ ἐπι [τὴ] δένδρ. 2. ΤΗ εἶδον | ἢ ἀνατολῶν | ἢ ἐκραξεν 3. μήτε pr: th καὶ | Τ ἀχρις 6. Ἡ νεφθαλιμ | Τ μανασσῆ 7. ΤΗ ἰσαχαρ 9. ΤΗ εἶδον | ΤΗ φοινικας 11. Ἡ ἰστηκεισαν 12. ἀμην ec: Η [ἀμην]

3. 6,6. 9,4. 13,16. Εξ 9,4. (Εξ 12,23.) 4. 14,1. sm. Gen 49,8ss. 9. 5,9. Dan 5,19. 10. 5,13. 12,10. 19,1. 1s 6,1. 11. 5,11. 11,16. 12. 5,12. 4,9. 13. 7,9. 14. (Io 21,15.) Ex 19,10. 14. 1 Cor 6,11. 15. 22,3. 11,19. 14,15. 21,3.

καὶ ὁ καθήμενος ἐπὶ τοῦ θρόνου σκηράσει ἐπ' αὐτούς. ¹⁶ οὐ πεινάσουσιν ἔτι οὐδὲ διψήσουσιν ἔτι, οὐδὲ μὴ πέση ἐπ' αὐτούς ὁ ἥλιος οὐδὲ πᾶν καῦμα, ¹⁷ ὅτι τὸ ἄρτιον τὸ ἀνά μέσον τοῦ θρόνου ποιμαίνει αὐτούς καὶ ὀδηγήσει αὐτούς ἐπὶ ζωῆς πηγᾶς ὕδατων, καὶ ἐξαλείψει ὁ θεὸς πᾶν δάκρυον ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν.

VIII

Sigillum VII. Angeli VII cum VII tubis calamitatum.

¹ Καὶ ὅταν ἤνοιξεν τὴν σφραγίδα τὴν ἑβδόμην, ἐγένετο σιγὴ ἐν τῷ οὐρανῷ ὡς ἡμίωρον. ² καὶ ἶδον τοὺς ἑπτὰ ἀγγέλους οἱ ἐνώπιον τοῦ θεοῦ ἐστήκασιν, καὶ ἐδόθησαν αὐτοῖς ἑπτὰ σάλπιγγες. ³ καὶ ἄλλος ἄγγελος ἦλθεν καὶ ἐστάθη ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου ἔχων λιβανωτὸν χρυσοῦν, καὶ ἐδόθη αὐτῷ θυμιάματα πολλά, ἵνα δώσει ταῖς προσευχαῖς τῶν ἁγίων πάντων ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον τὸ χρυσοῦν τοῦ ἐνώπιον τοῦ θρόνου. ⁴ καὶ ἀνέβη ὁ καπνὸς τῶν θυμιαμάτων ταῖς προσευχαῖς τῶν ἁγίων ἐκ χειρὸς τοῦ ἀγγέλου ἐνώπιον τοῦ θεοῦ. ⁵ καὶ εἴληφεν ὁ ἄγγελος τὸν λιβανωτὸν, καὶ ἐγέμισεν αὐτὸν ἐκ τοῦ πυρὸς τοῦ θυσιαστηρίου καὶ ἔβαλεν εἰς τὴν γῆν· καὶ ἐγένοντο βρονταὶ καὶ φωναὶ καὶ ἀστραπαὶ καὶ σεισμός.

⁶ Καὶ οἱ ἑπτὰ ἄγγελοι οἱ ἔχοντες τὰς ἑπτὰ σάλπιγγας ἤτομασαν αὐτοὺς ἵνα σαλπίσωσιν. ⁷ Καὶ ὁ πρῶτος ἐσάλπισεν· καὶ ἐγένετο χάλαζα καὶ πῦρ μεμιγμένον ἐν αἵματι καὶ ἐβλήθη εἰς τὴν γῆν· καὶ τὸ τρίτον τῆς γῆς κατεκάη, καὶ τὸ τρίτον τῶν δένδρων κατεκάη, καὶ πᾶς χόρτος χλωρὸς κατεκάη.

⁸ Καὶ ὁ δευτέρος ἄγγελος ἐσάλπισεν· καὶ ὡς ὄρος μέγα πυρὶ καϊόμενον ἐβλήθη εἰς τὴν θάλασσαν· καὶ ἐγένετο τὸ τρίτον τῆς θαλάσσης αἷμα, ⁹ καὶ ἀπέθανεν τὸ τρίτον τῶν κτισμάτων τῶν ἐν τῇ θαλάσῃ, τὰ ἔχοντα ψυχάς, καὶ τὸ τρίτον τῶν πλοίων διεφθάρησαν.

¹⁰ Καὶ ὁ τρίτος ἄγγελος ἐσάλπισεν· καὶ ἔπεσεν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἀστὴρ μέγας καϊόμενος ὡς λαμπρῆς, καὶ ἔπεσεν ἐπὶ τὸ τρίτον τῶν ποταμῶν καὶ ἐπὶ τὰς πηγὰς τῶν ὕδατων. ¹¹ καὶ τὸ ὄνομα τοῦ ἀστέρος λέγεται ὁ ἄψινθος. καὶ ἐγένετο τὸ τρίτον τῶν ὕδατων εἰς ἄψινθον, καὶ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων ἀπέθανον ἐκ τῶν ὕδατων ὅτι ἐπικράτησαν.

VIII,2. TH εἶδον | ἡ εδοθη 3. ἐπι του θυσιαστηριου: ἡ ἐπι το θυσιαστηριον 5. ἡ καὶ ἀστραπ. καὶ φωναὶ 6. αὐτους: Ἡ αὐτους 7. TH μεμιγμενα 11. ε ἀψινθος: T om o

16. Is 49,10. Ps 121,6. 17. 21,4. Ps 23,18. Is 49,10. 25,8. VIII,1. 5,1. 2. 1,4. Tob 12,15. Lc 1,19. 3. 5,8. Num 16,46. Ps 141,2. Num 4,11. 5. Lev 10,1. 16,12. Ez 10,2. Apoc 4,5. 11,19-7. Ex 9,24. Is 28,2. 8. Ier 51,25. Ex 7,20. 10. 9,1. Is 14,12. Dan 8,10. 11. Ier 9,15.

¹² Καὶ ὁ τέταρτος ἄγγελος ἐσάλπισεν· καὶ ἐπλήγη τὸ τρίτον τοῦ ἡλίου καὶ τὸ τρίτον τῆς σελήνης καὶ τὸ τρίτον τῶν ἀστέρων, ἵνα σκοτισθῇ τὸ τρίτον αὐτῶν καὶ ἡ ἡμέρα μὴ φάνῃ τὸ τρίτον αὐτῆς, καὶ ἡ νύξ ὁμοίως. ¹³ καὶ ἴδον, καὶ ἤκουσα ἑνὸς ἀετοῦ πετομένου ἐν μεσουρανήματι λέγοντος φωνῇ μεγάλῃ· οὐαὶ οὐαὶ οὐαὶ τοῖς κατοικοῦντας ἐπὶ τῆς γῆς ἐκ τῶν λοιπῶν φωνῶν τῆς σάλπιγγος τῶν τριῶν ἀγγέλων τῶν μελλόντων σαλπίζειν.

IX

Tubae quinta et sexta. Locustae ex abysso, indicantes hostium copias cum rege Abaddon. Soluti angeli IV cum exercitu homines perdituro.

¹ Καὶ ὁ πέμπτος ἄγγελος ἐσάλπισεν· καὶ ἴδον ἀστέρα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ πεπτωκότα εἰς τὴν γῆν, καὶ ἐδόθη αὐτῷ ἡ κλεῖς τοῦ φρέατος τῆς ἀβύσσου. ² καὶ ἤνοιξεν τὸ φρέαρ τῆς ἀβύσσου· καὶ ἀνέβη καπνὸς ἐκ τοῦ φρέατος ὡς καπνὸς καμίνου μεγάλης, καὶ ἐσκοτώθη ὁ ἥλιος καὶ ὁ ἀήρ ἐκ τοῦ καπνοῦ τοῦ φρέατος. ³ καὶ ἐκ τοῦ καπνοῦ ἐξῆλθον ἀκρίδες εἰς τὴν γῆν, καὶ ἐδόθη αὐτοῖς ἐξουσία ὡς ἔχουσιν ἐξουσίαν οἱ σκορπίοι τῆς γῆς. ⁴ καὶ ἐρρέθη αὐτοῖς ἵνα μὴ ἀδικήσουσιν τὸν χόρτον τῆς γῆς οὐδὲ πᾶν χλωρὸν οὐδὲ πᾶν δένδρον, εἰ μὴ τοὺς ἀνθρώπους οἵτινες οὐκ ἔχουσιν τὴν σφραγίδα τοῦ θεοῦ ἐπὶ τῶν μετώπων. ⁵ καὶ ἐδόθη αὐτοῖς ἵνα μὴ ἀποκτείνωσιν αὐτούς, ἀλλ' ἵνα βασανισθῶσιν ἡμέρας πέντε· καὶ ὁ βασανισμὸς αὐτῶν ὡς βασανισμὸς σκορπίου, ὅταν πιασῇ ἀνθρώπον. ⁶ καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ζητήσουσιν οἱ ἀνθρώποι τὸν θάνατον καὶ οὐ μὴ εὕρῃσουσιν αὐτόν, καὶ ἐπιθυμήσουσιν ἀποθανεῖν καὶ φέγγει ὁ θάνατος ἀπ' αὐτῶν. ⁷ καὶ τὰ ὁμοιώματα τῶν ἀκριδῶν ὅμοιοι ἵπποις ἡτοιμασμένοι εἰς πόλεμον, καὶ ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν ὡς στέφανοι ὅμοιοι χρυσοῦ, καὶ τὰ πρόσωπα αὐτῶν ὡς πρόσωπα ἀνθρώπων, ⁸ καὶ εἶχαν τρίγας ὡς τρίγας γυναικῶν, καὶ οἱ ὀδόντες αὐτῶν ὡς λεόντων ἦσαν, ⁹ καὶ εἶχον θώρακας ὡς θώρακας σιδηροῦς, καὶ ἡ φωνὴ τῶν περὶ τῶν αὐτῶν ὡς φωνὴ ἁρμάτων ἵππων πολλῶν τραγγόντων εἰς πόλεμον. ¹⁰ καὶ ἔχουσιν οὐράς ὁμοίας σκορπίοις καὶ κέντρα, καὶ ἐν ταῖς οὐραῖς αὐτῶν ἡ ἐξουσία αὐτῶν ἀδικῆσαι τοὺς ἀνθρώπους ἡμέρας πέντε· ¹¹ ἔχουσιν ἐπ' αὐτῶν βασιλέα τὸν ἄγγελον τῆς ἀβύσσου,

12. T φανῇ 13. TH ἴδον | h τοις κατοικοῦσιν IX,1. TH ἴδον
2. T σκοτισθῇ 3. αὐτοῖς: TH αὐται 4. αὐτοῖς: TH αὐται | T⁸
ἀδικησωσιν 5. αὐτοῖς: T⁸H⁸ αὐται 6. ευρησουσιν: h ευρωσιν
7. ὁμοιοι: pr: TH⁸ ὁμοια 9. H εἶχαν 10. ὁμοιας: T⁸h⁺ ὁμοιοις

12. 6,12. Am 8,9. 13. 14,6. IX,1. 8,10. 20,1. a. Ex 19,18.
Ioel 2,10. 3s. Ex 10,12. 4. 7,2s. 6. 6,16. Iob 3,21. Ier 8,3.
7. Ioel 2,4. 8. Ioel 1,6. 9. Ioel 2,5. Ier 47,3. 11. Iob 28,22.

ᾧ ὄνομα αὐτῷ Ἑβραϊστὶ Ἀβαδδὼν, καὶ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ ὄνομα ἔχει Ἀπολλύων. ¹² Ἡ οὐαὶ ἡ μία ἀπῆλθεν· ἰδοὺ ἔρχεται ἔτι δύο οὐαὶ μετὰ ταῦτα.

¹³ Καὶ ὁ ἔκτος ἄγγελος ἐσάλπισεν· καὶ ἤκουσα φωνὴν μίαν ἐκ τῶν τεσσάρων κεράτων τοῦ θυσιαστηρίου τοῦ χρυσοῦ τοῦ ἐνώπιον τοῦ θεοῦ, ¹⁴ λέγοντα τῷ ἔκτῳ ἄγγέλῳ, ὁ ἔχων τὴν σάλπιγγα· λύσον τοὺς τέσσαρας ἄγγέλους τοὺς δεδαμένους ἐπὶ τῷ ποταμῷ τῷ μεγάλῳ Εὐφράτῃ. ¹⁵ καὶ ἐλύθησαν οἱ τέσσαρες ἄγγελοι οἱ ἠτοιμασμένοι εἰς τὴν ὥραν καὶ ἡμέραν καὶ μῆνα καὶ ἐνιαυτόν, ἵνα ἀποκτείνωσιν τὸ τρίτον τῶν ἀνθρώπων. ¹⁶ καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν στρατευμάτων τοῦ ἵππικοῦ δισμυριάδες μυριάδων· ἤκουσα τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν. ¹⁷ καὶ οὕτως ἰδὼν τοὺς ἵππους ἐν τῇ ὁράσει καὶ τοὺς καθημένους ἐπ' αὐτῶν, ἔχοντας θώρακας πυρίνους καὶ ἕκαστος αὐτῶν καὶ θειώδεις· καὶ αἱ κεφαλαὶ τῶν ἵππων ὡς κεφαλαὶ λέοντων, καὶ ἐκ τῶν στομάτων αὐτῶν ἐκπορεύεται πῦρ καὶ καπνὸς καὶ θεῖον. ¹⁸ ἀπὸ τῶν τριῶν πληγῶν τούτων ἀπεκτάνθησαν τὸ τρίτον τῶν ἀνθρώπων, ἐκ τοῦ πυρός καὶ τοῦ καπνοῦ καὶ τοῦ θείου τοῦ ἐκπορευομένου ἐκ τῶν στομάτων αὐτῶν. ¹⁹ ἡ γὰρ ἐξουσία τῶν ἵππων ἐν τῷ στόματι αὐτῶν ἐστὶν καὶ ἐν ταῖς οὐραῖς αὐτῶν· αἱ γὰρ οὐραὶ αὐτῶν ὅμοιαι ὄφρασι, ἔχουσαι κεφαλὰς, καὶ ἐν αὐταῖς ἀδικουσίην. ²⁰ καὶ οἱ λοιποὶ τῶν ἀνθρώπων, οἳ οὐκ ἀπεκτάνθησαν ἐν ταῖς πληγαῖς ταύταις, οὐδὲ μετενόησαν ἐκ τῶν ἔργων τῶν χειρῶν αὐτῶν, ἵνα μὴ προσκυνήσουσιν τὰ δαιμόνια καὶ τὰ εἰδῶλα τὰ χρυσᾶ καὶ τὰ ἀργυρᾶ καὶ τὰ χαλκᾶ καὶ τὰ λίθινα καὶ τὰ ξύλινα, ἃ οὔτε βλέπειν δύνανται οὔτε ἀκούειν οὔτε περιπατεῖν, ²¹ καὶ οὐ μετενόησαν ἐκ τῶν φόνων αὐτῶν οὔτε ἐκ τῶν φαρμακίων αὐτῶν οὔτε ἐκ τῆς πορνείας αὐτῶν οὔτε ἐκ τῶν κλεμμάτων αὐτῶν.

X

Angelus cum libro. Mysteriorum perfectio instat. Iohannes devorat librum angeli.

¹ Καὶ εἶδον ἄλλον ἄγγελον ἰσχυρὸν καταβαίνοντα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, περιβεβλημένον νεφέλῃ, καὶ ἡ ἴρις ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, καὶ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ὡς ὁ ἥλιος, καὶ οἱ πόδες αὐτοῦ ὡς στύλοι πυρός, ² καὶ ἔχων ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ βιβλαρίδιον ἡνεωγ-

11. TH om φ̄ 13. TH om τεσσαρων 16. T δυο μυριαδες μυριαδων H δις μυριαδες μυρ. 17. TH ειδον 20. ουδε: T ουτε H ου h ουτε v. ουδε 21. T φαρμακιων tH⁸ φαρμακων

12. 11, 14. 13. Ex 30, 2. 10. 14. 7, 1. 16, 12. 15. 20, 7. 8, 7ss. 16. 7, 4. 5, 11. 17. Joel 2, 3. Job 41, 10. 20. 16, 11. 21. 1 Cor 10, 20 etc. Ps 106, 37. 115, 4ss. 135, 15 etc. Dan 5, 4. 23. 21. 18, 23. 17, 2. 5. Is 47, 9. 12. Mich 5, 12. Ez 43, 9 etc. X, 1. 5, 2. 4, 3. 1, 15. 2. 5, 1. Ez 2, 9.

μένον. καὶ ἔθνηεν τὸν πόδα αὐτοῦ τὸν δεξιὸν ἐπὶ τῆς θαλάσσης, τὸν δὲ εὐώνυμον ἐπὶ τῆς γῆς, ³ καὶ ἔκραξεν φωνῇ μεγάλη ὡσπερ λέων μνηκᾶται. καὶ ὅτε ἔκραξεν, ἐλάλησαν αἱ ἑπτὰ βρονταὶ τὰς ἑαυτῶν φωνάς. ⁴ καὶ ὅτε ἐλάλησαν αἱ ἑπτὰ βρονταί, ἔμειλλον γράφειν, καὶ ἤκουσα φωνὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ λέγουσαν· σφραγίσαν ἃ ἐλάλησαν αἱ ἑπτὰ βρονταί, καὶ μὴ αὐτὰ γράψης. ⁵ καὶ ὁ ἄγγελος, ὃν εἶδον ἑστῶτα ἐπὶ τῆς θαλάσσης καὶ ἐπὶ τῆς γῆς, ἤρεν τὴν χεῖρα αὐτοῦ τὴν δεξιάν εἰς τὸν οὐρανόν, ⁶ καὶ ἔμωσεν ἐν τῷ ζῶντι εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, ὃς ἔκτισεν τὸν οὐρανὸν καὶ τὰ ἐν αὐτῷ καὶ τὴν γῆν καὶ τὰ ἐν αὐτῇ καὶ τὴν θάλασσαν καὶ τὰ ἐν αὐτῇ, ὅτι χρόνος οὐκέτι ἔσται, ⁷ ἀλλ' ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς φωνῆς τοῦ ἑβδόμου ἀγγέλου, ὅταν μέλλῃ σαλπίζειν, καὶ ἐτελέσθη τὸ μυστήριον τοῦ θεοῦ, ὡς εἰρηγγέλισεν τοὺς ἑαυτοῦ δούλους τοὺς προφήτας. ⁸ καὶ ἡ φωνὴ ἣν ἤκουσα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ πάλιν λαλοῦσαν μετ' ἐμοῦ καὶ λέγουσαν· ὕπαγε λάβε τὸ βιβλαρίδιον καὶ ἡνεαφγμένον ἐν τῇ χειρὶ τοῦ ἀγγέλου τοῦ ἑστῶτος ἐπὶ τῆς θαλάσσης καὶ ἐπὶ τῆς γῆς. ⁹ καὶ ἀπήλθα πρὸς τὸν ἄγγελον, λέγων αὐτῷ δοῦναί μοι τὸ βιβλαρίδιον. καὶ λέγει μοι· λάβε καὶ κατάφαγε αὐτό, καὶ πικρανεῖ σου τὴν κοιλίαν, ἀλλ' ἐν τῷ στόματί σου ἔσται γλυκὺ ὡς μέλι. ¹⁰ καὶ ἔλαβον τὸ βιβλαρίδιον ἐκ τῆς χειρὸς τοῦ ἀγγέλου καὶ κατέφαγον αὐτό, καὶ ἦν ἐν τῷ στόματί μου ὡς μέλι γλυκὺ· καὶ ὅτε ἔφαγον αὐτό, ἐπικράνθη ἡ κοιλία μου. ¹¹ καὶ λέγουσίν μοι· δεῖ σε πάλιν προφητεῦσαι ἐπὶ λαοῖς καὶ ἔθνεσιν καὶ γλώσσαις καὶ βασιλευσίν πολλοῖς.

XI

Metiendum templum. Duo testes necati a bestia reviviscunt et caelum ascendunt. Tuba VII. Hymnus. Templum dei.

¹ Καὶ ἐδόθη μοι κίλαμος ὁμοῖος ῥάβδῳ, λέγων· ἔγειρε καὶ μέτρησον τὸν ναὸν τοῦ θεοῦ καὶ τὸ θυσιαστήριον καὶ τοὺς προσκυνοῦντας ἐν αὐτῷ. ² καὶ τὴν ἀύλην τὴν ἔξωθεν τοῦ ναοῦ ἔκβαλε ἔξωθεν καὶ μὴ αὐτὴν μετρήσης, ὅτι ἐδόθη τοῖς ἔθνεσιν, καὶ τὴν πόλιν τὴν ἁγίαν πατήσουσιν μῆνας τεσσαράκοντα δύο. ³ καὶ δώσω τοῖς θυσίαις μάρτυσίν μου, καὶ προφητεύουσιν ἡμέρας χιλίας

4. TH ημελλον 6. H [καὶ τὴν θαλασσαν καὶ τὰ ἐν αὐτῇ] 6s. H ἔσται· ἀλλ'... σαλπίζειν, h ἔσται, ἀλλ'... σαλπίζειν· 8. TH βιβλιον 9. T ἀπηλθον XI, 2. H τεσσαρακοντα [καὶ] δυο

3. Am 3,8. 1,2. Hos 11,10. 4. 1, 11, 19. 22, 10. Dan 12, 4, 9. 8, 26. 5s. Dan 12, 7. Gen 14, 22. 6. 14, 7. Deut 32, 40. Ek 20, 11. Ps 146, 6 etc. 7. 8, 6ss. Am 3, 7. 8ss. Ez 2, 8s. 3, 1ss. 11. 7, 9. Dan 5, 19. XI, 1. 21, 15. Ez 40, 3, 47. 41, 13. 43, 13. s. 21, 2. 13, 5. 3. 12, 6.

διακοσίας ἐξήκοντα περιβεβλημένοι σάκκους. ⁴ οὗτοι εἰσιν αἱ δύο ἐλαταὶ καὶ αἱ δύο ληναὶ αἱ ἐνώπιον τοῦ κυρίου τῆς γῆς ἐστῶτες· ⁵ καὶ εἴ τις αὐτοὺς θέλει ἀδικῆσαι, πῶρ ἐκπορεύεται ἐκ τοῦ στόματος αὐτῶν καὶ κατασθίει τοὺς ἐχθροὺς αὐτῶν· καὶ εἴ τις θελήσῃ αὐτοὺς ἀδικῆσαι, οὕτως δεῖ αὐτὸν ἀποκτανθῆναι. ⁶ οὗτοι ἔχουσιν ἐξουσίαν κλεῖσαι τὸν οὐρανόν, ἵνα μὴ ὑπὸς βρέγγη τὰς ἡμέρας τῆς προφητείας αὐτῶν, καὶ ἐξουσίαν ἔχουσιν ἐπὶ τῶν ὕδατων στερῆσαι αὐτὰ εἰς αἷμα καὶ πατάξαι τὴν γῆν ἐν πάσῃ πληγῇ δακίς εἰς θελήσασιν. ⁷ καὶ ὅταν τελέσωσιν τὴν μαρτυρίαν αὐτῶν, τὸ θηρίον τὸ ἀναβαῖνον ἐκ τῆς ἀβύσσου ποιήσει μετ' αὐτῶν πόλεμον καὶ νικήσει αὐτοὺς καὶ ἀποκτενεῖ αὐτούς. ⁸ καὶ τὸ πτώμα αὐτῶν ἐπὶ τῆς πλατείας τῆς πόλεως τῆς μεγάλης, ἣτις καλεῖται πνευματικῶς Σόδομα καὶ Αἴγυπτος, ὅπου καὶ ὁ κύριος αὐτῶν ἐσταυρώθη. ⁹ καὶ βλέπουσιν ἐκ τῶν λαῶν καὶ φυλῶν καὶ γλωσσῶν καὶ ἐθνῶν τὸ πτώμα αὐτῶν ἡμέρας τρεῖς καὶ ἡμισυ, καὶ τὰ πτώματα αὐτῶν οὐκ ἀφίονουσιν τεθῆναι εἰς μνήμα. ¹⁰ καὶ οἱ κατοικοῦντες ἐπὶ τῆς γῆς χαίρουσιν ἐπ' αὐτοῖς καὶ εὐφραίνονται, καὶ δῶρα πέμπουσιν ἀλλήλοις, ὅτι οὗτοι οἱ δύο προφῆται ἐβασίλευσαν τοὺς κατοικοῦντας ἐπὶ τῆς γῆς. ¹¹ καὶ μετὰ τρεῖς ἡμέρας καὶ ἡμισυ πνεῦμα ζωῆς ἐκ τοῦ θεοῦ εἰσῆλθεν ἐν αὐτοῖς, καὶ ἔσθησαν ἐπὶ τοὺς πόδας αὐτῶν, καὶ φόβος μέγας ἐπέπεσεν ἐπὶ τοὺς θεωροῦντας αὐτούς. ¹² καὶ ἤκουσαν φωνῆς μεγάλης ἐκ τοῦ οὐρανοῦ λεγούσης αὐτοῖς· ἀνάβατε ὧδε· καὶ ἀνέβησαν εἰς τὸν οὐρανὸν ἐν τῇ νεφέλῃ, καὶ ἐθεώρησαν αὐτοὺς οἱ ἐχθροὶ αὐτῶν. ¹³ καὶ ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ ἐγένετο σεισμὸς μέγας, καὶ τὸ δέκατον τῆς πόλεως ἔπεσεν, καὶ ἀπεκτάνθησαν ἐν τῷ σεισμῷ ὀνόματα ἀνθρώπων χιλιάδες ἑπτὰ, καὶ οἱ λοιποὶ ἔμφοβοι ἐγένοντο καὶ ἔδωκαν δόξαν τῷ θεῷ τοῦ οὐρανοῦ. ¹⁴ Ἡ οὐαὶ ἡ δευτέρα ἀπῆλθεν· ἰδοὺ ἡ οὐαὶ ἡ τρίτη ἔρχεται ταχύ.

¹⁵ Καὶ ὁ ἕβδομος ἄγγελος ἐσάλπισεν· καὶ ἐγένετο φωναὶ μεγάλη ἐν τῷ οὐρανῷ, λέγοντες· ἐγένετο ἡ βασιλεία τοῦ κόσμου τοῦ κυρίου ἡμῶν καὶ τοῦ Χριστοῦ αὐτοῦ, καὶ βασιλεύσει εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ¹⁶ καὶ οἱ εἴκοσι ἑσάσαρες πρεσβύτεροι οἱ ἐνώπιον τοῦ θεοῦ, οἱ κάθηνται ἐπὶ τοὺς θρόνους αὐτῶν, ἔπεσαν

3. T⁸H περιβεβλημενους h † 4. H [αι] ενωπιον 5. Φαληση (T post αυτους): h Φαλει v. Φαλησαι 6. εξουσιαν pr: TH pm την 10. TH περιμυσουω 11. τρεις ημερας: T[H] pm τας | T[H] om εν ante αυτοις 12. h φωνην μεγαλην et λεγουσαν 15. T λεγουσαι 16. H [οι] ενωπι. τ. θεου καθημενοι h οι ενωπι. τ. θεου καθηται

4. Zach 4,3. 11. 14. 5. 2 Reg 1, 10. Lc 9, 54. 6. 1 Reg 17, 1. Lc 4, 25. Ek 7, 19s. Apoc 16, 3. 7. 13, 1. 7. 17, 8. Dan 7, 3. 7. 21. 8. Is 1, 9s. 9. 10, 11. 10. Esth 9, 19. 22. 11. Ez 37, 5. 10. 13. 6, 12 etc. 16, 18. 14. 9, 12. 15. 10, 7. 12, 10. Ps 2, 2. 6. Dan 2, 44. 7, 27. 16. 4, 4 etc.

ἐπὶ τὰ πρόσωπα αὐτῶν καὶ προσεκύνησαν τῷ Θεῷ, ¹⁷ λέγοντες· εὐχαριστοῦμέν σοι, κύριε ὁ Θεὸς ὁ παντοκράτωρ, ὁ ὢν καὶ ὁ ἦν, καὶ ὅτι εἰληφας τὴν δύναμίν σου τὴν μεγάλην καὶ ἐβασίλευσας, ¹⁸ καὶ τὰ ἔθνη ὠργίσθησαν, καὶ ἤλθεν ἡ ὀργὴ σου καὶ ὁ καιρὸς τῶν νεκρῶν κρηθῆναι καὶ δοῦναι τὸν μισθὸν τοῖς δούλοις σου τοῖς προφήταις καὶ τοῖς ἁγίοις καὶ τοῖς φοβουμένοις τὸ ὄνομά σου, τοῖς μικροῖς καὶ τοῖς μεγάλοις, καὶ διαφθεῖραι τοὺς διαφθείροντας τὴν γῆν. ¹⁹ καὶ ἠνοίγη ὁ ναὸς τοῦ Θεοῦ ὁ ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ ὤφθη ἡ κιβωτὸς τῆς διαθήκης αὐτοῦ ἐν τῷ ναῷ αὐτοῦ, καὶ ἐγένοντο ἀστραπαὶ καὶ φωναὶ καὶ βρονταὶ καὶ σεισμὸς καὶ χάλαζα μεγάλη.

XII

Mulier Messiam pariens et draco. Draco victus a Michaelē persequitur mulierem eiusque semen.

¹ Καὶ σημεῖον μέγα ὤφθη ἐν τῷ οὐρανῷ, γυνὴ περιβεβλημένη τὸν ἥλιον, καὶ ἡ σελήνη ὑποκάτω τῶν ποδῶν αὐτῆς, καὶ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτῆς στέφανος ἀστέρων δώδεκα, ² καὶ ἐν γαστρὶ ἔχουσα, καὶ κραεῖα ὠδίνουσα καὶ βασανιζομένη τεκεῖν. ³ καὶ ὤφθη ἄλλο σημεῖον ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ ἰδοὺ δράκων πυρρὸς μέγας, ἔχων κεφαλὰς ἑπτὰ καὶ κέρατα δέκα καὶ ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτοῦ ἑπτὰ διαδήματα, ⁴ καὶ ἡ οὐρὰ αὐτοῦ σύρει τὸ τρίτον τῶν ἀστέρων τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἔβαλεν αὐτοὺς εἰς τὴν γῆν. καὶ ὁ δράκων ἔστηκεν ἐνώπιον τῆς γυναικὸς τῆς μελλούσης τεκεῖν, ἵνα ὅταν τέκῃ τὸ τέκνον αὐτῆς καταφάγῃ. ⁵ καὶ ἔτεκεν υἱὸν ἄρσεν, ὃς μέλλει ποιμαίνειν πάντα τὰ ἔθνη ἐν ῥάβδῳ σιδηρᾶ· καὶ ἠρπάσθη τὸ τέκνον αὐτῆς πρὸς τὸν Θεὸν καὶ πρὸς τὸν θρόνον αὐτοῦ. ⁶ καὶ ἡ γυνὴ ἔφυγεν εἰς τὴν ἔρημον, ὅπου ἔχει ἐκεῖ τόπον ἡτοιμασμένον ἀπὸ τοῦ Θεοῦ, ἵνα ἐκεῖ τρέφουσιν αὐτὴν ἡμέρας χιλίας διακοσίας ἑξήκοντα. ⁷ καὶ ἐγένετο πόλεμος ἐν τῷ οὐρανῷ, ὁ Μιχαήλ καὶ οἱ ἄγγελοι αὐτοῦ πολεμήσαι μετὰ τοῦ δράκοντος. καὶ ὁ δράκων ἐπολέμησεν καὶ οἱ ἄγγελοι αὐτοῦ, ⁸ καὶ οὐκ ἴσχυσεν, οὐδὲ τόπος εὗρέθη αὐτῶν ἔτι ἐν τῷ οὐρανῷ. ⁹ καὶ ἐβλήθη ὁ δράκων ὁ μέγας, ὁ ὄφις ὁ ἀρχαῖος, ὁ καλούμενος διάβολος καὶ ὁ σατανᾶς, ὁ πλανῶν τὴν οἰκουμένην ὅλην, ἐβλήθη εἰς τὴν γῆν, καὶ οἱ ἄγγελοι αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ ἐβλήθησαν. ¹⁰ καὶ ἤκουσα φωνὴν

17. καὶ οτι: TH⁸ om και | H εἰληφας 18. TH τους μικρους κ. τους μεγαλους XII,2. T εχουσα, κραζει h εχουσα κραζει, 3. H⁸ μεγας πυρρος 4. H εστηκεν 5. H υιον, αρσεν, 6. και pr: t [και] | H⁸ τρεφουσιν 7. πολεμησαι: TH pm του 8. H⁸ ισχυσεν

17. 4,8. 18. Ps 2,1. 115,13. Apoc 10,7. 13,16. 19,2. 19. 8,5. 16,18.21. Ex 31,7 etc. XII,1. 15,1. 2. Mich 4,9s. Is 26,17. 3. 13,1. Ez 29,3. Dan 7,7. 4. Dan 8,10. Is 14,12s. 5. 2,27. 19,15. Ps 2,9. 6. 11,3. Dan 12,11. 7. Dan 10,21. 12,1. Iud 9. 9. 20,2. Gen 3,1. Zach 3,1s. 10. 11,15. 19,1. Iob 1,7ss. 2,2ss.

μεγάλην ἐν τῷ οὐρανῷ λέγουσαν· ἄρτι ἐγένετο ἡ σωτηρία καὶ ἡ δύναμις καὶ ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἡμῶν καὶ ἡ ἐξουσία τοῦ Χριστοῦ αὐτοῦ, ὅτι ἐβλήθη ὁ κατήγορος τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν, ὁ κατηγορῶν αὐτούς ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ἡμέρας καὶ νυκτός. ¹¹ καὶ αὐτοὶ ἐνίκησαν αὐτὸν διὰ τὸ αἷμα τοῦ ἁγίου καὶ διὰ τὸν λόγον τῆς μαρτυρίας αὐτῶν, καὶ οὐκ ἠγάπησαν τὴν ψυχὴν αὐτῶν ἄχρι θανάτου. ¹² διὰ τοῦτο εὐφραίνεσθε, οὐρανοὶ καὶ οἱ ἐν αὐτοῖς σκηνοῦντες· οὐαὶ τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν, ὅτι κατέβη ὁ διάβολος πρὸς ὑμᾶς ἔχων θυμὸν μέγαν, εἰδὼς ὅτι ὀλίγον καιρὸν ἔχει.

¹³ Καὶ ὅτε εἶδεν ὁ δράκων ὅτι ἐβλήθη εἰς τὴν γῆν, ἐδώκεν τὴν γυναῖκα ἣτις ἔτεκεν τὸν ἄρσενά. ¹⁴ καὶ ἐδόθησαν τῇ γυναικί αἱ δύο πύργους τοῦ ἁετοῦ τοῦ μεγάλου, ἵνα πέτηται εἰς τὴν ἔρημον εἰς τὸν τόπον αὐτῆς, ὅπου κερφεται ἐκεῖ καιρὸν καὶ καιροὺς καὶ ἡμισυ καιροῦ ἀπὸ προσώπου τοῦ ὄφeos. ¹⁵ καὶ ἔβαλεν ὁ ὄφις ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ ὀπίσω τῆς γυναικὸς ὕδωρ ὡς ποταμὸν, ἵνα αὐτὴν ποταμοφόρητον ποιήσῃ. ¹⁶ καὶ ἐβοήθησεν ἡ γῆ τῇ γυναικί, καὶ ἤνοιξεν ἡ γῆ τὸ στόμα αὐτῆς καὶ κατέπιεν τὸν ποταμὸν ὃν ἔβαλεν ὁ δράκων ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ. ¹⁷ καὶ ὤργισθη ὁ δράκων ἐπὶ τῇ γυναικί, καὶ ἀπῆλθεν ποιῆσαι πόλεμον μετὰ τῶν λοιπῶν τοῦ σπέρματος αὐτῆς τῶν τηρούντων τὰς ἐπιτολὰς τοῦ Θεοῦ καὶ ἐχόντων τὴν μαρτυρίαν Ἰησοῦ.

XIII

Monstrum impietatis surgit, deum spernens, sanctos debellans. Monstrum alterum suadens prioris cultum. Numerus monstri 666.

(XIII) ¹⁸ Καὶ ἐστάθη ἐπὶ τὴν ἄμμον τῆς θαλάσσης. ¹ καὶ εἶδον ἐκ τῆς θαλάσσης θηρίον ἀναβαῖνον, ἔχον κέρατα δέκα καὶ κεφαλὰς ἑπτὰ, καὶ ἐπὶ τῶν κεράτων αὐτοῦ δέκα διαδήματα, καὶ ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτοῦ ὀνόματα βλασφημίας. ² καὶ τὸ θηρίον ὃ εἶδον ἦν ὅμοιον παρδάλει, καὶ οἱ πόδες αὐτοῦ ὡς ἄρκου, καὶ τὸ στόμα αὐτοῦ ὡς στόμα λέοντος· καὶ ἔδωκεν αὐτῷ ὁ δράκων τὴν δύναμιν αὐτοῦ καὶ τὸν θρόνον αὐτοῦ καὶ ἐξουσίαν μεγάλην. ³ καὶ μίαν ἐκ τῶν κεφαλῶν αὐτοῦ ὡς ἐσφαγμένην εἰς θάνατον, καὶ ἡ πληγὴ τοῦ θανάτου αὐτοῦ ἐθεραπεύθη. καὶ ἐθαύμασεν ὅλη ἡ γῆ ὀπίσω τοῦ θηρίου, ⁴ καὶ προσκύνησεν τῷ δράκοντι, ὅτι ἔδωκεν

10. κατηγορ: Γ κατηγορος | αυτους: Γ αυτων 12. η οι ουρανοι | Η προς υμας, 17s. Τ Ἰησου. Καυ εσταθη Η Ἰησου· και εσταθη XIII, 1. η ονομα 2. TH⁸ λεοντος 3. T⁸ εθαυμασθη εν ολη τη γη Η εθαυμασθη ολη η γη

11. 7, 14. 6, 9. 12. 18, 20. Ps 96, 11. 13. 12, 4. 14. Ex 19, 4. Is 40, 31. Dan 7, 25. 12, 7. 15. 17, 15. 17. Gen 3, 15. Apoc 14, 12. 19, 10. XIII, 1. 11, 7. 12, 3. 17, 3. Dan 7, 3, 7, 19s. 2. Dan 7, 4ss. Hos 13, 7s. 3. 17, 8. 4. 18, 18. (Ex 15, 11.)

τὴν ἐξουσίαν τῷ θηρίῳ, καὶ προσεκύνησαν τῷ θηρίῳ λέγοντες· τίς ὅμοιος τῷ θηρίῳ, καὶ τίς δύναται πολεμῆσαι μετ' αὐτοῦ; ⁵ καὶ ἐδόθη αὐτῷ στόμα λαλοῦν μεγάλα καὶ βλασφημίας, καὶ ἐδόθη αὐτῷ ἐξουσία ποιῆσαι μῆνας τεσσαράκοντα δύο. ⁶ καὶ ἤρριξεν τὸ στόμα αὐτοῦ εἰς βλασφημίας πρὸς τὸν θεόν, βλασφημῆσαι τὸ ὄνομα αὐτοῦ καὶ τὴν σκηνὴν αὐτοῦ, τοὺς ἐν τῷ οὐρανῷ σκηνοῦντας. ⁷ καὶ ἐδόθη αὐτῷ ποιῆσαι πόλεμον μετὰ τῶν ἁγίων καὶ νικῆσαι αὐτούς, καὶ ἐδόθη αὐτῷ ἐξουσία ἐπὶ πᾶσαν φυλὴν καὶ λαὸν καὶ γλῶσσαν καὶ ἔθνος. ⁸ καὶ προσκυνήσουσιν αὐτὸν πάντες οἱ κατοικοῦντες ἐπὶ τῆς γῆς, οὗ οὐ γέγραπται τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐν τῷ βιβλίῳ τῆς ζωῆς τοῦ ἄρτιου τοῦ ἐσφαγμένου ἀπὸ καταβολῆς κόσμου. ⁹ εἴ τις ἔχει ὄσες, ἀκουσάτω. ¹⁰ εἰ τις εἰς αἰχμαλωσίαν, εἰς αἰχμαλωσίαν ὑπάγει· εἴ τις ἐν μαχαίρῃ ἀποκτενεῖ, δεῖ αὐτὸν ἐν μαχαίρῃ ἀποκτανθῆναι. ὡς ἐστὶν ἡ ὑπομονὴ καὶ ἡ πίστις τῶν ἁγίων.

¹¹ Καὶ εἶδον ἄλλο θηρίον ἀναβαῖνον ἐκ τῆς γῆς, καὶ εἶχαν κέρατα δύο ὅμοια ἀρνίῳ καὶ ἐλάλει ὡς δράκων. ¹² καὶ τὴν ἐξουσίαν τοῦ πρώτου θηρίου πᾶσαν ποιῶ ἐνώπιον αὐτοῦ. καὶ ποιῶ τὴν γῆν καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ κατοικοῦντας ἵνα προσκυνήσουσιν τὸ θηρίον τὸ πρῶτον, οὗ ἐθεραπεύθη ἡ πληγὴ τοῦ θανάτου αὐτοῦ. ¹³ καὶ ποιῶ σημεῖα μεγάλα, ἵνα καὶ πῦρ ποιῶ καταβαίνειν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ εἰς τὴν γῆν ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων. ¹⁴ καὶ πλανᾷ τοὺς κατοικοῦντας ἐπὶ τῆς γῆς διὰ τὰ σημεῖα ἃ ἐδόθη αὐτῷ ποιῆσαι ἐνώπιον τοῦ θηρίου, λέγων τοῖς κατοικοῦσιν ἐπὶ τῆς γῆς ποιῆσαι εἰκόνα τῷ θηρίῳ, ὃς ἔχει τὴν πληγὴν τῆς μαχαίρης καὶ ἐζησεν. ¹⁵ καὶ ἐδόθη αὐτῷ δοῦναι πνεῦμα τῇ εἰκόνι τοῦ θηρίου, ἵνα καὶ λαλήσῃ ἡ εἰκὼν τοῦ θηρίου, καὶ ποιήσῃ ὅσοι ἐὰν μὴ προσκυνήσουσιν τῇ εἰκόνι τοῦ θηρίου ἀποκτανθῶσιν. ¹⁶ καὶ ποιῶ πάντας, τοὺς μικροὺς καὶ τοὺς μεγάλους, καὶ τοὺς πλοσιόους καὶ τοὺς πτωχοὺς, καὶ τοὺς ἐλευθέρους καὶ τοὺς δούλους, ἵνα δῶσιν αὐτοῖς χάραγμα ἐπὶ τῆς χειρὸς αὐτῶν τῆς δεξιᾶς ἢ ἐπὶ τὸ μέτωπον αὐτῶν, ¹⁷ ἵνα μὴ τις δύνηται ἀγοράσαι ἢ πωλῆσαι εἰ μὴ ὁ ἔχων τὸ χάραγμα τὸ ὄνομα τοῦ θηρίου ἢ τὸν ἀριθμὸν τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ. ¹⁸ ὡς ἐστὶν ἡ σοφία ἐστίν. ὁ ἔχων τοὺς ψηφισάτω τὸν ἀριθμὸν τοῦ θηρίου· ἀριθμὸς γὰρ ἀνθρώπου ἐστίν. καὶ ὁ ἀριθμὸς αὐτοῦ χξϛ'.

4. τω θηριω sc: h το θηριον 5. Η τεσσαρ. [κα] δυο 7. tH [καυ εδοθη — νικησαι αυτους] 10. Γ om εις αιχμαλ. sc | αποκτανει: h † αποκτανει 13. TH εκ τ. ουραν. καταβαιν. 15. αυτω: Η αυτη h† [th ποιησαι] οσοι: T[H] pm ινα | T¹H προσκυνησωσιν | τη εικονι: sc: h την εικονα 16. δωσιν: h † δωσαι 17. ινα: T[H] pm και | h δυναται 18. ο αριθμ. αυτου: T h add εστιν | χξϛ': Η εξακοσιοι (h -οιαι) εξηκοντα εξ

5. Dan 7,8. 11.25. Apoc 11,2. 6. 16,9. 21,3. 7. 11,7. 7,9. 14,6. Dan 7,21. 8. 17,8. 20,15. 5,12. Dan 12,1. 9. 2,7 etc. 10. Ier 15,2. Mt 26,52. Gen 9,6. Apoc 14,12. 12. 13,7.4-3. 14. 13,3. 15. 14,9. Dan 3,5s. 16. 19,18.20. 14,9.11. 17. 15,2. 18. 17,9.

XIV

Agnus surgit cum piis signatis. Tres angeli praecones. Evangelium aeternum. Calix irae dei. Beati mortui pii. Angeli metentes et vindemiantes.

¹ Καὶ ἴδον, καὶ ἰδοὺ τὸ ἀρνίον ἐστὸς ἐπὶ τὸ ὄρος Σιών, καὶ μετ' αὐτοῦ ἑκατὸν τεσσαράκοντα τέσσαρες χιλιάδες ἔχουσαι τὸ ὄνομα αὐτοῦ καὶ τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς αὐτοῦ γεγραμμένον ἐπὶ τῶν μετώπων αὐτῶν. ² καὶ ἤκουσα φωνῆν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ὡς φωνῆν ὑδάτων πολλῶν καὶ ὡς φωνῆν βροντῆς μεγάλης, καὶ ἡ φωνὴ ἦν ἤκουσα ὡς κιθαρῶδῶν κιθαριζόντων ἐν ταῖς κιθάραις αὐτῶν. ³ καὶ ᾄδουσιν ᾠδὴν καινὴν ἐνώπιον τοῦ θρόνου καὶ ἐνώπιον τῶν τεσσάρων ζώων καὶ τῶν πρεσβυτέρων· καὶ οὐδεὶς ἐδύνατο μαθεῖν τὴν ᾠδὴν εἰ μὴ αἱ ἑκατὸν τεσσαράκοντα τέσσαρες χιλιάδες, οἱ ἠγορασμένοι ἀπὸ τῆς γῆς. ⁴ οὗτοί εἰσιν οἱ μετὰ γυναικῶν οὐκ ἐμολύνθησαν· παρθένου γὰρ εἰσιν. οὗτοι οἱ ἀκολουθοῦντες τῷ ἀρνίῳ ὅπου ἂν ὑπάγῃ. οὗτοι ἠγοράσθησαν ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων ἀπαρχὴ τῷ θεῷ καὶ τῷ ἀρνίῳ, ⁵ καὶ ἐν τῷ στόματι αὐτῶν οὐχ εὐρέθη ψεῦδος· ἄμωμοι γάρ εἰσιν.

⁶ Καὶ εἶδον ἄλλον ἄγγελον πετάμενον ἐν μεσουρανήματι, ἔχοντα εὐαγγέλιον αἰώνιον εὐαγγελίσει ἐπὶ τοὺς καθημένους ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ἐπὶ πᾶν ἔθνος καὶ φυλὴν καὶ γλῶσσαν καὶ λαόν, ⁷ λέγων ἐν φωνῇ μεγάλῃ· φοβήθητε τὸν θεὸν καὶ δότε αὐτῷ δόξαν, ὅτι ἦλθεν ἡ ὥρα τῆς κρίσεως αὐτοῦ, καὶ προσκυνήσατε τῷ ποιήσαντι τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν καὶ πηγὰς ὑδάτων. ⁸ Καὶ ἄλλος ἄγγελος δεύτερος ἠκολούθησεν λέγων· ἔπεσεν ἔπεσεν Βαβυλὼν ἡ μεγάλη, ἣ ἐκ τοῦ οἴνου τοῦ θυμοῦ τῆς πορνείας αὐτῆς πεπότικεν πάντα τὰ ἔθνη. ⁹ Καὶ ἄλλος ἄγγελος τρίτος ἠκολούθησεν αὐτοῖς λέγων ἐν φωνῇ μεγάλῃ· εἰ τις προσκυνεῖ τὸ θηρίον καὶ τὴν εἰκόνα αὐτοῦ, καὶ λαμβάνει χάραγμα ἐπὶ τοῦ μετώπου αὐτοῦ ἢ ἐπὶ τῆν χεῖρα αὐτοῦ, ¹⁰ καὶ αὐτὸς πίεται ἐκ τοῦ οἴνου τοῦ θυμοῦ τοῦ θεοῦ τοῦ κεκραμαμένου ἀκράτος ἐν τῷ ποτηρίῳ τῆς ὀργῆς αὐτοῦ, καὶ βασανισθήσεται ἐν πυρὶ καὶ θείῳ ἐνώπιον ἀγγέλων ἀγίων καὶ ἐνώπιον τοῦ ἀρνίου. ¹¹ καὶ ὁ καπνὸς τοῦ βασανισμοῦ αὐτῶν εἰς αἰῶνας αἰῶνων ἀναβαίνει, καὶ οὐκ ἔχουσιν ἀνάπαυσιν ἡμέρας καὶ νυκτὸς οἱ προσκυνούντες

XIV, 1. TH εἶδον 3. ὠδην pr: [T]H pm ὡς 4. h om οντοῖς εἰσιν | TH υπαγει 5. [t]H om γαρ 6. t [αλλον] 7. την θαλασσαν: TH om την 8. T ἀλλ. δευτερ. αγγελ. H ἀλλ. δευτερ. [αγγελ.] 10. αγγελων αγιων: h των αγγελων

XIV, 1. 5, 6. 7, 3s. 2. 1, 15. 19, 6. 3. 5, 9. Ps 33, 3. 96, 1. 5. Ps 32, 2. Zeph 3, 13. Mal 2, 6. 6. 8, 13. 1 Pe 1, 25. Apoc 13, 7. 7. 15, 4. Deut 32, 3. Apoc 10, 6. Act 4, 24. 14, 15. Ps 146, 6. 8. 18, 2s. 17, 4s. Is 21, 9. Dan 4, 27. Ier 51, 7s. 9. 13, 12. 15ss. 10. 16, 19. Is 51, 17. 21ss. Ier 25, 15. Ps 75, 9. 11. Is 34, 9s.

τὸ θηρίον καὶ τὴν εἰκόνα αὐτοῦ, καὶ εἴ τις λαμβάνει τὸ χάραγμα τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ. ¹² ὅδε ἡ ὑπομονὴ τῶν ἁγίων ἐστίν, οἱ τηροῦντες τὰς ἐντολάς τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν πίστιν Ἰησοῦ. ¹³ καὶ ἤκουσα φωνῆς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ λεγούσης· χαίρων· μακάριοι οἱ νεκροὶ οἱ ἐν κυρίῳ ἀποθνήσκοντες ἀπάρτι. ναί, λέγει τὸ πνεῦμα, ἵνα ἀναπαήσονται ἐκ τῶν κόπων αὐτῶν· τὰ γὰρ ἔργα αὐτῶν ἀκολουθεῖ μετ' αὐτῶν.

¹⁴ Καὶ ἶδον, καὶ ἰδοὺ νεφέλη λευκὴ, καὶ ἐπὶ τὴν νεφέλην καθήμενον ὅμοιον υἱὸν ἀνθρώπου, ἔχων ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ στέφανον χρυσοῦν καὶ ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ δρέπανον ὀξύ. ¹⁵ καὶ ἄλλος ἄγγελος ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ ναοῦ, κράζων ἐν φωνῇ μεγάλῃ τῷ καθήμενῳ ἐπὶ τῆς νεφέλης· πέμψον τὸ δρέπανόν σου καὶ θέρισον, ὅτι ἦλθεν ἡ ὥρα θερίσαι, ὅτι ἐξηράνθη ὁ θερισμὸς τῆς γῆς. ¹⁶ καὶ ἔβαλεν ὁ καθήμενος ἐπὶ τῆς νεφέλης τὸ δρέπανον αὐτοῦ ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ ἐθερίσθη ἡ γῆ. ¹⁷ καὶ ἄλλος ἄγγελος ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ ναοῦ τοῦ ἐν τῷ οὐρανῷ, ἔχων καὶ αὐτὸς δρέπανον ὀξύ. ¹⁸ καὶ ἄλλος ἄγγελος ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ θυσιαστηρίου, ἔχων ἐξουσίαν ἐπὶ τοῦ πυρός, καὶ ἐφώνησεν φωνῇ μεγάλῃ τῷ ἔχοντι τὸ δρέπανον τὸ ὀξύ λέγων· πέμψον σου τὸ δρέπανον τὸ ὀξύ καὶ τρύγησον τοὺς βότρυνας τῆς ἀμπελον τῆς γῆς, ὅτι ἤκμασαν αἱ σταφυλαὶ αὐτῆς. ¹⁹ καὶ ἔβαλεν ὁ ἄγγελος τὸ δρέπανον αὐτοῦ εἰς τὴν γῆν, καὶ ἐτέργησεν τὴν ἀμπελον τῆς γῆς καὶ ἔβαλεν εἰς τὴν ληνὸν τοῦ θυμοῦ τοῦ Θεοῦ τὸν μέγαν. ²⁰ καὶ ἐπατήθη ἡ ληνὸς ἐξώθηεν τῆς πόλεως, καὶ ἐξῆλθεν αἷμα ἐκ τῆς ληνοῦ ἄχρι τῶν χαλιῶν τῶν ἵππων, ἀπὸ σταδίων χιλίων ἑξακοσίων.

XV

Victorum bestiae hymnus. Angeli VII cum VII phialis irae.

¹ Καὶ ἶδον ἄλλο σημεῖον ἐν τῷ οὐρανῷ μέγα καὶ θαυμαστόν, ἄγγελους ἑπτὰ ἔχοντας πληγὰς ἑπτὰ τὰς ἐσχάτας, ὅτι ἐν αὐταῖς ἐτελέσθη ὁ θυμὸς τοῦ Θεοῦ. ² καὶ ἶδον ὡς θάλασσαν ὑαλίνην μεμιγμένην πυρί, καὶ τοὺς νικῶντας ἐκ τοῦ θηρίου καὶ ἐκ τῆς εἰκότος αὐτοῦ καὶ ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ ἐστώτας ἐπὶ τὴν θάλασσαν τὴν ὑαλίνην, ἔχοντας κιθάρας τοῦ Θεοῦ.

14. TH ειδον | νιον: T νιω 16. h επι την νεφελην 18. H [εξ-ηλθεν] | εχων: tH pm [o] 19. τον μεγαν: t την μεγαλην XV, 1. TH ειδον 2. TH ειδον

12. 13, 10. 12, 17. 13. 19, 9. Hebr 4, 10. 14. 1, 13. Dan 7, 13. Ez 1, 26. Ps 21, 4. 15. Ioel 3, 18. Mc 4, 29. 16. Mt 13, 39ss. 17. 15, 5. 18. 8, 3. Ier 2, 21. 19. 19, 15. Ioel 3, 18. Is 63, 3. 20. Is 63, 2. XV, 1. 12, 1, 3. 17, 1. Lev 26, 21. 2. 4, 6. 12, 11. 13, 15. 18. 5, 8.

³ καὶ ἄδουσιν τὴν ψῆδὴν Μωϋσέως τοῦ δούλου τοῦ θεοῦ καὶ τὴν ψῆδὴν τοῦ ἁρνίου, λέγοντες· μεγάλα καὶ θαυμαστά τὰ ἔργα σου, κύριε ὁ θεὸς ὁ παντοκράτωρ· δίκαιαι καὶ ἀληθιναὶ αἱ ὁδοὶ σου, ὁ βασιλεὺς τῶν ἐθνῶν· ⁴ τίς οὐ μὴ φοβηθῆ, κύριε, καὶ δοξάσει τὸ ὄνομά σου; ὅτι μόνος ὄσιος, ὅτι πάντα τὰ ἔθνη ἤξουσιν καὶ προσκυνήσουσιν ἐνώπιόν σου, ὅτι τὰ δικαιώματά σου ἐφανερώθησαν.

⁵ Καὶ μετὰ ταῦτα ἴδον, καὶ ἤνοιξεν ὁ ναὸς τῆς σκητῆς τοῦ μαρτυρίου ἐν τῷ οὐρανῷ, ⁶ καὶ ἐξῆλθον οἱ ἑπτὰ ἄγγελοι οἱ ἔχοντες τὰς ἑπτὰ πληγὰς ἐκ τοῦ ναοῦ, ἐνδεδυμένοι λίνον καθαρὸν λαμπρὸν καὶ περιζωσμένοι περὶ τὰ στήθη ζώνας χρυσαῖς. ⁷ καὶ ἐν ἐκ τῶν τεσσάρων ζώων ἔδωκεν τοῖς ἑπτὰ ἄγγελοις ἑπτὰ φιάλας χρυσαῖς γεμούσας τοῦ θυμοῦ τοῦ θεοῦ τοῦ ζῶτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. ⁸ καὶ ἐγεμίσθη ὁ ναὸς καπνοῦ ἐκ τῆς δόξης τοῦ θεοῦ καὶ ἐκ τῆς δυνάμεως αὐτοῦ, καὶ οὐδεὶς εἶδέναιτο εἰσελθεῖν εἰς τὸν ναὸν ἄχρι τελεσθῶσιν αἱ ἑπτὰ πληγαὶ τῶν ἑπτὰ ἀγγέλων.

XVI

Effunduntur phialae irae septem; totidem in terris plagae fiunt.

¹ Καὶ ἤκουσα μεγάλης φωνῆς ἐκ τοῦ ναοῦ λεγούσης τοῖς ἑπτὰ ἄγγελοις· ὑπάγετε καὶ ἐκθέετε τὰς ἑπτὰ φιάλας τοῦ θυμοῦ τοῦ θεοῦ εἰς τὴν γῆν. ² Καὶ ἀπῆλθεν ὁ πρῶτος καὶ ἐξέχεεν τὴν φιάλην αὐτοῦ εἰς τὴν γῆν· καὶ ἐγένετο ἔλκος κακὸν καὶ ποτηρὸν ἐπὶ τοὺς ἀνθρώπους τοὺς ἔχοντας τὸ χάραγμα τοῦ θηρίου καὶ τοὺς προσκυνούντας τῇ εἰκόνι αὐτοῦ.

³ Καὶ ὁ δεύτερος ἐξέχεεν τὴν φιάλην αὐτοῦ εἰς τὴν θάλασσαν· καὶ ἐγένετο αἷμα ὡς νεκροῦ, καὶ πᾶσα ψυχὴ ζωῆς ἀπέθανεν, τὰ ἐν τῇ θαλάσῃ.

⁴ Καὶ ὁ τρίτος ἐξέχεεν τὴν φιάλην αὐτοῦ εἰς τοὺς ποταμοὺς καὶ τὰς πηγὰς τῶν ὑδάτων· καὶ ἐγένετο αἷμα. ⁵ καὶ ἤκουσα τοῦ ἀγγέλου τῶν ὑδάτων λέγοντος· δίκαιος εἶ, ὁ ὢν καὶ ὁ ἦν, ὁ ὄσιος, ὅτι ταῦτα ἔκρινας, ⁶ ὅτι αἷματα ἀγίων καὶ προσφητῶν ἐξέχεας, καὶ αἷμα ἀντοῖς ἔδωκας πεῖν· ἀξιοί εἰσιν. ⁷ καὶ ἤκουσα τοῦ θυσιαστηρίου λέγοντος· ναί, κύριε ὁ θεὸς ὁ παντοκράτωρ, ἀληθινὰ καὶ δίκαιαι αἱ κρίσεις σου.

3. εἶθων: Η³ αἰωνων 5. ΤΗ εἶδον 6. Η ἐξῆλθον | Η [οἱ] ἔχοντες | ΤΗ λιθον καθαρων λαμπρον t καθαρους λινους λαμπρους XVI, 1. Τ⁸ φωνης μεγαλ. | Τ εκχεατς 3. ζωης: t ζωσα 4. h γενοντο 5. Τ⁸[Η] om o ante osios 6. αιματα: ΤΗ αιμα | Τ⁸Η⁸ δαδωκας | Τ πειν

3. 5,9. Ex 15. Ps 111,2. 139,14. Am 4,13 etc. Ps 145,17. Deut 32,4. Aroc 16,7. 4. Ier 10,7. Ps 86,9. 5. 11,19. 6. 19,8. Ez 9,2. Aroc 1,13. 7. 4,6ss. Ez 22,31. 8. Ex 40,34s. Is 6,4. Ez 10,4. XVI, 1. 15,5ss. Ez 10,2. Ex 7ss. 9. Ex 9,9s. Aroc 13,17. 15s. 14,9. 3. 8,8s. Ex 7,17s. 4. Ex 7,19s. 5. 11,6. 6. 10. 6. 18,24. Ps 79,2s. 7. 14,18. 6,9s. 19,2. 15,3. Am 4,13 etc. Ps 19,10.

⁸ Καὶ ὁ τέταρτος ἐξέγεεν τὴν φιάλην αὐτοῦ ἐπὶ τὸν ἥλιον, καὶ ἐδόθη αὐτῷ ναυματίσαι τοὺς ἀνθρώπους ἐν πυρὶ. ⁹ καὶ ἐκαυματίσθησαν οἱ ἄνθρωποι καῦμα μέγα, καὶ ἐβλασφήμησαν τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ τοῦ ἔχοντος τὴν ἐξουσίαν ἐπὶ τὰς πληγὰς ταύτας, καὶ οὐ μετενόησαν δοῦναι αὐτῷ δόξαν.

¹⁰ Καὶ ὁ πέμπτος ἐξέγεεν τὴν φιάλην αὐτοῦ ἐπὶ τὸν θρόνον τοῦ Θεοῦ· καὶ ἐγένετο ἡ βασιλεία αὐτοῦ ἐσκοταμίνη, καὶ ἐμασῶντο τὰς γλώσσας αὐτῶν ἐκ τοῦ πόνου, ¹¹ καὶ ἐβλασφήμησαν τὸν Θεὸν τοῦ οὐρανοῦ ἐκ τῶν πόνων αὐτῶν καὶ ἐκ τῶν ἰλκῶν αὐτῶν, καὶ οὐ μετενόησαν ἐκ τῶν ἔργων αὐτῶν.

¹² Καὶ ὁ ἕκτος ἐξέγεεν τὴν φιάλην αὐτοῦ ἐπὶ τὸν ποταμὸν τὸν μέγαν Εὐφράτην· καὶ ἐξηράσθη τὸ ὕδωρ αὐτοῦ, ἵνα ἐτοιμασθῇ ἡ ὁδὸς τῶν βασιλέων τῶν ἀπὸ ἀνατολῆς ἤλιου. ¹³ καὶ ἶδον ἐκ τοῦ στόματος τοῦ δράκοντος καὶ ἐκ τοῦ στόματος τοῦ θηρίου καὶ ἐκ τοῦ στόματος τοῦ ψευδοπροφήτου πνεύματα τρία ἀκάθαρτα ὡς βάρβαροι· ¹⁴ εἰσὶν γὰρ πνεύματα δαιμονίων ποιῶντα σημεῖα, ἃ ἐκπορεύεται ἐπὶ τοὺς βασιλεῖς τῆς οἰκουμένης ὅλης, συναγαγεῖν αὐτοὺς εἰς τὸν πόλεμον τῆς ἡμέρας τῆς μεγάλης τοῦ Θεοῦ τοῦ παντοκράτορος. ¹⁵ ἴδου ἔρχομαι ὡς κλέπτης· μακάριος ὁ γρηγορῶν καὶ τηρῶν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, ἵνα μὴ γυμνὸς περιπατῇ καὶ βλέπωσιν τὴν ἀσχημοσύνην αὐτοῦ. ¹⁶ καὶ συνήγαγεν αὐτοὺς εἰς τὸν τόπον τὸν καλούμενον Ἑβραῖστὶ Ἀρμαγεδών.

¹⁷ Καὶ ὁ ἕβδομος ἐξέγεεν τὴν φιάλην αὐτοῦ ἐπὶ τὸν ἀέρα· καὶ ἐξῆλθεν φωνὴ μεγάλη ἐκ τοῦ ναοῦ ἀπὸ τοῦ θρόνου λέγουσα· γέγονεν. ¹⁸ καὶ ἐγένοντο ἀστραπαὶ καὶ φωναὶ καὶ βρονταί, καὶ σεισμὸς ἐγένετο μέγας, ὅσος οὐκ ἐγένετο ἀφ' οὗ ἄνθρωπος ἐγένετο ἐπὶ τῆς γῆς, τηλικόντος σεισμοῦ οὕτω μέγας. ¹⁹ καὶ ἐγένετο ἡ πόλις ἡ μεγάλη εἰς τρία μέρη, καὶ αἱ πόλεις τῶν ἐθνῶν ἔπεσαν. καὶ Βαβυλὼν ἡ μεγάλη ἐμνήσθη ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ δοῦναι αὐτῇ τὸ ποτήριον τοῦ οἴνου τοῦ θυμοῦ τῆς ὀργῆς αὐτοῦ. ²⁰ καὶ πᾶσα θῆσος ἔφυγεν, καὶ ὄρη οὐχ εὐρέθησαν. ²¹ καὶ γάλαζα μεγάλη ὡς ταλανταία καταβαίνει ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐπὶ τοὺς ἀνθρώπους· καὶ ἐβλασφήμησαν οἱ ἄνθρωποι τὸν Θεὸν ἐκ τῆς πληγῆς τῆς χαλάζης, ὅτι μεγάλη ἐστὶν ἡ πληγὴ αὐτῆς σφόδρα.

12. ευφρατην: TH pm [τον] | th ανατολων 13. TH ἰδον
14. h της μεγαλης ημερας 16. H Ar Μαγεδών 18. tH^s ἀνθρωποι
γενοντο

9. 13,6. 9,20s. 10. 13,2. Ex 10,22. Is 8,22. 11. 2,21.
12. 9,14. Is 11,15s. 44,27. 51,10. Ios 3,13. 13. 12,9. 13,1s.
Ex 8,6. 14. 13,13 etc. I Reg 22,21s. 15. 3,3s. Lc 12,35ss.
2 Cor 5,3. 16. Zach 12,11. 14,4. Joel 3,17. 17. 15,5. 21,6.
18. 4,5. 8,5. 11,19. Dan 12,1. 19. Is 30,25. Aroc 14,8. 17,5.
18,5. 14,10. Is 51,22. 20. 6,14. 20,11. 21. 11,19. Ex 9,18.

XVII

Meretrix vehens bellua septem capitum et decem cornuum, ebria sanguine, nomine Babylon.

¹ Καὶ ἦλθεν εἰς ἐκ τῶν ἐπτὰ ἀγγέλων τῶν ἔχοντων τὰς ἐπιτὰ φιάλας, καὶ ἐλάλησεν μετ' ἐμοῦ λέγων· δεῦρο, δεῖξω σοι τὸ κρίμα τῆς πόρνης τῆς μεγάλης τῆς καθημένης ἐπὶ ὑδάτων πολλῶν, ² μεθ' ἧς ἐπόρνευσαν οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς, καὶ ἐμεθύσθησαν οἱ κατοικοῦντες τὴν γῆν ἐκ τοῦ οἴνου τῆς πορνείας αὐτῆς. ³ καὶ ἀπήνεγκέν με εἰς ἔρημον ἐν πνεύματι. καὶ εἶδον γυναῖκα καθημένην ἐπὶ θηρίον κόκκινον, γέμοντα ὀνόματα βλασφημίας, ἔχοντα κεφαλὰς ἐπτὰ καὶ κέρατα δέκα. ⁴ καὶ ἡ γυνὴ ἦν περιβεβλημένη πορφυροῦν καὶ κόκκινον, καὶ κεχρυσωμένη χρυσοῦ καὶ λίθοις τιμῆ καὶ μαργαρίταις, ἔχουσα ποτήριον χρυσοῦν ἐν τῇ χειρὶ αὐτῆς γέμων βδελυγμάτων καὶ τὰ ἀκάθαρτα τῆς πορνείας αὐτῆς, ⁵ καὶ ἐπὶ τὸ μέτωπον αὐτῆς ὄνομα γεγραμμένον· μυστήριον, Βαβυλὼν ἡ μεγάλη, ἡ μήτηρ τῶν πορνῶν καὶ τῶν βδελυγμάτων τῆς γῆς. ⁶ καὶ εἶδα τὴν γυναῖκα μεθύουσαν ἐκ τοῦ αἵματος τῶν ἁγίων καὶ ἐκ τοῦ αἵματος τῶν μαρτύρων Ἰησοῦ, καὶ ἐθαύμασεν ἰδὼν αὐτὴν θαῦμα μέγα. ⁷ Καὶ εἶπέν μοι ὁ ἄγγελος· διατί θαύμασας; ἐγὼ σοι ἐρῶ τὸ μυστήριον τῆς γυναίκος καὶ τοῦ θηρίου τοῦ βασταζόντος αὐτὴν τοῦ ἔχοντος τὰς ἐπτὰ κεφαλὰς καὶ τὰ δέκα κέρατα. ⁸ τὸ θηρίον ὃ εἶδες ἦν καὶ οὐκ ἔστιν, καὶ μέλλει ἀναβαίνειν ἐκ τῆς ἀβύσσου καὶ εἰς ἀπώλειαν ὑπάγει· καὶ θανατώνονται οἱ κατοικοῦντες ἐπὶ τῆς γῆς, ὧν οὐ γέγραπται τὸ ὄνομα ἐπὶ τὸ βιβλίον τῆς ζωῆς ἀπὸ καταβολῆς κόσμου, βλεπόντων τὸ θηρίον ὅτι ἦν καὶ οὐκ ἔστιν καὶ παρέσται. ⁹ ἄδε ὁ νοῦς ὁ ἔχων σοφίαν. αἱ ἐπτὰ κεφαλαι ἐπτὰ ὄρη εἰσὶν, ὅπου ἡ γυνὴ κάθηται ἐπ' αὐτῶν, ¹⁰ καὶ βασιλεῖς ἐπτὰ εἰσὶν· οἱ πάντε ἔπασαν, ὃ εἰς ἔστιν, ὃ ἄλλος οὕτω ἦλθεν, καὶ ὅταν ἔλθῃ ὀλίγον αὐτὸν δεῖ μείναι. ¹¹ καὶ τὸ θηρίον ὃ ἦν καὶ οὐκ ἔστιν, καὶ αὐτὸς ὄγδοός ἐστιν, καὶ ἐκ τῶν ἐπτὰ ἐστιν, καὶ εἰς ἀπώλειαν ὑπάγει. ¹² καὶ τὰ δέκα κέρατα αἱ εἶδες δέκα βασιλεῖς εἰσὶν, οἵτινες βασιλείων οὕτω ἔλαβον, ἀλλὰ

XVII,3. Τ γεμον τα ονομ. | εχοντα: Τ εχον H³ εχων 4. H³ χρυσαυ | TH³ γεμον 5. Η γεγραμμενον, μυστηριον. 6. εἶδα: Η εἶδον | εκ του αιματος pr: τ τω αιματι 7. TH³ εγω ερω σοι 8. H³ υπαγει | Η θαναμοσθησονται 9. Η επ αυτων. 10σ. H³ μειναι, και... ουκ εστιν. 11. αυτος: Τ ουτος

XVII,1. 15,1. 21,9. Ier 51,13. s. 18,9. Nah 3,4. Ier 51,7. 3. 21,10. Is 21,1. Aroc 13,1. 4. 18,16. Ez 28,13. Ier 51,7. 5. 14,8 etc. Dan 4,27. 6. 18,24. 8. 13,1.3.12.8. 9. 13,18.1. 10. 6,11. 20,3. 12. 13,1. Dan 7,20.24.

ἐξουσίαν ὡς βασιλεῖς μίαν ὄραν λαμβάνουσιν μετὰ τοῦ θηρίου.
 13 οὗτοι μίαν γνώμην ἔχουσιν, καὶ τὴν δύναμιν καὶ τὴν ἐξουσίαν
 αὐτῶν τῷ θηρίῳ διδώσιν. 14 οὗτοι μετὰ τοῦ ἄρτιον πολεμήσου-
 σιν καὶ τὸ ἄρτιον νικήσει αὐτούς, ὅτι κύριος κυρίων ἐστὶν καὶ βα-
 σιλεὺς βασιλέων, καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ κλητοὶ καὶ ἐκλεκτοὶ καὶ πιστοί.
 15 καὶ λέγει μοι· τὰ ὕδατα ἃ εἶδες, οὗ ἡ πόρνη κάθεται, λαοὶ καὶ
 ὄχλοι εἰσὶν καὶ ἔθνη καὶ γλώσσαι. 16 καὶ τὰ δέκα κέρατα ἃ εἶδες
 καὶ τὸ θηρίον, οὗτοι μισήσουσιν τὴν πόρνην, καὶ ἠρημασμένην
 ποιήσουσιν αὐτήν καὶ γυμνήν, καὶ τὰς σάρκας αὐτῆς φάγονται,
 καὶ αὐτὴν κατακαύσουσιν πυρὶ. 17 ὁ γὰρ θεὸς ἔδωκεν εἰς τὰς
 καρδίας αὐτῶν ποιῆσαι τὴν γνώμην αὐτοῦ καὶ ποιῆσαι μίαν γνώ-
 μην καὶ δοῦναι τὴν βασιλείαν αὐτῶν τῷ θηρίῳ, ἄλλο τελεσθήσου-
 νται οἱ λόγοι τοῦ θεοῦ. 18 καὶ ἡ γυνὴ ἣν εἶδες ἔστιν ἡ πόλις ἣ
 μεγάλη ἣ ἔχουσα βασιλείαν ἐπὶ τῶν βασιλείων τῆς γῆς.

XVIII

Babylonis meretricis magna lapsus nuntiatur. Pii inde exire iubentur.
 Lugentes et lactantes de lapsu. Execratio angeli.

¹ Μετὰ ταῦτα εἶδον ἄλλον ἄγγελον καταβαίνοντα ἐκ τοῦ
 οὐρανοῦ, ἔχοντα ἐξουσίαν μεγάλην, καὶ ἡ γῆ ἐφωτίσθη ἐκ τῆς
 δόξης αὐτοῦ. ² καὶ ἔκραξεν ἐν ἰσχυρᾷ φωνῇ λέγων· ἔπεσον ἔπεσον
 Βαβυλῶν ἡ μεγάλη, καὶ ἐγένετο κατοικητήριον δαιμονίων καὶ
 φυλακὴ παντὸς πνεύματος ἀκαθάρτου καὶ φυλακὴ παντὸς ὀρθροῦ
 ἀκαθάρτου καὶ μεμσημένον, ³ ὅτι ἐκ τοῦ οἴνου τοῦ θυμοῦ τῆς
 πορνείας αὐτῆς πέπωκαν πάντα τὰ ἔθνη, καὶ οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς
 μετ' αὐτῆς ἐπόρνευσαν, καὶ οἱ ἔμποροι τῆς γῆς ἐκ τῆς δυνάμεως
 τοῦ στροφίου αὐτῆς ἐπλούτησαν. ⁴ καὶ ἤκουσα ἄλλην φωνῆς ἐκ
 τοῦ οὐρανοῦ λέγουσαν· ἐξέλθατε ὁ λαὸς μου ἐξ αὐτῆς, ἵνα μὴ
 συνκοινωνήσητε ταῖς ἀμαρτίαις αὐτῆς, καὶ ἐκ τῶν πληγῶν αὐτῆς
 ἵνα μὴ λάβητε, ⁵ ὅτι ἐκολλήθησαν αὐτῆς αἱ ἀμαρτίαι ἄγρι τοῦ
 οὐρανοῦ καὶ ἐμνημόνευσεν ὁ θεὸς τὰ ἀδικήματα αὐτῆς. ⁶ ἀπό-
 δοτε αὐτῇ ὡς καὶ αὐτὴ ἀπέδωκεν, καὶ διπλώσατε τὰ διπλά κατὰ
 τὰ ἔργα αὐτῆς· ἐν τῷ ποτηρίῳ φ' ἐκέρασεν καράσατε αὐτῇ δι-

13. TH⁸ om την ante εξουσιαν 16. πυρι: T[H] pm εν XVIII,2. T⁸
 om επεσον sc 3. TH [του οινου] | TH⁸ πεπτωκαν t πεπτωκασιν
 4. εξ αυτης: T⁸ h ante ο λαος μου | T συγκοινωνων. 6. H [τα] διπλα

14. 19,16 etc. Deut 10,17. 2 Macc 13,4. 15. Is 8,7. Ier 47,2.
 16. 18,16.8. 17. 10,7. 18. 14,8. 16,19. XVIII,1. 10,1. 20,1.
 Ez 43,2. a. 14,8. Is 21,9. Dan 4,27. Ier 51,8. Is 34,11ss. 13,21s.
 Ier 50,39. 51,37. 3. 14,8. 17,2. Ier 25,15. 51,7. Nah 3,4. 4. Ier
 50,8. 51,6.9. Is 52,11. 48,20. 5. Ier 51,9. 6s. Ier 50,15.29.
 Ps 137,8.

πλοῦν· ⁷ ὅσα ἐδόξασεν αὐτὴν καὶ ἐστηνίασεν, τοσοῦτον δότε αὐτῇ βασιαισμόν καὶ πένθος. ὅτι ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς λέγει ὅτι κἀθῆμαι βασίλισσα καὶ χήρα οὐκ εἰμί καὶ πένθος οὐ μὴ ἴδω, ⁸ διὰ τοῦτο ἐν μῆ ἡμέρᾳ ἤξουσιν αἱ πληγαὶ αὐτῆς, θάνατος καὶ πένθος καὶ λιμός, καὶ ἐν πυρὶ κατακαυθήσεται· ὅτι ἰσχυρὸς κύριος ὁ θεὸς ὁ κρίνας αὐτὴν.

⁹ Καὶ κλαύσονται καὶ κόνονται ἐπ' αὐτὴν οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς οἱ μετ' αὐτῆς πορευόμενοι καὶ στηνιάσαντες, ὅταν βλέπωσιν τὸν καπνὸν τῆς πυρώσεως αὐτῆς, ¹⁰ ἀπὸ μακρόθεν ἐστηκότες διὰ τὸν φόβον τοῦ βασιαισμοῦ αὐτῆς, λέγοντες· οὐαὶ οὐαὶ, ἡ πόλις ἡ μεγάλη, Βαβυλὼν ἡ πόλις ἡ ἰσχυρά, ὅτι μῆ ὥρα ἦλθεν ἡ κρίσις σου. ¹¹ καὶ οἱ ἔμποροι τῆς γῆς κλαίουσιν καὶ πενθοῦσιν ἐπ' αὐτὴν, ὅτι τὸν γόμον αὐτῶν οὐδεὶς ἀγοράζει οὐκέτι, ¹² γόμον χρυσοῦ καὶ ἀργύρου καὶ λίθου τιμίον καὶ μαργαριτῶν καὶ βυσσίνου καὶ πορφύρας καὶ σιρικοῦ καὶ κοκκίνου, καὶ πᾶν ξύλον θύϊνον καὶ πᾶν σκεῦος ἐλεφάντινον καὶ πᾶν σκεῦος ἐκ ξύλου τιμιωτάτου καὶ χαλκοῦ καὶ σιδήρου καὶ μαρμάρου, ¹³ καὶ κιννάμωμον καὶ ἄμωμον καὶ θυμιάματα καὶ μύρον καὶ λίβανον καὶ ὄνον καὶ ἔλαιον καὶ σμίδαλις καὶ σίτον καὶ κτήνη καὶ πρόβατα, καὶ ἔσπων καὶ ρεῖθρον καὶ σωματάων, καὶ ψυχὰς ἀνθρώπων, ¹⁴ καὶ ἡ ὀπώρα σου τῆς ἐπιθυμίας τῆς ψυχῆς ἀπῆλθεν ἀπὸ σοῦ, καὶ πάντα τὰ λιπαρὰ καὶ τὰ λαμπρὰ ἀπόλωτον ἀπὸ σοῦ, καὶ οὐκέτι οὐ μὴ αὐτὰ εὐρηθῶσιν. ¹⁵ οἱ ἔμποροι τούτων, οἱ πλουτίζαντες ἀπ' αὐτῆς, ἀπὸ μακρόθεν στήσονται διὰ τὸν φόβον τοῦ βασιαισμοῦ αὐτῆς κλαίοντες καὶ πενθοῦντες, ¹⁶ λέγοντες· οὐαὶ οὐαὶ, ἡ πόλις ἡ μεγάλη, ἡ περιβεβλημένη βύσσινον καὶ πορφυροῦν καὶ κοκκίνον, καὶ κεχρυσωμένη ἐν χρυσῷ καὶ λίθῳ τιμίῳ καὶ μαργαρίτῃ, ὅτι μῆ ὥρα ἠρημώθη ὁ τοσοῦτος πλοῦτος. ¹⁷ καὶ πᾶς κυβερνήτης καὶ πᾶς ὁ ἐπὶ τόπον πλέων καὶ ναῦται καὶ ὅσοι τὴν θάλασσαν ἐργάζονται, ἀπὸ μακρόθεν ἔστησαν ¹⁸ καὶ ἔκραζον βλέποντες τὸν καπνὸν τῆς πυρώσεως αὐτῆς λέγοντες· τίς ὁμοία τῇ πόλει τῇ μεγάλῃ; ¹⁹ καὶ ἔβαλον χοῦν ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν καὶ ἔκραζον κλαίοντες καὶ πενθοῦντες, λέγοντες· οὐαὶ οὐαὶ, ἡ πόλις ἡ μεγάλη, ἐν ἣ ἐπλούτησαν πάντες οἱ ἔχοντες τὰ πλοῖα ἐν τῇ θαλάσῃ ἐκ τῆς τιμιότητος αὐτῆς, ὅτι μῆ ὥρα ἠρημώθη. ²⁰ εὐ-

7. αὐτὴν: Η αὐτὴν 8. Η [κυρίου] ο θεος 9. ΤΗ⁸ κλαουσουσιν | ἡ ἐπ αὐτῇ 10. ἡ μίαν ὥραν 12. ἡ† μαργαριτας | Τ σιρικοῦ 14. ΤΗ ἀπώλετο | Τ om οὐκέτι 16. ἐν χρυσῷ: Τ χρυσιῶ t χρυσιῶ Η [ἐν] χρυσιῶ ἡ [ἐν] χρυσιῶ 18. ΤΗ ἐκραζαν 19. ἡ ἐπεβαλον | t Η ἐκραζαν

7a. Is 47,7ss. Zeph 2,15. 8. 17,16. Ier 50,32.34. 9a. Ez 26,16. 27,30. 9. 17,2. 10. 16,19. 11. Ez 27,36. 12. 17,4. Ez 27,5ss. 13. Ez 27,13. 15. Ez 27,30.35. Ier 50,13. 16. 17,4. 18,10.19. 17. Ez 27,27. 18. Is 34,10. Aroc 13,4. 19. Ez 27,30. Aroc 18,10.16. 20. 12,12. Is 44,23. Ps 96,11.

Nov. Testam. graece.

φραίνου ἐπ' αὐτῆ, οὐρανὸς καὶ οἱ ἄγιοι καὶ οἱ ἀπόστολοι καὶ οἱ προφῆται, ὅτι ἔκρινεν ὁ Θεὸς τὸ κρίμα ὑμῶν ἐξ αὐτῆς.

²¹ Καὶ ἤρην εἰς ἄγγελος ἰσχυρὸς λίθον ὡς μύλον μέγαν, καὶ ἔβαλεν εἰς τὴν θάλασσαν λέγων· οὕτως ὀρμημάτι βληθήσεται Βαβυλὼν ἡ μεγάλη πόλις, καὶ οὐ μὴ εὔρεθῆ ἔτι. ²² καὶ φωνὴ κιθαρῳδῶν καὶ μουσικῶν καὶ αὐλητῶν καὶ σαλπιστῶν οὐ μὴ ἀκουσθῆ ἔν σοι ἔτι, καὶ πᾶς τεχνίτης πάσης τέχνης οὐ μὴ εὔρεθῆ ἔν σοι ἔτι, καὶ φωνὴ μύλου οὐ μὴ ἀκουσθῆ ἔν σοι ἔτι, ²³ καὶ φῶς λύχνου οὐ μὴ φάνη ἔν σοι ἔτι, καὶ φωνὴ τυμφίων καὶ τύμφης οὐ μὴ ἀκουσθῆ ἔν σοι ἔτι, ὅτι οἱ ἔμποροὶ σου ἦσαν οἱ μεγασιτᾶνες τῆς γῆς, ὅτι ἐν τῇ φαρμακίᾳ σου ἐπλαγήθησαν πάντα τὰ ἔθνη, ²⁴ καὶ ἐν αὐτῇ αἵματα προφητῶν καὶ ἁγίων εὔρεθῆ καὶ πάντων τῶν ἐσφαγμένων ἐπὶ τῆς γῆς.

XIX

Hymnus caelestium de deo iusto iudice. Agni nuptiae parantur. Christus cum suis vincit bestiam eiusque cultores. Epulum avium.

¹ Μετὰ ταῦτα ἤκουσα ὡς φωνὴν μεγάλην ὄχλου πολλοῦ ἐν τῷ οὐρανῷ λεγόντων· ἀλληλουῖα, ἡ σωτηρία καὶ ἡ δόξα καὶ ἡ δύναμις τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, ² ὅτι ἀληθινὰ καὶ δίκαια αἱ κρίσεις αὐτοῦ, ὅτι ἔκρινεν τὴν πόρνην τὴν μεγάλην ἧτις ἐφθόριον τῆν γῆν ἐν τῇ πορνείᾳ αὐτῆς, καὶ ἐξεδίκησεν τὸ αἷμα τῶν δούλων αὐτοῦ ἐκ χειρὸς αὐτῆς. ³ καὶ δεύτερον εἶρηκαν· ἀλληλουῖα, καὶ ὁ καπνὸς αὐτῆς ἀναβαίνει εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ⁴ καὶ ἔπασαν οἱ πρῶτον οἱ εἴκοσι τέσσαρες καὶ τὰ τέσσαρα ζῶα, καὶ προσεκίνησαν τῷ Θεῷ τῷ καθήμενῷ ἐπὶ τῷ θρόνῳ λέγοντες· ἀμήν ἀλληλουῖα. ⁵ καὶ φωνὴ ἐκ τοῦ θρόνου ἐξῆλθεν λέγουσα· αἰνεῖτε τῷ Θεῷ ἡμῶν, πάντες οἱ δούλοι αὐτοῦ, οἱ φοβούμενοι αὐτόν, οἱ μικροὶ καὶ οἱ μεγάλοι. ⁶ καὶ ἤκουσα ὡς φωνὴν ὄχλου πολλοῦ καὶ ὡς φωνὴν ὑδάτων πολλῶν καὶ ὡς φωνὴν βροντῶν ἰσχυρῶν, λεγόντων· ἀλληλουῖα, ὅτι ἐβασίλευσεν κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν ὁ παντοκράτωρ. ⁷ χαίρωμεν καὶ ἀγαλλιάωμεν, καὶ δῶμεν τῇ δόξᾳ αὐτῷ, ὅτι ἦλθεν ὁ γάμος τοῦ ἀρνίου καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἠτοίμασεν ἑαυτήν, ⁸ καὶ ἐδόθη αὐτῇ ἵνα περιβάληται βύσσινον

21. Η μυλινον 22. Η [πασης τεχνης] 23. Η οτι [οι] εμπ. | Τ φαρμακεια 24. ΤΗ αιμα XIX, 1 etc. Η ἀλληλουῖα 5. εκ: ΤΗ απο | Τ [και] οι φοβουμ. 6. h λεγοντες | Η ο θεος [ημων] 7. Ηδ δωσομεν

so. 19,2. s1. (5,2.) Ier 51,63s. Deut 13,16. ss. Ez 26,13. Is 24,8. Ier 25,10. s3. Ier 16,9. 7,34. Is 23,8. 47,9. Nah 3,4. 24. 17,6. Ez 24,7s. XIX, 1. 12,10. Ps 104,35. 2. 15,3. 16,7. Ier 51,25. Aroc 6,10. 18,20. Deut 32,43. 3. 18,9.18. Is 34,10. 4. 5,14 4,4. Ps 106,48. 5. Ps 134,1. 135,1.20. 115,13. 6. 14,2. Ez 1,24. Aroc 11,15. 7. Ps 118,24. 8. 19,14. 15,6.

λαμπρόν καθαρόν. τὸ γὰρ βύσσιον τὰ δικαιώματα τῶν ἁγίων ἐστίν. ⁹ Καὶ λέγει μοι· γράψον· μακάριοι οἱ εἰς τὸ δεῖπνον τοῦ γάμου τοῦ ἁγίου κεκλημένοι. καὶ λέγει μοι· οὗτοι οἱ λόγοι ἀληθινοὶ τοῦ Θεοῦ εἰσίν. ¹⁰ καὶ ἔπεσα ἔμπροσθεν τῶν ποδῶν αὐτοῦ προσκυνῆσαι αὐτῷ. καὶ λέγει μοι· ὄρα μὴ· σύνδουλός σου εἰμὶ καὶ τῶν ἀδελφῶν σου τῶν ἐχόντων τὴν μαρτυρίαν Ἰησοῦ· τῷ Θεῷ προσκύνησον. ἡ γὰρ μαρτυρία Ἰησοῦ ἐστίν τὸ πνεῦμα τῆς προφητείας.

¹¹ Καὶ εἶδον τὸν οὐρανὸν ἠνεωγμένον, καὶ ἰδοὺ ἵππος λευκός, καὶ ὁ καθήμενος ἐπ' αὐτὸν καλούμενος πιστός καὶ ἀληθινός, καὶ ἐν δικαιοσύνῃ κρίσει καὶ πολεμεῖ. ¹² οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ φλόξ πυρός, καὶ ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ διαδήματα πολλά, ἔχον ὄνομα γεγραμμένον ὃ οὐδεὶς οἶδεν εἰ μὴ αὐτός, ¹³ καὶ περιβεβλημένος ἱμάτιον περιγεραμμένον αἵματι, καὶ κέκληται τὸ ὄνομα αὐτοῦ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ. ¹⁴ καὶ τὰ στρατεύματα ἐν τῷ οὐρανῷ ἠκολούθησαν αὐτῷ ἐφ' ἵπποις λευκοῖς, ἐνδεδυμένοι βύσσιον λευκὸν καθαρόν. ¹⁵ καὶ ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ ἔκπορεύεται ῥομφαία ὀξεία, ἵνα ἐν αὐτῇ πατάξῃ τὰ ἔθνη· καὶ αὐτὸς ποιμανεῖ αὐτοὺς ἐν ῥάβδῳ σιδηρᾶ, καὶ αὐτὸς πατεῖ τὴν ληθὸν τοῦ οἴνου τοῦ θυμοῦ τῆς ὀργῆς τοῦ Θεοῦ τοῦ παντοκράτορος. ¹⁶ καὶ ἔχει ἐπὶ τὸ ἱμάτιον καὶ ἐπὶ τὸν μηρὸν αὐτοῦ ὄνομα γεγραμμένον· βασιλεὺς βασιλέων καὶ κύριος κυρίων.

¹⁷ Καὶ εἶδον ἕνα ἄγγελον ἑστῶτα ἐν τῷ ἡλίῳ, καὶ ἔκραξεν ἐν φωνῇ μεγάλῃ λέγων πᾶσιν τοῖς ὀρνέοις τοῖς πετομένοις ἐν μεσουρανήματι· δεῦτε συνάχθητε εἰς τὸ δεῖπνον τὸ μέγα τοῦ Θεοῦ, ¹⁸ ἵνα φάγητε σάρκας βασιλέων καὶ σάρκας χιλιάρχων καὶ σάρκας ἰσχυρῶν καὶ σάρκας ἵππων καὶ τῶν καθημένων ἐπ' αὐτῶν, καὶ σάρκας πάντων ἐλευθέρων τε καὶ δούλων καὶ μικρῶν καὶ μεγάλων. ¹⁹ Καὶ ἰδοὺ τὸ θηρίον καὶ τοὺς βασιλεῖς τῆς γῆς καὶ τὰ στρατεύματα αὐτῶν συνηγμένα ποιῆσαι τὸν πόλεμον μετὰ τοῦ καθημένου ἐπὶ τοῦ ἵππου καὶ μετὰ τοῦ στρατεύματος αὐτοῦ. ²⁰ καὶ ἐπιάσθη τὸ θηρίον καὶ μετ' αὐτοῦ ὁ ψευδοπροφήτης ὃ ποιήσας τὰ σημεῖα ἐνώπιον αὐτοῦ, ἐν οἷς ἐπλάνησεν τοὺς λαβόντας τὸ χάραγμα τοῦ θηρίου καὶ τοὺς προσκυνούντας τῇ εἰκόνι αὐτοῦ· ζῶντες ἐβλήθησαν οἱ δύο εἰς τὴν λίμνην τοῦ πυρός

9. αληθινοί: h pm οἱ. 11. ὁ πιστός καλούμ. t [καλούμ.] πιστός ἢ πιστός [καλούμ.] 12. φλόξ: h pm ως 13. περιγεραμμένον: T ββαμμεινον ἢ ρεραμισμενον ἢ ὃ 14. στρατευματα: H add τα | βυσσιον λευκον: ἢ λευκοβυσσιον | καθαρον: T pm καὶ 17. T[H] om εν ante φωνη 18. TH³ επ αυτους 19. TH ειδον 20. μετ αυτου: h pm ο

9. 14,13. 20,6. 21,5. 22,6. 10. 22,8s. 12,17. 11. 6,2. 12. 12,3. 2,17. 13. Is 63,1ss. 14. 19,8. 4,4. 15. 1,16. 2,12. 12,5. Ps 2,9. Aroc 14,19. Is 63,3. 16. 17,14. 17. Ez 39,4-17. 18. Ez 39,18.20. Is 49,26. 19. 13,1. 17,12. 16,14. 20. 16,13. 20,10. Is 30,33. Dan 7,11.

τῆς καιομένης ἐν θείῳ. ²¹ καὶ οἱ λοιποὶ ἀπεκτάνθησαν ἐν τῇ ῥομφαίᾳ τοῦ καθήμενου ἐπὶ τοῦ ἵππου τῇ ἐξεληθούσῃ ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ, καὶ πάντα τὰ ὄντα ἐχορτάσθησαν ἐκ τῶν σαρκῶν αὐτῶν.

XX

Dracone ligato resurgunt ad regnum mille annorum. Gog et Magog. Diabolo perditio fit iudicium extremum.

¹ Καὶ ἴδον ἄγγελον καταβαίνοντα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, ἔχοντα τὴν κλεῖν τῆς ἄβυσσου καὶ ἄλυσιν μεγάλην ἐπὶ τὴν χεῖρα αὐτοῦ. ² καὶ ἐκράτησεν τὸν δράκοντα, ὁ ὄφις ὁ ἀρχαῖος, ὁ ἔσται ὁ διάβολος καὶ ὁ σατανᾶς, καὶ ἔδωκεν αὐτὸν χίλια ἔτη, ³ καὶ ἔβαλεν αὐτὸν εἰς τὴν ἄβυσσον, καὶ ἔκλεισεν καὶ ἐσφράγισεν ἐπάνω αὐτοῦ, ἵνα μὴ πλανήσῃ ἔτι τὰ ἔθνη, ἄχρι τελεσθῆ τὰ χίλια ἔτη· μετὰ ταῦτα δεῖ αὐτὸν λυθῆναι μικρὸν χρόνον.

⁴ Καὶ ἴδον θρόνους, καὶ ἐκάθισαν ἐπ' αὐτούς, καὶ κρῖμα ἐδόθη αὐτοῖς, καὶ τὰς ψυχὰς τῶν πεπελεκισμένων διὰ τὴν μαρτυρίαν Ἰησοῦ καὶ διὰ τὸν λόγον τοῦ θεοῦ, καὶ οἵτινες οὐ προσεκύνησαν τὸ θηρίον οὐδὲ τὴν εἰκόνα αὐτοῦ καὶ οὐκ ἔλαβον τὸ χάραγμα ἐπὶ τὸ μέτωπον καὶ ἐπὶ τὴν χεῖρα αὐτῶν· καὶ ἔζησαν καὶ ἐβασίλευσαν μετὰ τοῦ Χριστοῦ χίλια ἔτη. ⁵ οἱ λοιποὶ τῶν νεκρῶν οὐκ ἔζησαν ἄχρι τελεσθῆ τὰ χίλια ἔτη. αὕτη ἡ ἀνάστασις ἡ πρώτη. ⁶ μακάριος καὶ ἅγιος ὁ ἔχων μέρος ἐν τῇ ἀναστάσει τῇ πρώτῃ· ἐπὶ τούτων ὁ δευτέρος θάνατος οὐκ ἔχει ἐξουσίαν, ἀλλὰ ἔσονται ἱερεῖς τοῦ θεοῦ καὶ τοῦ Χριστοῦ, καὶ βασιλεύουσιν μετ' αὐτοῦ τὰ χίλια ἔτη.

⁷ Καὶ ὅταν τελεσθῆ τὰ χίλια ἔτη, λυθήσεται ὁ σατανᾶς ἐκ τῆς φυλακῆς αὐτοῦ, ⁸ καὶ ἐξελεύσεται πλανῆσαι τὰ ἔθνη τὰ ἐν ταῖς τέσσαρσιν γωνίαις τῆς γῆς, τὸν Γῶγ καὶ Μαγῶγ, συναγαγεῖν αὐτούς εἰς τὸν πόλεμον, ὡς ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν ὡς ἡ ἄμμος τῆς θαλάσσης. ⁹ καὶ ἀνέβησαν ἐπὶ τὸ πλάτος τῆς γῆς, καὶ ἐκύκλευσαν τὴν παρεμβολὴν τῶν ἁγίων καὶ τὴν πόλιν τὴν ἡγαπημένην· καὶ κατέβη πῦρ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καὶ κατέφαγεν αὐτούς· ¹⁰ καὶ ὁ διάβολος ὁ πλανῶν αὐτούς ἐβλήθη εἰς τὴν λίμνην τοῦ πυρός καὶ τοῦ θείου, ὅπου καὶ τὸ θηρίον καὶ ὁ ψευδοπροφήτης, καὶ βασανισθήσονται ἡμέρας καὶ νυκτὸς εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων.

XX, 1. TH εἶδον | ἐπι τὴν χεῖρα: t εν τη χειρι 2. th τον οφιν τον αρχαιον | TH ος εστιν διαβολ. 3. H δει λυθην. αυτον 4. TH εἶδον 5. οι λοιποι: Th pm και 6. H αλλ | H [τα] χιλια 8. μαγωγ: T pm [των] 9. T εκκυκλωσαν | πυρ: Th add απο του θεου 10. TH³ om τον ante θειου | t οπου [και] το

XX, 1. 18, 1. 9, 1. 1, 18. 2. 12, 9. Is 24, 22. 3. 17, 10. 4. Dan 7, 9. 18, 22. 27. Apoc 6, 9. 11, 7. 13, 15. 22, 5. 5. Is 26, 14. 6. 2, 11. 1, 6. 5, 10. Is 61, 6. 8. 7, 1. Is 11, 12. Ez 38, 2s. 39, 1. 9. Ez 38, 8. 12. Deut 23, 14. Apoc 21, 2. Ez 38, 22. 39, 6. 10. 19, 20. 14, 10s.

¹¹ Καὶ εἶδον θρόνον μέγαν λευκὸν καὶ τὸν καθήμενον ἐπ' αὐτόν, οὗ ἀπὸ τοῦ προσώπου ἐφυγεν ἡ γῆ καὶ ὁ οὐρανός, καὶ τόπος οὐχ εὐρέθη αὐτοῖς. ¹² καὶ εἶδον τοὺς νεκροὺς τοὺς μεγάλους καὶ τοὺς μικροὺς ἐστῶτας ἐνώπιον τοῦ θρόνου, καὶ βιβλία ἠνοιχθησαν· καὶ ἄλλο βιβλίον ἠνοιχθη, ὃ ἐστὶν τῆς ζωῆς· καὶ ἐκρίθησαν οἱ νεκροὶ ἐκ τῶν γεγραμμένων ἐν τοῖς βιβλίοις κατὰ τὰ ἔργα αὐτῶν. ¹³ καὶ ἔδωκεν ἡ θάλασσα τοὺς νεκροὺς τοὺς ἐν αὐτῇ, καὶ ὁ θάνατος καὶ ὁ ἄδης ἔδωκαν τοὺς νεκροὺς τοὺς ἐν αὐτοῖς, καὶ ἐκρίθησαν ἕκαστος κατὰ τὰ ἔργα αὐτῶν. ¹⁴ καὶ ὁ θάνατος καὶ ὁ ἄδης ἐβλήθησαν εἰς τὴν λίμνην τοῦ πυρός. οὗτος ὁ θάνατος ὁ δευτερός ἐστίν, ἡ λίμνη τοῦ πυρός. ¹⁵ καὶ εἶ τις οὐχ εὐρέθη ἐν τῇ βίβλῳ τῆς ζωῆς γεγραμμένος, ἐβλήθη εἰς τὴν λίμνην τοῦ πυρός.

XXI

Novum caelum, nova terra, nova Hierosolyma. Novae urbis, sponsae agni, splendor caelestis. Duodecim portae ac lumen caeleste.

¹ Καὶ εἶδον οὐρανὸν καινὸν καὶ γῆν καινὴν· ὁ γὰρ πρῶτος οὐρανὸς καὶ ἡ πρώτη γῆ ἀπῆλθαν, καὶ ἡ θάλασσα οὐκ ἔστιν ἔτι. ² καὶ τὴν πόλιν τὴν ἁγίαν Ἱερουσαλὴμ καινὴν εἶδον καταβαίνουσαν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἀπὸ τοῦ θεοῦ, ἡτοιμασμένην ὡς νύμφην κεκοσμημένην τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς. ³ καὶ ἤκουσα φωνῆς μεγάλης ἐκ τοῦ θρόνου λεγούσης· ἰδοὺ ἡ σκηνὴ τοῦ θεοῦ μετὰ τῶν ἀνθρώπων, καὶ σκηνώσει μετ' αὐτῶν, καὶ αὐτοὶ λαοὶ αὐτοῦ ἔσονται, καὶ αὐτὸς ὁ θεὸς ἔσται μετ' αὐτῶν, ⁴ καὶ ἐξαλείψει πᾶν δάκρυον ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν, καὶ θάνατος οὐκ ἔσται ἔτι, οὔτε πένθος οὔτε κλαυγὴ οὔτε πόνος οὐκ ἔσται ἔτι· ὅτι τὰ πρῶτα ἀπῆλθαν. ⁵ καὶ εἶπεν ὁ καθήμενος ἐπὶ τῷ θρόνῳ· ἰδοὺ καινὰ ποιῶ πάντα. καὶ λέγει· γράψον, ὅτι οὗτοι οἱ λόγοι πιστοὶ καὶ ἀληθινοὶ εἰσιν. ⁶ καὶ εἶπέν μοι· γέγοναν. ἐγὼ τὸ ἄλφα καὶ τὸ ω, ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ τέλος. ἐγὼ τῷ διψῶντι δώσω ἀντὶ ἐκ τῆς πηγῆς τοῦ ὕδατος τῆς ζωῆς δωρεάν. ⁷ ὁ νικῶν κληρονομήσει ταῦτα, καὶ ἔσομαι αὐτῷ θεὸς καὶ αὐτὸς ἔσται μοι υἱός. ⁸ τοῖς δὲ δευλοῖς καὶ

11. T επανω αυτου tH³ επ αυτου 14. T ουτ. ο δευτ. αυτου. θανατ. εστιν XXI,3. Θρονου: T ουρανον | h λαος | TH ο θαος μετ αυτ. εσται (h add αυτων θαος) 4. εκ: h απο | TH ο θανατος | [T]H³ om οτι | h απηλθεν 5. λεγει: [T]h add μοι 6. εγω pr: T add εμμι | TH om αυτω

11. 4,2. Dan 7,9. Is 6,1. (Dan 2,35.) 12. Dan 7,10. Ier 17,1. Mal 3,16. 13. 6,8. Is 26,19. 14. 19,20. 21,8. 15. 3,5. 13,8. 17,8. 21,27. 22,19. XXI,1. Is 65,17. 66,22. 2 Pe 3,13. a. 3,12. Hebr 12,22. 11,10,16. 3. Hebr 8,2. 9,11. Ez 37,27. 2 Cor 6,16. 4. 7,17. Is 25,8. 35,10. 65,16ss. 5. 4,2 etc. Is 43,19. 2 Cor 5,17. Apoc 22,6. 6. 19,9. 22,6. 16,17. 22,13 etc. 17. 7. Zach 8,8. 8. 22,15. 20,10,14.

ἀπίστοις καὶ ἐβδελυγμένοις καὶ φονεῦσιν καὶ πόρνοις καὶ φαρμακοῖς καὶ εἰδωλολάτραις καὶ πᾶσιν τοῖς ψευδέσιν τὸ μέρος αὐτῶν ἐν τῇ λίμνῃ τῇ καιομένῃ πυρὶ καὶ θείῳ, ὃ ἐστὶν ὁ θάνατος ὁ δεύτερος.

⁹ Καὶ ἦλθεν εἰς ἐκ τῶν ἐπτά ἀγγέλων τῶν ἔχοντων τὰς ἐπτά φιάλας τῶν γεμόντων τῶν ἐπτά πληγῶν τῶν ἐσχάτων, καὶ ἐλάλησεν μετ' ἐμοῦ λέγων· δεῦρο, δεῖξω σοι τὴν νύμφην τὴν γυναικα τοῦ ἀρνίου. ¹⁰ καὶ ἀπήνεγκέν με ἐν πνεύματι ἐπὶ ὄρος μέγα καὶ ὑψηλόν, καὶ εἰδείξέν μοι τὴν πόλιν τὴν ἁγίαν Ἰερουσαλὴμ καταβαίνουσαν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἀπὸ τοῦ θεοῦ, ¹¹ ἔχουσαν τὴν δόξαν τοῦ θεοῦ· ὁ φαστήρ αὐτῆς ὅμοιος λίθῳ τιμιωτάτῳ, ὡς λίθῳ ἰάσπιδι κρυσταλλίζοντι. ¹² ἔχουσα τεῖχος μέγα καὶ ὑψηλόν, ἔχουσα πυλῶνας δώδεκα, καὶ ἐπὶ τοῖς πυλῶσιν ἀγγέλους δώδεκα, καὶ ὀνόματα ἐπιγεγραμμένα, ἃ ἐστὶν τῶν δώδεκα φυλῶν υἱῶν Ἰσραήλ. ¹³ ἀπὸ ἀνατολῆς πυλῶνες τρεῖς, καὶ ἀπὸ βορρᾶ πυλῶνες τρεῖς, καὶ ἀπὸ νότου πυλῶνες τρεῖς, καὶ ἀπὸ δυσμῶν πυλῶνες τρεῖς. ¹⁴ καὶ τὸ τεῖχος τῆς πόλεως ἔχων θεμελίους δώδεκα, καὶ ἐπ' αὐτῶν δώδεκα ὀνόματα τῶν δώδεκα ἀποστόλων τοῦ ἀρνίου. ¹⁵ καὶ ὁ λαλῶν μετ' ἐμοῦ εἶχεν μέτρον κάλαμον χρυσοῦν, ἵνα μετρήσῃ τὴν πόλιν καὶ τοὺς πυλῶνας αὐτῆς καὶ τὸ τεῖχος αὐτῆς. ¹⁶ καὶ ἡ πόλις τετράγωνος κείται, καὶ τὸ μῆκος αὐτῆς ὅσον τὸ πλάτος. καὶ ἐμέτρησεν τὴν πόλιν τῷ καλάμῳ ἐπὶ σταδίων δώδεκα χιλιάδων· τὸ μῆκος καὶ τὸ πλάτος καὶ τὸ ὕψος αὐτῆς ἴσα ἐστίν. ¹⁷ καὶ ἐμέτρησεν τὸ τεῖχος αὐτῆς ἑκατὸν τεσσαράκοντα τεσσάρων πηχῶν, μέτρον ἀνθρώπου, ὃ ἐστὶν ἀγγέλου. ¹⁸ καὶ ἡ ἐνδῶμησις τοῦ τεῖχους αὐτῆς ἰασπις, καὶ ἡ πόλις χρυσίον καθαρὸν ὅμοιον ὑάλῳ καθαρῷ. ¹⁹ οἱ θεμέλιοι τοῦ τεῖχους τῆς πόλεως παντὶ λίθῳ τιμίῳ κεκοσμημένοι· ὁ θεμέλιος ὁ πρῶτος ἰασπις, ὁ δεύτερος σάφειρος, ὁ τρίτος χαλκηδών, ὁ τέταρτος σμάραγδος, ²⁰ ὁ πέμπτος σαρδόνυξ, ὁ ἕκτος σάρδιον, ὁ ἕβδομος χρυσόλιθος, ὁ ὄγδοος βήρυλλος, ὁ ἔνατος τοπάζιον, ὁ δέκατος χρυσόπρασος, ὁ ἐνδέκατος ὑάκινθος, ὁ δωδέκατος ἀμέθυστος. ²¹ καὶ οἱ δώδεκα πυλῶνες δώδεκα μαργαρίται· ἀνὰ εἰς ἕκαστος τῶν πυλώνων ἦν ἕξ ἐνὸς μαργαρίτου. καὶ ἡ πλατεῖα τῆς πόλεως χρυσίον καθαρὸν

9. Η φιάλας, 12. Τ³ ἐπι τοὺς πυλῶνας | α ἴσιν· Τ add [τα ὀνόματα] 16. Τ (err.?) h ἐπι σταδίου 17. Τ τεσσαράκ. 18. και pr: Τ add ἦν 19. οἱ θεμέλιοι: Τ pm και

9. 17, 1. 15, 1. 6s. 19, 7. 10. 17, 3. Ez 40, 2. Mt 27, 53. Aroc 3, 12. 11. 15, 8. Is 60, 1s. Ez 43, 2. Aroc 4, 3. 1ss. Ez 48, 31ss. 14. Hebr 11, 10. Eph 2, 20. 15. 11, 1. Ez 40, 3. 48. 16. Ez 41, 21. 45, 2. 43, 16. 48, 16. 20. 18. Zach 2, 5. 19ss. Is 54, 11ss. Ex 28, 17ss. Ez 28, 13. 21. 21, 12. 22, 2.

ὡς ὕαλος διανήγης. ²² καὶ φάσιν οὐκ εἶδον ἐν αὐτῇ· ὁ γὰρ κύριος ὁ θεὸς ὁ παντοκράτωρ φάσιν αὐτῆς ἔστιν, καὶ τὸ ἄρριον. ²³ καὶ ἡ πόλις οὐ χρειάζει ἔχει τοῦ ἡλίου οὐδὲ τῆς σελήνης, ἵνα φαίνοσιν αὐτῇ· ἡ γὰρ δόξα τοῦ θεοῦ ἐφώτισεν αὐτήν, καὶ ὁ λύχνος αὐτῆς τὸ ἄρριον. ²⁴ καὶ περιπατήσουσιν τὰ ἔθνη διὰ τοῦ φωτός αὐτῆς, καὶ οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς φέρουσιν τὴν δόξαν αὐτῶν εἰς αὐτήν, ²⁵ καὶ οἱ πυλῶνες αὐτῆς οὐ μὴ κλεισθῶσιν ἡμέρας, νύξ γὰρ οὐκ ἔσται ἐκεῖ, ²⁶ καὶ οἴσουσιν τὴν δόξαν καὶ τὴν τιμὴν τῶν ἔθνων εἰς αὐτήν. ²⁷ καὶ οὐ μὴ εἰσέλθῃ εἰς αὐτήν πᾶν κοινὸν καὶ ὁ ποιῶν βδέλυγμα καὶ ψεῦδος, εἰ μὴ οἱ γεγραμμένοι ἐν τῷ βιβλίῳ τῆς ζωῆς τοῦ ἄρριου.

XXII

Flumen arborque vitae. Beatitas aeterna. Iohannes testis fidus. Promissa et comminationes dei. Verba fida et sancte tuenda. Christi reditus certus.

¹ Καὶ ἔδειξέν μοι ποταμὸν ὕδατος ζωῆς λαμπρὸν ὡς κρύσταλλον, ἐκπορευόμενον ἐκ τοῦ θρόνου τοῦ θεοῦ καὶ τοῦ ἄρριου. ² ἐν μέσῳ τῆς πλατείας αὐτῆς καὶ τοῦ ποταμοῦ ἐντεῦθεν καὶ ἐκεῖθεν ξύλον ζωῆς ποιῶν καρποὺς δώδεκα, κατὰ μῆνα ἕκαστον ἀποδιδούς τὸν καρπὸν αὐτοῦ, καὶ τὰ φύλλα τοῦ ξύλου εἰς θεραπείαν τῶν ἔθνων. ³ καὶ πᾶν κατάστημα οὐκ ἔσται ἔτι. καὶ ὁ θρόνος τοῦ θεοῦ καὶ τοῦ ἄρριου ἐν αὐτῇ ἔσται, καὶ οἱ δούλοι αὐτοῦ λατρεύσουσιν αὐτῷ ⁴ καὶ ὄνονται τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐπὶ τῶν μετώπων αὐτῶν. ⁵ καὶ νύξ οὐκ ἔσται ἔτι, καὶ οὐκ ἔχουσιν χρειάζει φωτὸς λύχνου καὶ φωτὸς ἡλίου, ὅτι κύριος ὁ θεὸς φωτισεῖ ἐπ' αὐτούς, καὶ βασιλεύσουσιν εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. ⁶ καὶ εἶπέν μοι· οὗτοι οἱ λόγοι πιστοὶ καὶ ἀληθινοί, καὶ ὁ κύριος ὁ θεὸς τῶν πνευμάτων τῶν προφητῶν ἀπέστειλεν τὸν ἄγγελον αὐτοῦ δεῖξαι τοῖς δούλοις αὐτοῦ ἃ δεῖ γενέσθαι ἐν τάχει. ⁷ καὶ ἰδοὺ ἔρχομαι ταχύ. μακάριος ὁ τηρῶν τοὺς λόγους τῆς προφητείας τοῦ βιβλίου τούτου.

⁸ Καγὼ Ἰωάννης ὁ βλέπων καὶ ἀκούων ταῦτα· καὶ ὅτε ἤκουσα καὶ ἔβλεφα, ἔπεσα προσκνησάμι ἔμπροσθεν τῶν ποδῶν

27. Η καὶ [ο] ποιῶν XXII, 1s. Η του αρριου εν μεσω τ. πλατ. αυτης· 2. ποιῶν: TH⁸ ποιουν· | Η⁸ αποδιδουν 5. φωτος sc: Η φως | Η φωτισει | Η [επ] αυτους 6. ο κυριος: h κυριος 6s. Η εν ταχει· καὶ ἰδου ερχ. ταχυ· 8. T⁹H ο ακου. κ. βλεπ. ταυτα | εβλεψα: h εβλεπον

²². 1,8 etc. Am 3,13 etc. Act 17,24 etc. ²³. 22,5. Is 60,19s. ²⁴. Is 60,3ss. 49,23. Ps 72,10. ²⁵. Is 60,11. Zach 14,7. Apoc 22,5. ²⁶. Is 60,5. ²⁷. Is 52,1. Ez 44,9. Apoc 13,8 etc. XXII,1. Ez 47,1. Zach 14,8. ²⁸. 2,7. Ez 47,7. 12. Gen 2,9. 3. Zach 14,11. 4. Ps 17,15. 42,3. Apoc 7,3. 5. 21,25.23. Dan 7,27. 6. 21,5. 1,1. 7. 3,11. 1,3. 8s. 19,10.

τοῦ ἀγγέλου τοῦ δεικνύντος μοι ταῦτα. ⁹ καὶ λέγει μοι· ὄρα μὴ συνδουλόσ σου εἶμι καὶ τῶν ἀδελφῶν σου τῶν προφητῶν καὶ τῶν τηρούντων τοὺς λόγους τοῦ βιβλίου τούτου· τῷ θεῷ προσκύνησον. ¹⁰ καὶ λέγει μοι· μὴ σφραγίσῃς τοὺς λόγους τῆς προφητείας τοῦ βιβλίου τούτου· ὁ καιρὸς γὰρ ἔγγυς ἐστί. ¹¹ ὁ ἀδικῶν ἀδικησάτω ἔτι, καὶ ὁ ῥυπαρὸς ῥυπανθήτω ἔτι, καὶ ὁ δίκαιος δικαιοσύνην ποιησάτω ἔτι, καὶ ὁ ἅγιος ἁγιασθήτω ἔτι.

¹² Ἴδου ἔρχομαι ταχύ, καὶ ὁ μισθός μου μετ' ἐμοῦ, ἀποδοῦναι ἑκάστῳ ὡς τὸ ἔργον ἐστὶν αὐτοῦ. ¹³ ἐγὼ τὸ ἄλφα καὶ τὸ ω, ὁ πρῶτος καὶ ὁ ἔσχατος, ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ τέλος. ¹⁴ μακάριοι οἱ πλύνοντες τὰς στολὰς αὐτῶν, ἵνα ἔσται ἡ ἐξουσία αὐτῶν ἐπὶ τὸ ξύλον τῆς ζωῆς καὶ τοῖς πυλῶσιν εἰσέλθωσιν εἰς τὴν πόλιν. ¹⁵ ἔξω οἱ κύνες καὶ οἱ φαρμακοὶ καὶ οἱ πόρνοι καὶ οἱ φονεῖς καὶ οἱ εἰδωλολάτραι καὶ πᾶς ποιῶν καὶ φιλῶν ψεῦδος. ¹⁶ ἐγὼ Ἰησοῦς ἔπεμψα τὸν ἀγγελόν μου μαρτυρῆσαι ὑμῖν ταῦτα ἐπὶ ταῖς ἐκκλησίαις. ἐγὼ εἶμι ἡ ῥίζα καὶ τὸ γένος Δαυεὶδ, ὁ ἀστὴρ ὁ λαμπρὸς ὁ πρωῒνος. ¹⁷ καὶ τὸ πνεῦμα καὶ ἡ νύμφη λέγουσιν· ἔρχου. καὶ ὁ ἀκούων εἰπάτω· ἔρχου. καὶ ὁ διψῶν ἐρχέσθω, ὁ θέλων λαβέτω ὕδωρ ζωῆς δωρεάν.

¹⁸ Μαρτυρῶ ἐγὼ παντὶ τῷ ἀκούοντι τοὺς λόγους τῆς προφητείας τοῦ βιβλίου τούτου. εἴάν τις ἐπιθή ἐπ' αὐτά, ἐπιθήσει ἐπ' αὐτὸν ὁ θεὸς τὰς πληγὰς τὰς γεγραμμένας ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ· ¹⁹ καὶ εἴάν τις ἀφέλῃ ἀπὸ τῶν λόγων τοῦ βιβλίου τῆς προφητείας ταύτης, ἀφελεῖ ὁ θεὸς τὸ μέρος αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς καὶ ἐκ τῆς πόλεως τῆς ἁγίας, τῶν γεγραμμένων ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ.

²⁰ Λέγει ὁ μαρτυρῶν ταῦτα· ναί, ἔρχομαι ταχύ. Ἀμήν, ἔρχου κύριε Ἰησοῦ.

²¹ Ἡ χάρις τοῦ κυρίου Ἰησοῦ μετὰ πάντων.

8. ΤΗ δεικνυντος 11. ρυπανθητω: h ρυπαρευθητω 13. ο πρωτος και ο: h πρωτος και | η αρχη και το τελος: T αρχη και τελος 15. ΤΗ κ. πας φιλων κ. ποιων ψευδ. 16. th εν ταις εκκλησι. 17. το πνευμα και η: h πνευμα και 18. ΤΗ επιθησει ο θεος επ αυτον 19. T και [σκ] της πολ. 20. T ταχv' αμην. 21. ησου: H add [χριστου] | παντων: ΤΗ των αγιων | T subscr. τελος

10. 10,4. Dan 12,4. Apoc 1,3. 11. Dan 12,10. 12. 22,7. 2,23. Ps 62,13. Is 40,10. 62,11. 13. 1,8.17. 21,6. Is 41,4. 44,6. 48,12. 14. 7,14. 21,12. 15. 21,8. Phil 3,2. Mt 7,6. 1 Cor 6,9s. 16. 1,1.11. 3,22. 5,5. Is 11,1. Apoc 2,28. 17. 14,13. 19,10. 21,9.6. Io 7,37. 4,14. Is 55,1. 18. Deut 4,2. Prov 30,6. Apoc 15,1.6ss. 19. Deut 12,32. Apoc 21,10 etc. 20. 22,7.17. 1,7. 21. Hebr 13,25 etc.

ADNOTATIO CRITICA

Praeter notas vulgares velut add om pm (v. supra p. X n. 1) hae fere adhibentur: al alii, alq aliqui, ant antiqui, ap apud, et. etiam, exc excepto exceptis, inc incipit incipiunt, mg margo, min minusculi, mu multi, nl nonnulli, pc pauci, pl plerique, pp patres, qd quidam, sim similiter, unc unciales, usq usque ad, var variat variant, vi ut videtur, vv versiones. Quid pu ncta siglis apposita sibi velint supra (p. XII) exposuimus.

I. Codices Graeci¹.

I. Evangeliorum unciales:

Ⲙ Sinaiticus Petropol. saec. IV, Nov. Testam. integrum continens.	
A Alexandrinus Londin. saec. V, N. T. inde a Mt. 25, 6 continens.	
B Vaticanus Rom. saec. IV, N. T. exc. Hebr. 9, 14-13, 25. 1 et 2 Tim. Tit. Philem. Apoc. continens.	
C Ephraemi Syri Paris. resc. saec. V, fragmenta omnium N. T. librorum continens.	
D Bezae Cantabrig. Graeco-Lat. saec. VI, evv. et act. continens.	
E Basil. s. VIII, evv.	S Vat. Rom. a. 949, evv.
F Boreeli Rheno-Traj. s. IX, evv.	T ^a Borg. Rom. s. V, Lc. Io. frgm.
F ^a margo Octateuchi Coisl. s. VII.	T ^b Petrop. s. VI, ev. Io. frgm.
G Seidelii Lond. s. IX-X, evv.	T ^c Porfir. Petrop. s. VI, ev. Mt. frgm.
H Seidelii Hamb. s. IX-X, evv.	
I Petrop. resc. s. V VI VII, evv. act. epp. frgm.	U Nan. Venet. s. X, evv.
I ^b Lond. resc. s. V, ev. Io. frgm.	V Mosqu. s. IX, evv.
K Cyprius Paris. s. IX, evv.	W ^a Paris. s. VIII, ev. Lc. frgm.
L Paris. s. VIII, evv.	W ^b Neap. resc. s. VIII, evv. Mt. Mc. Lc. frgm.
M Camp. Paris. s. IX, evv.	W ^c Sangall. s. IX, evv. Mc. Lc. frgm.
N Lond. Vind. Vat. Patm. s. VI, evv. frgm.	W ^d Cantabr. s. IX, ev. Mc. frgm.
O Mosqu. s. IX, ev. Io. frgm.	W ^e Oxon. et Atho. s. IX, ev. Io. frgm.
P Guelf. resc. s. VI, evv. frgm.	
Q Guelferb. resc. s. V, evv. Lc. et Io. frgm.	X Monac. s. IX-X, evv. frgm.
R Nitr. Lond. resc. s. VI, ev. Lc. frgm.	Y Barb. Rom. s. VIII, ev. Io. frgm.
	Z Dublin. resc. s. VI, ev. Mt. frgm.

¹) Cf. F. H. Scrivener, *A plain Introduction to the Criticism of the New Testament*. Ed. II, 1874 p. 83 sqq.

Γ Oxon. Petrop. s. IX, evv.	Ξ Zacynth. Lond. resc. s. VII, ev. Lc. frgm.
Δ Sangall. Gr.-Lat. s. IX, evv.	Π Smyrn. Petrop. s. IX, evv.
Θ ^a Tischend. Lips. s. VII, ev. Mt. frgm.	Σ Rossan. s. VI, evv. Mt. Mc.
Θ ^{b-d} Petrop. s. VI VIII, evv. frgm.	Φ nobis est archetypus ille unde codd. min. 13 69 124 346 fluxerunt ¹ .
Θ ^{e-h} Porfir. s. VI IX, evv. frgm.	
Λ Oxon. s. IX, evv. Lc. Io.	

Asteriscus (*) codicum notis appositus significat primam scripturam, litterulæ a b c d (si a F^a I^b O^b T^{a-c} W^{a-o} Θ^{a-h} recesseris) primum secundum tertium quartum correctorem, nisi quod ubi de κ testatur inter κ^{ca} et κ^{cb} correctores distinguitur. Emendationem ab ipsa prima manu perfectam duplici asterisco (**), rasuram vel quæ aliam ob causam certo correctori tribui nequeunt littera x notavimus. D^b et D^c correctorum satis habuimus antiquorem (D^b) memorasse ubi eadem scriptura a recentiore (D^c) tantummodo iterata est. D^{var} significat D codicem a reliquis adeo differre ut scripturam eius plenam exhibere longum fuisset. Apposimus autem notam illam ei lectioni ad quam propius D accedere videtur; ubi prorsus singulare quoddam præbet, in fine adnotationis signo :: interposito D^{var} collocavimus.

Codices litteris minusculis scripti numeris 1 2 3 etc. notantur.

Ex magna eorum quibus evangelia continentur copia eminent²:

1 Basil. s. X, evv. act. epp.	102 (w ^{scr}) Cantabr. a. 1316, N. T.
13 Paris. s. XII, evv. (v. Φ)	124 Vindob. s. XII, evv. (v. Φ)
22 Colb. Paris. s. XI, evv.	131 Vat. Rom. s. XI, N. T.
28 Colb. Paris. s. XI, evv.	157 Urbino-Vat. s. XII, evv.
33 Colb. Paris. s. XI, evv. act. epp.	209 Venet. s. XI-XII, N. T.
69 Leicestr. s. XIV, N. T. (v. Φ)	238 Mosqu. s. XI, evv. Mt. Mc.
81 (2 ^{pe} ap. Ti) Petrop. s. IX, evv.	346 Mediol. s. XII, evv. (v. Φ)

Evangelistaria sunt 17^{ev} 38^{ev} 39^{ev} 48^{ev} etc., evv¹¹ i. e. undecim evangelistaria.

2. Actuum apostolorum unciales:

NABCD vide ad evv.	I vide ad evv.
E Laud. Oxon. Gr.-Lat. s. VI.	L Angel. Rom. s. IX, act. epp.
G Petrop. s. VII, fragm.	P Porfir. Petrop. resc. s. IX, act. epp. apoc.
H Mutin. s. IX.	

Minusculorum præter 13 (evv. 33) et 31 (evv. 69) laudandus 61 (antea lo^{ti}, p^{scr}) Tischend. Lond. a. 1044, optimæ notæ.

3. Epistularum catholicarum unciales:

NABC vide ad evv.	L vide ad act. apost.
K Mosqu. s. IX, epp. cath. et Paul.	P vide ad act. apost.
Minusculi paucis exceptis (ut 61) iidem sunt qui actus continent.	

1) *OL. A Collection of four important manuscripts of the Gospels: with a view to prove their common origin, and to restore the text of their archetype. By the late W. H. Ferrar. Edited, with Introduction, by T. K. Abbott. Dublin 1877.*

2) *Secuti sumus Westcottium et Hortium in adhibendis numeris 81 (a^{ev}) 102 (w^{scr}) evv., item 27 (k^{scr}, evv. 102) epp. Pauli, 112 (w^{scr}) act. et epp. etc., cf. Westcott et Hort, N. T. Append. p. 4.*

4. Epistularum Pauli unciales:

NABC vide ad evv.	I vide ad evv.
D Clarom. Paris. Gr.-Lat. s. VI.	K vide ad epp. cath.
E Sangerm. Petrop. s. IX (codicis D apogr.)	L vide ad act. apost.
F Augiensis Cantabr. s. IX (codicis G apogr.)	M Hamb. Lond. s. IX, frgm.
F ^a vide ad evv.	N Petrop. s. IX, frgm.
G Boerner. Dresd. Gr.-Lat. s. IX.	O Petrop. s. VI, frgm.
H Paris. Mosqu. al. s. VI, frgm.	Ob Mosqu. s. VI, frgm.
	P vide ad act. apost.
	Q Porfir. s. V, frgm. papyr.

Inter minusculos notatu digni praeter 17 (evv. 33) 37 (evv. 69): 27 (k^{scr}, evv. 102) Cantabr. a. 1316, 47 Oxon. s. XI-XII, 67 Vindob. s. XII (67** significat correctiones).

5. Apocalypseos unciales:

NAC vide ad evv., P ad act. apost. Q (al. B) Basil. Vat. s. VIII. Minusculos memoramus: 1 Reuchl. Mayhing. s. XII, 7 Lond. s. XI, 14 (evv. 69), 38 Vat. s. XIII, 95 Parh. s. XII-XIII.

II. Versiones.

1. *Latinae*¹: Italiae (it) codices (plerique saec. V et VI) sunt: a Vercell. a₂ Cur. b Veron. c Colb. Par. s. XII d (vide D) e Palat. Vind. f Brix. ff¹ Corb. Petrop. s. VIII ff² Corb. Par. g¹ et g² Sangerm. h Clarom. Vat. i Vindob. j Saret. k Bobb. Taur. l Rhed. Vratsl. n Sangall. o et p Sangall. s. VII et VIII q Monac. r Dublin. s Ambros. Hi omnes evangelia vel evangeliorum fragmenta (exigua sunt a₂ n o p r s) continent. Actuum apost. sunt d (vide D) e (vide E) g Holm. s. XIII g₂ frgm. Mediol. s. X-XI h frgm. Paris. s frgm. Vindob. Ad epp. cathol. spectant ff Corb. Petrop. s. X (ep. Iacobi) q frgm. Monac. s frgm. Vindob. Epistularum Pauli sunt d (e f) g (vide DEFG) gue frgm. Guelferb. r frgm. Monac. r₂ frgm. Monac. r₃ frgm. Gottvic. Apocalypseos sunt g Holm. s. XIII h frgm. Paris. Ad plerosque N. T. libros spectat m i. e. Speculum Augustini quod dicunt.

Vulgatae (vg) codices antiquissimi (saec. VI VII VIII) sunt: am (Amiatinus) bodl demid em erl for fos fu (Fuldensis) gat harl ing mm mt pe prag reg rus (Rushw.) san taur tol; vg^{cl} significat editionem Clementis VIII auctoritate editam.

1) Cf. B. F. Westcott in *W. Smith's Dictionary of the Bible* s. v. *Vulgata* (ed. Amer. Vol. IV, 1876 p. 3451-348a). L. Ziegler, *Die latrin. Bibelübersetzungen vor Hieronymus und die Itala des Augustinus*. München 1879 p. 107 sqq. Westcott et Hort. N. T. Append. p. 4 s. Monere iuvat codices ff² g¹ g², fortasse etiam alios, qui Italiae nomine feruntur, non tam versionem antiquam quam Hieronymianam cum antiqua mixtam continere. Similiter comparatus est Codex Aureus Holmiensis a Belshaimio a. 1878 editus.

2. *Syriacae*¹ (syrr): syr^a Syriaca vetus a Curetano edita syr^b Peschitto syr^c Charklensis (syr^{ct} textum, syr^{cm} marginem, syr^{co} scripturam asterisco notatam significat) syr^d evangeliarium Hierosolymitanum syr^{bd} epp. 2 Pe. 2 et 3 Io. Iud. e codice Bodleiano.

3. *Aegyptiacae*²: sah Sahidica vel Thebaica basm Basmurica cop Memphitica (cop^{op} optimos huius versionis codices significat).

4. *Reliquae*³: aeth Aethiopica arm Armenica go Gothica Ulfilae.

Numerus versionum notis appositus (velut it⁴) denotat codicum numerum; it^p i. e. Italiae plerique codices, vg^{edd} i. e. Vulgatae codices nonnulli, cop^{cd} i. e. versionis Memphiticae codex etc. Signo § usi sumus ubi editiones inter se differre deprehendimus.

Patrum nomina cum pleraque explicatione non egeant, haec fere monenda sunt:

Cl et Cyr Clemens et Cyrillus Alexandrini sunt, Cl^{ro} Cl. Romanus, Cyr^{hi} Cyr. Hierosolymitanus, Irⁱ Irenaei interpres, Orⁱ Origenis interpres, Mcion^{tert} Marcion apud Tertullianum, Naass Naasseni in Philosphumenis, Tat^d Tatiani diatessaron (ex commentario Ephraemi).

Numerus alicui nomini appositus notat quoties eadem scriptura apud patrem illum reperiatur; numerus fractus simul indicat quoties idem locus in eiusdem patris scriptis allegetur, velut Eus $\frac{1}{3}$ i. e. Eusebius ter citat locum, semel facit cum scriptura cui Eus $\frac{1}{3}$ apposuit; sim. Eus $\frac{1}{4}$ i. e. Eusebius saepius allegat locum, semel scripturam illam exhibet. Ubi vel codices inter se differunt vel alio loco alia scriptura invenitur et locos enumerare non placuit, signum § adhibuimus.

Cum de locis nonnullis cruce notatis (cf. supra p. VII s.) non conveniat inter editores Cantabrigienses, adnotationes Westcottii littera W, Hortii littera H notavimus⁴. Ubi ab utroque scriptura quaedam in suspicionem vocata nec vero ad restituendam textus integritatem coniectura proposita est, nihil adnotavimus.

Imo in margine enumerantur codices quorum plena est adnotatio; signo || interposito eorundem lacunae notantur.

1) Cf. S. P. Tregelles apud Hornium, *Introduction* ed. XI, vol. IV, 1863 p. 258 sqq. 727 sqq.

2) Cf. I. B. Lightfoot apud Scrivenerum, *Introduction* ed. II, 1874 p. 319 sqq.

3) Cf. Tregelles apud Hornium p. 299-323 et in *Smith's Dictionary* s. v. *Versions*.

4) Verba a nobis citata paucis exceptis ex appendice breviori textus volumini affixa (p. 571 sqq.) de prompta sunt, omnia plerumque formula praevia, *Some primitive error probable*.

Evangelium Matthaei

I, 9. *αγαζ* pr κ^bBE., sc BE.] *αχας* pr κ^avel^b C, sc κC 18. *ησ. χρ. κCZE.* (et. Or^a Tat^{alm})] om *ησ.* it (et. d) vg syr^a Ir^a al : *χρ. ησ.* B Or^a 20. *μαριαν* B. 25. *ου*] om B^a

II, 13. *κατ οναρ εφανη* B. 22. *της ιουδ.* κBE.] pm *επι* CD..

III, 12. *αποθηκην*] add *αυτου* B. 15. *αυτω* B. 16. *ανωχθησαν* (*ηνε- B*) κ^bB.] add *αυτω* κ^bCZ. (et. d)

IV, 3. *ειπον* κ^b 16. *σκοτσι* κ^bCZ (hi²-τι)..] *σκοτια* (D *τη σκοτια*) κ^bBD 17. *μετανοειτε et γαρ*] om syr^a Eus^{ca} (*οτι ηγγ.*) 24. *και δαιμον.* κ^bCZE.] om *και* BC^a.

VI, 1. *αυτω*] om B Or^a/4 4. ante v. 5. D 88 it^bvg syr^a Cl^a Or al] post κBCE. it^a syr^bet^a cop aeth arm Trt al 9. *οτι κCD.*] add *αυτοι* BE. 11. *διωξουσιν* κΔΣ (D *διωξουσιν υμ. και ονειδισουσιν*) -*ωσιν* BC. | *ψευδομ.*] om D it^a Or Lcf al 13. *αλα* pr κ^bD, sc κB^a 18. *αν sc*] om B^a 22. *τω αδ. αυτ.* pr κ^bB min^a cdd^aap Aug cdd^aap Hier vg aeth Iust^a Tr^a Or al] add *ειπη* κ^bDE. cdd^aap Hier it syr^a cop arm go Eus Ir^a Cyp Lcf al | *ραχα* κ^bD.] *ρακα* κ^bBE. 28. *επιθυμ. κ^a.*] add *αυτην* BD.. :: κ^bZ. add *αυτης* 32. *και ο απολελ. γαμησας μοιχ.* B. : om *και ος υσq μοιχ.* D it^a cdd^aap Aug 37. *εστω κD.*] *εσται* BE. 39. *διαγονα κE.*] add (al pm) *σου* BD.. 46. *το αυτο κE.*] *ουτως* DZ.

VI, 1. *δε* pr κZE.] om BD.. | *εν ουραν. κ^bDZ.*] *εν τοις ουραν. κ^bBE.* 4. *η sc* post *ελεημοσυνη* κ^a 88 (D *η ελεημοσυνη σου η*) ante κ^bBE. (Δ om) 8. *ο πατηρ*] pm o *θεος* κ^bB sah 15. *ανθρωπ. κD.*] add *τα παραπτ. αυτ. BE.* 21. *και*] om B 22. *εαν κ.*] add *ον* BE. 25. *φαγητε κ.*] add *η (Σ. και) τι πιητε* BE. 33. *βασιλ.* (B τ. *δικαιουσ. και τ. βασιλ. αυτου*) κ(B) it^a am harl Eus (om *αυτου*)] add *του θεου* Σ. it^bvg syr^a Cypal (Iust Cl al add *των ουρανων*, cop aeth add *αυτου*)

VII, 8. *ανοιγεται* B. 9. *εστιν*] om B^a. 13. *η πυλη* κ^b..] om κ^a it^a for Naass Cl^a Or^a Eus Or^a/2 Cyp Lcf al 14. *οτι* (B add *δε*) κ^bB^a.] *τι κ^bvel^bκ^bCZ.* | *η πυλη*] om min^a it^a pp (iudem fere qui v. 13) 18. *ενεγκ. pr κ^a B.*] *ποιουν κ^a CZ.* | *ενεγκ. sc κ^a.*] *ποιουν κ^a et.* 21. add *ουτος κτλ c^a 88 it^bvg syr^a Cyp al* 24. *τουτους*] om B^a 29. *γραμμ. αυτων* (C^a om *αυτων*, add C^a) et. C^b] add *και οι φαρισ. C^a* (post *γραμμ.*) 88 it^bvg syr^a Eus^a/2

VIII, 1. *καταβαντι δε αυτω κ^a Σ.*] -*βαντος δε* (Z και *καταβ.*) αυτου κ^bBCZ. 5. 8. *εκατονταρχης* κ^a 9. *εξουσιαν* CE.] add *τασσομενος* κB. 10. *ουδε κτλ κCE.*] *παρ ουδενι κτλ* B. 12. *εξελευσ. κ^a TI.*] *εμβληθησ. κ^a BCE.* 18. *πολλους οχλους* κ^aCE.] *οχλον* B : *οχλους* κ^a cop 22. *ο δε κ.*] add *ησους* BCE. 23. *το κ^a et^a Σ.*] om κ^bBC. 34. *τον κC.*] *τω* BE.

IX, 4. *ιδων* κCDE.] *ειδως* B. 6. *εγερθεις* κCE.] *εγειρε* (D add *και*) BD. 9. *ηκολουθεις* κD.] -*θησεν* BCE. 10. *ιδον* κD.] pm *και* BCE. 14. *ηγστομενον* κ^b B min^a] add *πολλα* κ^a CDE. :: κ^b add *πικνα* 15. *νυμφιον* D (*νυμφ.*) it vg (*ερασι*) al 18. *εισελθων* κ^a C^a DE.] *εις προσελθων* κ^b B. :: κ^a. *προσελθων* : C^a. *τις προσελθων* 19. *ηκολουθεις* κCD.] -*θησεν* BE.] 22. *ο δε κ^a D it^a*] add *ησ.* κ^b BCE. 26. *αυτη* BE.] *αυτης* κC. :: D. *αυτου* 27. *αυτω* κCE.] om BD. | *υιος* B.] *υις* κ^a C^a DE. 32. *ανθρωπον* CDΣ.] om κB. 34. om D it^a Hil Iuv

X, 3. *λεββαιος* D 182 k cdd^aap Aug Hesy^{ca} Or^a] *θαδδαιος* κB min^a it^a vg sah cop Hier^a :: C^a (*latet) Σ. *λεββ. ο επικληθεις θαδδαιος* 13. *προσ CDΣ.*] *εφ* κB. 14. *εκ* κC.] om BDΣ. 16. *ο οφεις* κ^a Or 21. *επανα-*

κBCDZE || C 5,15-7,5. D 1,1-20. 3,8-16. 6,20-9,2. Z passim

στησεται B. 23. *ετραν* (CDΞ *αλλην*) add *και* (D *εαν δε*) *εκ ταυτης* (D *εν τη αλλη*) *διωκουσιν* (D -*κουσιν*) *υμ. φανυ. εις τ. αλλ. D. it¹ vg² arm Or Tat¹⁰⁴* 25. *τω οικοδοσπ. et τοις οικιακ. B^o | βεζεβ. κβ* 28. *φοβησθε πρ κς.*] *φοβηθητε* BDΞ | *φοβησθε* sc κβC] *φοβηθητε* DΞ. 32. *ουρανοσ κδ.*] *pm τοις* BCΞ. 33. *δ αν κδΞ.*] *δς B. (C δ απαρν.) | ουραν.] pm τοις B.* 42. *αποληται ο μισθος* D *it¹ cop aeth Cyp*

XI, 4. *ιωανη κCΞ.*] *ιωανη B^o (* ιωανη) :: DA ιωαννη* 5. *και pr*] *om z.* 8. *ιδιων post ανθρ. κ^o*] *post εξηλθ. κ^o.* 9. *ιδιων post προφ. κ^o BZ.*] *post εξηλθ. κ^o CDΞ.* 19. *εργων κβ^o 124 cdd¹⁰⁴ ap Hier syr¹ et¹ cop aeth arm¹⁰⁴*] *τεκνων B^o CDΞ.* *it vg syr¹ et¹ arm¹⁰⁴ go Chr Hil* 23. *καταβησθ. κCΞ.*] *καταβηση* BD.

XII, 10. *θεραπευσαι κDL*] *-πειναι* BCΞ. 11. *σοται (D. σοτιν)] om C^o.* 22. *προσηνεγκαν κτλ B.* 24. 27. *βεζεβ. κβ* 29. *διαρπαση κDΞ.*] *-οσι* BC. 31. *αφεθησ. pr*] *add υμιν B.* 32. *ου μη αφεθη* B 35. *τα κCΞ.*] *om BD.* 44. *και sc κC^o Z¹.*] *om BC^o DΞ.* 47. *κ^o (τις των μαθητων αυτου προ αυτω) CDΞ.*] *om κ^o B.* 49. *χειρα (κ^o -ραν) κ^o D.*] *add αυτου κ^o BCΞ.*

XIII, 1. *εκ (D it¹ om εκ της οικ.) κZ.*] *om B. : απο CΞ.* 4. *ελθοντα τα πετεινα B.* 7. *επιειξαν κDΦ*] *απειν. BCΞ.* 16. *υμων sc*] *om B.* 17. *αμην κ.*] *add γαρ* BCDE. 28. *δουλοι* *om B.* 30. *μειρη κ^o CΞ.*] *ωσ* BD : *αχι κ^o et¹ L | εις pr κβCΞ.*] *om D. | συναγεται B. :: D συνλεγεται* 33. *ελαλ. αυτ.] om D.* 35. *ησαιον κ^o Φ 1 83 853 rus aeth¹⁰⁴ cdd¹⁰⁴ ap Euseb Hier Porphy¹⁰⁴ Hier Hom¹⁰⁴*] *om κ^o BCDE.* *cdd¹⁰⁴ ap Eus (Hier) it vg syr¹ cop arm al* 36. *φρασον κ^o CDΞ.*] *διασαφησον κ^o B.* 44. *παντα* *om B.* 45. *ανθρωπω]* *om κ^o B.* 52. *ειπαν κβ^o CΞ.*] *λεγει B^o D.* 57. *ιδια κZ.*] *om BD. :: C ιδια πατρ. αυτου : Z. πατρ. αυτου*

XIV, 3. *φιλιππου]* *om D it¹ vg Aug* 13. *πεζοι κZ.*] *πεξη* BCDE. 15. *ον κCΞ.*] *om BDΞ.* 16. *ο δε κ^o D.*] *add ιησ. κ^o BCΞ.* 19. *κελευσας B^o (* -οατε) CDΞ.*] *εκελευσεν κZ. | λαβων BC^o Z.*] *και λαβ. κC^o :: D ελαβεν* 22. *πραγκ. κ^o*] *pm ενθωσ κ^o BC^o Z.* | *το pr κD.*] *om BΞ.* 24. *μωσων κτλ κCΞ.* *it vg syr¹ aeth (D ην εις μωσ. της θαλ. βασ.) σταδιουσ κτλ BΦ* *syr¹ et¹ et¹ cop arm* 26. *ιδοντ. δε αυτ. κ^o.*] *και ιδοντ. αυτ. οι μαθητ. (Z add αυτου) CΞ. : οι δε μαθητ. ιδοντ. αυτ. κ^o BD.* 27. *ελαλ. αυτ. κ^o D.*] *add ο ιησ. post αυτ. CΞ. : post ελαλ. κ^o B* 29. *και ηλθεν BC¹⁰⁴.*] *ελθειν κ^o CDΞ.* :: *κ^o ελθειν ηλθεν ουν* 36. *αυτον]* *om B^o.*

XV, 4. *ενταλει λεγ. κ^o et¹⁰⁴ CΞ.*] *ειπεν κ^o BD.* 5. *η την μητ. αυτ. CΞ.*] *om κBD it¹ syr¹* 6. *νομον κ^o et¹⁰⁴ C.*] *λογον κ^o BD.* :: *Z. την εντολην* 14. *οδηγ. εις. τυφλ. κ^o et¹⁰⁴ CΞ.*] *τυφλ. εις. οδηγ. κ^o BDΞ.* | *τυφλων κ^o CΞΞ.*] *om κ^o et¹⁰⁴ BD.* 22. *εκραξεν κ^o Z.*] *-ξεν κ^o BDΞ :: C. εκραυγασεν | υιος* BD.] *υιο κCΞ.* 26. *εξοστιν D.] σοτιν καλον κβCΞ.* 27. *γαρ]* *om B.* 30. *order of the words uncertain¹ WH* 31. *τον οχλον κCDΞ¹.*] *τους οχλους BE¹.* | *ακουοντας B. :: Z ακουοντας και λαλουντας | κλλ. υγ.] om κ 1 vv¹ | εδοξαζον κ.] -σαν* BCDE. 32. *ηθη]* *om B. | ηγωσι κβ^o Z¹ ηγωσι B^o CD.* 37. *σφυριδας D* 38. *ησαν]* *add ως B.*

XVI, 1. *οι]* *om 1 83 124 al¹ Or | επηρωτων κ^o et¹⁰⁴.*] *-τησαν* BCDE. 28. *ομιας κτλ CDΞ.* *it vg syr¹ et¹ cop aeth Eus al]* *om κBΦ. cdd¹⁰⁴ ap Hier syr¹ arm Or* 8. *ελαβετε CΞ.] εχετε* κBD. 10. *σφυριδας* BD 12. *των φαρισ. κ. σαδδ. pr κ^o 83 (om κ. σαδδ.) it¹ syr¹] των αρτων κ^o B. it¹ vg cop aeth :: CΞ. του αρτου : D. om 17. τοις]* *om B.* 20. *δισταιλ. κβ^o CΞ.*] *επατιμησον B^o D cdd¹⁰⁴ ap Or it¹ syr¹* 21. *ο ιησ. κ^o CΞ. (Or¹⁰⁴)]* *om ο B^o D : ιησ. κ^o B^o cop :: κ^o Or¹ al om* 22. *λεγει αυτω επιτιμ. B*

XVII, 8. *αυτον ιησ. B^o :: κ ιησ. αυτον* 9. *εγερεθη* BD] *αναστη* κCΞ.

15. παρσι CD.] εχει κΒΖ¹². 17. αποκρ. δε BCDE.] τότε αποκρ. κ²Z. :: κ² (om o ησ.) ο δε αποκρ. 23. αναστησεται B. 24. διδρ. sc κ²D] pm τα κ²BCE. 25. εισελθοντα κ²et^{2b} (D -οντι)] ελθοντα κ²B. :: C οτε ηλθον : Z. οτε εισελθεν | τινος B. 27. σκανδαλιζωμεν κLZ] -σωμεν BDE.

XVIII, 1. εκαινη] add δε B. 7. σστιν κD.] om BE. 10. εν ουραν. pr κD.] εν τω (S8 om) ουρανω B 88 : om ΓΣ 1 18 al¹ it² sah Or al 12. αφρις et πορευθεις κL.] αφρις et και πορ. B. :: D αφρισιν et και πορευθεις 14. υμων κD²..] μου BE. :: D² ημων 16. οσαντων κL.] σου BD.. 19. παλιν κDE.] add αμην B. | συμφωνησουσιν κDE..]-ωσιν B.. 24. προσο- ηνχηθη κL.] προσοχηθη BD Or² 25. εχει B. 26. εκαινος κ²DZ.] om κ²B.. 27. εκαινω] om B. 31. γινομ. (κ²D γειν-) κ²DL.] γενομ. κ²et^{2b} BCE.. 34. om B. | αυτω κ²et^{2b}CZ.] om κ²BD.

XIX, 3. οι κD.] om BCE. 4. κτισας B. 7. απολυσαι κDZ.] add αυτην BCE. 9. μη επι πορν. κCZE.] παρεκτος λογ. πορν. BD. | κ. γαμ. αλλ. κCDEZ²..] om BNE² 1 4 it² cop Or | μοιχαται κ²DZ²..] ποιει αυτ. μοιχουθ. BC²NE² 1 4 it² cop Or Aug | μοιχ. sine additam. κ²D.] add και ο απολυμενην γαμης (C²Z. γαμων) μοιχ. BC²ZE. 11. τουτον] om B. 17. τηρουν κL.] τηρει BD 18. ποιας φησιν κL] λεγει αυτω ποιας BCDE. | ειπεν κCDEZ.] εφη BΦ 21. λεγει BΦ | πτοχοις] pm τοις BD. | ουρανω κLZ.] -νοις BCD. 22. νσαν. κZ.] add τον λογον CDE. : add τ. λογ. τουτον B. 24. τρυπημ. κ²DZ.] τρημ. κ²B :: CZ. τρυμλιας | εισελθ. κCZE.] διαλθ. BD. | πλουσ. κZ.] add εισελθ. BD. :: CZ. add εισελθ. in fine v. | των ουραν. Z.] του θεου κBCDE. 28. καθισοσθε CD²..] καθησ. κBD²Z. :: Z. καθισθησοσθε | αυτοι κDZ.] υμεις BCE. 29. η οικιας κ²(²om)C²..] οικιας η ante αδελφους BC²DZ.

XX, 5. δε sc κCD.] om BE. 8. αποδος κCZ.] add αυτοις BDE. 9. ελθοντες δε B. :: D. ελθ. ουν 10. ελθ. δε (Z add και) κLZ.] και ελθ. BCD. | πλειονα κ²ve¹l².. (D πλειω)] πλειον BC²ZE. | το ανα κCZE.] om το BD.. 14. δε] εγω B. 15. η ουκ κLZ.] om η BDZ. 16. σοχατος sc κBZ.] add πολλοι κτλ (cf 22, 14) CDE. 17. μελλον δε αναβ. ησ. B. | δωδ. κDZ.] add μαθητ. BCE. 18. εις θαν. κ] θανατω CDEZ. :: om B aeth. 19. εγερθησ. κC²ZE.] αναστησ. BC²D.. 20. παρ κCZE..] απ BD 21. η δε ειπεν B. :: Z η δε λεγει αυτω 23. η εξ B. | τουτο CD.] om κBZE. 24. ακουσ. δε κ²Z.] και ακουσ. κ²BCDEZ. 26. σταις pr κCZ.] στων BDZ. 27. ειναι υμων B 30. ελεησον κD.] pm κυρις EZ. :: CZ. add κυρις | υις κCDE.] υιος BZ. (sim v. 31)

XXI, 2. αγαγετε κCZE.] αγετε BD. 6. προσετ. κLZ.] συνετ. BCD 88 8. εστρωσαν sc κ²D.] εστρωσων κ²BCEZ. 12. του θεου CDE.] om κB. (sah cop aeth arm) 18. επαναγαγων κ²B²L] επαναγων κ²B²CZ. :: D παραγων 24. δε] om Z. 25. παρ κCDE.] εν BZ. 28. προσελθων κ²Z.] pm και κ²BCDEZ. | αμπαλ. κC²DZ.] add μου BC²Z. 29. ου θελω κτλ et v. 30 εγω κτλ κCDEZ.] εγω (Φ arm υπαγωγ.) κτλ et v. 30 ου θελω κτλ (Φ υστερον δε) BΦ min² cop syr² aeth² arm 31. ο πρωτος κCDE. it² v² syr² aeth² Hipp² Eus Chr Hier] ο υστερος B (4 ο δευτερος) :: DΦ min² Hipp² Hil ο σοχατος (it² am fu al² Aug novissimis, sim syr² cop aeth² arm) ; λεγουσιν αυτω² Ο πρωτος perhaps a primitive interpolation² W 32. ου κLZ.] ουδε B. :: D it² om 44. om D 88 it² Ir² Or Eus] και ο κτλ (cf Lc 20, 18) κBCZE.. 45. ακουσ. δε κLZ.] και ακουσ. BCDEZ.

XXII, 10. νυμφων κB²L] γαμος (C αγ-) B²BCDEZ. 20. ο ησ. DZ.] om κBZ. :: C ο δε λεγει 30. θεου κL (al² του θεου)] om BD. 32. θεος νεκρων κD.] pm ο B. :: Z. pm ο θεος 37. τη pr κ²DZ.] om κ²BZ. 39. ομοιως B

XXIII,4. βαρεα (κ pm μεγαλα κλ.) add και δυσβαστακτα (D^o αδυοβ.) BDE. 19. τυφλοι κλ.] pm μωροι και BCL. 21. κατοικουντας κβ.] -κησαντι CDZE. 23. ταυτα κλ.] add δε BCE. 24. οι κ^eτ^c(^c δαυλιζονται)D^e.] om κ^eν^el^eBD^eL 26. ποτηρ. D.] add κ. τ. παρον. κβκλ. 27. ομοιαζεις B 1 32. πληρωσατε κβ^cκλ.] -σατε B^o. :: D. πληρωσατε 37. αυτης] om B^o. 38. ερημος κκδκλ.] om BL it¹ cop⁸ Or¹/₂ Cyp⁸

XXIV,3. ειπον L. 16. επι κλ.] εις BDE. 21. ουκ εγεν. κδ.] ου γεγονεν BZE. 24. πλανηθηται κδ.] πλανασθαι LZ. : πλανησαι BZ. 29. εκ κδ.] απο BZ. 30. κοφοντας κ^o.] pm (D. add) τοτε κ^oBDZ. 31. μεγαλης κ.] pm φωνης BZ. :: D. pm και φωνης | ακρων sc] pm των B. 36. ουδε ο υιος κ^eτ^oBD^e min³ odd⁴ap Hier it¹vg⁴sy⁴aeth arm Or¹Hil al] om κ^oκλ. cdd⁸, Adamantii et Pierii¹ ap Hier cdd⁸ap Amb it¹vg⁴(et. am al) cop sy⁴et^o Bas al 37. δε κλ.] γαρ BD. 38. ημεραις κκλ.] add καιναις BD 39. εσται και κκλ.] om και BD. 48. δουλος κ^o.] add καινους κ^oBCDE.

XXV,1. του νυμφιον (C τω νυμφιω) κβκλ.] add και της νυμφης DE. 3. λαμπ. κ.] add αυταν (al αυτ.) BCDZE. 9. ουκ καλ.] om μη BCD.. 16. εποιησεν κ^oλ^o..] κερδησεν κ^oλ^oBCD. | ταλαντα sc] om B. 17. ωσαντ. κ^oκ^o.] add και κ^oBC^oD.. 41. το ητοιμασμ. et. Or¹et¹/₂ Trt¹/₂] ο ητοιμασεν ο πατ. μ. D 1 22 it¹Iust Hom¹(hi¹om μου)Cl(ο ητ. ο κερ ος) Ir¹Trt¹/₂(deus pro ο πατ. μ.) Or¹/₂Cypal 42. εδιψησα] pm και B.

XXVI,7. πολυτ. κκδ.] βαρντ. B.. 15. αργυρια (A αργυρια)] στατηρας D it¹ Or¹Eus 20. μαθητ. κλ.] om BD.. 27. και ες κβαδ.] om CZ. 28. διαθ. κβκλ.] pm καινης ACD.. 36. εως ου B..] om ου κκ. :: A εως ου αν : D. εως αν 39. προσελθων B. | πατερ L.] add μου κβκδκλ. 42. λεγων] om B it¹ 45. το κκδ.] om BC. | ιδου] add γαρ B. 53. λεγωνων (-ε κ^oB^oDL : -ε κ^oB^oAC..) κ^oAC.] -vas (D^o λεγωωνης, D¹ -ωνας, κ^o -ιαωνας) κ^oBD.. 58. μακρ. κκ.] pm απο Bαδ. 59. θανατωσουσιν AC^oD..] -ωσουσιν κβ.. 61. αυτον] om B. 63. αποκρ. ACD..] om κ^o(^o om ειπ. αυτω γ. 62 usq αρχιερ. γ. 63)BZ. 71. αυτον pr AC..] om κβκλ. :: D. εξελθοντος δε αυτου | ουτος κβδ sah] pm και AC.. 73. ομοιαζεις D it¹(similis est)

XXVII,2. πιλ. (ita B, κκκ. πιλ.) κβ.] pm ποντω AC. 3. παραδουε B. 4. αυτων κβ^oAC..] δικαιον B^oκ^oL νν¹Or¹CypLcf al 10. εδωκα κ. 24. καταναντι BD | ταυτου BD.] pm (A. add) του δικ. κλ. 28. εδωκα. κ^eτ^oκ^oA..] ενδυο. κ^oBD. 29. ο βασιλ. κλ.] βασιλευ BD. 31. ενδυσαντες κτλ (sed L και ενδ.) κλ 33] εξεδυσαν κτλ Bαδ.. 32. add εις απαντησεν αυτου D. 34. πειν bis (κ^o πιν) D 35. βαλοντες κκδ.] βαλλ. B. 40. θεου ει B. | και καταβ. κκδ.] om και B.. 41. ομοιος κλ.] add δε και D.. : add και B. 42. πιστευσωμεν κ..] -ομεν BD.. : A. -ενομεν 43. τω θεω B Eus¹/₂ 46. αναβοησεν κκδ.] εβοησεν B. | ηλει ηλιε D.] ηλι ηλι A. : ελοι ελωι (B -ει) κβ. | λαμα ζαφθ. D. 49. ειπαν (D -πον) BD. | αυτον AD.. it vg (exc^o) sy⁴et^o cop arm go Or Eus Hil Hier Aug] add αλλος κτλ κβκλ unc¹ min³vg⁴sy⁴aeth Chr Cyp al 51. ανωθεν κ.] pm απ (AD. απο) Bαδκλ. 54. εκατονταρχης κδ Or] -ρχος BAC... | θεου υιος κ^oAC..] υιος θεου BD. :: κ^o υιος ην του θεου 56. μαρια pr (κ^o om μαρ. η μαγδ. και) κ^oBD..] μαριαμ C. | ιωσηφ κ^oet^oD^o.] ιωσηφ BAC.. :: D^o ιωσηφς 57. εμαθητευθη κκδ.] -τευσεν Bα. 59. σινδονι] pm εν BD. 61. μαριαμ κβκλ.] μαρια AD. 65. σφη B..] add δε κκδκλ.

XXVIII,1. μαριαμ κκ.] μαρια Bαδ.. 6. καιτο κβ.] add ο κυριος ACD.. 7. ειπον (κ^o ειπα)], perhaps a primit. error for ελεν¹ H II. απηγγ. κδ.] απηγγ. BAC.. 14. επι κκκ..] υπο BD. 15. αργυρια κ^oB^o.] pm τα κ^oB^o..]

εφημ. κ.] διεφημ. BACD. | σημ. κΑ..] add ημ. BD. 18. γης κΑ..] pm της BD. 19. πορευθ. κΑ..] add ουν B. :: D πορευεσθαι νυν μαθητ. | βαπτίζοντες κΑ..] -σαντες BD

Evangelium Marci

I, I. χριστου κ^o 28 266 Ir¹/₃ Or¹ Bas al] add υιον (Α. υιον του) θεου κ^oBAD. 2. εγω κΑ..] om BD. 4. και] om B. 7. μον sc] om B Or¹/₂ 8. υδατι κΒ.] pm εν AD. | εν πνευμ. κΑΔ..] om εν B. 9. και pr] om B II. φωνη κ^oD.] add εγεν. κ^oΒΑ.. 14. μετα δε κΑ..] και μετα BD. 15. οτι κ^o.] pm και λγ. B. : pm λεγων κ^oAD.. 21. εδιδ. post σαββ. κΙΦ.] post συναγ. BAD.. :: C. ante τοις σαββ. | εις τ. συναγ. κΙΦ.] pm εισελθων BAD.. 24. οιδαμεν κ.] οίδα BACD.. 25. ο ιησ. (D. om) κ^oΑ^o] add λεγων κ^oΒΑ^oCD.. 27. αυτους κΒ.] προς αυτ. ACD.. 29. εξελθοντες ηλθον κΑC..] εξελθων ηλθεν BDΦ. (D εξελθων δε εκ τ. συναγ. ηλθεν) 32. εδν κΑC..] εδυσαν BD 28 34. αυτον κ^oAD..] add χριστον (κ^o. pm τον, C τον χρ. αυτον) εναι κ^oBC.. 35. και απηλθεν] om B. 40. και γουνητ. κ.] κ. γουνητ. αυτον AC.. :: om BD. 41. οργισθεις D it^o 45. ημ] om B (it^o om ην και)

II, I. εν οικω κΒD.] εις οικον AC.. 7. οτι B min¹ 8. οτωσ; om B it^o 9. εγειρου B. | και αρον κΒΑ..] om και CD. | υπαγς (D. add εις τον οικον σου) κD.] περιπαται BAC.. 12. λεγοντας] om B it^o :: D και λεγειν 13. εις κ^o] παρα κ^o.. 14. λευειν κ^oB.] λευειν C.. (κ^o λευει, Α. λευι) : ιακωβον DΦ it^o 16. και γραμμ. τ. φαρ. και ιδ. κΙ.] και οι γραμμ. και οι φαρια. ιδ. (D και ειδαν) AC(D).. : και οι γραμμ. των φαρια. ιδ. B 12A | ησθιν κD.] εσθιει B. :: AC.. (om οτι) αυτον εσθιοντα | και πινει AC..] om κΒD. 18. μαθηται tr κBC^o.] om C^oD.. :: A om κ. οι μαθ. των φαρ. | μαθηται qu] om B min¹ 22. απολλ. κ. οι ασκ. B cop] εσχεται (om D it^o) κ. οι ασκοι απολ. κΑC(D).. :: L εσχεται και οι ασκοι | ασκοι (v. ante) sine additam. D it^o] add αλλα οιν. νε. εις ασκ. καιν. κ^oB : add praeterea βλητων κ^oAC.. 23. παραπορ. κΑ..] διαπορ. BCD | οδοποιειν B. :: D ηρξαντο τιλλειν τ. σταχ. 26. πως] om BD

III, 2. εν τοις κCΔ.] om εν ΒΑ.. | θεραπευει κ.] -σει BACD.. 4. αγαθον (D pm τι) ποιησαι κD(it^o) αγαθοποι. BAC.. 5. τ. χειρα B.] add σου κΑC(D). 6. εποησαν κC.] εδιδουν B. : εποιουν Α. :: D ποιουντες 7. εις D.] προς κΒΑC.. | ηκολουθησαν κC.] -σεν ΒΑ.. (post ιουδ. κC. : post γαλιλ. ΒΑ..) :: D. om 8. ποιει BL II. λεγοντες κD.] -τα BAC.. 12. ποιωσιν B^oD. | ποησωσιν κΒ^oAC.. 14. δωδ. (D. post ωσιν) AC^oD..] add ους κτλ κBC^oVI. 17. ονοματα κΑC..] ονομα BD. 18. λεββαιον D it^o 20. οχλος κ^oC..] pm ο κ^oBAD. | μητε κCΔ..] μηδε ΒΑ. 22. βειζεβ. B 25. σταθηναι κΑC..] στηναι B. :: D εσταναι 26. εμρ. και ου κ^oC^oVI.] και μεμρ. ου AC^o.. : και εμρ. (κ^o retinet και) ου κ^oBL : D μεμρισται εφ αυτον ου 29. εσται κD.] εστιν BAC.. 31. ερχεται κD.] -ονται BAC.. 32. κ. αι αδισφαι σου AD..] om κBC. 33. μον sc] om BD arm 35. ος B.] add γαρ κΑCΔ.. | τα δεληματα B

IV, 5. οπου] pm και B :: D it^o και οτι 6. εκανματισθησαν BD it^o (D et εξηρανθησαν) 8. αυξανομενον ACΔ.] -γα κΒ :: Σ. αυξανοντα | εις ter κC^o.] εν ter AC^oD.. : εις et bis εν BL 9. add και ο συνων συνιστω D. IO. ηρωτων κC] -των (D ετηρ-) BAD. :: Σ. ηρωτησαν II. εξωθεν BE | παντα κD.] pm τα ΒΑC.. 15. εν αυτοις κC.] εις αυτους B. : εν τ. καρδ. αυτ. D.. :: Α. απο της καρδιας αυτων 16. ομ. εισιν κC.] εισιν ομ. ΒΑ.. : om ομοιωσ D. 18. επι κC.] εις BAD.. 20. εν sc (om C^oVI) et tr] om B

κΒACD || C Mt 28,15-20. Mc 1,1-17.

Nov. Testam. graece.

465

30

min^o 21. *επι* B^oACD.] υπο κβ^oΣΦ 88 22. *τι* κAC.] om BD. 28. *πληρης* (B-*ρης*) *οιτος* (D pm o) BD] *πληρη οιτον* κAC^o. :: C^o2^o min^o *πληρης οιτον* (*probably right* H) : 124 al^o *πληροι οιτον* 32. *κατασηνοι* B^o 36. *δε* AC^oD.] om κBC^o. [*ησαν κDA*] *ην* BAC. 40. *ουτως* AC.] om κBD. | *πως ουκ* AC.] *ουπω* κBD.

V, 1. *γερασων* κ^oBD it vg] *γερασων* κ^oL (Or) :: AC. *γαδαρων* 2. *ευδης* om B. 6. *αυτω κD.*] *αυτον* BAC. 9. *μοι*] *add οστιν* B. :: D *οστιν μοι ον*. *λεγ*. 23. *παρακαλει* κAC.] *παρακαλει* BD. :: D it^o *παρακαλων* 33. *add διο πεποιηκει λαθρα* D. 34. *θυγατηρ* BD

VI, 2. *δυναμ*. ACD.] pm αι κB. | *γινονται* (D *γειωνται*) ACD.] *γινόμεναι* κB. 9. *ενδυσηθη* (ACD -*θαι*) κACD.] *ενδυσασθαι* (B^o -*θαι*) B. (L. *ενδυσθαι*) 14. *ελεγον* B. :: D *ελεγοσαν* 20. *ηπορει* κBL cop] *εποιει* ACD. 22. *αυτης* (om 1 al) *της* AC.] *αυτον* κBD. 23. *οτι ο* κAC.] om o B. :: D *ει τι αν* [*αιτησης* κ.] pm (A. *add* *μη* BAC^o [*latet*]) D. 29. *αυτον* κ 346] *αυτο* BACD. 30. *ειδιδ*. κ^oC^o.] pm *οσα* κ^oBAC^oD. 32. *τω πλ* A.] *εν τω πλ*. (post απηλθ. κB.) κ(om τω)B. :: D. *και αναβαιντες εις τον πλοιον απηλθ*. *εις* αρ. *τοπ*. *κατ ιδ*. 33. *εγνωσαν* B^oD. | *αυτους* sc] om BD. | κ. *συνηλθον* *αυτον* D. 35. *γινωμ*. (D *γειν-*) κD] *γενωμ*. BA. | *προσελθ*. κAD. (sed *add* *αυτω* ante *λεγ*. A, post *λεγ*. D.)] *add* *αυτω* κ^oB. 36. *εγγιστα* D it vg 37. *δωσωμεν* κD.] -*ομεν* BA. :: E. *δωμεν* 39. *ανακλινας* B^oAD.] -*κλιθνας* κB^o. 43. *κλασματων κΦ*] -*ματα* BLA :: AD. *κλασματων δωδεκα κοφινους πληρεις* | *κοφινων* κBΦ] -*νους* LA :: AD. 7. *σπρι* 47. *ην*] *add* *καλαι* D. 51. *εκ περισσου* (D 81 *περισσως*) A(D).] om κB. 56. *πλαταιαις* D.

VII, 3. *πυκνα* κ it^o vg cop go (sy^oet^o *sađulo*, aeth *intense*)] *πυγμα* (D *πυγμα*) BAD. it^o (*μυγίλλο*, a *momento*, b *subinde*) sy^oOr 4. *ρατισσωνται* κB. | *χαλκιων* κBLA min^ocop] *add* *και κλων* AD. 6. *γαπα* D it^o 8. *ανθρωπων* κB.] *add* *βαπτισμους* (A -*σμου*) κτλ A(om *αλλα*) E. (sim D.) 9. *στησης* D. 13. *add* *τη μερα* D. 17. *τον οικον* κ.] om τον BA. :: D 81 *την οικιαν* 19. *οχστον* D (it vg *in sacris*) 24. *τυρον* D (Or)] *add* *και οιδωνος* κBA. | *ηθελησεν* κ.] *ηθελεν* BAD. | *ηδυνασθη* κB.] -*νηθη* AD. 25. *εισελθ*. κ.] *ελθουσα* BAD. 26. *συροφοιν*. κA.] *συρα φοιν*. B. :: D *φοινισσα* 28. *κυριε αλλα* D it^o 35. *ευδης* κ.] om BAD. 37. *και τους*] pm *ως* B cop

VIII, 2. *ημεραις τριων* B | *μοι* om B cop^o :: D *ημεραις τρις ειαν απο ποτε ωδε ειαν* (sim it^o) 3. *νηστις* κ.] *νηστις* BAD. | *ηκαιν* κAD.] *ειαν* B. :: al^o *ηκουσιν* 7. *παραθηκαν* κ^o] *ειπεν* κτλ (C 88 *παραθεις*) κ^oBC. :: A. *ειπαν παραθιναι* (A -*ταθηναι*) *και αυτα* :: D *και αυτους εκλευσεν παρατιθεναι* (N^o *ειπεν παραθιναι αυτοις*) 8. *σφουριδας* κA^oD 10. *add* *αυτους* B :: D *αυτος ανβη* 12. *νμιν*] om BL 16. *εχουσιν* B. :: D *ειχαν* 19. *και* κCD.] om BA. 20. *οτε και* κ.] *οτε* δε AD. : *οτε* B. :: C. *οτε* δε *και* | *σφουριδ*. D | *και* *λεγ*. κ.] *οι* δε *ειπον* AD. :: *και* *λεγ*. *αυτω* BC. 22. *βηθανιαν* D it^o go 25. *εθικεν* BL] *δηλαυ*. κ^oC.] *τηλαυ*. κ^oBAD. 26. *μη* (κ^o : *μηδς* κ^oB.) *εις* κτλ κBL 1° 209 cop] *μηδεν* κτλ D (pm *υπαγε εις τον οικον σου* *και*) it^o : *μηδς* *εις* τ. *κωμ*. *εισελθης* *μηδς* *ειπης* *τις* *εν τη κωμ* AC. (vg al) 34. *οστις* AC^o.] *ει* *τις* κBC^oD. | *ακολουθει* κ^oD.] *ελθεις* κBAC^o. 35. *ψυχ*. *αυτ*. (D^o *εαν-*) pr] *εαυτου* *ψυχ*. B Or] *ψυχ*. *αυτ*. sc κBAC^o.] *εαυτ*. *ψυχ*. C^o. :: D^o *αυτην* (D^o. om *ος* *δ* *αν* *απολ*. τ. *ψυχ*. *αυτ*.) | *εμου* *και*] om D it^o aeth arm Or 36. *ωφαλαι* κB.] -*λησι* ACD.] *ανθρωπων* κ^oB.] pm τον AC^oD. :: κ^oC^o. *ανθρωπος*

IX, 8. *αλλα* AC.] *ει* *μη* κBD. | *μηδ* *εαυτ*.] post *ειδον* B. 9. *απο*] *εκ* BD. 11. *οι φαρισ*. *και* κ.] om BACD. 12. *ελθων* D.] pm *μεν* κBAC. |

κBACD || C 6,3a-8,5.

αποκαταστάνει B* :: κ^oD αποκαταστάνει | εξουθενωθη ΚΑC..] -δενηθη BD 81 (ΝΞ -θνηθη) 18. ρησαι (D ρασσαι) κD] add αυτον ΒΑC.. 23. δυνη (κ^oΑC.. δυνασαι) κ^oBC^oLN^oΔΞ 1 α1^o κ^o cop aeth arm] add πιστευσαι AC^oDN^oΔΞ it (εxc κ^o) vg sy^oet^o 24. ελεγεν κΒΑ^oC^o.] pm μετα δακρ. Α^oC^oD.. 25. ο οχλος ΚΑ..] om ο BCD.. 29. προσευχη κ^oB κ CI^o] add και ηηστεια κ^oACD.. 30. επροσυντο Β^oD. 37. εν] om D. | τ. παιδ. τουτ. ΚC. | τ. τιοιουτ. παιδ. ΒΑD.. 38. ος ουκ ακολ. ημ. (D μηδ ημων) AD..] om κBC. | οτι ουκ ηκολ. ημ.] om D. 41. μου κ^oC^oD..] om κ^oΒΑC^o. 43. σκανδαλιση κΒ.] -λιζη ΑC^oD.. 47. σε κΒ.] σοι ΑC^oD.. | την] om Β. | γενναν κΒD.] add τον πυρος ΑC.. 49. πασα γαρ κτλ D it^o | αλισθησ. κΒ.] add και πασα κτλ ΑC.. (D v. supra) 50. αλα pr LA, sc κ^oLA

X₂, 2. προσελθ. οι (οι ΚC. : om ΒΑ..) φαρισ.] om D it^o 6. αυτους (om D) κΒC.] add ο θεος AD.. 7. μητ. αυτου (κ. : D αυτου : om ΒΑC..) κΒ 48^ogo] add και προσκολλ. προς την γυν. (ΑC. τη γυναικι) αυτ. ΑC^oD.. 13. επετιμων τ. προσφωρ. AD..] επετιμησαν αυτοις κBC. 19. μη μοιχ. (κ^o om) μη φον. Α..] μη φον. μη μοιχ. κ^oBC. : μη μοιχ. μη πορνυσης D κ | σου sc κ^oC.] om κ^oΒΑD.. 21. τοις κCD.] om ΒΑ.. 24. δυσκολ. εστ. κΒΑ κ cop^o] add τ. παποιδ. επι (D add τοις) χοημ. ΑC^oD.. 25. της his Β..] om κΑC^oD.. 26. αυτους AD..] αυτον κBC. 27. αδυν. εστ. παρα δε τω θεω δυν. D it^o (sim it^oaeth) | τω] om Β min^o 29. ενκεν sc] om κΒ^o. 30. ος δε κτλ D it^o | μητερας Β..] -ρα κ^o(^o om οικιας υπα διωγων) ΑC^oD. 31. οι εσχ. ΒC..] om οι κΑD.. 35. υιοι] pm δυο BC cop 36. με ποιησω κ^oB arm] om με (D om et. τι θαλ.) CD. :: κ^oβ^oL με ποιησαι : Α.. ποιησαι με 37. σου sc κL (ΑC.. εξ ενωνυμων σου)] om BD. 43. εσται ΒΑD..] εστω ΚC. 44. υμων ΑC^oD..] εν υμιν κBC^o. | γενεσθαι ΑC^o..] εναι κBC^oD. 47. εστ. ο ναζαρ. Β 51. κυρις ραββει D it^o 52. ο δε κ^oε^oΑC^oD..] και ο κ^oΒ.

XI, 1. και εις βηθαν. D it^ovg Or] εις (Α 81 pm και) βηθφ. (Β^o βηθφ., Β^o βηθφ.) και (κC. add εις) βηθαν. κΒΑC.. | το ελαι. Β (Σ το καλουμενον ελαι.) 2. ουπω post ανθρ. ΚC.] post ουδ. Β.(Α ουδ. παποτε ανθρ.) :: Σ. ante ουδ. : D.. om | κκαδικεν (D. -θηκην) AD..] εκαθισεν κBC. 3. αυτ. αποστ. παλ. κD.] om παλιν ΑC^o.. : αποστ. παλ. αυτ. Β. :: C^o αυτ. παλ. αποστ. 4. τον κC.] om ΒΑD.. | την κΑC^oD..] om Β. ΙΙ. οψε κC.] οψιας ΒΑD.. | της ωρας] om Β 18. εξεπληροοντο κ.] -εστο ΒΑC^oD.. 19. εξεπορευετο κC^oD..] -οντο ΒΑ 31. ουν κBC^oD..] om ΑC^o. 32. λαον AD..] οχλον κBC. | ηδισαν D 81 it^o arm

XII, 4. κεφαλαιωσαν κΒL] -λαιωσαν ΑC^oD.. | ητιμασαν κΒ.] -μησαν D :: ΑC. απεστειλαν ητιμωμενον 5. αποκτενοντες Β(κ^o-κτινοντες) 9. τι Β.] add ουν κΑC^oD.. 14. επικεφαλαιον D. 15. ιδων (D ειδων) κ^oD.] ειδως κ^oΒΑC.. 23. οταν αναστωσιν (Φ οταν ουν αναστωσιν εν τη αναστασει) ΑΦ.. it^ovg sy^o arm go] om κBCD. it^o sah cop sy^o 25. αγγελοι] pm οι Β Or | εν τοις κC^oD..] pm οι ΒΑ.. 27. ο θεος ΚΑC..] om ο ΒD. 28. ιδων κ^oCD.] ειδως κ^oΒΑ.. 30. της pr] om ΒD^oX | ισχ. σου κΒ. sah cop] add αυτη pr. εντ. AD.. 31. αυτη (κ add εστιν) κΒ. sah cop] ομοια αυτη (Α^o αυτης) Α.. :: D ομοια ταυτη 32. και pr] om Β. 33. της pr] om Β. | και των θυσ. κ.] και θυσ. ΒΑD.. 34. ει (κ^oΔ post βασιλ.)] om κ^oε^oβ^oL 36. ο] om BD | καθισον Β | υποποδιον ΚΑ..] υποκατω ΒD. 40. κατασθοντες Β | χηρων] add και ορφανων DΦ. it^osy^o 41. απαναντι Β. 43. βεβληκεν Χ..] εβαλεν κ^o(-λλ.)ΒΑD..

XIII, 2. αφεθη Α..] add ωδς κΒD. | καταλ.] add και δια κτλ D it^o Cyp 7. ακουετε (cf Praem. p. X n. 6) Φ : ακουητε Β 15. δε] om Β. :: D. και ο επι | καταβ. κΒ.] add εις τ. οικ. AD.. | τι αραι Β. 22. δε

κC] γαρ BAD.. | ποιησ. DΦ.] δωσ. κBAC.. 27. εκλεκτ. D.] add αυτου κBAC.. 28. αυτης post οταν X..] post κλαδος κBACD. 31. μη] om BD^o 32. αγγελος B 33. αγρουπν. BD.] add κ. προσευχ. κAC.. | οτιν] om D α
XIV,3. τον λαβ. κ^oAD..] την λαβ. κ^oBC. (Φ. το λαβ.) 4. ος δε μαθητ. κτλ D. 5. ενβριμουντο κC^o]-μωντο BACD^o.. 7. δυνασθς κ^o] add αυτοις CD. : add αυτ. παντοτς κ^oB. :: A.. add αυτοις 18. των εσθουοντων B (sim sah cop) 20. τρυβλ.] pm εν BC^o 31. απαρηρωσαι κ..]-σομαι BACD. | δε] om B. 39. τον αυτ. λογ. ειπ.] om D it⁴ 40. νποστρ. AC..] ελθων D it⁴ : παλιν ελθων κB. | παλιν AC..] om κBD. 41. το κ κB..] om ACD. 42. ηγγισεν κC] -κεν BAD.. 43. ο (D. om) ισκαρ. (D σκαριωτης) AD.] om κBC.. | και προσβ. κ^oA.] και των προσβ. κ^oBCD.. 46. επιβαλαν κB 47. τις (D και τις pro ει δε τις) BCD..] om κA. 49. εκρατει (om -τω) B 51. και εις τις νεαν. A..] και νεαν. τις κBC. :: D. νεαν. δε τις 53. συνερχ. κD.] add αυτω BA.. :: C add προς αυτον 58. αναστ. αχιρωπ. D it⁴ 60. τι] οτι B 68. και αλεκτ. φων. ACD..] om κB 17^oc cop 69. ειπεν B. 72. φων. δις AC^o..] δις φων. B. :: κC^o. om δις

XV, 1. στοιμ. κC] ποιησ. BA.. :: D. εποησαν (sequi. και θρηνατες) | των εκ κD.] om BA.. :: C των γραμμ. και προσβ. 4. αυτον κ^o.] add λεγον κ^o.. 6. ον παρητ. κ^oB^oA] ον παρητ. κ^oB^oC.. :: D. ον αν ητ. 8. αναβας κ^oBD.] -βοθρας κ^oAC. | εποικε κB.] pm αις ACD.. 10. οι αρχιερ.] om B. 12. θελειτε AD..] om κBC. | ον λεγ. κC..] om AD. : om ον B 20. τα ιδια ιμ. αυτ. κ min¹] τα ιμ. τα ιδια A.. :: τα ιμ. αυτου BCD :: D τα ιματια | σταυρωσ. (-ωσιν κB..) κD.] add αυτον BAC.. 22. μεθερμηνησμενον κCD..] -νος BAN 25. σφυλασσον D it⁴ 28. om κBACD.] και εκπληρ. κτλ (cf Lc 22, 27) L. 29. τρισιν AD.] pm εν κBC.. 34. λαμα κC.] λαμα BD. :: A.. λαμα | ο θς. μον sc] om B | ωνιδισας D C 35. παρστωτων κD.] παρστωτικωτων C. : σωτηκωτων B :: A και σωτηκωτων 36. και] om B. 39. ουτως κB.] add κραξας AC.. :: D ουτως αυτον κραξαντα και εξεπνευσεν | υιος ην θςου AC..] υι. θς. ην κB. :: D. θς. υι. ην 40. μαριαμ η μαγδ. BC L. 42. προσαββ. κB^oC.] προς σαββ. B^oA.. :: D πριν σαββ. 43. ο απο] om ο D. 44. εδ αυμαζεν κD.] -σεν BAC.. | ηθη BD. 46. κατ-εθηκην (A καθηκην) AC^o..] εθηκην κBC^oD.

XVI, 2. τη] om B 1 | των σαββ. κB.] om των AC.. :: D σαββατον | μνημα κ^oC Hes^o] -μειον κ^oBAC^oD.. | ανατελλοντος D. 5. ελθουσαι B 8. subscr. κατα μαρμον B :: κ ευαγγελιον κα. μα. 9-20. om κB (L 22 v. infra) cdd^o ap Eus et ap Hier^o scholia^o k (v. infra) aeth^o arm^o s^o Cyr^o Vict^o Trt^o Cyr^o al] αναστας δε κτλ ACD.. cdd ap Eus et ap Hier^o it^o vg syr cop aeth^o arm^o go (Inst?) Ir Const^o Epiph Did Amb Aug al :: L post εφοβ. γαρ signis interpositis add φερετε που και ταυτα (secundum quae apud H post Αλλους leguntur), tum rursus signis interpositis pergit εσθη δε και ταυτα φερομενα μετα το εφοβουντο γαρ + Αναστας δε κτλ; sim 22 (post v. 8 et post v. 20 τέλος posito) ante v. 9 exhibet εως οδς πληρουται ο ευαγγελιστης, εν πολλοις δε και ταυτα φερεται : Clausula brevior (Πάντα δε κτλ usq σωτηρίας) invenitur in L 274° k syr^o cop^o aeth^o

Evangelium Lucae

I, 15. κυριον κAC.] pm του BD.. 17. προσελυσ. κB^oAD..] προσελ B^oC. | ηλεια κB^o.] ηλιον B^oACD.. 25. κυριος κCD.] pm ο BA.. 28. ο αγγ. post πρ. αυτ. κ.] post ιωσηφωτων ACD.. : om B. | μετα σου κB.] add ευλογ.

κBACD || C 12,30-13,19.

ου εν γυν. ACD.. 36. συνειληφθια ACD..] -ληφεν κβ. 63. το κβ²ACD..] om B². 75. πασαις ταις ημ. B. 76. προ προσ. ACD..] ενωπιον κβ Oτ²/3 78. επισκεπτατο κ²BA..] επισκεπεται κ²B.

II, 2. εγεν. πρωτη κ²] πρωτη εγεν. κ²BAC.. :: D εγεν. απογορ. πρωτη (Oτ² haec fuit descriptio prima) | κυρησιου MCD..] κυρησιου B²(B². κυρησιου) :: A κηρηνιου 12. το κAD..] om B. | εν φατηη κ²D 68] pm και (A.. om) κειμ. κ²BA.. 13. ουρανον B²D²d 14. ευδοκιας κ²B²AD it vg go Iτ²Oτ² Aug al] -κια κ²B²LFE.. cop syt aeth arm Oτ²Eus²Cyr² al 19. μαρια κ²BD.] μαριαμ κ²A.. 26. πριν η αν κ²(* εως αν)L.] πριν αν B. : πριν η AD.. 33. αυτου εκ κ².] om κ²BD.. :: A.. ο (al²om) ιωσηφ και η μητηρ αυτου 35. δε κAD..] om B. 39. κατα κ²D.] pm τα κ²BA.. 44. συγγενεου B². 48. εζητ. κ²ACD..] ζητουμεν κ²B 52. εν τη κ.] om ACD.. : om εν B

III, 1. επιτροπευοντος D Eus3/4 (it vg προκυρατι) 3. την κCD..] om BA. 9. κalone et. Oτ²] om it²am al²Oτ²Iτ² 14. πρ. αυτ. κAC²..] αυτοις BC²D. | μηδεν εκ κ².] μηδε κ².. 22. υιος μου κτλ D it²cd²hap Aug Inst Cl al 32. ιωβηδ κ²A. (al² ωβηδ)] ιωβηλ κ²B :: D ωβηλ 33. του αμιναδαβ] om B :: κ² τ. αδαμ | τ. αδμιν (κ -μιν) κβ.] om AD.. | αραμ κβ.] αραμ (al add του ιωραμ) AD.. | ισραων B. 37. μελελη κ²A.] μελελ. κ²BD..

IV, 4. ο ανθρ. κβ.] add αλλ επι (D εν) κτλ AD.. 8. προσκυν. ante κυρ. A..] post θρον σου κβD. 9. αυτω] om L. 16. ανατεδραμμ. κ.] τεδραμμ. BA. :: D om ανατεδρ. και ιωβηδ. 17. αναπτ. (D² απτυξ.) κD..] ανοιξας BA. | τοπον κ.] pm τον BAD.. 25. επι στη κAC..] om επι BD. 40. επιτιδαις BD.] επιδαις κAC.. | εδραπευον BD.] -σαν κAC.. 41. εξηρχοντο κC.] -χετο BAD.. | κραυγαζ. AD..] κραζοντα (κ²-ντων) κ(*ετ²BC.. 44. γαλιλαιας AD.. it vg syt²et²aeth arm go] ιουδαιας κβC. cop syt²

V, 2. δυο πλοιαρια AC².] δυο πλοια κ²(* om δυο)C²D.. : πλοια δυο B. | επλυναν κC².] -νον BD :: AC².. απεπλυναν 3. εν τω πλ. εδιδ. κD e] εδιδ. εκ του πλ. AC.. : εκ του πλ. εδιδ. B 9. η κAC..] ων BD. 13. ειπων A.] λεγων κβCD. 14. ινα εις κτλ D (* ην pro η) it²Mcion²Trt Amb 17. αυτον κβ.] αυτους ACD.. 18. θιναις κACD..] add αυτον B. 24. παρα- ληλυμ. BA..] -λυτικω κCD.. 29. μετ αυτου B². 33. οι μαθητ. κ²τ²B.] pm διαιτι κ²ετ²CD.. 34. ηησενουσαι κ²B.] -ενεν κ²ACD.. 39. και (om κ²B) ουδ. κτλ] om D it² Eus²

VI, 1. δευτεροπρ. ACD.. it² vg syt²arm go Greg²Epiph²Amb² al] om κβ. it² syt²et²cop aeth | τους (κ. om) σταχ. ante και ησθ. κAC²..] post BC²LR :: D² 2. ποιουν] om B. :: D² 3. οποτε A..] οτε κβCD. | οντες AC..] om κβD. 4. ως] om BD | ελαβεν και AC²..] λαβων BC². :: κD. om | και τοις] om και B. 5. εστιν ο υιος κτλ AD..] εστ. του σαββ. κτλ κβ. 7. παρετ. δε A..] add αυτον κβD. | θεραπειαι κAD.] -σι B. 15. και ιακ. κD².] om και BAD².. 29. εις κ²D.] επι κ²BA.. 31. και υμ.] om B. 33. γαρ κ²B] om κ²AD.. 34. εστιν] om B e 35. μηδεν κ.] μηδεν BAD.. 38. μετρηθησεται B². 46. ο λεγων B.

VII, 1. επιδη BAC².] επι δε κC².. 4. ηρωτων κD.] παρακαλουν (A -λεσαν) BAC.. 6. της οικι. κD.] pm απο BAC.. 11. εν (D om) τη εξη κ²CD.] εν τω εξη κ²BA.. | ικανοι AC..] om κβD. 13. επ αυτην κ.] επ αυτη BACD.. 14. νεανισκ bis D it² 15. εκαθισεν B 19. αλλον AD..] στερον κβ. 20. απισταλμεν AD..] -τυλεν κβ. | αλλον BA..] στερον κD. 22. οτι AD..] om κβ. | κωφ. A..] pm και κβD. 24. 25. 26. εξηληλυθ. X.] εξηλθ. κβAD. 28. προφ. A(D)..] om κβ. :: D om μειζ. usq ουδ. εστ., sed v. 26 post προφ. add sim 32. λεγοντες D.] α λεγει κ²B 1 :: κ². λεγοντα : A. και λεγουσιν 33. εσθιων κA..] εσθων BD 35. παντ. post αυτ. A..]

post απο κβ. : om κ^oD. 38. ἐξέμαξεν κ^oAD.] -μασσαν κ^oB. 39. ο προφ-
B. 44. μου pr (A. post ποδ.) κA..] μοι (D post ποδ.) BD. | επι ποδας
BD 45. διελιπεν κA..] -λιπεν BD.

VIII,3. ιωαννα κA..] ιωανα BD syr^{am} 13. την πετραν κ^oD.]
της πετρας κ^oBA. | αυτοι B^o : D. om 19. αυτου pr κD.] om BA..
26. γαργασ. κ. syr^a cop aeth arm] γερασ. BD it vg syr^{am} : A. syr^{et}et^{et} go
γαδαρησων 27. τις ανηρ B : om τις D. 28. του θεου] om D. 29. παρ-
ηγγαλλεν κA.C..] -γαλειεν B. : D ελεγεν | απο BE 30. λεγων ACD..] om
κB. 32. βοσκομενων A.C..] -μενη κBD. 37. ηρωτησαν (D^{am}) L.] -σαν
κBAC..] γαργασ. κ^oet^oC. (cf v. 26)] γερασ. BC^oD. : κ^oA. γαδαρ. 38. ιδεετο
κ^oet^oC..] ιδεετο κ^oBC^o. : AP ιδεαιτο : D ηρωτα 40. εγεν. δε εν τω
κ^oet^oACD.] εν δε τω κ^oB. 41. αυτος κA.C^o..] ουτος BD. 43. ιατρ.
usq βου] om B arm (sim D sah) 45. κ. οι συν αυτω] om B. 48. θυγατηρ
B. 52. ουκ A..] ου γαρ κBCD. 54. ευγειρου A.] ευγειρ κBCD.

IX,2. ιασθησ B.] add τους ασθενεις (C. -νοντας) κACD. 3. ανα
AC^oD..] om κBC^o. 5. και sc AC^o..] om κBC^oD. 14. δε pr κ^oet^oL.] γαρ
κ^oA.. | ανα A..] pm ωσει κBCD. 18. συνητησαν B^o. 22. ευγεθ^o. κB..]
αναστ. ACD. 23. αρησθ. κB^oAD.] απαρησθ. B^oC. 25. ωφαλαιται BA..]
-λεις κCD 28. και pr κ^oACD..] om κB^o. 37. τη εξ. ημ. κB.] pm εν AC. :
δια της ημ. D it^o 39. μολις B. 47. ειδως κB.] ιδων ACD..] | παιδιου
κA..] -ον BCD. 49. επι ACD..] εν κB. | εκωλυσαμεν ACD..] -λυομεν κB..
51. αυτου sc] om B. 52. πολιν κ^o.] κομην κ^oBACD.. | ως κB it^o
54. αναλ. αυτ. κB. it^o vg syr^a cop³ arm] add ως και ηλιε (ηλειας D) επου.
ACD.. it^o syr^{et}et^o cop³ aeth go 55. επετιμ. αυτ. κBAC.. it^o vg^o cop³ aeth³ Cyr
al] add κ. ειπεν ουκ. οιδ. ποι. πν. οτε (huc usque D. Cl) ο (al add γαρ)
vi. τ. ανθρ. ουκ ηλθ. ψυχ. ανθρ. (om ανθρ. it^o vg go syr^{et}) απολ.
αλλα σωσ. (D) unc^o it^o vg (exc^o) cop³ syrt aeth^o arm go Epiph al 59. επιτρ.
B^oD.] pm ουκεις κB^oAC.. 62. αυτου] om B. | εις τα οπισω βλεπ. κtl D it^o
Cl Cyp

X,1. και pr κACD..] om B. | εβδομ. κA.C..] add δυο BD. | δυο bis B.
4. μηδεν κ^o.] pm και κ^o.. 6. εκει η B. 12. δε κD.] om BAC. 15. αδου]
pm του B. | καταβηση BD. 17. εβδομ.] add δυο BD. 19. αδικησει κAD.]
-ση BC.. 21. εν τω κD.] om εν BAC. 22. κ. στραφ. κtl AC..] om κBD.
27. σου pr] om B^oH | της] om B. 31. εν] om B 1 32. γενομ. ACD (D. om
ελθων)..] om κ^o(^o om v. 22)B. 34. πανδοκιον κ^oB.] -χειον (κ^oC. -ιον) κ^oBACD..
35. πανδοκει κ^oD^o] -χει κ^oBACD^o.. 38. εγεν. δε κtl (D^{am}) AC..] εν δε
τω κtl (om και) κB. | εις την οικιαν κC. | εις τον οικον (add αυτης κ^oAC^o.. :
om κ^oet^oC^o.) AD.. : om B 39. η και (D om και) κ^oB^oAC(D)..] om η κ^oB^o.
40. κατελιπεν κB^oD.] -λιπεν B^oAC. 41s. Ti c. AC^oet^o..] H cum κBC^o.
(B χρι. σοτ., κ^o om χρ.) : h cum D (μαρια, μαριαμ B 1) it^o (om et. θουρβ.),
sim Cl Amb

XI,9. ανοιχθησ. D..] ανοιγησ. κBAC. 10. ανοιχθησ. A..] ανοιγησ-
κC. : ανοιγεται BD. 11. αρτον usq η και (om και κ.)] om B. 12. μη]
om B. 13. ο εξ] om ο κ. | αγαθον δομα D. 14. και αυτο ην A^oC..]
om κBA^o. (D^{am}) 15. βεεζεβ. κB (item v. 18a.) 20. εβαλλω κ^oA..] pm
(D add) εγω κ^oBCD. 24. λεγει κ^oACD..] pm τοτε κ^oB. 25. ευρισκει
κ^oAD..] add σχολαζοντα κ^oBC. 33. φεγγος A..] φως κBCD. 35s. D it^o
(pro v. 26 et 26) syr^a (pro v. 26) ει συν το φως το εν σοι σκοτος το σκοτος
ποσον (cf Mt 6,23) 36. τι μαρ. κ..] μαρ. τι BA. : om τι c. | τη αστραπη]
pm εν B 42. ταυτα κ^oAD..] add δε κ^oBC. 44. om ως τα et τα sc D.
47. και οι κ^oC. | οι δε κ^oBAD.. 48. μη συννευδοκειν D it^o Lcf 49. εκδιωξ.
AD..] διωξ. κBC. 50. εκκαχυμενον B. 52. εκρυψατ D. 53s. κακειθεν

κBACD || C 7,17-8,28.

εξελθ. αυτ. NBC.] *λεγ. δε αυτ.* (D om) *ταυτα προ. αυτ.* (add *ενοπι. παντ. τ. λαου D.*) AD. | *ηρξαντο οι φαρισ. usq καθηγορ. αυτου D, sim it^{pl} syr^l 54. ενοδρουστας (D it^{pl} syr^l arm om) κ.] add αυτου BAC.*

XII, 1. *των φαρισ.* post ζυμης et. Trt Lcf] post υποκρι. B. 8. *ομολογηση κβ^l.*] -σαι B^{AD}. II. *η τι προ]* om D. 17. *εν αυτω BL^o 18. τα γενηθη. μου κ^oAD.*] *τον σιτον (κ^oετ. add μου) κ^oετ^oB.* | *και τα αγαθα μ. κ^oετ^oBA.*] om κ^oD. 19. *κειμ. usq πω]* om D it^{pl}. 20. *απαιτουσιν κAD.*] *αιτουσιν B.* 21. om D it^{pl}. 22. *αυτου]* om B it^{pl} | *σωμ.]* add υμων B. 23. *η ψυχη Α.*] *η γαρ ψ. κBD.* 24. *ουτε προ et sc κD.]* *ου et ουδα BA.* 26. *κ. περι τ. λοιπη. τι D it^{pl}* 27. *πως usq υφαινει D a syr^l Cl (Trt^{pl})]* *πως αυξανει κτλ κBA.* 28. *αμφιζεις D.]* -αζεις B :: κA. *αμφισυνουσιν 38. Ti cum κB.]* h cum D it^{pl} :: AQ. *και εαν ελθη εν τη δευτ. φυλ. και εν τη τριτη φυλακη ελθη και (Α. και ελθων προ ελθη και) ευρη ουτως | μακ. εισ. κ^o.]* add *οι δεουλ. εκ. Α. :* add *εκαινοι κ^oBD.* 39. *ουκ κ^oD.]* pm *ερχογορ. αν και κ^oετ^oBA.* | *αν]* om κ^oB. 42. *το]* om BD^o 53. *επι μητ. κτ^o]* *επι την μητ. BD. :: Α. επι μητρι | ευμφορη κ^o.]* add *αυτης κ^oBAD.* 56. *πως (D om) ου δοκιμ. AD.]* *πως ουκ οιδ. δοκιμ. κB.* 58. *απ]* om B.

XIII, 4. *εν ιερουσ. κA.]* om *εν BD.* 5. *μετανοσησθε κ^oετ^oAD.]* -νοσητε κ^oB. 8. *κοφ. κοπριων D it^{pl}* 12. *απο κAD.]* om B. 13. *ανορθωθη κAD.]* *ανωρθωθη κ.* 15. *απαγων κ^oB^o 1 26. αρξουσθε B.]* -ηοθς κAD. 27. *λεγων BT^o :: κ νη^{pl}* om | *υμας κA. (D^oκ^o)* om B. 28. *οφουσθε B^oD.]* -ηοθς AB^oet^o. :: κ ιδητε 29. *βορρα κAD.]* pm *απο B.* 34. *ορνις κD 35. λεγω κ^o.]* add *δε κ^oBAD.* | *ηξει οτε AD.]* om κB. (κ. *εως εν επι.*)

XIV, 1. *των sc]* om κBκ^o 5. *αποκρι. κ^oετ^oAD.]* om κ^oBD. 13. *αναπηρ. X.]* *αγαπιρ. (κκ-πιρ-) κBAD. (sim v. 21)* 14. *δε κ^o.]* γαρ κ^o. 17. *αρχουσθε B.]* -οθαι κAD. | *εισιν κ.]* *εστιν (add παντα κ^ove^lκ^oA., item D. ante στοιμα) κAD.]* 26. *δε κAD.]* *τε B.* 32. *τα προς κ^oAD.]* *προς κ^oT :* *εις B (unc³ τα εις) 34. αλα bis κ^oD]* *αλας κ^oBA.*

XV, 8. *ουτου Α.]* *ου κB. :: D 69 om 12. και sc κ^oD.]* *ο δε κ^oBA.* 16. *γαμ. τ. κοιλ. αυτ. απο Α.]* *χορτασθ. εκ κBD.* 17. *παρισσεουσιν κD.]* -ονται κA. 21. *υιος σου Α.]* add *ποιησον κτλ κBD.* 22. *εξενγκ. Α.]* pm *ταχυ (D. γεως) κBD.* 24. *εζησεν B.* 26. *ειη κA.]* pm *αυ B. (L. τινα ειη) :: D τι θλαει τουτο ειναί 29. πατρι κ.]* add *αυτου κAD.* | *εριφιου B 30. πορων κB.]* pm *των AD.* 32. *απολωλ. κD.]* pm *και BA.*

XVI, 12. *υμεισρον κAD.]* *ημετ. B. (167 it^{pl} Trt εμον) 26. οι εκειθεν κ^oA.]* om *οι κ^oBD (it vg)*

XVII, 1. *ουαι δε Α.]* *πλην ουαι κBD.* 6. *ταυτη BA.]* om κD. 12. *υπηγ. κ.]* *απηγ. BA. :: D οπου ησαν | αυτω]* om B(D)L | *αναστησαν BF 167 17. ουχ B. :: D it^{pl} ουτοι (προ ουχ οι) | οι ενν. AD.]* *οι δε ενν. κB.* 23. *ιδου sc D.]* pm *η BA. :: κ. pm και | απελθ. μηδς (κ μητς)]* om B. 24. *εν τη ημ. αυτ.]* om BD. 33. *και ος AD.]* *ος δ κB.* 34. *μιας]* om B C | *ο εις κB.]* om *ο AD.*

XVIII, 10. *ο εις κA.]* om *ο BD.* II. *ταυτα κ^o.]* add *προς αυτ. (L αυτ.) κ^oB. :* pm *προς (D καθ) αυτ. AD. | ωσπερ κBA.]* *ως D.* 14. *η γαρ εκεινος Α.]* *παρ (D pm μαλλον) εκεινον κBD.* 16. *αυτα]* om B 19. *θωος κ^oB^o]* pm *ο κ^oB^oAD.* 20. *σου sc κ.]* om κAD. 22. *εν ουρανοικ κA.]* *εν τοικ ουραν. BD :* *εν ουρανω X.* 24. *ο (om B) εησ. κB.]* add (D post αυτ.) *παριλυπ. γενομ. AD.* 30. *ος ουχι κB.]* *ος ου Α. :: D. εαν | λαβη BD. | σταπλαιο. D.* 36. *τι κBA.]* add *αν D.*

XIX, 2. *ην sc κ.]* *αυτος B. :* *ουτος ην Α. :: D om και ην 8. τοικ]* om B min³ 9. *υι. αβρ. κ^o.]* add *εστιν κ^o.* 13. *πραγματευσασθε (Α. -τευσοθε) Or]* -οσασθαι (D -τευσοθαι) κBAD. 15. *τις τι διεπρ. Α.]* *τς*

διεπραγματευσαντο MBD. 17. ους BD.] εν κα. 30. ειπον Α.] λεγων MBD. 38. ο κ^α.] ο αρχου. (sed D. om βασιλ.) κ^αAD.. : ο αρχου. ο B εγ^αet^β 42. και ου usq ταυτη Α(om σου)R.] και ου εν τη ημ. ταυτη D. : εν τη ημ. ταυτη και ου κβ. | σου sc AR..] om κβ. :: D. σοι 43. παρεμβ. κ^α.] παριβ. ΒΑC^α.. :: D βαλουσιν

XX, 1. ιερεις Α.] αρχιερ. κβCD. 4. το sc κD.] om ΒΑC. 20. αποχωρησαντες D. 26. αυτου pr ACD.] του κBL 27. αντιλεγ. Α.] λεγ. κβCD. | επηρωτων Β. 34. γαμουσιν] pm γενωνωνται και γενωνωσιν D 35. γαμιζονται κD.] γαμικονται Β. :: Α. εγκαμιζονται 36. ουτε κ.] ουδε ΒAD. | μελλουσιν D. | τω θεω D (it^β Trt Cyp δει) 42. ο κα..] om BD

XXI, 3. πλειον D. (L πλειονα)] πλειον ΒΑ.. :: κ πλεον 5. αναθεμ. κAD.] αναθημ. Β. 6. λιθω Α.] add ωδε κΒ. :: D α add εν τοιχω ωδε ΙΙ. φοβητρα κα..] φοβηθρα BD 19. κτησασθε κD..] -οσοθς ΒΑ. 24. πληρωθ^α.] add και εσονται Β (L cop syg^α add καιροι και εσονται) 32. αν] om D 88

XXII, 7. εν κα.] om BCDL ΙΙ. οικιας] add λεγοντες κ 16. ουκει C^αD..] om κΒΑC^α. 17s. t cum it^β (om et. v. 19 inde a το) syg^α 18. στον AD..] ου κΒC^α. (C^α om) 19s. το υπερ κtl] om D it^β (de it^β syg^α vide ad v. 17s.) 30. καθησθε Β. :: D καθεζησθε 34. απαρν. (D pm με) μη ειδ. με AD..] με απαρν. ειδ. κΒ. 36. ο δε ειπεν κ^αD.] ειπεν δε κ^β. : ειπεν ουν Α. 39. και sc] om Β^ο. 42. μη το θελ. κtl D it^β | παρηνεγκαι κ.] -νεγκαι BD.. :: Α. -νεγκειν 43s. κ^αet^βD.. cdd ap Epiph et Hilet Hier it^β vg syg^α sah^α cop^α aeth arm^β Iust Ir Hipp Dion^α Eus Aug al] om κ^αBART (aster. vel obelis notant unc^α, φ add haec post Mt 28, 89) cdd ap Epiph cdd^αet^β ap Hil et Hier f syg^α cop^α sah^α arm^β Cyp Amb al 43. απο του ουρ. D. 44. και εγεν. κ.] εγεν. δε D.. | καταβαινοντος κ.] -τες D.. 52. προς sc κ.] επ ΒAD.. | εξεληλυθατε Α.] εξηλθατε (al -θτε) κBD.. 57. αυτον pr AD^α..] om κBD^α.. 61. λογον AD..] ρηματος κΒ. 62. om it^β 68. αποκρ. κΒ.] add μοι (om 24s a) η απολυσητε AD..

XXIII, 6. ο] om Β^ο ΙΙ. και pr κ.] om ΒAD.. 20. προσφων. Α.] add αυτοις κΒ. :: D add αυτους 23. σταρωσαι Β 26. απηγον Β min^β 31. τω pr] om ΒC 33. απηλθον Α.] ηλθον κΒC. : ηλθαν D 34. ο δε usq ποιουσιν κ^αet^βACD^α.. (Ir Or^α al)] om κ^αBD^ο min^β it^β sah cop^α Cyp | κληρους Α.] -ρον κβCD.. 35. εξεμυκτ. (D εμυκτ.) δε κD.] add και ΒΑC. 42. εις την βασιλ. σ. Β. :: D εν τη ημερα της ελευσεως σου 45. του ηλ εκλειπ. (εκλειπ. Β) κβC^αet^βL 88 cdd^α ap Or^α ενν^α sah cop syg^α Or^α et^β Cyp al] και (om it^β arm) εσκοτ. (D εσκοτ. δε) ο ηλ. AC^β(C^αet^βssom)D.. cdd^α ap Or^α it vg syg^αet^β (syg^α του ηλ σκοτισθεντος) aeth Iul^α et^β al 49. γυναικεις] pm αι Β sah 50. και sc κC.] om ΒΑ.. :: D. om και ανηρ 51. συνκατατιθημ. κCD.] -τεθειμ. ΒΑ. 53. ουδεπω κC.] ουπω ΒAD. 55. γυναικεις κΑC..] pm αι BL : pm δυο D.

XXIV, 3. του κυρ. ιησ.] om D it^β Eus 1/3 6. ουκ usq ηγεροθη] om D it^β 9. απο τ. μνημ.] om D it^β arm 10. ιωανα DL 12. (cf Io 20, 3ss.) om D it^β fu Eus^αα] ο δε κtl (A. post οθον. add καιμενα, κ^αΑ. om μονα, κα.. πρ. αυτου) κΒΑ.. (et. Eus^αα) 15. και tr] om Β^ο 18. ω ονομα AD..] ονοματε κΒ. 24. και tr] om BD. 27. και ην αρξαμ. κtl D. 28. πορωταρω κD..] -τερον ΒΑ 32. ην ημ. κεκαλυμμ. D it^β | εν ημιν] om BD. 36. εν μ. αυτ. D it^β] add και λεγει κtl κΒΑ.. (cf Io 20, 19) 37. θροηθεντες Β :: κ φοβηθεντες 39. σαρκας κ^αD.] σαρκα κ^βΒΑ.. 40. (cf Io 20, 30) om D it^β syg^α] και τουτο κtl κΒΑ.. 42. μερος κβAD.] add και απο μελ. κρισου (-ον X.) κX. 44. προφ. AD..] pm τοις κBL 47. εις κΒ.] και AC^αD.. 49. καγω (D και εγω) κD.] και ιδου εγω ΒΑC.. 51. απ αυτ. κ^αD it^β Aug 1/2]

add και ανεφ. κτλ κ^oBAC.. 52. αυτοι D it^o Aug] add προσκυν. αυτ. κBAC.. 53. ανουντες D it^o vg^o cop^o Aug] add και ευλογ. AC^o.. : ευλογουντες (pro ανουντες) κBC^oL syr^a

Evangelium Iohannis

I, 4. σοτιν κD cdd^o ap Or it^o vg^o syr^a sah Cl^o 1/2 al] ην BAC.. it^o vg (exc^o) syr^o cop Cl^o 1/2 Or Ir^o al 15. ον ειπον (C^o ελεγον) κ^oB^oAD..] ο ειπων κ^oB^oC^o :: κ^o om (post αρχου. add ος, del^o) 18. ο μονου. υιος AC^o.. it (q^o filius dei) vg syr^o et^o et^o aeth^o arm Ir^o 2/3 Hipp (om o) Eus Ath al] μονου. (κ^o 88 cop pm o) θεος κBC^oL 88 cop syr^o et^o aeth^o Valentiniani Ir^o 2/3 Cl Or Epiph al 19. απουτ. κC^o..] add (A. post λευ.) πρ. αυτ. BAC^o. 21. ηλ. ει κ.] pm ου C^o.. : AC^o.. add ου: B ου ουν τι ηλ. ει | λεγει κ.] pm και BAC.. 27. ο κ^oC^o..] om κ^oB Or 2/6 : AC^o.. αυτος σοτιν ο | εγω (A. ante ουκ ειμι) BA..] om κC. 34. υιος κ^o.. (Oral)] εκλεκτος κ^o. 37. ηκουσαν κ^o 1] pm και κ^o.. 38. σγραφ. κ^o..] add δε κ^o.. | ερημνευομ. κ^o..] μεθ^o ερημν. κ^oBAC. 41. πρωτος κ^o..] πρωτων κ^oBA. 46. ειπεν κ.] pm και BA.

II, 1. τη τριτη ημ. B. 3. κ. οιν. usq ειτα κ^o..] και υστερ. οιν. κ^oBA.. | οινος ουκ εστ. κ^o] οινον ουκ εχ. κ^o.. 4. λεγει κ^o et^o b.] pm και κ^oBA.. 12. αυτου sc] om B. 15. το κερμα κA..] τα κερματα B. | ανιστρ. AL..] ανιστρ. B. :: κφ. κατιστρ. 19. εν] om B.

III, 5. τω ουραν. κ^o..] του θεου κ^oBA.. 8. γεγενν. εκ βα.] add του υδ. και κ. 13. ο αν (A^o om) εν τω ουρ. AA.. it vg syt cop^o arm Hipp Epiph al^o] om κBLT^o 88 cop^o aeth Cyt al^o 25. ιουδαιου κ^oBA..] -ων κ^oφ. 28. ειπον] add (al pm) εγω B. 31. αρχου. sc. κ^oD..] add επανα παντ. εστ. κ^oBA.. 32. μαρτ. κD.] pm τουτο BA.. 36. ο απισθ. κ^o..] ο δε απισθ. κ^oBACD..

IV, 1. + H | ιησους pr κD.] κυριος BAC.. | η κ^oCD..] om B^oA. Or Epiph 9. λεγει κ^o..] add ουν κ^o.. | ουσης (D om) κ^o(D) it^o] add ου γαρ κτλ κ^oBAC.. 11. η γυνη κ^o(^o εκεινη)ACD..] om B | ποθ^o εν κ^o..] add ουν BAC. 14. εγω sc κD.] om BAC. 24. προσκυνουντας κ^oD^o..] add αυτον κ^oBACD^o.. 34. ποιω κA..] ποιησω BCD. 36. και sc κAD..] om BC. 38. απσταλκα κD] -σταλκα BAC. 42. σην λαλ. κ^oAC..] λαλ. σου B Or :: κ^oD it^o σην μαρτυριαν 45. ως κ^oD Chr] οτε κ^oBAC. | α κ^oD..] οσα κ^oBAC. 46. ην δε κD.] και ην BAC. 46. 49. βασιλικος D. (v. 46 it^o basiliscus) 51. δουλοι κD.] add αυτου BAC. | κ. ηγγελων κD] κ. απηγγ. AC.. : om B. | οτι κD b (sed D b pm αυτω)] pm λεγοντας BAC.. 54. τουτο κAC^oD..] add δε BC^o.

V, 1. ην η κC..] ην BAD.. 2. το λεγομ. κ^o] η επιλεγομ. κ^oBAC. :: D. λεγομενη | βηθζαθα κ 88 l (Le Eus βηζαθα) | βηθεσα αC. it^o syt (exc^o) arm Did al : βηθσαυθα B c vg sah cop (βηθα). syr^o aeth Trt :: D it^o βελζαθα 4. om κBC^oD 88 al^o (aster. v. obelis notant unc^o min^o syr^o) it^o vg^o syr^o sah cop^o arm^o] αγγελος κτλ AC^oL.. it^o vg syr^o et^o Trt al 9. εγεν. (D. υγ. εγεν.) κ^oD l arm] pm ευθ^o εως κ^oBAC. 11. απεκρ. C^oD..] pm ος δε BA :: κC^o. pm ο δε 13. ασθενων D it^o vg^o] ιαθεις κBAC. 15. ειπεν κC.] απηγγ. BA. :: D. απηγγ. 18. τουτο κD.] add ουν BAC. 19. ο ιησ.] om B min^o 20. θαναμαρτες κ.] -ζης BAD.. 29. οι sc B.] add δε κAD.. 32. οιδατε κ^oD.] οιδα κ^oBA. 44. θεου] om B. 47. πιστευετε κA..] πιστευετε B. : -οητε D.

VI, 2. εωραν κ.] εθωρον (A -ρων) BAD. 3. εκαθ^o εζετο (D -θηζετο) κDφ] εκαθητο BA. 4. , το πασα (om^o Ig Oral) ρεη. a primii. interpretation^o H 7. αποκρι. κ^oD] απκριθη κ^oBA. | τε κA..] om BD. 10. οι] om D. 11. ευχαριστησεν και εδωκεν κD.] ευχαριστησας διεδ. BA.. 14. α εποι. σημεια B. 15. φευγει κ^o] ανεχωρ. κ^oBAD.. 17. καταλ. κτλ κD] και οικου. κτλ (A. ουκ προ ουπω) BA. 19. σταδια κ^oD 106] -διους κ^ovel^oBA. 21. την γην κ^o..] της γης κ^o.. 22. ειδον BA.] ιδων (Δ ειδ.) Δ. :: κD. ειδεν 23. ηλθον

κBACD || C 1,41-3,33. 5,17-6,38. D 1,16-3,26.

L.] ἤλθον BA. :: κ ἐπέλθοντων οὐν των πλοίων : D άλλων πλοιαριων ἐλθοντων | πλοια (N)B. 27. διδ. σμ. κD.] νμ. δωσει BA. 32. δεδωκεν κA.] δωκεν BD. 33. ο sc κD] om BA. 35. οὐν κD.] om B. :: A. δε 36. σωρακ. κA.] add με BD.. 38. ποιησω κD.] ποιω BA. 39. εν κAD.] om BC.. 42. ουχί B¹] ουτος sc κA..] om BCD. 46. Θσου κ^D.] πατρις κ^BAC. 50. αποδηγοκη B Eus 51. του εμου κ it² Aug Cyp Hill] τουτου (D. post αριτου) του BCD.. (Or) | υπαρ usq ζωης post δωσω κ m Trt] post εστιν BCD. it²vg syt²sah aeth Cyp al (Δ. η σαρε μ. εστ. ην εγω δωσω υπαρ κτλ) 52. σαρκα] add αυτου B. 59. add σαββατω D it² Aug 66. οὐν κD.] om BC. | των κCD..] pm εκ B. 71. ων κC²..] om BC²D.

VII, I. μετα κ²et²C²D.] pm και κ²BC².. 3. τα εργα οὐν κ²..] οὐν τα εργα B : om οὐν κ²D. 4. αυτος κ..] αυτο (D post παρρ.) BD. 6. λεγει κ²D.] add οὐν κ²B.. 8. ουκ κD. it²vg syt²cop aeth arm Porphyr²κ²Cyp Epiph al] ουπω B.. it²vg syt²sah go Bas 9. ταυτα κD.] add δε B. | αυτος κ²D.] αυτους BD². 10. αλλ κD.] αλλα (L. αλλ) ως B.. 12. τω οχλω κD.] τοις οχλοις B.. | αλλοι κD..] add δε B. 19. δεδωκεν κ..] δωκεν BD. 22. ο μωσο. κ²] δια τουτου μωσο. κ².. | εν] om B it² 23. ο ανθρ. B. | ο sc κP²] om BD.. 24. κρινατε κ..] -μετα BD. 29. απσταλκιν κD] -σταλκιν B.. 31. ποιι κ²D.] εποιησεν κ²B.. 34. ευρησ. κD..] add με B. 35. οτι κD.] add ημεις B.. 36. ευρησ. κD..] add με B. 37. εκραζεν κD.] -ξεν B.. | αρχεσω κ²D.] add προς με (B εμ) κ²B. 39. ου κD..] ο B. | πιστευοντες κD..] -σαντες B. | πνευμα κT². vg² syt²cop arm Or²κ²et²1/3 Cyp al] add αγιον (add insuper B. δεδομενον, D. επ αυτοις) BD.. Or²1/3 Did al | ουδεπω L.] ουπω κBD. 41. αλλοι sc κD..] οι δε B. 42. ουχι κD..] ουχ (B² ουκ) B. 44. επεβ. κD..] εβαλεν B. 46. ως ουτ. λαλ. (κ²D. : om λαλ. X.) ο ανθρ. (D it² om) κ²(D..)] om κ²B. 47. απκρ. κD.] add οὐν B.. 50. πρ. αυτους κ²] add ο ελθ. πρ. αυτ. προτ. κ²B. (sim al²) :: D (post αυτων) ο ελθων προς αυτους το πρωτος 53-VIII, II. om κBACLTXA 88 al² codd ap Hier et Aug it² syt²cop²sah arm go Or Eus Cyp al] habent (sed aster. vel obelis notant unc² min²) D unc¹ min² codd m²et²ap Hier it²vg syt²aeth cop²Const²AmbAugal :: transponunt ad finem evngl. 1 al, post Lc 21, 28 ☉

VIII, 12. εμοι κD..] μοι B. 14. υμεις κ.] add δε BD.. 16. πεμφ. με κ²D.] add πατηρ κ²B.. 17. γεγραμμ. εστ. κ.] γεγραπται BD.. 34. της αμαρτ. et. Or Ir² al] om D b Cl Cyp² 38. πατρις BC.] add μου κD.. | λαλω] pm ταυτα D. | ηκουσ. κ²BC.] σωρακ. κ²D.. 39. ποιηται B²Or 41. ον γεγεννημ. κ²CD²..] ουκ εγεννηθ. BD² :: κ². ουκ εγεννημεθα 44. ουκ πρ κB²D.] ουχ B²C. 54. ημων B²AC..] υμων κB²D. 55. υμων κC.] υμιν BAD. 57. σωρακας B² (σορ-) : σωρακεν σε κ² sah

IX, 4. ημας πρ κ²BD.] εμε κ²vel²AC. | ημας sc κ².] με κ²vel²BACD.. | ως C². 6. επεδηκιν BC²TI. 10. οὐν sc κCD.] om BA. 12. ειπ. A.] pm και κB. : add οὐν D.. 16. αλλοι A.] add δε κBD. 23. επρωτ. κB] ερωτησ. A. :: D ερωτατε 27. τι] add οὐν B aeth 28. ελοιδωρ. A.] pm οι δε κ²D. : pm και κ²B. 35. ανθρωπω κBD.] Θσου A. 36. κ. ειπται] om (B)A. | και τις εστιν ερη (om απκρ. εκ.) B 40. φαρισ. κ²et²D.] add ταυτα κ²BA..

X, 7. ειπ. οὐν κ²] add παλ. αυτ. (κ²et²A. αυτ. παλ.) κ²et²AD.. : add παλιν B :: κ². add αυτοις 8. ηλθον κ².. (Cyp Aug scholia) add προ εμου κ²BAD.. (Or) 16. γενησται κ²A..] -σονται κ²BD. 18. αιρει κ²AD..] ηραν κ²B 20. οὐν κ²et²D.] δε κ²BA. 22. δε κAD..] τοτε B. 24. εκυκλωσαν B 29. πατηρ κ².] add μου κ²BAD.. | ο κB². (D ο δεδοκως) | σε B²A.. | μειζον BA.] -ζων κD.. 36. Θσου κD.] pm του BA. 38. πιστευετε πρ κA..] -ητε B. :: D Θβαλετε πιστευειν 39. οὐν κA.] om B. :: D και εζητ. | αυτον κ²D.] pm παλιν B.. : add παλιν κ²A.. 40. εμενον B (it²)

κBACD || A 6,50-8,52. C 5,17-6,38. 7,3-8,34. 9,11-11,7.

XI,2. *μαριαμ* B 33 17. *ημερας* A^d.] pm ηδη BC^o. : add ηδη κα^o C^b. 19. *τας περι* AC^b.] την κBC^o. :: D om 20. *μαριαμ* B 21. *κυριε*] om BC^o 28. *επιτασα* BC^o 29. *σκαιση* AC^d.] add δε κBC^o.] *εγειροται* AC^b.] *ηρηθη* κBC^d. | *ερχεται* AC^d.] *ηρχετο* κBC^o. 30. *ην* AD..] add *ετι* κBC. 38. *εμβριμωμ.* κA.] *εμβριμωμ.* BC^d. :: C^x *εμβριμωσμενος* 45. *α κα^o.*] ο BA^cD. (C^et^b ο *εποι.* σημειον) 54. *διετρ.* AD..] *εμεινεν* κB. 56. *ελεσαν* κD

XII,3. *μαριαμ* B 138 4. *δε* κB.] ουν AD.. : om L | ο *ισακ.* κB.] *ομιωνος* *ισακ.* A.. :: D *απο καρωτου* | *εκ* κAD..] om B. 12. ο *οχλος* BL 17. *οτι* D.] *οτι* κBA. 29. ουν] om B a | *ακουσας* κD.] pm και BA. 32. *παντας* κ^aBA..] *παντα* κ^dD. 43. *ηπερ* BAD..] *υπερ* κ.

XIII,10. *νιψασθαι* κ c vg^{ad} Or Trt (pm *ritum*) Hier (pm *iterum*)] pm *ει μη* (AC^b. η, al^o om *ει μη*) *τους ποδ.* BAC. : D *την κεραιην* *νιψ.* *ει μη τους ποδας* *μονον* 15. *δωδωκα* κA.] *δωδωκα* BCD.. 18. *μετ* *εμου* κAD..] *μου* BC. | *επηρκεν* κA.] *-ρην* BCD.. 19. *πιστευητε* BC Or^b 25. *επισπασων* κ^aAC^bD..] *αναπ.* κ^aBC^o. | ουν κD.] om BC. :: A. *δε* 26. *αποκριν.* κ^aAC^bD..] add ουν κ^aBC^o. | *το* sc] om B 28. *δε*] om B 157 al^b 32. *ει ο κτλ* κ^aAC^b..] om κ^aBC^d. 36. *εγω* κD.] om BAC. 37. *κυριε*] om κ^a. | *ακολουθουν* BC^o

XIV,5. *και*] om BC^o. 7. *εγνωκατε* κD^o.] *-κατε* BACD^b.. | *εμε* κD] *με* BC. (A om) | *γνωσασθε* κD^o.] *αν ηδαιτε* BC^o. :: AC^d.. *εγνωκατε* *αν* | *και* *εκ* κAC^bD.] om BC^o. | *αυτον* sc] om BC^o 9. *τοουτω* *χρονω* κD.] *-των* *-ων* BA. 10. ο *εν*] om ο B. 11. *αυτον* B. | *πιστευ.* sc κD.] add *μοι* BA. 13. *αιητε* (B-ται) BQ 14. *με* κB..] om AD.. | *εγω* κD..] *τουτο* BA. 17. *αυτο* (D^oL *ter* *αυτον* *pro* *αυτο*) sc A(D)..] om κB. | *εσται* κAD^b.] *εστιν* BD^o. 22. *και* *pr* κ.] om BAD. 26. *υμιν*] add *εγω* B. 31. *εστειλ.* κAD..] *εστολ.* εδ. B.

XV,6. *αυτο* κD.] *αυτα* BA. 8. *γενησοθεις* κA..] *γενησθεις* BD. 10. *καγω* κD.] *εγω* BA. | *μου* tr] om B. 13. *ινα* κ^dD^o.] add *τις* κ^aBAD^b.. 14. *α κD.*] ο B. :: A. *οσα* 16. *αιητε* BL 18. *πρωτων* κ^dD.] add *υμων* κ^aBA.

XVI,2. *υμας* sc] om B 4. *ωρα* κD..] add *αυτων* BA. 7. *ουν ελευσεται* κAD..] *ου μη αληθ.* BL 13. *εν τη αληθ.* *παση* (κ^o om *παση*) κD.] *εις την αληθ.* *πασαν* [al^b *εις* *πασαν* *την αληθ.*] BA. | *ακουει* κ.] *-σει* BD. :: A. *-ση* 18. *το*] om κ^aB. | *τι λαλει* (D^o ο *λεγει*)] om B aeth 22. *αιρεσ* κACD^b.] *αρει* BD^o. 27. *θου* κ^aet^bAC^b..] *πατρος* κ^aBC^d.

XVII,2. *δωση* κ^aAC..] *-σει* B.. :: κ^a *δωσω* : D (om *αυτοις*) *εχη* 3. *γινωσκουσιν* AD.] *-κωσι* (al-*σιν*) κBC. 5. *ην* κ^a. 7. *εγνακα* min^o : *εγνακ* κ cdd^uap Chr itⁱ syr^tet^om sah go | *δωκας* B(-*κας*) A L 8. *δωκας* B(-*κας*) ACD.] *δεδωκας* κ. 11. *αυτοι* κB.] *ουτοι* ACD.. 19. *αγιαζω* κA.] pm *εγω* BCD.. 24. *δεδωκας* sc κACD..] *δωκας* B.

XVIII,1. *του κερου* κ^dD.] *των κερων* κ^aBC. :: *του κερων* A. 3. *εκ των* *εκ* κ^aet^bD.] om *εκ* B :: κ^aAC. om 5. *ηση*] om BD. | *εμει*] add *εγω*. B 31. *κρινατε* κ^a.] add *αυτον* κ^aBAC. | ουν sc κ.] om BC. :: A. *δε* 34. *αφ* *σαυτ.* AC^b..] *απο* *σαυτ.* κBC^o. 36. *αν* *post* *επηρ.* A..] *post* *ηγων.* κB^oε. :: B^o om 39. *εν*] om B

XIX,4. *εξηλθεν* κ.] pm και BA. (A. add ουν) | *αιτ.* *ουχ* *εγρ.* κ^o (Φ *εν* *αυτω* *ουχ* *εγρ.* *αιτ.*, sim al) | *ουδεμ.* *αιτ.* *εγρ.* *εν* *αυτω* B. :: κ^a *αιτ.* *ουδεμ.* *εγρ.* *εν* *αυτω* : A *ουδεμ.* *εν* *αυτω* *αιτ.* *εγρ.* (sim var al) 6. *εκραυ.* (κ^a *εκραζον*) κ.] add *λεγ.* BA. 10. *λεγει* κA^o.] add ουν κ^aB. 11. *εχαις* κA..] *εχεις* B.. 12. *εκραυαζον* (A *εκραυ.*) A.] *-σαν* B. :: κ^a. *εκραζον* : κ^a *ελαγον* *pro* *εκρ.* *λεγ.* 17. *εαυτω* κ.] *αυτω* B. :: A. *εαυτου* (al *αυτου*) | *γολγοθ* B sah 25. *μαριαμ* bis κ.] *μαρια* BA. 29. *οξους* κ^aA..] pm του κ^aB. 30. *οξος* κ^a a em] add ο (om B) *ηση*. κ^aBA. 31. *σκαιη* B^h 33 69 t^h vg syr^tet^d Cyr

κBACD || C 11,47-13,7. 14,8-16,αι. 18,36-20,25. D 18,14-20,13.

38. ο απο κ.] om ο βα. | ηλθον et ηραν κ'. | ηλθεν et ηραν κ'β. (Α om και επωρ. usq. ad fin. v.) | αυτον κ'.] το σωμα αυτ. κ'β. (Α. το σ. του ησου) 39. μιγμα κ'Α.] ελιγμα κ'β 41. στεθη Α.] ην τειθειμ. κβ Cyt XX,1. μαριαμ κΑ.] μαρια β.. 6. ουν Α.] add και κ'β. (κ' om ον μντοι v. 6 usq. καιμ. v. 6) 11. μαριαμ κ.] μαρια βα. 13. λεγουσιν κ.] pm και βα. 17. μου απτου et. Ir [Or al] απτου μου v arm Trt 20. τ. χειρας κD.] pm και βα Cyt 21. αυτοις κD.] add ο ησ. βα 23. τινος bis β. | αφωνται κ'AD. (L-ονται)] αφιονται β'. : αφιονται (sic) β' :: κ' αφηθηστας 25. τοπον Α.] τυπον κ'BD.. :: κ' την χειραν αυτου pto τ. τοπ. τ. ηλων

XXI,4 επι κAD.] εις BC. 6. λεγει κ'ε'α.] ο δε ειπον κ'βACD.. 11. ανεβη AD.] add ουν κBC. 12. δε] om BC 16. προβατια BC.] -βατια κAD.. 17. λεγει sc κAD.] ειπον BC. | αυτω qu κD.] add. ησ. (Α. ο ησ.) BAC. | προβατια BAC] -βατια κD.. 23. και ουκ ειπ. AD.] ουκ ειπ. δε κBC. | αρχομαι κ'.] add τι (D'om) προς ος κ'βACD.). 24. ο και μαρτ. β Cyt | και γρ. κ'AC.] και ο γρ. BD. : ο και γρ. κ'. 25. om κ'] εστιν κτλ κ'..

Actus Apostolorum

I,8. εν sc κBC'.] om AC'D. 14. τοις κAC'D..] pm ουν BC'. 15. ωσει κAC.] ως BD.. 19. ο κ'D.] om κ'βAC.. | ιδια β'AC.] om κβ'D | αχλδαμαχ κΑ.] αχλδαμαχ β Eus :: D αχλδαμαχ : C. αχλδαμα (ε αχλδαμακ) 22. αχρ. κΑ.] εως BCD..

II,5. εις κ'Α.] εν κ'βCD.. 6. ηκουον AD.] -ου κβ. :: C 61 ηκουον 7. παντες (κ'. απαν-) κ'(ε'α)AC.] om BD. | ουχ κD.] ουχι β :: AC. ουκ 20. πριν κACD.] add η β. | μεγαλ. κD] add κ. επιφ. BAC.. 24. αδου D. (Polyc) 25. μου pr κD] om BAC.. 26. φ κCD] επ βα.. 31. αδη κβ.] αδου κCD.. 33. και pr BD.] om κAC.. 38. φησιν (D post πρ. αυτ. κD.) om β. (E. σφη post πρ. αυτ.) | επι κΑ.] εν BCD. 43. δε sc κβ.] τε κCD'. : D'. om | εν ιερουσ. κAC..] om BD.. | φοβ. usq. παντ. κAC.] om BD.. 44. και pr κAC.] om β. :: D παντες τε | πιστευσαυτες κβ.] -ουτες κCD.. | ησαν et και sc] om β 57 Or

III,6. περιπατει κBD sah] pm εγχις (C. -ραι) και AC.. 7. σφουρα (C' φν-) κ'β'AC'] σφουρα κ'β'CD.. 10. αυτος κAC.] ουτος BD.. 11. σολομωνος D. 13. ο (AD. om utr) θεος sc et tr κACD..] om β.. | ηρηση. (D απην.) κBAC..] add αυτον D.. 16. επι κ'ACD..] om κ'β. 19. προς κβ] εις κCD.. 22. ημων κ'C.] υμων κ'AD.: om β. 25. ημων κ'CD..] υμων κ'BA | ευλογηθησ. κA'D..] ευλογηθησ. βA'. :: C επευλογηθησ. 26. υμων (C'. αυτων)] om β.

IV,1. ιερεις κAD..] αρχιερ. BC. 4. αριθμος κBD] pm ο Α. | χιλιαδες κΑ.] pm ως (E. ωσει) BD.. 5. εις κ.] εν BAD.. 9. οσωται κΑ.] -σται BD.. 18. καθολου κ'β] pm το κ'Α.. :: D^{ms} 25. ,perhaps either δια πνευματος αγλου στόματος for δια στόματος *wih* δια πνευματος αγλου *transposed*, or του πατρος for τοις πατράσιν' WH 28. σου sc κA'D..] om βA'. 30. σου pr] om βα (σε εκταις.) 33. ησ. χρ. του κυρ. κΑ.] του κυρ. ησ. (ante τ. αναστ. β) β.. :: D. τ. κυρ. ησ. χρ. 37. προς κ.] παρα BAD..

V,1. σαφφια β. (D) :: κ' παμφιση : κ' σαμφιση : D' σαφφια : D' σαφφια 12. σολομωντος (κ σαλ-)κΑ.] -μωνος BD.. 15. επικριασει β. 16. ιερουσ. κBA.] pm εις D.. 19. ανοιξας κΑ.] ηνοιξεν (-ξε β) β.. :: D' ανεωξαν (D' -ξαν) 26. ηγεν κBD'] ηγαγεν Α. :: D' ηγαγον 31. του κβ'.] om κ'AD.. 32. εσμεν (A. post μαρτ.) κAD'.] εν (pτο εσμεν?) αυτω β (69' al' Ir' εν αυτω εσμεν) :: D'. εσμεν αυτου | ο (D'E ον) εδ.] om ο β. 33. εβουλευοντο κD..] -λοντο βα. 38. τα] om β'E

κBACD || C Io 18,36-20,25. Act 4,3-5,34. D Io 18,14-20,13.

VI, 3. *δε* MB] *ουν* C. (D^{ms}) : *δη* A : om sah arm aeth 5. *πληρη* BC^s.] -*ρης* MAC^d. 9. *των λογομ. κα.*] *της λογομενης* BCD.. | *και ασιας* M^{BCD}B^s.] om AD^s 13^{msd} d 13. *αγιου* MAD..] add *τουτου* BC.

VII, 3. *εκ* sc] om BD sah 7. *δουλευσουσιν* ACD.] -*ωσιν* MB.. 10. *εναντι* κ.] -*τιον* BACD.. | *εφ* MAC.] om BD.. 13. *αγγελωρ*, MCD.] *εγγωρ*, BA | *ατου* KA.] *ιωσηφ* (D.. pm του) BCD.. 15. *και* (om D.) *κατεβη* MAC.] *κατεβη* δε B.. | *εις* αγ.] om B 22. *εν* πρ MAC.] om BD^s.. :: D^s. *πασαν την σοφιαν* 31. *εδουμαζεν* MD.] -*σεν* BAC.. 34. *αυτων* MAC..] *αυτου* BD. 35. *και* sc κ^sBD.] om κ^sAC.. 36. *γη* MAD. (D. *αγυπτου*)] *τη* BC. 38. *μυμ* KB. 43. *ρομφαν* κ^s s Chr^{ad}] *εσπαν* (κ^sA. ραι-) κ^sAC. : *ρομφα* B Or^{ad} :: D. *ερωφαιμ* (var al) 45. *εξωσεν* κ^s.] *εξωσεν* κ^sBACD.. 46. *οικω* κ^sBDH] *θω* κ^sAC.. : ,*Perhaps τῶ οἴκῳ for τῶ κυρίῳ* (τωκῶ) H 47. *σαλωμων* (κ -*λομων*) MAC] *σολομων* BD.. 49. *και η* B. 51. *καρδιες* B

VIII, 1. *παντες* κ^s 18 47] add *δε* BCD.. :: A. add *τε* : κ^s pm *και* 5. *την* M^{BA} min[]] om CD.. 18. *το πνευμα* MB sah] add *το αγιον* ACD.. 24. add *ος* κτλ D^s syz^{ms} 27. *εληλ.* κ^sAC^sD^s.] pm *ος* κ^sBC^sD^s.. 28. *τε* MAD..] *δε* BC. | *αγγελ.* κ^s.] pm *και* κ^sBC.. :: A. add *τε* : D *αναγεινωσκων* 32. *κειροντος* B. 37. om MBAC..] *ειπεν* κτλ (vel sim) E. g m vg (exc am^s fu) agm syz^{ms} Ir Cyp

IX, 5, 6. E (sine cd^{ms}) cum vg syz^{ms} al II. *αναστα* B v^{ms} 12. *ανδρα* KA.] add (E. pm) *εν οραμ.* BC. | *χειρας* κ^sAC.] pm *τας* κ^sBE (al^{ms} *χειρα*) 15. *εδνωσ]* pm *των* BC^s 19. *ενοιχυσεν* MAC^s.] -*χυθη* BC^s. 21. *εις* πρ KA 40] *εν* BC.. 22. *ιουδ.* κ^sB] pm *τους* κ^sAC.. 25. *σφυρις* KC 37. *αυτην* sc] om B 42. *της*] om BC^s 43. *εγεν.* *δε* κ^sB min[]] add *αυτου* (C. post *μιναι*) κ^sAC..

X, 5. *τινα* BAC.] om κ. 9. *αυτων* KA.] *εκαιων* BC.. 17. *υπο* MB.] *απο* ACD.. 18. *επυθοντο* BC 19. *αυτα]* om B cop | *ανδρες* D..] add *τρεις* MAC. : add *δυο* B | *ζητουντας* MB 61] -*τουςιν* ACD.. 24. *εισηλθαν* (A. -*θον*) MAC..] -*θεν* BD. 33. *σου* D^s d vg al 36. *om* κ^sCD..] om κ^sBA. 39. *εν* sc] om BD. 40. *εν* κ^sC 81] om κ^sBAD^s.. :: D^s d *μετα την τριτην ημεραν* 42. *αυτος* KA..] *ουτος* BCD^{ms}. 45. *οι* B. | *του* αγ. πν. KA.] *του πν.* *του* αγ. BD^s.. :: D^s *του* πν. αγ. 48. *αυτοις* KA 38] *αυτους* BD..

XI, 3. *εισηλθεν* et *συνεφαγεν* B. II. *ημην* E. (v^{ms}) 20. *ελληνας* κ^sAD^s.] *ελληνιστας* BD^s.. :: κ^s *ευαγγελιστας* 23. *τω* κυρ.] pm *εν* B 40 sah cop 28. *εσημαινεν* B :: D^{ms}

XII, 6. *προαγαγειν* A.] *προαγειν* D. : *προσαγαγ.* B 18 57 : κ min^s *προσαγειν* 8. *τε* KA..] *δε* BD. 11. *ο κυριος* B. 13. *προηλθε* κ^sB^s s vg 15. *ειπαν* B. 21. *καθισας* MB.] pm *και* AD.. 24. *κυριου* B vg 25. *εξ* A. v^{ms}] *εις* κ^sB^s.. :: B^{ms} d. *απο* : ,*perhaps την stood originally before εις, and was transposed by a primit. error* WH

XIII, 1. *τετραρχων* κ^s sah^{ms} d^s cop 6. *βαρισησον* κ. (codd^{ms} ap Hier)] -*σους* BC. :: AD^s. -*σουν* : D^s -*σουαν* II. *τε* KC.] *δε* BA.. :: D *και ενθαως επεσεν* 17. *αγυπτω* CD..] -*πτου* M^{BA}. 18. *ετροφοφορ.* AC^s.] *ετροποφορ.* M^{BC}D.. 19. *και*] om B 61 sah 22. *ανδρα]* om B^s 26. *ημιν* M^{BA}D.] *υμιν* C. 28. *ητησαν τον* κ^s 31. *υμν* (κ post *εισιν*, D vg syz^{ms} pm *αχρι*) MACD. v^{ms}] om B.. 32. *ημων* (C^sE. *αυτων* ημιν : 76 ημιν : g sah *αυτων* : cop om)] ,*Doubtless a primit. error for ημῖν* WH 33. *εν τω πρωτω φ. γωρ.* Dg Or Hil] *εν τω φ. γωρ.* (E. post *δεντ.*) *τω* *δεντ.* MBAC.. 39. *απο* MAC^s.] pm *και* (D add *μετανοια*) BC^s(D).. 42. ,*Perhaps Ἐξιώντων for Ἀξιούντων, and παρεκάλουν* (B ηξιουν idque post σαββ.) *an interpolation, with change of punctuation* H 44. *τε* B.. | *εχομο.* M^{BC}D..] *εχομ.* AC^s | *κυριου* M^{BA}.] *θου* B^sC.. :: D^{ms} 45. *αντιλεγ.* *και* D. om MBAC.. 46. *επειδη* κ^sBD^s.] *πει* *δε* C. :: κ^sAD^s.. *επειδη* *δε* 48. *κυριου* MAC..] *θου* BD. 49. *καθ* KA.] *δε* BCD.. 52. *δε* MCD..] *τε* BA.

MBACD || C 10,43-13,1. D 8,29-10,14.

XIV, 3. *επι* sc κ^Α] om κ^ΒBCD.. | *διδοντας* κ min⁴ 9. *ηκουεν* BC. II. *τε* κBA.] *δε* CD.. 17. *υμιν*] om κ^Α. 21. *ευαγγελιζομ.* AD.] *ευαγγελισομ.* (κ^Α om και τη γ. 30 usq πολιν γ. 31) κ^ΒBC.. | *εις* tr] om B. (D.. om *εις* sc et tr) 25. *εις την* (A om) *περηγη* κ^Α.] *εν περηγη* κ^ΒBCD..

XV, 4. *απο* BC. 6. *τε* BC. 16. *κατσοτραμμ. κ.*] *κατσοτραμμ. Β* :: ACD.. *κατσοκαμμενα* 18. *γνωστα απ αιων.* κBC.] *γνωστον* (κ. *γνωστα*) απ αιων. *σοτιν* (A om *σοτ.*) *τω κυρω το εργ.* αυτ. (κ. *παντα τα εργα αυτ.*) AD. (κ.) 20. *και του πνικτου* (D Ir² om) κC..] om του BA. 24. *εξελθοντες* κ^ΑCD..] om κ^Β. 25. *εκλεξαμενους* κCD..] -*μενοις* BA. 29. *add φερομ.* κτλ D Ir² Trt 34. om κBA.. am fu syz² et² cop⁸ al] *εδ.* *δε τω ουλα* (D ουλα) *επιμ.* *αυτους* (αυτου 13..) CD 13.. vg²¹ syz²² sah cop⁸ aeth arm : add praeterea *μον.* *δε ιουδ.* *επορ.* D g vg²¹ 41. *και την κιλκ.* BD

XVI, I. *κατηχ.* *δε* (D²²) κC..] *add και* BA. 3. *τον πατ.* κτλ D..] *οτι ελλην* κτλ κBAC. II. *δε* pr MAD.] *ουν* BC.. 12. *Β πρωτη μερ. της Μ.* (var al) : ,perhaps *μεριδος for Πιεριδος* H 19. *και ιδοντες* B. 23. *δε* B. 26. *παραχο.*] om B Lcf 27. *μαχ.* κA..] pm την BCD 61² 32. *Θσου* κ^Β 34. *οικον* BC.] *add αυτου* κAD.. 36. *τουτ.* κA..] om BCD. 38. *τε κ.*] *δε* BAD.. 40. *απο* κB.] *εκ* AD..

XVII, II. *καθ* MAD.] pm το B.. 18. *στωικων* B. 19. *δε* B. | η *υπο* κA..] om η BD 21. *τι* sc κBA.] om D.. 28. *ημας* B. 30. *απαγγ.* κ^Β B Ath⁸] *παραγγ.* κ^ΑAD.. 34. ο] om B :: D *τε*

XVIII, 2. *καθ.* κ^Δ..] *διατεταχ.* κ^ΒBA. 3. *ηραζοντο* κ^Β.] -*ζετο* κ^ΑAD.. 7. *εισηλθεν* κAD².] *ηλθεν* BD².. | *τιτιου* B²D² syz² (κ vg *τιτου*, syz² sah *τιτου* sine *ιουστου*)] om AB²D².. 19. *αυτων* B..] *κει* κAD. 21. *παλιν* κBA. vg (exc²) sah cop aeth⁸ arm] *δει* με (D²² δε) *παντας* τ. *εορτ.* τ. *ερχομ.* (D τ. *εορτ.* *ημεραν ερχομ.*) *ποι.* *εις ιεροσ.* (g dem *add et ηερυμ*) DHLP min²¹ g dem syz aeth⁸ Chr Thphyl 27. *εν δε τη κτλ* D syz²²

XIX, 18. *Θελοτος* κτλ D syz²² I. *κατελθ.* κA.] *ελθων* B.. 3. ο *δε* *επ.* κA.] *επ.* τB.. :: D. *επ.* *δε* 8. *τα* κA..] om BD. 9. *add απο* κτλ D 187 syz²² 14. *τινος* κA..] *τινος* B. (D²²) 15. *τον ιησ.* κ^ΑAD..] *τον* *μεν* ιησ. κ^Β. 17. *επεπ.* κB..] *επεισεν* AD. 24. *αργυρ.*] om B 27. η pr] om BD | η sc] om B in min² 28. *add δραμ.* κτλ D 187 syz²² 34. *ωσει* B min² | *κραζοντες* κA.] -*ζοντων* BD.. | *εφρα.*] *add μεγαλη* κτλ B 39. *πραε* *τερω* B. (d) 40. ,*perh.* *αιτιου υπαρχοντος for αιτιοι υπαρχοντες* H

XX, 4. *αυτω* κB 18 vg sah cop aeth] *add αχρι* (D *μεχοι*) τ. *ασ.* AD.. g syz arm Chr 5. *προσελθ.* B²D. (vv)] *προσελθ.* κB².. (A *latet*) 6. *οπου* κA.] *ου* B.. :: D *εν η και* IO. *θουρβεισθαι* B²CD. II. *και* pr] om B sah 13. *προσελθ.* κB²C..] *προσελθ.* B²A. :: D *κατελθ.* 15. *εσπερα* B. | *τη δε* sc κBAC. vg cop aeth arm] *και* *μειν.* κτλ DHLP min²¹ g syz sah al 21. *χειστον* κAC.. (D²²)] om B.. 24. *ταλειωσαι* ACD..] -*σω* κB 26. *διοτι* κBA.] *διο* CD².. (D²²) 28. *κυριου* AC²D. g syz²² sah cop arm Ir² Did al²²] *Θσου* κB min²¹ vg syz²² et² Epiph al :: C².. *κυριου* κ.ι.ι *Θσου* | *του ιδιου* *perh.* *a primiti.* *error for του ιδιου υιου* H 30. *αυτων*] om B. 32. *κυριω* B.

XXI, I. *αποσπαθωντες* B. :: D²² *παταρα*] *add και μυρα* D g sah 3. *αναφαναντες* κB².] -*ωντες* B²AC.. 6. *ανεβ.* κ^ΑAC.] *εναβ.* κ^Β. (al²¹ *επαβ.*) 13. κ. *ειπεν* κA.] om BC.. :: D²² 18. *τη τε* κA.] *τη δε* BC.. 20. *εισιν* κ min²] *add εν τοις ιουδ.* BAC. :: D. *add εν τη ιουδαια* (al²¹ *add ιουδαιων*) 21. *παντας*] om AD². 22. *δει* *συνελθ.* κτλ. (D. κτλ. *συνελθ.*) *et γαρ* (C² om, κ² om *γαρ* *οτι*) κ² et² AC²D.. vg Chr] om BC² min² vv²¹ 23. *αφ* κB 25. *επιστειλ.* κAC..] *απεστειλ.* BD. 32. *λαβων* B

XXII, II. *ουκ* εβλ. E 18 : *ουθεν* εβλ. B 18. *ιδον* κ (min² *ειδον*) d] *ιδειν* BA.. 21. *εξαποστ.* (D. -*στελλω*) κACD..] *αποσταλω* B. 23. *δε* κD..] *τε* BAC. 26. *εκατονταρχης* κ^ΑCD] -*χος* κ^Β..

κ^ΒACD || C 16,37-20,10. D 21,2-10. 16-18. 22,10-20.

XXIII, 6. *εγω* sc] om B. 7. *λαλησ. C.*] *ειποντος* κ^Α. (κ^Α *ειπαντος*): *λαλουντος* B. | *επισπεν* B^o (*vel^b 112 *επισπεν*) 8. *μεν*] om B. 10. *γωνομ.* (B *γωμ*) κB] *γενομ.* AC. | *τε*] om B. 12. *τε* B. | *πειν* B^o 18. *νεανισκον* κA.] *-ναν* B.. 21. *πειν* B^o 28. *κατηγ.* (κA.: add *αυτον* B^o..) κτλ] om B^o 61 30. *εξ αυτων* κA.] *εξαντης* B.. | *αυτους* κA.] om BE.. | *επι σου* κA.] pm (E. τα *πρ.*) *αυτον* BE.. 35. *τω ηρωδου* B

XXIV, 2. *αυτου*] om B 13. *ουδε* κB 61] *ουτε* A. 15. *προς* κC.] *εις* BA. 20. *ευρον* κBA.] add *εν εμοι* C.. 24. *ησ.* κ^Β.] om κ^{vel} AC^{VI}.. 26. *αυτω* pr] om B

XXV, 1. *επαρχειω* κ^o (-*χιω*) A] *-χια* κ^Β C^o..: *-χεια* B^o 13. *ασπασαμ.* (61. ν^{VI} *ασπασομ.*) †H 16. *δε* BE^o 17. *αυτων*] om B. 18. *πονηραν* AC^o.] *-ραν* κ^Β. :: κ^o C^o *πονηρα* (al^{VI} om) 24. *ευστηχεν* B.

XXVI, 1. *περι* κAC.] *υπερ* B.. 4. *την* sc] om BC^o. | *οι*] om BC^o. 7. *καταντησεν* B 10. *τε* pr κAC.] om B.. 12. *της*] om A. 16. *ειδες*] add *μ* BC^{VI}. 21. *οντα* κ^o (add *μ*) et^o.] om BA. 26. *και*] om B. | *τι*] om B. | *ουθεν*] om κ^Α. 28. †WH : , *Perh. μ* *παιδεις* *for* *πίποιδας* H 29. *ευξαιμην* κ^o.] *ευξαιμην* κ^Β A.. 31. *τι* κA.] om B..

XXVII, 2. *αδραμυτηνω* κB^o.] *-μυνηνω* B^o A. 5. add *δε* ημ. *δεκαπ.* 112 137 *συτ^o* 8. *λασσα* H.. (κ^o *λασσα*) λασσα B. :: κ^o *λαισσα* : A. *αλασσα* 16. *κλυδα* κ^o. (A *κλα* abscissis rell litteris, al^{VI} *κλυδην*) *κλυδα* κ^Β B *vg* 23. *εγω* κAC^o.] om BC^o.. 27. *προσαχεν* B^o (*προσανχεν*) 29. *τε* BA..] *δε* κC. 30. *πρωρης* κA 13 al^{VI} *-ρας* BC.. 37. *ως* B *sah* 39. *εκασσαι* B^o C *cop arm* (*salvare*) 41. *βιας* κ^Β A.] add *των κυμ.* κ^o C.

XXVIII, 1. *μελιτηνη* B^o. 6. *εμπιτρο.* κ^o.] *πιμπρ.* κ^Β. :: A. *πιπρασθαι* | *μεταβαλομ.* κ.] *μεταβαλομ.* BA. 9. *και* pr] om B *vg^{VI}* *cop* 13. *περιελθοντες* κ^Α.] *-ελοντες* κ^Β 16. *επετρο.* *τω π.* κBA ν^{VI}] *ο* *εκατοντ.* κτλ H.. *g* *sy^o* aeth | *καθ αυτ.*] add *εξω της παρεμβ.* 187 *g* *demid* *sy^o* 25. *τε* κ^o.] *δε* κ^Β A.. 31. *ησου* κ^o.] add *χριστου* κ^Β A..

Epistula Iacobi

I, 9. *ο* pr] om B *arm* 22. *μονον* ante *ακρ.* κACP..] post *ακρ.* B. (ν^{VI}) II, 3. *και επιβλεψητες* κA..] *επιβλ.* *δε* BCP. | *εκει*] post *η καθου* B ff 4 *ου*] om B^o ff 6. *υμας* pr κ^Α.] *υμων* κ^Β CP.. 14. *το*] om BC^o. 19. *εις εστ.* *ο θε.* κA. (ν^{VI})] *εις θε.* *εστ.* B. : *εις ο θε.* *εστ.* C (P *latet*) (al^{VI} *ο θε.* *εις εστ.*) 22. *συνεργει* κ^Α ff 5] *συνεργει* κ^Β CP.. 26. *γαρ*] om B. | *εργων* κB.] pm *των* ACP..

III, 6. *η γλ.* pr κ^o] pm *και* κ^o. | *και* pr κ^o] η κ^o.. 14. *της* (κ^o pm *κατα*) *αληθ.* κ. *ψευδ.* κ(et^o) *sy^{VI}*] κ. *ψευδ.* *κατα της αληθ.* BACP..

IV, 2. *και* ult κP..] om BA. 4. *εστ.* *τω θεω* κ.] *του θεου* *εστ.* BAP.. 8. *εγγισει* B 9. *κλυσο.* κA] pm *και* BP.. | *μετατραπητω* BP. 12. *ο* pr] om BP 13. *ποιησομεν* BP.] *-σωμεν* κA. 14. *το κ.*] τα AP. : om B | *γαρ* pr κ^Α P..] om κ^Β. | *γαρ* sc (κ om *ατμ.* *γαρ εστ*) BP..] om A. 15. *θελιση* κA.] *θελη* BP.

V, II. *ο*] om B 14. *αλειψ.* BP.] add *αυτον* κA. | *του κυρ.* κP..] om *του* A. : om *του κυρ.* B 16. *ευχεσθε* κP..] *προσευχ.* BA. 20. *γυνωσκατε* B. | *αυτου εκ θαν.* κAP.] om *αυτου* (B) KL. : *εκ θαν.* *αυτου* B ff (aeth *αυτου εκ θαν.* *αυτου*)

Epistula Petri I

I, 7. *το δοκιμιον* *prob. a primit. error* *for* *το δοκιμιον* (ita min⁴) H 8. *αγαλλιασθε* κAC^o P..] *-λιατε* BC^{VI} Or 9. *υμων*] om B min³ Cl Or (sed

κ^ΒACD || C *passim* D 22,29-28,31. :: κ^ΒACP || C *Iac* 4,8-5,20.

alio loco ημων habet) al 12. εν κσρ.] om BA. 16. διοτι sc κ min³ Cl] στι BACP. 21. πιστους BA.] πιστευοντας κσρ..

II, 1. υποκρισις (κ^o-σις, κ^o πρ -σιν, tum -σις) κ^o(ετ^o)ACF..] -σιν (κ^o)B. (et Cl Or^o) 5. αποκοδ. κλ^oC.] οικοδ. BA^oP.. 7. λιθον κ^oκ^oπ^oP..] λιθος κ^oBAC^oπ^o. 15. φμιων κ^o 24. υμων B | αυτου sc κ^oP..] om κ^oBAC..

III, 1. και (C. post ει)] om B. 6. υπηκουον B. 7. συνκληρονομοις κ^o(^o-μους)B.] -μοι ACF.. | ταις προσευχαις B syr^o cop II. εκκλιν. κσρ^oP..] add δε BAC^o. 16. καταλειψθεις B min³ syr^o Cl] -λουσιν υμ. ως κκοκπ. κσρ^oP.. 18. απεδανεν κλ^oC. vñ^o] επαθεν BΡ.. | υμας B. 21. ,δ (κ^o τ3 aeth om) prob. a primit. error for φ̄ (ita min³)^o H

IV, 1. αμαρτιας κ^oB. 5. κρινοντι BC^oπ^o min³ 17. καιρος κλ.] pm o BΡ.. 18. ο δε ασβης B^o. | και ο κλ.] om o BΡ.. 19. αυτων] om B

V, 1. τους κρ^o.] om BA. 2. μη αναγκ. κ^oB.] pm επισκοπ. κ^oΔΡ.. | κατα θρον κλ^oP.. (vñ^o)] om B. (syr^o) 6. χειραν κλ 8. τινα] om B IO. χριστω κ.] add ησθ. ΑΡ.. : pm τω B | θεμελ. κρ^o.] om BA. II. των αιωνων] om B.

Epistula Petri II

I, 1. σιμων B. 3. τα πρ κλ.] om BCF.. | ιδια δοξη κ. αρετη κσρ^oP.] δια δοξης κ. αρετης B.. 9. αμαρτηματων κλ.] -τιων BCF.. 17. ο υιος κτλ B 18. εν τω αγιω ορει BC^o. 21. απο θρον BΡ.] αγιοι (A add του) θρον κλ. :: C. απο θρον αγιοι

II, 4. σιροις κ] σειροις BAC :: P^o. σιραις 6. καταστρ. κσρ^oP..] om BC^o. :: P καταστρεψεν προ καταστρ. κατακρ. | ασβησιν BΡ min³ 8. ο] om B 9. πειρασμων κ^o.] -σμων κ^oBACP.. II. παρα κρ. κσρ^oP.. m (domini) syr^o arm al] om A. vg syr^o bod^o et^o cop aeth Ephr 12. γεγεννημ. κλ^oP..] γεγεννημ. BA^oCF. 13. κομμον. κ^oAC..] αδικονμ. κ^oBΡ syr^o bod^o arm | απκαταις κλ^oCF.. syr^o cop arm] αγαπαις BA^o * m vg syr^o bod^o et^o sah aeth 14. ακατακατους BA 15. καταλειπ. κβ^oA 18] καταλιπ. B^oCF.. | βοσορ κ^oACF..] βωσρ B. :: κ^o βωοροσρ | μισθ. αδ. ηγαπησαν B arm 19. τουτω κ^oB.] add και κ^oACF.. 20. ημων κσρ^oP. (vñ)] om B. 22. κυλισμον BC^o.] -μα κσρ^oP..

III, 5. συνστοσα κ^oACF..] -τωτα κ^o :: B -τωσης 7. αυτω BAF.] αυτου κC. 9. δι κλ.] εις BCF.. IO. ουρανοι κ.] pm οι BAC.. | κατακαησθ. AL min³ vg (sed am fu al om και γη usq κατακαησθ.) syr^o cop aeth Cyr Aug al] ευρηθησεται κβκρ min³ syr^o arm (sah syr^o bod^o non invenitur) :: C αφανισθησονται : , perh. text for ζυήσεται, or some form of that stem^o WH II. ουν κλ.] οντως (CP. pm δε) BCF. (al τουτ. ουν οντως) | υμας (κ^o. ημ.)] om B 12. τηκαται (C. τακησται, P -σονται) | , Text prob. a primit. error for τήξεται^o H 13. κατα] και A. | τα επαγγελματα κλ B vñ^o] το επαγγελμα BCF.. 16. ταις κρ^o.] om BAC min³ 18. αιωνος B.] add αμην κσρ^oP..

Epistula Ioannis I

I, 4. ημων κβ..] υμων AC 5. ουκ εστ. εν αυτω ουδεμ. B.

II, 2. μονων B. 6. οντως κσρ^o.] om BA. 14. του θρον] om B sah 17. αυτου] om A. (Or) 19. ησαν εξ ημ. κλ^oP..] εξ ημ. ησαν BC. 20. και sc] om B sah | παντες κβρ θ sah Hes] παντα AC.. 24. εν qu] om B. 27. αλλα (om ως) B. 29. και κσρ^oP.] om B..

III, 7. τεκνια κβ..] παιδια ACF. 13. και κσρ^oP.] om BAC^o. 19. και πρ] om BA. | τας καρδιας κλ^oCF..] την καρδιαν BA^o. 21. ημων πρ κC..] om BA | ημων sc κλ..] om BC. 23. πιστευομεν κλ^oC.] -σωμεν B.

IV, 2. εληλυθεναι B. 3. μη ομολ. et. Polyc Trt^o al] λυει vg I^o Or^o

κβBACP || C : I Pe 4, 6-2 Pe 1, 1. P 1 Io 3, 20-5, 1.

Trt⁸ Lcf al 10. ηγαπηκαμεν B 15. ηση.] add χρ. B m arm 16. μεναι sc κβ.] om A.

V, 1. και sc] om B. 5. εστιν A.] pm δε κ.: add δε B. 6. μονω B 10. τω θεω (A. τω υιω, m Iesu Christo, am^o om)] , *Text prob. a primit. interpolation* ' WH

Epistula Ioannis II

6. ενα sc MA] om BP.. 8. ειργασασθε κλ. νη^π] ειργασαμεθα (ηγρ- B^o) BP.. sy^{cm} sah 12. ημων κP..] υμων BA.

Epistula Ioannis III

3. εχαρην κ.] add γαρ BACP.. 4. χαριν B min^o vg cop 10. της εκκλ. κ.] pm εκ BACP..

Epistula Iudae

I. , *Text prob. a primit. error for θεῶ (without ἐν) and ἐν Ἰησοῦ* H 4. παρεισδυθησαν B 5. παντα (KL min^π sah al τουτο)] , *Text perhaps a primit. error for πάντας* (ita sy^{1bod1}) H | κυριος (al^π ο κυρ.) κC^o (C^o. ο θεος)] ησους βα. νη^π : , *apparently οτικῶ (ὅτι Κύριος) and οτιῶ (ὅτι Ἰησοῦς) for οτιω [ὅτι ὁ]* WH 13. πλανητες οἱς ζοφος B 15. ασαβ. BA.] om κ (om et αυτων) C. | λογων κC.] om BA.. 18. του χρονου κλ.] om του BC. (al^π χρονω) 22. ελεγετε AC^o min^π νη^π] ελατε (al^π ελειστε) κBC^o. sy^o 22s. (C sy^o om v. 23 ους δε ελατε, var al) : , *perhaps the first ελατε (ubi Τὶ ἐλέγετε) an interpolation* (sy^{1bod1} CI Hier om ελεγχ. διακρινομ.)' WH 23. ους δε pr] om B

Epistula ad Romanos

I, 16. πρωτον] om BG Trt 27. τε κBD^o.] δε AD^oG. : : C. om 32. επιγνωσκοτες (B -γειν-) B 80 | ποιουντες et συνευδοκουντες B, sim d^og vg (exc am^o) Or^o Lcf al non solum qui ea (al illa) faciunt sed et (al etiam) qui consentiunt.

II, 2. γαρ κC.] δε BADG.. 16. εν ημ. οτε κDG..] εν η ημ. B : εν ημ. η A.

III, 2. γαρ κAD^o.] om BD^oG. 4. νικησεις κAD.] -σης BG.. 7. δε κA.] γαρ BDG. 8. και sc] om B. 11. ο pr κD..] om BAG | ο sc] om BG | ζητων B 12. ο κD.] om BAG.. | ουκ εστ. sc] om B 67° sy¹ 14. στομα] add αυτων B 17 22. ησου] om B 25. δια πιστ. κC^oD^oG.] δια της πιστ. BC^oD^o. : : A om 28. γαρ κAD^oG..] ουν BCD^o. 29. μονων B.

IV, 1. ευρηκ.] om B 47° 5. ασεβην κD^oG 8. ου κ^oBD^oG 67°] ω κ^oACD^o.. 11. περιτομην AC^o. | δικαιοσ. κC^oD^o.] pm την BC^oD^oG.. : : A. pm εις 12. και τοις prob. a primit. error for και αυτοις' H 19. νενηρωμ. BG.] pm ηδη κACD.. 22. και] om BD^oG.

V, 2. τη (κ^oA. pm εν) πισται κ^o(et^o)AC..] om BDG. 3. κωνωμαθα κAD.. Or^o Cyp al] -μενοι BC 80 Or^o Trt al 6. ετι γαρ κACD^oet^o.] ει γε B : D^oG εις τι γαρ (it vg I^o ut quid enim) : min^π fu^o Aug ει γαρ : sy¹ ει δε : cop ει γαρ εις : , *Text possibly a primit. error for ειπαρ* H 11. χριστου] om B 13. ελλογαται κ^o : : κ^o εναλογειτο : A ελλογατο 15. και pr] om B. 17. τω του ενος κBC..] εν ενος 47° am al^o Or : : AG εν ενι : : D εν τω ενι | της δωρ.] om B 49 I^o Or^o 1/2 al (67° al^o Or^o Thphyl την δωρεαν)

VI, 3. ησους] om B. 11. εινας (κ^o.. post νεκρ. μεν) κ^o(et^o)BC..] om ADG. 19. εις την ανομ. et. Or^o al] om B sy¹ Trt^o 21. το κ^oACD^o..] add μεν κ^oBD^oG.

κBACP || C I Io 4,3-3 Io 2. Iud 1. 2. P I Io 3, 20-5, 1. Iud 4-15. : : κBACDG || C Rom 2,5-3, 21.

Epistula ad Corinthios I

I, 2. τη ουση εν κορ. post θσουv καδ^β.] post χρ. ησ. BD^εt^γG 4 μου κ^αCDG^α.] om B^αV aeth 8. χριστου] om B^α 13. υπερ καδ^βG^α.] περσ BD^α 14. ευχαρ. κ^αB 87^α Chr^δDam] add τωv θσω (A. add μου) κ^αCDG^α. Or^δTrit al 28. τα μη οντα κ^αCD^αD^αG.] pm και κ^αBC^αD^α.

II, 1. μαρτυριον κ^αBDG^α. v^π Or al] μυστηριον κ^αAC min⁷ r syr^b cop Amb Aug al 2. ειδ. τι καδ^βG^α.] τι ειδ. BC. :: D^αet^α τι εν vμ. ειδ. 9. α sc κDG^α.] οσα BAC^αCl^α Hipp al 10. δε et. Or al] γαρ B 87 al⁷ sah cop Cl al 13. πνευματικωv B 17 15. ανακρ. ACD^αG.] add μεν κ^α(om v. 15)BD^α.. | παντα κ^αBD^αG^α.] pm τα ACD^α.

III, 2. στι] om B 12. αργυρ.] pm και B 13. αυτο BAC.] om ND. (G om v. 8 usq v. 18 θσουv) 16. εν υμιν οικει B.

IV, 13. δυσφημ. κ^αAC. Cl Or^α3/5 Eus al] βλασφημ. κ^αBDG^α. 14. νουθετων καC.] -θτω BDG^α. 17. αυτο κ^αA.] om κ^αBCDG^α. | ησουv κCD^αet^αBDG. (D^αG κυριω προ χρ.)] om BAD^α.

V, 2. πραξια καC.] ποιησας BDG^α. 4. κυριον κA.] add ημων BDG^α. 5. ησουv κ.] ησ. (AG. pm ημων) χρ. ADG^α. : om B Or^δTrit al 8. μη B Or^α/s 11. νυνι κ^αCD^α(-vσι)et^α..] νυν κ^αBAD^αG^α.

VI, 5. λαλω B 7. μεν κ^αD^α.] add ουν κ^αBACD^α.. 10. ου pr καC.] ουτε BD.. 11. κυρ. κAD^α.] add ημων BC^α.. 14. εξεγερει κCD^α..] εξηγερειv B 87^α (am fu hari suscitatū) :: AD^α. εξεγερειv 19. πνευμ. αγ. σοC.]

VII, 1. εφαρατε κBC.] add μοι ADG^α. 5. αν] om B | υμων] om B 9. γαμειν κ^αAC^α.] γαμησαι κ^αBC^αDG^α. 13. ει τις κD^αG.] ητις BACD^α.. 15. υμας κ^αAC.] ημας κ^αBDG^α. 17. μεμερικεν κ^αB] εμερικεν κ^αCDG^α. 28. η] om BG 34. η αγαμοσ post παρθ. (sed κA. add η αγ. et. post γυν.) κADG^α. (Trit Cyp) post γυνη tantum B. (vg cop Eus) | και τωv σωμ. κBG^α.] om και ad. 38. ποιει κAD^α. (G om ωστα usq ποιει)] ποιησει B. | ποιησει κBA.] ποιει DG^α. 40. δε sc κAD^α.] γαρ B.

VIII, 6. αλλ et. Or Hil al] om B basm Ir^α Eus | δε on B aeth 8. ουτα εαν μη κτλ βα^α. | περισσονομηθα B Or 10. σε κAD^α.] om BG vg Or^α al

IX, 4. πειν (κ^αD^αG πιν) B^α 7. η κAC^α.] om BC^α7DG. 9. κηωσ. B^αD^αG Chr Thdr^t] φηωσ. κB^αACD^α.. 12. εκκοπ. κD^α.] εκκοπ. B^αACD^α.. : ενκοπ. B^αG 16. ευαγγελιζωμαι sc κA.] -σωμαι BCDG. 18. μου pr κ^αAC.] μοι (D^αG εσται μοι) κ^αBDG^α. 22. ασθενησ κ^αBA.] pm ωσ κ^αCDG^α.

X, 2. εβαπτισθησαν καC DG.] -τισαντο B. (Or) 3. το αυτο κ^αBC^αDG^α.] om (sed A non om το) κ^αAC^α aeth 7. πειν (κ πιν) B^αD^αG 8. μια κ^αBD^αG] εν μια κ^αACD^α.. 9. κυρ. κBC.] χρ. DG^α. :: A θσον | εξεπειρ. κCD^αG.] επειρ. BAD^α. 10. γογγυζετας BAC.] -ζωμεν κDG. | καθαρωv κB.] καθωσ κCDG^α. 18. ουχ κ^αACD^αG 17] ουχι κ^αBD^α.. 20. θυουσιv pr BDG. (Marcion Trit) add τα εθηv καC. (Or)

XI, 17. παραγγελων et επαينوv κC^α7D^αG^α.] -λλω et -ων AC^α. :: B -λλωv et -ων : D^α. -λλω et -ωv 19. να] add και BD^α. 22. επαينوv BG.

XII, 2. οτι οτε (G. om οτε, K^α. om οτι) |, Prob. a primit. error for οτι ποτδ WH 6. ο δε (DG ο αυτ. δε) κADG^α.] και ο BC. 10. δε sc et tr καC.] om BDG.] διακριοις κCD^αG.] -οις BAD^α.. 18. νυνι κCD^α..] νυν BAD^αG. 19. τα] om BG 17 20. μεν] om BD^α. 21. δε κBD^α.] om ACG. 25. σχιματα κD^αG.] σχισμα BACD^α.. 26. ειτε pr καC D.] ει τι BG. | μελοσ sc κ^αBA Thdr^t/s] pm εν κ^αCDG^α. (Or^α μελοσ εν)

XIII, 2. μεθισταναι κBCDG. (Cl)] -νειv AC. (Or) 3. κανθησ. (-σομας DG^α. : -σομας C.) CDG^α. cdd^αet^αap Hier it vg syr^t aeth^δ arm go Cyp Trit Cyp al] κανησωμαι κBA 17 cdd^αap Hier sah cop aeth^δ go^α Or al 4. η αγαπη

tr] om B. (Cl Or^s Trt) 5. το μη B Cl 2/3 8. δε] om C^dD^g. | προφητεία (sic et A) καταργηθησεται B | γνωσις καταργηθησεται BD^get^s..] -σεις et -σονται KAD^gG.

XIV, 6. διδαχη κ^dD^g.] pm εν κ^bAD^b.. 14. γαρ] om BG. 15. δε sc] om BG. 16. πνευμ. κ^aAG..] pm εν κ^bBD. 18. γλωσση KADG.] -σαις B.. 28. διαρμην. κAD^b..] ερμην. (D^g pm ο) BD^g 35. μανθανειν κ^aA. (A^o latet) 37. εστιν D^g (d g) Or Hil] add (κ^o pm) εντολη κ^(e^t)BA 17 cop aeth Aug :: D^o.. εις εντολαι 38. αγνοειται (G ηγνο-, D^o αγνοειτε) κ^aA^oiD^g Or al] αγνοειτω κ^bBA^dD^b..

XV, 5. σπειτα κA.] ειτα BD^o.. :: D^g και μετα ταυτα 7. σπειτα sc κ^aAG..] ειτα κ^bBD.. 10. συν εροι κ^bBD^g.] pm η κ^aAD^b.. 14. και pr κ^aADG.] om κ^bB.. (Ir Trt) | υμων] ημων BD^o. 17. υμων pr] add εστιν BD^o. 24. παραδιδοι BG 27. οτι pr] om B. 28. και κAD^o..] om BD^g. | τα tr κD^g..] om BAD^o. 49. φορσομεν B. 51. ου ante (A^o ante et post) κοιμηθησ. B(A^o)D^bet^s.. cdd ap Acac^{ms} cdd^{ap} Hier odd^{ap} Hier odd^{ap} Did sytr cop aeth^s go Or^s Thdr^{ms}al^{ms}] ου (A^o οι) post κοιμηθησ. (G 17 pm συν) κ(A^o)CG 17 cdd^{ap} ApAcac^{ms}et ap Hil al cdd^{ap} Hier et ap Aug g aeth^s arm Or^sal :: D^ovg cdd^{ms} ap Hier et ap Aug Hil al ανασησομεθα ου παντες δε αλλαυ. 54. το φθαρτον κτλ (G om οταν δε usq αδανασιαν) κ^bBA^cD^o.. (Or Cyp al]) om κ^aC. (Mcion^{ms} Ir^s Hil al) | αδανασ.] pm την και 17

XVI, 2. ευδοκωται κ^bBDG..] -δωθη κ^(-δοθη)AC. 6. καταμενεσθε^o | και] om B. 10. ως εγω BM 67° 17. υμεισρον BCDG.] υμων κA.. | ουτοι NBC..] αυτοι ADG. 19. ασπαζεται κCD.] -ζονται BG..

Epistula ad Corinthios II

I, 6. και σωτηρ.] om B 17. | ειτε παρακ. υπ. τ. υμ. παρακλ. h. I κAC. v^o]^o post βββ. υπ. υμ. (add και σωτηρ. post παρακλ., sed sytr^o) BDG.. (d g) go sytr^o 8. περι κACDG.] υπερ B.. 10. οτι (G post και)] om BD^oM 12. ουκ εν] pm και B. 14. ημων sc κBG..] om ACD.. 15. χαριν κ^aACDG..] χαραν κ^bB. 22. ο και κ^bBC^d.. (G. και ο)] om ο κ^aAC^o.

II, 1. δε κACD^b.. (D^o τε)] γαρ B. 7. μαλλον (DG. post υμας) κCDG..] om BA sytr^o Aug 9. ει κCD..] η BA 17

III, 1. συνιστανειν κACD^b..] -σταν BD^o.. :: G -σταναι 3. και ενυγορ. B. | πλαξιν καρδιας (FK. v^o]^o καρδιας) σαρκ.] ,Πλαξιν φροδ. a primit. interpolation^o WH 7. εν γραμματι BD^oG^o sytr^o arm 9. τη κACD^g.] η BD^o.. 17. ,Κυριου φροδ. a primit. error for κυριον^o H 18. καθωσπερ B

IV, 2. συνισταντες κCD^g.] -στανοντες BA^o.. :: D^o.. συνισταντες 5. δια ιησουν BA^oDG..] δια ιησου κ^aA^oC. :: κ^a δια χριστου 10. τοις σωμασιν κ.] τω σωματι BACDG.. 13. και pr κG.] om BCD.. 14. κυρ.] om B. (Trt) 17. ημων] om B. (C^o vel^o)

V, 3. εις κC..] ειπερ BDG. 10. τα δια et. Cl Trt al] τα ιδια d g vg arm go Or^s Cyp Lcf al | φανλον κC.] κανον BDG.. 12. ημων CDG..] υμων κB 17

VI, 4. συνισταντες κ^aCD^g.] -στανοντες B. :: κ^aD^o.. -σταντες 15. πιστου B. 16. ημεις et εσμεν κ^bBD^o.] υμεις et εστε κ^aCD^g..

VII, 5. εσχην BG. 8. ,Βλεπω φροδ. a primit. error for βλεπων (vg videns)^o WH | γαρ κCD^g..] om BD^o Ambrst^o 12. ουκ κCD 17.] ουκ BG. | ου δε] pm αλλ κ^bB 87 78 14. ει τιτου (DG. προς τινον) κ^bB.] pm η κ^aCDG..

VIII, 7. εξ ημων εν υμιν B. (Or^o) 9. χριστου] om B 19. συν κDG..] εν BC. | αυτου κD^b..] om BCD^g. (v^o]^o) 24. ενδεικνυμενοι BD^g.] ενδειξασθε κCD^b..

κBACDG || A 2 Co 4,13-12,6. C 1 Co 13,8(παισ.)-15,4o. D^o 1 Co 14,13-22.

IX, 5. *εις κς.*] προς BDG. | *μη ως κ'G.*] pm και κ'BCD. 10. *σπερμα κCD^b.*] σπορον BD^gG 80 11. *θςου B*

X, 8. *τε κCD.*] om BG. | *καυχησομαι κ.*] -σωμαι BCDG. 10. *φραση B v¹¹* 14. *ως γαρ μη B min^a*

XI, 3. *απλοτ. κ'D^b.*] add κ. τ. αγνοτ. κ'BG. :: D^a απο της αγνοτ. κ. τ. απλοτ. 4. *ανειχσοθς κD^g.*] *ανειχσοθς BD^g 17* 5. *δς B 18. σαρκα κ'D^g.*] pm την κ'BD^b. 23. *εν πληγ. κτλ κ'G.*] *εν φυλακ. κτλ BD^aet^a.* :: κ'D^b. *εν πληγ. υπερβαλλ. εν φυλ. περισο.* 30. *μου*] om BH

XII, 1. *δςει BD^gG.*] *δς κD^a cop (al^m δη)* 3. *ουκ οίδα*] om B Meth 5. *μου κD^gG.*] om BD^a. 7. *ινα μη pr D.* (Ir^aOr^a)] pm *δίο κBAG 17.* | *ινα μη υπεραιρ. sc κ'B.*] om κ'ADG. 9. *μου sc et. Or*] om B. (Ir) 10. *και κ'B Or^a* 11. *add τι B 12. τς (κ' ante σημ.) κ'B.*] 1. om κ'AD^a. :: D^a. *εν σημ.* : G. *και σημ.* 20. *ερεις κλ.*] *ερεις BDG.* 21. *ταπεινωσει BDG.*] *ταπεινωση κλ.*

XIII, 4. *εν BD.*] *συν κAG.* | *εις υμας*] om BD^a. 13. *χριστου*] om B.

Epistula ad Galatas

I, 3. *ημων post κυρ. BDG.*] post *πατρ. κλ.* : om 67** al 4. *περι κ'ADG.*] *υπαρ κ'B.* 8. *ευαγγελισται κλ.*] -ζηται BDG. | *ευαγγ. sine υμων κ'G.*] add *υμων κ'AD^a.* : pm *υμων BH* :: D^a. add *υμας 11. δς κ'AD^b.*] *γαρ κ'BD^gG.* 12. *ουτα BD^a.*] *ουδς κAD^gG.* 15. *ευδοκ. BG.*] add *ο θςος κAD.* 17. *αηληθον κλ.*] *απηληθον BDG.*

II, 12. *ηλθον ACD^b.*] *ηλθεν κBD^gG min^a Or (ελθόντος 'Ιακώβου)* 13. *και sc*] om B. 14. *ουκ κ'AC.*] *ουκ D^bG.* :: κ'BD^a. *ουχι 20. υιου τ. θςου κACD^b.*] *θςου και χρ. BD^gG (d g)*

III, 19. *ου et. Or*] *αν B. (Cl)* 21. *του θςου*] om B. | *εν νομο B Cyt^{1/2} | ην αν κ.*] *αν ην BAC* : om *αν D^a.* :: G om *ην αν* : D^b. *αν εκ νομ. ην*

IV, 3. *ημεθα κD^g 17 al^a*] *ημεν BACD^b.* 9. *δουλευσαι κB*] -λευσειν ACDG. 18. *ζηλουθς κB.* 19. *τσικνα κ'BD^gG.*] *τσικνια κ'ACD^b.* 23. *μην*] om B. | *δια της BDG.*] *δς κAC.* 25. *γαρ pr κCG 17^a (δς?) r vg sah (δς)* aeth go (om γαρ) Or^a Epiph Cyt Aug al^m] *δς αγαρ BAD 87 al^a cop sy^m* :: KLP 17^a al^a d (om *σινα*) sy^ret^a arm Chr al^m γαρ αγαρ 28. *υμεις et σος BD^gG. (Ir^aOr^a)* *ημεις et σομεν κACD^a.* (Hier)

V, 1. τη] G d g r vg go Trt Or^a al^m η (D^b). sy^r ante *ημας* add η, om *συν post στικατς*, ut et. D. vg) : *Τῆ ἔλευθερία prob. a primiti. error for 'Επ' ἔλευθερία' H 6. ιησου*] om B Cl 20. *ερεις κBAD^a.*] *ερεις CD^bG.* | *ζηλοι BD^a.*] *ζηλοι κCD^b.* (A latet) :: G *ζηλους* 21. *φθονοι κB. (Cl Ir^aOr^a)*] add *φθονοι ACD.* (cdd^m ap Hier v¹¹)] *καθως κ'BG.*] add *και κ'ACD.* 26. *αλληλοισ κACD^g.*] *αλληλους BG^a.*

VI, 2. *αναπληρωσατε BG. (v¹¹)*] -σατε κACD. (sy^r arm Cl) 4. *σκαστοι*] om B sah 10. *εχομεν κB^a 17 87.*] *εχομεν B^a ACDG.* 11. *ηλικοις B^a 17 12. χριστου*] add *ιησου B 87* | *διωκονται ACG.*] -κωνται κBD. 13. *περιτεμνοι. κACD.*] *περιτεμνημ. B.* :: G *περιτεμνημενοι* 15. *ουτε γαρ B.*] *εν γαρ κτλ (cf δ, θ) κACDG.* 18. *ημων*] om κ.

Epistula ad Ephesios

I, 1. *εν εφσω*] om κ'B^a 67** cdd^m ap Bas Mcion^a (qui ep. προς λαοδικεας inscr.) Or 14. *ος κD.*] ο BAG. 15. τ. *αγαπ. κ'DG.* (vv)] om κ'BAP 17 Or Cyt Hier Aug^{1/2} 17. *δω B.* 18. *υμων*] om B. 20. *εν-πρηγκεν BA.*] -σεν κDG. | *αυτον sc κλ.*] om BDG.

II, 5. τω χριστω et. Hil Hier al] pm εν B 17 al² vg^a (non am fu al) cop arm Chr al

III, 1. χριστου κ^oD^oG.] add ιησου κ^oBAD^b.. 3. οτι (G κα. αποκ. γαρ)] om B d Victorin Ambrstr 9. φωτισαι κ^oA 87° Cyr^{1/2} Hil Aug Hier] add παντας κ^oBDG.. (Trt) 18. βαθ. κ. υψ. κλ.] υψ. κ. βαθ. BCDG. (vⁿ²) 19. πληρωθη B 17 al²

IV, 4. και sc] om B. 7. η κΑC^oD^o..] om BD^oG. 8. εδωκεν κ^oAC^oD^oG.] pm και κ^oBC^oet^bD^o.. 9. κατεβη κ^oAC^oDG.] add πρωτον κ^oBC^o.. 16. μερους κ^oBDG.] μελους AC. 28. ιδιαις κ^oADG. (vⁿ²)] om κ^oB.. 32. δε (D^oG. ουν)] om B. | υμιν κΑG..] ημιν BD.

V, 2. υμων B. 4. η ρη κ^oAD^oG.] και κ^oBD^o.. 15. ακριβ. πως κ^oB.] πως ακριβ. κ^oADG.. 19. ψαλμ.] pm εν B. | τη καρδια κB Or] pm εν (sed κ^oADG. εν ταις καρδιαις) κ^oADG.. 22. ανδρασιν B cdd²ap Hier Cl^{1/2}] add υποτασσοθησαν κλ. (Cl^{1/2}) :: DG add υποτασσοθης (item al² post ανδρ.) post γυναικες 28. οφειλ. κ.] add και B 17 syr^c :: ADG. και οι ανδρ. οφειλ. 30. αυτου κ^oBA.] add εκ κτλ κ^oDG.. 31. τον et την κΑD^o..] om BD^oG | τη γυναικι (κ^o: add αυτου κ^o..) κ^oAD^oG.] προς την γυν. αυτ. κ^oBD^o.. 32. εις sc] om B.

VI, 1. εν κυρ. κΑD^o.. (Or)] om BD^oG (d g) Cl Trt Cyp 5. καρδ. κ.] pm της BADG.. 8. εαν τι B.] ο αν (κ^oA. εαν) κ^oADG. :: κ^o ο τι εαν (al² ο εαν τι) 10. δυναμουθη B 17 Or^a 12. ημιν κΑD^o..] υμιν BD^oG. 16. τα κΑD^o..] om BD^oG 19. του εαγγ.] om BG Trt Victorin

Epistula ad Philippenses

I, 9. περισσενη κλ.] -ση BD. :: G περισσενοι 19. δε B. 23. γαρ κ^oBAC.] om κ^oDG.. 24. επιμεινας B Or 1/2 al | τη κΑC.] pm εν BDG.

II, 2. εν κ^oBDG..] αυτο κ^oAC. 4. εκαστοι ρη BAG.] -τος κCD.. II. εξομολογησεται ACDG..] -σηται κB.. 12. ως] om B. 15. γενηθη κBCD^o..] ης AD^oG. 26. παντ. υμ. κ^oG..] add ιδειν κ^oACD.. : υμ. πατρ. B 27. θανατου κ^oB. 30. χριστου (D. pm του) BDG..] κυριου κλ. :: C om

III, 7. ατινα κ^oAG.] pm αλλα (κ^oD^o.. αλλ) κ^oBD^o.. 8. μενουνης κλ.] μιν ουν BDG.. 12. ει κ^oD^oG.] add και κ^oBAD^o.. | ιησου κλ..) om BD^oG. 13. ουπω κΑD^o..] ου BD^oG..

IV, 1. αγαπητοι sc (D^o. om)] add μου B 17 cop syr^b

Epistula ad Colossenses

Inscr. κολοσσ. κB^oDG.] κολασσ. (κ bis in summa pagina) B^oA.

I, 2. κολοσσ. (A hiat) κBDG.] κολασσ. κP.. 3. και κΑC^oD^o..] om BC^o :: D^oG τω | χριστου] om B | περι κΑC^oD^o..] υπερ BD^oG. 4. ην εχετε (D^o. την)] om B 7. υμων κ^oCD^o..] ημων κ^oBAD^oG. 12. πατρι] pm θεω κ. :: G θεω τω π. : C^o. τω θεω και π. | υμας κB.] ημας ACDG.. 14. ερχομιν B cop 16. επι κ^oB.] pm τα κ^oACDG.. 18. αρχη] pm η B. 20. δι αυτου sc κΑC^oD^o..] om BD^oG. 21. αποκατηλλαγης B (17 -ηλλακτηαι) :: DG. αποκαταλλαγεντες 27. ος κCD..] ο BAG.

II, 2. πλουτος κ^oB Cl] pm το AC. :: κ^oD. παντα (D^o add τον) πλουτον | θεου χριστου B Hil] κ^oAC 4 am fu sah θεου πατρος του (κ^o om του) χριστου : κ^o min² syr^a θεου και πατρ. του χρ. : 47 78 vg^a syr^b cop Chr al θεου πατρ. και του χρ. : D^o Aug θεου ο εστιν χριστος : D^oP 87 67° al² θεου : D^oKL min² syr^a Thdt Dam al θεου και πατρ. και του χρ. : Cyr θεου και χρ. : 17 arm Cl Ambrst θεου (17 add του) εν χριστω (sim aeth) :: Του θεου,

κ^oBACDG || C Eph 1,1-2,18. Eph 4,17-Phil 1,22. Phil 3,5-Col 1,2. G Col 2,1-10.

Χριστοῦ προδ. a *primit.* error for τοῦ ἐν Χριστῷ^α H 4. τουτο κ^αΒ^ατι.] add δε κ^αΑ^αCD.. 7. περισσ. κ^αΑ^α.] add εν αυτη BD^α. :: κ^αΔ^α. add εν αυτα 10. ος κ^αΑ^α.] ο BDG. 12. βαπτισματι κ^αΑ^αCD^α.] -ομα κ^αBD^αG. | εκ νεκρ. κ^αΑ^α.] εκ των νεκρ. BDG. 13. υμας sc κ^αΑ^α.] ημας B. :: κ^αΔ^αG.. om 16. και B. 17. ο εστιν BG. 18. ,perhaps θελων ἐν (κ^α om) ταπεινωφροσύνη for ἐν ἐθελωταπεινωφροσύνη^α H | α σορ. (κ^αΒ^αCD. : σωρ. Β^αΑ^α.) εμβατ. κ^αΒ^αAD^α 17 28 67^α cdd^αap Hier m cdd^αap Aug cop aeth Mcion^αOr^α Lcf Ambrst] κ^αCD^αG.. vg syrg arm go Chr Aug Hier al α μη (G ουκ) σορ. εμβατ. :: , Probably a *primit.* error for ἀέρα (or αἰώρα) κενεμβατῶν^α WH 23. και sc] om B m Or^α al : †H

III,4. υμων κ^αCD^αG.] ημων BD^α. (A latet) II. παντα κ^αΑ^α.] πια τα κ^αBDG.. 12. και] om B. 13. χριστος κ^ατι^αCD^α.] κυριος BAD^αG. :: κ^α θεος (17 arm Aug ο θεος εν χριστω) 15. ενι] om B 67^α sah 16. χριστου κ^αBC^αDG..] κυριου κ^α cop Cl :: AC^α. θεου | εν τη κ^αBD^αG] om τη κ^αACD^α. (C^α om εν χαρ.) 22. οφθαλμοδουλιαι (al^α -λυσιαι) κ^α.] -λια (BA -λυσια) BADG. 25. κοιμικται κ^αACD^α.] -σται κ^αBD^α. :: G -ζεται

IV,3. δι ον και BG 9. γνωρισουσιν κ^αACD^α.] -σουσιν (D^α -σωσιν) κ^αBD^αG. 15. αυτων κ^αΑ^α.] αυτης B 67^α syrt^α :: DG.. αυτου

Epistula ad Thessalonicenses I

I,5. πληροφ. κ^αΒ.] pm εν ACDG.. | εν υμ. BDG..] om εν κ^αΑ^α. 7. τυπον BD^α.] τυπους κ^αΑ^αG.. 8. εν τη sc] om B. 9. υμων B. 10. των sc κ^αBDG..] om AC.

II,5. εν sc κ^αACDG..] om κ^αΒ. 7. ηπιοι κ^αAC^αD^α.] ηπιοι κ^αBC^αD^αG. 12. καλοντος BDG..] καλοσαντος κ^αΑ. 13. σοτ. αληθ. ADG..] αληθ. εστ. κ^αΒ 17 cop :: κ^α om αληθως 16. εφθακεν BD^α

III,2. διακ. τ. θεου κ^αΑ 77^α] συναργον τ. θεου D^α 17 Ambrst : συναργον B :: G διακονον και συναργον τ. θεου : D^α. (syrt^αet^α) διακ. τ. θεου και συναργον ημων 8. στηκατε κ^αΒAG..] -κητε κ^αD. 13. αμαρπητως B. | αμην κ^αAD^α.] om κ^αBD^αG..

IV,1. ουν] om B^α. | ενα pr BD^αG.] om κ^αAD^α. 8. και κ^αD^αG..] om BAD^α. 9. εχτε κ^αAD^α.] εχομεν κ^αD^αG. : εχομεν B. 10. εν ολη κ^αAD^αG.] pm τους κ^αBD^α. 14. ο θεος και B syrt^α

V,3. οταν κ^αAG.] add δε κ^αBD. (al^α add γαρ) 4. κλεπτης κ^αDG..] -τας BA cop 9. χριστου] om B aeth 10. παρι κ^αΒ 17] υπαρ κ^αADG.. 13. υπερεκπερισσως BD^αG.] -ρισσου κ^αAD^α. | αυτοις κ^αD^αG.] εαντ. BAD^α. 15. αποδοι κ^αD^αβ^αG (D^α -δοση)] -δω κ^αBAD^α. | εις αλλ. κ^αADG.] pm και κ^αΒ. 19. ζβεννυτε B^αD^αG 27. αδελφ. κ^αEDG.] pm αγιοις κ^αΑ.

Epistula ad Thessalonicenses II

I,2. ημων κ^αΑG..] om BD. 4. ενθεσθε B 8. πυρι φλογος κ^αΑ.] φλογος πυρος BDG. (vn exc d et syrt^α) 10. ,επισταύθη προδ. a *primit.* error for επισταύθη (ita 81) H

II,1. ημων] om B syrt^α 3. ανομ. κ^αΒ..] αμαρτ. ADG.. 8. ιησους et. Ir^α Hipp Or3/5 Trt al^α] om BD^αKL^α min^αOr^α 5 Cyr^α 5 Thdrt^α al^α | ανελες BA.] αναλοι κ^αOr^α :: κ^αD^αG 17 67^α ανελοι : D^α. αναλωσει 13. απ αρχης κ^αΔ.. (A latet)] απαρχην BG. 14. και κ^αG.] om BAD.. | υμας κ^αD^αG..] ημας BAD^α.

III,3. κυριος κ^αBD^α.] θεος AD^αG. 4. ποιικτε κ^αAD^α] pm και κ^αD^α. :: BG pm και ποιησατε και (G. om και ποιησατε) 6. ημων pr] om BD^α. †

παρελαβουσαν κ^aAD* (ελαβουσαν) 17 Bas³] -βετε BG. :: κ^dD^b.. -λαβον 14. συν-
αναμνηνοσθε D²..] -οθαι κBAD⁹G 17 (κD⁹G 17 et. σημειουοθαι)

Epistula ad Hebraeos

I, 8. τ. αιωνος] om B 17 | σου sc AD..] αυτου κB 9. αδιαν κA.]
ανομιαν (D² -ιας) BD.. 12. αλλαξις κ^aD^a.] ελιξις κ^a(ειλ-)BAD^a.. | αυτουσ
D²..] add ωσ ιματ. κBAD⁹.

II, 7. εστωφ. αυτ. BD^a..] add και κτλ κACD^a.. 8. αυτω π] om B.
9. χαριτι et. odd²ap Or cdd ap Hier Eus al] χωρις M 87⁹ cdd ap Or odd^aap
Hier syr⁴⁴ Thd⁹ Thdt Amb Fulg al⁹

III, 2. ολω] om B. 6. μεχρι τελ. βαβ.] om B aeth⁶ Lcf Amb

IV, 2. ,Ρετ^h ακουσασι for ακουσασιμⁱ WH | συγκαταραμνος κ
(min⁹ συγκεραμνος?) d²vg^aet⁹syr⁶Cyr⁶Lcf] -νουσ BACD^a(D².. συγ-
κερα-)M.. am fu tol syr⁶ cop aeth arm Thd⁹Chr Thdt al 3. γαρ BD..] ουν
κAC. | την π] om BD^a 7. προειρηκον B min⁸

V, I. τε] om BD^bv¹ 3. αυτου BD^a. 12. ου κ^aB^bC.] pm και κ^aB^aAD..

VI, 2. διδαχην B d | τε sc κACD^a..] om BD^a P

VII, I. o sc C^a..] οσ κBAC^aD^a.. 4. και] om BD^a. 22. και κ^aBC^a Dam]
om κ^aAC^aD^a.. 26. και π] BAD.] om κC.. 27. προσν. κA.] ανεν. BD..

VIII, 6. νυν κAD^a..] νυν BD^a. | τετυχεν κ^aAD^a.] τετυχεν κ^aBD^a..
(P. τετυχηκον) 8. αυτους κ^aAD^a.] αυτοις κ^aBD^a.. 10. καρδιαν κ^a..] -διασ
κ^aAD^a.. :: B -δια (sq εαντ.)

IX, I. και] om B. 2. τ. αρτ.] add και το χρ. θυμ. B basm aeth (cf
v. 4) | τα αγια B 3. αγια αγιων κ^aAD^a..] τα αγ. των αγι. κ^aBD^a. 4. χρυσ.
et θυμιστ. και] om B basm aeth 10. δικαιοματα (D² -μα, D^b.. -μασιμ)
κ^aAD^a.] pm και κ^aBD^a.. II. μαλλοντ. κAD^a..] γενομ. BD^a. 14. νμων
κD^a..] ημων AD^a. 17. μηποτε κ^aAD^a..] μη τοτε κ^aD^a 19. νομον κ^aD^a..]
pm του κ^aACD^a.

X, I. θυσαις] add αυτων κF | αιε D^a.] ας κCD^a.. :: A. om | δυναται
D² et^a..] δυναται κACD^a.. II. ιερουσ κD^a..] αρχισρ. AC. 34. δεσμοις
AD^a 17 87⁹ 47 87⁹ al⁹ vg syr⁶ cop arm Chr al] δεσμοις μου κD^a.. (d vinculis
corum) aeth Cl Or (om μου) Thdt al 38. μου κA.] om D.

XI, 4. του θεου κ^aD^a..] τω θεω κ^aAD^a 17 Euthal⁹; ,Text prob. a primit.
error for αυτω του θεου (ita Cl) WH 8. κολουμ.] pm οAD^a 17. 12. εγεν-
νηθ. κD^a..] εγενηθ. AD^a. 15. μνημονου. κ^aD^a 47.] εμνημονευον κ^aAD^a..
20. πιστοι κD^a..] add και AD^a 17. 35. γυναικεσ κ^aD^a..] -και κ^aAD^a al⁹
37. επισρ. (κD^a επισρ-) επισρθ. κLP 17 Euthal⁹] επισρθ. επισρ. AD^aκ min⁸
d vg cop arm Or⁶ Amb :: D^a επισραοθησεν bis : min⁹syr⁶aeth⁹Or⁶Eus al om
επισραοθ. : fu^a Cl om επισρθ. : aeth⁹ om επισρ. et επισρθ. :: ,Βκειρωσ-
θησαν prob. either a primit. interpolation or a primit. error for some other
word, as ενεπειρωθησαν or επειρωθησαν (επηρ.) WH 38. επι κA.] εν D.

XII, 3. εαυτον AP. (D^a.. αυτον)] -τουσ κ^aD^a. (κ^a 17 αυτουσ) 11. μιν
π κ^aP 17. Or] δε κ^aAD^a.. :: D^a om 13. ποιητε κ^aP 17] -ησασ κ^aAD^a..
15. δια ταυτης κD^a..] δι αυτης AP. 19. μη] om κ^aP. 21. εντρομοσ κD^a
25. ουραων ACd^a..] -νου κ. 27. την] om D^a.

XIII, 5. εγκταλιπω κACD^a..] -λιπω D^a.. 6. ου κ^aC^a..] pm και
κ^aAC^aD^a.. 9. παριπατουντεσ κ^aAD^a] -τησαντεσ κ^aCD^a.. 10. εξουσιαν] om
D^a. 15. ουν κ^aACD^a..] om κ^aD^a. 21. αγαθω κD^a..] pm εργω CD^a.. :: A pm
εργω και λογω | ποιων κ^aC^aD^a..] pm αυτω κ^aAC^a 17^a : ,prob. a primit. error
for αυτος ποιων (ita T, d ipso faciente) WH | ημιν κD^a.] ημιν AC^a.. 22. αν-
εχεοθαι D^a. 25. νμων κ^a..] add αμην κ^aACD^a..

κBADCG || B He 9,14-13,25. C He 1,1-2,4 7,26-9,15. 10,24-12,15. G He 1,1-13,25.

Epistula ad Timotheum I

I, 12. ενδυναμονυτι κ^o 17. 18. στρατευση κ^oD^o CI] -τευη κ^oAD^oG..
 II, 8. διαλογισμον κ^oAD..] -σμων κ^oG. 9. ωσαυτ. κ^oA.] add κας κ^oDG.. | κοσμου κ^oAD^o..] -μως κ^oD^oG 17 Or | χρυσω κD..] -σιω AG.
 III, 14. προς σε] om G 67°. | ταχιον (G. χυσιον) κD^oG..] εν ταχει ACD^o.
 16. σε κ^oA^oC^oG 17 al^o syr^o sah cop go Or Eriph Thd^o Cyt : D^o g vg Hil Victorin Ambst Aug Fulg al o : syr^oet^o aeth arm s. σε s. o :: C^oD^oKLP (κ^o saec. 19) min^o Did Greg^o Chr Thdt al θεος
 IV, 3. Ρεκαρς γαμειν απεγσομαι for γαμειν και γευσομαι ογ γαμειν η απτεσομαι H 6. παρηκολουθηκας κAD..] -σας CG 10. αγωνιζομ. κ^oACG.] ονειδιζομ. κ^oD. (vv) | ηλπισαμεν D^o 17
 V, 5. θεον κ^oACD^oG..] κυριον κ^oD^o Aug Fulg 8. προνοειται κ^oD^oG.] -νοει κ^oACD^o.. 16. επαρκεισθω κAG 17] -κειτω CD.. 20. τους κD^o..] add δε AD^o. (G post αμαρτ.) 21. προσκλιουσιν κG..] -κληουσιν AD..
 VI, 3. προσεχεται κ^o (Latini acquiescit)] -σεχεται κ^o.. 7. οτι κ^oAG 17 r] κ^oD^o.. pm δηλον : D^o m go Ambst pm αληθς : †WH : , *perh. interpolation of οτι after -ον* H 8. διατροφας κA..] -την DG. 13. παραγγ. κ^oG.] add σοι κ^oAD.. 17. υψηλα φρον. κ Or] υψηλοφρον. ADG.. 21. υμων κAG.] σου D..

Epistula ad Timotheum II

I, 2. χριστ. ης. κ^oADG..] κυρ. ης. χρ. κ^o 17 27 27 : κυριον ησου ?
 II, 1. διδ. κ^oA 17] add εθων κ^oCDG.. 13. αν προδ. a primit. error for αν H
 II, 14. θεου κCG.] κυριον AD.. 18. αναστασιν κG 17] pm την ACD..
 22. μετα κD..] add παντων ACG.
 III, 10. παρηκολουθησας (G ηκολ-) κACG 17] -θηκας D. 15. ιερα κ^oD^oG.] pm τα ACD^o..
 IV, 1. κριναι G 17 67°. 10. εγκατελιπον (D^o κατ-) κD^o..] -λειπον ACD^oG. | γαλλιαν κC min^o am^o tol aeth Eus Eriph al^o] γαλατιαν ADG.. v^o (argm γαλλιαν) Ir^o Chr al 13. απελιπον κD..] -λειπον ACG. 16. εγκατελιπον (κD^oG ενκατ-) κD^o..] -λειπον ACD^oG. 20. απελιπον κDG..] -λειπον C. (A latet) 21. παντες] om κ^o 17 22. κυριος κ^oG.] add ης. A min^o :: κ^oCD.. add ης. χριστος

Epistula ad Titum

I, 1. ησου] om D^o 5. απελιπον (κ^oD^o.. καταλ-) κD..] -λειπον ACG. 13. εν] om κ^o 47 219
 II, 3. μηδε κ^oAC 78] μη κ^oDG.. 4. σωφρονοιζουσιν κ^oAG.] -ζωσι κ^oCD.. 10. μη κAC^oD^o..] μηδε C^oD^oG 17 | ενδεικνυμ. αγαπην 17 (om πιστιν et. κ^o)
 III, 9. ερεν (D^oG ερειν) κ^oDG aeth] ερεις κ^oAC. 13. απολλων κD^o.] απολλω CD^oet^o.. :: G απολλωνα (A latet) | λιπη κD^o 27 47°.] λιπη ACD^oG.

Epistula ad Philemonem

5. προς κD^oG..] σε ACD^o 17 187 6. του] om AC 17 | υμων κG..] ημιν ACD.. 9. προσβυτης] , a primit. error for προσβευτης, if not used in the same sense WH | νυν A 67°. II. και pr κ^oG.] om κ^oACD.. 12. αυτον κ^oAC^o 17 aeth] pm ου δε κ^oC^oDG.. | σπλαγχνα κ^oAG 17] add προσλαβου κ^oCD. 25. κυριου κ.] add ημων ACD..

κACDG || C I Tim 1,1-3,9. 5,20-6,21. 2 Tim 1,1-2. G Phil 21-25.

Apocalypsis

I, 1. *ιωαννη κ** 3. *τον λογον κQ.*] *τους λογους* ACP.. 4. *α* CQ..] *των κA.* :: P. *α εστιν* 5. *ημων*] om A. 6. *ημας κPQ.*] *ημιν* A. :: C *ημων | τ. αιων. κCQ.*] om AP. 9. *θα ες κPQ.*] om AC. 10. *οπισθεν* A II. *ζυμωαν κ am fu al* 13. *λυχν. κPQ.*] pm *επτα κQ.* | *υιον κQ.*] *υιω* ACP.. | *μασθοις κ 7.* 15. *παχυρωμενω κ. (νν^π)* - *μηνης* AC : - *μενοι* PQ. 19. *χρυσοθαι κ^πCPQ.*] *γιν. κ^πA.* 20. *αι επτα επτα*] , *a frimic. ενρον for ai επτα* (ita 7. h Prim)⁴ WH

II, 1. *της κPQ.*] *τω* AC 5. *πεπτωκεις κ 7* *θρου κACP.*] add *μου* Q. 8. *της*] *τω* A | *ζυμωρη κ am fu al* 10. *μηδεν κP.*] *μη* ACQ. | *εξεπτα κQ.*] *εχης* AP. : *εχests* C. 12. (3. 1. 7. 14), *τω ἀγγάλω της α frimic. ενρον for τω ἀγγάλω τω (as 3, 1. 8. 18)*⁴ WH 13. *εν ταις ημ.* (add *κ* εν ταις, κ^π P.* : *εν αις, Q. αις*) κPQ.] pm *και* AC. | *αντιπας κ^πA min⁸* (syg cop *αντιπας*)] *αντιπας κ^πCPQ.* : , *apparently Αντίπας for Αντίπα*⁴ WH | *μου qu* AC.] add *ου* κPQ. 14. *οτι*] om C. 15. *των κP.*] om ACQ. 16. *μταν. κP.*] add *ου* ACQ. 17. *υικουντι* AC] *υικωντι* κPQ. 18. *της κPQ.*] *τω* A : C om | *αυτου* pr] om A. | *φλοξ κ fu al*] *φλογα* ACPQ. 19. *υπομονη κ.*] add *ου* ACPQ. 20. *γυναικα κCP.*] add *ου* ACQ. 22. *εργ. αυτων* A.

III, 1. cf 2, 19. 2. *τα εργα κPQ.*] om *τα* AC I^{ms} 3. *γνωση κQ.*] *γνωε* ACP. 7. cf 2, 12. | *και* (A om) *κλειων* (in κ κ. κλ. punctis notatur rursus) κAP.] *και κλειει* C. :: Q. *ει μη ο ανοιγων | ανοιξει (κ-υξει) κQ.*] *ανοιγει* ACP. 14. cf 2, 12. | *αληθ.* APQ.] pm ο κC 3 17. *εικνος* AC 7 : pm ο AC. 18. *καλλωμιον* (Q *κολυ-*) κCQ.] *καλλουριον* AP. 19. *ζηλευε* ACQ.] - *λωσον* κP. 20. *και τρ κQ.*] om AP.

IV, 3. *και ο καθημ.*] om 1 14 88 al^{ms} cop aeth arm And al 4. *θρονους* pr κA.] *θronoi* PQ. | *τεσσαρες* (pr) κAP. (Q κ^π) | *εν ιματι. κQ.*] om *εν* AP. 5. *α ιων κ^πP.*] *αι ιων* Q. :: A *α εστιν 7. εχων* AQ 7.] *εχων* κP. 8. *εν εκαστου αυτων* κ88 9. *τω θρονω* κA.] *του θρονου* PQ.

V, 3. *ουτε* pr κQ.] *ουδς* AP. | *ουτε* sc (κ om *ουτε* *υποκ. τ. γης*) Q.] *ουδς* AP. 4. *εκλαιον κP.*] pm *εγω* Q. (A om 7. 4) 6. *εστηκεις κ.*] - *κος* APQ. | *επτα τρ κQ.*] om A. | *απεσταλμενα κ.*] - *μενοι* A :: Q. *αποστελωμενα* (P *latet*) 8. *α κQ 86*] *αι* AP. 9. *τω θρω* A aeth] add *ημας* κPQ. 10. *βασιλευσουσιν κP.*] - *λευσουσιν* AQ. 11. *ως κQ^π.*] om APQ. 12. *αξιου* A] *αξιον* κQ. (P *latet*) 13. *κ. υποκ. τ. γης* APQ.] om κ. | *θαλασσης* (κ *εν τη θαλασση*)] add *εστιν* A : PQ. add *α εστιν* | *και* (Q add *παντας*) ηκ. κQ.] om *και* AP. | *λεγοντα* A. | *τω θρονω* AQ.] *του θρονου* κP.

VI, 4. *αυτω* pr κ^πCPQ.] om κ^πA 81 | *εκ*] om A. 7. *φωνη* κA.] om CPQ. 8. *αυτου* pr κAQ.] om CP. | *θανατος* (A *αθα-*) κC.] pm ο APQ. | *μετ αυτου* ACP.] *αυτα* κQ. 11. *αναπανωσονται* κC.] - *σονται* APQ. | *πληρωσωσιν* κPQ.] - *ρωθωσιν* AC. 13. *βαλλονσα κ.* (min^{ms} *βαλουσα*) | *βαλλει* ACPQ. 14. *εισοσμενος κ.* 16. *πισατε* κCQ.] *πισατε* AP 7] al¹ | *τω θρονω* κQ.] *του θρονου* ACP.

VII, 1. *και κPQ.*] om AC. | *παν* κP.] *τι* CQ. : om A (*επι δενδρον*) 2. *ανατολων* A 90 | *εκραξεν* κCQ.] - *ξεν* AP 3. *μητε* pr (κ *μηδε*) | *και* A. 6. *μαναση* A 9. *φοινικας κ^πQ.*] - *κας* κ^πACP. 12. *αμην* sc.] om C.

VIII, 2. *εδοθη* A 95 al^{ms} 3. *του θυοιαστηριου κQ.*] *το-ριον* AP. : C *του-ριον* 7. *μεμυγμενον* κP.] - *μενα* AQ. 11. *ο αφινθος* APQ.] om ο κ^π. :: κ^π *αφινθιον* 13. *τους κατοικουντας κQ.*] *τοις-κουσιν* AP.

IX, 2. *εκοτωθη* A.] - *τιοθη* κPQ. 3. *αυτοις* κQ 7] *αυταις* AP. 4. *αυτοις* κQ 14 al¹] *αυταις* AP. | *αδικησουσιν* A 86] - *σωσιν* κPQ. 5. *αυτοις* κA 17 12] *αυταις* PQ. 6. *ευρησουσιν* κQ.] *ευρωσιν* AP. 7. *ομοιοι* κ]

NAACPQ || C 1, 2. 3, 20-5, 14. 7, 14-17. 8, 5-9, 16.

ομοια P^Q. :: Α ομοιωματα ΙΟ. ομοιας P^Q.] ομοιοις κΑ 14 : ,όμοιοις p^{rob}. a p^{rim}ū. error for ὁμοια' WH ΙΙ. ω κ] om AP^Q. 13. τεσσαρων P^Q.] om (κ' om μιαν εκ τ. τωσ. κερ.) κ'Α. (v⁷) 16. διουμυριαδες AP.] δυο μυρ. κ. :: Q. μυριαδες 20. ουδε κQ.] ουτε AP. : ου C. 21. φαρμακων AP^Q 7 al¹] -κων 1. : -ων κC.

X, 6. και τ. θαλ. κτλ κ'CF^Q.] om κ'Α. 8. βιβλαριδιον κP 1.] βιβλιον AC 8 14 :: Q. βιβλιδαριον 9. απηλθα Α min⁴

XI, 3. περιβαβλημενοι κ'C.]-μνευς κ'AP^Q. : ,Perh. a p^{rim}ū. error for περιβαβλημένοι (ita g⁷)' WH 4. αι tr] om κ. 5. θαληση κΑ.] θαλει CF^Q. : θαλησι 38 Hipp 6. εξουσιαν p^r κQ.] p^rm την ACF ΙΟ. πεμπουσι κ'P.] πεμφουσι κ'AC :: Q. δωσοιοι ΙΙ. τρ. ημερ. κP.] p^rm τας ACQ.] εν αυτοις Α.] om εν CP. :: κQ. εις αυτοις 12. φωνης κτλ κCP.] φωνην κτλ κQ. 15. λεγοντες ΔQ.] λεγουσαι κCP.. 16. οι εκ κCP..] om ΔQ. | οι (κ'C. om) καθηκται κ'et'CF^Q.] καθημενοι AP. 17. και εκ κ'C fu] om κ'AP^Q. | ειληφες C 18. τοις μικροις κτλ κ'P^Q.] τους μικρους κτλ κ'AC

XII, 2. και εκ κC.] om AP^Q. 6. εκαι p^r] om C. (v⁷) | τρωφουσι κC.] τρωφωσι (Q. εκτρ-) AP^Q. 7. πολυμψαι κQ.] p^rm του ACF. 8. ισχυσαν κCP..]-ση Α. :: Q ισχυον ΙΟ. κατηγωρ Α]-γορος κCP^Q.] αυτους AP.] αυτων κCQ. 12. οι ουρανοι Α. 18. ισταθη P^Q.] ισταθη κAC. (v⁷)

XIII, 1. ονοματα ΔQ.] ονομα κCP. 2. λονταν κ 14.] -τος AC^Q. 3. εθανμασον κP^Q.]-μασθη Α 1 al⁴ And⁸ :: C εθανμαστωθη | εν ολη τη γη 1 al⁴ And⁸ 4. τω θηριω εκ κCP^Q.] το θηριον Α. 7. και εδοθη usq ενκ. αυτ. κQ.] om ACF. ΙΟ. εις αιχμαλ. εκ Α am fu al] om κCP^Q. (var al] αποκταται (14 al om) CF^Q.] -κταινι κ min⁸ :: C αποκτανθηται | εν δευ] : ,Apparently a p^{rim}ū. error for αποκταίνιεν or αποκταίναι' WH 15. αυτω κP^QQ.] αυτη ACF⁷ : ,Perh. αυτω and αυτη are alike inferrelations' W : ,Perh. loss of τη γη after αυτη' H | ποιησι κ. (C om και ποι usq τη εκ. τ. θηρ.) | οσοι κQ.] p^rm ινα (1. ante αποκτ.) AP. | προσκυνησουσιν κ.] -ωσι AP^Q. | τη εικονι εκ κP^Q.] την εικονα Α. 16. ,Apparently δωϊον a p^{rim}ū. error for δωϊσι (ita 1, κ' δωϊσι)' WH 17. ινα κ'C.] p^rm και κ'AP^Q. | δυναται κAC.] δυναται P^Q. 18. αυτου (κ om κ. ο αριθμ. αυτ.) ΔQ.] add εστιν CP.

XIV, 3. ωδη κP^Q.] p^rm ως AC. 4. ουτ. εις:] om Α aeth | υπαγη κP^Q.] -γαι AC. 5. γαρ κQ.] om ACF. 6. αλλον κ'ACF. (v⁷)] om κ'Q. 7. την θαλ. κQ.] om την ACF. 8. αγγελος ante δευτ. κ'CP.] post δευτ. ΔQ. : om κ' 96 (14 v^g aeth om δευτ.) ΙΟ. των αγγελων Α. 14. υιον κAQ.] υιο C. :: P 28 υιον : 1 υιος 16. της νεφαλης κΑ.] την νεφελην CP.. :: Q. τη νεφελη 18. εξηλθεν] om Α. | εχων κP^Q.] p^rm ο AC 19. την μεγαλην κ.

XV, 3. εθνων κ'AP^Q.] αιωνων κ'C. 6. οι εκ AC.] om κP^Q. | λεον P (Q 14 al⁴ λεων) min¹ v^g al⁴ syr arm And Areth] λεθον AC odd⁴ ap And 38me al⁴ am fu al (aeth om) : καθαρους λενους λαμπρους κ cop Prim

XVI, 1. εκχυσαι Q. 3. ζωης AC.] ζωσα κP^Q. (min³ om) 4. εγενοντο Α. 5. ο οσιος κP.] om ο ACQ.. 6. αιματα κ min⁷] αιμα AC^Q.] | δεδωκας AC | πειν (C πειν) Α 12. ανατολων Α. 14. της μεγ. ημ. Α 96 18. ανθρωπος εγενετο Α.] ανθρωποι (1. p^rm οι) εγενοντο κQ.

XVII, 3. εχοντα κP] εχον Q. : εχων Α. 4. χρυσω κP.] -σω ΔQ. | γεμον κ'ΑQ. 6. ειδα κΑ (εδα)] ειδον PQ (ιδον).. | εκ του αιμ. p^r Α.] τω αιματι κ' 88 :: κ'P^Q. του αιματος 8. υπαγει Α. | θαυμασοται κQ.] -θησονται AP 11. αυτος AP..] ουτος κQ. 13. την εκ κP.] om ΔQ. 16. πυρι κP^Q.] p^rm εν Α.

XVIII, 2. επισεν bis Α. (P ter)] semel κQ. 3. του οινου (P. post θυμου) κP^Q.] om Α. (C εκ της πορ. του θυμου) | πεπωκαν? (P 1. Hipp And⁸ πεπωκαν, 38 al¹⁰ And⁸ Areth -κασιν, item v^g syr arm *biberunt*) | πεπτωκαν AC : πεπτωκασιν κQ. And⁸, item cop aeth 6. τα p^r κC.] om AP^Q.

κACPQ || C 8,5-9,16. 16,13-18,2. P 16,12-17,1.

8. κυριος (κ^ο ο θεος ο κυρ.) om A. 9. κλαυουσται κΑ.] -σουσιν CPO. | επ αυτη A. 10. μιαν ωραν A 96 12. μαργαριτων κ 96 al¹ (Prim?) -τας CP (plur. et. cop syr) :: A fu -ταις : Q. vg aeth arm Hipp And -τον | σρημον min¹ 14. απωλοντο κ.] -λετο ACPQ. | ουκεις] Treg. per ept. om | 16. εν κC.] om APQ. | χρυσω κ.] -σιω ACPQ. 18. εκραζον κQ.] -ξαν ACP. 19. επεβαλον A 96 (-λλ-) | εκραζον κPQ.] -ξαν AC. 21. μυλον PQ.] μυλωνον A :: C μυλικον : κ λιθον 22. πασης τερας CPO.] om κΑ cop 23. οι p[om A 96 24. αιματα Q.] αιμα κACP.

XIX, 5. εκ κP.] απο ACQ. | οι φοβ. κCP] pm και AQ. 6. λεγοντων AP.] -τες Q. (1. -τας) :: κ λεγουσαν | ημων] om A. 7. δωμεν κ^οQ.] δωσωμεν κ^αA :: P min¹ δωσωμεν 9. αληθινοι] pm οι A min¹ 11. καλονμ. (post πιστος κ) κQ.] om AP. 12. φλοξ κPQ.] pm ως A (vν¹Ir^o al) 13. περιγραμμ. κ^α] βεβαμμενον AQ. (And¹ Areth) : φραγντιμ. P 96 (96 al¹ Hipp Or¹ And¹ φραγντιμ.) :: κ^ο περιγραντιμ. : ,Frob. a primit. error for φραμμενον (Or¹ γραμμενον) WH 14. στρατευμ. κQ.] add τα AP. | βυσσ. λευκ. κPQ.] λευκοβυσσ. 96 :: A λευκον βυσσ. | καθαρων] pm και κ. 17. εν sc κQ.] om AP. 18. αυτων PQ.] αυτους A min¹ :: κ αυτοις 20. μετ αυτ. κP.] pm ο Q. (om ο ante ψευδοπρ.) :: A 41 cop pm οι (cop και ο ψευδοπρ.)

XX, 1. εν τη χειρι κ 88 2. ο οφης ο αρχ. A] τον οφιν τον αρχ. κQ. | ο σστιν ο κ (ο sc et. 14 88 al¹ Areth)] ος σστιν AQ. 5. οι λοιποι (κ. om οι λοιποι usq χιλια στη) A.] pm και Q. 6. τα κQ.] om A. 9. εκνελευσαν AQ.] -λωσαν κ. | πυρ (κ^ο om πυρ usq τ. λιμν.) A.] add (q. post ουρανον) απο τ. θεου κ^οPQ. 10. του sc κ.] om APQ. | και tr APQ.] om κ. 11. επ αυτον PQ.] επανα αυτον κ 88 : επ αυτον A 196 14. ουτ. ο δειτ. θανατ. σστιν κ 88

XXI, 3. θρονου κΑ.] ουρανον PQ. | λαος κΑ.] λαος PQ. | εστ. μετ αυτ. κP.] μετ αυτ. εστ. AQ. : add αυτων θεος A. (P. θς. αυτ.) 4. εκ κΑ.] απο PQ. | θανατος κ.] pm ο APQ. | οτι κ^ο (εκ ετι quod praecedit) Q.] om κ^αP. | απηλθαν A (P. -θον)] -θον κQ. 5. λεγει AQ.] add μοι κP. 6. εγω p[add εμψ A. | αυτω Q.] om κAP. 12. τοις πυλασιν (A. om κ. επι τ. πυλ. αγγ. δαδ.) QP.] τους πυλωνας κ 18 | α σστιν κP.] add τα ονοματα AQ. 16. σταδιων κP.] -ιους AQ. 18. και η p[κ^αP.] και ηη η Q. :: κ^ο και ηη 19. οι θμελ. κ^αPQ.] pm και κ^ο. 27. ο ποιων κ^ο.] om ο κ^αA. :: PQ. ποιουν

XXII, 2. ποιων A 18] ποιουν κQ. | αποδιδους κQ.] -δων A. 5. φωτος sc κQ.] φως AP. | φωτις κQ.] φωτις AP. | επ κΑ.] om PQ. 8. εβλεψα κ.] εβλεπον A :: Q. οτι ειδον (Q ιδων) | δεικνυντος κ.] -νυντος (A διγν-) AQ. 11. ρυκανθητω (A. om και ο ρυκ. ρυκ. ετι) κ.] ρυκαρνηθητω Q. 13. ο bis κQ.] om A. | η et το] om 1 al¹ And¹ Areth 16. επε κQ.] εν A. (1 om) 17. το et η] om κ 19. εκ κQ.] om A. 21. ιησουν κΑ 96] add χριστου Q. | παντων A am] των αγιων κ :: Q. παντων των αγιων : vg¹ fu al aeth παντων υμων

κACPQ || C 19,6-22,21. P 20,1-9. 22,7-21.

100
101
102
103
104
105
106
107
108
109
110
111
112
113
114
115
116
117
118
119
120
121
122
123
124
125
126
127
128
129
130
131
132
133
134
135
136
137
138
139
140
141
142
143
144
145
146
147
148
149
150
151
152
153
154
155
156
157
158
159
160
161
162
163
164
165
166
167
168
169
170
171
172
173
174
175
176
177
178
179
180
181
182
183
184
185
186
187
188
189
190
191
192
193
194
195
196
197
198
199
200

September 1886.

Aus dem Verlage von Bernhard Tauchnitz.

- NOVUM TESTAMENTUM GRAECE. Recensuit *Constantinus de Tischendorf*. Editio stereotypa nona ad editionem VIII. maiorem compluribus locis emendatam conformata. gr. 8. brosch. *M* 2,70.
- NOVUM TESTAMENTUM GRAECE. RECENSIONIS TISCHENDORFIANAE ultimae textum cum Tregellesiano et Westcottio-Hortiano contulit et brevi adnotatione critica additisque locis parallelis illustravit *Oscar de Gebhardt*. Editio stereotypa tertia. gr. 8. brosch. *M* 3,00.
— — elegant gebunden in Ganzleinwand *M* 4,00.
- NOVUM TESTAMENTUM GRAECE. THEILII EDITIONEM recognovit perpetuae collatione textus et Tregellesiani et Tischendorfiani ante et post inventum Sinaiticum editi locupletavit *Oscar de Gebhardt*. Editio stereotypa quartadecima. 16. brosch. *M* 2,25.
- NOVUM TESTAMENTUM GRAECE ET GERMANICE. — Das Neue Testament, griechisch nach Tischendorfs letzter Recension, und deutsch nach dem revidirten Luthertext, mit Angabe abweichender Lesarten beider Texte und ausgewählten Parallelstellen, herausgegeben von *Oscar von Gebhardt*. Zweite Stereotypausgabe. gr. 8. br. *M* 5,00.
— — elegant gebunden in Ganzleinwand *M* 6,00.
— — " " in Ganzleder mit Goldschnitt *M* 9,00.
- NOVUM TESTAMENTUM GRAECE ET LATINE. TEXTUS LATINUS ex vulgata versione Sixti V. P. M. jussu recognita et Clementis VIII. P. M. auctoritate edita repetitus. Cum S. R. Consistorii Catholici per regnum Saxoniae approbatione. Editio stereotypa septima. 16. brosch. *M* 3,00.
- LIBER GENESIS. TEXTUM MASORETICUM ACCURATISSIME expressit, e fontibus Masorae varie illustravit, notis criticis confirmavit *S. Baer*. Praefatus est edendi operis adjutor *Fr. Delitzsch*. gr. 8. br. *M* 1,20.
- LIBER JESAJAE. TEXTUM MASORETICUM ACCURATISSIME expressit, e fontibus Masorae varie illustravit, notis criticis confirmavit *S. Baer*. Praefatus est edendi operis adjutor *Fr. Delitzsch*. gr. 8. br. *M* 1,20.
- LIBER IOBI. TEXTUM MASORETICUM COLLATIS PRAESTANTISSIMIS codicibus instauravit atque ex fontibus Masorae illustravit *S. Baer*. Praefatus est edendi operis adjutor *Fr. Delitzsch*. Cum effigie fragmenti Babylonico more interpuncti. gr. 8. brosch. *M* 1,20.
- LIBER DUODECIM PROPHETARUM. TEXTUM MASORETICUM accuratissime expressit, e fontibus Masorae varie illustravit, notis criticis confirmavit *S. Baer*. Praefatus est edendi operis adjutor *Fr. Delitzsch*. gr. 8. brosch. *M* 1,20.
- LIBER PSALMORUM. TEXTUM MASORETICUM ACCURATISSIME expressit, e fontibus Masorae varie illustravit, notis criticis confirmavit *S. Baer*. Praefatus est edendi operis adjutor *Fr. Delitzsch*. gr. 8. br. *M* 1,50.
- LIBER PROVERBIORUM. TEXTUM MASORETICUM ACCURATISSIME expressit, e fontibus Masorae codicumque varie illustravit, expositionem de legibus dagessionis adjecit *S. Baer*. Praefatus est edendi operis adjutor *Fr. Delitzsch*. gr. 8. brosch. *M* 1,20.
- LIBRI DANIELIS, EZRAE ET NEHEMIAE. TEXTUM MASORETICUM accuratissime expressit, e fontibus Masorae codicumque varie illustravit, adumbrationem Chaldaismi Biblici adjecit *S. Baer*. Cum Praefatione *Francisci Delitzsch* et Glossis Babylonicis *Friderici Delitzsch*. gr. 8. br. *M* 1,50.
- LIBER EZECHIELIS. TEXTUM MASORETICUM ACCURATISSIME expressit, e fontibus Masorae varie illustravit, notis criticis confirmavit *S. Baer*. Cum Praefatione *Francisci Delitzsch* et Glossario Ezechielico-Babylonico *Friderici Delitzsch*. gr. 8. brosch. *M* 1,20.
- QUINQUE VOLUMINA. CANTICUM CANTICORUM. RUTH. THRENI. Ecclesiastes. Esther. Textum masoreticum accuratissime expressit, e fontibus Masorae varie illustravit, notis criticis confirmavit *S. Baer*. Praefatus est edendi operis adjutor *Fr. Delitzsch*. gr. 8. brosch. *M* 1,20.

